Miguel de Cervantes Saavedra

Don Quijote

Bibliotek 1800

Miguel de Cervantes Saavedra

Don Quijote

Illustreret af Vilhelm Marstrand

eBibliotek 1800

2024

Indhold

Forside

1. del

Fortale

Kapitel 1

Om den berømte ridder Don Quijote af Manchas stand og levevis.

Kapitel 2

Hvori berettes om det første togt, den sindrige Don Quijote begav sig ud på fra sit hjem.

Kapitel 3

Hvori der fortælles om den herlige måde, hvorpå Don Quijote blev slået til ridder.

Kapitel 4

Hvad der tildrog sig med vor ridder, da han havde forladt kroen.

Kapitel 5

Hvori fortællingen om vor ridders vanheld fortsættes.

Kapitel 6

Om den muntre og grundige undersøgelse, som præsten og barberen foretog i vor sindrige herremands bibliotek.

Kapitel 7

Om vor fortræffelige ridder Don Quijote af Manchas andet udtog.

Kapitel 8

Om det gode udfald for den tapre Don Quijote i det forfærdelige og uhørte eventyr med vejrmøllerne, så vel som andre begivenheder, værdige at ihukommes.

Kapitel 9

Hvori den skrækkelige kamp mellem den tapre biscayer og den drabelige manchaner sluttes og tager ende.

Kapitel 10

Den samtale, der forefaldt imellem Don Quijote og hans gode våbendrager Sancho Panza.

Kapitel 11

Hvad der tildrog sig med Don Quijote hos gedevogterne.

Kapitel 12

Hvori der fortælles om det ulykkelige eventyr, som tilstødte Don Quijote, da han mødte nogle ryggesløse yangüesere.

Kapitel 13

Hvad der mødte den sindrige herremand i kroen, som han troede var et slot.

Kapitel 14

Om fortsættelsen af de utallige trængsler, som den kække Don Quijote og hans brave våbendrager måtte gennemgå i den kro, som ridderen til sin ulykke anså for et slot.

Kapitel 15

Hvori berettes om den samtale, som Sancho Panza førte med sin herre, Don Quijote, samt om andre ting, som fortjener at fortælles.

Kapitel 16

Om de fornuftige samtaler, Sancho førte med sin herre, og om det eventyr, der mødte dem med et lig, sammen med andre mærkværdige begivenheder.

Kapitel 17

Det aldrig før sete og hørte eventyr, som selv den kækkeste ridder i verden ikke ville have bestået med så liden fare som den tapre Don Quijote af Mancha.

Kapitel 18

Der handler om det storslåede eventyr med Mambrins hjelm, og om hvorledes den blev gjort til et rigt bytte, samt om andre ting, der hændte vor uovervindelige ridder.

Kapitel 19

Om den frihed, som Don Quijote gav mange ulykkelige, der imod deres vilje førtes et sted hen, hvor de helst ikke ville være.

Kapitel 20

Om det, der hændte den berømmelige ridder Don Quijote i Sierra Morena; et af de sjældneste eventyr, som fortælles i denne sandfærdige historie.

Kapitel 21

Hvori eventyret i Sierra Morena fortsættes.

Kapitel 22

Der handler om de mærkværdige ting, som mødte den tapre ridder af Mancha i Sierra Morena, og om hvorledes han efterlignede Mørkskøns pønitense.

Kapitel 23

Hvori de udsøgte besynderligheder, som Don Quijote af ren forelskelse foretog sig i Sierra Morena, fortsattes.

Kapitel 24

Hvorledes præsten og barberen udførte deres plan, og andre begivenheder, som fortjener at fortælles i denne store historie.

Kapitel 25

Der handler om et nyt og behageligt eventyr, der mødte præsten og barberen i de samme bjerge.

Kapitel 26

Om det fine kunstgreb og de listige midler, der blev anvendt for at befri vor forelskede ridder for den hårde bod, han havde pålagt sig.

Kapitel 27

Der handler om den skønne Doroteas klogskab, samt andre såre fornøjelige og underholdende emner.

Kapitel 28

Om den fornøjelige samtale, der forefaldt imellem Don Quijote og hans våbendrager Sancho Panza, så vel som om andre ting.

Kapitel 29

Som handler om, det, der hændte Don Quijotes hele følge i kroen.

Kapitel 30

Der handler om andre mærkværdige begivenheder, som tildrog sig i kroen.

Kapitel 31

Hvori den navnkundige prinsesse Micomicónas historie fortsættes, sammen med andre behagelige tildragelser.

Kapitel 32

Der handler om den mærkværdige tale, som Don Quijote holdt over krigerstanden og videnskaberne.

Kapitel 33

Der handler om det, der videre tildrog sig i kroen, og mange andre ting, som fortjener at vides.

Kapitel 34

Hvori den unge muldyrdrivers behagelige historie fortælles, sammen med andre mærkelige hændelser, der tildrog sig i kroen.

Kapitel 35

Hvori beretningen om de uhørte begivenheder i kroen fortsættes.

Kapitel 36

I hvilken tvivlen om Mambrins hjelm og æselsadlen grundigt og med den mest indlysende sandhed opklares sammen med andre eventyr, som tildrog sig.

Kapitel 37

Om det mærkværdige eventyr med landpolitiet, samt om vor brave ridder Don Quijotes ustyrlige harme.

Kapitel 38

Om den forunderlige måde, hvorpå Don Quijote blev fortryllet, og andre mindeværdige begivenheder.

Kapitel 39

Hvori domherren fortsætter sin tale om ridderbøgerne, og andre ting, der er en så åndfuld herre værdige.

Kapitel 40

Hvori den forstandige samtale meddeles, som Sancho Panza førte med sin herre, Don Quijote.

Kapitel 41

Om den skarpsindige meningsudveksling, der fandt sted mellem Don Quijote og domherren, såvel som andre begivenheder.

Kapitel 42

Som beretter om, hvad hyrden fortalte hele det selskab, der ledsagede Don Quijote.

Kapitel 43

Om den strid, Don Quijote har med gedehyrden, og om det usædvanlige eventyr med regnprocessionen, som han med sved og møje bragte til en lykkelig ende.

2. del

Fortale

Kapitel 1

Hvorledes præsten og barberen talte med Don Quijote om dennes sjælesygdom.

Kapitel 2

Der handler om den mindeværdige strid mellem Sancho Panza og Don Quijotes søsterdatter og husholderske, samt andre behagelige ting.

Kapitel 3

Om den muntre ordveksling mellem Don Quijote, Sancho Panza og baccalaureus'en Sansón Carrasco.

Kapitel 4

I hvilket Sancho Panza besvarer baccalaureus'ens tvivl og spørgsmål, for uden andre begivenheder, der fortjener at vides og fortælles.

Kapitel 5

Om den forstandige og fornøjelige samtale, der forefaldt mellem Sancho Panza og hans kone Teresa Panza, foruden andre hændelser, der fortjener evig ihukommelse.

Kapitel 6

Om det, der foregik mellem Don Quijote, hans søsterdatter og husholderske, et af de vigtigste kapitler i hele denne historie.

Kapitel 7

Om samtalen mellem Don Quijote og hans våbendrager, så vel som andre yderst vigtige begivenheder.

Kapitel 8

Hvori der fortælles, hvad der mødte Don Quijote, da han drog hen for at se sin herskerinde Dulcinea af Toboso.

Kapitel 9

Hvori der fortælles det, som man finder i det.

Kapitel 10

Hvori der fortælles om den list, som Sancho betjente sig af for at fortrylle frøken Dulcinea, og også om andre begivenheder, der er lige så fornøjelige som sandfærdige.

Kapitel 11

Om det forunderlige eventyr, som mødte den tapre Don Quijote med den vogn eller kærre, hvorpå dødens rigsdag kørte gennem landet.

Kapitel 12

Om det forunderlige eventyr, der mødte den tapre Don Quijote med den kække spejlridder.

Kapitel 13

Hvori eventyret med ridderen fra skoven fortsættes, og den fornuftige, aldeles uhørt behagelige samtale mellem de to våbendragere tillige forekommer.

Kapitel 14

Hvori eventyret med skovridderen udvikler sig videre.

Kapitel 15

Hvori det vil blive fortalt og påvist, hvem spejlridderen og hans våbendrager var.

Kapitel 16

Om Don Quijotes møde med en forstandig adelsmand fra La Mancha.

Kapitel 17

Hvori den højeste grad og tinde skildres, hvortil Don Quijotes uhørte heltemod nåede og kunne nå; såvel som det såre lykkeligt fuldendte eventyr med løven.

Kapitel 18

Hvad der hændte ridder Don Quijote i ridderen af den grønne kappes slot eller bolig, samt andre såre forunderlige ting.

Kapitel 19

Hvori eventyret med den forelskede hyrde fortælles, og desuden mange andre virkelig fornøjelige tildragelser.

Kapitel 20

Hvori der fortælles om den rige Camachos bryllup, samt om det, der skete med den fattige Basilio.

Kapitel 21

Hvori der fortælles videre om Camachos bryllup, samt om andre behagelige tildragelser.

Kapitel 22

Hvori der berettes om eventyret i Montesinos' hule, der ligger midt i hjertet af La Mancha, og hvorledes dette eventyr lykkeligt blev bragt til ende af den tapre Don Quijote af Mancha.

Kapitel 23

Om de vidunderlige ting, som den ovenud fortræffelige Don Quijote fortalte, at han havde set i Montesinos' dybe hule, men

som dog er så umulige og umådelige, at dette eventyr må anses for apokryfisk.

Kapitel 24

Hvori der fortælles tusinde småting, der alle er lige så betydningsløse som nødvendige for forståelsen af denne store historie.

Kapitel 25

Hvori man møder eventyret med æselskriget, ligeledes det muntre eventyr med marionetspilleren, såvel som den spådomskyndige abes mærkværdige åbenbaringer.

Kapitel 26

Hvori det behagelige eventyr med marionetkomedien fortsættes, foruden andre i virkeligheden såre skønne historier.

Kapitel 27

Hvori det fortælles, hvem mester Pedro og hans abe var, sammen med det uheldige udfald af Don Quijotes eventyr med æselskrigerne, der ikke endte således, som han havde ønsket og tænkt.

Kapitel 28

Om allehånde ting, som læseren vil erfare, såfremt han læser dem med opmærksomhed, som Benengeli bemærker.

Kapitel 29

Om det mærkelige eventyr med den fortryllede båd.

Kapitel 30

Om det, der mødte Don Quijote med en dejlig jægerinde.

Kapitel 31

Der handler om mange og store ting.

Kapitel 32

Om det svar, Don Quijote gav sin angriber, og andre alvorlige og lystige begivenheder.

Kapitel 33

Om den fornøjelige samtale, som hertuginden og hendes små terner førte med Sancho Panza, og som nok fortjener at læses og bemærkes.

Kapitel 34

Der fortæller, hvorledes man fik underretning om, på hvilken måde den uforlignelige Dulcinea skulle løses af sin fortryllelse, hvilket er et af de prisværdigste eventyr i denne bog.

Kapitel 35

Hvori fortællingen om den anvisning, Don Quijote fik til at løse Dulcinea af hendes fortryllelse, fortsættes, og der desuden berettes om andre forbavsende begivenheder.

Kapitel 36

Hvori der berettes om det sælsomme og hidtil uhørte eventyr med hovmesterinden Dolorida, ellers kaldet grevinde Trifaldi, samt om et brev, som Sancho Panza skrev til sin kone Teresa Panza.

Kapitel 37

Hvori det fortræffelige eventyr med hovmesterinden Dolorida fortsættes.

Kapitel 38

Hvori der fortælles om den beretning, som hovmesterinden Dolorida aflagde om sin vanskæbne.

Kapitel 39

Hvori fru Trifaldi fortsætter sin forbavsende og mindeværdige historie.

Kapitel 40

Om allehånde ting, der angår og står i forbindelse med dette eventyr og denne mindeværdige historie.

Kapitel 41

Om Claviléños komme, sammen med afslutningen på dette langstrakte eventyr.

Kapitel 42

Om de formaninger, Don Quijote gav Sancho Panza, foruden mange andre velovervejede ting.

Kapitel 43

Om de øvrige formaninger, som Don Quijote gav Sancho Panza.

Kapitel 44

Hvorledes Sancho Panza blev sendt til sit statholderskab, og om de sælsomme eventyr, der mødte Don Quijote i slottet.

Kapitel 45

Hvorledes den store Sancho Panza tog sin ø i besiddelse, og på hvilken måde han begyndte at udøve sit statholderembede.

Kapitel 46

Om den frygtelige bjælde- og kattestrid, som Don Quijote udkæmpede under sin kærlighedshistorie med den forelskede Altisidora.

Kapitel 47

Der fortæller videre om, hvorledes Sancho bar sig ad under sit statholderskab.

Kapitel 48

Hvad der foregik mellem Don Quijote og Doña Rodriguez, hertugindens hovmesterinde, samt andre begivenheder, der fortjener at nedskrives og er værdige til evig ihukommelse.

Kapitel 49

Om det, der hændte Sancho Panza, da han gik runde på sin ø.

Kapitel 50

Hvori det bringes for dagen, hvem de troldmænd og tugtemestre var, der slog hovmesterinden med tøflen og kneb Don Quijote, såvel som hvad der hændte den page, der bragte brevet til Tereza Panza, Sancho Panzas hustru.

Kapitel 51

Om fortsættelsen af Sancho Panzas statholderskab, sammen med andre begivenheder, der slet ikke tegner ilde.

Kapitel 52

Hvori eventyret med den anden hovmesterinde Dolorida eller Nødstedt, ellers også kaldet Doña Rodriguez, fortælles.

Kapitel 53

Om den bedrøvelige udgang og ende, som det tog med Sancho Panzas statholderskab.

Kapitel 54

Der handler om ting, som angår denne historie og ingen anden.

Kapitel 55

Om allehånde ting, der hændte Sancho på vejen, samt om visse andre ting af en sådan art, at man ikke kan tænke sig noget mere forunderligt.

Kapitel 56

Om den uhyre og uhørte kamp, der fandt sted mellem Don Quijote af Mancha og lakajen Tosilos, til forsvar for hovmesterinden Doña Rodriguez' datters ære.

Kapitel 57

Der handler om Don Quijotes afsked med hertugen, samt om det, der hændte ham med den kloge og letfærdige Altisidora, en af

hertugindens terner.

Kapitel 58

Der handler om, hvorledes så mange eventyr trængte ind på Don Quijote, at det ene ikke gav sig stunder til at vente på det andet.

Kapitel 59

Hvori der fortælles om den besynderlige begivenhed, som forefaldt med Don Quijote, og som man med føje kan anse for et eventyr.

Kapitel 60

Om, det, der hændte Don Quijote, da han drog til Barcelona.

Kapitel 61

Om det, der hændte Don Quijote, da han drog ind i Barcelona, samt mange andre ting, som er mere sandfærdige end fornuftige.

Kapitel 62

Der handler om eventyret med det forunderlige hoved og om andre barnagtigheder, som man ikke kan undlade at fortælle.

Kapitel 63

Om den ubehagelighed, Sancho Panza var udsat for ved besøget på galejerne, og om det besynderlige eventyr med den skønne moriskinde.

Kapitel 64

Der handler om det eventyr, som voldte Don Quijote mest græmmelse af alle dem, han hidtil havde oplevet.

Kapitel 65

Hvori der fortælles, hvem ridderen af den hvide måne var, og ligeledes om Don Gaspar Gregorios befrielse, samt andre tildragelser.

Kapitel 66

Der handler om det, som den, der læser det, vil få at se, og den, for hvem det oplæses, at høre.

Kapitel 67

Om den beslutning, Don Quijote fattede: At blive hyrde og føre et landligt liv i det år, hans løfte gjaldt, sammen med andre virkelig muntre og behagelige tildragelser.

Kapitel 68

Om det svinebørsteeventyr, som mødte Don Quijote.

Kapitel 69

Om den mest forunderlige og uhørte begivenhed, som Don Quijote har oplevet i løbet af hele denne store historie.

Kapitel 70

Som følger på det niogtresindstyvende og handler om ting, der er absolut nødvendige for forståelsen af denne historie.

Kapitel 71

Om det, der foregik mellem Don Quijote og hans våbendrager Sancho på vejen til deres landsby.

Kapitel 72

Hvorledes Don Quijote og Sancho kom til deres landsby.

Kapitel 73

Om de forvarsler, Don Quijote fik, da han drog ind i sin landsby, sammen med andre begivenheder, som tjener denne store historie til pryd og forhøjer dens værdi.

Kapitel 74

Om hvorledes Don Quijote blev syg, gjorde testamente og døde.

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Miguel de Cervantes Saavedra: *Don Quijote* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Miguel de Cervantes Saavedra: *Don Quijote* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1. del

Fortale

Ørkesløse læser! Du kan, uden at jeg aflægger ed på det, tro mig, når jeg siger, at jeg intet hellere så, end at denne bog, en søn af min ånd, var den smukkeste, stateligste og åndrigeste, som tænkes kunne. Imidlertid har jeg dog ikke kunnet forandre naturens orden, ifølge hvilken enhver ting frembringer sin lige. Og hvorledes kunne da min ufrugtbare og udyrkede ånd frembringe andet i denne historie end en tør, rynket og naragtig søn, fuld af mangehånde tanker, som aldrig er faldet nogen anden ind? En sådan søn, som kan avles i et fængsel, hvor alle mulige ubekvemmeligheder har deres bopæl, og al slags modbydelig støj og uro er til huse. En fredelig tilværelse, et behageligt opholdssted, markernes skønhed, himmelens klarhed, bækkenes rislen og ro i sindet bidrager meget til, at de ufrugtbare muser viser sig frugtbare og byder publikum frembringelser, ved hvilke det glædes og henrykkes i højeste grad.

Dog hænder det, at en fader har en søn, der er hæslig og uden al ynde, og at den kærlighed, han nærer til ham, giver ham et bind for øjnene, så at han ikke kan se hans fejl, men tværtimod anser dem for vittige og elskværdige træk og opregner dem for sine venner som tegn på skarpsindighed og åndrighed. Jeg der imod, der synes at være Don Quijotes fader, men i virkeligheden kun er hans stedfader, vil ikke følge den almindelige skik, ikke, som så mange gør, næsten med tårer i øjnene bede dig, min læser, om at tilgive eller overse de fejl, der måtte findes hos denne min søn, for du er hverken hans pårørende eller hans ven, du har selv hjerne i hovedet og din

frie vilje så godt som den allerdygtigste her på jorden, du sidder i dit hus, hvor du er herre som kongen over sine skatteindtægter, og du kender jo mundheldet: *Under min kappe kan jeg slå knips ad kongen*. Alt dette aflaster og befrier dig for ethvert hensyn, enhver forpligtelse, og du kan således som denne bog sige alt, hvad du har lyst til, uden frygt for at komme i vanry for det onde eller blive belønnet for det gode, du kunne falde på at sige om den.

Kun ville jeg gerne have givet dig den nøgen og bar, uden at den var prydet med en fortale og den lange fortegnelse og talløse hob af de sædvanlige sonetter, epigrammer og rosende digte, som man plejer at sætte foran i alle vore bøger. For jeg kan fortælle dig, at skønt det har voldt mig adskillige anstrengelser at skrive denne historie, så forekom intet mig dog vanskeligere end at udarbejde den fortale, du nu læser. Ofte greb jeg pennen for at nedskrive den, og lige så ofte lod jeg den atter falde, fordi jeg ikke vidste, hvad jeg skulle skrive. Og en gang, mens jeg således sad tvivlrådig med papiret foran mig, pennen bag øret, albuen på skrivebordet og hånd under kind og overvejede, hvad jeg skulle sige, trådte uventet en ven af mig ind, en mand, der besidder vid og megen indsigt, og da han så mig hensunket i dybe tanker, spurgte han mig om årsagen til dette. Jeg betænkte mig ikke på at fortælle ham den og sagde, at jeg pønsede på den fortale, jeg måtte skrive til historien om Don Quijote, men at den kostede mig så meget bryderi, at jeg havde fået i sinde rent at lade det fare og slet ikke bringe denne ædle ridders store gerninger for lyset. For man kan jo sagtens tænke sig, at den forestilling: "Hvad vil den gamle dommer, mængden, sige dertil?" måtte sætte mig i den største forvirring,

når den vil få at se, at jeg, efter i så mange år at have ligget i forglemmelsens og tavshedens dvale, nu med alle mine år på bagen vover mig frem med et værk, der er så tørt som marehalm, uden opfindsomhed, skrevet i en mager stil, fattigt på åndrige ordspil, blottet for al videnskab og lærdom, uden citater i randen og anmærkninger i slutningen; medens jeg dog ser, at andre bøger har alt dette og, selv om deres indhold er af opdigtet og verdslig art, fremtræder så fyldte med sentenser af Aristoteles, Platon og samtlige filosoffer, at de vækker beundring hos læserne, som følgelig anser deres forfattere for belæste, lærde og veltalende mænd. Og hvor fortræffeligt forstår de ikke at anføre den hellige skrift! Man skulle sandelig tro, de var lutter hellige Thomas'er eller andre kirkefædre, og derved iagttager de en så sindrig velanstændighed, at de i den ene linje kan afmale en liderlig nar og i den næste holde en kristelig prædiken til trøst og opbyggelse for alle dem, som hører og læser dem. Alt dette mangler min bog. Jeg har ingen citater at anbringe i randen, ingen anmærkninger at gøre ved slutningen, og endnu mindre ved jeg, hvilke forfattere jeg har betjent mig af, for, lige som alle andre, at kunne anføre dem foran i bogen i bogstavorden: A.B.C., begyndende med Aristoteles og endende med Xenophon, Zoilus eller Xeuix – skønt den ene var smæder og den anden en maler. I lige måde vil min bog komme til at savne de sonetter, der skal stå foran, i det mindste sådanne, som er forfattede af hertuger, markiser, grever, biskopper, adelsdamer eller verdensberømte poeter. Vel sandt, hvis jeg bad to eller tre håndværkssvende blandt mine venner om nogle, så ved jeg, at jeg ville få dem, og det oven i købet nogle, der kunne holde dem stangen, som skyldes de herrer, der nyder det største

ry her i vort Spanien. "Kort sagt, ærede herre og ven," blev jeg ved, "jeg har besluttet at lade Don Quijote ligge begravet i sine arkiver i La Mancha, indtil Himlen sender en, der kan smykke ham med alle de skønheder, han må savne. Dels fordi jeg på grund af min utilstrækkelige litterære dannelse føler mig ude af stand til at afhjælpe disse mangler, dels fordi jeg af naturen er for magelig og træg til at gå hen og knæfalde forfattere om at sige det, som jeg selv kan sige lige så godt som de. Det er årsagerne til, at De fandt mig så rådvild og ophidset, og de er gyldige nok, som De selv vil se af det, jeg har forklaret Dem."

Da min ven hørte mig tale således, slog han sig med hånden for panden, brast i en høj latter og sagde: "Ved Gud, hr. broder, først nu drages jeg ud af en vildfarelse, som jeg har været hildet i, så længe vi to har kendt hinanden, for jeg har altid anset Dem for tænksom og forstandig i alle Deres handlinger. Men nu mærker jeg, at De er lige så langt fra at være det, som himlen er fra jorden. Hvor er det muligt, at så ringe en ting, der let kan afhjælpes, formår at gøre en moden ånd som Deres tvivlrådig, en ånd, der er så skikket til at overvinde langt større vanskeligheder og rydde dem af vejen? På ære, det skyldes ikke mangel på dygtighed, men alene for stor magelighed og tanketræghed! Undersøg blot, om det ikke er sandhed, hvad jeg siger! Når De vil skænke mig Deres opmærksomhed, så skal jeg i en håndevending bortfjerne alle vanskeligheder og råde bod på alle de mangler, som De siger sætter Dem i forlegenhed og gør Dem modløs, så at De vil opgive at lade historien om Don Quijote, faklen og spejlet for alle vandrende riddere, se dagens lys."

"Tal," sagde jeg, da jeg hørte dette, "på hvilken måde vil De opfylde min bekymrings tomrum og sprede lys i min forlegenheds kaos?"

Hertil svarede han: "Den første anstødssten, nemlig at De mangler sonetter, epigrammer eller lovprisninger til at sætte foran i bogen, og det sådanne, der er forfattet af standspersoner eller adelige, kan ryddes af vejen derved, at De selv påtager Dem arbejdet. Siden hen kan De døbe dem og sætte hvad navn De vil nedenunder, lade dem lyse i køn og kuld af præsten Johannes fra Indien eller kejseren af Trapezunt, om hvem jeg ved, det meddeles, at de var berømmelige poeter, men selv om de nu ikke har været det, og der skulle findes et par pedanter og halvstuderede våsere, der bagfra ville bide ad Dem og skumle over dette Deres foregivende, så bryd Dem ikke for en hvid om det, for selv om det lykkes dem at overbevise Dem om usandhed, så kan De jo dog ikke hugge den hånd af, hvormed De har skrevet det.

Hvad nu angår, at De i randen vil citere navnene på de forfattere, hos hvem De har lånt de sentenser og fyndord, som De anvender i Deres historie, så behøver De jo kun at indrette det således, at der hist og her på belejlige steder forekommer nogle mundheld eller latinske brokker, som De måske kan udenad, eller som i det mindste ikke vil koste Dem megen møje at oplede. Lad os sætte, at stedet drejer sig om frihed og fangenskab, så skriver De f.eks.:

Non bene pro toto libertas venditur auro

og opfører straks i randen Horats, eller hvem anden der kan have sagt det. Hvis stedet drejer sig om dødens magt, så straks frem med:

Pallida mors æquo pulsat pede
Pauperum tabernas
Regumque turres.

Tales der om det venskab og den kærlighed, som Gud befaler os at nære til vor fjende, så grib på øjeblikket i den hellige skrift, hvad De uden stort besvær kan overkomme, og lån intet ringere end Guds egne ord:

Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros.

Drejer stedet sig om de onde tanker, så ryk frem med evangeliet:

De corde exeunt cogitationes malæ.

Angår det vennernes ustadighed, så har De jo Cato, der kan hjælpe Dem med sit distichon:

Donec eris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Ved slige latinske brokker bliver De i det mindste anset for en grammatiker, og det medfører ikke liden ære og fordel i disse tider.

Hvad anmærkningerne i slutningen anbefaler, så kan De sikkert gøre det således: Ifald De i Deres bog nævner en kæmpe, så lad det være Goliat, og allerede derved, hvilket så godt som intet vil koste Dem, har De en lang anmærkning, for De kan sætte: "Kæmpen Goliat, eller Goliath, var en filister, som hyrden David dræbte ved et mægtigt stenkast i Terebinthedalen, som det fortælles i Kongernes Bog det og det kapitel, hvor De kan finde det skrevet."

For også at vise, at De er velbevandret i kosmografien og humaniora, så mag det således, at De kommer til at tale om Tajofloden. Straks vil De atter se Dem forsynet med en prægtig anmærkning, idet De skriver: "Floden Tajo har sit navn efter en af de spanske konger. Den tager sit udspring fra det og det sted og falder ud i oceanet efter at have kysset murene om den navnkundige stad Lissabon, og man mener i almindelighed, at den fører guldsand, etc." Tales der om røvere, så skal jeg meddele Dem historien om Cacus, som jeg kan på mine fingre. Er det om letfærdige kvinder, så har vi biskoppen af Mondonedo, der kan tilbyde Dem Lamia, Lais og Flora, en anmærkning, der vil skaffe Dem stor anseelse; er det om grusomme, kan Ovid tjene Dem med Medea. Skal De bruge troldkvinder og hekse, så har Homer Kalypso og Virgil Kirke. Vil De have en tapper feltherre, så fremstiller ingen ringere end Julius Cæsar sig selv som en sådan i sine kommentarer, og Plutarch giver Dem tusinde Alexandere for én. Har De kærlighed for øje, så kan De med to unser af det toskanske sprog få hele skæppen fuld hos Leone Ebreo. Og vil De ikke gå til fremmede lande, så har De her hjemme Fonsecas: "Om kærlighed til Gud", hvori der findes udtrykt alt, hvad de og den mest kræsne kan ønske angående dette emne. Kort sagt, De behøver kun at gøre Dem den ulejlighed at nævne disse navne eller berøre disse historier, jeg her har anført, i Deres egen, og kan overlade mig omsorgen for at tilføje henvisningerne og anmærkningerne. Jeg sværger Dem til, at jeg skal fylde alle randene og endda forøde et dusin blade i slutningen af bogen.

Vi kommer da nu til listen over forfattere, som sædvanligvis findes i andre bøger, men mangler i Deres. Dette savn er meget

let i afhjælpe, for De behøver kun at søge en bog, hvor De allerede står anførte i bogstavorden lige fra A til Z, som De selv sagde, og så indføre dem i Deres efter samme alfabet. For selv om man også ved, at De kun lidet havde nødig at benytte så mange forfattere, tydeligt kunne se bedraget, så ligger der ingen vægt på det. Og måske findes der alligevel et eller andet tossehoved, der tror, at De i Deres jævne og ligefremme bog har betjent Dem af dem alle. Gør denne vidtløftige fortegnelse ingen anden nytte, så vil den dog med et slag bringe bogen i stor anseelse. I øvrigt tager ingen så megen del i det, at de skulle ville eftersøge, om De har øst af disse kilder eller ej. Og De kan så meget mindre kræves til regnskab for de ting, De siger mangler i Deres bog, som de ikke i ringeste måde er nødvendige for den, for hele værket er kun et angreb på ridderbøgerne, som Aristoteles aldrig har tænkt på, Skt. Basilius aldrig talt om, og Cicero aldrig haft fat på, og lige så lidt venter man af dets skæmtsomme opdigtelser den historiske sandheds strenge nøjagtighed eller astrologiens iagttagelser. Ej heller geometriens udmålinger eller gendrivelse af de bevisførelser, hvoraf talekunsten benytter sig, er af vigtighed for det. Lige så lidt skal værket prædike noget for nogen, og således sammenblande det menneskelige med det guddommelige, en sammenblanding, som ingen kristelig ånd bør bære til skue. Det skal udelukkende beflitte sig på efterligning i alt, hvad det fremstiller, og jo mere fuldkommen denne bliver, des ypperligere bliver det, De skriver. Og da øjemedet med Deres værk kun er at berøve ridderbøgerne den anseelse og den gunst, de nyder i verden og hos menigmand, så behøver De ikke at tiltuske Dem sentenser hos filosofferne,

læresprog af den hellige skrift, fabler hos digterne, det høje sving hos talekunstnerne eller mirakler hos helgenerne. De skal kun sørge for at betjene Dem af jævne, fyndige og sømmelige ord, som sættes på deres rette plads, og stræbe efter, at Deres stil og sætningsbygning skrider frem velklingende og let. Lad frem for alt Deres øjemed stikke frem over alt, og udtryk Deres tanker uden tvetydige og forskruede talemåder. Bestræb Dem også for, at den tungsindige ved læsningen af Deres historie bringes til at le, at den lattermilde ler endnu stærkere, at den jævnt begavede ikke føler fortrydelse, den indsigtsfulde beundrer opfindelsen, den alvorlige og tænksomme ikke foragter den og kenderen ikke kan undlade at rose den. Hav altid for øje at nedrive det på så dårligt grundlag hvilende bygværk i disse ridderbøger, der afskys af så mange, men prises af et endnu større antal mennesker. Og hvis De når det mål, har De ikke nået så lidt endda."

I dyb tavshed sad jeg og lyttede til min vens tale, og så dybt prægede hans ord sig i mine tanker, at jeg uden at gøre indvendinger indrømmede rigtigheden af det, han sagde, og besluttede at benytte selve disse ord til min fortale. Af den vil du altså, kære læser, kunne se min vens forstandighed og min gode lykke, i et så betrængt øjeblik at finde en sådan rådgiver, der endog er kilde til din egen tilfredshed over at modtage den berømte Don Quijote af Manchas historie så klar og ganske uden omsvøb, historien om den mand, hvem alle beboerne af egnen ved Montiel var enige om at anse for den kyskeste elsker og den drabeligste ridder, der i mangfoldige år havde ladet sig se der på egnen. Jeg vil ikke skatte den tjeneste alt for højt, jeg beviser dig ved at gøre dig bekendt med så ædel og rosværdig en

ridder, men jeg vil påstå, at du bør vide mig tak for bekendtskabet med hans væbner, Sancho Panza, i hvem jeg efter min anskuelse fremfører indbegrebet af alle våbendragerlige vittigheder, der spredte er at finde i den hele samling af ridderbøger. Og hermed farvel. Gud skænke dig held og glem ikke mig! Lev vel!

Den sindrige herremand Don Quijote af La Mancha.

1

Om den berømte ridder Don Quijote af Manchas stand og levevis.

For ikke længe siden levede der i la Mancha, på et sted, hvis navn jeg nu ikke gider erindre, en herremand af den slags, som ejer en brækket, ophængt lanse, et gammelt harnisk, en mager hest og en vinthund. En suppe på noget, der kom kokød nærmere end lammekød, om middagen, finker af levningerne om aftenen, linser om fredagen, Smalhans køkkenmester om lørdagen og en stegt due som ekstraret om søndagen opslugte de to tredjedele af hans indkomster. Det øvrige gik med til at skaffe ham en plyskofte, fløjlsbukser og tøfler af samme stof til festdagene, om hverdagene gjorde han sig en ære af at gå i hjemmelavede bondeklæder, men af fineste art. Hans husfolk bestod af en husholderske, der allerede havde fyrre år på bagen, en søsterdatter, der endnu ikke var nået de tyve, og en ung, rask bondeknøs til at gå til torvs, strigle hesten og arbejde i marken.

Vor adelsmands alder beløb sig til temmelig nær de halvt hundrede. Han var stærk af natur, mager og tør, havde et alvorligt ansigt og var en ivrig morgenmand og en stor ven af jagten. Man siger, hans navn var Quixada eller Quesada (for heri afviger de skribenter, der har optegnet disse tildragelser, meget fra hinanden), skønt det med stor sandsynlighed kan påstås, at han kaldte sig Quixano. Imidlertid er dette kun af ringe betydning for vor historie; det er nok, at vi ikke i mindste punkt omgår sandheden.

Dernæst må man vide, at nævnte herremand i sine ledige timer (og disse udgjorde størstedelen af året) læste ridderromaner, og det med så stor lyst og begærlighed, at han næsten glemte jagtens idræt så vel som opsynet med sit husvæsen; ja hans umættelighed i denne retning var så stor, at han solgte nogle stykker sædejord blot for at købe ridderbøger, og så mange, han kunne skrabe sammen af den slags, fandtes også i hans hus. Ingen af dem behagede ham dog så meget som de, der var forfattet af den berømte Feliciano de Silva, og det så vel på grund af hans ubundne stils klarhed som formedelst de deri forekommende indviklede talemåder, der syntes ham at være sande perler. Ved fejde- og kærlighedsbrevene hoppede hjertet i livet på ham, og han læste dem atter og atter, især steder som følgende:

"Den fornuftige ufornuft, med hvilken De behandler min fornuft, har bragt et sådant svind i min fornuft, at jeg ikke uden fornuft beklager mig over Deres dejlighed."

Ikke mindre tilfreds var han med at læse:

"Den høje himmel, hvis stjerner guddommeligt bekræfter Deres guddommelighed, bevirker, at De fortjener den fortjeneste, som Deres højhed fortjener."

Men over hele dette forråd af fornuft tabte den stakkels herremand aldeles forstanden ved at pine og plage sin stakkels hjerne for at begribe og klargøre sig meningen af det, som selv Aristoteles, hvis han alene for den sags skyld var stået op af graven, ikke ville have kunnet granske og forklare. I ikke mindre bekneb var han med alle de sår, Don Belianis havde uddelt og fået, da han indså, at hvor store mestre der end havde lægt dem, så måtte dog ufejlbarlig både hans ansigt og krop

være fulde af skrammer og ar. Men hvorom alting var, så berømmede han dog forfatteren, fordi han havde endt bogen med løfte om fortsættelse af det mere end overnaturlige eventyr, han ikke havde kunnet fuldende; ofte fik han lyst til selv at gribe pennen for at fuldbyrde løftet i bogstavelig forstand, og det var sikkert også sket, og han havde ladet værket komme for dagen, om ikke større og mere vedholdende planer havde afholdt ham derfra.

Ofte diskuterede han med landsbypræsten (der var en lærd mand og havde taget graden i Siguenza) om, hvor vidt Palmerin af England eller Amadís af Gallien havde været den ypperste ridder. Men mester Nicolas, barber sammesteds, sagde, at ingen af dem alle kunne måle sig med solens ridder; hvis nogen kunne lignes ved ham, så måtte det være Don Galaor, Amadís af Galliens broder, eftersom han ikke alene kunne skikke sig efter alle folk, men endog hverken var en kramdukke af en ridder eller et hylehoved som hans broder, og ikke gav ham noget efter i tapperhed.

Nok er det, at vor herremand fordybede sig således i denne læsning, at han der med tilbragte natten indtil den lyse dag og på samme måde dagen indtil den mørke nat. Og ved denne umådeholdne læsning og for lidt søvn fortørredes hans hjerne så stærkt, at han mistede al skønsomhed. Hans fantasi blev ganske fyldt af alt det, han læste i disse bøger, såvel om fortryllelser som om alle mulige trætter, feltslag, udfordringer, sår, kærlighed, smigrende ord, ømme klager, storme på havet og umulige tåbeligheder, og de prentede sig så stærkt i hans sind, at han holdt de urimeligste opdigtelser, han læste, for sande, og der efter hans anskuelse ikke fandtes mere

troværdige historier i verden. Han sagde, at Cid Ruy Diaz havde været en meget brav ridder, men alligevel kunne han ikke veje op mod ridderen af det flammende sværd, der med et hug havde kløvet to af de grummeste og umådeligste kæmper midt igennem. Han holdt mere af Bernardi del Carpio, fordi han ved Roncesvalles dræbte den usårlige Roland ved det samme kneb, som Hercules anvendte, da han kvalte Anthæus, Jordens uhyre søn, i sine arme. Han talte med agtelse om kæmpen Morgante, fordi han af den hele kæmpeslægt, der er stolt og plump, var den eneste venlige og velopdragne. Men ingen stod så vel anskreven hos ham som Renaldo af Montalban, og allermest når han i ånden så ham drage ud af sin borg, plyndre alle dem, han fik fat på, og hist ovre på den anden side havet bortrøve Mahomeds afgudsbillede, der, efter hvad hans historie fortæller, var af støbt guld. Han sagde, at for at få lov at styre sit mod på forræderen Ganelon ved at træde ham under fødder ville han med fornøjelse give sin husholderske bort, og sin niece oven i købet.

Ved denne stærke svækkelse af sit sunde skøn kom han på det allerunderligste indfald, som nogen nar kunne falde på. Det forekom ham nemlig godt og nødvendigt, egnet til at forøge hans ære og nyttigt for almenheden, om han blev vandrende ridder, i fuld rustning og til hest drog verden om for at søge eventyr, udøvede alt det, han havde læst, at de vandrende riddere udøvede, rådede bod på alle slags forurettelser og udsatte sig for alle slags farer for derved at indlægge sig et udødeligt navn og rygte. Staklen så sig allerede i ånden kronet og belønnet, i det allerringeste med kejserdømmet i Trapezunt, og denne fornøjelige forestilling ledsaget af det umådelige

behag, han fandt i den, lod ham hverken rist eller ro, før end han havde fået sit forsæt sat i værk.

Det første, han foretog sig, var at polere den rustning, der havde tilhørt hans tipoldefar og var ganske ædt op af rust og overgroet med skimmel, eftersom den i mere end hundrede år havde været forkastet og glemt i en krog. Han skurede og blankede den det bedste, han kunne, men blev samtidig klar over, at den havde en stor fejl, nemlig at der ingen fuldstændig hjelm var ved den, men kun en stormhue. Men det bødede hans opfindsomhed på ved at forfærdige den underste del af hjelmen af pap og føje den så net til stormhuen, at den derved fik udseende af at være en fuldstændig hjelm. Ganske vist, da han for at prøve, om den kunne modstå hug, drog sit sværd og gav den to vældige slag, ødelagdes ved det første, hvad han havde tilvirket på en hel uge. Han syntes just ikke særlig godt om, at det havde kostet så lidt besvær at hugge den i stykker, men han gav sig dog til at sammenflikke den på ny, og for at sikre sig mod den fare, den nylig havde udstået, forstærkede han den indvendig med jernbånd, således at han kunne forlade sig på dens styrke, og uden at gøre nye eksperimenter med den lagde han den hen og anså den for en ganske udmærket hjelm.

Nu skulle han til at bese sin hest, og skønt den havde flere stengaller på hovene, end der går skilling på en mark, og flere fejl end Gonellas hest, der *tantum pellis et ossa fuit*, forekom det ham dog, at hverken Alexanders Bucephalus eller Cids Babieca kunne måle sig med den. Der gik fire dage blot med at spekulere på, hvad navn han skulle give den, fordi (som han sagde til sig selv) det ikke kunne forsvares, at en så berømt ridders hest, der besad så store egenskaber, skulle savne et

anseligt navn. Han stræbte derfor at indrette det således, at der kunne være en vis overensstemmelse imellem det navn, den havde haft førend han selv var blevet vandrende ridder, og det, han nu efter sin ophøjelse ville give den, for han forudsatte meget viseligt, at siden herren havde forandret sin stand, så måtte hesten også forandre navn og belægges med et, der var berømt og klingende, og som passede til den nye orden og det nye kald, han selv allerede havde tiltrådt. Efter at han nu havde plaget sin hukommelse og indbildningskraft og dannet, udslettet, taget fra, lagt til, forvendt og fordrejet en hoben navne, kaldte han den omsider Rosinante, et efter hans anskuelse højt, ædelt og velklingende navn, der samtidig angav det, den havde båret, da den endnu var slet og ret *Rosin* – et rideøg.

Da hans hest havde fået et navn efter hans smag, ville han også give sig selv et, og med det gik der andre otte dage, efter hvilkes forløb han kaldte sig *Don Quijote*. Heraf tog (som jeg før har sagt) forfatteren af denne sandfærdige historie anledning til ikke længere at tvivle om, at han havde heddet Quixada og ikke Quesada, som andre ville påstå. Men da han besindede sig på, at den tapre Amadís ikke havde ladet sig nøje med at kalde sig slet og ret Amadís, men dertil havde føjet sit kongeriges og fædrelands navn for samtidig at gøre det berømt, så ville han som trofast ridder også til sit føje navnet på sit fædreland og kalde sig Don Quijote af Mancha, og det forekom ham, at han ikke kraftigere kunne lægge sin kærlighed til sit fædreland for dagen, ej heller ære det højere end ved at tage sig tilnavn efter det.

Nu var da rustningen poleret, stormhuen var gjort til en hjelm, hans hest havde fået navn, hans eget var stadfæstet. Der stod altså intet mere tilbage end at søge sig en dame, han kunne være forelsket i, såsom en vandrende ridder uden forelskelse var at ligne ved et træ uden blade og frugter og et legeme uden sjæl. Hvis jeg, sagde han til sig selv, enten for mine synders skyld eller ved min gunstige skæbne skulle støde på en eller anden kæmpe, således som det almindeligvis hænder vandrende riddere, og jeg kastede ham til jorden i træfningen, enten straks eller ved at kløve hans krop midt igennem, eller langt om længe tvang ham til at overgive sig, så var det en herlig ting at have en at forære ham til; han skulle komme ind og kaste sig for min søde herskerindes fødder og med ydmyg og skælvende røst sige: Jeg er kæmpen Caraculiambro, herre over øen Malindrania, der er blevet overvundet i en tvekamp af den aldrig noksom berømte ridder *Don Quijote af Mancha*, og han har beordret mig at fremstille mig for Deres Velbyrdighed, på det at Deres kongelige Højhed kan handle med mig efter behag! Å, hvor glad blev ikke vor gode ridder over at have ført denne sirlige tale, men endnu mere, da han fandt en, han kunne kalde sin dame.

Der med forholdt det sig vist nok således. Et sted, ikke langt fra hans hjem, var der en ret køn bondepige, han længe havde været forelsket i, men uden at hun (efter hvad man hører) nogen sinde havde vidst det eller blot haft mistanke derom. Hun hed *Aldonza Lorenzo* og forekom ham meget vel skikket til at bære titel af hans tankers herskerinde. Han søgte altså et navn, der ikke stod for langt tilbage for hans eget og samtidig var i en slags overensstemmelse med prinsessernes og de fornemme

damers. Derfor kaldte han hende *Dulcinea af Toboso* (for der var hun født), og dette navn forekom ham lige så harmonisk, sjældent og betydningsfuldt som alle de andre, han havde givet sig selv og sine sager.

2

Hvori berettes om det første togt, den sindrige Don Quijote begav sig ud på fra sit hjem.

Da nu alle forberedelser på behørig vis var truffet, kunne han ikke tøve længere med at sætte sit forsæt i værk, af frygt for den skade, hans langsomhed kunne gøre verden i betragtning af al den overlast, han ville afværge, alle de forurettelser, han ville bøde på, de mange ufornuftige, han ville forbedre, de misbrug, han ville udrydde, kort sagt, de pligter, han ville opfylde. Uden at sige det mindste om sit forsæt, og uden at nogen vidste det, stod han altså en morgen op, før det blev lyst (og det på en af de allerhedeste dage i juli måned), iførte sig sin fulde rustning, steg op på sin Rosinante og drog med sin ilde sammenflikkede hjelm på hovedet, sit skjold på armen og sin lanse i hånden gennem gårdens bagport ud på marken, fuld af glæde og fornøjelse over at have gjort begyndelsen til sit gode forsæt med så liden vanskelighed. Men næppe så han sig ude på fri mark, før der faldt ham så græsselig en tanke ind, at der kun manglede lidt i, at han jo havde fortrudt sit begyndte foretagende. Han kom i tanker om, at han ikke var slået til ridder, og at han derfor ifølge ridderskabets love hverken kunne eller burde binde an med nogen ridder, ja, at han endog, selv om han var blevet optaget i ordenen, dog som novice skulle bære ganske blanke våben og ikke måtte føre noget sindbillede i sit skjold, før han ved sin styrke havde erhvervet sig et.

Disse overvejelser gjorde ham vaklende i hans forsæt, men da hans galskab var stærkere end alle fornuftens indvendinger, besluttede han at lade sig slå til ridder af den første den bedste, han mødte, hvori han kun efterlignede utallige andre, der havde båret sig således ad før han, efter hvad ridderbøgerne fortalte. Hvad de blanke våben angik, ville han, så snart han havde nået et herberg, polere dem så stærkt, at de skulle blive hvidere end en hermelin. Disse forsæt beroligede ham fuldkommen, så at han fortsatte sin vej, idet han overlod sin hest at føre ham, hvorhen den fandt for godt, da han stadig mente, at det var den eneste rette måde, hvorpå man burde søge eventyr.

Alt som nu hesten gik videre og videre, talte vor nye ridder undervejs med sig selv og sagde:

"Hvem kan tvivle om, at når den sandfærdige historie om mine berømmelige bedrifter en gang i fremtiden bliver bragt for dagens lys, da vil den vise mand, som beskriver dem, når han kommer til beretningen om mit første udtog, der gik for sig så årle, begynde med disse ord: Næppe havde den rødkindede Apollo udbredt sit skinnende hovedhårs gyldne stråler over den vide og rummelige jord, næppe havde den lille muntre lærke ved sin hurtige tunge med sød og liflig harmoni hilst den purpurfarvede Auroras ankomst, der forlod sin skinsyge mands bløde seng og igennem vinduer og døre på den manchanske horisont viste sig for de dødelige, før den berømte ridder Don Quijote af Mancha forlod de lade fjer, hurtigt svang sig op på sin berømte hingst Rosinante og red ud over Montiels gamle og velbekendte marker."

For den vej red han virkelig.

"O lyksalige tidsalder," fortsatte han, "lykkelige seculum, for hvilket lyset af mine herlige gerninger skal skinne, værdige til at indgraveres i metal, udhugges i marmor og males på tavler til efterslægtens ihukommelse! Og du, vise troldmand, hvem du end er, som det er forbeholdt at beskrive så sjælden en begivenhed, jeg besværger dig ikke at glemme min gode Rosinante, min uadskillelige staldbroder på alle mine veje og stier!"

Lidt efter begyndte han igen (ret som om han virkelig havde været forelsket):

"O, prinsesse Dulcinea! Herskerinde over dette fangne hjerte! Hvor store forurettelser er ikke blevet mig tilføjet ved at affærdiges og bandlyses med så streng egensindighed! Værdiges dog, ædle frue, at erindre dette Dem ganske undergivne hjerte, som af kærlighed til Dem døjer så meget ondt!"

Med disse og flere andre dårskaber af den art, som han havde lært af sine bøger, hvis stil han efterabede, så godt han kunne, forgik tiden, og solen trængte så stærkt ind på ham, at den kunne have smeltet hjernen i hans hoved, i fald den havde forefundet nogen. Næsten den hele dag løb til ende, uden at der tilstødte ham noget, hvilket han var ganske fortvivlet over, fordi han gerne straks ville have mødt nogen, han kunne have prøvet sin stærke arms tapperhed på.

Nogle skribenter har sagt, at eventyret i bjergpasset Lápice var hans første, andre der imod påstår, at det var det med vejrmøllerne, men alt, hvad jeg har kunnet bringe i erfaring om det, og hvad der findes optegnet i la Manchas årbøger om det,

er, at han den hele dag fortsatte sit ridt, og at både han og hans hest hen imod aften var helt udmattede og næsten døde af sult.

Han så sig idelig om til alle sider for at få øje på et eller andet slot eller nogle hyrdeboliger, hvor han kunne tage herberg for at få rådet bod på sine mange fornødenheder. Endelig blev han opmærksom på en kro ikke langt fra den vej, han tog, og det var, som han så en stjerne, der kunne vejlede ham til portene, om ikke helt ind i hans forløsnings slot. Han skyndte sig derfor af alle kræfter at komme der hen og nåede den, just idet mørket faldt på.

Tilfældigvis stod der udenfor porten to unge fruentimmere at den slags, man siger tilhører "det livlige lag"; de fulgtes med nogle mulæseldrivere til Sevilla og ville tage nattelogi i kroen. Men da alt, hvad vor ridder tænkte, så og forestillede sig, syntes ham at være tildragelser af samme art som de, han havde læst om, så fik han ikke så snart kroen i sigte, før han anså den for et slot med fire høje tårne, på hvis spidser der hvilede klart skinnende sølvkugler, ikke at forglemme vindebroerne, de dybe grave og alle de herligheder, sådanne slotte udstyres med i bøgerne. Da han nu kun var nogle få skridt fra kroen, der forekom ham at være et slot, standsede han Rosinante og ventede, at der skulle komme en dværg frem på tårntinden og støde i en trompet til tegn på, at en ridder nærmede sig slottet, men da han mærkede, at han tøvede noget længe, og Rosinante længtes inderligt efter stalden, nærmede han sig kroens port, udenfor hvilken de to unge tøser stod, der i hans øjne var to dejlige frøkener eller yndige fruer, som var kommet ud i slotsporten for at trække frisk luft.

Tilfældigvis stødte en svinehyrde, der drev en flok svin (thi det får ikke hjælpe; sådan hedder de nu en gang) hjem fra stubmarkerne, i sit horn, hvilket var tegnet til, at de skulle drage hjemad, men i samme øjeblik troede Don Quijote det, han ønskede, nemlig at en dværg bebudede hans komme, og med umådelig fornøjelse nærmede han sig derfor straks kroen og damerne. Da disse så en mand komme hen imod dem bevæbnet på denne måde, med hjelm og lanse, skyndte de sig over hals og hoved ind i kroen. Men Don Quijote, som af deres flugt skønnede, at de blev bange, slog papvisiret på hjelmen tilbage, fremviste sit indfaldne og støvede ansigt og sagde med tækkelige lader og rolig røst:

"Flygt ikke, Deres Velbyrdigheder! Ingen har noget ubehageligt at frygte af mig. Den ridderlige orden, jeg er optaget i, tilsteder ikke noget sådant, allermindst overfor så fornemme møer som eder."

Imidlertid gloede de stift på ham og gjorde sig umage for at opdage hans ansigt, som det dårlige visir næsten dækkede, men ikke så snart hørte de, at han titulerede dem møer (et navn, der slet ikke passede på deres håndtering), før de brast i latter, og det så skraldende, at Don Quijote måtte sætte dem i rette ved at sige:

"Beskedenhed sømmer sig for og pryder skønheden, men latter uden grund røber dårskab og letsindighed. Dog siger jeg ikke dette som en fornærmelse eller for at lægge nogen ond vilje imod eder for dagen, da jeg intet hellere ønsker end at være eder til tjeneste."

Dette sprog forstod de ikke, og vor ridders ynkelige skikkelse forøgede latteren hos dem og fortrydelsen hos ham, så det

sikkert kunne være kommet meget vidt imellem dem, hvis ikke kromanden just i det samme havde vist sig (en mand, der, for at trives des bedre, var meget fredsommelig), og da han så denne underlige skikkelse, udrustet med våben, der passede så slet til hinanden, som hans tømme, lanse, hjelm og brynje gjorde, var han nær ved højlydt at dele nymfernes morskab, men da han i grunden var bange for denne krigsudrustede maskeradefigur, besluttede han at tale høfligt til ham og sagde altså:

"Hr. ridder! Hvis Deres Velbyrdighed søger hus uden seng – for en sådan findes slet ikke her i kroen – så vil De finde alt andet her i stor overflod."

Da Don Quijote så, hvor ydmyg kommandanten på slottet var, for det anså han kromanden for, svarede han:

"For mig, hr. kastellan, er lidet nok, for

al min pryd er mine våben,
og i kampen er min hvile!"

Værten troede, at han kaldte ham kastellan, fordi han forekom ham at være en durkdreven kastilier, skønt han var en andalusier, men ganske vist fra stranden ved San Lucar, lige så stor en udplyndrer som Cacus og så spidsfindig og fuld af skælmsstykker som en pebling eller page; derfor svarede han også straks:

"Så er uden tvivl også

Eders seng den hårde klippe,
stadig vågen eders søvn;

og i så fald kan I trøstigt stige af og trygt stole på, at I her i denne hytte kan få anledning til at våge et helt år, endsige en enkelt nat."

Da han havde sagt dette, holdt han stigbøjlen for Don Quijote, der med stor møje og besværlighed kom ned, for det var aften, og han var endnu fastende. Derpå bad han værten om at sørge for, at der blev sørget omhyggeligt for hans hest, for blandt de bæster, der åd hø, var den det fortræffeligste i hele verden. Kromanden betragtede den derpå meget nøje, men fandt den ikke nær så ypperlig, som Don Quijote sagde, ja, ikke en gang halvt så god.

Da han nu havde forsynet den i stalden, vendte han tilbage for at høre, hvad hans gæst forlangte, og fandt, at fruentimmerne, som allerede havde gjort sig gode venner med ham igen, var i færd med at afføre ham hans harnisk, men skønt de allerede havde fået for- og bagstykket af brynjen af, kunne de dog trods al møje hverken få fjernet halskraven eller den sammenflikkede hjelm. Denne sidste var med grønne lidser bundet så fast, at det var en fuldstændig umulighed at løse den, med mindre de blev skåret i stykker, hvilket han ingenlunde ville tilstede, men langt hellere bekvemme sig til at beholde hjelmen på hele natten, hvilket frembød det mest komiske og sælsomme syn, man kunne tænke sig. Imedens de afførte ham rustningen (for han anså endnu disse lokkeduer, der tog hans harnisk af, for nogle at slottets fornemme fruer og damer), sagde han med megen anstand til dem:

"Endnu aldrig blev en ridder
sådan som nu Don Quijote
vel betjent af skønne damer,
da han hidkom fra sin landsby;
ædle møer sørged' for ham,
og prinsesser for hans hest

– eller hans Rosinante! Dette, mine damer, er min hests navn, og Don Quijote af Mancha er mit, hvilket jeg ikke ville have givet til kende, før nogle drabelige bedrifter, udført i Deres tjeneste, havde åbenbaret det, men da der i den gamle romance om Lancelot findes en situation ganske mage til denne, så kunne jeg ikke lade være at anvende dens ord på det foreliggende tilfælde, og det er grunden til, at De får mit navn at vide i utide. Dog kommer vel den tid, da eders Højheder kalder på mig, og da skal min lydighed så vel som min arms tapperhed åbenbare det ønske, jeg nærer om at tjene Dem!"

Pigebørnene, der ikke var vant til at høre så sirlig tale, svarede ikke et ord, men spurgte ham i stedet, om han ikke ville have noget at spise.

"Jeg tager til takke med hvad som helst," sagde Don Quijote, "for jeg kan mærke, at det vil komme mig ret vel tilpas!"

Til alt uheld var det just fredag, og alt, hvad der fandtes i kroen, var en stokfisk, som i Castilien kaldes "lille abbed", i Andalusien "baccalaureus" og andre steder "små foreller". De spurgte ham altså, om han ville have "små foreller" og tage til takke med det, da de ikke havde anden fisk at sætte for ham. Han tog straks de "små foreller" for gode varer og svarede:

"Mange små foreller udgør en stor, og hvorfor skulle jeg ikke tage otte en-realer lige så gerne som en otte-real? Er de kun små, så går det med dem som med kalven, der er lækrere end koen, og kiddet, der er bedre end bukken. Men hvad det end er, så lad mig få det snart, for hårdt arbejde og tunge våben kan ikke bæres med tom mave!"

For at han kunne sidde svalt, blev der dækket til ham udenfor døren, og derpå kom værten frem med, hvad huset formåede,

en dårligt udblødt og endnu værre udkogt stokfisk, samtidig med et brød, der var lige så stort og skimlet som ridderens harnisk. At se ham spise var til at le sig fordærvet over, for da han havde hjelmen på og måtte holde visiret åbent, var det ham umuligt selv at føre den mindste bid til munden. Der måtte altså en anden til at give ham mad, hvilken forretning en af de formentlige adelsfrøkener påtog sig, men det ville have vist sig umuligt at give ham noget at drikke, hvis ikke værten havde fundet på at tage et rør og stikke ham den ene ende i munden, hvor efter han hældte vinen i den anden, og alt dette fandt han sig i med tålmodighed for ikke at skære de lidser itu, der fastholdt hans hjelm.

Imens dette gik for sig, kom der tilfældigt til kroen en svinegilder, som, da han nåede den, blæste fire-fem gange i en fløjte, hvorved Don Quijote endnu mere bestyrkedes i den tanke, at han befandt sig på et fornemt slot, at man opvartede ham med musik, at stokfisken var foreller, brødet den fineste hvedekage, tøserne fornemme frøkener og kromanden slottets kommandant, hvilket gjorde ham inderlig tilfreds med sin beslutning og sit togt. Men alligevel lå det ham dog som en sten på hjertet, at han endnu ikke var slået til ridder, såsom det forekom ham, at han ikke med nogen ret og føje kunne friste eventyr uden at være optaget i ridderordenen.

3

Hvori der fortælles om den herlige måde, hvorpå Don Quijote blev slået til ridder.

Denne tanke løb så stærkt om i hans hoved, at den fik ham til at forkorte sit tarvelige måltid, og da han var kommet til ende med det, kaldte han kromanden ud, lukkede sig inde med ham i stalden, hvor han kastede sig på knæ for ham, og tiltalte ham således:

"Tapre ridder! Jeg rejser mig ikke fra det sted, hvor jeg nu ligger, før I ædelsindet har bevilget mig en gunst, jeg vil udbede mig af eder, og som vil falde ud til eders berømmelse og menneskeslægtens vel."

Kromanden, der så sin gæst ligge for sine fødder og hørte et sådant forebringende, betragtede ham med største forundring og vidste hverken, hvad han skulle sige eller gøre, men efter at han længe havde trættedes med ham for at få ham til at rejse sig, uden at kunne formå ham til det, blev han nødt til at sige, at han bevilgede ham den gunst, han bad ham om.

"Jeg ventede mig heller ikke noget mindre af eders Herlighed," svarede Don Quijote, "og jeg siger eder altså hermed, at den gunst, jeg har udbedt mig, og som I så ædelmodigt har bevilget mig, er, at I endnu i morgen den dag skal slå mig til ridder og tilstede mig i nat at holde våbenvagt i eders slotskapel og derpå i morgen, som jeg allerede har sagt, opfylde mit højeste ønske, for at jeg derefter, som det sig hør og bør, kan flakke om i alle verdens fire hjørner og søge eventyr til

bedste for de trængende, således som de riddere er forpligtede til, der regner sig til de vandrende som jeg, og hvis hu og attrå ene og alene er rettet mod slige bedrifter."

Kromanden, der (som allerede nævnt) havde en stor skælm bag øret og lige fra første færd havde ment, at hans gæst ikke var rigtig vel forvaret, fik bekræftelse på dette ved at høre de grunde, han nu fremførte, og for at få noget at le ad om natten, besluttede han at lempe sig efter hans griller og svarede ham derfor, at hans attrå og begæring skulle opfyldes, og at forventningen herom kun var medfødt og naturlig hos en så betydelig ridder, som han forekom ham at være, og som hans ædle skikkelse lagde for dagen. Han tilføjede, at han selv i sine unge år havde været hengiven til denne ærefulde idræt og havde gennemstrejfet adskillige dele af verden for at søge eventyr; at han ikke havde forladt fiskerforstaden i Malaga og det riaranske kvarter der, kirkepladsen i Sevilla, Segovias kræmmertorv, olivenpladsen i Valencia, rondilla'en i Granada, San Lucars strand, torvet med hestebrønden i Cordoba, Toledos værtshuse og mange andre steder uden at have vist store prøver på sine fødders hurtighed og sine hænders behændighed, at han havde bevist mange forurettelser, husvalet mange enker, formindsket antallet af ungmøer, lukket øjnene op på adskillige myndlinge og således til sidst gjort sig kendt ved næsten alle Spaniens domstole, hvorpå han omsider havde slået sig til ro på dette slot, hvor han levede af sit og andres og modtog alle vandrende riddere, af hvad stand og vilkår de end var, alene på grund af den store forkærlighed, han nærede for dem, og for at de skulle dele deres gods og formue med ham som en belønning for hans gode hensigt. Han sagde ham samtidig, at han her ved slottet

ikke havde noget kapel, hvor han kunne holde våbenvagt, for han havde ladet det bryde ned for at bygge det op fra nyt, men han vidste, at når nødvendigheden krævede det, kunne den holdes, hvor det skulle være. Når han altså i nat ville våge over sine våben i en at slotsgårdene, så skulle, om Gud ville, den store højtidelighed finde sted i morgen; han skulle blive slået til ridder, som han begærede, og det til en ridder, hvis mage ikke fandtes i hele verden. Derpå spurgte han, om han førte penge med sig.

"Ikke en hvid," svarede Don Quijote, "for jeg har aldrig i nogen historie om de vandrende riddere læst, at de gjorde det."

Dertil svarede kromanden, at han gjorde sig skyldig i en vildfarelse. Når det ikke var blevet antegnet i historierne, var det, fordi det havde forekommet forfatterne overflødigt at anføre en så åbenbar nødvendighed som penge og rene skjorter, da enhver let kunne slutte sig til, at det ikke havde manglet på nogen af delene, og han anså det for vist og sandt, at alle de vandrende riddere (med hvilke så mange bøger var fyldte og proppede) havde medført både en velspækket pung og skjorter, såvel som et lille skrin med salve til de sår, de fik, da der ikke altid i felten og i de udørkner, hvor de sloges og blev sårede, fandtes nogen, der kunne læge dem, med mindre de i forvejen havde gjort sig gode venner med en vis troldmand, der på en sky gennem luften sendte dem en frøken eller en dværg med så kraftig en salve, at den næppe havde rørt såret, før de rejste sig så friske og sunde, som om de aldrig havde fejlet noget; men da dette let kunne slå fejl, anså de gamle riddere det for mere pålideligt, at deres våbendragere forsynede sig med penge og andre højst nødvendige ting så som salve og charpi. Hændte det

nu (hvad dog meget sjældent var tilfældet), at disse riddere ingen våbendragere havde, så pakkede de det hele i en ganske lille tværsæk, der næsten ikke så ud som en tværsæk, bag på hesten, som om det kunne være noget andet af særlig vigtighed. Thi var det ikke foranlediget af noget sådant, var det i reglen ikke tilladt de vandrende riddere at medtage tværsække. Derfor ville han råde ham til (da han jo endog kunne befale ham det som sin gudsøn, hvad han snart ville blive) ikke at fortsætte sin vej uden at have forsynet sig med de anførte fornødenheder, som han ville befinde sig vel ved en gang, når han mindst ventede det. Don Quijote lovede at følge hans råd med største nøjagtighed, og ordnede derpå alt, så at han kunne tiltræde sin våbenvagt i en stor gård, der lå ved siden af kroen. Da nu Don Quijote havde samlet sine våben sammen, lagde han dem på et trug foran en brønd tæt derved, tog skjoldet på armen, lansen på skulderen og gav sig til med ædel anstand at gå op og ned foran truget, og da han begyndte at vandre, begyndte nattens mørke just at falde på.

Kromanden fortalte alle dem, der var i kroen, om sin gæsts galskab, hans våbenvagt og hans håb om at blive slået til ridder. De faldt alle i forundring over denne besynderlige art forrykthed og løb hen for at beskue ham på afstand. De så ham snart ganske roligt gå frem og tilbage, snart støtte sig til sin lanse, med blikket stift fæstet på våbnene, og stedse blive i nærheden af dem. Natten var nu helt faldet på, men månen skinnede så klart, at dens lys kunne måle sig med den stjernes, som lånte den sin glans, og man ganske tydeligt kunne se, hvad den nye ridder foretog sig.

Imidlertid fandt en af de mulæseldrivere, der opholdt sig i kroen, på at gå hen og vande sit æsel. Han ville derfor fjerne Don Quijotes våben, der lå over brøndtruget, men idet han nærmede sig, skreg Don Quijote med høj røst:

"Forvovne ridder, hvem du end er, der kommer for at røre ved den drabeligste vandrende ridders våben, der nogen sinde har omgjordet sig med sværd, se til, hvad du gør, og rør dem ikke, ifald du ikke med dit liv vil bøde for din forvovenhed!"

Mulæseldriveren kunne ikke få disse grunde i sit hoved (skønt det havde været heldigt for ham, om de havde kunnet komme ind i det, for så havde han sluppet for at få nogle på det), og trods de foregående trusler greb han fat i remmene og slængte våbnene et godt stykke bort derfra. Da Don Quijote så det, løftede han øjnene mod himlen, fæstede (som det viste sig) sine tanker ved sin dame, Dulcinea, og sagde:

"O, min herskerinde, il til min undsætning ved denne den første fornærmelse, som tilføjes det hjerte, hvor du hersker, svigt mig ikke under den første fare, ved hvilken jeg anråber om din gunst!"

Imens han fremførte disse og andre lignende påkaldelser, lod han skjoldet falde, løftede lansen med begge hænder og tildelte mulæseldriveren et så vældigt slag i hovedet, at han kastedes mod brostenene i en sådan forfatning, at hvis han havde fået blot et lignende slag til, ville det have sparet ham for den ulejlighed at opsøge en barber, der kunne kurere på ham. Da dette var forrettet, samlede han sine våben sammen og begyndte at gå frem og tilbage lige så roligt som før.

Lidt efter kom en anden, der ikke vidste det mindste om, hvad der var foregået (da den første endnu ikke var vågnet af sin

besvimelse). Han nærmede sig med samme forsæt, at vande sine mulæsler. Men da han bemægtigede sig våbnene for at fjerne dem fra truget, lod Don Quijote, uden at sige et eneste ord og uden at anmode om nogen undsætning, for anden gang skjoldet falde, løftede for anden gang lansen, og uden at slå denne i stykker slog han dog mulæseldriverens hoved i mere end tre stykker, for han knuste det i fire.

Ved denne græsselige alarm kom alle kroens folk løbende til, og iblandt dem kromanden. Da Don Quijote så det, tog han skjoldet på armen og lagde hånden på sværdfæstet med de ord:

"O, skønheds dronning, mit svage mods kraft og styrke, nu er det på tide, at Eders Højhed vender blikket mod eders livegne ridder, da der venter ham et så storslået eventyr!"

Under hendes beskyttelse var han efter sin formening så tryg, at han ikke ville være veget et skridt, om så alverdens mulæseldrivere havde overfaldet ham. De såredes kammerater, der så, hvorledes de var tilredte, begyndte at overøse Don Quijote med sten, mod hvilke han, så godt han kunne, dækkede sig med skjoldet, uden at turde vige fra truget for ikke at forlade sine våben. Kromanden skreg imidlertid af fuld hals, at de skulle lade ham være i fred. Han havde jo sagt dem, at han var gal, og at han af den årsag vist ikke kom til at lide noget, om han så slog dem ihjel alle sammen. Men hvor højt han end skreg, så skreg Don Quijote dog endnu højere. Han kaldte dem skurke og forrædere og slotsherren en fej og slettænkende ridder, siden han tålte, at vandrende riddere blev således behandlet, og såfremt han blot havde været optaget i ridderordenen, skulle han snart have givet ham løn for hans forræderi.

"Om eder andre, I lave og gemene pøbel, bekymrer jeg mig ikke det mindste. Overfald mig, kast og slå, kom hid og forgrib eder på mig, så stærkt I formår! I skal få at føle, hvad betaling I vil modtage for eders dårskab og frækhed!"

Han råbte dette i en så kæk og modig tone, at han indjog dem en græsselig frygt, og dels derved, dels ved kromandens forestillinger lod de sig bevæge til at ophøre med at kaste sten på ham. Han tillod, at de bar de sårede bort, og derpå fortsatte han sin våbenvagt lige så rolig og uanfægtet, som han havde begyndt den.

Kromanden syntes just ikke særlig godt om sin gæsts gale streger og besluttede at gøre en ende på dem ved at meddele ham den ulyksalige orden, førend han afstedkom flere ulykker. Han nærmede sig derfor til ham, bad ham undskylde den uforskammethed, som disse ubehøvlede folk, uden at han vidste det mindste om det, havde vist ham; til gengæld var de jo blevet dygtigt afstraffede for deres forvovenhed. Han gentog, hvad han havde sagt, at der intet kapel var ved slottet, men det var også helt unødvendigt til det, som nu stod tilbage at forrette. Hovedsagen ved indlemmelsen i ridderordenen var hals- og skulderslaget, efter hvad han erindrede at have læst i ordensartiklerne, og dette lod sig bekvemmest udføre på åben mark. Hans våbenvagt var allerede forbi, for når to timer var tilstrækkelig til den, hvor meget mere måtte fire timer da ikke være det.

Don Quijote troede alt, hvad han sagde, og svarede, at han var villig til at adlyde ham, men han bad ham fuldføre det så hastigt som muligt, for hvis han blev overfaldet for anden gang og vidste sig væbnet som ridder, så skulle der ikke blive en

levende sjæl tilbage på slottet, undtagen de, som han, slotsherren, bad om nåde for, og som han af ærbødighed for ham lod undløbe.

Den således advarede og frygtsomme kommandant skyndte sig at hente en bog, hvori han plejede at føre regnskab med det hø og den havre, mulæseldriverne fik, og med en lille stump lys, der blev båret foran ham af en dreng, og de to føromtalte frøkener ved sin side kom han tilbage til Don Quijote, befalede ham at knæle, mumlede noget over sin regnskabsbog, som om han andægtigt forrettede sin bøn, hvorpå han midt under læsningen løftede hånden og gav ham et dygtigt slag på halsen og straks derpå et blidt slag over skuldrene med hans eget sværd, mens han stadig brummede i skægget, som om han læste. Da dette var sket, sagde han til en af damerne, at hun skulle spænde sværdet om ham, hvilket hun gjorde med megen anstand og omtanke, hvad der krævedes ikke så lidt af, blot for at lade være med at le ved hver enkelt handling under denne ceremoni, men de prøver, den nye ridder havde aflagt, hæmmede latteren. Idet hun spændte sværdet om ham, sagde den gode frøken:

"Gud gøre Eders Velbyrdighed til en såre lykkelig ridder og skænke eder altid sejr i striden!"

Don Quijote spurgte derpå om hendes navn, for at han nu og i fremtiden kunne vide, hvem han var forbunden for den beviste gunst, da det var hans forsæt at gøre hende delagtig i den ære, han ville indlægge sig ved sin tapre arm. Hun svarede med megen ydmyghed, at hun hed Tolosa og var datter af en skoflikker, der stammede fra Toledo og boede i en af boderne i Sacho-Bienaya. I øvrigt var hun, hvor hun end opholdt sig, til

hans tjeneste i alt, hvad han ville byde og befale. Don Quijote svarede på dette, at han ville betragte det som en gunst, om hun for fremtiden ville føje et "Doña" til sit navn og kalde sig Doña Tolosa, hvilket hun lovede ham. Den anden spændte hans sporer på, og med hende førte han en næsten ligelydende samtale som med den, der gav ham sværdet. Han spurgte om hendes navn; hun svarede, at hun blev kaldt møllerpigen og var datter af en ærlig møller i Antequera, men alligevel bad Don Quijote hende knytte "Doña" til sit navn og fremtidig kalde sig Doña Møllerpige, hvorefter han takkede hende og tilbød hende sin tjeneste.

Da nu denne aldrig forhen sete ceremoni var bragt til ende i en sådan huj og hast, kunne Don Quijote ikke længere tøve med at stige til hest og drage ud for at søge eventyr. Rosinante måtte derfor straks sadles, han kastede sig på den, omfavnede sin vært og fremkom med så besynderlige udtalelser som tak for den gunst, han havde vist ham ved at slå ham til ridder, at det er umuligt nøjagtigt at gengive dem her. For blot hurtigt at se ham vel udenfor kroen besvarede kromanden hans tale med lignende vendinger, men uden så mange ord, og uden at begære noget for hans fortæring ønskede han ham en lykkelig rejse.

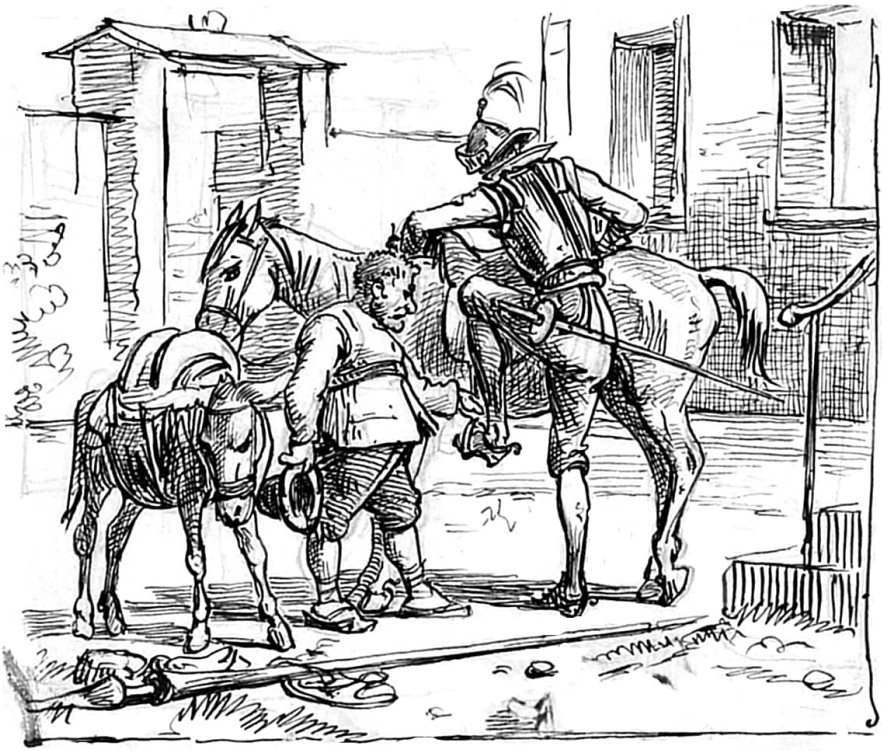

Don Quijote stiger til hest.

4

Hvad der tildrog sig med vor ridder, da han havde forladt kroen.

Morgenrøden begyndte først at dukke frem på den tid, da Don Quijote forlod kroen, så veltilfreds, glad og henrykt over allerede at være slået til ridder, at endog hestens sadelgjord revnede ved det. Men da værtens råd angående de fornødenheder, fornemmelig penge og skjorter, det var tilbørligt at føre med sig, ved denne lejlighed randt ham i sinde, besluttede han at vende hjem for at forsyne sig med alt sådant og desuden med en våbendrager, til hvilken stilling han tænkte på at antage en bonde i sin landsby, der var fattig og havde børn, men syntes overmåde velskikket til ridderskabets betjening som væbner. Med dette forsæt vendte han Rosinante imod landsbyen, og ret som om den havde længtes efter sine gamle bekendte, gav den sig til at løbe så stærkt, at dens fødder næppe rørte jorden.

Før de endnu havde tilbagelagt noget større stykke af vejen, forekom det Don Quijote, at der fra skovtykningen på hans venstre hånd trængte en svag skrigen frem som af et menneske, der klagede sig ynkeligt. Næppe havde han hørt det, før han sagde:

"Himlen være lovet for den nåde, den beviser mig, ved så hastigt at skaffe mig lejlighed til at opfylde, hvad min orden kræver, og til at høste frugten af mit gode forsæt. Denne røst

kommer uden tvivl fra en mand eller kvinde, som lider overlast og trænger til min bistand og beskyttelse."

Hvorpå han trak i Rosinantes tømme og satte kåsen hen ad den kant, hvorfra lyden kom. Så snart han var nået nogle skridt ind i skoven, så han en hoppe fastbundet ved en eg, og ikke langt derfra en dreng på omtrent femten år, med den øverste del af kroppen blottet, bundet ved en anden. Det var ham, der gav hals, og det ikke uden årsag, for en stærk, sværlemmet bonde var i færd med at give ham en ordentlig dragt prygl med en smal rem og ledsagede hvert slag med en irettesættelse og en formaning:

"Lad kæften hvile og hold øjnene åbne!"

Hertil svarede drengen:

"Jeg skal aldrig gøre det mere, husbond, jeg skal aldrig gøre det mere, og jeg lover ved Gud og alle helgener for fremtiden at vogte hjorden med den største omhu."

Da Don Quijote så, hvad der gik for sig, råbte han med vred stemme:

"Ryggesløse ridder! Det lader ilde at mishandle en, der ikke kan værge sig. Stig til hest og tag eders lanse" (for bonden havde også et spær, der stod lænet imod egen, hoppen var bundet til), "så skal jeg lære eder, at kun feje uslinger foretager sig sligt."

Bonden, der så denne bevæbnede skikkelse rette lansen lige imod hans ansigt, anså sig allerede for død og svarede meget høfligt og skælvende:

"Hr. ridder! Denne dreng, som jeg her afstraffer, er i min tjeneste og vogter en flok får, der græsser her omkring, men han er så skødesløs, at jeg savner et hver dag, og for at besmykke sin skødesløshed eller ondskab siger han, at jeg blot

foregiver det af gerrighed for at slippe for at betale ham den løn, han har til gode, og det er ved Gud og min sjæl løgn!"

"Løgn? Dette i min nærværelse, grove knægt!" sagde Don Quijote. "Ved solen, der lyser for os, jeg skal gennembore dig med denne lanse! Betal ham straks og uden at kny, eller der skal ikke blive en trevl tilbage af dig. Nå, fluks hen og løs ham!"

Bonden trak hovedet ned mellem skuldrene og løste drengen uden at sige et ord. Don Quijote spurgte ham, hvor meget han havde til gode hos sin herre.

"Ni måneders løn," svarede drengen, "syv realer om måneden."

Don Quijote regnede det straks sammen og fandt, at summen beløb sig til treogtresindstyve realer, som han befalede bonden straks at udrede, med mindre han ville betale med sit liv. Den frygtsomme bonde svarede: Ved den nød, hvori han befandt sig og ved den ed, han havde svoret (og dog havde han slet ikke svoret endnu), så mange realer var det ikke, for der skulle først trækkes af i regningen for tre par sko, drengen havde fået, og desuden en real, som han havde betalt for at lade ham årelade to gange, mens han var syg.

"Lad så være," sagde Don Quijote, "men så kan skoene og åreladningen gå op imod de hug, han uskyldigt har fået. Har han slidt læderet på eders sko, så har I slidt læderet på hans krop, og har I betalt barberen for at tappe blod af ham, da han var syg, så har I for eders fornøjelses skyld åreladt ham, mens han var rask, og derfor skylder han eder intet."

"Det værste er, hr. ridder," sagde bonden, "at jeg ingen penge har hos mig. Lad Andrés følge med mig hjem, så vil jeg give ham en real i tilgift."

"Jeg følge med ham!" råbte drengen, "jo, jo, så fik jeg vist en køn medfart! Nej, hr. ridder, ikke for aldrig det, for så snart han bliver alene mig mig, vil han flå mig som en Skt. Bartholomæus."

"Det har ingen fare," svarede Don Quijote, "det er tilstrækkeligt, at jeg har befalet ham det, da han jo har ærbødighed for mig. Så snart han altså ved den ridderlige ordens love, som han er indlemmet i, har afgivet det løfte at lader eder gå frit og uhindret, så vil jeg indestå eder for betalingen."

"Men velbyrdige herre," sagde drengen, "giv også vel agt på, hvad I siger! Min husbond er ingen ridder og lige så lidt indlemmet i nogen orden. Det er den rige Juan Haldudo fra Quintañar."

"Det ændrer kun lidt til sagen," sagde Don Quijote, "der kan godt være riddere blandt Haldudo'erne, enhver er jo arving til sine gerningers ære."

"Alt det kan være meget godt," sagde drengen, "men min husbonds gerninger, hvis ære han skal arve, består i at forholde mig lønnen for min sved og sure møje."

"Jeg forholder dig den ikke, gode Andrés," svarede bonden, "følg blot alene med mig hjem, så sværger jeg dig ved alverdens ridderordener, at jeg vil betale dig real for real, og det med renters rente!"

"Renterne vil jeg eftergive eder," sagde Don Quijote, "når han blot får sine realer, så skal jeg være tilfreds, men hvis I ikke holder den ed, I har aflagt, så vil jeg aflægge samme ed på at komme tilbage og afstraffe eder, om I så var krøbet i et musehul. Og hvis I vil vide, hvem der befaler eder dette, for så

meget desto nøjere at opfylde eders forpligtelse, så siger jeg eder her med, at jeg er den tapre Don Quijote af Mancha, alle forurettelsers afværger, alle ubilligheders afstraffer. Hermed farvel! Glem ikke eders løfte og ed, under straf af den eder forkyndte straf."

Da han havde sagt dette, gav han Rosinante af sporerne og forlod dem hastigt.

Bonden holdt stadig øje med ham, og da han så, at han allerede var ude af skoven og så langt borte, at han ikke mere kunne ses, vendte han sig til sin dreng og sagde:

"Kom herhen, min søn, så skal jeg betale dig, hvad du har til gode, som denne forurettelsernes afværger og urimelighedernes afstraffer har befalet mig det."

"Jeg sværger," sagde Andrés, "at I handler fornuftigt i til punkt og prikke at opfylde de befalinger, I modtog af denne gode ridder (Gud lade ham leve i tusinde år), for så sandt han både er tapper og en retfærdig dommer, vil han, hvis I alligevel tilbageholder min løn, sikkert vende tilbage og fuldføre det, han har lovet."

"Det vil jeg også sværge på," sagde bonden, "men da jeg har ham så kær, vil jeg øge min gæld for at kunne forøge betalingen."

Derpå greb han ham ved armen, bandt ham på ny til egen og tampede løs på ham så længe, at han hang som død, da han forlod ham.

"Kald nu, hr. Andrés, på forurettelsernes afværger," sagde bonden, "og prøv, hvorledes han kan afværge denne! Skønt jeg næppe synes, du har fået nok endnu, for jeg har fået lyst til at flå dig levende, som du før var bange for."

Dog, endelig løste han ham og gav ham lov til at gå hen og søge sin dommer, for at denne kunne fuldbyrde den dom, han havde fældet. Andrés gik højlig forbitret bort og svor på, at han ville søge efter den tapre Don Quijote af Mancha og fortælle ham det hele fra først til sidst, og hvis han fandt ham, kunne bonden være sikker på at få det syvfold betalt. Men trods alle disse trusler gik han grædende bort, mens hans husbond blev leende tilbage.

På denne måde afværgede den drabelige Don Quijote overlast, og inderlig fornøjet over sin gode fremgang og over, som han syntes, at have gjort en stor og ædel begyndelse på sit ridderskab, fortsatte han med den største selvtilfredshed vejen til sin landsby, mens han halvhøjt talte hen for sig:

"Du kan med rette kaldes lykkelig frem for alle dødelige eller frem for alle skønne, du skønne Dulcinea af Toboso, eftersom du så aldeles har betvunget en så navnkundig og heltemodig ridder som Don Quijote og underlagt ham din vilje og dit forgodtbefindende. Skønt han, som Gud og hele verden ved, først blev slået til ridder i går, har han allerede i dag forhindret den største forurettelse og fornærmelse, som urimelighed kan optænke og grusomhed iværksætte! I dag har han revet svøben ud af hånden på den ubarmhjertige fjende, der uden grund hudflettede hin spædlemmede prins."

Da han var så vidt i sin tale, nåede han et sted, hvor fire veje stødte sammen. Straks forestillede han sig korsvejene, ved hvilke de vandrende riddere holdt stille for at overveje, hvilken de skulle følge. For nu at efterligne dem blev han i nogle øjeblikke siddende ganske rolig, og efter nøje at have overvejet alting slap han tømmen på Rosinante og underkastede sig

hestens vilje, men denne fulgte sit første forsæt, nemlig at trave tilbage til sin stald. Da Don Quijote nu havde tilbagelagt omtrent to mil, opdagede han en stor mængde mennesker, der (hvad han siden kom under vejr med) var købmænd fra Toledo, som drog til Murcia for at købe silke. De var seks i tallet, forsynede med solskærme og havde med sig fire tjenere til hest og tre mulæseldrivere til at føre mulæslerne. Næppe havde Don Quijote øjnet dem, før han bildte sig ind, at det var et nyt eventyr, og for så vidt gørligt at efterabe det, han havde læst i sine bøger; ved hvert skridt, han foretog sig, syntes det ham at komme ganske tilpas til, at han kunne bestå det på ridderlig vis. Desårsag satte han sig med ædel forvovenhed fast i stigbøjlerne, holdt lansen i vejret, dækkede brystet med skjoldet og anbragte sig i denne stilling midt på vejen i det håb, at en af disse vandrende riddere (thi for sådanne havde han allerede længe anset dem) ville komme imod ham, og så snart de var kommet ham så nær, at de kunne se og høre hinanden, løftede Don Quijote sin røst og sagde, med stolte lader:

"Hele verden må holde stille, såfremt hele verden ikke vil indrømme, at der i hele verden ikke findes en dejligere dame end kejserinden af Mancha, den mageløse Dulcinea af Toboso."

Købmændene undrede sig højligt så vel over disse ord som over den besynderlige skabning, der fremførte dem, og både af skikkelsen og ordene kunne de slutte sig til, at hans hjerne ikke var vel forvaret, men for at få at vide, hvad meningen egentlig var med den tilståelse, der blev krævet af dem, holdt de stille, og en af dem, en meget forstandig og skæmtsom anlagt mand, svarede:

"Hr. ridder, ingen af os ved, hvem den gode dame er, som De taler om. Vis os hende, og hvis hun er så dejlig, som De beskriver hende, så skal vi straks føje Dem og kan, uden at fornærme nogen, tilstå den sandhed, De har anmodet os om at bevidne."

"Hvis jeg viste eder hende, hvilken fortjeneste indlagde I eder da ved at tilstå en sandhed, som I så tydeligt var blevet overbevist om? Nej, hovedpunktet er just, at I uden at se skal tro, bekende, bekræfte, besværge og forfægte det, med mindre I vil stille eder imod mig i kamp. Kom hid, I plumpe og overmodige karle! Kom hid, en for en, som ridderlig brug er, eller også alle på en gang, som det er den nedrige skik og vane hos eders lige! Kom an, om I tør! Jeg venter eder og forlader mig på min sags retfærdighed!"

"Hr. ridder," svarede købmanden, "jeg besværger Deres Velbyrdighed i alle de her tilstedeværende prinsers navn om ikke at ville bebyrde vor samvittighed med at bekende en ting, som vi ikke ved det mindste om, ja, aldrig har hørt eller set, og det til fornærmelse for så mange alcarianske og estremaduriske kejserinder og prinsesser. Vil Deres Velbyrdighed blot værdiges at vise os et portræt af denne dame, om det så ikke var større end et hvedekorn, for selv silketråd danner til sidst et stort bundt, og ved dette middel ville vi blive tilfredsstillet og trygge og Deres Velbyrdighed få sit krav opfyldt og blive fornøjet! Desuden er vi allerede så villige til at tro alt godt om hende, at om så portrættet fremstillede hende som blind på det ene øje, og der randt svovl og zinnober ud af det andet, ville vi alligevel for at tækkes Deres Velbyrdighed sige alt, hvad der forlangtes, til hendes fordel."

"Det rinder ikke, gemene pak!" råbte Don Quijote ganske optændt af vrede, "det rinder ikke, siger jeg, og flyder det over, er det af ambra og moskus, der væder hendes dunbløde kinder. Hun er hverken skæv eller blind, men mere rank end en ten fra Guadaramas bjerge. Dyrt skal I betale den bespottelse, I har udstødt imod så guddommelig en skønhed som min frues!"

Da han havde sagt dette, rettede han lansen mod den, der havde ført ordet, og red ind på ham med en sådan heftighed og så stort et raseri, at hvis Rosinante ikke til største held for købmanden var snublet og havde lagt sig på halvvejen, var dennes dristighed kommet ham dyrt at stå. Rosinante faldt som sagt og kastede sin herre et godt stykke ind på marken; han anvendte alle sine kræfter for at rejse sig igen, men det ville ikke lykkes ham (for han hindredes i sine bevægelser af lansen, skjoldet, sporerne og hjelmen foruden af vægten af det gamle harnisk), og mens han nu arbejdede for at komme op og ikke kunne, råbte han:

"Undvig ikke, feje karle, nedrige karle! Undvig ikke! Vel er jeg faldet, men skylden er ikke min, det er min hests!"

En af de mulæseldrivere, der fulgtes med købmændene, havde set sig gal på ham og kunne ikke tåle at høre den stakkels faldne udstøde så mange forhånelser uden at besvare dem på hans ribben. Han gik hen til ham, greb hans lanse, og efter at have brækket den i mange stykker tog han et af dem, hvormed han gav sig til at gennemtærske Don Quijote i den grad, at han, til trods for harnisket, søndermalede ham som hvede i en kværntragt. Hans herrer råbte til ham, at det kunne være nok, og at han skulle holde op, men hans blod var kommet så stærkt i kog, at han ikke kunne blive ked af legen, og for ret at styre sin

harme skyndte han sig at samle de øvrige stykker af lansen op og hamre dem endnu mindre på den arme græsrytter, der på trods af alle de prygl, der regnede ned over ham, ikke kunne holde sin mund, men truede himmel, jord og disse stratenrøvere, som han antog dem for at være. Endelig blev mulæseldriveren træt, købmændene fortsatte deres rejse, og den stakkels afbankede gav dem stof nok til indbyrdes morskab på vejen.

Så snart Don Quijote befandt sig alene, gjorde han sig nye anstrengelser for at komme op. Men var det ikke lykkedes ham, da han var sund og rask, hvorledes skulle han så kunne fuldbringe det nu, da han var mørbanket og ganske udmattet? Dog regnede han sig for lykkelig, fordi det syntes ham, at dette uheld var af den art, som de vandrende ridderes liv førte med sig, og fordi han kunne skyde hele skylden på hesten. I denne forfatning blev han derfor liggende, da hans blå og gule krop ikke ville tillade ham at rejse sig.

5

Hvori fortællingen om vor ridders vanheld fortsættes.

Da han nu så, at han slet ikke kunne røre sig, besluttede han at tage tilflugt til sit sædvanlige middel og opsøge en lignende tildragelse i en af de bøger, han havde læst. I sin galskab kom han en vise i hu om ridder Baldovinos og markgreven af Mantua. Han mindedes just det sted, hvor Carloto har efterladt den første såret på bjerget (en historie, som alle børn kender, unge mennesker ikke har glemt, og oldinge skatter, ja, endog tror på, og som alligevel ikke er mere sand end Muhameds mirakler). Den forekom ham altså at være et forbillede på det, der var hændet ham, og han gav sig til at vælte sig på jorden med gebærder, der udtrykte den største smerte, mens han med afmægtig stemme og stønnende ånde fremførte det samme, som den sårede ridder forhen havde sagt i skoven:

> O, hvor er du, herskerinde,
> røres ej du ved min smerte?
> Enten ved du ikke om den
> eller troløst var dit hjerte.

Og han blev ved at følge romancen, indtil han kom til det vers, der siger:

> Ædle markgreve af Mantua,
> du min onkel, slægtens herre!

Idet han stønnede det frem, føjede skæbnen det således, at en bonde fra hans landsby, hans nabo tilmed, kom forbi efter at

have ført noget hvede til mølle. Da han så en mand ligge udstrakt på jorden, nærmede han sig ham, spurgte, hvem han var, og hvad der fejlede ham, siden han gav sig så jammerligt. Don Quijote nærede ikke mindste tvivl om, at dette jo var markgreven, hans onkel, og derfor svarede han heller ikke med andet end fortsættelsen af romancen, hvori han fortalte om sit vanheld og den forståelse, der var mellem kejserens søn og hans gemalinde, alt sammen i den orden, hvori det står i sangen. Bonden stod ganske forundret over at høre dette naragtige visvas. Han løftede visiret (som allerede ved pryglene var gået i stykker), tørrede hans ansigt af, der var ganske dækket med støv og skarn, og næppe havde han fået det aftørret, før han genkendte ham og sagde:

"Hr. Quixada!" (for således må han vel have heddet, da han endnu var ved sin fulde forstand og endnu ikke var steget fra en fredelig herremand til en vandrende ridder). "Hvem har dog tilredt Deres Velbyrdighed således?"

Men vor ridder blev ved at besvare alle hans spørgsmål med romancen. Da den gode mand mærkede dette, hjalp han ham af harnisket, så godt han kunne, for at se, om han var såret, men da han hverken fandt blod eller noget andet kendetegn på det, søgte han at rejse ham op og fik ham omsider med ikke ringe møje og besvær bragt til sæde på sit æsel. Derpå samlede han rustningen sammen, samlede hver en stump af lansen op og bandt det alt sammen på Rosinante, som han førte ved tømmen. Æselet tog han ved grimen og vandrede således ind imod landsbyen, meget eftertænksom ved alt det urimelige tøjeri, han havde hørt Don Quijote fremkomme med.

Ikke mindre eftertænksom drog Don Quijote afsted. Han var så øm og våndefuld, at han næppe kunne holde sig på æslet, og sendte fra tid til anden dybe suk mod himlen, så at bonden på ny blev tvunget til at spørge ham, hvad der var i vejen. Men det var tydeligt, at Fanden drev sit spil ved at indgive ham mindelser om alle de fortællinger, der havde lighed med hans eget tilfælde. Næppe havde han glemt Baldovinos, før han erindrede moren Abindarráez, da guvernøren af Antequera, Rodrigo de Narváez, havde overvundet ham og førte ham fanget til sin fæstning. Så da bonden gentog sit spørgsmål, besvarede han det med de samme ord og anførte de samme grunde, hvormed den fangne Abencerraje havde svaret Don Rodrigo de Narváez, ganske som han havde læst det i Jorge de Montemayors *Diana*, hvor det står skrevet, og han anvendte det på så passende måde, at bonden ønskede sig tusind gange Fanden i vold fremfor at nødes til at høre på disse tåbeligheder. Fuldt overbevist om, at hans nabo var gal, skyndte han sig alt, hvad han kunne, at nå landsbyen for at blive befriet for den kedsomhed, som Don Quijotes naragtige tale forvoldte ham.

Til slut sagde denne:

"Deres Velbyrdighed, hr. Rodrigo de Narváez må vide, at den dejlige Xarifa, jeg har talt om, nu er den yndige Dulcinea af Toboso, for hvem jeg har udført, udfører og vil udføre de mest berømmelige ridderbedrifter som verden har set, ser eller vil få at se."

Hertil svarede bonden:

"Tænk Dem ret om, Deres Velbyrdighed! for Gud forlade mig min slemme synd, så sandt jeg hverken er Don Rodrigo de Narváez eller markgreven af Mantua, men Deres nabo Pedro

Alonzo. Deres Velbyrdighed er ingenlunde heller Baldovinos, og lige så lidt Abindarráez, men den velagtede herremand Don Quixada!"

"Jeg ved, hvem jeg er," sagde Don Quijote, "og ved også, at jeg ikke alene kunne være enhver af de helte, jeg har omtalt, men også samtlige pairs af Frankrig, ja, endog de ni navnkundige. For mine gerninger vil opveje de bedrifter, de alle tilsammen og hver for sig har udført."

Under sådanne samtaler nåede de med nød og næppe hen imod mørkningen stedet, men bonden ville ikke tage ind i byen, førend det blev helt mørkt, for at ingen skulle se, hvor dårligt bereden den mørbankede herremand var. Da det nu syntes bonden at være på rette tid, drog han ind i byen og lige til Don Quijotes hus, hvor alle var i den yderste forvirring. Præsten og barberen, som var Don Quijotes meget gode venner, var netop gået derhen, og til dem sagde husholdersken:

"Hvad tænker Deres Velbyrdighed hr. licentiat Pedro Perez (for således hed præsten) vel om min herres uheld? Nu er der gået seks dage, hvor vi hverken har set ham, hans hest, lanse, hjelm eller harnisk! Himlen bevare mig for al ulykke, men jeg vil dø på, at det er de forbandede ridderbøger, som han hang over både dag og nat, der har forrykket hjernen på ham" (og deri talte hun sandt), "for nu besinder jeg mig på, at jeg ofte, når han talte med sig selv, har hørt ham sige, at han ville være vandrende ridder og drage ud i verden for at søge eventyr. Gid dog Satan og Barrabas ville hente alle de bøger, der har forvirret det fineste hoved, der fandtes i hele La Mancha!"

Søsterdatteren sagde det samme, ja, mere endnu:

"Ved De vel, mester Nicolas" (det var barberens navn), "at det meget ofte er hændt, at min onkel, når han to nætter og dage til ende havde siddet og læst i disse ulyksalige slag- og eventyrbøger, med ét har kastet bogen af hånden, draget kården og hugget og stukket i væggen af alle livsens kræfter, og når han så var ganske udmattet, sagt, at han havde kløvet fire kæmper så høje som tårne midt igennem. Sveden, der ved den stærke bevægelse løb ned ad ham, sagde han var blodet af de sår, han havde fået i slaget. Derpå drak han et stort glas koldt vand, blev straks ganske frisk og veltilfreds og sagde, at dette vand var et kosteligt lægemiddel, som han havde fået af den vise halvskæve (Alquife), der var en stor troldmand og hans gode ven. Nu bebrejder jeg mig selv, at jeg har været årsag til denne ulykke, fordi jeg ikke har betroet Deres Velbyrdighed min morbroders galskaber, så man kunne have foregrebet dem, førend det gik så vidt, som det nu er gået, og brændt alle disse bandsatte bøger (som han besidder mange af), for *de* fortjener lige så vel at komme på bålet som kætterne."

"Det samme siger jeg," sagde præsten, "og dagen i morgen skal ikke gå til ende, uden at der bliver fældet offentlig dom over dem, og de bliver kastet på ilden, for at de ikke for fremtiden skal give en, der læser dem, anledning til at gøre, hvad min kære ven må have gjort."

Alt dette hørte bonden udenfor, og da han nu ikke mere nærede mindste tvivl om sin nabos galskab, gav han sig til at råbe af fuld hals:

"Deres Velbyrdigheder! Luk op for hr. Baldovinos og markgreven af Mantua, der kommer her såre ilde tilredt, og for

hr. mohren Abindarráez, der fangen føres afsted af den tapre Rodrigo af Narváez, guvernør i Antequera!"

Ved dette råb fo'r de alle sammen ud, og da nogle af dem straks genkendte deres ven, andre deres herre og morbroder, der endnu ikke var steget ned af æslet, fordi han ikke kunne, så løb de alle til for at omfavne ham.

"Lad mig i fred," sagde han, "ved min hests forseelse er jeg meget hårdt såret. Bring mig derfor straks til sengs, og hvis det lader sig gøre, så hent den vise Urganda, at hun kan forbinde og læge mine sår."

"Dér hører vi, hvad klokken har slået," sagde straks husholdersken, "jo, mit hjerte sagde mig nok, hvor skoen trykkede herren! Vær De kun rolig, Deres Velbyrdighed, De skal nok blive helbredt, uden at denne Urganda har nødig at umage sig. Men jeg siger endnu en gang, og det er så godt som hundrede: Forbandet være disse ridderbøger, der således har tilrakket Deres Velbyrdighed!"

Derpå bragte de ham i seng og søgte efter hans sår uden at finde noget. Han sagde, at han kun var blevet kvæstet, fordi hans hest, Rosinante, havde kastet ham af, da han var i kamp med ti af de uhyrligste og grummeste kæmper, som man kunne finde vidt og bredt på denne jord.

"Aha," sagde præsten, "så der er kæmper med i legen? Men forlad Dem på mig. Jeg skal signe dem, før end sol går af himlen i morgen!"

De stillede Don Quijote tusinde spørgsmål, på hvilke han ikke svarede andet end, at de skulle give ham noget at spise og så lade ham få ro til at sove, for det var det vigtigste. De gjorde, som han forlangte, og derpå erkyndigede præsten sig vidt og

bredt hos bonden om, hvorledes han havde fundet Don Quijote. Han fortalte det alt sammen og glemte ikke noget af den gale snak, han var kommet med, såvel da han fandt ham, som undervejs, hvilket bestyrkede licentiaten i at gøre det, som han foretog sig næste dag, nemlig at tilkalde sin ven, mester Nicolas, og sammen med ham gå til Don Quijotes hus.

Den gennempryglede Don Quijote bringes hjem.

6

Om den muntre og grundige undersøgelse, som præsten og barberen foretog i vor sindrige herremands bibliotek.

Don Quijote lå endnu i tryg søvn, da præsten og barberen forlangte nøglerne til det kabinet, hvor bøgerne, ulykkens anstiftere, befandt sig, af søsterdatteren, som meget villig gav dem fra sig. De gik alle sammen derind, og med dem husholdersken, og fandt over hundrede mægtigt store, velindbundne bøger, foruden flere mindre. Så snart husholdersken fik øje på dem, vendte hun hastigt om og fo'r ned ad trapperne. Hun kom lige så hurtigt tilbage med en stor skål fuld af vievand samtidig med en stænkekost og sagde:

"Dér, tag det, hr. licentiat, og bestænk kammeret, at ikke nogen af de mange troldmænd, der findes i disse bøger, skal forhekse os til straf for den straf, vi pålægger dem, når vi skaffer dem ud af verden."

Licentiaten smilede over husholderskens enfoldighed og bad barberen tage bøgerne frem én for én, at han kunne se deres indhold, så ingen blev dømt til bålet, som ikke fortjente det.

"Nej," sagde søsterdatteren, "der er ingen grund til at skåne nogen af dem, for de har alle til hobe været ulykkesstiftere. Bedst ville det være at kaste dem gennem vinduet ned i forgården, lægge dem i en bunke der og stikke ild på dem, eller bære dem ud i den store baggård og stable bålet op der, for ikke at blive besværet af røgen."

Husholdersken sagde det samme (så forhippede var de to på disse uskyldige småbørns død), men præsten ville ikke gå ind på det uden i det mindste at have læst titlerne.

Det første, mester Nicolas gav ham i hænde, var de fire bøger *Amadís af Gallien*, og præsten sagde:

"Heri synes at ligge noget mærkeligt, for efter hvad jeg har hørt, var dette den første ridderbog, der blev trykt i Spanien, og alle de andre har deres oprindelse af den. Derfor mener jeg, at denne Amadís, som forkynder af en vranglære og stifter af en så skadelig sekt, uden barmhjertighed bør dømmes til bålet."

"Nej, herre!" sagde barberen, "for jeg har hørt sige, at det er den bedste af alle de bøger, der er skrevet i den smag, og altså bør den som enestående indenfor sin kunstart benådes."

"Det er også sandt," sagde præsten, "og af den årsag skal livet være den skænket for denne gang. Lad os nu se den anden dér, som står ved siden af."

"Det er *Esplandians Bedrifter*," sagde barberen, "Amadís af Frankrigs ægtefødte søn."

"Nu," sagde præsten, "faderens fortræffelighed skal sandelig ikke regnes sønnen til gode. Tag De den altså, fru husholderske, luk vinduet op og kast den ned i gården for at lægge grunden til bålet."

Det gjorde husholdersken med hjertens glæde, og den gode Esplandian måtte danse ned i gården, hvor han med den største tålmodighed lå og ventede på de luer, der truede ham.

"Videre!" sagde præsten.

"Den, der nu kommer," sagde barberen, "er *Amadís af Grækenland*, og alle de andre på denne række er, tror jeg, også af samme Amadís' slægt."

"Så lad dem alle vandre ned i gården," sagde præsten, "for før jeg ville skåne dronning Pintiquinestra, hyrden Darinel og hans hyrdedigte og forfatterens fordømte, urimelige sammensurium for ilden, ville jeg brænde min egen fader, hvis han optrådte i en vandrende ridders skikkelse."

"Af den mening er jeg også," sagde barberen.

"Og jeg med," tilføjede søsterdatteren.

"Når det forholder sig sådan," sagde husholdersken, "så lad mig blot få dem, og ned i gården med dem!"

Man rakte hende dem (der var mange af dem), og hun sparede sig for trapperne og kastede dem ud ad vinduet.

"Hvad er det for en tykkert?" spurgte præsten. "Det er *Don Olivante de Laura*," svarede barberen.

"Denne bog," sagde præsten, "er den samme forfatter som *Blomsterhaven*, og jeg har sandelig ondt ved at afgøre, hvilken af de to bøger der er mest sandfærdig, eller rettere sagt, mindst løgnagtig. Men *det* ved jeg, at denne, der er uforskammet og fræk, skal vandre ned i gården!"

"Den følgende bog er *Felixmarte af Hyrkanien*," sagde barberen.

"Så der har vi hr. Felixmarte?" svarede præsten, "han skal min tro til trods for sin forunderlige fødsel og sine drømmelignende eventyr ned i gården i en fart, om ikke for andet, så for sin hårde og tørre stils skyld. Ud i gården med den, fru husholderske!"

"Det kan jeg lide, herre!" svarede hun og gjorde med stor fornøjelse, hvad han havde pålagt hende.

"Dette er *Ridder Platir*," sagde barberen.

"Det er en meget gammel bog," sagde præsten, "men da den ikke indeholder noget, der kan gøre den værdig til benådning, så lad den uden undersøgelse gøre de andre selskab."

Som sagt, så gjort. En anden bog blev slået op, og de så, at dens titel var *Ridderen af Korset*.

"For et så helligt navns skyld, som denne bog bærer, havde man vel kunnet se igennem fingre med dens dumhed. Men man siger jo også, at bag korset lurer Djævelen. På ilden med den!"

Barberen tog en anden bog frem og sagde:

"Dette er *Ridderskabets Spejl*."

"Jeg kender Hans Velbyrdighed," sagde præsten, "i den optræder hr. Rinaldo af Montalban, hans venner og staldbrødre, der er større røvere end Cacus, så vel som, de tolv pairs og den sandfærdige historieskriver Turpin. Og virkelig er jeg tilbøjelig til ikke at dømme dem til mere end evig forvisning, om ikke af anden årsag, så fordi de har del i den Mateo Bojardos digtning, hvorfra atter den kristelige digter Ludovico Ariosto har hentet sit stof, og i fald også han skulle findes her og taler et andet sprog end sit eget, så har jeg ikke den ringeste agtelse for ham, men hvis han taler sit eget mål, vil jeg bøje mit hoved for ham i ærefrygt."

"Godt, jeg har ham på italiensk," sagde barberen, "men jeg forstår ham ikke."

"Det ville ikke en gang være godt, om De forstod ham," sagde præsten, "og derfor havde vi ikke været kede af, om den hr. kaptajn havde sparet sig ulejligheden ved at bringe ham til Spanien og gøre ham til castilianer, for han har berøvet ham meget af hans oprindelige værd. Og samme skæbne vil møde en

hver, der oversætter værker, der er skrevet på vers, til et andet sprog, for hvor megen flid han end anvender, og hvor velskikket han end er dertil, så bliver de dog aldrig så fuldendte, som de var i deres første skikkelse. Hvad nu angår denne bog og alle de andre, der handler om disse franske historier, så mener jeg, at de bør kastes i en udtørret brønd og gemmes der, til vi får stunder til en nøjere undersøgelse. Herfra vil jeg dog undtage en vis *Bernardo del Carpio*, der vanker om i verden, og en anden bog ved navn *Roncesvalles*. Thi så snart de falder i mine hænder, skal de gå over i husholderskens og derfra i ilden uden nåde og barmhjertighed."

Denne dom bekræftede barberen og fandt den rigtig og velovervejet, for han vidste, at præsten var så god en kristen og så stor en ven af sandheden, at han ikke for alt i verden nogen sinde ville have sagt andet end netop sandheden. Derpå kom friske bøger for en dag, og han fandt, at det var *Palmerin de Oliva* og, ved siden af den, *Palmerin af England*. Da licentiaten så dem, sagde han:

"Dette oliventræ skal slås i splinter og brændes, så at ikke en gang asken af det bliver tilbage. Men den palme fra England dér bør bevares og for sin kosteligheds skyld lægges i et skrin som det, Alexander fandt mellem byttet, han tog fra Darius, og bestemte til opbevaring af *Homers* værker. Denne bog, hr. svoger, agtes af to grunde meget højt, for det første, fordi den virkelig er god, for det andet, fordi den efter sigende skal være skrevet af en åndfuld konge af Portugal. Alle tildragelserne på slottet Miraguarda er fortræffelige og udarbejdede med stor kunst; samtalerne holdt i et klart og sømmeligt sprog, iagttager og overholder altid, hvad der er karakteristisk for den talende

person på en måde, der røber den største indsigt og forståelse. Vi vil altså (dog med respekt for Deres mening, mester Nicolas) forskåne denne og *Amadís af Gallien* for ilden, og uden videre ransagning og undersøgelse kaste alle de øvrige på bålet."

"Nej, hr. svoger," svarede barberen, "for her har jeg den vidtberømte *Don Belianis*."

"Ja, *den*, med dens anden, tredje og fjerde del," sagde præsten, "synes at trænge til en portion rabarber for at blive renset for en græsselig overflod af galde. I lige måde er det nødvendigt at bortrydde rygtets slot og flere andre ret betydelige urimeligheder. Hertil må der gives en vis frist ligesom til stævninger over havet, og alt efter de forbedringer, der da måske indtræder, vil man kunne udøve nåde eller ret imod dem. Forvar dem så længe i deres hus, hr. svoger, men lad frem for alt ikke nogen læse i dem."

"Det kan jeg billige," sagde barberen, og uden at ville trætte sig med at gennemse flere ridderbøger befalede præsten husholdersken at tage alle de store bind og kaste dem ned i gården. Dette blev ikke prædiket for døve øren, for hun havde større lyst til at brænde dem end til at lægge et helt stykke lærred til rette for væveren, selv om det var nok så stort og fint. Hun bemægtigede sig altså henved otte på en gang og kastede dem ud af vinduet. Da hun tog så mange ad gangen, faldt en fra hende ned for barberens fødder. Denne fik lyst at se, hvad det var for en, og fandt, at den hed: *Historien om den berømte ridder Tirante den Hvide*.

"Hjælpe mig Gud!" skreg præsten med høj røst, "findes også *Tirante den Hvide* her! Fly mig den, svoger, og forlad Dem på, at den, der ejer den bog, besidder en sand skat af fornøjelser og en

uudtømmelig kilde til tidsfordriv. Her har man den tapre ridder Kyrieeleison de Montalbán og hans broder Tomás de Montalbán, ridder de Fonseca, den kamp, som den drabelige ridder de Tirante bestod imod bulbideren, frøken Plazerdemividas (mit-livs-lyst) kloge indfald, enken Reposadas (sat-og-rolig) elskovshistorier og løgne og fru kejserinden, der er forelsket i væbneren Hippolyt. Jeg kan forsikre Dem, hr. svoger, at det på sin vis er den bedste bog i verden. Her spiser ridderne dog i det mindste og dør i deres senge og gør testamente, før de dør, og mange andre ting, som savnes i alle de andre ridderbøger. Med alt dette fortjente forfatteren, fordi han med forsæt har skrevet så store tåbeligheder, om ikke at dømmes til bålet som de øvrige, så dog at blive sendt til galejerne for livstid. Tag ham med hjem og læs ham, så skal De se, at alt, hvad jeg har sagt om ham, er sandhed."

"Det er jeg villig til," sagde barberen, "men hvad skal jeg gøre med disse små bøger, som er tilbage her?"

"Det kan vel ikke være ridderbøger, men er formodentlig digterværker."

Han slog op i en af dem, så, at det var *Diana* af Jorge de Montemayor, og sagde i den tanke, at alle de andre var af samme art:

"De fortjener ikke at brændes som de andre, for de anstifter ikke og vil aldrig anstifte så megen skade, som ridderbøgerne har gjort. Det er bøger af åndelig værd, og de kan ikke skade tredjemand."

"Ak, herre!" sagde søsterdatteren, "alligevel kunne Deres Velbyrdighed gerne befale, at de skulle brændes. For det ville ikke være at undres over, om min onkel, når han var kommet sig

af riddersygen og læste disse, fik lyst til at blive hyrde og vandre syngende og spillende gennem skov og eng eller, hvad der ville være endnu værre, til at blive digter, hvilket, efter hvad der siges, skal være en smitsom og uhelbredelig sygdom."

"Frøkenen har virkelig ret," sagde præsten, "det var bedst at rydde denne anstødssten af vejen for vor ven. Og da jeg nu er begyndt med Montemayors *Diana*, så er jeg af den anskuelse, at den ikke bør brændes, men at man bør bortskære alt det, der angår den vise Felicia og det forheksede vand, ligesom de fleste af versene i længere versemål, mens den i Guds navn kan beholde sin prosa og den ære at være det første værk af denne art."

"Den næste," sagde barberen, "er anden del af *Diana*, sædvanlig kaldt *Den anden Diana* af "Salmantineren", og denne er en anden, som bærer samme titel og er skrevet af forfatteren Gil Polo."

"Så skal den, der er af digteren fra Salamanca, øge antallet af dem, der er dømt til at kastes ned i gården, mens Gil Polos skal bevares, som om den var af Apollo selv. Og gå nu videre, svoger, for tiden lider!"

"Denne bog," sagde barberen og åbnede en ny, "hedder: *De ti Bøger om Elskovslykken*, forfattet af Antonio de Lopraso, en sardinsk digter."

"Ved den hellige orden, jeg er indlemmet i," sagde præsten, "så længe Apollo har været Apollo, muserne muser og poeter poeter, er der ikke skrevet en så underholdende og splintertosset bog som den; på sin vis er det den bedste og mest udsøgte af alle dem, der har set lyset indenfor denne kunstart, og hvem der ikke har læst den, kan ikke rose sig af at have læst

det fineste i den smag. Giv mig den, svoger, for at have fundet den anser jeg for en større lykke, end om man havde givet mig en præstekjole af florentinsk atlask."

Han lagde den med megen glæde til side, og barberen fortsatte:

"De følgende er: *Hyrden fra Iberien*, *Nymferne og Hyrderne fra Henares* og *Lægedom for Skinsyge*."

"Nå," sagde præsten, "det bedste, vi kan gøre ved dem, er at overgive dem til fru husholderskens verdslige arm og ikke sige hvorfor, for ellers bliver vi aldrig færdige."

"Den, der nu kommer, er *Hyrden Filidas*."

"Han er ikke nogen hyrde, men en såre åndrig hofmand. Den skal bevares som en kostelig juvel."

"Den tykke, der nu kommer, er *En Skat af forskelligartede Digte*."

"Hvis der ikke var så mange," sagde præsten, "så ville den være af større værd. Denne bog skulle luges og renses for en hel del ordinære ting, der findes mellem alt det skønne, den indeholder. Den bør opbevares, fordi dens forfatter er en ven af mig, og af hensyn til andre, mere betydende og ophøjede værker, han har skrevet."

"Denne," fortsatte barberen, "er *Lopez Maldonados Sange*."

"Også forfatteren af denne bog er en god ven af mig," svarede præsten, "og i hans egen mund henrykker hans vers enhver, der hører dem. Så sød og liflig klinger hans stemme, at

> hvad der fra hans læber klang,
> mætter sjælens dybe trang.

Han er meget vidtløftig i sine hyrdedigte, men af det gode kan man jo aldrig give for meget. Den bog hører også til blandt

de udvalgte. Men hvad er det for en bog, der står ved siden af denne?"

"*Galathea* af Miguel de Cervantes."

"Vi har i mange år været fortrolige venner, og jeg ved, at han er mere øvet i genvordigheder end i at skrive vers. Opfindelsen i hans bog er ganske god, men han fremsætter så mange ting og fører ingen af dem til ende. Man må afvente den anden del, som han har lovet skal komme. Måske vil han senere forbedre sig og fuldstændig fortjene den milde dom, som man nu må nægte ham. Hold ham imidlertid indespærret i Deres bolig, svoger!"

"Det skal jeg," svarede barberen, "og nu følger der tre på en gang: *Araucana* af Don Alonso de Ercilla, *Austriada* af Juan Rufo, medlem af Cordobas byråd, og *Monserrate* af digteren Christobal de Virués fra Valencia."

"Alle disse bøger," sagde præsten, "er de bedste, der er skrevet i otteføddede vers på spansk, og kan måle sig med de berømteste italienske. De skal opbevares som de rigeste panter i poesien, Spanien ejer."

Nu var præsten træt af at ransage flere bøger og dømte derfor uden undersøgelse de øvrige til at brændes, men barberen havde allerede slået op i en, der kaldtes *Angelikas Tårer*.

"Tårer ville jeg selv have udgydt," sagde præsten, da han hørte dette navn, "hvis jeg havde befalet at brænde en sådan bog, for dens forfatter er en af de berømteste digtere, ikke alene i Spanien, men i hele verden, og har også været meget heldig med oversættelsen af nogle af Ovids fortællinger."

7

Om vor fortræffelige ridder Don Quijote af Manchas andet udtog.

Så vidt var de kommet, da Don Quijote begyndte at give hals og råbte:

"Herhid! Herhid, tapre riddere! Her er det nødvendigt, I viser styrken af eders tapre arme, at ikke hoffets riddere skal løbe af med de bedste belønninger i turneringen!"

For at de straks kunne skynde sig ind til ham ved dette skrig og bulder, blev undersøgelsen af de øvrige bøger ikke fortsat, og af den årsag, tror man, vandrede både *Carolea*, *León*, *Spaniens Løve* og *Kejserens Bedrifter*, forfattet af Don Luis de Avila, som uden tvivl har været iblandt de tiloversblevne, til ilden. Måske havde de, hvis præsten havde set dem, undgået så streng en dom.

Da de kom ind til Don Quijote, var han allerede oppe af sengen og fortsatte med sin skrigen og sin galskab, huggede og stak til alle sider og var så vågen, som om der aldrig havde været søvn i hans øjne. De slog armene om ham og kastede ham med magt på sengen. Da han havde sundet sig lidt der, vendte han sig til præsten og sagde:

"Hr. ærkebisp Turpin! Det er til visse en stor skændsel for os, der kalder os de tolv pairs, at vi således uden videre lader hoffets riddere berøve os sejren i denne turnering, da vi vandrende riddere dog har vundet prisen de tre foregående dage."

"Tys, tys, Deres Velbyrdighed," sagde præsten, "det vil måske behage Gud at lade lykken vende sig, og hvad der tabes i dag, kan vindes i morgen. For øjeblikket må Deres Velbyrdighed kun sørge for at få Deres helbred igen, for De må være umådelig udmattet, hvis De ikke er hårdt såret."

"Såret er jeg ikke," sagde Don Quijote, "men gennempryglet og mørbanket, for den slegfredsøn Roland har tampet løs på mig med en egestamme, og det kun af misundelse, fordi han ser, at jeg er den eneste, der kan holde hans tapperhed stangen. Men jeg ville ikke hedde Rinaldo de Montalbán, om han ikke, så snart jeg har rejst mig af denne seng, skal få det betalt, trods alle sine trolddomskunster. Men foreløbig må I bringe mig noget at spise, for jeg ved, at det er det, jeg mest trænger til, og min hævn skal jeg nok selv sørge for at skaffe mig."

Hans forlangende blev straks opfyldt, og da han havde spist, lagde han sig på ny til at sove, og de andre undrede sig atter over hans galskab.

Samme nat udryddede husholdersken ved bål og brand alle de bøger, der lå i gården, og desuden alle dem, hun hist og her kom over i huset. Uden tvivl blev der under denne almindelige forfølgelse ofret nogle, som havde fortjent at opbevares i arkiverne til evig tid, hvis deres onde skæbne og kommissionens magelighed ikke havde været, og på dem blev ordsproget opfyldt, der siger, at den uskyldige må lide med den skyldige.

Et af de midler, som præsten og barberen efter megen overvejelse opfandt til at helbrede deres ven, var at lade døren til biblioteket mure til, for at han ikke skulle kunne finde det, når han kom op (fordi virkningen måske ville ophøre, når

årsagen var fjernet), og de ville foregive, at en troldmand var løbet af med det hele. Denne plan blev gennemført i stor hast.

Efter to dages forløb forlod Don Quijote sengen, og det første, han foretog sig, var at gå hen til sine bøger, men da han ikke fandt kabinettet, hvor han havde forladt det, gav han sig til at søge det på en anden kant. Straks efter nærmede han sig dog på ny det sted, hvor døren havde været. Han befølte det både foroven og forneden, han vendte øjnene snart hid, snart did, uden at sige et eneste ord. Endelig efter en god stunds forløb spurgte han husholdersken, hvor på lag kabinettet med hans bøger var. Husholdersken, der i forvejen var underrettet om, hvad hun skulle sige, svarede:

"Hvilket kabinet? Hvor kan Deres Velbyrdighed søge noget, hvor intet er? Her i dette hus er der hverken kabinet eller bøger mere. Det har Fanden taget alt sammen."

"Ikke just Fanden," tog søsterdatteren ordet, "men en troldmand, som natten efter, at Deres Velbyrdighed var taget herfra, kom ned i en sky, steg af den drage, han red på, og gik ind i kabinettet. Hvad han gjorde der, må Gud vide, men efter at han havde været der lidt, fo'r han op igennem taget og efterlod hele huset fuldt af røg og damp, hvorpå vi, der ville se efter, hvad han havde foretaget sig der, hverken fandt bøger eller kabinet mere. Dog, både jeg og husholdersken kan erindre, at da denne gamle knægt fo'r af sted, skreg han med fæl og hul røst til os, at han af hemmeligt fjendskab til kabinettets og bøgernes ejermand havde tilføjet huset denne skade. Siden kom vi efter, at han hed den vise Muñaton."

"Freston, har han sagt," svarede Don Quijote.

"Jeg ved ikke," sagde husholdersken, "om det var Freston eller Friton, men så meget er jeg vis på, at det endte på -ton."

"Det er alt nok," sagde Don Quijote. "Han er en viis troldmand og min bitre fjende, der bærer et inderligt nag til mig, fordi han af sine bøger og ved sin kunst har erfaret, at den tid kommer, da jeg i en tvekamp skal overvinde en ung ridder, som han tager sig meget af, uden at det står i hans magt at forhindre det, og af den årsag gør han mig al optænkelig fortræd, men han burde vide, at det er forgæves at tænke på at afværge, hvad Himlen har besluttet."

"Det tvivler ingen om," sagde søsterdatteren, "men hvem driver Dem, hr. morbroder, til at blande Dem i alle disse stridigheder? Var det ikke bedre at leve smukt roligt og fornøjet hjemme end at løbe verden om efter bedre brød end det bedste uden at betænke, at

> Mangen drog tykuldet frem,
> vendte dygtig klippet hjem."

"O, min gode søsterdatter," sagde Don Quijote, "der gør I regning uden vært. Den, der ville sætte sig for at klippe mig, skulle, førend han kom til at røre et eneste af mine hår, både lade hår og skæg i stikken."

Da de så, at han begyndte at blive vred, turde ingen af de to sige et ord mere.

Efter denne tildragelse holdt han sig fjorten dage ganske rolig i sit hus uden i mindste måde at ytre nogen lyst til at fortsætte med de narrerier, han var begyndt på. Denne tid tilbragte han med behagelige samtaler med sine venner præsten og barberen, i hvilke han søgte at overbevise dem om, at en af de allernødvendigste ting i verden var de vandrende

ridderes orden, og at den nu blev fornyet ved ham. Undertiden sagde præsten ham imod, undertiden gav han efter, for ikke på én gang at falde med døren ind i huset, men ved dette kunstgreb gøre ham opmærksom på sine indvendinger.

På samme tid tilskyndede Don Quijote i hemmelighed ivrigt en bondeknøs til at følge med ham. Denne bonde var hans nabo, en skikkelig mand (såfremt man da kan give dette navn til en, der er fattig), som i øvrigt ikke stod i fare for at blive hængt for noget forræderi, han selv havde udpønset. For nu at bringe ham dertil benyttede Don Quijote sig snart af overtalelser, snart af løfter, så den fattige landsbymand omsider besluttede sig til at drage ud med ham og tjene ham som væbner. Blandt andet sagde Don Quijote, at han gladeligt kunne følge med ham, da der tit og ofte ville vise sig lejligheder, hvor der var noget anseligt at vinde, så at han endnu kunne komme til at bytte sin hytte for en ø, over hvilken han ville gøre ham til statholder. Lokket af disse og lignende løfter forlod Sancho Panza (således hed bonden) kone og børn og tiltrådte tjenesten som våbendrager hos sin nabo.

Nu måtte Don Quijote tænke på at forsyne sig med penge, og ved at sælge noget og pantsætte andet bragte han (skønt han altid slap dårligt fra sine handler) dog en ganske anselig sum tilveje. Lige så anskaffede han sig et skjold, som han lånte hos en af sine venner, og da han, så godt han kunne, havde sammenflikket sin sønderbrudte hjelm, gav han sin våbendrager Sancho besked om dagen og timen, da han ville drage ud, for at denne på sin side kunne træffe de nødvendige foranstaltninger. Af alt det, han havde givet ham en fortegnelse over, anbefalede han ham især at huske på tværsækken. Sancho

sagde, at han nok skulle forsyne sig med den, og at han også tænkte på at tage sit æsel med, da han ikke var vant til at gå meget til fods. Don Quijote studsede noget ved at høre tale om æslet. Han overvejede, om det nu også var passende, og om nogen vandrende ridders væbner nogensinde havde været æselrytter. Han kunne dog ikke komme i tanker om nogen, men drog alligevel den slutning, at han ville lade det trave med og så ved første givne lejlighed erstatte det med et mere ærefuldt ridedyr, så snart han havde kastet en ridder, der mødte ham, af sadlen. Han forsynede sig ligeledes med skjorter og hvad andre sager han kunne få fat på, alt ifølge det råd, kromanden havde givet ham.

Da de nu havde alle deres sager klappede og klare, drog de en nat, uden at Panza sagde farvel til kone og børn eller Don Quijote til sin søsterdatter og husholderske, ja, endog uden at noget menneske vidste af det, deres vej og skyndte sig så stærkt, at de ved daggry ikke mere havde årsag til at frygte for, at man skulle kunne indhente dem, selv om man søgte efter dem. Sancho Panza travede som en patriark på sit æsel, med tværsækken og vinkanden, og følte den inderligste længsel efter at se sig selv som statholder over den ø, hans herre havde lovet ham. Tilfældigvis drog Don Quijote ad samme vej og sti, som han havde valgt på sin første rejse, nemlig over Montiels marker, men dog med mindre besværlighed end første gang, eftersom det nu var i den tidlige morgen og solens stråler hverken brændte eller udmattede ham.

Derpå gav Sancho Panza sig til at tale med sin herre og sagde:

"Min hr. vandrende ridder, Deres Velbyrdighed vil nok være så venlig ikke at glemme den ø, De har lovet mig, og som jeg nok skal vide at regere over, hvor stor den end er."

Dertil svarede Don Quijote:

"Du skal vide, min ven Sancho Panza, at det var en meget udbredt skik hos de gamle vandrende riddere at gøre deres våbendragere til statholdere over de øer og kongeriger, de erobrede, og jeg for min del har besluttet ikke at vige fra så priselig en sædvane, men endog forbedre den, da de andre undertiden, og måske som oftest, tøvede, indtil deres våbendragere var gamle og havde udstået onde dage og værre nætter, før de gav dem en grevetitel eller gjorde dem til marquis i en egn eller lille provins, som ikke sagde stort fra eller til; hvis du imidlertid forbliver i live, og jeg med, så kan du være forvisset om, at jeg sikkert, inden der er gået seks dage, har erobret et kongerige, der atter har andre under sig, hvilket vil komme mig ret tilpas, da jeg så kan lade dig krone til konge over et af dem. Du må endelig ikke tro, at det er noget overdrevent højt ønske, tværtimod er det en af de ting, som falder vandrende riddere i hænde, uden at de tænker særligt over udveje til det, altså vil det heller ikke blive mig vanskeligt at holde mere, end jeg har lovet dig."

"Men for en ufærd," sagde Sancho Panza, "når det forholder sig således, så må min hustru, Maria Gutierrez, når jeg ved et af de mirakler, som Deres Velbyrdighed taler om, er blevet konge, også blive dronning og mine knægte prinser?"

"Kan du tvivle om det?" spurgte Don Quijote.

"Ja, det nærer jeg stor tvivl om," svarede Sancho Panza, "for om Gud så lod det regne med kroner ned over jorden, så ville

efter mit tykke dog ingen af dem passe på Maria Gutierrez' hoved. De kan tro mig, om De vil, herre, men hun skikker sig ikke mere til dronning end det femte hjul til en vogn. Grevinde kunne måske gå an, og Gud nåde hende endda!"

"Overlad også blot til ham at drage omsorg for alt sådant, Sancho," sagde Don Quijote, "han vil beskikke dig, hvad der tjener dig bedst. Men lad ikke dit mod synke i den grad, at du nøjes med mindre end et statholderskab."

"Det skal jeg nok tage mig i agt for," sagde Sancho, "især da jeg i Deres Velbyrdighed har så ypperlig en herre, der forstår at give mig det, jeg har behov, og som jeg duer til."

Don Quijote forhandler med Sancho Panza.

8

Om det gode udfald for den tapre Don Quijote i det forfærdelige og uhørte eventyr med vejrmøllerne, så vel som andre begivenheder, værdige at ihukommes.

Derpå fik de øje på tredive til fyrretyve vejrmøller af den art, som findes der på egnen. Så snart Don Quijote så dem, sagde han til sin våbendrager:

"Vi har sandfærdig lykken med os, og den føjer det bedre for os, end vi turde håbe og ønske, for her, min ven Sancho Panza, opdager jeg nu på en gang tredive, om ikke flere, af de allergræsseligste kæmper, med hvilke det er min agt at give mig i strid og dræbe dem alle til hobe. Det bytte, vi gør hos dem, skal lægge grundvolden til vor rigdom, og det er en lovlig og Gud velbehagelig krig at rense jorden for så mange ulykkesstiftere."

"Hvilke kæmper?" spurgte Sancho Panza.

"Dem, du ser hist henne," svarede hans herre, "dem med de lange arme, hvoraf nogle er på næsten to mil."

"Se Dem for, Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "for det, som viser sig der henne, er ikke kæmper, men vejrmøller, og det, der forekommer Dem at være arme, er vingerne, der drejes af vinden for at sætte møllestenene i gang."

"Det er let at mærke," sagde Don Quijote, "at du ikke er nogen kender af eventyr. Det er kæmper, og hvis du er bange, så kryb hen i en krog og bed, mens jeg består denne grusomme og ulige kamp."

Idet han sagde dette, gav han Rosinante af sporerne uden at give agt på, at hans våbendrager skreg af fuld hals og advarede ham om, at det ikke var kæmper, men ganske utvivlsomt vejrmøller, han ville binde an med.

Han var imidlertid så fuldt og fast overbevist om, at det var kæmper, at han hverken hørte efter sin væbners råb eller selv erkendte, hvad det var, skønt han allerede var dem så nær. I stedet for råbte han med høj røst:

"Undvig ikke, feje og nedrige skabninger! Det er kun en eneste ridder, der angriber eder!"

I det samme tog vinden lidt til i styrke, og de store vinger begyndte at bevæge sig. Så snart Don Quijote så det, sagde han:

"Om I så svingede med flere arme, end kæmpen Briareus havde, så skal I dog undgælde for det." Og mens han sagde dette, anbefalede han sig af ganske hjerte til sin herskerinde Dulcinea med bøn om, at hun ville stå ham bi i faren, og derpå rendte han, vel dækket bag skjoldet og med udstrakt lanse, så stærkt Rosinante formåede, løs på den første vejrmølle. Stødet traf en af vingerne, som, da vinden blæste temmelig stærkt, ikke alene splittede lansen ad, men samtidig gav mand og hest et så eftertrykkeligt puf, at de fløj et godt stykke hen i marken. Sancho Panza ilede, så hurtigt hans æsel kunne bære ham, hen til sin herre, og da han nåede ham, fandt han, at han ikke kunne røre sig, så stærkt var det spring, han havde gjort med Rosinante.

"Gud forbarme sig dog," råbte Sancho, "sagde jeg ikke nok til Deres Velbyrdighed, at De skulle se Dem godt for, hvad De gjorde, fordi det ikke var andet end vindmøller, og hvem der ikke kunne se det, måtte selv have vindmøller i hovedet."

"Tys, min ven," sagde Don Quijote, "intet i verden er så mange omskiftelser underkastet som krigen, og det så meget mere i dette tilfælde, som jeg ikke alene tror, men for ganske vist ved, at den vise Friston, som røvede mit kabinet og mine bøger fra mig, har forvandlet disse kæmper til vejrmøller for at berøve mig æren ved at overvinde dem, for så vidt går hans fjendskab imod mig, men til syvende og sidst skal dog alle hans kunster blive gjort til skamme ved kraften af mit sværd."

"Det give Gud; han formår det!" sagde Sancho Panza, hvorpå han hjalp sin herre fra jorden og op på Rosinante, hvis ryg næsten var brækket itu.

I fuld samtale om denne tildragelse slog de ind på vejen til bjergpasset Lápice, fordi det, som Don Quijote sagde, var umuligt andet end, at der på så stor og befærdet en vej måtte gives anledning til forskellige eventyr. I øvrigt var han meget ilde til mode, fordi han havde mistet sin lanse, og sagde til sin våbendrager:

"Min ven Sancho! Jeg erindrer at have læst om en spansk ridder ved navn Diego Pérez de Vargas, at da hans sværd sprang itu, brækkede han en tyk gren eller stamme af en eg og udførte den dag så store bedrifter med den, knuste så utallige mohrer, at han fik tilnavnet Machuca (Knuseren), og så vel han som hans efterkommere kalder sig den dag i dag for Vargas y Machuca. Jeg har fortalt dig dette, fordi det er min agt at oprykke den første kristtorn eller eg, jeg får i sigte, forudsat at den i alle måder er lige så god, som jeg forestiller mig, den anden har været, og med den agter jeg at udføre så vældige bedrifter, at du kan prise dig lykkelig, at du er fundet værdig at

overvære dem og blive øjenvidne til ting, der grænser til det utrolige."

"Det give Gud!" sagde Sancho, "alt, hvad Deres Velbyrdighed siger, er trosartikler for mig. Men rejs Dem dog lidt i vejret, De falder rent over til den ene side, og det lader til, De er meget øm efter faldet."

"Således forholder det sig virkelig," sagde Don Quijote, "og når jeg ikke klager over smerter, er det kun, fordi det ikke er vandrende riddere tilladt at beklage sig, om så tarmene hang ud af sårene."

"Når så er," sagde Sancho, "så har jeg intet at indvende imod det, men Gud skal ellers vide, at det ville være mig en hjertens glæde at høre Deres Velbyrdighed klage sig, når der var noget, der gjorde ondt på Dem, for det siger jeg forud, at jeg vrider og vånder mig ved den mindste smerte, med mindre forbuddet mod at klage også strækker sig til de vandrende ridderes våbendragere."

Don Quijote kunne ikke bare sig for at smile over sin væbners enfoldighed og forsikrede ham, at han meget gerne måtte beklage sig, når og hvorledes han ville, med eller uden grund, for han mindedes aldrig at have læst noget i ridderskabets anordninger, der kunne tale imod dette.

Lidt efter sagde Sancho, at det vel nu var på tide at få noget at spise. Hans herre svarede, at han for sin part endnu ikke trængte til noget, men han kunne spise, om han havde lyst. Efter at have fået denne tilladelse satte Sancho sig til rette på æslet så godt han kunne, tog noget af det frem, som han havde været så forsynlig at fylde tværsækken med, og ridende bag efter sin herre blev han et godt stykke vej ved med at spise og

skyllede af og til maden ned med en god slurk af læderflasken, og det smagte ham så godt, at selv den største lækkermund blandt alle Malagas kroværter ville have betragtet ham med misundelse. Mens han på denne fornøjelige måde fortsatte rejsen, tænkte han ikke på et eneste af de løfter, hans herre havde givet ham, ikke heller holdt han det for noget besvær således at søge eventyr, men for en virkelig forlystelse, hvor farlige de så end kunne være. Det blev besluttet, at de skulle tilbringe denne nat under træerne. Af et af dem brød Don Quijote en tør gren, som han til nød kunne anvende som lanse, og forsynede den straks med jernodden, som han havde taget af den sønderbrudte. Hele natten lukkede Don Quijote ikke et øje, men tænkte på sin herskerinde Dulcinea, hvorved han holdt sig det efterretteligt, som han havde læst i sine bøger, nemlig at riddere ofte tilbragte nætterne i skove og på øde steder uden søvn og vederkvægede sig ved erindringen om deres damer. På en ganske anden måde fik Sancho natten til at gå, for da han havde fyldt sin mave, og det ikke med cikorievand, faldt han straks i så fast en søvn, at hvis hans herre ikke havde vækket ham, ville hverken solens stråler, der stak ham lige i ansigtet, eller fuglene, der hilste morgenens komme med høj og frydefuld sang, have kunnet få ham vågen. Så snart han var stået op, løftede han sin læderflaske og fandt den adskilligt slappere end aftenen før, hvilket smertede ham ikke lidt, da han ikke så nogen udvej til at få denne fejl rettet med det første. Don Quijote derimod trængte ikke til nogen frokost, fordi han, som allerede nævnt, mættede sig med sine behagelige erindringer.

Don Quijote og Sancho Panza fortsatte deres ridt mod passet Lápice, og da det var blevet noget op ad dagen, fik de øje på det.

"Her, ven Sancho," sagde Don Quijote, "kan vi få begge hænder fulde af det, man kalder eventyr, men jeg må advare dig imod, selv om du ser mig i den største fare af verden, at gribe til sværdet for at forsvare mig, såfremt du da ikke allerede har set, at det er pøbel og ros, der anfalder mig, for i så fald kan du komme mig til hjælp, men er det riddere, så tillader ridderskabets love ingenlunde, at du iler mig til undsætning, med mindre du i forvejen er slået til ridder."

"Forlad Dem på, herre," svarede Sancho, "at heri skal Deres Velbyrdigheds befaling på det nøjeste blive efterlevet, og det så meget mere, som jeg af naturen er fredsommelig og en stor hader af at blande mig i klammeri og slagsmål. Ganske vist bryder jeg mig fejl om alle disse love, når det kommer an på at forsvare min egen trøje, da Guds og øvrighedens love jo tillader at slå fra sig, når man lider overlast."

"Det mener jeg med," sagde Don Quijote, "men hvad det angår at hjælpe mig mod riddere, så må du styre din medfødte hidsighed."

"Jeg har jo sagt," svarede Sancho, "at det skal ske, og jeg skal holde dette bud lige så helligt som søndagen."

Da de var midt i denne samtale, øjnede de to benediktinermunke på landevejen. De red på dromedarer, for ikke mindre var de mulæsler, der i al magelighed bar dem frem; begge munke var forsynede med solskærme. Et stykke bag dem kom en vogn, omgivet af fire eller fem personer til hest, og to æseldrivere til fods. I vognen sad, som man senere fik at vide, en dame fra Biscaya, som drog til Sevilla, hvor hendes mand

opholdt sig, og hvorfra han skulle rejse til Indien for der at overtage et meget vigtigt embede. De to munke hørte ikke til selskabet, skønt de drog samme vej, men næppe var Don Quijote blevet opmærksom på dem, før han sagde til sin våbendrager:

"Enten bedrager mit syn mig, eller dette må være et af de betydeligste eventyr, der nogen sinde er hørt eller set, for disse sorte, bevægelige klumper må være, ja, er uden al tvivl nogle troldmænd, der bortfører en eller anden prinsesse i den vogn, en forurettelse, som jeg af alle kræfter må søge at afværge."

"Dette er endnu værre end vejrmøllerne," sagde Sancho, "se dog ret til, herre, det er jo to benediktinermunke, og i vognen er der formodentlig rejsende folk. Se Dem for, siger jeg, se Dem for, at ikke Fanden igen skal have sit spil med Dem."

"Jeg har allerede sagt dig, Sancho," svarede Don Quijote, "at du ikke ved, hvad eventyr er. Det forholder sig, som jeg siger, og nu skal du snart blive overbevist om det."

Idet han sagde dette, fo'r han af sted, anbragte sig i vejen for munkene, og da de var kommet ham så nær, at han troede, de kunne høre, hvad han sagde, skreg han med høj røst:

"I djævleblændte og bandsatte karle! Sæt på øjeblikket de prinsesser, I der bortfører med vold, i frihed igen. Og hvis ikke, så bered eder på at modtage døden af min hånd som straf for eders onde gerninger!"

Munkene holdt stille og var lige så forundrede over Don Quijotes skikkelse som over hans ord, hvortil den ene svarede:

"Hr. ridder! Vi står ikke i forbund med Djævelen, ikke heller er vi bandsatte, nej, vi er kun to benediktinermunke, som går

vore lovlige veje, og vi ved intet som helst om, hvorvidt der i vognen bagved os er voldførte prinsesser eller ej."

"Jeg lader mig ikke smøre om munden med søde ord," svarede Don Quijote, "dertil kender jeg eder alt for nøje, I mensvorne pak!"

Og uden at afvente videre svar gav han Rosinante af sporerne og rendte med udstrakt lanse og så stor heftighed ind på den forreste munk, at der som han ikke selv havde kastet sig ned af mulæslet, havde han imod sin vilje måttet bide i græsset, og hvad værre var, måske meget slemt såret, om ikke stendød. Da den anden munk så, hvorledes hans ordensbroder blev behandlet, trykkede han haserne ind i siderne på sit gode mulæsel og skyndte sig af sted så hurtigt, som om han blev båret af vinden.

Sancho Panza, der så munken ligge på jorden, steg meget behændigt ned af sit æsel, tog fat på munken og begyndte at afføre ham hans klæder. Munkenes æseldrivere gik hen til ham og spurgte, hvorfor han tog hans klæder af. Sancho svarede, at de med rette tilkom ham som bytte i det feltslag, hans herre, Don Quijote, havde vundet. Men da æseldriverne, som ikke forstod spøg og lige så lidt vidste, hvad bytte og feltslag var, så, at Don Quijote allerede var langt borte, holdt stille og samtalede henne ved vognen, tog de fat på Sancho, kastede ham om på jorden under sig, levnede næppe et hår i hans skæg, sparkede og trådte ham så længe under fødder, at han til sidst lå udstrakt på marken uden sans og samling, hvorpå de uden at spilde mere tid på ham gik hen og hjalp munken op. Han skælvede og bævede som et espeløv og var så hvid i ansigtet som et lagen. Så snart han var kommet i sadlen, skyndte han sig at nå sin

rejsefælle, der holdt stille og så til et godt stykke vej derfra for at iagttage, hvilket udfald denne skrækkelige historie ville få; men ikke så snart var de samlede, før de uden at bryde sig om slutningen af det påbegyndte eventyr fortsatte deres vej under så megen signen og korsen sig, som om Fanden havde været i hælene på dem.

Don Quijote var, som sagt, fordybet i samtale med fruen i vognen, til hvem han sagde:

"Dejlige frue, nu kan De frit foretage Dem med Deres person, hvad der måtte behage Dem, for Deres bortføreres hovmod er allerede stækket og vælter sig i støvet ved denne min stærke arm, og for at De ikke skal længes efter at erfare Deres befriers navn, så hedder jeg Don Quijote af Mancha og er en vandrende og lykkelig ridder, den skønne fru Dulcinea af Tobosos træl. Den eneste løn, jeg begærer for den velgerning, jeg har vist Dem, er, at De vil vende om og tage tilbage til Toboso for der på mine vegne at fremstille Dem for denne frue og fortælle hende, hvad jeg har gjort for at sætte Dem i frihed."

Alt det, Don Quijote fremførte, hørte en af staldmestrene, der fulgte med vognen. Det var en biscayer, og da han så, at Don Quijote modsatte sig, at vognen kørte videre, og krævede, at den skulle vende tilbage til Toboso, trådte han hen til Don Quijote, greb fat om hans lanse og tiltalte ham på dårligt castiliansk og endnu slettere biscayisk, som følger:

"Af vej, ridder! Ikke bliv længer der, eller ved Gud, skabt mig har, hvis vogn forlader ej, slår ihjel dig, så sandt jeg er biscayer."

Don Quijote forstod ham ganske godt og svarede roligt:

"Hvis du var en ridder, hvad du ikke er, havde jeg allerede straffet dig for din frækhed og formastelighed, din lave

skabning!"

Hertil svarede biscayeren:

"At jeg ikke ridder, sværg ved Gud, det løjet som en Krist. Om lansen slippe og sværdet drage, snart se, hvordan bækken gennem katten du trækker. Biscayer til vands, adelsmand til lands, adelsmand for Djævelen, og løjet er, som andet sige tør!"

"Det skal I straks få at se, sagde Agrages," svarede Don Quijote, kastede lansen til jorden, drog sit sværd, tog skjoldet på armen og overfaldt biscayeren i den faste beslutning at berøve ham livet. Biscayeren, der således så ham komme imod sig, havde (skønt han gerne ville have været ned af mulæslet, for da det var et usselt lejebæst, turde han ikke slå lid til det) nu ikke mere stunder til at trække sit sværd, men da han til alt held holdt nær ved vognen, rev han en hynde ud af den og betjente sig af den som skjold. Derpå gik de så heftigt løs på hinanden, som om de havde været de dødeligste fjender. De andre folk søgte at stifte fred imellem dem, men biscayeren svor i sit forvirrede sprog på, at hvis de ikke lod ham føre sin kamp til ende, så ville han selv dræbe sin frue og alle dem, der ville holde ham tilbage. Fruen i vognen, der var lige så forundret som forskrækket over det, hun så, befalede kusken at køre lidt af vejen, men blive holdende således, at hun på afstand kunne betragte den hårdnakkede kamp. Mens hun sagde dette, gav biscayeren Don Quijote en så vældig kvart over skjoldet ned på skulderbladet, at hvis han ikke havde afbødet den, ville han have kløvet ham lige ned til bæltet. Don Quijote, der følte vægten af dette ugudelige hug, skreg med høj røst:

"O min sjæls beherskerinde! Dulcinea, skønheds blomst! Stå eders ridder bi, der for at opfylde det, han skylder eders store

godhed, befinder sig i denne græsselige dødsfare!"

At sige dette, gribe fat om sværdet, dække sig bag skjoldet og anfalde biscayeren var alt sammen et øjebliks sag, og han udførte det i den faste beslutning at gøre ende på hele eventyret med et eneste hug. Biscayeren, som så ham komme imod sig, forstod af hans mod og mandighed, hvad han kunne vente sig, og besluttede at gøre det samme som Don Quijote. Han dækkede sig altså med sin hynde uden at kunne få mulæslet af stedet, fordi det allerede, da det ikke var vant til sådanne løjer, var så udmattet, at det ikke kunne gøre et skridt. Don Quijote kom, som sagt, hen imod den forsigtige biscayer med sværdet højt løftet og i det faste forsæt at kløve ham midt igennem. Biscayeren ventede ligeledes med hævet sværd og vel dækket bag sin hynde. Alle omstændighederne var rædsomme, og udslaget hang alene ved vægten af de hug, de truede hinanden med. Fruen i vognen og hendes øvrige tjenere aflagde tusinde løfter til alle de helgenbilleder og bedehuse, der fandtes i hele Spanien, for at Gud skulle frelse staldmesteren og dem alle af den overhængende fare, hvori de svævede.

Det er jammerskade, at den første forfatter af vor historie just bryder af midt i stridens største hede og til sin undskyldning anfører, at han om Don Quijotes bedrifter ikke har fundet mere opskrevet, end hvad han har anført. Vel er det sandt, at den anden forfatter af dette værk ikke kan tro, at en så interessant historie skulle kunne være forglemmelsens love underkastet, eller at Manchas litterater skulle have lagt så lidet vind på at efterforske papirer, der angik vor navnkundige ridder, at der ikke i deres arkiver eller skrivepulte skulle ligge oplysninger om ham. I betragtning heraf tvivlede han

ingenlunde om at finde slutningen på denne tiltrækkende historie. Og da Himlen var ham gunstig, har han virkelig også fundet den, på den måde, som det fortælles i det følgende kapitel.

Don Quijote stormer vejrmøllerne.

9

Hvori den skrækkelige kamp mellem den tapre biscayer og den drabelige manchaner sluttes og tager ende.

I første bog af denne historie forlod vi den tapre biscayer og den berømte Don Quijote med dragne og højtløftede sværd, i begreb med at føre et rasende hug ovenfra mod hinanden, og det så vældigt, at hvis det havde ramt rigtigt, så ville de begge være blevet spaltet og kløvet fra øverst til nederst og flækket som et granatæble. Men just på dette mislige punkt blev denne tiltrækkende historie afbrudt, uden at forfatteren gav mindste anvisning til at finde det, der manglede. Dette forvoldte mig stor misfornøjelse, da det behag, hvormed jeg havde læst den mindre del, forvandledes til mishag ved at tænke på, hvor mørk og uransagelig vejen viste sig til at finde den større del, som efter min mening savnedes i denne morsomme fortælling. Det forekom mig umuligt og stridende mod al god skik, at en så fortræffelig ridder skulle mangle en viis troldmand, der havde påtaget sig at nedskrive hans uhørte bedrifter. En sådan havde aldrig nogen af de vandrende riddere, der, som man siger, drog ud på eventyr, måttet savne, for hver af dem havde altid haft en eller to vise mænd ved hånden, der ikke alene nedskrev deres handlinger, men endog optegnede deres ringeste tanker og naragtige indfald, hvor hemmelige de så end var. Det ville altså have været et græsseligt uheld, om sådan en ridder havde manglet, hvad en Platir og flere af hans lige havde fundet. Jeg var derfor på ingen måde tilbøjelig til at tro, at så munter en

historie skulle være forblevet ufuldstændig og lemlæstet, men gav tiden, der opsluger og fortærer alt, skyld for også at holde denne bog skjult eller have tilintetgjort den. På den anden side forekom det mig, at da der blandt hans bøger fandtes nogle så nye som *Lægedom for Skinsyge* og *Nymferne og Hyrderne fra Henares*, så måtte historien også være ny, og selv om den ikke var opskrevet, så måtte den dog vel være i frisk minde hos folk i hans landsby og i nabolaget.

Disse forestillinger gjorde mig urolig og begærlig efter at få sand og nøjagtig kundskab om vor berømte spanier Don Quijote af Manchas hele liv og undergerninger, om ham, dette lys og spejl for det ganske manchanske ridderskab, den første, der i vore dage og i disse så fordærvede tider havde påtaget sig den byrde og besværlighed at bære de vandrende ridderes våben og det kald at afværge forurettelser, bistå enker, beskytte jomfruer af den klasse, som med ridepisk på deres pasgængere, belæssede med hele deres jomfruelighed drog fra bjerg til bjerg og fra dal til dal. Thi forudsat, at ikke nogen uvorn tølper, en gemen karl med økse og jernhat eller en grov kæmpe tog dem med vold, så fandtes der i forgangne dage jomfruer, som i deres firsindstyvende år, uden i den lange, lange tid at have sovet en eneste nat under tag, blev lagt i graven så uberørte som deres mødre, der havde født dem.

For denne og mange andre årsagers skyld, siger jeg, fortjener vor herlige Don Quijote evigvarende lovprisninger, værdige at opbevares i erindringen, og sådanne bør også blive mig til del for den flid og møje, jeg har anvendt på at søge efter afslutningen på denne muntre historie, skønt jeg meget vel ved, at hvis ikke Himlen, lykken eller tilfældet havde stået mig bi, så

havde verden måttet være den foruden og havde mistet den fornøjelse og tidsfordriv, som den, der læser den med opmærksomhed, kan nyde i nogle timer. Dog, lad os gå videre. Den blev fundet på følgende måde:

Da jeg en dag befandt mig på alcaná'et (torvet) i Toledo, kom der en dreng og ville sælge nogle beskrevne hæfter og gamle papirer til en silkehandler, og da jeg er så hengiven til at læse, at jeg endog samler papirlapper op på gaden, så fulgte jeg straks min naturlige tilbøjelighed ved at bemægtige mig et af de hæfter, drengen ville sælge, og så af bogstaverne, at det måtte være arabisk. Men selv om om jeg kendte dem, forstod jeg dog ikke at læse dem. Jeg måtte derfor se at få fat på en af disse morisker, der taler dårligt spansk, for at han kunne læse det for mig. Det faldt heller ikke meget vanskeligt at finde en sådan fortolker, for selv om man havde søgt en til et langt ældre og vanskeligere sprog, så kunne han findes her. Kort sagt, skæbnen forsynede mig med en, der kunne stille min attrå. Han tog hæftet i hånden, åbnede det omtrent ved midten, og da han havde læst lidt, stak han i at le. Jeg spurgte ham, hvad han lo ad. Han svarede, at det var over en anmærkning, der var skrevet i marginen. Jeg bad ham fortælle mig, hvad det var, og uden at holde op med at le sagde han:

"Det, der står skrevet i marginen, er: *Der siges, at den i denne historie så ofte nævnte Dulcinea af Toboso blandt alle fruentimmer i Mancha havde den lykkeligste hånd til at salte svin.*"

Så snart jeg hørte ham nævne Dulcinea af Toboso, stod jeg ganske forundret og henrykt, eftersom jeg straks forestillede mig, at denne pakke indeholdt Don Quijotes historie.

I denne tro sagde jeg meget hurtigt til ham, at han måtte læse titelbladet for mig, og da han havde gjort det, oversatte han det på stående fod fra arabisk til castiliansk og sagde, at det var: Historien om Don Quijote af Mancha, skrevet af Sidi Hamét Benengeli, arabisk historiograf. Der krævedes megen selvbeherskelse til at skjule den glæde, jeg følte, da jeg hørte bogens titel. Jeg løb straks tilbage til silkehandleren og købte alle de hæfter og papirer, drengen havde, for en halv real, men havde han været klog og vidst, hvor begærlig jeg var efter at få fat i dem, kunne han gerne have fået seks realer for dem. Derpå fulgtes jeg med morisken gennem domkirkens korsgang og bad ham om at oversætte for mig til spansk alt, hvad der i disse papirer angik Don Quijote, uden at tage det mindste fra eller lægge noget til, mod løfte om at betale ham alt, hvad han ville have, for det. Han krævede tre lispund rosiner og to skæpper hvede og lovede til gengæld at oversætte det godt, nøjagtigt og så hurtigt som muligt; men for at gøre ham det mageligere og ikke lade så herligt et fund slippe mig af hænde tog jeg ham i mit hus, hvor han i løbet af seks uger oversatte det alt sammen således, som det fremføres her.

I det første hæfte var der en afbildning af kampen imellem Don Quijote og biscayeren, malet efter naturen. Man så dem i den samme stilling, som historien beretter om, med løftede sværd, den ene dækket bag sit skjold, den anden bag sin hynde, og biscayerens mulæsel var så livagtigt aftegnet, at man endog på et bueskuds afstand kunne kende det som et lejeøg. Under biscayerens fødder stod der en indskrift, der lød: *Don Sancho de Azpeitia* (hvilket uden tvivl må have været hans navn), og under Rosinante sås en anden med navnet *Don Quijote*. Rosinante var

umådelig veltruffen, så lang og så svindsottig, at det til fulde lå for dagen, med hvor stor ret og adkomst den havde fået navnet Rosinante. Tæt ved den stod Sancho Panza, der holdt sit æsel ved grimen; under hans fødder var ligeledes en seddel, på hvilken stod at læse: *Sancho Zancas* (skævben, tyndben), åbenbart fordi han, som billedet viste, havde en tyk vom, kort liv og lange tynde skinneben, hvorfor man nok også har kaldt ham Panza (tykvom) og Zancas, for begge disse navne tillægges ham vekselvis i historien. Der kunne vel endnu være et par småting at bemærke ved denne tegning, men de er af ringe vigtighed og har ingen indflydelse på den sanddru beretning af denne historie. Og det er sikkert, at ingen historie er slet, når den blot er sanddru. Den eneste indvending, der med grund kunne gøres mod dens sandfærdighed, ville være, at forfatteren er en araber, efter som disse jo er så løgnagtige. Men da de samtidig er vore fjender, så kan man forudsætte, at forfatteren snarere har sagt for lidt end for meget; i det mindste forekommer det mig, at ved lejligheder, hvor han burde brede sig til en så fortræffelig ridders berømmelse, der forbigår han det i tavshed. En slet handlemåde, der har sin årsag i et endnu mere forkasteligt sindelag; for en historieskriver skal og må være nøjagtig, sanddru og upartisk. Hverken fordele, frygt, had eller gunst må lede ham fra sandhedens bane, hvis moder er historien, tidens rivalinde, bedrifternes opbevarerske, et vidne om det forbigangne, et forbillede og en belæring for det nærværende, en advarsel for det tilkommende. I denne vor historie ved jeg, at der findes alt, hvad man kan kræve selv af den allermest underholdende, og hvis der alligevel er noget at udsætte på den, så er jeg overbevist om, at skylden snarere må

tilskrives forfatteren end stoffet. Kort og godt, ifølge oversættelsen begyndte anden bog således:

Vore to tapre og modige stridsmænd syntes med deres sværd at true himlen, jorden og afgrunden, så kække og standhaftige viste de sig! Den første, der fuldførte sit hug, var altså den opbragte biscayer, og det med en sådan heftighed og så stort eftertryk, at hvis sværdet ikke havde drejet sig til siden undervejs, så havde dette ene hug været nok til at gøre ende på denne hårde kamp og alle vor ridders eventyr. Men en god skæbne, der sparede ham til vigtigere ting, drejede sværdet således, at skønt hugget traf hans venstre skulderblad, så tilføjede det ham dog ingen anden skade end at skille ham ved rustningen på hele denne side og på vejen tage et stykke af hjelmen og det halve øre med sig, som i et græsseligt hulter-til-bulter faldt til jorden og efterlod ham i en elendig tilstand.

Men almægtige Gud! Hvorledes skal jeg kunne give en fuldstændig beskrivelse af det raseri, der bemægtigede sig vor manchaner, da han så sig medhandlet på denne vis! Jeg formår ikke at udtrykke det bedre end, at han på ny trykkede sig fast i stigbøjlerne og efter med begge hænder at have grebet om sværdet fuld af raseri huggede ind på biscayeren. Det lykkedes ham også at anbringe hugget så vel over hynden og hans hoved, at han trods sin gode forstand følte det, som om der blev væltet et bjerg ned over ham, og blodet begyndte at styrte ud gennem hans næse, mund og øren. Han var ved at glide ned af mulæslet og ville sikkert også være faldet, hvis han ikke havde holdt sig fast om dets hals, men da fødderne alligevel slap stigbøjlerne og armene sank matte og kraftesløse ned, så gav mulæslet, der var blevet sky ved det forfærdelige hug, sig til at rende ud over

marken, og efter nogle krumspring kastede det sin herre af, så han faldt til jorden.

Don Quijote så under alt dette til med den største ligegyldighed, men så snart han havde set ham falde, sprang han af hesten, nærmede sig ham med let og hurtig gang, holdt ham spidsen af sit sværd for øjnene og sagde, at han skulle overgive sig, ellers kløvede han hans hoved. Biscayeren var så aldeles fra sans og samling, at han ikke kunne svare et ord, og det ville have bekommet ham meget ilde (så forblindet af vrede, som Don Quijote var), om ikke fruen i vognen, som hidtil med stor ængstelse havde været tilskuer ved striden, var kommet derhen og indstændigt havde bedt ham vise hende den gunst og nåde at skænke hendes staldmester livet. Hvorpå Don Quijote med megen højhed og alvor gav til svar:

"Jeg vil med største fornøjelse opfylde eders begæring, dejlige frue, men på det vilkår, at denne ridder må love mig at gå til Toboso og på mine vegne fremstille sig for den mageløse Doña Dulcinea, på det at hun kan foretage sig med ham, hvad hun lyster."

Den frygtsomme og utrøstelige frue lovede – uden at bede om nogen forklaring på Don Quijotes begæring eller spørge ham, hvem Dulcinea var – højt og helligt, at staldmesteren skulle opfylde alt, hvad han havde pålagt ham.

"Nu vel," svarede Don Quijote, "så giver jeg Dem mit løfte om ikke at tilføje ham videre skade, skønt han nok kunne have fortjent det af mig."

10

Den samtale, der forefaldt imellem Don Quijote og hans gode våbendrager Sancho Panza.

Sancho Panza, der blev så ilde medhandlet af munkenes æseldrivere, var imidlertid kommet på benene igen og havde været en opmærksom tilskuer ved sin herre, Don Quijotes kamp. Han bad af sit inderste hjerte til Gud om, at han ville være så nådig at skænke hans herre sejr, og at han måtte vinde en eller anden ø, over hvilken han kunne gøre ham til statholder, som han havde lovet. Da han så, at striden var endt, og at hans herre ville stige til hest igen, løb han til og holdt stigbøjlen, og før han ret var kommet i sadlen, faldt han på knæ for ham, tog hans hånd, kyssede den og sagde:

"Hr. Don Quijote af Mancha, vil Deres Velbyrdighed nu have den nåde at give mig regeringen over den ø, De har vundet i denne hårde kamp, for hvor stor den end måtte være, så føler jeg mig stærk nok til at regere den lige så godt som andre, der har regeret over øer her i verden."

Don Quijote svarede ham:

"Du må vide, ven Sancho, at dette og de andre deslige eventyr ikke er af den slags, hvorved man erhverver øer, men korstog, ved hvilke der ikke vindes andet end et forslået hoved og et øre mindre. Hav imidlertid blot tålmodighed, indtil vi finder eventyr af den art, at jeg ikke alene kan gøre dig til statholder, men vel endog til det, som mere er."

Sancho sagde ham uendelig tak, kyssede for anden gang hans hånd samtidig med kanten af hans kjortel, hjalp ham op på hans Rosinante og fulgte efter sin herre, der uden at sige farvel eller tale videre med dem, der var i vognen, red bort og kom ind i den skov, hvor igennem vejen gik.

Sancho fulgte ham, så godt hans æsel formåede, men Rosinante sprang så let af sted, at Sancho, da den havde fået for stort et forspring, blev tvunget til at råbe til sin herre om at vente og tage ham med. Det gjorde Don Quijote og holdt Rosinante tilbage, indtil hans trætte våbendrager nåede hen til ham, og da han var kommet derhen, sagde han:

"Jeg synes, herre, at det ville være mest fornuftigt, om vi søgte tilflugt i en kirke, for vi forlod den mand, de baksede med, såre ilde tilredt, og så er det muligt, at denne tildragelse vil blive forebragt den hellige hermandat, der nemt kunne tage os ved ørerne, og får de først klør i os, så vil der, minsandten, rinde meget vand over bække, inden de slipper os igen."

"Hold din mund," svarede Don Quijote, "når har du vel nogen sinde hørt eller læst, at vandrende riddere er faldet i rettens hænder for de manddrab, de har begået?"

"Jeg kender intet til manddraberi," sagde Sancho, "jeg har aldrig i mit liv haft noget udestående med nogen, men så meget ved jeg, at den hellige hermandat tager dem ved hovedet, som slås med hinanden, og det øvrige rager mig ikke."

"Ven Sancho!" sagde Don Quijote, "vær kun ganske ubekymret! Jeg skulle rive dig ud af chaldæernes hænder, hvor meget mere da ud af den hellige hermandats. Men sig mig en gang, om du på hele jordens kreds har set en drabeligere ridder end mig? Har du i historierne læst om nogen, der gør eller

gjorde et heftigere angreb, har været mere utrættelig i at fortsætte det, behændigere i at såre eller mere forfaren i den kunst at kaste af sadlen?"

"Jeg skal ikke nægte," sagde Sancho, "at jeg aldrig har læst sådan noget, for jeg kan hverken læse eller skrive, men jeg tør vædde på, at jeg aldrig i mine livfødte dage har tjent en større vovehals af en herre, end De er. Gud give blot, at Deres forvovenhed ikke får sin betaling hos dem, jeg omtalte. Alt, hvad jeg vil bede Deres Velbyrdighed om, er at erindre, at Deres øre bløder stærkt, og at jeg har salve og charpi i tværsækken."

"Alt dette havde været aldeles unødvendigt," svarede Don Quijote, "hvis jeg havde besindet mig på at tilberede en krukke af Fierabras' balsam. En eneste dråbe af den havde sparet os for al denne tidsspilde og medicin."

"Hvad er det for en krukke og en balsam?" spurgte Sancho.

"Det er en balsam," svarede Don Quijote, "på hvilken jeg kan opskriften udenad, og ved hvis kraft man kan le ad dødens magt, fordi man ikke behøver at frygte for at dø af noget sår. Så snart jeg har skaffet mig den og flyet den til dig, skal du blot, når du ser, at jeg i en kamp bliver hugget midt over (hvilket ofte plejer at ske), straks tage den del af legemet, der ligger på jorden, og endnu mens blodet er varmt, behændigt sætte den på den del, der er blevet i sadlen, men frem for alt passe godt på, at den bliver sat lige og slutter nøje sammen med den anden, og når du har givet mig to slurke at drikke af den balsam, jeg her har talt om, vil du i samme øjeblik se mig så frisk og munter som en fisk."

"Når så er," sagde Sancho, "frasiger jeg mig på stående fod regeringen over den ø, De har lovet mig, og forlanger ingen

anden betaling for mine mange og tro tjenester, end at Deres Velbyrdighed vil give mig opskriften på denne uforlignelige drik, for jeg kan ikke se andet, end at den, som trænger til den, jo med kyshånd ville give to realer for et fingerbøl fuldt af den, og flere penge trænger jeg ikke til for at kunne tilbringe min tid i ro og magelighed. Dog må jeg først vide, om det koster meget at lave den?"

"For mindre end tre realer kan man få tre potter."

"Gud forlade mig mine synder!" råbte Sancho, "hvad nøler Deres Velbyrdighed da efter? Hvorfor laver De den ikke straks og lærer mig det?"

"Tys, tys," svarede Don Quijote, "jeg agter at lære dig endnu langt større hemmeligheder og fortjene større tak af dig, men lad os nu drage omsorg for mit øre, der smerter mig mere, end jeg har ladet mig mærke med."

Sancho trak salve og charpi frem af tværsækken, men da Don Quijote fik at se, at hans hjelm var i stykker, var han nær ved at gå fra forstanden. Han lagde hånden på sværdgrebet, løftede øjnene mod himlen og sagde:

"Jeg sværger ved skaberen af alle ting og de fire evangelier, som om jeg havde dem udførligt skrevet her foran mig, at føre samme liv, som markgreven af Mantua førte, da han svor at hævne sin søstersøn Baldovinos' død, nemlig, aldrig at spise brød på bredt dug, aldrig at spøge med sin kone, og mange andre ting, som, skønt jeg ikke erindrer dem nu, indbefattes her under, før jeg har taget en fuldstændig hævn over den, som har tilføjet mig denne fornærmelse."

Da Sancho hørte dette, sagde han:

"Jeg må erindre Deres Velbyrdighed, Don Quijote af Mancha, om, at hvis ridderen fuldbyrder det, De har pålagt ham, og går hen og fremstiller sig for den nådige frue, Dulcinea af Toboso, så har De intet mere at kræve af ham, og han fortjener ingen straf, hvis han ingen nye forbrydelser begår."

"Vel talt, Sancho," sagde Don Quijote, "dine grunde har fynd, og derfor erklærer jeg her eden for ude af kraft, så vidt det angår at tage ny hævn, men jeg gentager og bekræfter på ny, at jeg vil føre det liv, jeg har sagt, indtil jeg med magt har taget en hjelm af samme beskaffenhed og lige så god som denne fra en anden ridder. Tænk ikke, Sancho, at det er overmod af mig, hvad jeg gør, jeg har berømte fodspor at træde i, for just det samme har ord til andet tildraget sig med Mambrins' hjelm, som kom Sacripante så dyrt at stå."

"Herre," sagde Sancho, "det har Djævlen skabt at aflægge den slags eder, som Deres Velbyrdighed her har aflagt; ikke alene er det meget skadeligt for helbredet, men også en svær byrde på samvittigheden. Sig mig en gang for løjers skyld, hvad vil der nu ske, hvis I efter mange dages forløb ikke har truffet en karl med en hjelm? Skal eden så endda holdes til trods for al ulejlighed og ubekvemmelighed, så som at sove uafklædt, aldrig på et beboet sted, og tusinde andre urimeligheder, som indbefattes i den ed, som den gamle nar, markgreven af Mantua, aflagde, og som Deres Velbyrdighed lige nu vil forny? Deres Velbyrdighed ser jo vel, at der ikke er et bevæbnet menneske at finde på den hele vej, men lutter fragtmænd og mulæseldrivere, som ikke alene ikke bærer hjelm, men måske aldrig i deres liv har hørt en nævne."

"Heri bedrager du dig," sagde Don Quijote, "for inden vi har redet om på disse korsveje i to timer, får vi flere bevæbnede folk at se, end der kom til Albraca for at finde den skønne Angelica."

"Nu, lad så være," sagde Sancho, "Gud give blot, at det må få et godt udfald for Deres Velbyrdighed, og at tiden allerede var kommet til at vinde den ø, jeg slæber så surt for, for så havde jeg intet videre at gøre end at dø."

"Jeg har jo allerede sagt dig, Sancho," svarede Don Quijote, "at du i den henseende kan være ganske ubekymret, for selv om det skulle slå fejl med øen, så er der jo kongerigerne Danmark og Sobradisa, og et af dem kunne passe så net for dig som en ring på en finger, og da det er fast land, måtte du være så meget gladere for dem. Men lad os nu gemme det til sin tid og se, om der ikke i tværsækken er noget at spise, da jeg gerne ville nå et slot, hvor jeg kan få husly i nat og tilberede den balsam, jeg omtalte for dig, for jeg vidner for Gud, at mit øre smerter mig meget."

"Her er et løg, et stykke ost og jeg ved ikke selv hvor stor en humpel gammelt brød," sagde Sancho, "men det er ikke noget at sætte for så tapper en ridder som Deres Velbyrdighed."

"Deri farer du vild," sagde Don Quijote, "du må vide, Sancho, at det er en ære for de vandrende riddere kun at spise en gang om måneden, og når de så spiser, tager de, hvad der er for hånden. Du ville være ganske overbevist om det, hvis du var så vel bevandret i deres historier som jeg, men hvor nøje jeg end har eftersøgt det, har jeg aldrig i nogen af dem fundet en beretning om de vandrende ridderes måltider, undtagen det traf sig rent tilfældigt, eller der blev anrettet prægtige gæstebud for dem; de øvrige dage tilbragte de med smukke talemåder. Nu

følger det af sig selv, at de ikke har kunnet leve uden mad og uden at fyldestgøre de øvrige naturlige nødvendigheder. Det må derfor tydes således, at da de har tilbragt deres meste tid i skovene og uden kokke, så har deres fleste måltider bestået af sådan grov kost, som du nu byder mig. Altså, min ven Sancho, vær ikke bedrøvet over det, som er mig til behag, og gør dig ingen umage for at omskifte de vandrende ridderes natur."

"Deres Velbyrdighed må ikke tage det ilde op," sagde Sancho, "men siden jeg, som jeg før har sagt, hverken kan læse eller skrive, så kender jeg intet til og har aldrig drømt om artiklerne for den ridderlige håndtering, men for fremtiden skal jeg forsyne tværsækken med tørre frugter til Deres Velbyrdighed, som er ridder, og til mig, som ikke er det, med lidt drøjere og kraftigere føde."

"Jeg siger ikke, Sancho," sagde Don Quijote, "at det er vandrende riddere pålagt ikke at spise andet end tørre frugter. Jeg siger kun, at deres meste kost må have bestået heri og i adskillige urter, som vokser på marken, og som de alle kender, og jeg ligeledes kender."

"Det er en herlig sag," sagde Sancho, "at kende disse urter, for det bæres mig for, at vi vil komme til at leve den dag, da denne kundskab bliver meget nødvendig."

Idet han sagde dette, drog han sit forråd frem, og de spiste med hinanden i største samdrægtighed. Da de imidlertid længtes meget efter at skaffe sig nattely, fuldendte de deres magre og fattige måltid i største hast. De steg til hest og ilede af alle kræfter for at komme til folk, førend natten faldt på, men solen forlod dem, og de måtte opgive håbet om at komme under tag og slå sig ned hos nogle gedehyrder, som de traf. Så

fortrædelig Sancho var over ikke at være kommet til en by, lige så fornøjet var hans herre over at have himlen til sengedækken, for så ofte sligt mødte ham, syntes det ham som et uomstødeligt bevis at bekræfte hans ridderskab.

11

Hvad der tildrog sig med Don Quijote hos gedevogterne.

Gedevogterne tog imod dem af et godt hjertelag, og da Sancho havde sørget for Rosinante og sit æsel, så godt han kunne, blev han vejledt af den damp, der steg op fra nogle stykker gedekød, som stod og kogte i en kedel over ilden. Skønt han, så snart han fik øje på dem, gerne ville have transporteret dem lige fra kedlen ned i maven, lod han dog være, fordi gedehyrderne tog dem af ilden, bredte nogle huder på jorden, i største hast dækkede bondetaflet og derpå af et godt og redeligt hjerte bad deres gæster tage til takke med, hvad de havde. De var seks om denne hytte, og alle satte sig nu omkring huderne, efter at de først med mange ubehøvlede ceremonier havde bedt Don Quijote tage plads på et omvendt trug. Don Quijote satte sig, og Sancho blev stående bag ved ham for at skænke i hans bæger, der var af horn. Hans herre vendte sig om til ham og sagde:

"For at du skal se, Sancho, hvad godt der flyder af at tilhøre det vandrende ridderskab, og hvor hurtigt de, som i mindste måde har at gøre med det, kommer til ære og værdighed i verden, vil jeg, at du skal sætte dig ved min side her i disse gode folks selskab, hvor der ingen forskel skal gøres på dig og mig, som efter fødslen er din husbond og herre, og du skal spise af fad og drikke af bæger med mig, for at man skal kunne sige det samme om det vandrende ridderskab som om kærlighed, nemlig at det gør alle lige."

"Tusind tak," sagde Sancho, "men jeg må sige Deres Velbyrdighed, at når jeg blot får godt at spise, så er jeg lige så vel og bedre faren ved at spise for mig selv som ved siden af en kejser, for skal jeg tale rent ud af posen, så smager det, jeg spiser i en krog, om det så kun var brød og løg, mig langt bedre, fordi jeg så ikke behøver at gøre nogen slags kredenser og ceremonier, end selv den bedste kalkunske høne i et selskab, hvor jeg er tvunget til at tygge langsomt, drikke lidt, idelig tørre mig om munden og, i fald det kom over mig, hverken turde nyse, hoste eller foretage mig andre ting, som frihed og ensomhed giver forlov til. Altså, herre, den ære, Deres Velbyrdighed viser mig som den, der hører til det vandrende ridderskab, hvilket jeg som Deres våbendrager også gør, kan De forvandle til andre ting, der er mere passende og fordelagtigere for mig, og denne ære vil jeg, skønt jeg er lige så erkendtlig for den, som om jeg havde nydt den, dog frasige mig fra nu og til evig tid."

"Hvorom alting er," sagde Don Quijote, "så vil jeg, at du skal sætte dig, for hvem sig selv fornedrer, ham vil Gud ophøje."

Derpå greb han ham om armen og tvang ham således, hvad enten han peb eller sang, til at sætte sig ned.

Gedehyrderne forstod ikke det mindste af al denne sniksnak om våbendrager og vandrende ridder. De åbnede derfor heller ikke munden undtagen for at spise og betragtede deres gæster, som ingenlunde spyttede i fadet, men opslugte stykker så store som en hånd. Da kødet var fortæret, blev der lagt en del tørrede agern på huderne og samtidig fremsat en halv ost, hårdere, end om den havde været gjort af kalksten. Hornbægeret hvilede heller ikke i mellemtiden, men gik idelig fra mand til mand hele

bordet rundt (snart fuldt, snart tomt som en spand ved brønden), så at inden man så sig om, var den ene af de to vinsække, der var lagt frem, helt tømt. Efter at Don Quijote havde tilfredsstillet sin mave, tog han en slump agern i hånden, betragtede dem med stor opmærksomhed og brød ud i følgende ord:

"Lyksalige sekler, lyksalige tidsalder, som vore forfædre gav navnet den gyldne, ingenlunde fordi guldet (som man sætter så stor pris på i vor jernalder) i hin lyksalige tid erholdtes uden møje, men fordi de, som levede i den, var uvidende om de to ord: Mit og dit! I denne velsignede tid var alting fælles, enhver fik, hvad naturen krævede til sit underhold, ved at hæve hånden op til den stærke eg, der med smilende gavmildhed fremrakte sine søde og mættende frugter. De klare bække og rislende kildevæld skænkede med prægtig overdådighed et spillende og velsmagende vand. I klippernes revner og træernes åbning oprettede de flittige og stræbsomme bier deres samfund og tilbød uden mindste vederlag den rige høst af deres søde arbejde til brug for enhver. Det mægtige korktræ afførte sig frivilligt og uden øksens tvang sin brede og lette bark, med hvilken menneskene begyndte at tække deres boliger, der hvilede på plumpe pæle, for at skærme dem mod luftens umildhed. Alting var fred, samdrægtighed og venskab. Plovens dybtskærende jern havde endnu ikke formastet sig til at sønderrive og ransage vor første moder, jordens, indvolde for at aftvinge hende de gaver, hun godvilligt tilbød af sit vide og frugtbare skød til de børns underhold, mættelse og forfriskelse, der beboede hende. Uskyldig dejlighed var ikke udsat for nogen fare eller nogen efterstræbelse. De unge skønheder ilede rolige

fra dal til dal, fra eng til eng. Deres klæder var billedet på deres sjæle: Enfoldige tjente de lige som kun blufærdigheden til et skjul og lignede i ingen måde de nuværende. Der sås ingen tyrkisk purpur, heller ej silkeormens på så utallige måder forarbejdede spind. En krans af grønne snerleblade og vedbend udgjorde hele deres pragt og forhøjede måske deres naturlige skønhed mere end alle de kostbarheder, smykker og sjældne og forbavsende påfund, som ørkesløs vindskibelighed har frembragt, og hvormed vore hofdamer nu viser sig. Kærlighedens sprog var den gang lige så ukunstlet som det hjerte, hvorfra det trængte sig frem, det udtrykte kun, hvad hjertet følte, og søgte ikke efter kunstige vendinger og talemåder for at give dem et fornemt anstrøg. Falskhed, bedrageri og ondskab dristede sig endnu ikke til at nærme sig sandhed og oprigtighed. Ret og billighed håndhævedes i deres egentlige forstand uden at lide mindste skår af had, gunst eller egenfordel, som i vor tid forfølger, forurener og forjager dem. Loven var endnu ikke blevet fordrejet eller ilde fortolket af en dommer, fordi der på den tid ingen stridigheder var at dømme i og ingen at fælde dom over. Ærbarhed var jomfruernes bestandige ledsager, og ført af den vandrede de, som jeg allerede har sagt, over alt uden frygt for, at andres frækhed eller urene attrå skulle skade dem, og ukyskhed opkom hos dem kun af deres egen tilbøjelighed og fri vilje. Men i vor afskyelige tidsalder er ærbarheden så aldeles forjaget, at der ingen sikkerhed er at finde for nogen, om de så opsøgte og gemte sig i en ny kretisk labyrint, fordi elskovspesten ved et fordærveligt, listigt begær trænger sig ind gennem hver sprække lige som luften og byder al forsigtighed trods. Da nu sikkerheden tog

mere og mere af og fordærvelsen mere og mere til, blev for at beskærme dem de vandrende ridderes orden indstiftet, at den kunne forsvare jomfruerne, beskytte enkerne, bistå de forældreløse og nødstedte. Til denne orden, I gode gedevogtere, hører også jeg, og jeg erkender med taksigelse den venlige og gæstfrie modtagelse, jeg og min våbendrager har fundet hos eder. For skønt enhver levende efter naturloven er forpligtet til at vise tjenstvillighed over for de vandrende riddere, så skal jeg dog altid erindre, at I uden at vide noget om denne forpligtelse har modtaget og beværtet mig, og jeg skal bestræbe mig for at vise mig erkendtlig af et lige så villigt hjerte som det, I er kommet mig i møde med."

Hele denne lange tale (som han lige så gerne kunne have sparet sig) holdt vor ridder, blot fordi de agern, man bød ham, bragte ham den gyldne alder i erindring og gav ham lyst til at fremføre denne utidige snak for gedehyrderne, som uden at sige et eneste ord spærrede mund og øjne op for at høre på ham. Sancho selv tav, spiste agern og besøgte meget flittigt den anden vinsæk, som, for at vinen skulle være des køligere, var hængt op i et tykt træ.

Don Quijote havde talt så længe, at måltidet var endt, og hen imod slutningen af det sagde en af gedevogterne:

"Hr. vandrende ridder, for at Deres Velbyrdighed med større føje kan sige, at vi har gjort Dem til gode af et villigt hjerte, vil vi søge at gøre Dem endnu en lille fornøjelse med en af vore kammeraters sang. Han kommer nok lige straks. Det er en flink knægt, så forliebt som en rotte, og han kan oven i købet læse og skrive og stryger sin fiol som den bedste."

Næppe havde gedevogteren talt ud, før de hørte tonerne af en violin, og snart kom også violinspilleren selv, en ung karl på et par og tyve år med et yderst behageligt væsen. Hans kammerater spurgte, om han allerede havde spist, og hertil svarede han ja.

"Når så er, Antonio," sagde den, der havde gjort ridderen tilbuddet, "kunne du være så god at synge lidt, for at vor hr. gæst kan se, at der også mellem klipperne og i skovene findes folk, som forstår sig på musik. Vi har fortalt ham om din kunstfærdighed, nu må du også lade den høre, for at han ikke skal tro, at vi har løjet for ham. Derfor beder jeg dig ret indstændigt, sæt dig ned, og syng den vise til din kæreste, som din farbror kapellanen har forfattet, og som alle folk holder så meget af."

"Det skal jeg gerne," sagde Antonio, og uden at lade sig nøde længere satte han sig på en halvt afhugget egestub, stemte sin violin og begyndte straks derefter med behagelige lader at synge følgende:

Til Olalla

Ja, du elsker mig, jeg ved det,
skønt din mund har stedse tiet;
heller ej dit blik forråder,
du til elskov har dig viet.

Oh, jeg ved, du er forstandig,
vælg da mig, hvem du kan lide!
Ærlig elskov, som ej skjules,
kan fortjene kår så blide.

Ofte har du dog, Olalla,
harmet mig med ord så stride,
som dit hvide bryst var marmor,
hjertet sten kun i din side.

Men – selv i den knibske vrede,
som for ærbarhed man priser,
sig en flig af håbets kjortel
undertiden for mig viser.

Ved din lokken fløj mit hjerte
dig i møde. Ingensinde
ulmed gløden ved din vrede,
flammed op ved gunst at vinde.

Men kan smil som elskov tolkes,
slutter jeg af dine miner,
at min drøm skal blive sandhed,
længslen slukkes, der mig piner.

Hvis man ved bestandig hyldest
dog kan stolte hjerter vinde,
har jeg meget gjort, hvori du
kan en trofast bejlen finde.

Har du agtet på min færden,
må du sagtens også vide,
at man tit en mandag så mig
frem i søndagstøjet skride.

Hang til pynt og smukke klæder
skal just til en elsker ligge.
Derfor i min bedste dragt kun
vil jeg møde dine blikke.

Dig i dans jeg ville tækkes,
dig kun serenader bringe …
Nok herom! Ved nat du hørte
indtil hanegal dem klinge.

Om min lovsang til din skønhed
heller intet her jeg siger;
skønt kun sandhed, har den opvakt
nag til mig hos mange piger.

En fra Berrocal, Teresa,
sagde, da jeg nys dig priste:
"Mangen så forlibt en engel,
hvor sig snart en markat viste.

Falske fletninger det skyldes,
ringe, bånd, hvormed de glimrer,
sminket skønheds lånte glans, der
selv for Amors øjne flimrer.

"Løgn!" jeg råbte. Frem til bistand
hendes fætter sprang i tide;
bød mig op til kamp. Vi brødes …
Hvem der sejred, må du vide!

Overfladisk ej jeg føler,
sanselyst ej heller driver
mig imod dig … Nej, mit hele
hjerte og min tro jeg giver.

Kirken har jo bånd af silke
til at knytte mand til kvinde:
Bøj din hals kun under åget,
min vil alt du bøjet finde.

Men ved alle helgen! Hvis du
ej for altret med mig triner,
drager jeg fra disse bjerge
bort og bliver kapuciner!

Her sluttede gedevogteren sin sang, og skønt Don Quijote bad ham synge noget mere, ville Sancho ikke tillade det, fordi han langt hellere ville sove end høre på viser, og han sagde derfor til sin herre:

"Nu er det vel på tide for Deres Velbyrdighed at opsøge det leje, man har tilbudt for natten, for det hårde arbejde, disse gode folk har om dagen, tillader dem ikke at synge natten til ende."

"Jeg forstår dig allerede, Sancho," svarede Don Quijote, "og det er himmelklart, at de mange besøg, du har aflagt vinsækken, er bedre tjent med søvn end med sang."

"Hilledød," sagde Sancho, "jeg har ikke set nogen holde sig tilbage, men enhver har taget sin del!"

"Det nægter jeg ikke," sagde Don Quijote, "du kan gøre dig det så mageligt du vil. I min håndtering er det mere anstændigt at våge end at sove. Men hvor om alting er, Sancho, så var det

bedst, om du på ny så til mit øre, som gør mere ondt, end vel er."

Sancho gjorde, som han ville, og da en af gedehyrderne så såret, sagde han, at han ville lægge noget på det, som snart ville hele det. Derpå tog han nogle blade rosmarin, hvoraf der var et stort forråd, tyggede dem, blandede dem med lidt salt og lagde dem på øret, hvor på han bandt det vel til, med den forsikring, at det ingen anden lægedom behøvede, hvilket også var sandt.

12

Hvori der fortælles om det ulykkelige eventyr, som tilstødte Don Quijote, da han mødte nogle ryggesløse yangüesere.

Den vise Sidi Hamét Benengeli fortæller, at så snart Don Quijote havde sagt sine værter farvel, tog han og hans våbendrager vejen ind i den nærliggende skov, og efter at de i to timer havde redet gennem den, kom de til en dejlig græsklædt eng, gennem hvilken der flød en klar og kølig bæk, der indbød dem til her at tilbringe dagens hedeste timer, eftersom solvarmen allerede pinte dem meget. Næppe var ridetøjet taget af Rosinante og æslet, så at de i ro og mag kunne forfriske sig med det dejlige græs, før de fik tværsækken for en dag, og uden mindste omstændighed og i største samdrægtighed gjorde herre og tjener hinanden selskab i at fortære, hvad den havde at byde på. Det var ikke faldet Sancho ind at tøjre Rosinante, da han kendte ham og vidste, at han var så adstadig og kun lidet overgiven, at alle hopperne på Cordobas græsgang ikke kunne gøre nogen skadelig virkning på ham. Men skæbnen (eller Fanden, som aldrig sover) havde maget det således, at der på samme eng græssede en hel del galiciske hopper, der tilhørte nogle fragtmænd fra Yanguas, som har for skik at tage et middagshvil med deres kobbel på græsmarker og vandrige steder, og de havde fundet det, hvor Don Quijote opholdt sig, meget velegnet. Med et påkom der Rosinante et begær efter at holde sig lystig med disse unge galicierinder, han forlod rent sin naturlige karakter og sædvaner, og uden at bede sin

ejermand om tilladelse forklarede han sit anliggende for dem ved nette og forunderlige spring. Men da de, som det syntes, fandt mere behag i at græsse end i ham, modtog de ham således med sko og tænder, at sadelgjorden inden længe var itu og han selv ganske nøgen og uden sadel. Dog, det allerværste for ham var, at da fragtmændene så, han ville bruge vold mod deres hopper, kom de ilende til med store stokke og knipler, som de tildængede ham med i den grad, at han strakte alle fire fra sig på jorden.

Don Quijote og Sancho, der så de jammerlige prygl, der haglede ned over Rosinante, havde allerede rejst sig i største hast, og Don Quijote sagde til Sancho:

"Så vidt jeg ser, min ven Sancho, er dette ikke riddere, men pøbel og gement folk. Jeg siger dig det, for at du kan vide, at det er dig tilladt at bistå mig i at tage en græsselig hævn for den fornærmelse, man lige for vore øjne har tilføjet Rosinante."

"For Djævelen," sagde Sancho, "hvad hævn er der at tage? Der er mere end tyve, og vi er ikke mere end to, og måske ikke en gang det, men kun en og en halv."

"Jeg alene er så god som hundrede," sagde Don Quijote, og uden at holde nogen længere faddersladder greb han til sværdet og huggede ind på fragtmændene.

Drevet og bevæget ved sin herres eksempel efterfulgte Sancho ham af alle kræfter. Ved det første hug, som Don Quijote uddelte i flæng og spræng, gjorde han et mægtigt hul i den læderkittel, en af dem havde på, og der fulgte et godt stykke kød af skulderen med. Fragtmændene, som så sig mishandlet af kun to mænd, skønt de selv var så mange, greb på ny til deres knipler, og efter at have sluttet kreds om dem gav de sig til at

tærske løs på dem af alle livsens kræfter. I overensstemmelse med sandheden må det berettes, at Sancho allerede ved det andet slag faldt næsegrus til jorden, og det samme hændtes Don Quijote, skønt det ingenlunde skyldtes mangel på behændighed eller god vilje hos ham, og skæbnen magede det så, at han just faldt ved Rosinantes fødder, som endnu ikke havde rejst sig, hvoraf tydeligt kan ses, med hvilken rasende vægt stokkene i disse bønders grove og plumpe hænder var faldet på ham. Så snart yangüeserne så, hvilken slet velkomst de havde uddelt, skyndte de sig alt hvad de kunne at læsse deres hopper og fortsætte deres vej, mens de efterlod sig hæslige spor og endnu værre erindringstegn hos vore to eventyrsøgere.

Den første, der kom til besindelse, var Sancho Panza, og da han på alle fire var krøbet nærmere hen til sin herre, sagde han med svag og klynkende stemme:

"Hr. Don Quijote! Hr. Don Quijote?"

"Hvad vil du, ven Sancho?" spurgte Don Quijote med lige så spæd og ynkelig røst som Sancho.

"Hvis det er gørligt," svarede Sancho, "ville jeg gerne have, at Deres Velbyrdighed skulle give mig to slurke balsam af Feo Bias, såfremt Deres Velbyrdighed ellers har den ved hånden. Hvem ved, måske kunne den være lige så tjenlig mod stokkeprygl som mod åbne sår."

"Hvis jeg ulykkelige havde den her," sagde Don Quijote, "hvad nød havde vi da? Men ved en vandrende ridders troskab sværger jeg dig til, Sancho Panza, at inden to dage er forbi, skal jeg (hvis lykken da ikke byder det anderledes) være forsynet med den, eller også mine hænder være ubrugelige."

"Hvor længe mener da Deres Velbyrdighed det vil vare, inden vi kommer til at stå på benene?" spurgte Sancho Panza.

"Hvor kan jeg vide det?" svarede den mørbankede ridder, "jeg kan jo ikke en gang bestemme, hvad der skal blive enden på denne dag. Men jeg er selv årsag til alt det, der er sket. Jeg burde ikke have trukket blank mod folk, der ikke var riddere som jeg. Jeg tror derfor, at krigsguden har revset mig på denne måde som straf, fordi jeg har overtrådt ridderskabets love. Det er derfor ikke mere end rimeligt straks at give dig den efterretning, ven Sancho, at du, siden vore begges helbred og vel i så høj grad er afhængige af det, aldrig mere må tøve, indtil du ser mig drage sværdet overfor den slags gement pak, da jeg på ingen måde agter at gøre det oftere, men du må øjeblikkelig trække fra læderet og afstraffe dem det bedste, du formår. Skulle imidlertid nogen ridder ile dem til hjælp og bistand, skal jeg nok vide at undsætte dig og afstraffe ham af alle kræfter. Du har jo allerede set og af tusinde kendetegn haft erfaring for, hvor vidt tapperheden af min stærke arm rækker." (Så stærkt brystede den stakkels herre sig af sin sejr over den store biscayer). Sancho Panza syntes på sin side ikke så godt om sin herres efterretning, at han ville lade den ubesvaret. Han sagde altså:

"Herre, jeg er en fredelig, omgængelig og rolig mand. Jeg har lært at bide en fornærmelse i mig, fordi jeg har kone og børn at forsørge og opdrage. Det må altså lige så være Deres Velbyrdighed til efterretning, siden det ikke kan være noget tilsagn, at jeg i intet tilfælde mere agter at tage sværd i hånd, og det hverken mod bønder eller riddere, men at jeg herved for Guds åsyn af inderste hjerte tilgiver og forlader alle og enhver,

hvad ondt de har gjort, gør eller for fremtiden kunne gøre mig, det være sig hvem det vil, høj eller lav, rig eller fattig, herremand eller stodder, og det uden hensyn til køn, alder og stand."

Da hans herre hørte det, sagde han:

"Kunne jeg blot drage så megen ånde, at det faldt mig noget mindre besværligt at tale, og smerten i min side ville give mig frist til det, skulle jeg gøre dig begribeligt, Sancho, i hvor stor en vildfarelse du befinder dig, thi sæt en gang, din synder, at lykkens vind, som nu er os så meget imod, med ét vendte sig og udspændte vor attrås sejl for trygt og uden anstød at lade os lande på en af de øer, jeg har lovet dig, hvorledes ville det da gå dig, når jeg havde erobret den og givet dig regeringen? Når du ikke var ridder, ikke ville være det, og hverken ville øve tapperhed eller foresætte dig at hævne tilføjede fornærmelser, så var det dig umuligt at forsvare dit land; for det må du vide, at i nye, erobrede riger og provinser er hverken de indfødte eller den nye herre så rolige, at der ikke skulle være opstand at befrygte eller kunne forefalde ting, ved hvilke der måtte voves noget. Det er derfor en nødvendighed, at den nye besidder er begavet med forstand, for at han kan vide at regere, og med tapperhed, for at kunne angribe og forsvare sig i påkommende tilfælde."

"Ved det, der hidtil er tilstødt os," svarede Sancho, "var jeg tilfreds, om jeg havde haft den forstand og tapperhed, som Deres Velbyrdighed siger, men nu sværger jeg Dem til ved en fattig mands redelighed, at plastre var os mere tjenlige end al denne sniksnak. Vil Deres Velbyrdighed ikke derfor se at komme op fra jorden, så at vi kan hjælpe Rosinante op, skønt

han ikke fortjener det, siden han er den egentlige årsag til alle disse ribbensstød. Aldrig i mit liv havde jeg tiltroet Rosinante sligt. Jeg holdt ham for en lige så kysk og fredelig person som jeg selv. Men man kan med sandhed sige, at der kræves lang tid til at lære folk at kende, og at man ikke kan forlade sig på nogen her i verden. Hvem skulle vel have tænkt, at vi så kort efter, at Deres Velbyrdighed havde givet den ulyksalige vandrende ridder sådanne mægtige sværdslag, skulle komme til at udstå et prygleuvejr som det, der her er sluppet løs over vore skuldre?!"

"Med dine, Panza," sagde Don Quijote, "kunne det endda være, som det ville, siden de er skabt til den slags uvejr, men det er soleklart, at sligt et vanheld er langt føleligere for mine, som er vant til batist og hollandsk lærred, og hvis jeg ikke forestillede mig – hvad siger jeg, forestillede? – nej, hvis det ikke var en ubestridelig vished, at alle disse ulemper kun er de naturlige følger af våbenfærd, så døde jeg her på stedet af ærgrelse."

Hertil svarede Sancho:

"Hvis dette er grøden af det vandrende ridderskab, vil Deres Velbyrdighed da ikke blot sige mig, om den spirer ret ofte, eller om den er knyttet til visse bestemte tider, for efter mit tykke kan vi, når vi har indsamlet blot to sådanne afgrøder til, være ganske ubekymrede for den tredje, såfremt ikke Gud i sin uendelige miskundhed står os bi."

"Ven Sancho," sagde Don Quijote, "du må vide, at de vandrende ridderes liv er udsat for mange farer og ulykker, men at de alligevel kan stå på nippet til at blive både konger og kejsere, som erfaringen har vist det med så mange og forskellige riddere, om hvis oplevelser jeg har den nøjeste

underretning. Jeg kunne nu straks (hvis smerten undte mig ro til det) fortælle dig om nogle, der blot ved deres arms tapperhed er steget til de høje værdigheder, jeg nævnte, og dog har de samme både før og senere befundet sig i alskens nød og elendighed. Den tapre Amadís af Gallien befandt sig i sin dødsfjende, troldmanden Arcalaus' magt, og det er vitterligt, at han under sit fangenskab blev bundet til en pæl i gården og modtog over to hundrede slag med en hestetøjle. En anden forfatter, der er fortrolig med hemmelige historier og står i stor anseelse, beretter, at Solridderen på et vist slot blev fanget ved hjælp af en falddør, der åbnede sig under hans fødder, og styrtede ned i et rum dybt under jorden, hvor man bandt ham på hænder og fødder og satte ham det, man kalder et klyster, af snevand og grus, hvorved det kom på det yderste med ham, og hvis han ikke i denne store fare havde fået bistand af en troldmand, der var hans meget gode ven, så havde det set såre ilde ud for den stakkels ridder. Derfor kan jeg vel være med blandt så mange fortræffelige mænd, der har været genstand for langt værre overgreb end vi, for du må vide, Sancho, at de sår ikke er ærekrænkende, som tilføjes en med de ting, man tilfældigvis har i hånden; tvekampsforordningen siger det ganske tydeligt. Hvis altså en skomager slår en med læsten, han har i hånden, så kan det, skønt den er af træ som en stok, dog ikke derfor på nogen vis siges, at den slagne har fået læsterlige stokkeprygl. Jeg anfører dette, for at du ikke skal tro, at man, fordi det kan siges, at vi er mørbankede, samtidig skulle kunne regne os det til vanære, da de våben, disse folk tærskede os gule og grønne med, ikke var andet end staver, og ingen af dem, så

vidt jeg kan besinde mig, havde hverken stødkårde, sværd eller dolk."

"Det fik jeg ikke stunder til at se efter," svarede Sancho, "for næppe havde jeg fået sliren ud, før jeg følte deres staver på mine skuldre med en sådan vægt, at både syn og hørelse forgik mig, og jeg sank ned for deres fødder på samme sted, hvor jeg endnu ligger, og hvor smerten ikke under mig frist til at tænke på, om de stokkeprygl, der gør så bandsat ondt, er en skamplet eller ej, men det ved jeg, at de ikke går mig af minde, før de går af skuldrene."

"Hvorom alting er," sagde Don Quijote, "så må du vide, gode Panza, at der ikke findes nogen erindring, som tiden ikke udsletter, og ikke smerter, som ikke døden råder bod på."

"Kan der gives nogen større ulykke end den, som må vente på tiden for at udryddes og på døden for at endes! Var vort vanheld endda af den slags, som et plaster kunne helbrede, så ville det ikke have så stort at sige, men jeg tror, at et helt hospitals forråd af plastere ikke ville slå til."

"Lad nu det fare," sagde Don Quijote, "og anspænd sammen med mig alle dine kræfter for at se til Rosinante, for efter mit skøn har den stakkel fået sin tilstrækkelige del af denne ulykke."

"Det er ikke så underligt," sagde Sancho, "han er jo også en vandrende ridder, men det, der undrer mig, er, at mit æsel er gået ram forbi og ikke har fået noget med af gildet, som vi andre kommer fra uden ribben."

"I ulykkerne lader skæbnen dog altid en dør stå åben, som man kan slippe ud igennem," sagde Don Quijote, "og det kan med føje siges her, eftersom dette ringe dyr nu kan indtage Rosinantes plads og bære mig til et slot, hvor jeg kan få mine

sår lægt. Tilmed regner jeg slet ikke en sådan riden for en vanære, for jeg erindrer at have læst, at den gode gamle Silenus, der var fører og lærer for glædens gud, med stort behag red på et smukt æsel, da han holdt sit indtog i byen med de hundrede porte."

"Det vil jeg tro," sagde Sancho, "han har nok redet, som Deres Velbyrdighed siger, men der er stor forskel på at ride og at hænge tværs over dyret som en sæk fejeskarn."

"De sår, man får i et feltslag, gør mere ære end skam. Altså, min ven Panza, sig mig ikke længere imod, men rejs dig, så godt du kan, som jeg har sagt, og sæt mig så, på hvad måde det er dig bekvemmest, på dit æsel, så vi kan komme herfra, førend det bliver mørkt og natten overfalder os på dette ubeboede sted."

"Jeg har jo hørt Deres Velbyrdighed sige, at det hørte med til de vandrende ridderes kår at sove den meste tid af året på ubeboede steder, og at De anså det for en lykke."

"Det er det også," svarede Don Quijote, "når man ikke kan have det bedre, eller man er forelsket. Det er begrundet på sandhed, for der har været riddere, som et helt år igennem har opholdt sig nat og dag på en klippe og udholdt alle de skiftende årstiders ubehageligheder, endda uden at deres herskerinder har vidst det. En af dem var Amadís, den gang han kaldte sig Mørkskøn og boede på Armodsklippen enten i otte år eller i otte måneder, for den regning er jeg ikke ganske fast i. Nok er det, at han gjorde bod for jeg ved ikke hvilken fortræd, som fru Oriana havde tilføjet ham. Men lad os nu forbigå dette, Sancho, og gøre ende på det, før dit æsel kommer i samme ulykke som Rosinante."

"Så skulle Fanden da også stå i det," sagde Sancho, og efter at have stønnet tredive av, tresindstyve sukke og hundrede og tyve onde ønsker og klager over den, der havde bragt ham herhen, stod han op og begav sig på vejen så krum som en tyrkisk bue, uden at formå at rejse sig helt op. Endelig nåede han i denne ynkelige tilstand hen til sit æsel, der på bedste måde havde benyttet sig af denne dags frihed. Derpå hjalp han Rosinante op, som, ifald den havde haft en tunge at beklage sig med, havde taget luven fra både Sancho og sin herre. Som de havde besluttet, læssede Sancho sin herre op på æslet, lagde tøjet på Rosinante, førte æslet ved grimen og listede i denne forfatning lidt efter lidt hen ad den kant, hvor kongevejen efter hans skøn skulle være. Skæbnen, der sørger for at vende alle ting til det bedste, viste dem den, førend nogen af dem havde lukket munden op, og samtidig opdagede de en kro, som efter Don Quijotes syn og smag måtte være et slot. Sancho påstod, at det var en kro, hans herre trættedes med ham om det og udgav det stadig for et slot, og denne trætte varede ved, så lang vejen var. Uden at komme til enighed der om nåede de kroen, hvorpå Sancho med hele sit kobbel drog der ind.

13

Hvad der mødte den sindrige herremand i kroen, som han troede var et slot.

Kromanden, der så Don Quijote hænge således på æslet, spurgte Sancho, hvad ondt der var tilstødt ham. Sancho svarede, at det var ikke videre, end at han var styrtet ned ad en stejl klippe og havde knust ribbenene. Kromandens kone var, tværtimod sådanne folks sædvane, af naturen blødhjertet og tjenstvillig; hun lod andres nød gå sig til hjerte, tog sig altså straks af Don Quijote og kaldte på sin datter, en ung og meget køn pige, for at hun kunne hjælpe hende med at forbinde deres gæst. I kroen tjente der en asturisk pige med et bredt ansigt, et plat baghoved, en flad næse. Hendes ene øje randt og skelede, og det andet var ikke meget friskere. Det kunne ikke nægtes, at kroppens nydelighed rigeligt vejede op på de fleste af disse mangler. Hun var næppe ni håndsbredder høj fra isse til fodsål, og bagskuldrene, der trykkede hende lidt, nødte hende til at se mere mod jorden, end hun skøttede om. Denne tækkelige pige hjalp datteren med at rede en dårlig seng til Don Quijote i et tagkammer, der dog bar tydelige mærker af, at det i sine velmagtsdage havde tjent til lo, og hvor der samtidig logerede en mulæseldriver, der havde en seng der, som ikke var fuldt så dårlig som Don Quijotes, for skønt den kun var beredt af hans mulæslers paksadler og dækkener, var der dog ingen sammenligning imellem dem. Ridderens bestod kun af fire slet høvlede og lige så ilde sammenføjede brædder, der var naglet til

to ulige høje bænke, på hvilke der lå en madras, som mindede om en måtte, søndergnavet af rotter. Desuden var den så knoldet, at man, hvis ulden ikke havde kunnet ses igennem et par rifter, måtte have troet, at den var stoppet med grus og sten. Lagnerne var så bløde som en uberedt hud, og i hestedækkenet kunne man tælle trådene uden at fejle en eneste under optællingen.

I denne afskyelige seng lagde Don Quijote sig, hvorpå krokonen og hendes datter salvede ham ind fra top til tå, mens Maritornes (således hed den asturiske pige) holdt lyset for dem. Men da krokonen under forbindingen fik øje på de mange strimer på Don Quijotes krop, sagde hun, at de snarere så ud til at stamme fra stokkeprygl end fra et fald.

"Nej, vist er det ikke stokkeprygl," sagde Sancho, "men klippen havde mange udstående ender og kanter, og hver af dem har efterladt sit mærke. Imidlertid, frue," lagde han til, "brug ikke mere charpi, end fornødent er, for ifald Deres Velbyrdighed har noget til overs, så kunne jeg behøve det til den stærke smerte, jeg føler over lænderne."

"Det lader på den måde til," sagde krokonen, "at også I er faldet?"

"Faldet er jeg ikke," sagde Sancho, "men ved forskrækkelsen over min herres fald blev hele min krop så betaget af smerter, som om man havde givet mig tusinde stokkeprygl."

"Det er slet ikke umuligt," sagde datteren, "det er mange gange hændt mig, at jeg har drømt, jeg faldt ned fra et højt sted og blev ved at falde og falde uden at nå jorden, og når jeg så vågnede, var min krop lige så øm og forslået, som om jeg virkelig havde gjort faldet."

"Det er just knuden, frøken!" sagde Sancho, "at jeg uden at drømme, men mere lysvågen end jeg nu er, har fået lige så mange gule og grønne strimer som min herre, Don Quijote."

"Hvorledes hedder denne ridder?" spurgte den asturiske Maritornes.

"Don Quijote af Mancha," svarede Sancho Panza, "en ridder, der søger eventyr, og det en af de bedste og vældigste, der i lang tid har ladet sig se i verden."

"Hvad er en ridder, der søger eventyr?" spurgte pigen.

"Er I sådan en hjemmeføding, at I ikke ved det?" svarede Sancho Panza. "Jeg må da sige eder, mit barn, at en ridder, der søger eventyr, er en ting, som med to ord sagt i det ene øjeblik ser sig pryglet og i det andet som kejser, som i dag er den elendigste og ulykkeligste skabning under solen og i morgen har to eller tre kongeriger og kroner at skænke sin våbendrager."

"I tjener hos en sådan nådig herre," sagde krokonen, "og det lader dog ikke en gang til, at I har fået så meget som et grevskab."

"Der er ingen tid forløbet endnu," sagde Sancho, "det er først en måned siden, vi drog ud for at søge eventyr, og indtil nu har vi ikke truffet på noget af det rette. Det sker som oftest, at når man søger en ting, så finder man en anden. Vist og sandt er det, at ifald min herre, Don Quijote, kommer op igen efter disse sår eller dette fald, og jeg selv ikke bliver krøbling efter det, så ville jeg ikke bytte mine fremtidsudsigter bort for den fornemste titel i hele Spanien."

Don Quijote lånte et meget opmærksomt øre til hele denne samtale, han rejste sig så godt han kunne op fra sit leje, tog

krokonen ved hånden og sagde:

"Tro mig, Deres Nåde, De kan kalde Dem lykkelig, fordi De på Deres slot har optaget min person, der er så betydelig, at når jeg ikke giver den tilbørlig ros, er det kun, fordi selvros stinker, men min våbendrager kan sige Dem, hvem og hvad jeg er. Alt, hvad jeg kan sige, er, at de tjenester, De har bevist mig, altid skal stå prentet i min hukommelse, for at jeg kan vise mig erkendtlig for dem, så længe jeg drager ånde. Og havde det behaget den høje himmel, at jeg ikke så aldeles var blevet betvunget af kærligheden og var en slave af hin utaknemmelige skønheds blikke, som jeg nævner i tavshed, så skulle endnu i dag denne skønne frøkens øjne være blevet min friheds beherskere."

Krokonen, hendes datter og den gode Maritornes faldt i den største forundring over at høre den vandrende ridders tale, af hvilken de forstod akkurat lige så meget, som om den var blevet holdt på græsk, skønt de sluttede sig til, at det var løfter og taksigelser. Men da disse talemåder var dem ganske fremmede, betragtede de ham og hinanden indbyrdes med stor forbavselse og beundrede ham; da han forekom dem at være en person af en ganske anden art end dem, de var vante at omgås, så takkede de ham i gode krovendinger og forlod ham. Den asturiske Maritornes bar derpå omsorg for Sanchos helbred, hvortil han trængte i lige så høj grad som sin herre.

Mulæseldriveren havde aftalt med Maritornes at få natten til at gå på en måde, der tjente til begges forlystelse, og hun havde lovet ham med hånd og mund at komme til ham og med fornøjelse opfylde hans begæring, så snart gæsterne var gået til ro, og hendes herskab sov. Der siges samtidig om denne pige, at

hun aldrig gav sådanne løfter uden at holde dem, selv om de blev givet dybt inde i skoven og uden vidner, for hun gjorde sig til af at være en herremands datter, men skammede sig ingenlunde ved at tjene i en kro, fordi, som hun sagde, vanheld og ulykkelige tilfælde havde bragt hende i denne tilstand.

Nu var Don Quijotes hårde, snævre, elendige og bedragelige leje det første, man kom til i denne forfaldne lo, gennem hvis tag stjernerne skinnede. Derpå fulgte Sanchos, som havde ladet sig nøje med en sivmåtte og en kappe, der snarere syntes at være gjort af ru, pjaltet sejldug end af uld, og til sidst kom mulæseldriverens, der, som jeg allerede har sagt, var beredt af paksadlerne og dækkenerne til hans to bedste mulæsler, skønt han var ejer af hele tolv æsler, der var berømte for deres styrke og førhed, for han var en af de rigeste fragtmænd fra Arévalo, efter hvad forfatteren af denne historie siger, som taler meget udførligt om ham, fordi han kendte ham meget nøje. Man vil endog påstå, at han langt ude var i slægt med ham. Desuden var Sidi Hamét Benengeli en meget omstændelig og nøjagtig historieskriver i alle ting, hvilket tilfulde ses der af, at han aldrig i stilhed forbigår den mindste omstændighed, hvor ubetydelig den end kan synes. Han kunne også tjene til forbillede for de historieskrivere, der fortæller os tildragelserne så kort og afbrudt, at de næppe når at komme inden for tænderne, og enten af skødesløshed, ondskab eller uvidenhed lader det vigtigste af hele værket blive tilbage i blækhuset. Nej, da fortjener forfatteren af *Tablante de Ricamonte* og lige så han, der har skrevet den bog, hvori *Greven af Tomiallas'* bedrifter fortælles, tusinde gange mere berømmelse for den nøjagtighed, alting er lagt for dagen med.

Jeg siger altså, at efter at mulæseldriveren havde sørget for sit kobbel og givet det sit andet foder, strakte han sig på sine paksadler i forventning om Maritornes' ordholdenhed. Den indsmurte og beplastrede Sancho lå allerede på sit leje, men trods al den møje, han gjorde sig for at lokke søvnen til sine øjne, ville dog smerten i hans ribben ikke tillade ham at nå sit mål, og Don Quijote holdt, formedelst smerten i sine, bestandig øjnene åbne lige som haren. I hele kroen herskede den dybeste tavshed, og alt det lys, der var, kom fra en lampe, der hang og brændte midt i porten. Denne ro og tavshed i forbindelse med de forestillinger, vor ridder idelig gjorde sig om hændelser, der møder en ved hvert trin i de bøger, der var ophav til alt hans uheld, bragte hans indbildningskraft på en af de allerbesynderligste galskaber, som tænkes kunne, nemlig at han var kommet til et overmåde pragtfuldt slot (for som sagt, alle de kroer, han drog ind i, var slotte), og at kromandens datter var frøkenen på slottet, som, overvundet af hans yndigheder, havde forelsket sig i ham og lovet at komme til ham samme nat uden sine forældres vidende for at have en lang samtale med ham. Hele dette luftkastel, som han selv havde bygget, anså han for sandt og virkeligt og begyndte højligt at foruroliges ved tanken på den store fare, der truede hans ærbarhed, dog stadig med det faste forsæt ikke at begå det mindste forræderi mod sin herskerinde Dulcinea af Toboso, om så dronning Ginevra selv med sin dame Quintañona fremstillede sig for ham.

Tiden gik, mens han tænkte på disse dårskaber, og den (for ham ulyksalige) time, da Maritornes skulle indfinde sig, var for hånden. I sin bare særk, uden sko eller strømper på og med håret viklet op under en kattunshue, trådte hun ganske stille og

med afmålte trin ind i kammeret, hvor de tre logerede, for at søge efter mulæseldriveren. Men næppe var hun kommet indenfor døren, førend Don Quijote mærkede det, rejste sig op i sengen og til trods for ømheden i sin krop og smerten i sine ribben strakte armene ud for at tage imod den asturiske dame, der ganske sagte listede sig frem og holdt hænderne ud for sig for at finde sin kæreste. Hun stødte imod Don Quijotes arme; han greb hende så fast om den ene hånd og trak hende med så stor styrke til sig, at hun uden at sige et eneste ord blev nødt til at sætte sig på hans seng; han følte særken, og selv om den var gjort af en humlesæk, forekom den ham som den blødeste og fineste kammerdug; en rad små glaskugler, der hang om armen, anså han for et armbånd af de kosteligste orientalske perler; hendes hår, der i visse måder lignede børster, var for ham tråde af skinnende guld fra Arabien, hvis glans formørkede solen selv; hendes ånde, der uden al tvivl dunstede af en fordærvet nattegammel salat, syntes ham sød og aromatisk; kort sagt, hans indbildningskraft afmalede hende i alle måder således, som han i sine bøger havde læst, at prinsesser var dannede og smykkede, når de, overvundet af deres kærlighed, gik hen at besøge de sårede riddere. Ja, den stakkels herremands forblindelse gik så vidt, at hverken følelsen, lugten af hendes ånde eller nogle af de andre ting, der fulgte med denne gode frøken, kunne rive ham ud af hans vildfarelse, skønt de ville have forårsaget enhver anden end en mulæseldriver kvalme. Han derimod syntes, at han holdt selve skønhedens dronning i sine arme, trykkede hende fast til sig og begyndte med sagte og forelsket stemme at sige:

"Jeg ville ønske, jeg kunne finde ord, højædle og dejlige prinsesse, der kunne bevidne Dem, hvor uendelig taknemmelig jeg er for den godhed, De beviser mig ved at lade mig skue Deres store dejlighed, men lykken (som aldrig bliver træt af at forfølge de gode) har lagt mig på dette leje så forstødt og forslået, at selv om jeg havde viljen til at opfylde Deres ønsker, var det mig en plat umulighed, og hvad mere er, der lægges endnu en større umulighed til denne ved den troskab, jeg har lovet den uforlignelige Dulcinea af Toboso, herskerinden over mit hjertes lønligste tanker, for såfremt dette ikke var trådt hindrende imellem, var jeg ikke så tåbelig en ridder, at jeg lod den lykkelige lejlighed, Deres store godhed har forundt mig, gå unyttet fra mig."

Maritornes svedte imidlertid angstens sved ved at se sig således indesluttet i Don Quijotes arme, og uden at forstå eller høre efter alt det, han sagde, anstrengte hun sig uden at sige et ord for at slippe løs fra ham.

Den gode mulæseldriver, som et syndigt begær holdt vågen, havde bemærket sin pige i samme øjeblik, hun kom ind ad døren, og meget nøje lyttet efter hvert ord, Don Quijote sagde. Optændt af en rasende skinsyge, fordi hans asturiske skønhed brød sit løfte til ham med en anden, havde han nærmet sig Don Quijotes leje, hvor han havde set alt, hvad der foregik, førend Don Quijote holdt sin tale, som han ikke forstod. Da han nu så, at pigen anvendte alle kræfter på at komme løs, og at Don Quijote arbejdede for at holde hende fast, så anstod denne spøg ham på ingen måde. Han løftede armen og bibragte den forelskede ridders kæbeben et så vældigt slag, at han fik hele munden fuld af blod. Dette var ham endnu ikke nok, men han

sprang op på hans ribben og lod fødderne gå fra den ene ende af ham til den anden, og det i mere end trav. Sengen, der var ikke så lidt skrøbelig og kun havde en svag grundvold, kunne ikke bære den overvægt, den fik ved fragtmanden, men stødte med stor knagen og bragen mod jorden. Dette græsselige fald vækkede kroværten, der straks formodede, at det var nogle af Maritornes' streger, efter som han havde kaldt på hende af fuld hals uden at få svar. Med denne mistanke stod han op, tændte en lampe og forføjede sig derhen, hvor han havde hørt larmen komme fra. Pigen, der mærkede sin husbonds ankomst og vidste, at han var alt andet end spagfærdig, krøb i stor angst op i sengen til Sancho, der sov endnu, og rullede sig sammen der som et garnnøgle. Kromanden trådte ind med disse ord:

"Hvor er du henne, din taske? Det er så vist nogle af dine streger!"

Her ved vågnede Sancho, og da han følte, at der lå en stor klump næsten oven på ham, troede han, at maren red ham, og begyndte at fægte om sig med knyttede næver, hvor ved Maritornes ikke gik ram forbi. Smerten, denne konfekt forårsagede hende, fik hende til at sætte ærbarheden til side, træde velanstændigheden under fødder og erstatte Sancho hans gaver med rigelig tilgift. Derved blev han fuldstændig vågen, men da han følte sig så ilde behandlet, uden at vide af hvem, rejste han sig så godt han kunne og greb fat i Maritornes, hvorpå der mellem dem begyndte den latterligste og lystigste skærmydsel af verden. Så snart mulæseldriveren ved kromandens lampe så, hvilket uvejr der overfaldt hans dukke, forlod han Don Quijote og ilede hende til højst fornøden undsætning. Kromanden foretog sig det samme, men i en

ganske anden hensigt, da det var hans agt at revse pigen, som han holdt for den eneste årsag til alle disse løjer. Og som man plejer at sige, at herremanden rider på sin ridefoged, ridefogden på bonden, og bonden på sin dreng, således pryglede mulæseldriveren løs på Sancho, Sancho på pigen, pigen på ham og kromanden på pigen, og det alle sammen med en sådan iver, at de ikke en gang gav sig stunder til at drage ånde. Det lystigste af det hele var, at kromandens lampe gik ud midt under al denne hurlumhej, hvorved de kom til at drages med hinanden i mørke, men de blev ved i blinde at slå væk af alle kræfter uden at bryde sig om, hvem slaget traf, men hvor næverne faldt, blev der vist ikke en hel fiber tilbage.

Tilfældigt var der samme nat i kroen en landbetjent, en af dem, der hører til det såkaldte "Gamle broderskab fra Toledo". Da han nu ligeledes hørte det forfærdelige brag, tog han sit halve ris og blikæsken med det åbne brev, og i mørke forføjede han sig ind i kammeret til dem og sagde:

"Retten byder fred! Fred i Den hellige Hermandats navn!"

Den første, han fik klo i, var den forrådte Don Quijote, der uden sans og følelse lå og vendte næsen i vejret i sin sønderbrudte seng. Ham greb han om skægget og skreg uophørligt:

"Gør retten bistand!"

Men da han mærkede, at han slet ikke rørte eller bevægede sig, antog han ham for død og de andre for hans mordere. Ved denne mistanke brølede han dobbelt så stærkt:

"Kroporten må spærres, for at hverken hund eller kat kan komme ud. Her er myrdet et menneske!"

Denne røst udbredte forfærdelse blandt de stridende, og enhver lod kampen hvile, som slaget stod i det øjeblik, da denne lyd kom ham for øre. Kromanden skyndte sig til sit værelse, mulæseldriveren til sine paksadler og tøsen til sit pigekammer. Den ulykkelige Don Quijote og Sancho var de eneste, der ikke kunne røre sig der fra, hvor de var. Landbetjenten slap Don Quijotes skæg for at gå ud og få lys, så han kunne søge og gribe morderen, men han fik det ikke, for kromanden havde været så forsigtig at slukke lampen i porten, før han gik ind i sin stue. Betjenten var altså nødt til at søge skorstenen, hvor han langt om længe og med meget besvær fik tændt en lampe.

14

Om fortsættelsen af de utallige trængsler, som den kække Don Quijote og hans brave våbendrager måtte gennemgå i den kro, som ridderen til sin ulykke anså for et slot.

Don Quijote var imidlertid kommet til sig selv igen, og med lige så ynkelig røst som den, han havde kaldt på sin våbendrager med dagen før, da han "hisset lå i Knippel-Dalen", kaldte han nu på ham og sagde:

"Sancho, min ven! Sover du? Sover du, min ven Sancho?"

"Jo vist, sove!" svarede Sancho meget gnaven og fortrædelig, "det er der svært god lejlighed til her, hvor jeg skinbarlig tror, at alle onde ånder har været om mig i nat."

"Det bør du ikke tvivle om," svarede Don Quijote, "for enten begriber jeg meget lidt af alt dette, eller også er dette slot forhekset. Nu vil jeg betro dig noget, men først må du gøre din ed på aldrig nogen sinde, så længe jeg drager ånde, at åbenbare det for nogen."

"Det er svoret," sagde Sancho.

"Jeg kræver det," sagde Don Quijote, "fordi jeg hader at forklejne nogens ære."

"Jeg siger jo," svarede Sancho, "at det er svoret. Jeg skal aldrig åbenbare det for nogen, så længe Deres Velbyrdighed lever, og Gud give, jeg måtte fortælle det i morgen!"

"Har jeg da gjort dig så meget ondt," spurgte Don Quijote, "siden du så hastigt vil se mig død?"

"Det er ikke sådan at forstå," sagde Sancho, "men jeg hader at skulle gemme længe på en ting og ser ikke gerne, at noget fordærves hos mig."

"Det være nu, som det vil," sagde Don Quijote, "jeg tror at kunne sætte lid til din troskab og anstændighedsfølelse. Du må altså vide, at der i nat er hændet mig et af de allersjældneste eventyr, ganske uskatterligt, men for at fortælle det i korthed vil jeg blot sige så meget: For en liden stund siden kom slotsherrens datter ind til mig, så henrivende og dejlig en frøken som kan findes i alle jordens lande. Hvorledes skal jeg kunne beskrive for dig det tillokkende ved hendes yndige person, det fortryllende ved hendes forstand? Ja, hvor mange ting var ikke blottede for mine øjne, som jeg for at bevare troskaben mod min herskerinde Dulcinea må lade uberørte og uomtalte! Alt, hvad jeg kan sige dig, er, at Himlen misundte mig den skat, som lykken havde givet mig mellem hænder, eller også (det er vel snarest det rette) er dette slot forhekset, for just som vi var midt i den sødeste og mest forelskede samtale, kom der, uden at jeg hverken så eller kunne begribe, hvor den kom fra, en hånd, der må have siddet på en eller anden forbandet kæmpes arm, og tilføjede mig et så vældigt slag på kæbebenene, at de svømmede i blod. Straks derpå blev jeg tusinde gange værre fortrådt og gennembanket end i går, da fragtmændene, som du selv bedst ved, for Rosinantes skyld tilføjede os den fornærmelse. Heraf slutter jeg, at denne frøkens skønhedsskat bevogtes af en forhekset mohr, og at den ikke er bestemt for mig."

"Lige så lidt for mig," sagde Sancho, "siden mere end fire hundrede mohrer har slået sådan løs på mig, at stokkepryglene

var som børneleg og knappenålsstik imod det. Men sig mig ellers, herre, hvorledes kan De kalde det et sjældent og herligt eventyr, da det dog ikke har kastet andet af sig end det, vi har fået og beholder? Deres Velbyrdighed er endda mindst at beklage, siden De, som De selv siger, har haft denne uforlignelige skønhed i Deres arme, men hvad andet har jeg haft ud der af end de drøjeste prygl, jeg i mine levedage har fået? I en ulykkelig tid bragte min moder mig til verden, mig, som hverken er vandrende ridder eller vil være det, når den største part af alle de ulykker, der hænder Dem, altid skal falde på mig."

"Er du da også blevet pryglet?" sagde Don Quijote.

"Ve over hele min slægt!" sagde Sancho, "har jeg ikke allerede sagt Dem, at det forholder sig således!?"

"Giv dig tilfreds, min ven," sagde Don Quijote, "jeg vil nu straks lave den kostelige balsam, ved hvilken vi skal få vort helbred igen, inden man kan lukke et øje op og i."

Imidlertid havde landbetjenten fået lampen tændt og kom for at syne den mand, som han antog for død. Så snart Sancho blev opmærksom på ham i bar skjorte, med klædet over hovedet, lampen i hånden og ond i synet, spurgte han sin herre:

"Er det den forheksede mohr, herre, der kommer tilbage for at revse os på ny, ifald vi har flere skinker i salt hos ham?"

"Det kan ikke være mohren," sagde Don Quijote, "da de forheksede jo er usynlige."

"Kan de ikke ses, så kan de føles," sagde Sancho, "efter hvad mine skuldre siger."

"Mine kan også tale med om det," svarede Don Quijote, "men det er alligevel ikke nok til at tro, at den, vi ser der, er en

forhekset mohr."

Da landbetjenten nærmede sig dem, tabte han både næse og mund over at finde dem i så fortrolig samtale. Dog kan det ikke nægtes, at Don Quijote endnu lå med næsen i vejret og hverken kunne vride eller vende sig, så fortrådt og mørbanket var han. Betjenten gik hen til ham og sagde:

"Hvorledes står det til, min gode mand?"

"Jeg for min part ville tiltale eder høfligere," sagde Don Quijote. "Er det skik her at opføre sig således overfor vandrende riddere, I grobian?"

Betjenten, der hørte sig hilst med skældsord af en person, som ikke forekom ham betydelig, kunne ikke få sig til at putte dem i lommen. Han tog derfor lampen samt olien og smed den i hovedet på Don Quijote, hvor den ikke gjorde ganske ringe skade. Da det nu derved blev ganske mørkt, sneg han sig bort i hast. Derefter tog Sancho Panza ordet og sagde:

"Nu kan der dog vel ikke være nogen tvivl om, herre, at det var den forheksede mohr, der er sat til at opbevare skatten for andre, men kun næveslag og lampekast til os."

"Det er, som du siger," sagde Don Quijote, "og det er ikke værd at tage sig fortryllelsernes blændværk til hjerte eller blive vred over det, for da de forheksede er usynlige og pryglene indbildte, så har man ikke nogen at tage hævn over, selv om man ville skaffe sig den. Men stå nu op, om du kan, Sancho, og gå hen til kommandanten over dette slot og bed ham lade mig få noget olie, vin, salt og rosmarin for at tilberede den helbredende balsam, da jeg nu virkelig tror, at jeg højlig trænger til den på grund af det meget blod, der vælder ud af det sår, spøgelset slog mig."

Sancho rejste sig med svære smerter i hvert ledemod og ravede om i mørket efter kromandens kammer, men kom i stedet for til landbetjentens, der stod på lur for at erfare, hvorledes det gik med hans fjende, og til ham sagde han:

"Herre, hvem I end er, så hav den godhed og barmhjertighed at give os lidt rosmarin, olie, salt og vin, der er højst fornødent for at helbrede den bedste vandrende ridder i hele verden, som ligger i sengen der inde, meget ilde såret ved en fortryllet mohrs hånd, der opholder sig i denne kro."

Så snart betjenten hørte dette forebringende, tog han ham straks for et menneske, der ikke var rigtig i hovedet, og da det var begyndt at dages, åbnede han kroporten, kaldte på værten og sagde ham, hvad den gode mand forlangte. Kromanden forsynede ham med det, han ville have, og Sancho bragte det til Don Quijote, der holdt sig til hovedet med begge hænder og klagede gudsjammerligt over smerter efter slaget af lampen, som dog ikke havde gjort anden skade end at efterlade to mægtigt høje buler, for det, han havde holdt for blod, var ikke andet end sved, som angsten over den vedvarende smerte pressede ud af ham. Han fulgte sin beslutning, tog de forlangte ingredienser, blandede dem og lod dem under bestandig omrøren koge en god stund, indtil han mente, de havde fået nok. Derpå bad han om en lang flaske til at slå drikken i, men da der ikke fandtes nogen sådan i kroen, besluttede han at komme det i en oliedunk af blik, som kromanden forærede ham. Derpå læste han firsindstyve Pater Noster, lige så mange Ave Maria, Salve og Credo over blikdunken og signede den ved hvert ord med et kors. Kun Sancho, kromanden og betjenten bivånede dette foretagende, for mulæseldriveren havde allerede

begivet sig hen for at sørge for sine bæsters velgående, og det så rolig og ligegyldig, som vidste han af ingenting.

Så snart dette var gjort, ville ridderen straks prøve virkningen af den i hans indbildning så fortræffelige balsam. Han drak altså straks af det, der ikke kunne rummes i dunken, men var blevet tilbage i karret, det var kogt i, omtrent en halv pot, men næppe var han holdt op med at drikke, før han begyndte at brække sig så stærkt, at der ikke blev det allermindste tilbage i hans mave, og dels af beklemmelse, dels af arbejdet med brækningen brast sveden ud af ham over alt, hvorfor han befalede, at man skulle gå fra ham og lade ham få ro. Det gjorde de, han sov tre timer i et træk, og da han vågnede, fandt han sin krop så lettet og havde så helt forvundet sine stokkeprygl, at han anså sig for ganske frisk og var fuldkommen overbevist om at besidde Fierabras' balsam, ved hvilket ypperlige lægemiddel han uden frygt både nu og i fremtiden kunne vove sig ud i alle stridigheder, kampe og feltslag, hvor farlige de end var.

Sancho Panza, der anså sin herres hastige bedring for et mirakel, bad ham om det, der endnu var til overs i karret, just ikke nogen helt lille dosis. Don Quijote overlod ham det, han satte det for munden og hældte det så troligt ned, at han fik næsten lige så meget som sin herre. Om nu Sanchos mave ikke var så kræsen som hans herres, eller det havde andre årsager, nok er det, at inden han kunne give balsammen fra sig igen, voldte den ham så stærk beklemmelse og kvalme, ledsaget af en så umådelig og kold sved, at han fuldt og fast troede, hans sidste time var kommet. Hans jammer og elendighed var så stor, at han bandede både balsammen og den skælm, der havde

givet ham den. Da Don Quijote så ham i denne tilstand, sagde han til ham:

"Jeg tror, Sancho, at hele dit ildebefindende kommer af, at du ikke er slået til ridder, for jeg holder det for ganske afgjort, at denne drik ikke bekommer nogen godt, som ikke er det."

"Når Deres Velbyrdighed vidste det," sagde Sancho, "ve mig og hele min slægt! – hvorfor gav De mig den da?"

I det samme gjorde drikken sin virkning, og den stakkels våbendrager udtømtes ad forskellige render med en sådan heftighed, at hverken sivmåtten, han atter havde kastet sig på, eller sejldugsdækkenet, han havde over sig, var til at bruge nogen sinde mere. Han svedte, flød ganske hen i sved og led så forskrækkeligt, skiftevis af beklemmelse og afmagtstilfælde, at ikke alene han selv, men også alle de andre troede, det ville blive hans død. Dette uvejr og disse kvaler varede ved i næsten to timer, og efter denne tids forløb følte han hverken lettelse eller bedring, som hans herre havde gjort, men var så ødelagt og elendig, at han ikke kunne holde sig oprejst.

Don Quijote derimod, der som sagt følte sig forfrisket og oplivet, længtes inderligt efter at komme bort for at søge nye eventyr, da han syntes, at al den tid, han opholdt sig her, var et tab for verden og de undertrykte, der trængte til hans hjælp og bistand, især da han nu følte sig så sikker, fordi han havde tillid til balsammen. Drevet af denne brændende attrå sadlede han selv Rosinante, lavede æslet til rette for sin våbendrager, hjalp ham i klæderne og op på dyret. Derpå steg han straks til hest, og da han i en krog af kroen fik øje på et markvogterspyd, bemægtigede han sig det for at bruge det som lanse. Alle de mennesker, der var i kroen (deres antal beløb sig til mere end

tyve), betragtede ham med stor forundring. Blandt dem, der stod og så på ham, var også kromandens datter, og han havde ikke sine øjne fra hende og drog tid efter anden nogle sukke, der syntes at komme fra hans hjertens dyb. Alle troede, de skyldtes smerten i hans skuldre og ribben, i hvert fald alle de, der havde set ham blive indsmurt natten i forvejen.

Så snart de nu begge var kommet op på deres dyr, blev Don Quijote holdende i porten, kaldte på kromanden og sagde med megen værdighed og alvor:

"Stor tak er jeg eder skyldig for det gæstevenskab, der er blevet mig vist i eders slot, hr. kommandant, og hele min levetid skal I finde mig erkendtlig og eder forbunden for det. Har nogen overmodig dristet sig til at fornærme eder og vil I have hævn over ham, da må I vide, at mit kald ikke er andet end at komme dem til hjælp, som selv kun formår lidet, hævne tilføjede fornærmelser og revse de troløse. Tænk eder derfor om, og ifald der er hændt eder sådanne ting, da kan I befale over mig. I behøver blot at sige det, og jeg sværger ved den ridderorden, jeg er optaget i, at skaffe eder fyldestgørelse efter eget behag."

Kromanden svarede med lige så stor alvor:

"Hr. ridder! Jeg behøver ikke Deres Velbyrdighed til at hævne mine fornærmelser, for jeg er mand for at hævne mig selv, når nogen kommer mig for nær. Det eneste, jeg finder nødvendigt, er, at Deres Velbyrdighed betaler mig for herberget, De har haft her i kroen, for høet og havren til de to bæster og Deres aftensmåltid og seng."

"Så er dette en kro?" sagde Don Quijote.

"Ja, og en meget velanset kro," svarede værten.

"Så har jeg hidtil været i vildfarelse," svarede Don Quijote, "for jeg troede fuldt og fast, at det var et slot, og det intet ringe. Men da det nu ikke er noget slot, men en kro, så er alt, hvad jeg kan gøre, at bede eder have mig undskyldt for betalingen, da jeg ikke kan overtræde de vandrende ridderes skik, som jeg sikkert ved aldrig har betalt for herberg eller noget som helst andet i de kroer, hvor de tog ind, fordi det er enhvers pligt at tage vel imod dem, og denne rettighed skyldes dem som gengæld for de umådelige besværligheder, de udstår ved at søge eventyr ved nat og dag, vinter og sommer, til hest og til fods, hungrige og tørstige, i hede og kulde og idelig udsatte for himlens umildhed og jordens ubekvemmeligheder."

"Alt det rager ikke mig det mindste," sagde kromanden, "betal mig det, jeg skal have, og lad Deres umildhed og gengældelse fare. Når De bare betaler Deres gæld til mig, kan det være det samme med gengæld."

"I er en grov vært," sagde Don Quijote, hvorpå han gav Rosinante af sporerne, hævede sit spyd og red ud at kroen uden at nogen standsede ham, og uden at give agt på, om hans våbendrager fulgte ham, red han et godt stykke vej.

Men da kromanden så ham forsvinde uden at betale, greb han fat i Sancho Panza, som svarede, at siden hans herre ikke ville betale, så betalte han lige så lidt, og at den samme regel og retsorden gjaldt for ham, der var en vandrende ridders våbendrager, som for hans herre, nemlig ikke at betale for noget i kroer og værtshuse. Kromanden blev yderst forbitret og truede ham med, at hvis han ikke betalte, så skulle han give ham en sådan omgang, at han skulle huske ham.

"Ved lovene i det ridderskab, min herre er optaget i, jeg betaler ikke en skilling, om det så skulle koste mit liv, for jeg vil ikke være skyldig i, at så god og gammel en sædvane hos vandrende riddere skal brydes, og de våbendragere, der kommer efter mig i verden, skal klage over mig og gøre mig bebrejdelser som den, der har forspildt et så rimeligt privilegium for dem."

Den ulykkelige Sanchos skæbne havde just maget det så, at der blandt de folk, som var i kroen, fandtes en klædefarver fra Segovia, tre nålemagere fra pladsen med hestebrønden i Cordoba og to bissekræmmere fra torvet i Sevilla, muntre og veloplagte, skælmske og overgivne folk, og som om de alle havde fået samme indskydelse og var besjælede af samme ånd, nærmede de sig nu til Sancho, tog ham ned af æslet og sendte en hen efter kromandens sengedækken. Men da de tog et skøn over stedet og fandt, der var for lavt til loftet, besluttede de at betjene sig af gården, hvis loft var himlen. Derpå blev Sancho lagt midt på dækkenet, og de gav sig til at lege den skønneste himmelspræt og drive deres spas med ham som med en høne i fastelavnstiden. De skrig, den stakkels djævel udstødte, var så stærke, at de nåede hans herres øren. Han holdt straks stille og lyttede i den tro, at det var et nyt eventyr, der kom ham i hænde, indtil han tydeligt kendte sin våbendragers stemme og vidste, at det var ham, der skreg så ynkeligt. Han vendte straks i fuld galop tilbage til kroen, og da han fandt den lukket, søgte han rundt om efter et sted, hvor han kunne komme ind. Men næppe holdt han stille ved gårdmuren, før han så den hæslige leg, man havde for med hans våbendrager. Han så ham flyve op og ned i luften så nydeligt og gesvindt, at han, hvis han ikke var blevet

forhindret i det af sin forbitrelse, rimeligvis ville have lét med. Han forsøgte at stige fra sadlen ned på overkanten af muren, men han var så stiv og øm efter sine prygl, at han ikke kunne stige af. Han overøste dem derfor fra det sted, hvor han holdt, med så mange trusler, skældsord og bebrejdelser, at det er umuligt at gentage dem her. Men de bevirkede ikke ringeste ophold i latteren, legen eller Sanchos flyven. Tykkerten udstødte de ynkeligste klager, snart ledsaget af trusler, snart af bønner, men de hjalp ham lidet eller intet, eftersom hans plageånder ikke holdt inde, før de var ganske trætte. Derpå bar de ham hen til hans æsel, satte ham op på det og svøbte ham ind i hans kappe.

Den medlidende Maritornes, der så ham så aldeles udmattet, tænkte, at en skål koldt vand ville være til stor vederkvægelse for ham, og løb derfor hen for at hente det ganske frisk fra brønden. Sancho modtog det og løftede det op til munden, men blev standset ved sin herres røst, der skreg af fuld hals:

"Sancho, min søn! Drik ikke vand, drik det ikke. Det vil slå dig ihjel! Se, her er den hellige balsam" (og han holdt blikkrukken i vejret) "to dråber af den vil uden tvivl give dig din helsen tilbage."

Ved disse ord drejede Sancho øjnene ganske skævt hen mod ham og skreg endnu højere end sin herre:

"Deres Velbyrdighed har vel glemt, at jeg ikke er nogen ridder? Eller har De lyst til, at jeg nu skal give de få indvolde fra mig, som jeg beholdt til overs i nat? Gå Fanden i vold med Deres balsam, og lad mig være i fred!"

Da han havde sagt dette, begyndte han at drikke af hjertens grund, men da han ved den første slurk mærkede, at det var

vand, satte han straks af og bad Maritornes hente ham lidt vin, hvilket hun på stående fod gjorde, og betalte den af sin egen lomme. Der siges da også, at man trods den håndtering, hun drev, kunne øjne svage antydninger af kristendom hos hende. Så snart Sancho havde drukket, satte han hælene i siden på sit æsel, slog porten på vid gab og drog derfra, meget velfornøjet med at være sluppet for at betale noget som helst og have fået sin krig frem, selv om det var sket på hans sædvanlige kautionister, ribbenenes bekostning. Ganske vist beholdt kromanden hans tværsæk som erstatning for det, han skyldte ham, men Sancho mærkede det ikke, så forvirret som han var. Så snart han var kommet ud, ville kromanden spærre porten, men himmelsprætterne ville på ingen måde tillade det, for det var karle, som ikke ville have brudt sig for en hvid om Don Quijote, selv om han så havde været en virkelig ridder af det runde bord.

Bønderne leger himmelspræt med Sancho Panza.

15

Hvori berettes om den samtale, som Sancho Panza førte med sin herre, Don Quijote, samt om andre ting, som fortjener at fortælles.

Da Sancho nåede hen til sin herre, var han i den grad udmattet og kraftløs, at han ikke en gang gad drive på sit æsel. Og så snart Don Quijote så det, sagde han til ham:

"Sancho, min gode ven, nu er jeg ganske overbevist om, at dette slot eller denne kro er forhekset. For hvad kunne de, som du måtte tjene til så grum en tidsfordriv, vel være, om ikke spøgelser eller væsener fra en anden verden? Og yderligere bekræftelse på dette finder jeg i den omstændighed, at da jeg holdt uden for gårdmuren som tilskuer til dit bedrøvelige sørgespil, var det mig plat umuligt såvel at sætte over den som at stige af, fordi de havde forhekset mig. For så sandt jeg er den, jeg er, så sværger jeg, at hvis jeg havde kunnet sætte over eller stige af, så skulle jeg have hævnet dig således, at disse skælme og røvere skulle have husket denne spøg, så længe de havde levet, skønt jeg vidste, at jeg derved ville have overtrådt ridderskabets love, der, som jeg så ofte har sagt dig, ikke tilsteder, at en ridder lægger hånd på nogen, som ikke er ridder, undtagen for at forsvare sit liv og sin person i vigtige og højst nødvendige tilfælde."

"Også jeg," sagde Sancho, "skulle nok have hævnet mig, om jeg havde kunnet, hvad enten jeg var ridder eller ej, men jeg kunne ikke. Dog er jeg overbevist om, at de, som havde kløer i

mig, hverken var spøgelser eller forheksede mennesker, som Deres Velbyrdighed siger. Jeg tror, det var mennesker med kød og knogler som vi andre og hver med sit kristelige navn, som de råbte til hinanden, mens de kastede mig til vejrs. Den ene hed Pedro Martinez, den anden Tenorio Hernandez, og kromanden Juan Palomeque med kejten. Når De, herre, ikke kunne sætte over gårdmuren eller stige af hesten, må det bero på andre ting end forhekselse. Men det ser jeg grangivelig, at alle disse eventyr, vi søger, fører os dybere og dybere i ulykke, så vi til syvende og sidst hverken ved, hvad højre eller venstre er. Det bedste og sikreste er altså efter mine ringe tanker at vende hjem, hvor vi kom fra, mens det endnu er høsttid, smukt tage vare på vore anliggender og holde op med at flakke verden om som Jerusalems skomager. Det bringer os kun fra dynen i halmen, som man siger."

"Hvor liden forstand har du dog på ridderskabet, Sancho!" sagde Don Quijote, "ti stille og hav tålmodighed, for den dag vil komme, da dine øjne skal overbevise dig om, hvor ærefuldt det er at lyde dette kald. Hvilken større nydelse kan der findes i verden, eller hvilken fornøjelse kan sammenlignes med den, at vinde et feltslag og triumfere over sine fjender? Ganske sikkert ingen!"

"Det kan såmænd gerne være," sagde Sancho, "skønt jeg ikke ved det. Men hvad jeg ved, er, at i al den tid, vi har været vandrende riddere, eller Deres Velbyrdighed har været det (for jeg har ingen grund til at regne mig til deres ærværdige tal), har vi aldrig vundet noget feltslag – det skulle da være det med biscayeren, og fra det kom Deres Velbyrdighed endda med et halvt øre og en halv hjelm mindre. Men i al den tid lige til nu

har der vanket prygl og prygl igen, ribbensstød efter ribbensstød, til mig oven i købet en himmelsprætning, der tilmed ikke kan hævnes, eftersom det var spøgelser og forheksede folk, der havde slået deres kløer i mig. Jeg gad altså nok vide, hvori den nydelse ved at overvinde sine fjender består, som Deres Velbyrdighed taler om, og hvor den skulle komme fra."

"Det er jo netop det, der volder mig kummer, og som også bør volde dig kummer, Sancho," sagde Don Quijote. "Imidlertid skal jeg nok vide at skaffe mig et sværd, der er gjort af så stor en mester, at ingen slags fortryllelser kan modstå det. Det kan endog være, at lykken vil bringe mig det sværd i hænde, som Amadís besad, da han kaldte sig Ridderen af det Flammende Sværd, det bedste, nogen ridder i verden har haft, thi foruden at besidde den kraft, som jeg fortalte dig om, skar det som en ragekniv, og intet harnisk, hvor stærkt og fortryllet det end var, kunne holde stand imod det."

"Jeg har altid lykken med mig," sagde Sancho, "så det kunne være, at når Deres Velbyrdighed fik sådan et sværd, så ville det lige som balsammen vise sig kun at være til nytte for de vandrende riddere, mens det bragte våbendragerne smerte og pine."

"Frygt ikke for det, Sancho," sagde Don Quijote, "Himlen vil føje det bedre for dig."

Så vidt var Don Quijote og hans våbendrager nået i deres samtale, da Don Quijote blev en meget stærk og tyk støvsky va'r på vejen lige foran dem. Han vendte sig da til sin våbendrager og sagde:

"O Sancho, dette er den dag, da det gode, skæbnen forbeholder mig, skal bryde frem! Dette er den dag, der så klart som nogen sinde skal åbenbare min arms vælde, og på hvilken jeg skal udføre bedrifter, som fortjener at optegnes i rygtets bog for alle tilkommende slægter! Ser du det støv, som rejser sig, Sancho? Det ophvirvles ganske sikkert af en mægtig hær, bestående af utallige mennesker i fuld march."

"Efter den regning bliver der to," sagde Sancho, "for fra den anden kant rejser der sig lige så meget støv som fra denne."

Don Quijote vendte sig for at se efter, og da han blev klar over, at det forholdt sig således, glædede han sig, som man kunne vente, ret af hjertet, i den faste mening, at det var to armeer, som ville levere et feltslag på denne vide og rummelige mark. For hans hjerne var hver time, ja, hvert øjeblik opfyldt med forestillingen om de feltslag, fortryllelser, bedrifter, dårskaber, kærlighedsintriger og udfordringer, som ridderbøgerne beretter om, og alt, hvad han tænkte, talte og foretog sig, gik ud på sådanne ting. Støvet, han havde set, forårsagedes af to store gede- og fårehjorde, som fra forskellige kanter blev drevet hen ad denne vej, og som man ikke kunne se for støvet, før man var dem ganske nær. Don Quijote forsikrede med en sådan overbevisning, at det var armeer, at Sancho omsider troede det og sagde:

"Men herre, hvad skal vi da gøre?"

"Hvad *vi* skal gøre?" sagde Don Quijote, "ile de fornærmede og forladte til hjælp og undsætning! For du må vide, Sancho, at den armé, som kommer lige imod os, anføres af den store kejser Alifanfarón, herre til den store ø Trapobana. Den anden, som er mig på ryggen, tilhører hans fjende, garamanternes konge,

Pentapolin med den opsmøgede arm, som han kaldes, fordi han altid går i striden med den højre arm blottet."

"Af hvad årsag kan de to herrer da ikke forliges?" spurgte Sancho.

"De forliges ilde," svarede Don Quijote, "fordi denne Alifanfarón er en afskyelig hedning og forelsket i Pentapolins datter, som er en overmåde dejlig og yndig prinsesse og samtidig en kristen. Hendes fader vil derfor ikke give hende til denne hedenske konge, uden at han først har forladt sin falske profet, Muhammeds tro og omvendt sig til hans."

"Ved mit skæg," sagde Sancho, "har ikke den Pentapolin ganske ret, og jeg skal også hjælpe ham så meget, jeg formår."

"Så vil du gøre din pligt, Sancho," sagde Don Quijote, "for i sådanne feltslag er det ikke nødvendigt at være ridder."

"Det forstår jeg nok," sagde Sancho, "men hvor skal jeg imidlertid efterlade æslet for at kunne være sikker på at få det igen, når håndgemænget er forbi, for jeg tror ikke, det lige til den dag i dag nogen sinde har været brug at komme til felts med den slags rytteri."

"Det er ganske sandt," sagde Don Quijote, "og du gør altså bedst i at slippe det løs og lade det komme an på et træf, om du finder det igen eller ej, for når vi sejrrige kommer tilbage fra slaget, vil der være en sådan overflødighed på heste, at selv Rosinante står fare for at blive byttet bort mod en anden. Men lyt nu til mine ord og se op, for jeg vil give dig en fortegnelse over de betydeligste riddere, der findes i disse to krigshære, og for at du des bedre kan se og kende dem, så lad os ride op på den bakke, der hæver sig hist henne. Derfra kan vi overskue begge hærene."

Som sagt så gjort, de holdt stille oppe på toppen, hvorfra man tydeligt ville have kunnet se de to hjorde, som i Don Quijotes øjne blev til krigshære, hvis ikke den støvsky, der hævede sig rundt om dem, havde forvirret og forblændet hans syn, men hvorom alting var, så viste hans indbildningskraft ham det, som han hverken så eller havde set, og han begyndte med høj røst at sige:

"Den ridder, som du ser hist i gul rustning, og som i sit skjold fører en kronet løve, der ligger for en dames fødder, er den kække Laurcalco, herre over sølvbroen. Den anden, hvis harnisk er bestrøet med guldblomster, og som i skjoldet fører tre sølvkroner i et azurfelt, er den rædsomme Micocolembo, storhertugen af Quirossia. Den kæmpestore, der står på hans højre hånd, er den uforskrækkede Brandabarbarán de Boliche, herre over de tre Arabier. Han er væbnet med en slangehud, og i skjoldet fører han en port, der, efter hvad rygtet siger, er fra det tempel, som Samson nedbrød, da han ved sin død hævnede sig på sine fjender. Lad os nu vende blikket til den anden side! I spidsen for den armé ses den altid sejrrige, aldrig overvundne Timonel de Carcajona, fyrsten af det Ny Biscaya. Hans harnisk er delt i felter, blåt, grønt, hvidt og gult. I skjoldet fører han en guldkat i et purpurfelt, omsat med bogstaver, der danner ordet: *Miau*, der er begyndelsen til hans herskerindes navn, som man siger skal være den mageløse Miaulina, hertug Alfeñiquen af Algarbiens datter. Den anden, der tynger og trykker lænderne ned på sin mægtige ganger, han, hvis harnisk er så hvidt som sne, og som slet intet sindbillede har i sit hvide skjold, er en ny fransk ridder ved navn Pierre Papin, herre til baronierne Utrecht. Den, der banker den lette zebra i siderne med sine

jernhæle og fører blå stormhatte i sit skjold, er den mægtige hertug af Nerbia Esparraguilardo af Busken, og han fører til sindbillede i sit skjold en aspargestop med en castiliansk omskrift, der betyder: *Efterspor min skæbne*."

På denne måde blev han ved med at nævne mange riddere i begge de armeer, som kun eksisterede i hans indbildning, gav enhver af dem sin rustning, farve, sindbillede og valgsprog, uden så meget som at tænke sig om, og henrevet af sin egen opfindsomme, uhørte galskab fortsatte han på følgende måde:

"I den hær, som gør front imod os, findes adskillige folkefærd. Her er nogle af dem, der drikker floden Xanthus' søde vand; bjergbeboerne, der bearbejder Massiliens marker; de, som sigter Arabiens fine og kostelige guld; de, der bebor den klare Thermodons berømte og kølige bredder; folk, som på mange og forskellige måder udsuger Pactolus' guld, de upålidelige numidier; de ved pil og bue berømte persere; de i flugten fægtende parther og meder; de omstrejfende arabere; de stolte og grumme schyther; ethioperne med de gennemborede læber, og uendelig mange andre folkeslag, hvis navne, skønt jeg ser og kender dem meget vel, dog nu ikke vil falde mig ind.

Fra den anden kant kommer de, som drikker af den olivenskyggede Betis' krystalstrøm; de, der vasker deres ansigter i den rige og gyldne Tagus; de, som dyrker Tartessiens græsrige marker; de, som fryder sig i Xerez' elysæiske enge; de rige manchanere, kronede med tunge aks; de fra top til tå jernklædte (levninger af det gotiske blod); de, som bader sig i Pisuerga, berømt for sit bløde vand; de, som nærer deres hjorde på græsgangene ved den bugtede Guadiana, der er navnkundig

for sit skjulte løb; de, som skælver ved de pyrenæiske bjerges kulde og Apenninernes sne. Kort sagt, alle de folkeslag, Europa ernærer."

Himmel og jord, alle de provinser, han opregnede, alle de navne, han nævnte! Og med hvilken vidunderlig færdighed tillagde han ikke enhver de kendemærker, der tilkom ham, ganske hensunket og fordybet i de ting, som han havde læst i sine løgnagtige bøger! Sancho Panza stod og måbede således af forbavselse over hans ord, at han selv ikke kunne fremføre et eneste. En gang imellem drejede han blot hovedet til alle sider for at se, om også han kunne få øje på de riddere og kæmper, hans herre nævnte, men da han intetsteds kunne blive noget va'r, sagde han:

"Fanden fare i den, herre, der kan se en eneste hest, mand eller kæmpe af alle dem, Deres Velbyrdighed opregner! For mig er de i det mindste ikke synlige. Måske er det alt sammen trolderi ligesom spøgelserne sidste nat."

"Hvor kan du sige det!" svarede Don Quijote, "hører du ikke hestenes vrinsken, trompeternes skingren og trommernes buldren?"

"Jeg hører ikke andet," sagde Sancho, "end geders og fårs brægen."

Hvilket også var sandhed, da de to hjorde allerede var dem ganske nær.

"Din frygt, Sancho," sagde Don Quijote, "berøver dig både syn og hørelse, for den almindelige virkning af angst er en forvirring af sanserne, der volder, at man ser tingene anderledes, end de er i sig selv. Men ifald du er så ræd, så skjul

dig i en krog og lad mig alene. Ene mand er jeg nok til at skaffe det parti sejr, som jeg vil bistå."

Med disse ord gav han Rosinante af sporerne, holdt lansen ud for sig og fo'r ned ad bakken som et lyn. Sancho skreg efter ham af fuld hals:

"Vend om, hr. Don Quijote! Det er ved den levende Gud ikke andet end geder og får, De vil angribe. Vend om! Ak, ulyksalig var den time, min far avlede mig, hvad er ikke dette for en galskab! Se dog, i pokkers skind og ben, så se dog, at det hverken er kæmper eller riddere, heste eller harnisker, firdelte eller hele skjolde, og ikke stormhatte, hverken blå eller djævleblændte! Jeg usle synder for Gud, hvad er det dog, De gør!"

Men derved lod Don Quijote sig ingenlunde bevæge til at vende om, men råbte i stedet for af fuld hals:

"Herhid, I tapre riddere, der tjener under banneret af den tapre kejser Pentapolin med den opsmøgede arm! Følg mig, alle, så skal I se, hvor let han skal få hævn over sin fjende Alifanfarón af Trapobana."

Idet han sagde dette, trængte han midt ind i fåreeskadronen og begyndte at gennembore dem med en sådan kækhed og iver, som om han virkelig havde gennemboret sine dødeligste fjender. Fårehyrderne og ejerne, der fulgte med hjordene, råbte til ham, at han skulle lade være, men da de så, at advarsler intet udrettede, trak de deres slynger op af bæltet og begyndte at hilse hans øren med stene så store som en knytnæve. Don Quijote brød sig meget lidt om stenene, men sprængte fra den ene side til den anden og råbte:

"Hvor er du, hovmodige Alifanfarón? Mød mig, om du tør! Det er en eneste ridder, der attrår at prøve en dyst med dig og berøve dig livet til straf for det, du udøver imod garamanteren, den kække Pentapolin!"

I det samme kom der en gråsten flyvende, traf ham i siden og slog to ribben ind i kroppen på ham. Da han så sig så ilde tilredt, var han overbevist om, at han enten var dødeligt eller meget hårdt såret, og da hans kostelige balsam randt ham i sinde, fik han i hast blikdunken frem, satte den for munden og begyndte at hælde den lægende saft i maven, men inden han fik så meget, som han anså for tilstrækkeligt, kom der en anden irettesætter og stødte med sådan heftighed mod hånden, hvori han havde dunken, at denne blev trykket ganske flad af stenen, der undervejs slog tre-fire tænder ud af munden på ham og ynkeligt knuste to af hans fingre. Både det første og det andet slag var af en sådan beskaffenhed, at de tvang den stakkels ridder til at ombytte Rosinante med jorden. Hyrderne kom derpå nærmere, og da de troede, de havde slået ham ihjel, skyndte de sig at samle hjorden, medtog de døde får, der beløb sig til syv, og begav sig af sted over hals og hoved uden at undersøge sagen nærmere.

Sancho havde i al den tid stået oppe på bakken og set de galskaber, hans herre foretog sig; han rev hårene ud af sit skæg og forbandede den dag og time, der havde ført dem sammen. Men da han så sin herre ligge på jorden og hyrderne drage bort, kom han ned fra bakken, gik hen til ham og fandt ham i en jammerlig tilstand, skønt han endnu var ved bevidsthed. Da udbrød Sancho:

"Sagde jeg det ikke nok, hr. Don Quijote, at De skulle vende om, og at det var fårehjorde og ingen krigshære, De ville i færd med!"

"Ja, således formår den skælm af en vismand, der er min fjende, at forvende og fordreje det!" svarede Don Quijote. "Tro mig, Sancho, det er en meget let sag for de karle at give tingene, hvilken skikkelse de vil. Den skurk, der forfølger mig, misundte mig den ære, som han forudså jeg ville indlægge mig i dette feltslag, og derfor forvandlede han krigshærene til fåre- og gedehjorde. Vil du gøre en ting for min skyld, Sancho, og for at overbevise dig selv, så sæt dig op på dit æsel og følg efter dem. Du vil da få at se, om jeg ikke farer med sandhed, for så snart de er kommet et godt stykke vej herfra, vil de atter antage deres sande skikkelse, høre op at være får og blive til rigtige, ægte mennesker, som jeg før beskrev dem for dig. Men bi lidt endnu, for jeg trænger til din hjælp og bistand. Kom herhen og se, hvor mange tænder jeg mangler, for jeg har en følelse, som om jeg slet ingen havde beholdt i munden."

Sancho gik ham så tæt ind på livet, at han næsten stak øjnene ind i sin herres mund. Imidlertid havde balsammen gjort sin virkning i Don Quijotes mave, og idet Sancho nærmede sig for at se ham ind i munden, brød den løs med en sådan heftighed, som var der gået en pistol af mellem hans tænder, og overskyllede den medynksomme våbendragers skæg.

"Hellige Maria!" skreg Sancho, "hvad overgår mig her! Den arme synder er uden tvivl dødelig såret, siden det klare blod står ham ud af halsen."

Men da han begyndte at tørre sig lidt, blev han ved syn, smag og lugt overbevist om, at det ikke var blod, men balsammen,

han havde set ham drikke af blikdunken, og hans afsky for den var så stor, at alting begyndte at vende sig i ham og vælde ud over hans herre, hvorved de begge kom til at frembyde et kosteligt skue. Sancho løb hen til sit æsel for i sin tværsæk at hente noget at tørre sig på og forbinde sin herre med, men da han ikke fandt den, var han nær ved at gå fra forstanden. Han bandede på ny og besluttede ved sig selv at forlade sin herre og vende tilbage til hus og hjem, skønt han derved ikke alene mistede lønnen for sin tjeneste, men også håbet om statholderskabet på den udlovede ø.

Don Quijote rejste sig, puttede venstre hånd i munden, for at tænderne ikke skulle falde helt ud, tog med den anden Rosinante ved tømmen, som ikke var veget fra sin herres side (så tro og ejegod var den), og gik hen til sin våbendrager, der stod og lænede brystet mod sit æsel, med hånden under kind, som et menneske, der er ganske fordybet i betragtninger. Da Don Quijote blev va'r, at han følte så umådelig en bedrøvelse, sagde han:

"Du må vide, Sancho, at intet menneske har noget fortrin frem for andre, såfremt det ikke kan fuldføre mere end andre. Alle disse uvejr, som overfalder os, det ene efter det andet, er sikre kendetegn på, at luften snart vil blive klarere, og det vil blive solskin, for hverken det onde eller det gode kan vare ved, og deraf følger, at da vi nu har døjet så meget ondt, så må det gode stå for døren. Desuden bør du heller ikke tage dig de vanheld, der følger mig, så nær til hjerte, da du jo ikke har nogen del i dem."

"Ikke det?" svarede Sancho, "skulle det da tilfældigvis have været en anden end min faders søn, de legede himmelspræt

med i går? Og mon nogen anden end han har mistet tværsækken med alt, hvad han ejede og havde?"

"Har du mistet din tværsæk, Sancho?" sagde Don Quijote.

"Ja, den er væk," svarede Sancho.

"Så får vi jo på den måde intet at spise i dag," sagde Don Quijote.

"Nej, det er vist," sagde Sancho, "såfremt der da ikke på marken findes nogle af de urter, som Deres Velbyrdighed siger, De kender, og som erstatter sådan mangel hos vandrende riddere som Deres Velbyrdighed."

"Hvorom alting er," sagde Don Quijote, "så var jeg for øjeblikket bedre tjent med en hvedebolle eller et klidbrød og et par salte sild end med alle de urter, Dioskorides har beskrevet i sin bog, selv om den var indbundet sammen med doktor Lagunas kommentar. Men med alt det, sæt dig nu op på dit æsel, gode Sancho, og følg mig. Den Gud, som sørger for alle, bærer også omsorg for os, især da vi går i hans ærinde. Han sørger for myggene i luften, for ormene i jorden og tudseynglen i vandet. Hans miskundhed lader solen gå op over onde og gode og lader det regne på retfærdige og uretfærdige."

"Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "havde været bedre egnet til præst end til vandrende ridder."

"Sancho," svarede Don Quijote, "de vandrende riddere må vide og ved alle ting, for i de forbigangne tider var der vandrende riddere, som midt på kongevejen holdt en rigtig prædiken eller tale, hvoraf man ser, at lansen aldrig har gjort pennen og pennen aldrig lansen stump."

"Ja, for mig gerne," sagde Sancho, "men kom, lad os nu kun skynde os her fra og se at få et herberg i nat. Gud lade os blot

komme til et, hvor der hverken er himmelsprættere, spøgelser eller forheksede mohrer, for får de kløer i os igen, så stikker jeg af fra det hele og render ad Helvede til."

"Befal dig hellere Gud i vold, søn!" sagde Don Quijote, "rid foran og led os, hvor hen du lyster, thi for denne gang vil jeg overlade dig at søge os herberg. Men ræk hånden frem, og føl med fingeren, hvor mange fortænder og kindtænder jeg mangler i overkæben på højre side, hvor jeg føler megen smerte."

Sancho puttede fingeren ind i munden på ham og undersøgte sagen på det alleralvorligste.

"Hvor mange kindtænder skulle Deres Velbyrdighed have her?" spurgte han.

"Fire," svarede Don Quijote, "foruden visdomstanden, alle sammen hele og velbeholdne."

"Ved Deres Velbyrdighed nu også ganske vist, hvad De siger," spurgte Sancho.

"Jeg siger fire, om ikke fem," svarede Don Quijote, "da jeg aldrig i mit liv har ladet hverken en fortand eller en kindtand trække ud, der er heller ikke faldet nogle ud, og der er ingen ormædte."

"Ja, når sagen forholder sig sådan," sagde Sancho, "så har Deres Velbyrdighed nu ikke mere end to en halv forneden og foroven ikke en eneste, for der er kæbebenet lige så glat som bag på min hånd."

"Jeg ulykkelige," sagde Don Quijote, da han hørte den bedrøvelige tidende, som hans våbendrager forkyndte ham, "jeg havde langt hellere mistet en arm, når det da ikke var den, hvormed jeg skulle føre sværdet, for du må vide, Sancho, at en

mund uden tænder er som en mølle uden sten, og at en tand er mere værd end en diamant. Men alt sligt er de underkastede, som udøver ridderskabets strenge orden. Sæt dig op, min ven, og vær min vejviser; jeg vil følge dig, hvorhen du finder for godt."

Det gjorde Sancho og valgte den vej, som efter hans mening snarest kunne føre dem til et herberg, og således red de da afsted fod for fod, for Don Quijotes smerter i kæbebenet tillod ham ikke at haste. Imens søgte Sancho at opmuntre og trøste ham ved at snakke om forskellige ting. Blandt andet sagde han det, som skal berettes i næste kapitel.

Don Quijote stormer fårehjorden.

16

Om de fornuftige samtaler, Sancho førte med sin herre, og om det eventyr, der mødte dem med et lig, sammen med andre mærkværdige begivenheder.

"Det forekommer mig, herre, at alle de ulykker, der i disse dage er væltet ind over os, uden tvivl må være straf for den synd, Deres Velbyrdighed har begået mod ridderskabets love ved ikke at holde den ed, De aflagde, om aldrig at spise brød på bredt dug eller spøge med dronningen, foruden alt det andet, som Deres Velbyrdighed derefter sagde, og som De svor på at ville opfylde, indtil De havde taget hjelmen fra Malandrino, eller hvad det nu var, mohren hed – jeg kan ikke huske det."

"Du har ganske ret, Sancho," sagde Don Quijote, "for sandt at sige var det rent gået mig af minde, og du kan samtidig tage det for afgjort, at dit himmelspræt er straffen for, at du ikke har erindret mig der om, mens tid var. Imidlertid skal jeg gøre det godt igen, for i ridderordenen findes der midler og udveje for mange ting."

"Så? Har jeg måske også aflagt ed på noget?" svarede Sancho.

"Det gør intet til sagen, om du har svoret eller ej," sagde Don Quijote, "det er nok, at jeg indser, at du som delagtig i synden ikke kan være alt for sikker på at gå fri. Men hvad enten det nu forholder sig således eller ikke, vil det i alle tilfælde ikke være så galt at forsyne os med aflad for det."

"Siden det hænger sådan sammen," sagde Sancho, "må Deres Velbyrdighed passe på, at *det* ikke også bliver skrevet i

glemmebogen ligesom eden. Hvem ved, om ikke spøgelserne kunne få lyst til at drive deres løjer med mig endnu en gang, ja, måske med Deres Velbyrdighed selv, når de ser, at De er så hårdnakket i synden."

Under disse og andre lignende samtaler overfaldt natten dem midt på vejen, uden at de kendte eller fandt noget sted, hvor de kunne hvile deres hoved, og hvad der var det allerværste, de var halvdøde af sult, eftersom de ved at miste tværsækken også havde mistet deres køkken og spisevarer. For nu at gøre denne ulykke fuldkommen tilstødte der dem et eventyr, hvori indbildningskraften ikke havde nogen del. Skønt nattens mørke omringede dem, fortsatte de deres vej, fordi Sancho mente, at eftersom de befandt sig på Kongevejen, måtte de sikkert, når de havde tilbagelagt to eller tre mil, nå til en kro.

Mens de nu således travede afsted i mørket, våbendrageren sulten og herren begærlig efter at spise, så de på samme vej, de fulgte, en stor mængde lys, der syntes at være stjerner, som bevægede sig. Da Sancho så dem, var han lige ved at besvime, og Don Quijote blev ikke helt hyggelig til mode. Den ene trak i sit æsels grime, den anden i Rosinantes tømme. De holdt stille og gav nøje agt på, hvad det kunne være. De bemærkede da, at lysene kom hen imod dem, og at jo nærmere de kom, des større blev de. Da Sancho så det, begyndte han at skælve og bæve som et espeløv, og hårene tog til at rejse sig på Don Quijotes hoved, men da han havde fattet sig lidt, sagde han:

"Dette, Sancho, vil uden tvivl blive et mægtigt og farligt eventyr, hvor det bliver nødvendigt, at jeg viser al min styrke og tapperhed."

"Hvor skal så jeg ulykkelige ty hen?" spurgte Sancho, "hvis det skulle vise sig, at dette eventyr også er spøgeri, som der, efter hvad jeg kan se, er al grund til at antage, hvor skal man så få ribben fra til at udholde det med?"

"Om det så tusinde gange var spøgelser," sagde Don Quijote, "så ville jeg ikke tilstede, at der blev rørt en fjer i din hat, for når man tidligere har drevet gæk med dig, så kom det af, at jeg ikke kunne sætte over gårdmuren, men i øjeblikket har det ingen nød, nu da vi er på fri mark, og jeg kan bruge mit sværd."

"Men om De nu blev forhekset og ubevægelig som forrige gang," sagde Sancho, "hvad gjorde det så fra eller til, om De var på fri mark eller ej?"

"Hvorom alting er," sagde Don Quijote, "beder jeg dig være ved godt mod, mit vil erfaringen vise dig."

"Det vil jeg også," sagde Sancho.

Derpå rykkede de begge hen til vejkanten, hvorfra de på ny holdt øje med, hvad disse svævende lys kunne være. Lidt efter opdagede de mange skikkelser i hvide skjorter, og dette i alle sine omstændigheder ræddelige syn betog så aldeles Sancho, at tænderne begyndte at klapre i munden på ham, som om han havde været rystet af en tredjedagsfeber. Hans gysen og tænderklapren forøgedes ikke lidt, da de tydeligt så, hvad det var, for de opdagede over tyve mennesker, iførte hvide messesærke, alle beredne og med fakler i hænderne. Efter dem fulgte en båre overtrukket med sort, hvorpå der atter kom seks beredne, hvis mulæsler var indhyllede med sørgedækkener fra hovedet ned til jorden, for af deres adstadige og langsomme gang var det let at se, at det ikke var heste. De skjorteklædte

mumlede hele vejen noget mellem tænderne med sagte og klynkende røst.

Dette besynderlige syn på slig en tid og på så øde et sted skulle nok formå at jage frygt i Sanchos barm, ja, måske endog i hans herres, men hvordan det nu end stod til med Don Quijote, så vidste Sancho i hvert fald hverken ud eller ind, så betaget var han. Hans herre lod sig derimod ikke anfægte, og indbildningskraften forestillede ham i samme øjeblik, at det var et af de eventyr, han havde læst om i sine bøger. Han holdt for, at man på denne båre transporterede en farligt såret eller død ridder, som han var udset til at hævne, og uden at ytre et ord mere sænkede han lansen og trykkede sig fast i sadlen. Med ædel dristighed og anstand stillede han sig midt på vejen, hvor de skjorteklædte skulle forbi, og da de var kommet temmelig nær, opløftede han sin røst:

"Hold stille, riddere, hvem I så er, og gør mig rede for, hvem I er, hvor I kommer fra, hvor I agter eder hen, hvem det er, I fører med eder på denne båre, for alting viser, at I enten har udøvet noget ondt, eller at der er sket eder overlast. Det er derfor rimeligt og nødvendigt, at jeg må vide det, for enten at straffe eder for det onde, I har gjort, eller for at hævne den uret, som er tilføjet eder."

"Vor tid er knap," svarede en af de skjorteklædte, "vi har endnu lang vej, inden vi når kroen, og kan derfor ikke gøre ophold her for at oplyse Dem om alt det, De vil vide."

Hvorpå han gav mulæslet af sporerne for at fortsætte sin vej. Don Quijote blev højlig fornærmet over dette svar og greb fat i hans tømme med de ord:

"Hold stille, I uvorne og ubehøvlede kroppe, og giv mig ufortøvet svar på alt, hvad jeg har spurgt om, eller jeg udfordrer eder en og alle til kamp med mig."

Mulæslet var sky og blev, idet han greb i dets tømme, så skræmt, at det stejlede og slyngede sin rytter ud over krydset og ned på jorden. En af tjenerne, der var til fods, begyndte at give Don Quijote knubbede ord, da han så den skjorteklædte falde, men vor ridder, som allerede var heftigt opbragt, lagde uden at vente længere spyddet an, rendte mod en af de sørgende og kastede ham ilde såret til jorden. Derpå kom raden til de andre, og det var et syn vel værd at se, for han angreb og fældede dem med en sådan hurtighed, at det syntes, som Rosinante i samme øjeblik havde fået vinger, så stolt og let travede den afsted. Alle de skjorteklædte var frygtsomme og ubevæbnede folk, de sprang altså med megen behændighed af deres mulæsler og løb ind over marken det bedste de kunne, med de brændende fakler i hænderne, så at de lignede masker, der en karnevalsnat løber rundt og gør sig lystige. De sørgende var så tæt indhyllede og indviklede i deres lange kapper og flor, at de ikke kunne røre sig. Don Quijote på sin side kunne altså med megen sikkerhed hæve den ene efter den anden af sadlen, uden at de så meget som tænkte på at gøre modstand, da de var overbeviste om, at det ikke var noget menneske, men en djævel, der var steget op fra Helvede for at bemægtige sig det døde legeme, de førte med sig på båren.

Sancho betragtede sin herres heltegerninger med forundring og henrykkelse.

"Min herre," sagde han til sig selv, "er dog virkelig så kæk og tapper, som han selv siger."

Der lå en brændende fakkel på jorden ved siden af den første mand, der var faldet af mulæslet. Ved faklens skær fik Don Quijote øje på ham, red hen til ham, satte ham spidsen af sin lanse på struben og sagde, at han skulle overgive sig på nåde og unåde, ellers ville han dræbe ham på stedet.

"Jeg har allerede til fulde overgivet mig, da jeg ikke kan røre mig af stedet, fordi min ene fod er brækket. Hvis Deres Velbyrdighed er en kristen ridder, beder jeg Dem om ikke at dræbe mig. De ville derved begå en synd imod kirken, for jeg er licentiat og indviet i de lavere ordener."

"Hvem Djævelen har da ført Dem hid, når De er en kirkens mand?" spurgte Don Quijote.

"Hvem, herre?" svarede den faldne, "min ulykke."

"De trues af en endnu større," svarede Don Quijote, "hvis De ikke straks gør mig rede for det, jeg har forlangt at vide."

"Deri skal Deres Velbyrdighed snart blive tilfredsstillet," svarede den anden, "jeg er en baccalaureus og hedder Alonso Lopez, født i Alcobendas. Jeg og de elleve andre baccalaurei, som bar faklerne, kom fra Baeza og drog til Segovia med det lig, De så på båren, liget af en ridder, som døde i Baeza, hvor han blev bisat, og hvis levninger vi nu, som jeg har sagt, skulle føre til Segovia, til hans familiegravsted."

"Hvem har dræbt ham?" spurgte Don Quijote.

"Gud, ved hjælp af en forrådnelsesfeber, som han sendte ham," svarede baccalaureus'en.

"På den måde," sagde Don Quijote, "har vorherre sparet mig umagen at hævne hans død, hvad jeg måtte have gjort, hvis nogen anden end han selv havde dræbt ham. Men da han har villet det således og har sendt ham døden, så er der intet andet

at gøre end at tie stille og dukke sig, som jeg selv ville gøre, hvis han kaldte mig herfra. Jeg må gøre Deres Velærværdighed bekendt med, at jeg er en ridder fra Mancha, mit navn er Don Quijote, og min opgave og mit kald er at drage verden om for at afvende forbrydelser, hævne fornærmelser og gøre kroget lige."

"Jeg indser ikke," svarede baccalaureus'en, "hvorledes De afvender forbrydelser og gør kroget lige, thi mig, der var lige, har De gjort krum, da De er skyld i, at mit ben er brækket, så det aldrig vil vokse sammen mere. Og at De afværger forbrydelser skal vel sige, at Deres værge bryder adskillige ting. Mig har De i alt fald gjort til en værkbruden mand."

"Udfaldet," sagde Don Quijote, "svarer ikke til hensigten. Fejlen, min hr. baccalaureus Alonzo Lopez, ligger deri, at De kommer ansættende, som De gjorde, midt om natten, med slige messesærke og brændende fakler, hyllet i sørgeklæder og mumlende mellem tænderne, hvilket alt sammen virkelig mindede om onde ting, der hører hjemme i den anden verden; derfor kunne jeg ikke lade være at gøre min pligt og angribe Dem. Og jeg ville have angrebet Dem, om jeg så bestemt havde vidst, at De var Satan selv og hans djævle fra Helvede, for det var, hvad jeg hele tiden anså Dem for."

"Siden jeg må skikke mig i min skæbne," sagde baccalaureus'en, "så vil jeg bede Dem, hr. vandrende ridder, om Deres Velbyrdighed ikke vil hjælpe mig løs fra mulæslet, der holder min fod i klemme mellem stigbøjlen og sadlen."

"Jeg kunne være blevet ved med at tale til i morgen," sagde Don Quijote, "hvorfor har De tøvet så længe med at klage Deres nød for mig?"

Derpå råbte han til Sancho, at han skulle komme hen til dem, men denne skyndte sig just ikke, for han var netop i færd med at aflæsse et pakæsel, som de gode herrer førte med sig vel forsynet med levnedsmidler. Sancho havde af sin filtkappe gjort sig en sæk, som han proppede med så meget, den kunne rumme, og derpå bandt fast til sit æsel. Først derefter adlød han sin herres kalden, løb hen til ham, hjalp ham at lette hr. baccalaureus'en for byrden af hans æsel, sætte ham op på det og give ham faklen i hånden. Da dette var forrettet, sagde Don Quijote, at det stod ham frit for at følge sine ledsagere og på hans vegne bede om forladelse for den tilføjede fornærmelse, som det ikke havde stået i hans magt at fritage dem for. Sancho sagde desuden til ham:

"Ifald disse herrer måske kunne have lyst til at vide, hvem den helt var, der således har kørt i ring med Dem, så kan jeg sige Deres Velbyrdighed, at det er den tapre Don Quijote af Mancha, der samtidig kalder sig *Ridderen af den bedrøvelige Skikkelse*."

Da baccalaureus'en var rejsefærdig, spurgte Don Quijote Sancho, hvad der havde bevæget ham til at give ham det navn: Ridderen af den bedrøvelige Skikkelse, nu mere end forhen?

"Det skal jeg sige Dem," sagde Sancho, "det kom sig af, at jeg ved lyset fra faklen, som denne ilde medhandlede mand lod falde, betragtede Dem en rum tid, og sandelig, om Deres Velbyrdighed ikke på langt hold havde den bedrøveligste skikkelse, jeg i mine livfødte dage har set, hvad enten nu udmattelsen efter striden eller de manglende tænder var skyld i det."

"Således er det ikke," sagde Don Quijote, "nej, det har forekommet den vise troldmand, hvem det uden tvivl påligger at optegne mine bedrifter, at jeg ville gøre vel i at tage et tilnavn lige som alle de tidligere vandrende riddere, af hvilke en hed Han af det Flammende Sværd, en Ridderen af Enhjørningen, denne Han af Jomfruerne, hin Han af Fønix, den ene Ridderen af Gribben, den anden Ridderen af Døden, og som under disse navne og sindbilleder var kendte over hele jordens kreds. Derfor siger jeg, at den troldmand, jeg allerede har nævnt, må have indgivet dig den tanke og lagt dig det i munden netop nu at kalde mig: Ridderen af den bedrøvelige Skikkelse, hvilket jeg for fremtiden også vil kalde mig. Og for at dette tilnavn skal passe så meget bedre på mig, vil jeg, så snart der byder sig en lejlighed, lade en meget bedrøvelig skikkelse male på mit skjold."

"Det lønner sig mintro ikke umagen at spilde tid og penge på det," sagde Sancho, "Deres Velbårenhed behøver blot at vise Deres person og blotte Deres ansigt, så er jeg vis på, at alle, der ser Dem, uden videre, uden både skjold og billede, vil kalde Dem: Ham af den bedrøvelige Skikkelse. Tro mig, jeg siger kun, hvad sandt er. Jeg kan forsikre Deres Velbyrdighed (men det skal kun forstås som skæmt), at sulten og manglen på tænder giver Dem et så jammerfuldt udseende, at det bedrøvelige maleri aldeles kan undværes."

Don Quijote lo ad Sanchos lystige indfald, men fattede alligevel den beslutning at føre dette navn, så snart han havde ladet sit skjold og våben male, som han havde tænkt sig det. Der på sagde han:

"Jeg frygter for, Sancho, at jeg skal blive lyst i band for voldelig at have lagt hånd på hellige ting, *juxta illud: si quis suadente diabolo etc.*, skønt jeg ved, at det ikke var hånden, men lansen, og det var langt fra mine tanker at ville fornærme præster eller overhovedet noget, der vedrører kirken – for alt det ærer og agter jeg som god katolik og rettroende kristen, men jeg anså dem for spøgelser og ånder fra den anden verden. Og selv om så var, kommer jeg dog i hu, hvorledes det gik Cid Ruy Diaz, der blev lyst i band, fordi han i pavens nærværelse brød en stol itu for en kongelig gesandt, og samme dag viste den brave Rodrigo de Vivar sig som en højt agtet, tapper ridder."

Da baccalaureus'en hørte dette, drog han sin vej uden at sige et eneste ord. Don Quijote ville meget gerne have set efter, om den døde krop var blot et skelet eller ej, men Sancho ville ikke samtykke i det og sagde:

"Deres Velbyrdighed er sluppet mere helskindet fra dette eventyr end fra noget af de andre, jeg har set. Skønt disse folk er overvundet og rent slået af marken, kunne de dog, når en anden fortæller dem, at de er løbet for en eneste mand, få i sinde at vende om og opsøge os for at fortælle os noget, som vi var ilde tjent med at høre. Æslet er forsynet, som sig hør og bør, bjergene er tæt herved, og hungeren plager os. Vi har altså intet andet at gøre end ganske stille at liste herfra, for som man siger, de døde bør have ro og de levende brød."

Derpå drev han æslet foran sig og bad sin herre følge efter, og da denne syntes, at Sancho havde ret, fulgte han med uden flere modsigelser. Efter i nogen tid at have befundet sig på en smal vej mellem to høje kom de ud i en rummelig og skjult dal, hvor

de steg af, og Sancho lettede sit æsel for dets byrde. Liggende på det bløde græs spiste de frokost, middagsmad, vesperkost og aftensmad på én gang, alt sammen dyppet i hungerens salt, og gjorde på det bedste deres maver til gode med de madkurve, den afdødes gejstlige ledsagere (som meget sjældent er dem foruden) havde befordret på deres pakæsel. Men derpå fulgte en større nød, som Sancho sagde var den værste af alle, de havde nemlig intet at drikke, ingen vin, ja, ikke en gang så meget som en dråbe vand at væde tungen med. Men da Sancho ved at føle sig for over alt mærkede, at den eng, de befandt sig på, var meget græsrig, sagde han, hvad der vil blive meddelt i næste kapitel.

17

Det aldrig før sete og hørte eventyr, som selv den kækkeste ridder i verden ikke ville have bestået med så liden fare som den tapre Don Quijote af Mancha.

"Det er umuligt andet, herre, dette græs vidner om, at der her i nærheden må være en kilde eller bæk, der befugter det. Vi ville derfor gøre vel i at gå lidt videre frem for at finde noget, der kan stille den forsmædelige tørst, som plager os og er tusinde gange værre end sulten."

Don Quijote syntes ganske godt om dette råd. Han tog Rosinante ved tømmen og Sancho æslet ved grimen, efter at han havde bundet levningerne af deres aftensmad på det, og de begyndte at vandre engen igennem, mens de følte sig for, da natten var så mørk, at de ikke kunne se en hånd for sig. De havde endnu ikke gået to hundrede skridt, da der kom dem en lyd for øre lige som af vand, der falder fra et højt sted. Denne plasken glædede dem inderligt, men medens de lyttede meget nøje efter, hvilken kant den kom fra, hørte de en anden støj, hvor ved deres fornøjelse over vandet blev til det bare vand, navnlig da hos Sancho, der af naturen var frygtsom og ikke bar hjertet på rette sted. Jeg siger altså, de hørte lige som stærke hammerslag i afpasset takt, ledsaget af en heftig klirren af jern og kæder, hvilket i forening med vandfaldets plasken udgjorde så græsselig en musik, at den kunne have sat skræk i enhver anden end Don Quijote. Natten var, som allerede fortalt, umådelig mørk, og de var kommet ind under nogle store og

høje træer, i hvis toppe vinden susede, så at ensomheden, stedets beskaffenhed, mørket, vandets brusen og bladenes susen forenede sig om at udbrede skræk og forfærdelse, og det så meget stærkere, som hammerslagene ikke ophørte, vinden ikke lagde sig, dagen ikke brød frem, og ingen af dem vidste, på hvilket sted de befandt sig. Men understøttet alene af sit kække mod sprang Don Quijote op på Rosinante, holdt lansen udstrakt og sagde:

"Ven Sancho, du må vide, at Himlen har ladet mig fødes i denne ulyksalige jernalder, fordi den ved mig ville genopvække den gyldne alder. Mig er de største farer, de betydeligste gerninger og de tapreste bedrifter forbeholdt. Som jeg alt tidligere har fortalt dig, er jeg den, i hvilken ridderne af det runde bord, de tolv pairs og de ni navnkundige på ny skal opstå, og som skal bringe Platir, Tablante, Olivante og Tirante, Solridderen, Belianis og alle de andre i forglemmelse. Alt, hvad de forbigangne tider har ejet i deres store skare af vandrende riddere, skal disse tider finde i mig alene, for i dem skal jeg udføre så store, forunderlige og vældige bedrifter, at de skal formørke de mest strålende, som disse vandrende helte har fuldbragt. Denne nat, du redelige og tro våbendrager, er meget bemærkelsesværdig ved sit tykke mørke og sin usædvanlige ensomhed. Den dumpe, forvirrede susen i disse træer, det rædsomme fald af vandet, som vi kom hid for at søge, og som synes at nedstyrte fra de højeste klipper på månen, sammen med den uophørlige banken, der trætter og døver vore øren, ville hver for sig, endsige i forening, være nok til at indjage selve Mars frygt og rædsel, hvor meget mere da ikke dem, som ikke er vant til slige begivenheder og eventyr. Men alt det, jeg her har

skildret dig, er afmægtigt og kraftesløst overfor mit mod. Hjertet banker allerede af længsel efter dette eventyr, hvor vanskeligt det end synes at skulle blive. Gjord altså Rosinante lidt fastere, bed til Gud for mig og vent her i tre dage. Kommer jeg efter den tids forløb ikke tilbage, så drag til vor landsby og derfra, som et sidste bevis på din kærlighed og troskab imod mig, til Toboso for at sige min uforlignelige herskerinde Dulcinea, at hendes fangne ridder omkom ved at udføre ting, der skulle gøre ham værdig til at kaldes hendes."

Da Sancho havde hørt sin herres ord, gav han sig til at græde af hjertens grund og sagde:

"Herre, jeg begriber ikke, hvorfor De vil prøve dette skrækkelige eventyr. Nu da det er mørk nat, og ingen kan se os, kan vi jo ganske stille gå vor vej og liste os ud af denne fare, selv om vi så ikke skulle få noget at drikke i hele tre dage, for når ingen kan se os, er der heller ingen, der kan bebrejde os vor fejhed. Desuden har jeg hørt vor præst (som Deres Velbyrdighed meget vel kender) prædike om, at den, som søger faren, også skal omkomme i faren. Det er derfor ikke velgjort at friste Gud ved slige halsbrækkende gerninger, som man ikke kan slippe helskindet fra uden ved et mirakel. De skulle hellere være Himlen taknemmelig, fordi den har sparet Dem for det himmelspræt, jeg måtte friste, og ført Dem sejrrig og velbeholden ud af hænderne på så mange fjender som dem, der fulgte den døde. Og skulle det ikke kunne bevæge eller smelte Deres hårde hjerte, så lad Dem dog i det mindste røre af den tanke, at De næppe ville have fjernet Dem herfra, før jeg af angst ville give min sjæl til pris for enhver, der havde lyst til at hente den. Jeg har forladt hus og hjem, kone og børn for at tjene

Deres Velbyrdighed, fordi jeg derved mente at forbedre min stilling og ikke at forværre den, men lige som hovmod står for fald, således glipper nu aldeles det håb, jeg havde fattet om at få den ulyksalige og forbistrede ø, som Deres Velbyrdighed så tit og ofte har lovet mig, og i stedet ser jeg, at min løn vil blive den, at man forlader mig på et sted, hvor der ikke en gang findes fodspor af mennesker. For Guds skyld, Deres Velbyrdighed, far dog ikke så ilde med mig! Jeg forlanger jo ikke, at Deres Velbyrdighed rent skal afstå fra at prøve dette eventyr, men blot at De skal opsætte det, til det bliver dag, hvilket der, efter hvad jeg lærte den tid jeg var hyrde, kun er tre timer til, for den lille bjørns mund står os lige over hovedet, og når den er i lige linje med det venstre forben, så er det midnat."

"Hvorledes kan du se, hvor den linje går, Sancho?" sagde Don Quijote, "og hvor munden eller nakken vender hen, når natten er så mørk og sort, at ikke en eneste stjerne lader sig til syne på himlen."

"Det er vel så," sagde Sancho, "men da frygten har mange øjne og ser de ting, som er under jorden, hvor meget snarere så ikke dem, der er oppe på himlen, og man behøver blot at tænke efter for at indse, at det ikke vil vare længe, før det dages."

"Hvad enten det varer længe eller kort," sagde Don Quijote, "så skal det hverken nu eller nogen sinde kunne siges om mig, at tårer eller bønner har afholdt mig fra at gøre min pligt. Jeg beder dig derfor spare dem, Sancho. Gud, som har indgivet mig at friste dette så ubegribelige og farlige eventyr, vil drage omsorg for mit vel og lindre din bedrøvelse. Alt, hvad du har at gøre, er blot at gjorde Rosinante og vente på mig her, da jeg snart vil vende tilbage, enten levende eller død."

Da Sancho mærkede, at det var hans herres faste beslutning, og at hverken tårer, forestillinger eller bønner kunne bringe ham fra den, så faldt det ham ind at forsøge, om han ikke ved list kunne få ham til at vente, ind til det blev dag. Mens han gjordede Rosinante, bandt han derfor dens ben forsvarligt sammen med æslets grime. Da Don Quijote ville afsted, kunne han derfor ikke komme af flækken, fordi hesten kun kunne bevæge sig i korte spring. Da Sancho så, hvor virkningsfuld hans list var, sagde han:

"Der ser De, herre: bevæget af mine tårer og klager har Himlen maget det så, at Rosinante ikke kan røre sig af stedet, og i fald De vil tvinge og spore den, tjener det kun til at opirre lykken, eller stampe mod brodden, som man siger."

Don Quijote var færdig at gå ud af sit gode skind, men jo mere han sporede Rosinante, jo mere sprang den, og det uden at komme videre, end den var. Uden at tænke på, at den var bundet, måtte han altså slå sig til tåls og vente, indtil det blev dag, eller Rosinante lod sig regere, og i sine tanker gav han det en ganske anden årsag end våbendragerens snedighed, hvorfor han sagde til ham:

"Da det nu forholder sig således, Sancho, at Rosinante ikke kan komme af stedet, så må jeg forholde mig rolig, til dagen gryr, skønt jeg kunne græde over at skulle afvente dens ankomst."

"Det er ikke noget at græde over," sagde Sancho, "jeg skal more Deres Velbyrdighed ved at fortælle Dem historier fra nu af og til i morgen, ifald De ikke har mere lyst til at hvile og forsøge at få en blund i det bløde græs efter de vandrende ridderes sæd, for at være des raskere, når det bliver dag og det øjeblik

kommer, da De skal bestå det mageløse eventyr, som venter Dem."

"Hvad mener du med at stå af, og med at sove?" sagde Don Quijote. "Anser du mig for en ridder, der vil lade hvile falde på sig, når faren truer? Sov du, som er født til at sove, eller foretag dig, hvad du lyster, men lad mig gøre, hvad jeg mener vil tjene mit forehavende bedst."

"Herre," sagde Sancho, "Deres Velbyrdighed må ikke tage det fortrydeligt op. Jeg mente ikke noget ondt med det."

Derpå gik han tæt hen til ham, lagde den ene hånd på den forreste og den anden på den bageste sadelbue, så at han omfavnede sin herres venstre lår, uden at turde vige en fingersbred fra ham; så stor var hans frygt for de mægtige slag, som stadig, ét for ét, taktfast genlød for deres øren. Nu sagde Don Quijote, at han skulle fortælle ham en historie for at underholde ham, således som han havde lovet, hvortil Sancho svarede, at det ville han gerne, hvis blot hans angst for det, han hørte, ville tillade ham det.

"Imidlertid vil jeg dog forsøge at fortælle Dem en historie, og hvis jeg får fortalt den til ende og ikke bliver forstyrret på halvvejen, er det en af de kosteligste historier, man har, og De må passe vel på, for nu begynder jeg allerede.

Det var en gang for mange Herrens tider siden, og når der kommer noget godt, skal det komme for alle og enhver, og alt ondt skal være for den, der tragter efter det. Og nu må Deres Velbyrdighed ikke tænke, at denne begyndelse, som vore fædre satte på deres fortællinger, var den første den bedste, der faldt dem ind. Nej, langtfra! Det var altid en sentens af den romerske Gnavpottius Cato, som lyder således: Alt ondt for den, der

tragter efter det onde. Og det passer overmåde vel her, ganske som en ring til fingeren, og betyder, at De smukt skal forholde Dem rolig og ikke gå nogetsteds hen for at tragte efter det onde, men smukt drage en anden vej herfra, da intet tvinger os til at vælge den, hvorfra de dundrende slag kommer og indjager os en sådan skræk."

"Hold dig til din fortælling, og lad mig sørge for, hvilken vej vi skal holde os til!"

"Jeg siger altså," vedblev Sancho, "at der i Estremadura var en gedegenner, det vil sige, en, der vogter geder. Denne gedegenner eller gedehyrde, som min fortælling handler om, hed Lope Ruiz, og denne Lope Ruiz var forelsket i en hyrdinde, som hed Torralva, og denne Torralva var datter af en rig kvægopdrætter, og denne kvægopdrætter ..."

"Ifald du vil fortælle din historie på den måde, Sancho," sagde Don Quijote, "at hvert ord skal gentages to gange, så kommer du ikke til ende med den i to dage. Fortæl sammenhængende og som et fornuftigt menneske. Eller ti helt stille."

"På den måde, som jeg fortæller, fortælles alle historier der, hvor jeg er fra," sagde Sancho, "og jeg kan ikke fortælle anderledes. Det er heller ikke smukt af Deres Velbyrdighed at ville anmode mig om at indføre nye skikke."

"Så tal, som du vil," sagde Don Quijote, "og da skæbnen tvinger mig til at høre på dig, så bliv ved!"

"Altså, min hjertens herre," fortsatte Sancho, "hyrden var, som jeg allerede har sagt, forelsket i hyrdinden Torralva, der var en trind, fed, rundladen tøs og havde noget karleagtigt ved sig, for hun var lidt skægget. Hun står mig endnu ret livagtigt for øjnene."

"Har du da kendt hende?" spurgte Don Quijote.

"Nej, vist har jeg ej," sagde Sancho, "men den, der fortalte mig det, sagde, at historien var så sand i alle måder, at jeg gerne, når jeg fortalte den til andre, kunne påstå og sværge på, at jeg selv havde set det alt sammen. Som nu en dag gik og en anden kom, så magede Fanden, der aldrig sover, men driver sit spil overalt, det således, at den kærlighed, hyrden følte for hyrdinden, forvandledes til had og modbydelighed, og efter hvad onde tunger sagde, var årsagen den, at hun gav ham adskillige små grunde til skinsyge ved ting, som gik over skrævet og nærmede sig det forbudne. Ja, hyrden kom endog til at nære en sådan afsky for hende, at han ikke kunne tåle at se hende, hvorfor han besluttede at gå så langt bort, at hun aldrig ville kunne komme ham for øje. Dette var nu godt, men dog heller ikke alt for godt, thi Torralva, som så, at hyrden foragtede hende, fik ham straks meget kær, langt mere end nogensinde før."

"Det ligger i kvindernes natur at foragte dem, som elsker dem, og elske dem, som nærer afsky for dem," sagde Don Quijote. "Men videre, Sancho!"

"Det var nu, som det var," blev Sancho ved, "hyrden satte sin beslutning i værk, drev sine geder foran sig og tog vejen over Estremaduras marker for at drage over på portugisisk område. Men ikke så snart lugtede Torralva lunten, før hun gik bag efter ham med bare ben, en stor stav i hånden og på ryggen en lille tværsæk, i hvilken der, efter hvad der fortælles, lå et stykke af et spejl, en halv kam og en lille krukke med, jeg ved ikke hvilken sminke til ansigtet. Men hvad der var i den eller ikke var i den, er nu min mindste bekymring; jeg vil blot sige, at man siger, at hyrden med sin hjord kom til floden Guadiana, der på den

årstid var steget meget højt og næsten gået over sine bredder, og på det sted, hvor han var kommet hen, var der hverken pram eller færgebåd eller færgemand, der kunne sætte ham over på den anden side. Han ærgrede sig meget over dette, for han opdagede, at Torralva var i hælene på ham og ville gøre ham et evigt bryderi med sine bønner og tårer. Som han nu således stod og så sig om, fik han øje på en fisker, som havde en ganske lille båd, i hvilken der ikke kunne rummes mere end én ged og ét menneske. Men trods det råbte han ham an og blev enig med ham om, at han skulle sætte de tre hundrede geder over på den anden side. Fiskeren steg i båden, tog en ged og førte den over, kom tilbage og drog af med en anden; kom atter tilbage og førte på ny en over. Nu må Deres Velbyrdighed føre nøje regnskab med, hvor mange geder fiskeren sætter over, for så snart De blot lader en glide Dem ud af hukommelsen, så holder fortællingen op, og så er det plat umuligt at fortælle et ord af den. Dernæst tildrog sig da, som jeg siger, dette, at landgangen på den anden side var meget sumpet og slibrig, hvorfor det tog lang tid for fiskeren at ro frem og tilbage. Men alligevel drog han tilbage efter endnu en ged, og én til, og atter én."

"Lad nu," sagde Don Quijote, "som om de alle var kommet over, for bliver du således ved med at gå og komme, så får du dem ikke sat over i et år."

"Hvor mange er der nu kommet over?" spurgte Sancho.

"Det må Fanden vide og ikke jeg," sagde Don Quijote.

"Men sagde jeg Dem ikke, at De skulle holde nøje regnskab," udbrød Sancho, "nu står vi ved Gud her midt i fortællingen og kan ikke komme et skridt videre."

"Hvordan kan det gå til?" spurgte Don Quijote, "er det da så væsentligt for historien at vide, hvor mange geder der er sat over, at der, hvis man tager fejl af det, ikke kan fortsættes videre?"

"Ja, herre," sagde Sancho, "det er rent umuligt, for da jeg spurgte Deres Velbyrdighed, hvor mange geder der var kommet over, og De så svarede mig, at det vidste De ikke, paf! så fløj mig i samme øjeblik alt af minde, som jeg havde tilbage at fortælle, og det var min tro både meget vigtigt og morsomt."

"Altså," sagde Don Quijote, "er det nu ude med din fortælling?"

"Ja, ude med den som med min salig moder," sagde Sancho.

"Jeg må tilstå," sagde Don Quijote, "at du er fremkommet med en helt ny skrøne eller fortælling eller historie, en af de mærkeligste, som optænkes kunne, og din måde at fortælle den på og bryde af er så splinterny, at jeg rimeligvis ikke vil opleve den igen i dette liv, og heller aldrig har oplevet den, men det var jo ikke andet end, hvad jeg ventede af din veltalenhed, og det er heller ikke noget at undre sig over, for denne uophørlige stampen har måske forrykket hovedet på dig."

"Det kan nok være," sagde Sancho, "men så meget ved jeg, at der ikke er mere tilbage af min fortælling, for dér, hvor fejlen i optællingen af gederne begynder, der hører historien op."

"Slut den da i Herrens navn, hvor du lyster," sagde Don Quijote, "og lad os forsøge, om Rosinante ikke kan røre sig."

Hvorpå han på ny gav den af sporerne og den på ny gav sig til at springe uden at komme af stedet, så vel var den bundet.

Hvad enten det nu kom af den kolde morgenstund, eller Sancho havde nydt noget løsnende om aftenen, eller det (hvilket

kan være troligt nok) kun var naturens virkning, så er det tilforladeligt, at der snart forekom ham en drift til at forrette noget, som ingen anden kunne forrette for ham. Frygten havde så aldeles bemægtiget ham, at han ikke turde vige blot en fingersbred fra sin herre, hvorfor hans forvirring ved at skulle skille sig ved det, der besværede ham, tiltog mere og mere. Endelig syntes han, at det vel gik an at liste den højre hånd ganske sagte bort fra sadelen, hvilket han også helt lempeligt fik gjort, og i al stilhed løste han det løbebånd, der uden anden hjælp holdt bukserne oppe. Da dette var besørget, strøg han bukserne ned om hælene, hvor ved benene blev lige som bundne, trak derpå, så godt han kunne, skjorten i vejret, og gav luften bagkastellet (der ikke var lille) til pris. Da dette var forrettet (som han troede var den værste hindring for at slippe ud af den græsselige situation, han var i), fandt han dog en endnu større, nemlig den, at han ikke kunne forandre stilling uden at give lyd fra sig. Han bed altså tænderne sammen, trykkede hovedet ned mellem skuldrene og holdt vejret, så stærkt han kunne. Men trods al umage var han dog så uheldig fra tid til anden at give en liden lyd fra sig, der var meget forskellig fra den, der havde sat så stor skræk i ham. Don Quijote hørte det og spurgte:

"Hvad er det, der brummer, Sancho?"

"Det ved jeg ikke, herre, det må vist være noget nyt. For når eventyrene og ulykkerne først begynder, så bliver der ikke så hastigt ende på dem."

Derpå vendte han sig atter til arbejdet og fuldendte det så lykkeligt, at han uden videre brummen og alarm så sig befriet for den væsentligste byrde, han i sine livsens dage havde båret

på. Men da Don Quijotes næse var lige så fin, som hans øre var lydt, og Sancho var ham så nær inde på livet, at dunsterne næsten i lige linje kunne stige op til ham, så var det heller ikke til at undgå, at nogle af dem jo nærmede sig hans næsebor, men næppe havde de nået dem, før han måtte ile dem til hjælp ved at holde dem til med to fingre, igennem hvilke han snøvlende sagde:

"Du synes at være umådelig angst, Sancho?"

"Således er det," svarede Sancho, "men hvoraf mærker Deres Velbyrdighed det nu mere end før?"

"Deraf," sagde Don Quijote, "at du nu lugter stærkere end ellers, og tilforladeligt ikke af ambra."

"Det kan gerne være," sagde Sancho, "men det er ikke så meget min skyld som Deres Velbyrdigheds, der til så usædvanlig en tid fører mig ad hidtil ubetrådte veje."

"Gå tre eller fire skridt bort, min ven," sagde Don Quijote (stadig uden at tage fingrene fra næseborene), "og lad det tjene dig til efterretning, at du i fremtiden skal tage nøjere vare på din person og det, du skylder min. Jeg mærker, at de forskellige samtaler, jeg har nedladt mig til at føre med dig, har avlet dette gemenskab."

"Jeg tør vædde på," sagde Sancho, "at Deres Velbyrdighed tror, jeg har haft noget for, der ikke var rigtigt."

"Det bliver værre, når man rører ved det," sagde Don Quijote.

Med denne og andre lignende samtaler tilbragte herren og tjeneren natten, men da Sancho så, at det lakkede ad morgen, løste han ganske sagte Rosinante og bandt sine bukser fast. Så snart Rosinante mærkede, han var sat i frihed, syntes han at blive rigtig glad (skønt han ikke var meget springsk af sig) og

viste det ved at slå ud både for og bag, da han (med hans gunstige tilladelse) ikke forstod sig på at lave kurbetter. Da Don Quijote mærkede, at Rosinante kunne røre sig, holdt han det for et godt tegn og troede, det betød, at han lykkeligt skulle fuldbringe det skrækkelige eventyr. Nu brød dagen så stærkt igennem, at man tydeligt kunne skelne alle ting fra hinanden, og Don Quijote så, at han befandt sig blandt høje kastanjer, der kastede en stærk, mørk skygge. Han hørte desuden, at hamringen blev ved, men kunne ikke opdage, hvorved den forårsagedes. Uden videre ophold lod han altså Rosinante føle sporerne, vendte sig for at sige Sancho farvel og befalede ham, at han højst skulle vente på ham i tre dage, som han allerede havde sagt, og hvis han efter den tids forløb ikke var kommet tilbage, så kunne han slå sin lid til, at Gud havde betjent sig af dette farlige eventyr til at ende hans dage. Han erindrede ham på ny om det ærinde, han skulle udføre hos hans herskerinde Dulcinea. Hvad lønnen for hans tjeneste angik, kunne han være ubekymret, da han ikke havde forsømt at gøre testamente, før han drog hjemmefra, og heri havde han tillagt ham så meget, som svarede til hans løn i den tid, han havde tjent ham, men hvis Gud lod ham bestå denne fare med helsen og helbred, så kunne han være fuldkommen sikker på den ø, han havde lovet ham.

Ved på ny at høre sin herres bevægelige tale begyndte Sancho på ny at græde og besluttede ikke at forlade ham, men trodse den yderste fare ved dette forehavende i hans selskab. (Af Sanchos tårer og ærefulde beslutning drager denne histories forfatter den slutning, at han må have været et veltænkende menneske og af gammelkristeligt blod).

Sanchos beslutning rørte hans herre inderligt, men for ikke at vise den ringeste svaghed tvang han sig af al magt og begav sig afsted i den retning, hvorfra lyden af vandet og slagene kom. Sancho fulgte ham til fods og førte sit æsel (sin uadskillelige staldbroder i medgang og modgang) ved grimen, som han plejede. Efter at de i nogen tid havde vandret i kastanjetræernes skygge, kom de ud på en lille slette for foden af en umådelig høj klippe, fra hvilken vandet faldt ned med heftig brusen. På sletten stod nogle hytter, der var i en så elendig tilstand, at de snarere syntes at være ruiner end boliger, og fra dem kom lyden af de forfærdelige slag, der endnu dundrede i deres øren. Ved vandets brusen og lyden af slagene blev Rosinante sky; Don Quijote strøg, klappede og opmuntrede den for at få den til at nærme sig mere og mere til husene, hvor på han af hjertens grund anbefalede sig til sin herskerinde med bøn om, at hun på denne forfærdelige dag og i denne græsselige knibe ville være ham gunstig. Undervejs anbefalede han sig i lige måde til Gud, at han ikke måtte glemme ham. Sancho veg ikke fra hans side; når han kunne komme til, strakte han halsen langt forud og kiggede mellem Rosinantes ben for at forsøge, om han ikke kunne få øje på det, der holdt ham i en sådan angst og spænding. De havde omtrent gjort et hundrede skridt, da de ved at komme rundt om en fremstående kant af klippen mente at opdage og forvisse sig om årsagen til al den hamren og de forfærdelige slag, der havde holdt dem i en sådan frygt og uvished hele natten: det var, og kunne heller ikke godt være andet, end de seks valker i en valkemølle, som ved deres afvekslende slag havde forårsaget al denne alarm.

Så snart Don Quijote så, hvad det var, blev han ganske målløs og stivnede fra top til tå. Sancho holdt øje med ham og så, at han lod hovedet hænge ganske modløst ned mellem skuldrene, hvilket viste, at han var skamfuld. Don Quijote skævede også til Sancho, og da han så, at hans kinder var oppustede, og han var på vej til at revne af latter, var hans tungsindighed ikke stor nok til at hindre ham i at le ad sin våbendrager, og da Sancho så, at hans herre gjorde begyndelsen, fulgte han hans eksempel med en sådan heftighed, at han var nødt til at holde sig med næverne i siden. Fire gange holdt han op, og fire gange begyndte hans latter igen med samme heftighed som første gang, hvorover tålmodigheden allerede ville forgå Don Quijote. Men værre blev det, da han hørte Sancho sige, lige som for at gøre nar ad ham:

"Ven Sancho, du må vide, at Himlen har ladet mig fødes i denne ulyksalige jernalder, fordi den ved mig ville genopvække den gyldne alder. Mig er de største farer, de betydeligste gerninger og de tapreste bedrifter forbeholdt," og således gentage hele den tale, hans herre havde holdt, da han første gang havde hørt denne frygtindgydende banken.

Da Don Quijote så, at Sancho understod sig i at drive spot med ham, voksede hans ærgrelse og vrede i en sådan grad, at han hævede sit spyd og gav ham to så vældige slag med det, at hvis han havde fået dem på hovedet i stedet for på skuldrene, var Don Quijote blevet fri for at betale ham hans løn, om den da ikke var gået til hans arvinger. Da Sancho mærkede, hvor ilde hans spot bekom ham, sagde han af frygt for, at hans herre ikke skulle lade det blive ved det, i en ydmyg tone:

"For Guds skyld, Deres Velbyrdighed, betænk dog, at det kun var min skæmt!"

"Just fordi det kun var din skæmt," sagde Don Quijote, "gør jeg det nu til alvor. Kom her, min skæmtsomme herre, og sig os, om jeg ikke, ifald det i stedet for valker i en valkemølle havde været et andet farligt eventyr, ville have besiddet det fornødne mod til at prøve og gennemføre det? Er jeg (i min egenskab af ridder) forpligtet til at kunne kende og skelne imellem alle lyde og vide, hvilken der kommer fra en valkemølle, og hvilken der ikke gør det? Så meget mindre som jeg aldrig i mine levedage har set en, hvilket du, der er en grov bonde og født blandt dem, må have gjort. Mag det således, at disse seks valker forvandles til seks kæmper, og stil mig dem for øjne, en for en, eller alle på en gang, og hvis jeg da ikke vender benene i vejret på dem alle, så må du drive gæk med mig, så meget du lyster."

"Jeg skal aldrig gøre det mere, herre," sagde Sancho, "og jeg tilstår, at jeg gjorde mig lidt lystig, men da vi nu er forligt igen, så sig mig dog, Deres Velbyrdighed, som jeg ønsker Gud må føre lige så karsk og velbeholden ud af alle følgende eventyr som af dette: Var det ikke noget at le ad, og vil det ikke være til at le ad, når man fortæller, hvor bange vi var – i det mindste jeg for min part. Thi hvad Deres Velbyrdighed angår, så ved jeg allerede til fulde, at De ikke en gang aner, hvad angst og forfærdelse vil sige."

"Jeg nægter ikke," sagde Don Quijote, "at det, som er hændt os, er latterligt, men det er ikke umagen værd at fortælle det, for ikke alle mennesker besidder forstand nok til at gribe den sag an på rette måde."

"I det mindste," sagde Sancho, "forstår Deres Velbyrdighed at gribe Deres spyd på den rette måde og at benytte det rigtigt. De slog efter mit hoved og ramte mine skuldre, hvad jeg kun har Himlen og min hurtighed i at dukke mig at takke for. Imidlertid kan det sættes på karvestokken, og jeg har hørt sige, at den, Gud elsker, ham tugter han. Man siger også, at når store herrer har skældt deres tjenere ud, så plejer de straks efter at forære dem et par bukser. Ganske vist ved jeg ikke, hvad de plejer at betænke dem med, når de har betænkt dem med en dragt prygl, men jeg bilder mig dog ind, at de vandrende riddere plejer at betale prygl med øer eller kongeriger på fastlandet."

"Det er meget muligt," svarede Don Quijote, "at alt, hvad du der siger, kan ske. Lad imidlertid det forbigangne være glemt, da du jo er forstandig og ved, at man ikke altid kan beherske den første ophidselse. Men tag dig for fremtiden i agt, hold dig i ave og lad være at tale så dristigt til mig! For i alle de ridderbøger, jeg har læst (og de er talløse), har jeg aldrig fundet, at nogen våbendrager har talt så meget med sin herre, som du med din, og jeg anser virkelig dette for en stor fejl, såvel fra din side som fra min; fra din, fordi du viser mig for liden ærefrygt, fra min, fordi jeg burde holde mig for god til det. Gandalin, Amadís af Galliens våbendrager, var greve af en landfast ø, og dog læser man om ham, at han altid talte til sin herre med hatten i hånden, *more turquesco*, med bøjet hoved og krum ryg. Hvad skal man sige om Gasabal, Don Galaors våbendrager, der var så tavs, at hans navn for at klargøre os ypperligheden af denne hans vidunderlige tavshed kun en eneste gang nævnes i din storartede og sandfærdige historie. Af det, jeg her har sagt dig, Sancho, kan du se, hvor stor forskellen er på husbond og

dreng, på herre og tjener, på ridder og våbendrager. Fra i dag af må du altså vide at behandle mig med større ærbødighed og lade al skæmten fare, for på hvilken måde jeg end måtte vredes over dig, så vil det altid gå lerpotten ilde. De belønninger og foræringer, jeg har lovet, kommer, når tid er, og kommer de ikke, så er du dog i det mindste din løn vis, som jeg allerede har sagt dig."

"Jeg husker ret vel, at Deres Velbyrdighed har sagt det," svarede Sancho, "men måtte jeg ikke, for det tilfældes skyld, at gavernes tid ikke kom, og man var nødt til at holde sig til lønnen, få at vide, hvor meget en våbendrager hos en vandrende ridder tjener for, og om hans løn er månedsvis eller dagvis som håndlangernes?"

"Jeg tror ikke," sagde Don Quijote, "at våbendragerne har haft nogen bestemt løn, og når jeg ansatte dig for en sådan i mit testamente, der ligger hjemme, var det, fordi man ikke ved, hvad der kan møde os, og jeg heller ikke ved, hvorledes ridderskabet vil hævde sig i disse elendige tider, lige så lidt som jeg ville, at min sjæl skulle lide for små ting i en anden verden, for i denne gives der ingen mere farlig tilstand end vor, i vor egenskab af riddere på eventyr."

"Det må være sandt," sagde Sancho, "siden støjen af en valkemølle kunne forvirre og forurolige sindet hos en så drabelig vandrende ridder som Deres Velbyrdighed. Men De kan forlade Dem på, at jeg fra nu af aldrig skal åbne min mund for at skæmte med Deres Velbyrdigheds sager, men kun for at ære Dem som min herre og foresatte."

"Gør det," sagde Don Quijote, "på det at du kan leve længe på jorden! for næst efter fader og moder bør man ære sit herskab,

som om de var selve ens forældre."

18

Der handler om det storslåede eventyr med Mambrins hjelm, og om hvorledes den blev gjort til et rigt bytte, samt om andre ting, der hændte vor uovervindelige ridder.

Derpå begyndte det at småregne, og Sancho havde gerne set, at de søgte ly i en af valkemøllerne, men Don Quijote havde ved den latterlige begivenhed fattet en så umådelig afsky for dem, at han på ingen måde var at overtale til det. Han tog altså vejen på højre hånd, der førte ad en anden kant end den, de havde fulgt dagen i forvejen. Det varede ikke længe, før Don Quijote fik øje på en mand, som på hovedet havde noget, der glimrede som guld. Næppe havde han set det, før han vendte sig til Sancho og sagde:

"Det synes mig, Sancho, at de gamle ordsprog farer med sandhed, såsom alle mundheld avles af erfarenhed, der er moder til al slags kundskab, men i særdeleshed det ordsprog, der siger: Lukkes en dør i, så lades en anden op. Jeg anfører dette, fordi hvis lykken i nat lukkede den dør for os, som vi søgte, ved at bedrage os med valkemøllerne, så åbner den nu en anden ved et bedre og sikrere eventyr, og ifald det ikke lykkes mig at gå igennem den dør, må skylden lægges på mig alene og kan ikke skydes over på mit ukendskab til valkemøller og den mørke nat. For hvis jeg ikke tager fejl, så kommer derhenne os en mand i møde, der bærer på hovedet Mambrins hjelm, som gav mig anledning til at aflægge den ed, du husker."

"Se Dem vel for, hvad De siger, Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "men endnu mere, hvad De gør, at det ikke bliver valker til at valke os sanserne i lave."

"Tror jeg ikke, Fanden plager det menneske," sagde Don Quijote, "hvad har hjelmen med valkerne at gøre?"

"Det ved jeg ikke," sagde Sancho, "men hvis jeg nu, som jeg er vant til, kunne sige alting lige ud, så kunne jeg mintro anføre så mange grunde, at Deres Velbyrdighed måske ville indse, at De tager fejl i det, De siger."

"Hvorledes kan jeg tage fejl i det, jeg siger, din tvivlende forræder?" sagde Don Quijote. "Sig mig, ser du ikke en ridder, der kommer os i møde på en grå hest og bærer en guldhjelm på hovedet?"

"Alt, hvad jeg kan se og opdage," sagde Sancho, "er en mand på et gråt æsel lige som mit, og han har på hovedet noget, der glimrer."

"Og det er just Mambrins hjelm," sagde Don Quijote, "rid du til side og lad mig alene med ham, så skal jeg uden at spilde tiden længere med unyttig snak fuldføre eventyret og bemægtige mig hjelmen, som jeg så længe har attrået."

"Jeg skal gerne finde mig i at gå til side," sagde Sancho, "men jeg siger endnu en gang, Gud give, det må være rigtigt, og ingen valker!"

"Jeg har allerede sagt dig, min ven," sagde Don Quijote, "at jeg ved, hvad jeg siger og gør, men kommer du mig tiere med dine valker, så sværger jeg (og det en gang for alle) at valke sjælen ud af livet på dig."

Sancho tav stille af frygt for, at hans herre skulle fuldbyrde eden, der havde ligget ham så færdig på tungen.

Sammenhængen med hjelmen og ridderen, som Don Quijote så, var imidlertid denne. Der var i denne egn to bønderbyer, hvoraf den ene var så lille, at den hverken havde apotek eller barber, og derfor betjente den store landsbys barber den lilles indbyggere, blandt hvilke der var en, der trængte til at årelades, og en, der skulle rages, hvorfor barberen tog over til den og førte sit bækken med sig. Nu føjede skæbnen det således, at det begyndte at regne, mens han var undervejs, og for at skåne sin hat (som måske var ny) satte han barberbækkenet på hovedet. Bækkenet var poleret og lyste derfor i en halv mils omkreds. Han red på et gråt æsel, som Sancho havde sagt, og Don Quijote fik heraf lejlighed til at forestille sig, at det var en ridder med guldhjelm på en gråskimmel. (For alt, hvad han så, forstod han med stor lethed at tilpasse til sit vanvittige riddervæsen og sine fantasier om vandrende riddere, der søgte eventyr). Da han nu så, at den arme rytter var nær nok, sprængte han alt, hvad Rosinante kunne strække, ind på ham uden at give sig i snak med ham, med fremstrakt lanse og det faste forsæt at gennembore ham, men da han kom hen imod ham, sagde han uden at standse farten:

"Forsvar dig, ynkelige træl, eller afstå godvilligt, hvad der med så megen føje tilkommer mig!"

Barberen, der uden at gøre sig tanker om noget eller frygte noget så dette spøgelse komme farende ind på livet af sig, øjnede ikke anden udvej til at undgå stødet af hans lanse end at lade sig falde baglæns ned af æslet, men næppe havde han nået jorden, før han var på benene igen så let som en kat og rendte ind over markerne med en sådan hurtighed, at vinden ikke ville have kunnet indhente ham. I faldet havde han tabt

barberbækkenet, hvormed Don Quijote lod sig nøje, idet han sagde, at denne hedning havde handlet viseligt ved at efterligne bæveren, der, når jægeren forfølger den, ledet af et naturligt instinkt i flugten afbider det, for hvis skyld den ved, den bliver forfulgt. Han befalede Sancho at tage hjelmen op, og da denne havde den i hænderne, sagde han:

"Ved Gud, det er et smukt barberbækken og sine otte realer værd mellem brødre."

Derpå gav han det til sin herre, der straks satte det på hovedet, drejede det frem og tilbage, søgte efter den nederste del, og da han ikke fandt den, sagde:

"Den hedning, denne berømte hjelm først er smedet til, har uden tvivl haft et umådeligt stort hoved. Det værste er endda, at den nederste halvdel af den mangler."

Da Sancho hørte et barberbækken blive kaldt en hjelm, kunne han ikke bare sig for latter, men hans herres vrede randt ham i sinde og afbrød den på halvvejen.

"Hvad ler du ad, Sancho?" spurgte Don Quijote.

"Jeg ler ad det store hoved, den hedning har haft, som har ejet denne hjelm, der på et hår ligner et barberbækken."

"Ved du, hvad jeg tænker, Sancho," sagde Don Quijote, "jeg bilder mig ind, at så sjældent et stykke som denne fortryllede hjelm ved en eller anden forunderlig hændelse må være kommet i hænderne på folk, der ikke har kendt dens værd og uden at vide, hvad de gjorde, af gerrighed har omsmeltet den halve del af den, da de så, at den var af det fineste guld. Af den anden halvdel har de så lavet dette, der, som du siger, ligner et barberbækken. Men hvorledes det nu end forholder sig, så er denne forvandling mig aldeles ligegyldig, da jeg ved, hvorledes

det hænger sammen, og så snart vi kommer til en smed, skal jeg lade den sætte i en sådan stand, at ingen hjelm i verden skal overgå den, ikke en gang den, som smedekunstens gud forfærdigede til krigens gud. I mellemtiden vil jeg hjælpe mig med den, som jeg kan. Noget er dog bedre end slet intet, og i hvert fald kan den da beskytte mig mod sten."

"Ja, rigtigt," sagde Sancho, "såfremt de ikke kastes med slynger, som det skete i træfningen med de to armeer, hvor Deres Velbyrdighed fik de blodige tænder og blikdunken gik i mask med den velsignede drik, der nær havde kostet mig både lever og lunge."

"Det tab går mig ikke så meget til hjerte, for du ved, Sancho, at jeg kan recepten udenad."

"Jeg med," sagde Sancho, "men hvis jeg laver den eller smager den i min levetid, så gid jeg må dø på stedet, især da jeg ikke agter at vove mig ud ved lejligheder, hvor jeg kunne få den nødig, for jeg har fattet det faste forsæt at bruge mine fem sanser til at vogte mig for at blive såret eller komme til at såre andre! Hvad himmelsprætningen angår, da er det en anden sag og noget, man ikke så let kan tage sig i vare for. Skulle noget sådant altså atter tilstøde mig, så er der intet andet for end at trække hovedet godt ned mellem skuldrene, holde vejret, lukke øjnene og i Guds navn flyve derhen, hvor skæbnen og dækkenet finder for godt."

Da Don Quijote hørte det, sagde han:

"Du er ikke nogen god kristen, Sancho, siden du aldrig kan glemme en fornærmelse, som man en gang har tilføjet dig. Men vid, at ædle og højhjertede sind ikke fæster sig ved børnestreger. Hvilken fod har man lammet for dig, hvad for et

ribben er knust, hvor har du hul i hovedet, siden du ikke kan glemme de løjer, man har drevet med dig? For, alt vel overvejet, var det dog kun spøg og tidsfordriv, og hvis jeg ikke havde anset det for det, ville jeg for længst være vendt tilbage dertil og for at hævne dig have anrettet større ødelæggelse end grækerne til hævn for Helenas rov, som, hvis hun havde levet i vor tid, eller min Dulcinea i hin, kunne have været sikker på ikke at opnå et sådant ry for skønhed, som hun nu besidder."

Derpå udstødte han så dybt et suk, at det fløj lige op i skyerne.

"Godt," sagde Sancho, "lad det da have været skæmt, siden hævnen ikke kan blive til alvor. Men jeg ved bedst, hvorvidt det var alvor eller skæmt, og jeg ved også, at det aldrig går mig af minde, så lidt som det går af mine rygstykker. Men lad det nu være, som det er. Vil Deres Velbyrdighed sige mig, hvad vi skal gøre med skimmelen, der ligner et gråt æsel, og som den Martin, Deres Velbyrdighed kastede til jorden, har efterladt her uden ejermand. For at dømme efter den hastighed, han tog til bens og stak af med, har han ikke lyst til nogensinde at hente det igen, og ved mit skæg, den grå er et godt dyr."

"Det var aldrig min sædvane," svarede Don Quijote, "at plyndre dem, som jeg overvinder, og ej heller er det riddersæd at fratage dem hesten og lade dem drage bort til fods, hvis sejrherren da ikke har mistet sin i kampen, for i dette tilfælde er det tilladt at bemægtige sig den overvundnes ganger som retmæssigt bytte, vundet i ærlig strid. Altså, Sancho, lad denne hest eller dette æsel, eller hvad du ellers vil udgive den for, blive, hvor den er, for så snart dens herre ser, at vi er borte, kommer han nok tilbage efter den."

"Gud skal vide," sagde Sancho, "hvor gerne jeg ville have haft det, eller i det mindste have byttet det bort for mit eget, som ikke synes mig at være fuldt så godt. I sandhed, ridderskabets love er strenge, når de endog forbyder at bytte et æsel bort for et andet, og jeg ville gerne vide, om man heller ikke måtte bytte en sadel, hvis man fik lyst til det."

"I det punkt er jeg ikke ganske sikker," sagde Don Quijote, "og da jeg er i tvivl, vil jeg, indtil jeg modtager nøjere underretning, tillade dig at bytte den, ifald du trænger meget hårdt til det."

"Jeg trænger så hårdt til den, at jeg ikke kunne have den mere nødig, om æselridetøjet var til min egen krop."

Og da han nu var forsynet med denne tilladelse, foretog han straks denne *mutatio capparum* og pyntede sit dyr på det fineste, idet han udstyrede det med alle mulige smykkedele af det andet æsels efterladenskab. Da det var besørget, satte de sig til deres frokost på marken og spiste af det erobrede bytte på pakæslet; de drak af vandet i den bæk, der drev valkemøllerne, men uden at vende ansigtet hen imod dem, så stor modbydelighed havde de fået for dem på grund af den skræk, de havde indjaget dem. Efter at således både vrede og tungsind ganske var forsvundet, steg de til hest, og uden at slå ind på nogen bestemt vej (fordi vandrende riddere jo har for skik aldrig at vælge nogen bestemt retning) red de, hvorhen Rosinante fandt for godt, for dens vilje drog altid dens herres efter sig, og også æslets, som ufravigeligt i trofast kærlighed og broderlighed fulgte efter krikken, hvorhen den så gik. Trods alt kom de dog således atter ud på kongevejen og drog hen ad denne på lykke og fromme, uden nogen bestemt plan.

Da de havde redet i nogen tid, sagde Sancho til sin herre:

"Herre, nu vil jeg bede Deres Velbyrdighed om tilladelse til at snakke lidt med Dem. For siden jeg fik denne hårde befaling at skulle holde mund, er der allerede ødelagt fire tanker, ja, mere end det, i maven på mig. Og en, som just nu ligger mig på tungespidsen, vil jeg dog nødig lade forkomme ved at synke den igen."

"Så sig den frem," sagde Don Quijote, "men fat dig i korthed. For al tale, der varer for længe, bliver ubehagelig."

"Hvad jeg altså ville sige, herre," begyndte Sancho, "er, at jeg i nogle dage har overvejet, hvor lidet der er at vinde ved at søge eventyr i udørkener og på afveje, som Deres Velbyrdighed gør det; for selv når De sejrrig går ud af de allerfarligste, er der dog ingen, som ser eller ved det, til stor skade for Deres Velbyrdigheds hensigter og eventyrenes værd. Derfor synes jeg (med al respekt for Deres Velbyrdigheds bedre omdømme), at vi skulle give os i tjeneste hos en kejser eller anden stor herre, som ligger i krig, og i hvis tjeneste Deres Velbyrdighed kunne vise Deres tapperhed, store styrke og sjældne begavelse. Når den herre, vi tjente, så det, kunne han ikke undlade at belønne enhver af os efter hans fortjenester, og der kunne så heller ikke fattes Deres Velbyrdighed på en, der ville optegne deres bedrifter til et evigtvarende minde. Om mine egne vil jeg ikke tale, jeg ønsker på ingen måde at gå udenfor de grænser, der er draget for en væbner; skønt jeg vil sige så meget, at hvis det i ridderskabet var skik at optegne våbendragernes bedrifter, ville mine heller ikke være at kimse ad."

"Du taler ikke ilde, Sancho," sagde Don Quijote, "men før det lader sig gøre, er det nødvendigt for en ridder at drage verden rundt og søge eventyr for at sætte sig i anseelse og gøre sit navn

bekendt og berømt; at rygtet om hans bedrifter kan komme til hoffet før han selv. Ja, når han drager til en eller anden stor monarks hof, må endog gadedrengene, når de ser ham komme ind ad porten, forsamle sig om ham, følge efter ham og råbe: Dette er ridderen af Solen, eller Slangen, alt efter det sindbillede eller våbenmærke, han har udført sine bedrifter under. Dette er, siger man, sejrherren i tvekampen med den vældigt stærke kæmpe Brocabruno; det er ham, der har hævet den fortryllelse, der i over ni hundrede år har hvilet over stormamelukken af Persien. Således går da hans gerningers udbredelse fra mund til mund, og ved lyden af tummelen af drengene og folket, der stimler sammen om ham, drages kongen hen til slotsvinduet; så snart han ser ridderen, kender han ham straks enten på hans våben eller på sindbilledet i hans skjold og er nødt til at sige: Iler fluks, mine riddere, så mange I er, for at modtage ridderskabets krone, som kommer der! På hans befaling haster de alle ud. Kongen selv møder ham midt på trappen, omfavner ham på det inderligste, kysser ham på kinden og leder ham ved hånden ind i dronningens gemak, hvor ridderen finder hende og prinsessen, hendes datter, der er en af de allerdejligste og fuldkomneste damer, som man overhovedet kan finde i alle de hidtil opdagede lande her på jorden. Nu sker det, at i samme øjeblik hun fæster sine øjne på ridderen, og han ser på hende, mener de hver især snarere at se noget guddommeligt end noget menneskeligt, og uden at de ved hvorledes eller hvordan, finder de sig indviklet og besnæret i kærlighedens garn og meget hjerteklemte, fordi de ikke ved, hvorledes de skal få lejlighed til at åbenbare hinanden deres anliggender og sjælsattrå. Derpå bliver han upåtvivlelig ført ind

i et prægtigt værelse på slottet, hvor man afører ham hans harnisk og iføre ham en rig purpurkåbe, og så han godt ud i våben, tager han sig pyntet ulige skønnere ud. Han spiser til aften med kongen, dronningen og prinsessen, fra hvilken han ikke vender sit blik, men dog er han meget forsigtig for de omståendes skyld, og hun på sin side iagttager samme forsigtighed, da hun, som jeg har sagt, er en meget forstandig dame. Når taflet er til ende, kommer der pludselig en hæslig lille dværg ind ad salsdøren, ledsaget af sin skønne frue, der går mellem to kæmper. Hun fortæller de tilstedeværende et vist eventyr med en gammel troldmand, og at den, der sejrrig kan føre det til ende, bør anses for den bedste ridder i verden. Straks byder kongen alle dem, der er til stede, at prøve dette eventyr. Men ingen kan komme til ende med det undtagen den fremmede ridder, til ære for ham og ikke mindre til glæde for prinsessen, der priser sig lykkelig, fordi hun har fæstet sine tanker ved så værdigt et formål.

Men det allerbedste er, at denne konge, fyrste, eller hvad han nu er, just fører en meget hård krig med en anden hersker, der er lige så mægtig som han. Hvorpå den fremmede ridder (når han har opholdt sig nogle dage ved hoffet) beder ham om tilladelse til at tjene ham i denne krig. Kongen giver ham den yderst villigt, og ridderen kysser med stor artighed hans hånd som taksigelse for denne nåde. Samme nat tager han afsked med sin herskerinde i haven, ved vinduesgitteret til hendes sovegemak, et sted, hvor de ofte før har talt med hinanden ved en frøkens hjælp, som har prinsessens fortrolighed og er inde i hele sagen. Han sukker, og hun besvimer; frøkenen henter vand og er meget bekymret, fordi det allerede begynder at dages, og

hun frygter for sit herskabs gode navn, hvis nogen skulle mærke det. Endelig kommer prinsessen til sig selv igen og rækker gennem gitteret sine snehvide hænder ud til ridderen, som kysser dem tusind og atter tusind gange og væder dem med sine tårer. Derpå træffer de aftale om, hvorledes han bedst kan give prinsessen underretning om sin gode eller onde skæbne, og hun beder ham om ikke at vise unødig forvovenhed, hvad han med dyre eder lover. Nu begynder han på ny at kysse hendes hænder og siger hende et så vemodigt farvel, at han er færdig at opgive ånden.

Derpå går han ind i sit kammer og kaster sig på sit leje, men kan ikke sove af angst og hjerteklemmelse over denne skilsmisse. Han står meget tidligt op og går hen for at tage afsked med kongen, dronningen og prinsessen. Da han har sagt de to første farvel, hører han, at prinsessen er syg og ikke kan tage imod nogen, hvorover hans hjerte bliver så bevæget, at der kun mangler lidet i, at han røber sin smerte. Prinsessens fortrolige er til stede, lægger mærke til alting og går for at berette sit herskab det. Hun tager imod hende med tårer og siger, at det, der nager hende mest, er, at hun ikke ved, hvem ridderen er, og om han er af kongeligt blod. Frøkenen trøster hende med, at så stor artighed, levemåde og tapperhed, som ridderen besidder, kun kan findes hos kongelige eller andre mægtige personer. Dette lindrer hendes sorg, og hun anstiller sig munter, for at hendes fader ikke skal fatte mistanke om noget, og to dage efter viser hun sig atter offentligt. Ridderen er imidlertid rejst bort; han slås i krigen, betvinger kongens fjender, erobrer mange stæder, vinder mange feltslag, kommer tilbage til hoffet og genser sin herskerinde på det sædvanlige

sted, hvor de beslutter, at han skal begære hende til hustru af kongen som belønning for sine tjenester. Men kongen vil ikke give ham hende, fordi han ikke ved, hvem han er. Hvordan det nu går eller ikke, hans kone bliver hun alligevel, enten ved voldførsel eller på anden måde, og inden længe anser kongen sig meget lykkelig ved at have ham til svigersøn, for han får vished for, at ridderen er en mægtig konges søn, jeg ved ikke ret i hvilket rige, da jeg ikke tror, det findes på landkortet. Derpå dør kongen, prinsessen arver riget; kort sagt: ridderen er konge. Nu har han evne til at belønne sin våbendrager og alle dem, der har hjulpet ham med at stige til en så høj værdighed. Han gifter sin våbendrager med en af prinsessens frøkener, uden tvivl med hende, der hjalp dem til rette i deres kærlighed, og som er en mægtig hertugs datter."

"Det kan jeg lide, og ærligt spil!" sagde Sancho, "det vil jeg holde mig til! For jeg tror sikkert, det vil træffe ind lige efter bogstaven med Deres Velbyrdighed, som nu kalder Dem Ridderen af den bedrøvelige Skikkelse!"

"Det er der ingen tvivl om," sagde Don Quijote, "for på samme måde og med samme rækkefølge af begivenheder, som jeg her har fortalt dig, er de vandrende riddere steget til rang af konger og kejsere, og gør det endnu. Nu har vi kun tilbage at se os om efter en kristelig eller hedensk konge, der fører krig og har en dejlig datter, men det har vi jo tid til at tænke over, da vi først, som jeg har sagt dig, må skabe os et ry andetsteds, for at det kan nå hoffet førend vi. Desuden er der endnu en ting i vejen; for selv om vi nu sætter, at der findes en konge med krig og en dejlig datter, og at jeg allerede har indlagt mig et udødeligt ry over hele verden, så ved jeg dog ikke, hvorledes jeg

skal mage det således, at jeg bliver af kongeligt blod, eller i det mindste en naturlig søn af kejseren, for jeg er bange for, at kongen uden hensyn til alle mine kække bedrifter vil afslå at give mig sin datter til kone, hvis han ikke i forvejen har fået nøjagtig oplysning om, at jeg er medlem af et kongehus. Hvad jeg burde opnå ved min arm, frygter jeg, at denne mangel vil berøve mig. Vel sandt, jeg er en herremand fra ældgammel tid og af et bekendt hus, en mand, der besidder formue og grundejendom, en mand, mod hvem enhver forbrydelse efter loven bliver sonet med en bøde på fem hundrede dukater, og den troldmand, som skriver min historie, kunne måske forske så dybt i min slægtstavle, at han til sidst fandt, at jeg i femte eller sjette led nedstammede fra en konge. For du må vide, Sancho, at der er to slags stamtavler i verden, den ene slags begynder fra fyrster og monarker og tager, alt som tiden går, mere og mere af ligesom en omvendt pyramide; den anden slags begynder fra folk af ringe byrd og stiger fra trin til trin, indtil Deres efterkommere til sidst bliver store herrer. Hele forskellen imellem dem består altså deri, at de første ikke mere er, hvad de har været, og de andre er, hvad de førhen ikke var. Det er altså meget muligt, at jeg kunne høre til de første, og at det kunne bevises, at jeg nedstammede fra et fornemt og mægtigt hus, hvilket ville og måtte stille kongen, min svigerfader, tilfreds. Og kan det ikke det, så må prinsessen i hvert fald elske mig så inderligt, at hun, selv om hun er overbevist om, at jeg er en kedelflikkers søn, dog imod sin faders vilje vil gøre mig til sin herre og gemal, og hvis hun ikke gør det, så bortfører jeg hende og bringer hende et eller andet

sted hen, hvor jeg selv lyster, indtil tiden eller døden har gjort ende på hendes forældres vrede."

"Her kommer det tilfælde," sagde Sancho, "hvorom de følelsesløse siger, det er en gæk, der beder, når han kan tage; skønt det måske passede endnu bedre at sige:

> Hellere springe af buskene frem,
> end vente på forbøn i fornemme hjem.

Hvis derfor kongen, Deres Velbyrdigheds svigerfader, ikke godvilligt vil lade Dem få prinsessen, min nådige frue, så synes jeg, at De gør ganske ret i at bortføre hende, som De siger, De vil. Det værste er, at den stakkels våbendrager må smøre sig om munden med tålmodighed, indtil de bliver forligt igen og kommer i besiddelse af riget. Han må vente på sin belønning, med mindre den frøken, som skal være hans kone, følger med prinsessen, og han da kan prøve sin lykke med hende, indtil forholdene forandrer sig, for jeg synes, at hans herre straks må kunne give ham hende til retmæssig ægtehustru."

"Det kan ingen modsætte sig," sagde Don Quijote.

"Når så er," sagde Sancho, "behøver vi kun at befale os Gud i vold og lade skæbnen sørge for at føre os på den rette vej."

"Gud give, Sancho," sagde Don Quijote, "at alting må gå, som jeg ønsker og du trænger til det. Lad dem blive i dyndet, som elsker dyndet."

"Ved Gud, således skal det være," sagde Sancho, "hvad mig angår, er jeg en gammel kristen, og jeg synes, det er mere end nok til at blive greve."

"Nok, og mere end nok," sagde Don Quijote, "men selv om det ikke var det, gør det heller ikke noget, for når jeg er konge, kan jeg adle dig, uden at du betaler for det eller på anden måde yder

mig tjenester til gengæld. Og har jeg gjort dig til greve, så bliver du med det samme ridder, og folk kan sige, hvad de vil, de må dog kalde dig nådige herre, hvor surt det så falder dem."

"Så kan De sandelig tro," sagde Sancho, "at jeg skal sørge for at bringe min kittel i anseelse."

"Titel skal du sige," sagde Don Quijote.

"Det kan gerne være," sagde Sancho, "jeg mente kun, at jeg nok skulle vide at føre mig. Jeg var en gang pedel i et broderskab, og pedelkåben klædte mig så godt, at alle folk var enige om, at jeg burde være forstander for broderskabet. Hvor ganske anderledes vil jeg da ikke kunne optræde, når jeg kan hænge den lange hertugkåbe om skuldrene, eller efter fremmede grevers skik klæde mig helt i guld og perler. Jeg tror for vist og sandt, at folk vil gå hundrede mil for at se mig."

"Ja, du vil se godt ud," sagde Don Quijote, "men du bliver nødt til at lade dit skæg klippe oftere, for så tykt, forvildet og uordentligt, som det nu er, når du ikke studser det mindst hveranden dag, kan du ikke have det. Man kan på et godt bøsseskuds afstand se, hvem du er."

"Det er der gode råd for," sagde Sancho, "jeg behøver jo kun at holde en barber i mit hus på ugeløn. Ja, hvis det gjordes nødig, kunne jeg jo lade ham trave bagefter mig, ganske som en staldmester hos en af de store herrer."

"Hvoraf ved du," spurgte Don Quijote, "at store herrer lader deres staldmestre trave bag efter sig?"

"Det skal jeg sige Deres Velbyrdighed," svarede Sancho, "for nogle år siden opholdt jeg mig en måneds tid i residensen, og der så jeg en herre komme ridende. Han var ganske lille bitte, men folk sagde, det var en af de store. Bag efter ham fulgte en

til hest, og hvad enten han vendte sig til den ene side eller til den anden, vendte den anden sig med, så at det grangivelig så ud, som det var hans hale. Jeg spurgte, hvorfor han aldrig red ved siden af ham, men stadig bag ved ham. Man svarede mig, at det var hans staldmester, og at det var skik blandt de store at have ham bag efter sig. Fra den tid af har jeg vidst det så godt, at jeg aldrig har glemt det."

"Jeg må tilstå, at du har ret," sagde Don Quijote, "og at du lige så godt kan tage din barber med dig. Alle moder er ikke opfundet på en gang, men er kommet op efterhånden; du kunne altså meget vel blive den første greve, der lod sin barber følge efter sig; desuden viser man den større tiltro, der rager ens skæg, end den, der sadler ens hest."

"Lad De mig sørge for at få barberen," sagde Sancho, "når Deres Velbyrdighed blot vil sørge for at blive konge og gøre mig til greve."

"Der ved bliver det," sagde Don Quijote, og da han hævede blikket, så han det, som skal fortælles i næste kapitel.

Don Quijote tager et barberbækken til hjelm.

19

Om den frihed, som Don Quijote gav mange ulykkelige, der imod deres vilje førtes et sted hen, hvor de helst ikke ville være.

Sidi Hamét Benengeli, den arabiske forfatter fra La Mancha, beretter i denne alvorlige, højtklingende og højst beskedne, elskværdige og fantastiske historie, at efter at den samtale mellem den berømte ridder Don Quijote af Mancha og hans våbendrager Sancho Panza, hvorom han fortæller i slutningen af det attende kapitel, var til ende, hævede Don Quijote blikket og så, at der på vejen kom tolv personer hen imod dem til fods. De var ved halsene sammenhæftede med en stor jernkæde som kuglerne på en rosenkrans og havde alle lænker om håndleddene. To mænd til hest og to til fods fulgtes med dem. De to til hest var forsynede med musketter, og de to til fods med spyd og sværd. Så snart Sancho fik øje på dem, sagde han:

"Det er kongens slaver, som svøben tvinger til at ro galejerne."

"Tvinger? Hvorledes skal jeg forstå det?" spurgte Don Quijote, "er det muligt, at kongen kan øve tvang mod nogen?"

"Det mener jeg ikke," svarede Sancho, "men det er folk, som for deres forbrydelsers skyld nødes til at tjene kongen på galejerne."

"Hvorledes du end drejer det," sagde Don Quijote, "så er meningen jo dog den, at disse mennesker, som kommer os i møde, må bøje sig for magten og ikke går godvilligt."

"Det er vist nok," sagde Sancho.

"En skøn lejlighed for mig," sagde hans herre, "til at udøve min pligt, som er at hæmme al slags vold og støtte og hjælpe de betrængte."

"Jeg advarer Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "retten, det vil her sige: kongen, øver ikke vold eller forurettelser mod slige folk som disse. Denne revselse er en straf for deres forbrydelser."

Galejslaverne var imidlertid kommet hen til dem, og Don Quijote bad i yderst høflige vendinger vagten, der førte dem, om at gøre ham den tjeneste at belære ham om og berette ham årsagen eller årsagerne til, at disse folk blev ført afsted på denne måde. En af dem til hest svarede ham, at det var galejslaver, der tilhørte Hans Majestæt og nu blev ført til galejerne, hvilket var alt, hvad han vidste at sige ham, og hvad han behøvede at vide.

"Hvorom alting er," svarede Don Quijote, "så ville jeg gerne kende årsagen til hver enkelt af disse menneskers ulykke."

Han fremførte samtidig med så megen anstand adskillige andre grunde til sit videbegær, at den anden rytter sagde:

"Skønt vi har en fortegnelse over alle disse ulykkelige og en afskrift af dommen over hver enkelt af dem, har vi dog ikke nu stunder til at tage dem frem eller læse dem for Dem. Men Deres Velbyrdighed behøver jo blot at nærme sig og udspørge dem selv om det, De forlanger at vide. De vil vist ikke tage i betænkning at fortælle Dem det, da det er folk, der finder behag i at stadfæste deres ondskab såvel ved tale som ved gerninger."

Da vor ridder havde fået denne tilladelse (som han nok havde taget sig, ifald den ikke var blevet ham givet), nærmede han sig til de lænkede og spurgte den første, hvilken forbrydelse der var

årsag til, at han blev ført afsted på så hård en måde. Han svarede, at han havde en heftig forelskelse at takke for denne medfart.

"Det kan umuligt være den rette grund," sagde Don Quijote, "for hvis forelskelse kunne smede nogen på galejerne, så havde jeg været der for mangen god dag siden."

"Min forelskelse var ikke ganske af den art, som Deres Velbyrdighed tænker," svarede galejslaven, "for jeg havde i den grad forgabet mig i en kurv med lintøj, at jeg af al kraft trykkede den mod mit bryst, og hvis politiet ikke havde revet den ud af mine arme, så havde jeg lige til dette øjeblik ikke godvilligt ladet den fare. Jeg blev taget på fersk gerning, der behøvedes ingen pinebænk, og enden på sagen blev den, at mine skuldre skulle fejes med hundrede afviskere, og at jeg tilmed skulle pløje den blå mark i tre år, efter hvis forløb alt skal være dødt og magtesløst."

"Pløje den blå mark? Hvad betyder det?" spurgte Don Quijote.

"Det er at ro på galejerne," svarede den lænkede, der var en knøs på omtrent tre til fireogtyve år og sagde sig at være barnefødt i Piedraita.

Don Quijote rettede det samme spørgsmål til en anden, der ikke svarede et ord, men gik meget tungsindig og bedrøvet. Den første førte derfor ordet for ham og sagde:

"Denne mand, herre, sendes bort som kanariefugl, det vil sige, for sin musik og sang."

"Hvorledes," sagde Don Quijote, "sendes folk på galejerne, fordi de er musikere og sangere?"

"Ja, herre," svarede slaven, "der er intet, der er værre end at synge i beængstelsen."

"Da har jeg hørt sige," indvendte Don Quijote, "at den, der synger, lindrer sit onde."

"Tværtimod," svarede slaven, "har man sunget én gang, må man græde hele sin livstid."

"Det begriber jeg ikke," sagde Don Quijote.

Men en af vagten sagde til ham:

"Hr. ridder! Blandt disse ugudelige kroppe betyder det at synge under beængstelsen, at gå til bekendelse på pinebænken. Denne synder kunne ikke udholde torturen, men tilstod sin forbrydelse, nemlig tyveri af heste og kreaturer, og da hans egen bekendelse vidnede imod ham, blev han dømt til seks år på galejerne efter først at have fået to hundrede slag kagpisk på ryggen. Han går altid tankefuld og bedrøvet afsted, fordi de andre røvere, der har fået samme straf som han, behandler ham ilde, foragter, håner og spotter ham, fordi han er gået til bekendelse og ikke har haft mod nok til at fastholde sin benægtelse, for, siger de, der er lige så mange stavelser i *nej* som i *ja*, og den misdæder er lykkelig, hvis liv og død ligger på hans tunge, og mod hvem der ikke er bevis eller vidner. Det synes mig, at de ikke har så helt uret heri."

"Jeg er af samme mening," sagde Don Quijote.

Nu gik han hen til en tredje og adspurgte ham på samme måde som de andre. Denne svarede ham hurtigt og frækt:

"I mangel af ti dukater må jeg ro i fem år på galejerne."

"Jeg vil med største redebonhed give tyve," sagde Don Quijote, "for at befri eder for denne besværlighed."

"*Det* forekommer mig," sagde slaven, "lige som at være midt ude på havet med mange penge og dog at måtte dø af sult uden at kunne få, hvad man trænger til, for havde jeg i rette tid haft

de tyve dukater, Deres Velbyrdighed nu tilbyder mig, og kunnet forgylde dommerens hænder med dem og sætte fart i min prokurator, så ville jeg i denne time have gået fri og frank i Toledo og ikke her, i kobbel som en hund. Men Gud er stor – tålmodighed! Så får også det en ende!"

Derpå kom Don Quijote til den fjerde; det var en gammel mand af et ærværdigt udseende, med et hvidt skæg, der nåede ham langt ned på brystet. Så snart han hørte ridderens spørgsmål om, hvorfor han befandt sig her, stak han bitterlig i at græde, uden at svare et ord. Men den femte lænkede tjente ham til tolk og sagde:

"Denne ærlige mand skal tjene kongen til søs i fire år og er først som sædvanlig blevet ført gennem gaderne med stor stads og til hest."

"Rimeligvis siddende baglæns på et æsel og med halsjernet på," sagde Sancho Panza.

"Ganske rigtigt," svarede slaven, "og årsagen til, at han er blevet idømt denne straf, er, at han opsøgte smukke piger til næstens fornøjelse. Ganske vist har jeg hørt sige, at denne gode herre ikke alene sendes bort som ruffer, men også, fordi han har vist igen [Note 1)] og befattet sig med den sorte kunst."

"Hvis I ikke havde tilføjet dette om den sorte kunst, men ladet det blive ved rufferiet alene," sagde Don Quijote, "så burde han ikke være sendt til galejerne, undtagen for at føre befalingen over dem som general til søs; en ruffers embede kræver nemlig megen forstand og snedighed og er så vigtigt og nødvendigt i en velindrettet stat, at det kun burde betros til erfarne og veloplærte folk. Der burde lige så vel beskikkes opsynsmænd, som skulle undersøge *deres* duelighed, der skulle

beklæde denne post, som der findes sådanne ved alle andre embeder; deres antal burde fastsættes og bekendtgøres, som det sker med børsmæglerne. Derved ville mange onde følger og ulykker afværges, som kun kommer af de folks uvidenhed og mangel på forstand, der bruges i dette embede, såsom tossede kvinder, der ved meget lidt eller intet, unge pager og spillefugle, der har så lidt erfaring, at de ved de betydeligste lejligheder, hvor alt er afhængigt af et godt indfald, bliver stående med tungen i munden og hænderne i skødet uden at vide, hvad der er højre eller venstre. Jeg kunne sige endnu langt mere og anføre mange grunde, hvorfor det ville være nyttigt at udvise kræsenhed i valget af de personer, der skal forestå et så nødvendigt embede i staten, men her er ikke stedet dertil. Ved lejlighed skal jeg nok gøre dem, der kunne gennemføre sligt, forestillinger desangående. Nu vil jeg kun sige, at den medynk, jeg følte ved at se dette sølvhvide hår og ærværdige ansigt så hårdt medhandlet for rufferi, forsvandt ved at høre tilføjelsen den sorte kunst – skønt jeg meget vel ved, at der ikke er nogen magt i verden, hvorved viljen kan undertvinges, som nogle enfoldige tror. Vor vilje er fri, og hverken urter eller besværgelser formår noget over den. Alt, hvad disse tossede kvinder og løgnagtige skurke kan gøre, er at tilberede en giftig drik, hvorved menneskenes hjerner forvildes, for derved at bilde andre ind, at de har magt til at vække kærlighed, skønt det dog, som jeg sagde, er en umulighed at tvinge viljen."

"Således forholder det sig virkelig," sagde den gode gamle, "og hvad angår den sorte kunst, så er jeg i sandhed ganske uskyldig, men rufferiet kan jeg ikke nægte – jeg troede blot ikke, der var noget ondt i det. Min hensigt var, at hele verden

skulle forlyste sig, leve fredeligt og samdrægtigt, uden mindste kiv eller trætte, og jeg ventede intet mindre end, at mine rosværdige bestræbelser skulle sende mig der hen, hvorfra jeg ikke kan vente at vende tilbage, dels på grund af alderens byrde, og dels fordi jeg ikke kan blive af med mit vand, hvilket volder mig megen pine."

Da han havde sagt dette, stak han på ny så bitterlig i at græde, at Sancho blev rørt over ham, tog en halv sølvreal frem af sin barm og gav ham den i almisse.

Imidlertid fortsatte Don Quijote sine undersøgelser og spurgte en ny fange om hans forbrydelser. Denne svarede langt mere muntert end den forrige:

"Jeg sendes derud, fordi jeg har spøgt uden mål og måde med to af mine søskendebørn, der var mine kødelige slægtninge, og to andre søstre, som dog ikke var mine kødelige slægtninge. Kort sagt, jeg spøgte sådan med dem alle, at slægtskabet efterhånden blev så indviklet, at ingen lærer i kirkeret ville have kunnet udrede det. Min skyld blev bevist, jeg savnede venner; jeg kunne ingen penge opdrive og stod på nippet til at få løkken om halsen, da jeg blev dømt til seks år på galejerne. Jeg fandt mig i det; det er en velfortjent straf. Jeg er ung, og hvis jeg lever, kan jeg indhente det hele igen. Hvis De, hr. ridder, altså har noget på Dem, De kan hjælpe os ulykkelige med, så vil Gud lønne Dem det i Himlen, og vi skal her på jorden aldrig aflade i vore bønner at anråbe om liv og helsen for Deres Velbyrdighed med den bøn, at han vil skænke Dem så lang og ypperlig en levetid, som Deres Velbyrdighed fortjener."

Den, der sagde dette, gik klædt som en pebling, og vagten fortalte, at han var godt skåret for tungebåndet og meget stiv i

latinen.

Efter ham fulgte et menneske af et meget kønt udseende, vel omtrent tredive år gammel, men når han ville se på noget, søgte det ene øje efter det andet. Han var lænket på anden vis end de øvrige, for han havde en kæde om foden, så stor, at den nåede ham rundt om hele kroppen. Om halsen havde han to stærke jernringe, hvoraf den ene holdt kæden, og den anden var af dem, der kaldes *Vogt vennen* eller *Se frisk op*. Fra denne ring gik to jern ned, som nåede ham til bæltet og sluttede med et armbånd på hver, i hvilket hænderne hvilede på en sådan måde, at det var ham umuligt at føre dem til munden eller bøje hovedet ned til hænderne. Don Quijote spurgte, hvorfor dette menneske var belagt med så meget jern frem for de andre. Vagten svarede ham, at det var, fordi han alene havde begået flere misgerninger end alle de andre til hobe, og fordi han var sådan en vovehals og gavtyv, at selv om de førte ham afsted så stærkt bundet, var de dog ikke sikre på ham, så snart de ikke havde et øje på hver finger.

"Hvori består da hans store forbrydelse," sagde Don Quijote, "da han ikke er blevet tilkendt anden straf end at ro på galejerne?"

"Den tjeneste skal han passe i ti år," sagde vagten, "og det er det samme som at være levende begravet. Man har sagt alting om ham, når man fortæller, at denne gode karl er den berømte Ginés de Pasamonte, eller som han i almindelighed kaldes, Ginesillo de Parapilla."

"Så stille, min hr. kommissær!" tog slaven ordet, "vi er ikke her for at fortolke navne eller tilnavne. Jeg hedder Ginés og ikke Ginesillo. Pasamonte er mit familienavn og ikke Parapilla, som

Deres Velbyrdighed siger, og ville enhver tage vare på sig selv, så fik ingen stunder til at bekymre sig om andre."

"Stem ikke tonen så højt, min durkdrevne hr. gavtyv," svarede kommissæren, "eller jeg skal stoppe munden på dig, så det skal knage i dine kæbeben."

"Man ser nok, at mennesket spår, men Gud rå'r," svarede den lænkede, "dog kommer der vel en dag efter denne, og så skal jeg nok lære visse folk, om jeg hedder Ginesillo de Parapilla eller ej."

"Kaldes du da ikke således, din løgnhals?" sagde vagten.

"Jo, vist gør jeg det," sagde Ginés, "men jeg skal nok sørge for, at man ikke kalder mig således, eller jeg vil rive håret af mig; hvor og når, fortæller jeg kun til mig selv. Hr. ridder, ifald De har noget at give os, så giv os det med det samme, og gå så Deres vej med Gud. Deres nysgerrighed efter at lære hver enkelts levnedsløb at kende falder os meget kedsommelig. Vil De endelig kende mit, så kan jeg sige Dem, at jeg er Ginés de Pasamonte, hvis levned er skrevet af disse mine fingre."

"Deri taler han sandt," sagde kommissæren, "han har selv skrevet sin historie, og det så godt, som man kan ønske det, men bogen er sat i pant i fængslet for to hundrede realer."

"Og jeg agter at indløse den igen," sagde Ginés, "om den så skulle koste mig to hundrede dukater."

"Er den da så ypperlig?" spurgte Don Quijote.

"Den er ypperligere end *Lazarillo del Tormes* og alle de bøger af denne art, som er eller vil blive skrevet. Alt, hvad jeg kan sige Deres Velbyrdighed om den, er, at den rummer store sandheder, og sammen med så muntre og lærerige sandheder, at ingen opdigtelser kan måle sig med dem."

"Hvad hedder bogen?" spurgte Don Quijote.

"*Ginés af Pasamontes Levned*," svarede han selv.

"Er den helt fuldendt?" spurgte Don Quijote.

"Hvorledes kan den fuldendes, så længe mit liv ikke har ende?" svarede han, "det, der er skrevet, går fra min fødselstime indtil det øjeblik, da jeg sidst blev smedet til galejen."

"Har I da været der før?" spurgte Don Quijote.

"I Guds og kongens tjeneste har jeg allerede været der i fire år og er ganske fortrolig med beskøjterne og oksehalen," sagde Ginés. "Derfor tager jeg mig det heller ikke synderligt nær, at jeg kommer der igen, da jeg derved kan få lejlighed til at fuldføre min bog, hvori der endnu skal optegnes mangt og meget, hvilket jeg på de spanske galejer får al fornøden, ja, mere end fornøden ro til at skrive, navnlig da jeg jo kan det udenad på mine fingre."

"I synes mig at være meget vittig og snarrådig," sagde Don Quijote.

"Og meget ulykkelig," svarede Ginés, "for ulykken forfølger altid de gode hoveder."

"Den forfølger de sorte sjæle," sagde kommissæren.

"Jeg har allerede sagt Dem, hr. kommissær," sagde Pasamonte, "at De skal fare i lempe. Øvrigheden har ikke beskikket Dem til at give os stakler en dårlig medfart, men kun til at bevogte os og føre os der hen, hvor hans majestæt har befalet, eller en evig ulykke skal … dog, der kommer en dag efter denne; man kan sagtens borge en mand en pot øl, mens han drikker det. I øvrigt, lad os leve i fred. Hold enten mund, eller tal høfligere! Og lad os fortsætte vor vej, disse narrestreger har varet længe nok."

Kommissæren løftede stokken for med den at besvare Pasamontes trusler, men Don Quijote lagde sig imellem og bad ham om ikke at behandle ham ilde, eftersom det ikke var mere end billigt, at han fik lov til at bruge sin tunge, da det jo var det eneste lem, han kunne røre. Derpå vendte han sig til de sammenlænkede og tiltalte dem således:

"Af alt det, I har sagt mig, kæreste venner, ses det ganske tydeligt, at skønt man har straffet eder for begangne forbrydelser, så finder I dog ikke meget behag i at udstå den straf, man har pålagt eder, og at I meget nødigt og mod eders vilje går til den. Nu kan det også være, at mangel på hårdhudethed overfor pinsler hos nogle, pengemangel hos andre, savn af venner hos atter andre og endelig fordrejelse af loven fra dommerens side er årsagen til eders undergang og til, at I ikke er sluppet så vel ud af rettens hænder, som eders sags beskaffenhed burde medføre det. Alt dette rinder mig i sinde nu, på en måde, der tilskynder, overtaler, ja, endog tvinger mig til at sætte det i værk til eders bedste, som er min opgave her i verden og Himlens vilje, siden den har gjort mig til medlem af den ridderorden, jeg tilhører, og ved optagelsen ladet mig aflægge det løfte, at beskytte og beskærme de betrængte og undertrykte mod de mægtige. Men da jeg ved, det er klogskabens bud ikke at trænge igennem med det onde, hvor man kan komme frem med det gode, så vil jeg bede eders herrer vogtere og kommissærer om at have den føjelighed at løse eder og lade eder gå frit og uhindret, da det ikke kan mangle kongen på andre folk, hvis tjeneste han bedre kan være holden med. Det synes mig alt for hårdt at gøre *dem* til slaver, som Gud og naturen har givet frihed. Og det så meget mere,

mine herrer vogtere," lagde Don Quijote til, "som disse ulykkelige ikke på nogen måde har forbrudt sig imod eder. Lad en hver bære sin egen sæk til mølle; der er en Gud i Himlen, som ikke lader det onde blive ustraffet eller det gode ubelønnet, og det skikker sig ikke for ærlige mennesker at være andres bødler. Jeg beder eder derfor på det indstændigste om at udøve denne kærlighedsgerning, for hvilken jeg da vil agte mig eder højlig forbunden. Men ifald I ikke godvilligt bekvemmer eder til at løse dem, så skal denne lanse, dette sværd og min arms vælde lære eder det med magt."

"En herlig forklaring!" sagde kommissæren, "jo, jo, så snakker de ræve for de gæs. Vi skulle lade kongens slaver løs, ganske som vi havde magt til at sætte dem i frihed, eller De til at befale det. Fortsæt De Deres vej, hr. ridder, der ligger for næsen af Dem, sæt den natpotte, De har på hovedet, til rette, og indlad Dem ikke unødigt i strid, som rotten, der vil tvinge katten."

"I kan selv være rotte og kat og kæltring," sagde Don Quijote, og med disse ord rendte han så heftigt ind på ham, at han, uden at få tid til at sætte sig i forsvarsstand, strakte alle fire fra sig på jorden, slemt såret af lansen, og det bedste var endda, at det var ham med musketten. Den øvrige vagt stod ganske forundret og forbavset over dette uventede angreb, men da de kom lidt til sig selv igen, lagde han, der var til hest, hånden på sit sværd, og de til fods greb til spyddene og trængte sig ind på Don Quijote, der meget rolig afventede dem, men det havde uden tvivl bekommet ham ilde, hvis ikke galejslaverne, der anså dette for en gunstig lejlighed til at genvinde friheden, havde skaffet ham luft ved at arbejde på at sønderbryde den kæde, der koblede dem sammen, for da vogterne således løb frem og

tilbage, snart for at forhindre slaverne i at rive sig løs, snart for at anfalde Don Quijote, der anfaldt dem, udrettede de intet klækkeligt noget af stederne. Sancho for sin part hjalp Ginés af Pasamonte med at løse sig fra sine jern, og denne var den første, der fri og frank stillede sig i marken. Han greb fat i den faldne kommissær, berøvede ham hans sværd og musket, og ved at hugge til en og slå på en anden, dog uden at brænde musketten af, holdt han sig så tappert, at marken snart blev ryddet for vagten, som skrigende løb sin vej, dels af frygt for Pasamontes musket, dels for at undgå de mange sten, som de andre slaver lod hagle ned over dem.

Sancho var inderlig bedrøvet over denne hastige medgang, da han nemlig bildte sig ind, at de, der skrigende tog flugten, løb hen for at berette tildragelsen for den hellige hermandat, som snart ville lade misdæderne eftersøge i marken med fordoblet mandskab. Han meddelte sin herre sine bekymringer og bad ham om straks at begive sig derfra og skjule sig i bjergene, hvor de kunne være trygge, hvis man ledte efter dem.

"Det kan der være noget om," sagde Don Quijote, "men nu ved jeg, hvad der først påhviler mig at gøre."

Derpå kaldte han på alle slaverne, der løb støjende rundt og havde klædt kommissæren ganske nøgen af; de stillede sig i en kreds omkring ham for at høre, hvad han havde at sige dem, og han begyndte således:

"Rettænkende mennesker er altid taknemmelige for de velgerninger, der vises dem, og af alle synder er der ingen, som fortørner Gud mere end utaknemmelighed. Jeg siger dette, mine herrer, fordi I allerede ved, hvilken tjeneste jeg har gjort eder. Til belønning derfor kræver jeg, og det er min alvorlige

vilje, at I belæsset med den kæde, jeg har taget af eders hals, straks skal begive eder på vej, drage til byen Toboso og der fremstille eder for fru Dulcinea af Toboso og sige hende, at hendes ridder, han *af den bedrøvelige skikkelse*, sender eder med sin hilsen, og derpå skal I fortælle hende stort og småt, alt, hvad der har tildraget sig under dette glorværdige eventyr, som har bragt eder den forønskede frihed. Så snart I har gjort dette, kan I søge eders lykke, hvor I vil og lyster."

Ginés af Pasamonte førte ordet for dem alle og svarede:

"Det, som Deres Velbyrdighed, vor herre og befrier, befaler, er det os fuldkommen umuligt at udføre, fordi vi ikke kan gå i flok og følge, men må skilles og søge hver sin vej, ja, om det var gørligt, krybe ned i jordens skød for ikke at blive fundet af den hellige hermandat, der uden tvivl vil sende folk ud for at søge efter os. Alt, hvad Deres Velbyrdighed bør gøre, er altså at forandre den forlangte erkendtlighed og pålægge os på Deres Velbyrdigheds vegne at læse et vist antal Ave Maria og Credo for fru Dulcinea af Tobosos velgående. Det er noget, der kan forrettes ved dag og nat, stående eller liggende, i fred og krig – men at tro, at vi nu vil vende tilbage til Ægyptens kødgryder, det vil sige, tage vore lænker på igen og begive os på vej til Toboso, er at anse os for tosser, der ikke kan tælle til fem, og at begære sligt af os er det samme som at ville plukke pærer af et elmetræ."

"Når det er din mening, din horeunge, Don Ginesillo af Parapilla, eller hvad du kalder dig," sagde Don Quijote, allerede ganske optændt af harme, "så skal *du* gå derhen ganske alene med halen mellem benene som en hund, og belæsset med alle dine lænker!"

Pasamonte, hvis blod let kom i kog, og som allerede var klar over, at Don Quijote ikke var helt vel forvaret (da han jo lige havde bedrevet en sådan narrestreg som at sætte dem i frihed), blinkede nu, fornærmet over denne behandling, til sine kammerater, hvorpå de trak sig tilbage og begyndte at overøse Don Quijote med en så græsselig stenregn, at han ikke formåede at afbøde den med skjoldet, og den stakkels Rosinante brød sig ikke mere om sporerne, end om den havde været af metal. Sancho krøb i skjul bag sit æsel og benyttede det som skærm mod uvejret og haglene, der fo'r ned over dem. Imidlertid kunne Don Quijote jo ikke forhindre, at nogle gråsten, jeg ved ikke hvor mange, ramte ham over hele kroppen, og det med en sådan kraft, at de strakte ham til jorden. Aldrig så snart var han faldet, før peblingen kastede sig over ham, tog barberbækkenet af hans hoved og tre-fire gange slog det mod hans skulder, og lige så ofte mod jorden, hvor ved det næsten gik i stykker. De afførte ham den køllert, han bar over harnisket, og de havde vist taget bukserne med, hvis ikke benskinnerne havde forhindret det. Fra Sancho tog de hans kappe, og efter at de havde forladt ham næsten nøgen, delte de byttet fra dette feltslag imellem sig, og hver eneste af dem var langt mere betænkt på at undgå den hellige hermandat, som de var bange for, end at tage lænkerne på og fremstille sig for fru Dulcinea af Toboso.

Æslet og Rosinante, Sancho og Don Quijote blev alene tilbage på valpladsen. Æslet hang med hovedet, var meget dybsindigt og rystede fra tid til anden sine øren i den tanke, at stenhaglen, der havde suset den om ørene, endnu vedvarede. Rosinante, som var blevet slået til jorden af et andet stenkast, lå endnu

udstrakt hos sin herre. Sancho var nøgen og opfyldt af en umådelig angst for den hellige hermandat. Og Don Quijote ærgrede sig over at være blevet så ilde tilredt af dem, som han havde vist så megen godhed.

Note 1:

Vist igen: Dvs. fundet stjålne eller tabte genstande på magisk vis.

20

Om det, der hændte den berømmelige ridder Don Quijote i Sierra Morena; et af de sjældneste eventyr, som fortælles i denne sandfærdige historie.

Den ilde tilredte Don Quijote sagde til sin våbendrager:

"Jeg har altid hørt sige, Sancho, at den, der gør vel imod skælme, kaster vand i havet. Hvis jeg havde troet det, du sagde mig, så havde jeg undgået denne fortræd, men nu da ulykken er sket, så blot tålmodighed! Det skal være mig en advarsel for fremtiden."

"Det bliver ikke mere en advarsel for Deres Velbyrdighed, end jeg bliver tyrk," sagde Sancho, "men da De siger, at hvis De havde troet mig, så havde De undgået denne ulykke, så tro mig da nu, og undgå en større, for De må vide, at man ikke kan øve ridderskab mod den hellige hermandat, som ikke giver to skilling for alle vandrende riddere, og jeg synes allerede, jeg hører pilene suse om mine øren."

"Du er en født kujon, Sancho," sagde Don Quijote, "men for at du ikke skal sige, at jeg er stædig og aldrig vil følge dine råd, så vil jeg denne gang føje dig og undgå det raseri, som du frygter så meget for, men på den betingelse, at du aldrig, hverken død eller levende, siger noget menneske, at jeg har trukket mig tilbage og undveget denne fare af frygt, men kun fordi jeg gav efter for dine bønner, for siger du andet, så lyver du, og fra nu af og i al fremtid og fra al fremtid til nu, vil jeg påstå, at det er løgn i din hals, og at du har løjet og lyver, hvad enten du tænker

eller siger det. Gør derfor ingen indvendinger, for vidste jeg, at du nærede skygge af mistanke om, at der hos mig fandtes ringeste frygt, når jeg unddrog mig en fare, og navnlig denne, så veg jeg ikke af stedet, men ville ganske alene afvente ikke blot brødrene af den hellige hermandat, men også brødrene af Israels tolv stammer, de syv makkabæer, Kastor og Pollux, ja, alle de brødre og broderskaber, der findes i hele verden."

"Herre," svarede Sancho, "at trække sig tilbage er ikke *at flygte*. Ej heller er det klogt at vente, når faren langt overstiger den nytte, man kan have af at vente. Det er viseligt at leve således i dag, at vi kan leve i morgen med, og ikke vove alting på en gang. De må vide, at skønt jeg er en ubehøvlet bondeknold fra en landsby, så har jeg dog al min tid lagt vind på noget, som man kalder at passe på udspillet. De vil altså ikke befinde Dem ilde ved at følge mine råd. Sæt Dem derfor straks op på Rosinante, om De kan, og hvis De ikke kan, vil jeg hjælpe Dem. Og følg mig så, for der er noget, der siger mig, at fødderne nu er os langt nødvendigere end hænderne!"

Uden et eneste ord mere satte Don Quijote sig op. Sancho på sit æsel var vejviser, og snart kom de til de nærliggende udløbere af Sierra Morena. Først var det Sanchos hensigt at drage lige over bjergene for at nå Viso eller Almodovar del Campo og skjule sig nogle dage i dens vildnis og således undgå den hellige hermandat, ifald den søgte efter dem. Her til opmuntredes han ved at se, at de levnedsmidler, æslet bar, var undgået galejslavernes hænder, hvilket han anså for et mirakel, eftersom disse skælme havde ransaget og undersøgt alt på det nøjeste.

Samme nat nåede de ind i hjertet af Sierra Morena, og Sancho syntes, at de ikke alene skulle tilbringe natten der, men endog nogle dage, i det mindste så mange, som madkurven, de førte med sig, ville række til, hvorfor de lejrede sig mellem to høje klipper og mange korkege. Men den onde skæbne, som efter de menneskers mening, der ikke oplyses af den rette tro, føjer, styrer og regerer alting på sin vis, havde anordnet, at Ginés af Pasamonte, den navnkundige røver og gavtyv, som Don Quijotes dyd og dårskab havde løst af hans lænker, ligeledes søgte skjul blandt disse klipper af frygt for den hellige hermandat (som han havde den største årsag til at skælve for), og enten hans skæbne eller hans angst førte ham til just det samme sted, hvor Don Quijote og Sancho Panza opholdt sig, og det på en tid, da han endnu kunne kende dem, just i rette stund, så at han først kunne lade dem falde i søvn.

De onde er altid utaknemmelige. Nøden tvinger dem til først at tænke på sig selv og give den nærværende hjælp fortrinnet for den kommende. Altså gjorde Ginés, der hverken var taknemmelig eller godhjertet, sig heller ikke nogen samvittighed af at stjæle Sanchos æsel, som han mente var langt at foretrække for Rosinante, der var for værdiløs til at kunne pantsættes eller sælges. Sancho sov; han stjal hans æsel, og førend det dagedes, var han allerede så langt borte, at han ikke mere kunne indhentes. Morgenrødens stråler frydede hele jorden, men bedrøvede Sancho Panza, for da han troede at skulle omfavne sit æsel, men opdagede, at det var borte, brød han ud i de ynkeligste og sørgmodigste klager, og det med en sådan heftighed, at Don Quijote vågnede ved hans råb og hørte ham sige:

"O Rucio, mit kære skødebarn, født i mit hus, mine sønners glæde, min kones øjesten, tornen i mine naboers øjne, hjælper i mit arbejde, ja, ernærer af mit halve jeg, fordi de seksogtyve maravedi, jeg daglig tjente på dig, dækkede halvdelen af mine udgifter!"

Da Don Quijote hørte hans jamren og årsagen til den, trøstede han ham, så godt han kunne, og bad ham finde sig i det med tålmodighed. Til gengæld lovede han at give ham en anvisning på tre af de fem unge æsler, han havde efterladt hjemme på sin gård. Med dette løfte trøstede Sancho sig, tørrede tårerne af øjnene, standsede sin enetale og takkede Don Quijote for den nåde, han havde vist ham. Vor ridders hjerte opmuntredes ved at komme ind imellem klipperne, da dette sted ret syntes ham skabt til de eventyr, han søgte. Han kaldte alle de forunderlige tildragelser, som var hændt de vandrende riddere på slige øde og utilgængelige steder, tilbage i sin hukommelse og red afsted så henrevet af og fordybet i disse betragtninger, at alt andet var ham ligegyldigt. Heller ikke Sancho havde, så snart han følte sig overbevist om, at han nu var i sikkerhed, nogen anden bekymring end at tilfredsstille sin mave med de levninger, der endnu var tilbage af det gejstlige bytte. Han fulgte tæt efter sin herre belæsset med alt det, som æslet skulle have båret, tog en bid efter en anden frem af sækken, lod dem spadsere ned i maven og ville ikke have givet en hvid for at møde et nyt eventyr, så længe rejsen foregik på denne fornøjelige måde. Tilfældigvis slog han øjnene op og så, at hans herre holdt stille og med spidsen af spyddet søgte at løfte en klump, der lå på jorden. Han skyndte sig hen til ham og kom netop til i det øjeblik, da ridderen med spydspidsen havde

taget en sadelpude op sammen med en dertil fæstet vadsæk, begge halvt, for ikke at sige helt, forrådnede og forrevne, men så tunge, at Sancho måtte hjælpe ham med at hæve dem i vejret. Hans herre befalede ham at se efter, hvad der var i vadsækken. Dette forrettede Sancho med megen hurtighed, og selv om vadsækken var lukket med kæde og skydelås, så Sancho dog ved hjælp af revnerne og de rådne steder, hvad den indeholdt, nemlig fire skjorter af fint batist, en del andet linned, der ikke var mindre smukt og kostbart, og et tørklæde, hvori der fandtes en artig hoben gulddukater. Så snart Sancho fik øje på dem, råbte han:

"Himlen og alle helgener være lovede! Her er vi dog endelig en gang stødt på et eventyr, som kaster noget af sig."

Og da han søgte videre, fandt han en lille, rigt forsiret notesbog. Den tog Don Quijote og befalede ham at tage pengene som sin part. Sancho kyssede ham på hånden til tak, tømte vadsækken for linnedet og puttede det i sin forrådspose. Da Don Quijote havde set det, sagde han:

"Jeg mener, Sancho, og anderledes kan det heller ikke forholde sig, at en eller anden vandrer må have forvildet sig ind blandt disse klipper, hvor han da er faldet i hænderne på røvere, der har dræbt ham og siden slæbt ham hen på dette øde sted og begravet ham her."

"Sådan kan det ikke forholde sig," sagde Sancho, "for havde det været røvere, så havde de ikke ladet guldet ligge."

"Du har ret," sagde Don Quijote, "og jeg kan altså hverken tænke mig til eller forstå, hvordan det er gået til. Men lad se! Jeg håber, der i notesbogen står skrevet noget, hvoraf vi kan slutte os til det, vi ønsker at vide."

Han åbnede den, og det første, han fandt skrevet i den, var en sonet, kun et udkast, men dog prentet med sirlige bogstaver. Han læste den højt, for at Sancho også kunne høre den, og den lød således:

Om ej din sjælekundskab er for ringe,
din grusomhed, o elskov, er for stor;
Hvis ej som straffedom, hvad fast jeg tror,
uforholdsmæssig kval du mig skal bringe.

Dog, elskov er en gud; på dristig vinge
udspejder han, hvad skjult i sjælen bor,
og ingen Gud er grum. Ved hvem erfor
jeg da den kval, som sødt kan hjertet tvinge?

Ved Lina? – Nej, jeg synder, om jeg siger,
at ondt med sligt et gode kan forbindes.
Og Himlen ej min dødsensve mig sender.

Dog dør jeg snart, mod graven alt jeg higer,
for den, hvis sygdoms årsag ej kan findes,
helbredes ikkun, når et jærtegn hænder.

"Af dette vers," sagde Sancho, "får vi slet intet at vide, med mindre vi ved at trække ind på linen kan få fat i hele tovrullen."

"Hvad for en line?" spurgte Don Quijote.

"Jeg syntes," sagde Sancho, "at Deres Velbyrdighed nævnede en line i verset."

"Ikke line, men Lina," svarede Don Quijote, "det er uden tvivl navnet på den dame, over hvem forfatteren af denne sonet beklager sig. Og på min ære, enten er han en fortræffelig digter, eller jeg forstår mig ikke på kunst."

"Forstår Deres Velbyrdighed sig da også på versemageriet?" spurgte Sancho.

"Langt mere end du tror," svarede Don Quijote, "men du vil blive overbevist om det, når du skal bringe et brev, der fra først til sidst er skrevet på vers, til min herskerinde Dulcinea af Toboso. For du må vide, Sancho, at alle, eller dog de fleste, vandrende riddere i de forgangne tider var store digtere og musikere, for disse to talenter, eller rettere gaver fra Himlen, hører med til de vandrende ridderes væsen, når de er forelskede, men ganske vist viser de tidligere ridderes vers mere naturbegavelse end formfuldendthed."

"Læs videre, Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "De finder nok noget, som kan bringe os oplysninger."

Don Quijote vendte bladet og sagde:

"Dette er prosa og synes at være et brev."

"Et vekselbrev, herre?" spurgte Sancho.

"Så vidt jeg kan se af begyndelsen, synes det snarere at være et kærlighedsbrev," svarede Don Quijote.

"Så læs det højt, Deres Velbyrdighed," bad Sancho, "jeg gotter mig ret over kærlighedsbreve."

"Det skal jeg gerne," svarede Don Quijote, og som Sancho havde bedt om, læste han det højt og fandt, at det lød, som følger:

> Dit falske løfte og min utvivlsomme ulykke fører mig til et sted, hvorfra efterretningen om min død snarere vil nå dine øren end lyden af mine klager. Du har forstødt mig, utaknemmelige, til fordel for en, der besad større rigdom, men ikke større værd end jeg. Men hvis dyd var en rigdom, som man vidste at skatte, så behøvede jeg ikke at misunde

en anden hans lykke, og heller ikke at begræde min egen ulykke. Hvad din skønhed byggede op, det har dine gerninger omstyrtet; den første fik mig til at anse dig for en engel, de sidste viser mig, at du kun er en kvinde. Lev i fred, du anstifterinde af min ufred, og gid din gemals forræderi evigt må forblive skjult for dig. Derom anråber jeg Himlen, for at du ikke skal komme til at fortryde, hvad du har gjort, og for at jeg ikke skal nyde en hævn, som jeg ikke attrår.

Da Don Quijote havde læst brevet, sagde han:

"Her af lader sig endnu mindre end af versene drage nogen anden slutning end den, at brevskriveren er en forsmået elsker."

Ved at blade næsten hele notesbogen igennem fandt han en del andre vers og breve, hvoraf nogle var læselige, andre ikke, men de indeholdt ikke andet end bebrejdelser, klager, skinsyge, forsoning og smædelser, gunst og foragt, den første prist i frydefulde ord, den sidste smerteligt begrædt. Mens Don Quijote løb bogen igennem, gennemså Sancho vadsækken og lod hverken i den eller i puden den mindste krog eller fold tilbage uden at have undersøgt den, ransaget den og vendt ud og ind på den. Der var ingen søm, han ikke sprættede op, ingen tot uld, han ikke nappede fra hinanden for ikke at lade noget tilbage af uagtsomhed eller dovenskab – så heftigt et begær havde de fundne dukater, der beløb sig til mere end hundrede, vakt hos ham. Og selv om han ikke fandt mere end det, han allerede havde fundet, så var han dog nu ganske tilfreds med himmelsprætningen, kvalmen efter balsammen, de prygl, han havde fået af fragtmændene, mulæseldrivernes ribbensstød, tabet af tværsækken, røveriet af kappen og al den sult, tørst og

møje, han havde måttet lide i sin herres tjeneste, og syntes, at han var blevet mere end rigeligt betalt derfor ved at have fået dette herlige fund overladt. Ridderen af den bedrøvelige skikkelse brændte af begær efter at vide, hvem der var ejer af vadsækken, da han af sonetten, brevet, guldet og de fine skjorter sluttede, at den måtte have tilhørt en forelsket person af stand, hvem foragt og dårlig behandling fra hans dames side havde drevet til et eller andet fortvivlet skridt. Men da der på dette øde og ubeboede sted ikke viste sig noget menneske, hos hvem man kunne erkyndige sig om dette, så tænkte han nu kun på at komme videre og slog ind på den vej, som Rosinante ville gå (dvs. som den kunne få fodfæste på), i den faste indbildning, at der i dette vildnis sikkert måtte tilstøde ham et eller andet forunderligt eventyr.

Medens han nu under disse betragtninger fortsatte sin vej, så han på toppen af en højderyg, der lå lige foran ham, et menneske, der med den mest forbavsende hurtighed sprang fra klippe til klippe, fra busk til busk. Det forekom ham, at han var næsten nøgen, havde langt sort skæg, tykt, uredt hår, bare ben og på lårene et par bukser, der syntes at være af bleget fløjl, men var så pjaltede, at huden mange steder skinnede igennem. Hans hoved var blottet. Og skønt han, som vi har sagt, fløj så hurtigt forbi, lagde ridderen af den bedrøvelige skikkelse dog mærke til alle de nævnte småting. Han forsøgte ganske vist at indhente ham, men det lykkedes ikke, fordi Rosinantes svage kræfter ikke tillod den at sætte op ad disse stejle skrænter, så meget mere som krikken af naturen kun holdt af at gå fod for fod og var godt doven. Don Quijote formodede straks, at det måtte være vadsækkens ejermand, og fattede på stående fod det

forsæt at opsøge ham, om han så skulle strejfe rundt mellem disse klipper et helt år, inden han fandt ham. Han befalede derfor Sancho at lægge vejen til den ene side ind over højderyggen. Han selv ville slå ind på den til den anden side, og når de skyndte sig, ville de måske således kunne træffe den mand, der så hurtigt var ilet forbi dem.

"Det kan jeg ikke," sagde Sancho, "for så snart jeg blot er tre skridt fra Deres Velbyrdighed, bliver jeg straks så bange, at jeg har tusinde syner, der skræmmer mig. Og hvad jeg siger her, må være Dem til efterretning om, at jeg fra nu af aldrig vil vige en fingersbred fra Deres nærhed."

"Lad det da være således," svarede han af den bedrøvelige skikkelse, "det er mig kært, at du har så megen tillid til mit mod. Du skal heller aldrig savne det, selv når din sjæl lader din krop i stikken. Følg mig nu altså skridt for skridt, eller som du bedst kan, og lad dine øjne holde vagt over alt. Vi vil rundt om denne høj. Måske træffer vi så det menneske, vi så, og som uden tvivl er ejeren til vort fund."

Hertil svarede Sancho: "Så gjorde vi langt klogere i ikke at søge efter ham, for finder vi ham, og han virkelig er ejeren af disse penge, så er det jo soleklart, at vi må rykke ud med dem. Det ville altså være meget bedre, om vi sparede os denne unyttige møje, for så kunne jeg med god samvittighed beholde dem, indtil ejermanden på anden måde kom for dagen, uden at vi med forsæt havde gjort os den ulejlighed at søge efter ham. Det kunne måske være, at det først skete på en tid, da jeg allerede havde givet dem ud, og så ville det ord gælde, at hvor intet er, har kejseren tabt sin ret."

"Der tager du fejl, Sancho," genmælede Don Quijote, "så snart vi har fået en formodning om, hvem ejeren er, så er det vor pligt at opsøge ham og give ham dem tilbage; for hvis vi ikke ledte efter ham, så ville den stærke mistanke, vi har om, at han er ejeren, gøre os lige så strafbare, som om han virkelig var det. Altså, ven Sancho, gør dig ingen bekymring over, at vi opsøger ham, om så blot af den grund, at det vil befri *mig* for en bekymring, om vi finder ham."

Derpå gav han Rosinante af sporerne, Sancho fulgte ham, takket være Ginés af Pasamonte belæsset med al bagagen, og da de havde travet rundt om en del af klippen, kom de til en rindende bæk, ved hvilken der lå et optømmet og sadlet muldyr, dødt, halvt ædt op af hunde og sønderhakket af ravne, hvilket alt sammen bestyrkede dem i den formodning, at denne flygtning havde været ejeren af muldyret og vadsækken. Mens de nu betragtede dyret, hørte de nogen fløjte, som hyrderne gør, når de driver deres hjord, og straks efter viste der sig på deres venstre hånd en stor flok geder, og bag dem oppe på klipperne den gedehyrde, der vogtede dem, en gammel mand. Don Quijote råbte ham straks an med høj stemme og bad ham komme ned til dem. Hyrden skreg sit svar ned til dem og spurgte, hvad der havde ført dem til et sted, der sjældent eller aldrig blev betrådt af andre end geder, ulve og de vilde dyr, som strejfede om der.

Sancho svarede, at han blot skulle komme ned, så ville de gøre rede for det alt sammen. Så steg gedehyrden ned, og da han var kommet derhen, hvor Don Quijote stod, sagde han:

"Jeg vil vædde på, at De står og betragter det lejeæsel, som ligger her i hulvejen. Det har min tro allerede ligget her i seks

måneder. Sig mig, I er vel ikke stødt på ejermanden undervejs?"

"Vi har ikke truffet nogen," svarede Don Quijote, "kun en sadelpude og en vadsæk fandt vi et lille stykke herfra."

"Den har jeg også fundet," svarede gedehyrden, "men jeg har ikke villet tage den op fra jorden, eller blot nærme mig til den, af frygt for, at der skulle tilstøde mig noget ubehageligt, og at jeg skulle blive anklaget for tyveri. Fanden er en skælm og kaster ofte noget for fødderne af et menneske, for at han skal snuble over det og falde uden selv at vide, hvornår og hvordan."

"Det er just det samme, jeg siger," sagde Sancho, "jeg har også fundet den, men tog mig vel i vare for at komme den på et godt stenkast nær. Jeg lod den ligge, hvor den lå, og der kan den ligge, som jeg fandt den, for

en hund med dårlig bjælde
er en dårlig fælle.

"Sig mig, min gode mand," sagde Don Quijote, "ved I, hvem der er ejer af disse sager?"

"Alt, hvad jeg kan sige om det," svarede gedehyrden, "er dette: For omtrent seks måneder siden, måske lidt mere eller lidt mindre, kom der en dag til vor indhegning, der ligger sådan noget som tre mil herfra, en ung mand af smuk skabning og stateligt udseende ridende på det samme muldyr, som nu ligger dødt der, og med sig havde han den samme vadsæk, som I siger, at I har fundet og ladet ligge urørt. Han spurgte os, hvilken egn imellem disse bjerge der var den vildeste og mest øde. Vi svarede, som sandt var, at det var den, hvor vi nu befinder os, for kommer man en halv mil dybere ind, så vil man måske få ondt ved at finde ud igen, og det undrer mig, at I er nået herind, for der findes hverken vej eller sti, der fører til dette

sted. Jeg siger altså, at så snart den unge mand havde hørt vort svar, vendte han sit muldyr og begav sig på vej til den egn, som vi havde anvist ham. Vi stod alle og glædede os over hans statelige udseende, men var meget forundrede over hans spørgsmål og den hast, hvormed han, medens vi så efter ham, red bort og forsvandt imellem bjergene. Efter den tid så vi ham ikke, førend han nogle dage senere kom hen til en af vore hyrder. Uden at sige noget, kastede han sig over ham, gav ham en mængde næveslag og spark og greb straks derpå fat i det pakæsel, som vi holder i folden, tog alt det brød og den ost, det bar, og skyndte sig med ubegribelig behændighed tilbage mellem klipperne for at skjule sig der. Da nu jeg og nogle andre gedehyrder fik det at vide, slog vi os sammen for at søge efter ham, og vi gik næsten to hele dage mellem de allervildeste klipper, hvor vi endelig fandt ham skjult i en stor, hul korkeg. Han kom rolig og venlig hen til os, hans klæder var allerede ganske forrevne og ansigtet så forandret og solbrændt, at vi næppe ville have kendt ham igen, hvis ikke hans dragt, som vi endnu erindrede, havde overbevist os om, at det var den mand, vi søgte. Han hilste høfligt på os og sagde med få, men fyndige ord, at vi ikke måtte undre os over at se ham gå rundt således klædt, da det skete for at opfylde en vis bod, som han for sine mange synders skyld havde pålagt sig. Vi bad ham om at sige os, hvem han var, men kunne ikke få det ringeste ud af ham. Vi anmodede ham også om at fortælle os, hvor vi kunne finde ham, for når han trængte til fødevarer, som han dog ikke kunne undvære, så ville vi med velvilje og omhu bringe ham dem, og såfremt det ikke var efter hans sind, kunne han i alt fald komme og kræve dem ind i stedet for at tage dem fra hyrderne.

Han takkede for vort tilbud, bad om forladelse for sin tidligere voldsdåd og lovede for fremtiden i Guds navn at bede om, hvad han trængte til, uden at gøre nogen overlast. Hvad hans opholdssted angik, da sagde han, at han ikke havde noget andet end det, som tilfældet bød ham der, hvor natten overraskede ham. Og da han havde sagt dette, brast han i så bitter en gråd, at vi, som hørte ham, måtte have haft hjerter af sten, om vi ikke havde ynkedes over ham, når vi overvejede, hvor meget han havde skæmmet sig, siden vi så ham første gang; for som jeg har sagt, var han en smuk og behagelig ung mand, og hans høflighed og forstandige tale viste nok som, at han var en fornem og velopdragen person. For skønt det kun var os enfoldige bønder, der hørte på ham, så var hans fine anstand dog af en sådan beskaffenhed, at selv bønders enfold kunne mærke og forstå den. Men da han nu var midt i sin tale, tav han med ét stille og fæstede en rum tid øjnene mod jorden, medens vi alle stod tavse og opmærksomme for at se, hvad enden på denne åndsfraværelse ville blive, og var ikke så lidt bedrøvede over at være vidne til noget sådant, for snart løftede han øjnene i vejret, snart stirrede han atter en lang tid stift ned imod jorden uden så meget som at bevæge øjenlågene, snart drejede han øjnene rundt i hovedet, bed sig i læberne og trak brynene sammen, så at vi tydeligt kunne mærke, at han pludselig på ny havde fået et anfald af vanvid. Han beviste os straks, at vi havde ret i vor formodning, for han sprang i stort raseri op fra jorden, som han havde kastet sig på, greb fat i den første af os, han kunne få tag i, og overfaldt ham med så vanvittig forbitrelse, at hvis vi ikke havde revet ham løs med magt, så ville han have

ombragt ham med sine bid og næveslag. Og medens han pryglede løs på ham, råbte han:

"Ha, troløse Fernando! Her, her skal du betale for den misgerning, som du har begået imod mig. Disse hænder skal udrive det hjerte, der er bolig for alle laster, især for falskhed og bedrag!"

Til disse ord føjede han endnu andre, som alle gik ud på at tale ondt om denne Fernando, som han kaldte for en forræder og troløs. Med ikke ringe besvær havde vi endelig befriet hyrden fra hans raseri, men han selv sneg sig bort uden at sige et eneste ord, skjulte sig mellem buskene og tornehækkene og løb med så stor hurtighed, at det var os umuligt at følge ham. Vi sluttede heraf, at han kun nu og da havde disse anfald af vanvid, og at en, der hedder Fernando, må have voldt ham så ond en fortræd, at den har bragt ham i den elendige tilstand, han befinder sig i. Alt dette så vi gang på gang bekræftet, for ofte er han kommet ud til os på vejen, og nogle gange har han i al mindelighed bedt hyrderne om at give ham noget at spise, men til andre tider har han taget det med magt. Derfor kommer hyrderne ikke med deres gode vilje i vejen for ham, når han har sit onde lune, for da kan de være visse på at blive jammerligt gennempryglede, men så snart han er ved sine fulde fem, beder han meget høfligt og beskedent om, at de vil lade ham få noget for Guds skyld, og tager imod det med mange taksigelser og vemodige tårer. For nu ikke at stikke noget under stolen for eder, gode herrer," fortsatte gedehyrden, "så er jeg og fire andre, hvoraf de to tjener her og de to er mine gode venner, blevet enige om, at vi vil søge ham, lige til vi finder ham, og når vi har fundet ham, vil vi med det onde eller det gode føre ham

til byen Almodovar, som ligger otte mil herfra, for at han kan blive helbredet der, hvis han ellers kan helbredes, eller vi i det mindste kan få at vide, hvem han er, og lade hans pårørende få efterretning om hans ulykke, såfremt han har nogle. Dette, I gode herrer, er alt, hvad jeg ved at svare på det, I spurgte mig om, og deraf vil I kunne forstå, at ejeren af den vadsæk, som I har fundet, er den samme mand, som I har set rende så hurtigt og halvnøgen forbi eder."

Don Quijote havde nemlig allerede sagt ham, at han havde set et menneske springe hen over klipperne. Ridderen var meget forbavset over gedehyrdens meddelelser, og hans lyst til at vide, hvem den ulykkelige afsindige var, forøgedes kun derved, så at det, der allerede var faldet ham ind, blev til en fast beslutning: Han ville gennemsøge hele denne bjergegn for at finde ham og ikke lade den mindste krog eller hule uransaget.

Imidlertid føjede skæbnen det bedre, end han havde håbet eller tænkt, for i samme øjeblik kom den unge mand, de søgte, ud fra en klippekløft, der vendte ud mod det sted, hvor de stod. Han mumlede noget hen for sig, som man ikke ville have kunnet forstå nærved, endsige på afstand. Hans ydre var således, som det allerede er beskrevet, men da han kom nærmere, bemærkede Don Quijote dog, at den forrevne køllert, han havde på, var af fint læder, hvorved han blev ganske overbevist om, at et menneske, der bar sådanne klæder, var af høj stand. Da den unge mand kom hen til dem, bød han dem goddag med hæs, tonløs stemme, men med megen høflighed. Don Quijote besvarede ikke mindre artigt hans hilsen, sprang ned af Rosinante, gik hen og omfavnede ham med ædel holdning og fin anstand og holdt ham så længe omslynget, som

om de havde kendt hinanden i mange år. Den anden, som vi med føje kunne kalde: Den pjaltede af den elendige skikkelse, som Don Quijote ridderen af den bedrøvelige, trådte, efter at omfavnelsen var forbi, et par skridt tilbage, lagde begge sine hænder på Don Quijotes skuldre, betragtede ham med stor opmærksomhed ligesom for at besinde sig på, om han kendte ham, og var måske ikke mindre forundret over at se en sådan skikkelse med sådanne våben som Don Quijote, end Don Quijote var over at se ham. Den, der først besluttede sig til at tale efter omfavnelsen, var den pjaltede af den elendige skikkelse, og han sagde det, som herefter følger.

21

Hvori eventyret i Sierra Morena fortsættes.

Vor historie beretter, at Don Quijote med allerstørste opmærksomhed hørte på den elendige ridder fra bjergene, der tiltalte ham således:

"Sandelig, herre, hvem De end er (for jeg har ikke den ære at kende Dem), jeg bør være Dem højlig forbunden for Deres venlighed og den høflighed, De har vist mig, og jeg ville ønske, at jeg havde lejlighed til ved noget mere end blot ved min gode vilje at overbevise Dem om min taknemmelighed for Deres hjertelige modtagelse. Men min onde skæbne forbyder mig at besvare Deres velgerning med andet end den inderligste lyst til at gengælde den."

"Jeg på min side ønsker kun at tjene Dem," sagde Don Quijote, "og derfor havde jeg allerede fattet den beslutning ikke at forlade disse bjerge, førend jeg havde fundet Dem og fået at vide, om den smerte, som det besynderlige liv, De her fører, er tegn på, ikke ved noget middel kan lindres. Og hvis det gjordes nødigt, ville jeg med al mulig omhu og hurtighed søge et sådant. Men hvis Deres ulykke var af den art, at døren var lukket for enhver trøst, ville jeg, så godt jeg kunne, beklage og begræde den sammen med Dem, for det er altid en trøst i ulykken at finde en, der har medfølelse med os. Hvis De nu mener, min herre, at denne min gode vilje fortjener nogen taknemmelighed og velvilje fra Deres side, så vil jeg på grund af den store høflighed, som jeg finder i hele Deres væsen, bede

Dem, ja, besværge Dem ved alt det, som De har elsket eller elsker mest her i livet, om at sige mig, hvem De er, og hvad der har bragt Dem til at leve og dø i denne udørk som et vildt dyr. For Deres dragt og Deres udseende viser tydeligt, at dette opholdssted er Dem ganske unaturligt. Jeg sværger tillige," fortsatte Don Quijote, "ved den ridderorden, som jeg, skønt en synder og uværdig dertil, er medlem af, og ved mit kald som vandrende ridder, at hvis De, min herre, føjer mig heri, så vil jeg tjene Dem med liv og blod, således som det er min pligt over for enhver, og enten straks råde bod på Deres ulykke, såfremt det er muligt, eller også begræde den sammen med Dem, som jeg allerede har lovet."

Ridderen fra skoven gjorde, da han hørte ham af den bedrøvelige skikkelse tale således, ikke andet end at stirre på ham og atter stirre på ham og derpå igen syne ham fra øverst til nederst, og da han havde synet ham længe nok, sagde han:

"Hvis I har noget at give mig at spise, så giv mig det for Guds skyld, og så snart jeg har spist, skal jeg gøre alt, hvad man beder mig om, til tak for det gode hjertelag, som man har vist over for mig."

Sancho rykkede straks frem med noget fra sin sæk og gedehyrden med noget fra sin madpose, hvormed den pjaltede ridder kunne stille sin sult. Han spiste som en sindssvag, så hurtigt, at han ikke gav den ene mundfuld tid at vente, til den anden var nede, men snarere slugte end sank maden, og mens han spiste, sagde hverken han eller tilskuerne et eneste ord. Da han var færdig med sit måltid, vinkede han ad dem, at de skulle følge ham, hvilket de også gjorde, og han førte dem hen i en lille græsklædt dal, der lå for foden af en klippe, ikke langt fra det

sted, hvor de befandt sig. Da han var kommet der, strakte han sig på grønsværen. De andre gjorde det samme, og ingen af dem åbnede munden, førend den pjaltede ridder efter at have sat sig til rette begyndte at tale:

"Når De, mine herrer, ønsker, at jeg med få ord skal fortælle Dem om mine umådelige ulykker, så må De love mig, at De ikke ved noget spørgsmål eller på anden måde vil bryde tråden i min sørgelige historie, for så snart det sker, glemmer jeg alt, hvad jeg har at fortælle."

Den pjaltede ridders ord mindede Don Quijote om hans våbendragers fortælling, der blev afbrudt, fordi han ikke havde holdt tal på de geder, der blev bragt over floden. Men lad os vende tilbage til den pjaltede. Han fortsatte med følgende ord:

"Denne advarsel giver jeg Dem, fordi jeg helst vil opholde mig så kort som muligt ved mine ulykker, for at kalde dem tilbage i hukommelsen kan kun tjene til at føje nye smerter til de øvrige. Jo mindre De spørger mig, jo snarere bliver jeg færdig med min fortælling, skønt jeg, for fuldstændig at opfylde Deres ønske, ikke skal forbigå noget af vigtighed."

Dette lovede Don Quijote i de øvriges navn, og da han havde modtaget denne forsikring, begyndte han således:

"Mit navn er Cardenio; jeg er født i en af de betydeligste byer i Andalusien, min familie er af god adel, mine forældre rige, min ulykke så stor, at den har voldt min familie kummer og fået mine forældre til at udgyde tårer, uden at de med al deres rigdom har kunnet afvende den. Thi lykkens goder formår kun sjældent at råde bod på de ulykker, som Himlen beskikker os. Der, i min hjemstavn, på denne plet af jorden levede en himmel, en ung pige, i hvem kærligheden havde nedlagt al den

herlighed, som jeg nogen sinde kunne håbe på. Så dejlig var den skønne Lucinda, en frøken af lige så ædel fødsel og i besiddelse af lige så stor rigdom som jeg, men hendes skæbne var lykkeligere end min, hendes bestandighed ringere, end mine ærlige hensigter kunne fortjene det. Denne Lucinda elskede jeg, bar hende i mit hjerte og tilbad hende lige fra min spæde barndom, og hun elskede mig med al den enfold og troskab, som man kunne vente sig af hendes ungdom. Vore forældre kendte vor tilbøjelighed for hinanden og ytrede intet mishag over den, da de indså, at hvis den voksede med os, kunne den ikke føre til noget andet mål end vor formæling, altså noget, som overensstemmelsen i stand og formue så at sige af sig selv måtte føre med sig. Med alderen tog også vor kærlighed til, og det i en sådan grad, at det forekom Lucindas fader, at han for velanstændighedens skyld burde nægte mig adgang til sit hus, hvorved han på en måde efterlignede hin af digteren så ofte besungne Thisbes forældre. Dette forbud gød olie på ilden og forøgede vor attrå. Thi selv om det pålagde tungen tavshed, så kunne det dog ikke pålægge pennen den, som med større frihed end tungen kan udtrykke sjælens følelser overfor den elskede; thi meget ofte forårsager den elskedes nærvær en forvirring, der holder det kækkeste mod tilbage og binder den mest flydende tunge. O, himmel, hvor mange breve skrev jeg ikke til hende! Hvor kostelige og anstandsfulde svar modtog jeg ikke! Hvor mange sange digtede jeg ikke, elskovsdigte, i hvilket hjertet åbenbarede og skildrede sine følelser, udmalede sine glødende længsler, svælgede i sine erindringer, opildnede sit håb. Men da jeg fortæredes af længsel efter at se hende, besluttede jeg endelig at lægge den sidste

hånd på værket og med et slag rydde alle hindringer af vejen for at nå min ønskede og fortjente belønning. Med andre ord, jeg ville af hendes fader begære hende til min retmæssige ægtehustru, hvilket jeg da også gjorde. Han svarede mig, at han var mig forbunden for den ære, jeg beviste ham, men så længe jeg havde en fader i live, måtte det først tilfalde ham at give sit samtykke og derpå fremføre en sådan begæring, for hvis det ikke skete med hans fulde vilje og bifald, så havde han sin datter og hendes ære for kær til at give hende bort i smug. Jeg takkede ham for hans godhed, og da det forekom mig, at han havde ganske ret i det, han havde sagt, lovede jeg straks at tale med min fader om det. Jeg gik altså på stående fod hen til ham med det faste forsæt at åbenbare ham mit hjertes ønske. Men da jeg trådte ind i hans kabinet, fandt jeg ham med et åbent brev i hånden, hvilket han, inden jeg kunne få sagt et ord, rakte mig, idet han sagde:

"Af dette brev, Cardenio, vil du se, hvilken nåde hertug Ricardo agter at vise dig."

Denne hertug Ricardo er, som De vel ved, mine herrer, en grande af Spanien, hvis godser ligger i den bedste del af vort Andalusien. Jeg tog brevet, læste det og fandt, at det var så forbindtligt og nådigt, at jeg måtte indrømme, min fader ville handle ilde, om han undslog sig for at opfylde den deri fremsatte anmodning, som gik ud på, at man ønskede, jeg skulle være ledsager (ikke tjener) for hans ældste søn; han ville selv sørge for at indsætte mig i en stilling, der svarede til den agtelse, han nærede for mig. Ved at læse dette brev blev jeg målløs, og det så meget mere, som jeg hørte min fader sige:

"Om to dage må du rejse, Cardenio, for at efterkomme hertugens vilje. Og tak Gud, der har åbnet dig en vej til at nå det, som jeg ved, du i så høj grad fortjener."

Til disse ord føjede han endnu adskillige andre faderlige formaninger. Den tid, der var bestemt for min afrejse, kom; jeg talte om natten med Lucinda, fortalte, hvad der var sket, og underrettede ligeledes hendes fader om det, idet jeg bad ham om at udskyde sin datters formæling så længe, indtil jeg fik at vide, hvad hertugen ville gøre for mig. Det lovede han mig, og hun bekræftede det med tusinde eder og besvimelser.

Endelig kom jeg til det sted, hvor hertug Ricardo opholdt sig, og blev så nådigt modtaget og godt behandlet, at misundelsen straks spredte sin gift mellem husets gamle tjenere, der mente, at den gunst, hertugen viste mig, ville blive til skade for dem selv. Men der var dog en, der glædede sig overmåde over min ankomst; det var hertugens yngste søn, der hed Fernando, en statelig ung mand, munter, gavmild og forelsket; meget hurtigt opstod der et så fortroligt venskab imellem os, at alle mennesker talte om det, for skønt den ældste holdt meget af mig og viste mig stor venlighed, så var hans følelse dog langt fra så overstrømmende som det venskab, Don Fernando viste mig. Da der nu mellem sande venner ikke kan findes hemmeligheder, og den fortrolighed, som Don Fernando nærede til mig, snarere måtte kaldes en inderlig tilbøjelighed end fortrolighed, så meddelte han mig også sine lønligste tanker, og ganske særligt en kærlighed, der satte ham i stor uro. Han havde forelsket sig i en bondepige, som var datter af en af hans faders vasaller, ansås for overmåde rig og var så smuk, ærbar, forstandig og dydig, at ingen, der kendte hende, kunne

afgøre, hvilken af disse egenskaber hun besad i største fuldkommenhed eller højeste grad. Denne dejlige bondepige havde så aldeles bemægtiget sig Don Fernandos hjerte, at han henrevet af sit begær besluttede at love hende ægteskab for således at besejre hendes jomfruelige dyd; for at forsøge det på anden måde var at begære det umulige. Jeg følte mig på grund af mit venskab for ham forpligtet til at gøre ham indtrængende forestillinger og søgte ved de mest talende eksempler at bringe ham bort fra dette forsæt. Da jeg så, at jeg ikke opnåede noget herved, besluttede jeg at åbenbare hans fader hertugen sagen. Men Don Fernando var alt for snu og forstandig til ikke at have næret mistanke om og frygt for dette, da han indså, at jeg som hertugens trofaste tjener ville handle imod min pligt ved at skjule noget, hvorved min velgørers ære kunne lide så meget. For at stikke mig blår i øjnene sagde han derfor til mig, at han ikke fandt noget bedre middel til at slette den skønhed, der holdt ham fangen, af sin erindring end nogle måneders fravær. Vi ville benytte dette fravær til at besøge min fader, og for at få hertugens tilladelse dertil ville Fernando benytte det påskud, at han agtede at købe heste i min fødeby, hvor man avler de bedste heste i hele verden. Næppe havde jeg hørt ham sige dette, førend jeg tilskyndet af min kærlighed samtykkede i det, som om det havde været den fornuftigste beslutning, man kunne tænke sig, da jeg derved fik en ypperlig lejlighed til at gense min Lucinda. Drevet af mit håb og min længsel billigede jeg hans plan, bestyrkede ham i hans forehavende og rådede ham til at udføre sit forsæt jo før jo hellere, da fraværelse virkelig er i stand til at udslette selv de allerheftigste indtryk.

Men Fernando bedrog mig, for da han fortalte mig det, var han allerede, som jeg siden fik at vide, i besiddelse af den dejlige bondepige og havde nydt hendes kærlighed; nu ventede han kun på en gunstig lejlighed til uden fare at gøre det bekendt, da han var meget bange for, hvad hertugen ville gribe til, når han fik hans tåbelige streg at vide. Men såsom kærlighed hos de fleste unge mænd ikke er andet end attrå, hvis eneste formål er vellyst, og ender, så snart den har nået sit mål, fordi den ikke kan strække sig ud over de grænser, naturen har sat for den, grænser, som den ikke har sat for den sande kærlighed, så havde Don Fernando ikke så snart tilfredsstillet sin attrå ved at besidde bondepigen, før hans længsel tog af og hans lidenskab kølnedes; i stedet for ved sin fraværelse at søge helbredelse, som han foregav over for mig, søgte han i virkeligheden kun at løse sig fra det løfte, han havde givet hende. Hertugen gav ham lov til at rejse og befalede mig at ledsage ham. Vi ankom til min fødeby; min fader modtog ham, som han ifølge sin stand kunne vente det. Jeg ilede straks til min Lucinda, og alle mine følelser fik nyt liv (skønt de hverken havde været døde eller kølnede). Til min ulykke talte jeg med Don Fernando om det, fordi jeg syntes, at det inderlige venskab, han viste mig, gjorde mig det til en pligt ikke at skjule noget for ham. Jeg priste over for ham Lucindas skønhed, elskværdighed og klogskab i så høje toner, at min ros vakte hans ønske om at se en ung dame, der var begavet med så mange fortræffelige egenskaber. Min onde skæbne lod mig opfylde dette ønske ved en aften i skæret fra et lys at vise ham hende ved det vindue, hvor hun og jeg plejede at tale med hinanden. Han så hende der i hjemmedragt, og dette syn bragte ham i et nu til at glemme alle de skønheder, han hidtil

havde set. Han stod målløs, helt fra sans og samling af henrykkelse, kort sagt, så overvældet af elskov, som De, mine herrer, vil få at se i det følgende af min ulykkelige historie. For endnu heftigere at opflamme hans lidenskab, som han skjulte for mig og kun, når han var alene, åbenbarede for Himlen, føjede skæbnen det således, at han en dag fandt et brev fra Lucinda, hvori hun bad mig om at begære hende til hustru hos hendes fader, og i hvilket hun udtrykte sig med så megen forstand, ærbarhed og kærlighed, at Don Fernando efter at have læst det sagde til mig, at hos Lucinda var alle de legemets og sjælens fortrin forenede, som fandtes fordelt på alle jordens øvrige kvinder. Nu må jeg rent ud tilstå, at skønt jeg indså, med hvor stor føje Don Fernando priste Lucinda, så hørte jeg dog med meget mishag hendes pris af hans mund. Frygt bemægtigede sig mit hjerte, for han søgte hvert øjeblik at dreje talen hen på Lucinda, selv om han skulle trække den ved håret dertil. Det vakte hos mig en ubestemt og uforklarlig skinsyge, ikke fordi jeg havde mindste grund til at tvivle om Lucindas troskab, men det blev min skæbne at frygte netop det, som hendes troskab sikrede mig imod. Don Fernando bad altid om at måtte se de breve, som jeg skrev til Lucinda, og de svar, hun sendte mig. Men nu hændte det en gang, at Lucinda anmodede mig om at låne hende en ridderroman, som hun holdt meget af at læse i; det var historien om *Amadís af Gallien* ..."

Ikke så snart havde Don Quijote hørt en ridderbog nævne, før han sagde:

"Hvis Deres Velbyrdighed straks i begyndelsen af Deres historie havde sagt mig, at den nådige frøken Lucinda fandt behag i ridderbøger, så ville ingen anden ros have været

nødvendig for at overbevise mig om hendes sjælshøjhed. For hendes åndsevner kunne umuligt have været så fremragende, som De, min herre, har skildret dem, ifald hun ikke havde fundet smag i så liflig læsning. Det er altså ganske unødvendigt at anvende flere ord på at beskrive for mig hendes skønhed, hendes indre værd og forstand, for så snart man blot kender denne tilbøjelighed hos hende, viser den tilfulde, at hun er den skønneste og åndrigeste kvinde på hele jorden. Og jeg havde ligeledes gerne set, at De, min herre, foruden *Amadís af Gallien* samtidig havde sendt hende den fortræffelige *Rugel af Grækenland*, da jeg er vis på, at frøken Lucinda ville have haft megen fornøjelse af Daraida og Garaya og af hyrden Darinels åndfulde ord og de beundringsværdige vers i hans hyrdedigte, som han sang og fremstillede med så megen ynde, forstand og behændighed. Men den tid kan komme, da der kan bødes på denne skade, ja, den kan allerede nu gøres god igen, hvis blot Deres Velbyrdighed vil behage at følge med mig til min landsby, for der kan jeg give Dem mere end tre hundrede bøger, som er min sjæls næring og mit livs glæde. Ganske vist forekommer det mig nu, som om jeg slet ikke havde nogen mere, takket være onde og misundelige troldmænd. For øvrigt må Deres Velbyrdighed tilgive mig, at jeg har brudt mit løfte om ikke at falde Dem i talen. Men så snart jeg hører tale om riddervæsen og vandrende riddere, så står det lige så lidt i min magt at lade være med at tale om dem, som det står i solens at lade være med at lyse eller i månens at lade være med at fugte jorden med dug. De må altså tilgive mig og fortsætte; det ligger mig nu mest på hjerte."

Mens Don Quijote sagde alt dette, havde Cardenio ladet hovedet synke ned mod brystet. Han lod til at være faldet i dybe tanker, og skønt Don Quijote to gange bad ham om at fortsætte med sin historie, hævede han dog ikke hovedet og svarede ikke et ord. Efter en rum tids forløb løftede han hovedet og sagde:

"Jeg kan umuligt lade den tanke fare, og ingen i verden skal få mig til at lade den fare eller til at forandre mening, ja, det må være en dumrian, der kan tænke eller tro andet, end at hin skurk, mester Elisabat, havde omgang med dronning Madásima."

"Aldrig!" svarede Don Quijote i heftig vrede. "Jeg sværger ved den og den" (og efter sædvane udstødte han eden med dens fulde ordlyd), "at det er den sorteste ondskab eller, rettere sagt, skammelig bagtalelse. Dronning Madásima var en meget fornem dame, og det er en formastelse at slutte, at så høj en fyrstinde skulle indlade sig med en ligtorneskærer. Den, der påstår det modsatte, er en løgner og en kæltring, og det skal jeg lære ham, til fods eller til hest, væbnet eller ubevæbnet, ved nat eller dag, eller som han selv måtte ønske det."

Cardenio stirrede stift på ham, men da han just atter havde fået et anfald af sit vanvid, var han ikke i stand til at fortsætte sin historie, og Don Quijote havde heller ikke villet høre på den, så fornærmet var han over det, der var blevet sagt om dronning Madásima. Sælsomt nok! Han tog sig det lige så nær, som om hun havde været hans virkelige og fødte dronning. Så stor en magt havde de fordømte bøger over hans sind. Da Cardenio, der som sagt allerede ikke var ved sine fulde fem, hørte sig nævnt med titler som løgner og kæltring og andre slige ukvemsord, tog han denne spøg ilde op, løftede en svær

kiselsten fra jorden og kastede den med så stor kraft mod Don Quijotes bryst, at denne faldt om på ryggen. Da Sancho så, hvorledes hans herre blev behandlet, gik han løs på den afsindige med knytnæverne, men den pjaltede ridder tog så kampberedt imod ham, at han med et eneste næveslag kastede ham om for sine fødder, hvorpå han straks sprang op på ham og af hjertens lyst gav sig til at trampe på hans ribben. Gedehyrden ville forsvare dem, men det gik ham ikke et hår bedre, og efter at Cardenio havde overmandet og gennempryglet dem alle, lod han dem ligge og trak sig med fornem ro tilbage til sit skjulested mellem klipperne. Sancho rejste sig, og da hans galde løb over på grund af de uforskyldte prygl, han havde fået, ville han hævne sig på gedehyrden og sagde til ham, at det var hans skyld, fordi han ikke havde advaret dem om, at dette menneske undertiden ikke var rigtig i hovedet, for hvis de havde vidst det, kunne de have passet på og taget sig i vare for ham. Gedehyrden svarede, at han for længe siden havde sagt dem det, og når Sancho ikke havde hørt det, var det ikke hans skyld. Sancho sagde ham imod, gedehyrden gav ham svar på tiltale, et ord tog et andet, og enden på det blev, at de fløj hinanden i skægget og knubsede hinanden så kraftigt, at de ville have revet hinanden i stykker, om Don Quijote ikke havde skilt dem ad. Mens gedehyrden og Sancho endnu holdt fast på hinanden, råbte den sidste uafbrudt:

"Slip mig, Deres Velbyrdighed! Hr. Ridder af den bedrøvelige Skikkelse, denne karl er ikke slået til ridder, men kun en simpel bonde som jeg selv, så ham har jeg lov til at styre mit mod på, når han har fornærmet mig, og vi kan bakses med næverne som ærlige mænd."

"Det er rigtigt nok," sagde Don Quijote, "men jeg ved, at han er uden skyld i det, der er sket."

Så sluttede de fred, og Don Quijote spurgte på ny gedehyrden, om det ikke var muligt at finde Cardenio, da han umådelig gerne ville høre slutningen af hans historie. Gedehyrden svarede, hvad han allerede før havde sagt, nemlig at han intet fast opholdssted havde; men hvis ridderen endnu blev længe i denne egn af bjergene, så fandt han ham nok, enten klog eller gal.

22

Der handler om de mærkværdige ting, som mødte den tapre ridder af Mancha i Sierra Morena, og om hvorledes han efterlignede Mørkskøns pønitense.

Don Quijote bød gedehyrden farvel, besteg for anden gang Rosinante og befalede Sancho at følge ham, hvilket denne også gjorde, i meget dårligt lune. Efterhånden kom de ind imellem de allervildeste bjerge, og Sancho var færdig at revne af lyst til at snakke med sin herre. Han ønskede dog, at han selv skulle gøre begyndelsen, for ikke at komme til at handle imod hans befaling, men da han ikke kunne holde så lang en tavshed ud, sagde han endelig:

"Hr. Don Quijote, jeg vil bede Dem om at give mig Deres velsignelse og min afsked, for at jeg straks kan vende hjem til mit hus, min kone og mine børn, med hvem jeg dog i det mindste kan snakke så meget, jeg gider; at gå her i denne udørk med Deres Velbyrdighed både nat og dag og ikke måtte snakke, når man får lyst, det er så godt som at være levende begravet. Var skæbnen mig endda så god, at det var nu som i Isopeters tider, da dyrene kunne snakke, så havde det ingen nød, for så kunne jeg sladre med mit æsel om løst og fast for at forjage grillerne, men det er alt for hårdt og ikke til at holde ud at skulle flakke om hele sit liv og søge eventyr uden at finde andet end ribbensstød, himmelspræt, stenkast og tørre hug, og så endda skulle sy munden til og ikke turde komme frem med, hvad der ligger en på hjertet, som om man var både stum og døv."

"Jeg forstår dig nok, Sancho," svarede Don Quijote, "det forbud, der holder din tunge bundet, er ved at tage livet af dig. Godt, så løs den da, og tal så meget, som du lyster, men på den betingelse, at denne tilladelse kun står ved magt, så længe vi befinder os her i bjergene."

"Lad så være," sagde Sancho, "når jeg blot må tale nu, så må Vorherre sørge for fremtiden. For da straks at drage nytte af mit fripas vil jeg spørge: Hvad grund havde Deres Velbyrdighed til at tage sig så heftigt af dronning Magasina, eller hvad det nu var, hun hed? Hvad gjorde det vel til sagen, om hun var gode venner med den sabbat eller ej? Hvis Deres Velbyrdighed havde ladet det gå ind af det ene øre og ud af det andet, navnlig da De ikke var hendes dommer, så tror jeg, at den tossede var gået videre med sin historie, og så var vi blevet fri for stenene, ribbensstødene og en halv snes kraftige næsestyvere."

"På min ære, Sancho," svarede Don Quijote, "hvis du lige så nøje som jeg vidste, hvilken dydig og fortræffelig dame dronning Madásima var, så ville du vist sige, at jeg havde udvist den største tålmodighed ved ikke straks at sønderrive den mund, hvor fra der udgik sådanne bespottelser, for det er en gudsforgående smædelse at sige eller tænke, at en dronning har stået i forhold til en plastersmører. Sagens rette sammenhæng er den: at mester Elisabat var en meget forstandig mand og viis rådgiver, der stod i dronningens tjeneste som hovmester og læge, men at tro, at hun har været hans elskerinde, er vanvid og fortjener den hårdeste straf. Og for at du kan se, at Cardenio ikke selv vidste, hvad han sagde, så beder jeg dig overveje, at han ikke mere var ved sine fulde fem, da han kom med den snak."

"Det samme mener jeg," sagde Sancho, "og derfor var det ikke værd at tage hensyn til, hvad en gal mand sagde, for hvis en god skæbne ikke havde våget over Deres Velbyrdighed og styret stenen, så den ramte Dem i brystet og ikke i hovedet, så var det gået os net, fordi vi ville tage os af den dame, som Gud skal fordømme! Og selvfølgelig ville Cardenio være blevet frikendt, da enhver ved, at han er gal."

"Imod kloge så vel som imod gale," sagde Don Quijote, "er en vandrende ridder forpligtet til at værge kvindens ære, af hvilken stand hun så end er, hvor meget mere da en dronning af så høj værdighed som dronning Madásima, for hvem jeg nærer særlig forkærlighed på grund af hendes fortræffelige egenskaber; thi foruden at være smuk var hun samtidig overordentlig begavet og bar sine mange og store genvordigheder med heltemod. Mester Elisabats råd og selskab var hende til stor gavn og opmuntrede hende til at finde sig i sine lidelser med klogskab og standhaftighed. Deraf tog den uvidende og ondsindede pøbel anledning til at sige og tænke, at hun var hans elskerinde, men det er løgn, siger jeg endnu en gang, og tusinde gange løgn i deres hals, der tænker eller siger det."

"Jeg hverken tænker eller siger det," sagde Sancho, "lad enhver bære sin egen sæk til mølle. Hvad rager det mig, om hun var hans bolerske eller ej? Det må hun stå Gud til ansvar for. Det er ikke værd at feje for sin nabos dør og lade skarnet ligge for sin egen. Hvad angår fremmede folks handel og vandel mig?

Hvo der med bedrag vil købe,
faren selv for tab må løbe.

Og det er en evig sandhed, at

nøgen er jeg, nøgen blev jeg født,
intet har jeg vundet og forødt.

Men selv om så var, hvad kom det da mig ved?

Tror du, der af sulemad en mængde være må,
er der end ej kroge mer at hænge sulet på.

Men lejlighed gør jo tyve! Hvor meget værre blev ikke Vorherre bespottet!"

"Gud hjælpe dig," sagde Don Quijote, "for alle de urimeligheder, der vælter ud af munden på dig! Hvad har alle disse ordsprog at gøre med den sag, vi taler om? For livs og døds skyld, Sancho, ti stille, og tal for fremtiden kun til dit æsel, men bryd dig ikke om det, som du ikke forstår. Brug alle dine fem sanser, og søg at begribe, at jeg har gode grunde for alt, hvad jeg har gjort, gør og vil gøre, og at det på det nøjeste stemmer overens med ridderskabets regler, som jeg kender bedre end alle de riddere i hele verden, der har fulgt dem."

"Herre," sagde Sancho, "er det da en af ridderskabets regler, at vi på må og få skal drage om her i disse bjerge, hvor der hverken er vej eller sti, for at lede efter en forrykt, der, når vi har fundet ham, måske får lyst til at fuldende, hvad han har begyndt på; jeg mener ikke sin fortælling, men at knuse hovedet på Deres Velbyrdighed og ribbenene på mig i hundrede stykker?"

"Hold mund, siger jeg dig endnu en gang," svarede Don Quijote, "og jeg vil lade dig vide, at det ikke blot er ønsket om at finde den forrykte, der driver mig til at drage om her i egnen, men samtidig lysten til her at øve en stordåd, ved hvilken mit navn vil blive berømt og bekendt i alle jordens hidtil opdagede

lande. Og den vil blive af den art, at den vil trykke bekræftelsens segl på alt, hvad der er fuldkomment og berømmeligt hos en vandrende ridder."

"Og er denne stordåd forbundet med megen fare?" spurgte Sancho.

"Nej," svarede han af den bedrøvelige skikkelse, "ganske vist kan terningerne jo falde således, at vi ikke har gjort noget glimrende kast, men en fejl; dog vil det fornemmelig bero på din flid og omhu."

"Min flid og omhu?" sagde Sancho.

"Ja," sagde Don Quijote, "for hvis du hurtigt kommer tilbage fra det sted, jeg agter at sende dig hen, så vil min pine snart få ende og mit ry hurtigt brede sig. Derfor anser jeg det heller ikke for tjenligt at lade dig forblive i uvished længere, og for at du kan forstå, hvortil mine ord hentyder, vil jeg lade dig vide, at Amadís af Gallien var en af de mest fuldkomne af de vandrende riddere. Og dog er dette udtryk ikke det rette. Han var ikke en af de mest fuldkomne, for han var den første, den eneste, den ypperste, mesteren for alle dem, der på hans tid levede i verden. Don Belianis, såvel som alle de andre, om hvem man ved en skammelig fejltagelse har sagt, at de var nået op på højde med ham, stikker af imod ham som dværge, det sværger jeg dig til, og dermed punktum. Endvidere siger jeg dig, at når en maler vil stræbe efter berømmelse ved sin kunst, så må han til forbilleder tage originaler af de allerbedste kunstnere, han kender, og den samme regel gælder for ethvert betydeligt kald eller virksomhed, der tjener til pryd for staten. På lignende måde bærer da den sig ad, der vil erhverve sig navn som en klog og standhaftig mand, og således må han bære sig ad. For han

må efterligne Odysseus, i hvis person og prøvelser Homer har givet os et levende billede på klogskab og standhaftighed, lige som Virgil i sin Æneas har vist os et eksempel på sønlig kærlighed og en tapper og erfaren feltherres skarpsyn. De har ikke beskrevet og afmalet disse helte, som de var, men som de burde være for ved deres dyder at tjene til forbillede for de kommende slægter. På samme måde var Amadís nordstjernen, morgenbringeren og solen for alle vandrende og trofast elskende riddere, som alle vi, der har svoret til kærlighedens og ridderskabets fane, bør søge at efterligne. Da dette nu forholder sig således, så finder jeg, ven Sancho, at den vandrende ridder, der efterligner ham mest, vil være mest sikker på at opnå de ridderlige fuldkommenheder. Men nu var en af de bedrifter, hvorved denne ridder mest viste sin forsigtighed, tapperhed, mandighed, tålmodighed, standhaftighed og kærlighed, den pønitense, han pålagde sig, da han (forstødt af sin herskerinde Oriana) trak sig tilbage på Armodsklippen og antog navnet Mørkskøn, et navn, der på betydningsfuld måde betegnede den levevis, som han frivilligt havde valgt. Og det vil falde mig meget lettere at efterligne ham i dette end i at kløve kæmper, hugge hovedet af slanger, dræbe drager, slå krigshære på flugt, sænke flåder og hæve fortryllelser. Og da disse egne er så velskikkede til slige bodsøvelser, kan jeg ikke indse, hvorfor jeg skulle lade den lejlighed, der nu så bekvemt byder mig sin hårlok, gå unyttet fra mig."

"Men," spurgte Sancho, "hvad er det da egentlig, Deres Velbyrdighed vil gøre på dette øde sted?"

"Jeg har allerede sagt dig," svarede Don Quijote, "at jeg vil efterligne Amadís af Gallien. Jeg vil forestille den fortvivlede,

naragtige, rasende, for derved samtidig at efterabe den tapre Don Roland, da han ved en kilde fandt sporene af den skændighed, som den skønne Angelica havde bedrevet med Medor, hvorved han blev afsindig af kummer, rykkede træer op med rode, grumsede vandet i kilderne, dræbte hyrder, ødelagde hjordene, nedbrændte hytter, nedbrød huse, bortslæbte hopper og begik tusinde andre overgreb, værdige til evigt navn og antegnelse. Men da jeg ikke er til sinds at efterligne Roldan, Rolando eller Roland (thi han har alle tre navne) skridt for skridt i alle de galskaber, han begik, sagde eller tænkte, vil jeg, så godt jeg kan, foretage et udvalg af dem, som jeg anser for de væsentligste, og det kan være, jeg lader mig nøje med at efterligne Amadís alene, uden at foretage mig skadelige galskaber, og blot ved tårer og følsomhed søger at vinde så herligt et ry som nogen."

"Mig forekommer det," sagde Sancho, "at de riddere, som lod sig henrive til sligt, blev opæggede til det og havde skellig grund til deres narrestreger og pønitense. Men hvilken årsag har Deres Velbyrdighed til at blive gal? Hvilken dame har forsmået Dem? Hvilke tegn har De fundet på, at fru Dulcinea af Toboso har fjaset med en mohr eller en kristen?"

"Det er just det ypperste og fineste ved min opførsel," sagde Don Quijote; "der er hverken noget fortjenstfuldt eller hæderværdigt ved, at en vandrende ridder går fra forstanden, når han har grund til det. Nej, det fine er at blive vanvittig uden mindste anledning og derved føre sin herskerinde til hjerte, at når man kan begå slige ting, mens man har sit på det tørre, hvad må man da ikke kunne bedrive, når man er gennemblødt. Desuden kan jeg i min lange adskillelse fra min herskerinde

finde en grusom anledning, for som du fornylig har hørt af hyrden Ambrosio, føles og befrygtes alle ulykker af den fraværende. Spild altså ikke tiden, ven Sancho, med at tilskynde mig til at lade en så sjælden, lykkelig, uset og uhørt efterligning fare. Gal er jeg, og gal vil jeg være, indtil du kommer tilbage med svar på det brev, som jeg agter at sende dig afsted med til min herskerinde Dulcinea. Og bliver svaret således, som min troskab har fortjent det, så har mit vanvid og min pønitense en ende, men får din sendelse det modsatte udfald, så bliver jeg gal for alvor og kan som følge deraf intet mere føle. Altså slipper jeg, hvordan svaret så bliver, for den nød og græmmelse, hvori du efterlader mig, enten ved at nyde den lykke, du bringer mig, som en klog mand, eller derved, at jeg i mit vanvid bliver ufølsom for den ulykke, du forkynder mig. Men sig mig, Sancho, har du forvaret Mambrins hjelm godt? Jeg lagde nok mærke til, at du tog den op fra jorden, da det utaknemmelige menneske ville slå den i stykker, men ikke kunne, hvoraf man kan se, hvilket fortræffeligt metal den er gjort af."

Hertil svarede Sancho:

"Ved Gud, hr. ridder af den bedrøvelige skikkelse, der er nogle af de ting, som Deres Velbyrdighed siger, jeg ikke har tålmodighed til at nedsvælge og fordøje, og De bringer mig til at tro, at alt, hvad De har sagt om ridderskabet, om at vinde kongeriger og kejserdømmer og skænke øer og andre store herligheder og belønninger bort, således som det er skik og sædvane blandt de vandrende riddere, ikke er andet end lutter vind og opdigtning, falbelader eller fabler, hvad det nu er, det hedder, for når man hører Deres Velbyrdighed sige, at et barberbækken er Mambrins hjelm, og De ikke er kommet af

den vildfarelse i løbet af hele fire dage, kan man så andet end tro, at den, som siger og påstår sligt, ikke er rigtig i hovedet? Barberbækkenet har jeg lagt i min sæk, sammentrykket og ganske fuldt af buler, for at bringe det med hjem, udbedre det og bruge det, når jeg skal sæbe mit skæg ind, såfremt Gud da vil være mig så nådig, at jeg en gang får kone og børn at se igen."

"Hør, Sancho," sagde Don Quijote, "ved den samme Gud, som du før svor ved, vil jeg nu sværge, at du besidder den mest indskrænkede forstand, som nogen våbendrager i verden nogen sinde har eller har haft. Hvorledes er det muligt, at du i al den tid, du har fulgt mig, ikke har lært at indse, at alt, hvad der hænder de vandrende riddere, tager sig ud som hjernespind, tåbelighed og galskaber? Ikke fordi det i og for sig er således, men fordi vi altid er omringet af en mængde troldmænd, som efter eget behag forvandler og fordrejer alt, hvad der har med os at gøre, alt eftersom de har lyst til at gavne os eller volde os fordærv. Deraf kommer det, at det, der for dig ser ud som et barberbækken, synes mig at være Mambrins hjelm og vil forekomme en anden at være noget helt andet. Og det må kaldes en sjælden forsigtighed af den troldmand, som er på mit parti, at han har sørget for, at det, som virkelig og i sandhed er Mambrins hjelm, forekommer alle andre at være et barberbækken, for da den er af så høj værdi, ville den ellers skaffe mig hele verden på halsen, og alle ville søge at berøve mig den. Men nu, da man tror, at den er et barberbækken, skøtter ingen om at bemægtige sig den, hvilket den karl jo beviste, som først ville slå den i stykker og så lod den ligge på jorden uden at tage den med sig, for havde han vidst, hvad det var, havde han tilforladelig ikke ladet den ligge. Forvar den derfor godt,

Sancho. I øjeblikket har jeg ikke brug for den, da jeg må afføre mig alle mine våben og gå lige så nøgen, som jeg blev født til verden, såfremt jeg under min pønitense får lyst til snarere at efterligne Roland end Amadís."

Under denne samtale nåede de til en meget høj klippe, der lå mellem de andre, som om den var udhugget ved kunst. En klar og stor bæk flød ved dens skrænter, og den var omgivet af en så dejlig græsklædt mark, at det var en lyst at betragte den, og en stor del vildtvoksende træer samt en mængde urter og blomster gjorde stedet overmåde behageligt. Ridderen af den bedrøvelige skikkelse valgte straks denne klippe til at gøre pønitense på, og så snart han var kommet hen til den, råbte han med høj røst, som om han allerede var afsindig:

"O, I himle, dette er det sted, som I dannede og bestemte for mig, at jeg her skulle begræde de ulykker, som I selv har pålagt mig! Dette er klippen, hvor mine øjnes væde skal forøge vandet i denne lille bæk, og mine uafladelige og dybe sukke skal bevæge bladene på disse klippefæstede træer, som vidnesbyrd om den straf, mit vågende sind må udholde. O, I skov- og fjeldguder, hvem I end er, som har eders bopæl her, lyt til en ulykkelig elskers klage! Ved lang fraværelse og indbildt mistanke er han bragt til at jamre mellem disse brinker og klage over de hårde kår, der er pålagt ham af den utaknemmelige og dejlige dame, som er al jordisk skønheds alfa og omega! O, I nymfer, som er vante til at bebo det inderste af disse klipper for ikke at forstyrres i eders søde ro af de kåde og utugtige satyrer, der (omend forgæves) elsker eder, hjælp mig at bejamre mine ulykker, eller bliv i hvert fald ikke kede af mine klager! O, Dulcinea af Toboso, mit lys ved nat, mine lidelsers ære,

polarstjerne på mine veje, min lykkes ledestjerne, hvis Himlen skal bønhøre dig, så betragt dette sted og den tilstand, hvori din fraværelse har hensat mig, og lad den tage en lykkelig ende, således som min troskab fortjener det! O, I ensomme træer, der for fremtiden skal gøre mig selskab i dette øde, giv mig ved eders grenes milde bevægelse et tegn på, at min tilstedeværelse ikke er eder til ubehag! Og du, min tro våbendrager og elskelige staldbroder i heldige og uheldige foretagender, indprent alt det, som du vil se mig foretage mig, dybt i dit minde, at du kan fortælle det til den første og oprindelige årsag til det alt sammen!"

Idet han sagde dette, sprang han ned af Rosinante, tog på et øjeblik tømmen og sadlen af den og gav den med den flade hånd et slag over krydset, med de ord:

"Den, der selv ingen frihed har, skænker dig den, o hest, der er lige så navnkundig ved dine bedrifter som ulykkelig i din skæbne! Gå, hvorhen du vil! På din pande står skrevet, at du i hurtighed ikke har din lige, hverken i Astolphos hippogrif eller i den såkaldte frontino, som kom frøken Bradamante så dyrt at stå!"

Da Sancho så det, sagde han:

"Gid den få last og skam, der har friet os fra den møje ligeledes at afsadle mit æsel, som også nok kunne fortjene at roses og klappes på grund af sine gode egenskaber. Skønt, hvis det havde været her nu, så ville jeg alligevel ikke have tilladt nogen at afsadle det, og der ville heller ikke have været nogen grund til det, for det forstod sig ikke på reglerne for forelskede og fortvivlede og ville ikke have kunnet afgive vidnesbyrd om dem, da dets herre (og dets herre var jeg, så længe Gud viste

mig den nåde) hverken var forelsket eller fortvivlet. Og, hr. ridder af den bedrøvelige skikkelse, hvis det virkelig skal være alvor med min rejse og Deres Velbyrdigheds vanvid, ville det så ikke være bedre, om vi sadlede Rosinante op igen, for at den kunne erstatte det æsel, jeg har mistet, og så meget hurtigere bringe mig frem og tilbage, for skal jeg gøre rejsen til fods, ved jeg ikke, når jeg kommer til vejs ende, og endnu mindre, hvornår jeg kommer tilbage, da jeg tilforladelig er en meget slet fodgænger."

"Jeg siger, Sancho," svarede Don Quijote, "at du i den sag kan gøre, som du vil, siden din indvending ikke synes mig ugrundet. Og jeg har bestemt, at du skal rejse bort om tre dage, fra i dag at regne, da det er mit ønske, at du i den tid skal se, hvad jeg gør for min dame, og fortælle hende det."

"Kan der være mere tilbage at se, end hvad jeg allerede har set?" spurgte Sancho.

"Det forslår kun lidt," sagde Don Quijote, "der mangler endnu, at jeg skal sønderrive mine klæder, brække mine våben itu og støde hovedet mod disse klipper, foruden mange andre ting af samme art, som du vil blive henrykt over."

"For Guds skyld, herre," sagde Sancho, "så se Dem vel for, hvor De render imod med hovedet, for De kunne træffe på sådan en klippe eller skarp kant, at hele pønitensebygningen faldt omkuld med det samme. Jeg ved ikke, om Deres Velbyrdighed er enig med mig, men jeg synes, at da det nu i dette tilfælde er så yderst nødvendigt at rende hovedet imod noget, at tingen ligesom slet ikke kan være gyldig på anden vis, så kunne Deres Velbyrdighed (siden det dog er spilfægteri alt sammen og kun ment som spøg) lade sig nøje med at støde

hovedet ned i vand eller også mod noget blødt, så som kattun eller sligt, og så lade mig drage min kås med brevet! Jeg skal nok berette fru Dulcinea, at Deres Velbyrdighed render hovedet mod klipper, der er hårdere end diamant."

"Jeg er dig forbunden for din gode vilje, ven Sancho," sagde Don Quijote, "men jeg må gøre dig opmærksom på, at alle disse ting aldeles ikke er spilfægteri, men meget virkelige, for ellers ville jeg handle imod ridderskabets anordninger, der befaler os aldrig at lyve og truer os med straf for det, som frafaldne kættere. Men at udføre en handling i stedet for en anden er det samme som at lyve. Derfor skal også mine hovedstød være virkelige og kraftige, uden mindste spidsfindighed eller blændværk. Det er bedst, at du lader mig beholde noget plaster og salve til at læge mig med, siden det var skæbnens vilje, at vi skulle miste balsammen."

"Det var da langt værre, at vi forliste æslet, for med det mistede vi både plaster, salve og hele klatten, og jeg vil bede Deres Velbyrdighed aldrig at minde mig om den forbandede drik, for så snart jeg blot hører den nævne, vender sjælen sig i livet på mig, og maven står mig helt oppe i halsen, men endnu mere beder jeg Dem betænke, at min vej er lang, og at der allerede i det, jeg har set, er ting nok at fortælle vidt og bredt om til min frue! Skriv derfor brevet, og lad mig gøre mig rejsefærdig med det samme, for jeg længes hjerteligt efter at udfri Deres Velbyrdighed af den skærsild, hvori De befinder Dem."

"Du kalder det en skærsild, Sancho?" svarede Don Quijote, "du gjorde bedre i at sige Helvede, ja, noget endnu værre, hvis det fandtes."

"Når man først er i Helvede," svarede Sancho, "så er der ingen fyring, har jeg hørt sige."

"Jeg forstår ikke, hvad du mener med fyring," sagde Don Quijote.

"Med fyring mener jeg," svarede Sancho, "at i Helvede fyrer de ingen; når man først er kommet der, slipper man aldrig ud igen. Men Deres Velbyrdighed vil det gå ganske omvendt, eller også må det stå slet til med mine fødder, om jeg ikke med sporerne kan vække nogen fyrighed hos Rosinante. Og hvis jeg blot i god stand kommer til Toboso til den nådige fru Dulcinea, så skal jeg beskrive de dumheder og dårskaber (for det er jo et og det samme), som Deres Velbyrdighed har begået og fremdeles begår, på en sådan måde, at jeg snart skal gøre hende så smidig som en handske, om hun så til en begyndelse var stivere end en korkeg. Og med hendes honningsøde og liflige svar skal jeg vende tilbage gennem luften som en heksemester og hente Deres Velbyrdighed ud af denne skærsild, som synes et helvede, men dog ikke er det, da Deres Velbyrdighed har håb om at slippe ud der af, hvad de, der er i Helvede, ikke har, som jeg allerede har sagt, hvilket jeg også tror, Deres Velbyrdighed vil sande."

"Det forstår sig," sagde han af den bedrøvelige skikkelse, "men hvorledes skal vi nu bære os ad med at skrive brevet?"

"Og anvisningen på de tre unge æsler," tilføjede våbendrageren.

"Det skal anføres alt sammen," sagde Don Quijote, "og da vi intet papir har, bliver det vel bedst efter de gamles skik at skrive enten på træernes blade eller på en vokstavle, skønt den sagtens vil være lige så vanskelig at få fat i for øjeblikket som papir. Dog,

det rinder mig i sinde, at det nok var allersnildest at skrive det i Cardenios notesbog og så lade dig sørge for at få det rigtig smukt afskrevet på fint papir, så snart du kommer til et sted, hvor der er en skolemester eller en klokker, der vil påtage sig det, men endelig ikke en af de folk, der skriver procesakter eller skiftebreve, for så kan ingen fanden forstå det."

"Men hvorledes nu med underskriften?" spurgte Sancho.

"Kærlighedsbreve underskrives ikke," svarede Don Quijote.

"Ja, det er godt nok," sagde Sancho, "men anvisningen må endelig underskrives, og bliver det gjort af ham, der renskriver den, så kunne man sige, at det var en falsk underskrift, og jeg gå tabt af mine tre æsler."

"Så vil jeg underskrive anvisningen i notesbogen, og når du viser den til min søsterdatter, vil hun ikke gøre vanskeligheder. Underskriften på kærlighedsbrevet skal lyde således: *Deres indtil døden: Ridderen af den bedrøvelige skikkelse.* Det har intet at betyde, at brevet er skrevet med en fremmed hånd, for hvis jeg husker ret, kan min Dulcinea hverken læse eller skrive og har aldrig i sine levedage set et brev eller en tøddel fra min hånd, fordi vor kærlighed altid var så platonisk, at vi aldrig har tilladt os mere end ærbødig beskuelse, og endda været så sparsomme med den, at jeg med sanden tør sige, at i de tolv år, hun har været mig kærere end min øjesten, har jeg ikke set hende fire gange, og det er meget muligt, at hun ikke en gang af de fire er blevet opmærksom på, at jeg betragtede hende, så strengt og tilbageholdende er hun blevet opdraget af sin fader, Lorenzo Corchuelo (lille korktræ), og sin moder, Aldonza Nogales (nøddetræ)."

"Ej, ej!" sagde Sancho, "er Lorenzo Corchuelos datter fru Dulcinea af Toboso, ellers kaldet Aldonza Lorenzo?"

"Hende er det," sagde Don Quijote, "og hun fortjente at være herskerinde over hele verden."

"Jeg kender hende jo på en prik," sagde Sancho, "og jeg kan sige, at hun i leg kaster jernstangen så kraftigt som den første knøs på hele egnen. Ved giveren af alle gode gaver, tøsen er rask og flink, hendes næver sidder ikke forkert på skaftet, hun har mod og mands hjerte, og den vandrende ridder, der får hende til dame, får kam til sit hår. Hillemænd, sikke lunger og sikket bryst hun har! Jeg kan fortælle Dem, at hun en dag gik op i landsbyens kirketårn for at kalde på en af sin faders folk, der var ude i hans vænge, og skønt han var mere end en halv mils vej derfra, hørte han hende dog så grangiveligt, som om han havde stået under tårnet. Hendes største dyd er den, at hun slet ikke er knibsk, men ganske ligefrem. Hun spøger med alle og enhver og fjaser og nappes, så det er en lyst. Og nu, hr. ridder af den bedrøvelige skikkelse, kan jeg sige for vist og sandt, at De ikke er at fortænke, om De bliver gal for hendes skyld. De har den allerstørste føje til at fortvivle og hænge Dem, uden at nogen kan sige eller tænke andet end, at De har fuldkommen ret, om også Fanden tager Dem. Og jeg var veltilfreds, at jeg allerede var afsted, bare for at få hende at se igen, for det er mangen god dag siden, jeg så hende, og hun må have forandret sig meget, for intet skæmmer pigebørnenes ansigt så meget som idelig at løbe rundt i solen og den fri luft på marken. Dog må jeg tilstå Dem en sandhed, hr. Don Quijote, nemlig at jeg hidtil har svævet i en stor vildfarelse. Jeg troede i al enfoldighed, at fru Dulcinea af Toboso var en fornem prinsesse, som Deres

Velbyrdighed havde forelsket sig i, eller en anden person, som fortjente at modtage så prægtige foræringer som Dem, Deres Velbyrdighed har sendt hende, så vel i biscayeren som i galejslaverne, og mange flere endnu, at regne efter de mange sejre, som Deres Velbyrdighed må have vundet på den tid, da jeg endnu ikke var Deres våbendrager. Men er det mon vel betænkt at overbringe så prægtige foræringer til Aldonza Lorenzo – hvad jeg ville sagt: Fru Dulcinea af Toboso – og at byde alle dem, som Deres Velbyrdighed har sendt og sender til hende, at falde på knæ for hende? For hvor let kunne det ikke ske, at De, netop som De ankom, fandt hende i færd med at hegle hør eller tærske i loen, hvorover de da ville skamme sig, mens hun ville le ad Dem og gøre nar ad foræringerne?"

"Jeg har allerede tidligere sagt dig, Sancho," svarede Don Quijote, "at du er en stor sladderhank, og at du trods dit langsomme begreb meget ofte er bidende. Men for at du kan se din dumhed og min indsigt, så giv nøje agt på en lille fortælling. Du må altså vide, at der var en dejlig, munter og rig enke, som forelskede sig i en ung elev, der var velskabt og ganske begavet. Dette kom hans foresatte for øre, og en dag gav han enken en broderlig irettesættelse og sagde: Frue, jeg er ikke uden grund faldet i den største forundring over, at en så anselig, dejlig og bemidlet dame som Deres Velbyrdighed har forelsket sig i et så ringe, lavtstående og vankundigt menneske som han, da der i vort kollegium findes så mange lærere, forstandere og teologer, som Deres Velbyrdighed kunne have vraget imellem som mellem pærer og sagt: Den behager mig, men den ikke. Hun svarede meget muntert: Deres Velbyrdighed tager højligt fejl og synes meget gammeldags i Deres tankegang, når De mener, at

jeg i ham har gjort et dårligt valg, fordi han forekommer Dem uvidende, da han jo til det, jeg forlanger af ham, har filosofi nok, ja, mere end selve Aristoteles – altså, Sancho, til det, jeg forlanger af Dulcinea af Toboso, er hun lige så vel skikket som nogen prinsesse i verden. Ikke alle de poeter, der har besunget deres elskede under opdigtede navne, som de selv har givet dem, har i virkeligheden haft nogen elskerinde. Tror du måske, at alle de Amaryllis'er, Phyllis'er, Silvia'er, Diana'er, Galathea'er, Filia'er og utallige andre, som vore bøger, viser og skuepladser vrimler af, var virkelige damer med kød og blod og de mænds elskerinder, som besynger og har besunget dem? Nej, vist ej! De fleste har selv opfundet dem for at gøre dem til genstand for deres vers og for at blive anset for forelskede og mænd, som var værdige til at elskes. Det er mig altså nok at tro, at den gode Aldonza Lorenzo er dejlig og dydig; hendes slægtsregister gør lidet eller intet til sagen. For man vil ikke gå hen og foretage nogen prøvelse af hendes aner for at skænke hende en af Spaniens militære ridderordener, og mig behager det nu en gang at tro, at hun er den fornemste prinsesse i verden, for ifald du ikke ved det, Sancho, så lær det nu, at der er to ting, der frem for alle andre er i stand til at opvække kærlighed, nemlig stor skønhed og et godt rygte, og begge findes i allerhøjeste grad hos Dulcinea, for i dejlighed har hun ikke sin lige, og i et godt rygte kommer meget få hende nær. Kort sagt, jeg forestiller mig, at alt, hvad jeg siger om hende, forholder sig således i virkeligheden, og at det hverken er for meget eller for lidt. Jeg afmaler mig hende i indbildningen således, som jeg ønsker hende, såvel med hensyn til dejlighed som til dyd. Helena kommer hende ikke nær, Lucretia overgår hende ikke,

og lige så lidt nogen af de forbigangne tiders berømte kvinder, hverken hos grækerne, barbarerne eller latinerne. Og nu kan man sige, hvad man vil, for selv om jeg bliver dadlet for det af de uforstandige, så vil de strengeste dommere dog ikke straffe mig."

"Jeg siger, at jeg er et æsel," mælede Sancho, "og at Deres Velbyrdighed har ret i alt, hvad De har sagt. Men hvor i alverden kunne det ord æsel dog nu falde mig i munden, da jeg ved, at man ikke skal nævne strikken i hængt mands hus. Dog, nu må Deres Velbyrdighed hjælpe mig til snart at få det brev, og Gud til at tøjle min tunge."

Derpå trak Don Quijote lommebogen frem, gik til side og begyndte meget roligt at skrive sit brev. Da det var færdigt, kaldte han på Sancho og sagde, at han ville læse det højt for ham, for at han skulle kunne indholdet udenad i det tilfælde, at han kom for skade at tabe det på vejen. Hertil svarede Sancho:

"Deres Velbyrdighed må hellere skrive det to eller tre gange her i bogen og så give mig den; jeg skal nok tage vare på den. Men at vente, at jeg skulle lære det udenad, er tåbeligt, for min hukommelse er så svag, at jeg tit og ofte glemmer, hvad jeg selv hedder. Dog, hvorom alting er, Deres Velbyrdighed, læs det kun højt for mig, for det vil være mig en stor fornøjelse at høre det; brevet er sikkert meget smukt."

"Så hør da," sagde Don Quijote, "det lyder således:

Don Quijote til Dulcinea af Toboso.

Stormægtigste og høje frue!
Såret af fraværelsens spyd har ædt sig ind til mit inderste hjerte, der sender dig, sødeste Dulcinea af Toboso, en

hilsen, det selv ikke har fået. Hvis din dejlighed foragter mig, hvis din fortræffelighed ikke kommer mig til gode, hvis din afvisning tynger mig til jorden, da kan jeg næppe (skønt jeg ganske er tålmodighed) længere udholde denne pønitense, som allerede i forvejen er såre grum og hård. Min gode våbendrager, Sancho, skal give dig, o dejlige utaknemmelige, min elskede fjende, en fuldstændig beretning om den smerte, jeg for din skyld må udholde. Hvis du værdiges at husvale mig, er jeg for evig din, vil du ikke det, så gør, hvad du lyster; ved at ende mit liv tilfredsstiller jeg din grumhed og min attrå.

Din indtil døden

Ridderen af den bedrøvelige skikkelse.

"Ved min faders sjæl," sagde Sancho, da han havde hørt brevet, "er det ikke det prægtigste, jeg i mine dage har hørt! Hille den, hvor Deres Velbyrdighed dog forstår at sige lige alt, hvad De vil! Og hvor net har De ikke ind i underskriften flikket dette, *Ridderen af den bedrøvelige skikkelse*. Jeg siger for vist og sandt, at Deres Velbyrdighed er Fanden selv, og der er intet, som De jo ikke ved."

"Det er nødvendigt," sagde Don Quijote, "for de øvelser, jeg har påtaget mig."

"Det kan være rigtigt nok," sagde Sancho, "men vil Deres Velbyrdighed nu ikke skrive anvisningen på de tre unge æsler på den anden side og gøre underskriften meget tydelig, så at enhver kan kende den, når jeg kommer hjem."

"Det er just min agt," sagde Don Quijote, og da han havde skrevet den, læste han den for ham.

Den lød således:

> Jeg befaler Deres Velbyrdighed, min frøken søsterdatter, imod denne min æselanvisning at tilstille Sancho, min våbendrager, tre af de fem dyr, jeg efterlod hjemme under Deres opsyn. Hvilke tre æsler jeg befaler Dem at lade ham føre med sig, da jeg har modtaget betalingen for dem, og skal den blive Deres Velbyrdighed godtgjort mod dette bevis og hans egenhændige kvittering. Givet i hjertet af Sierra Morena, den 22. august indeværende år.

"Det er ret godt," sagde Sancho, "skriv det nu kun under, Deres Velbyrdighed."

"Det behøver ingen underskrift," svarede Don Quijote, "når jeg har paraferet det, så gælder det lige så fuldt som en underskrift og er mere end nok for tre hundrede æsler, endsige for tre."

"Jeg forlader mig på Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "fly mig det da kun; jeg vil gå hen og sadle Rosinante og derpå komme igen for at få Deres Velbyrdigheds velsignelse, for jeg agter at tiltræde rejsen straks uden at se nogle af de narrestreger, Deres Velbyrdighed har at gøre. Jeg kan sige, at jeg har set Dem gøre så mange, at jeg ikke behøvede at se flere."

"Jeg vil i det mindste, og da det er så nødvendigt, forlanger jeg atter, som jeg har sagt, at du skal se mig nøgen, Sancho, mens jeg foretager mig et eller to dusin galskaber. Det vil i det højeste tage en halv times tid, og når du har set disse med dine egne øjne, kan du trygt sværge på de øvrige, du vil lægge til, og

jeg kan forsikre dig, at du ikke vil kunne opregne så mange, som jeg agter at begå."

"For Guds skyld, herre," sagde Sancho, "lad mig blot ikke se Deres Velbyrdighed nøgen! Jeg ville blive så bevæget over det, at jeg umuligt kunne bare mig for gråd, og mit hoved er endnu så fortumlet af alle de tårer, jeg fældede den nat over mit æsel, at jeg ikke kan tåle at flæbe nu igen. Hvis Deres Velbyrdighed altså finder behag i, at jeg endelig skal se nogle af Deres dumheder, så gør Dem for alle ting påklædt, hurtigt, det første det bedste, der falder Dem ind. Især da det, som jeg allerede har sagt, er ganske overflødigt for min skyld. Jeg kan så nå at komme meget hurtigere tilbage og bringe Deres Velbyrdighed de gode tidender, som De ønsker og fortjener at få. Og såfremt fru Dulcinea slår krøller på næsen og ikke svarer, som hun bør, så vil jeg gøre min ed på, at jeg skal drive det rigtige svar ud af kroppen på hende med spark og næsestyvere. Skulle jeg vel finde mig i, at så berømt en vandrende ridder som Deres Velbyrdighed skulle blive rent gal for sådan en ...? Lad den gode frøken tage sig i vare for at få mig til at sige ordet, for ved Gud, gør hun mig hovedet kruset, så måler jeg hende skæppen fuld, og det for en rimeligere pris, end hun nogen sinde i sit liv har fået det. Hun kender mig ikke, hvis hun tror, hun kan stryge mig om munden med en harefod, for hvis hun kendte mig, så ville hun min tro ikke føle mig på tænderne."

"Ved min ære, Sancho," sagde Don Quijote, "det lader til, at du ikke er klogere end jeg."

"Jeg er ikke så gal som De," sagde Sancho, "men jeg er mere hidsig. Dog nok om det! Hvad vil Deres Velbyrdighed holde livet

oppe ved, til jeg kommer tilbage? Vil De gøre landevejen usikker lige som Cardenio og udplyndre hyrderne?"

"Det skal du ikke bekymre dig om, Sancho," sagde Don Quijote, "for selv om jeg også havde anden mad, ville jeg dog kun spise de urter og frugter, som denne eng og disse træer giver mig, for det hovedsagelige ved mit forehavende består netop i at faste og drive andre bodsøvelser."

Derpå sagde Sancho:

"Ved Deres Velbyrdighed, hvad jeg er bange for? Jeg frygter for, at jeg, når jeg kommer tilbage igen, aldrig vil kunne finde det sted, hvor jeg har forladt Dem, så hemmeligt og bortgemt er Deres skjul."

"Mærk dig det nøje," sagde Don Quijote, "jeg skal søge ikke at vige bort fra den nærmeste omegn og undertiden gøre mig den ulejlighed at stige op på toppen af de højeste klipper for at se, om du kommer tilbage. Imidlertid bliver det nok det sikreste, at du skærer nogle grene af den gyvel, som gror her i store masser, og strør dem på jorden fra tid til anden, indtil du kommer ud på fri mark. De kan tjene dig til mærkestene og tegn, hvorved du kan finde mig igen, lige som Theseus fandt ud af labyrinten ved sin ledetråd."

"Det vil jeg min tro gøre," sagde Sancho Panza, og da han havde skåret et stort knippe grene af, bad han sin herre om hans velsignelse og tog afsked med ham, hvilket ikke gik af uden udgydelse af mange tårer på begge sider. Sancho satte sig på Rosinante, Don Quijote bad ham indtrængende om at passe lige så godt på hesten som på sig selv, og derpå begav Sancho sig på vej, mens han fra tid til anden strøede sine gyvelkviste ud, således som hans herre havde rådet ham til. Han red

trøstigt til, og selv om hans herre plagede ham om blot at se ham gøre to narrestreger, var han dog ikke til at bevæge til det.

Men næppe havde han tilbagelagt hundrede skridt, før han vendte om og sagde til Don Quijote:

"Jeg siger, herre, at det var klogt sagt af Deres Velbyrdighed, at jeg burde se i det mindste en af Deres narrestreger for med god samvittighed at kunne sværge på, at De virkelig har bedrevet dem."

"Sagde jeg det ikke nok," udbrød Don Quijote, "vent blot et øjeblik, Sancho, det skal være besørget, mens man læser et paternoster."

Straks afførte han sig med betydelig hurtighed bukserne, og tilfreds med naturens klædebon for den nederste dels vedkommende og lidet eller intet derudover for den øverstes gav han sig straks i lag med det og slog to saltomortaler, og ved to gange at vende hovedet ned og benene i vejret åbenbarede han slige ting, at Sancho for ikke at se dem oftere vendte Rosinante og drog sin vej, inderlig veltilfreds og fornøjet med at kunne gøre sin ed på, at hans herre var gal. Vi vil lade ham fortsætte sin vej, indtil han selv vender om, hvilket ikke vil vare længe.

23

Hvori de udsøgte besynderligheder, som Don Quijote af ren forelskelse foretog sig i Sierra Morena, fortsattes.

Idet historien atter vender sig til fortællingen af det, som han af den bedrøvelige skikkelse foretog sig, da han var blevet alene, beretter den, at så snart Don Quijote i den ovenfor nævnte påklædning, nøgen fra bæltet og nedad og påklædt fra bæltet opefter, havde forsøgt sig med kolbøtter og vejrmøller og set, at Sancho var redet sin vej uden at ville vente på flere af hans dårskaber, holdt han straks inde med dem og steg op på toppen af en høj klippe, hvor han gentagne gange overvejede en sag, som han allerede ofte havde grublet over, uden nogen sinde at nå til en beslutning. Det var spørgsmålet om, hvorvidt det ville være bedre og mere passende for ham at efterligne Roland i hans voldsomme eller Amadís i hans tungsindige galskaber. Og han talte således til sig selv:

"Når Roland var en så tapper ridder og så stridbar, som alle siger, var det da noget under? Han var jo, når alt kommer til alt, gjort hård imod sår, og ingen kunne dræbe ham undtagen ved at stikke ham gennem fodsålen med en af de store knappenåle til en skilling, og derfor bar han altid syv jernsåler under sine sko. Men hans kneb nyttede ham alligevel ikke noget over for Bernardo del Carpio, der opdagede hans hemmelighed og kvalte ham i sine arme ved Roncesvalles. Lader vi nu tapperheden stå ved sit værd og går over til at betragte den omstændighed, at han mistede forstanden, så er det sikkert

nok, at han mistede den på grund af de kendemærker, som han fandt ved kilden, og hyrdens meddelelse om, at Angelica to eller flere gange havde fået sin middagssøvn hos Medor, en krøllet ung mohr, der var Agramantes page. Og da han blev overbevist om, at dette var sandt, og at hans herskerinde havde tilføjet ham denne krænkelse, så var det ikke for meget, at han blev forrykt. Men hvorledes kan jeg efterligne ham i hans dårskaber, når jeg ikke efterligner ham i årsagen til dem? For min Dulcinea af Toboso har, det tør jeg sværge på, aldrig i sit liv set en mohr som han i hans egen folkedragt og er endnu i dag så ren, som da hendes moder fødte hende til verden. Jeg ville tilføje hende en åbenbar uret, om jeg tænkte anderledes om hende og henfaldt til den samme slags forrykthed som den rasende Roland. På den anden side finder jeg, at Amadís af Gallien uden at gå fra forstanden og begå dårskaber har vundet en sådan berømmelse som trofast ridder og elsker, at den overgår alle andres. Og hvad han efter historiens udsagn foretog sig, da han så sig forskudt af sin herskerinde Oriana, der befalede ham ikke at vise sig for hendes åsyn, før hun tillod ham det, var ikke andet end at flygte til Armodsklippen, hvor han skjulte sig sammen med en eremit og uophørligt græd, indtil Himlen midt i hans højeste nød og kummer endelig kom ham til hjælp. Og når dette er sandt, hvad det er, hvorfor skal jeg så påtage mig den møje at være helt nøgen og gøre disse træer fortræd, som aldrig har gjort mig noget ondt? Hvad grund har jeg til at plumre vandet i denne bæk, der skal give mig at drikke, når jeg får lyst til det? Nej, leve Amadís af Galliens minde! Han er den, der skal efterlignes af Don Quijote af Mancha, så vidt denne formår det, og om Don Quijote vil man sige, som man sagde

om den anden, at fuldbragte han end ikke store ting, så fortæredes han dog af længsel efter at udføre dem. Endskønt jeg ikke er blevet forskudt og forsmået af min Dulcinea, så er det dog, som jeg allerede har sagt, mere end nok for mig at være skilt fra hende. Velan da, lad os lægge hånd på værket! Kom tilbage til min erindring, I Amadís' bedrifter, og lær mig, hvormed jeg skal begynde at efterligne ham! Dog, det ved jeg allerede, det meste, han gjorde, var at bede og anbefale sig i Guds hånd, og det vil jeg også gøre."

I mangel af en rosenkrans benyttede han sig af de store agern fra korktræerne, af hvilke han føjede ti sammen ad gangen og dertil en større. Men hvad der bekymrede ham mest var, at han vidt og bredt ikke formåede at finde nogen eremit, der kunne høre hans skriftemål og trøste ham. Han fordrev altså tiden med at gå frem og tilbage på den lille eng og med at skrive og indriste mangfoldige vers i træernes bark og det fintkornede sand, vers, der alle var i overensstemmelse med hans tungsindighed, nogle dog til Dulcineas pris. Imidlertid var, efter at man havde fundet ridderen på dette sted, kun de følgende fuldstændig bevarede og læselige:

O, I træer i disse lunde,
grønne græs, hver blomst så rød,
som I her mod lyset stunde,
svar mig: Fryder jer min nød?
Nej? Så hør min jammers grunde!
Når mit hjerte jeg vil blotte,
frygter heller ej min ve, da
trods jer trøst, vil end man spotte,
tårer udgød Don Quijote,
da ham fjern var Dulcinea
af Toboso.

I en bjergskovs dunkle huler
gram en trofast ridder her
for sin dames blik sig skjuler,
savner hendes åsyns skær,
nærer sig af håbets smuler.
Gud det så fra himlens slotte:
Gal jeg blev af elskovs ve! Ja,
spandevis jeg græde måtte,
tårer udgød Don Quijote,
da ham fjern var Dulcinea
af Toboso.

For mod uret kæk at kæmpe
sporer han sin gode hest,
kan dog ej sin klage dæmpe,
grusomme, du ved det bedst!
Var kun elskovs glød hans gæst
i den torneklædte grotte,
led forbrændt han møllets ve, ja,
når ham Amor ville spotte,
tårer udgød Don Quijote,
da ham fjern var Dulcinea
af Toboso.

Det fremkaldte ikke ringe latter hos dem, der fandt disse vers, at der i hver af stroferne til Dulcineas navn var knyttet det tillæg "af Toboso". Man formodede, at Don Quijote måtte have bildt sig ind, ingen ville kunne forstå versene, hvis han havde nævnet Dulcinea uden at tilføje: "af Toboso". Og således forholdt det sig virkelig, som han siden selv tilstod. Han skrev endnu mange flere, men som sagt, disse tre strofer var de eneste, man kunne finde ud af og læse i deres helhed. Således tilbragte han tiden med at rime, at sukke og at anråbe denne lunds fauner og skovguder, bækkens nymfer og den bedrøvede og tårevædede Echo om at give ham svar, bønhøre og trøste ham; ligeledes søgte han efter de urter, der skulle være hans føde, indtil Sancho kom tilbage. Var denne blevet borte i tre uger i stedet for i tre dage, som han gjorde, så havde ridderen af den bedrøvelige skikkelse fået et så elendigt udseende, at hans egen moder ikke ville have kunnet kende ham igen.

Vi gør nu bedst i at forlade vor ridder fordybet i sine suk og sine vers og fortælle, hvorledes det gik Sancho på hans

gesandtskabsrejse. Da han var kommet ud på landevejen, søgte han straks den, der gik til Toboso, og nåede dagen derpå den kro, hvor ulykken med himmelsprætningen var tilstødt ham. Aldrig så snart havde han fået den i sigte, førend han syntes, at han atter fløj op og ned i luften, hvorfor han heller ikke turde vove sig ind i den, skønt den tid nærmede sig, da han skulle og burde have dristet sig derind for at få noget varmt i livet, da han i mangen god dag ikke havde fået andet end kold mad. Denne trang drev ham til at nærme sig ganske tæt hen til den, stadig i tvivl om, hvorvidt han turde gå der ind eller ej. Mens han overlagde dette med sig selv, kom der ud af kroen to mænd, som straks kendte ham.

"Sig mig, hr. licentiat, den mand på hesten der, er det ikke Sancho Panza, som vor eventyrsøgende ridders husholderske sagde havde fulgt hendes herre som våbendrager?"

"Det er ham," svarede licentiaten, "og det er også vor Don Quijotes hest."

Det skulle heller ikke falde dem vanskeligt at kende ham, for det var præsten og barberen fra hans egen landsby, de samme, som havde anstillet den store undersøgelse og kætterautodafé på hans bøger. Da de nu ikke mere kunne tvivle om, at det var Sancho Panza og Rosinante, de havde for øje, trådte de nærmere, begærlige efter at erfare noget om Don Quijote, og præsten kaldte ham ved navn og sagde:

"Sancho Panza, min ven, hvor opholder eders herre sig?"

Også Sancho Panza kendte dem straks og besluttede at hemmeligholde såvel det sted, hvor hans herre befandt sig, som den tilstand, han var i. Han svarede dem altså, at hans herre opholdt sig på et vist sted og var beskæftiget med en vis sag,

som var af stor vigtighed for ham, men som han ikke turde betro til nogen, om det så gjaldt hans liv og hans øjnes lys.

"Nej, nej, Sancho Panza," sagde hertil barberen, "hvis I ikke meddeler os, hvor han opholder sig, så må vi tro, og halvvejs tror vi det allerede, at I har slået ham ihjel og udplyndret ham, siden I kommer ridende på hans hest. Alvorlig talt, I må rykke ud med, hvor hestens ejermand befinder sig, eller det vil gå eder ilde!"

"Det er ikke værd at bruge slige trusler mod mig," sagde Sancho Panza, "jeg er ikke den mand, der dræber eller udplyndrer nogen. Lad enhver blive dræbt af sin skæbne eller af Gud, der har skabt ham. Min herre opholder sig hist inde mellem bjergene og gør pønitense af hjertens lyst."

Og nu fortalte han hastigt og i en køre om den tilstand, hvori ridderen befandt sig, og de eventyr, de havde fristet, og at han selv nu skulle med et brev til fru Dulcinea af Toboso, der var Lorenzo Corchuelos datter, i hvem Don Quijote var forelsket til op over begge øren. Sancho Panzas fortælling vakte den største forundring hos de to, og skønt de allerede kendte Don Quijotes galskab og dens natur, undrede de sig dog pány over den, hver gang de hørte fortælle om den. De bad Sancho om at vise dem det brev, han havde til fru Dulcinea af Toboso. Han svarede, at det var skrevet i en notesbog, og at hans herre havde befalet, at han skulle lade det skrive på brevpapir i den nærmeste by. Præsten sagde derpå, at hvis han ville betro ham det, skulle han skrive det rent for ham med sirlige bogstaver. Sancho stak hånden ind på brystet for at tage notesbogen frem, men han fandt den ikke, og kunne ikke have fundet den, om han så havde søgt efter den lige til nu, for den var blevet hos Don

Quijote, der havde glemt at give ham den, ligesom Sancho at bede ham om den. Da han nu mærkede, at notesbogen ikke var at finde, blev han ligbleg i ansigtet, befølte på ny i en fart sin hele krop, og da han atter blev overbevist om, at han ikke havde den, fo'r han sig med begge hænder i skægget, rykkede over halvdelen af og gav i største hast og uden at puste imellem, sig selv et halvt dusin slag med knyttet næve på næse og mund, så hele ansigtet blev blodigt. Da præsten og barberen så dette, spurgte de, hvad der var hændt ham, siden han behandlede sig selv således.

"Hvad skulle der være hændet mig andet end, at jeg i en håndevending har mistet tre æsler, hvert så stort og stærkt som et tårn."

"Hvordan det?" spurgte barberen.

"Jeg har tabt notesbogen," svarede Sancho, "hvori brevet til Dulcinea stod, og hvori der også fandtes en anvisning underskrevet af min herre, som befalede sin søsterdatter at give mig tre æsler af de fire eller fem, han havde i stalden hjemme."

Og i den sammenhæng fortalte han om tabet af sin Rucio. Præsten trøstede ham; så snart hans herre blev fundet, ville han overtale ham til at udstede en ny anvisning og på papir, som det var skik og brug, for i en notesbog ville gavebrevet ikke blive anset for gyldigt og heller ikke modtaget. Dette stillede Sancho tilfreds, og han sagde, at når så var, brød han sig ikke så meget om, at han havde tabt brevet til Dulcinea, for det kunne han næsten udenad og kunne lade det skrive ned efter hukommelsen, hvor og når han ville.

"Så lad os høre det, Sancho," sagde barberen, "at vi kan skrive det ned."

Sancho stod et øjeblik stille, og for at kalde brevet tilbage i sin hukommelse kradsede han sig i hovedet, gned sin pande og stod snart på det ene ben, snart på det andet; stundom stirrede han stift mod jorden, stundom mod himmelen, og endelig, efter at han næsten havde gnavet det halve af en finger, og mens de andre stod spændt og ventede på, at han skulle sige brevet frem, udbrød han:

"Ved Gud, hr. licentiat, Fanden har taget det til hobe. Om jeg så ville stå på mit hoved, kunne jeg ikke huske mere af brevet end begyndelsen, der lød: Afmægtige og drøje frue!"

"Der har sikkert ikke stået afmægtige og drøje, men stormægtige og høje frue," sagde barberen.

"Ja, sådan var det," sagde Sancho, "og hvis jeg ikke husker fejl, så fulgte derpå: Spyddet og såret og mangel på søvn sender Deres Velbyrdighed en hilsen, utaknemmelige, ubekendte og meget foragtede skønhed, og så noget, jeg ikke kan huske om hilsen og smerte, som han sender hende, og derefter noget meget rørende, indtil det sluttede med: Din indtil døden, Ridderen af den bedrøvelige skikkelse."

Sancho Panzas to tilhørere havde ikke liden fornøjelse af hans gode hukommelse. De roste den meget og bad ham om at fremsige brevet to gange til, for at de også kunne lære det udenad og til sin tid nedskrive det. Sancho gentog det tre gange til og bragte for hver gang tre tusind nye urimeligheder for dagen. Derpå fortalte han også alle sin herres eventyr, men nævnte ikke et ord om himmelsprætningen, der var gået for sig netop i denne kro, som han gøs for at tage ind i. Han sagde dem også, at så snart han med velforrettet sag vendte tilbage fra fru Dulcinea af Toboso, ville hans herre straks begive sig på vej igen

for at blive kejser eller i det mindste monark, for således var aftalen imellem dem, og at nå så vidt ville kun være en smal sag for hans herre med hans tapperhed og den ubetvingelige styrke, hans arm besad. Og når hans herre først var kommet på tronen, ville han gifte ham bort (for det kunne jo ikke fejle, at han var blevet enkemand forinden) og til hustru give ham en af kejserindens hofdamer, der var arving til et rigt og stort stamgods på fastlandet. Der var ikke tale om øer, for dem skøttede han slet ikke længere om. Alt dette sagde Sancho så alvorligt og roligt, mens han nu og da tørrede sig om næsen, og med så stor enfoldighed, at de atter måtte forbavses, når de overvejede, hvor mægtig Don Quijotes galskab måtte være, siden den så ganske havde formået at forrykke denne fattige djævels hjerne. De ville heller ikke gøre sig den umage at rive ham ud af hans vildfarelse, for da den ikke bebyrdede Sanchos samvittighed, anså de det for bedre at lade ham blive i den, og for at more sig noget mere på hans bekostning svarede de ham, at han flittigt skulle bede til Gud for sin herres velgående, for det var jo tænkeligt og muligt, at han i tidens løb kunne drive det til at blive kejser eller i det mindste ærkebiskop eller opnå en anden stilling af lige så høj rang. Hertil svarede Sancho:

"Mine herrer, hvis lykken nu drejede tingenes hjul således, at min herres hu stod til at blive, ikke kejser, men ærkebiskop, så ville jeg gerne vide, hvad der plejer at falde af til de vandrende ærkebiskoppers våbendragere."

Præsten svarede:

"De plejer at aflægge dem med et kald, med eller uden menighed, eller med et graverembede, der giver sin mand

rigelige indkomster foruden forskellige slags biindtægter, som man plejer at anslå til lige så meget."

"Men så kræves der jo," sagde Sancho, "at våbendrageren er ugift og i det mindste kan hjælpe til ved messen, og i så fald bliver det rent galt, for jeg ulykkelige er gift og kan ikke en gang de første bogstaver af ABC'en! Hvordan vil det gå mig, hvis min herres næse skulle klø efter at blive ærkebiskop i stedet for kejser, således som det er skik og brug blandt de vandrende riddere?"

"Vær ubekymret, ven Sancho," sagde barberen. "Vi to skal nok bede eders herre om, ja, gøre ham det til en samvittighedssag, at blive kejser og ikke ærkebiskop; for det vil falde ham meget lettere, da han er mere tapper end lærd."

"Det forekommer også mig," svarede Sancho, "skønt jeg kan sige, at han er egnet til alt muligt. Jeg for min del vil bede Vorherre om at tilskikke ham det, som han er bedst tjent med, og som gør det muligt for ham at give mig den største belønning."

"Nu taler I som en fornuftig mand," sagde præsten, "og I vil handle som en god kristen. Men det første, vi nu bør tænke på, er at befri eders herre for hans unyttige pønitense, som I siger at han hengiver sig til. Og for at overveje, hvilken fremgangsmåde vi bør følge, og ligeledes for at indtage vort middagsmåltid, da det er blevet spisetid, er det vel det bedste, at vi går ind i kroen her."

Sancho svarede, at de gerne kunne gå ind, men han for sin del ville vente udenfor og skulle nok bagefter fortælle dem, hvorfor han ikke gik med ind og heller ikke holdt det for rådeligt at gå derind. Men han bad dem om at sende noget mad

ud til ham, endelig varm mad, ligesom han også skulle have havre til Rosinante. Derpå gik de to ind, han blev, hvor han var, og lidt efter bragte barberen ham noget at spise.

Efter at præsten og barberen længe havde overvejet med hinanden, på hvilken måde de bedst kunne udføre deres plan, fik præsten et indfald, som var fuldkommen i Don Quijotes smag, og som de mente ville fremme deres hensigter på bedste måde. Han var nemlig, sagde han til barberen, kommet på den tanke, at han ville iføre sig en omflakkende adelsfrøkens dragt, og mester Nicolas skulle sørge for, så godt han kunne, at forklæde sig som hendes våbendrager. Således udklædte ville de begive sig til Don Quijote. Præsten skulle foregive, at han var en bedrøvet og nødstedt adelsfrøken, der ville udbede sig en gunst, som han, en drabelig vandrende ridder, ikke kunne andet end tilstå hende, og den gunst, hun ville bede ham om, skulle bestå i, at han drog med hende derhen, hvorhen hun ville føre ham for at tage hævn for en forurettelse, som en ondsindet ridder havde tilføjet hende. Og samtidig ville hun bønfalde ham om, at han ikke måtte forlange, at hun skulle løfte sit slør, eller udspørge hende om hendes personlige anliggender, før han havde skaffet hende hendes ret over den ondsindede ridder. Præsten tilføjede, at han var aldeles overbevist om, at Don Quijote ville gå ind på alt det, som en sådan dame under sådanne påskud bad ham om, og på den måde ville de kunne få ham bort derfra og føre ham tilbage til hans landsby, hvor de ville forsøge, om der ikke fandtes noget råd for hans besynderlige galskab.

24

Hvorledes præsten og barberen udførte deres plan, og andre begivenheder, som fortjener at fortælles i denne store historie.

Barberen havde ikke alene intet at indvende imod præstens plan, men fandt den endog så ypperlig, at han straks ville have den bragt til udførelse. De bad krokonen om at låne dem en af sine dragter og et hovedtøj, for hvilket de satte præstens nye korkjole i pant. Barberen lavede sig et skæg af en hvidgrå og rødlig kohale, som værten brugte til at sætte sin kam i. Da krokonen spurgte dem, hvad de skulle anvende disse ting til, fortalte præsten hende kortelig om Don Quijotes galskab og sagde, at denne forklædning var det middel, hvoraf de ville benytte sig for at få ham bort fra bjergene, hvor han nu opholdt sig. Kromanden og hans kone gættede straks, at den gale måtte være den samme som den nar, der havde taget herberg hos dem og tilberedt balsammen, og med hvis våbendrager man havde leget himmelspræt. De fortalte præsten alt, hvad der var hændt ham i deres hus, uden at tie med det, som Sancho så omhyggeligt havde fortiet. Derpå udstafferede krokonen præsten på en måde, der nok var værd at se. Han fik et klædesskørt på, der var bræmmet med tre rækker sorte fløjlsfalbelader, alle sammen udtungede, og en grøn fløjlskjole besat med hvide atlaskes striber. Lige som skørtet så det ud til at have været syet på kong Bambas tider. Præsten ville ikke finde sig i at få en kappe på, men tog i stedet et hovedtøj, som

krokonen plejede at ligge med om natten. Det var bundet med et sort silkebånd om panden, og af et andet stykke silke lavede han sig et slør, hvormed han omhyggeligt skjulte sit ansigt og sit skæg. Oven på det satte han sin hat, der var så bred, at den kunne tjene ham som solskærm, og i denne pragt, vel indsvøbt i sin kappe, satte han sig på kvindevis op på sit muldyr. Barberen satte sig på sit, med sit skæg, der nåede ham ned til bæltet, og som var halvt rødt, halvt hvidt, da det som sagt var halen af en rødblakket ko. De sagde farvel til landsbyens folk, også til den gode Maritornes, som lovede dem, at hun, skønt hun var en synderinde, ville bede en rosenkrans for, at Gud ville skænke dem et lykkeligt udfald af så vanskelig og så kristelig en sag som den, de havde påtaget sig.

Men næppe havde de forladt kroen, førend præsten blev betænkelig. Det faldt ham ind, at han havde handlet uret i at forklæde sig således, da det ikke sømmede sig for en Guds tjener at bære kvindeklæder, selv om det skete i en nok så god hensigt. Dette sagde han til barberen og foreslog ham, at de skulle bytte klæder, da det bedre anstod ham at forestille den nødstedte frøken. Han selv ville da være våbendrageren, hvilket mindre ville stride mod hans værdighed. Men hvis barberen ikke ville det, havde han besluttet ikke at gå et skridt videre, om så Fanden hentede Don Quijote. Sancho var imidlertid kommet hen til dem, og da han så de to udmajede på denne måde, kunne han ikke bare sig for latter. Men barberen gik ind på præstens forlangende, og imens de skiftede klæder, belærte præsten ham om, hvorledes han skulle forholde sig, og hvilke talemåder han skulle benytte sig af over for Don Quijote for at få ham til at forlade det sted, han havde valgt til sin tåbelige

pønitense, og følge med dem. Barberen svarede, at han ikke trængte til nogen belæring og nok skulle vide at få bugt med ham uden den. Han ville heller ikke klæde sig helt på, førend de kom nærmere til den egn, hvor Don Quijote opholdt sig. Han foldede altså sine kvindeklæder sammen, præsten satte skægget tilrette, og de fortsatte rejsen, på hvilken Sancho red foran som vejviser. Undervejs fortalte han dem tildragelsen med den afsindige, de havde truffet i Sierra Morena, men nævnte ikke et ord om vadsækken, de havde fundet, og den fordel, han havde draget af den, for skønt fyren var enfoldig, var han dog temmelig havesyg.

Den næste dag kom de til det sted, hvor Sancho havde udstrøet grene for at kunne finde tilbage til sin herre, og så snart han fik øje på dem, sagde han til de andre, at her begyndte vejen. Derfor måtte de nu tænke på at klæde sig ud, hvis de virkelig ville betjene sig af dette middel til at befri hans herre. De havde nemlig allerede i forvejen sagt ham, at de udelukkende havde forklædt sig således for at drage hans herre bort fra den bedrøvelige levevis, han havde valgt sig. Samtidig havde de indtrængende pålagt ham, at han ikke måtte forråde sin herre, hvem de var, eller at han kendte dem, og spurgte han ham (hvad han nok ville gøre), om han havde overbragt Dulcinea brevet, så skulle han sige ja, men da hun ikke kunne læse og skrive, så havde hun mundtlig givet ham den besked, at hun under straf af sin højeste unåde befalede ham ufortøvet at bryde op og komme til hende, da dette var af største vigtighed for ham, for derved, og ved det, som de agtede at sige til ham, mente de, at de ganske sikkert ville kunne bringe ham til at slå ind på en bedre levevis og formå ham til straks at begive sig

afsted for at blive kejser eller monark. Derimod behøvede Sancho ikke at være bange for, at han skulle blive ærkebisp. Sancho hørte nøje efter og prentede det dybt i sin hukommelse. Han takkede dem hjerteligt for, at de ville råde hans herre til at blive kejser og ikke ærkebisp, da han anså det for givet, at kejsere langt snarere kunne belønne deres våbendragere, end vandrende ærkebisper kunne det. Han sagde desuden, at det nok var bedst, han gik i forvejen for at opsøge Don Quijote og bringe ham hans herskerindes svar, der måske i sig selv kunne være nok til at få ham til at forlade sit opholdssted, uden at de behøvede at gøre sig så megen umage for det.

De syntes godt om Sanchos forslag og besluttede at blive, hvor de var, indtil han kom tilbage med efterretning om, hvorledes hans herre befandt sig. Sancho red ind i de føromtalte bjergslugter og efterlod de to andre i en klippedal, hvorigennem der flød en lille klar bæk, over hvilken lavthængende klipper og nogle træer, der stod rundt om, udbredte en kølig og behagelig skygge. Det var en meget varm dag, de ankom dér, men det var jo også i august måned, da solen brænder yderst hedt i disse egne, og tilmed var det i eftermiddagens tredje time. Alt dette gjorde stedet så meget mere behageligt, så at det lige som indbød dem til at afvente Sanchos tilbagekomst der. Det gjorde de da også. Næppe havde de slået sig til ro i skyggen, før der til deres øren trængte en stemme, som uden at være ledsaget af noget instrument klang sød og kostelig. Det forundrede dem ikke lidet, da dette ikke forekom dem at være noget sted, hvor man kunne vente at finde en, der sang så fortræffeligt. For skønt man siger, at der på mark og i skov kan findes hyrder med udmærkede stemmer, så

er dette dog snarere digteriske overdrivelser end virkelige kendsgerninger. Deres forbavselse voksede, da de bemærkede, at det, de hørte synge, var vers, der ikke kunne være forfattede af bondske hyrder, men tydede på en åndrig mand af høj stand. Og i denne overbevisning blev de bestyrkede ved versenes indhold. De lød således:

Hvad har bitter kval mig bragt?
Kold foragt.
Hvad gør hårde hjerter myge?
Skinsyge.
Hvad forøger tungsinds trængsel?
Længsel.
Derfor blev min sorg et fængsel.
Intet håb kan sindets byrder
lette; thi mit håb de myrder:
Kold foragt, skinsyge, længsel.

Hvo har denne kalk mig rakt?
Elskovs magt.
Hvi kan jeg mig ikke væbne?
Ej mod skæbne.
Hvorfra strømmer sorgens elv?
Fra himlen selv.
Derfor til mit hjertes hvælv
snart sit mørke døden sender,
når sig alt imod mig vender:
Elskov, skæbnen, himlen selv.

Hvo kan elskov fange ind?
Vægelsind.
Hvad skal lindre al min nød?
Først min død.
Hvor har smerten mig forladt?
I vanvids nat.
Tåbe da, hvo blot har sat
mindste lid og håb til helse
der, hvor kun de tre kan frelse:
Vægelsind, død, vanvids nat.

Tiden, stedet, ensomheden, den smukke stemme og sangerens dygtighed, alt dette vakte så vel forundring som henrykkelse hos de to tilhørere, der sad ganske stille i håb om at få mere at høre. Da der var gået nogen tid i dyb tavshed, besluttede de dog at sætte sig i bevægelse for at opsøge den kunstner, der sang med så indtagende stemme. Men netop som de ville udføre deres forsæt, blev de forhindrede i det ved på ny at høre den samme røst, som nu sang følgende sonet:

Hellige venskab, som på lette vinger,
mens her hos os dit skin kun blev tilbage,
histop, hvor frelste sjæleskarer smage
en evig fryd, fra støvets kår dig svinger!

Om ret og fred, som her er dulgte, bringer
din røst os derfra bud. O, hør min klage!
Hvor ses oprigtighed i vore dage,
da hykleri den tigergrum betvinger?

Forlad din himmel, eller du forbyde,
at i din dragt, o venskab, svig sig klæder,
som lumsk hver ærlig stræben kan fordrive.

Tillader du, at den dit navn må lyde,
vil denne jord, berøvet alle glæder,
af nid og nag i Kaos styrtet blive.

Sangen endte med et dybt suk, og de to ventede påny i håb om, at han ville synge mere. Men da de mærkede, at musikken var forvandlet til hulken og smertelig stønnen, blev de enige om at efterforske, hvem den ulykkelige var, hvis stemme var lige så smuk, som hans klager var smertelige. De var ikke gået langt, før de efter at være drejet rundt om et klippehjørne fik øje på en ung mand, der af skikkelse og udseende ganske lignede ham, som Sancho Panza havde beskrevet, da han fortalte dem Cardenios historie. Men da den unge mand så dem, viste han hverken tegn på forundring eller forskrækkelse. Han blev roligt siddende med hovedet sænket mod brystet som en, der er fordybet i eftertanke, og slog ikke øjnene op for at se sig om, undtagen første gang, da de så uventet skred hen imod ham. Præsten, der var godt skåret for tungebåndet, nærmede sig ham, som om han var fortrolig med hans ulykke (for han havde allerede genkendt ham efter beskrivelsen), talte til ham og søgte med få, men overmåde forstandige ord at overtale ham til at opgive det elendige liv, han førte, lige som han bad ham betænke, at den største af alle ulykker jo dog var at sætte det til på denne måde. Cardenio var for tiden netop ved sin fulde fornuft, helt fri for de raserianfald, der så ofte bragte ham ud af sig selv. Da han nu så to mennesker ganske anderledes klædte end de, der ellers kom ham for øje i denne udørk, var det kun

naturligt, at han blev noget forundret, men endnu mere forbavset blev han, da han hørte dem tale om hans forhold som om noget almindelig bekendt, hvilket tydeligt fremgik af præstens ord. Han svarede dem derfor på følgende måde:

"Hvem I end er, mine herrer, så indser jeg nok, at Himlen, som altid bærer omsorg for at hjælpe de gode, og også ofte de onde, uden min fortjeneste og på dette fra alt menneskeligt samkvem så fjerne og afsidesliggende sted har sendt mig to ædle mænd, som med indtrængende og overbevisende grunde foreholder mig, hvor ufornuftigt det er af mig at føre et sådant liv, og som bestræber sig for at få mig til at ombytte det med et tåleligere. Men da De ikke ved, hvad jeg ved, at jeg, når jeg flygter fra denne elendighed, straks må falde i en anden og større, nødes De måske til at anse mig for en mand med svækkede åndsevner, eller endnu værre, for en ganske afsindig person. Og det ville heller ikke være noget under, om det var således, for glimtvis har jeg selv en følelse af, at den levende forestilling om mine ulykker besidder så stor magt over mig, at den undertiden er i stand til at gøre mig ganske forstenet og berøve mig al menneskelig følelse og forstandigt overlæg. At det forholder sig således, indser jeg først, når folk fortæller mig og forelægger mig beviser for, hvad jeg har begået i den tid, da jeg var besat af dette skrækkelige raseri. Så kan jeg kun tage min tilflugt til unyttige klager, forbande min skæbne og som undskyldning for mit vanvid fortælle enhver, der vil høre på mig, om årsagen dertil. For når forstandige folk hører årsagen, vil de ikke forundre sig over virkningen, og selv om de ikke kan give mig noget råd imod det, vil de i hvert fald ikke tilskrive mig skylden for det, og deres fortrydelse over min ufærd vil

forvandles til medynk med min ulykke. Ifald De altså, mine herrer, kommer her i samme hensigt, som andre er kommet i før, så vil jeg, inden De går videre med Deres forstandige forestillinger, bede Dem høre beretningen om mine lidelser, som i sandhed er utallige, for når De har hørt den, vil De måske vige tilbage for den ulejlighed at yde trøst for en ulykke, som intet formår at lindre."

De to, der ikke havde noget højere ønske end at høre årsagen til hans vanheld af hans egen mund, bad ham om at meddele dem den og forsikrede, at de ikke ville gøre andet for at helbrede og trøste ham end, hvad han selv forlangte. Derpå begyndte da den stakkels mand sin ynkværdige historie med næsten de samme ord, som han havde benyttet, da han for nogle dage siden fortalte den til Don Quijote og gedehyrden, men blev afbrudt i anledning af mester Elisabat og Don Quijotes samvittighedsfulde opretholdelse af ridderskabets værdighed, således som det allerede er berettet. Men nu viste skæbnen sig så gunstig, at Cardenio i længere tid slap for sine raserianfald, så at han kunne fuldende sin fortælling. Da han altså kom til det sted, hvor der var tale om et brev, som Don Fernando havde fundet i romanen om Amadís af Gallien, bemærkede han, at han kunne det udenad, og at det lød således:

Lucinda til Cardenio

Hver dag opdager jeg hos Dem træk, som forpligter og tvinger mig til at agte Dem højere og højere. Hvis De altså vil befri mig fra denne gæld til Dem uden at gøre Dem betalt med min ære, kan De meget let iværksætte dette.

> Min fader kender Dem, og mig elsker han af hele sit hjerte. Han vil uden at pålægge mine ønsker nogen tvang kunne opfylde de ønsker, som De rettelig må nære, hvis De virkelig agter mig så højt, som De siger, og jeg tror.

"Denne billet bevægede mig til at anholde om Lucindas hånd, og denne billet var det, der fik Don Fernando til at anse Lucinda for en af sin tids mest åndfulde og kloge damer. Denne billet vakte i hans hjerte ønsket om at ødelægge mig, førend mit hjertes ønske kunne gå i opfyldelse. Jeg fortalte Don Fernando, hvad det var, der gjorde Lucindas fader betænkelig, nemlig at han ventede, min fader selv skulle komme til ham og anholde om Lucindas hånd, samt at jeg ikke vovede at bede ham om den, da jeg frygtede, han ikke ville gå ind på det, ikke fordi han jo kendte Lucindas stand, fortræffelighed, dyd og skønhed og vidste, hun besad så udmærkede egenskaber, at de ville være nok til at adle enhver anden slægt i Spanien, men fordi han ønskede, at jeg ikke skulle gifte mig for hurtigt, men vente og se, hvad hertug Ricardos hensigter var med mig. Kort sagt, jeg fortalte ham, at jeg ikke havde mod til at henvende mig til min fader, så vel på grund af denne vanskelighed som formedelst mange andre, der bares mig for, uden at jeg dog kunne gøre rede for dem – der var noget, der ligesom sagde mig, at mit hjertes attrå aldrig ville blive opfyldt. På alt dette svarede Don Fernando mig, at han selv ville påtage sig at tale med min fader om det og formå ham til at henvende sig til Lucindas fader.

Ha, du Marius, lysten efter en hver form for sejr! Grusomme Catilina! Ryggesløse Sulla! Bedrageriske Ganelon! Forræderiske Bellido! Hævngerrige grev Julian! Havesyge Judas! Forræderiske, grusomme, hævngerrige, bedrageriske

menneske, hvad ondt havde den ulyksalige gjort dig, som med så sød en tillid udøste sit hjertes kummer og glæde i din barm? Hvilken fornærmelse har jeg tilføjet dig? Hvilke ord har jeg sagt, eller hvilke råd har jeg givet dig, som ikke stedse sigtede til din ære og din gavn? Men hvad beklager jeg mig over, jeg ulyksalige, da det dog er utvivlsomt, at når først ulykkernes strømninger tager deres udspring fra stjernerne, så gives der, eftersom de kommer fra oven og styrter ned med kraft og raseri, ingen anden magt, ingen jordisk vælde, der kan holde dem tilbage, og ingen menneskelige bestræbelser, som kan afværge dem? Hvem kunne forestille sig, at Don Fernando, en adelsmand af så høj rang, der var så forstandig, mig så megen tak skyldig og mægtig nok til at opnå alt, hvad hans forelskelse kunne begære, hvor den end søgte sit mål – hvem kunne tro, at denne mand brændte efter at berøve mig, som man siger, mit eneste lam, der tilmed endnu ikke kunne kaldes mit! Men vi vil lade disse betragtninger fare som unyttige og ugavnlige og atter knytte min usalige histories brudte tråd.

Jeg siger altså, at Don Fernando, fordi min nærværelse forekom ham at være en hindring for udførelsen af hans falske og slette forehavende, besluttede at sende mig til sin ældre broder for hos ham at hente nogle penge til at betale for seks heste, som han, blot for at have et påskud til at få mig af vejen, havde købt samme dag, han tilbød at tale med min fader. Kunne jeg formode et sådant forræderi? Kunne jeg endog blot ane noget sådant? Nej, umuligt! Tværtimod tilbød jeg at rejse straks på stedet, så fornøjet var jeg over det heldige køb.

Samme nat talte jeg med Lucinda, fortalte hende, hvad jeg havde aftalt med Don Fernando, og sagde til hende, at hun trygt

kunne stole på, at vore hæderlige og rimelige ønsker ville gå i opfyldelse. Hun, der lige så lidt som jeg tiltroede Don Fernando noget forræderi, bad mig om at komme tilbage så snart som muligt, da hun var vis på, at der for at fuldbyrde vor forbindelse ikke behøvedes andet end, at min fader talte med hendes. Nu ved jeg ikke, hvad det kom af, men idet hun sagde disse ord, fyldtes hendes øjne med tårer, og hendes hals snørede sig sammen, så at hun ikke kunne fremføre et eneste ord af alt det, som det forekom mig, at hun endnu ville have sagt mig. Jeg blev ganske forundret over denne svaghed hos hende, der var mig noget helt fremmed, for hidtil havde vi altid, når vor gode lykke og mine ivrige bestræbelser skaffede os lejlighed til at ses, været muntre og vel til mode, og vore samtaler var aldrig blevet afbrudte af tårer, suk, skinsyge, tvivl eller frygt. Jeg priste altid kun min lykke, at hun var blevet min elskede. Jeg hævede hendes skønhed til stjernerne, jeg beundrede hendes rige evner og hendes ånd, og hun blev mig intet skyldig, men roste mig for alt det, som hun i sin elskværdighed fandt rosværdigt hos mig. Ligeledes fortalte vi hinanden hundrede tusinde små morsomheder og anekdoter om vore naboer og bekendte, og den største frihed, jeg tog mig, var, når jeg næsten med vold bemægtigede mig en af hendes skønne, hvide hænder og trykkede den til mine læber, så godt det snævre, men lave vinduesgitter, der adskilte os, ville tillade det. Men natten før min bedrøvelige afrejse græd hun, stønnede, sukkede og fjernede sig derpå, efterladende mig fuld af forvirring og bestyrtelse, ganske forfærdet over disse hidtil ukendte, sørgelige tegn på angst og smerte hos Lucinda. Men for ikke at gøre skår i mit glade håb tilskrev jeg alt dette den kærlighed,

hun følte for mig, og den smerte, som adskillelsen vækker i alle elskendes hjerter.

Nedslået og tankefuld begav jeg mig på rejsen. Min sjæl var fuld af anelser og tvivl, uden at jeg selv vidste, hvad det var, jeg tvivlede om og frygtede for. Men det var umiskendelige forbud om den sørgelige skæbne og de ulykker, der ventede mig. Jeg kom til det sted, hvor hen jeg var sendt, og gav Don Fernandos broder brevene. Jeg blev meget vel modtaget, men ikke nær så vel affærdiget, eftersom han til mit store mishag befalede mig at tøve i otte dage, men på et sted, hvor hertugen ikke kunne få mig at se, fordi broderen havde bedt om, at han ville sende ham de omtalte penge uden deres faders vidende – alt sammen opspind af den troløse Don Fernando, for hans broder savnede ingenlunde penge til straks at affærdige mig. Dette var et påbud og en befaling af den art, at jeg havde god lyst til ikke at efterkomme den, da jeg anså det for umuligt, at jeg kunne leve så mange dage adskilt fra min Lucinda, så meget mere som jeg havde efterladt hende bedrøvet i sindet, således som jeg har berettet. Alligevel adlød jeg som en pligttro tjener, skønt jeg godt følte, at det skete på bekostning af min lykke. Men da der var gået fire dage, kom der en mand, som opsøgte mig og bragte mig et brev. Af udskriften så jeg straks, at det var fra Lucinda, såsom det var hendes hånd. Skælvende brød jeg seglet, da jeg nok tænkte, at der måtte have tildraget sig noget meget vigtigt, siden hun sendte mig et brev med en fremmed, eftersom hun næsten aldrig skrev til mig, når jeg opholdt mig på samme sted som hun. Førend jeg læste det, spurgte jeg overbringeren, hvem der havde givet ham det, og hvor længe han havde været undervejs. Han svarede, at da han tilfældigvis

ved middagstid var kommet igennem en gade inde i byen, havde en meget smuk dame kaldt ham hen til sit vindue og i største hast og med øjnene fulde af tårer sagt til ham: Min ven, hvis I, som I ser ud til, er en kristen, så beder jeg eder for Guds skyld om straks, lige straks, at bære dette brev til det sted og den mand, som udskriften angiver eder, og som begge er vel kendte. Derved gør I en Gud velbehagelig gerning, og for at I ikke skal savne de nødvendige midler til at udføre den, så tag, hvad der er i dette tørklæde. Og i det samme kastede hun et lommetørklæde ud igennem vinduet til mig, hvori der var indsvøbt hundrede realer foruden den guldring, jeg her har på, og det brev, jeg har givet Dem. Og uden at afvente mit svar fjernede hun sig fra vinduet, men så dog først efter, om jeg tog brevet og tørklædet op, og jeg lod hende ved tegn forstå, at jeg ville udføre det hverv, hun havde pålagt mig. Da jeg nu så mig så rigelig betalt for min ulejlighed med at overbringe det, samt af udskriften forstod, at brevet var til Dem, herre – for jeg kender Dem meget vel – og desuden var rørt over den smukke dames tårer, så besluttede jeg ikke at have tillid til nogen anden, men selv tage afsted og bringe Dem brevet. På seksten timer (for så længe siden er det, hun gav mig det) har jeg tilbagelagt vejen. Mellem sytten og atten mil, som De selv ved."

Mens dette taknemmelige brevbud af en ny slags talte, hang jeg ved hans læber, og mine ben rystede, så jeg næsten ikke kunne holde mig oprejst. Endelig åbnede jeg brevet og fandt, at det havde følgende indhold:

> Det løfte, Don Fernando gav Dem om at tale med Deres fader for at formå ham til at tale med min, har han opfyldt mere til sin egen tilfredsstillelse end til gavn for Dem. De

må vide, min herre, at han har begæret mig til gemalinde, og min fader har, forledt af så meget, som Don Fernando efter hans mening har forud for Dem, opfyldt hans ønske, så at vor formæling nu vil finde sted om to dage, så stille og hemmeligt, at kun Himlen og nogle af husets folk skal være vidner til det. I hvilken tilstand jeg befinder mig, kan De forestille Dem. Om det synes Dem påkrævet at komme, må De overveje, og om jeg elsker Dem oprigtigt eller ej, vil sagens udfald vise Dem. Give Gud, at dette brev må komme Dem i hænde, førend min hånd bliver tvunget til at lægge sig i den mands, der så slet forstår at holde tro og love.

Dette var omtrent brevets ord, som bevægede mig til straks at begive mig på vej uden at vente længere på svar eller penge, fordi jeg tydeligt så, at det ikke var hestekøbet, men ønsket om at iværksætte sin skammelige plan, der havde fået Don Fernando til at sende mig til sin broder. Det forbitrede had, jeg følte mod Don Fernando, i forbindelse med min frygt for at miste belønningen for så mange års længsel og bejlen, gav mig vinger, så at jeg, næsten som båret igennem luften, dagen efter ankom til byen, netop i rette tid til at kunne få Lucinda i tale. Jeg holdt mit komme skjult og lod mulæslet blive i huset hos den mand, der havde bragt mig brevet. Skæbnen var mig for så vidt god, som jeg fandt Lucinda ved hint vinduesgitter, der havde været vidne til vor kærlighed. Lucinda kendte mig straks, og jeg kendte hende, men ikke således som hun burde have kendt mig, og som jeg skulle lære hende at kende. Men hvem her på jorden tør vel rose sig af at have udgransket og forstået

en kvindes ustadige tænkemåde og foranderlige sindelag? Visselig ingen!

Så snart Lucinda så mig, sagde hun: "Cardenio, jeg står her i min brudedragt. Forræderen Don Fernando, min ærgerrige fader og nogle andre vidner venter allerede i salen, men de skal snarere blive vidner til min død end til min formæling. Fat dig, min ven, og søg at komme til at overvære denne ofring, for kan jeg ikke afværge den ved mine ord, så bærer jeg skjult på mig en dolk, der formår at forebygge den mest tvingende voldsmagt, og således vil da mit livs afslutning samtidig danne begyndelsen på dit kendskab til min kærlighed."

Jeg svarede hende bestyrtet og i hast, bange for, at der ikke skulle blive tid nok til et svar: "Dyrebare Lucinda, lad dine gerninger bekræfte dine ord! Og bærer du en dolk på dig, for at man skal lære at agte dig, så bærer jeg her et sværd for med det enten at forsvare dig eller dræbe mig selv, hvis skæbnen viser sig ublid imod os." Jeg tror ikke, at hun fik hørt alt, hvad jeg sagde, for jeg forstod, at hun i hast blev kaldt bort, fordi brudgommen ventede. Nu brød sorgens nat frem, min glædes sol dalede, mine øjne så intet lys, min forstand fattede intet. Jeg kunne ikke få mig selv til at betræde hendes hus, jeg mægtede ikke at røre mig af stedet. Men da jeg overvejede, hvor nødvendig min nærværelse var ved det, som kunne foregå ved denne lejlighed, mandede jeg mig op, så godt jeg formåede, og gik ind i huset. Og da jeg for længst var nøje kendt med alle ind- og udgange, og der tilmed i huset rådede stor (om end hemmelig) forvirring, var der ingen, der lagde mærke til mig. Uden at blive set af nogen fandt jeg altså lejlighed til at stille mig i en vinduesniche bag de folderige og kniplingsbesatte

forhæng, imellem hvilke jeg kunne se alt, hvad der foregik i salen, uden selv at blive opdaget. Hvorledes udtrykke den angst, jeg følte, de tanker, der steg op hos mig, og de betragtninger, jeg hengav mig til, mens jeg stod her?! De var så mange og af en sådan art, at de ikke kan udsiges, ja, at det ikke ville være heldigt at fremsætte dem. Det må altså være nok, når De får at vide, at brudgommen trådte ind i salen uden nogen anden pynt end de hverdagsklæder, han plejer at bære. Som vidne medbragte han en fætter til Lucinda, og i øvrigt var der ikke andre til stede end husets tjenestefolk. Lidt efter trådte Lucinda frem fra sit påklædningsværelse, ledsaget af sin moder og to af sine piger, så herligt klædt og smykket, som hendes stand og hendes skønhed krævede det, et fuldendt billede på fornem pragt. Min spænding og forvirring var så stor, at jeg ikke var i stand til at iagttage og indprente mig alle enkeltheder ved hendes dragt. Alt, hvad jeg erindrer, er farven på hendes gevandt (det var lyserødt og hvidt) og de funklende ædelstene i hendes hår og over hele hendes dragt. Men alt dette overstråledes dog af hendes dejlige blonde hårs vidunderlige glans, som kappedes med de kostbare stene og lyset fra de fire fakler, der brændte i salen, og endnu mere fremhævede Lucindas uforlignelige skønhed. Oh, grusomme erindring, min ro's dødelige fjende, hvad gavner det nu, at du fremmaner min tilbedte fjendes mageløse skønhed for mig? Var det ikke bedre, om du fremførte og mindede mig om det, hun den gang foretog sig, for at jeg, ophidset af en så øjensynlig fornærmelse, kunne stræbe efter at skaffe mig, om ikke hævn over hende, så dog en ende på mit jammerfulde liv? Lad Dem ikke trætte, mine herrer, ved at høre disse mange afvigelser fra min historie. Mine

lidelser er ikke af den art, at man hverken kan eller bør fortælle kort og overfladisk derom, for hver enkelt omstændighed synes mig at fortjene en udførlig fremstilling."

Her til svarede præsten, at det ingenlunde trættede dem at høre på ham. De fandt tværtimod stort behag i de enkeltheder, han fortalte, da de var således beskafne, at de ikke burde forbigås i stilhed, men fortjente samme opmærksomhed som hovedindholdet af fortællingen.

"Da de nu alle var samlede i salen," fortsatte Cardenio, "trådte sognets præst ind og greb de tos hænder for at foretage, hvad der var skik og brug ved denne højtidelige handling, og da han sagde: "Vil De, frøken Lucinda, tage den her tilstedeværende hr. Don Fernando til Deres retmæssige ægtemand, således som den hellige moder kirken foreskriver?" stak jeg hovedet og halsen helt frem mellem forhængene og lyttede spændt og med beklemt hjerte efter Lucindas svar, af hvilket jeg ventede enten min dødsdom eller benådning til livet. Oh, om jeg i dette øjeblik havde fordristet mig til at styrte frem og tilråbe hende: "Ha, Lucinda, Lucinda! Betænk, hvad du gør! Overvej, hvad du skylder mig! Husk, at du er min og aldrig kan tilhøre nogen anden! Drag dig til minde, at i samme øjeblik du siger ja, berøver du mig livet. Oh, forræder Don Fernando, min æres røver, mit livs morder, hvad forlanger du? Betænk, at du aldrig på kristelig vis kan nå dine ønskers mål, for Lucinda er min hustru, og jeg er hendes mand!" Jeg dåre! Nu, da jeg er borte fra hende og fjernt fra faren, nu siger jeg, at jeg burde have gjort, hvad jeg ikke gjorde! Nu, da jeg har ladet mig frarøve mit højeste gode, forbander jeg røveren, som jeg havde kunnet hævne mig på, hvis jeg havde haft mod til det, som jeg nu har

det til at udstøde klager. Ja, fordi jeg dengang var fej og uforstandig, er det ikke mere end fortjent, at jeg nu dør beskæmmet, angrende og afsindig. Præsten ventede på Lucindas svar, som hun tøvede længe med at give, men just som jeg ventede, at hun ville drage dolken frem for at udføre en heltedåd eller åbne munden for at gå til bekendelse og lægge sandheden for dagen for at stille den op imod de falske forudsætninger, hvilket ville være til mit bedste, hørte jeg hende med svag og mat røst sige: "Ja, jeg vil." Det samme sagde Don Fernando og gav hende ringen, som bandt dem til hinanden med et uopløseligt bånd. Brudgommen nærmede sig bruden for at omfavne hende, hun trykkede hånden mod hjertet og sank besvimet om i sin moders arme. Nu har jeg kun tilbage at beskrive, i hvilken tilstand jeg befandt mig, da det, jeg havde hørt, kuldkastede mit håb, røbede falskheden i Lucindas ord og løfter og viste mig umuligheden af nogen sinde at blive ejer af den skat, som dette øjeblik havde berøvet mig. Rådløs stod jeg der, og det forekom mig, at jeg var forladt af Himlen og et mål for jordens had. Den havde hidtil næret mig, men nu ville den ikke mere bære mig, mens luften nægtede mig ånde til mine sukke, og vandet vægrede sig ved at væde mine øjne. Kun ilden øgede så stærkt sin glød, at hele mit væsen optændtes af forbitrelse og skinsyge. Imidlertid var ved Lucindas besvimelse alle gerådet i den største forvirring, og da hendes moder snørede hende op for at skaffe hende luft, fandt man på hendes bryst et forseglet papir, som Don Fernando straks tog og læste ved lyset af en af faklerne. Da han havde læst det, kastede han sig i en stol med hånden under kinden som et menneske, der er fordybet i betragtninger, uden at bekymre sig om de midler,

man anvendte for at vække hans brud af hendes besvimelse. Da jeg så, at hele huset således var i oprør, besluttede jeg at gå der fra, enten man opdagede mig eller ej, bestemt på, hvis jeg blev set, at begå så fortvivlet en gerning, at hele verden skulle blive overbevist om min retfærdige harme ved den tugtelse, jeg ville lade den forræderiske Don Fernando, ja, selv den besvimede forræderske, blive til del. Men min skæbne, der troligvis ville bevare mig til endnu større lidelser (hvis der gives større), magede det således, at jeg i dette øjeblik kun besad alt for meget af den forstand, som siden har forladt mig. Og derfor ville jeg uden at tage hævn over mine værste fjender (hvilket ville have været let, da ingen tænkte på mig) vende denne hævn imod mig selv ved at pålægge mig den straf, de havde fortjent, ja, måske en langt hårdere, end jeg ville have pålagt dem, om jeg havde berøvet dem livet, for når døden kommer hastigt, ender den pinslen på et øjeblik, men at forhale døden under uafbrudte pinsler vil sige det samme som idelig at dræbe uden at gøre ende på livet. Kort sagt, jeg forlod hendes hus og ilede hen til den mand, hos hvem jeg havde ladet mit mulæsel blive stående, lod ham i hast sadle det, satte mig op uden at sige farvel til ham og forlod byen, mens jeg som en anden Lot ikke vovede at dreje hovedet for at se tilbage på den. Så snart jeg så mig alene på fri mark, omringet af nattens mørke og tavshed, opløftede jeg min røst og udgød mig i de bitreste klager, uden undseelse eller frygt for at blive hørt eller set. Der flød fra min tunge så mange forbandelser over Lucinda og Don Fernando, som om jeg derved skaffede mig oprejsning for den uret, de havde tilføjet mig. Jeg kaldte Lucinda grusom, ufølsom, falsk og utaknemmelig, men først og fremmest havesyg, eftersom min

fjendes rigdom i den grad havde blændet hendes øjne, at hun havde forladt mig for at knytte sig til den, imod hvem lykken havde vist sig mere gunstig og gavmild. Men midt under denne strøm af forbandelser og smædeord søgte jeg efter undskyldninger for hende og sagde, at det ikke var noget under, at en ung pige, der altid havde levet tilbagetrukket i sine forældres hus og var vant til at adlyde dem i alle ting, havde føjet sig efter deres ønsker, når det var en sådan adelsmand, så fornem, rig og statelig, de ville give hende til gemal, at man, hvis hun satte sig imod det, måtte tro, hun enten savnede forstand, eller også var alt for nøje knyttet til en anden, hvilket kunne gøre skår i hendes gode navn og rygte. Men så fandt jeg på den anden side, at hvis hun havde tilstået, jeg var hendes brudgom, så måtte hendes forældre have indrømmet, at dette valg ikke gjorde hende skam, for førend Don Fernando tilbød hende sin hånd, ville de ikke, selv når de anlagde fornuftens målestok for deres ønsker, have kunnet tænke sig nogen bedre gemal til deres datter end mig. Tilmed havde hun, førend hun lod det yderste ske og rakte ham sin hånd, vel kunnet sige, at jeg allerede havde givet hende min, og jeg ville ganske sikkert have billiget og være gået ind på alle de påskud, hun kunne være fremkommet med ved en sådan lejlighed. Sluttelig nåede jeg til det resultat, at for lidt kærlighed, for svag dømmekraft, for megen ærgerrighed og stræben efter ophøjelse var skyld i, at hun havde glemt de ord, hvormed hun havde smigret, lokket og vedligeholdt mit håb og min ærlige attrå.

Under sådanne høje klager og sådanne sjælekvaler red jeg afsted resten af natten, og ved morgengry fandt jeg en sti, der førte ind mellem disse bjergrygge, hvor jeg strejfede omkring i

tre dage uden at følge hverken vej eller sti, indtil jeg kom ud på de græsmarker, som ligger, jeg ved ikke på hvilken side af disse klipper. Der traf jeg nogle gedehyrder, som jeg spurgte, i hvilken retning den vildeste egn i disse bjerge lå. De sagde mig, at det var ad denne kant, og jeg red straks herhen, med det forsæt at ende mit liv her. Næppe var jeg kommet ind i dette vildnis, før mit muldyr styrtede dødt om af udmattelse og sult, eller også, hvad jeg snarere vil tro, for at skille sig af med så unyttig en byrde som mig. Nu måtte jeg vandre til fods. Min natur kunne ikke holde til mere. Jeg var forpint af sult og havde ingen, ville heller ikke opsøge nogen, der kunne yde mig hjælp. Hvor længe jeg således lå udstrakt på jorden, ved jeg ikke. Derpå rejste jeg mig uden at føle nogen sult og fandt nogle gedehyrder stående ved siden af mig. Det må uden tvivl have været dem, som har sørget for at stille min naturs krav, for de fortalte mig, i hvilken tilstand de havde fundet mig, og at jeg havde sagt så mange afsindigheder og tåbeligheder, at jeg åbenbart måtte have mistet forstanden. Siden har jeg også selv følt, at jeg ikke altid er ved min fulde fornuft, men undertiden så forvildet og uregerlig, at jeg begår tusinde dårskaber, sønderriver mine klæder, skriger op i denne vilde udørk, forbander min skæbne og forgæves gentager min elskede fjendes navn. Da har jeg ikke nogen anden tanke eller vilje end at ende mit liv i dette ville skrig. Og når jeg da atter kommer til besindelse, føler jeg en sådan mathed og ømhed over hele mit legeme, at jeg næppe kan røre mig. Oftest søger jeg ly i en hul korkeg, der netop er rummelig nok til at skjule dette elendige legeme. De gede- og kvæghyrder, der drager om i disse bjerge, har medynk med mig og sørger for mit underhold ved at lægge

næringsmidler på de veje og klipper, hvor de formoder, jeg vil komme forbi og finde det, de har bestemt for mig. Og selv om jeg ikke er ved min forstand, anviser naturens nødtørft mig dog det, der skal tjene mig til føde, vækker lysten til den og viljen til at tage den. Man har sagt mig, at jeg tidligere, når raseriet overmandede mig, løb ud på vejene og med magt frarøvede hyrderne, som drev deres hjorde forbi, den føde, de medbragte, skønt de gerne godvilligt ville have givet mig den. Således tilbringer jeg resten af mit ynkværdige liv, indtil det en gang måtte behage Himlen enten at berøve mig det eller at udslette min hukommelse, så at jeg kan glemme Lucindas skønhed og falskhed og Don Fernandos forræderi. Gør Himlen dette, uden samtidig at tage mit liv, så vil jeg søge at styre mine tanker ad bedre veje. Gør den det ikke, kan jeg ikke andet end bede Gud være min sjæl nådig, for jeg finder hos mig selv hverken kraft eller mod nok til at befri mit legeme for denne elendighed, i hvilken jeg selv med velberåd hu har bragt det. Dette, mine herrer, er den bitre historie om min ulykke. Sig mig nu, om den ikke er af den beskaffenhed, at den fortjener de smertelige følelser, jeg har lagt for dagen? Gør Dem ikke nogen ulejlighed med at overtale mig eller råde mig til det, som fornuften viser Dem vil kunne bidrage til min helbredelse, for det ville ikke være mig til større gavn, end en udmærket læges recept er det for en syg, der ikke kan tage medicinen. Jeg vil ikke helbredes uden Lucinda, og da hun har fundet for godt at tilhøre en anden, skønt hun var og burde være min, så må jeg finde mig i at være ulykkelig, skønt jeg dog kunne tilhøre lykken. Hun ville ved sin ustadighed gøre mit fordærv stadigt. Så vil jeg da selv være betænkt på mit fordærv, for at være hende til vilje. Men for

efterslægten vil det blive et advarende eksempel, at jeg alene har savnet det, som de ulykkelige ellers har i overflod, thi for dem plejer umuligheden af at finde trøst at være en trøst, mens den kun volder mig større smerter og lidelser, så at jeg endog tror, at døden selv ikke vil kunne ende dem."

Her med sluttede Cardenio sin lange historie, sin lige så ulykkelige som elskovsglødende historie. Og netop som præsten belavede sig på at sige ham nogle trøstende ord, blev han standset deri af en røst, der nåede deres øren, og de hørte nogen tale i en klagende tone. Hvad stemmen sagde, vil blive fortalt i det følgende kapitel, for her ender den vise og omhyggelige historieskriver Sidi Hamét Benengeli sin tredje bog.

25

Der handler om et nyt og behageligt eventyr, der mødte præsten og barberen i de samme bjerge.

Lyksalige og herlige var de tider, da den uforfærdede Don Quijote blev sendt ned til jorden! Thi som følge af den ærefulde beslutning, han fattede: at oplive og forny de vandrende ridderes orden, der næsten var uddød, nyder vor tidsalder, der i så høj grad trænger til munter underholdning, behageligheden ikke alene ved denne sandfærdige historie, men samtidig ved de deri indstrøede fortællinger og episoder, der til dels er lige så tiltrækkende og sandfærdige som selve historien. Denne beretter, idet den genoptager sin velheglede, veltvundne og velafhaspede tråd, at just som præsten belavede sig på at trøste Cardenio, hindredes han deri af en røst, der nåede hans øren og i en klagende tone sagde:

"O, Gud! skulle det være muligt, at jeg allerede har fundet det sted, der er skikket til at blive en hemmelig grav for dette legemes sørgelige byrde, som jeg så meget imod min vilje må bære? Ja, således må det være, såfremt den ensomhed, disse bjerge lover, ikke skuffer mig. Jeg ulykkelige! Hvor meget mere forønsket selskab vil disse klipper og krat, der tillader mig at udøse mine klager for Himlen, ikke yde mig ved mit forehavende end et hvilket som helst menneske, eftersom der ikke findes et eneste, af hvem man kan vente råd i sine tvivl, lindring i bedrøvelse og hjælp i nøden!"

Præsten og de, der var hos ham, hørte og opfattede tydeligt alle disse ord, og da de syntes at være udtalte i nærheden (hvilket også var tilfældet), rejste de sig for at opsøge den talende. De var ikke gået tyve skridt, før de bag en klippe under et asketræ fik øje på et ungt menneske i bondeklæder, hvis ansigt de først ikke kunne få at se, da han sad med bøjet hoved, fordi han vaskede sine fødder i bækken, som løb der forbi. De nærmede sig ynglingen så sagte, at han ikke bemærkede dem. Han agtede da også kun på sine fødder, som han vaskede, og de syntes at være to stykker krystal, der var vokset blandt de andre stene i bækken. De faldt i forundring over disse hvide, fintformede fødder, der ikke forekom tilskuerne at kunne være bestemt til at træde i agerjord eller gå bag ploven og oksespandet, hvad den unge mands dragt dog antydede. Da præsten, som gik foran, mærkede, at han ikke havde hørt dem, gjorde han tegn til de andre to, at de skulle lægge sig fladt ned på jorden eller skjule sig bag et klippestykke, som lå der, hvilket de alle gjorde, hvorpå de meget opmærksomt iagttog det unge menneske. Han var iført en kort brun trøje til at hægte sammen; den var bundet stramt om livet med et hvidt klæde. Benklæderne og gamacherne var ligeledes af gråbrunt stof, og på hovedet havde han en grå rejsehue; gamacherne var krænget op til midt på benet, der virkelig syntes at være af hvidt alabast. Da nu de dejlige fødder var vasket, tørrede han dem straks af med et klæde, som han tog frem under rejsehuen. Og idet han tog det frem, hævede han hovedet, og de tre tilskuere havde lejlighed til at se en så uforlignelig skønhed, at Cardenio hviskede til præsten:

"Da dette ikke er Lucinda, så er det heller ikke noget jordisk, men et himmelsk væsen."

Det unge menneske tog derpå rejsehuen af, og da han bevægede hovedet frem og tilbage, vældede der en sådan mængde dejligt hår ned om det, at Apollo selv kunne have følt misundelse derved. Ved dette syn opdagede de, at den, de antog for en bondedreng, var en smuk kvinde, den smukkeste, der nogen sinde var kommet dem for øje; ja, endog Cardenio havde måttet indrømme dette, såfremt han ikke havde set og kendt Lucinda, og senere bekræftede han, at kun Lucindas skønhed kunne måle sig med denne. Det yppige blonde hår var så langt, at det ikke alene dækkede hendes skuldre, men indhyllede hende ganske, så at man intet så af hendes legeme, undtagen fødderne. Hendes dejlige hænder tjente hende til kam, og hvis fødderne i vandet syntes at være krystalstykker, så lignede hænderne i håret nu sammenpresset sne, hvilket forøgede deres beundring og begærlighed efter at erfare, hvem hun var. De besluttede derfor at vise sig for hende, men da de gjorde en bevægelse for at rejse sig, løftede den dejlige pige hovedet, strøg med begge hænder håret fra øjnene og så hen imod dem, der havde forårsaget denne støj. Men næppe blev hun opmærksom på dem, før hun sprang op, og uden at give sig tid til at tage sko på fødderne eller vikle håret op rev hun i største hast en lille bylt med klæder til sig, som lå ved siden af hende, og ville fuld af skræk og forvirring gribe flugten. Men hun havde næppe gjort seks trin, før hun faldt til jorden, fordi hendes fine og bløde fødder ikke kunne tåle de spidse, skarpkantede sten. Da de tre så det, løb de hurtigt efter hende, og præsten var den første, der talte og sagde til hende:

"Frue, hvem De end er, så flygt ikke, for de, som De her ser for Dem, har kun til hensigt at tjene Dem. Der er sandelig ingen grund til så urimelig en flugt, for Deres fødder vil ikke kunne udholde det, og ej heller kan vi tillade det."

Skamfuld og forvirret slog hun øjnene ned uden at sige et ord til alt dette, og da de imidlertid var kommet hen til hende, tog præsten hende ved hånden og fortsatte:

"Hvad Deres dragt fornægtede, frue, åbenbarede Deres hår for os, og vi forstår fuldkomment, at det må være grunde af ikke ringe betydning, som har bevæget Dem til at indhylle Deres skønhed i en så uværdig dragt og ført Dem til en udørk som denne, hvor vi har været så lykkelige at finde Dem. Står det ikke i vor magt at afhjælpe Deres lidelser, så er vi dog rede til at bistå Dem med råd og dåd. Og da intet onde, så længe det lader os beholde livet, kan nedtrykke os så aldeles, at man ikke, når man selv vil, kan låne øre til de råd, som af et godt hjerte meddeles den lidende, så lad, ærede frue, eller om De vil, ærede herre, den skræk fare, som synet af os har indgydt Dem, og betro os Deres gode eller onde skæbne, for jeg kan forsikre Dem, at vi alle tilsammen og hver for sig vil føle for Dem og tage del i Deres vanheld."

Mens præsten holdt denne tale, sad den skønne ganske som bedøvet. Hendes øjne vandrede fra den ene til den anden, uden at hun bevægede læberne eller sagde et ord, ganske som en bondedreng, når der uformodet kommer ham noget usædvanligt for øje, som han aldrig før har set. Men da præsten atter fremførte en del andre grunde af lignende art, drog hun et dybt suk og brød tavsheden:

"Da disse klippers ensomhed ikke har formået at skjule mig, og mit løste og nedfaldne hår forbyder mig at fremkomme med usandheder, så ville al yderligere forstillelse være unyttig, for selv om De troede mig, ville det mere være af høflighed end af overbevisning. Dette forudsat, mine herrer, siger jeg Dem den oprigtigste tak for det tilbud, De har gjort mig, og erkender, at det pålægger mig en forpligtelse til at opfylde alt, hvad De beder mig om, skønt jeg frygter, at beretningen om mine ulykker vil vække lige så megen smerte som medynk hos Dem, da der ikke findes noget middel, hvorved der kan rådes bod på dem, og heller ikke nogen trøst, der kan hjælpe til at bære dem. Men alligevel vil jeg, for at De ikke skal gøre Dem noget ufordelagtigt begreb om min ære, nu da De har opdaget, at jeg er en kvinde, og har set mig her ung, alene og iført denne dragt – omstændigheder, der samlede så vel som hver for sig ville være nok til at kuldkaste selv det bedst befæstede rygte – fortælle Dem, hvad jeg helst ville tie med, om det var muligt."

Alt dette sagde hun uden at standse, og viste sig nu som en så henrivende ung pige med talegaver og behageligt klingende stemme, at hendes forstandige væsen vakte lige så megen beundring som hendes skønhed. De gentog deres forsikringer og anmodede hende påny indtrængende om at opfylde sit løfte, og hun lod sig ikke længe bede. Efter først meget blufærdigt at have trukket sko på fødderne og viklet håret op satte hun sig på en sten midt imellem sine tre tilhørere, og da hun havde trængt de tårer tilbage, som uvilkårligt fyldte hendes øjne, begyndte hun med rolig og klar stemme at fortælle om sit levnedsløb på følgende måde:

"I Andalusien er der en lille by, efter hvilken en hertug har sin titel, der gør ham til en af de såkaldte grander af Spanien. Denne hertug har to sønner, af hvilke den ældste, der er arving til stamgodserne, også synes at være det til hans fortræffelige egenskaber, men jeg ved ikke, hvem den yngste arter efter, såfremt det ikke er efter Bellido i forræderi og efter Ganelon i falske løfter. Til denne grandes vasaller hører mine forældre, ringe af herkomst, men så rige, at hvis fødslens gaver havde været lige med lykkens, så havde de ikke haft noget tilbage at ønske, og jeg ville ikke have haft at frygte for at komme i den ulykke, der nu har ramt mig; for måske er min vanskæbne affødt af deres, som ikke forundte dem at være af høj byrd. Ganske vist er den ikke så lav, at mine forældre skulle behøve at skamme sig over det, men heller ikke så høj, at den kan frigøre mig for den forestilling, at netop deres ringe stand er skyld i min ulykke. Med ét ord: De er agerdyrkere, jævne folk, en slægt, der aldrig har blandet sig med nogen ilde berygtet stamme, gamle kristne, så ældgamle, at der, som man siger, er gået råd i dem, så ældgamle, at deres rigdom og fornemme levevis efterhånden skaffer dem navn af junkere, ja, af riddere. Men hvad de anså for deres største rigdom og adelsskab, var dog at have mig til datter. Og da de ikke havde nogen anden arving og var de bedste og kærligste forældre, blev jeg så forkælet, som en datter nogen sinde er blevet det af sine forældre. Jeg var det spejl, hvori de beskuede sig selv, deres alderdoms støtte og målet for alle deres ønsker, som de delte mellem mig og Himlen, og da de stedse kun ville det bedste, afveg mine aldrig i mindste måde fra deres. Og lige som jeg herskede i deres hjerter, rådede jeg også over deres formue. Jeg antog og

afskedigede tjenestefolkene. Regnskabet over udsæden og det indhøstede gik gennem mine hænder, jeg førte bog over oliemøllerne, vinpresserne, antallet af stort kvæg og småfæ, bistaderne. Kort sagt, alt, hvad en så rig agerdyrker som min fader kan besidde og besad, var mig betroet. Jeg havde overopsynet og bestyrede alt dette med så megen iver og til så stor tilfredshed for dem, at jeg virkelig næppe kan sige for meget om det. Den del af dagen, som jeg fik til overs, efter at jeg havde anvist forkarlene, røgterne og daglejerne deres arbejde, benyttede jeg til beskæftigelser, der er lige så anstændige som uundværlige for en ung pige, så som syslen med nål og ved kniplebræt eller, særlig hyppigt, at træde rokken. Forlod jeg, for at forfriske sindet, disse arbejder, så tog jeg min tilflugt til læsning i en opbyggelig bog eller spillede på harpe, da erfaringen havde lært mig, at musik samler de adspredte sanser og styrker tænkekraften. Således gik altså tiden for mig i mine forældres hus, og hvis jeg for omstændeligt har beskrevet min levevis, er det ingenlunde sket for at prale eller vise min rigdom, men for at fremhæve, hvor ganske uskyldigt jeg fra den tilstand, jeg har skildret, er sunket ned til den ynkværdige, jeg nu befinder mig i.

Skønt jeg altså levede så ensomt og tilbagetrukket som i et kloster og var optaget af så mangehånde beskæftigelser, uden, som det forekom mig, at blive set af andre end husets tjenestefolk – for selv når jeg overværede messen, var det meget tidligt om morgenen og ikke alene i min moders og en del af vore folks selskab, men endog så stærkt indhyllet og tildækket, at mine øjne næppe kunne se mere af jorden end den plet, hvor jeg satte mine fødder – opdagede kærlighedens øjne mig

alligevel, eller snarere lediggangens, der er skarpere end en falks, idet Don Fernando så mig og forelskede sig i mig. Således hed den yngste søn af den hertug, jeg har omtalt."

Hun havde næppe i sin fortælling nævnt Don Fernando, førend Cardenio skiftede farve. Sveden brød frem på hans pande, og han forrådte en så heftig ophidselse, at præsten og barberen, som så det, frygtede for, at han skulle få et af de raserianfald, som de havde hørt, han led af. Men Cardenio gjorde ikke andet end svede, og han blev roligt stående og betragtede bondepigen, eftersom han allerede havde en anelse om, hvem hun var. Uden at bemærke Cardenios sindsbevægelse fortsatte hun sin historie på følgende måde:

"Don Fernando havde, som han senere sagde mig, ikke så snart kastet sine øjne på mig, førend han følte sig grebet af den heftigste kærlighed. Men for at gøre fortællingen om mine ulykker kort vil jeg i tavshed forbigå alle de bestræbelser, Don Fernando gjorde sig for at vise mig sin kærlighed. Han underkøbte alle vore folk, han gav og tilbød foræringer og gunstbevisninger til alle mine pårørende; hver dag var der i min gade fest og forlystelser, om natten kunne ingen falde i søvn for hans serenader; talløse var de billetter, som kom mig i hænde, uden at jeg selv vidste hvorledes, fulde af glødende ord og tilbud, med flere løfter og elskovseder end bogstaver. Men alt dette rørte mig ikke, forhærdede mig snarere imod ham, som om han var min dødelige fjende og havde gjort alt, hvad han foretog sig for at vinde min gunst, i lige det modsatte øjemed. Ikke fordi Don Fernandos opmærksomhed mishagede mig eller jeg fandt ham påtrængende, tværtimod, jeg fandt et vist behag i at se mig så højlig agtet og elsket af en så fornem herre, og jeg

var alt andet end fortrydelig over at læse min pris i hans breve. Thi hvad dette angår, tror jeg, at hvor hæslige vi kvinder end kan være, så vil vi altid finde behag i at blive kaldt smukke. Men alle hans bestræbelser modvirkedes af min dyd og advarsler fra mine forældres side, som vidste god besked med Don Fernandos kærlighed, da han ikke havde noget imod, at alverden hørte om den. Mine forældre foreholdt mig, at deres ære og vel alene beroede på min dyd og retskaffenhed, og at jeg måtte overveje den store ulighed mellem Don Fernandos og min fødsel. Jeg ville da indse, at al hans tragten og higen kun gjaldt hans egen fornøjelse og ikke mit bedste, selv om hans ord lød anderledes. Og hvis jeg ville stille en hindring i vejen for hans hemmelige bejlen, så ville de straks gifte mig med den, jeg måtte finde mest behag i blandt de ypperste i landsbyen og hele nabolaget, da mit gode rygte og deres store formue gav mig frit valg mellem dem alle. Disse bestemte løfter og den sandhed, der lå til grund for deres formaninger, bestyrkede mig i min dyd, så at jeg aldrig gav Don Fernando et ord til svar, der kunne indgyde ham ringeste håb om at nå sine ønskers mål. Denne min tilbageholdenhed, som han vel blot anså for knibskhed, havde åbenbart kun den virkning, at den mere og mere optændte hans vellystige begær, for andet navn kan jeg ikke give den tilbøjelighed, han nærede for mig. Havde den været, hvad den skulle være, ville de aldrig have hørt noget om den, for så havde jeg ikke haft anledning til at fortælle om den. Til sidst fik Don Fernando at vide, at mine forældre var betænkt på at gifte mig bort for at betage ham håbet om at komme til at besidde mig, eller i det mindste, for at jeg kunne få flere vogtere til at vogte på mig. Denne efterretning, eller mistanken om noget

sådant, fik ham til at foretage sig det, de nu skal høre. En nat, da jeg var alene med min pige i mit kammer og havde lukket dørene vel i af frygt for, at en skødesløshed kunne sætte min ære i fare, så jeg, uden at jeg kunne begribe, hvorledes det trods al min omhu og forsigtighed var muligt, Don Fernando stå for mig, et skue, der ved sin uventethed forfærdede mig i den grad, at det betog mig synet og bandt min tunge. Derfor formåede jeg ikke en gang at kalde, og jeg tror heller ikke, at han ville have givet mig tid til det, for han styrtede straks hen til mig, sluttede mig i sine arme (for skrækken havde, som jeg alt har sagt, bragt mig rent fra mig selv) og begyndte at tale til mig på en sådan måde, at jeg endnu den dag i dag ikke kan begribe, hvordan han kunne besidde en sådan færdighed i at lyve og give sine ord et sådant præg af sandhed. Men forræderen forstod den kunst at gøre sine ord troværdige ved tårer og sine løfter oprigtige ved sukke. Jeg troskyldige stakkel, der var så ganske alene i mit eget hus og uden al erfaring, begyndte – jeg ved ikke, hvorledes det gik til – at skænke dette væv af løgne tiltro, dog ikke i den grad, at jeg skulle have ladet mig henrive til nogen medfølelse af usømmelig art. Da altså den første skræk var forbi, og jeg atter så nogenlunde havde samlet mig, svarede jeg ham med større kækhed, end jeg havde tiltroet mig selv:

"Herre, hvis den grumme løve havde mig således i sine kløer, som du har mig i dine arme, og jeg var forvisset om at slippe løs fra den ved at foretage mig eller love ting, som stred imod min ære, så var det mig lige så umuligt at foretage mig dem eller love dem, som det er at gøre det ugjort, som allerede er sket. Lige så fast, som du holder mit legeme omsluttet med dine arme, lige så fast holder jeg min sjæl i gode forsætters bånd, så

forskellige fra dine, som du ville erfare det, hvis du ville bringe dine til udførelse ved at øve vold imod mig. Jeg er din undersåt, ikke din slavinde. Dit adelige blod giver dig ingen ret til at vanære eller blot ringeagte det ringere blod, der flyder i mine årer, og jeg som landbo og bondepige regner mig for lige så god, som du anser dig for at være som fornem herre og adelsmand. Over for mig ville det være forgæves at bruge magt. Din rigdom ville ikke have noget værd for mig, dine ord kan ikke forlede mig, dine sukke og tårer ikke røre mig. Ja, havde jeg mødt den handlemåde, som jeg hos dig må dadle, hos den mand, som mine forældre havde valgt til min ægtefælle, så ville jeg have føjet mig, og min vilje ville ikke have været forskellig fra hans. Jeg ville, når det kunne være sket med ære, om end uden indre glæde, godvilligt have tilstået dig, herre, hvad du nu synes at ville skaffe dig med magt. Alt dette har jeg sagt dig, for at du ikke skal tro, det er muligt at få noget af mig, uden som min retmæssige brudgom."

"Beror dine betænkeligheder ikke på andre grunde, dejligste Dorotea (for således hedder jeg ulyksalige), så velan, her giver jeg dig hånden på, at jeg vil være din mand!" råbte den troløse adelsmand, "og jeg kræver Himlen, der ser alle lønlige ting, til vidne på dette løfte, såvel som den hellige jomfru, hvis billede du har her."

Da Cardenio hørte, hun hed Dorotea, blev han atter meget ophidset og bestyrkedes i sin første antagelse. Han ville dog ikke afbryde fortællingen, men høre, om den ikke skulle give nærmere oplysninger om det, han allerede vidste. Han sagde kun: "Så dit navn er Dorotea, señora? Jeg har tidligere hørt tale om en af samme navn, hvis ulykke måske ligner din. Men

fortsæt nu blot, når tiden kommer, skal jeg sige dig ting, der i lige grad vil bedrøve og forundre dig."

Dorotea betragtede Cardenio. Hans ord så vel som hans besynderlige og pjaltede dragt vakte hendes opmærksomhed. Hun bad ham, om han ikke, såfremt han vidste noget, der angik hende, ville sige det straks, for hvis hendes skæbne havde ladet hende beholde noget godt, så var det det mod, hun havde til at bære enhver ulykke, der måtte ramme hende, i den overbevisning, at der ikke kunne tilstøde hende noget, som hun mente i ringeste måde kunne forøge hendes nuværende lidelse eller forlænge den blot et eneste øjeblik.

"Og jeg, señora!" svarede Cardenio, "ville ikke tøve et øjeblik med at meddele dig mine tanker, hvis jeg havde vished for, hvad jeg formoder, men endnu har vi ikke ladet det rette øjeblik dertil gå til spilde, og det vil heller ikke have nogen betydning for dig at høre dem."

"Som De vil," gensvarede Dorotea og fortsatte på følgende måde: "Da Don Fernando havde sagt det, som jeg har anført, tog han det billede af Guds moder, som hang i mit kammer, og kaldte det til vidne på vor formæling. Med de stærkeste ord og de utroligste eder gav han mig sin hånd og sit løfte som min ægtefælle, skønt jeg, inden han endnu havde talt helt ud, formanede ham til alvorligt at overveje, hvad han gjorde, og betænke, hvilken græmmelse det måtte være for hans fader at se ham gifte sig med en bondepige, hans egen undersåt. Han måtte ikke lade sig forblinde af min skønhed, hvor stor den end syntes ham, da den ikke ville være nogen tilstrækkelig undskyldning i hertugens øjne. Og hvis han, for den kærligheds skyld, han bar til mig, ville vise mig nogen godhed, så havde jeg

blot det ønske, at han ville lade mig forene min skæbne med en, der var af ganske samme stand som jeg, for så ulige giftermål bragte sjælden nogen ret lykke og vedligeholdt ikke længe den glæde, hvormed man indgik dem. Men mine formaninger kunne ingenlunde afholde ham fra at forfølge sine planer, så lidt som en køber, der ikke agter at betale, længe vil tinge om varens pris, inden han afslutter den bedrageriske handel. Imidlertid berådede jeg mig med mig selv, og mine betragtninger gik omtrent ud på følgende: Jeg ville visselig ikke være den første, der ved giftermål steg fra ringe stand til højhed, ej heller Don Fernando den første, som dejlighed eller blind lidenskab (hvilket nok er det retteste navn) havde bragt til at vælge sig en hustru, der ikke indtog samme høje rang som han. Da dette nu hverken var noget nyt eller usædvanligt i verden, så gjorde jeg vel i at tage imod den ære, skæbnen syntes at have beredt til mig, selv om den kærlighed, han viste mig, ikke skulle vare længere, end opnåelsen af hans ønsker varede, thi for Gud ville jeg jo dog være hans ægtehustru. Men hvis jeg gav ham et hånligt afslag, så kunne han i den sindsstemning, hvori han befandt sig, anvende vold i stedet for at handle som pligten bød. Og da ville skammen og vanæren falde på mig, uden at jeg var i stand til at afvise de beskyldninger, som ville blive rettet imod mig af enhver, der ikke vidste, hvor uskyldig jeg var kommet i denne stilling. For hvilke grunde skulle kunne overbevise mine forældre og verden om, at denne adelsmand var kommet ind i mit kammer uden min vilje og mit vidende? Alle disse spørgsmål og svar løb et øjeblik rundt i min hjerne, og hvad der mere end alt andet overvældede mig og bevægede mig til en eftergivenhed, som, uden at jeg anede det, skulle blive mit

fordærv, var Don Fernandos eder, de tårer, han udgød, og endelig hans ædle skikkelse og hans elskværdighed, hvilket sammen med så mange forsikringer om oprigtig kærlighed vel ville have kunnet besejre et hvert andet hjerte, selv så frit og ærbart som mit. Jeg kaldte på min pige, for at hendes jordiske vidnesbyrd kunne føjes til Himlens. Don Fernando gentog og bekræftede på ny sine forsikringer, tog nye helgener til vidne foruden de tidligere og udøste tusinde forbandelser over sit hoved for de kommende tider, hvis han ikke skulle opfylde alle sine løfter. Atter tvang han tårer frem i sine øjne, fordoblede sine sukke og trykkede mig fastere i sine arme, af hvilke han aldrig havde sluppet mig. Og da min pige atter havde forladt kammeret, hørte jeg op med at være pige, og han opnåede det, hvorved han blev til den skammeligste forræder og meneder.

Den dag, der fulgte på denne for mig så ulykkelige nat, brød ikke så hastigt frem, som jeg tror, Don Fernando ønskede det, for når det vellystige begær er tilfredsstillet, så kan derpå ikke følge nogen større nydelse end at forlade det sted, hvor det er blevet stillet. Jeg drager denne slutning af den omstændighed, at Don Fernando havde stor hast med at komme bort. Ved min listige piges hjælp – det var også hende, der havde lukket ham ind – befandt han sig før daggry ude på gaden. Da han tog afsked med mig, sagde han, skønt ikke med nær så megen lidenskabelighed og heftighed, som da han kom, at jeg kunne slå lid til hans troskab og ubrødelige eder, og til bekræftelse derpå drog han en kostbar ring af sin finger og satte den på min. Derpå gik han bort; jeg blev tilbage og ved ikke, om jeg var glad eller bedrøvet. Men *det* ved jeg: at jeg var forvirret og tankefuld; jeg kunne næsten ikke komme til besindelse efter

denne uventede tildragelse. Og da jeg ikke kunne blive enig med mig selv om, hvorvidt det var en lykke eller ulykke, der var hændet mig, havde jeg ikke mod til, eller tænkte ikke på, at skænde på min pige for det forræderi, hun havde begået imod mig ved at skjule Don Fernando i mit kammer. Ved hans bortgang sagde jeg til ham, at da jeg nu var hans, kunne han ligesom denne nat også besøge mig hemmeligt andre nætter med den samme piges bistand, indtil den tid kom, da han måtte anse det for betimeligt at offentliggøre vor forbindelse. Men han kom ikke mere end den næstfølgende nat, ikke heller kunne jeg i mere end en måned få ham at se på gaden eller i kirken, hvor megen umage jeg end gjorde mig, for jeg vidste, at han var i byen og næsten hver dag gik på jagt, hvilket var en af hans yndlingsbeskæftigelser. Jeg mindes vel, hvor bitre og smertelige disse dage og timer var mig, mindes, hvorledes jeg begyndte at tvivle om Don Fernandos troskab, og hvorledes min pige nu for sin formastelse måtte høre de heftigste bebrejdelser, som hun ikke før havde fået at høre af mig. Jeg mindes, hvilken tvang jeg måtte pålægge mig for at skjule mine tårer og beherske mit minespil, at mine forældre ikke skulle få anledning til at spørge mig om årsagen til min kummer og tvinge mig til at opfinde løgne. Men et øjeblik gjorde ende på det alt sammen, for den stund kom, da ærbødigheden skulle trædes under fødder, mit gode navn lide skår, tålmodigheden briste og mine lønligste tanker åbenbares. Dette skete, da det rygtedes, at Don Fernando i en nærliggende stad havde formælet sig med en dame, der var ubeskrivelig dejlig, datter af fornemme forældre, om end ikke så rig, at hun alene på grund af sin medgift kunne gøre sig håb om et så stort giftermål. Man

sagde, at hun hed Lucinda, og fortalte samtidig om andre, forunderlige ting, som havde tildraget sig ved deres bryllup."

Da Cardenio hørte Lucindas navn, gjorde han intet andet end at trække skuldrene i vejret, bide sig i læberne, rynke brynene og lade to tårestrømme vælde ud af sine øjne. Men Dorotea fortsatte alligevel sin fortælling og sagde:

"Denne bedrøvelige tidende kom mig for øre, men i stedet for at sjælen burde være stivnet til is, flammede den op i så vældig harme og forbitrelse, at der kun manglede lidt i, at jeg højt skrigende var styrtet ud på gaderne og offentligt havde forkyndt min forsmædelse og det forræderi, som var blevet øvet imod mig. Men dette raseri hæmmedes ved tanken om, at jeg endnu i nat måtte udføre det forsæt, jeg havde fattet: at iføre mig disse klæder, som en af mine tjenere, en hyrdedreng, gav mig. Og efter at jeg havde betroet ham hele min ulykke, bad jeg ham om at ledsage mig til den stad, hvor man sagde mig, at min fjende opholdt sig. Han misbilligede mit forehavende og dadlede min beslutning, men da han så, at det var min faste vilje, samtykkede han og tilbød, som han sagde, at følge mig til verdens ende. Jeg pakkede straks en kvindeklædning ind i et linned pudevår, nogle juveler og penge for nødstilfælde, og da alt var stille om natten, forlod jeg mit hjem uden at sige min forræderiske pige noget om det, og ledsaget af min tjener og utallige tanker begav jeg mig til fods på vejen til den omtalte stad. Sporet af min higen efter at nå derhen i rette tid til at kunne, om ikke hindre, hvad jeg anså for fuldbyrdet, så dog opfordre Don Fernando til at sige mig, hvorledes han havde kunnet bringe over sit hjerte at gøre noget sådant, nåede jeg mit mål på halvtredje dag.

Da jeg kom ind i byen, spurgte jeg om vejen til Lucindas faders hus, og den første, jeg stillede dette spørgsmål, svarede mig mere, end jeg havde villet høre. Han sagde mig, hvor huset lå, og berettede alt, hvad der var foregået ved datterens bryllup. Det var så kendt overalt i staden, at folk stod og talte om det på gader og stræder. Han fortalte mig altså, at den aften, da Don Fernando skulle have bryllup med Lucinda, var hun, efter at have givet sit jaord, faldet i en dyb besvimelse, og da brudgommen nærmede sig hende for at løsne hendes snøreliv, så hun kunne få luft, havde han fundet et brev skrevet med hendes egen hånd, i hvilket hun erklærede, at hun ikke kunne blive Don Fernandos gemalinde, da hun allerede tilhørte Cardenio, der, efter hvad samme mand sagde mig, var en meget fornem adelsmand der fra byen, og når hun havde givet Don Fernando sit ja, var det, fordi hun ikke havde villet vige fra sin lydighedspligt mod sine forældre. Brevets indhold viste samtidig, at hun havde haft i sinde at dræbe sig selv, for hun anførte de årsager, der havde bevæget hende til at berøve sig livet, og man fandt til yderligere bekræftelse herpå en dolk skjult i hendes klæder. Da nu Don Fernando så alt dette, syntes det ham, at Lucinda havde haft ham til bedste, foragtet og hånet ham. Han styrtede sig over hende, inden hun endnu var kommet til sig selv, og ville stikke hende ihjel med den samme dolk, som han havde fundet hos hende, og han ville også have fuldbragt denne udåd, om ikke hendes forældre og de andre tilstedeværende havde forhindret ham i det. Man sagde ydermere, at Don Fernando straks var rejst bort, at Lucinda ikke var kommet til sig selv før dagen efter, og at hun da havde bekræftet over for sine forældre, at hun var den unge herres

brud, som jeg nævnte før. Man ville endog vide, at denne Cardenio havde været til stede ved vielsen, og da han havde set hende i en andens vold (som han forvist troede), havde han i fortvivlelse forladt byen, efter først at have skrevet et brev, som han efterlod, og hvori han tilkendegav den uret, Lucinda havde tilføjet ham, og sagde, at han ville opsøge et sted, hvor intet menneskeligt øje kunne se ham. Alt dette vidste man i hele byen, og overalt talte folk der om. Men de fik endnu mere at tale om, da man erfarede, at Lucinda måtte have forladt sin faders hus og byen, eftersom hun ikke var at finde nogetsteds, og forældrene var nær ved at gå fra forstanden og vidste ikke, hvad de skulle gøre for at få hende tilbage. Denne beretning oplivede mit håb på ny; jeg anså det nu for bedre ikke at have truffet Don Fernando, end om jeg havde fundet ham gift, da det forekom mig, at vejen til redning endnu ikke var spærret for mig. Jeg bildte mig ind, at Himlen havde kastet denne hindring i vejen for hans andet giftermål for at bringe ham til at overveje, hvad han skyldte sit første, og betænke, at han som kristen måtte bære mere omhu for sin sjæl end for sin verdslige ære. Alle disse ting løb mig rundt i hovedet, og uden at forskaffe mig trøst husvalede de mig dog ved at forespejle mig et svagt og fjernt håb, så at jeg kunne blive ved at bære livets byrde, som allerede var blevet mig forhadt.

Mens jeg endnu var i byen og, fordi jeg ikke havde fundet Don Fernando, var uvis om, hvad jeg skulle gøre, kom en offentlig forkyndelse mig for øre, i hvilken der udlovedes en stor belønning til den, der kunne påvise, hvor jeg opholdt mig, og hvori også min alder og den dragt, jeg bar, var nøje beskrevet. Samtidig hørte jeg, at man fortalte, jeg var flygtet fra min

faders hus af kærlighed til den hyrde, der ledsagede mig. Det smertede mig lige ind i sjælen, da jeg deraf så, hvor dybt jeg var sunket i andres tanker, eftersom man ikke fandt det tilstrækkeligt, at jeg havde sat mit gode rygte over styr ved min flugt, men endog tilføjede, hvem jeg var flygtet med, mens den, man nævnede, dog stod så langt under mig og var så uværdig til at være genstand for mine tanker. Så snart jeg havde hørt udråberen, ilede jeg ud af staden med min tjener, der allerede begyndte at give mig anledning til at tvivle om den redelighed og troskab, han havde lovet mig. Frygten for at blive opdaget førte os endnu samme nat til disse bjerges tykkeste skove. Men som man plejer at sige, at én ulykke rækker en anden hånden, således gik det også mig, for min tjener, der hidtil havde været tro og ærlig, så sig ikke så snart alene med mig i denne udørk, førend han, mere fristet af sin egen skarnagtighed end af min skønhed, glemte al undseelse og i endnu højere grad frygten for Gud og al ærbødighed for mig og forfulgte mig med sine kærlighedserklæringer. Da jeg nu viste ham til rette med skarpe og kraftige ord, lod han sit første forsæt fare, og i stedet for at nå sit mål ved bønner ville han nu bruge vold. Men Himlens retfærdighed, der sjældent eller aldrig undlader at understøtte gode og straffe onde hensigter, stod mig så kraftigt bi, at jeg med mine svage kræfter og uden synderlig møje stødte ham fra mig, så at han faldt ned ad en stejl brink, og der lod jeg ham ligge, om død eller levende, ved jeg ikke. Derpå søgte jeg straks, så hurtigt min forskrækkelse og mødighed ville tillade det, at komme ind imellem disse klipper, uden anden tanke og hensigt end at skjule mig her for at undfly min fader og dem, der på hans vegne søgte efter mig.

Jeg ved ikke, hvor mange måneder det er siden, jeg i denne hensigt betrådte denne egn. Jeg traf her en gedehyrde, der tog mig som hjorddreng hjem til sin landsby, som ligger i hjertet af disse bjerge. Der har jeg siden tjent, men altid maget det således, at jeg har opholdt mig i marken for at kunne skjule mit hår, som nu, da jeg mindst ventede det, har røbet mig. Al min forsigtighed og omhyggelighed var mig dog til ingen nytte, da min husbond alligevel kom efter, hvilket køn jeg tilhørte, hvorved den samme onde attrå opsteg hos ham som hos min tjener, og da skæbnen ikke altid sender os hjælpen samtidig med nøden, så frygtede jeg for, at jeg ikke ville kunne finde nogen brink at styrte min husbond ned ad, således som jeg havde fundet en til min tjener, og anså det følgelig for rådeligere at forlade ham end at prøve et afslag eller mine armes styrke over for ham. Derfor tog jeg atter min tilflugt til dette skjul for at opsøge et sted, hvor jeg uforstyrret under sukke og tårer kunne bede Himlen ynkes over min ulykke, skænke mig sin bistand og give min sjæl kraft til at drage mig ud af den eller også lade mig ende mit liv i denne udørk, så at der ikke blev det mindste tilbage af mig elendige, der uden at have forbrudt mig har givet anledning til, at mit navn er kommet i folkemunde, såvel i min fødeby som i fremmede egne."

26

Om det fine kunstgreb og de listige midler, der blev anvendt for at befri vor forelskede ridder for den hårde bod, han havde pålagt sig.

"Dette, mine herrer, er det virkelige forløb af mit sørgespil; betænk og døm nu selv, om der ikke er mere end tilstrækkelig grund til de sukke, De hørte, de ord, De opfangede, de tårer, der flød fra mine øjne? Hvis De ret vil overveje arten af min ulykke, så indser De let, at al trøst er forgæves, da der ikke kan rådes bod på den. Jeg har kun en ting at bede Dem om, noget, som De bør og også uden vanskelighed kan gøre, nemlig at give mig et råd om, hvor jeg skal tilbringe mit liv uden at pines af frygt og rædsel for at blive fundet af dem, der søger efter mig. For skønt jeg ved, at den inderlige kærlighed, mine forældre bærer til mig, er mig en sikker borgen for at blive vel modtaget hos dem, så blues jeg dog så stærkt ved den blotte tanke om skyldig at skulle træde frem for deres øjne, at jeg hellere vil spærre mig inde på et sted, hvor jeg aldrig kan blive set af nogen, end se dem ind i ansigtet med frygt for, at de i mit ikke vil kunne finde den ærbarhed, som de før turde vente af mig."

Her tav hun stille, og hendes ansigt var blevet så blegt, at hun derved tydeligt viste den skam og smerte, hun følte i sit hjerte. Og hendes tilhøreres hjerter var i lige grad fyldte med medynk og forbavselse over hendes hårde skæbne. Skønt præsten straks ville have trøstet og rådet hende, tog Cardenio dog først ordet og sagde:

"Du, señora, er altså den skønne Dorotea, den rige Clenardos eneste datter?"

Dorotea blev meget forundret over at høre sin faders navn og over den mands fattige udseende, som nævnede ham, for det er allerede fortalt, i hvilken ussel forfatning Cardenios klæder befandt sig. Hun sagde derfor til ham:

"Og hvem er De, gode ven, siden De ved min faders navn? For mindes jeg ret, har jeg hidtil under hele beretningen om mit vanheld ikke nævnt det."

"Jeg er," svarede Cardenio, "den af lykken forladte, om hvem Lucinda efter Deres udsagn, señora, erklærede, at han var hendes brudgom. Jeg er den ulyksalige Cardenio, som den elendige, der også har lokket Dem til denne elendighed, har bragt i den tilstand, hvori De her ser mig, pjaltet, nøgen, berøvet al menneskelig trøst og, hvad der er endnu værre, uden forstand, da jeg kun besidder dens fulde brug, når Himlen undertiden for nogle øjeblikke vil unde mig den. Det var mig, Dorotea, der var til stede, da Don Fernando begik sine misgerninger, mig, der stod og ventede for af Lucindas mund at høre det ja, hvormed hun erklærede sig for hans ægtehustru. Det var mig, der ikke havde mod til at vente på, at hun skulle vågne af sin besvimelse, for at se følgerne af det brev, man fandt ved hendes barm, for min sjæl havde ikke kraft til at bære så mange tunge tilskikkelser på en gang. I største utålmodighed forlod jeg mit hjem, efterlod hos en gæsteven et brev, som jeg bad ham overgive i Lucindas egne hænder, og opsøgte denne udørk med det bestemte forsæt her at ende et liv, som jeg indtil dette øjeblik har hadet som min dødeligste fjende. Men skæbnen har ikke villet berøve mig det, den har nøjedes med at

berøve mig forstanden, måske for at bevare mig, ind til den lykke skulle times mig at møde Dem. For hvis det er sandt, hvad De her har fortalt, og jeg tror, det er sandhed, så er det muligt, at skæbnen har beskikket os en bedre afslutning på vore lidelser, end vi kunne vente, for da Lucinda, hvilket nu står fast, ikke kan gifte sig med Don Fernando, fordi hun er min, og Don Fernando ikke kan ægte hende, fordi han er Deres, og Lucinda har udtalt sig så åbent og uforbeholdent, tør vi vel håbe, at Himlen vil skænke enhver af os, hvad der er hans; og da vi har denne store trøst, som hverken er avlet af vidtsvævende håb eller grundet på urimelige indbildninger, så beder jeg Dem, señora, om i Deres dydige sind at fatte en anden beslutning, hvad også jeg vil stræbe at gøre, og vænne Deres hjerte til glædelige udsigter. I øvrigt tilsværger jeg Dem herved en ridders og en kristens tro, at jeg aldrig vil skilles fra Dem, førend jeg ser Dem i Don Fernandos varetægt, og, der som han ikke ved fornuftige forestillinger kan bringes til at erkende, hvad han skylder Dem, at benytte mig af den ret, jeg som ridder har til at undsige ham for, som rimeligt er, at revse ham for den urimelighed, han har vist over for Dem. Den forurettelse, han har tilføjet mig selv, vil jeg ikke tænke på, men overlade det til Himlen at straffe den, for her på jorden at kunne understøtte Deres ret."

Mens Cardenio talte, steg Doroteas henrykkelse, og da hun ikke vidste, hvorledes hun tilbørligt skulle takke ham for hans tilsagn om så store tjenester, ville hun kaste sig ned og kysse hans fødder, hvilket han dog afværgede. Licentiaten tog derpå ordet. Han bifaldt Cardenios tale, han bad, rådede og overtalte dem til at følges med ham til hans landsby, hvor de kunne blive

forsynet med de ting, de manglede, og træffe anstalter til at opsøge Don Fernando, bringe Dorotea til hendes forældre, eller hvad andet der syntes dem rådeligst og tjenligst. Cardenio og Dorotea takkede på det forbindtligste og modtog det venlige tilbud. Barberen, der hidtil havde forholdt sig tavs og stille, holdt nu også en velment lille tale, hvori han lige så beredvilligt som præsten tilbød at tjene dem med alt, hvad han formåede. Ligeledes nævnede han i al korthed de årsager, der havde ført dem hid, og Don Quijotes forunderlige galskab og fortalte, at de ventede på hans våbendrager, der var gået hen for at opsøge sin herre. Cardenio erindrede sig herved som i en drøm den strid, han havde haft med Don Quijote, og fortalte de andre der om, men han kunne ikke sige, hvor af den var opstået.

I det samme hørte de nogen råbe og genkendte straks på stemmen Sancho Panza, som, da han ikke fandt dem der, hvor han havde forladt dem, skreg af fuld hals på dem. De gik ham derpå i møde, og da de erkyndigede sig om Don Quijote, svarede han, at han havde fundet ham i den bare skjorte, mager, indfalden, næsten død af sult og sukkende for sin herskerinde Dulcinea. Da han nu havde sagt til ham, at hun befalede ham at forlade dette sted og straks at forføje sig til Toboso, hvor hun ventede på ham, havde han svaret, at han havde besluttet ikke at fremstille sig for hendes dejlighed, før end han havde udført nogle bedrifter, der kunne gøre ham værdig til hendes gunst.

"Men," lagde Sancho til, "varer det længe ved, så står han i stor fare for aldrig at blive kejser, som han burde, ja, ikke en gang ærkebisp, hvad der vel var det mindste, han kunne blive."

Derfor måtte de nu se til, hvad de kunne gøre for at få ham derfra. Licentiaten bad ham være ganske ubekymret; de skulle nok finde udveje til at få ham til at forlade dette sted, hvor nødigt han så ville.

Han fortalte straks Cardenio og Dorotea den plan, de havde udklækket for at bringe ham hjem til hans hus, hvorpå Dorotea sagde, at hun langt bedre end barberen kunne forestille den forurettede frøken, især da hun havde klæder med, der ville tillade hende at spille rollen ganske naturtro. De skulle blot lade hende drage omsorg for alt, hvad der krævedes til udførelsen af deres plan, for hun havde læst så mange ridderbøger, at hun nøje kendte de talemåder, som de bedrøvede frøkener betjente sig af, når de udbad sig bistand af de vandrende riddere.

"Så behøves der da intet videre," sagde præsten, "end at vi straks lægger hånd på værket. Lykken vil uden tvivl vise sig os gunstig, da døren til Deres held, mine herskaber, så ganske uformodet begynder at åbne sig, og den hjælp, vi trængte til, samtidig tilbyder sig."

Dorotea trak straks en rig slæbekjole af fint uldent stof frem af sit pudevår, en mantille af prægtigt grønt klæde, og fra et lille skrin et halsbånd og andre smykker, med hvilke hun i hast prydede sig, så at hun så ud som en fornem dame. Hun sagde, at hun havde taget alt dette med sig hjemmefra, for at være forsynet i påkommende tilfælde, men at hun hidtil ikke havde haft lejlighed til at benytte sig af det. Alle blev henrykte over hendes ynde, elskværdighed og skønhed og bestyrkedes i deres anskuelse om Don Fernando, at han ikke måtte have stor forstand på kvinder, når han kunne forsmå en så usædvanlig dejlighed. Men mest indtryk gjorde hun dog på Sancho, for

ham forekom det (og deri havde han ganske ret), at han aldrig i sine levedage havde set så smuk en skabning. Han spurgte derfor med stor iver præsten, hvem hun var, og hvem hun søgte i denne udørk.

"Denne skønne dame," sagde præsten, "er ingen ringere, ven Sancho, end den eneste arving af den mandlige linje til det store kongerige Micomicón, og hun er kommet her for at søge efter din herre og vil udbede sig en gunst af ham, nemlig at han skal skaffe hende oprejsning for en forurettelse, der er tilføjet hende af en ond kæmpe. Og i anledning af din herres, den gode ridders, ry, som har forplantet sig til alle hidtil opdagede lande, er prinsessen kommet hertil fra Guinea for at opsøge ham."

"O, lykkeligt søgt, lykkeligt fundet!" sagde derpå Sancho, "og endnu lykkeligere for min herre, hvis han gør denne forurettelse god igen og hævner denne fornærmelse ved at dræbe den bastard af en kæmpe, som Deres Velbyrdighed taler om! Og tilforladelig vil han dræbe ham i kampen, såfremt det da ikke er et spøgelse, for mod spøgelser formår min herre slet intet. Imidlertid, hr. licentiat, er der en ting, jeg blandt andet vil bede Deres Velbyrdighed om, og det er, at Deres Velbyrdighed, for at min herre ikke skal få lyst til at gå hen og blive ærkebiskop, hvad jeg er meget bange for, straks vil råde ham til at gifte sig med prinsessen, for så vil det være ham umuligt at modtage ordination til ærkebisp, og han vil med største lethed få sit kejserrige, hvorved også jeg når mine ønskers mål. For jeg har overlagt mig sagen og forstår, at jeg aldeles ikke vil finde min regning ved, at min herre bliver ærkebisp, fordi jeg, gift som jeg er, slet ikke duer til kirkens tjeneste, og nu, da jeg allerede har kone og børn, at løbe efter

dispensation for at erholde kirkens indkomster, det er noget, jeg aldrig kommer til ende med. Altså, herre, består hele knuden i, at min herre straks skal gifte sig med denne dejlige dame, hvis navn jeg endnu ikke ved, hvorfor jeg heller ikke nævner hende ved det."

"Hun hedder prinsesse Micomicóna," svarede præsten, "for da hendes kongerige hedder Micomicón, følger deraf, at hun må hedde således."

"Det er soleklart," svarede Sancho, "jeg har da også kendt mange, der havde tilnavn efter deres fødested og kaldte sig Pedro de Alcalá, Juan de Ubeda eller Diego de Valladolid. Altså kan det også godt være brug i Guinea, at dronningerne kaldes efter deres kongeriger."

"Det må vel være så," sagde præsten, "og hvad din herres giftermål angår, skal jeg gøre alt, hvad jeg formår."

Ved dette løfte blev Sancho lige så fornøjet som præsten forundret over hans enfoldighed og den lettroenhed, hvormed han havde sat sig de samme dårskaber i hovedet som hans herre, da han jo anså det for en afgjort sag, at denne måtte blive kejser.

Imidlertid havde Dorotea sat sig på præstens mulæsel og barberen hæftet kosvansen til ansigtet; Sancho fik ordre til at føre dem hen til Don Quijotes opholdssted og blev samtidig advaret om frem for alt ikke at lade sig forstå med, at han kendte licentiaten eller barberen, for hvis hans herre skulle gøres til kejser, kom det først og fremmest an på, at han ikke kendte dem. Man besluttede, at præsten og Cardenio ikke skulle følges med dem, for at Don Quijote ikke skulle erindre sig den trætte, han havde haft med Cardenio, mens præsten

ikke skulle med, fordi hans nærværelse ikke var nødvendig. De skulle lade de andre drage forud og sagtelig følge efter til fods. Præsten undlod ikke at belære Dorotea om, hvad hun skulle gøre, skønt hun bad ham være ubekymret. Der skulle ikke komme til at mangle den mindste tøddel af det, som ridderbøgerne kræver og skildrer.

De tre fjerdedele af vejen var allerede tilbagelagt, da de mellem kantede og ujævne klipper fik øje på Don Quijote, der nu var påklædt, men ubevæbnet. Så snart Dorotea så ham og af Sancho blev underrettet om, at det var Don Quijote, piskede hun på sit mulæsel, den stærkt beskæggede staldmester fulgte hende, og da de var nået omtrent hen til ham, steg staldmesteren af sit mulæsel og hjalp Dorotea ned af hendes. Hun steg let og meget behændigt af og kastede sig på knæ for Don Quijote. Selv om denne gjorde sig al umage for at løfte hende op, rejste hun sig dog ikke fra jorden og tiltalte ham på følgende måde:

"Jeg står aldrig op fra dette sted, o ridder uden frygt og dadel, førend Deres godhed og ædelmod har bevilget mig en gunst, som skal falde ud til ære og berømmelse for Deres person og til gavn for den mest trøstesløse og forurettede frøken, solen nogen sinde har skinnet på, og såfremt Deres vældige arms tapperhed svarer til Deres udødelige ry, er De forpligtet til at beskærme den ulyksalige, som, følgende duften af Deres berømmelige navn, fra fjerntliggende lande søger hjælp hos Dem i sin beængstelse."

"Jeg svarer Dem ikke et ord, min dejlige frue," svarede Don Quijote, "vil ej heller høre det mindste af Deres anliggende, førend De har rejst Dem op fra jorden."

"Jeg rejser mig ikke," svarede den bedrøvede frøken, "hvis ikke Deres høflighed først bevilger mig den gunst, jeg beder om."

"Jeg lover og bevilger Dem den," svarede Don Quijote, "såfremt det ikke er noget, der kan falde ud til skade for min konge, mit fædreland og hende, der har nøglen til mit bryst og min frihed."

"Det skal ikke blive til skade eller forsmædelse for nogen af dem, De har nævnt," sagde den kummerfulde frøken.

Sancho, som imidlertid havde nærmet sig sin herres øre, hviskede ganske sagte til ham:

"Herre, Deres Velbyrdighed kan meget godt bevilge damen den gunst, hun vil bede om; det er en ren ubetydelighed. De skal blot slå en mægtig kæmpe ihjel, og hun, som beder der om, er den høje prinsesse Micomicóna, dronning af det store rige Micomicón i Etiopien."

"Hun være, hvem hun vil," svarede Don Quijote, "jeg gør min pligt og det, som min samvittighed i forbindelse med min ordens regler tilsiger mig."

Der på vendte han sig til frøkenen og sagde:

"Deres ophøjede Huldsalighed behager nu at rejse sig. Den gunst, De begærer, er bevilget."

"Nu vel," sagde frøkenen, "så er min bøn denne, at Deres ædle person straks følger med mig, hvorhen jeg vil føre Dem, og at De lover mig ikke at indlade Dem på noget andet eventyr eller opfylde nogen anden begæring, førend De har hævnet mig på den forræder, der tvært imod guders og menneskers love har bemægtiget sig mit kongerige."

"Jeg har lovet at opfylde det," svarede Don Quijote, "og jeg vil være i stand til at holde det. Forjag derfor, ædle dame, fra i dag

alle tungsindige bekymringer fra Deres hjerte, lad Deres vansmægtende og nedslagne håb vinde nye kræfter! Med Guds hjælp og min stærke arms bistand skal De i hast se Deres rige gengivet Dem og sidde på Deres gamle, vidt omspændende herredoms stol, til straf og skændsel for alle de kæltringer, der ville sætte sig imod det."

Den nødstedte frøken stræbte ivrigt efter at kysse hans hænder. Men Don Quijote, der i alle måder viste sig som en høflig og beleven ridder, ville ingenlunde tillade det, men løftede hende i stedet op og omfavnede hende med stor finhed og høviskhed. Derpå befalede han Sancho at lægge sadel og tømme på Rosinante og straks på stedet iføre ham hans våben. Sancho tog rustningen ned, der som en trofæ var ophængt i et træ, gjordede hesten, væbnede på et øjeblik sin herre, og så snart denne så sig rustet, sagde han:

"Nu afsted! Lad os i Herrens navn drage herfra for at yde vor høje herskerinde bistand!"

Barberen lå endnu på knæ og gjorde sig den største umage for ikke at briste i latter og holde fast på sit skæg, for havde han tabt det, kunne det måske have ødelagt hele deres velmente plan. Men da han så, at anmodningen allerede var bevilget, og den iver, hvormed Don Quijote beredte sig til at opfylde sit løfte, rejste han sig, tog sin frue ved hånden og hjalp hende med Don Quijotes bistand op på hendes mulæsel. Don Quijote sprang straks op på Rosinante, og barberen satte sig til rette på sit ridedyr, men Sancho måtte vandre til fods, hvorved smerten over at have mistet Rucio på ny blev følelig, eftersom han måtte undvære den nu. Alligevel gik han trøstig og glad fremad, da det forekom ham, at hans herre nu var på vejen til, ja, ganske

nær ved at blive kejser. For han anså det for givet, at Don Quijote ville gifte sig med denne prinsesse og i det mindste blive konge af Micomicón. Det eneste, der voldte ham sorg, var, at dette kongerige lå iblandt de sorte, og at følgelig de folk, han fik til undersåtter, var negre. Men herimod udfandt hans indbildningskraft straks et middel, og han sagde til sig selv:

"Hvad rager det mig, at mine undersåtter er negre? Jeg behøver jo blot at lade dem på skibe og bringe dem til Spanien, hvor jeg kan få dem solgt og betalt med klingende mønt. Og for pengene kan jeg købe mig et gods, der giver mig en adelstitel, eller et embede, så at jeg kan tilbringe resten af mine dage i ro og magelighed. Javist, jeg skulle vel være sådan en dosmer, at jeg ikke besad vid eller snedighed nok til at sælge en tredive, eller lad os sige bare ti tusinde undersåtter i en håndevending! Ved Gud, jeg vil slå dem løs under et, stort og småt, eller også som jeg bedst kan, og hvad det angår, at de er sorte, så vil jeg forvandle deres farve til sølvhvidt eller gyldengult! Nej, nej, godtfolk, jeg hører ikke til dem, der som en tåbe vil stå og bide mig i fingrene, det kan I stole på!"

Og så optaget var han af disse tanker, så fornøjet over dem, at han rent glemte sin fortrædelighed over at gå til fods.

Præsten og Cardenio, der skjulte bag nogle tornebuske havde iagttaget alt dette, var meget ivrige efter at komme i følge med dem, hvortil præsten, der havde mange gode påfund, straks udfandt et middel. Han tog nemlig en saks, som han bar på sig i et foderal, og afklippede med den såre behændigt Cardenios skæg, iførte ham sin egen grå frakke, gav ham sin sorte kappe på og nøjedes selv med bukser og vams. Cardenio fik herved et så forandret udseende, at han ikke ville have kunnet kende sig

selv igen, om han havde haft et spejl at se i. Da dette var sket, og de bemærkede, at de andre havde fortsat deres vej, mens de selv forklædte sig, besluttede de at skyde genvej for at være på kongevejen førend de, hvilket ikke var så vanskeligt, fordi den tætte kratvækst og de ubanede stier i denne egn ikke tillod dem, der var til hest, at komme så hurtigt afsted som de, der var til fods. De nåede virkelig også fra stien ned på den slagne vej før de andre, og så snart Don Quijote og hans selskab kom hen imod dem, betragtede præsten dem meget alvorligt og eftertænksomt og begyndte derpå ved tegn at vise, at han genkendte dem. Efter at han en god stund havde stirret på dem, sprang han dem i møde med udbredte arme og råbte overlydt:

"Velsignet være den time, da jeg genser ham, ridderskabets spejl, min fortræffelige landsmand Don Quijote af Mancha, belevenheds blomst og perle, de betrængtes trøst og støtte, kernen og kronen af alle vandrende riddere!"

Imens han sagde dette, holdt han Don Quijotes venstre knæ omfavnet. Denne var forskrækket over, hvad mennesket sagde og foretog sig. Han betragtede ham med så stor opmærksomhed, at han til sidst genkendte ham, og næsten forfærdet over at se præsten her ville han med vold og magt ned af hesten. Men præsten ville på ingen måde tillade det, hvorfor Don Quijote sagde:

"Hr. licentiat, Deres Velbyrdighed må forlade mig, men jeg begår ingenlunde den urimelighed at forblive til hest og lade en så ærværdig person som Dem gå til fods."

"Men jeg vil aldeles ikke tillade det," svarede præsten, "Deres Højhed skal og må blive til hest, fordi De til hest har udført de

herligste bedrifter og eventyr, som vore tider har set. For mig, en præst (om end uværdig), er det nok, om jeg må sætte mig bag på et af disse herrers mulæsler, der er i Deres Velbyrdigheds følge, ifald De ikke vil tage det fortrydeligt op, og så har jeg endda årsag til at tro, at jeg sidder lige så godt som på Pegasus, ja, som på den zebra eller stridshest, der bar hin berømte mohr Muzaraque, der endnu den dag i dag ligger fortryllet i den brede høj Zulema, som løfter sig tæt ved den store stad Somplutum eller Alcalá."

"Jeg kan ikke give Dem ganske uret heri, ærede hr. licentiat," sagde Don Quijote, "og jeg ved, at min nådige frue, prinsessen, for min skyld vil have den godhed at befale sin staldmester at overlade Deres Velbyrdighed sadlen på sit mulæsel og sætte sig på dets kryds, såfremt dyret ellers kan tåle det."

"Det tror jeg sikkert det kan," svarede prinsessen, "og jeg er forvisset om, at jeg ikke behøver at befale min staldmester det, men at han vil gøre det af sig selv, fordi han har for megen levemåde til at tåle, at en gejstlig mand går til fods, når han selv er til hest."

"Det forstår sig," sagde barberen, og i det samme var han nede og tilbød præsten sadlen, som denne også modtog uden at lade sig særligt nøde. Det værste var, at da barberen satte sig bag på mulæslet, som var en lejekleppert (hvilket er ensbetydende med, at det var ondskabsfuldt), slog det et par gange bag ud, og det så kraftigt, at hvis det havde ramt mester Nicolas i brystet eller hovedet, ville han have ønsket sin rejse for at finde Don Quijote Fanden i vold. Men som det nu var, blev han så forskrækket, at han faldt af uden at kunne drage den fornødne omsorg for sit skæg. Han tabte det, så at det kom til at

ligge på jorden et stykke fra ham. Så snart han savnede det, vidste han intet bedre at gribe til end at dække ansigtet med begge hænder, mens han klagede Guds jammerligt over, at hans kindtænder var slået ud. Da Don Quijote fik øje på denne mægtige klump skæg uden hage eller kæber og samtidig bemærkede, at den faldne staldmesters ansigt ikke blødte, råbte han:

"Store Gud! Hvilket jærtegn er ikke dette! Skægget har revet sig løs og er gået fra ansigtet, som var det skåret af med en kniv."

Præsten, der mærkede, at der nu var fare for, at hans list skulle blive opdaget, bemægtigede sig straks skægget og løb med det hen til mester Nicolas, der lå og skreg af fuld hals, løftede hans hoved op imod sit bryst, trykkede skægget ind til hans hage og mumlede nogle ord over det, som han sagde var en trylleformel, der besad den kraft at kunne få skæg til at vokse fast, som de nu straks skulle se, og da han havde hæftet det på ham, rejste staldmesteren sig lige så frisk og skægget som før, hvilket satte Don Quijote i stor forundring. Han bad indstændigt præsten om at lære ham denne hemmelighed, så snart lejlighed fandtes, for han begreb meget vel, at dens kraft gik videre end til skæg, da det jo var ubestrideligt, at der måtte være fulgt hud og kød med, og alligevel var barberens ansigt nu så helt og glat, som om skægget aldrig havde været rørt. Præsten gav ham ret og lovede at lære ham den ved første lejlighed. Derpå besluttedes det, at præsten først skulle ride, men siden ville de tre skiftes, indtil de nåede kroen, som lå omtrent to mile derfra.

Da nu de tre ryttere, nemlig Don Quijote, prinsessen og præsten, og de tre fodgængere, Cardenio, barberen og Sancho Panza, fortsatte rejsen, sagde Don Quijote til frøkenen:

"Hvad vej tænker Deres Højhed, min frue, at tage?"

Førend hun kunne svare, sagde licentiaten:

"Til hvilket rige agter Deres Herlighed sig? Måske til kongeriget Micomicón? Ja, således må det være, om jeg ellers kender noget til kongeriger!"

Hun, der forstod en halvkvædet vise, begreb straks, at hun skulle sige ja, og svarede derfor:

"Ja, herre! Det er til dette rige, jeg agter mig."

"Når så er, falder Deres vej just gennem mit sogn, hvorfra Deres højhed drager til Cartagena, hvor De, om lykken vil, kan indskibe Dem, og er vinden Dem gunstig, så kan De på noget mindre end ni år få den store sø Mæona (hvad jeg ville have sagt: Mæotis) i sigte, og derfra har Deres Højhed da ikke over hundrede dagsrejser til Deres rige."

"Min herre," svarede hun, "deri tager Deres Velbyrdighed fejl, for det er endnu ikke to år siden, jeg forlod mit rige, og jeg har tilforladelig ikke altid haft medbør og solskin i den tid. Imidlertid har jeg dog været så lykkelig at få det at se, som jeg attråede, nemlig den store Don Quijote af Mancha, om hvis bedrifter jeg hørte tale, så snart jeg satte min fod i Spanien, og det på en sådan måde, at det bevægede mig til at opsøge ham for at anbefale mig til hans bevågenhed og betro min ret til kraften af hans uovervindelige arm."

"Ikke videre!" sagde Don Quijote, "forti min berømmelse! For jeg er en svoren fjende af al smiger, og skønt dette just ikke var det, krænkes dog mine rene øren ved at høre sådan tale. Alt,

hvad jeg ved at svare herpå, min frue, er dette, at hvad enten jeg nu besidder heltemod eller ej, så skal det alt sammen anvendes i Deres tjeneste, indtil jeg mister livet, men vi vil lade det bero, til den tid kommer, og bede Dem, hr. licentiat, sige mig, hvad årsag der har ført Dem hertil så ganske alene, uden tjenere og tyndt klædt, at det forfærder mig?"

"Det skal jeg i al korthed berette," svarede præsten, "Deres Velbyrdighed må vide, at jeg og mester Nicolas, vor ven og barber, drog til Sevilla for at hente nogle penge, som en af mine pårørende, der længe har været i Indien, havde sendt mig, og som endda ikke udgjorde nogen helt lille sum, men over tresindstyve tusinde pesos, hvilket jeg kan bevise. Da vi i går kom her til disse egne, blev vi imidlertid overfaldet af fire røvere, der ikke lod os beholde andet end skægget, og det endda så knapt, at mester Nicolas er nødt til at bære forlorent skæg, ja, det unge menneske, De ser der (her pegede han på Cardenio), klædte de endog af til skindet. Det besynderligste er dog, at der overalt går det rygte, at de, der plyndrede os, er galejslaver, som i nærheden af disse bjerge skal være blevet sat i frihed af en mand så tapper, at han ganske alene forjog kommissæren og vagten. Men når så er, må han til forladelig enten være gal eller lige så stort et skarn som de andre, et menneske uden hjerte og samvittighed, siden han vil slippe ulven ind blandt fårene, ræven blandt gæssene og høgen blandt duerne. Thi at bedrage retfærdigheden for det, der tilkommer den, er at forgribe sig mod sin konge og arveherre, eftersom hans vise anordninger derved kuldkastes. At sætte galejslaver på fri fod, forurolige den hellige hermandat, der i så mange år har været agtet af alle, er,

med ét ord sagt, en gerning til sjælens fortabelse og til ingen vinding for legemet."

Sancho havde fortalt præsten og barberen eventyret med galejslaverne, ved hvilket hans herre indlagde sig så stor ære; og for at se, hvorledes Don Quijote ville stille sig an ved det, og hvad han ville sige til det, ledsagede præsten sin fortælling med så stærke udtryk. Vor ridder blev rød og bleg uden at turde driste sig til at sige, at det var ham, der havde befriet dem.

"Nu ved da Deres Velbyrdighed," sagde præsten, "hvem der plyndrede os, og Gud forlade i sin nåde ham, der ikke ville tillade, at de blev ført til deres fortjente straf!"

27

Der handler om den skønne Doroteas klogskab, samt andre såre fornøjelige og underholdende emner.

Næppe havde præsten talt ud, førend Sancho sagde:

"Min tro, hr. licentiat, om det ikke var min herre, der udførte denne heltegerning. Men jeg sagde det jo på forhånd og advarede ham om, at han skulle se sig for, hvad han gjorde, og at det var syndigt at sætte dem i frihed, for de sendtes til galejerne, fordi de var store skælme."

"Dummerhoved!" svarede herpå Don Quijote, "det påhviler ikke vandrende riddere, når de møder bedrøvede, fængslede og undertrykte på vejene, at erkyndige sig og undersøge, hvorvidt de, der føres afsted på denne måde, er bestedt i denne vånde ved forbrydelser eller vanheld. Det påligger dem kun at ile dem til hjælp som undertrykte, hvis elendighed, men ikke skarnagtighed man har for øje. Jeg mødte en hoben ulykkelige, sammenhæftede som en rosenkrans. Jeg foretog mig, hvad min religion krævede, hvilket jeg også vil gøre næste gang, jeg møder noget sådant, og hvis nogen synes, det er ilde gjort, så siger jeg (dog med al ærbødighed for hr. licentiatens ærede person og hellige værdighed), at han forstår sig meget lidt på ridderskab, men lyver som en bastard og et nedrigt menneske, hvilket jeg skal bevise ham med mit sværd, hvor og når han forlanger det."

Således talte han og rykkede sig fast i stigbøjlerne og trykkede stormhatten ned på hovedet, for barberbækkenet,

som han anså for Mambrins hjelm, havde han bundet ved sadelen, indtil han kunne få den bødet for den mishandling, den havde lidt fra galejslavernes side.

Dorotea var munter og forstandig, hun vidste allerede, hvor skoen trykkede Don Quijote, og at de alle undtagen Sancho drev gæk med ham. Hun ville derfor også more sig lidt på hans bekostning og sagde nu, da hun så ham så opbragt:

"Hr. ridder, Deres Velbyrdighed erindrer vel, at De har tilstået mig en gunst, og at De som følge deraf ikke kan indlade Dem på noget andet eventyr, hvor nødvendigt det end måtte være. Stræb derfor at berolige Deres sind, for hvis hr. licentiaten havde vidst, at Deres Velbyrdigheds uimodståelige arm havde sat galejslaverne i frihed, så havde han før givet sig selv tre slag på munden, ja, endog bidt sig tre gange i tungen, end han havde talt et ord, der kunne fornærme Deres Velbyrdighed."

"Det vil jeg gøre min ed på," sagde præsten, "hellere havde jeg endda skåret halvdelen af mit overskæg."

"Så tier jeg da, min frue," sagde Don Quijote, "jeg vil undertrykke den retfærdige harme, der allerede var steget op i min barm, og forholde mig stille og rolig, indtil jeg har opfyldt det løfte, jeg har givet Dem. Men til belønning for dette offer bønfalder jeg Dem om, hvis det da ellers kan ske uden at volde Dem for stor bedrøvelse, at ville sige mig, hvilke trængsler De har gennemgået, og ligeledes hvor mange, hvilke og af hvilken art de fjender er, over hvilke jeg skal skaffe Dem en retfærdig, fyldestgørende og fuldkommen hævn?"

"Det gør jeg med glæde," svarede Dorotea, "såfremt det ikke er Dem til besvær at høre om ulykker og genvordigheder."

"Det kan ingenlunde være mig til besvær," sagde Don Quijote.

"Når så er," svarede Dorotea, "vil jeg udbede mig Deres opmærksomhed, højtfortjente herrer."

Aldrig så snart havde hun sagt dette, førend Cardenio og barberen gik hen ved siden af hende, meget begærlige efter at erfare, hvorledes den kloge Dorotea ville skille sig ved sin opdigtede historie. Sancho gjorde det samme, skønt han var lige så hildet i den fejlagtige indbildning om hende som hans herre. Men hun satte sig bedre til rette i sadlen, og efter først at have rømmet sig nogle gange og ved forskellige bevægelser at have forberedt sig til at tale begyndte hun således:

"Først må De vide, mine højtagtede herrer, at jeg hedder ..."

Her holdt hun inde, for hun havde glemt det navn, præsten havde givet hende. Men han mærkede hendes forlegenhed, og kom hende straks til hjælp ved at sige:

"Det er intet under, nådige frøken, at Deres Højhed bliver forvirret og mister fatningen ved at skulle fortælle om så svare tilskikkelser, der jo i reglen medfører, at den således hjemsøgte mister hukommelsen, således at han ikke en gang kan erindre sit eget navn. Og på denne vis har hjemsøgelserne virket på Deres Højhed, så at det er gået Dem af minde, at De hedder prinsesse Micomicóna, arving til det store kongerige Micomicón. Dette fingerpeg vil være tilstrækkeligt til at bringe alt, hvad det behager Deres Højhed at fortælle, tilbage i Deres Højheds af smerte angrebne hukommelse."

"Det er ganske sandt," svarede Dorotea, "og nu håber jeg, at jeg uden yderligere anstød lykkelig vil komme i havn med min sandfærdige historie. Den lyder således: Kongen, min hr. fader, den vise Tinacrio, besad dyb indsigt i den kunst, man kalder

magien. Hans kundskaber belærte ham om, at min moder, dronning Jaramilla, skulle dø før han, men at han selv kort tid efter ligeledes skulle forlade livet og efterlade mig både fader- og moderløs. Dog sagde han, at dette ikke bekymrede ham så meget, som det ængstede ham, at han med usvigelig sikkerhed havde forudset, hvorledes en plump kæmpe, herskeren på en stor ø, der næsten grænser op til vort rige, ved navn Pandafilando med det skumle blik (kaldet således, fordi han, skønt øjnene sidder ganske rigtigt og lige i hovedet på ham, dog altid skuler, som om han virkelig skelede, men det gør han kun af ondskab for at indjage alle dem, han ser på, frygt og rædsel) – denne kæmpe altså, sagde min fader kongen, ville, så snart han erfarede, at jeg havde mistet mine forældre, falde ind i riget med stor krigsmagt, berøve mig det og ikke lade mig beholde så meget som den usleste landsby at søge tilflugt i. Rigtig nok vidste han desuden, at det stod til mig selv at undgå al denne ulykke og undergang ved at ægte kæmpen. Men han så dog også, at det aldrig ville falde mig ind at slutte så ulige et giftermål, og heri sagde han den rene sandhed, for jeg har aldrig været til sinds at gifte mig hverken med denne eller med nogen anden kæmpe, om han end var nok så stor og uhyrlig. Han sagde mig ligeledes, at når han var død og jeg så Pandafilando falde ind i landet, skulle jeg ikke tænke på at gøre modstand, for det ville blive til min egen ødelæggelse. Derimod skulle jeg uhindret lade ham gøre sig til herre over kongeriget for at undgå, at så vel jeg selv som mine tro undersåtter led døden, især da det ville være mig umuligt at forsvare mig imod kæmpens djævelske styrke. I stedet skulle jeg straks med nogle af mine folk begive mig til Spanien, hvor jeg ville finde redning

af al min nød, nemlig ved at træffe en vandrende ridder, hvis berømmelse på den tid ville være udbredt over hele landet, og som skulle hedde Don Azote (hårdkogt) eller Don Gigote (ærtebælg)."

"Han har sikkert sagt Don Quijote," svarede herpå Sancho Panza, "også kaldet ridderen af den bedrøvelige skikkelse."

"Det er rigtigt," sagde Dorotea, "og endvidere sagde min fader, at han skulle være høj af skikkelse og mager af ansigt, og på højre side under den venstre skulder eller deromkring skulle han have et brunt modermærke med børsteagtige hår."

Da Don Quijote hørte dette, sagde han til sin våbendrager:

"Kom her hen, min søn Sancho, og hjælp mig af tøjet, for at jeg kan se, om jeg er den ridder, som den vise konge har spået om."

"Hvorfor vil Deres Velbyrdighed klæde sig af?" spurgte Dorotea.

"For at se, om jeg har det modermærke, Deres hr. fader talte om," svarede Don Quijote.

"Af den grund behøver De ikke at klæde Dem af," sagde Sancho, "jeg ved, at Deres Velbyrdighed har en plet med de omtalte kendetegn midt på rygraden, hvilket er tegn på styrke."

"Det er fuldkommen tilstrækkeligt," sagde Dorotea, "mellem gode venner må man ikke tage det så nøje med småting. Om den sidder på skulderen eller på rygraden, kommer ganske ud på et; det er nok, at pletten er der, så må den sidde, hvor den vil, da det jo er et kød alt sammen. Sikkert har min gode fader i enhver henseende truffet det rette, og også jeg har truffet det rette ved at overgive min sag til hr. Don Quijote, som åbenbart er den, min fader talte om, da ansigtets kendetegn stemmer

med det berømmelige ry, som denne ridder har indlagt sig ikke alene i Spanien, men i hele La Mancha. Thi næppe var jeg landet i Osuna, før jeg hørte fortælle så meget om hans bedrifter, at mit hjerte straks sagde mig, det måtte være ham, jeg var kommet for at opsøge."

"Men min nådige herskerinde, hvorledes kunne Deres Velbyrdighed lande ved Osuna, da det ikke er nogen havnestad?" spurgte Don Quijote.

Men inden Dorotea kunne komme til at svare, hjalp præsten hende ved at sige:

"Den nådige prinsesse har sikkert villet sige, at efter at hun var landet i Malaga, var Osuna det første sted, hvor hun hørte tale om Deres Velbyrdighed."

"Det var netop, hvad jeg mente," sagde Dorotea.

"Og så er *det* berigtiget," sagde præsten, "vil Deres Majestæt ikke behage at fortsætte."

"Jeg har nu ikke mere at sige," svarede Dorotea, "end at skæbnen omsider har været mig så gunstig, at jeg har fundet hr. Don Quijote, og at jeg allerede anser mig for dronning på ny og herskerinde over alle mine stater, efter at han har udvist så megen ædelhed og storsind ved at bevilge mig den gunst at følge ham, hvorhen jeg vil føre ham. Og det bliver ikke til noget andet sted end det, hvor Pandafilando med det skumle blik vil møde ham til kamp, for at ridderen kan dræbe ham og skaffe mig det, som kæmpen imod al ret og rimelighed har berøvet mig. Dette vil sikkert alt sammen få det ønskede udfald, for således har den vise Tinacrio, min ædle fader, forudsagt det. Han efterlod sig endog mundtligt og skriftligt, prentet med kaldæiske eller græske bogstaver (for læse dem kan jeg ikke),

den forkyndelse, at denne ridder, som han havde spået om, når han havde halshugget kæmpen, ville få lyst til at ægte mig, og at jeg uden indvendinger straks ville trolove mig med ham, tage ham til min retmæssige gemal og give ham hele mit rige sammen med min person."

"Hvad synes dig om det, ven Sancho?" spurgte Don Quijote straks, "hører du, hvad det drejer sig om? Sagde jeg dig det ikke? Nu kan du selv se, om vi ikke får kongeriger at herske over og dronninger at gifte os med."

"Jo, det skal jeg love for," sagde Sancho, "men en skælm er også den, som ikke hjælper hende, så snart halsen er knækket på hr. Pantøffelhånd. Dronningen er vel skøn nok til, at man kan slå til med det samme. Jeg ville bare ønske, at hver loppe i min seng forvandlede sig til sådan noget!"

Idet han sagde dette, gjorde han af lutter glæde et par luftspring og slog sig under fodsålerne. Derpå greb han hurtigt Doroteas mulæsel ved tømmen, og da han havde fået det til at standse, kastede han sig på knæ for hende og bad om, at hun ville tillade ham at kysse hendes hånd som tegn på, at han antog hende som sin dronning og herskerinde. Hvem af de omstående måtte da ikke le over herrens galskab og tjenerens enfold! Dorotea rakte ham virkelig sine hænder og lovede at ville gøre ham til en stor mand i sit rige, hvis Himlen ville skænke hende den lykke, at hun atter kom i besiddelse af det. Sancho takkede hende derfor med så forunderlige ord, at de på ny fremkaldte høj latter hos dem alle.

"Dette, mine herrer," fortsatte Dorotea, "er altså min historie. Alt, hvad jeg nu har tilbage at sige, er, at af hele det følge, jeg tog med fra mit rige, har jeg ikke beholdt en eneste undtagen

denne gode, skæggede staldmester. Alle de andre omkom under en heftig storm, der overfaldt os, da vi allerede havde havnen i sigte. Han og jeg drev som ved et mirakel ind til land på to planker, og således består mit levnedsløb helt igennem af mirakler og uløselige gåder, som De vil have bemærket. Hvis jeg på et enkelt punkt har været for vidtløftig eller ikke ganske har fortalt det rette, som jeg burde, så må De lægge skylden på den omstændighed, som hr. licentiaten fremhævede ved begyndelsen af min fortælling, nemlig at langvarige ulykker og genvordigheder forvirrer hukommelsen hos dem, der må gennemgå dem."

"Den virkning skal de ikke gøre hos mig, hvor store de end måtte være," sagde Don Quijote, "når jeg må gennemgå dem i Deres tjeneste, ophøjede og storsindede prinsesse. Jeg bekræfter derfor på ny det løfte, jeg har givet Dem, og sværger at ville følge Dem til verdens ende, indtil jeg træffer Deres grumme fjende, på hvem jeg ved Guds og min arms bistand agter at kløve hovedet med mit – jeg tør ikke sige gode – sværd, takket være Ginés af Pasamonte, der berøvede mig mit eget."

Disse ord mumlede han mellem tænderne og fortsatte derpå:

"Når jeg da har kløvet hans hoved og sat Dem i fredelig besiddelse af Deres rige, har De fuldkommen frihed til at råde over Deres person efter behag, for så længe mit sind er opfyldt, min vilje bunden og min sjæl indtaget i den skønne … jeg siger ikke mere! … så længe er det mig umuligt blot at tænke på at ægte nogen anden, om det så var fugl Phønix selv!"

Sancho syntes kun dårligt om det sidste, hans herre havde sagt, nemlig at han ikke ville gifte sig, og med stor fortrydelse opløftede han sin røst og sagde:

"Men for den lede! Hr. Don Quijote, er Deres Velbyrdighed ikke rigtig i hovedet? For hvordan skulle det ellers være muligt, at Deres Velbyrdighed kunne tage i betænkning at gifte Dem med en så fornem prinsesse som denne? Tror De, at lykken hver dag kan stå på pinde med sådan en lejlighed som den, der her tilbydes Dem! Er måske vor herskerinde Dulcinea smukkere? Nej, tilforladeligt ikke! Hun bærer ikke vand imod denne. Ja, jeg tør endog sige, at hele hendes krop ikke er så meget værd som denne dames lillefinger. Når Deres Velbyrdighed vil plukke hår af en skaldet, så får jeg fanden ikke det grevskab, jeg har spidset min næse efter. Gift Dem derfor med hende i Djævlens skind og ben, gift Dem på øjeblikket, og tag det kongerige, der af sig selv falder Dem i hænderne. Og når De er blevet konge, så gør mig straks til markgreve eller statholder, så må Fanden siden efter gerne tage det hele for min skyld!"

Det var umuligt for Don Quijote at tåle alle de bespottelser, han hørte ham udstøde imod hans herskerinde Dulcinea. Han løftede derfor spyddet, og uden at sige et eneste ord til Sancho eller i det hele taget åbne munden lod han det to gange falde på Sancho med så vældig kraft, at han segnede til jorden, og hvis Dorotea ikke havde råbt til ham, at han skulle holde inde, så havde han sikkert slået ham ihjel.

"Tror din plumpe bonde," sagde Don Quijote efter en stunds forløb, "at jeg altid skal bære over med dig og lade dine fornærmelser gå ustraffede hen! Bild dig ikke det ind, fordømte kæltring! Thi fordømt er du, efter at din tunge har vovet at spotte Dulcinea. Ved du ikke, slyngel, stodder, grobrian, at hvis det ikke var for den kraft, hun indgyder min arm, så ville jeg ikke en gang formå at dræbe en loppe! Sig frem, øgleunge,

hvem, tror du, har erobret dette kongerige og kløvet hovedet på kæmpen – for alt dette betragter jeg allerede som sket og forbigangent – om ikke ene og alene Dulcineas kraft, der har brugt min arm til redskab for sine bedrifter? Hun strider ved mig, hun overvinder ved mig, i hende lever og ånder jeg og får af hende hele mit væsen. Din horeunge, din utaknemmelige slyngel! Fra jordens laveste støv ser du dig ophøjet til adelig værdighed og gengælder sådanne velgerninger ved at tale ondt om den, der har vist dig dem!"

Sancho var ikke så ilde tilredt, at han ikke kunne fatte alt, hvad hans herre sagde. Han rejste sig derfor med betydelig hurtighed, krøb i skjul bag ved Doroteas mulæsel og sagde fra denne sikre stilling til sin herre:

"Sig mig, herre, er det ikke ganske klart, at når Deres Velbyrdighed fastholder Deres beslutning om ikke at ægte denne høje prinsesse, så får De heller ikke kongeriget, og når De ikke får det, hvilke belønninger kan De da give mig? Det er jo netop derfor, jeg beklager mig. Gift Dem derfor, Deres Velbyrdighed, gift Dem i alle tilfælde med denne dronning, som vi her har på hånden, ganske som om hun var faldet ned fra himlen til os! Bagefter kan De altid vende tilbage til fru Dulcinea igen, for der har jo sikkert nok allerede været mangen konge her i verden, der tog sig en medhustru. Hvad skønheden anbelanger, så vil jeg ikke trættes om den, for når jeg skal sige den rene sandhed, så synes jeg rigtig godt om dem begge to, skønt jeg aldrig i mine livfødte dage har set fru Dulcinea."

"Hvorledes! Har du aldrig set hende, din ondskabsfulde spotter?" udbrød Don Quijote. "Har du ikke for ganske nylig bragt mig bud fra hende?"

"Jeg mener," sagde Sancho, "at jeg ikke har haft tid til at betragte hende, så jeg rigtigt kunne lægge mærke til hendes skønhed og fortrin, punkt for punkt. Men i det hele og store synes jeg rigtig godt om hende."

"Så vil jeg da undskylde dig," sagde Don Quijote, "og tilgiv også du mig den fortræd, jeg har gjort dig. Den første hidsighed kan intet menneske styre."

"Det ved jeg meget godt," sagde Sancho, "det er altid den første hidsighed, der sætter kæften i gang på mig, og så er det mig umuligt at tie, selv om jeg også ville. Hvad der kommer mig på tungen, det skal ud!"

"Alligevel, Sancho," sagde Don Quijote, "pas på, hvad du siger! For krukken går så længe til vands … du forstår mig!"

"Godt," svarede Sancho, "der er en Gud i Himlen, som ser den snare, der lægges for menneskets fod, og han må dømme om, hvem af os der har forsyndet sig værst, jeg, der siger noget forkert, eller Deres Velbyrdighed, som handler forkert."

"Lad det nu være glemt," sagde Dorotea, "gå smukt hen, Sancho, og kys eders herres hånd og bed ham om forladelse. Vær også for fremtiden mere forsigtig med eders ros og dadel, sig ikke mere noget ondt om den dame i Toboso, om hvem jeg ikke ved andet, end at jeg er beredt til at gøre hende min opvartning. Hav tillid til Vorherre, så skal I se, at I ikke vil komme til at savne et arvegods, hvor I kan leve som en prins."

Sancho gik med sænket hoved hen og bad sin herre om hans hånd. Denne rakte ham den med alvorlig værdighed, og efter at han havde kysset den, gav han ham sin velsignelse og sagde til ham, at han skulle gå med ham lidt i forvejen, da han havde noget meget magtpåliggende at spørge ham om. Det gjorde

Sancho, og da de begge var kommet et stykke foran de andre, sagde Don Quijote:

"Efter din tilbagekomst har jeg ikke fundet tid og lejlighed til at spørge dig om mange ting og omstændigheder ved det budskab, du frembar, og det svar, du bragte. Men nu da tilfældet forunder os tid og lejlighed der til, så nægt ikke den lyksalighed, du kan skænke mig ved slige gode tidender."

"Deres Velbyrdighed kan spørge om alt, hvad De vil," svarede Sancho, "og jeg skal rede mig lige så godt ud af det, som jeg er kommet ind i det. Men jeg vil dog bede Deres Velbyrdighed om, at min herre for fremtiden ikke vil være så hævngerrig."

"Hvorfor siger du det, Sancho?" spurgte Don Quijote.

"Fordi de prygl før snarere blev givet mig som følge af den strid, Fanden forleden nat havde stiftet imellem os, end for mine ord om frøken Dulcinea," svarede Sancho, "som jeg agter og ærer som en hellig martyrs brøst (skønt hun ingen har), blot fordi hun tilhører Deres Velbyrdighed."

"Hvis du har dit liv kært, Sancho," sagde Don Quijote, "så slå ikke på den streng igen, det gør mig blot ærgerlig, for denne gang har jeg tilgivet dig, men du ved, hvad man plejer at sige: Ny synd kræver ny bod."

Medens dette gik for sig, så de på den vej, de drog hen ad, en mand komme ridende imod dem på et æsel, og da han var nået nærmere hen til dem, forekom det dem, at det var en sigøjner. Men Sancho, hvis hjerte og øre straks var på vagt, så snart han så et æsel, havde næppe kastet et blik på manden, før han genkendte Ginés af Pasamonte, og som man drager nøglet til sig med tråden, således drog han af sigøjneren den slutning, at æslet var hans eget. Og således forholdt det sig virkelig, for det

var den kære Rucio, Pasamonte kom ridende på. For ikke at blive genkendt og for at kunne sælge æslet havde han iført sig en sigøjners dragt, og deres sprog, så vel som mange andre, talte han så flydende som sit modersmål. Sancho så og kendte ham, og næppe havde han set og kendt ham, før end han skreg af fuld hals:

"Oh, din tyveknægt Ginesillo! Giv mig min skat tilbage, giv mig mit liv, du skal ikke berige dig med mit livs lykke! Lad mig få mit æsel, min fryd og glæde, og flygt så, din horkarl, pak dig, din røver! Men giv mig først, hvad der ikke er dit!"

Al denne råben og skælden var imidlertid slet ikke fornøden, for allerede ved det første ord sprang Ginés af og tog til bens. Hans fødder satte i et trav, der var som en galop, og på et øjeblik var han borte og ude af syne. Sancho ilede hen til sin Rucio, omfavnede den og sagde:

"Hvordan er det gået dig i hele denne lange tid, min skat, min Rucio, min trofaste staldbroder?"

Hvorpå han kyssede og klappede den, som om det var et menneske. Æslet stod stille, lod sig kysse og klappe af Sancho og svarede ham ikke med et eneste ord. Nu nåede hele selskabet derhen og lykønskede ham til, at han havde fundet sit æsel igen, frem for alle Don Quijote, der erklærede, at han ikke af den grund ville tilbagekalde sin anvisning på de tre æsler. Hvorfor Sancho takkede ham.

Mens de to var optaget af denne samtale, sagde præsten til Dorotea, at hun havde udvist stor forstand i sin fortælling, så vel ved at gøre den kort som ved den lighed den havde med ridderbøgerne. Hun svarede, at hun ofte havde moret sig med at læse dem, men rigtig nok ikke vidste noget om provinsernes

og havnebyernes beliggenhed, hvorfor hun var slumpet til at sige, at hun var landet i Osuna.

"Det skønnede jeg nok," sagde præsten, "og derfor kom jeg Dem straks til hjælp med min bemærkning, hvorved alt atter gled i den rette gænge. Men er det ikke mærkværdigt at se, hvor villigt den ulykkelige herremand fæster tro til alle disse påhit og løgne, udelukkende fordi de i stil og fremstilling nærmer sig til de tåbeligheder, han har fundet i sine bøger."

"Jo, det er så mærkværdigt og uhørt," sagde Cardenio, "at jeg ikke er sikker på, at selv den mest åndrige forfatter kunne opdigte noget så fabelagtigt."

"Men sagen har dog også en anden side," sagde præsten, "for ser man bort fra de tåbeligheder, som den gode herremand fremkommer med, når det drejer sig om hans naragtige indbildninger, så er alle hans ytringer højst fornuftige, så snart man taler med ham om andre ting, og vidner om en sund og klar ånd, så at enhver, forudsat at man ikke rører ved hans ridderskab, må anse ham for en særdeles forstandig mand."

Mens denne samtale førtes mellem dem, fortsatte Don Quijote sin og sagde til Sancho:

"Hør, ven Sancho, lad os kaste alle vore stridigheder i glemselens hav, og sig mig nu uden mindste nag eller fortrydelse. Hvor, hvordan og hvornår fandt du Dulcinea? Hvad var hun beskæftiget med? Hvad mine gjorde hun til mit brev? Hvem skrev det af for dig? Kort sagt, lad mig høre alt, hvad du i dette tilfælde anser for værd at vide, spørge om og besvare, uden at tilføje eller opdigte noget for at glæde mig eller trække noget fra for ikke at meddele mig noget ubehageligt."

"Herre," svarede Sancho, "når jeg skal sige den rene sandhed, så har ingen skrevet brevet af for mig, for jeg fik slet ikke brevet med."

"Det ved jeg," sagde Don Quijote, "for da du havde været borte i to dage, fandt jeg, at den notesbog, hvori jeg havde skrevet det, endnu var i min besiddelse. Det var mig højst ubehageligt, for jeg kunne ikke forestille mig, hvad du ville tage dig til, når du opdagede, at du ikke havde noget brev, og jeg ventede stadig, at du ville komme tilbage for at hente det."

"Det ville jeg også have gjort," svarede Sancho, "hvis jeg ikke havde præget det så godt i min hukommelse, den gang Deres Velbyrdighed læste det for mig, at jeg kunne fremsige det for en klokker, der skrev det af for mig ord for ord, så at han sagde til mig, at hvor mange kirkelige bandlysningsbreve han end havde læst, havde han dog aldrig læst så nydeligt et brev som dette."

"Kan du det stadig udenad, Sancho?" spurgte Don Quijote.

"Nej, herre," svarede Sancho, "for så snart jeg så, at jeg ikke kunne have mere nytte af det, slog jeg det i glemmebogen, og alt, hvad jeg nu kan huske af det, er overskriften: Frygtelige, eller hvad jeg ville have sagt, fyrstelige herskerinde! og slutningen: Deres indtil døden, ridderen af den bedrøvelige skikkelse. Og mellem disse to steder fik jeg sat over trehundrede "min elskede", "mit liv", og "mine øjnes lys"."

28

Om den fornøjelige samtale, der forefaldt imellem Don Quijote og hans våbendrager Sancho Panza, så vel som om andre ting.

"Alt dette mishager mig ingenlunde," sagde Don Quijote, "fortsæt kun! Du kom altså der hen, og hvad var denne skønhedens dronning beskæftiget med? Sikkerlig trak hun perler eller broderede med guldtråd en ny devise til mig, sin fangne ridder."

"Nej, jeg fandt hende i gården," sagde Sancho, "hvor hun stod og sigtede to tønder hvede."

"Så kan du forlade dig på," sagde Don Quijote, "at disse hvedekorn, som gik igennem hendes hænder, var lutter perlekorn. Og har du givet nøje agt på det? Var hveden af den gode eller rødlige art?"

"Det var blot almindelig gul hvede," svarede Sancho.

"Jeg forsikrer dig," sagde Don Quijote, "at hvede sigtet af hendes hånd ufejlbarlig må give det fineste hvide brød. Men videre! Kyssede hun mit brev, da du overrakte hende det? Berørte hun sin pande med det? Modtog hun det med den højtidelighed, som et sådant brev fortjener? Eller hvad gjorde hun?"

"Da jeg trådte hen til hende for at række hende det," svarede Sancho, "stod hun omgivet af en tyk støvsky fra en god slump hvede, hun havde i sigten, og så sagde hun til mig: Kære ven,

læg brevet på den sæk, for jeg har ikke stunder til at læse det, førend jeg har fået sigtet den hvede, jeg har her."

"Hvilken forstandig dame!" udbrød Don Quijote, "det var for at give sig god tid til at læse det og fryde sig over det. Videre, Sancho! Hvad talte I om, mens hun fortsatte med sin beskæftigelse? Hvilke spørgsmål gjorde hun dig om mig? Hvad svarede du hende? Kom til ende med din beretning, fortæl mig alt, og spring ikke den mindste tøddel over."

"Hun spurgte mig slet ikke om noget," svarede Sancho, "men jeg fortalte hende om den måde, hvorpå Deres Velbyrdighed gjorde pønitense for hendes skyld: at De var nøgen fra bæltestedet nedefter, at De løb om inde mellem bjergene som en vild, sov på jorden, ikke spiste brød på bredt dug, hverken vaskede Dem eller kæmmede Deres skæg, men idelig beklagede og forbandede Deres skæbne."

"Hvis du har sagt, at jeg forbandede min skæbne, så må jeg forbande dine ord," sagde Don Quijote, "for jeg velsigner den tværtimod og vil velsigne den alle mine levedage, fordi den har gjort mig værdig til den gunst at elske en så høj dame som Dulcinea af Toboso."

"Ja, høj er hun mintro," sagde Sancho, "hun rager mere end en knythånd op over mig."

"Hvorledes det, Sancho?" spurgte Don Quijote, "har du målt dig med hende?"

"Det gik sådan for sig," sagde Sancho, "at da jeg trådte til for at hjælpe hende en sæk hvede op på et æsel, kom vi hinanden så nær, at jeg kunne se, hun var en god tværhånd højere end jeg."

"Men er det ikke sandhed, at hun klæder og smykker denne legemets højhed med tusind millioner af sjælens ynder? Og en

ting kan du dog aldrig nægte, Sancho: da du var hende så nær, fornemmede du da ikke en sabæisk vellugt, et balsamisk pust, et henrivende noget, som jeg ikke ret ved at benævne; jeg mener en duft eller dunst, som om du stod i butikken hos en handskemager på moden?"

"Alt, hvad jeg kan sige om det," sagde Sancho, "er, at jeg fik en temmelig skarp lugt i næsen fra hendes armhule, men det kom vel af, at hun efter det svære arbejde svedte, så det næsten trillede af hende."

"Det kan ikke have været det," svarede Don Quijote, "enten må du have haft snue eller have lugtet dig selv, for jeg ved helt vel, hvoraf hun dufter, denne rose mellem torne, denne dalens lilje, denne flydende ambra."

"Det kan nok være," sagde Sancho, "for den lugt, som jeg den gang troede udgik fra fru Dulcinea, kommer også ofte fra mig. Men det er heller ikke stort at undres over, for den ene djævel er ligesom den anden."

"Nu vel," fortsatte Don Quijote, "da hun havde fået hveden renset og sendt på møllen, hvad gjorde hun så, da hun læste mit brev?"

"Brevet?" sagde Sancho, "det læste hun ikke, for hun sagde, at hun hverken kunne læse eller skrive, men hun rev det itu, splittede det i små stykker og sagde, at hun ikke ville lade nogen læse det, for at man ikke i landsbyen skulle få noget at vide om hendes hemmeligheder. Hun kunne godt nøjes med det, jeg mundtlig havde sagt hende om den kærlighed, som Deres Velbyrdighed nærede til hende, og den bod, De havde pålagt Dem for hendes skyld. Og til slut sagde hun, at jeg skulle sige til Deres Velbyrdighed, at hun kyssede Deres hænder og langt

hellere ville se Dem end skrive til Dem. Derfor befalede hun Dem og bønfaldt Dem om, så snart dette kom Dem for øje, at forlade dette vildnis, holde op med Deres galskaber og begive Dem på vej til Toboso, såfremt der ikke kom vigtigere ting imellem, da hun inderlig længtes efter at se Deres Velbyrdighed. Hun lo, som hun skulle sprække, da jeg sagde til hende, at Deres Velbyrdighed kaldte sig ridderen af den bedrøvelige skikkelse. Jeg spurgte hende, om biscayeren havde været hos hende. Hun svarede ja, det var en meget flink karl. Jeg spurgte også om galejslaverne, men hun svarede mig, at dem havde hun hidtil ikke set nogen af."

"Hidtil er alt gået godt," sagde Don Quijote, "men sig mig nu, hvad for et smykke forærede hun dig til afsked for de tidender, du havde bragt hende fra mig? For blandt de vandrende riddere og damer er det gammel skik og brug at give de våbendragere, kammerpiger eller dværge, som bringer ridderne efterretninger om deres damer og disse bud fra deres vandrende helte, et eller andet kostbart smykke som belønning og tak for deres budskab."

"Det kan jo nok være," sagde Sancho, "og jeg anser det for en priselig skik, men det kan kun have været i gamle dage. For nu om stunder har man blot for skik at give buddet et stykke brød og ost, og det var da også alt, hvad min herskerinde Dulcinea rakte mig over gårdmuren, da jeg tog afsked med hende, ja, for at betegne det nøjere var det dårlig fåreost."

"Hun er overmåde gavmild," sagde Don Quijote, "og når hun ikke har givet dig noget guldsmykke, så har grunden sikkert været den, at hun ikke har haft noget ved hånden. Men en varm frakke er også god efter påske! Når jeg får hende at se, så skal

alt det nok rette sig. Ved du, hvad der undrer mig mest, Sancho? Det er, at jeg synes, du må være kommet frem og tilbage gennem luften, for du har ikke brugt mere end tre dage til at komme frem og tilbage fra Toboso, som dog ligger over tredive mil herfra. Deraf slutter jeg, at den lærde troldmand, der tager sig af mine anliggender og er min gode ven – for naturligvis må der findes en sådan, det er ganske nødvendigt, ellers ville jeg ikke være nogen rigtig ægte vandrende ridder – altså, denne troldmand må sikkert have hjulpet dig på rejsen, uden at du selv har vidst det, for der gives slige troldmænd, der bortfører en vandrende ridder, mens han ligger og sover i sin seng, og uden at han ved, hvordan det er gået til, vågner han den næste morgen over tusinde mile fra det sted, hvor han befandt sig den foregående aften. Og hvis det ikke foregik på denne måde, så kunne de vandrende riddere ikke komme hinanden til undsætning, således som de gør det ved enhver lejlighed. Det sker, at én er i kamp med en drage eller et andet rivende uhyre i de armeniske bjerge, eller nær ved at bukke under i striden med en ridder, så at han er på veje til at miste livet – og før han ser sig om, sænker en sky eller en ildvogn sig ned fra oven med en anden ridder, som er hans ven, og som for få øjeblikke siden befandt sig i England. Han kommer ham til hjælp, frelser ham fra døden, og førend det bliver nat, sidder han i sin våning og lader sig aftensmåltidet smage. Og dog er der sædvanligvis hen imod to eller tre tusinde mil imellem de to steder, og alt dette sker ved disse vise troldmænds kunst og lærdom, der har taget de tapre riddere i deres varetægt. Derfor, min ven Sancho, falder det mig heller ikke vanskeligt at tro, at du på så kort tid er nået herfra til Toboso og tilbage igen, for

som sagt, en venligsindet troldmand må sikkert have ført dig igennem luften, uden at du har mærket det."

"Sådan må det vel være," sagde Sancho, "for Rosinante fløj min sandten afsted, som om den havde været et sigøjneræsel med kviksølv i ørene."

"Ja, vist må den have haft kviksølv i ørene," svarede Don Quijote, "eller endog en legion djævle i kroppen, for det er væsener, som er i stand til at rejse og hjælpe andre til at rejse, så langt de har lyst. Men lad os nu skyde dette til side og tale om, hvad du mener jeg skal gøre i anledning af, at min herskerinde befaler mig at komme til sig. For skønt jeg ved, at jeg er forpligtet til at adlyde hendes bud, indser jeg dog samtidig umuligheden af det, fordi jeg har bevilliget den prinsesse, der følger med os, denne gunst, og ridderskabets love nøder mig til at holde mit ord fremfor at følge min lyst. På den ene side driver og ansporer længslen mig til at se min herskerinde, på den anden side tilskynder og kalder mit faste tilsagn og samtidig den ære, som jeg kan indlægge mig ved dette foretagende. Imidlertid agter jeg at handle på følgende måde. Jeg vil skyndsomst begive mig til det sted, hvor kæmpen befinder sig, og så snart jeg har nået det, vil jeg hugge hovedet af ham og indsætte prinsessen i fredelig besiddelse af hendes stater, men derefter vil jeg øjeblikkelig vende tilbage til den fakkel, som oplyser alle mine sanser, og hos hende vil jeg da undskylde mig med så gyldige grunde, at hun sluttelig skal billige min tøven, når hun ser, at alting er sket til hendes ære og berømmelse. Thi alt, hvad jeg i dette liv har vundet, vinder og skal vinde ved mine våben, skyldes ene og alene den nådige bistand, hun lader mig blive til del, og at jeg er hendes."

"Oh, ve og jammer," sagde Sancho, "hvor ilde må det dog stå til med Deres Velbyrdigheds hjerne! Sig mig en gang, herre, er det Deres Velbyrdigheds mening at ville gøre hele dette krigstog forgæves og lade så herligt et giftermål som dette, ved hvilket medgiften er et kongerige, gå Deres næse forbi? Det er både vist og sandt, at jeg har hørt sige, det er mere end tyve tusinde mil i omkreds og rummer overflod på alt, hvad mennesket behøver til livets opretholdelse, og det skal være større end Portugal og Castilien til sammen. Ti dog for Guds skyld stille, og skam Dem over, hvad De har sagt! Tag imod et godt råd og bliv ikke vred over det, men gift Dem straks i den første den bedste landsby, hvor der findes en præst, eller brug vor licentiat, der vil besørge det på bedste måde. Jeg siger Dem, at jeg er gammel nok til at kunne give et råd, og det råd, jeg nu giver Dem, er guld værd, for en spurv i hånden er bedre end ti duer på taget, og

> Hvo bedre kunne haft og ikke ville,
> han klage heller ej, når det går ilde."

"Tænk dig om, Sancho," svarede Don Quijote, "hvis du kun råder mig til at gifte mig, fordi jeg så straks, efter at jeg har dræbt kæmpen, bliver konge og får magt til at vise dig gunst og give dig, hvad jeg har lovet, så vil jeg dog lade dig vide, at jeg også uden at formæle mig meget let kan opfylde dit ønske. For jeg behøver jo blot, førend jeg går i striden, at betinge mig, at hvis jeg kommer sejrrig tilbage, skal jeg, selv om jeg ikke gifter mig, have en del af kongeriget overdraget, så at jeg kan give det, til hvem jeg vil. Og når jeg først har fået det, hvem anden skulle jeg da forære det til end dig?"

"Det er soleklart," sagde Sancho, "men så må Deres Velbyrdighed vælge noget, der ligger ved kysten, for at jeg, hvis

opholdet ikke behager mig, kan indskibe mine sorte undersåtter og gøre med dem, som jeg har sagt. Deres Velbyrdighed må altså ikke for øjeblikket tænke på at fremstille Dem for frøken Dulcinea, men drage hen og slå kæmpen ihjel, for at vi kan få en afslutning på sagen, for jeg er overbevist om, at såfremt den går i orden, som jeg har tænkt mig det, vil den skaffe os megen ære og fordel."

"Og jeg siger dig, Sancho," sagde Don Quijote, "at du har fuldkommen ret, og jeg vil følge dit råd, for så vidt som jeg først vil drage med prinsessen, inden jeg opsøger Dulcinea. Men jeg advarer dig: du må ikke sige et ord til nogen om det, som vi her har forhandlet med hinanden om, ikke en gang til dem, der nu ledsager os. Thi da Dulcinea er så tilbageholdende og ikke ønsker, at man skal vide noget om hendes følelser, så var det ikke vel gjort, om jeg, eller en anden ved min forseelse, ville åbenbare dem."

"Når så er," sagde Sancho, "hvordan kan da Deres Velbyrdighed befale alle dem, som Deres arm overvinder, at fremstille sig for vor herskerinde Dulcinea, da det jo er det samme som at underskrive med Deres navn, at De har et godt øje til hende og er forelsket i hende. Og når De, som De har gjort, tvinger dem til at gå hen og kaste sig på knæ for hende og sige, at de kommer på Deres Velbyrdigheds vegne for at bringe hende Deres hyldest, hvordan kan da Deres gensidige følelser forblive skjulte?"

"Oh, hvor du dog er tåbelig og enfoldig," sagde Don Quijote. "Kan du ikke se, Sancho, at alt dette kun tjener til at forherlige hende så meget mere? For du må vide, Sancho, at efter vore ridderlige skikke er det en stor ære for en dame at blive opvartet

af så mange riddere, uden at de gør sig andet håb end at tjene hende, og tjene hende ene og alene, fordi hun er sådan en højbåren dame, og uden at de venter anden belønning for deres ivrige og nidkære bestræbelser end, at det måtte behage hende at antage dem som sine riddere."

"Med den art kærlighed," sagde Sancho, "har jeg nok hørt prædike, at man skal elske Vorherre, alene for hans egen skyld, uden at drives af håb om belønning eller frygt for straf. Men jeg for min del ville dog hellere elske og tjene ham på grund af det, han formår."

"Fanden tage dig, din bondeknold," sagde Don Quijote, "hvilke vise bemærkninger du dog pludselig kommer med! Man skulle næsten tro, du havde studeret!"

"Nej, jeg kan min tro ikke en gang læse," svarede Sancho.

Nu råbte mester Nicolas til dem, at de skulle vente lidt; de ville gøre holdt ved en kilde, som fandtes her, for at drikke. Don Quijote standsede til stor fornøjelse for Sancho, der allerede var træt af at måtte lyve så meget og frygtede for, at hans herre omsider skulle gribe ham i det, for skønt han vidste, at Dulcinea var en bondepige fra Toboso, havde han dog aldrig set hende. Imidlertid havde Cardenio iført sig de klæder, som Dorotea bar, da de fandt hende. Og skønt de ikke var synderlig gode, var de dog bedre end dem, han afførte sig. De satte sig alle ved kilden, og med det, som præsten havde taget med fra kroen, tilfredsstillede de, om end kun til måde, den store sult, der plagede dem alle.

Mens de var i færd med dette, kom en dreng gående på vejen. Han betragtede med stor opmærksomhed dem, der sad ved

kilden, styrtede hen til Don Quijote, omfavnede hans knæ og begyndte bitterlig at græde, idet han sagde:

"Ak, kære herre, kender Deres Velbyrdighed mig ikke? Se rigtigt på mig. Jeg er drengen Andrés, som Deres Velbyrdighed lod løse fra det egetræ, han stod bundet til."

Don Quijote genkendte ham, tog hans hånd, vendte sig til de tilstedeværende og sagde:

"Her, mine herskaber, kan De se et bevis på, hvor vigtigt det er, at der findes vandrende riddere i verden til at afvende den uret og de overgreb, som begås af de slette og frække mennesker, der lever i den. De må vide, mine herskaber, at da jeg for nogen tid siden kom igennem en skov, hørte jeg skrig og klagende lyde som af et menneske, der er stedt i stor nød og fare. Jeg ilede straks, således som det er min pligt, hen til det sted, hvorfra den klagende røst syntes at komme, og fandt der en dreng, der stod bundet til en eg, med den øverste del af kroppen nøgen, netop ham, som De ser her – hvilket glæder mig overmåde, fordi han nu selv kan bevidne, at jeg ikke på noget punkt taler usandhed. Som sagt, han stod bundet til egen, og en bonde, som jeg siden fik at vide var hans husbond, piskede ham at hjertens lyst med sin hestetømme. Så snart jeg så det, spurgte jeg om grunden til denne grusomme afstraffelse. Bonden svarede, at det var hans tjenestedreng, og at han tugtede ham for daglige skødesløsheder, der smagte mere af tyveri end af tåbelighed. Hvorpå drengen råbte: "Herre, han pisker mig kun, fordi jeg bad om min løn." Husbonden kom med mange smukke ord og undskyldninger, som jeg hørte på, men ikke lod gælde. Jeg befalede bonden straks at løse ham og lod ham aflægge ed på, at han ville tage ham med hjem og

betale ham real for real, og det med mønt af bedste slags. Er det ikke sandt alt sammen, min søn Andrés? Lagde du ikke mærke til, med hvilken stolt værdighed jeg gav min befaling, og hvor ydmyg han lovede at gøre alt, hvad jeg pålagde ham, forkyndte ham, forlangte af ham? Svar, vær ikke forlegen, tal uden undseelse! Fortæl disse herrer, hvad der tildrog sig, for at de kan blive overbeviste om, hvor gavnligt det er at have vandrende riddere på vejene."

"Alt, hvad Deres Velbyrdighed har sagt, er den rene sandhed, men sagen fik rigtig nok et helt andet udfald, end Deres Velbyrdighed forestiller sig."

"Et andet udfald, hvorledes det?" spurgte Don Quijote, "betalte den nedrige bonde dig ikke straks?"

"Jeg fik ikke alene ingen betaling," svarede knøsen, "men så snart Deres Velbyrdighed var kommet ud af skoven, og vi var alene, bandt han mig atter til den samme eg og gav mig på ny så mange hug, at jeg blev flået som en Sankt Bartholomæus. Og for hvert slag, han gav mig, kom han med en vittighed eller en spotteglose, hvormed han gjorde sig lystig over Deres Velbyrdighed, og hvis jeg ikke havde lidt så fæle smerter, ville jeg ikke have kunnet bare mig for latter. Kort sagt, han tilredte mig sådan, at jeg lige til nu har måttet ligge på hospitalet for at blive helbredt for den skade og smerte, den onde bonde dengang tilføjede mig. Og det er alt sammen Deres Velbyrdigheds skyld, for hvis De var draget forbi og havde ladet være at komme der hen, hvor ingen havde kaldt på Dem, og blande Dem i andres sager, så havde min husbond ladet sig nøje med at give mig en snes rap eller to og derpå løst mig og betalt mig, hvad jeg havde til gode. Men da Deres Velbyrdighed uden

anledning overfaldt ham og overøste ham med skældsord, blev han blot endnu mere forbitret, og da han ikke kunne hævne sig på Deres Velbyrdighed, lod han, så snart vi var alene, uvejret bryde løs over mig med en sådan kraft, at jeg tror, jeg aldrig bliver menneske mere."

"Hele fejlen," sagde Don Quijote, "var den, at jeg fjernede mig fra stedet. Jeg burde ikke være veget derfra, førend han havde betalt dig, da jeg af lang erfaring burde have vidst, at en bonde aldrig holder, hvad han lover, med mindre han ser, at man passer på ham. Imidlertid husker du dog vel, Andrés, at jeg svor en ed på, at jeg, hvis han ikke betalte dig, ville opsøge ham og nok skulle vide at finde ham, om han så havde gemt sig i hvalfiskens bug?"

"Det er ganske rigtigt," sagde Andrés, "men det hjalp mig ikke noget."

"Nu skal vi se," sagde Don Quijote, "om det ikke hjælper noget."

Og med disse ord rejste han sig i største hast og befalede Sancho, at han skulle lægge tøjet på Rosinante, der ganske rolig gik og græssede, medens de andre spiste. Dorotea spurgte ham, hvad han ville gøre. Han svarede, at han ville opsøge bonden, straffe ham for hans forvovne talemåder og lære ham at betale Andrés indtil sidste maravedi, så at han skulle blive til et advarende eksempel for alle andre bønder her i verden. Hertil svarede hun, at han måtte betænke, at han havde lovet ikke at indlade sig på noget andet foretagende, førend han havde ført hendes til ende, og da ingen vidste det bedre end han selv, skulle han bringe sit sind til ro og vente, indtil han kom tilbage fra hendes kongerige.

"Det er sandt," sagde Don Quijote, "Andrés bliver altså nødt til at have tålmodighed, indtil jeg, som De sagde, frue, vender tilbage. Men jeg sværger atter og lover ham på ny, at jeg ikke vil lægge mit hoved til hvile, førend han er hævnet og betalt."

"Disse eder tror jeg slet ikke på," sagde Andrés. "Langt hellere ville jeg have noget, der kunne hjælpe mig til at nå Sevilla, end selv den mest fuldkomne hævn af verden. Giv mig altså lidt at spise, hvis De har noget, og Guds løn følge til gengæld Dem og alle vandrende riddere, og gid de alle sammen til deres straf må have det samme held, som De har bragt mig!"

Sancho tog et stykke brød og en stump ost af sit forråd, gav drengen det og sagde:

"Tag det, min ven Andrés, for en del af eders uheld falder på os alle."

"Så? Hvilken del kommer da til at falde på eder?" spurgte Andrés.

"Den del af mit brød og min ost, som jeg giver eder," svarede Sancho, "for Gud ved, om jeg kommer til at savne det eller ikke. Tro mig, min ven, de vandrende ridderes våbendragere må døje megen sult, mange ulykker og endnu andre ting, som bedre kan føles end siges."

Andrés gemte sit brød og sin ost, og da han mærkede, at der ikke vankede noget hos de andre, hang han med hovedet og tog fod i hånd, som man plejer at sige. Men idet han gik, sagde han ganske vist til Don Quijote:

"For Guds skyld, hr. vandrende ridder, hvis vi nogen sinde skulle mødes igen, så kom mig aldrig oftere til hjælp og undsætning, om De så hundrede gange ser, at man hudfletter mig, men overlad mig til min skæbne! Hvor slet den end kan

være, så er den dog alle dage bedre end Deres Velbyrdigheds hjælp. Gud fordømme Dem og alle vandrende riddere, så mange som der nogen sinde kommer til verden!"

Don Quijote ville rejse sig for at tugte ham, men knøsen gav sig til at løbe så stærkt, at ingen af dem forventede sig at kunne indhente ham. Don Quijote var dybt beskæmmet ved Andrés fortælling, og de andre måtte gøre sig stor umage for ikke at komme til at le og derved ophidse ham endnu mere.

29

Som handler om, det, der hændte Don Quijotes hele følge i kroen.

Det fortræffelige måltid var til ende, de sadlede straks deres ridedyr, og uden at der tilstødte dem noget, der fortjener at berettes, nåede de dagen efter kroen, Sancho Panzas skræk og afsky, og skønt han nødig ville sætte foden inden for dens døre, kunne han dog ikke undgå det. Kromanden og hans kone, hendes datter og Maritornes, der så Don Quijote og Sancho komme, gik dem i møde og hilste dem med stærke glædesytringer. Ridderen modtog disse med alvorlig værdighed, takkede og sagde til dem, at de skulle berede ham et bedre natteleje, end han sidst havde fået. Krokonen svarede hertil, at når han ville betale bedre for det end forrige gang, skulle hun berede ham et fyrsteligt leje. Det lovede Don Quijote, at han ville, og altså redte de en tålelig seng til ham på det samme loft som sidst. Han lagde sig straks, da han var meget udmattet og ganske fortumlet i hovedet. Næppe havde han lukket sig inde, før end krokonen faldt over barberen, greb ham i skægget og råbte:

"Nej, ved min sjæls salighed, om De længere skal have lov til at bruge min kosvans til skæg! Giv mig den straks, min mand kan slet ikke undvære den. Nu driver hans ting rundt på gulvet her, så det rigtig er en skam – jeg mener hans kam, som jeg ellers altid plejer at sætte i min smukke kosvans."

Barberen ville ikke slippe den, hvor stærkt hun end rykkede i den, førend licentiaten sagde til ham, at han skulle lade hende få den, da denne list ikke længere var nødvendig. Nu kunne han gerne åbent vise sig for Don Quijote i sin naturlige skikkelse og sige til ham, at da galejslaverne havde udplyndret ham, var han flygtet til denne kro, og hvis ridderen spurgte efter prinsessens staldmester, så ville de foregive, at hun havde sendt ham i forvejen til sit kongerige for der at bekendtgøre, at hun nu var på hjemrejsen og bragte sin befrier med sig. Disse grunde bevægede barberen til villigt at tilbagelevere kosvansen, og de gengav desuden krokonen alle de øvrige sager, som hun havde lånt dem, for at de kunne befri Don Quijote. Alle kroens folk var henrykte over Doroteas skønhed og undrede sig ikke mindre over den som hyrde forklædte Cardenios statelige udseende. Præsten anordnede, at man skulle berede dem et måltid af, hvad de havde i kroen, og i håb om god betaling tilberedte værten en ganske god middagsmad. Imidlertid sov Don Quijote stadig, og de andre ville ikke vække ham, da de mente, at han for øjeblikket havde bedre af søvn end af mad.

Under måltidet talte de i værtens, hans kones og datters, Maritornes' og alle de rejsendes påhør om Don Quijotes besynderlige dårskab og om den tilstand, de havde fundet ham i. Værtinden fortalte, hvad der var foregået mellem ham og muldyrdriveren, da han var her forrige gang. Derpå så hun sig om efter Sancho, og da hun ikke fandt ham, fortalte hun også hele historien om hans himmelspræt, hvilket fornøjede dem ikke så lidt.

Men da nu præsten sagde, at det var læsning i ridderbøgerne, der havde gjort Don Quijote forrykt, sagde kromanden:

"Jeg ved ikke, hvordan det kan hænge sammen, for så vidt jeg forstår, findes der ikke bedre bøger i hele verden. Jeg kan med sandhed sige, at jeg har fået fornyet livslyst af de to-tre stykker, jeg har, sammen med en del skrevne papirer, og det gælder ikke alene mig, men også mange andre. For i høsttiden kommer der her på festdagene mange daglejere, som søger herberg, og der er altid en iblandt dem, som kan læse. Han tager en af bøgerne i hånden, vi flokkes om ham, mere end tredive i tal, og sidder og står således der og hører på ham med så stor fornøjelse, at vi føler os ganske foryngede ved det. I det mindste hvad mig selv angår, må jeg sige, at når jeg hører om de rasende og skrækkelige hug, som disse riddere uddelte, så løber tænderne i vand på mig efter selv at være med, og jeg kunne lytte til både dag og nat."

"Ja, mig går det lige så," sagde krokonen, "for det er den eneste tid, jeg har ro i huset. Når I lytter til, så er I så fordybet i de dumheder, at I ikke tænker på at brumme og skælde ud."

"Ja, således er det," sagde Maritornes, "og jeg hører sandelig også gerne på disse ting. Det er skønne sager, og særlig når der fortælles, at en anden dame sidder under orangetræerne med armene om sin ridders hals, mens hovmesterinden står skildvagt halvdød af misundelse og rædsel, og andet sligt, der er sødt som honning."

"Og hvad synes så I om det, smukke jomfru?" sagde præsten til krokonens datter.

"Det ved jeg såmænd ikke rigtig selv," svarede hun. "Jeg lytter også til, og selv om jeg ikke forstår noget af det, synes jeg dog, det er fornøjeligt nok at høre på. Dog finder jeg ikke behag i de slagsmål og græsselige hug, som min fader holder så meget af,

men mere i riddernes klager, når de er borte fra deres herskerinder, og de kan sandelig ofte få mig til at græde af lutter medlidenhed med dem."

"Så ville I vel heller ikke lade dem være uden trøst, smukke jomfru," sagde Dorotea, "hvis deres tårer var flydt for eders skyld?"

"Jeg ved ikke, hvad jeg så ville gøre," svarede den unge pige. "Jeg ved kun, at nogle af disse damer er så grusomme, at deres riddere kalder dem for tigerinder, løvinder og tusinde andre gyselige navne. Jesus Maria, jeg forstår ikke, hvor der kan findes så ubarmhjertige og samvittighedsløse kvinder, at de hellere vil lade en hædersmand dø eller gå fra forstanden end se mildt til ham! Jeg fatter ikke, hvad den sippethed skal til. Hvis de handler således for at holde på deres ære, så kan de jo ægte deres riddere. De stakler ønsker sig intet bedre!"

"Ti stille, min tøs," sagde krokonen, "det lader til, at du kender for meget til de ting. Det skikker sig ikke for unge piger at vide noget om den slags og give sit besyv med i laget."

"Da herren her spurgte mig," genmælede hun, "så kunne jeg jo ikke andet end svare ham."

"Nå ja," sagde præsten, "bring os Deres bøger, hr. vært, så vil jeg se på dem."

"Meget gerne," svarede denne, gik ind i sit kammer og tog en gammel vadsæk, der var lukket med kæde. Præsten åbnede den og trak tre store bøger frem sammen med nogle sirligt beskrevne papirer. Den første bog, han slog op i, var *Don Cirongilio af Thracien*, den anden: *Felixmarte af Hyrcanien*, og den tredje: *Historien om den store høvedsmand Don Gonzalo Hernandez de Cordoba, sammen med Diego Garcia de Paredes' levned*. Da

præsten læste titlen på de to første, vendte han sig til barberen og sagde:

"Nu mangler vi kun vor vens husholderske og søsterdatter."

"Ingenlunde," svarede barberen, "for jeg kan lige så godt som De kaste dem ud i gården eller på fyrstedet, hvor der sandelig flammer en god ild."

"Hvad? Tænker Deres Velbyrdighed på at brænde mine bøger?" sagde kromanden.

"Kun disse to," svarede præsten, "*Don Cirongilio* og *Felixmarte*."

"Skulle de da måske være kættere eller flegmatikere," spurgte kromanden, "siden De vil brænde dem?"

"Skismatikere, mener I, min ven," bemærkede barberen, "ikke flegmatikere."

"Javist," sagde kromanden, "men hvis De absolut vil brænde en, så tag bogen om den store høvedsmand og denne hersens Diego Garcia, for hellere måtte man brænde min eneste søn end en af de to andre bøger."

"Min ven," sagde præsten, "begge disse to bøger indeholder kun opdigtede ting og er fulde af urimeligheder og dårskaber. Men historien om den store høvedsmand er sandfærdig og indeholder Gonzalo Hernandez de Cordobas bedrifter. Ved sine store og herlige gerninger gjorde han sig fortjent til over den hele verden at kaldes *den store høvedsmand*, et berømmeligt og strålende navn, som ingen anden end han har gjort sig værdig til. Og denne Diego Garcia de Paredes var en højt anset ridder, født i byen Trujillo i Estremadura, en meget tapper kriger og i besiddelse af så umådelige kræfter, at han med én finger kunne standse et møllehjul i fuld fart. Ja, det fortælles, at han ganske alene med sit tohåndssværd stillede sig ved opgangen til en bro

og forhindrede en talløs hær i at komme over. Han udførte flere heltegerninger af denne art, og hvis han ikke selv havde fortalt og nedskrevet dem med den beskedenhed, der sømmer sig for en ridder, som er sin egen historieskriver, men de var blevet optegnet af en anden, der ikke havde behøvet at tage disse hensyn og fordomsfrit havde skrevet om dem, så ville de have bragt Hectors, Achilles' og Rolands bedrifter i forglemmelse."

"Det var også noget," sagde kromanden, "hvorfor finder De det så beundringsværdigt? At standse et møllehjul! Nej, så skulle Deres Velbyrdighed ved Himlen blot en gang læse, hvad jeg har hørt om Felixmarte af Hyrcanien! Det var mig en karl! Med et hug kløvede han fem kæmper lige ned til bæltestedet, som om de havde været små mænd af bønner som dem, børnene skærer ud. En anden gang angreb han en mægtig krigshær, der bestod af mere end en million og sekshundrede tusinde krigere, alle sammen rustede fra top til tå, og slog dem alle på flugt, som om det havde været en fårehjord. Og hvad giver De mig for den fortræffelige Don Cirongilio! Han var, som man kan læse i bogen, så tapper og behjertet, at da han en gang sejlede over en flod og så en gloende slange komme op af vandet og rejse sig imod ham, sprang han løs på den, satte sig overskrævs på dens skællede ryg og trykkede med begge hænder struben så stærkt til på den, at slangen, da den mærkede, han var ved at kvæle den, ikke så anden udvej end at lade sig synke ned på bunden af floden og tage ridderen med sig, eftersom han ingenlunde ville slippe den. Da de nu var kommet derned, befandt de sig i så prægtigt et palads og så smuk en have, at det var et rent vidunder. Og slangen forvandlede sig straks til en ældgammel mand, der berettede

ridderen så mange ting, at man slet ikke kan høre noget dejligere. Stille, stille, ærværdige herre; om De hørte alt det, ville De blive gal af lutter henrykkelse. Imod ham er den store høvedsmand og Diego Garcia, som De taler om, kun sinker!"

Da Dorotea hørte dette, hviskede hun til Cardenio:

"Der mangler ikke meget i, at vor vært jo kunne levere anden del til Don Quijote."

"Det forekommer mig også," svarede Cardenio, "for alle tegn tyder på, at han tror, alle disse ting i hans bøger er foregået netop således, som de beskrives, uden at en tøddel er trukket fra eller lagt til, og jeg tvivler om, at nogen barfodsmunk kunne få ham på en anden tro."

"Betænk dog, min gode ven," tog præsten atter ordet, "at hverken Felixmarte af Hyrcanien, Don Cirongilio af Thracien eller nogen anden af de riddere, som ridderbøgerne fortæller om, virkelig har været til. For det er alt sammen opdigtet, noget, som kløgtige hoveder har opspundet til tidsfordriv og morskab, ganske som deres hjernespind morede høstfolkene her, da det blev oplæst for dem. Og jeg vil gøre min ed på, at der aldrig i verden har været sådanne riddere at finde, og at der aldrig er sket sådanne heltegerninger og urimeligheder her i verden."

"Ja, det kan De bilde bønder ind!" svarede kromanden, "som om jeg ikke kunne tælle til fem, eller ikke vidste, hvor skoen trykkede! Deres Velbyrdighed må aldrig tro, at De kan putte mig blår i øjnene, for jeg er, Gud ske lov, ikke tabt bag af en vogn. Det var slet ikke dårligt, om Deres Velbyrdighed kunne få mig til at tro, at hvad der stod i disse bøger, var løgn og opdigtning, skønt de er trykt med bevilling fra herrerne i det

kongelige råd. Ligesom om det var folk, der ville tillade, at man lod trykke så mange løgne om feltslag, tvekampe og fortryllelser, at de næsten kunne gøre en forrykt."

"Jeg har allerede sagt eder, min ven," svarede præsten, "at det sker for at give ørkesløse sjæle noget at more sig med. Og lige så vel som det i en velindrettet stat er tilladt at spille skak, bold og billard, for at folk, som intet har at udrette, eller ikke kan eller vil arbejde, kan fordrive tiden med det, således tillader man også, at sådanne bøger trykkes med samme formål, idet man går ud fra, at ingen, hvilket jo også er tilfældet, vil være så tåbelig at antage en af disse bøger for sandfærdig. Hvis det her var tiden og stedet til det, eller hvis mine gode venner ønskede det, kunne jeg sige mangt og meget om, hvad ridderbøgerne skulle indeholde for at være gode, og det kunne måske være til gavn eller endog til fornøjelse for en og anden. Men jeg håber, den tid vil komme, da jeg kan meddele mine tanker om det til en, som besidder magt til at råde bod på det. Imidlertid kan I, hr. vært, trøstigt fæste lid til, hvad jeg har sagt eder. Tag eders bøger, og se til, hvorledes I kan affinde eder med deres sandhed eller usandhed. Velbekomme eder, og Gud give, at I ikke en gang må komme til at gå i spand med eders gæst, Don Quijote."

"Det har ingen fare," sagde kromanden, "jeg er ikke sådan en nar, at jeg skulle falde på at blive vandrende ridder. Jeg indser såre vel, at det ikke mere er brug nu, som det var det i den tid, da disse navnkundige riddere endnu, som man fortæller, drog rundt i verden."

Midt under denne samtale var Sancho kommet til. Han blev meget forvirret og betænkelig, da han hørte sige, at de vandrende riddere ikke var i brug nu om stunder, og at alle

ridderbøger var opdigtning og tåbelighed. Han satte sig for at ville afvente udfaldet af sin herres rejse, og hvis det ikke blev så lykkeligt, som han håbede, besluttede han at vende tilbage til sin kone, sine børn og sit sædvanlige arbejde.

Ganske tankefuld gik Sancho ind i Don Quijotes kammer, men kom et øjeblik efter åndeløs farende ud derfra og skreg af fuld hals:

"Hjælp, hjælp, mine herrer! Kom hurtigt og undsæt min herre, der er stedt i den mest hårdnakkede kamp, mine øjne nogen sinde har set. Ved den levende Gud, han har givet kæmpen, prinsesse Micomicónas fjende, et hug, der har skilt hovedet så glat fra kroppen, som det var en roe."

"Hvad siger du, min ven?" spurgte præsten, "er du rigtig i hovedet? Hvordan Djævlen skulle det kunne lade sig gøre, da kæmpen er mere end to tusinde mile borte herfra!"

I det samme lød der en græsselig tummel inde i kammeret, og de hørte Don Quijote råbe:

"Bi du, din røver, stimand, skurk! Nu har jeg dig, og din krumsabel skal ikke nytte dig noget!"

Det lod også til, at han førte mægtige sværdhug mod væggene, og Sancho sagde:

"I behøver ikke at stå og lure her. Gå ind og skil trætten, eller stå min herre bi, skønt det vel ikke længere gøres nødig; thi kæmpen er uden tvivl allerede død og står nu Gud til regnskab for sit onde liv. Jeg så jo hans blod flyde over hele gulvet og hans hoved ligge afhugget henne til en side, så langt og bredt som en stor vinsæk."

"Jeg vil give min hals på," råbte kromanden, "at Don Quijote eller Don Djævel med sit sværd har hugget ind på

rødvinssækkene, der står ved hans hovedgærde, og det, denne gode mand anser for blod, er vinen, der er flydt ud."

Med disse ord trådte han ind i kammeret, og de andre fulgte ham og fandt Don Quijote i den sælsomste påklædning af verden. Han stod i den bare skjorte, og den var ikke så lang, at den foran helt kunne dække hans lår, mens den bagtil var endnu seks fingersbredder kortere. Hans ben var meget lange og magre, ganske lodne og langt fra rene. På hovedet havde han en rød, fedtet kalot, der tilhørte værten. Om venstre arm havde han viklet sengedækkenet, for hvilket Sancho følte en dødelig afsky (ved sig selv vidste han godt nok, hvorfor), og i højre hånd holdt han sit dragne sværd, som han huggede om sig med til alle sider, medens han talte, som om han virkelig havde været stedt i hårdnakket strid med en kæmpe. Men det bedste var, at hans øjne var lukkede, for han sov endnu og drømte kun, at han var i tvekamp med kæmpen. Det eventyr, som han mente, han stod i begreb med at bestå, havde prentet sig så dybt i hans indbildningskraft, at han nu drømte, han allerede befandt sig i kongeriget Micomicón, i kamp med sin fjende, og han havde i den tro, at vinsækkene var hans fjende, tilføjet dem så vældige sår, at hele kammeret flød af vin. Da kromanden så det, blev han rasende, greb fat i Don Quijote og pryglede så kraftigt løs på ham med knyttet næve, at hvis Cardenio og præsten ikke havde trukket ham tilbage, så ville han hurtigt have gjort ende på hele krigen med kæmpen. Alligevel vågnede den arme ridder ikke, førend barberen hentede en spand koldt vand fra brønden og i ét kast hældte det ud over hele hans krop. Dette forjog vel søvnen, men Don Quijote besindede sig dog ikke så helt, at han opdagede, i hvilken forfatning han befandt sig. Dorotea, der så,

hvor let og kort han var klædt, ville ikke gå ind og overvære slaget mellem sin beskytter og sin modstander. Sancho ledte over hele gulvet efter kæmpens hoved, og da han ikke kunne finde det, sagde han:

"Jeg ser nok, at hele dette hus er forhekset. Forrige gang fik jeg på samme sted, hvor jeg nu står, en masse næsestyvere og næveslag, uden at jeg vidste, hvem der gav mig dem, eller kunne øjne nogen. Nu er det bandsatte hoved ikke til at finde, selv om jeg med mine egne øjne så det blive hugget af og blodet løbe ud af kroppen som et helt kildevæld."

"Hvad er det for blod og kildevæld, du snakker om, din fjende af Gud og alle hans helgener?" råbte kromanden. "Kan du ikke se, din hallunk, at blodet og kilden ikke er andet end disse sønderhuggede vinsække som ligger her, og rødvinen, der oversvømmer kammeret, lige som jeg gad se hans sjæl svømme i Helvede, der har hugget dem itu!"

"Det ved jeg ikke noget af," sagde Sancho, "jeg ved bare, at jeg nok til slut bliver rent ulykkelig, så at mit håb om at få et grevskab smelter som salt i vand, blot fordi jeg ikke kan finde det hoved."

Hvilket viste, at det stod værre til med Sancho i vågen tilstand end med hans herre i søvne, så forvirret var hans hjerne blevet ved de løfter, hans herre havde givet ham. Kromanden var ganske fortvivlet over tjenerens koldsindighed og herrens misgerninger og svor på, at han ikke skulle slippe som forrige gang, da han var løbet derfra uden at betale. Hans ridderlige forrettigheder skulle ikke denne gang fri ham for at betale både den gamle og den nye regning, ja, alt med hinanden lige til omkostningerne ved at sætte tappe i vinsækkene. Præsten holdt

Don Quijote fast med begge hænder, og denne bøjede overbevist om, at han nu havde ført eventyret til ende, og at det var prinsesse Micomicóna, der stod for ham, knæ for præsten og sagde:

"Ophøjede og vidtberømte herskerinde! Fra i dag kan Deres Højhed føle Dem tryg, da denne uværdige skabning ikke mere kan tilføje Dem nogen skade, og fra i dag af er jeg løst fra det løfte, jeg har givet Dem, da jeg ved Guds nådige bistand og hin dames gunst, ved hvem jeg lever og ånder, til fuldkommenhed har opfyldt det."

"Sagde jeg det ikke nok," råbte Sancho, så snart han hørte dette, "jeg ved jo, at jeg hverken er fuld eller gal. Jeg så jo med egne øjne, hvordan min herre tilredte kæmpen! Nu har jeg mit på det tørre, det går i orden med mit grevskab!"

Hvem kunne vel bare sig for at le over herrens og tjenerens dårskaber? De lo også alle af hjertens grund, undtagen kromanden, der mumlede forbandelser i alenvis. Endelig bragte barberen, Cardenio og præsten med stor møje og anstrengelse Don Quijote til sengs igen, hvor han straks sov ind på ny med alle tegn på den største udmattelse. De lod ham sove og gik ud til kroens port for at trøste Sancho, der ikke havde kunnet finde kæmpens hoved. Meget vanskeligere fik de ved at trøste kromanden, der var ganske fortvivlet over sine vinsækkes hastige endeligt. Krokonen græd og hylede:

"I en ulyksalig stund satte denne vandrende ridder sin fod inden for mine døre! Gid Vorherre dog havde bevaret mine øjne for nogen sinde at se ham, der har voldt mig så megen ulykke og fortræd! Sidst han var her, kostede det mig aftensmad, seng, strå, hø og havre til ham, hans våbendrager, en hest og et æsel.

Han sagde, at han var en ridder, der drog på eventyr (og Gud lade ham falde i de eventyrligste ulykker, både ham og alle andre eventyrere her i verden!), så han var ikke forpligtet til at betale, efter hvad der stod skrevet i de vandrende ridderes toldtarif. Og for hans skyld førte Fanden os en anden herre på halsen, som tog min kosvans med sig, og da jeg fik den tilbage, havde den taget skade for over to skilling og var så afrakket, at den nu slet ikke mere kan anvendes til det, min mand vil bruge den til. Som kronen på værket hugger han nu mine vinsække itu og bader sig i min vin. Gid jeg kunne bade mig i hans hjerteblod! Men det skal ikke gå, som han tænker. Ved min faders ben og min moders salighed, han skal komme til at betale mig til sidste hvid, eller jeg vil ikke hedde, hvad jeg hedder, og ikke være min faders datter!"

Dette og endnu mange flere ytringer af samme art udstødte krokonen i stor forbitrelse, og hendes trofaste pige Maritornes hjalp hende der med. Datteren tav stille og smålo ved sig selv. Præsten stillede dem alle tilfreds ved at love, at han ville erstatte skaden så godt, han formåede, så vel den på vinsækkene som den på vinen, men først og fremmest den skade, som kosvansen havde lidt, og som hun klagede så meget over. Dorotea trøstede Sancho Panza ved at sige til ham, at når og såfremt de fik vished for, at hans herre havde halshugget kæmpen, skulle han få det allerbedste grevskab i hendes rige, så snart hun var kommet i fredelig besiddelse af det. Hermed gav Sancho sig tilfreds og forsikrede prinsessen, at han ganske tydeligt havde set kæmpens hoved, og til yderligere bevis derpå kunne han fortælle hende, at han havde haft et skæg, der nåede ham lige til bæltestedet. Når man ikke kunne få fat på hovedet, kom det

udelukkende af, at alt, hvad der gik for sig i dette hus, var trolderi, hvilket han havde erfaret, da han overnattede her forrige gang. Dorotea svarede, at hun var af samme mening som han, men han kunne være ganske rolig. Alt ville sikkert gå godt og få et lykkeligt udfald.

30

Der handler om andre mærkværdige begivenheder, som tildrog sig i kroen.

Værten, der imidlertid var gået udenfor, gav sig nu til at råbe:

"Der kommer folk, en prægtig flok gæster. Hvis de tager ind her, så bliver der dog en skilling at tjene!"

"Hvad er det for folk?" spurgte Cardenio.

"Fire herrer til hest," svarede kromanden, "de har korte stigbøjler og er bevæbnede med spyd og skjolde; for ansigtet har de alle sorte slør, og i følge med dem kommer en hvidklædt dame, der rider på tværsadel, og hvis ansigt ligeledes er tildækket, sidst to tjenere til fods."

"Er de nær herved?" spurgte præsten.

"Så nær," svarede kromanden, "at de allerede er her."

Da Dorotea hørte det, tilslørede hun sit ansigt, og Cardenio gik ind i Don Quijotes kammer. De fik næppe tid til at udføre alt dette, før end alle de personer, kromanden havde opregnet, drog ind i kroen. De fire ryttere, der var af særdeles fornemt udseende og væsen, steg af og gik hen for at hjælpe damen ned fra tværsadlen. En af dem tog hende i sine arme og førte hende hen til en stol, der stod nær ved døren til det kammer, hvor Cardenio havde skjult sig. Endnu havde hverken damen eller herrerne taget deres masker af eller talt et eneste ord. Kun havde damen, da hun nedlod sig i stolen, udstødt et dybt suk og ladet armene synke, som om hun var syg og udmattet. Tjenerne, der var kommet til fods, førte hestene ind i stalden.

Præsten havde bemærket alt dette og var meget nysgerrig efter at vide, hvad det var for folk, der kom dragende på denne måde og vedligeholdt så dyb en tavshed. Han fulgte altså efter tjenerne og spurgte en af dem om det, som han var så begærlig efter at vide. Men denne svarede:

"Jeg kan bitterdød ikke sige Dem, hvad det er for folk, herre. Det eneste, jeg ved, er, at de lader til at være meget fornemme, især han, der, som De så, gik hen til damen og tog hende i sine arme. Og det slutter jeg deraf, at de øvrige viser ham så stor ærbødighed, og at intet sker uden hans vilje og befaling."

"Men hvem er damen?" spurgte præsten.

"Det kan jeg lige så lidt sige Dem," svarede tjeneren, "for jeg har ikke fået hendes ansigt at se på hele rejsen. Men jeg har ganske vist ofte hørt hende sukke så dybt, som om hun skulle opgive ånden. Det er heller ikke så sært, at vi ikke kan sige dem mere, for jeg og mine kammerater har kun ledsaget dem i to dage. Vi traf dem nemlig undervejs, og da bad de os om og overtalte os til at ledsage dem til Andalusien og tilbød at betale os rigeligt for det."

"Har I da ikke hørt nogen af dem nævne ved navn?" spurgte præsten.

"Nej, bestemt ikke," svarede tjeneren, "De drager alle så tavse afsted, at vi aldrig hører en lyd undtagen den stakkels dames sukken og stønnen, der gør os helt bløde om hjertet, og vi tror fuldt og fast, at hvor hen hun end rejser, så er hun blevet tvunget til at følge med. Efter hvad man kan slutte af hendes klæder, er hun enten nonne, eller står i begreb med at blive det, hvilket er det sandsynligste. Måske er hun så bedrøvet, fordi hun ingen lyst har til at gå i kloster."

"Det kan være," sagde præsten, forlod dem og gik tilbage til Dorotea, som, da hun hørte den tilhyllede sukke, følte sig bevæget af medlidenhed, nærmede sig til hende og sagde:

"Hvad er der galt med Dem, min frøken? Hvis det er en af de lidelser, hvorved den ene kvinde kan yde den anden bistand, vil det være mig en glæde at hjælpe Dem."

Den bedrøvede dame svarede hende ikke et eneste ord, og skønt Dorotea fornyede sit tilbud på en endnu forbindtligere måde, vedligeholdt hun dog sin tavshed, indtil den maskerede herre, om hvem tjeneren havde sagt, at de andre adlød ham, trådte hen til dem og sagde til Dorotea:

"Frue, gør Dem ikke den ulejlighed at tilbyde denne kvinde noget, for hun har for vane aldrig med taknemmelighed at modtage noget af det, man tilbyder hende. Gør Dem heller ikke umage for at få hende til at svare Dem, hvis De da ikke vil høre en usandhed af hendes mund."

"En sådan har jeg aldrig sagt," svarede nu damen, som hidtil havde forholdt sig tavs. "Tværtimod har jeg min sanddruhed og mangel på forstillelse at takke for den ulykkelige tilstand, hvori jeg nu befinder mig. Og på det vil jeg kræve Dem selv til vidne, da netop min oprigtighed har gjort Dem til en falsk løgner."

Disse ord opfattede Cardenio ganske tydeligt, eftersom han var damen så nær, at kun døren til Don Quijotes kammer var imellem dem. Men da han hørte det, råbte han straks med høj røst:

"Store Gud! Hvad er det, jeg hører? Hvad er det for en røst, der når mit øre?"

Ved dette udbrud vendte damen brat sit hoved i stor skræk, men såsom hun ikke kunne få øje på den, der havde råbt, rejste

hun sig for at gå ind i kammeret. Da den fremmede herre så det, holdt han hende tilbage, så at hun ikke kunne gøre et skridt. I sin forvirring og ophidselse tabte hun det taftslør, der dækkede hendes ansigt, og åbenbarede en uforlignelig skønhed, et åsyn, der var vidunderlig dejligt, skønt blegt og kummerfuldt. Hun drejede med en sådan hurtighed øjnene til alle sider, at hun fik udseende af at være ganske fra sans og samling, og disse smertelige bevægelser vakte dyb medlidenhed med hende så vel hos Dorotea som hos alle de andre, skønt de ikke kendte årsagen til dem. Den fremmede herre havde med et fast tag grebet hende i skuldrene, og da han havde nok at gøre med at holde hende, kunne han ikke komme til at skyde sin nedglidende maske på plads; den faldt. Og da nu Dorotea, der havde lagt sine arme om damen, løftede blikket, så hun, at den mand, der ligesom hun holdt fast på damen, var hendes gemal Don Fernando. Næppe havde hun genkendt ham, før hun af sit inderste hjerte udstødte et langt, smerteligt ak! og afmægtig segnede om. Hvis ikke barberen havde stået tæt ved hende og grebet hende i sine arme, var hun faldet til jorden. Præsten ilede straks til og tog sløret af hende for at stænke hende vand i ansigtet. Da han blottede det, blev hun genkendt af Don Fernando, for ham var det, der holdt den anden dame omfavnet. Ved dette syn blev han stående som livløs, men slap alligevel ikke Lucinda … ja, det var Lucinda, der stræbte at frigøre sig for hans arme! Hun havde kendt Cardenio på røsten, da han kom med sit udråb, og han ikke mindre hende. Han hørte også det ak, Dorotea udstødte, da hun faldt i besvimelse. I den tanke, at det var Lucinda, styrtede han forskrækket ud af kammeret, og det første, der mødte hans blik, var Don

Fernando, der holdt Lucinda i sine arme. Don Fernando genkendte ligeledes øjeblikkelig Cardenio, og Lucinda, Cardenio og Dorotea stod alle tre stive og stumme og vidste næppe selv, hvad der var hændt dem. Alle stod tavse og så undrende på hinanden, Dorotea på Don Fernando, Don Fernando på Cardenio, Cardenio på Lucinda og Lucinda på Cardenio. Men den, der først brød tavsheden, var Lucinda, der talte til Don Fernando og sagde:

"Slip mig, hr. Don Fernando, om ikke af andre grunde, så af hensyn til Deres selvfølelse. Lad mig læne mig til den mur, hvis vedbend jeg er, lad mig klynge mig til den støtte, fra hvilken Deres påtrængenhed, Deres trusler, Deres løfter, Deres gaver ikke har formået at løsrive mig! Se, og mærk Dem, hvorledes Himlen ad uvante og skjulte veje på ny har forenet mig med min sande brudgom. Tusinde dyrekøbte erfaringer har jo lært Dem, at intet uden døden formår at rive hans billede ud af mit bryst. Lad da alle disse skuffelser i det mindste bevirke, at Deres kærlighed forvandles til had, Deres hengivenhed til forbitrelse, og berøv mig i denne Deres forbitrelse livet! Når jeg ofrer det her for min kære brudgoms øjne, vil jeg anse det for vel anvendt. Måske kan min død overbevise ham om den troskab, som jeg indtil mit sidste åndedræt har bevaret."

Imidlertid var Dorotea kommet til sig selv igen, havde hørt alt, hvad Lucinda sagde, og der af forstået, hvem hun var. Da hun nu så, at Don Fernando stadig ikke ville slippe hende af sine arme og ikke besvarede hendes tale, samlede hun alle sine kræfter, stod op, ilede hen til ham, kastede sig for hans fødder og sagde under en strøm af tårer, der forhøjede hendes skønhed og rørte alles hjerter:

"Herre, hvis ikke strålerne af den sol, som du nu holder formørket i dine arme, har fordunklet og udslukt dine øjnes stråler, må du allerede have bemærket, at den kvinde, som ligger her for dine fødder, er den ulyksalige Dorotea, der er forladt af lykken, så længe du finder det for godt. Jeg er den ydmyge bondepige, som du af godhed eller tilbøjelighed ville hæve så højt, at hun turde kalde sig din. Jeg er den, som fredet af ærbarhedens skranker levede rolig og tilfreds, ind til jeg bevæget af din stormende bejlen og dit, som det syntes, kærlige og redelige sindelag, åbnede min jomfruelige undseelses port og overgav dig nøglen til min frihed. En gave, for hvilken du kun har ydet mig dårlig tak, som det klart fremgår af, at jeg er tvunget til at opholde mig på det sted, hvor du finder mig, og gense dig under sådanne omstændigheder. Imidlertid må du ikke forestille dig, at skændsel har ledsaget min fod på denne sti, da jeg udelukkende er blevet ledet af min kval, min smerte over at være udslettet af dit hjerte. Det var din vilje, at jeg skulle være din, og du har villet det med så megen alvor, at du, skønt du nu ønsker, at jeg ikke var det, dog umuligt kan ophøre at være min. Betænk, herre, at den ømme hengivenhed, jeg nærer for dig, kan erstatte dig den store skønhed og høje adel, for hvis skyld du har forladt mig. Du kan ikke tilhøre den skønne Lucinda, fordi du tilhører mig, og hun kan ikke være din, fordi hun er Cardenios hustru. Når du overvejer dette, må det koste dig mindre at bøje dit hjerte til godhed for den, som tilbeder dig, end at formå den, der hader dig, til at fatte sand kærlighed til dig. Du har stræbt at hilde min uerfarenhed, du er trængt ind på mig med dine bønner; du var ikke uvidende om min herkomst; du ved bedst selv, på hvilke betingelser jeg gav efter

for din vilje. Du har hverken årsag eller påskud til at sige, at du er blevet ført bag lyset. Når nu alt dette forholder sig således – hvilket er utvivlsomt – og du er en lige så god kristen som adelsmand, hvorfor benytter du da så mange krogveje og vægrer dig ved at gøre mig lykkelig, således som du i begyndelsen gjorde mig lykkelig? Vil du ikke elske mig som det, jeg er, nemlig din virkelige og retmæssige gemalinde, så kan du i det mindste elske mig og antage mig som din slavinde. Når jeg blot tilhører dig, vil jeg anse mig for glad og lykkelig. Du må ikke ved at slå hånden af mig og forlade mig uden beskyttelse tilstede, at folk peger fingre ad mig på gaden og smæder min ære med hånsord. Bered ikke mine gamle forældre en så sørgelig alderdom, for den tro tjeneste, de har ydet dine, har ikke fortjent en sådan løn. Og hvis du synes, at dit høje blod besmittes ved at blandes med mit, så betænk, at der sjældent eller aldrig fandtes en adel, hvem ikke det samme er hændt, og at en adel, der udledes af spindesiden, ikke kommer i betragtning hos de højbårne slægter, og det så meget mere, som dyden udgør det rette adelskab. Mangler du den, fordi du nægter mig, hvad du med fuld ret er mig skyldig, så er min adel ulige bedre end din. Kort sagt, herre, hvad enten du nu vil eller ej, så er jeg din gemalinde. Til vidne her på har jeg dine egne ord, som ikke lyver og ikke må lyve, hvis du virkelig højagter det hos dig selv, for hvis skyld du har vraget mig. Til vidne har jeg dit navn og din underskrift, som du har givet mig, og himlen, som du selv har kaldt til vidne på dine løfter. Og hvis alle disse vidnesbyrd skulle svigte, så vil din egen samvittighed dog ikke svigte, men midt under dine glæder i tavshed tale til dig. Den

vil træde i skranken for de sandheder, jeg har foreholdt dig, og forstyrre dig i dine højeste nydelser og elskovsglæder."

Dette og meget andet udtalte den bedrøvede Dorotea med så megen følelse og så mange tårer, at alle de tilstedeværende, endog Don Fernandos ledsagere, måtte græde med hende. Don Fernando lyttede til hende uden at svare et eneste ord, indtil hun hørte op med at tale og begyndte at sukke og hulke så stærkt, at det måtte være et hjerte af sten, der ikke var blevet rørt ved ytringer af så dyb en smerte. Lucinda stod og betragtede hende, lige så fuld af medfølelse med hendes sorg som af forundring over hendes forstand og skønhed. Skønt hun gerne ville være gået hen til hende for at trøste hende, holdt Don Fernandos arme hende dog så fast, at hun ikke kunne slippe løs. Men endelig, efter at han i lang tid med spændt opmærksomhed havde set ned på Dorotea, lod han skamfuld og forvirret armene synke, slap Lucinda og sagde:

"Du har sejret, skønne Dorotea, du har sejret! Ingen kan modstå en sådan sum af sandheder."

Lucinda, der endnu var svag efter den afmagt, hun var faldet i, var ved at synke om, da Don Fernando slap hende. Men Cardenio, der var blevet i nærheden og havde stillet sig bag Don Fernando, for at denne ikke skulle genkende ham, skød nu al ængstelse til side og dristede sig til at træde frem for at støtte hende, tog hende i sine arme og sagde:

"Når Himlen i sin barmhjertighed nu vil tillade, at du endelig skal finde ro og hvile, min trofaste, standhaftige og dejlige herskerinde, så tror jeg ikke, du noget sted kan finde den tryggere end i de arme, som nu omslutter dig og allerede før i

tiden har modtaget dig, dengang skæbnen endnu tillod, at jeg kaldte dig min."

Ved disse ord hævede Lucinda sine øjne mod Cardenio. Først havde hun ment at kunne genkende ham på stemmen, nu overbeviste hun sig ved synet om, at det var ham, og næsten ude af sig selv, uden at tage ringeste hensyn til de tilstedeværende, slog hun armene om hans hals, lagde sit ansigt op til hans og sagde:

"Ja, herre, De er dette hjertes rette ejer, det er Deres fange, hvor meget en fjendtlig skæbne end søger at hindre det, og hvor mange trusler man end retter imod dette liv, der kun får sin styrke af Deres."

Dette var et overraskende skuespil for Don Fernando og alle de omkringstående, der var fulde af forundring over denne uhørte hændelse. Dorotea syntes, at hun så al farve vige fra Don Fernandos ansigt, og det forekom hende, at han gjorde mine til at ville tage hævn over Cardenio, for hun så, at han bevægede hånden for at lægge den på sværdet. Men næppe havde hun fået denne tanke, før hun med utrolig hurtighed slyngede armene om hans knæ, kyssede dem og trykkede ham så fast ind til sig, at han ikke kunne røre sig, og uden at hæmme sine tårers løb sagde hun til ham: "Hvad vil du nu gøre, min eneste tilflugt, i anledning af dette uventede sammentræf? For dine fødder ligger din brud, men den, som du ønsker til brud, er i sin brudgoms arme. Overvej nu, hvorvidt det sømmer sig for dig, eller blot er dig muligt, at gøre det om, som er sket ved Himlens tilskikkelse, eller om det ikke anstår dig at hæve den op til dig, som, skydende alle hindringer til side, prøvet i troskab og bestandighed, her for dine øjne bader sine i kærlige tårer og

væder sin gemals ansigt og bryst med dem? Så sandt Gud er vor Gud, beder jeg dig, så sandt du er en adelsmand, bønfalder jeg dig om, at denne åbenbare skuffelse ikke alene ikke må opflamme din harme til stærkere glød, men dæmpe den så fuldstændigt, at du i ro og fred tillader disse to elskende, uden forstyrrelse fra din side at nyde ro og fred, så længe Himlen vil forunde dem det. Derved vil du vise din høje og ædle sjæls storsind; deraf vil verden se, at fornuft har mere magt over dig end begær."

Mens Dorotea sagde dette, holdt Cardenio stadig Lucinda i sine arme, uden dog at slippe Don Fernando af syne, fast besluttet på, hvis han så ham gøre en eller anden truende bevægelse, at forsvare sig så godt som muligt, såvel mod ham som mod enhver anden, der måtte vise sig fjendtligsindet over for ham, om han så skulle sætte livet til ved det. Men i dette øjeblik lagde Don Fernandos venner sig imellem og lige så præsten og barberen, der havde været til stede under hele dette optrin, ja, selv den gode Sancho Panza holdt sig ikke tilbage, og alle omringede de Don Fernando og bad ham, om han dog ville værdiges at tage hensyn til Doroteas tårer. Da alt, hvad hun havde forebragt, var sandt, hvad de ikke tvivlede om, måtte han ikke tillade, at hun så sig bedraget i så berettigede forhåbninger. Han burde overveje, at skønt det tog sig ud som et rent tilfælde, så var det dog Himlens særlige tilskikkelse, at de alle havde truffet hinanden på dette sted, hvor de mindst ventede det. Præsten tilføjede, at han måtte betænke, at intet uden døden kunne skille Lucinda fra Cardenio, og at disse to, selv om det blev en sværdæg, der skilte dem, dog ville anse døden for den højeste lykke. Ved begivenheder, der ikke kunne

rådes bod på, var det den højeste visdom at tæmme sin egen vilje og ved selvovervindelse vise et ædelt hjerte. Han burde derfor tilstå de to besiddelsen af et gode, som Himlen havde forundt ham selv. Hvis han blot fæstede sine øjne på Doroteas skønhed, ville han let se, at få eller næsten ingen var hendes lige, endsige overgik hende, tilmed forbandt hun ydmyghed med skønhed og elskede ham inderligt og oprigtigt. Hvis han ville rose sig af at være en ridder og en kristen, var han forpligtet til at holde sit ord. Derved tækkedes han Gud og vandt alle forstandige menneskers bifald, som så udmærket ved, at skønhed, også når den findes hos en pige af ringe stand, besidder den forret, at den, så snart den blot er forenet med ærbarhed, kan hæve sig til en hvilken som helst højde og sidestille sig med enhver, uden at den mand, der hæver den op til sig og stiller den på samme trin som sig selv, på nogen måde lider afbræk på sin ære derved. Og når kærlighedens mægtige bud adlydes, kan den, som retter sig efter den, ikke fortjene dadel, for så vidt intet syndigt blander sig deri. Til disse grunde føjede de alle endnu flere, så overbevisende, at Don Fernandos kække hjerte, eftersom det virkelig var fyldt af ædelt blod, blødgjordes og bøjede sig for den sandhed, som han ikke kunne benægte, selv om han ville. Og som bevis på, at han ville følge de gode råd, han havde modtaget, og var fuldkommen overtydet om sin pligt, bøjede han sig ned og omfavnede Dorotea, idet han sagde:

"Rejs Dem, min elskede! Det sømmer sig ikke, at den skal knæle for mine fødder, som hersker i mit hjerte. Hvis jeg ikke hidtil har givet Dem beviser for det, jeg siger, skete det måske på Himlens bud, for at jeg ret skulle se, med hvilken troskab De

elskede mig, og således lære at skatte Dem efter fortjeneste. Men jeg må bede Dem om, at De ikke vil bebrejde mig min hårde adfærd og min forsømmelse af Dem. For den samme årsag, den samme magt, som nu har bragt mig til at anerkende Dem som min, har tidligere bragt mig til at stræbe efter at undgå at blive Deres. For at De kan indse sandheden af dette, så vend Dem og se den nu så lykkelige Lucinda ind i øjnene. Der vil De finde undskyldningen for alle mine vildfarelser. Og da Lucinda nu har fundet og opnået alt, hvad hun ønskede, og jeg i Dem har fundet min lykke, så gid hun må leve mange lyksalige år i fred og glæde med sin Cardenio, og jeg vil bede Himlen om, at den vil lade mig leve dem med min Dorotea."

Da han havde sagt dette, omfavnede han hende på ny og trykkede sit ansigt ind til hendes, bevæget af en så inderlig ømhed, at det kun skyldtes hans store selvbeherskelse, når han ikke ved frembrydende tårer gav et utvivlsomt bevis på sin kærlighed og anger. Men Lucindas og Cardenios tårer lod sig ikke på samme måde holde tilbage, og lige så lidt de øvriges. Næsten alle begyndte de nu at udgyde tårer i rigt mål, nogle over deres egen, andre over fremmed lykke, så at det ganske så ud, som om de alle havde lidt en svær ulykke. Sancho græd også, skønt han siden tilstod, at han kun flæbede, fordi han så, at Dorotea ikke, som han havde troet, var dronning Micomicóna, som han havde ventet sig så store nådesbevisninger af. Til rørelsen kom hos alle også forbavselse, og denne tilstand varede i nogen tid. Derpå kastede Cardenio og Lucinda sig på knæ for Don Fernando og takkede ham med så velvalgte ord for den godhed, han havde vist dem, at Don Fernando ikke vidste, hvad han skulle svare, men løftede dem

op og omfavnede dem med alle tegn på venskab og med den højeste anstand. Derpå bad han Dorotea om at sige ham, hvorledes hun var kommet til dette sted, der lå så langt fra hendes hjem. Kort og forstandigt gentog hun, hvad hun før havde fortalt Cardenio, og Don Fernando og hans ledsagere fandt så stort behag deri, at de blot ønskede, fortællingen havde varet meget længere; på så indtagende måde forstod Dorotea at skildre sine ulykkelige hændelser. Da hun havde endt sin fortælling, berettede Don Fernando, hvad der var tilstødt ham i byen, efter at han på Lucindas bryst havde fundet det brev, hvori hun erklærede, at hun var Cardenios brud og ikke kunne blive hans. Han sagde, at han havde villet dræbe hende, og sikkert også havde gjort det, hvis hendes forældre ikke havde hindret ham i det. Han havde i raseri og forbitrelse forladt deres hus, fast besluttet på at tage hævn, når der frembød sig en bedre lejlighed. Den følgende dag havde han erfaret, at Lucinda havde forladt sine forældres hus, og at ingen kendte hendes opholdssted, men til sidst havde han dog efter nogle måneders forløb fået at vide, at hun befandt sig i et kloster og havde besluttet at blive der hele sit liv, hvis hun ikke kunne tilbringe det ved Cardenios side. Så snart han havde hørt det, havde han valgt disse tre adelsmænd til sine ledsagere og begivet sig til Lucindas opholdssted; dog havde han ikke søgt at få hende i tale, fordi han frygtede for, at man ville bevogte klosteret nøjere, så snart man fik at vide, at han befandt sig i nærheden. Derfor havde han ventet til en dag, da klosterporten stod åben, havde ladet to af sine ledsagere holde vagt ved porten og var selv med den tredje trængt ind i klosteret for at søge efter Lucinda. Han havde fundet hende i korsgangen, hvor

hun stod i samtale med en nonne, havde øjeblikkelig bemægtiget sig hende og slæbt hende bort uden at lade hende komme til besindelse. Derfra havde han ført hende til en flække, hvor de forsynede sig med alt, hvad der krævedes, for at de kunne tage hende med sig. Alt dette havde de kunnet gøre ganske trygt, fordi klosteret lå på åben mark, et godt stykke fra byen. Han fortalte dernæst, at Lucinda, så snart hun havde set sig i hans vold, var faldet i afmagt, og da hun atter var kommet til sig selv, havde hun kun sukket og grædt og ikke talt et eneste ord. Således var de, fulgt af tavshed og gråd, nået til kroen, der for ham ganske var som Himlen, hvor alle jordens ulykker og sorger svinder bort og får ende.

31

Hvori den navnkundige prinsesse Micomicónas historie fortsættes, sammen med andre behagelige tildragelser.

Sancho hørte med ikke ringe græmmelse på alt dette, eftersom han så sit håb om ophøjelse forsvinde og gå op i røg, den yndige prinsesse Micomicóna forvandles til Dorotea og kæmpen til Don Fernando, mens hans herre lå i dyb søvn, rolig og ubekymret med hensyn til alt det, som var sket. Dorotea var endnu ikke vis på, om hendes lykke ikke blot var en drøm, Cardenio var sunket hen i lignende tanker, og Lucindas bevægede sig i samme retning. Don Fernando takkede Himlen, der havde vist ham så stor nåde og revet ham ud af en så dyb forvirring, hvor han havde været nær ved at miste både sin ære og sin sjæls salighed. Kort sagt, alle de, der befandt sig i kroen, var fornøjede og glade over det lykkelige udfald af så indviklede og fortvivlede begivenheder. Præsten forstod som en forstandig mand at anbringe alt på rette sted og glæde hver enkelt ved sin lykønskning til den opnåede lykke. Men ingen var dog gladere end krokonen over det løfte, præsten og Cardenio havde givet hende, at ville betale med renter for al den skade, Don Quijote havde anrettet.

Sancho var, som jeg allerede har sagt, den eneste bedrøvede, ulykkelige og nedslagne. Med tungsindig mine gik han ind i kammeret til sin herre, der endelig havde fået udsovet, og sagde til ham:

"Nu kan Deres Velbyrdighed, min herre af den bedrøvelige skikkelse, såmænd sove så længe De gider, uden at bryde Dem om at dræbe nogen eller gengive nogen prinsesse hendes rige, for det er alt sammen allerede afgjort og fuldbragt."

"Det vil jeg gerne tro," svarede Don Quijote, "for med kæmpen har jeg bestået den mest hårdnakkede og forbitrede strid, som jeg nogen sinde venter at komme til at bestå i mit liv. Med et hug i terts, krak! slog jeg hovedet af ham, så det faldt på gulvet, og der sprøjtede så meget blod ud af ham, at det flød rundt på jorden som vandbække."

"Som rødvinsbække, måtte Deres Velbyrdighed hellere sige," sagde Sancho, "for ifald Deres Velbyrdighed ikke ved det, kan jeg fortælle Dem, at den dræbte kæmpe var en gennemhullet vinsæk og blodet to hundrede potter rødvin, den havde i sin bug, men det afhugne hoved tog Fanden!"

"Hvad er det, du siger, din nar?" sagde Don Quijote, "er du rigtig klog?"

"Deres Velbyrdighed behøver kun at stå op," sagde Sancho, "så skal De se, hvad for et kønt stykke arbejde, De har udført, og hvad vi kommer til at betale for. Så vil De også finde dronningen forvandlet til et borgerligt fruentimmer, der hedder Dorotea, og mange andre ting, som sikkert vil undre Dem, når De først bliver klar over dem."

"Intet af dette vil forundre mig," svarede Don Quijote, "for hvis du vil tænke dig om, må du kunne huske, at jeg allerede forrige gang, vi var her, sagde dig, at alt, hvad her foregår, er lutter trolderi, og det vil altså ikke være så underligt, om det går på samme måde denne gang."

"Jeg skulle gerne tro det," svarede Sancho, "om blot min himmelsprætning også havde været spilfægteri. Men det var den ikke; den var virkelig nok, og jeg så, at kromanden, som er her endnu den dag i dag, holdt i det ene hjørne af sengetæppet og gladelig slyngede mig mod himlen. Han lo, så han var ved at sprække, og jeg lover Dem, at han er håndfast. Skønt jeg kun er en enfoldig fyr og en stakkels synder, synes jeg dog, at hvor man kan kende folk igen, er der ingen trylleri med i spillet, men derimod mange prygl og meget uheld."

"Det får vi sagtens nok rådet bod på," sagde Don Quijote, "giv mig nu mine klæder, så at jeg kan komme ud og se de tildragelser og forvandlinger, du taler om."

Sancho rakte ham klæderne, og medens han iførte sig dem, gav præsten Don Fernando og de øvrige en beretning om Don Quijotes galskab og den list, de havde benyttet sig af for at bringe ham bort fra Armodsklippen, hvor han i egen indbildning befandt sig, fordi hans herskerinde havde forsmået ham. Ligeledes fortalte han dem næsten alle de eventyr, Sancho havde meddelt ham, og de lo og forundrede sig ikke lidt derover, for det forekom dem, som alle andre, at det var den besynderligste art galskab, der kunne finde plads i en forvirret hjerne. Præsten lagde til, at da den lykkelige forandring i fru Doroteas skæbne hindrede ham i at udføre sin tidligere plan, ville det nu blive nødvendigt at udtænke en anden for at bringe ridderen hjem. Cardenio tilbød at hjælpe med ved værkets fuldførelse ved at lade Lucinda overtage Doroteas rolle.

"Nej," sagde Don Fernando, "sådan bør det ikke være. Jeg ønsker, at Dorotea skal spille sin rolle til ende, og da den gode

ridders landsby vel ikke kan ligge alt for langt herfra, skal det glæde mig at kunne bidrage til hans helbredelse."

"Den ligger kun to dages rejse herfra," sagde præsten.

"Godt, selv om den lå endnu længere borte, ville jeg med fornøjelse drage med det stykke vej for at udføre så god en gerning," sagde Don Fernando.

Derpå trådte Don Quijote frem i fuld rustning, med Mambrins hjelm (der dog var meget bulet) på hovedet og sit runde skjold på armen; han støttede sig til sin stav eller sit spyd. Dette sælsomme syn hensatte Don Fernando og de øvrige i den dybeste forundring; de betragtede med den største opmærksomhed hans tørre, gule og over en halv mil lange ansigt, hans våben, der passede så dårligt til hinanden, og hans afmålte gang og ventede i dyb tavshed på, hvorledes han ville udtale sig. Han vendte sig med stor værdighed og ro til den dejlige Dorotea, fæstede sine øjne på hende og sagde:

"Hulde dame, denne min våbendrager har berettet mig, at Deres Højhed er forsvundet og Deres højbårne væsen tilintetgjort, efter som De fra en ophøjet dame og mægtig dronning, som De før plejede at være, er blevet forvandlet til en borgerlig jomfru. Hvis dette er sket efter kongens, Deres vise hr. faders bud, af frygt for, at jeg ikke ville yde Dem den fornødne og lovede bistand, så erklærer jeg Dem, at han hverken helt eller halvt forstod eller forstår at læse sin messe, og ej heller var bevandret i ridderbøgerne. Thi hvis han havde anvendt så megen tid og flid på at læse dem og gennemgå dem som jeg, så ville han på hver side have fundet, at andre riddere, hvis ry ikke kan sammenlignes med mit, har løst meget sværere opgaver, da det jo slet ikke er så vanskeligt at dræbe sådan en

lille kæmpe, hvor overmodig han end gebærder sig. Ja, det er end ikke ret mange timer siden, jeg stod overfor ham, og … Dog, jeg vil tie, for at man ikke skal sige, at jeg har løjet. Men tiden, som åbenbarer alle ting, vil sige det i mit sted, når vi allermindst venter det."

"De stod overfor to vinsække, og ikke overfor nogen kæmpe!" råbte derpå kromanden, men Don Fernando befalede ham straks, at han skulle tie og ikke for nogen pris måtte afbryde Don Quijote i hans tale, og denne fortsatte på følgende måde:

"Kort sagt, stormægtige og nu fra Deres arv udelukkede fyrstinde, hvis Deres fader af den grund, jeg har anført, har foretaget denne forvandling med Deres person, så bør De ingenlunde skænke ham tiltro, for der gives ikke nogen fare under solen, som mit sværd ikke skulle kunne bane sig vej igennem, og med det agter jeg at afhugge Deres fjendes hoved og lægge det i støvet her i dette land, for at jeg om få dage kan lægge Deres eget lands kongelige ring om Deres hoved."

Her tav Don Quijote og afventede prinsessens svar. Da denne allerede var bekendt med Don Fernandos beslutning, at bedrageriet skulle fortsættes, indtil ridderen var bragt til sit hjem, svarede hun ham med udsøgt ynde og værdighed:

"Hvem der end kan have sagt Dem, tapre ridder af den bedrøvelige skikkelse, at jeg har afført mig mit tidligere væsen og forvandlet det, så har han ikke sagt Dem hele sandheden, for jeg er endnu i dag den samme, som jeg var i går. Vel er det sandt, at der er foregået visse forandringer med mig ved visheden om en lykke, der har sat mig i besiddelse af alt det, min sjæl attråede, men derfor er jeg ikke hørt op med at være den, jeg hidtil var, og nære det forsæt, som jeg altid har næret,

nemlig at benytte mig af Deres stærke og uovervindelige arms kraft til at få min ret. Altså må De, min herre, ædelmodigt på ny skænke min fader Deres agtelse og anse ham for en kyndig og forstandig mand, da han ved sin viden har fundet et så let og rigtigt middel til at råde bod på min vanskæbne. Thi jeg tror fuldt og fast, at hvis De ikke havde været, ædle herre, så ville jeg aldrig være blevet lykkelig, som jeg nu er. At dette er den rene sandhed, kan de fleste af de tilstedeværende herrer bevidne. Vi har nu kun tilbage at begive os på vej i morgen, da det dog i dag er for sent til at nå mere end et kort stykke vej. Omsorgen for det lykkelige udfald, jeg håber på, vil jeg overlade til Gud og Deres ædle hjertes tapperhed."

Således talte den kloge Dorotea, og da Don Quijote hørte sådanne ord, vendte han sig til Sancho og sagde med stor forbitrelse:

"Nu siger jeg dig, Sancho, din hund, at du er den største kæltring i hele Spanien! Sig mig, din skurk, din gavtyv, fortalte du mig ikke for et øjeblik siden, at denne prinsesse var forvandlet til en jomfru ved navn Dorotea, og at jeg lige så lidt havde hugget kæmpens hoved af som den hores, der har undfanget dig, foruden mange andre tåbeligheder, der gjorde mig så bestyrtet, som jeg endnu aldrig i mit liv har været? Men jeg sværger på (her så han mod himlen og skar tænder), at jeg vil tilrede dig sådan, at du skal tjene til skræk og advarsel for alle løgnagtige våbendragere hos fremtidens vandrende riddere."

"Stil Dem tilfreds, Deres Velbyrdighed," svarede Sancho, "det kan jo være, at jeg har taget fejl med hensyn til den nådige prinsesse Micomicónas forvandling. Men hvad angår kæmpens

hoved eller i hvert fald gennemboringen af vinsækkene og blodet, der er rødvin, tager jeg ved den levende Gud ikke fejl! For vinsækkene ligger endnu gennemstukne ved hovedgærdet af Deres Velbyrdigheds seng, og rødvinen har dannet en stor sø inde i kammeret. Hvis De ikke vil tro mig, så skal De nok få syn for sagn, når æggene skal koges, jeg mener, når hr. kromanden her kræver erstatning for hele den skade, De har anrettet. Men for øvrigt glæder det mig hjerteligt, at fru dronningen igen er, som hun var før, for det tjener jo lige så vel til min fordel som til andres."

"Så siger jeg nu, Sancho," sagde Don Quijote, "at du er et fæhoved. Tilgiv mig, og lad det være godt."

"Nuvel," sagde Don Fernando, "så skal der ikke tales mere om den ting. Og da den nådige prinsesse har befalet, at vi skal rejse videre i morgen, fordi det er for sent i dag, så lad os tilbringe natten med behagelig samtale, indtil det dages, hvorpå vi alle vil ledsage hr. Don Quijote for at være vidner til de tapre og uhørte bedrifter, han vil udføre i løbet af det betydelige foretagende, han har forpligtet sig til at føre til ende."

"Det er mig, hvem det hviler på at opvarte og ledsage Dem," svarede Don Quijote, "og jeg er Dem meget forbunden for den nåde, De viser mig, og de gode tanker, De har om mig. Jeg skal bestræbe mig for at bekræfte Dem, om det så skulle koste mig livet, ja, mere endnu, hvis det kan koste mig mere."

Der blev udvekslet mange høfligheder og venskabsforsikringer mellem Don Quijote og Don Fernando, men en fremmed, der netop på samme tid trådte ind i kroen, fik pludselig alle til at tie. På hans klædedragt kunne man se, at det var en kristen, der nylig var undsluppet fra de mauriske

lande, for han var iført en blå klædestrøje med korte skøder, halve ærmer og uden krave. Bukserne var ligeledes blå, men af lærred, og huen havde samme farve. Han gik med daddelfarvede halvstøvler og bar en maurisk krumsabel ved et sværdgehæng, der hang tværs over brystet. Lige bag efter ham fulgte på et rideæsel en kvinde klædt på maurisk vis, med tilsløret ansigt. Et klæde hang ned fra hendes hoved, hun bar en lille gyldenstykkes hue og var klædt i en kappe, der indhyllede hende fra skuldrene til fødderne. Manden var en kraftig og smuk skikkelse, nogle og fyrretyve år gammel, med temmelig solbrunet ansigt, lang knebelsbart og omhyggeligt studset hageskæg. Kort sagt, hans holdning var en sådan, at man, hvis han blot havde været bedre klædt, ville have anset ham for en mand af stand og fornem familie. Så snart han kom ind i kroen, forlangte han et værelse og syntes at blive fortrædelig, da han hørte, at der intet var at få. Han nærmede sig til den dame, som efter dragten at dømme syntes at være maurerinde, og løftede hende ned på sine arme. Tiltrukket af hendes usædvanlige og for dem ganske fremmede klædedragt omringede Lucinda, Dorotea, krokonen, hendes datter og Maritornes maurerinden, og da Dorotea, som altid var forekommende, høflig og betænksom, bemærkede, at hun lige som hendes ledsager var fortrydelig over, at der intet værelse var at få, sagde hun til hende:

"Tag Dem ikke denne mangel på bekvemmelighed alt for nær, kære frue, for at der ikke findes nogen sådan, er jo kun sædvanligt i kroerne. Men hvis De har lyst til at tilbringe natten sammen med os" – hvorved hun pegede på Lucinda – "så er De

måske på Deres rejse allerede ofte blevet udsat for en mindre venlig modtagelse end den, vi vil byde Dem."

Den tilslørede svarede ikke et ord på dette, men rejste sig op, lagde hænderne over kors på brystet, sænkede hovedet og bøjede sig til tegn på, at hun modtog det med tak. Af hendes tavshed sluttede de sig til, at hun måtte være maurerinde og endnu ikke kunne udtrykke sig i kristensproget.

Den befriede slave, som hidtil havde været beskæftiget med andre ting, kom nu hen til dem, og da han så, at de alle omringede den dame, som var kommet i følge med ham, og at hun tav til alt, hvad de sagde til hende, tog han til orde:

"Mine damer," sagde han, "denne frøken forstår næppe mit modersmål og kan ikke tale noget andet sprog end sit eget, og af den årsag har hun ikke kunnet svare på, hvad De har spurgt hende om."

"Vi har slet ingen spørgsmål gjort hende," svarede Lucinda, "men kun tilbudt hende vort selskab i nat, hvis hun vil dele vort værelse og vor bekvemmelighed med os. Vi skal da med fornøjelse vise hende al den velvilje, som man skylder fremmede, når de trænger til den, særlig når det drejer sig om at yde en kvinde en tjeneste."

"Både på hendes og mine vegne," sagde den befriede slave, "kysser jeg Deres hænder, mine damer, og ved til fulde at skatte den os tilbudte gunst, for ved en sådan lejlighed, og når den vises en af så fornemme personer, som Deres udseende røber, at De er, forstår man let, at den må anslås meget højt."

"Sig mig, min herre," sagde Dorotea, "er denne dame kristen eller maurerinde? For hendes dragt og tavshed får os til at tro, at hun er, hvad vi helst ikke så, hun var."

"Af fødsel og klæder er hun maurerinde," svarede slaven, "men i hjertet en ivrig kristen, for hun nærer det inderligste ønske om at blive det."

"Hun er altså ikke døbt?" indskød Lucinda.

"Der har ikke været nogen lejlighed til det," svarede slaven, "siden vi forlod hendes hjem og fødeby Algier, og hidtil har hun ikke svævet i så overvældende livsfare, at det har været nødvendigt at døbe hende i hast, uden at hun først havde lært alle de ceremonier at kende, som vor hellige moder kirken foreskriver. Men om Gud vil, skal hun snart blive døbt med al den højtidelighed, som hendes herkomst og rang kræver, der er langt fornemmere, end hendes og min klædedragt lader formode."

Disse ord vakte hos alle dem, som hørte dem, ønsket om at erfare, hvem denne maurerinde og hvem den befriede slave var, men ingen ville lige nu spørge om det, da man indså, at øjeblikket var mere egnet til at indbyde dem til hvile end til at udspørge dem om deres oplevelser. Dorotea tog den fremmede ved hånden og fik hende til at sætte sig ved siden af hende, hvorpå hun bad hende om at tage sit slør af. Hun så på slaven, ligesom for at spørge ham om, hvad de sagde, og hvad hun skulle gøre. Han forklarede hende på arabisk, at de bad hende om at tage sløret af, og at hun skulle føje dem. Hun gjorde det straks og fremviste så dejligt et ansigt, at Dorotea anså hende for smukkere end Lucinda, og Lucinda for smukkere end Dorotea. Alle de omstående måtte indrømme, at hvis noget ansigt kunne sammenlignes med de to's, så måtte det være maurerindens, og der fandtes endog nogle, der i visse retninger tilkendte hende prisen. Og da nu skønhed har den forret ved sit

trylleri at stemme sindene venligt og drage hjerterne til sig, så nærede de alle kun det ønske at vise den skønne maurerinde tjenester og elskværdighed. Don Fernando spurgte slaven om maurerindens navn. Han svarede: Lela Zoraida. Og da hun hørte det, forstod hun straks, hvad man havde spurgt ham om, og råbte, hastigt, ærgerligt, men dog med megen ynde:

"Nej, nej, ikke Zoraida. Maria, Maria!"

Hvorved hun ville give at forstå, at hun hed Maria og ikke Zoraida. Disse ord og den dybe følelse, maurerinden udtalte dem med, fralokkede nogle af tilhørerne mere end en tåre, særligt nogle af kvinderne, der jo af naturen er blide og fulde af medfølelse. Lucinda omfavnede hende meget kærligt og sagde:

"Ja, ja, Maria, Maria."

Hvortil maurerinden svarede:

"Ja, ja, Maria, Zoraida macange,"

Hvilket betyder: ikke Zoraida.

32

Der handler om den mærkværdige tale, som Don Quijote holdt over krigerstanden og videnskaberne.

Det var nu blevet langt ud på eftermiddagen, og efter ordre af Don Fernandos ledsagere havde værten gjort sig den yderste flid for, så godt det var ham muligt, at skaffe dem et udmærket aftensmåltid. Da nu spisetiden kom, satte de sig alle ved et langt bord af den slags, som plejer at stå i spisestuen til tjenerskabet, for i kroen fandtes der hverken et rundt bord eller et med fire lige lange sider. Ærespladsen for bordenden fik, skønt han først vægrede sig ved det, Don Quijote, som derpå forlangte, at prinsesse Micomicóna skulle tage plads ved siden af ham, da han var hendes beskytter. Ved siden af hende satte sig Lucinda og Zoraida, og over for dem Don Fernando og Cardenio, derpå slaven og de andre adelsmænd og ved siden af damerne præsten og barberen. Således spiste de i munter stemning, der steg endnu mere, da de bemærkede, at Don Quijote holdt op med at spise og, drevet af den samme lyst, som havde opildnet ham til så stor veltalenhed, da han spiste sammen med gedehyrderne, tog ordet og sagde:

"Sandelig, mine herrer og damer, når man ret overvejer det, møder der dem, som tilhører de vandrende ridderes orden, de største og utroligste ting. Og hvis der kan rejses nogen tvivl her om, sig mig da: Hvilken dødelig i hele verden, som nu trådte ind ad dette slots porte og så os sidde og spise således, ville vel kunne vide eller slutte sig til, hvem vi er? Hvem ville kunne sige,

at den dame, som sidder ved min side, er den store dronning, som vi alle ved, hun er, og at jeg er den ridder af den bedrøvelige skikkelse, som her udenfor vidt om lande lever på berømmelsens tunge? Nu kan der ikke længere være nogen tvivl om, at denne våbenkunst og dette kald overgår enhver kunst og ethvert kald, som mennesker har opfundet, og den bør agtes så meget højere, jo større farer den er udsat for. Lad ingen for fremtiden driste sig til at sige, at videnskaberne har forrangen frem for våbnene! Til enhver, der gør det, hvem han end er, vil jeg sige, at han ikke ved, hvad han taler om. For den grund, sådanne folk plejer at påberåbe sig, og som de overhovedet lægger mest vægt på, er, at åndens arbejdere står højere end legemets, og at krigerens håndværk kun drives med legemet, som om dets udøvelse var noget, der kunne besørges af daglejere, og der ikke krævedes andet til det end stærke muskler, eller som om der ikke også i det, som vi, der dyrker det, kalder krigens håndværk, var indbefattet heltegerninger, der ikke kan øves uden stor åndelig begavelse. Mon ikke den kriger, hvis opgave det er at føre en hær eller forsvare en belejret stad, må arbejde lige så meget med forstanden som med legemet? Kan man mon med legemets kræfter erfare noget om eller blot slutte sig til fjendens hensigter, planer, krigslist, eller med dem imødegå vanskeligheder og afvende truende farer? Nej, alt dette er forstandsarbejder, hvori legemet ikke har nogen del. Da det nu står fast, at krigens håndværk lige så vel kræver åndsevner som videnskabens, så lad os undersøge, om den studerendes eller krigerens ånd har mest arbejde, hvilket man bedst kan slutte sig til ved at følge begges veje, og den, der har det ypperste mål, bør fortrinnet tilkendes. Formålet for

videnskaberne – men jeg taler her ikke om religionsvidenskaben, hvis formål det er at lære sjælene vejen til Himlen, og med så uendelig højt et mål kan intet andet lignes – jeg taler om de menneskelige videnskaber, hvis mål er den håndhævende retfærdighed, at give enhver sit, våge herover og virke for, at de gode love efterleves, visselig et ædelt og ophøjet formål, der fortjener al ros, men dog ikke så megen som krigskunstens formål, for dens endemål og genstand er freden, det højeste gode, som mennesker i dette liv kan attrå. Det første gode budskab, som verden og menneskene modtog, var derfor det, som englene forkyndte i den nat, der blev vor dag, da de sang: Ære være Gud i det høje, fred på jorden og menneskene en velbehagelighed. Den hilsen, som den bedste mester i Himmel og på jord lærte sine yndlinge og disciple at sige, når de trådte ind i et hus, lød således: Fred være med dette hus! Og mange gange sagde han til dem. Min fred giver jeg eder, min fred efterlader jeg eder, fred være med eder. Sandelig, som en skat og en kostbarhed fra en sådan hånd er dette os givet og efterladt, en skat, foruden hvilken der hverken kan findes sand lykke i Himlen eller på jorden. Denne fred er da krigens sande øjemed, for om man nævner krigen eller våbenkunsten, kommer ud på et. Efter at vi således har fastsat, at krigens mål er freden, og at den dermed tillige vinder fortrinnet frem for videnskabernes formål, kommer vi nu til den lærdes og til krigerens legemlige anstrengelser og vil undersøge, hvis der er de største."

På så fornuftig måde og med så passende udtryk fremstillede Don Quijote sit emne, at ingen af hans tilhørere nu kunne anse ham for gal. Tværtimod, da de fleste af dem var af adel, der har

berøring med krigerstanden, hørte de på ham med fornøjelse, da han fortsatte på følgende måde:

"Jeg siger da, at iblandt den studerendes vanskeligheder er fattigdom den største; ikke som om de alle var fattige, men fordi jeg her straks ønsker at se sagen fra dens værste side. Og når jeg har sagt, at han arbejder under fattigdommens åg, så forekommer det mig, at jeg ikke behøver at sige mere om hans uheldige stilling, for den, der er fattig, finder smalhans over alt. Denne sin fattigdom føler han på alle måder, snart ved sult, snart ved kulde, snart ved nøgenhed, snart ved alt dette på en gang. Men trods alt dette er den dog ikke så slem, at han slet ikke får noget at spise, selv om det også sker noget senere end ellers, og han må tage til takke med det, der falder af hos de rige. De studerendes største elendighed er netop det, som de kalder: at gå om brød. Heller ikke savner de et kulbækken eller en kamin, selv om den ikke tilhører dem, og om den ikke varmer deres kolde legemer, så gør den dog i det mindste frosten tålelig. Og endelig sover de om natten ganske fortræffeligt under tag. Jeg vil kun helt løseligt berøre nogle andre småting, som for eksempel, at de har mangel på skjorter, men til gengæld ingen overflod på sko, en kjole så tynd, at den er helt gennemsigtig og ulden næsten ganske er slidt af, og at de med overdreven begærlighed fylder deres maver, når en gunstig skæbne en gang fører dem til et gæstebud. Ad denne ujævne og vanskelige vej, som jeg har skildret, snart jublende, snart faldende, på ny rejsende sig og atter snublende, når de den værdighed, de attrår, og har de først nået den, så har vi set mange, som, efter at de er draget igennem disse syrter og sejlet mellem disse Scylla'er og Carybdis'er som båret frem af en

gunstig skæbne – jeg siger, vi har set dem befale og regere over verden fra et højt sæde, set deres sult forvandlet til mæthed, deres kulde til behagelig kølighed, deres nøgenhed til prægtige klæder, deres søvn på stråmåtten til sød hvile på batist og damask – den vel fortjente løn for deres flid og møje. Men når vi stiller deres besværligheder op imod krigsmandens og sammenligner dem, så kan de ikke på noget punkt opveje dem, således som jeg nu skal forklare.

Mens vi begyndte med studentens fattigdom og den måde, den gjorde sig følelig på, vil vi nu undersøge, om soldaten da er rigere, og vi vil få at se, at der i hele fattigdommens rige ikke findes nogen fattigere, for han må nøjes med sin elendige sold, som sent eller aldrig udbetales ham, eller med det, som han under betydelig fare for sit liv og sin samvittighed med egne hænder gør til bytte. Mange gange er han så nøgen, at en forhugget læderkøllert må tjene ham både til paradeuniform og skjorte, og midt om vinteren, på åben mark, har han intet andet, han kan bøde på luftens umildhed med, end sin egen ånde, men da den kommer fra hans tomme indre, anser jeg det for givet, at den imod alle naturens love må komme kold ud af hans svælg. Afvent nu, hvorledes han venter på nattens komme for efter alle disse møjsommeligheder at kvæge sig i den seng, som venter ham, og som, hvis han da ikke selv er skyld i det, aldrig kan lide af den fejl at være for snæver, for han kan uhindret afmåle så mange fod jord til den, som han ønsker, og vælte sig på den af hjertens lyst uden at frygte for, at lagenerne skal komme i uorden. Med hver dag, hver time nærmer sig nu den stund, da han skal få lejlighed til at vinde sin stands ære. Dagen for et slag nærmer sig, og så sætter man snart på hans

hoved en doktorhat af charpi for at forbinde et skudsår, der måske er gået gennem begge tindinger, eller har lemlæstet en arm eller et ben. Men sker dette ikke, og har den barmhjertige Himmel taget ham i sin varetægt, så at han frisk og velbeholden slipper ud af faren, så kan det dog meget vel ske, at han forbliver i samme usle tilstand, han var i, og at der nødvendigvis må påfølge en og anden skærmydsel, et eller flere feltslag, af hvilke han må fremstå som sejrherre, førend hans forhold nogenlunde bedres; men sådanne jærtegn ser man kun sjældent. Men sig mig, mine herrer, når De har overvejet sagen; hvor meget ringere er ikke antallet på dem, der i krigen har opnået belønning og forfremmelse, end på dem, der er omkommet i krigen? De vil sikkert svare, at der slet ikke kan anstilles nogen sammenligning imellem dem, og at man ikke forud kan beregne tallet på de døde, mens tallet på dem, der bliver i live og belønnet, let kan skrives med tre cifre. Det omvendte er tilfældet hos de lærde, for deres løn, for ikke at sige deres hemmelige sportler, er dem nok til livets ophold. Skønt soldatens møje altså er større, er hans belønning langt ringere. Ganske vist kan man herimod indvende, at det er lettere at belønne to tusinde studerende end tredive tusinde soldater, for hine belønner man ved at give dem embeder, som nødvendigt må tilfalde folk af deres kald, men disse kan ikke belønnes, uden at det må gå af deres krigsherres formue. Dog dette tjener netop til at bekræfte min påstand.

Men lad os forlade dette, så som det er en labyrint, der er meget vanskelig at finde ud af, og på ny vende os til det fortrin, våbnene har frem for videnskaberne, et emne, som vi endnu har tilbage at undersøge; jeg vil tage mine beviser af de grunde,

som begge parter anfører til deres fordel. Foruden dem, som jeg allerede har nævnt, siger videnskaberne, at uden dem kunne krigskunsten ikke bestå, for krigen har sine love, som den må underkaste sig, men disse love falder ind under videnskaberne og de lærdes herredømme. Hertil svarer våbnene, at uden dem kunne lovene ikke bestå, fordi staterne forsvarer sig og kongerigerne hævder sig ved våben; ved dem beskyttes stæderne, sikres vejene og renses havet for sørøvere; kort sagt, hvis hærene ikke eksisterede, så ville staterne, kongerigerne, monarkierne, stæderne og vejene til lands og til søs for altid være underkastede den rædsel og uorden, som krigen fører med sig, så længe den varer og har frihed til at bruge sine rettigheder og kræfter. Det er samtidig en afgjort sag, at det, der koster noget, agtes og må agtes mest. Opnår nogen en fremragende stilling inden for videnskaberne, så har det kostet ham tid, nattevågen, sult, nøgenhed, hovedbrud, fordøjelsesbesværligheder og andet sådant, som hænger sammen med det, og som jeg allerede har anført; men bringer én det ved sit mandsmod dertil, at han bliver en god soldat, må han døje ganske det samme som den studerende, men i langt højere grad, så at det slet ikke kan sammenlignes med det, for han står hvert øjeblik i fare for at miste livet. Den frygt, som den studerende kan føle for fattigdom og nød, kan aldrig nå op på højde med den, soldaten føler, når han er indelukket i en fæstning, står på post eller vagt på en ravelin eller bastion, og mærker, at fjenden borer en minegang hen imod det sted, hvor han befinder sig, medens han under ingen omstændigheder må fjerne sig derfra eller undfly den fare, der truer ham med den visse undergang. Det eneste, han kan gøre, er at give sin

høvedsmand meddelelse om, hvad der går for sig, for at denne ved en kontramine kan forebygge ulykken, men selv må han holde stand og svæve mellem frygt og håb, indtil han pludselig svinges op mod skyerne uden vinger og derpå viljeløs styrter ned i dybet. Skulle denne fare synes lille, så lad os se, om han møder en lignende eller en større, når to galejer i rum sø støder mod hinanden med forstavnen. Når skibene da hænger fast ved hinanden og er indfiltrede i hinanden, har soldaten ikke mere plads end den, som en to fods bred planke ved skibssnablen byder ham. Og trods det, trods han ser, at han foran sig har lige så mange af dødens truende redskaber, som der rettes mundinger imod ham fra fjendens side, og disse ikke er mere end en spydlængde fra ham, trods han ser, at han ved første fejltrin vil styrte ned i Neptuns dybe skød, trods alt dette søger han med uforsagt hjerte, drevet frem af sin æresfølelse, at komme ind under musketilden, og ad så snævert et bræt at trænge over på det fjendtlige skib. Men det, som man mest må undre sig over, er, at næppe er én faldet derned, hvorfra han først ved verdens ende skal opstå, før en anden straks indtager hans plads, og styrter også han i havet, der lurer på ham som på en fjende, så følger efter ham en anden og atter en anden, uden at der lades den døende tid til at dø. I sandhed et tegn på det højeste heltemod, den største tapperhed, som kun er tænkelig i krigens afgørende øjeblikke.

Lykkelig var den velsignede ridder, der endnu ikke kendte artilleriets djævelske redskaber og deres græsselige raseri! Deres opfinder får, det er jeg overbevist om, nu i Helvede lønnen for sin sataniske opfindelse, hvorved han har muliggjort, at en ærløs og fej arm kan berøve en tapper ridder

livet, og at der, uden at han ved hvorledes og hvorfra, midt under den tapperhed og dådlyst, som opflammer og besjæler heltens bryst, kommer en forfløjen kugle, der – måske afskudt af en, som, da han affyrede den forbandede maskine, forfærdedes ved blinket af ilden og flygtede – på et øjeblik afskærer og tilintetgør tanke og liv hos en mand, der fortjente at nyde godt af dem endnu i mange decennier. Når jeg overvejer dette, så kunne jeg næsten sige, at det krænker mig i sjælen at have påtaget mig en vandrende ridders kald i en så afskyelig tid som den, vi lever i. For skønt ingen fare skal indjage mig frygt, så gyser jeg dog stadig ved den tanke, at krudt og bly kunne berøve mig lejligheden til at gøre mig berømt og bekendt over hele kloden ved min arms tapperhed og min klinges æg. Men Himlens vilje ske, hvis jeg opnår at føre mit forehavende til ende med sejr, så tilkæmper jeg mig også en agtelse, der er så meget større, fordi de farer, jeg har udsat mig for, har været større end de, som vandrende riddere i de forgangne tider var udsatte for."

Hele denne lange tale holdt Don Quijote, mens de andre spiste, og glemte derunder måltidet så fuldstændigt, at han ikke undte sig en eneste bid mad, skønt Sancho Panza et par gange havde opmuntret ham til at spise, da han siden altid kunne få tid nok til at sige, hvad han ville. Han havde bevæget sine tilhørere til fornyet medynk med en mand, der lod til at besidde så megen åndskraft og talte så fornuftigt om et hvert emne, han behandlede, men så ganske syntes at miste forstanden, så snart man kom ind på hans usalige og fordømte ridderskab. Præsten sagde til ham, at han havde fuldkommen ret i det, han havde anført til fordel for krigerstanden, og at han

selv, skønt han havde studeret og var gradueret til licentiat, var af samme mening som han.

33

Der handler om det, der videre tildrog sig i kroen, og mange andre ting, som fortjener at vides.

Mørket faldt nu stærkt på, og da det næsten var blevet nat, nærmede en karet ledsaget af nogle ryttere sig til kroen. De forlangte herberg, hvortil krokonen svarede, at der ikke var så meget som en håndsbred ledigt i hele huset.

"Selv om det forholder sig således," sagde en af rytterne, der imidlertid var redet ind i gården, "så bliver der vel nok plads til hr. landsdommeren, som holder her uden for."

Dette navn gjorde krokonen forlegen, og hun sagde:

"Sagen er, herre, at vi ingen senge har, men hvis Hans Nåde hr. landsdommeren fører en med sig, hvad han jo ganske sikkert gør, så kan han i Guds navn tage herind; min mand og jeg skal rømme vort eget kammer, for at Hans Nåde kan få sin bekvemmelighed."

"Nå ja, i Guds navn," sagde staldmesteren.

Imidlertid var der ud af vognen allerede steget en herre, hvis klædedragt straks forkyndte hans værdighed og embede; thi den lange kåbe med vide ærmer og krusede manchetter viste, at han var landsdommer, som staldmesteren havde sagt. Ved hånden førte han en ung dame, der efter sit udseende at dømme var en femten-seksten år gammel. Hun var iført rejsedragt og så sirlig, smuk og nydelig, at alle måtte beundre hende. Ja, havde de ikke set Lucinda, Dorotea og Zoraida, der var i kroen, så havde de alle måttet tro, at det ikke ville være let

at finde en sådan skønhed som denne unge dame. Don Quijote mødte landsdommeren og frøkenen, da de trådte ind, og så snart han så dem, sagde han:

"Deres Velbyrdighed kan trøstigt drage ind i dette slot og hvile ud her, for hvor snævert og hvor lidt bekvemt det end er, så findes der dog ikke nogen snæverhed eller ubekvemhed i verden, der kunne hindre, at der blev rum for våben og lærdom, især når våbnene og lærdommen har skønhed til fører og ledsager, således som Deres Velbyrdigheds lærdom har det i denne skønne frøken, for hvem ikke alene slottene bør åbne sig, men klipper spalte sig og bjerge revne og neje sig for at give hende adgang. Træd ind i dette paradis, Deres Velbyrdighed, siger jeg altså, for her vil De finde stjerner og sole værdige til at slutte sig til den himmel, som Deres Velbyrdighed medbringer. Her vil De finde våbenkunsten på dens højeste trin og skønheden på fuldkommenhedens tinde."

Landsdommeren stod ganske forundret over Don Quijotes tale. Han betragtede ham med stor opmærksomhed og undrede sig ikke mindre over hans udseende end over hans ytringer. Men før han på sin side fandt ord til gensvar, måtte han på ny forbavses, da han så Lucinda, Dorotea og Zoraida, som lokket af den nye tidende om de sidst ankomne gæster og frøkenens skønhed, som krokonen havde fortalt dem om, var ilet til for at se hende og modtage hende. Don Fernando, Cardenio og præsten hilste ham imidlertid på en mere forstandig og verdensmandsmæssig måde, end Don Quijote havde gjort. Kort sagt, landsdommeren trådte ind, lige så forvirret over det, han så, som over det, han hørte, og kroens skønheder bød den fremmede skønhed velkommen. Landsdommeren mærkede

snart, at alle de tilstedeværende var fornemme folk, men vidste dog endnu ikke ret, hvad han skulle tænke om Don Quijotes skikkelse, udseende og væsen. Efter at man gensidigt havde udvekslet mange høfligheder og gjort et overslag over kroens bekvemmeligheder, traf man den samme ordning, som allerede i forvejen var blevet truffet, nemlig at alle damerne skulle begive sig til det førnævnte kammer, mens herrerne skulle blive udenfor ligesom for at holde vagt. Landsdommeren var godt tilfreds med, at hans datter – for det var frøkenen – blev hos de andre damer, hvilket hun med glæde gjorde. Og med kromandens smalle seng og halvdelen af det, landsdommeren førte med sig, fik damerne et bekvemmere natteleje, end de havde ventet.

Den befriede slave, der, så snart han så landsdommeren, følte sit hjerte banke og fik sælsomme anelser om, at det kunne være hans broder, spurgte en af tjenerne, der ledsagede ham, hvad hans herre hed, og fra hvilken landsdel han stammede. Tjeneren svarede, at hans herre var licentiaten Juan Pérez de Viedma, og at han havde hørt, han stammede fra en lille by i Leons bjerge. Denne meddelelse bekræftede, hvad hans øjne havde sagt ham, at det var den af hans brødre, som efter hans faders råd var blevet ved bogen. Inderlig glad og fornøjet kaldte han Don Fernando, Cardenio og præsten til side, meddelte dem, hvad der foregik, og overbeviste dem om, at landsdommeren var hans broder. Tjeneren havde samtidig fortalt ham, at han rejste til Indien, da han var udnævnt til dommer ved appelretten i Mexico. Ligeledes erfarede han, at den unge frøken var landsdommerens datter, at hendes moder var død ved den lille piges fødsel, og at faderen ved medgiften,

som var blevet i familien, fordi hun havde efterladt sig datteren, var blevet en meget rig mand. Han bad dem om råd angående den måde, han bedst kunne give sig til kende på, eller på forhånd forvisse sig om, hvorvidt hans broder, når han så ham så fattig, ville skamme sig over ham eller tage imod ham med åbne arme.

"Overlad mig at gøre dette forsøg," sagde præsten, "så meget mere, som jeg umuligt kan tro andet end, at De, min herre, vil finde den bedste modtagelse. For den overlegne ånd og store forstand, som Deres broders ædle fremtræden røber, tillader ikke den mindste formodning om, at han skulle være hovmodig eller glemsom, eller ikke skulle vide at betragte lykkens omskiftelser fra det rette synspunkt."

"Alligevel," sagde kaptajnen, "ønsker jeg ikke pludselig at give mig til kende, men først efterhånden, ad forskellige omveje."

"Jeg har allerede sagt Dem," genmælede præsten, "at jeg skal vide at gøre det på en sådan måde, at alle vil blive tilfredse."

Imidlertid var aftensmåltidet allerede båret ind, og alle satte sig til bords undtagen kaptajnen og damerne, der spiste i deres værelse. Medens man nu sad til bords, sagde præsten:

"Hr. landsdommer, jeg har i Konstantinopel haft en kammerat, der førte samme navn som Deres Velbyrdighed. Han havde været der i nogle år som slave; han var kaptajn, og så kæk en soldat, som der findes i hele det spanske infanteri. Men lige så kæk og tapper han var, lige så ulykkelig var han."

"Og hvad hed denne kaptajn, ærede herre?" spurgte landsdommeren.

"Han hed Ruy Pérez de Viedma," svarede præsten, "og var barnefødt i en by mellem Leons bjerge. Han fortalte mig en dag

noget, der havde tildraget sig med hans fader og hans brødre, og var det ikke blevet fortalt mig af en så sandhedskærlig mand, ville jeg have anset det for en af de historier, som gamle koner fortæller om vinteren ved fyrstedet, for han sagde mig, at hans fader havde delt sin formue mellem sine tre sønner og derefter givet dem råd, der var bedre end dem, man finder i Dionysius Catos digte. Jeg kan tilføje, at det råd, han fulgte, lød på at gå i krig, og det havde han gjort med så god fremgang, at han i løbet af få år blot ved sin tapperhed og sit mod havde drevet det til at blive kaptajn i fodfolket og nød så stor agtelse, at han allerede var på vej til at blive udnævnt til major. Men lykken viste sig umild, for netop som han mente sig berettiget til at vente dens gunst, mistede han den fuldstændig ved at miste friheden på den lyksalige dag, da så mange andre genvandt den, nemlig i slaget ved Lepanto. Jeg for min del mistede friheden i Goleta, og senere gjorde forskellige tildragelser os til kammerater i Konstantinopel. Derfra kom han til Algier, hvor jeg ved, han har mødt et af de sælsomste eventyr af verden."

Nu fortalte præsten videre i sammentrængt form alt, hvad der var hændt broderen med Zoraida, og landsdommeren lyttede til vidnesbyrdet om disse højst mærkelige oplevelser med større spænding, end han nogen sinde havde følt, når han forhørte et vidne i retten. Men da præsten kom til det punkt, hvor franskmændene udplyndrede de kristne, der sejlede på det lille fartøj, og havde beskrevet den fattigdom, kaptajnen og den dejlige maurerinde derved var sunket ned i, sluttede han med at sige, at han ikke vidste, hvorledes det siden var gået dem, om de var nået til Spanien, eller af franskmændene var bragt til Frankrig.

Alt det, præsten fortalte, stod kaptajnen og hørte noget derfra, hvor han nøje gav agt på enhver af sin broders bevægelser. Da præsten havde endt sin fortælling, drog landsdommeren et dybt suk, fik tårer i øjnene og sagde:

"O, min herre, De ved ikke, hvor megen del jeg tager i den historie, De har fortalt mig. Den rører mig så dybt, at jeg nødes til at bevidne det med tårer, som imod al sømmelighed og trods min tilbageholdenhed strømmer fra mine øjne. Den tapre kaptajn, De taler om, er min ældste broder, der som den stærkeste, fyldt af en højere stræben end jeg og min yngre broder, valgte krigens ærefulde bane, der var en af de tre veje, min fader foreslog os, således som Deres kammerat meddelte Dem i den fortælling, De anså for et eventyr. Jeg valgte studierne, ved hvis hjælp Gud og min flid har hævet mig til den stilling, hvori De nu ser mig. Min yngste broder opholder sig i Peru og er så rig, at han med de penge, som han har sendt min fader og mig, rigeligt har erstattet den del, han tog med sig, ja, endog har sat vor fader i stand til at følge sin naturlige gavmildhed. Jeg selv har hans bistand at takke for, at jeg har kunnet fortsætte mine studier på en mere anstændig og standsmæssig måde og opnå den stilling, jeg nu beklæder. Min gamle fader lever endnu og er næsten ved at dø af længsel efter at erfare noget om sin ældste søn. Han opsender uafladelig bønner til Gud om, at døden ikke må lukke hans øjne, førend de har genset hans søn i live. Men det undrer mig højligt, at min broder, der dog er en så forstandig mand, aldrig hverken under sine trængsler i modgangens dage eller i det mindste under lykkeligere forhold har kunnet finde lejlighed til at give sin fader den mindste efterretning om sig, for hvis han eller en af

os andre havde vidst det, så havde han ikke været nødt til at vente på vidunderet med rørstokken for at få de nødvendige løsepenge. Men hvad der nu ængster mig, er uvisheden om, hvorvidt disse franskmænd har givet ham friheden eller ombragt ham for at skjule deres ran. Alt dette vil nu have til følge, at jeg må fortsætte min rejse, ikke med det friske mod, jeg begyndte den med, men opfyldt af sorg og tungsind. Oh, min kære broder, vidste jeg blot, hvor du nu befinder dig, så ville jeg ile afsted for at opsøge dig og befri dig af dine trængsler, om jeg så måtte udsætte mig selv for lignende trængsler. Ak, kunne nogen dog bringe vor gamle fader efterretning om, at du endnu er i live! Selv om du lå i Berberiets dybeste slaveceller, så skulle dog mine og min broders rigdomme skaffe dig fri. Og du, skønne og ædelmodige Zoraida, hvem der dog på værdig vis kunne belønne dig for alt det, du har gjort for min broder! Hvem der kunne være til stede ved din sjæls genfødsel og overvære din formæling, som ville fylde os alle med så stor glæde!"

Disse ord og mange andre af samme indhold udtalte landsdommeren med så stort vemod over den tidende, han havde fået om sin broder, at alle de, der hørte på ham, ligesom han måtte give udtryk for deres rørelse.

Da nu præsten så, at udfaldet svarede til hans forventninger og kaptajnens ønske, ville han ikke længere lade dem hengive sig til så dyb bedrøvelse. Han rejste sig derfor fra bordet, gik ind i kammeret, hvor Zoraida befandt sig, tog hende ved hånden og lod Dorotea, Lucinda og landsdommerens datter følge efter dem. Kaptajnen ventede på, hvad præsten ville foretage sig, og det, han gjorde, var at gå hen og tage ham selv

ved den anden hånd, hvorefter han med de to trådte ind i stuen, hvor landsdommeren og de andre adelsmænd sad, og sagde:

"Stands Deres tårer, hr. landsdommer! Deres længsel er tilfredsstillet, den attråede skat er fundet: og her ser De Deres kære broder og fortræffelige svigerinde. Dette er kaptajn Viedma, og dette den skønne maurerinde, der har vist ham så megen godhed. De franskmænd, som jeg fortalte Dem om, har bragt dem i den tilstand, hvori De her ser dem, for at De skulle få lejlighed til at vise Deres ædelmodige sjæl."

Kaptajnen ilede hen for at omfavne sin broder, der lagde begge hænder på hans skuldre for først at betragte ham i nogen afstand, men da han endelig havde genkendt ham, trykkede han ham så inderligt til sit hjerte og udgød så kærlige glædestårer, at de fleste af de tilstedeværende ikke kunne holde deres tilbage. De ord, der faldt imellem brødrene, og de følelser, de gav udtryk for, tror jeg næppe, man kan forestille sig, endsige beskrive. De fortalte i korthed hinanden alt, hvad der var hændt dem; de lagde de tydeligste beviser på inderlig broderlig kærlighed for dagen; nu omfavnede landsdommeren den yndige Zoraida, nu tilbød han hende hele sin formue; nu lagde han sin datter i hendes arme, og den dejlige kristinde og den underdejlige maurerinde lokkede på ny tårer frem i alles øjne. Der stod Don Quijote meget opmærksom uden at sige et eneste ord, og så på disse besynderlige tildragelser, som han alle tilskrev det vandrende ridderskabs drømmerier. Nu traf de aftale om, at kaptajnen og Zoraida sammen med broderen skulle vende tilbage til Sevilla og give deres fader underretning om, at han var blevet fundet og befandt sig i frihed, for at den gamle herre, hvis han kunne, skulle indfinde sig til Zoraidas

bryllup og dåb. Thi det var landsdommeren umuligt at forhale sin rejse, da han havde fået efterretning om, at der om en måneds tid skulle sejle en flåde fra Sevilla til Ny-Spanien, og det ville volde ham mange fortrædeligheder, hvis han forsømte denne lejlighed. Kort sagt, alle var glade og fornøjede over den gunstige vending, som den tidligere slaves skæbne havde taget, og da natten allerede havde tilbagelagt to tredjedele af sin bane, besluttede de i det mindste at anvende resten af den til hvile. Don Quijote tilbød at holde vagt i slottet, for at de ikke skulle blive overfaldne af en eller anden kæmpe eller en anden omvankende kæltring, der måske var begærlig efter den rige skat af skønhed, som opbevaredes i slottet. De, der kendte ham, takkede ham og underrettede samtidig landsdommeren om Don Quijotes sælsomme tænkemåde, der voldte ham adskillig fornøjelse. Kun Sancho Panza var rasende over, at man tøvede så længe med at begive sig til ro. Men han alene vidste også at rede sig et bekvemmere leje end alle de andre, for han lagde sig på sit æsels sadel og dækken – hvilket senere skulle komme ham så dyrt at stå, som man snart vil erfare. Damerne begav sig altså til deres kammer, og de andre lejrede sig så godt, eller snarere så lidet dårligt, som muligt. Don Quijote begav sig ud af kroen for at holde vagt uden for slottet, som han havde lovet.

Da det nu næsten var ved at lysne ad dag, nåede en så velklingende og smuk stemme damernes øren, at den uvilkårligt tiltrak sig alles opmærksomhed, men særlig Doroteas, der var vågen, og ved hvis side Doña Clara de Viedma sov – således hed nemlig landsdommerens datter. Ingen kunne begribe, hvem den mand var, der sang så smukt; hans sang var ikke ledsaget af noget instrument. Snart syntes lyden at komme

fra gården, snart fra stalden, og medens de nu i denne uvished meget opmærksomt lyttede efter, nærmede Cardenio sig til kammerdøren og sagde:

"Hvem der ikke sover, lytter til; De vil få at høre en ung muldyrdrivers sang, der klinger så herligt, at den trænger lige ind i hjertet."

"Vi har allerede hørt ham, min herre," sagde Dorotea.

Derpå fjernede Cardenio sig, og Dorotea opbød al sin opmærksomhed og forstod, at sangeren foredrog følgende strofer.

34

Hvori den unge muldyrdrivers behagelige historie fortælles, sammen med andre mærkelige hændelser, der tildrog sig i kroen.

Amors færgemand må sejle,
selv hvor håbet fast er svundet,
elskovsdybet må jeg trodse,
hvor man ingen havn har fundet.

Mod en stjerne frem jeg styrer,
fjernt den stråler i det dunkle;
aldrig så hin Palinurus
en så skøn på himlen funkle.

Fjernt mod have ud den leder,
hvor en ukendt skæbne truer;
kummerfuldt, dog ubekymret,
spejder hjertet mod dens luer.

Knibskhed, uhørt nu om dage,
dyd, som kun mig volder kummer,
det er skyer, som den dølger,
så at håbets røst forstummer.

Clara, lyse stjerne, ved hvis
søde glans mit savn skal blunde,
bliv! Thi om du svandt, forblødte
snart jeg af min længsels vunde.

Da den syngende var nået så vidt, syntes Dorotea, det var skade, at Clara ikke hørte den dejlige stemme. Hun vækkede hende derfor og sagde:

"Tilgiv mig, barn, at jeg vækker dig, for jeg gør det, for at du skal få den nydelse at lytte til den smukkeste stemme, du måske i hele dit liv har hørt."

Clara vågnede vel, men var i begyndelsen så døsig, at hun ikke forstod, hvad Dorotea sagde. Hun spurgte hende derfor om det, og da hun havde gentaget det, blev Clara opmærksom. Men næppe havde hun hørt to af de vers, sangeren fortsatte med, førend hun begyndte at skælve så stærkt, som om hun led af et heftigt anfald af koldfeber. Hun trykkede Dorotea fast i sine arme og sagde:

"Oh, min kæreste frøken, hvorfor har De vækket mig? Den største lykke, der nu kunne times mig, var at lukke øjne og øren til for hverken at se eller høre denne ulykkelige sanger."

"Hvad siger du, mit barn? Betænk dog, at sangeren, efter hvad man siger, er en muldyrdriver."

"Det er han ikke," sagde Clara, "han er besidder af mange herresæder, og det herredømme, han har over mit hjerte, vil aldrig i evighed blive taget fra ham, hvis han ikke selv frasiger sig det."

Dorotea var meget forundret over den unge piges ord, der var så fulde af dyb følelse, at de langt overgik den indsigt, man kunne vente sig af hendes ungdom. Hun sagde derfor til hende:

"De taler så besynderligt, frøken Clara, at jeg ikke kan forstå Dem. Forklar Dem tydeligere, og sig mig, hvorledes det forholder sig med Deres hjerte og det herredømme, som De omtalte, og med denne sanger, hvis stemme foruroliger Dem så

højligt? Men sig mig det ikke nu med det samme, for jeg ville ikke for at berolige Deres angst miste den fornøjelse at lytte til sangeren. Jeg synes, han begynder på ny med andre vers og på en anden melodi."

"Nå, i Guds navn," svarede Clara og holdt begge hænder for ørene for ikke at høre noget, hvilket gjorde Dorotea endnu mere forundret. Hun lyttede nu selv til sangen, der lød således:

O, søde håb, som bryder
så kækt igennem selv umuligheder!
Når aldrig du fortryder
den smertensvej, dit valg dig nu bereder,
da nås det mål, der blinker,
om også døden for hvert skridt dig vinker.

Mod sejrens tind ej stiger
den dorske: Palmer vindes ej med lempe,
og lykken stedse viger
fra den, som fej mod skæbnen ej vil kæmpe,
på æren pris ej sætter,
den ørkesløs hver sans blødagtigt mætter.

Det synes ret og rimeligt,
når elskov sejrens pant kun dyrt vil sælge;
enhver bekender villigt,
at hjertet ingen større skat kan vælge.
De ord en sandhed bringe:
hvad lidet koster, agtes også ringe.

Standhaftig elskov vinder
helt ofte dysten mod umuligheder,
jeg frem ad vejen finder,
som mod det uopnåelige leder:
tilslut vil alt mig lykkes,
og himlen selv skal ned til jorden rykkes.

Her hørte sangen op, og Clara begyndte at sukke og hulke. Alt dette øgede Doroteas nysgerrighed efter at erfare årsagen til denne søde sang og disse bitre tårer. Hun spurgte altså på ny Clara om, hvad det var, hun før ville have fortalt hende. Nu trykkede Clara hende endnu fastere til sit hjerte, og af angst for, at Lucinda skulle høre hende, lagde hun sin mund så tæt ind til Doroteas øre, at hun kunne være sikker på ikke at blive beluret af nogen, og sagde til hende:

"Denne sanger, kære frøken, er søn af en adelsmand fra kongeriget Aragon, som besidder to store herresæder og i residensen boede lige over for min faders hus, og skønt min fader holdt sine vinduer godt tillukkede med forhæng om vinteren og med trægitre om sommeren, så ved jeg dog ikke, hvorledes det var, men den unge herre, som endnu gik til sit kollegium, fik mig at se. Jeg ved heller ikke, om det skete i kirken eller andet steds. Kort sagt, han forelskede sig i mig og gav mig det at forstå gennem vinduerne i sit hus, ved så mange tegn og så mange tårer, at jeg måtte tro ham, ja, endog skænke ham min kærlighed uden endnu at vide, hvor alvorlig hans kærlighed var. Blandt de tegn, han gjorde til mig, var der også et, som bestod deri, at han lagde hænderne i hinanden, hvorved han ville lade mig forstå, at han ønskede at gifte sig med mig, men hvor meget det end ville have glædet mig, om det forholdt

sig således, vidste jeg dog ikke, ganske alene og moderløs som jeg var, hvem jeg skulle tale med om dette, og lod tingene gå, som de gik, uden nogen sinde at vise ham anden gunst end den at skyde forhænget eller gitteret lidt i vejret, når jeg vidste, at såvel min som hans fader var ude, og således lade mig se i fuld figur, hvilket gjorde ham så lykkelig og glad, at det næsten lod, som om han ville gå fra forstanden over det. Imidlertid nærmede min faders afrejse sig, og det fik han at vide, skønt ikke af mig, da jeg aldrig kunne komme til at sige ham det. Han blev syg, jeg antager af sorg, og derfor kunne jeg heller ikke få ham at se den dag, vi rejste, for i det mindste at sige ham farvel med øjnene. Men da vi havde været to dage undervejs og just var i færd med at tage ind i en kro, der ligger en dags rejse herfra, så jeg ham pludselig stå uden for kroens dør, klædt som muldyrdriver, så livagtigt, at jeg umuligt ville have kunnet genkende ham, hvis ikke hans billede havde stået så tydeligt præget i mit hjerte. Jeg genkendte ham og blev grebet af forundring og glæde. Han så stjålent på mig bag min faders ryg, thi for ham skjuler han sig stadig, når han vover at vise sig for mig på vejen eller ved bedestederne. Men da jeg ved, hvem han er, og overvejer, at han udelukkende af kærlighed til mig må gå til fods og døje så store besværligheder, er jeg nær ved at dø af græmmelse, og mine øjne følger stadig sporene af hans fod. Jeg ved ikke, i hvilken hensigt han gør dette, og heller ikke, hvorledes han har kunnet slippe bort fra sin fader, der elsker ham overmåde højt, fordi han ingen anden arving har, og fordi den unge mand fortjener det, hvilket De straks vil sande, når De ser ham. Desuden kan jeg sige Dem, at han tager alle de vers, han synger, af sit eget hoved, for jeg har hørt, at han har

studeret meget og er en fortræffelig digter. Men hertil kommer noget andet: hver gang jeg ser ham eller hører ham synge, begynder jeg at skælve over hele legemet af frygt for, at min fader skal kende ham og opdage vor gensidige tilbøjelighed. Jeg har aldrig talt et ord med ham, og dog elsker jeg ham så højt, at jeg ikke kan leve uden ham. Dette, kære frøken, er alt, hvad jeg kan sige Dem om denne sanger, hvis røst De i så høj grad har fundet behag i, at De alene af den vil kunne mærke, at han ingenlunde er nogen muldyrdriver, som De kaldte ham, men herre over hjerter og herresæder."

"De behøver ikke at sige mere, kære frøken Clara," sagde nu Dorotea og kyssede hende tusinde gange, "De behøver ikke at sige mere, hav kun tålmodighed til i morgen. Jeg håber med Guds hjælp at bringe Deres anliggender i en sådan gænge, at de får det lykkelige udfald, som en så ærbar begyndelse fortjener."

"Ak, kære frøken," svarede Clara, "hvilket udfald tør jeg vel håbe på, når hans fader er så fornem og rig, at han næppe vil anse mig for værdig til at være hans søns tjenestepige, endsige hans gemalinde? Og for alt i verden ville jeg ikke gifte mig uden min faders vidende. Jeg ville blot ønske, at den unge mand ville vende hjem og lade mig i stikken. Måske kunne den smerte, jeg nu føler, mildnes, når jeg ikke så ham, og vi var adskilte ved den lange vej, vi har at rejse. Ganske vist må jeg sige, at dette middel, som jeg lige har fundet på, kun ville skaffe mig ringe lindring. Jeg kan heller ikke begribe, hvilken ond ånd der har drevet sit spil, eller gennem hvilken dør denne kærlighed har sneget sig ind i mit hjerte, for jeg er jo kun en ganske ung pige og han en ung herre. Jeg tror bestemt, at vi er jævnaldrende, og

jeg er ikke fyldt seksten år endnu, for fader siger, at jeg først fylder næste mikkelsdag."

Dorotea kunne ikke bare sig for latter, da hun hørte Clara snakke så barnligt, og svarede hende:

"Frøken, lad os nu sove den korte tid, jeg tror der er tilbage af natten; Gud vil lade det blive dag på ny, og så skal det nok lykkes for os, ellers må jeg forstå mig dårligt på den slags ting."

Dermed hengav de sig til søvnen, og der herskede dyb stilhed i hele kroen. Kun værtindens datter og Maritornes sov ikke. De kendte Don Quijotes svage side; de havde set, at han i fuld rustning og til hest holdt vagt uden for kroen, og satte sig for at spille ham et puds eller i hvert fald fordrive tiden med at høre på hans dårskaber.

Nu var der i hele kroen ikke et eneste vindue, der vendte imod marken, men kun en loftsluge, som blev brugt til at kaste hø ud igennem. Ved denne luge stillede begge vore imiterede borgfrøkener sig og så Don Quijote holde til hest, støttet til sin lanse og fra tid til anden udstøde så dybe smertelige suk, at det lød, som om han med hvert af dem samtidig udåndede sin sjæl. De hørte også, at han med blid, kærlig og forelsket røst sagde:

"O, min herskerinde Dulcinea af Toboso, du højeste indbegreb af al skønhed, al klogskab og beskedenheds ende og fuldendelse, rustkammer for den elskeligste ynde, oplagssted for al ærbarhed, forbillede for alt gavnligt, sædeligt og vederkvægende på denne jord, sig mig, hvormed glæder vel din herlighed i denne stund sit sind? Retter du måske dine ædle tanker mod denne din ridder, der forsmægter i dine bånd, og som har følt sig tilskyndet til af egen fri vilje at styrte sig ud i så mange farer, blot for at tjene dig? Giv mig efterretning om

hende, o himmellys med det trefold skiftende åsyn! Måske misunder du hende nu, beskuende hendes skønhed, og ser, hvorledes hun vandrer igennem et galleri i sit prægtige palads eller hælder sit bryst imod en altan og overvejer, hvorledes hun uden at krænke sin dyd og sin høje stilling kan berolige den storm, hvorunder mit ængstede hjerte lider for hendes skyld, hvilken glorie hun kan skænke mine kvaler, hvilken lindring hun kan skaffe mine bekymringer, kort sagt, hvilket liv i min død og hvilken løn for mine tjenester hun skal tilstå mig! Og du, sol, som sikkert allerede nu skynder dig at sadle dine heste, for årle at drage ud at se efter min herskerinde! Jeg beder dig: bring hende min hilsen, så snart du øjner hende. Men vogt dig, at du ikke, når du ser og hilser hende, kysser hendes ansigt, for jeg vil være mere skinsyg på dig, end du var det på denne rapfodede, grusomme skønhed, der lod dig svede så stærkt og ansporede dig til løb hen over Thessaliens sletter, eller var det langs Peneus' bred? – Thi jeg erindrer ikke mere så nøje, hvor du den gang løb rundt, skinsyg og forelsket i højeste grad."

Så langt var Don Quijote kommet i sine kummerfulde udgydelser, da krokonens datter begyndte at kalde på ham:

"Pst! pst!" og sagde, "ærede herre, vil Deres Velbyrdighed ikke komme her hen."

Som følge af disse tegn og ord drejede Don Quijote hovedet og så ved månens skin, der just lyste i sin fulde glans, at man vinkede ad ham fra lugen, som han anså for et vindue, oven i købet med forgyldt gitter, som det passede sig til et prægtigt slot, for det tog han kroen for. Og straks foregøglede hans fantasi ham, at den dejlige frøken, slotsherrens datter, lige som forrige gang var kommet til ham for overvældet af kærlighed at

bejle til hans gunst. I denne tanke vendte han Rosinante og red, for ikke at vise sig uridderlig og utaknemmelig, hen til lugen. Og da han blev de to pigebørn va'r, sagde han:

"Jeg beklager Dem højligt, dejlige frøken, at De har rettet Deres forelskede attrå mod et mål, hvor den umuligt kan finde den besvarelse, som De ved Deres store fortræffelighed og skønhed fortjener. Men skylden herfor må De ikke tilskrive denne arme vandrende ridder, hvem kærligheden har gjort det umuligt at skænke en anden sin gunst end hende, som han i samme nu, hans øjne havde skuet hende, gjorde til uindskrænket herskerinde over sit hjerte. Tilgiv mig, fortræffelige dame, og vend tilbage til Deres gemak, for at De ikke ved flere tegn på Deres attrå skal tvinge mig til endnu større utaknemmelighed. Men hvis De kan finde noget andet, hvorved jeg kan stille Deres kærlighed til mig, noget, som ikke er genkærlighed, så begær det frit, og jeg sværger Dem ved min søde fjende, som nu er mig fjern, at jeg øjeblikkelig vil tilstå Dem det, om De så krævede en lok af Medusas hår, der var lutter slanger, eller solens stråler i en forseglet flaske."

"Min frøken trænger ikke til noget af alt dette," indskød her Maritornes.

"Og hvortil trænger da din frøken, kloge kammerjomfru?" spurgte Don Quijote.

"Kun til en af Deres smukke hænder," svarede Maritornes, "for ved den at kunne svale sin brændende attrå, som har ført hende her til denne luge med så stor fare for hendes ære, for hvis hendes fader havde hørt hende, så havde ørerne sandeligt været det mindste, han havde skåret af hende."

"Det gad jeg dog se!" svarede Don Quijote, "men han skal nok tage sig i vare, hvis han da ikke ønsker at få så grusomt et endeligt, som en fader nogen sinde har fået det her på jorden, for at have lagt hånd på sin forelskede datters fine lemmer."

Maritornes, der anså det for givet, at Don Quijote ville strække hånden frem, således som man bad ham om, og allerede var klar over, hvad hun ville gøre, forlod lugen, løb ned i stalden, tog Sancho Panzas æselgrime og vendte hastigt tilbage til lugen. Her havde Don Quijote allerede stillet sig med fødderne på Rosinantes sadel for at nå op til vinduesgitteret, bag hvilket han bildte sig ind, at den elskovsfulde frøken stod, og idet han rakte hende hånden, sagde han:

"Tag denne hånd, frøken, eller rettere sagt, dette tugtens ris for alle misdædere på jorden. Tag denne hånd, siger jeg, der endnu aldrig er blevet berørt af nogen kvindes hånd, ikke en gang af den udvalgtes, hvem mit hele legeme tilhører. Jeg giver Dem den ikke, for at De skal kysse den, men for at De kan betragte dens væv af sener, dens muskelbygning, og bredden og størrelsen af dens årer, hvoraf De kan slutte Dem til, hvor stærk den arm må være, der fører sådan en hånd."

"Nu, det vil vi få at se," sagde Maritornes, slog en løkke på grimen, kastede den om håndleddet på ham, gik så krumbøjet tilbage fra lugen og bandt det øvrige af grimen så fast som muligt til skodden for loftsdøren. Don Quijote, der følte grimen snære om håndleddet, sagde:

"Det synes snarere, som Deres Velbyrdighed vil rive end klappe min hånd. Behandl den ikke så ilde, for den er uden skyld i, at mit hjerte behandler Dem ilde, og det er ikke vel

gjort, at De hævner hele Deres harme på så lille et lem. Betænk, at den, som føler ædel kærlighed, ikke tager så uædel hævn."

Men alle disse ord var ganske overflødige, da der ikke mere var nogen, der kunne høre dem. For så snart Maritornes havde fanget hans hånd i sin løkke, løb begge pigerne deres vej, nær ved at dø af latter, og lod ham stå der så fast bundet, at det var ham umuligt at befri sig.

Der stod han da, som vi har fortalt, med fødderne på Rosinante og hele armen strakt ind igennem lugen og bundet til skodden. Han følte den største angst og bekymring, for hvis Rosinante gjorde et skridt til den ene eller den anden side, ville han blive hængende ved armen. Derfor turde han heller ikke gøre den ringeste bevægelse, selv om Rosinantes adstadighed og tålmodighed kunne give ham håb om, at den ville blive stående ubevægelig et helt århundrede. Så snart Don Quijote nu mærkede, at han stod bundet, og at damerne allerede var gået, bildte han sig ind, at alt dette skete ved trylleri lige som forrige gang, da den forheksede mohr havde pryglet ham så gudsjammerligt i det samme slot. Og ved sig selv bandede han sin mangel på forstand og forsigtighed, fordi han anden gang havde vovet sig ind i dette slot, hvor det var gået ham så ilde første gang, skønt det dog gælder som en fast regel blandt de vandrende riddere, at når en af dem har prøvet et eventyr og ikke er kommet vel fra det, så er dette et tegn på, at det ikke er bestemt for ham, men for en anden, og at han altså ikke behøver at forsøge det for anden gang. Alligevel rykkede han i armen for at prøve, om han ikke kunne få den løs. Men den var bundet så godt, at alle hans forsøg var forgæves. Ganske vist trak han kun forsigtigt, for at Rosinante ikke skulle røre sig, og

skønt han gerne ville have sat sig i sadlen, kunne han ikke, men måtte blive stående på benene, hvis han ikke ville rykke hånden af led. Hvor inderlig ønskede han sig ikke Amadís af Galliens sværd, som intet trolderi kunne bide på! Hvor bandede han ikke sin skæbne! Hvor udmalede han sig ikke det savn, verden ville føle ved hans fravær i den tid, han måtte stå fortryllet her! For at han var det, troede han for vist og sikkert. Nu mindedes han også på ny sin elskede Dulcinea af Toboso. Nu kaldte han på sin gode våbendrager Sancho Panza, der begravet i søvnens arme og udstrakt på sit æsels sadel i dette øjeblik ikke en gang huskede sin moder, der havde bragt ham til verden. Nu kaldte han troldmændene Lirgandeo og Alquife til hjælp. Nu bad han den sidste gode veninde Urganda om bistand. Og her fandt endelig morgenen ham besat af en sådan fortvivlelse og beklemthed, at han brølede som en tyr, for han nærede ingenlunde noget håb om, at dagens komme ville bringe ham lindring, eftersom han anså sine kvaler for evige, fordi han troede, han var fortryllet. Og i denne tanke bestyrkedes han ved, at Rosinante slet ikke bevægede sig, hverken lidt eller meget, og han troede, at han og hans hest skulle blive stående således uden at spise eller drikke eller sove, indtil disse stjerners onde indflydelse var gået over, eller en anden, mægtigere troldmand løste fortryllelsen. I denne tro tog han imidlertid mærkeligt fejl. Thi næppe begyndte morgenen at gry, før fire mænd til hest, meget godt klædte og fortræffeligt udrustede, med bøsserne lagt over sadelbuen, kom travende hen imod kroen. De bankede af alle kræfter på kroens port, der endnu var lukket. Dette så Don Quijote fra sit høje stade og ville

heller ikke deroppe forsømme sin pligt som skildvagt. Med stolt og høj røst råbte han til dem:

"Riddere, våbendragere, eller hvem I nu er, afhold eder fra at banke på dette slots porte, for det er tilstrækkeligt indlysende, at de, som opholder sig derinde, enten ved denne tid ligger og sover eller i hvert fald ikke har for skik at åbne deres fæstninger, førend solen lyser over hele jorden. Træk eder altså tilbage, og vent, til det bliver dag, så vil vi se, om det sømmer sig eller ej, at I bliver indladte."

"Hvad Djævlen er dette for en fæstning eller et slot," sagde en af rytterne, "siden man vil nøde os til at gøre så mange omstændigheder? Er I kromanden, så befal, at man skal åbne porten for os. Vi er rejsende og ønsker intet andet end at få vore heste fodrede og derpå drage videre, for vi har hastværk."

"Synes det eder, riddere," svarede Don Quijote, "at jeg ser ud som en kromand?"

"Jeg ved ikke, hvad I ser ud til," svarede den anden, "men det ved jeg, at I snakker over jer, når I kalder denne kro for et slot."

"Det er et slot," tog Don Quijote ordet, "endda et af de bedste i hele denne provins, og derinde opholder sig personer, som har båret et scepter i hånden og en krone på hovedet!"

"Det omvendte havde været bedre," sagde den rejsende, "scepteret på hovedet og kronen i hånden. Og sådan er det sagtens også, når vi ser rigtigt til, for det er vel en trup skuespillere, som opholder sig derinde, og de er vant til ofte at bære krone og scepter, som I siger. I så ussel en kro, hvor der hersker så dyb stilhed som her, kan jeg dog ikke tro, at der er taget personer ind, hvem det tilkommer at bære krone og scepter."

"I forstår eder kun lidet på verden," svarede Don Quijote, "når I ikke ved, hvilke hændelser der jævnligt tilstøder vandrende riddere."

De andre rejsende, som fulgte med den mand, der havde spurgt, blev kede af hans samtale med Don Quijote og gav sig på ny til at banke på porten med en sådan heftighed, at kromanden vågnede, og ikke alene han, men også alle de andre, der var i kroen. Han stod derfor op og spurgte, hvem der bankede.

Imidlertid hændte det sig, at en af de hopper, som bar de fire bankende mænd, nærmede sig og snusede til Rosinante, der hidtil tungsindig og bedrøvet, med hængende øren og uden at røre sig havde båret sin udstrakte herre. Men da krikken dog, når alt kom til alt, var af kød og blod, skønt den syntes at være af træ, kunne den ikke undlade at føle det og på sin side snuse til det dyr, der havde hilst på den med kærtegn. Men så snart den nu bevægede sig en kende, gled begge benene ud for Don Quijote og rutschede ned fra sadlen, og hvis han ikke havde været bundet ved armen, ville han være faldet næsegrus til jorden. Det forvoldte ham så heftig smerte, at han troede, håndleddet var brækket eller armen revet af, for han svævede så nær ved jorden, at tåspidserne kyssede den, men dette blev ham til stor fortræd, for da han mærkede, hvor lidt der manglede i, at han kunne få fodfæste, rakte og strakte han sig af alle kræfter for at nå jorden, lige som de, der under tortur udstår vippestraffen og hænger således, at de berører jorden og dog ikke berører den. De forøger selv deres smerter ved deres bestræbelser for at række sig, bedraget af håbet, der foregøgler dem, at når de blot strækker sig lidt endnu, vil de nå jorden.

35

Hvori beretningen om de uhørte begivenheder i kroen fortsættes.

Nu begyndte Don Quijote at brøle så frygteligt, at værten i en hast åbnede kroens dør og forskrækket løb hen for at se, hvem det var, der skreg således, og de fremmede, der befandt sig udenfor, gjorde lige så. Maritornes, der også var vågnet ved spektaklet, sluttede sig straks til, hvad det var, løb hurtigt op på høloftet og løste, uden at nogen så det, grimen, der holdt Don Quijote fast, hvorved han faldt til jorden så lang han var, i kromandens og de rejsendes påsyn. De ilede hen til ham og spurgte, hvad han fejlede, siden han skreg så forskrækkeligt. Men uden at svare et ord rev han snoren af håndleddet, kom på benene, sprang op på Rosinante, tog skjoldet på armen, lagde lansen i angrebsstilling, lod krikken løbe et godt stykke frem og vendte derpå i kort galop tilbage og sagde:

"Hvem der drister sig til at sige, at jeg med ret og rimelighed har været forhekset, ham vil jeg, med min herskerinde, prinsesse Micomicónas tilladelse, kalde for en løgner, kræve ham til regnskab og udæske ham til tvekamp."

De nyankomne stod ganske forundrede over Don Quijotes ord. Men kromanden gjorde snart ende på deres forundring ved at fortælle dem, hvem Don Quijote var, og at de ikke behøvede at bryde sig om ham, da han ikke var rigtig i hovedet. Derpå spurgte de kromanden, om der ikke til kroen var kommet et ungt menneske på omtrent femten år, klædt som

muldyrdriver, med de og de kendemærker, kort sagt, en nøje beskrivelse af Doña Claras bejler. Kromanden svarede, at han havde så mange folk i kroen, at han ikke havde bidt mærke i den unge mand, de spurgte efter, men i det samme fik en af dem øje på den karet, hvori landsdommeren var kommet, og udbrød:

"Her må han ganske sikkert være; for dette er den vogn, som han følger, efter hvad vi har hørt. En af os må blive stående ved porten og de andre gå ind for at søge efter ham. Det ville heller ikke være af vejen, om en af os gik en runde om hele huset, for at han ikke skal springe over gårdmuren."

"Ja, lad os det," svarede en. To af dem gik ind, én blev stående ved porten, og den fjerde snusede omkring kroen. Kromanden så alt dette og kunne ikke forstå, i hvilken hensigt man traf alle disse anstalter, skønt han bestemt troede, at de søgte den unge mand, som de havde beskrevet for ham. Imidlertid var det blevet lys dag, og så vel af den grund som formedelst den larm, Don Quijote havde gjort, var de alle vågnet og nu i færd med at stå op, først og fremmest Doña Clara og Dorotea, for de havde begge kun sovet meget lidt den nat, den ene af angst ved at vide sin bejler så nær, den anden af nysgerrighed efter at se ham. Don Quijote, som så, at ingen af de rejsende brød sig om ham eller svarede på hans udfordring, fnøs og rasede af forbitrelse og harme, og hvis han i sit ridderskabs love havde fundet, at en vandrende ridder havde tilladelse til at indlade sig på at prøve våben og vove en dyst, efter at han havde givet sit ord på ikke at friste noget eventyr, førend han havde ført det til ende, som han allerede havde påtaget sig, så ville han have anfaldet dem alle sammen og tvunget dem til mod deres vilje at stå ham til ansvar. Men da det hverken forekom ham anstændigt eller

passende at begynde på et nyt foretagende, førend han havde sat prinsesse Micomicóna på hendes trone, måtte han tie og roligt afvente, hvad disse rejsendes anstalter sigtede til. En af dem fandt endelig den unge mand, de søgte. Han lå og sov ved siden af en muldyrdriver, uden at nære den ringeste ængstelse for, at man skulle søge efter ham, og endnu mindre for, at man skulle finde ham. Manden greb ham i armen og sagde til ham:

"Javist, hr. Luis, Deres klædedragt stemmer rigtig nok godt med Deres stands værdighed, og den seng, hvori jeg finder Dem, passer storartet til den omhyggelige pleje, Deres moder har ladet Dem blive til del!"

Den unge mand gned søvnen af øjnene og så længe på den, der holdt ham i armen. Da han genkendte en af sin faders tjenere, blev han så forskrækket, at han i lang tid ikke var i stand til at sige et ord. Men tjeneren fortsatte:

"Der er ikke andet for Dem at gøre, Don Luis, end tålmodigt at finde Dem i skæbnen og vende hjem igen, såfremt Deres Velbyrdighed da ikke ønsker, at Deres fader, min herre, skal vandre heden, for andre følger kan man ikke vente sig af den sorg, Deres fraværelse volder ham."

"Hvorledes har min fader da fået at vide, at jeg er taget denne vej og i denne dragt?" spurgte Don Luis.

"En student," svarede tjeneren, "som De har betroet Dem til, har åbenbaret os det, grebet af medynk med den kummer, som straks overvældede Deres fader, da han savnede Dem. Derpå sendte han straks fire af sine tjenere ud for at lede efter Dem, og vi er alle til Deres tjeneste, højligt fornøjede over at have udført vort hverv på rette måde og over at kunne føre Dem, som han elsker så inderligt, tilbage med os."

"Ja, hvis jeg selv vil, og Himlen finder det for godt," svarede Don Luis.

"Hvad kan De ville, eller hvad andet kan Himlen finde for godt, end at De føjer Dem og rejser med hjem? Anderledes bliver det nu i hvert fald ikke."

Hele denne samtale hørte den muldyrdriver, som lå ved siden af Don Luis. Han stod op og gik ud for at fortælle Don Fernando og Cardenio, hvad der var sket. Han sagde til dem, at den fremmede tiltalte den unge mand med Don, havde talt længe med ham og ville bringe ham tilbage til hans faders hus, men knøsen ville ikke. Da de hørte dette og samtidig erindrede, hvilken smuk stemme Himlen havde skænket ham, følte de alle lyst til at få nøjere besked om, hvem han var, og yde ham bistand, hvis man måske ville øve vold imod ham. De begav sig derfor hen til det sted, hvor de stadig hørte ham tale og skændes med tjeneren. Dorotea kom i det samme ud af sit kammer, og efter hende Doña Clara, der var meget bestyrtet. Dorotea kaldte Cardenio til side og fortalte ham i korthed sangerens og Doña Claras historie. Han berettede til gengæld, hvad der siden var foregået med Don Luis, nemlig at hans faders tjenere var kommet for at opsøge ham. Men han talte ikke så sagte, at det kunne undgå Doña Claras øren, og hun blev så ude af sig selv derover, at hun ville være sunket til jorden, om ikke Dorotea var trådt til og havde holdt hende oppe. Cardenio bad Dorotea om at gå ind i sit kammer igen, så ville han søge at bringe alt i orden. Og det gjorde de. Imidlertid var alle de fire, som skulle opsøge Don Luis, kommet ind i kroen. De stod rundt om ham og ville overtale ham til straks og uden et øjebliks tøven at vende hjem og trøste sin fader. Han svarede, han umuligt

kunne gøre det, før han havde ordnet et anliggende, hvoraf hans hele ære, liv og sjæl afhang. Tjenerne trængte nu stærkere ind på ham og forsikrede, at de ingenlunde ville rejse hjem uden ham og tog ham med sig, hvad enten han ville eller ej.

"Det skal I nok lade være med," sagde Don Luis, "hvis I da ikke vil slæbe mig død herfra, og på hvilken måde man end fører mig herfra, berøver man mig derved livet."

Nu havde alle de, der befandt sig i kroen, samlet sig om dem og overværede deres heftige ordstrid, nemlig Cardenio, Don Fernando og hans ledsagere, landsdommeren, præsten, barberen og Don Quijote, der mente, at det nu ikke længere var nødvendigt at bevogte slottet. Cardenio, som allerede kendte den unge mands historie, spurgte tjenerne om grunden til, at de ville føre ham bort imod hans vilje.

"Grunden dertil," svarede en af dem, "er den, at vi ønsker at bevare hans fader i live, for ved denne unge adelsmands fravær er han bragt til gravens rand."

Her til svarede Don Luis:

"Jeg ser ikke nogen årsag til her at give oplysninger om mine anliggender. Jeg er min egen herre, og jeg vil rejse, når jeg finder for godt, uden at nogen af jer skal understå sig i at tvinge mig dertil."

"Det bør Deres Velbyrdigheds fornuft gøre," indvendte tjeneren, "og kan den ikke formå Deres Velbyrdighed dertil, så vil den dog have magt nok over os til, at vi vil udføre det, som er vor pligt, og som har ført os hid."

"Lad os en gang høre, hvori sagen består," sagde landsdommeren.

Men tjeneren, der kendte ham som deres genbo, svarede:

"Hr. landsdommer, kender Deres Velbyrdighed ikke denne adelsmand? Han er søn af Deres genbo og har forladt sin faders hus i en for hans stand så ringe passende dragt, som Deres Velbyrdighed kan se."

Landsdommeren betragtede ham derfor nøjere og genkendte ham. Han omfavnede ham og sagde:

"Hvad er det for barnestreger, hr. Don Luis! Eller hvilken grund har været vigtig nok til at bevæge Dem til at rejse på denne måde og i en sådan dragt, der stemmer så lidt overens med Deres stand?"

Det unge menneske fik tårer i øjnene og kunne ikke svare landsdommeren et eneste ord. Denne sagde til de fire tjenere, at de kunne være rolige, det skulle nok gå godt alt sammen. Derpå tog han Don Luis ved hånden, førte ham til side og spurgte ham, hvad det skulle betyde, at han var kommet her. Mens han gjorde ham disse og andre spørgsmål, hørte man skrigen og høje råb ved kroens port. Årsagen hertil var, at to af de gæster, som havde haft natteleje her og nu så, alle folk var beskæftiget med at få oplysning om, hvad de fire tjenere havde for, søgte at snige sig bort uden at betale. Men kromanden, der gav mere agt på sine egne anliggender end på fremmedes, greb fat i dem, netop som de ville gå ud af porten, forlangte sin betaling og bebrejdede dem deres slette hensigter i så stærke udtryk, at han ophidsede dem til at svare ham med næverne. Og nu begyndte de at tærske løs på ham med så stor kraft, at den arme kromand blev nødt til at skrige højt og råbe om hjælp. Krokonen og hendes datter så sig om og fandt ingen mere ørkesløs end Don Quijote, der altså kunne komme ham til hjælp, hvorfor datteren sagde til ham:

"Hr. ridder, for den styrkes skyld, som Gud har givet Deres Velbyrdighed, kom dog min stakkels fader til hjælp, hvem to slubberter er i færd med at banke så mør som en stokfisk."

Hertil svarede Don Quijote med megen koldsindighed og betænksomhed:

"Skønne frøken, for øjeblikket kan jeg ikke bønhøre Dem, fordi det er mig forbudt at indlade mig på noget eventyr, før jeg har fuldbragt et, som jeg har givet løfte på. Men hvad jeg alligevel kan gøre for Dem, skal jeg straks sige Dem. Løb hen og sig til Deres fader, at han i denne kamp skal holde sig så kækt og så længe, det er ham muligt, og ikke vige en fodsbred, mens jeg beder prinsesse Micomicóna om tilladelse til at stå ham bi i hans nød, og hvis jeg får den, kan De være vis på, at jeg skal frelse ham af den fare, han svæver i."

"Gud forlade mig min synd!" sagde nu Maritornes, som stod ved siden af, "før Deres Velbyrdighed får den tilladelse, De taler om, er min husbond i den anden verden."

"Tillad mig alligevel, mine frøkener, at bede om den nævnte gunst," sagde Don Quijote. "Er den først blevet mig tilstået, gør det kun lidt til sagen, om han er i den anden verden eller ej, for jeg vil hente ham tilbage derfra, selv om den verden sætter sig derimod, eller i det mindste tage en sådan hævn over den, der har sendt ham over i det hinsides, at De skal få en mere end middelmådig oprejsning."

Uden flere ord gik han hen og knælede for Dorotea. I ridderlige vendinger, således som det er brug blandt de vandrende kæmper, bad han Hendes Højhed om at tilstå ham den gunst at måtte ile slottets herre til undsætning, da han befandt sig i stort betryk. Prinsessen tilstod ham det meget

villigt, og straks tog han skjoldet på armen, lagde hånden på sværdet og skred ud til kroens port, hvor de to gæster endnu tampede løs på kromanden. Men da han kom hen til dem, standsede han med ét og stod ubevægelig, trods Maritornes og krokonen råbte til ham, hvorfor blev han stående og kom ikke deres husbond og mand til hjælp?

"Jeg bliver stående," sagde Don Quijote, "fordi det ikke er mig tilladt at drage sværdet imod sådant våbendragerligt pak. Kald på min væbner Sancho, ham tilkommer og anstår det at påtage sig en sådan undsættelse og hævn."

Alt dette tildrog sig ved kroens port, og der udvekslede kindheste og næsestyvere på den allerbedste måde, alt sammen til værtens skade og rasende ærgrelse for Maritornes, krokonen og hendes datter, som blev rent fortvivlede over at måtte se på, at Don Quijote fej holdt sig tilbage, mens deres mand, fader og husbond måtte udstå et sådant uvejr. Dog, lad os forlade ham – der vil sikkert være nogen, der kommer ham til hjælp, men hvis det ikke skulle ske, så må den lide og tie, der indlader sig på noget, som han ikke har kræfter til at udføre – og gå et halvt hundrede skridt tilbage for at høre, hvad Don Luis svarede landsdommeren, der havde taget ham til side og spurgte ham om årsagen til, at han var kommet her til fods og i en så upassende klædedragt. Den unge mand trykkede landsdommerens hånd stærkt i sin, som om han dermed ville antyde, at en stor smerte tyngede hans hjerte, og efter at have fået luft i en tårestrøm sagde han:

"Min herre, jeg kan ikke sige Dem andet, end at fra det øjeblik, da det var Himlens vilje, at De kom til vort nabolag og jeg så Deres datter, min herskerinde, frøken Doña Clara, har

hun hersket over min vilje, og hvis det ikke er Dem, min virkelige fader og herre, imod, skal hun endnu i dag blive min hustru. For hendes skyld har jeg forladt min faders hus, for hendes skyld taget disse klæder på for at kunne følge hende overalt, som pilen vender sig mod målet eller sømanden retter sig efter polarstjernen. Hun kender ikke mere til mine ønsker, end hvad hun måske har kunnet slutte sig til ved nogle gange på afstand at have set tårer i mine øjne. De kender jo min faders rigdom, herre, og har hørt og ved, at jeg er hans eneste arving. Synes De, at disse lykkens gaver er nok til, at De tør byde den hånden, og vil De vove at gøre mig fuldkommen lykkelig, så modtag mig straks som Deres søn. Men skulle min fader have andre hensigter med mig og ikke finde behag i den skønne lykke, som jeg selv har vidst at finde, har dog tiden mere magt til at forandre og omdanne tingene, end den menneskelige vilje."

Efter at have sagt dette tav den forelskede unge mand, og landsdommeren stod ganske forundret, forvirret og tvivlrådig, såvel på grund af den ejendommelige og forstandige måde, hvorpå Don Luis havde åbenbaret sine tanker og følelser, som fordi han nu ikke selv kunne bestemme sig til, hvilken beslutning han skulle tage i anledning af denne så pludselig og uventet indtrådte begivenhed. Han svarede derfor kun Don Luis, at han skulle være rolig og søge at få sine folk overtalt til ikke at vende tilbage endnu i dag, for at man kunne få tid til at overveje, hvad der var bedst og tjenligst for dem alle. Don Luis bemægtigede sig en af hans hænder, som han kyssede, ja, endog vædede med sine tårer, hvilket kunne have bevæget et hjerte af sten, endsige landsdommeren, der som en fornuftig

mand for længst havde indset, hvilket fordelagtigt giftermål det var for hans datter; han ville altså bestræbe sig for, at det så vidt muligt kunne blive sluttet med Don Luis' faders samtykke, da han vidste, at denne agtede at skaffe sin søn en kastilliansk adelstitel.

Nu var der også stiftet fred mellem kromanden og hans gæster, der, snarere bevægede af Don Quijotes overtalelser og fornuftgrunde end af hans trusler, havde betalt alt, hvad de skyldte. Don Luis' tjenere ventede på udfaldet af hans samtale med landsdommeren og på deres herres beslutning, da Fanden, som aldrig sover, i samme øjeblik førte den barber til kroen, som Don Quijote havde frataget Mambrins hjelm og Sancho Panza hele æselridetøjet for at ombytte det med sit eget. Da denne barber satte sit æsel i stald, fik han øje på Sancho, der lå ganske mageligt udstrakt, men dog, så vidt jeg ved, ikke på andet end den tilbyttede paksadel, som barberen øjeblikkelig genkendte, hvorfor han dristede sig til at anfalde Sancho Panza, idet han skreg:

"Ah, hr. gavtyv, træffer jeg dig her! Hid med mit bækken, min paksadel og hele mit ridetøj, som du røvede fra mig!"

Sancho, der ganske uventet så sig overfaldet og hørte sig kaldt ved ærerørige navne, greb med den ene hånd paksadlen og gav med den anden barberen så vældigt et dask, at hans læber og tænder flød i blod. Derfor lod barberen dog ikke det bytte fare, han havde gjort i paksadlen, men brølede af fuld hals, så at alle de, der befandt sig i kroen, løb til ved den støj og tummel, han forårsagede.

"Til hjælp i kongens og rettens navn!" råbte han. "Denne landevejsrøver, denne tyv vil myrde mig, fordi jeg vil have min

ejendom tilbage!"

"Du lyver," skreg Sancho, "jeg er ingen landevejsrøver. Dette bytte har min herre, Don Quijote, vundet i ærlig kamp."

Don Quijote stod allerede lige foran dem og så med stor glæde, hvor kækt hans våbendrager forsvarede sig med hånd og mund, og fra dette øjeblik anså han ham for en mand med hjertet på rette sted og foresatte sig derfor at slå ham til ridder ved første lejlighed, da han syntes, at ridderordenen her var meget velanbragt. Blandt meget andet, som barberen ytrede under denne kamp, hørte man ham også sige:

"Mine herrer, så vist, som jeg er Gud en død skyldig, er denne paksadel min. Jeg kender den så godt, som om jeg selv havde født den, og der står mit æsel i stalden, det vil ikke gøre mig til løgner. Prøv en gang sadlen på det, og hvis den ikke passer, som den var syet på det, så vil jeg være en skurk alle mine dage. Ja, mere endnu, samme dag, da den blev røvet fra mig, fratog man mig også et barberbækken af messing, der var ganske nyt og havde kostet mig en gulddaler."

Nu kunne Don Quijote umuligt tie længere. Han trådte altså ind imellem de stridende, skilte dem fra hinanden, lagde sadlen på jorden, for at alle kunne have den for øje, indtil sandheden kom for dagen, og sagde:

"For at Deres Velbyrdigheder alle tydeligt kan indse, i hvilken stor vildfarelse denne gode våbendrager befinder sig, så hør, hvorledes han kalder det et barberbækken, som var, er og bliver Mambrins hjelm, hvilken jeg har frataget ham i ærlig kamp og gjort mig til retmæssig herre over. Hvad sadlen angår, da vil jeg ikke beskæftige mig med den, og alt, hvad jeg ved at sige om den, er dette, at min våbendrager Sancho Panza bad mig om

tilladelse til at tage sadel og ridetøj af denne overvundne kujons hest og smykke sin egen med det. Jeg gav ham den, og han tog tingene. Men hvorledes et hesteridetøj er blevet til en æselsadel, kan jeg ikke forklare på anden vis end ved at give den sædvanlige grund, at sådanne forvandlinger ofte forekommer indenfor ridderskabet. For nu at bekræfte, hvad jeg før sagde, så løb hen, min søn Sancho, og hent den hjelm, som denne gode mand siger er et barberbækken."

"Hille den, herre," sagde Sancho, "har vi intet andet bevis for vore påstande end det, som Deres Velbyrdighed fremkommer med, så er Mambrins hjelm lige så vist et barberbækken, som denne gode mands hesteridetøj er en æselsadel."

"Gør, hvad jeg befaler," sagde Don Quijote, "alle ting i dette slot er dog vel ikke forheksede."

Sancho gik hen efter barberbækkenet og bragte det. Så snart Don Quijote så det, tog han det i hånden og sagde:

"Se nu, Deres Velbyrdigheder, med hvad føje denne våbendrager tør påstå, at dette er et barberbækken, og ikke en hjelm, som jeg siger. Jeg sværger ved den ridderorden, der er mit livskald, at dette er ganske den samme hjelm, som jeg fratog ham, uden at der er taget noget fra den eller lagt noget til den."

"Det er der ingen tvivl om," sagde nu Sancho, "for fra min herre erobrede den og til den dag i dag har han kun udkæmpet en eneste strid, hvor han havde den på, nemlig den, hvori han befriede de ulykkelige for deres lænker, og havde det ikke været for denne bækkenhjelm, så var det ikke gået ham synderligt godt den gang, for der vankede dygtigt med stenkast under den slemme dyst."

36

I hvilken tvivlen om Mambrins hjelm og æselsadlen grundigt og med den mest indlysende sandhed opklares sammen med andre eventyr, som tildrog sig.

"Mine herrer," sagde barberen, "hvad mener Deres Velbyrdigheder vel om disse ædle herrers påstande, når de hævder, at dette ikke er et barberbækken, men en hjelm?"

"Den, som siger andet," udtalte Don Quijote, "vil jeg lade vide, at han lyver, hvis han er en ridder, og er han en våbendrager, endnu en gang, at han lyver og lyver tusinde gange."

Vor barber, mester Nicolas, som var til stede under alt dette, ville, da han så godt kendte Don Quijotes tåbelighed, drive hans naragtighed endnu videre og få dem alle til at le ved at fortsætte galskaben. Derfor sagde han til den anden barber:

"Hr. barber, eller hvem De nu er, De må vide, at jeg øver samme kunst som De og for mere end tyve år siden har bestået min prøve, og at jeg kender alle professionens instrumenter på en prik. En tid i min ungdom var jeg også soldat, hverken mere eller mindre, og ved derfor udmærket godt, hvad der er en hjelm, en stormhat og en hjelm med visir, lige som jeg ved besked med andre ting, der hører til krigsvæsenet, jeg mener de forskellige arter af våben. Og jeg siger – dog med al ærbødighed for Deres anskuelser, som ved mere end jeg, og idet jeg stadig er villig til at bøje mig for en højere indsigt – at den ting, som De her har for øje og som denne gode herre holder i sin hånd, ikke alene ikke er noget barberbækken, men endog er så langt

fra at være det, som hvidt er fra sort og sandhed fra løgn. Dernæst siger jeg, at det vel er en hjelm, men ikke nogen fuldstændig hjelm."

"Nej, det er rigtigt nok," sagde Don Quijote, "det halve mangler, nemlig underdelen."

Præsten, som straks forstod sin vens hensigt, gav ham ret, og Cardenio, Don Fernando, hans ledsagere, ja, endog landsdommeren bekræftede det, for hvor meget han end var optaget af sagen med Don Luis, ville han dog gerne hjælpe med til spøgen, men de alvorlige genstande, der beskæftigede hans tanker, gjorde ham så adspredt, at han kun i ringe grad eller slet ikke kunne give agt på disse løjer.

"Gud hjælpe mig!" udråbte nu den narrede barber, "er det muligt, at så mange fornemme herrer kan påstå, at dette ikke er et barberbækken, men en hjelm! Det er åbenbart en sag, der kunne sætte et helt universitet i forlegenhed, hvor kløgtigt det så var. Men godt, når dette barberbækken endelig skal være en hjelm, så må denne æselsadel vel også være et hesteridetøj, som denne herre sagde."

"Mig forekommer det ganske vist at være en æselsadel," sagde Don Quijote, "men jeg har allerede sagt, at det er noget, jeg ikke vil blande mig i."

"Om det er en æselsadel eller et hesteridetøj," sagde præsten, "beror kun på hr. Don Quijotes afgørelse, for i sager angående riddervæsenet indrømmer vi ham alle fortrinnet."

"Ved Gud, mine herrer," svarede Don Quijote, "de ting, der er hændt mig i dette slot de to gange, jeg er draget her ind, er af så forunderlig og ubegribelig art, at hvis nogen spurgte mig, turde jeg ikke driste mig til med bestemthed at udtale mig om, hvad

her sker, da jeg er af den anskuelse, at alting her drives ved trylleri. Den første gang pinte en forhekset mohr mig ubeskriveligt, og Sancho fik sin andel af hans hjælpere. I nat har jeg hængt ved denne arm, uden at vide, hvorfor eller hvorledes jeg blev ramt af en sådan ulykke. Det ville altså være ganske overilet, om jeg udtalte nogen dom om sådan uklare forhold. Hvad angår den påstand, at dette ikke er nogen hjelm, men et barberbækken, da har jeg allerede sagt min mening derom, men hvorvidt dette er en æselsadel eller en hestesadel, drister jeg mig ikke til at fælde en endelig dom om; jeg overlader det til Deres Velbyrdigheds kendelse. Måske har denne slags fortryllelse, da De ikke, således som jeg, er slået til riddere, heller ikke nogen magt over Deres syn, men lader Deres dømmekraft fri, så at De kan skønne om tingene i dette slot efter, hvad de virkelig er, og ikke efter, hvad de synes at være."

"Der kan ikke være nogen tvivl om," sagde hertil Don Fernando, "at hr. Don Quijote denne gang meget rigtigt har sagt, at afgørelsen i denne sag kun tilkommer os, og for at vi kan gå til værks med fornøden grundighed, vil jeg hemmeligt samle disse herrers stemmer og siden offentligt forkynde, hvilket resultat vi er kommet til."

Dem, som kendte Don Quijotes dårskab, gav alt dette anledning til heftig latter, men dem, som var uvidende om det, forekom det at være det rene vanvid, især Don Luis, hans fire tjenere og tre andre rejsende, der netop tilfældigvis var kommet til kroen og så ud til at være beredne landbetjente, hvilket de også virkelig var. Men den, som blev mest ude af sig selv, var barberen, hvis bækken lige for hans øjne var blevet forvandlet til Mambrins hjelm, og som slet ikke tvivlede om, at også hans

æselsadel ville forvandle sig til et prægtigt hesteridetøj. Dog alle, så vel den ene som den anden part, brast i latter, da de så, hvorledes Don Fernando indsamlede stemmerne hos den ene efter den anden, ved hvilken lejlighed de hviskede hinanden ind i øret, for at afstemningen om, hvorvidt det klenodie, der havde stået så megen strid om, var en æselsadel eller en hestesadel, kunne foregå i hemmelighed. Efter nu at have samlet stemmerne hos dem, der kendte Don Quijote, sagde han med høj røst:

"Sagen er den, min gode ven, at jeg allerede er træt af at indsamle så mange stemmer, fordi jeg ser, at enhver, jeg spørger om det, som jeg ønsker at vide, giver mig til svar, at det ville være tåbeligt at udgive dette for en æselsadel, da det er sadlen til en hest, oven i købet en hest af ren race. De må derfor slå Dem til tåls, for desværre for Dem selv og Deres æsel er dette en hestesadel og ikke nogen æselsadel. Men De på Deres side har rejst falsk anklage, intet bevist og tabt Deres sag."

"Gid jeg må blive fordømt i den anden verden," svarede den stakkels barber, "om Deres Velbyrdigheder ikke tager fejl, hver og en, og gid min sjæl så sikkert må vise sig for Guds åsyn, som dette synes mig en æselsadel og ikke noget hesteridetøj. Men, magt går for … jeg siger ikke mere. Og fuld er jeg mintro ikke, for jeg ville nok ønske, jeg var lige så vis på ikke at have begået nogen synd som på, at jeg ikke har fået frokost."

Barberens enfoldighed vakte ikke mindre latter end Don Quijotes forrykthed. Han sagde nu:

"Her er da intet andet at gøre end, at enhver tager, hvad der tilhører ham, og den, Gud har givet det, ham velsigne Skt. Peter det."

Men en af Don Luis' fire tjenere sagde:

"Hvis dette ikke er en aftalt spøg, kan jeg ikke begribe, hvorledes så fornuftige mænd, som alle de her tilstedeværende er eller synes at være, tør driste sig til at sige, at dette ikke er et barberbækken og det der ikke nogen æselsadel. Men da jeg ser, at De siger og påstår det, må jeg antage, at der ligger en særlig hemmelighed bag ved, når De så hårdnakket fastholder en påstand, der strider imod den klare sandhed og alt, hvad erfaringen lærer os. For jeg vil sværge på –" og han udtalte eden uforkortet "- at hvor forkert det end går til i verden nu om dage, skal intet overtale mig til at tro, at dette forholder sig omvendt, og at det ene ikke er et barberbækken og det andet en æselsadel."

"Sværg ikke," sagde præsten, "det kunne jo være en sadel til en æselhoppe."

"Det er ganske ligemeget," svarede tjeneren, "for det kommer ikke sagen ved. Spørgsmålet er kun, hvorvidt det er en æselsadel eller ikke, som Deres Velbyrdighed siger."

Dette hørte en af de nylig ankomne landbetjente, der havde overværet trætten og hele denne drøftelse, og han sagde fuld af vrede og forbitrelse:

"Det er lige så vist en æselsadel, som jeg er min faders søn, og den, der har sagt eller siger andet, må enten være fuld eller gal."

"Du lyver som en kæltring," sagde Don Quijote, løftede spyddet, som han aldrig slap af hænde, og rettede så vældigt et slag mod landbetjentens hoved, at det sikkert havde strakt ham til jorden, hvis han ikke var trådt tilbage. Spyddet sprang i stykker mod gulvet, og da de andre landbetjente så, hvorledes deres kammerat blev behandlet, skreg de af fuld hals til den

hellige hermandat om hjælp. Kromanden, der hørte til dette broderskab, løb straks ind efter sit ris og sin kårde, hvorpå han stillede sig ved sine kammeraters side. Don Luis' tjenere omringede ham, for at han ikke skulle slippe fra dem under denne tumult. Da barberen så, at hele huset kom i oprør, greb han på ny sin sadel, og det samme gjorde Sancho. Don Quijote drog sværdet og angreb landbetjentene. Don Luis skreg til sine folk, at de skulle slippe ham og ile Don Quijote, Don Fernando og Cardenio til hjælp, for begge disse sidste havde taget Don Quijotes parti. Præsten råbte af fuld hals, krokonen tudede, hendes datter vred hænderne, Maritornes græd, Dorotea var bestyrtet, Lucinda stiv af forbavselse, Doña Clara besvimet. Barberen pryglede Sancho, Sancho tærskede løs på barberen. Da en af tjenerne havde dristet sig til at gribe Don Luis i armen, for at han ikke skulle undvige, gav denne ham et næveslag, så at hans mund og tænder svømmede i blod; landsdommeren tog sig af den unge mand; Don Fernando havde en af betjentene under sig og tog med fødderne af hjertenslyst mål af hele hans krop. Værten skreg på ny og med højere stemme end før til den hellige hermandat om hjælp. Således var hele kroen fuld af klagen, råben, hylen, skrig, forvirring, ængstelse, rædsel, uheld, sværdhug, ørefigner, prygl, spark og blodsudgydelse.

Og midt i dette kaos, under hele denne forvirring og sammenblanding af de forskelligste ting, dukkede den forestilling pludselig op i Don Quijotes hjerne, at han med vold var trængt midt ind i stridighederne i Agramantes lejr, og han råbte derfor med en stemme, der drønede gennem kroen:

"Hold inde! Stik alle eders sværd i balgen, vær rolige og hør på mig, hvis I vil forblive i live!"

Ved lyden af denne mægtige røst standsede de alle, og han fortsatte:

"Har jeg ikke sagt Dem, mine herrer, at dette slot er fortryllet, og at en hel legion djævle må have deres sæde her? Til bekræftelse herpå kan De nu med Deres egne øjne se, hvorledes striden i Agramantes lejr er overført hertil og flyttet midt ind imellem os. Se, hvorledes der her strides om sværdet, der om hesten, hist om ørnen, der om hjelmen; hvorledes vi alle kæmper, og ingen forstår hinanden. Kom altså her, Deres Velbyrdighed, hr. landsdommer, og Deres Velbyrdighed, hr. licentiat, for at den ene kan optræde som kong Agramante, den anden som kong Sobrino og stifte fred iblandt os. For ved den almægtige Gud, det er en stor skændsel, at så mange højtstående mænd, som vi er samlet her, skal dræbe hinanden for sådanne lapperiers skyld."

Landbetjentene, der ikke forstod Don Quijotes talemåder, men var blevet ilde medtaget af Cardenio, Don Fernando og hans selskab, ville ikke være rolige. Barberen derimod ville gerne føje sig, fordi hans skæg og hans sadel var blevet slemt tilredte under kampen. Sancho lystrede som en tro tjener sin herres mindste vink. Også Don Luis' fire tjenere opførte sig ganske fredeligt, da de så, hvor ilde det bekom dem ikke at gøre det. Kun kromanden holdt hårdnakket fast ved sit og hævdede, at denne nar måtte tugtes for sine uforskammetheder: hvert øjeblik havde han givet anledning til optøjer i kroen. Til sidst blev larmen stillet, i hvert tilfælde for øjeblikket, og i Don Quijotes indbildning blev æselsadlen til dommedag at være en hestesadel, barberbækkenet en hjelm og kroen et slot.

Da nu landsdommerens og præstens overtalelser havde fået dem alle til at forliges, begyndte Don Luis' tjenere på ny at trænge ind på ham, for at han øjeblikkelig skulle vende hjem med dem. Imens han søgte at komme til enighed med dem, forelagde landsdommeren sagen for Don Fernando, Cardenio og præsten og spurgte dem til råds om, hvad han skulle gøre. Han fortalte dem desuden alt, hvad Don Luis havde sagt ham, og de besluttede, at Don Fernando skulle meddele tjenerne, hvem han var, og forklare dem, at han havde lyst til at tage Don Luis med sig til Andalusien, hvor han hos hans broder markien ville finde så venlig en modtagelse, som hans fortræffelige egenskaber fortjente det, for man kendte Don Luis' forsæt: at han før ville lade sig splitte ad end bringe tilbage til sin fader nu og på en sådan måde. Da de fire nu havde fået underretning om Don Fernandos stand og deres herres bestemte forsæt, besluttede de imellem sig, at tre af dem skulle drage hjem og berette faderen, hvorledes sagen forholdt sig, mens den fjerde skulle blive tilbage for at opvarte Don Luis og ikke vige fra ham, før de andre kom igen med svar fra hans fader. På denne måde blev hele denne store stridigheds maskineri bragt til ro ved kong Agramantes myndighed og kong Sobrinos klogskab. Men da al samdrægtigheds fjende og al freds modstander så sig forhånet og blev va'r, hvor lille nytte han havde draget af den splid og uenighed, hvorved han havde ført dem alle i en så labyrintisk forvirring, blev han enig med sig selv om for anden gang at lægge hånd på værket og på ny opvække strid og uroligheder. Landbetjentene havde nemlig tilfældigt hørt noget om, at de folk, som de sloges med, var herrer af høj stand, og derfor draget sig ud af striden, fordi de mente, at udfaldet,

hvordan det end blev, dog altid ville blive værst for dem selv. Men den af dem, som var blevet mørbanket og trådt under fødder af Don Fernando, kom i tanker om, at der mellem de mange arrestordrer, som han førte med sig imod forskellige forbrydere, også var en imod Don Quijote, som den hellige hermandat havde givet befaling til at sætte fast, fordi han havde givet galejslaverne friheden, således som Sancho med god grund havde frygtet. Nu kom det kun an på, om de kendetegn, man havde givet ham på Don Quijote, fandtes at være rigtige. Han tog nogle pergamenter frem fra brystet og fandt det, han søgte. Nu begyndte han langsomt at stave sig frem (for han var kun en dårlig læser), og for hvert ord, han læste, fæstede han blikket på Don Quijote, sammenlignede hvert træk i arrestordren med ridderens ansigt og fandt, at stikbrevet uden al tvivl måtte gælde ham. Næppe havde han fået vished herom, førend han foldede sit pergament sammen, tog arrestordren i venstre hånd, med højre greb Don Quijote således i kværken, at han næppe kunne drage ånde, og af fuld hals skreg:

"Til hjælp for den hellige hermandat! Og for at alle kan se, at jeg er i min ret til at forlange dette, så læs her befalingen til at gribe ham som landevejsrøver."

Præsten tog arrestordren og så, at det var sandt, hvad landbetjenten sagde, og at alle kendetegnene passede på Don Quijote. Denne, der så sig så ilde medhandlet af en sådan gemen bondelømmel, fnøs øjeblikkelig af forbitrelse; knoglerne knagede i hans krop, han greb med begge hænder landbetjenten i struben, og hvis dennes staldbrødre ikke var kommet ham til hjælp, ville han have været kvalt, førend Don Quijote havde sluppet ham. Kromanden, som nødvendigvis

måtte gøre retten bistand, løb straks til for at hjælpe dem. Krokonen, som på ny så sin mand indviklet i stridigheder, gav sig på ny til at tude, hvorved Maritornes og hendes datter straks gjorde hende selskab, og anråbte Himlen og alle de tilstedeværende om hjælp og bistand. Da Sancho så, hvad der gik for sig, sagde han:

"Jeg vil være en skælm, om min herre ikke har sagt sandt, at dette slot er forhekset! Det er jo umuligt at tilbringe en rolig time her."

Don Fernando skilte derpå Don Quijote og betjenten fra hinanden og løsrev, hvilket var dem begge lige velkomment, deres hænder, hvormed den ene holdt fast i den andens krave, og den anden om sin modstanders strube. Men alligevel afstod betjenten ikke fra at kræve ham pågrebet og fordrede, at man skulle hjælpe ham med at binde ham, da man var kongens tjeneste og den hellige hermandat dette skyldig; i deres navn forlangte han på ny understøttelse til at fængsle denne voldsmand, stimand og landevejsrøver. Don Quijote lo højt ved at høre dette og sagde ganske roligt og koldsindig:

"Altså, at sætte lænkebundne i frihed, at ile betrængte til hjælp, at rejse faldne, at husvale de elendige og bistå de forurettede, det kalder I gemene og nedrige karle for landevejsrøveri? Ha, æreløse pak, hvis lave og skammelige tænkemåde fortjener, at Himlen unddrager eder kundskab om det vandrende ridderskabs fortræffelighed og ikke viser eder den tykke uvidenhed, hvori I ligger nedsænkede, når I ikke ærer den blotte skygge af en vandrende ridder, endsige hans virkelige tilstedeværelse! Kom hid, I landrøvere, og ikke landbetjente, I stimænd med den hellige hermandats lejdebrev,

kom hid, og gør mig regnskab for hvem der har været forblindet nok til at underskrive en arrestordre mod en sådan ridder som jeg! Hvem var det, som ikke vidste, at den vandrende ridder ikke har at møde for nogen domstol, at hans sværd er hans lov, hans mod hans ordensregel, hans vilje hans rettesnor? Sig mig, hvem var den tosse, som ikke vidste, at der intet adelsbrev gives, der forlener med slige rettigheder og herligheder som de, en vandrende ridder kommer i besiddelse af den dag, da han optages i ordenen og påtager sig dens strenge og besværlige pligter? Hvilken vandrende ridder har nogensinde betalt kopskat, købe- eller byttepenning, dronningens nålepenge, den syvårige kongeskat, vejskat eller færgepenge? Hvilken skrædder har nogen sinde krævet arbejdsløn for hans klæder? Hvilken slotsherre tager penge for hans fortæring, når han beværter ham? Hvilken konge har ikke indbudt ham til sit taffel? Hvilken adelsfrøken har ikke vist ham gunst og i underdanighed bøjet sig for hans ønsker og begær? Kort sagt, hvilken vandrende ridder har der været, er der eller vil der komme i verden, som ikke har mod og kraft nok til ganske alene at give fire hundrede landbetjente, som stiller sig i vejen for ham, fire hundrede slag stokkeprygl?"

37

Om det mærkværdige eventyr med landpolitiet, samt om vor brave ridder Don Quijotes ustyrlige harme.

Imens Don Quijote sagde dette, var præsten i færd med at betyde landbetjentene, at Don Quijote havde en skrue løs, hvilket tydeligt viste sig i hans handlinger og tale, og at de ingen nytte kunne have af at føre denne sag videre, da de, selv om de bemægtigede sig ham og fik ham med sig, dog straks måtte frigive ham igen, fordi han var forrykt. Hertil svarede manden med arrestordren, at det ikke tilkom ham at dømme om Don Quijotes forrykthed, men blot at udføre det, hans foresatte havde befalet ham, og når han først var pågrebet, kunne de tre hundrede gange slippe ham løs, om de ville.

"Med alt det får I ham nu ikke denne gang," sagde præsten, "og såvidt jeg kan se, vil han heller ikke lade sig tage."

Og præsten forstod virkelig at tale så godt for sig, og Don Quijote at lave så mange narrestreger, at betjentene måtte have været endnu galere end han, om de ikke havde indset, hvor skoen trykkede ham. De fandt altså ikke alene for godt at slå sig til ro, men endog at optræde som fredsmæglere mellem barberen og Sancho Panza, der havde et horn i siden på hinanden og stadig stredes. Til sidst lagde betjentene sig imellem, da de dog var rettens håndhævere, og afgav som voldgiftsmænd en kendelse i sagen, hvorved begge parter blev, om ikke fornøjede, så dog på visse punkter tilfredsstillede. De byttede nemlig sadler; men ikke stigbøjle eller hovedtøj, og hvad

sagen med Mambrins hjelm angik, så gav præsten underhånden, og uden at Don Quijote vidste det, barberen otte realer for bækkenet, og denne måtte udfærdige en kvittering, hvori han også udtrykkeligt erklærede, at han ingen ret havde til videre krav fra nu af og ind til evig tid, amen.

Da nu disse to stridigheder, de betydeligste og vigtigste, var bilagt, stod der endnu blot tilbage at få tjenerne til at gå ind på, at tre af dem skulle vende hjem og en blive tilbage for at ledsage Don Luis did, hvorhen Don Fernando ville føre ham.

Den gode skæbne og milde lykke, som allerede var begyndt at bryde en lanse og rydde vanskelighederne af vejen for de elskende par og de tapre mænd i kroen, ville nu også føre sagen til ende og krone værket med et glædeligt udfald. Tjenerne var derfor vel tilfredse med alt, hvad Don Luis foreslog dem, og Doña Clara blev så fornøjet her over, at ingen kunne se hende ind i ansigtet uden at læse hendes hjertes glæde i hendes øjne. Skønt Zoraida ikke fuldkommen begreb de tildragelser, hun havde været vidne til, blev hun dog skiftevis bedrøvet og glad, alt eftersom hun iagttog disse sindsstemninger hos andre, især hos hendes kære spanier, mod hvem hun altid holdt øjnene rettede, og ved hvem hun hang med hele sin sjæl. Værten, som den gave og erstatning, præsten havde betænkt barberen med, ikke var undgået, krævede nu betaling for Don Quijotes fortæring og desuden erstatning for den skade, hans vinsække havde lidt, og den vin, der var gået til spilde, og svor en drøj ed på, at hverken Rosinante eller Sanchos æsel skulle slippe ud af kroen, førend han var betalt ind til sidste hvid. Præsten fik imidlertid alt dette ordnet, og Don Fernando betalte, skønt landsdommeren også med stor beredvillighed havde tilbudt at

lægge betalingen. Der herskede nu en sådan fred og samdrægtighed overalt, at kroen allerede for længst ikke mere mindede om uenigheden i Agramantes lejr (som Don Quijote tidligere havde sagt), men tværtimod om den ro og fred, som herskede på Octavians tid. Og det var den almindelige mening, at man alene havde hr. licentiatens gode hensigter og store veltalenhed, såvel som Don Fernandos uforlignelige gavmildhed at takke for dette.

Da Don Quijote nu så sig befriet og viklet ud af så mange stridigheder, såvel sin våbendragers som sine egne, syntes han, at det ville være bedst at fortsætte det påbegyndte togt og fuldføre det store eventyr, han var kaldet og udvalgt til. Rask besluttet gik han derfor hen og kastede sig på knæ for Dorotea, som imidlertid ikke ville tillade ham at sige et eneste ord, før han havde rejst sig op. For at adlyde hende stod han op og sagde:

"Det er et almindeligt ordsprog, dejlige frøken, at udholdenhed er moder til lykken, og i mange vanskelige tilfælde har erfaringen vist, at mellemmændenes vindskibelighed har ført en tvivlsom sag til en lykkelig ende. Men intetsteds ses dog denne sandhed tydeligere end i krigen, hvor hurtighed og årvågenhed kommer fjendens anslag i forkøbet og fanger sejren, inden modstanderne har sat sig i forsvarsstand. Alt dette anfører jeg, høje og højlovlige herskerinde, fordi det synes mig, at vor forbliven i dette slot ikke længere er os til nogen gavn, men kunne blive os til stor skade, hvad vi vel en dag kunne få at føle; thi hvem ved, om ikke Deres fjende, kæmpen, ved lønlige og hurtige spejdere allerede er underrettet om, at jeg er draget ud for at ødelægge ham, og

om han ikke ved denne tøven har fået tid og lejlighed til at forskanse sig i en eller anden uovervindelig borg eller fæstning, imod hvilken alle mine anstrengelser og min utrættelige arms styrke kun formår at udrette lidet? Altså, herskerinde, lad os, som jeg har sagt, ved vor vindskibelighed komme hans anslag i forkøbet, ufortøvet drage herfra og stole på vor gode lykke. Og vil Deres Højhed vinde denne lykke ganske således, som De har ønsket den, så er De kun så langt fjernet fra den, som jeg endnu må tøve med at træde Deres fjende under øjne."

Her tav Don Quijote, sagde ikke et ord mere og ventede ganske roligt på den dejlige prinsesses svar. Med fyrstelig mine og i en efter Don Quijotes smag indrettet stil svarede hun:

"Jeg er Dem forbunden, hr. ridder, for den iver, De viser efter at stå mig bi i min store nød! Det viser, at De er en sand ridder, der besidder en medfødt trang til at forsvare faderløse og beskytte undertrykte. Himlen give, at Deres og min attrå må opfyldes, for at De kan se, at der findes taknemmelige kvinder i verden. Min afrejse kan ske straks: jeg har ingen anden vilje end Deres. Råd over mig efter Deres egen mening og behag! Den, som en gang har overdraget Dem at beskytte sin person og lagt genoprettelsen af sit herredømme i Deres hænder, tør aldrig modsætte sig de forholdsregler, som De ifølge Deres kloge indsigt måtte træffe."

"I Herrens navn da," sagde Don Quijote, "siden det nu er således, at en dame ydmyger sig for mig, vil jeg ikke lade lejligheden slippe mig af hænde til at sætte hende på hendes fædres trone. Vi vil altså straks bryde op, for det gamle, ofte citerede ord: Kun i tøven ligger fare, ansporer allerede mit ønske efter at drage afsted. Og da Himlen aldrig har skabt og

Helvede aldrig set nogen, der kunne indjage mig skræk eller gøre mig modløs, så sadl nu Rosinante op, Sancho, læg tømmen på dit æsel og på dronningens pasgænger, og lad os tage afsked med slotsherren og disse herskaber og straks på stedet begive os herfra."

Sancho, som havde været til stede under alt dette, rystede stærkt på hovedet og sagde:

"Ak, herre, herre! Himlen hænger ikke så fuld af giger, og der er mere ondt i en lille by, end man vil være ved, siger nu jeg – dog med gunstig tilladelse af alle de kvindfolk, der bærer deres hue med ære."

"Hvad ondt kan der være selv i alle verdens store byer," sagde Don Quijote, "som der kunne gå ry af til min fortræd, din kæltring?"

"Hvis Deres Velbyrdighed gør sig vred," sagde Sancho, "holder jeg min mund og tier med det, jeg som tro våbendrager burde sige, og som en tro tjener bør fortælle sin herre."

"Sig alt, hvad du vil," svarede Don Quijote, "forudsat, at dine ord ikke går ud på at indgyde mig frygt. Men er du bange, så kan du handle derefter; jeg, som ikke er det, vil handle efter min natur."

"Nej, Gud forlade mig mine synder, det er ikke om noget sådant, det drejer sig," svarede Sancho, "men om, at jeg holder det for vist og afgjort, at denne frøken, der udgiver sig for dronning over det store rige Micomicón, lige så lidt er det, som min moder var det, for hvis hun var det, hun giver sig ud for, så næbbedes hun nok ikke med visse folk, så snart en anden vendte hovedet bort, og hun så sit snit til det."

Ved Sanchos ord blev Dorotea skarlagenrød, for det var ganske sandt, at hendes gemal, Don Fernando, nu og da havde stjålet sig til med læberne at indhøste en del af den belønning, hans ømhed fortjente. Det havde Sancho set, og det forekom ham, at en så fri opførsel snarere passede sig for en letfærdig kvinde end for en dronning over et stort rige. Imidlertid hverken ville eller kunne Dorotea svare Sancho et ord, men lod ham fortsætte med sin snak, og han sagde da:

"Jeg fortæller Dem dette, herre, for at De kan rette Dem derefter: når der, efter at vi har vandret så mange veje og stier, har døjet slemme nætter og værre dage, er en af dem, som plejer deres huld her i kroen, der vil høste frugten af vort arbejde lige for næsen af os, så er der min sandten ingen grund til, at jeg skal skynde mig med at optømme Rosinante, lægge sadel på æslet og gøre pasgængeren rede, for så må vi meget hellere roligt blive hjemme, og lad så skøgen sidde ved spinderokken, vi vil holde os til mad og drikke."

Himmel og jord, hvor forbitret blev ikke Don Quijote ved at høre sin våbendragers usømmelige tale! Ja, jeg siger, hans forbitrelse var så ustyrlig, at han med rystende stemme, stammende tunge og lynende øjne råbte:

"Oh, din kæltring, din tølper, din frække dumrian! Din tåbelige, tvetungede, forvovne, skamløse bagtaler! Slige ord drister du dig til at fremkomme med i min og disse høje damers nærværelse? Slige skændige og formastelige ting har du turdet sætte dig i dit forvildede hoved? Gå fra mine øjne, du naturens uhyre, løgnens oplagssted, ondskabens arsenal, skurkestregers møddinggrube, opfinder af nederdrægtigheder, forkynder af tåbelige dumheder, fjende af den ærbødighed, der

skyldes kongelige personer! Gå, siger jeg, og kom aldrig mere for mit åsyn, under straf af min vrede!"

Og med disse ord trak han brynene sammen, pustede kinderne op, så sig om til alle sider og stampede drabeligt i jorden med den højre fod, alt sammen tegn på den forbitrelse, der kogte i hans indre. Ved disse ord og rasende lader blev Sancho så nedslået og forknyt, at det ville have været ham en glæde, om jorden i samme øjeblik havde åbnet sig under hans fødder og opslugt ham. Han vidste ikke noget bedre at gøre end at vende ryggen til og unddrage sig sin herres forbitrede åsyn. Men den forstandige Dorotea, som allerede kendte Don Quijotes sindelag ud og ind, sagde for at stille hans vrede:

"Bliv ikke fortørnet, hr. ridder af den bedrøvelige skikkelse, over de urimeligheder, Deres tro våbendrager er fremkommet med, for det var jo tænkeligt, at han ikke har sagt det uden grund. Ej heller kan man mistænke hans sunde forstand og kristelige samvittighed for at ville føre falsk vidnesbyrd imod nogen. Altså kan man vel med vished antage og bør ingenlunde tvivle om, at da alting i dette slot, som De selv siger, hr. ridder, går for sig ved trylleri, så kunne det vel være, at Sancho under sådan djævelsk påvirkning har set det, som han foregiver at have set, og som ville være så ærekrænkende for mig."

"Ved den almægtige Gud," sagde Don Quijote, "Deres Højhed har truffet sømmet på hovedet, og Sancho, den synder, må have haft onde syner, der har vist ham noget, som det var umuligt at se på anden måde end ved trylleri, for den ulykkeliges ærlighed og uskyldighed gør mig forvisset om, at han ikke ville være i stand til at pådigte nogen det mindste."

"Således er det, og således må det være," sagde Don Fernando, "og derfor, hr. Don Quijote, må De tilgive ham og atter optage ham i Deres nåde, *sicut erat in principio*, førend sådanne syner forvildede hans hjerne."

Don Quijote svarede, at han tilgav ham, hvorpå præsten hentede Sancho, som meget ydmyg trådte frem, faldt på knæ og bad sin herre om hans hånd; ridderen rakte ham den, og efter at han havde ladet Sancho kysse den, gav han ham sin velsignelse og sagde:

"Nu er du vel endelig, min søn Sancho, blevet overbevist om sandheden af det, som jeg så ofte har sagt dig, nemlig at alt, hvad der foregår i dette slot, sker ved trolddom."

"Ja, det tror jeg også," sagde Sancho, "alt, undtagen himmelsprætningen, som virkelig gik ganske naturligt til."

"Tro aldrig det," sagde Don Quijote, "for om så havde været, ville jeg have hævnet dig, ja, selv nu ville jeg gøre det. Men hverken dengang eller nu kunne jeg det, og ej heller så jeg nogen, på hvem jeg kunne hævne din forsmædelse."

De tilstedeværende ønskede alle at vide, hvorledes det hang sammen med denne himmelsprætning, og kromanden fortalte dem om Sancho Panzas luftfart med alle omstændigheder, selv de mindste. Herover lo de alle meget, og lige så meget ville Sancho have ærgret sig, om ikke hans herre på ny havde forsikret ham, at det hele havde været lutter trolderi. Imidlertid gik Sanchos enfold dog aldrig så vidt, at han ikke skulle have anset det for ren og uigendrivelig sandhed, uden nogen som helst tilsætning af sansebedrag, at han var blevet himmelsprættet af folk med kød og blod, og ikke af indbildte

væsener og skygger, således som hans herre troede og gentagne gange havde forsikret.

Hele det fornemme selskab havde allerede tilbragt to dage i kroen. Da det nu endelig forekom dem at være på tide at fortsætte rejsen, og den skønne Dorotea og Don Fernando ikke ville umage sig med at følge Don Quijote tilbage til hans landsby og i denne hensigt gennemføre planen om dronning Micomicónas befrielse, så traf man den ordning, at præsten og barberen skulle tage ham med hjem, som de ønskede, og der søge at få ham helbredet for hans galskab. Medens dette blev sat i værk, havde Don Quijote kastet sig på sin seng for at hvile efter de udståede besværligheder. Det anslag, man havde udtænkt, bestod deri, at man for at bringe ham hjem ville betjene sig af en oksekarre, der netop kom forbi. Til den ende blev der forfærdiget et bur med et tykt trægitter, så stort og rummeligt, at Don Quijote bekvemt kunne få plads i det. Don Fernando og hans ledsagere, Don Luis' tjenere og landbetjentene, tillige med med kromanden havde alle efter præstens anordning tilhyllet deres ansigter og forklædt sig, hver på sin måde, for at de i Don Quijotes øjne kunne synes at være ganske andre folk end de, han hidtil havde set i kroen. Derpå trådte de ganske sagte og under den dybeste tavshed ind i det kammer, hvor Don Quijote sov; de nærmede sig ham (der sov helt ubekymret og anså sig tryg for sådan en behandling), greb ham med al deres kraft og bandt hans hænder og fødder så fast, at han, da han forskrækket fo'r op af søvne, hverken kunne røre sig eller vende sig eller foretage sig noget som helst andet end at falde i den største forundring og åndeløs stirre på de sælsomme skikkelser, han var omgivet af. Straks fik hans aldrig

hvilende, vanvittige indbildningskraft ham til at tro, at alle de, han så, var spøgelserne i dette forheksede slot, og at han også selv uden tvivl allerede måtte være forhekset, da han hverken kunne røre sig eller forsvare sig – ganske således som præsten, der var opfinderen af hele dette anslag, havde forestillet sig det. Sancho var den eneste af de tilstedeværende, som havde beholdt sin sunde forstand og sin egen skikkelse, og skønt der kun manglede lidt i, at han var lige så sindssyg som sin herre, genkendte han dog alle de forklædte skikkelser. Men han turde ikke lukke munden op, førend han havde set, hvor det ville bære hen med hans bundne og fangne herre, der heller ikke talte et ord, men spændt ventede på, hvilket udfald denne ulykkelige begivenhed ville få. Den fik det udfald, at buret blev bragt ind og, efter at Don Quijote var blevet lagt deri, naglet til med så stærke søm, at det ikke ville være let at bryde op. Derpå tog de det på skuldrene, og idet de gik ud af kammeret med ham, hørtes en hul og rædsom røst, så rædsom, som barberen (ikke ham med æselsadlen, men den anden) kunne frembringe den, og denne stemme råbte:

"Oh, ridder af den bedrøvelige skikkelse, lad ikke det fangenskab, hvori du befinder dig, volde dig smerte, for det må være således, for at du desto hastigere kan fuldføre det eventyr, hvortil dit dristige mod har bevæget dig. Men det vil blive fuldbyrdet, når den fnysende manchanske løve og den hvide tobosiske due skal dele leje, efter først begge at have bøjet deres stolte nakker under ægteskabets milde åg. Af denne uhørte forbindelse skal der træde kække løveunger frem for dagen, der lige som deres heltemodige fader skal vide at bruge kløerne. Og dette skal ske, endnu før den flygtende nymfes forfølger på sin

hurtige, naturbestemte rundrejse tvende gange har gennemvandret de strålende stjernebilleders kreds. Og du, den ædleste og lydigste våbendrager, der nogen sinde har gjordet sværd ved lænd, båret skæg på hagen og haft luft i næseborene, bliv ikke mistrøstig ved at se det vandrende ridderskabs krone rives bort for dine øjne, for såfremt det behager verdens styrer, vil du inden stakket tid se dig ophøjet til slig ære og værdighed, at du ikke skal kunne kende dig selv, og i de løfter, din redelige herre har givet dig, vil du ikke se dig bedraget. På den vise troldkvinde Mentironianas (løgnhals) vegne forsikrer jeg dig, at din løn vil blive dig udbetalt, således som kendsgerningerne vil udvise det. Følg derfor din tapre, nu fortryllede herres spor, for det sømmer sig, at du drager med ham derhen, hvor I begge vil finde eders rejses mål. Og da det ikke er mig tilladt at åbenbare eder mere, så være Gud med eder. Jeg vender tilbage derhen, hvor fra jeg kom."

Da han nåede til slutningen af denne spådom, lagde han en sådan kraft i sin stemme og lod den derpå synke ned til så blid en tone, at endog de, som var medvidere i bedrageriet, næsten troede, at det var sandhed, hvad de hørte. Don Quijote følte sig meget trøstet ved denne spådom, for han forstod straks meningen med den fra først til sidst og så, at den lovede ham, at han i et helligt og uopløseligt ægteskab skulle forenes med sin elskede Dulcinea af Toboso, af hvis lykkelige skød løveungerne, nemlig hans sønner, skulle udgå til evigvarende ære for La Mancha. I fast og uomstødelig tro på dette løftede han sin røst, drog et dybt suk og sagde:

"O du, hvem du end er, der har forkyndt mig så meget held, jeg beder dig om på mine vegne at begære af den vise

troldmand, der tager vare på mine sager, at han ikke vil lade mig omkomme i dette fængsel, hvori jeg nu slæbes bort, førend jeg har set så herlige og uforlignelige løfter opfyldte som de, der er blevet givet mig her. Thi når det sker, vil jeg anse fængslets trængsler for en ære, de lænker, der binder mig, for en husvalelse og det leje, jeg hviler på, ikke for en hård slagmark, men for et blødt sovested og en lyksalig brudeseng. Og hvad det angår at trøste Sancho Panza, så har jeg den tillid til hans trofaste hjerte og redelige handlemåde, at han hverken vil forlade mig i lykke eller ulykke, for hvis enten hans eller min umilde skæbne skulle hindre mig i at give ham den ø, jeg har lovet ham, eller noget andet af samme værdi, så vil han i det mindste ikke gå tabt af sin løn, for i mit testamente, som allerede er gjort, har jeg bestemt, hvad der skal gives ham, selv om det ikke svarer til hans mange og tro tjenester, men kun til mine ringe evner."

Sancho Panza bøjede sig meget høfligt ned og kyssede begge hans hænder, eftersom han ikke kunne kysse den ene, fordi de var bundet sammen. Hvor på spøgelserne straks tog buret på skuldrene og anbragte det på oksekarren.

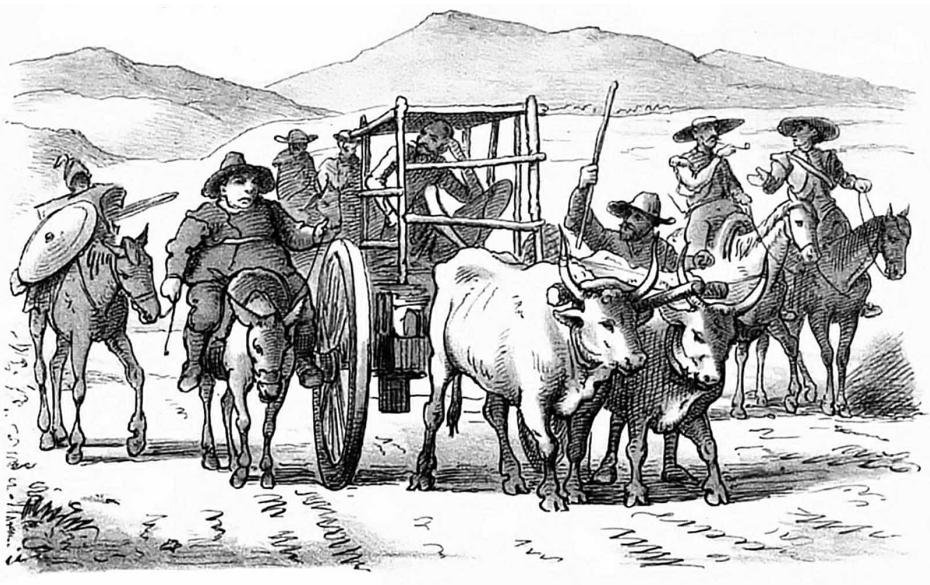

Don Quijote i buret.

38

Om den forunderlige måde, hvorpå Don Quijote blev fortryllet, og andre mindeværdige begivenheder.

Da Don Quijote så sig indespærret og sat på karren på sådan vis, sagde han:

"Mange og meget dybsindige historier har jeg læst om vandrende riddere, men aldrig har jeg læst, hørt eller set, at fortryllede riddere blev ført afsted på denne måde, og så langsomt, som disse dovne og sendrægtige dyr lover det, for man plejer altid at føre dem gennem luften med ubeskrivelig hurtighed, indhyllede i en mørk sky, eller på en ildvogn, eller måske på en hippogrif eller et andet lignende udyr, men at man nu fører mig, *mig* af sted på en oksekarre, ved Gud, det får min forstand til at stå stille! Men måske har ridderskabet og troldmændene i vore tider lagt sig efter andre metoder end i gamle dage, og da jeg indenfor ridderskabet er en nybegynder her i verden og den første, der har genopvakt det eventyrsøgende ridderskabs allerede glemte orden, så kunne det jo være, at der for nylig er opfundet andre arter af fortryllelse og andre måder at føre de fortryllede riddere afsted på. Hvad mener du om det, min søn Sancho?"

"Jeg ved ikke, hvad jeg mener," svarede Sancho, "for jeg er ikke så belæst som Deres Velbyrdighed i de vandrende ridderes bøger og skrifter, men hvorom alting er, så tør jeg bevidne og besværge, at de spøgelser, som omgiver os her, ikke er rigtige spøgelser. Der er ingen, som rigtigt kan tro på dem."

"Tro på dem? Du almægtige Gud! Hvor kan man tro på dem, når det er lutter onde ånder, som kun tilsyneladende har iført sig legemer for at komme her og spille os disse puds og sætte mig i denne tilstand? Vil du overbevise dig om det, så ræk hånden ud og føl på dem, og du skal se, at du griber i den blotte luft, at de ingen krop har og kun *synes* at være til."

"Ved Gud, herre," sagde Sancho, "jeg har allerede befølt dem, og den djævel, der vimser så meget omkring her, er ret vel ved magt og har endnu en anden egenskab, der er meget forskellig fra dem, jeg har hørt sige, at djævlene besidder. For efter rygtet skal de alle stinke af svovl og andre fæle dunster, men han her lugter af ambra på en halv mils afstand."

Dermed hentydede han til Don Fernando, som, da han var så fornem en herre, måske nok udbredte den duft, Sancho havde nævnt.

"Det skal du ikke undre dig over, ven Sancho," sagde Don Quijote, "for du må vide, at djævlene forstår sig på såre mange ting, og selv om de skulle føre dunster med sig, så lugter de dog ikke selv af noget, da de er ånder, og hvis de lugter, kan det ikke være af noget godt, men kun af onde og stinkende ting. Årsagen dertil er, at da de overalt, hvor de kommer, fører Helvede med sig i deres indre og ikke kan finde mindste lindring i deres pinsler, så er det heller ikke muligt, at de kan lugte af noget godt, fordi god lugt er noget glædeligt og behageligt. Synes du altså, at den djævel, du taler om, lugter af ambra, så må du enten tage fejl, eller han vil bedrage dig og forlede dig til ikke at anse ham for en djævel."

Således talte herre og tjener med hinanden, og Don Fernando og Cardenio blev bange for, at Sancho helt skulle

gennemskue deres list, da han allerede var kommet på sporet. De besluttede derfor at fremskynde afrejsen, kaldte kromanden til side og befalede ham at optømme Rosinante og lægge sadlen på Sanchos æsel. Det gjorde han så hurtigt som muligt, og imidlertid havde præsten truffet aftale med landbetjentene om, at de skulle ledsage ham til hans landsby, for hvilken tjeneste han lovede dem en vis sum om dagen. Cardenio hang spyddet på den ene side af Rosinantes sadel og barberbækkenet på den anden og befalede ved tegn Sancho at sætte sig på sit æsel og føre Rosinante ved tømmen. På hver side af karren stillede han en af landbetjentene med deres musketter.

Men før karren satte sig i bevægelse, kom krokonen, hendes datter og Maritornes ud og anstillede sig, som om de græd over Don Quijotes uheld. Han sagde til dem:

"Græd ikke, mine kære damer! Alle de, som udøver det kald, jeg udøver, er udsat for slige vanheld, og hvis disse trængsler ikke overgik mig, ville jeg ikke kunne anse mig for nogen navnkundig vandrende ridder, for slige ting tilstøder aldrig riddere, der kun har indlagt sig et mådeligt navn og rygte, såsom ingen på jorden bekymrer sig om dem. Dette er kun de tapres lod, som ved deres dyd og mandighed vækker misundelse hos mange fyrster og talrige andre riddere, hvorfor disse også ved onde midler søger at udrydde de gode. Men alligevel er dyden i sig selv så mægtig, at den på trods af al den trolddomskunst, som magiens første opfinder Zoroaster forstod sig på, vil fremtræde sejrrig af alle farer og udbrede sit lys over verden, som solen breder sit over himlen. Tilgiv mig, dejlige damer, hvis jeg måske af uagtsomhed har voldt dem nogen misfornøjelse, for med vilje og vidende gør jeg det aldrig

mod nogen, og bed Gud befri mig af dette fængsel, hvori en eller anden fjendtligsindet troldmand har bragt mig, for slipper jeg ud herfra, så skal de gunstbevisninger, jeg har nydt i dette slot, aldrig gå mig af minde, for at jeg kan vise mig taknemmelig, gengælde dem med tjenester og belønne Dem således, som De fortjener det."

Mens dette gik for sig mellem slottets damer og Don Quijote, tog præsten og barberen afsked med Don Fernando og hans ledsagere, kaptajnen, dennes broder, landsdommeren og alle de fornøjede damer, men i særdeleshed med Dorotea og Lucinda. De omfavnede hinanden og blev enige om gensidigt at give hinanden efterretning om deres skæbne. Don Fernando sagde præsten, hvorhen han skulle skrive til ham for at lade ham vide, hvorledes det gik med Don Quijote, og forsikrede ham, at intet ville volde ham større fornøjelse end at høre om dette. Han på sin side ville til gengæld underrette ham om alt, hvad der efter hans mening kunne fornøje ham, såvel om hans eget bryllup som om Zoraidas dåb, om hvorledes det gik Don Luis, samt om Lucindas tilbagevenden til sin familie. Præsten lovede at udføre alle de hverv, de havde pålagt ham, med største omhyggelighed. De omfavnede endnu en gang hinanden og vekslede for anden gang løfter om trofast venskab. Nu satte såvel præsten som hans ven barberen sig til hest, begge med masker for ansigtet, for at de ikke straks skulle blive genkendt af Don Quijote, og begyndte at trave afsted bag ved karren. Den orden, de drog frem i, var følgende; Først kom karren, der førtes af øksnedriveren, på begge sider af den holdt sig, som jeg har sagt, landbetjentene med deres musketter, straks derefter kom Sancho Panza på sit æsel førende Rosinante ved tømmen, og

endelig sluttedes troppen af præsten og barberen med tilhyllede ansigter og ridende med alvorlig og rolig holdning på to mægtige muldyr. Man kom kun langsomt frem, da farten måtte rette sig efter oksernes trevne gang. Don Quijote sad i sit bur med hænderne sammenbundne og fødderne strakt ud og hældede sig til gitterværket, så tavs og tålmodig, som om han ikke havde været et menneske af kød og ben, men en billedstøtte af sten. Og således tilbagelagde de, stadig i tavshed og magelig gangart, et par mils vej, hvorpå de kom til en dal, som syntes øksnedriveren egnet til middagshvil og til at lade okserne græsse. Men da dette blev meddelt præsten, mente barberen, at de skulle drage lidt videre frem, fordi han vidste, at der neden for et bjerg, som man kunne se derfra, lå en dal med langt bedre og rigeligere græsning, end der fandtes her. Barberens forslag blev antaget, og man fortsatte altså rejsen.

Præsten vendte derpå hovedet og så, at der bag dem kom seks-syv personer til hest, statelige, velklædte folk, som hurtigt indhentede dem, for de rejste ikke med et oksespands trevenhed og dorskhed, men som folk, der sad på domherrers muldyr og længtes efter snart at holde middagsrast i den kro, som sås ikke fuldt en mil derfra. De ilende nåede de nølende, de hilste meget høfligt på hinanden, og en af de nyankomne, der, for at sige det kort, var en domherre fra Toledo og de andres husbond, kunne, da han fik øje på det velordnede tog med kærren, landbetjentene, Sancho, Rosinante, præsten og barberen, men først og fremmest den indespærrede og bundne Don Quijote, ikke bare sig for at spørge, hvad det skulle betyde, at man førte denne mand afsted på en sådan måde, skønt han ved at se betjentenes kendetegn allerede havde draget den

slutning, at det måtte være en morderisk landevejsrøver eller en anden grov misdæder, der fik sin fortjente straf af den hellige hermandat. Den af betjentene, til hvem han rettede sit spørgsmål, svarede ham:

"Hvad årsagen er til, at denne ridder føres afsted på en sådan måde, må han selv sige Dem, herre, for vi ved det ikke."

Don Quijote hørte denne samtale og sagde:

"Er Deres Velbyrdigheder, mine herrer riddere, måske belæste, og besidder De kendskab til det vandrende ridderskab? For gør De det, vil jeg meddele Dem min sørgelige skæbne, men gør De det ikke, er det ikke til nogen nytte, at jeg trætter mig ved at fortælle Dem om det."

Imidlertid var præsten og barberen, der havde set, at de rejsende indlod sig i samtale med Don Quijote, allerede kommet til for at kunne svare på en sådan måde, at deres listige plan ikke blev røbet. Don Quijotes ytring besvarede domherren således:

"Sandelig, kære ven, om jeg ikke kender mere til ridderbøgerne end til Villalpandos Summulæ. Hvis det altså kun kommer an på det, så kan De med sjælsro meddele mig alt, hvad De vil."

"I Guds navn da," sagde Don Quijote, "når det forholder sig således, så må De vide, hr. ridder, at jeg fortryllet føres afsted på denne kærre som følge af nogle onde troldmænds misundelse og rænker, for dyden bliver langt mere forfulgt af de onde end elsket af de gode. Jeg er en vandrende ridder, og tilmed ikke af dem, hvis navn gudinden Fama aldrig har kunnet overtale sig til at forevige, men en af dem, som til trods og harme for misundelsen, for alle Persiens magere, Indiens

brahmaner og Etiopiens gymnosofister, har vidst at indskrive sit navn i udødelighedens tempel for i de kommende århundreder at tjene til et eksempel og forbillede, hvoraf de vandrende riddere kan se, hvilke fodspor de bør træde i, såfremt de vil nå våbenhåndværkets højeste ære og tinde."

"Det er sandhed, hvad hr. Don Quijote af Mancha der siger," sagde nu præsten, "det er ikke ved egen skyld og brøde, at han fortryllet føres afsted på denne karre, men på grund af det onde sindelag hos de andre, hvem dyd opirrer og tapperhed forbitrer. Denne mand, min herre, er ridderen af den bedrøvelige skikkelse, som De sagtens allerede har hørt omtale, og hvis tapre gerninger og store bedrifter skal indgraveres i det hårde metal og foreviges i marmor, hvor meget misundelsen så end vil anstrenge sig for at fordunkle dem og ondskaben for at trænge dem tilbage i forglemmelsens mørke."

Da domherren hørte både den indespærrede og den frie tale i en og samme stil, signede og korsede han sig af lutter forundring og vidste ikke, hvad han skulle tro om det, der var hændt ham, og hans ledsagere var ikke mindre forundrede.

Sancho Panza, der havde nærmet sig for at høre samtalen og for at bringe alting i rigtighed, sagde derpå:

"Enten De, mine herrer, nu vil tage det vel eller ilde op, så siger jeg, at min herre, Don Quijote, er lige så meget forhekset som min moder. Han har sin fulde fornuft, han spiser og drikker og besørger sin nødtørft som andre mennesker, og som han gjorde i går, førend man spærrede ham inde i buret. Og når det forholder sig således, hvem skulle så kunne bilde mig ind, at han er forgjort? For jeg har hørt mange mennesker sige, at de fortryllede hverken spiser, sover eller taler, men min herre

derimod – hvis man ikke stopper ham, så snakker han mere end tredive prokuratorer."

Der på vendte han sig til præsten, så skarpt på ham og fortsatte:

"Ak, hr. licentiat, hr. licentiat! Tænkte Deres Velbyrdighed, at jeg ikke kendte Dem? Tror De, at jeg ikke forstår og gætter, hvad meningen er med disse nye fortryllelser? Godt, så skal De vide, at jeg kender Dem, hvor meget De end tilhyller Deres ansigt, og erfare, at jeg forstår Dem, hvor godt De end måtte skjule Deres tanker. Kort sagt, hvor misundelsen hersker, kan dyden ikke bo, og hvor gerrighed er dørvogter, lukkes gavmildhed ude. Gid fanden fare med alt sligt! For hvis Deres velærværdighed ikke havde blandet Dem i sagen, så ville den time allerede være oprundet, da min herre var blevet gift med prinsesse Micomicóna, og jeg ville i det mindste have været greve, for ringere løn kunne jeg ikke vente af min herres, ridderen af den bedrøvelige skikkelses gavmildhed så vel som af de vigtige tjenester, jeg har ydet ham. Men nu mærker jeg nok, at det er sandhed, hvad der siges, at lykkens hjul drejer sig hurtigere end et møllehjul, og at den, som i går var oven på, i dag ligger på jorden. Det gør mig mest ondt for min kone og mine børn, som venter at se deres fader holde sit indtog som statholder eller vicekonge over en eller anden ø eller et rige, og nu skal se ham komme som en staldkarl. Alt, hvad jeg her har sagt, har intet andet formål end indstændigt at bede Dem, hr. licentiat, gøre Dem en samvittighed af, at De, vor sjælehyrde, behandler min herre så slet. Og se Dem vel for, at Gud ikke i den anden verden kræver Dem til regnskab for denne fængsling af min herre, og at De ikke kommer til at stå til ansvar for, at min herre i den tid,

da De holder ham indespærret, har måttet undlade at redde så mange ulykkelige og udføre så mange gode gerninger."

"Ej, ej, flammen flakker, lyset må snydes!" sagde derpå barberen, "I hører altså til samme broderskab som Jeres herre, min gode Sancho? Så sandt Gud lever, jeg ser den tid komme, da I skal holde ham ved selskab i buret og må fortrylles ganske som han, fordi I slægter ham og hans ridderskab på! I en ulykkelig stund har I sat eder den attråede ø i hovedet, og til eders uheld går I svanger med eders herres løfter."

"Jeg er ikke besvangret af nogen," sagde Sancho, "og heller ikke er jeg den mand, der vil lade sig besvangre, om det så var af kongen selv. Skønt jeg er fattig, er jeg dog en gammel kristen, og ingen har noget at kræve hos mig. Attrår jeg en ø, så attrår andre det, som værre er. Enhver er sine gerningers søn, og jeg behøver blot at være et menneske for at kunne bringe det så vidt, at jeg bliver pave, endsige statholder på en ø, så meget mere som min herre kan erobre så mange af dem, at han ikke ved, hvem han skal forære dem til, Deres Velbyrdighed. Hr. barberen må derfor passe på, hvad Deres mund siger, for skægget gør ikke manden, og der er lige godt forskel på Per og Poul. Det siger jeg Dem, fordi vi alle sammen kender hinanden, og til mig skal man ikke komme med falske terninger, men hvor vidt det strækker sig med min herres fortryllelse, må Gud bedst vide. Vi vil lade det stå ved sit værd, for jo mere man rager i det, jo værre stinker det."

Barberen ville ikke give Sancho noget svar, for at han ikke ved sine enfoldige ytringer skulle forråde alt det, som han og præsten gjorde sig så megen ulejlighed for at skjule. Drevet af samme frygt havde præsten sagt til domherren, at hvis han ville

ride lidt forud med ham, skulle han åbenbare ham hemmeligheden med buret, sammen med andre ting, der ville fornøje ham. Det gjorde da domherren og hans tjenere, og både han og de hørte med stor opmærksomhed på det, som præsten fortalte dem om Don Quijotes tænkemåde, levned, galskab og sædvaner ved kort at gøre rede for årsagen og oprindelsen til hans afsindighed, sammen med hele hans historie ind til det tidspunkt, da han blev spærret inde i buret, og endelig om deres forsæt, at bringe ham til hans hjem for at se, om der ikke fandtes noget middel til at helbrede ham for hans forrykthed.

Domherren og hans folk undrede sig på ny over Don Quijotes sælsomme historie, og da de havde hørt den til ende, sagde domherren:

"Jeg for min del, hr. licentiat, er sandelig overbevist om, at de såkaldte ridderbøger er meget farlige og skadelige, og skønt jeg selv, forledt af lediggang og forkert rettet læselyst har gennemløbet begyndelsen af næsten alle dem, der foreligger trykte, har jeg dog aldrig kunnet bekvemme mig til at læse en fra begyndelsen til enden, fordi det forekommer mig, at de så godt som alle er af samme indhold, og at når man har læst en, har man læst dem alle. Efter min anskuelse står denne art forfatterskab eller digtning endog langt under disse milesiske eventyr, som består af de ravgaleste fortællinger, der kun har til hensigt at more og ikke belære, i modsætning til de æsopiske fabler, der såvel morer som belærer. Men selv om nu sådanne bøgers hele øjemed er at behage, så er det mig umuligt at begribe, hvorledes dette mål kan nås, eftersom de er fulde af så mange skrækkelige urimeligheder; thi det behag, sjælen skal nyde, skal den kun føle på grund af skønheden og det rigtige

forhold mellem alle enkeltheder i de ting, som ved umiddelbar betragtning eller af indbildningskraften føres frem for den, og alt, hvorved der er hæslighed eller misforhold, kan slet ikke vække nogen fornøjelse hos os. Men hvilken skønhed eller hvilket forhold mellem de enkelte dele og helheden kan der vel findes i en bog eller et eventyr, hvor en ung dreng på seksten år hugger løs på en tårnhøj kæmpe og kløver ham midt igennem, som om han var af sukkerdej? Og hvad skal man sige, når der skal skildres et slag, efter at det først er fortalt, at fjendens hær består af en million stridbare mænd? Hvis der imod dem ikke står andre end bogens helt, så skal vi senere, hvor nødigt vi end vil, tvinges til at anse det for sandt, at denne ridder ene og alene ved sin arms vælde har vundet sejr over dem. Og dernæst, hvad skal man mene om den letsindige beredvillighed, hvormed en dronning eller arving til et kejserrige kaster sig i armene på en vandrende, hende ganske ubekendt ridder? Hvem, om han da ikke er ganske rå og udannet, kan finde behag i at læse om, hvorledes et stort tårn fuldt af riddere skrider frem over havet, som sejlede det for en gunstig vind, og i dag ved solnedgang er i Lombardiet, i morgen ved daggry enten i præsten Johannes af Indiens lande, eller i andre, som hverken Ptolemæus har opdaget eller Marco Polo har set? Vil nu nogen indvende, at de, som forfatter sådanne bøger, kun nedskriver dem som opdigtede historier, og at de som følge deraf ikke er forpligtede til at holde på rimelighed og streng sandhed, så svarer jeg, at jo mere det opdigtede ligner sandhed, jo bedre er det, og jo mere sandsynligt og muligt det indeholder, jo mere behager det. Digteren må formæle sig med læserens ånd, hvilket atter vil sige, at man må forme det opdigtede således, at det umulige

bliver forståeligt, det alt for høje jævnet, og sjælene sat i en sådan spænding, besnærede, henrevne og grebne, at forundring og fornøjelse stadig holder skridt med hinanden. Og alt dette kan slet ikke lade sig gøre, så længe forfatteren holder sig fjernt fra sandsynlighed og efterligning af naturen, hvori en bogs fuldkommenhed består. Jeg har aldrig set en ridderbog, hvis fabel dannede et enigt hele med alle dens lemmer, således at midten svarede til begyndelsen, og slutningen til begyndelsen og midten. Tværtimod sammenflikker de handlingen af så mange lemmer, at det ser ud, som om det snarere havde været deres agt at danne en chimæra eller et andet unaturligt uhyre end en velproportioneret figur. Desuden er deres stil hård, de skildrede bedrifter usandsynlige, elskovseventyrene utugtige og omgangstonen plump, slagskildringerne for vidtløftige, samtalerne tåbelige, rejserne urimelige. Kort sagt, de savner ethvert spor af kunstforstand og fortjener af den grund at udstødes af det kristelige samfund som unyttige mennesker."

Præsten hørte på ham med stor opmærksomhed, og det forekom ham, at domherren var en meget fornuftig mand og havde ret i alt, hvad han forebragte, hvilket han også sagde ham, såvel som at han var af ganske samme mening som han og anså ridderbøgerne for så skadelige og fordærvelige, at han havde brændt alle Don Quijotes, der udgjorde et ikke ringe antal. Derpå fortalte han ham om den store undersøgelse, han havde anstillet over bøgerne, hvilke af dem der var blevet dømt til ilden, og hvilke der var blevet benådet med livet. Herover lo domherren ikke så lidt og svarede, at trods alt det onde, han havde sagt om ridderbøgerne, var der dog en god ting ved dem,

nemlig at deres emne var af en sådan art, at de altid gav et godt hoved anledning til at vise sit talent, for de frembød en vid, åben mark, over hvilken pennen kunne glide hen uden mindste hindring for at beskrive skibbrud, storme på havet, tvekampe og feltslag; for at skildre en tapper feltherre med alle de egenskaber, der kræves for at blive en sådan. Hvorledes han viser sig forsigtig, kommer sine fjenders listige planer i forkøbet, ved sin veltalenhed forstår at opmuntre soldaterne eller afholde dem fra det, som er skadeligt, er viis i råd, hurtig til dåd og lige mandig og beslutsom, hvad enten det gælder at vente eller at angribe, for snart at fremstille en ynkværdig og smertelig begivenhed, snart en glædelig og uventet hændelse; her tegne en dejlig, dydig, forstandig og anstandsfuld dame, dér en ridder fuld af kristeligt heltemod og høvisk optræden, her derimod en rå og pralende barbar, et andet sted en venlig, tapper, omsorgsfuld fyrste, undersåtternes troskab og hengivenhed, herskernes storsind og gavmildhed. Snart kunne forfatteren vise sig som en stjernetyder, snart som en mester i jordbeskrivelse, snart som musiker og snart som statsmand, ja, havde han lyst til det, kunne han vel endog få lejlighed til at vise sig som necromant. Han kunne fremstille Ulysses' snedighed og Achilles' kækhed, Hectors ulykke, Sinons forræderi, Euryalus' venskab, Alexanders højmodighed, Cæsars mod, Trajans mildhed og retsindighed, Zopyrus' troskab, Catos forsigtighed, kort sagt alle de handlinger, som kunne gøre en berømt mand fuldkommen, idet han snart nedlagde dem alle i en helt, snart fordelte dem på mange. Skete nu dette i en behagelig og flydende stil og med sindrig opfindsomhed, der så vidt muligt bar sandhedens stempel, så ville han uden tvivl

væve et væv dannet af mangehånde henrivende, yndefulde sammenslyngninger, som, når det først var blevet tilendebragt, ville udvise en sådan fuldkommenhed og skønhed, at det måtte nå alle gode bøgers højeste mål, nemlig at fornøje og samtidig belære, som han allerede havde bemærket. Thi disse bøgers ubundne skrivemåde gav en forfatter frihed og plads til at vise sig som episk, lyrisk, tragisk og komisk digter, i hele den mangesidethed, som rummedes indenfor poesiens og veltalenhedens søde og behagelige kunst, for et episk digt kunne lige så vel skrives i prosa som i vers.

39

Hvori domherren fortsætter sin tale om ridderbøgerne, og andre ting, der er en så åndfuld herre værdige.

"Deri har Deres Velbyrdighed hr. domherren ganske ret," sagde præsten, "så meget mere dadel fortjener de, som hidtil har forfattet sådanne bøger, eftersom de aldrig har benyttet sig af fornuftigt overlæg eller af den kunst og de regler, hvoraf de kunne lade sig lede for således at vinde berømmelse ved prosa, ganske som de to fyrster indenfor den græske og den latinske digtning har gjort det ved vers."

"Jeg i det mindste," svarede domherren, "har en gang følt mig fristet til at skrive en ridderbog, hvori alle de regler, jeg har anført, skulle være overholdt. Og når jeg skal være ærlig, har jeg allerede mere end hundrede ark liggende færdigskrevne, som jeg for at prøve, om deres værd svarede til mit eget skøn, har meddelt adskillige mænd, der er meget hengivne til læsning af denne art bøger, såvel lærde og kyndige som udannede og indskrænkede, der kun har sans for fornøjelsen ved at høre opdigtet tøjeri, og de har hos dem alle fundet forønsket bifald. Men alligevel har jeg ikke villet fortsætte værket, dels fordi jeg syntes, at det ikke rigtig passede for mit kald, dels også fordi jeg indså, at antallet af tosser er langt større end tallet på de forstandige, og fordi jeg – såsom det er bedre at roses af nogle få indsigtsfulde end at bespottes af mange dumme – ikke vil underkaste mig den indbildske mængdes uklare dom, og det er jo dog særlig den store hob, der læser sådanne bøger. Men det,

som fornemmelig tog mig arbejdet ud af hånden, ja, bragte mig på den tanke fuldstændig at lade det fare, var en betragtning, jeg anstillede for mig selv i anledning af de komedier, der opføres nu om dage. Jeg sagde nemlig til mig selv, når disse stykker, der for tiden er på mode, såvel de opdigtede som de, hvis stof er taget fra historien, alle eller dog for størstedelen tydeligvis er lutter urimeligt tøjeri og hverken har hoved eller hale. Når mængden alligevel påhører dem med fornøjelse, belønner dem med bifald og anser dem for gode stykker, skønt de er meget langt fra at være det; når de forfattere, der skriver dem, og skuespillerne, der opfører dem, siger, at de må være således, fordi mængden vil have dem sådan og ikke anderledes; når de komedier, der har en plan og en sammenhængende handling, der udvikler sig således, som kunsten forlanger det, kun er til for en tre – fire kendere, mens hele det øvrige publikum er ganske uden forståelse af den kunst, hvormed de er udarbejdet, og når det følgelig er meget bedre for såvel forfatterne som de spillende at fortjene deres brød ved at følge hobens smag end at høste ros hos et fåtal, så vil det rimeligvis til sidst gå min bog på samme måde, efter at jeg har svedt angstens sved for at overholde alle de fornævnte regler, og til slut vil jeg komme til at spille rollen som skrædderen på hjørnet, der syede bukserne gratis og gav tråden med på købet. Og skønt jeg flere gange har søgt at overbevise skuespillerne om, at de tager fejl, og at de ville lokke flere tilskuere til og indlægge sig større ære ved at opføre komedier, der var udarbejdet efter kunstens regler, end sådanne stykker fulde af modsigelser og urimeligheder, så holder de dog så fast ved deres overbevisning, og den er så indgroet hos dem, at hverken

fornuftig overvejelse eller indlysende kendsgerninger ville være i stand til at få dem bort derfra. Jeg erindrer endnu, at jeg en dag til en af disse stivnakker sagde: Sig mig en gang, Deres Velbyrdighed, mindes De ikke, at der for nogle år siden her i Spanien blev opført tre sørgespil, som var forfattet af en af vore berømte digtere, og som var så virkningsfulde, at alle tilhørerne, såvel de udannede som kenderne, såvel den store hob som de udvalgte få, måtte beundre dem, glædes og højlig forbavses over dem, og at disse tre stykker alene indbragte skuespillerne flere penge end tredive af de bedste, der er blevet skrevet siden den tid? Jovist, svarede den skuespiller, jeg hentyder til, Deres Velbyrdighed mener sikkert *Isabella*, *Phyllis* og *Alexandra*. Ja, dem mener jeg virkelig, svarede jeg, og tænk nu en gang efter, om de ikke nøje fulgte kunstens forskrifter, og om de af den grund blev regnet for *mindre* værdifulde end de er, eller måske *ikke* behagede alverden. Altså ligger fejlen ikke hos publikum, der kræver urimeligheder, men hos dem, som ikke er så fornuftige at opføre noget andet. Således er forholdet, og skuespillet *Hævnet Utaknemmelighed* var ikke noget tøjeri, *Numancia* indeholdt ingen urimeligheder, man fandt heller ingen i komedien om *Købmanden som Elsker*, endnu mindre i *Hans elskelige Fjende*, og heller ikke i nogle andre, som var forfattet af forskellige kundskabsrige digtere til berømmelse og ære for dem selv og til vinding for dem, der opførte stykkerne. Jeg fremførte endnu mange andre grunde, hvorved han nok syntes mig at blive noget forlegen, men hverken lod sig bevæge til nogen indrømmelse eller blev så overbevist, at han ville forlade sine vrange meninger."

"Det emne, Deres Velbyrdighed hr. domherren her har berørt," svarede præsten, "har genopvakt et gammelt nag hos mig til de skuespil, der nu er på mode, et nag, der næsten er lige så stærkt som det, jeg nærer til ridderbøgerne, for mens komedien, som Tullius Cicero mener, bør være et spejl for menneskelivet, en lærebog for sæderne og et billede på sandheden, er de stykker, som opføres nu for tiden, spejle for urimeligheder, lærebøger for tåbeligheder og billeder på fræk ublufærdighed. For kan der på det område, vi her omtaler, tænkes en større urimelighed, end at et barn, der i første akts første scene endnu ligger i svøbet, allerede i anden akt kommer frem som en skægget mand? Og hvilken tåbelighed er det ikke at fremstille en olding som en tapper kæmpe og en ung mand som en kujon, en lakaj som veltalende i en ordstrid, en page som rådgiver, en konge som daglejer og en prinsesse som kokkepige? Hvad skal man dernæst sige om den måde, hvorpå man overholder den tid, inden for hvilken handlingen i disse skuespil kan eller kunne foregå? Jeg har set skuespil, hvor første akt begyndte i Europa, mens anden foregik i Asien og tredje i Afrika, og havde der været fire akter, kan man være sikker på, at den fjerde ville have sluttet i Amerika og stykket således have spillet i alle fire verdensdele. Og hvis det er rigtigt, at efterligning af virkeligheden er det, som man væsentligst bør iagttage i et drama, hvor kan så et blot nogenlunde begavet menneske føle sig tilfredsstillet, når hovedpersonen i et stykke, hvis handling digteren har henlagt til kong Pippins og Karl den Stores tider, udgives for at være kejser Heraklius, der holder sit indtog i Jerusalem og erobrer den hellige grav som Gotfred af Bouillon, skønt der dog ligger talløse år imellem de to

begivenheder? Eller når man udstyrer et drama, som grunder sig på ren og skær opdigtning, med nogle historiske kendsgerninger og blander disse med brudstykker af andre, som har tildraget sig med forskellige personer og til forskellige tider, og heri ikke tager det mindste hensyn til sandsynligheden, men begår åbenbare og i enhver henseende utilgivelige fejltagelser? Det værste er endda, at der findes enfoldige og udannede mennesker, som siger, at netop dette er det fuldkomne, og at når man vil have noget bedre, så er man sandelig alt for kræsen. – Kommer vi nu til de gejstlige skuespil, hvor mange opdigtede mirakler finder vi da ikke i dem, hvor mange uægte og misforståede ting, hvorved den ene helgens undergerninger tilskrives den anden! Ja, selv i verdslige stykker drister de sig til at lade mirakler ske uden andet formål og anden grund, end at de synes, vedkommende mirakel og vedkommende maskineri, som det kaldes, vil tage sig godt ud netop på det sted, så at den udannede hob vil henrykkes over det og løbe til komedien. Alt dette skader sandheden og nedværdiger historien, ja, det er en skændsel for de spanske digtere. Thi udlandets forfattere, som med stor nøjagtighed overholder dramaets love, anser os for rå og udannede, når de ser disse urimeligheder og smagløsheder i vore dramatiske værker. Og det er ikke nogen tilstrækkelig undskyldning at sige, at et velordnet samfunds hovedsagelige øjemed ved at tillade offentlige skuespil er at skaffe almenheden et anstændigt tidsfordriv og hist og her at fordrive de onde lyster, der avles af ørkesløshed, og at der, eftersom dette formål nås, hvad enten skuespillene er gode eller slette, ikke kan være nogen grund til at opstille love og foreskrive forfatterne og skuespillerne kun at

fremstille dem således, som de burde være, da man jo, som sagt, med et hvilket som helst skuespil kan opnå det formål, man således har sat sig. Hertil svarer jeg, at dette formål langt snarere opnås ved gode komedier end ved dårlige, for de, som har hørt et kunstret og velordnet skuespil, kommer muntre fra forestillingen på grund af de spøgende indfald, belærte ved sandhederne, forundrede over begivenhederne, oplyste ved de forstandige anskuelser, advarede ved de svigefulde ænker, med opfattelsen skærpet ved eksempler og med en følelse af afsky for lasten og af kærlighed til dyden. For alle disse sindsstemninger må et godt drama fremkalde hos tilhørerne, hvor udannede og uimodtagelige de end er. Og det er den umuligste af alle umuligheder, at det ikke skulle lykkes et skuespil, som besidder disse egenskaber, at more og underholde, behage og tilfredsstille langt mere end et stykke, der savner dem, således som størstedelen af de skuespil, der sædvanligvis opføres i vore dage. Og deri har de digtere, der skriver dem, ingen skyld, for der findes adskillige iblandt dem, som meget vel indser deres fejl og er ganske på det rene med, hvad de egentlig burde gøre. Men da skuespillet er blevet til en salgsvare, så siger de – og deri siger de kun sandheden – at skuespillerne ikke ville købe deres stykker af dem, hvis de ikke var af den art, og derfor søger digteren at lempe sig efter det, som skuespilleren, der skal betale ham for hans arbejde, kræver af ham. Og at dette er den rene sandhed, kan man se af de mange, ja, næsten utallige komedier, som et af dette lands rigest begavede ånder har digtet med en sådan ynde og et sådant vid, på så smagfulde vers, med så åndrige samtaler, så dybe sentenser, kort sagt, så fulde af veltalenhed og ophøjet stil,

at han har fyldt hele verden med sin berømmelse, men som han, fordi han ville rette sig efter skuespillernes ønske, ikke for alle stykkernes vedkommende har kunnet hæve til den grad af fuldkommenhed, som de udkræver, skønt det er lykkedes ham med nogle. Andre skriver deres stykker så ganske uden alt overlæg, at skuespillerne efter forestillingen ser sig nødsagede til at flygte over hals og hoved af frygt for at blive straffet, således som det allerede ofte har været tilfældet, fordi de har opført noget, der kunne være til skade for visse konger og til vanære for nogle adelige slægter. Men alle disse anstødssten så vel som mange andre, jeg ikke har nævnet, kunne let ryddes af vejen, hvis der i residensen fandtes en fornuftig, erfaren mand, der skulle undersøge alle skuespil, før de opførtes, ikke alene dem, som man ville spille i hovedstaden, men alle dem, man agtede at opføre i hele Spanien, og hvis dernæst ingen øvrighedsperson ville tillade, at man gav noget skuespil inden for hans retskreds, uden at det havde fået denne mands påkendelse under hans hånd og segl. På denne måde ville skuespillerne blive nødt til at sørge for, at stykkerne først blev sendt til hovedstaden, hvorefter de kunne opføre dem med tryghed, og forfatterne måtte anvende mere flid og eftertanke på deres værker, når de stadig med bekymring kunne forudse, at deres stykker ville blive underkastet en streng prøvelse af en sagkyndig. Som følge heraf ville der blive skrevet gode skuespil, og man ville lykkeligt nå det mål, man har sat sig: at sørge for folkets underholdning, for de spanske digteres hæder og gode navn og for skuespillernes sikkerhed og fordel, og at spare øvrigheden for den ubehagelighed at fange og straffe dem. Og hvis man overdrog den samme mand eller en anden det hverv at

undersøge de nye ridderbøger, så ville sikkert en og anden af dem se lyset så fuldkommen, som Deres Velbyrdighed nylig skildrede det, berige vort sprog med herlige og kostelige skatte af veltalenhed og bevirke, at de gamle bøger blev fordunklede ved den ædlere glans af de nye, der ville udkomme for at byde ikke alene lediggængere, men også mere beskæftigede folk en anstændig tidsfordriv. Thi buen kan ikke altid være spændt, og de svage menneskelige kræfter kan ikke holdes vedlige uden en anstændig forlystelse og hvile."

Så vidt var præsten og domherren kommet i deres samtale, da barberen satte forud, nåede dem og sagde til præsten:

"Hr. licentiat, her er det sted, som jeg sagde ville være egnet til middagshvil, og hvor der er rigeligt med frisk græs til okserne."

"Det samme synes jeg," svarede præsten, og da han meddelte domherren deres forehavende, besluttede denne at holde rast sammen med dem, fordi dalens smukke beliggenhed virkede tillokkende på ham, som den lå der for deres øjne. Og for at nyde såvel egnens skønhed som præstens underholdning, i hvem han fandt behag, men også for at få nøjere besked om Don Quijotes bedrifter, befalede han et par af sine tjenere at begive sig til den kro, som sås ikke langt borte, og derfra hente alt, hvad de havde af spisevarer, til hele selskabet; for han var til sinds at holde rast her hele eftermiddagen. Hertil svarede en af tjenerne, at forrådsæslet, som allerede måtte være kommet til kroen, var så rigeligt forsynet, at de ikke behøvede at tage andet i kroen end foder til dyrene.

"Når det forholder sig således," sagde domherren, "så før alle mulæslerne derhen og bring forrådsæslet tilbage hertil."

Mens dette foregik, så Sancho sit snit til at tale med sin herre, uden at præsten og barberen, der var ham mistænkelige, ved deres nærværelse pålagde ham nogen tvang. Han nærmede sig altså til buret, hvori ridderen befandt sig, og sagde til ham:

"Herre, for at lette min samvittighed må jeg sige Dem, hvorledes det egentlig går til med Deres fortryllelse. De to, som går rundt med tilhyllet ansigt derhenne, er nemlig præsten og barberen fra vor by, og jeg bilder mig ind, at de har smedet den plan at føre Dem af sted på denne måde af lutter misundelse over, at Deres Velbyrdighed overgår dem i navnkundige bedrifter. Antager vi det, hvilket jo er den rene sandhed, så følger deraf, at De ikke er fortryllet, men bedraget og holdt for nar. Til bevis på det vil jeg spørge Dem om noget, og hvis De svarer mig, som jeg tror, De må svare mig, så vil De kunne gribe bedrageriet med de bare hænder og tydeligt se, at De ikke er fortryllet, men forrykt."

"Spørg kun om alt, hvad du vil, min søn Sancho," sagde Don Quijote, "og jeg skal tilfredsstille dig og besvare alt, ganske som du finder for godt. Når du siger, at de to, der går frem og tilbage i nærheden af os, er præsten og barberen, vore landsmænd og bekendte, så kan det gerne være, at de ser ud, som det var dem, men at det virkelig også er dem, må du endelig ikke tro. Hvad du bør tro og mene er, at når de virkelig ser ud som dem, så kan det kun være gået sådan til, at de, der fortryllede mig, har påtaget sig deres ydre skikkelse og denne lighed med dem. Thi for troldmændene er det let at iføre sig, hvilken skikkelse der lyster dem, og de har rimeligvis iført sig vore venners for at forlede dig til den forkerte tro, hvori du nu er hildet, og lokke dig ind i en labyrint af selvbedrag, som du ikke kan finde ud af

igen, selv om du besad Theseus' ledetråd. Det kan også have været deres hensigt at gøre min dømmekraft vaklende, for at jeg ikke skulle kunne finde ud af, hvorfra denne min ulykke stammer. For når du på den ene side siger mig, at det er præsten og barberen fra vor by, der ledsager mig, og jeg på den anden side ser mig indespærret, mens jeg dog ved om mig selv, at ingen menneskelig kraft, hvis den da ikke er overnaturlig, vil være tilstrækkelig til at indespærre mig, hvad vil du da, at jeg skal sige eller tro, om ikke, at den særlige måde, jeg er blevet fortryllet på, overgår alt, hvad jeg nogen sinde har læst i de bøger, der handler om vandrende riddere, som er blevet fortryllet? Du kan altså være ganske rolig og ubekymret, hvad angår din formodning om, at de skulle være de personer, som du har nævnt, for det er de lige så lidt, som jeg er en tyrk. Men hvad angår den omstændighed, at du vil spørge mig om noget, så tal kun frit, og jeg skal svare dig, om du så spurgte mig fra nu af og til i morgen."

"Nu hjælpe mig Gud og vor kære frue!" råbte Sancho himmelhøjt, "er det muligt, at Deres Velbyrdighed kan være så tykhovedet og svaghjernet, at De ikke kan indse, det er den rene sandhed, hvad jeg siger, og at ondskab har mere del i Deres fængsel og ulykke end trolderi? Men da det nu en gang er således, vil jeg give Dem det tydeligste bevis for, at De ikke er fortryllet. Svar mig derfor, så sandt De ønsker, at Gud skal fri Dem af denne trængsels storm, og så sandt De vil se Dem i vor herskerinde Dulcineas arme, når De mindst venter det ..."

"Hold op at besværge mig," faldt Don Quijote ham i talen, "og spørg om alt, hvad du vil. Jeg har jo allerede sagt dig, at jeg vil svare dig nøjagtigt, punkt for punkt."

"Det er netop det, jeg vil have," sagde Sancho, "og det, jeg ønsker, De skal sige mig, uden at lægge noget til eller trække noget fra, men den rene sandhed, således som man kan vente, at alle de må sige den og virkelig siger den, som bruger våben i egenskab af vandrende riddere, således som Deres Velbyrdighed gør det ..."

"Jeg lover, at jeg ikke på noget punkt vil lyve for dig," svarede Don Quijote, "hold nu op med dine spørgsmål, Sancho, for du keder mig sandelig med alle dine undskyldninger, bønner og omsvøb."

"Nuvel, jeg stoler ganske på min herres godhed og sanddruhed, og for altså at få klarhed på denne historie spørger jeg Dem i al ærbødighed, om Deres Velbyrdighed i den tid, da De har været indespærret og efter Deres mening siddet fortryllet i dette bur, ikke har følt nogen drift eller lyst til at gøre enten stort eller småt, som man plejer at sige?"

"Jeg forstår ikke, hvad du mener med at gøre noget stort, Sancho. Tal tydeligere, hvis du vil, at jeg skal svare dig oprigtigt."

"Er det muligt? Ved Deres Velbyrdighed ikke, hvad det vil sige at gøre stort eller småt? Ih, det ved jo selv børnene i skolen! De må altså vide, at jeg mener, om der ikke er påkommet Dem lyst til at forrette noget, som ingen anden kan forrette for Dem?"

"Å, nu forstår jeg dig, Sancho! Jo, meget ofte, og endnu i dette øjeblik har jeg den. Hjælp mig derfor ud af denne fare, for der er allerede ikke rigtig rent i kælderen."

40

Hvori den forstandige samtale meddeles, som Sancho Panza førte med sin herre, Don Quijote.

"Oho!" sagde Sancho, "der fangede jeg Dem. Det var netop det, som der lå mig mere magt på at vide end på liv og død. Kom nu og nægt, nådige herre, hvad man almindeligvis plejer at sige, når der er en, som er dårlig tilpas: Jeg ved ikke, hvad der er i vejen med ham der; han hverken spiser eller drikker eller sover og svarer forkert på alt, hvad man spørger ham om. Han er, lige som han var forgjort! Deraf må man jo slutte, at folk, som hverken spiser, drikker, sover eller forretter deres nødtørft, som jeg lige har sagt, er blevet forgjort, men ikke folk, som trænger til det, Deres Velbyrdighed trænger til. Og De drikker jo, når man rækker Dem noget, spiser, når De har noget mad, og svarer på alt, hvad man spørger Dem om."

"Det er sandt, hvad du siger, Sancho," svarede Don Quijote, "men som jeg allerede har bemærket, findes der mange forskellige måder at fortrylle folk på. Det kan også være, at en måde i tidens løb har forvandlet sig til en anden, og at det nu til dags er skik, at de fortryllede gør alt det, som jeg gør, selv om de ikke før i tiden har gjort det, så at det altså ikke kan nytte at komme med indvendinger mod de forskellige tiders skik og brug, lige så lidt som det er muligt at drage slutninger deraf. Jeg ved og anser det for afgjort, at jeg er fortryllet, og det er nok til at berolige min samvittighed. Men dens ro ville blive overmåde forstyrret, hvis jeg troede, at jeg ikke var fortryllet, og

dog fej og uvirksom blev siddende i dette bur og undlod at hjælpe alle de betrængte og nødlidende, som netop på denne tid uden tvivl i allerhøjeste grad trænger til min bistand og beskyttelse."

"Godt," sagde Sancho, "men hvorom alting er, så siger jeg, at til al overflod og større bekræftelse ville Deres Velbyrdighed gøre vel i at forsøge på at slippe ud af dette fængsel, og jeg lover Dem, at jeg af alle kræfter skal være Dem behjælpelig med det. Søg på ny at komme op på ryggen af Deres brave Rosinante, der efter sit udseende at dømme også er forhekset, så sørgmodig og bedrøvet går den omkring. Når det er gjort, vil vi for anden gang friste skæbnen og søge eventyr. Hvis det ikke bekommer os vel, kan det være tids nok at vende tilbage til buret, og jeg giver som en ærlig og trofast våbendrager Deres Velbyrdighed mit ord og løfte på, at jeg vil lade mig indespærre sammen med Dem, såfremt Deres Velbyrdighed skulle være så ulykkelig og jeg så tåbelig, at det ikke lykkedes os at gennemføre mit forslag."

"Jeg er villig til at gøre, som du siger, ven Sancho," sagde Don Quijote, "og så snart du ser lejlighed til at iværksætte min befrielse, skal jeg adlyde dig i alle ting, men du vil få at se, Sancho, at du tager fejl i din anskuelse om arten af min ulykke."

Disse samtaler forefaldt mellem den vandrende ridder og den slet bevandrede våbendrager, indtil de nåede det sted, hvor præsten, domherren og barberen allerede var steget af og ventede på dem. Driveren spændte straks sine okser fra karren, slap dem løs og lod dem gå frit omkring og græsse i den grønne og yndige dal, hvis friske kølighed indbød til hvile, om ikke så fortryllede personer som Don Quijote, så dog så fornuftige og

indsigtsfulde folk som hans våbendrager, der straks bad præsten om, at han ville tillade hans herre at komme et øjeblik ud af buret, for hvis de ikke lod ham komme ud, kunne han ikke holde sig så ren i fængslet, som velanstændigheden krævede det af en sådan ridder. Præsten forstod, hvad han mente, og svarede, at hvis han ikke måtte befrygte, at hans herre, når han så sig i frihed, ville begynde på sine tosserier og begive sig der hen, hvor man aldrig mere ville få ham at se, skulle han gerne gøre, hvad han bad ham om.

"Jeg står inde for hans flugt," sagde Sancho. "Og jeg med, og vi alle," tog domherren ordet, "især når han giver os sit ridderlige løfte på ikke at fjerne sig fra os, før han har vort minde dertil."

"Det giver jeg," sagde Don Quijote, som havde hørt det hele, "og det så meget mere, som den, der er fortryllet som jeg, ikke har frihed til at handle med sin person efter eget behag. Thi den, der har fortryllet ham, kan mage det således, at han ikke er i stand til at røre sig af stedet i tre hundrede år, ja, selv om han var flygtet, kunne troldmanden tvinge ham til at vende tilbage gennem luften. Da det nu forholder sig således, kan man jo gerne lade mig komme ud, især da det er til fordel for alle, for jeg forsikrer, at hvis jeg ikke slipper ud, vil jeg ikke kunne holde mig fra at falde Deres lugtesans til besvær, hvis De ikke går lidt bort herfra."

Domherren tog ham ved hånden, skønt begge hans hænder endnu var bundet, og lod ham på tro og love slippe ud af buret, hvorover han var inderlig glad, og han ytrede på adskillige måder sin fornøjelse over at se sig ude af buret. Det første, han foretog sig, var at række og strække hele kroppen. Derpå gik

han straks hen til Rosinante, slog den to gange med den flade hånd over krydset og sagde:

"Jeg håber nu til Gud og hans velsignede moder, o alle hestes blomst og spejl, at vi snart skal samles således, som vi begge attrår. Du under din herre og jeg på dig, udøvende det kald, hvortil Gud har sat mig i verden."

Da Don Quijote havde sagt dette, gik han sammen med Sancho et stykke bort og kom tilbage meget lettet og meget ivrig for at sætte det i værk, som hans våbendrager ville anordne. Domherren betragtede ham opmærksomt og undrede sig over det besynderlige i hans store galskab og samtidig over, at han viste så megen forstand i alt, hvad han sagde og svarede, undtagen når man førte talen hen på ridderskabet, for så gik han, som allerede ofte fortalt, ganske bag af dansen. Da de havde sat sig i græsset og ventede på domherrens forrådsæsel, tiltalte han derfor, rørt af inderlig medynk, Don Quijote med disse ord:

"Er det muligt, hr. junker, at den skadelige og unyttige læsning af ridderbøger har haft sådan magt over Dem, at den har fordrejet hovedet på Dem, så De til sidst endog kan tro, at De er fortryllet, og andre ting af samme slags, der er lige så langt fra at være virkelige, som løgn er fra sandhed? Hvorledes kan nogen, der har menneskelig forstand, dog tro på den uendelige mængde Amadís'er og på, at der nogensinde har eksisteret en sådan sværm af berømte riddere, så mange kejsere af Trapezunt, så mange Felixmarter af Hyrcanien, så mange pasgængere, så mange dragter, så mange kæmper, så mange slanger, så mange drager, så mange uhørte eventyr, så mange arter fortryllelser, så mange slag, så mange forfærdelige

tvekampe, så mange prægtige dragter, så mange forelskede prinsesser, så mange våbendragere, der bliver grever, så mange vittige dværge, så mange kærlighedsbreve og så megen elskovsleg, så mange heltemodigt kæmpende kvinder, kort sagt, så talløse urimeligheder, som ridderbøgerne vrimler af? Jeg for min del må sige, at når jeg læser dem, så giver de mig en vis fornøjelse, så længe indbildningskraften ikke siger mig, at det alt sammen kun er løgn og letfærdig dårskab, men så snart jeg kommer i tanker om, hvad de egentlig er, smider jeg selv den bedste af dem hen i en krog. Ja, jeg ville kaste dem alle i ilden, hvis jeg havde nogen ild i mit værelse eller i nærheden, ganske som forbrydere, der fortjener en sådan straf, fordi de er løgnere og bedragere og bevæger sig helt uden for de forhold, som svarer til den menneskelige natur, ja, endog som forkyndere af nye lærer og ny levevis og som dem, der er skyld i, at den uvidende almue til sidst tror på alle de tåbeligheder, de indeholder, og anser dem for sande. De er endog så formastelige, at de understår sig i at forvirre hjernen på forstandige, ædle mænd af rang, som man tydeligt kan se af det, de har forbrudt imod Deres Velbyrdighed. For de har bragt Dem i en sådan forfatning, at det blev nødvendigt at spærre Dem inde i et bur og køre Dem afsted på en oksekærre, som når man kører en løve eller en tiger fra by til by for at vise den frem for penge. Velan, hr. Don Quijote, hav da medlidenhed med Dem selv, overdrag fornuften tømmen, benyt Dem af den gode forstand, som Himlen i sin nåde har skænket Dem, anvend Deres lykkelige åndsevner til læsning af andre bøger, for at det kan tjene Deres samvittighed til gavn og formere Deres ry. Driver en naturlig tilbøjelighed Dem til at læse om mægtige og

ridderlige bedrifter, så læs Dommernes Bog i den hellige skrift, for der vil De finde storslåede begivenheder og lige så sandfærdige som heltemodige bedrifter. Lusitanien havde en Viriatus, Rom en Cæsar, Karthago en Hannibal, Grækenland en Alexander, Castilien en grev Fernando de Gonzales, Valencia en Cid, Andalusien en Gonzalo Fernandez, Estremadura en Diego Garcia de Paredes, Jerez en Garpi-Perez de Vargas, Toledo en Garcilaso, Sevilla en Don Manuel de Leon, og at læse om deres heltegerninger kan more, belære, fornøje og henrykke de største ånder. Dette ville ganske givet være en beskæftigelse, som var Deres Velbyrdigheds klare forstand værdig, min kære hr. Don Quijote, og fra den ville De gå mere lærd på historiens område, som en glødende tilbeder af dyden, undervist i alt, hvad godt er, forbedret i ædle sæder, tapper uden forvovenhed, forsigtig uden fejhed, og alt dette til Guds ære, Deres eget gavn og La Manchas berømmelse, hvorfra jeg har hørt sige, at Deres Velbyrdighed nedstammer."

Med den største opmærksomhed lyttede Don Quijote til domherrens ord, og da denne havde endt sin tale, betragtede han ham en rum tid og sagde derpå:

"Det forekommer mig, hr. junker, at Deres Velbyrdigheds tale går ud på at overbevise mig om, at der aldrig har været vandrende riddere til i verden, og at alle ridderbøgerne er upålidelige, løgnagtige, skadelige og unyttige for samfundet, at jeg har gjort ilde i at læse dem, endnu værre i at tro på dem og allerværst i at efterligne dem ved at påtage mig en vandrende ridders overmåde hårde kald, således som det beskrives i dem, og De udtaler Deres tvivl om, at der nogen sinde har eksisteret Amadís'er her i verden, hverken af Gallien eller af Grækenland,

eller overhovedet nogen af de andre riddere, som disse bøger er fulde af."

"Deres Velbyrdighed udtrykker min mening aldeles efter bogstavet," sagde domherren.

Hvortil Don Quijote svarede:

"Deres Velbyrdighed tilføjede ligeledes, at disse bøger havde været mig til stor skade, da de havde gjort mig forrykt i hovedet og fået mig lukket inde i et bur, og at det ville være bedre for mig at søge belæring og forandre min læsning således, at jeg fordybede mig i andre bøger, som rummede mere sandhed og bød på bedre underholdning og belæring."

"Ja, ganske rigtigt," sagde domherren.

"Men jeg," sagde Don Quijote, "finder på min side, at det er Deres Velbyrdighed selv, der har mistet Deres forstand og er blevet fortryllet, siden De har kunnet udstøde sådanne grove bespottelser imod noget, som overalt i verden har vundet så megen agtelse og anses for så sandt, at den, der ville benægte det, således som Deres Velbyrdighed, fortjente den samme straf, som De, efter hvad De siger, har pålagt de bøger, der keder Dem. For at søge at bilde nogen ind, at hverken Amadís eller nogen af de eventyrsøgende riddere, som historierne vrimler af, har været til i verden, er det samme som at ville overbevise en om, at solen ikke lyser, is ikke køler, og jorden ikke bærer os. For hvilket fornuftigt væsen kunne vel søge at overtale en anden til at tro, at det ikke er sandhed, hvad fortælles om prinsesse Floripes og om Guido af Burgund, om Fierabras samt om broen til Mantible, hvilket alt sammen tildrog sig på Karl den Stores tid? Jeg sværger ved alt, hvad der er helligt, at alt dette er så sandt, som at det nu er højlys dag.

Men hvis det alt sammen er opdigtning, så må det også være løgn, at der nogen sinde har været en Hector, en Achilles, en trojansk krig, tolv pairer af Frankrig og en kong Arthur af England, som indtil den dag i dag lever, forvandlet til en ravn, så man hvert øjeblik venter, at han vil vende tilbage til sit kongerige. Og i så fald kan man også fordriste sig til at sige, at historien om Guerino Mezquino og den om eftersøgningen af den hellige gral er usande, og at fortællingen om Don Tristans og dronning Isoldes elskov, såvel som den om Ginevras og Lancelots er opdigtet, mens der dog findes personer, som næsten endnu kan erindre at have set fru Quintañona, der i sin tid var den bedste mundskænk i hele Storbritannien. Og det er så sikkert sandhed, at jeg endnu kan huske, hvorledes min bedstemoder på fædrene side ofte, når hun så en gammel ærværdig dame med hovedsæt, sagde til mig: Hun der, kære barnebarn, ligner fru Quintañona. Deraf slutter jeg, at min bedstemoder må have kendt hende, eller i det mindste have set et billede af hende. Dernæst, hvem vil kunne nægte, at historien om Peter og den skønne Magdelone er sand, når man endnu den dag i dag i det kongelige rustkammer kan se den tap, hvormed grev Peter styrede træhesten, han fløj gennem luften med? Denne tap er noget større end vognstangen på en kærre. Og ved siden af tappen ser man Babiecas sadel, og i Roncesvalles findes Rolands horn, på størrelse med en mægtig bjælke. Deraf følger, at der har eksisteret en ridder Peter, at der har været mænd som Cid og andre sådanne riddere, om hvem man siger, at de drager ud på eventyr. Hvis man nægter dette, vil man da ikke også nægte, at den tapre lusitanier Juan de Merlo var en vandrende ridder, drog til Burgund og i byen Arras

udkæmpede en tvekamp med den berømte herre af Charni, kaldet den ædle hr. Peter, og senere i Basel med den ædle hr. Henrik af Remestand (Rabenstein) og gik ud af begge disse kampe som sejrherre med den største ære og berømmelse? Så skulle også de eventyr og tvekampe, som udførtes i Burgund af de heltemodige spaniere Pedro og Gutierre Quixada (fra hvem jeg nedstammer i lige mandlig linje), der overvandt greven af Saint-Pauls sønner, være opdigtede? Vil man måske også fortælle mig, at det er usandt, at Don Fernando de Guevara søgte eventyr i Tyskland, hvor han stred med hr. Georg, en ridder fra hertugen af Østrigs hof? Så kan man lige så gerne påstå, at Suero de Quioñes' kampe kun var spas, lige så de kampe, som den ædle herre Luis de Falces udkæmpede for sit valgsprog imod den kastillanske ridder Don Gonzalo de Guzman, og samtidig så mange andre bedrifter, udførte af kristelige riddere fra det spanske og fra fremmede riger, som er så sande og bekræftede, at jeg endnu en gang må sige: Den, der vil bestride dem, må ikke være ved sine fulde fem og have mistet ethvert gran af sund fornuft."

Domherren var højlig forbavset over at høre den blanding af sandhed og løgn, som Don Quijote fremkom med, og se, hvor stort kendskab han havde til alt, hvad der angik det vandrende ridderskabs bedrifter. Han svarede ham altså:

"Jeg kan ikke nægte, hr. Don Quijote, at noget af det, De har sagt, er sandt, især det, som angår de spanske vandrende riddere. Jeg må også tilstå, at de tolv pairer af Frankrig har været til, men jeg kan ikke tro, at de har udført alle de bedrifter, som ærkebisp Turpin tilskriver dem. Det sandfærdige heri er, at de var riddere udvalgt af kongen af Frankrig og kaldtes pairer,

det vil sige ligemænd, fordi de alle var hinandens lige i dygtighed, adel og tapperhed, og hvis de ikke var det, burde de i alt fald have været det. Det var altså en orden, som Santiago- eller Calatravaordenen, ved hvilken det er en forudsætning, at enhver, som optages i den, er en kæk og tapper ridder af ædel byrd. Og som man nu siger: Riddere af den hellige Johannes eller af Alcantara, sagde man på den tid: En ridder af de tolv pairer, fordi man til denne krigerorden udvalgte tolv riddere, der i en hver henseende var hinandens lige. Hvad angår spørgsmålet, om Cid har været til, så kan der ikke være nogen tvivl om det, og lige så lidt om, at der har eksisteret en Bernardo del Carpio, men derimod kan man nære stor tvivl om, at de har udført de vældige bedrifter, som fortælles om dem. Og hvad angår den tap, som Deres Velbyrdighed siger var grev Peters, og som kan ses i det kongelige rustkammer ved siden af Babiecas sadel, så må jeg tilstå min skrøbelighed. Jeg har ganske vist set sadelen, men ikke tappen, og det må vel skyldes, at jeg er så dum eller kortsynet, især da den er så stor, som Deres Velbyrdighed siger."

"At den er der, er upåtvivleligt," sagde Don Quijote, "og til yderligere bevis kan jeg sige Dem, at den gemmes i et læderfutteral, for at den ikke skal blive angrebet af skimmel."

"Det kan jo alt sammen gerne være," svarede domherren, "men ved den orden, jeg har annammet, jeg erindrer ikke at have set den. Imidlertid, selv om jeg vil indrømme, at den var der, så forpligter jeg mig dog derved ikke til at tro på alle de historier, der fortælles om de mange Amadís'er og hele den øvrige sværm af riddere; og det er ubegribeligt, at en så agtværdig mand, der er begavet med så mange gode

egenskaber og så klar en forstand som Deres Velbyrdighed, kan bilde sig ind, at disse utallige og græsselige urimeligheder, som ridderbøgerne består af, er sandhed."

41

Om den skarpsindige meningsudveksling, der fandt sted mellem Don Quijote og domherren, såvel som andre begivenheder.

"Det er jo kønt," sagde Don Quijote, "de bøger, der trykkes med kongens tilladelse og de herrers godkendelse, hvem det er blevet overdraget at prøve dem, som læses med almindeligt bifald og holdes i hæder af store og små, af fornemme og ringe, af lærde og ulærde, af almuefolk og adelige, med ét ord, af alle slags personer, af hvad stand og vilkår de end er, disse bøger skulle indeholde usandheder! Især da de i så høj grad bærer sandhedens stempel, eftersom de hver gang opregner den omtalte ridders eller de omtalte ridderes fader, moder, fædreland, slægtninge og alder og punkt for punkt, dag for dag, angiver stedet og bedrifterne. Ti derfor stille, Deres Velbyrdighed, kom ikke med sådanne formastelige bespottelser, og tro mig: De vil handle som en forstandig mand ved at følge mit råd. Eller også: læs dem, og De skal se, hvilken fornøjelse De vil have af disse bøger. Eller sig mig en gang: kan man tænke sig nogen større nydelse end for eksempel at se, hvorledes der her lige for vore øjne straks viser sig en stor sø af sydende og boblende beg, hvori talrige slanger, skorpioner, firben og mange andre arter af vilde, frygtelige dyr svømmer om og bevæger sig på kryds og tværs, og hvordan der fra søens midte hæver sig en bedrøvelig røst, som siger: Ridder, hvem du end er, der betragter denne skrækkelige sø, hvis du vil vinde det

gode, som ligger skjult under disse sorte vande, så vis din heltemodige barms tapperhed ved at kaste dig midt ud i den sorte, flammende væske, for hvis du ikke gør det, er du ingenlunde værdig til at se de store vidundere, som rummes og indesluttes i de syv feers syv slotte, der ligger neden under dette mulm. Og hvordan ridderen, næsten før han endnu ret har hørt den frygtelige stemme, øjeblikkelig, uden overlæg, uden at betænke, i hvilken fare han vover sig, ja, uden en gang at skille sig ved vægten af sin stærke rustning, befaler sig Gud og sin herskerinde i vold og styrter sig midt ud i den kogende sø. Og hvorledes han, før han har besindet sig, og endnu førend han ved, hvordan det vil gå ham, befinder sig på blomsterklædte marker, hvormed selv de elysiske i ingen henseende kan måle sig. Her forekommer himlen ham klarere, og solen synes ham at skinne med ny og forhøjet glans. Her frembyder sig for hans øjne en yndig lund af så frisktgrønne, tætløvede træer, at deres farve henrykker blikket, mens ørerne kvæges ved den søde og ukunstlede sang af talløse små, brogede fugle, som stadig kvidrende smutter ud og ind mellem de tæt sammenflettede grene. Hist opdager han en lille bæk, hvis klare vand synes at være flydende krystal og iler hen over fint sand og hvide småsten, der er at se til som guldstøv og ægte perler. Et andet sted får han øje på et kunstigt springvand, hvis kumme består af broget jaspis og glat marmor; dernæst på et andet i den groteske smag, hvor de små muslingeskaller, der er lagt i ordentlig uorden sammen med hvide og gule snoede sneglehuse, og de stykker skinnende krystal og kunstigt eftergjort smaragd, som er blandet derimellem, danner et så rigt og mangfoldigt arbejde, at kunsten ved at efterligne

naturen her synes at have besejret den. Til den anden side bliver han nu uformodet en stærk fæstning eller et prægtigt kongeslot var, hvis mure er af lødigt guld, tinderne af diamanter, portene af hyacint, og til med er den et så vidunderligt bygningsværk, at skønt det materiale, den består af, ikke er noget ringere end diamanter, karfunkler, rubiner, perler, guld og smaragder, er dog selve dens bygningsmåde af langt højere værd. Og når han har betragtet alt dette, gives der da et herligere skue end at se, hvorledes der ud af kongeslottets port kommer et stort antal unge frøkener, alle klædt i så henrivende og pragtfulde dragter, at jeg, hvis jeg skulle skildre dem, således som historiebøgerne beskriver dem, sandelig aldrig ville komme til ende med det og at se, hvorledes den dame, der synes at være den fornemste af dem alle, straks tager den dristige ridder, der har styrtet sig i den kogende sø, ved hånden og uden at sige et ord fører ham ind i den herlige kongeborg eller fæstning og lader ham klæde sig splitternøgen, som han kom af sin moders skød, og bade i lunkent vand, for derpå at lade ham indgnide over hele kroppen med duftende salver og iføre en skjorte af det fineste stof, helt fuld af vellugt og udsendende den herligste duft, og hvorledes derefter en anden frøken kommer til og over hans skuldre kaster en kappe, der mindst, ja, aller mindst, efter hvad der berettes, er lige så meget værd som en hel by, og vel endog mere? Kan man vel dernæst tænke sig noget skønnere syn, end når det fortælles, hvorledes han efter alt dette bliver ført ind i en anden sal, hvor bordene er dækket med en sådan orden og pragt, at han bliver ganske ude af sig selv af forundring og henrykkelse? Hvad er smukkere end at se, hvorledes hans hænder bliver overgydt med vand, der er destilleret af lutter

ambra og duftende blomster? Hvad er herligere at se, end hvorledes man indbyder ham til at tage plads på en elfenbensstol? End at se, hvorledes alle disse frøkener opvarter ham under den forunderligste tavshed? Kan man tænke sig noget prægtigere end at se ham beværtet med en sådan mangfoldighed af retter, alle så fortræffeligt tilberedte og velsmagende, at han ikke ved, mod hvilken hans begær først skal lede hans hånd? Og er det ikke herligt derpå at lytte til de sange, som toner, mens han spiser, uden at han aner, hvem der synger, eller hvorfra de lyder? Og når måltidet dernæst er endt, taflet hævet, og ridderen læner sig tilbage i sin stol og måske stanger tænder (som det nu er skik og brug), da træder uformodet en anden jomfru ind ad salens dør, langt smukkere end nogen af de første. Og er det nu ikke skønt, at hun tager plads ved siden af ridderen og fortæller ham, hvad dette er for et slot, og at hun fortryllet må opholde sig her, foruden meget andet, som forundrer ridderen og henrykker enhver, der læser hans historie? Jeg vil ikke udlade mig vidtløftigere herom, men af hvad jeg allerede har sagt, vil man kunne slutte, at hvilken begivenhed man end læser af en hvilken som helst ridderhistorie, må den vække fornøjelse og henrykkelse hos en hvilken som helst læser. Tro mig, Deres Velbyrdighed, og læs, som jeg allerede før har sagt Dem, disse bøger! De vil få at se, hvorledes de forjager det tungsind, som måske trykker Dem, og forbedrer Deres stemning, hvis De måske var i dårligt humør. Jeg for min part må sige, at siden jeg er blevet vandrende ridder, er jeg tapper, gavmild, høflig, ædelmodig, forekommende, dristig, blid, tålmodig, bærer standhaftig møje, fangenskab og fortryllelse, og skønt jeg for ganske kort tid siden

har siddet indespærret i et bur som en forrykt, håber jeg dog ved min arms styrke, om Himlen ellers vil stå mig bi og lykken ikke er mig imod, om få dage at se mig kåret til konge over et eller andet rige, hvor jeg kan vise den taknemmelighed og gavmildhed, som huses i min barm. For på ære, min herre, den fattige er ude af stand til at vise gavmildhedens dyd imod nogen, i hvor høj grad han end må besidde den, og den gavmildhed, som kun består i ønsket, er en død ting, lige som troen er død uden gerninger. Af den årsag så jeg gerne, at lykken snart bød mig en lejlighed til at gøre mig til kejser, for at jeg kunne vise mit hjerte ved at gøre vel imod mine venner, særlig mod denne stakkels djævel Sancho Panza, min våbendrager, der er det bedste menneske af verden. Jeg ville gerne give ham et grevskab, som jeg allerede for lang tid siden har lovet ham. Kun er jeg bange for, at han måske mangler evner til at regere det."

Sancho hørte vel omtrent disse sidste ord af sin herres tale, og straks sagde han til ham:

"Hr. Don Quijote, stræb De kun at skaffe mig det grevskab, som De har lovet mig for så længe siden, og som jeg har ventet så længe på, og jeg lover Dem, at det ikke skal mangle mig på evner til at regere det. Og selv om så var, har jeg dog hørt sige, at der findes folk i verden, som forpagter deres herrers land for en vis årlig afgift og samtidig sørger for at regere det, mens herren strækker sig i en lænestol og gør sig til gode med afgiften uden at bryde sig om andre ting. Og sådan vil jeg også bære mig ad, hverken bekymre mig om småt eller stort, men straks frasige mig det hele, spække mig med mine indkomster som en fyrste og lade folk mene, hvad de har lyst til."

"Dette," sagde domherren, "kan kun gælde indtægterne, ven Sancho. Dem kan en landsherre forpagte bort, men rettens pleje påhviler ham selv, og dertil kræves indsigt, sund sans og især en god vilje til at håndhæve og udøve retfærdighed, for hvor den mangler i begyndelsen, vil man også til stadighed fare vild i midten og enden. Og Gud plejer at skænke den enfoldiges gode hensigt sin nådige bistand og beskæmme de vises onde råd."

"Den slags filosofi forstår jeg ikke," sagde Sancho, "jeg ved kun, at aldrig så snart ville jeg få det grevskab, før jeg nok skulle vide at regere det, for jeg har lige så meget forstand i kroppen som enhver anden og større kropstykke end de allerfleste, og i mine stater ville jeg være lige så god en konge som enhver anden i sine. Og når jeg først var det, så gjorde jeg, hvad jeg ville; og når jeg gjorde, hvad jeg ville, så gjorde jeg, hvad jeg havde lyst til, og når jeg gjorde, hvad jeg havde lyst til, så var jeg tilfreds; og når man er tilfreds, så har man ikke mere at ønske, og når man ikke har mere at ønske, så er sagen afgjort, så lad blot grevskabet komme. Og der med Gud befalet, og på gensyn, som den ene blinde sagde til den anden."

"Den slags filosofi, som du kalder det, Sancho," sagde domherren, "er ikke så gal, men hvad grevskabet angår, så kunne der jo siges en hel del mere om den ting."

Derpå tog Don Quijote ordet:

"Jeg ved ikke, hvad mere der skulle være at sige om det. Jeg følger kun de talrige eksempler, som jeg kunne anføre inden for dette område, og som er givet mig af riddere af min orden, der for at belønne deres våbendrageres trofaste og udmærkede tjeneste har vist dem en ganske særlig gunst og gjort dem til

uafhængige herrer over stæder og øer. Og mangen har der været, hvis fortjenester var at så høj rang, at han formasteligt dristede sig til at bestige kongetronen. Men hvorfor spilder jeg så megen tid på dette, når den store, aldrig noksom lovpriste Amadís af Gallien byder mig et så glimrende eksempel, for han gjorde sin våbendrager til greve over en fastlandsø. Derfor kan også jeg, uden at gøre mig den mindste samvittighed over det, udnævne min Sancho Panza til greve, da han er en af de bedste våbendragere, som en vandrende ridder har haft."

Domherren var yderst forbavset over disse systematiske tåbeligheder (hvis der da kan være system i tåbeligheder), som Don Quijote var fremkommet med, over den måde, hvorpå han havde skildret eventyret med ridderen ved søen, og over det indtryk, som de forsætlige løgne i de bøger, han havde læst, havde gjort på ham, men særlig forundrede han sig over tåbeligheden hos Sancho, der længtes så brændende efter at få det grevskab, hans herre havde lovet ham.

Imidlertid var domherrens folk, der var sendt til kroen for at hente forrådsæslet, kommet tilbage. Et tæppe og engens grønne græs var deres bord. Man satte sig under skyggefulde træer og holdt måltid her, for at oksekarrens kusk ikke skulle gå glip af denne dals overflod, som aftalen var.

Mens de nu var i færd med at spise, hørte de pludselig en stærk raslen af grene og lyden af en klokke, som kom fra tornebuskene og det tætte krat, som lå tæt derved. Og straks efter så de en smuk ged, hvis skind overalt var tegnet med sorte, hvide og grå pletter, komme springende ud af tykningen. Efter den kom en gedehyrde, der kaldte på den og lokkede for den på hyrders vis, for at den skulle blive stående eller vende tilbage til

hjorden. Den flygtende ged løb frygtsom og forskrækket hen til selskabet, som om den ville søge beskyttelse hos dem, og blev stående stille der. Gedehyrden kom til, greb den ved hornene og talte med den, ganske som om den havde haft forstand og kunne fatte, hvad han sagde:

"Åh, din landstrygerske, din forløbne sprangle! Hvor har du dog hoppet rundt i al den tid, sprangle? Hvad er det for ulve, der har skræmt dig, min datter? Vil du ikke sige mig, hvad det skal betyde, min smukke? Men hvad andet kan det vel betyde, end at du hører til kvindekønnet og ikke kan holde dig i ro? Det er din natur, gid pokker havde den, og det er en fejl, der klæber ved hele eders køn. Kom tilbage, kom tilbage, min elskling. Finder du ikke så megen fornøjelse, så finder du dog større sikkerhed i folden eller mellem dine ledsagerinder. Og hvis du, der skulle vogte og vejlede dem, løber så forvildet rundt uden fører og leder, hvordan skal det da gå dem?"

Gedehyrdens snak fornøjede alle dem, der hørte ham, men især domherren, der sagde til ham:

"De må endelig berolige Dem lidt, kære ven, og ikke skynde Dem så stærkt med at bringe geden tilbage til flokken. For da den, som De siger, hører til kvindekønnet, må den følge sin medfødte drift, selv om De nok så meget stræber for at forhindre den i det. Tag derfor denne bid steg og drik en gang, så sætter Deres vrede sig i mellemtiden, og geden kan hvile sig lidt."

At sige dette og på spidsen af en kniv række ham ryggen af en kold, stegt kanin var et øjebliks værk. Gedehyrden tog den og takkede, drak og blev rolig og sagde straks:

"Jeg vil nødig have, at Deres Velbyrdighed skal anse mig for et enfoldigt menneske, fordi jeg snakkede fornuftigt med min ged, for de ord, jeg sagde til den, var jo nok lidt underlige. Jeg er en bonde, men ikke så bondsk, at jeg ikke skulle vide, hvorledes man skal omgås mennesker og dyr."

"Det vil jeg gerne tro," sagde præsten, "for jeg ved allerede af erfaring, at der i bjergskovene opdrages folk med dannelse, og at der i hyrdernes hytter findes mangen filosof."

"I det mindste, herre, er de en tilflugt for folk, der er blevet kloge af skade," svarede hyrden, "og for at de kan tro på sandheden af, hvad jeg her har sagt, og så at sige gribe den med hænderne, tilbyder jeg uopfordret, hvis det da ikke keder Dem, og hvis De en stund vil skænke mig Deres opmærksomhed, at fortælle Dem en sand historie, der vil bekræfte den herres" – her pegede han på præsten – "og min ytring."

Hertil svarede Don Quijote:

"Da jeg ser, at hele denne hændelse har et vist anstrøg af et riddereventyr, vil jeg for min part meget gerne høre på Dem, min ven, og jeg tror, at det går alle disse herrer ligeså, eftersom De besidder overmåde megen indsigt og gerne lytter til besynderlige fortællinger, som rører, fornøjer og på behagelig måde underholder sanserne, hvad jeg ikke tvivler om, at Deres fortælling jo vil gøre. Begynd derfor, min ven, vi lytter allerede til alle sammen."

"Jeg takker for mig," sagde Sancho, "jeg vil gå hen og sætte mig ved bækken med denne postej og spise mig mæt for tre dage, for jeg har hørt min herre, Don Quijote, sige, at vandrende ridderes våbendragere må spise, når de kan få mad, ind til de ikke orker mere, fordi det meget let kan hænde, at de

kommer ind i så tyk en skov, at de ikke kan hitte ud af den i seks dage, og har manden så ikke spist sig mæt, eller er hans tværsæk ikke vel forsynet med noget at tære på, så kan det være, han bliver derinde og, som det ofte sker, tørrer ind til en ren mumie."

"Du har valgt den bedste del, Sancho," sagde Don Quijote, "gå da, hvorhen du vil, og spis så meget, du kan. Jeg har fået så meget, som jeg behøver. Nu mangler kun sjælen vederkvægelse, og den vil jeg give den ved at lytte til denne gode mands fortælling."

"Vi vil alle vederkvæge os ved den," sagde domherren og bad straks gedehyrden om at begynde og således opfylde sit løfte.

Hyrden gav sin ged, som han holdt ved hånden, to dask på ryggen med den flade hånd og sagde til den:

"Læg dig ved siden af mig, sprangle; vi har tid nok til at komme tilbage til hjorden."

Det lod til, at geden forstod ham, for da dens herre satte sig, lagde den sig ganske rolig ved siden af ham og så ham op i ansigtet, som om den ville give ham at forstå, at den opmærksomt ville lytte til hans ord. Og hyrden begyndte sin historie på følgende måde:

42

Som beretter om, hvad hyrden fortalte hele det selskab, der ledsagede Don Quijote.

Tre mil fra denne dal ligger der en landsby, som vel er lille, men dog en af de rigeste i hele egnen. I denne landsby levede der en meget anset bonde, og skønt den, der er rig, i almindelighed nyder agtelse, havde denne dog mere sin retskaffenhed end sin rigdom at takke for den anseelse, han stod i. Men dog var der noget, som (efter hans eget sigende) gjorde ham endnu langt mere lykkelig, og det var, at han havde en datter, så overordentlig dejlig, så sjældent begavet, så yndefuld og dydig, at de, der kendte og iagttog hende, måtte henrykkes over de ypperlige gaver, hvormed Himlen og naturen så rigeligt havde udstyret hende. Allerede som barn var hun smuk, og senere voksede hendes skønhed stadig. I sekstenårs-alderen var hun den smukkeste af alle. Rygtet om hendes skønhed begyndte at brede sig til de omliggende landsbyer; ja, hvad siger jeg, ikke alene til de omliggende, det trængte endog frem til langt borte liggende stæder, ind i kongens prægtige sale og til alle folks øren, så at man kom fra alle kanter for at se hende, som om hun var en sjældenhed eller et undergørende billede. Hendes fader vogtede hende, og hun vogtede også på sig selv, for der gives ikke nogen hængelås, ikke nogen slå, der kan vogte en jomfru bedre end hendes ærbarhed. Faderens rigdom og datterens dejlighed bevægede mange, såvel fra landsbyen som udenbys folk, til at anholde hos faderen om hendes hånd, men han, som

den, der havde rådighed over dette kostbare klenodie, var forvirret og tvivlrådig, da han ikke kunne beslutte sig til, hvem han skulle vælge iblandt de mange, der hang over ham. Blandt de utallige, der nærede dette hæderlige ønske, var også jeg selv, og jeg var en af dem, som kunne gøre sig mest håb om et lykkeligt udfald, for jeg vidste, at faderen nøje kendte mig, vi var fra samme by, der flød rent kristent blod i mine årer, jeg stod i min blomstrende alder, besad en stor formue og en lige så fortræffelig forstand. Imidlertid var der én til, fra samme by og i besiddelse af de samme fortrin, som bejlede til hende, og dette forøgede faderens tvivlrådighed og hindrede ham i at tage en endelig beslutning, da han syntes, at hans datter var lige vel faren, hvem af os han så gav hende til. For nu at komme ud af denne forlegenhed besluttede han at give sin kære Leandra (således hed nemlig den rige unge pige, for hvis skyld mit hjerte er forarmet) valget imellem os, for da vi begge stod lige, forekom det ham bedst, om hun blev gift, ikke efter hans, men efter sit eget behag (en fremgangsmåde, hvori alle fædre burde efterligne ham, hvis de ønsker, at deres børn skal indtræde i ægtestanden). Dog vil jeg ikke dermed sige, at børnene skal have frit valg inden for det slette og fordærvelige, men fædrene skal foreslå dem det gode, for at de inden for det gode kan vælge efter deres ønske. Jeg ved ikke, hvilken af os Leandra syntes om, jeg ved kun, at faderen holdt os begge hen under den forevending, at hans datter jo endnu var meget ung, og andre sådanne talemåder, der hverken bandt ham til noget eller stødte os for hovedet. Min medbejler hed Anselmo, og jeg Eugenio. Det siger jeg Dem, for at De dog kan kende navnene på de personer, som forekommer i dette sørgespil, hvis udfald

endnu er uvist, skønt det kan forudses, at det vil blive ulykkeligt. På samme tid kom en vis Vicente de la Roca tilbage til vor landsby. Han var søn af en fattig bonde i vor by og havde tjent i Italien og forskellige andre lande som soldat. Han var født og opdraget i vor by ind til sit tolvte år, da en kaptajn, som marcherede igennem med sit kompagni, tog ham med sig, og han havde fået tolv år på bagen, da han kom tilbage i soldaterdragt, så spraglet som en påfugl, behængt med en masse krimskrams af glas og tynde stålkæder. I dag lod han sig se i en klædning, i morgen i en anden, men alt sammen var det lutter blændværk, og alle disse smykker og herligheder var ikke andet end flitterstads. Bønderne, der af naturen er tilbøjelige til ondskabsfulde stiklerier, og som, når lediggang giver dem lejlighed til det, kan blive nederdrægtigheden selv, lagde godt nok mærke til dette, holdt regnskab med hans klæder og pynt og fandt ud af, at hele hans pragt bestod i tre dragter af forskellige farver med tilhørende knæbånd, fjer og strømper. Men han vidste at forandre dem på så mange måder og pynte dem med så mange nye påhit, at den, som ikke lagde mærke til det, skulle have svoret på, at han havde mere end tyve klædninger og ti fjerbuske. Og De, mine herrer, må ikke tro, at jeg misbruger Deres tålmodighed ved at opholde Dem med denne beskrivelse af hans klædedragt, for den har megen indflydelse på historien. Han satte sig ofte på en bænk henne ved gadestævnet under en høj poppel, hvor han samlede hele byens folk omkring sig, og der stod de og tabte både næse og mund af forundring over de bedrifter, han fortalte om. Der var intet land på jorden, som han ikke havde set, intet slag, som han ikke havde været med i. Han havde dræbt flere maurere,

end der findes i hele Marokko og Tunis, og havde (efter eget sigende) haft flere tvekampe end Gante og Luna, Diego Garcia de Paredes og tusind andre, som han navngav, og han var gået sejrrig ud af dem alle, uden at det havde kostet ham så meget som en blodsdråbe. En anden gang fremviste han arrene af sine sår, som, skønt man ikke rigtig kunne se dem, dog skulle forestille sår efter musketkugler, som han var blevet ramt af i forskellige skærmydsler og træfninger. Kort sagt, hans hovmod gik så vidt, at han sagde I til sine jævnlige og dem, der havde kendt ham fra barnsben, og han lod os ofte høre, at hans arm var hans fader, hans bedrifter hans stamtræ, og at han som soldat ikke behøvede at vige for kongen selv. Til disse skryderier kom desuden, at han kunne klimpre lidt på guitar og rev i strengene på en sådan måde, at nogle sagde, han ligefrem fik den til at tale. Dermed var hans talenter endnu ikke udtømt, for han besad også evnen til at digte og skrev en romance på halvanden mils længde om selv de mindste lapperier, der forefaldt i byen. Denne soldat, jeg her har beskrevet, denne samme Vicente de la Roca, denne helt, denne pyntedukke, musiker og digter, så Leandra mange gange gennem sit vindue, der vendte ud til gadestævnet, og han stak hende svært i øjnene. Flitterguldet på hans klæder blændede hende; hans romancer, af hvilke han i det mindste uddelte tyve afskrifter, fortryllede hende; de bedrifter, han fortalte om sig selv, kom hende for øre, og endelig – heri havde Fanden øjensynlig sit spil – forelskede hun sig i ham, endog før det var faldet ham ind at umage sig for hendes gunst, og da ingen kærlighedsforståelse kommer lettere i stand end den, hvor attråen tændes hos den skønne selv, så blev Leandra og Vicente også snart enige, og førend nogen af

hendes mange bejlere anede noget om hendes tilbøjelighed, havde hun allerede tilfredsstillet den ved at forlade sin kærlige og ømme faders hus (for en moder havde hun ikke mere) og tage flugten fra byen med sin soldat, der ved dette foretagende fejrede en større triumf end ved de mange andre, han plejede at rose sig af. Denne begivenhed satte hele landsbyen i forbavselse, ja, alle dem, som hørte tale om den. Jeg var ganske ude af mig selv, Anselmo forfærdet, faderen dybt bedrøvet, hendes pårørende opbragte; rettens bistand blev begæret, og de ridende landbetjente gjorde sig al mulig flid. Der var spejdere langs alle veje, alle skove og krat blev gennemsøgt, og efter tre dages forløb fandt man den letsindige Leandra i en klippehule midt i skoven, udplyndret lige til særken og berøvet alle de mange penge og kostbare smykker, hun havde taget med sig hjemmefra. Man bragte hende tilbage til hendes bekymrede fader, man udspurgte hende om hendes ulykke, og hun bekendte uden mindste omsvøb, at Vicente de la Roca havde bedraget hende og under ægteskabsløfte overtalt hende til at forlade sin faders hus. Han havde lovet at føre hende til verdens rigeste og mest vellystige by, nemlig Napoli. Godtroende og uerfaren havde hun sat lid til ham, og efter at hun havde bestjålet sin fader, samme nat som hun blev savnet, havde hun erklæret sig beredt til at følge ham, og han havde ført hende til en vild bjergskov og indespærret hende i den hule, hvor man fandt hende. Hun fortalte også, at soldaten, uden dog at gøre skår i hendes ære, havde røvet alt, hvad hun havde med, og derpå forladt hende i hulen, en omstændighed, som på ny satte alle i forundring. Det faldt vanskeligt at tro på en sådan afholdenhed hos en ung knøs, men hun bekræftede det så højt

og dyrt, at det bidrog meget til at trøste hendes utrøstelige fader, og han brød sig kun lidt om de kostbarheder, han havde mistet, siden man havde ladet hans datter beholde det klenodie, som der intet håb er om at få igen, når det først er tabt. Samme dag, da Leandra igen kom os for øje, unddrog faderen hende på ny alles øjne, for han førte hende straks bort fra vor landsby til en nærliggende stad og lod hende indeslutte i et kloster der. Han håbede nemlig, at tiden til dels ville udslette hendes dårlige rygte. Leandras store ungdom kunne vel tjene til undskyldning for hendes fejltrin, i det mindste hos dem, hvem det var ligegyldigt, om hun opførte sig godt eller slet. Men de, som kendte hendes forstand og klogskab, anså ikke uerfarenhed for grunden til hendes fejltrin, men derimod letsindig selvrådighed og kvindernes naturlige tilbøjelighed til oftest at foretrække det ubesindige og uoverlagte. Da Leandra var indespærret, blev Anselmos øjne berøvet deres lys; i det mindste havde de ikke mere noget, som det kunne glæde dem at se på. Mine var hyllet i dybt mørke, uden nogen lysstråle, der kunne lede dem til noget frydefuldt, nu da Leandra var borte; vor bedrøvelse voksede, vor tålmodighed udtømtes, vi ønskede soldatens pynt pokker i vold og bandede Leandras faders uforsigtighed. Endelig blev Anselmo og jeg enige om at forlade landsbyen og drage til denne dal, hvor han vogter en stor flok får, som tilhører ham, og jeg en anselig gedehjord, som ligeledes er min ejendom, og hvor vi henlever vort liv under træerne, giver vore lidelser frie tøjler og synger i fællesskab, snart til Leandras pris, snart for at smæde hende, eller også sukker i ensomhed og hver for sig betror Himlen vore klager. En stor del af Leandras andre bejlere har fulgt vort eksempel og

slået sig ned blandt disse skumle klipper, hvor de fører samme liv som vi, og deres antal er så stort, at det synes, som om denne egn er blevet forvandlet til det gamle Arkadien, så opfyldt er den af hyrder og hjorde, og der findes ikke det sted, hvor man ikke hører den skønne Leandras navn nævne. En forbander hende og kalder hende vægelsindet, lunefuld og usædelig, en anden fordømmer hende som alt for letpåvirkelig og letfærdig; hin frikender og tilgiver hende, denne anser hende for skyldig og dadler hende; den ene priser hendes skønhed, den anden hudfletter hendes karakter; kort sagt, alle beskæmmer og tilbeder hende, og hos nogle går dårskaben så vidt, at de klager over at være blevet forsmået uden nogen sinde at have talt med hende, ja, mangen en jamrer over skinsygens smertelige raseri, hvortil hun dog aldrig har givet nogen anledning. Thi, som allerede fortalt, hørte man om hendes fejltrin, før man vidste noget om hendes tilbøjelighed. Der findes ingen klippespalte, ingen åbred, ingen skyggefuld plads under træerne, hvor der ikke sidder en eller anden hyrde, som fortæller vindene om sin ulykke; Ekko gentager over alt, hvor det kan vækkes, Leandras navn, af Leandra genlyder skovene, Leandra mumler bækkene, og Leandra holder os alle i bange forventning og tryllebundne; vi håber uden håb og frygter, uden at vide, hvad vi frygter for. Blandt disse forrykte er min medbejler Anselmo den, som viser sig både mindst og mest fornuftig, for skønt han har så mange andre årsager til at beklage sig over Leandra, klager han dog kun over hendes fraværelse og synger til tonerne af sin violin, som han spiller aldeles fortræffeligt, klagende vers, hvori han lægger sin store forstand for dagen. Jeg følger en anden vej, men efter min mening den sikreste. Det vil sige, jeg skælder ud

over kvindernes letsindighed, deres ubestandighed, forstillelse, falske løfter og troløshed og endelig over den mangel på forståelse, de viser, når det drejer sig om at vælge et mål for deres ønsker og tilbøjeligheder. Dette, mine herrer, var anledningen til de ord og de ytringer, som jeg henvendte til min ged, da jeg nærmede mig til dem, for da den er af kvindekøn, har jeg ikke megen tro til den, skønt den ellers er den bedste i hele min hjord. Det er den historie, jeg lovede at fortælle Dem. Hvis jeg har været for vidtløftig, skal jeg til gengæld ikke spare mig, hvis jeg på nogen måde kan vise Dem en tjeneste. Mit mejeri ligger ganske nær herved, og der har jeg frisk mælk og en meget velsmagende ost, samt forskellig slags moden frugt, der er lige så behagelig for øjet som for ganen."

43

Om den strid, Don Quijote har med gedehyrden, og om det usædvanlige eventyr med regnprocessionen, som han med sved og møje bragte til en lykkelig ende.

Gedehyrdens fortælling fandt bifald hos alle dem, der havde hørt den, særlig hos domherren, der med usædvanlig opmærksomhed lurede på den ejendommelige måde, hvorpå han fortalte den, som mere nærmede sig en fin hofmands end en bondsk hyrdes. Derfor sagde domherren også, at præsten havde haft ret, når han hævdede, at bjergskovene opfostrer folk med dannelse. De tilbød alle Eugenio deres tjeneste, men ingen var så gavmild i sine tilbud som Don Quijote, der sagde til ham:

"Ven gedehyrde, hvis jeg så nogen mulighed for at indlade mig på et nyt eventyr, ville jeg på stedet begive mig afsted for at føre eders eventyr til en lykkelig ende og straks, på trods af abbedissen og enhver, der ville sætte sig derimod, bortføre Leandra fra det kloster, hvor hun uden tvivl opholder sig mod sin vilje, og give hende i eders hænder, så at I kunne gå frem imod hende ganske efter eders vilje og behag – men dog således, at jeg ikke overtrådte ridderskabets love, som byder, at der ikke må tilføjes nogen jomfru den mindste krænkelse, men jeg håber til Gud herren, at en ond troldmands kraft ikke vil vise sig så mægtig, at ikke en anden, venligsindet troldmand skulle formå mere end han, og når den tid kommer, lover jeg eder min hjælp og bistand, således som jeg er forpligtet til ved

selve mit kald, der består i at komme de undertrykte og nødstedte til hjælp."

Gedehyrden så på ham, og da han blev opmærksom på Don Quijotes ynkelige ydre og jammerlige udseende, forundrede han sig højlig og spurgte barberen, der sad ham nærmest:

"Herre, hvem er dette menneske, der har en sådan skikkelse og taler på denne måde?"

"Hvem skulle det vel være," svarede barberen, "om ikke den navnkundige Don Quijote af Mancha, den mand, der afværger alle forurettelser, hævner al uret, alle jomfruers beskytter, alle kæmpers rædsel, sejrherren i alle kampe!"

"Ih," sagde gedehyrden, "det lyder jo ganske som det, man læser i bøgerne om de vandrende riddere, der har gjort alt det, som Deres Velbyrdighed siger om denne gode mand. Men jeg tror nu lige godt, enten at Deres Velbyrdighed skæmter, eller at denne adelsmand ikke er vel forvaret."

"I er en rigtig skælm og kæltring," råbte nu Don Quijote, "det er eder, der er en dum tølper, eder, der ikke er vel forvaret. Min hjerne er bedre end den infame horeunges og taskes, der har født dig til verden."

Og med disse ord greb han et brød, som netop lå ved siden af ham, og kylede det i ansigtet på gedehyrden med en sådan heftighed, at dennes næse blev ganske flad. Men gedehyrden, som ikke forstod skæmt og mærkede, at man i fuldt alvor mishandlede ham, tilsidesatte alle hensyn til tæppet, dugen og hele det spisende selskab og sprang løs på ridderen, greb ham om halsen med begge hænder og ville utvivlsomt have kvalt ham, hvis Sancho Panza ikke var kommet til i samme øjeblik, havde grebet ham ved skuldrene og kastet ham ind over bordet,

hvorved fadene sloges i stykker, glassene knækkedes, og alt, hvad der var på bordet, splittedes ad, så hvert stykke tog sin vej. Don Quijote, der nu så sig befriet, kastede sig straks over gedehyrden, som med blodigt ansigt og mørbanket af Sanchos spark ragede rundt efter en bordkniv for med den at tage en blodig hævn, hvilket præsten og domherren dog afværgede. Men barberen så sit snit til ubemærket at hjælpe gedehyrden, så denne fik Don Quijote under sig, og nu lod hyrden det regne ned over ham med så jammerlige prygl, at Don Quijotes ansigt snart blev lige så blodigt som hans. Domherren var ved at revne af latter, landbetjentene hoppede af glæde, og den ene med den anden råbte: Puds! Puds! som man gør ved hundene, når de bides. Kun Sancho var færdig ved at gå ud af sit gode skind, fordi han ikke kunne rive sig løs fra domherrens tjener, der holdt på ham, og komme sin herre til hjælp. Midt under denne løsslupne glæde, som de alle deltog i, med undtagelse af de to nævekæmpere, der tærskede løs på hinanden, hørte de lyden af en trompet, der klang så sørgelig, at de alle vendte deres blikke til den side, hvorfra denne ynkelige lyd syntes at komme. Men den, der blev mest ophidset derved, var Don Quijote, der, skønt han stadig meget imod sin vilje og dygtig gennempryglet lå under gedehyrden, dog nu tiltalte denne og sagde:

"Kære djævel, for andet kan du vel ikke være, da du besidder kraft og tapperhed nok til at undertvinge mig; jeg beder dig, lad os slutte våbenstilstand, om så blot for en time! For denne trompets bedrøvelige lyd, der når vore øren, synes at kalde mig til et nyt eventyr."

Gedehyrden, der allerede var træt af at prygle og at blive pryglet, slap ham straks. Don Quijote sprang op, vendte

ligeledes hovedet efter lyden og så pludselig, at der ned fra et højdedrag kom en masse folk, der alle var iført hvide klæder som pilgrimme på bodsvandring. Sagen var den, at skyerne det år havde nægtet at væde jorden, og i alle de omliggende byer anstillede man derfor processioner, bønner og bodsøvelser for at bede Gud om at åbne sin miskundheds hånd og lade det regne. For at udvirke dette drog nu folkene fra en landsby tæt derved i procession til en hellig eremit, der opholdt sig på en af de klipper, som lå rundt om denne dal. Don Quijote bemærkede bodsvandrernes sælsomme dragter, uden at erindre, hvor ofte han allerede måtte have set dem, og bildte sig ind, at dette var en slags eventyr, og at det måtte tilfalde ham som vandrende ridder at vove sig i kast med det. I denne forestilling blev han endnu mere bestyrket ved at antage et billede, som de førte med sig indhyllet i sørgeklæder, for en fornem dame, som blev bortført af disse skamløse røvere og skurke. Så snart dette randt ham i sinde, styrtede han hen til Rosinante, som gik og græssede, tog tøjle og skjold af sadelbuen, optømmede den på et øjeblik, krævede sit sværd af Sancho, sprang op på Rosinante, tog skjoldet på armen og sagde med høj røst til de tilstedeværende:

"Nu skal I se, I tapre staldbrødre, hvor vigtigt det er, at der på jorden findes riddere, der tilhører det vandrende ridderskabs orden. Nu skal I, siger jeg, ved at se denne fortræffelige dame befriet, som viser sig hist henne belagt med lænker, selv dømme om, hvorvidt de vandrende riddere ikke fortjener at holdes højt i ære!"

Idet han sagde dette, satte han hælene i Rosinantes sider (for sporer havde han ikke), og i kort galop (for at Rosinante skulle

være gået i fuld galop, læser man intetsteds i hele denne sandfærdige historie) fo'r han processionen i møde, skønt domherren, præsten og barberen løb hen for at holde ham tilbage. Det lykkedes dem ikke, og lige så lidt udrettede Sancho ved at råbe og skrige efter ham:

"Hvor vil De hen, hr. Don Quijote? Hvilken djævel er faret i Dem, siden De vil løbe storm på vores katolske tro? Ve min arme sjæl, kan De dog ikke se, at det er en procession af bodsvandrere, og at den dame, som bæres der på båren, er det velsignede billede af den ubesmittede jomfru. Se Dem dog for, hvad De gør, herre, for denne gang kan man virkelig sige, at De ikke gør, hvad der er Deres kald."

Sancho anstrengte sig forgæves, for hans herre var så fast besluttet på at storme løs mod folkene i de hvide kjortler og befri den sørgeklædte dame, at han ikke hørte et ord, og selv om han havde hørt ham, ville han dog ikke være vendt om – ikke om så kongen selv havde befalet ham det. Han nåede altså processionen, standsede Rosinante, der da også allerede havde stor lyst til at hvile lidt, og råbte åndeløs med hæs stemme:

"I dér, som vel ikke skjuler eders ansigter for eders dyds skyld, tøv, og hør, hvad jeg vil sige eder."

De første, der standsede, var de, som bar billedet, og da en af de fire klerke, som sang litanier, så Don Quijote og bemærkede hans besynderlige udseende, Rosinantes magerhed og andre latterlige omstændigheder ved vor ridder, sagde han:

"Kære herre og ven, hvis De har noget at sige os, så sig det i en hast, for disse fromme brødre spæger deres kød med svøbeslag, og vi hverken kan eller bør standse for at høre på noget, hvis det da ikke er så kort, at det kan siges med to ord."

"Jeg kan sige det med ét," svarede Don Quijote, "nemlig: I skal straks på øjeblikket sætte den skønne dame i frihed. Hendes tårer og bedrøvede ansigt viser tydeligt, at I slæber hende bort imod hendes vilje og har tilføjet hende en åbenbar fornærmelse. Men jeg, der er kommet til verden for at hæmme sådanne forurettelser, vil ikke tilstede, at I går et eneste skridt videre, før I har gengivet hende den frihed, som hun længes efter og fortjener."

Af denne tale sluttede alle de, som hørte den, at Don Quijote måtte være forrykt, og brast i en hjertelig latter. Men at le ved denne lejlighed var det samme som at gyde olie på ilden hos Don Quijote, og uden at sige et ord mere trak han sit sværd og sprængte løs på båren. En af dem, der bar den, overlod byrden til sine kammerater og styrtede straks frem mod Don Quijote; han svang en af de gafler eller støtter, man sætter båren på, mens man hviler, og efter at han med dette våben havde afbødet et mægtigt sværdhug, der slog den i to stykker, gav han med den sidste tredjedel af den, som han beholdt i hånden, ridderen et så kraftigt slag over skulderen på sværdsiden, hvor skjoldet ikke kunne beskytte ham imod denne rå og bondske styrke, at den stakkels Don Quijote faldt om, meget ilde tilredt. Da Sancho Panza, som stønnende var humpet efter ham, så ham ligge på jorden, skreg han af fuld hals til den, der tærskede løs på ham, at han ikke måtte give ham flere prygl, for det var en stakkels fortryllet ridder, der aldrig i sine livfødte dage havde gjort et menneske noget ondt. Det, der fik bonden til at holde inde, var dog ikke Sanchos råb, men den omstændighed, at han ved at kaste et blik på ridderen, der hverken rørte hånd eller fod, fik den tanke, at han havde slået ham ihjel; han løftede

derfor i hast sin kittel op lige til bæltet og benede afsted ind over marken så hurtig som en gemse. Imidlertid var alle de øvrige af Don Quijotes selskab kommet hen til det sted, hvor han lå, men folkene i processionen, der så, at alle disse herrer, og sammen med dem landbetjentene med deres armbrøster, kom ilende til, blev bange for, at sagen ville få ubehagelige følger, slog kreds om billedet, drog deres hætter op over hovedet og knyttede næverne om deres svøber. Klerkene greb fastere om deres lysestager, og således afventede de angrebet, fast besluttede på ikke alene at forsvare sig modigt, men også at gå løs på angriberne. Skæbnen føjede det dog bedre, end de troede, for Sancho foretog sig ikke andet end at kaste sig ned over sin herre, hvor han opløftede den smerteligste og samtidig latterligste klage, man kan tænke sig, i den tro, at han virkelig var død. Vor præst var imidlertid blevet genkendt af en anden præst, der var med i processionen, og dette bekendtskab forjog angsten hos de to krigeriske skarer. Den første præst forklarede med et par ord den anden, hvem Don Quijote var, og den anden og med ham alle de bodfærdige kom til for at se, om den stakkels ridder var død. Da hørte de, hvorledes Sancho Panza med tårer i øjnene sagde:

"O du ridderskabets blomst, hvis fortræffeligt anvendte dage nu afsluttes ved et eneste stokkeslag! O du din stammes pryd, du hele la Manchas ære og berømmelse, ja, hele verdens, som nu, da den må savne dig, vil blive fuld af ildgerningsmænd, der ikke mere behøver at frygte straf for deres forbrydelser! O du, som var mere gavmild end alle Alexandere, eftersom du for ikke mere end otte måneders tjeneste ville have skænket mig den bedste ø, som havet ombælter og omflyder! O du, der var ydmyg

mod de hoffærdige og stolt imod de ydmyge, som bød farerne trods, som fandt dig i dine fjenders forhånelser, var forelsket uden årsag, efterlignede de gode, var en svøbe for de onde, en fjende af de slette, med ét ord, en vandrende ridder! Hvilket rummer alt, hvad der kan siges herom."

Ved Sanchos skrig og klage vågnede Don Quijote atter op, og det første ord, han sagde, var:

"Den, der lever fjernt fra dig, sødeste Dulcinea, er prisgivet endnu større elendighed end denne. Hjælp mig op på den fortryllede kærre, ven Sancho, for jeg formår ikke mere at holde mig i sadlen på Rosinante, fordi hele denne skulder er slået itu."

"Det gør jeg hjertens gerne, min kære herre," svarede Sancho, "og lad os nu vende hjem til vor landsby i disse herrers selskab, som kun vil Deres bedste; der vil vi træffe forberedelser til et nyt togt, der skal skaffe os større fordel og berømmelse."

"Vel talt, Sancho," sagde Don Quijote, "det vil være klogt at lade den onde indflydelse af de stjerner, der nu hersker, gå over."

Domherren, præsten og barberen erklærede, at han ville gøre meget vel i at handle, som han havde sagt. Og inderligt fornøjede over Sanchos enfoldige tale satte de Don Quijote op på den karre, hvorpå han tidligere var blevet ført afsted. Processionen blev atter bragt i orden og fortsatte sin vej, gedehyrden tog afsked med dem alle, og landbetjentene, som ikke ville drage med længere, modtog deres betaling af præsten. Domherren bad denne sende ham underretning om, hvorledes det gik Don Quijote, om han blev helbredet for sin galskab, eller om han fremturede i den, og derpå bad han om tilladelse til at fortsætte sin rejse. Kort sagt, hver drog sin vej, så at der ikke

blev andre tilbage end præsten og barberen, Don Quijote, Sancho Panza og den skikkelige Rosinante, der havde betragtet alt, hvad der var gået for sig, med samme tålmodighed som hans herre. Driveren spændte okserne for kærren, lagde et knippe hø til rette som leje for Don Quijote og fulgte derpå med sin sædvanlige dorske langsomhed den vej, som præsten betegnede ham.

Efter seks dages forløb nåede de Don Quijotes landsby, hvor de drog ind ved middagstid. Det var netop på en søndag, og alle folk stod henne på gadeskæret, hvor Don Quijotes karre skulle forbi. De løb alle til og skulle se, hvad der var på karren, og da de genkendte deres bysbarn, stod de ganske forundrede. En dreng løb i forvejen for at melde hans husholderske og søsterdatter, at deres onkel og herre var ankommet, mager, vindtør og bleg, og at han lå på en oksekarre på et knippe hø. Det var en ynk at høre, hvorledes disse to gode kvinder skreg op, dunkede sig i hovedet og på ny udstødte forbandelser mod de fordømte ridderbøger. Og alt dette begyndte forfra, da de så Don Quijote køre ind ad sin port.

Ved rygtet om Don Quijotes ankomst kom også Sancho Panzas kone løbende, som for længst havde fået nys om, at hendes mand havde fulgt ridderen som dennes våbendrager, og da hun fik øje på Sancho, var det første, hun spurgte ham om: hvordan det gik med æslet. Sancho svarede, at dets tilstand var bedre end dets herres.

"Gud være lovet og takket," sagde hun, "der har vist mig så megen nåde. Men fortæl mig nu, min ven, hvad gavn du har haft af dit våbendrageri? Hvad for en trøje bringer du med hjem til mig? Hvilke sko har du til dine børn?"

"Jeg medbringer intet sådant, kære kone," svarede Sancho, "skønt jeg medbringer sager af større vigtighed og betydning."

"Det glæder mig inderligt," sagde hans kone, "men vis mig dog disse sager af større betydning og vigtighed, for jeg brænder af længsel efter at se dem, så at de kan glæde mit hjerte, der har været bedrøvet og misfornøjet i alle de mange hundrede år, du har været borte."

"Jeg skal vise dig dem hjemme, kone," sagde Sancho, "dermed må du være tilfreds, for om Gud vil, at vi endnu en gang drager ud for at søge eventyr, skal du snart få mig at se som greve eller statholder over en ø, og det ikke sådan en ø, som man ser ligge hist og her, men en af de allerbedste, der findes."

"Det give Gud, kære mand, for det vil komme på en tør plet. Men sig mig dog, hvad er egentlig sådan en ø, for det forstår jeg ikke."

"Honning er ikke for æslets mund," svarede Sancho, "til sin tid får du det nok at se, kone, og hvor forundret vil du ikke blive, når du hører alle dine vasaller titulere dig Deres Herlighed."

"Hvad er det dog du snakker, Sancho, om herligheder, øer, vasaller?" sagde Teresa Panza, for således hed Sanchos kone, ikke fordi de var beslægtede, men fordi det er skik og brug i La Mancha at kalde konerne ved deres mænds efternavn.

"Gør dig blot ingen grå hår, fordi du ikke får alt at vide straks," svarede Sancho, "det er nok, at hvad jeg siger er sandt, og hold så din mund! Foreløbig kan jeg jo sådan fortælle dig, at der ikke findes noget behageligere på jorden end at være en anset mand og våbendrager hos en vandrende ridder, der søger eventyr. Vel sandt, de fleste eventyr, man finder, falder ikke just ud, som man kunne ønske det, for af hundrede eventyr, der

tilstøder en, kommer man bagvendt og forkert fra de nioghalvfems. Det kan jeg tale med om, for fra nogle er jeg kommet himmelsprættet og fra andre gennempryglet. Men alligevel er det nu helt gævt, sådan at drage rundt og vente på begivenhederne, mens man vandrer igennem bjergskove, gennemsøger tykninger, bestiger klipper, tager ind på slotte og lever gratis på kroerne uden at have nødig at betale en hvid, om det så var til Fanden selv!"

Hele denne samtale fandt sted imellem Sancho Panza og hans kone Teresa Panza, mens Don Quijotes husholderske og søsterdatter modtog ham, klædte ham af og lagde ham i hans gamle arveseng. Han så stift på dem, hans øjne løb forvildede omkring, og han kunne ikke besinde sig på, hvor han var. Præsten pålagde søsterdatteren at pleje sin onkel vel og holde vågent øje med, at han ikke endnu en gang slap bort fra dem. Samtidig fortalte han dem alt, hvad de havde måttet gøre for at bringe ham hjem. Nu udstødte de begge på ny jammerklager mod Himmelen; nu fornyede de deres forbandelser mod ridderbøgerne; nu anråbte de Himmelen om at styrte forfatterne til så mange løgne og urimeligheder ned i Helvedes dybeste afgrund. Og til sidst blev de grebet af den største uro og bestyrtelse ved tanken om atter at se sig forladt af deres herre og onkel, så snart han havde fået sin helse igen. Dette skete da også ganske således, som de havde forestillet sig det. Men trods al den flid og opmærksomhed, hvormed denne histories forfatter har søgt efter meddelelse om de bedrifter, som Don Quijote udøvede på sit tredje togt, har han dog ikke kunnet finde mindste efterretning derom, i det mindste ingen tilforladelige optegnelser. Kun rygtet har i La Manchas

erindring bevaret den omstændighed, at Don Quijote, da han for tredje gang forlod sit hus, begav sig til Zaragoza og der indfandt sig til en vidtberømt turnering, som blev afholdt i denne stad, og at der her tildrog sig ting, som var hans tapperhed og gode forstand værdige.

Forfatteren beder ikke sine læsere om andet, end at han, som en belønning for det utrolige arbejde, det har kostet ham at gennemsøge og ransage alle de manchanske arkiver for at bringe denne historie for lyset, må blive beæret med den samme tiltro, som alle forstandige folk har til ridderbøgerne, der overalt i verden nyder så høj gunst; dermed vil han anse sig for at være vel belønnet og tilfredsstillet og føle sig opmuntret til at søge efter flere, om ikke sandfærdige, så dog lige så opfindsomme og underholdende historier.

Forse altri canterà con miglior plettro.

Frit oversat: "Måske en anden vil anslå strengen med et bedre plekter". Et citat fra Ariostos "Orlando Furioso"; måske en opfordring fra Cervantes til, at andre fortsætter hans historie.

Red.anm.

2. del

Fortale

Gud hjælpe mig, hvor inderligt må nu ikke du, fornemme (eller ringe) læser, længes efter denne fortale, i den tanke, at du vil finde den fuld af hævn, bitterhed og dadel imod forfatteren af den anden Don Quijote, jeg mener den Don Quijote, der synes at være avlet i Tordesilla og kommet til verden i Tarragona. Men jeg kan virkelig ikke skaffe dig den fornøjelse; for skønt fornærmelse optænder vrede selv i de sagtmodigste hjerter, skal mit dog danne en undtagelse fra denne regel. Du ville vel, at jeg skulle give ham øgenavne som æsel, forrykte menneske, frække karl, men det falder mig slet ikke ind. Lad hans synd komme over hans eget hoved, lad ham søbe den kål, han har spyttet i, lad den bekomme ham, som han har fortjent. Noget, jeg alligevel ikke har kunnet undgå at føle som en krænkelse, er, at han smæder mig for min alder og min lemlæstede hånd, som om det stod i min magt at holde tiden tilbage, så at den ikke skred hen over mig, og som om jeg havde hentet min lemlæstelse på en eller anden kro og ikke ved den ypperste begivenhed, som de forbigangne og nuværende tider har oplevet og de kommende kan vente at skue. Selv om mine sår ikke er en prydelse i deres øjne, som ser dem, så har de dog i det mindste værd i dens agtelse, som ved, hvor jeg har modtaget dem; for den soldat, der falder på valpladsen, frembyder et skønnere syn end den, som vinder friheden ved flugt. Og dette er så aldeles min måde at tænke på, at om man den dag i dag foreslog mig det umulige og gjorde det muligt, så ville jeg dog foretrække at have bivånet denne prægtige våbendåd frem for nu at have min førlighed og ikke have deltaget i den. De sår,

som ses på en soldats ansigt og bryst, er stjerner, der vejleder andre til ærens himmel og vækker attrå efter fortjent berømmelse; ligeledes bør man betænke, at det ikke er med de grå hår, man skriver, men med ånden, der plejer at modnes med årene.

Det har også krænket mig, at han kalder mig misundelig og, som jeg ikke vidste det, forklarer mig, hvoraf misundelse opstår, medens jeg med sandhed kan sige, at jeg af de to arter nid, der gives, udelukkende kender den, som, ren og ædel, kun stræber efter det gode. Forholder det sig nu således, hvad det visselig gør, så er jeg heller ikke den mand, der vil forfølge en præst, navnlig når han foruden denne egenskab samtidig besidder den: at være familiar ved den hellige inkvisition. Og hvis denne anden har sagt det med henblik på den mand, som han synes at have ment, så tager han ganske fejl; for jeg nærer dyb ærefrygt for denne mands ånd, beundrer hans værker og hans uophørlige og fortjenstfulde virksomhed. Men jeg er hr. forfatteren virkelig forbunden, fordi han siger, at mine noveller er mere satiriske end lærerige, men dog gode; og det kunne de ikke være uden at besidde noget af begge disse egenskaber.

Det synes mig, læser, at jeg hører dig sige, at jeg her bevæger mig imellem for snævre skranker, for strengt holder mig inden for min beskedenheds grænser, fordi jeg ved, at man ikke må skaffe den bedrøvede yderligere bedrøvelse; og denne herres bedrøvede tilstand må rigtig nok være særlig slem, siden han ikke tør lade sig se i åben mark og ved dagens lys, men skjuler sit navn og lyver sig fædreland til, som om han højforræderisk havde begået majestætsfornærmelse. Skulle du engang tilfældigt erfare, hvem han er, så sig ham fra mig, at jeg slet ikke

anser mig for fornærmet af ham, da jeg nok ved, hvad det vil sige at blive fristet af Djævlen, og at det er en af dennes værste fristelser, når han sætter en mand i hovedet, at han kan forfatte og lade trykke en bog, hvorved han vil kunne vinde lige så stor berømmelse som pengefordel, og lige så stor pengefordel som berømmelse. Og til bekræftelse herpå vil jeg gerne, at du med lune og elskværdighed skal fortælle ham følgende historie:

I Sevilla var der engang en nar, der fandt på den pudserligste galskab, den sælsomste grille, nogen nar kunne finde på. Han lavede sig nemlig et pusterør af en kæp, som han spidsede i den ene ende, og så snart han kunne få fat i en hund på gaden eller andetsteds, satte han sin fod på dens ene bagben, holdt det andet i vejret med hånden, stak så godt, det lod sig gøre, sit rør ind et vist sted og pustede den op, så dens bug blev så trind som en læderbold. Når dette var forrettet, gav han den et par dask på vommen, lod den løbe og sagde til de omstående (hvoraf der altid var mange): "Mener De stadig, mine herrer, at det kun koster ringe møje at puste en hund op?" Mener De måske stadig, min ærede herre, at det koster ringe møje at forfatte en bog!

Men hvis denne historie ikke skulle synes ham passelig, så lad ham, kæreste læser, få denne, som ligeledes handler om en hund og en nar:

Der var også engang i Cordoba en nar, som havde den vane at bære et stykke af en marmorplade eller en anden ikke alt for let sten på sit hoved, og når han traf en hund, som ikke var på sin post, gik han tæt hen til den og lod pludselig sin byrde falde ned på den. Hunden blev helt tosset, løb gøende og hylende sin vej og standsede ikke, før den havde lagt et dusin gader bag sig. Nu

hændte det engang, at der iblandt de hunde, han havde ladet sin byrde falde på, var en hattemagers hund, som var meget elsket af sin herre. Stenen faldt og traf den på hovedet. Den forslåede hund gav sig til at hyle, og dens herre så det og tog det yderst ilde op. Han greb en alen, sprang løs på narren og levnede ikke en hel knogle i hans krop; for hvert slag, han gav, skreg han:

"Hej, din infame hund! Skal du smide sten på min hønsehund? Kunne du ikke se, dit umenneske, at det er en hønsehund?"

Og efter mindst hundrede gange at have gentaget ordet *hønsehund* lod han den næsten fuldkommen mørbankede nar løbe. Denne lære tog narren sig til indtægt, listede hjem og vovede ikke at vise sig på gaden i en hel måned. Da denne tid var gået, kom han igen med sit kunststykke og en endnu større byrde, nærmede sig til hunden og så skarpt og ufravendt på den, men uden lyst eller mod til at lade sin sten falde, og råbte:

"Det er en hønsehund! Den må jeg vogte mig for."

Og sandt er det, at hver eneste hund, han mødte, hvad enten det nu var en dogge eller en skødehund, kaldte han derefter for en hønsehund, og lod følgelig aldrig mere sin sten falde.

Måske kan det gå denne romanskriver ligeså, at han aldrig mere drister sig til at lade sit genis udbytte falde ned på publikum i form af bøger, som, når de er slette, er endnu hårdere end sten.

Sig ham også, at jeg ikke bryder mig en døjt om hans trussel: at ville tage næringen fra mig ved sin bog. Ganske som det står i det gamle mellemspil om Perendenga, siger også jeg: Så længe jeg blot har min nådige herre, rådsherren i live, og vor herre

Jesus sørger for alle de andre! Måtte derfor den store greve af Lemos længe forblive i live, hvis kristelige sindelag, vidt bekendte veldædighed og gavmildhed har holdt mig oppe til trods for alle min onde skæbnes slag og længe leve Hans Højærværdighed af Toledo *Don Bernardo de Sandoval y Rojas'* høje mildhed – og det, om der så slet ingen bogtrykkerier fandtes i verden, eller om der så tryktes flere bøger imod mig, end der er bogstaver i stroferne om *Mingo Revulgo*! Begge disse fyrstelige herrer har, uden at jeg ved smigreri eller nogen anden art af lovprisning har bejlet til dem, tilskyndede af egen godhed, påtaget sig at vise mig gunst og nåde, hvorved jeg anser mig for lykkeligere og rigere, end om lykken på almindelig måde havde hævet mig til sine højeste tinder.

Ære kan også den fattige besidde, men ikke den lastefulde; fattigdom kan overskygge adel, men ikke ganske formørke den. Men når blot dyden udsender noget lys, selv om det er gennem fattigdommens snævringer og smalle sprækker, opnår den at blive skattet af høje og ædle sjæle og følgelig at modtage hjælp og gunst.

Mere skal du ikke sige ham, og jeg vil heller ikke sige dig mere, men kun indprente dig, at denne anden del af Don Quijote, som jeg her overrækker dig, er skåret til af den samme mester og af det samme stof som den første. I den fremstiller jeg Don Quijote for dig, således som det senere går ham, og til sidst død og begravet, for at ingen skal driste sig til atter at aflægge falsk vidnesbyrd om ham, da det kan være mere end nok med det, som allerede er aflagt. Ligeså kan det være mere end nok, at en ærlig mand én gang har berettet om disse forstandige galskaber; så man skal ikke befatte sig med det på

ny. For alt for meget, selv om det er af det gode, får det gode til at synke i værd, og alt for lidt, selv om det er af det slette, har altid en vis værdi mellem folk.

Jeg har glemt at sige dig, at du snart kan vente *Persiles*, som jeg er i færd med at fuldende, og anden del af *Galatea*.

1

Hvorledes præsten og barberen talte med Don Quijote om dennes sjælesygdom.

Sidi Hamét Benengeli fortæller i anden del af denne historie, som indeholder Don Quijotes tredje udfart, at præsten og barberen næsten havde ladet en hel måned gå uden at se til ridderen, for ikke at opfriske de tidligere tildragelser og bringe dem tilbage i hans hukommelse. Men derfor undlod de ikke at besøge hans søsterdatter og husholderske og pålagde dem at pleje ham godt og give ham alt sådant at spise, som kunne styrke hans mave og hoved, da hele hans ulykke ret overvejet syntes at stamme fra dette. De forsikrede, at de gjorde det, og også fremdeles med største beredvillighed og omhu ville gøre det; for de så nok, at deres herre i enkelte øjeblikke gav beviser på, at han havde sin forstands fulde brug. Derudover var de to andre yderst fornøjede, eftersom de nu var overbevist om, at de havde truffet det rette, da de bragte ham forhekset hjem på oksekærren, således som det fortaltes i sidste kapitel af denne lige så storslåede som højst grundige histories første del. De besluttede altså at besøge ham for selv at forvisse sig om, at han var i bedring, skønt de næsten anså det for umuligt, og kom overens om ikke med et ord at berøre det vandrende ridderskab, for ikke at løbe fare for at rive et sår op, der først så nylig var blevet syet sammen.

De besøgte ham altså og fandt ham siddende i sengen iført en vams af grønt flonel og med en rød toledansk hue på

hovedet, men så indfalden og tør, at han ganske så ud, som om han var blevet til en mumie. Han modtog dem meget venligt; de spurgte til hans helbred, og han gjorde rede for dette og for sin hele tilstand med megen forstandighed og i velvalgte ord. I samtalens løb kom de ind på det, man kalder politik og regeringsformer, de forbedrede ét misbrug, fordømte et andet, forandrede én skik, afskaffede en anden, og hver af de tre spillede rollen som en ny lovgiver, en tidsmæssig Lykurg, en nybagt Solon. De skabte i den grad om på samfundet, at det så ud, som om de havde lagt det i en smelteovn og trukket det frem af den i en ganske anden skikkelse. Don Quijote talte så fornuftigt om alle de emner, man berørte, at de to eksaminatorer anså det for ganske utvivlsomt, at han var blevet fuldstændig helbredet og atter var i besiddelse af sin fulde fornuft. Søsterdatteren og husholdersken var til stede under denne samtale og kunne ikke blive trætte af at takke Gud, fordi de igen så deres herre så fornuftig. Imidlertid ændrede præsten sit første forsæt, som gik ud på ikke for nogen pris at berøre det vandrende ridderskab, og søgte nu med lempe at dreje talen hen på det for at få fuldkommen vished om, hvorvidt Don Quijotes helbredelse var virkelig eller ej. Han fortalte altså efterhånden en hel række nyheder fra hoffet og meddelte blandt andet, at man anså det for ganske sikkert, at tyrken med en mægtig flåde styrede mod vest; ingen vidste, hvad hans hensigt var, eller hvor dette truende uvejr ville bryde ud; lige over for denne frygt, hvorved han næsten hvert år tvinger os til at ruste, måtte hele kristenheden rette sine øjne mod hans flåde, og Hans Majestæt havde ladet kysterne af Napoli og Sicilien og øen Malta sætte i forsvarstilstand. Don Quijote svarede hertil:

"Hans Majestæt har handlet som en indsigtsfuld krigsherre ved rettidigt at sætte sine stater i forsvarstilstand, at ikke fjenden skal finde ham uforberedt. Men hvis man spurgte mig, ville jeg råde kongen til at benytte en forholdsregel, som det vel indtil denne time har ligget Hans Majestæt meget fjernt at tænke på."

Næppe havde præsten hørt disse ord, førend han sagde ved sig selv:

"Gud holde sin hånd over dig, arme Don Quijote, for det forekommer mig, at du fra din dårskabs høje tinde styrter ned i din enfoldigheds dybeste afgrund."

Men barberen, der allerede havde fået det samme indfald som præsten, spurgte Don Quijote, hvad det var for en forholdsregel, som han anså for så gavnlig og ville foreslå; måske var den af en sådan beskaffenhed, at den kunne sættes på listen over de talrige uformålstjenlige forslag, som fyrsterne så hyppigt bliver plaget med.

"Mit forslag, hr. skægskraber," sagde Don Quijote, "vil ikke være uformålstjenligt, men tværtimod ganske passende."

"Sådan mente jeg det ikke," sagde barberen, "men erfaringen har vist, at alle, eller dog i det mindste et stort flertal af de forslag, der gøres Hans Majestæt, enten er uudførlige eller urimelige, eller skadelige for kongen og riget."

"Men mit," svarede Don Quijote, "er hverken uudførligt eller urimeligt, derimod det lettest udførlige, det mest passende, det bekvemmeste og hurtigste, som et opfindsomt hoved vel kunne finde på."

"I så fald, hr. Don Quijote, har De allerede tøvet for længe med at meddele os det," sagde præsten.

"Det skal jeg nok tage mig i vare for," sagde Don Quijote; "hvis jeg sagde det her i dag, ville det blot allerede ganske tidligt i morgen komme det høje råd for øre, og så kunne en anden løbe af med æren og belønningen for mit arbejde."

"Hvad mig angår," sagde barberen, "da lover jeg her for Guds åsyn:

Hvad det lyster Jer at sige,
ingen jeg betror det, herre,
ej til kongen, ej til bonden,
ej til noget jordisk væsen;

– en ed, som jeg har lært af *Romancen om Præsten*, der i indledningen til digtet viste kongen den tyv, som havde stjålet hans hundrede dubloner og hans hurtige mulæsel."

"Den slags historier kender jeg ikke," svarede Don Quijote, "men jeg ved, at eden har gyldighed, eftersom jeg ved, at hr. barberen er en ærlig mand."

"Selv om han ikke var det," sagde præsten, "så ville jeg dog sige god for ham og indestå for, at han, hvad denne sag angår, ikke ville tale mere end en stum, under straf af at dømmes til at betale processens omkostninger."

"Og hvem, hr. licentiat," sagde Don Quijote, "vil gå i borgen for Deres Velbyrdighed?"

"Mit gejstlige embede," svarede præsten, "der pålægger mig den pligt at bevare hemmeligheder."

"Nu, ved Kristi legeme!" tog Don Quijote derpå ordet, "hvad andet havde Hans Majestæt nødig at gøre end ved et offentligt opråb at indbyde alle de vandrende riddere, der strejfer rundt i Spanien, til på en bestemt dag at indfinde sig i residensen? For selv om der ikke indfandt sig mere end et halvt dusin, så kunne

der blandt dem dog findes én, som alene ville være nok til at tilintetgøre hele tyrkens magt. Skænk mig nu Deres opmærksomhed, og følg min fremstilling: Skulle det mon være noget nyt, at en eneste vandrende ridder hugger en krigshær på to hundrede tusinde mand sønder og sammen, som om de alle kun havde én hals eller var af sukkerdej? Eller må De ikke indrømme mig, at utallige historier er fulde af sådanne vidunderlige bedrifter? Den berømte – ja, det ville være til ulykke for mig selv; om for andre vil jeg lade usagt! – den berømte Don Belianis skulle blot leve i vore dage, eller en af Amadís af Galliens talrige afkom! For hvis nogen af dem nu var i live og gav sig i kast med tyrken, så ville jeg ikke have andel i det bytte, tyrken kom til at gøre. Men Gud vil sørge for sit folk og skænke det en mand, der, selv om han ikke er så drabelig som de tidligere vandrende riddere, dog i det mindste ejer et lige så modigt sind som de. Gud hører og forstår mig, mere siger jeg ikke."

"O ve," udbrød søsterdatteren, "jeg vil dø på, at min hr. morbroder på ny vil være vandrende ridder."

Dertil svarede Don Quijote:

"Som vandrende ridder vil jeg leve og dø. Og hvad enten nu tyrken drager ned eller op, hvornår og med hvor stor krigsmagt han end kommer, så siger jeg dog endnu en gang: Gud hører og forstår mig."

Men nu sagde barberen:

"Jeg vil bede Dem om, min herre, at tillade mig at fortælle Dem en kort historie, som tildrog sig i Sevilla, og som jeg har stor lyst til at meddele Dem, da den passer så godt til lejligheden."

Don Quijote og præsten tillod ham det, de andre lånte ham deres opmærksomhed, og han begyndte på følgende måde:

"I dårekisten i Sevilla var der en mand, som hans pårørende havde bragt derhen, fordi han var forrykt. I Osuna havde han taget graden som licentiat i kirkeret, men selv om han havde taget den i Salamanca, ville han dog efter manges anskuelse ligefuldt have været en nar. Den omtalte licentiat kom efter mange års indespærring til den anskuelse, at han nu atter var karsk og besad sin forstands fulde brug, og i denne overbevisning skrev han til ærkebispen og bad ham indtrængende og med meget fornuftige grunde om at give befaling til, at man skulle løslade ham og befri ham for den elendighed, han levede i, da han ved Guds nåde atter var kommet til sin forstands fulde brug, medens hans pårørende udelukkende holdt ham der for at have rådighed over hans formue og i strid med sandheden krævede, at han lige til sin død skulle blive ved med at være en dåre. Ærkebispen, der ved disse mange fornuftige og velskrevne breve var blevet overbevist, befalede en af sine kapellaner at erkyndige sig hos husets forstander, om det forholdt sig således, som licentiaten berettede, ja, endog tale med den forrykte selv, og hvis denne efter hans skøn var ved fuld forstand, tage ham ud og sætte ham i frihed. Det gjorde kapellanen, og forstanderen sagde ham, at manden endnu stadig var gal; for skønt han ofte talte overmåde fornuftigt, kom han dog til slut pludselig frem med urimeligheder, der var lige så store og talrige, som hans forstandige ytringer før havde været, hvilket han kunne overbevise sig om ved at give sig i snak med ham. Denne prøve ville kapellanen anstille. Man bragte ham hen til den forrykte.

Han talte med ham i en time eller mere, og i al den tid sagde den gale ikke ét forkert eller tåbeligt ord; tværtimod var hans tale så tænksom, at kapellanen blev nødsaget til at tro, at tåben var et ganske fornuftigt menneske. Blandt andet sagde den forrykte, at forstanderen ikke var ham velsindet, fordi han ikke ville miste de gaver, hans pårørende sendte til ham, for at han skulle foregive, at han, den indespærrede, endnu var gal, skønt han havde sine lyse øjeblikke; og den største fjende, han i sin ulykke havde, var netop hans rigdom, thi for at kunne nyde godt af den benyttede de sig af list og ondskab og ytrede tvivl om den store nåde, Gud havde vist ham ved på ny at have forvandlet ham fra et ufornuftigt dyr til et menneske. Kort sagt, han talte på en sådan måde, at forstanderen syntes så mistænkelig, hans pårørende så havesyge og ubarmhjertige og han selv så fornuftig, at kapellanen besluttede at tage ham med sig, for at ærkebispen selv kunne se ham og med begge hænder gribe sandheden i denne sag. I sin godtroenhed bad den brave kapellan forstanderen give befaling til, at man skulle udlevere licentiaten de klæder, han havde båret ved sin indtræden i anstalten. Forstanderen bad kapellanen betænke, hvad han gjorde, da der ikke kunne være tvivl om, at licentiaten endnu var gal. Men alt dette gjorde intet indtryk på kapellanen, da han mente, at alle forstanderens indvendinger og advarsler kun gik ud på at beholde licentiaten. Forstanderen måtte adlyde, da befalingen kom fra ærkebispen. Han gav licentiaten hans klæder, der var ny og anstændige; og da han så sig afført narrekappen og iført et fornuftigt menneskes dragt, bad han indstændigt kapellanen om af kristenkærlighed at give ham tilladelse til at sige sine staldbrødre, de afsindige, farvel.

Kapellanen svarede, at han ville gøre ham selskab for at se de gale mennesker, der opholdt sig i anstalten. De gik altså virkelig derop sammen med forskellige andre folk, der just var til stede, og da licentiaten kom til en celle, hvori der befandt sig en bindegal, der dog for øjeblikket var stille og rolig, sagde han til ham:

"Kære ven, overvej, om du har nogen kommission at give mig, for jeg drager nu hjem, fordi Gud i sin uendelige godhed og barmhjertighed og uden al fortjeneste på min side har været så nådig at give mig min forstand igen. Jeg er nu helbredet og ved fuld fornuft; thi for Guds almagt er intet umuligt. Sæt også du alt dit håb og din tillid til Gud; for da han har bragt mig tilbage til min tidligere tilstand, vil han også bringe dig tilbage dertil, når du sætter din lid til ham. Jeg skal sørge for at sende dig noget godt at spise, spis det i alle tilfælde; for du må vide, at jeg af egen erfaring er nået til den anskuelse, at alle vore dårskaber kommer af, at man har en tom mave og hjernen fuld af vind. Frisk mod altså, frisk mod! Mistrøstighed i ulykken er skadelig for helbredet og medfører døden."

Hele denne tale, som licentiaten holdt, hørte en anden nar, der sad i en celle lige overfor den bindegales; han rejste sig fra den slidte sivmåtte, som han lå splitternøgen på, og spurgte med skrigende røst, hvem den mand var, som var blevet rask og gik klog derfra. Licentiaten svarede:

"Det er mig, kære ven, der drager herfra; for jeg har ikke nødig at blive her længere, hvorfor jeg er Himlen uendelig taknemmelig, der har vist mig så stor barmhjertighed."

"Betænk, hvad I siger, licentiat," svarede den gale, "lad ikke Djævelen forblænde eder. Flyt ikke en fod af stedet, bliv smukt

roligt i eders bopæl, og spar eder selv for at skulle vende tilbage hertil."

"Jeg ved, at jeg er helbredet," svarede licentiaten, "det vil ikke blive nødvendigt, at jeg atter begiver mig på denne valfart til Golgatha."

"Du helbredt?" sagde den forrykte; "nuvel, det vil vise sig, gå med Gud! Men jeg sværger dig til ved Jupiter, hvis majestæt jeg repræsenterer her på jorden, at alene for den synds skyld, som Sevilla begår i dag ved, at den lader dig forlade dette hus og anser dig for klog, skal jeg revse staden således, at det ikke skal glemmes i evigheders evighed, amen. Ved du ikke, usle licentiat, at det står i min magt, da jeg, som jeg har sagt, er Jupiter Tonans og i mine hænder holder de brændende lynstråler, hvormed jeg formår og har for vane at true og ødelægge verden? Dog vil jeg kun straffe den uforstandige stad ved én tugtelse: I tre samfulde år fra det øjeblik, da jeg har forkyndt dig denne trussel, vil jeg ikke lade det regne over den eller dens hele område og opland. Du i frihed, du helbredet og ved fornuft? Og jeg en nar, jeg åndssvag og bundet? Jeg vil for fremtiden lige så lidt lade det regne, som jeg vil gå hen og hænge mig."

Alle de omstående hørte med stor opmærksomhed på narrens ord og skrig, men vor licentiat vendte sig til vor kapellan, greb hans hænder og sagde:

"Min herre, lad ikke dette bekymre Dem, og agt ikke på, hvad denne nar siger; for hvis han er Jupiter og ikke vil lade det regne, så er jeg Neptun, fader og Gud for vandene, og vil lade det regne så ofte, jeg har lyst og det gøres nødigt."

Hertil svarede kapellanen:

"Alligevel vil det ikke være rigtigt at ophidse hr. Jupiter. Deres Velbyrdighed må altså blive, hvor De er; en anden gang, når jeg får bedre tid og lejlighed, skal jeg komme igen og afhente Deres Velbyrdighed."

Forstanderen og alle de tilstedeværende lo hjerteligt, hvad kapellanen blev noget ærgerlig og skamfuld over. Man afførte licentiaten hans smukke klæder, han måtte blive i dårekisten, og dermed er fortællingen ude."

"Det er altså den fortælling, hr. barber," sagde Don Quijote, "som De ikke kunne lade være med at fortælle, fordi den passede så godt på mig? Oh, hr. skægskraber, hr. skægskraber, den må være meget blind, som ikke kan se igennem en sigte! Er det muligt, at Deres Velbyrdighed ikke ved, at sammenligninger mellem begavelse og begavelse, mellem tapperhed og tapperhed, mellem skønhed og skønhed, mellem familie og familie altid er forhadte og uvelkomne? Jeg, hr. barber, er ikke Neptun, vandenes Gud, stræber heller ikke efter, at nogen skal anse mig for fornuftig, hvor jeg ikke er det. Jeg søger kun at vise verden den vildfarelse, den lever i, fordi den ikke ved at forny hine lyksalige tider, da den vandrende ridderorden blomstrede; men vort fordærvede århundrede fortjener ikke så høj en lykke, som hine tider nød, da de vandrende riddere påtog sig den pligt og på deres skuldre bar den byrde at forsvare kongerigerne, beskytte jomfruer, beskærme de faderløse og umyndige, tugte de hovmodige og belønne de ydmyge. De fleste af de riddere, man har i vore dage, svøber sig hellere i damask, guldbrokade og andre rige stoffer, end de ruster sig med panser og plade. Nu findes der ikke mere nogen ridder, der sover på åben mark, udsat for det ublide

vejrlig og iført fuld rustning fra hoved til fod; nu gives der ikke mere nogen, der uden at tage foden af stigbøjlen, lænet til sin lanse, med bøjet hoved, indbyder søvnen, således som de vandrende riddere gjorde. Nu gives der ikke mere nogen, der, stormende frem af skoven på denne side, vil trænge ind i bjergene hinsides og derfra betræde en ufrugtbar og øde kyst ved bredden af havet, der næsten altid er oprørt og fnysende, og som, når han ved dets strand har fundet en lille båd uden årer, sejl, mast eller nogen slags tovværk, med uforsagt mod vil kaste sig i den og give sig til pris for det dybe havs ubønhørlige bølger, der snart slynger ham mod himlen og snart river ham ned i afgrunden. Og han, der kækt byder stormens uimodståelige rasen trods, befinder sig pludselig, i det øjeblik, han mindst venter det, over tre tusinde mile fra det sted, hvor han er gået om bord; og da han nu springer i land, i et fjerntliggende og ukendt land, hænder der ham ting, som er værdige til at prentes, ikke på pergament, men i metal. Nej, i vore dage triumferer ladhed over stræbsomhed, ørkesløshed over arbejde, lasten over dyden, anmasselse over dygtighed, krigskunstens teori over dens praksis, som kun levede og glimrede i den gyldne tidsalder, de vandrende ridderes århundreder. Nævn mig nogen, der var bravere og mandhaftigere end Amadís af Gallien; nogen, der var forstandigere end Palmerín af England; nogen, der var høfligere og mere omgængelig end Tirante den Hvide; en mand med mere levemåde end Lisuarte af Grækenland; nogen, der har fået eller uddelt flere sværdhug end Don Belianis; nogen mere uforsagt end Perion af Gallien; nogen, der hyppigere styrtede sig i fare end Felixmarte af Hyrcanien; nogen, der var

mere oprigtig end Esplandian; nogen mere ildfuld end Don Cirongilio af Thrakien; nogen, der var mere skrækindjagende i kamp end Rodomonte; nogen mere forsigtig end kong Sobrino; nogen mere forvoven end Rinaldo; nogen mere uovervindelig end Roland; nogen mere tapper og ædel af optræden end Ruggero (Rüdiger), fra hvem de nuværende hertuger af Ferrara nedstammer, efter hvad Turpin siger i sin verdensbeskrivelse? Alle disse riddere, hr. licentiat, og mange andre, som jeg kunne opregne, var vandrende riddere, ridderskabets ære og glans. Disse, eller mænd som disse, var det min mening, at Hans Majestæt skulle betjene sig af; de ville kunne yde Hans Majestæt fortræffelige tjenester, store omkostninger ville blive ham sparede, og tyrken kunne rive sig i skægget. Og hermed være det sagt: Jeg agter ikke at blive hjemme i min bopæl, selv om kapellanen ikke vil tage mig bort herfra. Og hvis Jupiter, som barberen sagde, ikke vil lade det regne, så er *jeg* her og vil lade det regne, når det behager mig; det siger jeg, for at hr. barberbækkenet kan vide, at jeg har forstået ham."

"Sandelig, hr. Don Quijote," svarede barberen, "sådan mente jeg det ikke – så sandt Gud hjælpe mig, min hensigt var god, og Deres Velbyrdighed har ingen grund til at føle sig stødt."

"Om jeg skal føle mig stødt eller ej," svarede Don Quijote, "må jeg selv bedst vide."

Derpå tog præsten ordet og sagde:

"Skønt jeg hidtil næsten ikke har talt et ord, vil jeg dog ikke gerne gemme på en tvivl, der nager og trykker min samvittighed, og som er fremkommet hos mig ved det, som hr. Don Quijote netop har fremført."

"Hr. licentiat," svarede Don Quijote, "selv helt andre ting skulle være Dem tilladt, og De kan frit udtale Deres tvivl. Det er ikke behageligt at bære på en tynget samvittighed."

"Jeg må altså, siden De tillader det," sagde præsten, "sige, at min tvivl består deri, at jeg på ingen måde kan overtale mig til at tro, at denne store sværm af vandrende riddere, som Deres Velbyrdighed hr. Don Quijote har opregnet, virkelig har levet som mennesker af kød og blod her i verden; mig forekommer det tværtimod alt sammen at være fabler, hjernespind og usandheder, drømme fortalt af folk, som lige er vågnede af deres søvn, eller rettere sagt, endnu er halvt sovende."

"Dette," sagde Don Quijote, "er atter en vildfarelse hos mange mennesker, som ikke tror, at der har været sådanne riddere til her på jorden. Jeg har ofte over for forskellige personer og ved forskellige lejligheder bestræbt mig for at opklare denne temmelig almindelige fejltagelse ved sandhedens lys. Nogle gange har jeg imidlertid ikke nået mit mål, ved andre lejligheder derimod er jeg trængt sejrrigt igennem, idet jeg støttede mig på sandhedens skuldre. Denne sandhed er så uomtvistelig, at jeg næsten kunne sige, jeg med mine egne øjne har set Amadís af Gallien: Han var en høj, velvoksen mand, lys af ansigtsfarve, med et sort, velplejet skæg; i hans blik lå en blanding af mildhed og strenghed, han var ordknap, langsom til vrede, hurtig til at dæmpe sin harme. Og således som jeg her har afmalet Amadís af Gallien, forekommer det mig, at jeg kunne afbilde og beskrive samtlige vandrende riddere, der i historierne lever over den hele verden; for da jeg forestiller mig, at de var således, som de beskrives i historierne, så kan man af de bedrifter, som de udførte, og af de ejendommeligheder, de

besad, ved rigtige slutninger uddrage, hvorledes deres træk, ansigtsfarve og skikkelse har været."

"Hvor stor mener da Deres Velbyrdighed hr. Don Quijote, at kæmpen Morgante har været?" spurgte barberen.

"Hvad kæmperne angår," svarede Don Quijote, "da er meningerne forskellige om, hvorvidt der har været sådanne til i verden eller ikke. Men den hellige skrift, der ikke kan vige en tøddel fra sandheden, viser os, at de har været til, eftersom den fortæller os historien om denne uhyre store filister Goliath, der var syv og en halv alen lang, hvilket er en umådelig længde. På øen Sicilien har man ligeledes fundet mægtige benpiber og skulderblade, hvis størrelse tydeligt beviser, at de har tilhørt kæmper, og det tårnhøje kæmper; målekunsten stiller denne kendsgerning uden for al tvivl. Men til trods herfor kan jeg ikke med sikkerhed sige, hvor stor Morgante har været, skønt jeg tror, at han ikke har været så overvættes stor. Hvad der leder mig til denne anskuelse, er, at jeg i den historie, hvor hans bedrifter udførligt omtales, finder nævnt, at han ofte sov under tag; og da han har fundet huse, som kunne rumme ham, er det klart, at hans højde ikke kan have været så umådelig."

"Det er ganske rigtigt," sagde præsten, og da han fandt fornøjelse i at høre ham fremkomme med denne ravgale snak, spurgte han ham, hvorledes han mente, at Rinaldo af Montalbans, hr. Rolands og de øvrige tolv pairer af Frankrigs ansigtstræk havde været, da de dog alle var vandrende riddere.

"Om Rinaldo," svarede Don Quijote, "tør jeg driste mig til at sige, at han havde et bredt, meget rødmosset ansigt og noget fremstående øjne, der altid var i bevægelse, samt at han var overordentlig pirrelig og heftig, en stor ven af røvere og

skarnsfolk. Om Roland, eller Hruotland, eller Roldan (for med alle disse navne betegner historien ham) har jeg den mening, ja, den overbevisning, at han nok var middelhøj af skikkelse, bredskuldret, lidt skævbenet, brun i ansigtet og med et tykt skæg, lodden på kroppen, truende af åsyn, kort i sin tale, i øvrigt meget høflig og velopdragen."

"Hvis Roland," sagde præsten, "ikke var pynteligere af ydre, end Deres Velbyrdighed har beskrevet ham, så synes det mig intet under, at den skønne Angelica forsmåede ham og lod ham i stikken for den ynde, glød og elskværdighed, som den glathagede unge mohr, hun hengav sig til, uden tvivl var i besiddelse af; og hun handlede forstandigt ved hellere at forelske sig i Medors blødagtighed end i Rolands barskhed."

"Denne Angelica, hr. licentiat," svarede Don Quijote, "var en løsagtig, omløbende og temmelig ublufærdig ung dame, der lige så meget fyldte verden med sine tåbelige streger som med rygtet om sin skønhed. Hun forsmåede tusinde fornemme herrer, tusinde helte, tusinde mænd med rige åndsgaver og tog til takke med en rødkindet page uden formue, uden ry og navn for andet end taknemmelighed – et navn, som han fik på grund af den troskab, han udviste over for sin ven. Da hendes skønheds høje skjald, den navnkundige Ariosto, ikke turde eller ikke havde lyst til at besynge det, som hændte denne dame, efter at hun på uværdig vis havde hengivet sig til knøsen – formodentlig har det heller ikke været alt for sømmelige ting – lod han sagen i bero og ender sin sang med følgende ord (XXX, 16):

Hvorledes hun for nu at nå til hjemmet
et dygtigt skib og gunstigt vejrlig fandt,
og endelig Medor gav Indiens krone,
en anden synger vel i bedre tone.

Og uden tvivl var dette en art spådom, for digterne kalder sig også Apollos præster, hvilket vil sige profeter. Og hvor sandt dette er, kan man tydeligt se af, at en berømt andalusisk digter senere har grædt og besunget hendes "tårer", og en anden berømt, ja, enestående kastillansk digter har besunget hendes "skønhed"."

"Sig mig, hr. Don Quijote," tog derpå barberen ordet, "har der mon ikke foruden de mange poeter, der har sunget til denne frøken Angelicas pris, også været én, der har skrevet en satire over hende?"

"Jeg tror nok," svarede Don Quijote, "at dersom Sacripante eller Roland havde været digtere, ville de have smurt den unge dame kønt til; for det er en ejendommelighed hos poeterne, at når de bliver forsmået og ikke bønhøres af deres opdigtede eller ikke opdigtede herskerinder, så hævner de sig i fuldt alvor på de damer, som de har kåret til deres tankers herskerinder, ved at skrive satirer og smædeskrifter om dem, en hævn, som sandelig er et ædelt sind uværdig. Men indtil nu har jeg dog intet hørt om, at der skulle cirkulere ærekrænkende vers om frøken Angelica, som jo dog har bragt hele verden i oprør."

"Et sandt vidunder," sagde præsten.

I det samme hørte de husholdersken og søsterdatteren, som havde forladt selskabet, skrige af fuld hals ude i den indre gård, og de ilede alle ud for at se, hvoraf denne larm var opstået.

2

Der handler om den mindeværdige strid mellem Sancho Panza og Don Quijotes søsterdatter og husholderske, samt andre behagelige ting.

Historien beretter, at de skrig, som kom Don Quijote, præsten og barberen for øre, udstødtes af søsterdatteren og husholdersken under deres strid med Sancho Panza, der med vold og magt ville ind til Don Quijote. De to spærrede vejen for ham og råbte:

"Hvad vil den landstryger her i huset? Gå eders vej, gode ven, og begiv eder hjem til eders eget; for det er eder og ingen anden, der har forført og besnakket vor herre og slæbt ham ud i ødemarken."

Hertil svarede Sancho:

"Din satans husholderske! Den, der er blevet besnakket og forført, er mig; den, der er blevet slæbt ud i ødemarken, er mig, og ikke din herre! Det er ham, ham, der har slæbt mig om ude i verden. Du tager fejl, din regning er en halv gang for høj: han har draget mig fra hus og hjem med spilfægterier og har lovet mig et eiland, som jeg forgæves venter på den dag i dag."

"Gid det skammelige eiland sad i din hals, fordømte Sancho!" svarede søsterdatteren; "eiland, hvad er det? Er det noget, der kan spises, din slikmund, din grovæder?"

"Det er ikke noget, der kan spises," svarede Sancho, "men noget, man kan være statholder over; noget, der er bedre end et

halvt dusin byer, og som man kan forvalte, bedre end et halvt dusin af hoffets kommandantskaber."

"Alligevel slipper du ikke ind," sagde husholdersken, "din sæk fuld af uhumskhed, din ulykkesfugl! Gå hen og vær statholder i dit eget hus, dyrk dine par album land, og gør ingen krav på eilænder eller eilænderinder."

Med stor fornøjelse hørte præsten og barberen på ordskiftet mellem disse tre; men Don Quijote, der frygtede for, at Sancho skulle åbne for sækken og lade en hoben enfoldige ondskabsfuldheder vælte ud, der kunne røre ved ting, som just ikke ville befæste hans anseelse, kaldte på ham og befalede de to kvinder at holde mund og lade ham komme ind. Sancho trådte ind, præsten og barberen sagde farvel til Don Quijote, om hvis helbredelse de mistvivlede, da de så, hvor fast han holdt ved sine forrykte indbildninger, og hvor dybt han i sin enfoldighed var nedsænket i forestillingen om sit ulykkelige vandrende ridderskab. Præsten sagde derfor til barberen:

"De skal se, kære ven, når vi mindst venter det, drager vor herremand afsted og går atter på falkejagt."

"Det tvivler jeg ikke om," sagde barberen, "men jeg undrer mig ikke så meget over ridderens galskab som over våbendragerens enfoldighed; han tror så fast på den historie med øen, at jeg er overbevist om, at hvor mange skuffelser han end oplever, vil ingen af dem kunne få den ud af hjernekisten på ham."

"Gud hjælpe dem!" sagde præsten, "vi vil passe på og se, hvordan det ender med dette sammensurium af tåbeligheder hos en sådan ridder og en sådan væbner. Det ser ud, som om de begge har præget deres forrykthed i samme form, og som

herrens naragtighed ikke var en døjt værd uden tjenerens tåbelighed."

"Det er sandt," sagde barberen, "og jeg ville give noget for at vide, hvad der nu går for sig mellem de to."

"Jeg er vis på," svarede præsten, "at søsterdatteren eller husholdersken nok skal fortælle os det bagefter, for De glemmer vist ikke at stå på lur."

Imidlertid havde Don Quijote lukket sig inde i sit kammer med Sancho, og så snart de var alene, sagde ridderen:

"Det gør mig meget ondt, Sancho, at du har sagt og siger, at det var mig, der forledte dig til at drage fra hus og hjem, da du dog ved, at jeg ikke blev på min gård. Vi drog ud sammen, sammen strejfede vi om, og sammen har vi vandret, den samme skæbne, den samme lykke har vi fristet; hvis man har himmelsprættet dig en gang, så har man fortryllet mig hundrede gange. Det er hele den fordel, jeg har haft frem for dig."

"Det var heller ikke mere end rimeligt," svarede Sancho; "for som Deres Velbyrdighed siger, hæfter uheldet snarere ved de vandrende riddere end ved deres våbendragere."

"Der tager du fejl, Sancho," sagde Don Quijote, "efter det ordsprog, der siger: *Quando caput dolet,* og så videre."

"Jeg forstår ikke andet end mit modersmål," svarede Sancho.

"Jeg mener," fortsatte Don Quijote, "at når hovedet lider, så lider alle lemmerne, og da jeg er din herre og husbond, så er jeg dit hoved, og du et af mine lemmer, da du er min tjener; derfor må også enhver lidelse, som rammer eller vil ramme mig, smerte dig, og din mig."

"Sådan burde det vel være," sagde Sancho, "men dengang da jeg, et lem, blev himmelsprættet, holdt mit hoved bag ved gårdmuren og så, uden mindste smerte, hvordan jeg fløj i luften, og når det er lemmernes pligt at føle smerte ved hovedets lidelse, så burde det også være hovedets pligt at værke ved deres."

"Vil du dermed sige," genmælede Don Quijote, "at det ikke smertede mig, at du blev himmelsprættet? Og hvis du siger det, så bør du ikke sige det, ja, ikke engang tænke det; for jeg følte den gang langt mere smerte i min sjæl end du i dit legeme. Men lad os nu skyde dette til side, vi kan altid finde lejlighed til at drøfte og afgøre den sag. Fortæl mig, ven Sancho, hvad siger folk her på stedet om mig? Hvorledes bedømmer almuen mig? Hvad mener herremændene, hvad tænker ridderne? Hvad siges der om min tapperhed, om mine bedrifter, om min høviskhed? Hvorledes taler man om den opgave, jeg har påtaget mig, at forny den allerede forglemte vandrende ridderorden og genindføre den i verden? Med ét ord, Sancho, jeg vil, at du skal sige mig alt, hvad der hidtil er kommet dig for øre, og det uden i mindste måde at føje noget til det gode eller formindske det onde. For det sømmer sig for en sandfærdig og trofast vasal at fremlægge sandheden for sin herre i dens egentlige og rette skikkelse, uden at øjentjeneri forstørrer den, eller nogen anden lav hensigt forringer den. Du må vide, Sancho, at hvis sandheden nåede fyrsternes øre nøgen og uden at være iført smigerens klædning, så ville der komme andre tider, og man ville snarere kalde andre tidsaldre for jernalderen end vor, der efter min mening godt kan gælde for den forgyldte mellem dem, som verden nu kender. Lad dette tjene dig til belæring,

Sancho, for at du på forstandig og velmenende vis kan lade mig høre sandheden angående alt det, jeg har spurgt dig om."

"Det skal jeg hjertens gerne gøre," sagde Sancho, "men på den betingelse, at Deres Velbyrdighed ikke må blive ærgerlig over noget af det, jeg siger, siden De vil have, at jeg skal sige det alt sammen splitternøgent, uden at klæde det i nogen anden dragt end den, hvori det er kommet mig for øre."

"Jeg vil ikke blive fortrydelig," sagde Don Quijote; "du kan tale ganske frit, Sancho, uden nogen art omsvøb."

"Det første, jeg altså har at sige," sagde Sancho, "er, at almuen anser Deres Velbyrdighed for en stor nar og mig for en ikke mindre dåre. Herremændene siger, at Deres Velbyrdighed ikke har kunnet lade sig nøje med at blive inden for herremandsstandens grænser, men har sat et Don foran Deres navn og opkastet Dem til ridder med et halvt dusin vinranker, et par stykker sædeland, en tras bag på og en lap foran. Og ridderne siger, at de ikke gerne ser, at herremændene vil stille sig på lige fod med dem, tilmed sådanne herremænd, som egentlig kun er af våbendragerstand, smører deres sko med sod og stopper deres sorte strømper med grøn silke."

"Dette," sagde Don Quijote, "passer ikke på mig, da jeg altid går vel klædt og aldrig bærer lapper; det kunne endda være med rifterne, men de kommer snarere af rustningen end af slid."

"Hvad angår Deres Velbyrdigheds tapperhed, høviskhed og bedrifter og den opgave, De har påtaget Dem, så er meningerne forskellige. Nogle siger: han er en nar, men morsom; andre: han er tapper, men altid uheldig; atter andre: hans væsen er høvisk, men fremfusende og kejtet; og sådan slidres og sladres der vidt

og bredt, så at der ikke levnes Deres Velbyrdighed og mig ære for en hvid."

"Heraf kan du se, Sancho," sagde Don Quijote, "at jo stærkere dyden glimrer, jo mere forfølges den. Få eller ingen af de berømte mænd, som har levet på jorden, har kunnet undgå den skæbne at blive bagvasket af ondskaben. Julius Cæsar, en af de kækkeste, forstandigste og tapreste feltherrer, beskyldte man for at være ærgerrig og ikke ganske renlig, hverken i klædedragt eller sæder. Om Alexander, der ved sine bedrifter erhvervede sig tilnavnet den Store, siger man, at han var noget af en drukkenbolt. Om Herkules, manden med de tolv arbejder fortæller man, at han var vellystig og blødagtig. Don Galaor, Amadís af Galliens broder, havde ry for at være umådelig trættekær, og hans broder for at være en tåreperse. Altså, Sancho, når så mange fortræffelige mænd har måttet lide under klaffertunger, så må jeg også finde mig i det, navnlig når det ikke er værre, end hvad du har sagt."

"Jojo, ved min faders sjæl og salighed, der ligger hunden begravet!" svarede Sancho.

"Er der da mere endnu?" spurgte Don Quijote.

"Ja vist," svarede Sancho, "de har trukket hele skindet af lige til halen, og nu kommer dens tur. Alt det, jeg hidtil har fortalt, er det bare honningkage og sukkerbrød; men dersom Deres Velbyrdighed vil kende hele den bagtalelse, som angår Dem, skal jeg straks på øjeblikket hente Dem en, der kan fortælle Dem alt, uden at der skal fattes en tøddel. I går aftes kom Bartolomé Carrascos søn hertil fra Salamanca, hvor han har studeret og er blevet baccalaureus. Jeg gik hen for at byde ham velkommen, og han sagde mig, at Deres Velbyrdigheds historie

allerede står i en bog under det navn "Den sindrige herremand Don Quijote af Manchas levned og bedrifter". Han sagde også, at jeg forekom deri under mit eget navn, Sancho Panza, og ligeledes fru Dulcinea af Toboso, sammen med andre ting, der er foregået mellem os to ganske alene under fire øjne, så jeg korsede og signede mig af forundring over, hvordan den historieskriver, som har skrevet historien, har kunnet få det at vide."

"Jeg forsikrer dig, Sancho," sagde Don Quijote, "at det må være en eller anden lærd troldmand, der er forfatter til vor historie; thi for dem er intet skjult af de ting, de vil skrive om."

"Ja, mon han nu også har været en lærd troldmand?" sagde Sancho, "for efter hvad baccalaureus'en Sansón Carrasco siger (således hedder den mand, jeg omtalte), bar forfatteren til historien navnet Sidi Hamét Berengena (æbletærte)."

"Det er et maurisk navn," sagde Don Quijote.

"Det kan nok være," svarede Sancho, "for efter hvad jeg har hørt, holder maurerne for det meste af æblemos."

"I hvert fald," sagde Don Quijote, "må du have hørt fejl af tilnavnet, for Sidi betyder på arabisk: herre."

"Det er muligt," sagde Sancho, "men hvis det behager Deres Velbyrdighed, at jeg straks skal lade baccalaureus'en komme, vil jeg flyve hen og hente ham."

"Du gør mig en stor fornøjelse derved," sagde Don Quijote, "for hvad du har sagt, sætter mig i stor spænding, og ikke en mundfuld mad vil smage mig, før jeg har fået nærmere underretning om alt dette."

"Nå, så vil jeg hente ham," sagde Sancho, hvorpå han forlod sin herre og gik hen for at opsøge baccalaureus'en, med hvem

han efter kort tids forløb kom tilbage. Og de tre førte derpå en overordentlig fornøjelig samtale med hinanden.

3

Om den muntre ordveksling mellem Don Quijote, Sancho Panza og baccalaureus'en Sansón Carrasco.

Don Quijote sad hensunket i dyb eftertanke, medens han ventede på baccalaureus'en Carrasco, af hvem han forventede at høre de efterretninger om sig selv, der, som Sancho havde sagt, skulle stå i en bog. Han kunne ikke tro, at der virkelig fandtes en sådan historie, for hans dræbte fjenders blod var endnu ikke tørret ind på hans sværdklinge, og dog ville man påstå, at hans store ridderbedrifter var offentliggjorte i trykken. Han kom derfor til den slutning, at en eller anden troldmand, hvad enten han nu var hans ven eller fjende, ved sin trolddomskunst havde givet dem i pressen; hvis det var en ven, for at forherlige dem og sætte dem højere end de vandrende ridderes mest glimrende bedrifter, hvis det var en fjende, for at forringe dem og sætte dem under de forsmædeligste, der nogen sinde var skrevet om en gemen våbendrager, skønt der jo, sagde han til sig selv, endnu aldrig var blevet optegnet noget om våbendrageres bedrifter. Og når det altså var sandt, og der virkelig fandtes en sådan historie, så måtte den, da den handlede om en vandrende ridder, i kraft deraf være holdt i en storladen stil, være ophøjet, betydelig, kraftig og sandfærdig. Dette trøstede ham nogenlunde, men snart blev han atter mistrøstig ved den tanke, at forfatteren var en maurer, som navnet Sidi viste, og at man ikke kunne vente sandhed af maurerne, da de alle er bedragere, forfalskere og svindlere. Han frygtede for, at hans kærlighed

måske ikke af forfatteren var blevet behandlet med tilstrækkelig sømmelighed, hvilket kunne geråde hans herskerinde Dulcineas ærbarhed til skade og forklejnelse. Han ønskede, at maureren måtte have skildret hans troskab og den ærbarhed, han altid havde iagttaget overfor hende ved at forsmå dronninger, kejserinder og adelige jomfruer af enhver rang og holde naturens voldsomme drifter i tømme. Medens han nu sad fordybet i sådanne tanker og plagede sig med disse og mange andre forestillinger, førte Sancho Carrasco ind til ham, og Don Quijote modtog ham med megen høflighed.

Baccalaureus'en var, selv om han hed Sansón, det vil sige Samson, ikke meget stor af skikkelse, derimod en meget stor skalk, gusten af farve, men af en meget lys forstand. Han kunne vel være en fireogtyve år gammel, havde et rundt ansigt, stumpnæse og bred mund: sikre tegn på, at han var oplagt til skælmsstykker og en ven af munterhed og skæmt på tredje mands bekostning, hvilket han straks beviste. For så snart han så Don Quijote, kastede han sig på knæ for ham og sagde:

"Deres Højhed, hr. Don Quijote af Mancha, værdiges dog at række mig Deres hånd til kys! For ved Sankt Peters klædebon, som jeg bærer, skønt jeg kun har gennemgået de fire første ordener, Deres Velbyrdighed er en af de berømteste vandrende riddere, der har eksisteret og endnu eksisterer på hele jordens kreds. Priset være Sidi Hamét Benengeli, der har skrevet historien om Deres store gerninger, og endnu engang være den flittige forsker priset, der har påtaget sig at oversætte den fra det arabiske til vort gængse kastillanske sprog, til fornøjelse for hele læseverdenen!"

Don Quijote bød ham rejse sig op og sagde:

"Altså er det dog sandt, at der foreligger en historie om mig, og at det er en maurer og troldmand, der har forfattet den?"

"Det er så sandt, herre!" svarede Sansón, "at jeg er overbevist om, at der allerede den dag i dag findes mere end tolv tusinde aftryk af denne historie, og hvis nogen bestrider det, så lad Portugal, Barcelona og Valencia, hvor de er trykt, bevidne det. Der går endog det rygte, at den netop nu er under trykning i Antwerpen, og det aner mig, at der snart ikke mere vil findes noget land, til hvis sprog den ikke vil blive oversat."

Derpå sagde Don Quijote:

"Der er en ting, som frem for alt må glæde et dygtigt og ædelt menneske, nemlig i levende live at se sig trykt i bøger og overalt leve med et godt rygte i folkets mund; jeg siger med vilje: et godt rygte, for hvis det er det modsatte, kan ingen død sammenlignes med et sådant liv."

"Hvad et godt rygte og et godt navn angår," sagde baccalaureus'en, "så bærer Deres Velbyrdighed ene og alene palmen frem for alle de vandrende riddere. For maureren i sit sprog og den kristne i sit har draget omsorg for at give et levende billede af Deres Velbyrdigheds fortjenester, ligeledes af Deres uforfærdethed over for farer, Deres tålmodighed i modgang, Deres standhaftighed over for ulykker og sår, deres ærbarhed og afholdenhed i den rent platoniske kærlighed, som Deres Velbyrdighed nærer til vor herskerinde Doña Dulcinea af Toboso."

"Aldrig," indskød Sancho her, "har jeg hørt fru Dulcinea kaldes Doña, men kun slet og ret fru Dulcinea af Toboso, så der tager historien altså fejl."

"Den indvending er ikke af nogen betydning," svarede Carrasco.

"Nej vist," sagde Don Quijote, "men sig mig dog, hr. baccalaureus: På hvilke af mine bedrifter lægges der mest vægt i denne historie?"

"Om det," svarede baccalaureus'en, "er anskuelserne forskellige, lige som smagen er forskellig. Nogle holder på eventyret med vejrmøllerne, som Deres Velbyrdighed anså for kæmper og for den hundredarmede Briareus, andre på historien om valkemøllerne, denne roser mest beskrivelsen af de to krigshære, som senere viste sig at være fårehjorde, hin eventyret med liget, som man førte til Segovia, hvor det skulle begraves. En siger, at historien om befrielsen af galejslaverne overgår alle de andre, og en anden, at ingen af dem kan sammenlignes med den om de to benediktinerkæmper og striden med den tapre biscayer."

"Sig mig, hr. baccalaureus," faldt Sancho ham i talen, "findes eventyret med yangüeserne der også, dengang vores gode Rosinante fik lyst til at fiske trøfler i havet?"

"Troldmanden," svarede Sansón, "har slet ikke ladet noget blive tilbage i blækhornet; han siger alt, beskriver tydeligt alt, endog de kaprioler, den gode Sancho gjorde på sengedækkenet."

"På dækkenet gjorde jeg ingen kaprioler," sagde Sancho, "men derimod nok i luften, og det oven i købet flere, end jeg skøttede om."

"Efter min mening," sagde Don Quijote, "findes der her i verden ikke nogen historie om et menneskeliv, i hvilken lykken ikke omveksler, og da ganske særlig de historier, der handler

om ridderskab, for de kan umuligt altid indeholde lutter lykkelige hændelser."

"Alligevel," genmælede baccalaureus'en, "siger nogle af dem, som har læst denne historie, at det ville glæde dem, om forfatteren havde glemt nogle af de uendelige prygl, som ved adskillige lejligheder haglede ned over hr. Don Quijote."

"Men der kommer just historiens sandhed i betragtning," sagde Sancho.

"Alligevel kunne de godt af billighedshensyn være blevet forbigåede i tavshed," svarede Don Quijote, "for begivenheder, som hverken forandrer eller tilintetgør historiens sandhed, behøver man visselig ikke at nedskrive, når de kan skade historiens helt i hans anseelse. På ære, Æneas var ikke så from, som Virgil skildrer ham, og Ulysses ikke så klog, som Homer fremstiller ham."

"Ganske rigtigt," tog Sansón ordet, "men ét er at skrive som poet, et andet at skrive som historiker. Digteren kan fortælle eller besynge begivenhederne, ikke som de var, men som de burde være; og historieskriveren må fremstille dem, ikke som de burde være, men som de var, uden at lægge det mindste til eller trække blot en tøddel fra sandheden."

"Hvis altså denne hr. maurer går ud på at sige den rene sandhed," hviskede Sancho, "så kan der vel ikke være nogen tvivl om, at mine prygl jo findes ved siden af min herres; for de karle har aldrig taget mål af min herres ryg uden samtidig også at tage det af hele min krop. Men det er nu heller ikke at undre sig over, for, som min herre siger, lemmerne må tage del i hovedets smerte."

"Du er en spottefugl," sagde Don Quijote, "og du savner sandelig ikke hukommelse, når du bare vil."

"Selv om jeg ville glemme de stokkeslag, jeg har fået," sagde Sancho, "så ville dog de blå striber, som endnu ganske friske sidder på mine ribben, ikke tillade det."

"Ti stille, Sancho," sagde Don Quijote, "og afbryd ikke hr. baccalaureus'en, som jeg vil bede om at fortsætte sin beretning om det, der siges om mig i den nævnte historie."

"Og om mig med," sagde Sancho, "for folk siger også, at jeg er en af de vigtigste priser i den."

"Personer, ikke prisoner, ven Sancho," indskød Sansón.

"Der har vi nok én, der retter om på fokalerne! Bliv kun ved med det, så bliver vi ikke færdig i hele vor levetid."

"Gid jeg må ske en ufærd!" sagde baccalaureus'en, "om I ikke er den anden person i historien, og der findes mere end én, som hellere vil høre eder tale end den finest aftegnede person i hele bogen; skønt også mere end én påstår, at I har været alt for lettroende, da I mente, det kunne have sin rigtighed med det statholderskab over øen, som hr. Don Quijote, der er her til stede, tilbød eder."

"Rom blev ikke bygget på én dag," sagde Don Quijote, "Sancho er endnu for grøn; efterhånden som han bliver ældre, vil han med årene samle erfaring og blive dygtigere og mere egnet til at være statholder, end han nu er."

"Ved Gud, herre," sagde Sancho, "den ø, som jeg ikke kan være statholder over med de år, jeg nu har, den vil jeg heller ikke kunne være statholder over i Methusalems alder; ulykken består ikke i, at jeg ikke skulle have hoved til at regere, men i, at ingen ved, hvor den ø er at finde."

"Læg du det i Guds hånd, Sancho," sagde Don Quijote, "alt vil gå godt og måske bedre, end du forestiller dig det; for der er ikke et blad på træerne, som bevæger sig, uden det er Guds vilje."

"Det er sandt," sagde Sansón, "hvis Gud vil, kan det ikke mangle Sancho på tusinde øer at være statholder over, endsige da på én."

"Jeg har rigtignok i mine dage set statholdere," sagde Sancho, "som efter mit skøn ikke nåede mig til skosålen, men alligevel kaldte man dem Deres Herlighed, og de spiste på sølv."

"Det var ikke statholdere over øer," indvendte Sansón, "men fra andre statholderskaber, som var lettere at bestyre; for den, der er statholder over en ø, må i det mindste forstå grammatikken."

"Med gram kunne jeg nu nok komme til rette," svarede Sancho, "men matik, den giver jeg ikke noget for og bryder mig slet ikke om den, for den forstår jeg ikke noget af. Men nu vil vi lægge statholderskabet i Guds hånd, som nok skal anbringe mig der, hvor han har mest brug for mig. Jeg vil sige Dem, hr. baccalaureus Sansón Carrasco: jeg har været inderlig glad over, at forfatteren til historien har talt om mig på en sådan måde, at ingen kan kede sig over de historier, han fortæller om mig; for det giver jeg Dem mit ord på som brav våbendrager: hvis han havde sagt noget om mig, der ikke havde skikket sig for en gammel kristen som mig, var der blevet en alarm, så de døvstumme skulle have hørt os."

"Det ville være at gøre mirakler," svarede Sansón. "Mirakler mig her, mirakler mig der," sagde Sancho, "enhver må se sig for, hvordan han taler eller skriver om sine prisoner, og ikke smøre

ned i flæng og spræng det første det bedste, der falder ham ind."

"Nu siger jeg dig," sagde Don Quijote, "at forfatteren til min historie ikke kan være nogen vis troldmand, men må have været et eller andet uvidende vrøvlehoved, der famlende som en blind og uden ordentlig eftertanke har givet sig i lag med det og har malet løs, lige meget, hvad det så blev til, ganske som Orbaneja gjorde, maleren fra Ubeda, der engang, da man spurgte ham, hvad det var, han malede, gav til svar: *Hvad det nu kan blive til!* Engang malede han en hane, men så slet og ilde truffet, at han fandt det nødvendigt at skrive med gotiske bogstaver ved siden af: *Dette er en hane*. Og således går det vel også med min historie: Den trænger til anmærkninger for at forstås."

"Ingenlunde," svarede Sansón, "den er så tydelig, at man ikke har mindste vanskelighed ved at forstå den. Børnene giver sig i lag med den, de unge mænd læser den, de voksne forstår den, de gamle berømmer den, kort sagt: den er så udbredt, så læst og kendt af alle klasser inden for folket, at man ikke kan se en mager krikke på gaden, uden at folk straks siger: Det er jo Rosinante! Men ganske særligt forhippede på den er dog pagerne: der findes ikke det forværelse hos fornemme herrer, hvor man ikke kan finde en Don Quijote: når én lægger bogen, griber en anden den straks; nogle river den til sig med magt, andre kræver den tilbage. Med ét ord, den nævnte historie byder den muntreste og uskadeligste tidsfordriv, man nogensinde hidtil har haft; for i hele bogen findes der ikke et uanstændigt ord, eller blot noget, som minder om det, ikke heller en tanke, der ikke er ærlig, god og sund kost."

"Var den anderledes," sagde Don Quijote, "kunne man heller ikke kalde den sandfærdig, men derimod løgnagtig, og de historieskrivere, som lægger vind på at lyve, fortjener at brændes, ligesom falsknere. Sandelig, hr. baccalaureus, så vidt jeg forstår mig på sagen, kræves der for at skrive en historie, eller overhovedet en bog, af hvad art den så er, sund forstand og moden dømmekraft; elskværdig spøg og vittig stil finder man kun hos højtbegavede forfattere. Den åndrigste rolle i komedien er den dumdristige nar, for tåbelighed må netop ikke særtegne den, der skal fremstille den enfoldige. Historien er som en hellig ting, for den må hvile på sandhed, og hvor sandheden er, dér er Gud – for så vidt sandheden angår. Alligevel findes der mennesker, der skriver bøger og slænger dem ud mellem folk, som var det fastelavnsboller."

"Der gives ikke så slet en bog," sagde baccalaureus'en, "at den ikke indeholder noget godt."

"Det kan der ingen tvivl være om," svarede Don Quijote, "men det hænder dog meget ofte, at mænd, som har stræbt efter og også vundet stort og fortjent ry ved deres skrifter, har sat dette ganske overstyr eller dog i høj grad forringet det ved at lade deres skrifter trykke."

"Årsagen til det," sagde Sansón, "er den, at man i ro og mag kan tænke over trykte værker og derfor let indser deres fejl, og dommen bliver så meget grundigere og strengere, jo større forfatterens berømmelse er. Mænd som har vundet ry ved deres genius, store digtere, glimrende historieskrivere, bliver altid, eller dog for det meste misundt af dem, som finder særlig fornøjelse og underholdning i at bedømme tredjemands skrifter uden nogen sinde selv at udsende deres arbejder."

"Det er ikke underligt," sagde Don Quijote, "der findes jo også mange teologer, som ikke duer til at prædike, men til gengæld er overordentlig dygtige til at opdage, hvad der er forkert eller overflødigt i de andres prædikener."

"Det er alt sammen ganske rigtigt, hr. Don Quijote," sagde Carrasco, "men jeg ville ønske, at den art dadlere var lidt mere barmhjertige og noget mindre kritiske og ville lade være med at opholde sig over hvert støvgran, når de vil skumle over et skønt værks klare solskin. For når *aliquando bonus dormitat Homerus*, må de betænke, hvor længe han har våget for at kunne byde verden sit værks lys med så lille skygge som muligt. Og det kunne vel også ske, at det, som mishagede dem, kun var små modermærker, der tit skænker det ansigt, hvor de findes, forhøjet tiltrækning. Jeg må tilstå, at den, som lader en bog trykke, indlader sig på et overmåde stort vovestykke, da det er umulighedernes umulighed at forfatte den således, at den kan tilfredsstille og glæde alle."

"Den bog, der handler om mig," sagde Don Quijote, "har vel kun fornøjet få."

"Tværtimod, for da *stultorum infinitus est numerus*, så er også tallet på dem, hvem den omtalte historie har behaget, uendelig stort. Dog har nogle beskyldt forfatteren for at have en svag hukommelse eller være ondskabsfuld nok til med vilje at have undladt at fortælle, hvad det var for en slyngel, der stjal Sanchos æsel; for han nævnes ikke på vedkommende sted, og man kan kun af fortællingen slutte, at æslet bliver Sancho frastjålet; straks efter ser vi ham ride på det samme æsel, uden at man først har hørt noget om, at det er kommet for dagen igen. Folk siger også, at forfatteren har glemt at sige, hvad Sancho gjorde

med de hundrede gulddukater, han fandt i vadsækken i Sierra Morena, og der er mange læsere, som netop gerne ville have at vide, hvad han foretog sig med dem, eller hvad han brugte dem til; og det er en af de allervæsentligste mangler ved bogen."

Sancho svarede:

"Hr. Sansón, nu er jeg ikke oplagt til at give mig af med at tælle eller fortælle; jeg er blevet ganske flov i maven, og hvis jeg ikke får mig et par slurke styrkende landvin, så går det splittergalt til sidst. Vinen har jeg i kælderen, mutter venter på mig hjemme. Så snart jeg har spist, kommer jeg tilbage og skal give Dem og hele verden svar på alt, hvad De vil spørge mig om, såvel angående tabet af æslet, som angående brugen af de hundrede gulddukater."

Og uden at vente på svar eller sige et ord mere gik han hjem. Don Quijote bad og nødede baccalaureus'en til at tage til takke med hans fattige bodsmåltid. Denne modtog indbydelsen, og til den tarvelige hverdagskost blev der føjet et par druer; ved måltidet talte man om ridderskabet, Carrasco rettede sig efter sin værts smag; de sov til middag, Sancho kom tilbage, og de genoptog deres tidligere samtale.

4

I hvilket Sancho Panza besvarer baccalaureus'ens tvivl og spørgsmål, for uden andre begivenheder, der fortjener at vides og fortælles.

Sancho Panza vendte tilbage til Don Quijotes hus og til deres tidligere samtale og sagde:

"Som hr. Sansón ytrede, ønsker man at vide, af hvem, hvordan og hvornår mit æsel blev stjålet. Hertil svarer jeg, at samme nat, vi flygtede for den hellige hermandat og begav os til Sierra Morena efter det eventyr, vi bestod med galejslaverne, og som kom os så dyrt at stå, og det andet med liget, man kørte til Segovia, skjulte min herre og jeg os i et krat, hvor vi begge to – min herre lænet til sin lanse og jeg siddende på min Rucio – trætte og møre efter de foregående slagsmål sov så sødeligt, som om vi havde ligget på et halvt dusin madrasser. Særlig jeg sov så fast, at en eller anden, hvem det nu kan have været, fandt lejlighed til at liste sig hen og skyde fire staver ind under de fire sider af min æselsadel, så at jeg blev siddende på dem som på en hest, mens han trak min Rucio bort under mig, uden at jeg mærkede det."

"Det er let nok, og ikke nogen ny opfindelse," sagde Don Quijote, "for det samme skete for Sacripante under belejringen af Albraca, da den berygtede tyv Brunelo ved hjælp af det samme fif stjal hesten bort mellem benene på ham."

"Det blev morgen," fortsatte Sancho, "og næppe var jeg begyndt at række og strække mig, førend staverne svigtede, og

jeg faldt tungt til jorden. Jeg så mig om efter æslet, men fandt det ikke nogetsteds; tårerne kom mig i øjnene, og jeg opløftede en sådan klagesang, at forfatteren af vor historie, hvis han ikke har sat den ind i sin bog, kan være forvisset om, at han har udeladt noget af det bedste. Efter nogle, jeg ved ikke selv hvor mange, dages forløb, da vi drog afsted i den nådige prinsesse Micomicónas følge, fik jeg pludselig igen øje på mit æsel og så, at det blev redet af en mand i sigøjnerdragt, denne Ginés af Pasamonte, den store røver og gavtyv, som min herre og jeg havde befriet for hans lænker."

"Det er ikke deri, fejlen ligger," svarede Sansón, "men deri, at forfatteren siger, at Sancho red på det samme æsel, førend æslet endnu var kommet for dagen."

"Hertil," sagde Sancho, "kan jeg ikke sige andet end, at historieskriveren må have taget fejl, eller at det skyldes en skødesløshed af bogtrykkeren."

"Således hænger det sikkert sammen," sagde Sansón, "men hvad gjorde I med de hundrede gulddukater?"

"De er væk," svarede Sancho; "jeg har brugt dem til gavn for mig selv og til nytte og gavn for min kone og mine børn; og de har voldt så meget, at min kone finder sig i mine farter og min omstrejfen i min herre, Don Quijotes tjeneste. For hvis jeg efter så lang tids forløb var vendt hjem uden en skilling og uden æsel, ville det være gået mig ilde. Er der nogen, der vil vide endnu mere, så står jeg her, beredt til at svare, om det så var kongen selv, der spurgte mig; og ingen har ret til at blande sig i, om jeg bragte noget med eller ikke bragte noget med, gav noget ud eller ikke gav noget ud; for skulle alle de prygl, jeg har fået på disse rejser, betales med penge, ville ikke engang hundrede

gulddukater til være nok til at betale mig blot for halvdelen, selv om hvert slag så kun blev vurderet til fire maravedis. Lad enhver gribe i sin egen barm og ikke indlade sig på at udgive hvidt for sort og sort for hvidt, for til syvende og sidst er enhver, som Gud har skabt ham, og ofte endda værre."

"Jeg skal sørge for," sagde Carrasco, "at underrette forfatteren til historien om det, for at han, hvis han lader et nyt oplag trykke, ikke skal glemme at indføje, hvad den brave Sancho har sagt. Derved vil den vinde ikke så lidt i værdi."

"Er der flere ting at rette i den, hr. baccalaureus?" spurgte Don Quijote.

"Noget er der jo nok," svarede denne, "men det er vel ikke af så stor vigtighed som de omtalte steder."

"Forfatteren lover vel ikke tilfældigvis en anden del?" bemærkede Don Quijote.

"Jovist gør han," svarede Sansón, "men han siger, at han endnu ikke har fundet den og ikke ved, i hvis hænder bogen befinder sig, og derfor er vi i uvished om, hvorvidt den vil komme for dagen eller ej, og såvel af denne grund, som fordi nogle skriver: "Andendele duer sjældent," og andre: "Der er allerede blevet nedskrevet nok af Don Quijotes historie," formoder man, at der overhovedet ikke vil komme nogen anden del; skønt andre, der ofrer mere på den muntre Jupiters end på den mørke Saturns alter, tværtimod mener: Lad os bare få endnu flere Don Quijoterier! Don Quijote skal blot stadig storme løs på fjenderne og Sancho Panza snakke, så er vi tilfredse, hvad og hvordan det end bliver."

"Og hvad agter forfatteren da at gøre?" spurgte Don Quijote.

"Hvad han vil gøre?" svarede Sansón; "så snart han finder historien, som han alle vegne leder efter med overordentlig flid, vil han øjeblikkelig lade den trykke, langt mere på grund af den indtægt, han kan få ved udgivelsen, end som følge af nogen slags lovprisning."

Derpå sagde Sancho:

"Nå, forfatteren ser kun på penge og indtægter? Så vil det da være et rent vidunder, om det lykkes ham at lave noget ordentligt. For så vil han kun tænke på at skynde sig og fuske, som en skrædder påskeaften, og de arbejder, man iler med at gøre færdige, bliver aldrig så fuldendte, som de burde være. Lad denne hr. maurer give sig stunder og smukt se sig for, hvad han gør. Jeg og min herre skal give ham hænderne så fulde af eventyr og mange slags begivenheder, at han skal blive i stand til at skrive ikke blot den anden del, men hele hundrede dele. Den gode mand tror sikkert, at vi har lagt os på den lade side; men lad ham blot komme og føle os på tænderne, så skal han få at se, om nogen af dem sidder løse. Jeg siger bare: Hvis min herre ville følge mit råd, så havde vi allerede været afsted for at hævne fornærmelser og gøre uret god igen, som skik og brug er hos de brave vandrende riddere."

Sancho havde endnu ikke talt ud, da de ganske tydeligt hørte Rosinante vrinske; denne vrinsken tog Don Quijote for et lykkeligt forvarsel og besluttede straks, at han om tre eller fire dage ville drage ud på et nyt togt. Dette sit forehavende betroede han til baccalaureus'en og bad ham råde ham angående, hvilken kant han skulle drage ad. Denne svarede, at efter hans anskuelse burde han begive sig til kongeriget Aragonien, nærmere bestemt til Zaragoza, hvor der om få dage

ved Sankt Georgs festen skulle afholdes de prægtigste ridderspil, ved hvilke han kunne vinde prisen frem for alle de aragoniske riddere, hvilket ville sige det samme som at vinde den frem for alle riddere på jorden. Han roste hans foretagende som overmåde ærefuldt og tappert, men advarede ham tillige; hvis han beredte sig til at møde sådanne farer, måtte han tage sig mere i vare, da hans liv ikke tilhørte ham selv alene, men alle dem, som trængte til hans hjælp for at blive beskyttet og udfriet af deres trængsler.

"Det er jo netop det forbandede," sagde Sancho, "at min herre farer løs på hundrede bevæbnede mænd, som en grådig dreng på et halvt dusin marcipandukker. Pinedød, hr. baccalaureus, alt til sin tid! Der er en tid til at angribe og også en tid til at vige tilbage, og det skal ikke altid hedde: Santiago og Spanien, fremad! Navnlig da jeg har hørt sige (jeg tror, det var af min herre selv, hvis jeg ikke husker fejl), at imellem de to modsætninger, kujonen og den rasende vovehals, er tapperhed den rette middelvej; og når det forholder sig sådan, vil jeg ikke have, at han skal flygte uden grund, men heller ikke, at han skal styrte frem til angreb, når fjendens overmagt kræver en anden fremgangsmåde. Men først og fremmest vil jeg lade min herre vide, at hvis han ønsker at få mig med, kan det kun ske på den betingelse, at han skal slås alene, og at jeg ikke skal være forpligtet til andet end at sørge for hans person, hvad mad, drikke og renlighed angår, for i den retning skal jeg nok gøre mit allerbedste. Men hvis nogen tror, at jeg nogensinde vil drage sværdet af skede, om det så var imod røveriske bønderkarle med økse og stormhat, så må han sandelig tro om igen. Jeg, hr. Sansón, tænker slet ikke på at vinde ry som en stor

helt, men derimod som den bedste og mest trofaste våbendrager, der nogensinde har tjent en vandrende ridder; vil min herre, Don Quijote, da som en anerkendelse af mine mange og tro tjenester give mig en ø af de mange, der efter hans sigende findes ude i verden, vil jeg modtage den som en stor nåde. Og giver han mig ingen – nå ja, så lever jeg nu engang her på jorden, og mennesket skal ikke forlade sig på mennesker, men på Gud, og mit brød vil uden at blive krydret med statholderi sagtens smage mig lige så godt og måske endnu bedre, end om jeg var statholder. Og hvordan kan jeg vide, om ikke Djævlen måske allerede skal til at spænde ben for mig ved dette statholderi, så at jeg snubler og falder og slår mine kindtænder ind? Som Sancho er jeg født, som Sancho vil jeg dø. Men hvis Himlen alligevel ganske stille og roligt, uden store anstrengelser eller mange farer, vil skænke mig en ø et sted, eller noget andet af den art, så er jeg da ikke så dum at afslå den; det hedder jo også i ordsproget:

Hvis man en ko dig skænke vil,
så løb du straks med strikken til;
Og ser du lykken på din vej,
så grib dens hånd, og slip den ej!

"Ven Sancho," sagde Carrasco, "I har talt som en professor, men hvorom alting er, sæt eders lid til Gud og hr. Don Quijote, der vil give eder et kongerige, og ikke blot en ø."

"For meget kommer ud på det samme som for lidt," svarede Sancho, "men jeg kan dog sige Dem, hr. Carrasco, at hvis min herre skulle skænke mig et kongerige, så skal det ikke blive stukket i en hullet sæk; for jeg har følt mig selv på pulsen og fundet mig rask nok til at regere et kongerige og være

statholder over øer. Det har jeg da også mange gange tidligere sagt til min herre."

"Tag eder i vare, Sancho," sagde Sansón, "med embederne forandres også sindelaget, og det kunne være, at I engang som statholder blev så forblindet, at I ikke engang ville kendes ved eders egen moder."

"Det kan kun gælde dem," svarede Sancho, "der er kommet til verden på strå, og ikke dem, der har et par tommer fedt af en ægte kristen siddende på sjælen, som jeg. Nej, se dog nøjere på hele mit væsen, om det skulle tyde på, at jeg var i stand til at lønne nogen med utak."

"Gud vende det til det bedste," sagde Don Quijote, "det øvrige finder sig nok, når statholderskabet kommer, og det synes mig allerede, at jeg ser det vinke ganske nær."

Derpå bad han baccalaureus'en, om han, ifald han var digter, ville gøre ham den tjeneste at forfatte nogle vers om den afsked, han agtede at tage med sin herskerinde Dulcinea af Toboso, og tilføjede, at han gerne så, at begyndelsen af hver linje var et bogstav af hendes navn, så at man til sidst, når man lagde alle bogstaverne sammen, kunne læse navnet Dulcinea del Toboso. Baccalaureus'en svarede, at skønt han ikke hørte til Spaniens berømte digtere (der efter forlydende kun beløb sig til tre og en halv, så skulle han dog ikke undlade at nedskrive de rimede linjer i den ønskede verseform. Men han fandt det meget vanskeligt at affatte dem således, fordi der i navnet var sytten bogstaver, og hvis han skulle skrive kastillanske strofer hver på fire linjer, så blev der et bogstav for meget, og skrev han strofer på fem linjer, af den art, som man kalder decimas eller redondillas, så var der tre bogstaver for lidt. Men alligevel ville

han gøre sig al umage for, så godt det lod sig gøre, at skyde et bogstav ind imellem de andre, så at navnet Dulcinea del Toboso alligevel kunne gå ind på fire kastillanske firlinjede strofer.

"Men frem for alt må de sørge for," sagde Don Quijote, "at navnet står så tydeligt og umiskendeligt, at intet andet fruentimmer kan tro, at versene er til hende."

Derved lod de det blive og kom overens om, at afrejsen skulle finde sted om otte dage. Don Quijote pålagde baccalaureus'en at holde det meget hemmeligt, især for præsten, mester Nicolas, søsterdatteren og husholdersken, for at de ikke skulle stille hindringer i vejen for hans ærefulde og kække beslutning. Carrasco lovede alt dette, tog derpå afsked og opfordrede Don Quijote til ved lejlighed at give ham efterretning om alt, hvad der tilstødte ham af medgang og modgang, hvorefter de bød hinanden levvel, og Sancho gik hjem for at ordne alting til deres afrejse.

5

Om den forstandige og fornøjelige samtale, der forefaldt mellem Sancho Panza og hans kone Teresa Panza, foruden andre hændelser, der fortjener evig ihukommelse.

Idet oversætteren af denne historie kommer til nedskriften af dette femte kapitel, siger han, at han anser det for indskudt, fordi Sancho Panza i det taler på en måde, der er meget forskellig fra, hvad man kunne vente af hans indskrænkede fornuft, og siger så skarpsindige ting, at han anser det for umuligt, at han kan kende noget til dem. Men alligevel vil han, for at opfylde sin pligt, ikke undlade at oversætte det og fortsætter altså på følgende måde:

Sancho kom hjem så inderlig glad og fornøjet, at hans kone kunne se hans glæde på et bøsseskuds afstand, og det så tydeligt, at hun nødtes til at spørge ham:

"Hvad er der på færde, kære Sancho, siden du er så hjerteglad?"

Hvortil han svarede:

"Kære kone, om Gud ville, så skulle jeg være inderlig fornøjet ved ikke at være så glad, som jeg ser ud til at være."

"Jeg forstår dig ikke, mand," sagde Teresa, "og begriber ikke, hvad du mener, når du siger, at du, om Gud ville, var vel fornøjet med ikke at være så glad. For skønt jeg er en dumrian, kender jeg dog ingen, der ville finde fornøjelse ved ikke at være fornøjet."

"Ser du, Teresa," sagde Sancho, "jeg er glad, fordi det nu er afgjort, at jeg skal tjene min herre, Don Quijote, på ny. Han vil for tredje gang drage ud at søge eventyr, og jeg tager atter med ham, da mine omstændigheder nøder mig til det; jeg glæder mig på forhånd ved håbet om måske at kunne finde andre sådanne hundrede guldstykker som dem, vi har brugt, men det bedrøver mig at skilles fra dig og mine børn, og hvis Gud havde givet mig så meget, at jeg med foden under eget bord kunne leve her i mit hus uden at strejfe om på alfare eller ubevandrede veje (hvilket kun er småting for ham og ikke koster ham andet end at ville det), så er det soleklart, at jeg ville have større og mere varig årsag til glæde end nu, da den er blandet med bedrøvelse over at skulle forlade dig, og derfor sagde jeg ganske rigtigt, at jeg, om Gud ville, skulle være godt fornøjet med ikke at være så glad."

"Ved du vel, Sancho," sagde Teresa, "at siden du blev et lem af en vandrende ridder, taler du på en så forblommet måde, at ingen kan forstå dig."

"Det er også tilstrækkeligt, at Gud forstår mig, som forstår alle ting, og lad det nu være nok om det. Men nu siger jeg dig, morlil, at du i disse tre dage må pleje æslet så godt, at det kan holde til at drage i leding. Giv det dobbelt foder og efterse sadel, hynde og hele ridetøjet; for vi tager ikke til bryllup, men strejfer hele verden om for at vove et blåt øje med kæmper, drager og uhyrer; for at høre hvislen, brølen, tuden og brægen, og dog ville alt det være det bare konfekt og marcipan, hvis vi ikke kom i lag med yangüeser og forheksede mohrer."

"Det vil jeg tro, mand," svarede Teresa, "vandrende våbendragere har sikkert ikke deres på det tørre, og jeg vil hver

dag bede til Vorherre, at han hurtigt vil føre dig ud af dette gale liv."

"Jeg kan sige dig, kone," sagde Sancho, "at hvis jeg ikke troede, at jeg inden stakket tid skulle få mig selv at se som statholder over en ø, så ville jeg dø her på stedet."

"Gør ikke det, kære mand! Kyllingen skal leve, selv om den har pip!" sagde Teresa; "lev du kun, og lad Fanden tage ved alle statholderskaber i hele verden. Du kom uden statholderskab af din moders liv, du har altid levet uden statholderskab, og du kan gå ud af denne verden uden statholderskab og blive lagt i din grav, når det behager Gud at lade din time slå. Der er så mange her i verden, der ikke har noget statholderskab og ligefuldt lever og regnes til menneskenes tal. Det værste, man kan miste her i verden, er sulten, og den har den fattige altid, hvorfor han altid spiser sit brød med lyst. Skulle lykken nu alligevel spille dig et statholderskab i hænde, så lad mig se, Sancho, at du ikke glemmer mig og dine børn. Betænk, at Sanchico allerede er fyldt femten år, og at det er på tide, han kommer i skole, hvis ellers hans farbroder, abbeden, skal skaffe ham ind i kirken. Betænk også, at din datter, Marisancha, ikke ville tage sin død af at blive gift, og jeg tror at have set mere end ét tegn på, at hun længes lige så meget efter en mand som du efter et statholderskab, kort og godt, en dårlig gift pige er dog alle tider bedre faren end en vel underholdt matresse."

"På tro og love," sagde Sancho, "hvis gud vil skænke mig noget i retning af et statholderskab, har jeg sat mig for, kære kone, at få Marisancha så fornemt gift, at ingen skal række op til hende, uden at han tiltaler hende med nådige frue."

"Det duer ikke, Sancho," sagde Teresa, "lad hende blive gift med en af sine lige, det er det sikreste; de høje, spidse hæle ville blive stylter for hende, der er vant til dem flade og brede; i en grå olmerdugs kjole og skørt føler hun sig hjemme, men silkeslæb med falandser på kan hun ikke skikke sig i. Mari og du er hun vant til at hedde, og Doña dit eller dat her og Deres Nåde der ville gøre tøsen så fortumlet i hovedet, at hun hverken vidste ud eller ind, men ved hvert skridt ville begå tusinde fejl, der røbede, i hvilken rede hun var fundet."

"Ti stille, din torskepande," sagde Sancho, "det ville kun være et par år om at gøre, så ville det gå med frueknejsningen og alle noderne, som det var smurt; og gjorde det ikke det, så ligger der heller ikke stor vægt på det. Deres Nåde skal hun være, så må det siden gå, som det kan."

"Men Sancho," svarede Teresa, "det er tåbeligt at ville strække sig højere, end dækket er. Ønsk blot ikke at komme højere på strå, og husk på ordsproget: Kommer din nabos søn, så puds hans næse og optag ham i dit hus. Jo, det ville være net, om vi giftede vor Mari med en lømmel af en greve eller baron, der, når hovedet ikke stod ret på ham, kastede hende hendes fødsel i næsen og skældte hende ud for en bondetøs og en løgæders datter. Nej, mand! Aldrig så længe jeg er i live; det er ikke til det, jeg har opfødt hende, det er både vist og sandt. Sørg du kun for at skaffe penge, så skal jeg nok sørge for at skaffe hende en mand, hun kan være tjent med. Der er nu Lope Tocho, Juan Tochos søn, en frisk, ferm og fyldig knøs; ham ved vi, hvordan vi skal tage, og jeg er vis på, han har et godt øje til pigen. Med ham, som er vor lige, bliver hun godt gift, og vi beholder dem stedse i vor nærhed; fædre og børn, børnebørn og svigerbørn

bliver sammen i fred og samdrægtighed, og Herrens velsignelse hviler over os alle. Nej, gift hende dog ikke bort inde ved hoffet og i et stort herskabshus, hvor folk ikke forstår hende og hun heller ikke forstår sig selv mere."

"Men så hold dog inde, dit dumme dyr, din djævels kvinde," sagde Sancho, "hvorfor vil du nu, uden at kende noget til sagen, hindre mig i at gifte min datter med en mand, der kan give mig børnebørn, der kaldes nåder? Ved du vel, Teresa, at jeg lige fra barnsben har hørt min bedstefader sige, at den, som ikke benyttede sig af lykken, når han havde den mellem hænder, heller ikke burde beklage sig, når den vendte ham ryggen. Når lykken banker på døren, lader kun en nar den stå udenfor; derfor ville det ikke være vel gjort af os, om vi ikke lukkede op for den. Lad os hejse sejlene, mens vi har medbør."

(På grund af denne udtryksmåde og af de ytringer, Sancho nedenfor fremkommer med, siger oversætteren af denne historie, at han anser dette kapitel for et indskud).

"Tilstå dog blot, dit dumme, tåbelige dyr, at når jeg har fået et godt statholderskab i ryggen, vil jeg gøre vel i at trække os op af dyndet og gifte Sancha, med hvem jeg lyster. Hvor ville det ikke kildre dig selv at blive kaldt Doña Teresa Panza og i kirken blive sat på tæpper, hynder og puder som nogen herremands frue eller frøken i hele menigheden?! Ville du hellere blive ved at være den, du er, ligesom et broderet billede på en messehagel? Jeg tiltror dig dog bedre forstand og vil derfor ikke spilde et ord mere på denne sag, og Sanchica skal være grevinde, hvor mange indvendinger du så gør."

"Vi vil ikke trættes, mand," sagde Teresa, "men se dig for! For det aner mig stadig, at min datters ophøjelse til grevinde vil

blive hendes ulykke. Du kan gøre og lade med hende, som du vil. Omskab hende til hertuginde eller prinsesse! Men det siger jeg dig, at med min vilje og mit samtykke skal det aldrig ske. Jeg har altid været jævn og ligefrem; skryderi uden grund, min ven, kan jeg ikke komme afsted med. Teresa er mit døbenavn, uden snørkler eller dingeldangel som Nåde eller Doña. Min faders navn var Cascajo, og da jeg er din kone, kaldes jeg Teresa Panza, skønt jeg med fuld føje kunne kalde mig Teresa Cascajo, men man skal skik følge eller land fly. Jeg er rigtig godt fornøjet med det navn, uden at der klines noget Don til foran, der efter min mening vejer så meget, at jeg ikke kan bære det, og lige så lidt vil jeg give dem, der så mig komme ansættende udmajet som grevinde eller statholderinde, lejlighed til at sige: Nej, se en gang, hvor den sotryne stikker næsen i vejret; mon hun tænker, vi ikke kender hende? Det er ikke så længe siden, vi så hende gå i kirke i et sartses skørt og regnklæde over hovedet, at vi nu skulle have glemt det, fordi hun nu kommer brusende og fejer gulvene med silke og fløjl, som var hun finere end før. Så længe Gud lader mig beholde mine syv eller fem sanser, hvor mange jeg nu har, ubeskadigede, skal jeg aldrig give anledning til at blive kagstrøget på den vis. Du, min ven, kan være statholder, regere over en ø og te dig så hoffærdigt, som du lyster, men ved min faders aske, aldrig skal hverken jeg eller min datter vige en fodsbred fra vor landsbyskik:

En kvinde af megen stads og pragt
ej tager vel sit hus i agt.

Gå du ud på eventyr med din Don Quijote, skal vi gå sultne i seng, så koster det ingen penge, og Gud formilde vor skæbne,

som vi er gode til. Alligevel gad jeg gerne vidst, hvor han har det Don fra, som hverken hans fader eller farfader havde?"

"Nå, det må jeg sige," sagde Sancho, "at Fanden da rent skinbarlig står i dig, kone. Gud bedre os for alle de ting, du har ramset op imellem hinanden, uden hverken hoved eller hale! Hvad i alverden kommer Cascajo, dingeldangel, omkvæd og hoffærdighed den sag ved, jeg snakker om? Hør engang, gåsehoved og tåbenakke (for det kan jeg med føje kalde dig, siden du ikke kan fatte mine grunde, som jeg har lagt så tydeligt for dagen), hvis jeg sagde dig, at min datter skulle styrte sig ned fra et højt tårn eller flyve verden rundt, som prinsesse Urraca gjorde, så kunne jeg finde mig i, at du satte dig op imod min vilje og mit ønske; men når jeg i en håndevending, eller mens man lukker et øje op og i, kan få *Don* og *Deres Nåde* til at skingre i hendes øren fra alle kanter, trække hende frem under stråtaget og sætte hende under en tronhimmel på så mange opstablede puder, at de halve kunne være nok, hvorfor pokker kan du så ikke sagtens ville, som jeg vil?"

"Vil du vide hvorfor, mand?" sagde Teresa; "for det gamle ordsprogs skyld, som siger: hovmod står for fald. Den fattige undgår alles øjne, men de hæftes på den rige; og har man tidligere set ham under fattige kår, ja, så er der en hvisken og tisken, en fortalen og bagvasken, så man må korse sig og grue; og det værste ved bagtalerne er endda, at munden aldrig stoppes på dem, men de tier på samme måde som en flok spurve eller en bisværm."

"Giv agt, Teresa," sagde Sancho, "læg mærke til, hvad jeg nu vil sige dig, måske har du aldrig hørt magen i dine livfødte

dage. Jeg har det da heller ikke fra mig selv, disse fyndsprog hørte jeg af den pater, som prædikede her i vor by sidste faste; hvis jeg ikke fejler, sagde han, at alle de nærværende ting, som fremstillede sig for vore øjne, var, blev og indprentede sig i mindet med større kraft end det forbigangne."

Alt, hvad Sancho her siger, er det andet sted, der har bevæget oversætteren af dette kapitel til at anse det for uægte, fordi det synes at overgå Sanchos begreb. Han blev således ved:

"Heraf følger, at når vi ser en vel udstafferet person, iført prægtige klæder og omringet af lakajer, så tvinges vi ligesom til at have ærbødighed for vedkommende, selv om mindet også i samme øjeblik erindrede os om noget lavt hos samme person, hvad enten dette foragtelige nu lå i fattigdom eller fødsel, men kun som noget, der havde været og ikke mere var, fordi kun det, man har for øje, er. Hvis nu den, som lykken har draget op af lavheds dynd (det er paterens egne ord), er vel opdragen, gavmild og høflig mod enhver, og ikke måler sig med dem, som længe har haft adelsret, så kan du være vis på, Teresa, at der ikke findes nogen, som vil erindre, hvad vedkommende har været, undtagen netop de misundelige, som ingen kan have sin lykke i fred for."

"Jeg forstår dig ikke, mand," sagde Teresa, "gør, som du vil! Men gør mig ikke mere fortumlet i hovedet med dine taler og prædikener. Når du endelig har revolteret det, så gør da, som du ønsker."

"Du skal sige resolveret, kone, og ikke revolteret," sagde Sancho.

"Lad os ikke strides om det, mand. Jeg snakker med munden, som Vorherre har givet den, og gider nu ikke mere lære at stave.

Men hvis der falder noget af ved statholderskaberne, så tag vor søn, Sancho, med dig. Det er så skønt, når sønnerne arver og lærer deres faders håndtering."

"Når jeg først har min ø," sagde Sancho, "vil jeg lade ham hente med posten og sende dig penge, hvad jeg sikkert ikke vil komme til at mangle, da der aldrig er mangel på folk, som vil låne til statholdere, når de selv ingen har. Men klæd ham så på en måde, der skjuler, hvad han er, og viser ham, som han bør være."

"Send du blot penge," sagde Teresa, "og jeg skal pynte ham som en kramdukke."

"Så er vi altså omsider," sagde Sancho, "blevet enige om, at vor datter skal være grevinde."

"Den dag, jeg ser hende som grevinde," sagde Teresa, "kan du være vis på, at jeg hellere så hende begravet; men jeg har allerede sagt dig, at du kan gøre efter behag. Vi stakkels fruentimmer fødes til at adlyde vore mænd, skønt de er dumrianer."

Hvorpå hun gav sig til at græde så bitterligt, som om hun allerede så sin Sanchica død og begravet. Sancho trøstede hende ved at sige, at skønt han måtte gøre hende til grevinde, ville han dog udsætte det så længe som muligt. Hermed var samtalen ude, og Sancho gik tilbage til Don Quijote for at se ham gøre anstalter til afrejsen.

6

Om det, der foregik mellem Don Quijote, hans søsterdatter og husholderske, et af de vigtigste kapitler i hele denne historie.

Medens denne tåbelige samtale fandt sted mellem Sancho Panza og hans kone, Teresa Cascajo, var Don Quijotes søsterdatter og husholderske heller ikke ørkesløse, da de af tusinde kendetegn sluttede sig til, at deres morbroder og herre for tredje gang agtede at drage ud og vende tilbage til udøvelsen af sit vandrende ridderskab, hvorved det efter deres mening gik ham så ilde. De søgte på alle mulige måder at bringe ham bort fra dette usalige forsæt, men det var som at prædike i ørkenen eller hamre på koldt jern. Alligevel sagde husholdersken blandt mange andre grunde, som hun anførte, følgende til ham:

"Sandelig, herre, dersom De ikke slår Dem til ro, bliver smukt hjemme og glemmer at strejfe om over bjerge og gennem dale som en sjæl, der ikke kan finde ro i skærsilden, og at opsøge det, som jeg hører man kalder eventyr, men som jeg vil kalde nød og elendighed, så må jeg med jammer og skrig klage til Gud og kongen, for at de kan hindre Dem i det."

Don Quijote svarede:

"Husholderske, om Gud ville svare på dine klager, ved jeg ikke, og lige så lidt, hvad Hans Majestæt ville sige til det; jeg ved kun, at hvis jeg var konge, så ville jeg undslå mig for at svare på alle de utallige ansøgninger, som hver dag blev indgivet til mig. Blandt de tunge byrder, som hviler på kongerne, er en af de

største den, at de er nødt til at høre på enhver og svare alle. Derfor vil jeg ikke have, at mine anliggender skal ligge kongen til byrde og berede ham ærgrelser."

Husholdersken gav til svar:

"Sig os, herre, om der ikke er riddere og adelsmænd ved Hans Majestæts hof?"

"Jo, mange," svarede Don Quijote, "og de er der med gyldig grund, for at tjene fyrsternes højhed til pryd og forherlige kongens majestæt."

"Var det da ikke bedre," sagde hun, "om Deres Velbyrdighed blev en af dem, som i al ro tjener deres konge og herre ved hans hof?"

"I må vide, min kære," svarede Don Quijote, "at ikke alle riddere kan være hofmænd, og ikke alle hofmænd kan eller bør være vandrende riddere. Der må være alle slags folk i verden, og skønt vi alle er riddere, så er der dog stor forskel mellem den ene slags her og den anden hist. For ridderne ved hoffet spadserer, uden at forlade deres gemakker eller overskride det kongelige hus' tærskel, gennem hele verden på et landkort, og det koster dem ikke en skilling, de har hverken nødig at døje hede eller kulde, sult eller tørst. Men vi, de rette, de vandrende riddere, vi måler, udsatte for sol og frost, luftens og himlens umildhed, ved nat og ved dag, til hest og til fods, hele verdens kreds. Vi kender ikke blot aftegnede fjender, men fjender i fuld virkelighed, og hvert øjeblik, når det gælder, ved alle lejligheder angriber vi dem uden at bekymre os om småtterier eller lovene for tvekamp: om vor modstander fører en kortere eller længere lanse eller klinge, om han skjuler relikvier eller måske et eller andet hemmeligt trolddomsbedrag på sig, om sol og vind er

delt lige eller ej, og andre formaliteter af den art, som iagttages ved tvekampe mand mod mand, og som I ikke kender noget til, men derimod jeg. Ydermere må I vide, at den rigtige vandrende ridder, om han end så ti kæmper, hvis hoveder ikke alene nåede skyerne, men endog ragede op over dem, og enhver af dem i stedet for ben havde to høje tårne, arme som mastetræer på mægtige skibe og øjne så store som møllehjul og mere glødende end en glasovn, ikke i mindste måde måtte ræddes for dem, men angribe dem, storme ind på dem med ædel holdning og uforfærdet mod, om muligt overvinde dem og slå dem på flugt på mindre end et øjeblik, om de så end var iført et panser af skællene af en vis fisk, der er hårdere end diamant, og i stedet for riddersværd bar skarpklingede sabler af damascenerstål, eller køller, hvis pigge var beslået med samme art stål, således som jeg har set det mere end én gang. Alt dette har jeg sagt Eder, min gode husholderske, for at I skal kunne se den forskel, der er mellem den ene slags riddere og den anden. Og det ville kun være rimeligt, om der ikke fandtes nogen fyrste, som jo agtede denne anden, eller rettere sagt første, slags vandrende riddere højere end den anden; for som vi læser i historierne om dem, gaves der mange iblandt dem, der blev en frelse ikke blot for ét kongerige, men for adskillige."

"Å, kære morbroder," sagde nu hans søsterdatter, "betænk dog, at alt, hvad De siger om de vandrende riddere, er løgn og fabler! Og selv om man ikke vil brænde deres historier, fortjener de i det mindste, at man hænger en bodsklædning med gult kors eller et andet tegn rundt om dem, for at man således kan se, at de er uvederhæftige ting og til fordærv for de gode sæder."

"Ved den Gud, der opholder mig," sagde Don Quijote, "såfremt du ikke var min kødelige niece, min egen søsters barn, så skulle jeg tugte dig således for de bespottelser, du har udstødt, at det skulle spørges vidt og bredt over hele verden! Hvorledes? Er det muligt, at en halvvoksen tøs, som næppe forstår at bruge sine tolv kniplepinde, tør understå sig at lade tungen løbe for at gennemhegle ridderbøgerne? Hvad ville vel hr. Amadís sige, om han hørte det? Dog, han ville sikkert tilgive dig, for han var den langmodigste og høfligste ridder på sin tid og dertil en ivrig beskytter af jomfruerne. Men den kunne have hørt dig, som ikke ville have ladet det gå så ustraffet hen; for de er ikke alle høflige og venlige, nogle af dem er grove og plumpe. Og ikke alle de, der kalder sig riddere, er det i egentligste forstand; for nogle er af ægte guld, men andre er af billigt messing. De ser alle ud som riddere, men de kan ikke alle tåle at gnides på sandhedens prøvesten. Blandt menigmand findes der dem, der er revnefærdige af lyst til at gælde for riddere; og der gives fornemme riddere, som med forsæt synes at stræbe efter at gælde for plebejere. Hine hæver sig enten ved ærgerrighed eller ved dyd; disse fornedrer sig enten ved slaphed eller laster. Vi må med forstandig indsigt prøve dem for at kunne skelne imellem disse to slags riddere, der er hinanden så lige i navn og så ulige i handlemåde."

"Gud hjælpe mig, hr. morbroder!" sagde søsterdatteren, "hvor De dog ved meget! I nødsfald kunne De stige op på prædikestolen og gå ud på gaderne og prædike. Og med alt det er De så blind og må hengive Dem til en så øjensynlig dårskab, at De anser Dem selv for en fyrig stridsmand, selv om De er gammel; for stærk, selv om De i virkeligheden er svagelig; for en

helt, der skal rette alt det krumme, skønt De selv er krummet af alder; ja, mere end alt dette, for en ridder, skønt De ikke er det. For omend herremænd kan blive det, så strækker det sig dog ikke til de fattige af dem."

"For en stor del har du ret i, hvad du siger," sagde Don Quijote, "og jeg kunne fortælle dig meget om menneskeslægternes afstamning, som ville forundre dig; men for ikke at sammenblande det guddommelige med det menneskelige, vil jeg tie med det. I må vide, mine venner, at alle de slægter, der findes på jorden (giv nu nøje agt!), kan deles i fire arter, nemlig følgende: Der gives slægter af ringe oprindelse, og de er vokset mere og mere og har bredt sig, indtil de har nået den største højde. Andre har haft en ædel og stor oprindelse, har forstået vedblivende at holde sig på dette standpunkt og bevarer det endnu den dag i dag i samme højde som i begyndelsen. Der gives atter andre, der vel har haft en stor oprindelse, men senere er endt i en ganske smal spids som en pyramide, fordi den storhed, som de havde i deres begyndelse, stadig er blevet formindsket og forringet, indtil den løb ud i intet som spidsen på en pyramide, der er intet i forhold til pyramidens grundflade eller fod. Endelig gives der andre, og det er det store flertal, som hverken har haft nogen stor begyndelse eller været betydelig på midten, og hvis afslutning følgelig vil blive navnløs, som hos dem, man kalder menigmand eller almuen. På den første art: De, der har haft en ringe oprindelse og er steget til den højde, som de endnu befinder sig på, kan det ottomanske hus tjene dig til eksempel; det nedstammer fra en fattig og ringe hyrde og er steget til den tinde, hvor vi ser det den dag i dag. På den anden art slægter,

der har sin oprindelse i højhed og vedligeholder den uden at stige yderligere, kan vi som eksempel nævne mange fyrster, som har arvet deres rang og bevaret den uden hverken at højne eller forringe den. På dem, der begyndte med storhed og endte i en smal spids, findes der tusinder af eksempler; for alle Egyptens faraoner og Ptolemæer, Roms cæsarer og hele den sværm (hvis man da ellers kan anvende dette ord her) af utallige fyrster, monarker, herskere, medere, assyrere, persere, grækere og barbarer, alle disse slægter og herskerhuse er endt i en spids, et intet, såvel de selv som de, der engang lagde grundvolden til dem. For det er umuligt i vore dage at finde nogen af deres efterkommere, og fandt man en, så ville han være lav og af ringe stand. Om almueslægterne behøver jeg intet at sige, for de tjener kun til at forøge de levendes tal, uden ved andre fortjenester at kunne gøre krav på pris og berømmelse. Af det, jeg har anført her, kan I, kære små tåber, dog vel indse, at der råder en mægtig forvirring mellem slægterne, og at kun de i vore øjne synes store og fornemme, som ved deres efterkommeres dyd, rigdom og gavmildhed viser sig således. Jeg siger dyd, rigdom og gavmildhed, fordi den store, der er en skurk, bliver en stor skurk, og den rige, som ikke er gavmild, en betlende gnier; for den, der besidder rigdom, bliver ikke lykkelig, fordi han besidder den, men kun ved at anvende den, og ikke ved at anvende den, som han lyster, men ved at benytte den på rette måde. For den fattige ridder står der kun én vej åben til at vise sig som ridder, nemlig dydens vej: at være venlig, beleven, høflig, artig og tjenstvillig, ikke stolt, hovmodig eller misfornøjet, men først og fremmest godgørende. Med to skærve, som han af et godt hjerte giver den fattige, viser han sig

lige så gavmild som den, der står og uddeler almisser på torvene. Og ingen, der ser ham smykket med de omtalte dyder, vil, selv om han ikke kender ham, undlade at anse og erklære ham for en mand af ædel byrd. Og det ville også være et vidunder, om det ikke var tilfældet; for pris og berømmelse var altid dydens løn, og den dydige kan ikke undgå at blive berømmet. Menneskene, mine børn, kan kun ad to veje nå til rigdom og ære; den ene er videnskabernes, den anden krigshåndværkets. Jeg ved mere om krigens håndværk end om videnskaberne og må på grund af min store tilbøjelighed for våbnene antage, at jeg er født under planeten Mars' indflydelse; derfor er jeg da også så godt som tvunget til at følge denne vej, og agter at følge den til trods for hele verden; det ville altså være fuldkommen forgæves, om I søgte at overtale mig til ikke at ville, hvad Himlen vil, skæbnen byder, fornuften kræver, og min sjæl tilmed attrår. For den, der kender de utallige møjsommeligheder, som er uadskillelige fra det vandrende ridderskab, – og jeg kender dem – han ved også, hvilken uendelig mængde goder man opnår derved. Jeg ved også, at dydens sti er meget smal og lastens vej bred og rummelig; jeg ved, at deres mål og ende er forskellige, for lastens brede og rummelige vej fører til døden, og dydens snævre og trange sti til et skønnere liv, ikke noget liv, som har ende, men det liv, som varer evigt. Jeg ved også, hvad den store kastillanske digter (Garcilaso) siger:

Ad denne trange sti du op ad stiger,
op til udødeligheds kongestol,
som aldrig nås, når man fra stien viger.

"Oh, jeg ulyksalige!" råbte søsterdatteren, "min morbroder er også digter! Han ved alt, han forstår alt. Jeg vil vædde på, at hvis han fik lyst til at blive murer, så ville han have lige så let ved at bygge et hus som ved at lave et fuglebur."

"Jeg giver dig mit ord på, søsterdatter," svarede Don Quijote, "at hvis disse ridderskabsgriller ikke fuldstændig rev mig med, så var der intet, som jeg ikke kunne gøre, ikke det kunstfærdige arbejde, som mine hænder jo kunne frembringe, især fuglebure og tandstikkere."

Imidlertid bankede det på døren, og man spurgte, hvem der bankede. Sancho Panza svarede, at det var ham; men næppe havde husholdersken hørt hans stemme, førend hun løb ud og gemte sig, så modbydelig var han hende. Søsterdatteren åbnede døren for ham, hans herre Don Quijote ilede ud for at tage imod ham med åbne arme, og begge lukkede sig straks inde i hans kabinet, hvor de havde en ny samtale med hinanden, som ikke giver den forrige noget efter.

7

Om samtalen mellem Don Quijote og hans våbendrager, så vel som andre yderst vigtige begivenheder.

Næppe havde husholdersken set, at Sancho Panza lukkede sig inde med hendes herre, før hun også blev klar over, hvad deres samtale gik ud på. Hun anede, at de rådslog om at tiltræde deres tredje udfart, og fuld af bekymring og græmmelse tog hun sit slør på og opsøgte baccalaureus'en Sansón Carrasco, fordi hun mente, at han, der havde et godt mundlæder og var en splinterny ven af hendes herre, bedst ville være i stand til at overtale ham til at afstå fra så tåbeligt et forsæt. Hun traf ham, medens han gik og spadserede rundt i husets indre gård, og så snart hun så ham, kastede hun sig for hans fødder, svedende af angst og bekymring. Da Carrasco så hende komme med sådanne tegn på smerte, ja, på forfærdelse, spurgte han:

"Hvorledes er det fat, jomfru husholderske? Hvad er der tilstødt Dem, siden De ser ud, som om hjertet sad Dem i halsen?"

"Det er ikke andet, min kære hr. Sansón, end at min herre vil gå bort, ja, han vil sikkert gå bort."

"Hvor vil han da gå hen, jomfru?" spurgte Sansón, "hvorfor skulle han gå bort? Er han måske faldet og har slået noget itu på sig?"

"Han går jo slet ikke bort, sådan som De mener det," svarede hun, "han går kun ud af sin forryktheds port. Jeg mener, min kære hr. baccalaureus, at han endnu en gang vil drage bort

herfra – det bliver så tredje gang – og han vil søge noget, som han kalder tyr eller dyr, og Gud skal vide, at det er kommet ham dyrt at stå: Den første gang slæbte de ham hjem hængende på et æsel, forslået og mørbanket; anden gang kom de kørende med ham på en oksekærre, indespærret i et bur, hvor han bildte sig ind at være fortryllet, og han så så elendig ud, at hans egen moder ikke ville have kunnet genkende ham, bleg og mager og med øjnene sunket så dybt ind i hovedet, at man næppe kunne finde dem. For at få lidt huld på ham igen har jeg brugt over seks hundrede æg, som Gud og hver mand ved, og mine høns skal nok lade være med at sige mig imod."

"Det vil jeg gerne tro," sagde baccalaureus'en, "De er blevet så ærligt, fedt og godt opdrættede, at de aldrig vil sige ét og mene noget andet, om de så skulle revne ved det. Men har De da virkelig ikke nogen anden grund til Deres frygt, jomfru husholderske? Og er der ikke andet galt på færde, end at De er ængstelig for, hvad hr. Don Quijote vil foretage sig?"

"Nej, herre," svarede hun.

"Så vær kun ganske ubekymret," sagde baccalaureus'en, "gå hjem med Gud, og sørg for at have en god varm frokost i beredskab til mig. Og på vejen kan De bede bønnen til den hellige Apollonia, hvis De kan den udenad; jeg kommer straks, og så skal De se mirakler."

"Gud bedre det," svarede husholdersken, "er det bønnen til den hellige Apollonia, Deres Velbyrdighed siger, jeg skal læse? Den slags bønner kunne være meget gode, hvis min herres onde sad i tænderne, men det er i skallen, han har det."

"Jeg ved nok, hvad jeg siger, jomfru husholderske. Gå nu blot, og lad være med at diskutere med mig. De ved nok, at jeg er

blevet doktor i Salamanca, og bedre doktoreres der nu en gang ikke."

Således talte Carrasco, og dermed gik husholdersken hjem og baccalaureus'en hen til præsten for at rådføre sig med ham. Om hvad, skal nok blive fortalt på sit behørige sted.

Den samtale, som imidlertid fandt sted mellem Don Quijote og Sancho Panza, efter at de havde lukket sig inde med hinanden, fortæller historien med største nøjagtighed og sandfærdighed. Sancho sagde nemlig til sin herre:

"Nu har jeg da bragt det så vidt, herre, at min kone har dissolveret sig til at lade mig gå med Deres Velbyrdighed, hvorhen De vil føre mig."

"Resolveret skal du sige, Sancho, og ikke dissolveret," sagde Don Quijote.

"Om jeg ikke husker fejl," sagde Sancho, "så har jeg allerede en eller to gange bedt Deres Velbyrdighed om ikke at rette mig, når jeg siger noget, så snart De blot forstår min mening. Og forstår De mig ikke, så sig: Sancho (helgen) eller Satan, jeg forstår dig ikke! og gør jeg mig så ikke forståelig, så kan det være tidsnok at sætte mig i rette, fordi jeg er så unemsk."

"Jeg forstår dig ikke," sagde Don Quijote øjeblikkelig, "da jeg ikke ved, hvad du mener med *så unemsk*."

"Så unemsk, det er at have så vanskeligt ved det."

"Nu forstår jeg dig endnu mindre," sagde Don Quijote.

"Når De nu ikke forstår mig," sagde Sancho, "kan jeg heller ikke forklare mig, og Gud bedre mig, så har jeg ikke mere at sige."

"Tys!" sagde Don Quijote, "nu tror jeg, det går op for mig. Var det ikke din mening at sige, at du vel har et dårligt nemme, men

dog nok kunne klare for dig, når du blot fik tid?"

"Jeg tør give mit hoved i pant på," sagde Sancho, "at De har begrebet det fra begyndelsen af og kun anstillet Dem, som De ikke gjorde det, for at forvirre mig og få mig til at sige et par hundrede andre urimeligheder."

"Det kan nok være," sagde Don Quijote, "men hvad siger nu egentlig Teresa?"

"Teresa siger," svarede Sancho, "at jeg skal sætte tommelfingeren på øjet af Deres Velbyrdighed, at papiret taler, når næsen vendes i vejret, at det er for sent at råbe kat, når flæsket er ædt, at én du har er bedre end ti du får, men jeg derimod siger, at kvinderåd er spinderåd, og den er en dåre, som lytter til dem."

"Det samme siger jeg," sagde Don Quijote, "men videre, ven Sancho, der flyder honning fra dine læber i dag."

"Da det nu er, som det er," fortsatte Sancho, "og Deres Velbyrdighed lige så godt som jeg ved, at vi alle er Vorherre en død skyldige, at det hedder: i dag rød, i morgen død, og at det er lige så snart forbi med det grønne som med det tørre træ; da intet menneske kan gøre regning på at leve længere, end Gud vil, for døden er døv, og når den banker på, lader den sig hverken opholde af bønner, tårer, vælde, scepter eller bispestav, om man ellers kan fæste tro til, hvad det almindelige rygte og præsterne siger ..."

"Alt det er den rene sandhed," sagde Don Quijote, "men jeg begriber ikke, hvad den sigter til."

"Den sigter til," sagde Sancho, "at Deres Velbyrdighed skulle give mig et skriftligt bevis på, hvad løn Deres Velbyrdighed vil tilstå mig månedlig, mens jeg tjener Dem, og at denne løn skal

tilstilles mig i rede penge og ikke i gunstbevisninger, der ikke alene ikke kommer regelmæssigt, men sjældent eller aldrig. Med et ord, jeg vil vide, hvad jeg kan tjene, meget eller lidt; hønen værper kun ét æg ad gangen, lidt til lidt bliver noget, mange bække små gør en stor å, og medens der vindes lidt, tabes der intet. Ganske vist, skulle det hænde mig (hvad jeg dog hverken tror eller håber), at Deres Velbyrdighed gav mig den ø, De har lovet mig, så er jeg hverken så uerkendtlig eller grådig, at jeg ikke skulle regne indkomsterne af den fra i min løn, og det uden at sætte et U for et X."

"Der kan ikke være tvivl om, ven Sancho," sagde Don Quijote, "at ved sådanne begivenheder er et U nok så meget værd som et X."

"Oh, jeg forstår Dem," sagde Sancho, "jeg vil give min hals på, at jeg skulle have sagt, et X for et U, men det kommer ud på ét, siden De forstår mig."

"Til punkt og prikke," sagde Don Quijote, "jeg ser ret vel det mål, mod hvilket du sigter med dine ordsprogs pile. Nu skulle jeg meget gerne give dig et skriftligt bevis for din løn, hvis jeg blot i de vandrende ridderes historier havde fundet nogen som helst antydning af, hvor meget deres våbendragere vel kunne tjene om året; men skønt jeg har læst alle eller dog de fleste af deres historier, erindrer jeg intet om, at en vandrende ridder nogensinde skulle have udstedt forsikring om en bestemt løn til sin våbendrager. Alt, hvad jeg ved, er, at de alle tjente på nåde, og når de mindst ventede det (hvis lykken da ville mage det så vel for deres herrer), blev aflagte med en ø, eller noget andet, der kunne være lige så godt, og i det ringeste fik et fedt embede. Hvis du altså i dette håb og med denne forventning kan beslutte

dig til at tjene mig på ny, Sancho, så i Herrens navn; men mener du, at jeg deri viger fra de gamle vandrende ridderes sædvaner, så tager du fejl. Altså, gode Sancho, nu kan du gå hjem igen og fortælle din Teresa min beslutning, og finder hun da for godt og du selv har lyst at blive hos mig på den fod, *bene quidem* – hvis ikke, kan vi være lige gode venner. Der er ingen, der er viet sammen, uden munken og hans kappe, og så længe dueslaget ikke fattes lokkemad, fattes det heller ikke duer. Jeg varer dig ad, min søn, at et godt håb er bedre end en dårlig besiddelse, og den, der overbyder, betaler slet. Jeg taler til dig på denne måde, min søn, for at du kan se, at jeg lige så vel kan slå om mig med ordsprog som du. Med ét ord, hvad jeg ville have sagt, er dette: Vil du ikke følge mig på lykke og fromme og stå last og brast med mig, så Gud være med dig, og hans helgener beskytte dig. Jeg for min part vil aldrig komme til at savne en våbendrager mere lydig og omhyggelig end du, og hverken så treven eller så stor en sladderhank."

Da Sancho nu således hørte sin herres endelige beslutning, blev hans himmel overtrukket med mørke skyer og vingerne på hans mod stækket; for han havde stadig været af den formening, at hans herre ikke for nogen pris ville være draget afsted uden ham. Medens han nu stod der, forvirret og forbavset, kom Sansón Carrasco og sammen med ham husholdersken og søsterdatteren, der var begærlige efter at høre de grunde, med hvilke han ville overtale deres herre til at afstå fra sit forsæt om at søge eventyr. Sansón, den durkdrevne skalk, nærmede sig til ham, omfavnede ham ligesom forrige gang og sagde med hævet røst:

"O, blomst af det vandrende ridderskab! Våbnenes glimrende lys! O ære og spejl for det spanske folk! Gud give, at alle de, som har sat sig for at hindre dit tredje udtog, hvor og hvilke de end er, aldrig må finde ud af deres attrås labyrint og aldrig få deres ønsker opfyldt!"

Derpå vendte han sig til husholdersken med de ord:

"Nu kan De gerne, jomfru husholderske, holde op med at bede til den hellige Apollonia; for nu ved jeg, at det er sfærernes uomstødelige beslutning, at hr. Don Quijote skal sætte sit ny og ædle forsæt i værk. Og jeg ville lægge en tung byrde på min samvittighed, hvis jeg søgte at afskrække denne ridder og overtale ham til længere at holde sig indesluttet, tilbageholde sin vældige arms styrke og sin kække barms godhed, fordi han ved sin forsinkelse også forhaler de forurettedes oprejsning, de faderløses beskyttelse, redning af jomfruernes ære, enkers husvalelse og afmægtiges støtte, ja, mange andre slige ting, som vedrører, henhører under, påhviler og klæber ved den vandrende ridderorden. Kom, min dejlige og tapre hr. Don Quijote, lad alt gøre rede, og i morgen, i morgen skal Deres Velbyrdighed begive sig på rejsen! Skulle der mangle noget, for at De kan sætte Deres forsæt i værk, så er jeg kommet her for at bøde på det med min person eller formue, ja, om det så skulle gøres behov, at jeg opvartede Deres fortræffelighed som Deres våbendrager, ville jeg anse det for den lyksaligste tildragelse i mit liv."

Derpå vendte Don Quijote sig til Sancho og sagde:

"Sagde jeg dig ikke nok, at jeg ikke ville komme til at savne våbendragere! Ser du vel, at den, der tilbyder sig, er den navnkundige baccalaureus Sansón Carrasco, forhen lyst og

glæde for skolegårdene i Salamanca, sund, smidig, tavs og hårdfør, så han kan døje såvel hede som kulde, såvel sult som tørst, og forsynet med alle de egenskaber, som udkræves for at være våbendrager hos en vandrende ridder. Men Himlen forbyde, at jeg for min bekvemmeligheds skyld skulle oprive og løsrykke studiernes støtte, videnskabernes kar og kappe toppen af de skønne og frie kunsters tykke palmestamme. Lad den nye Samson blive i sit fødeland, ærende sine gamle forældre og beredende dem ære. Jeg for min part vil lade mig nøje med en hvilken som helst anden våbendrager, hvis Sancho ikke finder for godt at følges med mig."

"Jo, vist finder jeg det for godt," råbte Sancho hjerteklemt og med øjnene fulde af tårer; "det skal ikke siges om mig, at jeg først har spist brødet og siden giver skam til tak. Nej, jeg er ikke af nogen utaknemmelig yngel; hele verden og især min fødeby ved, hvem de Panzaer har været, som jeg nedstammer fra. Ydermere ved jeg af mange gode gerninger i stilhed og mange hjertelige ord, at Deres Velbyrdighed kun vil mit vel. Alt dette bør skrives på karvestokken, især da jeg kun har begæret løn for at føje min kone, der, når hun har sat sig noget for, bliver ved at gå rundt som katten om den hede grød, indtil hun får sin vilje frem. Men da en mand såvel som en mus dog bør være herre i sit hus, og jeg, hvad man end vil sige, er en mand (det kan ingen nægte), så vil jeg også være herre i mit hus, enten hun ser skævt til det eller ej. Der er altså intet andet at gøre end, at Deres Velbyrdighed opsætter Deres testamente med kodicil, så at ingen kan revoltere det, og vi så straks begiver os på rejsen, for at berolige hr. Sansón, der siger, at samvittigheden tilskynder ham til at skynde på Deres Velbyrdighed. Jeg tilbyder at tjene

Deres Velbyrdighed på dette tredje togt tro og ærligt, ja, lige så godt og bedre end nogen våbendrager har tjent en vandrende ridder i disse eller de forbigangne tider."

Baccalaureus'en stod ganske henrykt og forundret over at høre Sanchos udtryk og måde at tale på. For skønt han havde læst første del af hans herres historie, havde han dog aldrig troet, at Sancho virkelig var så løjerlig en fyr, at han svarede til skildringen i bogen. Men da han nu hørte ham tale om testamente med codicil, som ikke kunne revolteres, i stedet for et testamente med codicil, som ikke kunne revokeres, så troede han alt, hvad han havde læst, og anså ham for en af de prægtigste tåber i vort århundrede. Han sagde til sig selv, at to sådanne narre som denne herre og hans tjener havde verden aldrig forhen set. Kort sagt, Don Quijote og Sancho omfavnede hinanden og var gode venner; efter den store Carrascos forgodtbefindende og med hans samtykke, for han var nu deres orakel, blev det anordnet, at rejsen skulle tiltrædes om tre dage, som skulle anvendes til at forsyne sig med det nødvendige og oplede en lukket hjelm, som Don Quijote sagde, han måtte have, hvad det så skulle koste. Sansón tilbød at skaffe en sådan, da han vidste, at en af hans venner havde en, som han nok ville låne ham, skønt den snarere var sort af rust og skimmel end blank og skinnende som poleret stål.

Der var ingen ende på de forbandelser, søsterdatteren og husholdersken udøste over baccalaureus'en. De rev sig i håret, slog sig i ansigtet og hylede som grædekoner over deres herres afrejse, som var det over hans død. Når Carrasco således rådede Don Quijote til atter at drage ud, skete det, som siden skal

fortælles, efter præstens og barberens råd, med hvem han i forvejen havde overlagt det hele.

Don Quijote og Sancho forsynede sig efter aftale i de tre dage med alt, hvad de behøvede, og efter at Sancho havde stillet sin kone tilfreds og Don Quijote sin søsterdatter og husholdersken, begav de sig, uden at nogen anden end baccalaureus'en, der fulgte dem en halv mils vej, vidste noget om det, i tusmørket på vejen til El Toboso, Don Quijote på sin gamle Rosinante og Sancho på sin gamle Rucio; tværsækkene var vel forsynet med styrkende sager og pungen med penge, som Don Quijote havde givet Sancho for påkommende tilfælde. Sansón omfavnede ham, bad ham indstændigt om at give ham underretning om sin skæbne, god eller ond, for at han kunne glæde sig over denne og bedrøves ved denne, som venskabs lov krævede. Don Quijote lovede det, Sansón tog afsked, og de to drog hen imod den store by El Toboso.

8

Hvori der fortælles, hvad der mødte Don Quijote, da han drog hen for at se sin herskerinde Dulcinea af Toboso.

"Priset være Allah, den almægtige!" siger Hamét Benengeli i begyndelsen af dette ottende kapitel. "Priset være Allah," gentager han tre gange og bemærker, at han udøser disse velsignelser, fordi han endelig ser Don Quijote og Sancho i fri mark, og læserne af hans fornøjelige historie kan gøre regning på, at Don Quijotes og hans våbendragers heltegerninger og lystige indfald nu atter vil tage deres begyndelse. Han vil overtale dem til at glemme den sindrige herremands tidligere ridderbedrifter og fæste øjnene på dem, som nu skal komme og straks vil begynde her på vejen til El Toboso, ligesom de andre begyndte på Montiels marker. Og hvad han begærer, er ikke meget i forhold til det meget, han lover. Hvorefter han fortsætter på følgende måde:

Don Quijote og Sancho blev alene tilbage på landevejen, og næppe havde Sansón forladt dem, før Rosinante begyndte at vrinske og Rucio gav sig til at sukke, hvilket af begge, såvel ridderen som våbendrageren, blev anset for et godt tegn og et overmåde lykkeligt forvarsel; skønt Rucios sukken og skryden, når man skal holde sig til sandheden, langt overgik Rosinantes vrinsken. Sancho sluttede deraf, at hans lykke skulle blive større end hans herres; dog skal jeg ikke kunne sige, om han forstod sig på at tyde stjerner og grundede sin antagelse på dem, for det melder historien intet om. Kun så meget er, at hver gang

han snublede eller faldt, hørte man ham sige, at han nu ville ønske, han var blevet hjemme, fordi der ved at snuble og falde ikke blev vundet andet end sønderrevne sko og forslåede ribben.

"Ven Sancho," sagde Don Quijote til ham, "natten minder os om at ile stærkere, for dens mørke sænker sig allerede tættere, end det er gavnligt, hvis vi ved daggry vil have El Toboso i sigte, hvorhen jeg agter at drage, før jeg prøver noget andet eventyr. Der vil jeg hente min Dulcineas velsignelse og nådige tilladelse; i besiddelse af den tror jeg ufejlbarligt at kunne fuldføre og afslutte alle eventyr på den lykkeligste måde; for intet gør de vandrende riddere kækkere end at se sig begunstigede af deres damer."

"Det vil jeg nok tro," sagde Sancho, "men jeg ved ikke, om det ikke vil blive vanskeligt for Deres Velbyrdighed at få hende at se og i tale, i det mindste således, at hun kan give Dem sin velsignelse, hvis hun da ikke skal kaste den ned til Dem over gårdmuren, hvor jeg så hende første gang, da jeg bragte hende brevet med tidenderne om de dårskaber og naragtigheder, som Deres Velbyrdighed, der var blevet i hjertet af Sierra Morena, foretog sig."

"Anså du det sted, hvor du først skuede hin aldrig tilstrækkeligt lovpriste skønhed og elskelighed, for en gårdmur?" sagde Don Quijote; "du tager fejl, Sancho! Et galleri, mener du, en korridor, en balkon, eller hvad man nu kalder sådanne ting i de rige og kostelige paladser."

"Det kan gerne være," sagde Sancho, "men mig forekom det at være en gårdmur, hvis min hukommelse da ikke slår fejl."

"Hvorom alting er, Sancho, så lad os drage derhen; når jeg blot får hende at se, så er det mig ligegyldigt, om det er over muren, i et vindue, eller gennem gitterværket om en have, hvorfra strålerne af hendes skønheds sol rammer mine øjne. De vil oplyse min fornuft og oplive mit mod i den grad, at min forstand og tapperhed vil blive enestående og mageløse."

"Det er både vist og sandt, herre," svarede Sancho, "at da jeg sidst så eders sol, fru Dulcinea af Toboso, havde hun skjult sig bag så tæt en sky, at hun ikke ville kunne udsende den mindste stråle, for støvet fra den hvede, hun stod og sigtede, formørkede aldeles hendes ansigt."

"Hvor i alverden," sagde Don Quijote, "kan du sige, tænke, tro og påstå, Sancho, at det var en nødvendighed og et arbejde for min herskerinde Dulcinea at sigte hvede?! Sligt er jo ganske fjernt fra det, som fornemme personer gør og bør gøre. De er indsatte og bestemte til ganske andre arbejder og tidsfordriv, som ret er egnede til at vise dem på højden af deres ypperlighed. Du husker meget slet den beskrivelse, Sancho, hvor digteren viser os de fire nymfer fra krystalboligerne og deres arbejder, hvorledes de løfter hovederne op af den kære Tajo, sætter sig på den grønne mark og begynder at forarbejde de prægtige tørklæder, som den sindrige poet skildrer os som gennemvirkede med guld, silke og ægte perler. Af denne art må min herskerindes beskæftigelse have været, da du så hende, såfremt da ikke en misundelig troldmand har forvendt og fordrejet alle ting, der kunne være mig til behag, for folks syn. Derfor frygter jeg også for, at der i den historie om mine bedrifter, som siges at være trykt og i omløb, hvis den måske er forfattet af en mig fjendtligsindet troldmand, er blandet en

sandhed sammen med tusinde løgne, og at han har fundet fornøjelse i at fortælle om ganske andre begivenheder end de, der kræves til fortsættelsen af en så sandfærdig historie. Oh, misundelse, rod til utallige onder, du dydens kræftskade! Alle laster, Sancho, medfører dog en vis nydelse; men misundelsens last fører intet andet med sig end mishag, nag og vrede."

"Det er just det samme, jeg siger," svarede Sancho, "jeg tænker, at i det skrift eller den historie om os to, som baccalaureus'en Carrasco siger er kommet ham for øje, stolprer mit gode navn nok afsted som en flok svin bag driveren, der stadig må råbe: Denne vej, din brogede so! Eller det går, som der står i ordsproget: Snart dingler han til højre og venstre, snart slæber hans kjole hen ad gaden, og dog har jeg, så sandt jeg er en ærlig karl, aldrig talt ilde om nogen troldmand og er heller ikke nogen sådan lykkens pamfilius, at man just skulle misunde mig min herlighed. Vel sandt, undertiden er jeg noget bidende og lader skalken stikke frem, men det tildækkes alt sammen med min enfoldigheds vide kåbe, der er mig medfødt og ingenlunde forstilt. Og selv om der slet ikke var andet ved mig, end at jeg tror og altid fuldt og fast har troet på Gud og alt det, som den hellige romersk-katolske kirke indeholder og tror, og er en så dødelig fjende af jøderne, som jeg er, burde historieskriverne vise barmhjertighed imod mig og behandle mig venligt i deres skrifter. Men lad dem sige alt, hvad de lyster; nøgen kom jeg til verden, og nøgen er jeg endnu, jeg har hverken tabt eller vundet noget.

Selv om jeg står omtalt i bøgerne og går fra hånd til hånd, rager det mig ikke en døjt, på hvad måde de taler om mig."

"Dette minder meget om en hændelse, Sancho," sagde Don Quijote, "som tildrog sig med en af vor tids berømte digtere, der havde skrevet en ondskabsfuld satire imod alle damerne ved hoffet og i den ikke anført eller nævnt en enkelt af dem, så at man kunne tvivle om, hvorvidt hun hørte med til dem eller ikke. Da hun nu så, at hun ikke stod på fortegnelsen mellem de øvrige, besværede hun sig hos digteren og spurgte ham, hvad han havde imod hende, siden han ikke havde føjet hende ind blandt de andres tal; han måtte endelig udvide sit spottedigt og tage hende med i tillægget; hvis ikke, skulle han betænke, at alle mennesker er dødelige. Digteren opfyldte hendes ønske og skildrede hende med ord, som selv en gammel kammerjomfru ikke ville have taget i sin mund, og nu var hun tilfreds, for når hun blot blev omtalt, lod hun det gerne ske på sin æres bekostning. Herhen hører også det, som man fortæller om denne hyrde, der satte ild på og brændte det berømte Diana-tempel, der blev anset for et af verdens syv underværker, blot for at hans navn skulle leve i de kommende århundreder. Og skønt det strengelig blev forbudt nogensinde at nævne ham og mundtligt eller skriftligt at omtale hans navn, for at han ikke skulle nå sine ønskers mål, har man alligevel bragt i erfaring, at han hed Herostratus. Her ind under falder vel også det, som hændte den store kejser Karl den Femte med en adelsmand i Rom. Kejseren ville bese den berømte runde bygning, som i oldtiden kaldtes templet for alle guder (Pantheon) og nu har et bedre navn: Alle Helgens Kirke. Det er den bygning, der er den bedst bevarede af alle dem, som hedenskaben har rejst i Rom, og som stærkest bevidner sine stifteres højhed og pragt. Den har form som en flækket pomerans og er uhyre stor og lys,

skønt dagslyset kun kommer ind gennem et eneste vindue, eller rettere sagt, gennem en rund åbning, som foroven danner afslutningen på kuplen. Da kejseren herfra beså bygningen, stod der ved hans side en romersk ridder, som forklarede ham denne kæmpebygnings skønheder og det kunstfærdige ved denne mærkværdige bygningsmåde. Efter at de derpå havde forladt stedet, sagde han til kejseren: Tusinde gange, Deres hellige Majestæt, følte jeg lyst til at omslutte Deres Majestæt med mine arme og styrte mig ud igennem denne åbning i kuplen, for at efterlade mig et udødeligt navn i verden. Da er jeg Dem megen tak skyldig, svarede kejseren, fordi De ikke har fulgt så ond en indskydelse, og for fremtiden vil jeg ikke mere byde Dem nogen lejlighed til at give mig sådanne beviser på Deres pligtfølelse. Jeg forbyder Dem derfor nogen sinde mere at tale et ord til mig eller opholde Dem, hvor jeg befinder mig. Men efter disse ord tilstod han ham en høj gunst. Hermed vil jeg sige, Sancho, at attråen efter at vinde berømmelse virker uhyre stærkt i menneskene. Hvad, tænker du vel, styrtede Horatius Cocles i fuld rustning fra broen ned i Tiberen? Hvad fik Mucius Scævola til at holde hånden ind i ilden? Hvad drev Curtius til at kaste sig i det dybe, glødende svælg, der åbnede sig midt i Rom? Hvad bragte Julius Cæsar til på trods af alle onde forvarsler, der var blevet ham forkyndt, at gå over Rubicon? Og for at tage nogle nyere eksempler: Hvad gennemhullede skibene og lod de tapre spaniere, der havde fulgt den ridderligste af alle riddere, Cortes, til den nye verden, blive tilbage på tørt land, afskåret fra hele den øvrige verden? Alle disse og mange andre store bedrifter af forskellig art var og vil blive ved at være berømmelsens værk, den berømmelse, de

dødelige attrår som belønning og som andel i den udødelighed, deres navnkundige gerninger fortjener. Men vi katolske kristne og vandrende riddere bør mere tragte efter de tilkommende tiders glorie, som er uforgængelig i Himlens salige boliger, end efter den tomme berømmelse, som man erhverver i denne jordiske og forgængelige timelighed; for denne berømmelse vil, hvor længe den end kan vare, dog sluttelig forgå med denne vor verden, hvis ende er fastsat af evighed. Altså, o Sancho, bør vore handlinger aldrig overskride de grænser, som den kristelige tro, vi bekender os til, har sat os. Vi skal i kæmperne dræbe hovmodet, misundelsen ved ædelmod og højmodighed, vreden ved sagtmodighed og sjælsro, frådseri og ladhed ved sparsom føde og hyppig vågen, vellyst og overdådighed ved ærlig troskab overfor de kvinder, som vi har gjort til vore tankers herskerinder, lediggang ved at drage om i alle dele af verden og opsøge farer, som først kan gøre os til gode kristne, derpå til berømte riddere, og som virkelig også gør det."

"Alt det, Deres Velbyrdighed hidtil har sagt mig," sagde Sancho, "har jeg fattet ganske godt, men med alt det så jeg dog gerne, at Deres Velbyrdighed ville opløse mig angående en tvivl, som netop i dette øjeblik er faldet mig ind."

"Du mener oplyse, Sancho," indskød Don Quijote, "men sig kun frem i Guds navn, jeg skal svare dig, så godt jeg kan."

"Sig mig, herre," fortsatte Sancho, "disse her Juli og August og alle de andre drabelige riddere, som De har opregnet, og som er døde, hvor er de nu henne?"

"Hedningerne," svarede Don Quijote, "er uden tvivl i Helvede; de kristne derimod, for så vidt de har været gode kristne, i Skærsilden eller i Himlen."

"Det kan være meget godt," sagde Sancho, "men nu skal vi høre: hænger der nu også sølvlamper foran de gravsteder, hvor disse fornemme herrers legemer hviler, og er væggene i deres kapeller smykket med krykker, ligklæder, afklippet hår, ben og øjne af voks? Og hvis ikke, hvad er de da smykket med?"

Hertil svarede Don Quijote:

"Hedningernes gravsteder var for det meste pragtfulde templer. Julius Cæsars aske blev bisat i en urne højt oppe på en umådelig stor, spidsttilløbende søjle, som man i vore dage i Rom kalder Sankt Peters Nål. Kejser Hadrian havde til gravsted en borg, så stor som en betydelig landsby; den kaldtes Moles Hadriani, og hedder nu i Rom Engelsborg. Dronning Artemisia bisatte sin gemal Mausolus i et gravsted, der blev anset for et af verdens syv underværker. Men intet af disse gravsteder, så lidt som de mange andre over hedninger, blev nogensinde udsmykket med ligklæder eller andre offergaver eller mindetegn, der kunne vise, at de, der lå begravet der, var helgener."

"Det var netop det, jeg ville have frem," sagde Sancho; "men sig mig nu: hvilket er mest, at vække en død eller dræbe en kæmpe?"

"Det siger sig selv," svarede Don Quijote, "det er mest at vække en død."

"Der fik jeg Dem," råbte Sancho; "altså er deres berømmelse, der kan opvække de døde, gøre de blinde seende, de lamme og krumme lige, de syge raske, og som har brændende lamper hængende foran deres grave og deres kapeller fulde af andægtige, der på knæ tilbeder deres hellige relikvier – altså er deres berømmelse langt større i dette liv og det næste end den

berømmelse, alle de hedenske kejsere og vandrende riddere, der nogensinde har eksisteret, har efterladt sig og vil efterlade sig her i verden."

"At dette er sandhed, kan jeg heller ikke nægte," svarede Don Quijote.

"Altså denne berømmelse, disse nådegaver, disse fortrin frem for alle andre, eller hvad jeg nu skal kalde det," sagde Sancho, "hører helgeners legemer og relikvier til, der med vor hellige moder Kirkens tilladelse og samtykke har lamper, lys, ligklæder, krykker, malerier, hårlokker, øjne og ben, hvormed de forøger andagten og udvider deres kristelige berømmelse. Helgeners legemer eller deres relikvier bæres på kongernes skuldre, og disse kysser brudstykker af deres ben, smykker og beriger med dem deres huskapeller og deres kæreste og prægtigste altre."

"Hvilke slutninger vil du, jeg skal drage af alt det, du har sagt, Sancho?" spurgte Don Quijote.

"Hvad jeg mener," svarede Sancho, "er, at vi skal stræbe efter at blive helgener, så vil vi langt hurtigere opnå den berømmelse, vi tragter efter. Og tænk på, herre, at i går eller i forgårs (sådan kan man jo nok sige, da det er så kort tid siden) blev to franciskanerbrødre kanoniseret eller dog erklæret for salige. De gik med jernkæder, som de omgjordede og pinte deres legemer med, og nu regnes det for en stor lykke at røre ved og kysse disse kæder, og de holdes i langt større agt og hævd end Rolands sværd, der opbevares i rustkammeret hos vor herre, kongen, hvem Gud beskærme. Altså, herre, betyder det vel mere at være en ydmyg klosterbroder, af hvilken orden det end er, end en tapper vandrende ridder. Der vindes mere hos Gud ved to dusin

svøbeslag på ens egen ryg end ved to tusinde lansestød imod kæmper, uhyrer eller drager."

"Alt dette forholder sig ganske vist således," sagde Don Quijote, "men vi kan ikke alle gå i kloster, og der gives mange veje, ad hvilke Gud leder sine til Himlen. Også ridderskabet er en from orden: Der findes hellige riddere i Himlens herlighed."

"Javist," svarede Sancho, "men jeg har hørt sige, at der i Himlen findes flere munke end vandrende riddere."

"Det kommer af, at munkenes antal er større end riddernes," gav Don Quijote til svar.

"Men vandrende riddere er der dog mange af," sagde Sancho.

"Ja, mange," sagde Don Quijote, "men kun få, som fortjener navn af riddere."

Medens de således talte sammen om dette og mangfoldige andre ting, red de afsted den nat og den følgende dag, uden at der tilstødte dem noget, man kunne fortælle, hvilket harmede Don Quijote ikke så lidt. Endelig den næste dag, da tusmørket begyndte at falde på, fik de øje på den store by El Toboso, hvorved Don Quijote blev helt oplivet, Sancho derimod nedslået, for han kendte ikke det ringeste til Dulcinea, havde aldrig været på disse kanter før eller nogensinde set hende for sine øjne, så lidt som hans herre. Det var ham umuligt at forstå, hvad han skulle gribe til, hvis hans herre sendte ham til El Toboso; men til syvende og sidst bestemte Don Quijote, at de skulle drage ind til byen ved nattens frembrud, og imidlertid skulle de opholde sig i en lille egeskov, som lå i nærheden af El Toboso. Og da den aftalte tid kom, red de ind i byen, hvor der mødte dem begivenheder, der næsten kunne ligne begivenheder.

9

Hvori der fortælles det, som man finder i det.

"Midnat var det på en prik," måske lidt mindre eller lidt mere, da Don Quijote og Sancho forlod skoven og drog ind i El Toboso. Staden var sunket hen i den dybeste ro og stilhed; for alle dens indbyggere lå på deres grønne øren og sov som sten, som man siger. Natten var temmelig lys, men Sancho havde gerne set, at den var bælgmørk, for i det tykke mørke at finde en undskyldning for sin tåbelige løgn. Der hørtes intet i den hele by uden hundetuden, der besværede Don Quijotes øren og svækkede Sanchos mod. Undertiden skreg også et æsel, et svin gryntede, og en kat mjavede; disse stemmer af så forskellig art blev mere lydelige ved nattens tavshed. Den forelskede ridder så i alt dette onde forvarsler, men til trods for dette sagde han dog til Sancho:

"Søn Sancho! Før du mig til Dulcineas palads; hvem ved, om vi ikke endnu kan finde hende vågen."

"Til hvilket palads skal jeg føre Dem?" svarede Sancho, "det, hvor jeg så Hendes Højhed, var kun et ganske lille hus."

"Så må hun netop på den tid have trukket sig tilbage til en lille sidebygning af sit kongeslot for i ensomhed at fornøje sig med sine hofdamer, som det er skik og brug blandt høj fornemme damer og prinsesser."

"Herre," sagde Sancho, "da Deres Velbyrdighed endelig på trods af, hvad jeg siger, vil have, at vor fru Dulcineas lille hus skal være et kongeslot, så gad jeg nok vide, om dette er en tid,

da man kan vente at finde døren åben? Og ville det være forstandigt at dundre med dørhammeren på porten, så at man hører os og lukker op for os, og alverden kommer i oprør ved det? Kan man gå hen og banke på sin dames dør som på sin maitresses, hvor man kan lade sig lukke ind og komme og gå, hvad tid man vil, og hvor sent det end er?"

"Lad os nu blot først finde slottet," sagde Don Quijote, "så skal jeg nok sige dig, Sancho, hvad vi skal gøre, og jeg kan fortælle dig, at enten er jeg meget kortsynet, eller også er den mægtige masse derhenne, som kaster så stærk skygge, Dulcineas palads."

"Så vær Deres Velbyrdighed da vejviser," sagde Sancho, "måske forholder det sig således; skønt når jeg ser det for mine øjne og griber det med hænderne, vil jeg være lige så parat til at tro det, som jeg nu er til at tro, at det er højlys dag."

Don Quijote red derpå foran, og da de omtrent var nået hundrede skridt frem, kom de hen til den masse, der kastede så stor en skygge, og han så straks, at denne bygning ikke var noget slot, men byens hovedkirke, og sagde:

"Sancho, vi er kommet til kirken."

"Det ser jeg nok," svarede denne, "Gud give blot, vi ikke må få vor grav her; for det er ikke synderlig hyggeligt at være på kirkegården på denne tid af døgnet, og heller ikke til nogen nytte, da jeg jo, hvis jeg ikke husker fejl, har sagt Deres Velbyrdighed, at vor frues hus ligger i en gyde eller et lille stræde."

"Gud fordømme dig, dit dummerhoved!" sagde Don Quijote; "hvor har du fundet, at slotte og kongelige paladser ligger i gyder og stræder?"

"Herre," svarede Sancho, "hvert land har sin skik; måske er det skik i El Toboso at lægge paladser og store bygninger i gyderne. Jeg beder derfor Deres Velbyrdighed om at lade mig søge i alle de gader og gyder, her er, måske jeg så etsteds i en afkrog kunne få øje på det slot – jeg ville ønske, at hundene havde ædt det! – som vi løber frem og tilbage efter."

"Sancho, tal med ærbødighed om min dames ejendom," sagde Don Quijote; "tålmodighed overvinder alle ting, og træet falder ikke for det første hug."

"Jeg vil gerne have uret," sagde Sancho, "men hvad tålmodighed viser Deres Velbyrdighed ved at påstå, at jeg, som kun en eneste gang har set vor frues hus, i bælgmørke og i huj og hast skal kunne finde det, mens Deres Velbyrdighed, som har set det en million gange, ikke kan finde det?"

"Det ender med, du gør mig gal, Sancho," sagde Don Quijote, "har jeg ikke mindst tusind gange sagt dig, din plageånd, at jeg aldrig i mine levedage har set min Dulcinea eller sat min fod over hendes palads' dørtærskel, men kun forelsket mig i rygtet om hendes store dyd og dejlighed!"

"Nu hører jeg det," sagde Sancho, "og siger, at om Deres Velbyrdighed aldrig har set hende, så har jeg lige så lidt."

"Det kan ikke forholde sig således," sagde Don Quijote, "for du har i det mindste sagt, at du har set hende sigte hvede, dengang du bragte mig svar på det brev, jeg sendte hende ved dig."

"Forlad Dem ikke på det," sagde Sancho, "for De må vide, at dengang så jeg med ørerne, og at jeg lige så lidet ved, hvem fru Dulcinea er, som jeg kan klatre op til himlen."

"Sancho," svarede Don Quijote, "lige så vel som skæmt har sin tid, er der også en tid, da skæmt er meget ilde anbragt. Fordi jeg siger, at jeg aldrig har set eller talt med min sjæls herskerinde, bør du ikke understå dig i at sige, at du hverken har set hende eller talt med hende, især da vi jo begge ved, at det forholder sig lige modsat."

Så vidt var samtalen nået mellem disse to, da der kom en karl hen imod dem med to mulæsler; og af den larm, en plov gjorde, når den stødte mod jorden, sluttede de, at det var en bonde, der var så tidligt på færde for at være på sin ager ved daggry, og således forholdt det sig også. Bonden kom slentrende nynnende på en gammel vise, der siger:

De franker sig til liden både
fandt ud, hvor Roncesvalles lå …

Så snart Don Quijote hørte det, tog han til orde og sagde:

"Jeg vil dø på, at der i nat vil tilstøde os noget slemt. Hører du, hvad denne landsbymand synger?"

"Javist gør jeg så," svarede Sancho, "men hvad har jagten ved Roncesvalles med vort forehavende at gøre? Hvad vise han synger, kan komme os ud på ét og gør hverken ondt eller godt i vore sager."

Nu var bonden kommet hen til dem, og Don Quijote spurgte ham straks:

"Min ven, I kunne vel ikke tilfældigvis sige mig, hvor på lag Doña Dulcinea af Tobosos palads ligger?"

"Herre," svarede bondekarlen, "jeg er fremmed her og først for få dage siden kommet i tjeneste hos en rig agerdyrker. Men præsten og klokkeren bor her i huset lige for; begge de to, eller én af dem, må kunne give Deres Velbyrdighed besked om denne

prinsesse, da de har en fortegnelse over alle El Tobosos indvånere, skønt det ikke forekommer mig, at der er nogen prinsesse iblandt dem; men der er fruer så storagtige, at enhver af dem gerne kan være prinsesse i sit eget hus."

"Blandt dem er ganske sikkert den, jeg søger," sagde Don Quijote.

"Det kan nok være," sagde bondekarlen, "men nu være Gud med eder, dagen gryr for mig."

Hvorpå han skyndte på sine to mulæsler uden at afvente flere spørgsmål.

Sancho, der så sin herre så tvivlrådig og misfornøjet, sagde til ham:

"Herre, dagen begynder mere og mere at bryde frem; jeg tror ikke, det ville være rådeligt at lade solen finde os her på gaderne; vi gør meget bedre i at forlade byen, så kan Deres Velbyrdighed skjule sig i en eller anden skov her omkring. Og når det bliver lys dag, kan De lade mig gå tilbage, og jeg skal støve så længe om her i byen, til jeg finder vor frues hus, palads eller slot. Det skulle da gå rent akavet, om jeg ikke fandt det, og ved at finde det samtidig fik lejlighed til at tale med Hendes Velbyrdighed og sige hende, hvor og hvorledes Deres Velbyrdighed lever i håbet, og om hun ikke selv vil træffe anstalter, så at De kan se hende uden krænkelse af hendes ære og gode rygte."

"Sancho," sagde Don Quijote, "du har sagt mange gode ting med få ord. Jeg bifalder og vil med megen fornøjelse følge det råd, du har givet mig. Kom, min søn, og lad os søge mig et skjul, og gå så du tilbage, som du siger, for at søge efter, se og

tale med min herskerinde, af hvis forstand og godhed jeg venter vidunderlige gunstbevisninger."

Sancho, der var umådelig forhippet på at få sin herre derfra, for at han ikke skulle opdage løgnen i det svar, han havde bragt ham fra Dulcinea til Sierra Morena, skyndte sig at nå enden af gaden, som de ikke var langt borte fra, og to mil fra byen nåede de en skov eller et krat, hvor Don Quijote kunne skjule sig, mens Sancho drog tilbage til staden for at tale med Dulcinea, under hvilket gesandtskab der hændte ham ting, som kræver ny opmærksomhed og ny tiltro.

10

Hvori der fortælles om den list, som Sancho betjente sig af for at fortrylle frøken Dulcinea, og også om andre begivenheder, der er lige så fornøjelige som sandfærdige.

Da forfatteren af denne store historie var nået så vidt, at han skulle fortælle det, som der berettes om i dette kapitel, siger han, at han gerne stiltiende ville forbigå det af frygt for ikke at finde tiltro, fordi Don Quijotes store dårskaber her stiger til en sådan højde, at de langt overrager de allerstørste, man overhovedet kan tænke sig, ja, endog når et par bøsseskud højere end de største. Men trods denne ængstelse og frygt nedskrev han dem til slut alligevel, og det ganske således, som ridderen udførte dem, uden at lægge en tøddel til eller tage en tøddel fra historiens sandhed og uden i ringeste måde at tage hensyn til de indvendinger, man kunne gøre imod hans sanddruhed. Og han havde fuldkommen ret; for sandheden renser, men tynger ikke, den svømmer altid ovenpå løgnen, som olie på vand. Han fortsætter altså historien og fortæller, at Don Quijote, da han havde skjult sig i den lille skov, egelund eller krat i nærheden af den store by El Toboso, befalede sin våbendrager at vende tilbage til staden og ikke vise sig for hans åsyn påny, før end han på hans vegne havde talt med hans herskerinde og bedt hende om, at hun ville værdiges at se sin elskovsbundne ridder og meddele ham sin velsignelse, for at han ved hende kunne få håb om et lykkeligt udfald af alle sine vovestykker og vanskelige eventyr. Sancho påtog sig at gøre,

som det var ham befalet, og at bringe lige så godt et svar tilbage, som han bragte første gang.

"Gå da, søn!" sagde Don Quijote, "og lad dig ikke forblinde, når du ser dig bestrålet af den skønheds sol, du går at søge. Du lykkeligste af alle jordens våbendragere! Præg alt i din erindring, at du ikke forglemmer, hvorledes du bliver modtaget, om hun skifter farve, medens du forebringer dit ærinde, om hun bliver urolig og forvirret, når hun hører mit navn, om hun ikke skifter hynde, hvis hun sidder på sin myndigheds rige og prægtige sæde, når du får foretræde, eller hvis hun er til fods, om hun da ikke snart står på en fod, snart på en anden, om hun gentager det svar, hun giver dig, to eller tre gange, om hun forvandles fra øm til hård, fra bitter til kærlig, om hun løfter hånden for at rette på håret, skønt det er i den fortræffeligste orden. Kort sagt, sønnike, giv agt på alle hendes handlinger og bevægelser, for beretter du mig dem til punkt og prikke, så kan jeg deraf udregne alt, hvad hun skjuler i sit inderste hjerte, for så vidt det angår min kærlighed. For du må vide, Sancho, hvis du ikke alt ved det, at blandt elskende er de handlinger og bevægelser, de gør, mens deres kærlighed er på bane, de allersikreste brevdragere til at bringe efterretninger om, hvad der foregår i deres sjæles inderste. Gå, min ven! Og en bedre lykke end min ledsage dig! Kom tilbage med bedre forrettet sag, end jeg i den bitre ensomhed, hvori du efterlader mig, tør frygte og vente!"

"Nu går jeg og skal snart stå her igen," sagde Sancho, "skyd leveren op i livet, Deres Velbyrdighed! Frisk mod, herre! Hæng ikke sådan med næsen, De viser jo ikke mere mod nu end en druknet kylling. Overvej, hvad det gamle ordsprog siger: Frisk

mod er halv tæring, og uforsagt mand står lykke for. Man siger også, at når man mindst venter det, springer haren af busken. Dette siger jeg, fordi jeg mener, at kunne vi ikke i den mørke nat finde min frues palads, så kan vi det nu, da det er lys dag, og finder det vel også, når vi mindst venter det; og er det først fundet, så forlad Dem på mig og hende."

"Visselig, Sancho," sagde Don Quijote, "Gud give mig blot så god lykke i det, jeg attrår, som du har til at finde ordsprog til alt, hvad vi taler om."

Da han havde sagt det, vendte Sancho ham ryggen og sparkede sit æsel. Don Quijote blev siddende til hest, hvilende sig i stigbøjlerne, og lænede sig til lansen fuld af bedrøvelige og forvirrede forestillinger, og således vil vi forlade ham for at følge med Sancho Panza, der forlod sin herre ikke mindre forvirret og tankefuld, end denne blev tilbage. Ja, så rådvild var han, at han næppe var kommet ud af krattet, før han vendte hovedet, og da han havde forvisset sig om, at Don Quijote ikke mere kunne se ham, forlod han sin Rucios ryg, satte sig ned ved foden af et træ og begyndte at tale med sig selv:

"Lad os nu en gang få at vide, broder Sancho, hvor Deres Velbyrdighed agter sig hen? Går han for at søge et asen, han har mistet? Nej, han går (hvad han aldrig kunne være faldet på af sig selv) hen for at søge en prinsesse, og i hende skønhedens sol såvel som hele himlen. Hvor tænker du da at finde det, du søger, Sancho? Hvor? I den store by El Toboso. Nu vel, på hvis vegne søger du hende da? På den berømte ridder, hr. Don Quijote af Manchas vegne, som afværger forurettelser, giver de tørstige at spise og de hungrige at drikke. Alt det er meget godt, men kender du da hendes hus? Min herre siger, at det skal være

et kongeligt palads og et prægtigt slot. Har du da tilfældigvis nogensinde set hende? Nej, hverken jeg eller min herre har nogensinde i vort liv set hende. Men synes du da ikke, at det ville være rimeligt og velgjort, om de folk i El Toboso, når de fik at vide, du kom for at trække rus med deres prinsesser og gøre dem deres damer afspenstige, gav dig sådan en dragt prygl, at der ikke blev en hel knogle tilbage i din krop? Jo, sandelig, min ven, de ville kun være i deres gode ret, hvis de da ikke vil betænke, at jeg kun er et sendebud, og følgelig uden al skyld, ikke sandt? Stol blot ikke på det, Sancho, for La Manchas indbyggere har lige så meget galde som ære i livet og finder sig ikke i nogen slags hokuspokus; får de kløer i dig, så lærer de dig, hvor David købte øllet. Ak og ve, din arme skælm, hvor vil uvejret bryde løs over dig! Men der er heller ingen, der siger, jeg skal gå hen og slå min næse i sten for en anden, især da man lige så gerne kan søge efter en Maria i Ravenna eller en baccalaureus i Salamanca som efter en Dulcinea i El Toboso. Det er da den skinbarlige Satan, der har ført mig ud i denne vildfarelse, og ingen anden."

Denne samtale førte Sancho med sig selv, men fik dog ikke mere ud af det, end at han på ny gav sig til at sige:

"Man siger dog, at der er råd for alt undtagen døden, under hvis åg vi alle må bukke os, hvor nødigt vi end vil, når vi forlader livet. Desuden er min herre, hvad jeg ved af tusinde kendemærker, aldeles bindegal, ihvorvel jeg ikke giver ham synderligt efter, men er endnu tåbeligere end han, da jeg følger og tjener ham; hvis ellers det ordsprog er sandt, der siger: Lige søger lige, og det, som lyder: Man skal kende folk på dem, de holder venskab med. Men da han nu er så gal, som han er, da

han i sin tossethed tager den ene ting for den anden, og holder hvidt for sort og sort for hvidt (hvilket tydeligt nok sås, dengang han sagde, at vejrmøllerne var kæmper, munkenes mulæsler, dromedarer, gede- og fårehjordene krigshære, og mange andre ting af samme surdej), så skulle det heller ikke være så vanskeligt at få ham til at tro, at den første den bedste bondepige, jeg kan få fat på, er Dulcinea. Vil han ikke tro det, sværger jeg på det; sværger han på det modsatte, så sværger jeg på en frisk, er han påståelig, er jeg det endnu værre, og det på en måde, så jeg altid kan holde ham fingeren på øjet, i hvordan det går. Måske kan min påståelighed gøre den gavn, at han aldrig mere sender mig ud i sådanne ambassaderier, når han ser, hvor ilde jeg har skilt mig ved denne, eller at han, hvad jeg snarere vil tro, bilder sig ind, at en af de troldmænd, som han siger vil ham ondt, har forandret hendes skikkelse for at gøre ham skade og fortræd."

Ved at overveje sagen på denne vis beroligede Panza sig og syntes, det ville være en udmærket måde at forrette sit ærinde på. Han blev, hvor han var, til det blev sent, for at give Don Quijote grund til at tro, at han havde benyttet tiden til at drage til El Toboso og tilbage igen. Alt føjede sig så heldigt for ham, at han, da han rejste sig for at sætte sig op på æslet, fik øje på tre bondepiger, der kom fra El Toboso, ridende på tre æsler eller aseninder, for det ytrer forfatteren sig ikke om med bestemthed, troligvis dog aseninder, da det plejer at være landsbypigers ridedyr. Men da der ikke ligger stor vægt på dette, vil vi ikke opholde os yderligere ved det.

Nu udførte Sancho sin beslutning; for ikke så snart havde han set bondepigerne, før han fløj afsted for at opsøge sin

herre, som han fandt sukkende og udstødende tusinde ømme klager. Da Don Quijote så Sancho, spurgte han straks:

"Hvor står det til, Sancho? Skal denne dag betegnes med en hvid eller ved en sort sten, min ven?"

"Deres Velbyrdighed gjorde bedre i at betegne den med zinnober," sagde Sancho, "for at den kan falde i øjnene, ganske som de plakater, man opslår om disputatserne."

"Du bringer altså gode tidender?" sagde Don Quijote.

"Så gode," sagde Sancho, "at Deres Velbyrdighed ikke behøver at gøre andet end at spore Rosinante og komme ud på fri mark for at se fru Dulcinea af Toboso, som nærmer sig med to af sine damer for at se Deres Velbyrdighed."

"Store Gud! Hvad siger du der, ven Sancho?!" udbrød Don Quijote: "men se dig vel for, bedrag mig ikke, søg ikke ved en falsk trøst at lindre min virkelige kummer."

"Hvad kunne det gavne mig at bedrage Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "så meget mere som Deres Velbyrdighed jo meget hurtigt vil kunne gribe mig i løgn? Giv hesten af sporerne, herre, så skal De se prinsesse Dulcinea, vor herskerinde, komme smykket og prydet, kort sagt, så dejlig som hun er. Hun og hendes damer står i lys lue af lutter guld, det er alt sammen bare perler, diamanter og rubiner, og de svømmer i mere end ti alen gyldenstykke; deres hår, der flyver dem om skuldrene, er som lutter solstråler, som vinden leger med, og de kommer oven i købet ansættende på hvide hingste fra det andalusiske studeri."

"Stutteri, mener du, Sancho," sagde Don Quijote.

"Forskellen er ikke stor på studeri og stutteri," sagde Sancho, "men hvad de nu end kommer ridende på, så er det de dejligste

damer, man kan se for sine øjne, især prinsesse Dulcinea, min frue, som er så skøn, at man kunne dåne ved det."

"Kom, min søn Sancho," sagde Don Quijote, "som bæreløn for denne lige så uventede som gode tidende lover jeg dig det bedste bytte, jeg vinder i det første af de eventyr, der møder os; og hvis det ikke anstår dig, så giver jeg dig lov til at kræve de tre føl af mine tre hopper, som du selv ved går på vor byfælled for at sole sig."

"Jeg vil helst holde mig til føllene, da det er meget uvist, om byttet af vort første eventyr duer noget."

Imidlertid var de allerede kommet ud af skoven og fik øje på de tre bondepiger lige i nærheden. Don Quijote lod sit blik strejfe overalt langs vejen til El Toboso, og da han ikke kunne opdage andre end de tre bondepiger, blev han meget urolig og spurgte Sancho, om han havde forladt dem langt fra byen.

"Hvordan? Langt fra byen!" spurgte Sancho; "hvis Deres Velbyrdighed ikke har øjnene i lommen, så må De dog vel kunne se, hvem der kommer dér, så skinnende som middagsolen!"

"Jeg ser ikke andre, Sancho," svarede Don Quijote, "end tre bondepiger på tre æsler."

"Nej, nu stå Gud mig bi imod den Onde," sagde Sancho, "er det muligt, at disse tre hingste fra stutteriet, eller hvad det nu hedder, så hvide som nyfalden sne, kan forekomme Deres Velbyrdighed at være æsler! Det kan ikke være rigtigt, det vil jeg vædde noget på."

"Jeg siger dig, ven Sancho, at det er lige så tilforladeligt æsler eller aseninder, som jeg er Don Quijote af Mancha og du Sancho Panza, i det mindste kan jeg ikke se andet."

"Ti stille, herre," sagde Sancho, "og sig ikke et ord om det, men luk øjnene ordentligt op, og gå hen og hils på Deres tankers beherskerinde, som allerede er ganske tæt herved."

Og så snart han havde sagt det, løb han hen for at tage imod de tre bondepiger, og da han var steget af sin Rucio, greb han fat i et af æslernes tømme, kastede sig på knæ på jorden og sagde:

"Skønheds dronning, prinsesse og hertuginde, Deres Stormægtighed og Højhed, værdiges at optage i Deres gunst og nåde Deres fangne ridder, der står her forvandlet til en stenstøtte, uden pulsslag og sanseløs ved at befinde sig for Deres sirålende åsyn. Jeg er Sancho Panza, hans våbendrager, og han den forjagne ridder Don Quijote af Mancha, ellers kaldet: Ridderen af den bedrøvelige skikkelse."

Imidlertid var Don Quijote allerede faldet på knæ ved siden af Sancho og betragtede hende, som Sancho kaldte dronning og frue, med opspilede øjne og forvildet åsyn; men da han ikke kunne opdage andet end, at det var en ung landsbypige, ikke alt for smuk, da hendes ansigt var bredt og plat, næsen flad og opstående, så steg hans forvirring til en sådan højde, at han ikke kunne åbne munden. Bondepigerne var ikke mindre forundrede, da de så to personer, der var hinanden så ulige, knæle ned for dem, og de vidste hverken ud eller ind. Imidlertid tog den af dem, som var blevet standset, mod og mandshjerte til sig, brød tavsheden og sagde med en rusten og grov stemme:

"Gå af vejen for os, så vi kan komme videre, for vi har hastværk."

Hvortil Sancho svarede:

"O prinsesse og herskerinde over El Toboso, kan eders prægtige barm da ikke blødgøres ved at se det vandrende ridderskabs søjle og støtte knælende for eders mægtige åsyn?!"

Da de andre to hørte det, sagde en af dem:

"Nej, se en gang! Disse store herrer bilder sig nok ind, de skal holde os stakkels bondepiger for nar! Ligesom vi ikke forstod os på den rummel lige så godt som de. Men de, som vil drive gæk med andre, gør sig selv til gække. Skøt derfor eder selv, og lad os komme frem, hvis I ellers vil sove på helt skind."

"Rejs dig, Sancho," sagde Don Quijote, "jeg ser nok, at min ulykke, som aldrig aflader at forfølge mig, spærrer alle veje til, ad hvilke der kunne flyde blot den mindste husvalelse i det usle hjerte, jeg bærer i min barm. O, du højdepunkt af al den fortræffelighed, man kan attrå, indbegreb af al jordisk yndighed, du eneste lægemiddel for dette beklemte bryst, som tilbeder dig – selv om den ondskabsfulde troldmand, der forfølger mig, har draget en skygge og tåge for mine øjne, og for dem alene, ikke for andres forvandlet din skønhed og dit ansigt til en ussel bondepiges, så undlad ikke, hvis mit da ikke også er omdannet, så jeg ligner et hæsligt spøgelse for at blive afskyelig for dine øjne, at skænke mig et blidt og kærligt øjekast, da du af den underdanighed, jeg er faldet dig for fode med og har hyldet din fordrejede skønhed, noksom kan slutte dig til, med hvilken ærbødighed min sjæl tilbeder dig."

"Sliddersladder," sagde landsbypigen, "der er nok mange syge for at høre på det visvas! Gå du din vej, og lad os følge vor, så er vi skilte folk."

Sancho slap hendes tømme, så hun kunne ride, hvorhen hun ville, og var inderlig taknemmelig over at være sluppet så godt

ud af dette garn.

Næppe så den landsbypige, der havde forestillet Dulcinea, sig i frihed, før hun i fuldt firspring satte ud på marken. Men da æslet følte sig stærkere ansporet end sædvanligt, gav det sig til at gøre sådanne bukkespring, at det lagde sig på jorden med samt Dulcinea. Da Don Quijote så det, løb han hen for at hjælpe hende op, og Sancho med for at spænde sadlen fast, der i faldet havde drejet sig rundt. Han fik i en fart æslet og sadlen i god stand, og Don Quijote umagede sig for at løfte sin fortryllede herskerinde op i sine arme og sætte hende på æslet; men hun sparede ham for den møje: Hun rejste sig op fra jorden, lagde begge hænder på æslets kryds og hævede sig i vejret så let som en fjer, og snup! sad hun i sadlen med et ben på hver side, som hun havde været en mand.

"Bitter knø!" sagde Sancho, "er ikke vor hjertens frue lettere end en fugl og kan lære beriderne i Cordoba og Mexico at komme i en sadel! Uden stigbøjler at være oppe i et spring og uden sporer at få bæstet til at løbe, som det havde kviksølv bag øret, det kalder jeg at sy, min gode skrædder! Og hendes damer står ikke meget tilbage; de flyver afsted som en vind."

Og det var den skære sandhed, for ikke så snart var Dulcinea kommet til hest igen, før de strøg af, alt hvad tøjet kunne holde, uden en gang at give sig stunder til at se sig tilbage, før de var over en halv mil borte. Don Quijote fulgte dem med øjnene, så langt han kunne, men da der intet mere var at se af dem, vendte han sig til Sancho og sagde:

"Sancho, hvad synes du om troldmændenes grusomhed! Se en gang, hvor vidt deres ondskab og had imod mig går, når de endog har villet berøve mig den fornøjelse, det havde været mig

at skue min herskerinde med hendes rette udseende. Visselig er jeg født til et eksempel på uheld og til et mål og en skive, hvorefter alle ulykkens pile sigter. Ja, Sancho, jeg må endog underrette dig om, at disse forrædere ikke lader sig nøje med at omdanne og forvandle min Dulcinea, men de omdanner hende endog til en så lav og ordinær skikkelse som en bondepige, og berøver hende samtidig en væsentlig egenskab hos alle fornemme damer, nemlig vellugten, der kommer af, at de idelig går mellem ambra og blomster; for du må vide, Sancho, at da jeg sprang til for at hjælpe min Dulcinea på sin hingst (efter dit sigende, men ganske vist i mine øjne et æsel), så fik jeg en så hæslig lugt af rå løg op i næsen, at det blev sort for mine øjne, og sjælen vendte sig i min krop."

"O de kæltringer!" skreg Sancho, "o de skarnagtige og uvorne troldmænd! Hvem der kunne have den fornøjelse at trække dem alle sammen på en tråd og hænge dem til tørre i luften som sardeller. Meget ved I, meget kan I, og meget mere gør I! Kunne det nu ikke have været nok, I hunde, om I havde omskiftet perlerne i min frues øjne med galæbler, hendes guldspundne hår med en rød korumpe, kort sagt alle hendes smukke dele med hæslige – skulle I også betage hende vellugten, skønt man just af den kunne have sluttet sig til, hvem der var skjult under den hæslige bælg?! Men sandt at sige, jeg kunne ingenlunde se, at hun var så hæslig; tværtimod syntes hun mig rigtig smuk, og jeg lagde netop mærke til, at hun på højre side af overlæben havde en vorte, der næsten så ud som en knebelsbart, med syv eller otte hår omkring, så røde som guldtråde og en halv håndsbred lange."

"Efter den overensstemmelse, der er imellem ansigtet og kroppen," sagde Don Quijote, "viser denne vorte, at Dulcinea må have en lignende på det tykke af låret, der svarer til den side af ansigtet, hvor vorten sad; men hårene synes mig efter din beskrivelse alt for lange til en vorte."

"Da kan jeg sige Deres Velbyrdighed, at de klæder hende overmåde godt," sagde Sancho.

"Det vil jeg tro, min ven," sagde Don Quijote, "for naturen har ikke skænket Dulcinea noget, som ikke er fuldkomment og vel udført, og hvis hun havde hundrede sådanne vorter som den, du beskriver, så var de ikke vorter, men klartskinnende måner og stjerner. Men sig mig, Sancho, om det, du spændte fast, og som forekom mig at være en paksadel, var en pak- eller bomsadel?"

"Det var ikke andet end en sadel med korte stigbøjler og et langt skaberak, der var et halvt kongerige værd, så rigt var det."

"Ak, hvorfor kunne jeg ikke se alt dette, Sancho!" sagde Don Quijote. Hvorpå han begyndte at sige, og vel tusinde gange sagde, at han var det ulykkeligste menneske på jorden. Sancho, den skalk, havde meget ondt ved at bare sig for latter, da han hørte sin, på så fin en måde bedragne, herres urimeligheder. Kort sagt, efter at disse og en mængde andre ord var vekslet imellem dem, besteg de igen deres dyr og fulgte vejen til Zaragoza, hvor de håbede at indfinde sig så betids, at de kunne bivåne et prægtigt ridderspil, som årligt plejede at afholdes i denne mærkværdige by. Men inden de nåede den, mødte de mange store og nye ting, som fortjener at antegnes og læses, som det følgende vil vise.

11

Om det forunderlige eventyr, som mødte den tapre Don Quijote med den vogn eller kærre, hvorpå dødens rigsdag kørte gennem landet.

Don Quijote fortsatte sin vej meget tankefuld, idet han overvejede det hæslige puds, troldmændene havde spillet ham ved at forvandle hans herskerinde Dulcinea og give hende en bondepiges frastødende skikkelse, men han kunne ikke finde noget middel til atter at forvandle hende til hendes oprindelige jeg. Disse betragtninger gjorde ham så aldeles ude af sig selv, at han uden at mærke det slap Rosinantes tømme, og da krikken fornemmede, at der forundtes den frihed, standsede han ved hvert skridt for at nyde lidt af det herlige græs, som i sand overflod voksede på disse marker. Af denne dybe adspredthed vækkede Sancho Panza ham ved at sige:

"Herre, bedrøvelse skabtes ikke for dyrene, men for mennesket. Men når mennesket så umådeholdent hengiver sig til det, forvandles det til et dyr. Fat Dem derfor, Deres Velbyrdighed, kom til Dem selv igen, tag Rosinantes tømme, "lev op igen og vær vågen", udvis hin muntre tapperhed, der sømmer sig de vandrende riddere! Hvad Fanden skal dette betyde? Hvad er det for en hængen med hovedet? Er vi her eller i Frankrig? Så skulle Satan da hellere tage alle de Dulcineer, der findes på jorden! For en eneste vandrende ridders velfærd er mere værd end alle fortryllelser og forvandlinger i hele verden."

"Ti stille, Sancho," sagde Don Quijote, ikke just med alt for svag stemme, "ti stille, siger jeg, og udstød ikke bespottelser mod denne fortryllede frøken, for jeg alene er skyld i hendes fortræd og ulykke. Af den misundelse, de onde føler imod mig, er hendes onde opstået."

"Det er det samme, jeg siger," svarede Sancho, "for den, der har set hende i går og får hende at se i dag, må have et stenhjerte for ikke at briste i gråd."

"Det må du nok sige, Sancho," sagde Don Quijote, "eftersom du har set hende i hendes skønheds fulde glans. For fortryllelsen strakte sig ikke så vidt, at den forblindede dit syn eller kunne skjule hendes dejlighed for dig; kun imod mig og mine øjne udbreder dens gift sin kraft. Alligevel, Sancho, har jeg meget vel bemærket noget, nemlig at du kun slet har skildret hendes skønhed. For hvis jeg ikke husker fejl, sagde du, at hun havde øjne som perler, og øjne, der ser ud som perler, minder mere om en karpes end om en fornem dames. Dulcineas må sikkert være af grøn smaragd, mandelformede, med to himmelske buer, der tjener hende til øjenbryn. Og perlerne, tag du dem fra øjnene og anvend dem på tænderne; for du har uden tvivl forvekslet ordene og taget øjnene for tænderne."

"Det kan gerne være," sagde Sancho, "for hendes dejlighed gjorde mig lige så forrykt i hovedet, som hendes dejlighed gjorde Deres Velbyrdighed. Lad os imidlertid lægge alt dette i Guds hånd. Han ved alt, hvad der skal ske os i denne jammerdal, denne slette verden, hvor vi nu en gang har vort hjem, og hvor der næppe kan findes noget, som ikke er opblandet med svig, list og rænker. Men en ting ligger mig ret

tungt på hjerte, herre, og det er tanken på, hvad vi skal gribe til, når Deres Velbyrdighed nu overvinder en kæmpe, eller for den sags skyld en ridder, og befaler ham at gå hen og fremstille sig for frøken Dulcineas dejlige åsyn. Hvor skal den stakkels kæmpe eller den ulyksalige ridder, der er blevet overvundet, så finde hende? Jeg synes, jeg kan se dem gå omkring i El Toboso og glo og glane over alt for at finde vor frøken Dulcinea. Og selv om de tusinde gange går forbi hende på gaden, så vil de lige så lidt kunne kende hende som min salige fader."

"Måske strækker fortryllelsen sig ikke så langt, Sancho," sagde Don Quijote, "at den vil hindre de overvundne kæmper og riddere, der fremstiller sig for Dulcinea, i at genkende hende; derfor vil jeg gøre et forsøg med en eller to af de første, jeg overvinder og sender hende, og se, om de kender hende eller ej; for jeg vil befale dem at vende tilbage og give mig underretning om, hvad der hænder dem med henblik på denne sag."

"Jeg må sige, herre," svarede Sancho, "at det, Deres Velbyrdighed dér sagde, forekommer mig at være ganske rigtigt, og ved dette kneb kan vi erfare alt det, som vi ønsker at vide noget om, og hvis det forholder sig sådan, at hun kun er skjult for Deres Velbyrdigheds øjne, så må det snarere kaldes en ulykke for Deres Velbyrdighed end for hende. Men når frøken Dulcinea blot er rask og fornøjet, så vil vi heller ikke gå og hænge med næsen, men være så vel til mode ved at søge vore eventyr, som vi på nogen måde kan, og overlade det til tiden at gøre sit; for den er den allerbedste doktor både for denne og for enhver anden sygdom."

Don Quijote ville til at svare Sancho, men blev forhindret i det ved den omstændighed, at der tværs over vejen kom en

karre, der var belæsset med de sælsomste og forunderligste personer og skikkelser, som nogen kunne forestille sig. Den mand, der styrede mulæslerne og tjente som kusk, var en vanskabt djævel. Karren var åben, så at himlen skinnede ned i den; den havde hverken teltdug eller kurvefletning over sig. Den første skikkelse, der viste sig for Don Quijotes blikke, var Døden i egen person, men med menneskeansigt. Ved siden af den sås en engel med store, broget malede vinger. På den ene side sad der en kejser med en krone, der så ud som guld, på hovedet. Ved Dødens fødder sad den gud, der kaldes Cupido, uden bind for øjnene, men med bue, kogger og pile. Der var ligeledes en ridder i fuld rustning, kun havde han ingen stormhat eller hjelm på hovedet, men i stedet en hat smykket med fjer i alle farver. Selskabet bestod endnu af en del andre personer med forskellig dragt og udseende. Dette så uventede syn fik Don Quijote til at studse noget og fyldte Sanchos hjerte med frygt. Men Don Quijote følte sig snart opmuntret ved den tanke, at der her tilbød sig et ganske nyt og farligt eventyr, og i denne tro og beredt til at møde enhver art af fare sagde han:

"Vognmand, kusk, djævel, eller hvem du er! Tøv ikke med at sige mig, hvem du er, hvorhen du drager, og hvem de personer er, du har på din kærre, der snarere ligner Charons båd end de vogne, man sædvanligvis bruger."

Hertil svarede Djævelen, idet han standsede sin vogn, i en venlig tone:

"Herre, vi er skuespillere af Angulo el Malo's trup; vi kommer fra en flække, der ligger bag ved den høj; dér har vi i morges, da det i dag er den ottende dag af Kristi legemsfest, opført det gejstlige spil om *Dødens Rigsdag*, og i eftermiddag skal vi opføre

det i den lille by, som man kan se herfra. Da den ligger så nær, og vi ville spare os den møje at klæde os om og klæde os på igen, rejser vi i den dragt, vi spiller i. Dette unge menneske forestiller Døden, den anden der er engel; den dame, direktørens kone, en dronning, den anden unge mand en soldat, han der en kejser og jeg selv Djævelen. Og jeg er en af hovedpersonerne i det gejstlige spil, da jeg har de første roller i dette selskab. Hvis der er flere ting, Deres Velbyrdighed ønsker at vide om os, så spørg mig kun, og jeg skal svare Dem på det nøjagtigste; for da jeg er en djævel, ved jeg besked med alting."

"På en vandrende ridders tro og love," sagde Don Quijote, "da jeg så denne vogn, troede jeg, at der nu frembød sig et stort nyt eventyr for mig. Men nu siger jeg, at man rask med hænderne må gribe skinnet for ikke at lade sig bedrage af det. Gå nu med Gud, kære venner, og hold eders fest i ro. Er der ellers noget, jeg kan være eder til gavn med, så sig til, og jeg skal beredvilligt gøre det for eder, for lige fra barn har jeg været meget ivrig efter mummespil, og som ungt menneske fulgte jeg altid komedianterne med længselsfulde blikke."

Midt under denne samtale fandt skæbnen for godt at føre endnu et medlem af truppen derhen; han var klædt som en gracioso, hans dragt var behængt med bjælder, og på enden af en kæp, han havde i hånden, var der bundet tre store oppustede blærer. Da denne lystige person nærmede sig Don Quijote, begyndte han at fægte med kæppen, slog blærerne mod jorden og klingrede under sine mægtige luftspring så stærkt med bjælderne, at Rosinante blev sky og, uden at Don Quijote formåede at holde den tilbage, tog den bidslet mellem tænderne og rendte ind over marken med langt større

hurtighed, end man nogen sinde skulle have tiltroet den skeletagtige krikke, når man så dens knogler. Sancho, der overvejede, i hvilken fare hans herre stod for at blive kastet af, sprang ned af sin Rucio og løb i største hast hen for at hjælpe ham. Men inden han nåede derhen, lå ridderen allerede på jorden, og ved siden af ham Rosinante, der var styrtet sammen med sin herre (den sædvanlige slutning på alle Rosinantes krumspring og dumdristigheder). Men næppe havde Sancho forladt sit trofaste dyr for at løbe hen til Don Quijote, før den danselystne djævel med okseblærerne skyndsomst sprang op på Rucio og slog den om ørene med blærerne, og angsten og klaskene, mere end smerten af slagene, fik den til at flyve afsted med ham hen imod den landsby, hvor skuespillertruppen drog hen for at opføre sit festspil. Sancho så sit æsel i strakt galop og sin herres fald og vidste ikke, hvilken af disse to trængsler han først skulle søge at afhjælpe. Men da han var en god våbendrager og tro tjener, fik kærligheden til hans herre sluttelig overvægten hos ham over de ømme følelser, han nærede for sit æsel, selv om det var en rædsom pine for ham, og han følte en sand dødsangst, hver gang han så blærerne blive svunget i luften og falde ned på hans Rucio, og han langt hellere havde set, at slagene havde ramt ham lige i øjnene end blot strejfet det mindste hår i hans æsels hale. I denne skrækkelige vildrede kom han løbende hen til sin herre, der lå meget hårdere, end han skøttede om, hjalp ham frem under og op på Rosinante og sagde til ham:

"Herre, Djævelen har taget Rucio."

"Hvilken djævel?" spurgte Don Quijote.

"Ham med okseblærerne," svarede Sancho.

"Jeg skal hente den tilbage," sagde Don Quijote, "om den så var gemt i Helvedes dybeste og mørkeste fangeceller. Følg mig, Sancho! Kærren kører kun meget langsomt, og dens mulæselforspand skal erstatte dig tabet af Rucio."

"De behøver ikke at gøre Dem ulejlighed, herre," sagde Sancho. "Styr Deres vrede, for så vidt jeg kan se, har Djævelen allerede ladet Rucio løbe, og den vender allerede tilbage til sit foder."

Og således forholdt det sig virkelig, for da Djævelen var faldet af for at efterligne Don Quijote, så gik nu også Djævelen til fods over mod landsbyen, og æslet vendte tilbage til sin herre.

"Hvorom alting er," sagde Don Quijote, "var det ikke af vejen at tage hævn for denne djævels formastelighed ved at straffe en af dem, der sidder i vognen, om det så var kejseren selv."

"Lad det forsæt fare, Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "og følg mit råd. Giv Dem aldrig i kast med gøglere, for de får medhold over alt. Jeg har set skuespillere, der har været anholdt for to mord og dog er sluppet fri uden at bøde det mindste. Deres Velbyrdighed må vide, at da det er lystige og morsomme folk, så finder de gunst over alt, alle understøtter og forsvarer dem, især når de hører til dem, der er medlemmer af et kongeligt eller af øvrigheden privilegeret selskab. For de ser alle eller dog for størstedelen ud som prinser, både i dragt og holdning."

"Alligevel," sagde Don Quijote, "skal den skuespillerdjævel ikke have gjort mig det for intet, om så hele menneskeslægten beskyttede ham."

Med disse ord fo'r han efter karren, der ikke mere var langt fra landsbyen, skreg uafbrudt af fuld hals og råbte:

"Stands, vent, muntre og glade skare! Jeg skal lære eder, hvordan man skal behandle de æsler og andre dyr, som vandrende ridderes våbendragere bruger til at ride på."

Don Quijote skreg og da de af ordene gættede sig til meningen, sprang Døden straks ned fra vognen, og kejseren, kuskedjævelen og englene fulgte ham. Ja, hverken dronningen eller guden Cupido ville blive tilbage. De forsynede sig alle med sten, stillede sig i række og afventede Don Quijotes komme for at modtage ham med kanterne af deres gråsten. Don Quijote, der så dem opstillet i en så modig slagorden og med opløftede arme, beredte til kraftigt at slynge stenene imod ham, standsede Rosinante i dens løb og gav sig til at overveje, på hvilken måde han med mindst fare for sin person kunne angribe dem. Medens han tøvede, nåede Sancho ham, og da han af hans holdning sluttede, at han ville angribe denne velordnede krigshær, sagde han:

"Ej, det ville være den rene dårskab at vove sig ud i et sådant eventyr! Betænk, Deres Velbyrdighed, at imod en sådan stenregn og sådanne hovedbuler gives der ingen skærm her i verden, med mindre man da kan putte sig ind under en metalklokke og lukke sig inde dér. Desuden må De betænke, at det snarere må kaldes forvovenhed end tapperhed, når en enkelt mand vil angribe en hel krigshær, i hvilken Døden befinder sig og kejsere kæmper i egen person, og som både gode og onde engle står bi. Og hvis alt dette ikke kan bevæge Dem til at forholde Dem rolig, så må De dog ganske lade Dem bestemme der til af den omstændighed, at der mellem alle disse folk, skønt de både ser ud som konger, fyrster og riddere, dog ikke findes en eneste vandrende ridder."

"Ja, Sancho, der har du ganske vist rørt ved det punkt, der kan og bør bevæge mig til at afstå fra mit forsæt," sagde Don Quijote. "Jeg hverken kan eller bør, som jeg også ofte har sagt dig, drage sværdet imod nogen, der ikke er slået til ridder. Det bliver altså din sag, Sancho, om du vil have hævn for den fornærmelse, der er tilføjet din Rucio. Jeg skal her fra dette sted bistå dig med tilråb og gode råd."

"Jeg for min part, herre," sagde Sancho, "har ikke årsag til at hævne mig på nogen, for gode kristne bør ikke tage hævn for fornærmelser. Desuden skal jeg nok komme til rette med mit æsel om det. Jeg er vis på, at det gerne vil lade mig råde i denne sag, og jeg ønsker kun at tilbringe de dage, Himlen endnu vil unde mig at leve, i fred og ro."

"Da dette er din beslutning, du gode Sancho, fornuftige Sancho, kristelige og redelige Sancho," sagde Don Quijote, "så lad os forlade disse spøgelser og vende om for at søge bedre og værdigere eventyr, for jeg kan se på denne egn, at vi her ikke vil komme til at savne talrige og meget vidunderlige oplevelser."

Derpå drejede han straks Rosinante, Sancho tog sit æsel ved grimen, Døden og hele hans eskadron vendte tilbage til deres karre og fortsatte rejsen. Så lykkelig en ende fik det grufulde eventyr med Dødens vogn, takket være det gavnlige råd, Sancho Panza gav sin herre. Men dagen efter mødte der denne et andet eventyr med en forelsket og vandrende ridder, som ikke var mindre overraskende end det forrige.

Don Quijote og bondepigerne.

12

Om det forunderlige eventyr, der mødte den tapre Don Quijote med den kække spejlridder.

Den nat, der fulgte på dagen, da de var truffet sammen med Døden, tilbragte Don Quijote og hans våbendrager under høje, skyggefulde træer, efter at Don Quijote af Sancho havde ladet sig overtale til at holde måltid af det forråd, Rucio bar. Imedens de spiste, sagde Sancho til sin herre:

"Hvor ville jeg ikke have været tosset, herre, hvis jeg som drikkepenge for mit budskab havde taget byttet af det første eventyr, Deres Velbyrdighed bestod, i stedet for føllene efter de tre hopper! Det er da både vist og sandt, at en fugl i hånden er bedre end ti på taget."

"Ja, men hvis du blot havde ladet mig angribe dem, Sancho, som det var mit forsæt," svarede Don Quijote, "så ville i det mindste kejserindens gyldne krone og Cupidos brogede vinger være blevet dit bytte, for jeg ville have revet dem af, hvor meget det så havde været dem imod, og givet dem i dine hænder."

"Ingen af disse teaterkejseres sceptre og kroner har nogen sinde været af ægte guld, men kun af flitterguld eller blik."

"Det er sandt nok," sagde Don Quijote, "for det ville ikke være fornuftigt, om de forskellige smykker i komedien var ægte. De må være eftergjorte og blot et skin, ganske som komedien selv. Men med den ønsker jeg, du skal stille dig på en god fod, Sancho, og være den gunstig stemt – og altså også mod dem, der opfører den, så vel som mod dem, der forfatter den, for det

er alle personer, som er samfundet til megen nytte og gavn, da de ved hvert skridt holder os et spejl for øje, hvori menneskelivets handlinger viser sig afbildede på det livagtigste, og der gives ikke nogen sammenstilling af virkelighed og efterligning, som mere nøjagtigt viser os, hvad vi er, og hvad vi bør være, end skuespillet og skuespillerne. Eller sig mig: Har du ikke set et eller andet skuespil opføre, hvori der fremføres konger, kejsere og paver, adelige damer og mange andre slags personer? En spiller en slagsbroder, en anden en gavtyv, denne en købmand, denne en soldat, en anden en vittig klodrian, en tredje en klodset elsker, og når stykket er forbi og kostumerne lagt til side, så er alle skuespillerne atter ligemænd."

"Jo, det har jeg set," svarede Sancho.

"Det samme," sagde Don Quijote, "sker i livets komedie og samkvem, hvor nogle forestiller kejsere, andre paver, kort sagt, alle de forskellige personer, der forekommer i et skuespil. Men når stykket er ude, det vil sige, når livet har ende, så afører Døden dem alle deres gevandter, hvor på man kunne kende dem fra hinanden, og de bliver alle hinandens lige i graven."

"En herlig lignelse," sagde Sancho, "skønt den ikke er så ny, at jeg ikke allerede ofte har hørt den, så vel som den om skakspillet: At så længe spillet varer, har hver brik sin særlige bestilling, men når spillet er ude, blandes de alle og kastes imellem hinanden og gemmes i en pose, hvilket svarer til, at man lægger livet i graven."

"For hver dag, Sancho," sagde Don Quijote, "bliver du mindre tåbelig og mere fornuftig."

"Javist," svarede Sancho, "noget af Deres Velbyrdigheds forstand må jo da blive hængende ved mig. Når man gøder og dyrker en af naturen ufrugtbar og tør jordbund, så vil den med tiden bære frugt. Jeg vil dermed sige, at omgangen med Deres Velbyrdighed har været den gødning, som er blevet spredt på min tørre, ufrugtbare jord, og dyrkningen er den tid, jeg har tjent Dem og nydt godt af Deres omgang; ved hjælp af alt dette håber jeg en gang at bære god frugt, som ikke skal fornægte eller vanære de stier, ad hvilke Deres Velbyrdighed har ledet mig til den gode opdragelse, som De har ladet min fortørrede sjæl blive til del."

Don Quijote lo over Sanchos pyntelige udtryksmåde og anså næsten det, han sagde om sin stigende dannelse, for at være sandt; for nu og da kom han med ytringer, som forbavsede ridderen, skønt Sanchos tale, hver gang, eller dog næsten hver gang, han ville holde en doktordisputats for ham og udtrykke sig i hofsprog, dog til sidst styrtede fra hans enfoldigheds tinde ned i hans uvidenheds afgrund. Men det, han mest viste sin veltalenhed og sin hukommelse med, var anvendelsen af ordsprog, som han fremkom med, hvad enten de passede til det, de talte om, eller ej, som man sikkert har set og bemærket i løbet af denne historie.

Med denne og andre samtaler hengik en stor del af natten for dem, og våbendrageren fik lyst til "at nedlade sine øjnes faldgitter", som han plejede at sige, når han ville sove. Han tog ridetøjet af sin Rucio, for at den i magelighed kunne mætte sig rigeligt af græsset. Derimod blev sadlen efter hans herres udtrykkelige befaling aldrig taget af Rosinante, så længe han var i marken og ikke sov under tag (en gammel vedtagen skik

hos de vandrende riddere: kun at tage tømmen af og hænge den over sadelknappen, men ingenlunde tage sadlen af hesten!), og Sancho overholdt nøje dette, men forundte den i øvrigt samme frihed som Rucio. Mellem æslet og Rosinante herskede der et venskab så eksempelløst og stærkt, at et rygte har bredt sig fra fader til søn om, at forfatteren af denne sandfærdige historie skulle have skrevet et særligt kapitel om det, men for ikke at krænke den anstændighed og sømmelighed, han skyldte en så heroisk historie, skulle han ikke have taget det med; ganske vist har han undertiden glemt sit forsæt og fortalt, at de to dyr, så snart de kom sammen, begyndte at gnide sig op ad hinanden, og at når de var blevet trætte og havde fået nok af det, lagde Rosinante sin hals på Rucios nakke, så at hovedet ragede en halv alen frem på den anden side, og således plejede de da at stå og se eftertænksomt ned imod jorden tre dage i træk, eller i det mindste så længe sulten ville tillade det og ikke drev dem til at søge næring. Ja, man siger endog, at forfatteren skal have efterladt sig en skriftlig fremstilling, hvori han sammenligner disse tos venskab med det, der knyttede Nisus til Euryalus og Pylades til Orestes. Og hvis det er sandt, så kan man deraf med forundring og henrykkelse lære, hvor stærkt venskabet må have været imellem disse to fredsommelige dyr, til skam og skændsel for menneskene, der så slet vedligeholder venskabet med hinanden. Derfor hedder det også i sangen:

> Ingen ven har nogen ven mer,
> kastekæppen blev til spyd.

og i hin anden sang:

En ven sætter vennen
lus i hans seng.

Men nu må ingen tro, at forfatteren er gået for vidt, når han har sammenlignet disse dyrs venskab med menneskenes. For af dyrene har menneskene fået mangen anvisning og lært mange vigtige ting, som af storkene at sætte klyster, af hunden at vomere og nære taknemmelighed, af tranen årvågenhed, af myrerne forsynlighed, af elefanten sædelighed og af hesten troskab.

Men for at komme tilbage til historien igen: Sancho lagde sig ned og sov under et korktræ, og hans herre slumrede under en mægtig eg.

Men der var kun forløbet kort tid, da han vågnede ved at høre larm bagved dem. Han rejste sig i forskrækkelse, så sig om, lyttede efter, hvor larmen kom fra, og fandt, at det var to mænd til hest, hvoraf den ene lod sig glide af sadlen og sagde til den anden:

"Stig af, min ven, og tag tøjet af hestene. For det forekommer mig, at der på dette sted er græs til dem i overflod, og desuden den stilhed og ensomhed, som mine elskovstanker trænger til."

At sige dette og lægge sig på jorden var et øjebliks værk. Og da han kastede sig ned, raslede de våben, han bar; for Don Quijote et usvigeligt tegn på, at det måtte være en vandrende ridder. Han nærmede sig derfor til den sovende Sancho, trak ham i armen, bragte ham med ikke ringe møje til sig selv og sagde med sagte stemme til ham:

"Kære Sancho, her står vi over for et eventyr."

"Gud vende det til det gode for os," svarede Sancho; "men herre, hvor er da Hendes Nåde fru Eventyr?"

"Hvor hun er, Sancho?" svarede Don Quijote, "vend dine øjne dér hen, så vil du se en vandrende ridder ligge udstrakt, ikke særlig vel til mode, forekommer det mig; for jeg så ham stige af hesten og med allehånde fortrydelige lader kaste sig på jorden, og da han lagde sig ned, raslede hans våben."

"Nå ja, hvoraf kan Deres Velbyrdighed se, at dette er et eventyr?" spurgte Sancho.

"Jeg vil ikke påstå," svarede Don Quijote, "at det allerede er et fuldstændigt eventyr, snarere begyndelsen til et; for på den måde indledes eventyrene altid. Men lyt! Det lader til, at han stemmer en lut eller citar og rømmer sig for at klare stemmen; han bereder sig altså sikkert til at synge."

"Ja, det er min tro rigtigt," sagde Sancho, "det må være en ridder af den forelskede slags."

"Mellem de vandrende er der ingen, der ikke er forelsket," sagde Don Quijote; "men lad os lytte; for ved denne tråd kan vi sikkert opvikle hans tankers nøgle, hvis han virkelig begynder at synge – for hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med."

Sancho ville svare sin herre, men skovridderens stemme, der hverken var særlig god eller særlig slet, hindrede ham i det, og begge stod de nu og lyttede opmærksomt til, hvad han sang. Det var følgende sonet:

> Giv retning ved et bud mit levneds dage,
> min frues vilje forme dem af nåde!
> *Din* vilje altid over min skal råde,
> som aldrig vil sig lydighed unddrage.

Befaler du, jeg skal min kval ej klage,
men dø, så tænk: hans liv står alt i våde;
tør jeg besynge den på uhørt måde,
vil Amor selv til sorgens tolk jeg tage.

I modstrid med sig selv er dette hjerte;
thi blødt som voks og hårdt som diamant
det altid ydmygt elskovs krav besvarer.

Men blødgjort eller hårdt, dit eget er det!
Indpræg det, hvad du vil – min ed til pant,
at jeg det tro til evig tid bevarer!

Med et ak, der syntes at komme fra hans hjertes inderste, sluttede ridderen fra skoven sin sang, og lidt efter sagde han:

"O, du skønneste og mest utaknemmelige kvinde på denne jord! Hvorledes? Skulle det være muligt, højbårne Casildea af Vandalien, at du kan tilstede, at din i kærlighed fangne ridder skal fortæres og gå til grunde under uophørlige vandringer og i bitre og hårde trængsler? Er det dig ikke nok, at jeg har tvunget alle ridderne fra Navarra og León, alle tartessierne, kastillanerne og endelig også alle ridderne fra La Mancha til at erkende dig for den skønneste kvinde i verden?"

"Det er ikke rigtigt," indskød Don Quijote her, "for jeg er fra La Mancha, og jeg har aldrig erkendt dette, ej heller kunne eller burde jeg indrømme noget sådant, hvorved jeg ville gå min herskerindes skønhed for nær. Men du ser nok, Sancho, at hr. ridderen dér ikke er ved sine fulde fem. Lad os imidlertid blot lytte til ham, måske vil han åbenbare os endnu mere om sig selv."

"Det vil han sikkert," sagde Sancho, "for han tager fat, som om han ville klage sig i en hel måned."

Således gik det dog ikke, for så snart ridderen fra skoven hørte, at der blev talt så tæt ved ham, rejste han sig uden at fortsætte sine klager og sagde med høj, men dog venlig stemme:

"Hvem dér? Hvad er I for folk? Tælles I måske til de glade eller til de bedrøvede?"

"Til de bedrøvede," svarede Don Quijote.

"Så kom hen til mig," sagde derpå han fra skoven, "og vær forvissede om, at I kommer til selve sørgmodigheden, selve bedrøvelsen."

Da Don Quijote hørte dette følelsesfulde og venlige svar, nærmede han sig til ham, og Sancho blev ikke tilbage. Den smerteligt klagende ridder greb Don Quijote i armen og sagde:

"Sæt Dem her, hr. ridder, thi for at forstå, at De er en sådan, og tilmed en af dem, der hører til det vandrende ridderskab, behøver jeg kun at finde Dem på dette sted, hvor ensomhed og nattens kølighed, der er de vandrende ridderes naturlige natteleje og passende bolig, yder Dem selskab."

Dertil svarede Don Quijote:

"Jeg er ridder, og mit kald er det, De har nævnt; men skønt min sjæl er bolig for bedrøvelse, ulykke og vanheld, er medfølelse med andres lidelser dog ikke veget fra den. Af det, De nylig sang, slutter jeg, at Deres skyldes kærlighed, jeg mener: den kærlighed, som De nærer til denne utaknemmelige skønne, som De nævnte i Deres klager."

Medens de således talte med hinanden, havde de allerede i fred og samdrægtighed sat sig ved hinandens side på den hårde

jord, ganske som om det var dem beskåret at skulle bryde halsen på hinanden ved dagens frembrud.

"Er det måske også Deres skæbne at være forelsket, hr. ridder?" spurgte ridderen fra skoven Don Quijote.

"Det er min vanskæbne at være det," svarede Don Quijote, "men når ens lidelser skyldes stræben mod et skønt mål, bør man vel snarere anse dem for en nåde end for en vanskæbne."

"Det er sandt," svarede ridderen fra skoven, "når blot ikke vor forstand og vort overlæg formørkes ved beviser på, at vor kærlighed forsmå; for når vi modtager dem for hyppigt, synes de at skyldes hævngerrighed."

"Jeg er aldrig blev et forsmået af min herskerinde," indvendte Don Quijote.

"Nej, tilforladelig," indskød Sancho, der stod tæt ved, "for vor frue er sagtmodig som et lam og så blød som smør."

"Det er vel Deres våbendrager?" spurgte han fra skoven.

"Ja, det er det," svarede Don Quijote.

"Da har jeg aldrig set nogen våbendrager," sagde han fra skoven, "der har dristet sig til at snakke med, når hans herre talte. Der kan De i hvert fald se min, rigtig en velvoksen knøs; og dog vil man ikke kunne påvise, at han nogen sinde har åbnet munden, når jeg talte."

"Da har *jeg* sandelig talt," sagde Sancho, "og *kan* tale, og det til folk, der siger spar to til eder … og endda til … men lad det være nok, for det stinker bare værre, når man rører op i det."

Våbendrageren fra skoven greb Sanchos arm og sagde til ham:

"Lad os to gå et sted hen, hvor vi kan snakke med hinanden på våbendrageres vis, så længe vi har lyst, og lad vore herrer

blive her og overbyde og ærgre hinanden med deres kærlighedshistorier. For de vil sikkert blive ved med det langt ind på den lyse dag, og endda ikke blive færdige."

"Hjertens gerne," sagde Sancho, "så skal jeg sige Dem, hvem jeg er, for at De kan se, om dusinet ikke bliver fuldt, når der sidder elleve snakkesalige våbendragere sammen, og jeg så kommer til."

Derpå gik de to våbendragere afsides, og mellem dem forefaldt der en samtale, der var lige så fornøjelig, som deres herrers var alvorlig.

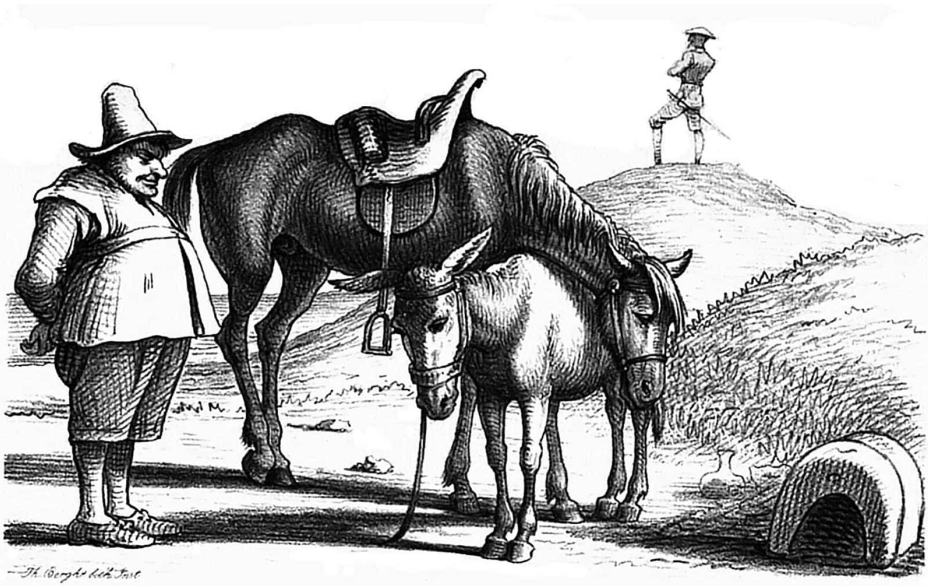

Rosinantes og Rucios venskab.

13

Hvori eventyret med ridderen fra skoven fortsættes, og den fornuftige, aldeles uhørt behagelige samtale mellem de to våbendragere tillige forekommer.

Ridderne og våbendragerne var nu adskilte; nogle fortalte hinanden deres levnedsløb, andre deres kærlighedseventyr. Men historien beretter først om tjenernes samtale og dernæst om herrernes. Den fortæller altså, at efter at våbendragerne havde fjernet sig lidt bort fra deres herrer, sagde ridderen fra skovens våbendrager til Sancho:

"Det er et møjsommeligt liv, vi fører, ærede herre. Det kan med sandhed siges, at vi spiser vort brød i vort ansigts sved, hvilket var en af de forbandelser, Gud lagde på vore første forældre."

"Man kan også sige," tilføjede Sancho, "at vi spiser det under vore legemers kuldegysen; for hvem må døje mere kulde og hede end de vandrende ridderes usle våbendragere? Og det var endda ikke så slemt, når vi blot fik noget at spise; ved et godt bord slukkes megen sorg! Men hvor ofte går der ikke en dag, ja, endog hele to, uden at vi får anden frokost end vinden, der blæser os ind i munden."

"Alt sådant må bæres og tåles i håb om den kommende belønning," sagde han fra skoven; "for når den vandrende ridder, som en våbendrager tjener, ikke har alt for meget uheld med sig, så får væbneren dog før eller senere i det mindste et smukt statholderskab over en ø, eller et herligt grevskab."

"Jeg," svarede Sancho, "har allerede sagt til min herre, at jeg vil lade mig nøje med statholderskabet over en ø, og han er så ædelmodig og gavmild, at han har lovet mig det ved mange forskellige lejligheder."

"Jeg," sagde han fra skoven, "vil være tilfreds med at blive domherre for mine tjenester, og min herre har også allerede skaffet mig et sådant kald."

"I så fald," sagde Sancho, "må Deres herre være en gejstlig ridder og kan altså tilstå sin våbendrager en sådan nåde. Min er nu kun verdslig, skønt jeg meget vel erindrer, at visse forstandige personer, der dog forekom mig at have slette hensigter, ville råde ham til at tragte efter at blive ærkebisp; men han ville ikke være andet end kejser. Dengang rystede jeg stærkt for, at han skulle få i sinde at træde ind i den gejstlige stand, fordi jeg anså mig selv for ganske umulig til noget af kirkens embeder. For det vil jeg lade Dem forstå, at skønt jeg ser ud som et menneske, er jeg dog for stort et fæ til at blive gejstlig."

"Der tror jeg sandelig, Deres Velbyrdighed tager fejl," sagde han fra skoven, "for der er mange statholderskaber over øer, som der ikke er meget at hente ved. Der er dem, der er fattige, dem, der er jammerlige, og i det hele taget medfører jo selv det fornemste og bedst indrettede en tung byrde af bekymringer og besvær, som den ulykkelige, hvem et sådant grevskab bliver tildelt, må tage på sine skuldre. Det ville være langt bedre, om vi, der har givet os i denne møjsommelige tjeneste, roligt begav os hjem og der morede os med mere fornøjelige beskæftigelser, som for eksempel med jagt og fiskeri. For hvilken våbendrager i

verden er vel så fattig, at han ikke har et øg, et par støvere og en fiskestang, han kan fordrive tiden i sin landsby med?"

"Mig fattes intet af alt dette," sagde Sancho, "ganske vist har jeg ikke noget øg, men derimod et æsel, som er dobbelt så meget værd som min herres hest. Gud give mig et ondt år, og det det allerførste, der kommer, om jeg ville bytte med ham; nej, ikke om han så gav mig fire skæpper byg i mageskifte. Deres Velbyrdighed tror vel, det er min spøg, at min Mester Grå (for grå er mit æsels farve) er så meget værd. Hvad dernæst støvere angår, kunne det heller ikke mangle mig på dem, da der er mere end nok af dem i vor landsby, og dertil kommer, at jagten aldrig er fornøjeligere, end når den holdes på andres bekostning."

"Sandelig, hr. våbendrager," svarede han fra skoven, "om jeg ikke har sat mig for og besluttet at forlade dette ridderslængs latterlige krumspring og vende tilbage til min landsby for at opdrage mine børn, som jeg har tre af, så prægtige som juveler fra Østerland."

"Jeg har to," sagde Sancho, "som man kunne vise frem for paven selv; især en lille pige, som jeg, om Gud vil, opdrager til grevinde, skønt min kone er meget imod det."

"Og hvor gammel er den nådige frøken, som De opdrager til grevinde?" spurgte han fra skoven.

"Femten år, eller måske et par mere eller mindre," svarede Sancho; "men hun er lang og slank som en rytterlanse, frisk som en majmorgen og stærk som en daglejer."

"Det er egenskaber," sagde han fra skoven, "der ikke alene kunne gøre hende til grevinde, men endog til en nymfe i den grønne skov. O, du hore og horeunge! Hvilken stærk natur må der ikke være i den taske!"

Hertil svarede Sancho noget ærgerlig:

"Hun er ingen hore, heller ikke var hendes moder det, og med Guds hjælp skal ingen af dem blive det, så længe jeg er i live. Her ville høfligere udtryk være på sin plads; for i betragtning af, at Deres Velbyrdighed er blevet opdraget blandt vandrende riddere, der er høfligheden selv, synes det mig ikke, at De vælger de sømmeligste ord."

"Oh, hvor ringe forstand har De ikke på lovord, hr. våbendrager!" svarede han fra skoven; "har De aldrig hørt, at når en adelsmand på arenaen har givet tyren et dygtigt spydstik, eller ved andre lejligheder, når nogen har udført en ting særlig godt, så plejer folk altid at råbe: Oh, den horeunge, oh, den horkarl, hvor har han gjort sine sager godt! Og hvad der her synes et skældsord, er netop en ganske særlig ros. Derfor må De sandelig fornægte Deres egne sønner eller døtre, såfremt deres opførsel ikke fortjener, at man tildeler deres forældre en sådan ros."

"Ja, så vil jeg mintro også fornægte dem," gav Sancho til svar; "for på den vis og med samme begrundelse kunne De rive min kone og mine børn i næsen, at de var en hel flok horeunger, for alt, hvad de siger og gør, er ganske fortræffeligt og fortjener sådanne lovord. Og for at jeg skal få dem at se igen, beder jeg Gud befri mig for al dødssynd, hvilket vil sige det samme som at befri mig for denne farlige våbendragertjeneste, som jeg nu for anden gang er kommet i, forlokket og forledt af en pung med hundrede dukater, jeg en dag fandt midt inde i Sierra Morena, og som Fanden stadig holder mig for øje, så at jeg hverken kan sove, våge, spise, drikke, gå, stå, ligge eller sidde, uden at jeg idelig ser den; og hvert øjeblik forekommer det mig,

at jeg får en frisk pung mellem hænder, at jeg trykker den til mit bryst, fører den hjem til mit hus og sætter den på god og sikker rente, hvoraf jeg så lever som en prins. Denne forestilling gør mig al den møje og besvær let, som jeg må døje hos min tåbelige herre, om hvem jeg godt ved, at han er mere af en nar end af en ridder."

"Derfor hedder det jo netop også i ordsproget," sagde han fra skoven, "at når sækken bliver overfyldt, så revner den; men siden vi taler om narre, findes der nok ikke nogen større på jorden end min herre, for han hører til dem, om hvem man siger: Fremmed byrde dræber æslet. Thi for at skaffe en anden ridder, der har mistet forstanden, hans fornuft igen, gør han sig selv til nar og drager omkring og søger efter det, som måske vil hænge ham langt ud af halsen, når han har fundet det."

"Er han forelsket?" spurgte Sancho.

"Ja," svarede han fra skoven, "i en vis Casildea af Vandalien, så hårdkogt og dog tillige så blødsøden en dame, som det vel er umuligt at finde på hele jorden; men det er egentlig ikke hendes hårdhed, han lider under; andre og mere ondskabsfulde påfund plager ham, som det nok skal vise sig, inden der er gået mange timer."

"Der er aldrig så jævn en vej," sagde Sancho, "at der ikke findes sten på den eller huller i den, som man kan snuble over; i andres huse drypper tagene, men vandet skyller ned ad mine; brødkurven skulle hænges højere for tåben end for den vise, og den, der giver sig i kast med narre, må tage, hvad der følger på. Men hvis det er sandt, hvad man plejer at sige, at fælles skibbrud er en trøst i ulykken, så kan jeg trøste mig ved, at

Deres Velbyrdighed tjener en herre, der er lige så forrykt som min."

"Forrykt er han, men tapper," svarede han fra skoven, "og endnu langt mere ondskabsfuld end forrykt og tapper."

"Det er ikke min," sagde Sancho, "der er ikke mindste ondt skabt i ham, han er meget snarere et får, som ikke gør nogen fortræd, men vel imod alle; han ved ikke, hvad rænker er; et barn kunne bilde ham ind, at det var nat midt på den lyse dag, og for denne enfoldigheds skyld har jeg ham også så kær som min øjesten og kan ikke få mig til at forlade ham, hvor mange narrestreger han end begår."

"Det kan alt sammen være meget godt, hr. broder," sagde han fra skoven, "men når en blind leder en anden, så falder de begge i grøften. Det bliver nok bedst, vi tager benene på nakken, trækker os tilbage og vender hjem til kødgryderne; for den, der søger eventyr, finder dem ikke altid behagelige."

Mens Sancho talte, harkede han imellem, og det syntes tillige, som om han spyttede meget tørt; da den medynksomme skovvåbendrager så det, sagde han:

"Jeg synes, vi har talt så længe, at tungen klæber fast ved gummerne, men jeg har et dejligt middel derimod hængende ved min hests sadelbue; og det er noget, der er godt."

Derpå rejste han sig og kom straks efter tilbage med en stor flaske vin og en postej på en halv alens tykkelse. Det er ingen overdrivelse, for den indeholdt en kanin så stor, at Sancho, da han følte på postejen, troede, det var en gedebuk, og ikke en gang et kid. Da Sancho så den, sagde han:

"Nå, sådanne ting fører Deres Velbyrdighed altså med sig?"

"Det forstår sig," svarede den anden, "anser De mig for en våbendrager, der vil suge på labben? Jeg fører bedre forråd med mig på min hest, end en general har med, når han er på march."

Sancho spiste uden at lade sig nøde, slugte i mørket stykker så store som knuderne på en okserem og sagde:

"Deres Velbyrdighed er en tro og redelig våbendrager; De er som en mølle, der stadig går og maler, De er mægtig og prægtig, hvad dette festmåltid beviser, der, hvis det ikke er bragt hertil ved trylleri, i det mindste ser ud til at kunne være det. De er ikke ussel og uheldig som jeg, der ikke har andet i min tværsæk end en humpel ost, som er så hård, at man kunne slå skallen på en kæmpe itu med den, og holdes med selskab af et par dusin bælge johannesbrød og lige så mange hassel- og valnødder, takket være min herres fattigdom, den anskuelse, han hylder, og den regel, han overholder, at vandrende riddere bør nære sig af det rene ingenting og leve af tør frugt og markens urter."

"Min mave, broder," sagde han fra skoven, "er mintro ikke egnet til tidselkål, vilde pærer og rødder. Lad vore herrer have deres ridderanskuelser og ridderlove, lad dem spise, hvad de lyster; jeg fører min gode madkurv med mig, og denne læderflaske har jeg for alle tilfældes skyld hængende ved sadelknappen, og jeg er den så hengiven, den er mig så kær, at der sjældent går et øjeblik, uden at jeg tusinde gange kysser den og trykker den ind til mig."

Med disse ord gav han Sancho den i hånden og denne løftede den, satte den for munden og betragtede i næsten et helt kvarter stjernerne; da han holdt op med at drikke, lod han hovedet falde til den ene side, drog et mægtigt suk og sagde:

"Åh, den skælm, den horeunge! Hvor glat løber den ikke ned!"

"Ser De nu vel," sagde han fra skoven, "at De for at rose vinen kaldte den en horeunge?"

"Jeg tilstår det," sagde Sancho, "jeg indser nu, at det ikke er nogen vanære at blive kaldt for en horeunge, når det siges som en ros. Men sig mig nu, så sandt Gud skal holde det i live, De har kærest, om denne vin ikke er fra Ciudad Real?"

"Det kalder jeg en fortræffelig vinkender," svarede han fra skoven, "jo, det er den virkelig, og oven i købet nogle år gammel."

"Det må jeg forstå," sagde Sancho; "tro blot ikke, at det ligger mig for højt at have forstand på vin. Hvad mener De vel om, hr. våbendrager, at jeg af naturen har et så fint instinkt for vin, at jeg, så snart man blot lader mig lugte til den, straks kan nævne dens hjem og alder, dens smag, hvor længe den kan holde sig, hvor ofte den skal beskæres og alle andre omstændigheder angående vinens behandling? Men det er ikke noget at undre sig over, for jeg stammer på fædrene side i lige linje ned fra de to fortræffeligste vinprøvere, som i mands minde har levet i hele La Mancha, og det, jeg nu vil fortælle Dem, skal være et bevis på det. Man tog vin af et fad, gav disse to den at prøve og udbad sig deres dom om vinens alder, beskaffenhed, fortræffelighed eller fejl. Den ene tog den på tungespidsen, den anden holdt den blot op til næsen. Den første sagde, at vinen smagte af jern, den anden, at den lugtede af corduanlæder. Ejermanden forsikrede, at fadet var rent, og at vinen aldrig var kommet til noget, som den kunne få smag af jern eller læder fra. Men vinprøverne blev ved, hvad de havde sagt. Imidlertid gik tiden, vinen blev udsolgt, og da fadet skulle gøres rent,

fandt man deri en lillebitte nøgle, der hang i en smal rem af corduanlæder. Heraf kan nu Deres Velbyrdighed let forstå, at en mand, der har sådanne forfædre, kan give sin betænkning i slige spørgsmål."

"Derfor siger jeg," sagde derpå han fra skoven, "at vi skal lade være at drage omkring og søge eventyr; da vi har rugbrød, vil vi ikke løbe rundt efter kager, men vende tilbage til vore hytter; Gud ved nok at finde os der, om han vil. Jeg vil blive i min herres tjeneste, indtil han kommer til Zaragoza, og så kan vi siden snakkes videre ved."

Med et ord, de to gode våbendragere sladrede så meget og drak så tæt, at det til sidst blev nødvendigt, at søvnen bandt deres tunger og stillede deres tørst; for helt at slukke den var umuligt. Altså satte de sig, begge med hånden om den næsten tømte læderflaske og med de halvtyggede bidder i munden, til at sove, og der vil vi nu forlade dem for at berette, hvad ridderen fra skoven forhandlede med ridderen af den bedrøvelige skikkelse om.

14

Hvori eventyret med skovridderen udvikler sig videre.

Efter at Don Quijote og ridderen fra skoven havde holdt samsprog om mangehånde ting, sagde, efter hvad historien fortæller, han fra skoven til Don Quijote:

"Kort sagt, hr. ridder, jeg vil lade Dem vide, at min skæbne, eller rettere sagt: mit frie valg, bragte mig til at forelske mig i den uforlignelige Casildea af Vandalien. Jeg kalder hende uforlignelig, for hun har ikke sin lige, hverken i legemsstørrelse eller i sin rangs og sin skønheds højde. Denne Casildea, som jeg nu vil fortælle Dem om, lønnede mine hæderlige hensigter og beskedne ønsker med at pålægge mig mange besværlige og farlige arbejder (ganske som det gik Hercules med hans stedmoder), og hver gang jeg havde bragt et sådant til en lykkelig ende, lovede hun mig, at hvis jeg gik sejrrig ud af det næste, så skulle dermed også mit håb sejre. Men i mine trængslers kæde har der føjet sig så mange led til hinanden, at de nu er utallige, og jeg ikke mere ved, hvilket der vil blive det sidste af mine arbejder, der skal danne begyndelsen til lønnen for min ærlige stræben. Engang befalede hun mig at udfordre hin vidtberømte kæmpekvinde i Sevilla, der kaldes Giralda, og er så stærk og modstandsdygtig, som om hun var af metal, og uden at bevæge sig af stedet er den mest omskiftelige og ustadige kvinde i hele verden. Jeg kom, så og sejrede og tvang hende til at forholde sig rolig i det samme vindhjørne (for i mere end en hel uge blæser ingen anden vind end

nordenvinden). En anden gang pålagde hun mig at veje de ældgamle sten: tyrene ved Guisando, i mine hænder, et foretagende, der bedre passede sig for daglejere end for riddere. Dernæst befalede hun mig at styrte mig i afgrunden ved Cabra og synke ned der – en uhørt og rædsom fare – og bringe hende en nøjagtig beretning om alt det, som rummedes i dette mørke dyb. Jeg standsede Giraldas bevægelser, jeg vejede tyrene ved Guisando, jeg styrtede mig i afgrunden og hentede det frem i lyset, som var skjult i dens dybder, men mine forhåbninger blev ved at være så døde, som de før havde været, og hendes bud, hendes foragt var så levende som nogensinde. Kort sagt, til sidst befalede hun mig at drage igennem alle Spaniens provinser og tvinge alle de vandrende riddere, der flakkede om i dem, til at bekende, at hun og hun alene, var den dejligste af alle de kvinder, der lever i vore dage, og at jeg var den kækkeste og mest forelskede ridder i hele verden. Drevet af denne stræben og dette ønske er jeg allerede draget igennem den største del af Spanien og har overvundet mange riddere, som har fordristet sig til at sige mig imod. Men det, jeg bryster mig mest af, er, at jeg i en tvekamp har overvundet den så vidt berømte ridder af Mancha og aftvunget ham den bekendelse, at min Casildea er dejligere end hans Dulcinea, for ved denne ene sejr er jeg overbevist om at have overvundet alle riddere i verden, fordi den Don Quijote, jeg taler om, har overvundet dem alle, og da jeg har besejret ham, tilfalder hans berømmelse, navn og ære mig og overføres på min person.

> Jo mere æret kæmpen var, som tabte,
> des større ry den sejrende sig skabte.

Derfor går nu den førnævnte Don Quijotes utallige heltebedrifter også alle sammen på min kappe."

Don Quijote hørte med den største forundring på ridderen fra skoven og var over tusinde gange på nippet til at råbe, at han talte usandhed, ja, det ord løgn spillede ham ret på tungespidsen, men han beherskede sig dog så godt, han formåede, fordi han ville tvinge ham til med egen mund at bekende sin løgn, og derfor sagde han også ganske koldblodigt til ham:

"Hr. ridder, jeg vil ingenlunde benægte, at Deres Velbyrdighed har overvundet de fleste riddere i Spanien, ja, endog i hele verden, men jeg betvivler højligt, at De har overvundet Don Quijote af Mancha; det skulle da være, at De har taget en anden for ham, skønt der ganske vist er meget få, der ligner ham."

"Hvad, vil De benægte det?" svarede ridderen fra skoven; "ved Himlen, der er over os, jeg har kæmpet med Don Quijote, besejret og betvunget ham. Han er en meget høj mand, mager og indfalden af ansigt; hans lemmer er langstrakte og tørre, hans hår gråsprængt, hans ørnenæse noget krummet, og han bærer et langt sort overskæg med hængende spidser. Han kæmper under navnet ridderen af den bedrøvelige skikkelse og medfører som våbendrager en bonde ved navn Sancho Panza. Han nedtynger ryggen og styrer tømmerne på en navnkundig hest, kaldet Rosinante, og endelig er hans hjertes herskerinde en vis Dulcinea af Toboso, som forhen hed Aldonza Lorenzo; ganske som jeg har kaldt min Casildea af Vandalien, fordi hun hedder Casilda og er fra Andalusien. Hvis nu alle disse kendetegn ikke er nok til at forskaffe sandheden af mit udsagn

tiltro, så er her mit sværd, der vil tvinge selve vantroen til at tro på det."

"Vær rolig, hr. ridder," sagde Don Quijote, "og hør, hvad jeg har at sige Dem. De må vide, at den Don Quijote, De taler om, er den bedste ven, jeg har her i verden, ja, så helt og fuldkomment, at jeg kan sige, at vi kun udgør én. Hvad kendemærkerne angår, da er de så tydelige og rigtige, at man ikke kan tro andet end, at det er den samme, som De har overvundet. Men på den anden side ser jeg med mine øjne og kan med mine hænder tage og føle på, at det umuligt kan være den samme. Det må vel altså hænge således sammen, at da han har så mange troldmænd til fjender (især en, som uopholdeligt forfølger ham), så må en af dem have påtaget sig hans skikkelse for at lade sig overvinde og derved berøve ham den ros og berømmelse, som han ved sine ridderlige heltegerninger har indlagt og erhvervet sig i alle jordens hidtil opdagede lande. Og til bekræftelse herpå vil jeg ydermere lade Dem vide, at De omtalte troldmænd, hans modstandere, for ikke mere end to dage siden har forvandlet den skønne Dulcineas person og skikkelse til en snavset rå bondetøs, og på samme måde må De også have forvandlet Don Quijote selv. Skulle alt dette nu ikke være tilstrækkeligt til at overbevise Dem om mine ords sandhed, så se her for Dem Don Quijote selv, som med sine våben vil forfægte den til fods eller til hest, eller på hvad måde De måtte finde det for godt."

Med disse ord sprang han op, greb om sværdknappen og afventede, hvad ridderen fra skoven ville beslutte sig til. Denne svarede meget roligt i en afmålt tone og sagde:

"En god betaler er villig til at indløse sit pant. Den, der én gang, hr. Don Quijote, har kunnet overvinde Dem i forvandlet skikkelse, tør vel også håbe at kunne besejre Dem i Deres egentlige og rette skikkelse. Men da det ikke sømmer sig for riddere at øve deres våbendåd i mørke som stratenrøvere og snigmordere, så vil vi afvente dagens komme, for at solen kan skue vore bedrifter. Og det skal være betingelsen for vor kamp, at den overvundne skal være sejrherrens vilje underkastet, så at han kan æske af ham alt, hvad han vil, dog således, at det, som pålægges ham, skal sømme sig for en ridder."

"Med disse betingelser og denne overenskomst er jeg mere end tilfreds," sagde Don Quijote.

Da dette var sagt, forføjede de sig derhen, hvor deres våbendragere havde søgt hvile, og fandt dem snorkende og i samme forfatning, som de var, da søvnen overraskede dem. De vækkede dem og befalede dem at gøre hestene rede, da de ved solopgang agtede at udfægte en mageløs og blodig tvekamp. Ved denne efterretning forfærdedes Sancho og blegnede, da det, som den anden våbendrager havde fortalt om sin herres tapperhed, fik ham til at skælve for sin herres vel; imidlertid gik begge våbendragerne hen for at søge efter deres kobbel, og se der: de tre heste og Mester Grå havde vejret hinanden og stod sammen i en klynge.

På vejen sagde han fra skoven til Sancho:

"De må vide, broder, at fægterne i Andalusien, når de er sekundanter ved en kamp, ikke har for skik at blive stående rolige og lægge hænderne i skødet, mens klingerne krydses. Jeg siger Dem dette, for at De på forhånd kan vide, at mens vore

herrer dyster, så må også vi kæmpe og hugge hinanden i småsplinter."

"Denne skik, hr. våbendrager," sagde Sancho, "kan måske være ganske god for de slagsbrødre og klopfægtere, De har talt om, men blandt vandrende ridderes våbendragere er den aldrig til at tænke på. I det mindste har jeg aldrig hørt min herre tale om en sådan skik, og han kan dog alle ridderskabets anordninger udenad på sine fingre. Men selv om det nu også var sandt, at der fandtes en udtrykkelig anordning om, at våbendragerne skulle slås, når deres herrer sloges, så vil jeg dog ingenlunde følge den, men langt hellere betale den bøde, som pålægges sådanne fredsommelige våbendragere, og som, det er jeg vis på, ikke kan beløbe sig til over to pund voks. Jeg vil hellere betale de to pund, for jeg ved, at de vil koste mig mindre end al den charpi, som jeg måtte bruge for at forbinde mit hoved; jeg anser det nemlig allerede for at være spaltet i to stykker og slået ganske itu. Men hvad der gør det til en endnu større umulighed for mig at fægte er, at jeg ikke har noget sværd; for jeg har aldrig i mit liv haft noget ved siden."

"Det er der gode råd for," sagde han fra skoven, "her har jeg to sejldugssække, begge af samme størrelse. Tag De den ene, så tager jeg den anden, og på den vis får vi lige våben at baske hinanden om ørene med."

"Nå, ja, på den måde kan det jo så i Guds navn gå for sig," genmælede Sancho, "for ved et sådant slagsmål får man snarere støvet banket af trøjen end rigtige sår."

"Nej, det er ikke meningen," sagde den anden, "vi må have noget i sækkene, for at vinden ikke skal føre dem med sig, og dertil vil vi udvælge et halvt dusin smukke, glatte kampesten,

der alle sammen må veje lige meget, og på den måde kan vi baske hinanden om ørene uden at gøre skade eller fortræd."

"Nej, se en gang, ved min faders sjæl og salighed!" svarede Sancho, "hvilke svibelskind, hvilke bløde bomuldskugler han vil have i sækkene, for at vi ikke skal få vore hjerneskaller knust og vore knogler helt masede! Men om de så var fyldte med silkepupper, så må De vide, min herre, at jeg ikke vil slås. Lad vore herrer fægte og se til, hvordan de klarer sig, men vi vil drikke et bæger sammen, for tiden skal nok sørge for at skille os ved livet, uden at vi har nødig at søge pirringsmidler for at få det fortæret, inden den rette tid og time kommer, eller for at det skal falde af træet som for tidligt moden frugt."

"Alligevel må vi i det mindste fægte en halv times tid med hinanden," sagde han fra skoven.

"Ikke på nogen måde," svarede Sancho; "jeg kan da ikke vise mig så uhøflig og utaknemmelig, at jeg skulle slås med den, der har givet mig at spise og drikke i sit selskab. Desuden, hvem Fanden kan rive øjnene ud på hinanden, når man hverken er arrig eller misundelig?"

"Det kender jeg et ganske udmærket middel imod," sagde han fra skoven; "før vi begynder at slås, vil jeg blot sagte nærme mig til Deres Velbyrdighed og give Dem en tre-fire kindheste, så at jeg strækker Dem til jorden for mine fødder. Så skal arrigheden nok vågne, selv om den sov fastere end et murmeldyr."

"Imod dette hjælpemiddel kender jeg et andet middel," sagde Sancho, "og det er heller ikke at kimse af. Jeg tager en knippel, og før Deres Velbyrdighed nærmer sig for at vække min vrede, dysser jeg Dem således i søvn med den, at De aldrig skal vågne mere, det skulle da være i den anden verden, hvor man så

udmærket ved, at jeg ikke er den mand, der lader mig slå i ansigtet af nogen, så at enhver må passe på, hvad han gør. Det fornuftigste ville imidlertid være at lade vreden sove på begge sider: ingen kan se, hvad der bor i den andens hjerte, og mangen, der er gået ud efter uld, er kommet klippet hjem; Gud har lagt velsignelse på fred og samdrægtighed og forbandelse på kiv og trætte; kan en indespærret, jaget og forpint kat forvandle sig til en løve, så må Gud vide, hvad jeg, der er et menneske, kan forvandle mig til. Jeg lader altså Deres Velbyrdighed vide, at fra nu af går al den ulykke og skade, som vort klammeri kan afstedkomme, på Deres regning."

"Godt," svarede han fra skoven, "Gud vil lade det dages, og så skal det øvrige nok finde sig."

Imidlertid begyndte tusinde brogede småfugle allerede at kvidre i træerne og syntes med deres forskelligartede glade sange at byde den forfriskende morgenrøde velkommen, som allerede ved østens porte og karnapper afslørede sit dejlige ansigt og af sit hår rystede en utallig mængde flydende perler, i hvis søde væske planterne badede sig, så at de nu også syntes at udstrø fint, hvidt perlestøv, der regnede ned fra deres skød. De bøjelige piletræer dryppede af forfriskende manna, kilderne lo plaskende, bækkene mumlede, skoven oplivedes, og engene smykkede sig rigere ved den gryende morgens glans. Men næppe gjorde dagens klare lys det muligt at se og skelne tingene, førend det første, der frembød sig for Sanchos øjne, var skovvåbendragerens næse, der var så stor, at den næsten kastede skygge over hele hans krop. Det fortælles virkelig, at den var af umådelig størrelse, krum på midten og ganske oversået med vorter, der var mørkeblå som galnebær; den hang

mere end to tommer ned over munden på ham. Denne næses størrelse, farve, vorter og krumhed gav hans ansigt et så afskyeligt udseende, at Sancho, da han fik det at se, begyndte at slå om sig med hænder og fødder som et barn, der har krampe, og højt og helligt lovede sig selv hellere at tage imod hele to hundrede kindheste end lade sin vrede vække for at kæmpe med dette spøgelse.

I mellemtiden betragtede også Don Quijote sin modstander, der allerede havde taget hjelmen på og sænket visiret, så at han ikke kunne se hans ansigt; men han lagde mærke til, at det var en håndfast mand, ikke meget høj af vækst. Over sit harnisk bar han en slags vams eller våbenfrakke af et tilsyneladende yderst fint uldstof, oversået med små måner af skinnende spejlglas, der gav ham et overordentlig stateligt og prægtigt udseende. På hans hjelm vajede en stor mængde grønne, gule og hvide fjer; lansen, som stod lænet til et træ, var meget lang og tyk og havde en stålspids på mere end en alens længde. Alt dette iagttog og mærkede Don Quijote sig, og af det, han iagttog og så, sluttede han, at denne ridder måtte være i besiddelse af store kræfter, men derfor ræddedes han dog ikke, således som Sancho Panza; i stedet for sagde han med anstand og mod til spejlridderen:

"Hvis alt for heftig kamplyst ikke har betaget Dem Deres høflighed, hr. ridder, så beder jeg Dem ved denne Deres høflighed om at løfte Deres visir en kende, for at jeg kan se, om Deres ansigts statelighed svarer til Deres legemes."

"Hvad enten De nu går overvundet eller sejrrig ud af denne kamp, hr. ridder," svarede han med spejlene, "så vil De få mere end tid og lejlighed nok til at se mig, og når jeg ikke straks opfylder Deres ønske, så er grunden den, at jeg mener at tilføje

den skønne Casildea af Vandalien en betydelig krænkelse, om jeg tøvede så lang tid, som det vil tage mig at lette mit visir, inden jeg tvang Dem til at aflægge den bekendelse, som De ved, at jeg må kræve."

"Men medens vi stiger til hest," sagde Don Quijote, "kan De dog sige mig, om jeg er den Don Quijote, som De angav at have besejret?"

"Herpå svarer jeg Dem," sagde spejlridderen, "at De ligner den ridder, jeg har overvundet, som det ene æg det andet, men da De siger, De bliver forfulgt af troldmænd, tør jeg ikke med sikkerhed afgøre, om det har været Dem eller ikke."

"Det er nok," svarede Don Quijote, "til, at jeg må tro på, at De har taget fejl. Men for i enhver retning at betage Dem Deres vildfarelse, så lad os komme til hest! På mindre tid, end De ville have brugt til at løfte Deres visir, skal jeg, hvis Gud, min herskerinde og min arms kraft vil stå mig bi, få Deres ansigt at se, og Deres Velbyrdighed skal se, at jeg ikke er den overvundne Don Quijote, som De tror."

Hermed afbrød de deres samtale og steg til hest. Don Quijote vendte Rosinante for at vinde så meget rum til løbet, som han behøvede for at møde sin modstander med eftertryk, og spejlridderen gjorde det samme; men næppe var Don Quijote kommet tyve skridt bort, førend spejlridderen kaldte på ham. De mødtes på halvvejen, og spejlridderen sagde:

"De erindrer vel, hr. ridder, at betingelsen for vor kamp er den, at den overvundne fuldstændig skal være til sejrherrens rådighed?"

"Denne betingelse kender jeg allerede," sagde Don Quijote, "dog med det forbehold, at det, som pålægges og befales den

overvundne, ikke må være noget, som overskrider ridderskabets grænser."

"Det forstår sig," svarede han med spejlene.

I dette øjeblik åbenbarede våbendragerens besynderlige næse sig for Don Quijotes blikke, og han undrede sig ikke mindre over den, end Sancho havde gjort, så at han endog antog ham for et misfoster eller for et nyt menneske af en slags, som ellers ikke forekommer i verden. Sancho så sin herre ride bort for at tage tilløb, og da han ikke turde blive alene hos uhyret med næsen, af frygt for, at hele striden imellem dem skulle blive afgjort ved et eneste møde af denne næse med hans egen, eftersom han sikkert ville falde til jorden enten ved stødet eller af angst, løb han efter sin herre, greb fat i Rosinante ved stigbøjlen og sagde, da han syntes, det øjeblik var kommet, hvor Don Quijote måtte vende om til kampen:

"Jeg beder Dem, herre, vil Deres Velbyrdighed ikke, førend De begynder løbet, hjælpe mig op i dette korktræ, hvor jeg langt bedre og på en behageligere måde end nede på jorden kan se den mandige kamp, hvori Deres Velbyrdighed nu vil indlade sig med denne ridder."

"Jeg tror snarere, Sancho," sagde Don Quijote, "at du vil løftes op og bestige stilladset for uden fare at kunne se på tyrefægtningen."

"Sandt at sige," gav Sancho til svar, "har denne våbendragers græsselige næse indjaget mig en sådan skræk og rædsel, at jeg ikke tør blive alene nede hos ham."

"Det er ganske vist sådan," sagde Don Quijote, "at hvis jeg ikke var den, jeg er, ville den også få mig til at gyse. Kom altså

her hen, så skal jeg hjælpe dig med at stige op der, hvor du vil hen."

Medens Don Quijote sinkede sig med at hjælpe Sancho op i korktræet, tog spejlridderen så megen afstand, som han mente var nødvendig, og i den tro, at Don Quijote havde gjort det samme, afventede han hverken det sædvanlige trompetstød eller noget andet tegn til at begynde kampen, drejede sin hest, der hverken var mere letfodet eller af bedre udseende end Rosinante, og red i den hurtigste galop, den kunne præstere, det vil sige i mådeligt trav, fremad for at støde til sin modstander. Men da han så ham beskæftiget med Sanchos kravlen op, trak han i tøjlen og holdt stille midt i løbet, hvorfor hans hest var ham overmåde taknemmelig, da den allerede ikke kunne røre sig mere. I den tro, at hans modstander kom flyvende imod ham, klemte Don Quijote sporerne ind i siden på Rosinante og tirrede ham derved i den grad, at historien fortæller, det var første og sidste gang, han, så vidt vides, havde galoperet en lille smule; for de øvrige gange havde det altid umiskendeligt været trav og ikke mere. I denne afsindige og uhørte fart rendte han ind på spejlridderen, som var beskæftiget med at bore sporerne ind i sin hest lige til hælene uden at kunne bringe den så meget som en tomme fra det sted, hvor den havde standset sit løb. I dette gunstige øjeblik og denne belejlige tilstand fandt Don Quijote sin modstander, mens denne var ganske optaget af sin hest og anstrengte sig for at bringe sin lanse i stilling, hvilket han ikke rigtigt forstod eller ikke havde haft tid nok til. Don Quijote tog intet hensyn til disse mislige omstændigheder, og velbeholden, uden al fare, traf han spejlridderen med et stød, der var så kraftigt, at denne

meget mod sin vilje fløj ud over hestens kryds og ned på jorden og faldt så slemt, at han hverken rørte hånd eller fod og blev liggende som død. Næppe så Sancho ham falde, før han kurede ned af sit korktræ og skyndte sig hen til sin herre; denne steg ned af Rosinante, kastede sig over spejlridderen, løste remmene på hans hjelm for at se, om han var død, og for at den friske luft kunne komme til hans ansigt, hvis han måske endnu var i live, og så ... hvem formår at sige, hvad han så, uden at vække undren, forbavselse og skræk hos enhver, der hører det? Han så, fortæller historien, det livagtige ansigt, den sande skikkelse, det hele ydre, de vellignende ansigtstræk, ja, kort sagt, et skuffende spejlbillede, en virkelighedstro gengivelse af baccalaureus'en Sansón Carrasco. Og da han så ham, råbte han med høj røst:

"Kom her hen, Sancho, og betragt noget, som du vel kan se, men ikke tro. Skynd dig, min søn, og overbevis dig om, hvor vidt den magiske kraft går, hvad hekse og troldmænd formår!"

Sancho kom til, og da han så baccalaureus'en Sansón Carrascos ansigt, slog han tusinde kors for sig og signede sig lige så mange gange. I al denne tid gav den styrtede ridder ikke noget livstegn fra sig, og Sancho sagde til Don Quijote:

"Jeg synes, herre, at Deres Velbyrdighed for alle tilfældes skyld skulle stikke sværdet ind i munden på denne mand, der ser ud som baccalaureus'en Carrasco, og støde til; måske dræber De i ham en af Deres fjender, troldmændene."

"Det er ikke så ilde betænkt," sagde Don Quijote, "for jo færre fjender jo bedre."

Men just som han allerede drog sværdet for at følge Sanchos råd og formaning, kom spejlridderens våbendrager til, nu uden den næse, der havde gjort ham så hæslig, og skreg af fuld hals:

"Betænk vel, hvad De gør, hr. Don Quijote! Den mand, der ligger for Deres fødder, er Deres gode ven, baccalaureus'en Sansón Carrasco, og jeg er hans våbendrager."

Da Sancho så, at han ikke mere var så hæslig som før, sagde han:

"Men hvor er næsen henne?"

Hertil svarede den anden:

"Den har jeg her i lommen."

Og han stak hånden ned i sin højre bukselomme og trak en lakeret papnæse af det beskrevne udseende frem. Efterhånden som Sancho nu betragtede den nøjere og nøjere, brast han til sidst ud i et højt råb og de forundrede ord:

"Hellige Maria, stå mig bi! Er det ikke Tomé Cecial, min nabo og svoger?"

"Jovel er det så!" svarede den afnæsede våbendrager. "Jeg er Tomé Cecial, gode svoger og ven Sancho Panza, og jeg skal straks fortælle eder om de påhit, snarer og ränker, hvorved jeg er blevet lokket hertil. Men imidlertid må I bede og bønfalde eders nådige herre om, at han ikke rører spejlridderen, som han har liggende for sine fødder, ikke mishandler, sårer eller dræber ham; for I bør ikke nære mindste tvivl om, at det er den forvovne og ubetænksomme baccalaureus Sansón Carrasco fra vor by."

Derpå begyndte spejlridderen at komme lidt til sig selv, og da Don Quijote så det, rettede han spidsen af sit dragne sværd lige mod hans ansigt og sagde til ham:

"De er dødsens, hr. ridder, hvis De ikke bekender, at den mageløse Dulcinea af Toboso i skønhed langt overgår Deres Casildea af Vandalien. Dernæst må De love, at De, såfremt De

slipper fra denne kamp og dette fald med livet, vil drage til den store stad El Toboso og på mine vegne fremstille Dem for hendes åsyn, for at hun kan handle med Dem efter sin egen lyst og vilje. Men hvis hun overlader Dem til Deres egen vilje, så skal De straks vende om for at opsøge mig, for mine bedrifters spor vil være Dem en vejviser og føre Dem der hen, hvor jeg opholder mig, og der skal De forkynde mig, hvad der er sket imellem hende og Dem. Disse betingelser overskrider, i overensstemmelse med dem, som vi indgik før kampen, ikke grænserne for det vandrende ridderskab."

"Jeg bekender," sagde den til jorden styrtede ridder, "at en af frøken Dulcinea af Tobosos snavsede og udslidte sko er mere værd end Casildeas sletkæmmede, men dog rene skæg, og lover at drage hen til hende og fra hendes person vende tilbage til Dem for at afgive fuldstændig og udførlig beretning om alt, hvad De vil befale mig."

"De skal også bekende og tro," tilføjede Don Quijote, "at denne ridder, som De overvandt, ingenlunde var eller kunne være Don Quijote af Mancha, men en anden, der lignede ham; lige som også jeg bekender og tror, at De, skønt De synes at være baccalaureus'en Sansón Carrasco, dog ingenlunde er det, men derimod en anden, der ligner ham, og som mine fjender her fremstiller for mine øjne i hans skikkelse, for at jeg skal hæmme og formilde min vredes hede rasen og nyde sejrens berømmelse med lemfældighed."

"Alt dette bekender jeg, dømmer om det og tænker om det, således som De tror og dømmer og tænker om det," svarede den udstrakte ridder; "men jeg beder Dem, lad mig rejse mig,

såfremt rystelsen efter mit fald vil tillade mig det, for jeg er blevet meget ilde tilredt."

Don Quijote og spejlridderens våbendrager, Tomé Cecial, hjalp ham på benene. Sancho vendte ikke øjnene fra denne sidste, og han spurgte ham om ting, hvis besvarelse gav ham tydelige beviser for, at han virkelig var den Tomé Cecial, han udgav sig for. Men det indtryk, Sancho havde fået ved sin herres påstand om, at troldmændene havde forvandlet spejlridderens skikkelse til baccalaureus'en Carrascos, var så stærkt, at han ikke kunne fæste tro til sandheden, som han dog så med sine egne øjne. Kort sagt, både herre og tjener blev i deres vildfarelse, og spejlridderen og hans våbendrager forlod, fortrædelige over deres uheld, Don Quijote og Sancho i den hensigt at opsøge en eller anden landsby for at få den faldne forbundet og hans ribben sat til rette. Don Quijote og Sancho begav sig atter på vej til Zaragoza, hvor historien forlader dem for at berette om, hvem spejlridderen og hans stornæsede våbendrager var.

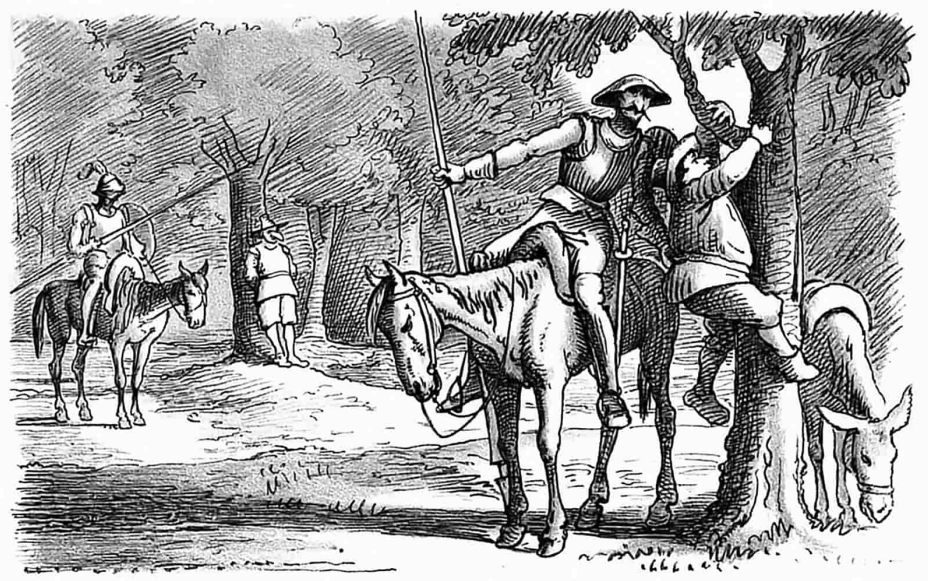

Don Quijote hjælper Sancho Panza op i korkegen.

15

Hvori det vil blive fortalt og påvist, hvem spejlridderen og hans våbendrager var.

Don Quijote var i højeste grad tilfreds, stolt og opblæst over at have besejret en så tapper ridder, som han indbildte sig, at han med spejlene var. Ifølge hans ridderlige løfte ventede han at få at vide, om Dulcineas fortryllelse endnu vedvarede, for den besejrede ridder måtte ufejlbarlig vende tilbage for at aflægge pålidelig beretning om, hvad der var sket mellem ham og damen, under straf af ikke mere at regnes for ridder. Men Don Quijote tænkte et og spejlridderen noget andet, for det er vist, at han i øjeblikket ikke havde tanke for andet end at søge et sted, hvor han kunne blive forbundet, således som det allerede er fortalt. Dernæst melder nu historien, at da baccalaureus'en Sansón Carrasco gav vor Don Quijote det råd pøny at fortsætte sin afbrudte løbebane som ridder, så skete dette kun, fordi han i forvejen havde rådslået med præsten og barberen om, hvilket middel man skulle gribe til for at tvinge Don Quijote til rolig og fredelig at blive hjemme uden at bryde hjernen mere med at opsøge sine altid uheldige eventyr. Denne rådslagning førte til den enstemmige, men dog særlig på Carrascos forslag fattede beslutning, at man skulle lade Don Quijote drage ud, da det syntes umuligt at holde ham tilbage. Sansón skulle som vandrende ridder møde ham på vejen og indlade sig i kamp med ham, da det sikkert ikke ville mangle på årsag til strid. Han skulle overvinde ham, hvilket blev anset for en let sag, og i

forvejen indgå den pagt og aftale med ham, at den overvundne på nåde og unåde skulle være i sejrherrens magt. Og når Don Quijote da var overvundet, skulle baccalaureus'en, der var blevet ridder, befale ham at vende tilbage til sin landsby og ikke forlade sit hus, før der var gået to år, eller førend sejrherren ville befale ham noget andet. Det var soleklart, at den overvundne Don Quijote ville opfylde dette til punkt og prikke for ikke at forbryde sig imod ridderskabets love, og det kunne være, at han, mens han var indespærret, ville glemme sine dårskaber, eller at man fandt lejlighed til at opdage et passende lægemiddel for hans galskab. Carrasco påtog sig denne opgave, og Tomé Cecial, Sancho Panzas nabo og gode ven, en lystig broder og listig skælm, tilbød at være hans våbendrager. Sansón væbnede sig således, som allerede beskrevet, og Tomé Cecial satte oven på sin naturlige næse en falsk af den nævnte beskaffenhed, for at hans nabo ikke skulle kende ham, når han så ham; således fulgte de den samme vej, som Don Quijote var slået ind på. De havde næsten nået ham, da han havde det eventyr med Dødens vogn, og endelig mødtes de i skoven, hvor alt det tildrog sig, som den forstandige læser allerede har læst. Men hvis Don Quijotes vidunderlige indbildningskraft ikke havde været, der forestillede ham, at baccalaureus'en ikke var baccalaureus'en, så ville det være blevet en umulighed for hr. baccalaureus'en nogen sinde at blive gradueret licentiat, for han havde ikke fundet reden dér, hvor han havde ventet at skulle hente fuglene. Tomé Cecial, der nu så, hvor ilde udfaldet svarede til planen, og hvilken dårlig ende det havde taget med hans rejse, sagde til baccalaureus'en:

"Vi har sandelig fået løn som forskyldt, hr. Sansón Carrasco. Det er lettere at udtænke og begynde en sag end at rydde vanskelighederne til side og føre den til ende. Don Quijote er gal, og vi kloge. Han drager karsk og leende sin vej, og Deres Velbyrdighed bliver forslået og bedrøvet tilbage. Lad os nu en gang se, hvem der er den største nar: den, som er det, fordi han ikke kan andet, eller den, der er det med sin gode vilje?"

Hertil svarede Sansón:

"Der er den forskel imellem de to narre, at den af dem, som af sin natur er tvunget til at være det, for altid bliver ved med at være det, mens den, som er det godvilligt, kan holde op med sin tåbelighed, så snart han vil."

"Når det forholder sig således," sagde Tomé Cecial, "så har jeg været en nar af egen fri vilje, den gang jeg gav mig til at være Deres Velbyrdigheds våbendrager, og af egen fri vilje vil jeg derfor også nu holde op med min tåbelighed og vende hjem til mit hus."

"Det kan passe meget godt for Dem," svarede Sansón, "men at tro, at jeg vil vende tilbage til mit, førend jeg har mørbanket Don Quijote, er at tro det utænkelige. Nu drives jeg ikke mere af ønsket om, at han skal få sin forstand igen, men af lyst til hævn. For mine fæle rygsmerter lader ikke mere nogen barmhjertig tanke opstige i mig."

De blev ved at tale frem og tilbage om dette, indtil de nåede en landsby, hvor de var så heldige at finde en sårlæge, der kunne helbrede Sansón. Tomé Cecial forlod ham og vendte hjem, mens Sansón blev tilbage og pønsede på sin hævn. Historien vil til sin tid atter omtale ham, da den nu ikke længere kan lade være med først at glæde sig sammen med Don Quijote.

16

Om Don Quijotes møde med en forstandig adelsmand fra La Mancha.

Altså, med den følelse af glæde, selvtilfredshed og stolthed, som vi har skildret, fortsatte Don Quijote sin vej og indbildte sig på grund af den sejr, han nylig havde vundet, at han var den tapreste af alle de vandrende riddere, som verden i denne tidsalder kunne opvise. Han anså allerede de eventyr, som for fremtiden måtte tilstøde ham, for så godt som afgjorte og bragt til en lykkelig ende. Fortryllelser og troldmænd brød han sig nu fejl om. Han mindedes ikke mere de utallige prygl, han i løbet af sit vandrende ridderskab havde fået; ikke heller den stenhagl, der havde kostet ham halvdelen af hans tænder, eller galejslavernes utaknemmelighed, eller yangüesernes dumdristige angreb og knippelslag. Omsider sagde han sagte til sig selv, at hvis han nu blot kunne finde et middel, en kunst eller fremgangsmåde, hvorved han kunne hæve sin herskerinde Dulcineas fortryllelse, så ville han ikke føle misundelse over den største lykke, som selv den lykkeligste af de vandrende riddere i de henrundne århundreder havde opnået eller kunne opnå.

Han var ganske fordybet i disse betragtninger, da Sancho sagde til ham:

"Er det ikke pudsigt, herre, at jeg endnu stadig har min nabo Tomé Cecials græsselige, uhyre store næse for øje?"

"Og du tror måske, Sancho, at spejlridderen virkelig var baccalaureus'en Carrasco, og hans våbendrager din nabo Tomé

Cecial?"

"Jeg ved ikke ret, hvad jeg skal sige til det," svarede Sancho; "jeg ved kun, at de kendetegn, han gav mig på mit hus, min kone og mine børn, kunne ingen anden end han give mig. Og efter at næsen var taget af, var også ansigtet ganske og aldeles Tomé Cecials ansigt, som jeg ofte nok har set hjemme i vor landsby, hvor han bor væg om væg med mig. Lyden af hans stemme var også ganske den samme."

"Lad os nu overveje det fornuftigt, Sancho," sagde Don Quijote, "forklar mig, hvad der skulle bevæge baccalaureus'en Sansón Carrasco til at komme ansættende som vandrende ridder, udrustet både til angreb og beskyttelse, for at kæmpe med mig? Har jeg måske været hans fjende? Har jeg nogensinde givet ham anledning til at bære nag imod mig? Er jeg hans medbejler, eller øver han våbenbrug for at misunde mig den berømmelse, jeg ved våbnene har indlagt mig?"

"Jamen," svarede Sancho, "hvad skal vi så sige til, at denne ridder, hvem han end er, så grangivelig ligner baccalaureus'en Carrasco, og hans våbendrager Tomé Cecial? Og hvis det er trolddom, som Deres Velbyrdighed har sagt, mon der så ikke fandtes to andre i verden, som de havde kunnet ligne?"

"Det er alt sammen kunstgreb og rænker," sagde Don Quijote, "af de onde troldmænd, der forfølger mig. Da de forudså, at jeg ville blive sejrherre i kampen, magede de det på forhånd således, at den overvundne ridder kunne vise sig med min ven baccalaureus'ens ansigt, for at det venskab, jeg nærer for ham, skulle kaste sig imellem mit sværds æg og min arms styrke og formilde mit hjertes retfærdige harme, så at på den vis den mand fik lov at beholde livet, som ville berøve mig mit ved

blændværk og falsk spil. Der ligger jo bevis nok i, Sancho, hvad du allerede ved af erfaring, som hverken vil tillade dig at lyve eller bedrage, nemlig hvor let det er for troldmændene at forvandle ét ansigt til et andet, gøre det hæslige til noget dejligt og det dejlige til noget hæsligt, for det er jo endnu ikke to dage siden, du med egne øjne så den uforlignelige Dulcineas skønhed og statelighed i al dens glans og i hendes naturlige skikkelse, medens jeg så hende i en plump bondepiges hæslighed og gemenhed, med rindende øjne og stinkende ånde, og når nu den skadefro troldmand har dristet sig til en så slem forvandling, så er der ikke noget mærkeligt i, at han også har iværksat Sansón Carrascos og din nabos, fordi han ville berøve mig æren for min sejr. Men når alt kommer til alt, finder jeg dog trøst i, at jeg, under hvilken skikkelse det end er sket, dog stadig er sejrherre over min fjende."

"Vorherre alene kender sammenhængen i alt dette," sagde Sancho, og da han vidste, at han selv var ophavsmanden til Dulcineas forvandling, var hans herres griller ikke nok til at hæve hans tvivl. Men han ville ikke svare ham af frygt for, at der skulle slippe ham et ord ud af munden, hvorved hans bedrag kom for dagen.

Så vidt var de kommet i deres samtale, da de blev indhentet af en mand, der drog samme vej som de; han red på en dejlig skimlet hoppe og var iført en meget fin klædes kappe bræmmet med violet fløjl og en jagthue af samme slags fløjl. Hans ridetøj var, som det bruges på rejser, ligeledes violet og grønt, og hans stigbøjler ganske korte. Han bar en maurisk sabel i en bred skulderrem af grønt og guld. Hans halvstøvler var af samme slags broderet stof som gehænget; sporerne var ikke forgyldte,

men grønt anløbne og så blankt polerede, at de, netop fordi de passede til hele dragten, så meget smukkere ud, end om de havde været af ægte guld. Da den rejsende havde nået dem, hilste han høfligt, sporede sin hoppe og ville ride forbi, men Don Quijote sagde til ham:

"Min artige herre, hvis Deres Velbyrdigheds vej falder ad samme kant som vor, og De ikke har noget at haste efter, så ville De bevise mig en gunst ved at unde os Deres selskab."

Han på hoppen svarede:

"Jeg ville sandelig heller ikke have redet så hastigt forbi, om det ikke havde været af frygt for, at Deres hingst skulle blive urolig i min hoppes selskab."

"Da kan De gerne," indskød Sancho, "stramme tøjlen på deres hoppe, herre, for vor hest er den mest ærbare og godsindede af verden. Han har aldrig i sådanne tilfælde opført sig usømmeligt på nogen måde, og den eneste gang, hvor det faldt ham ind at indlade sig på noget sådant, måtte min herre og jeg undgælde derfor med syvfold bod. Jeg siger altså endnu en gang, at Deres Velbyrdighed godt kan ride langsomt, om De har lyst, for selv om man bragte ham en hoppe på en præsentérbakke, så ville han såmænd ikke engang se til den."

Den rejsende slog over i skridt og forundrede sig ikke så lidt over Don Quijotes skikkelse og ansigt, da ridderen ikke havde hjelmen på, men Sancho havde den hængende på sit æsel ved den forreste sadelbue, som det kunne være en tværsæk. Men hvis den grønkappede så opmærksomt på Don Quijote, så Don Quijote endnu opmærksommere på den grønkappede, da denne forekom ham at måtte være en betydelig mand. Han kunne vel være et halvt hundrede år gammel, hans hår var tyndt

og gråt, han havde et ansigt med ørnenæse, og hans mine var venlig, men alvorlig; hans dragt og skikkelse endelig forkyndte en mand af høj byrd. Den grønkappedes dom om Don Quijote var den, at han endnu aldrig havde fundet en sådan optræden og et sådant ydre hos noget menneske. Hans langstrakte hest og Don Quijotes egen lange skikkelse, hans magre og indfaldne ansigt, hans gullige hudfarve, hans rustning og våben, hans lader og holdning, alt dette satte ham i den største forundring; kort sagt, han frembød et så nyt og besynderligt syn, som der ikke var forekommet mage til i disse riger siden længst henrundne dage. Don Quijote bemærkede godt den opmærksomhed, hvormed den rejsende betragtede ham, og læste hans ønske i hans miner. Og da vor ridder besad så megen levemåde og gerne ville være enhver til vilje, forekom han den andens spørgsmål, kom ham i møde på halvvejen og sagde:

"Deres Velbyrdighed finder mit udseende så nyt og forskelligt fra, hvad man sædvanligvis ser i vore dage, at det ikke skulle undre mig, om det undrede Dem. Men De vil straks lade Deres undren fare, når jeg siger Dem, hvad jeg nu vil sige: at jeg er en af de riddere, der, som godtfolk udtrykker det, på deres kalds vegne søger eventyr. Jeg drog bort fra mit hjem, satte mit gods i pant, opgav min magelige levevis og kastede mig i lykkens arme, for at den kunne føre mig, hvorhen det lystede den. Jeg ville genopvække det allerede uddøde vandrende ridderskab, og det er allerede mangen god dag siden, jeg snart snublende, snart faldende, snart styrtende til jorden og snart rejsende mig på ny har udført en stor del af mit forehavende ved at komme enker til hjælp, beskytte jomfruer og beskærme hustruer, faderløse og umyndige, hvilket er de vandrende ridderes

egentlige og naturlige hverv og kald. Således har jeg ved mine mange tapre og kristelige bedrifter indlagt mig så megen fortjeneste, at jeg nu allerede kan findes trykt hos alle, eller dog hos de fleste, folkefærd i verden. Der er trykt tredive tusinde eksemplarer af min historie, og det ser ud til, at der vil blive trykt tredive tusinde gange tusinde, hvis Himlen ikke afværger det. Kort sagt, for at udtrykke alt med få ord, eller rettere med et eneste, vil jeg sige, at jeg er Don Quijote af Mancha, ellers også kaldet ridderen af den bedrøvelige skikkelse. Og skønt jeg ved, at selvros stinker, er jeg dog undertiden nødt til at udbrede min egen berømmelse – naturligvis kun, når der ikke er nogen anden til stede, der kan forkynde den. Som følge heraf, min ærede herre, bør hverken denne hest, denne lanse, dette skjold, denne våbendrager eller hele denne min udrustning, så lidt som min gullige og blege ansigtsfarve og min udtærede krop længere sætte Dem i forundring, da De nu ved, hvem jeg er, og hvilket kald jeg udøver."

Da Don Quijote havde sagt dette, tav han, og han med den grønne kappe tøvede så længe med at svare ham, at det så ud, som om han intet svar kunne finde. Men efter en rum tids forløb sagde han:

"Det er lykkedes Dem, hr. ridder, af min forbavselse at slutte Dem til mit ønske. Men det er ikke lykkedes Dem at betage mig den forundring, hvori synet af Dem hensætter mig. For skønt den omstændighed, at jeg har fået at vide, hvem De er, min herre, burde bevirke, at min undren fortog sig, som De ganske rigtigt siger, så er det dog ikke sket; tværtimod er min forbavselse og undren kun vokset endnu mere, nu da jeg ved det. – Hvorledes! Er det muligt, at der i vore dage gives

vandrende riddere i verden, og trykte skrifter om virkelige ridderbedrifter? Jeg kan slet ikke få mig til at tro, at der nu til dags findes nogen på jorden, der kommer enker til hjælp, beskytter jomfruer eller forsvarer hustruers ære og beskærmer de faderløse. Og jeg ville ikke tro det, hvis jeg ikke med mine egne øjne havde set det i Deres Velbyrdighed. Gud være lovet, at den historie, som Deres Velbyrdighed meddeler mig foreligger trykt om Deres store og sandfærdige ridderbedrifter, nu kan bringe de utallige historier om opdigtede vandrende riddere i forglemmelse, som verden er overfyldt med til så stor skade for de gode sæder og til afbræk og ringeagt for de gode historiebøger."

"Der kan siges mangt og meget om det spørgsmål, hvorvidt historierne om de vandrende riddere er opdigtning eller ej," sagde Don Quijote.

"Er der da nogen," spurgte den grønne, "som kan tvivle om, at den slags historier er usande?"

"*Jeg* tvivler om det," gav Don Quijote til svar, "og derved vil vi lade sagen bero, for hvis vor rejse varer længere, håber jeg til Gud, at det må lykkes mig at overbevise Deres Velbyrdighed om, at De har gjort ilde i at følge strømmen af dem, som anser det for afgjort, at de er opdigtede."

Denne Don Quijotes sidste ytring gav den rejsende en formodning om, at Don Quijote måtte være afsindig, og han ventede på, om han ved andre ytringer ville bekræfte denne mistanke. Men før de indlod sig på nogen yderligere samtale, bad Don Quijote ham om at sige, hvem han var, da han nu selv havde givet ham meddelelse om sit kald og sit levned.

Hertil svarede han med den grønne kappe:

"Jeg, hr. ridder af den bedrøvelige skikkelse, er en herremand, barnefødt i en by, hvor vi med Guds hjælp skal spise til middag i dag. Jeg er mere end middelrig. Mit navn er Don Diego de Miranda; jeg lever mit liv med min kone, mine børn og naboer; min tidsfordriv er jagt og fiskeri; men jeg holder dog hverken nogen falk eller støvere, men kun en afrettet agerhøne og en dristig fritte. Jeg har seks dusin bøger; nogle spanske, nogle latinske, mens andre er historiske værker eller andagtsbøger; ridderbøger har endnu aldrig fået foden inden for min dørtærskel. Jeg blader mere i verdslige bøger end i gejstlige, såfremt de da byder på ærbar underholdning, glæder sindet ved et smukt sprog og vækker beundring og spænding ved en opfindsom handling, men den slags bøger gives der jo meget få af i Spanien. Undertiden spiser jeg hos mine naboer og venner og indbyder dem ofte til mit hus; mit gæstebord er altid net og renligt og ingenlunde karrigt. Jeg finder ikke behag i ondsindet sladder og tillader ikke noget sådant i min nærværelse; jeg undersøger ikke andres forhold og udspejder ikke deres handlinger med falkeøjne. Jeg hører messen hver dag, giver de fattige andel i min formue, men praler ikke med mine gode gerninger, fordi jeg ikke vil lade hykleri og selvgodhed få indpas i mit hjerte, disse to fjender, der ved deres smiger formår at bemægtige sig selv den forsigtigste sjæl. Jeg bestræber mig for at stifte fred mellem folk, som jeg ved er uenige, tilbeder med særlig andagt vor frue og forlader mig i alle ting på Guds uendelige miskundhed."

Med største opmærksomhed hørte Sancho herremanden fortælle om sit levned og sin tidsfordriv; et sådant levned syntes ham fortræffeligt og helligt, og det forekom ham umuligt andet

end, at den, der førte det, måtte kunne gøre mirakler. Derfor sprang han ned af Rucio, løb hurtigt hen og greb herremandens stigbøjle, og meget andægtigt, næsten med tårer i øjnene, kyssede han hans fødder den ene gang efter den anden. Da herremanden så det, spurgte han:

"Hvad gør I, gode ven? Hvad skal den kyssen betyde?"

"Lad mig blot kysse," svarede Sancho, "for det forekommer mig, at Deres Velbyrdighed er den første helgen med korte stigbøjler, jeg har set i mine livfødte dage."

"Jeg er ikke nogen helgen," svarede herremanden, "men en stor synder. I derimod, min ven, må være et godt menneske, som eders godtroenhed viser."

Sancho steg atter i sin æselsadel, efter at have aflokket sin herres dybe tungsind et smil og vakt ny forundring hos Don Diego. Don Quijote spurgte den fremmede, hvor mange børn han havde, og tilføjede:

"Til de ting, som de gamle filosoffer, som savnede den sande kundskab om Gud, anså for den højeste lykke, hørte naturens og lykkens gaver, at besidde talrige venner og mange velartede børn."

"Jeg, hr. Don Quijote," svarede herremanden, "har en søn, og hvis jeg ikke havde ham, ville jeg måske anse mig for lykkeligere, end jeg nu er, ikke fordi han arter sig ilde, men fordi han ikke er så vel artet, som jeg kunne ønske det. Han er vel nu i attenårs-alderen, seks år har han tilbragt i Salamanca med at lære det latinske og græske sprog, og da jeg forlangte, han skulle gå over til studiet af andre videnskaber, havde han så aldeles forgabet sig i poesien (hvis man da kan betegne den som en videnskab), at det ikke er muligt at bibringe ham smag for

retsvidenskaben, som det var min vilje han skulle studere, eller for teologien, der er dronningen for dem alle. Jeg kunne have ønsket, at han skulle være blevet sin families pryd, da vi lever i en tidsalder, hvor vore konger rigeligt belønner den ædle og dydige lærdom, for lærdom uden dyd er som perler på en mødding. Han tilbringer hele dagen med at finde ud af, om Homer har udtrykt sig godt eller dårligt i det og det vers af Iliaden; om Martial har været usædelig i det og det epigram; om disse eller hine vers hos Virgil skal forstås på den ene eller den anden måde. Kort sagt, han søger al sin åndsføde i de omtalte digteres bøger, og desuden i Horats, Persius, Juvenal og Tibullus. For han giver meget lidt for de nyere digtere på spansk, og trods hans mangel på tilbøjelighed for den spanske poesi løber det nu rundt i hans hoved, fordi han har foresat sig at skrive en glose til fire linjer, som man har sendt ham fra Salamanca, og som, såvidt jeg ved, er blevet opgivet som tema ved en litterær væddekamp."

Til alt dette svarede Don Quijote:

"Børnene, herre, er stykker skårne ud af forældrenes hjerte, og følgelig må man, hvad enten de er gode eller onde, elske dem, som sjælen, der giver os liv. Det er forældrenes pligt, altid fra den spæde alder at lede dem på dydens, den ædle dannelses og de gode kristelige sæders vej, for at de, når de bliver voksne, kan være en støttestav for deres forældre og en ære for deres efterkommere. Men at tvinge dem til at studere en eller anden videnskab anser jeg ikke for rådeligt, skønt det ingen skade kan gøre at søge at bevæge dem dertil ved mild overtalelse. Og såfremt de ikke må studere *pro pane lucrando*, det vil sige, hvis studenten er så lykkelig, at Himlen har givet ham forældre, der

efterlader ham noget til det daglige brød, er jeg af den mening, at de bør lade ham vælge den lærdomsgren, som de ser, han selv foretrækker. Og skønt digtekunsten tjener mindre til nytte end til fornøjelse, hører den dog ikke til de åndelige beskæftigelser, som vanærer den, der hengiver sig til dem. Digtekunsten, kære herre, er efter min mening en sart, ungdommelig og fuldendt dejlig jomfru, som andre jomfruer omkredser, bestræbende sig for at berige hende, smykke hende og omgive hende med en højere glans. Disse sidste er alle de andre videnskaber, og hun vil tage dem alle i sin tjeneste, ligesom de alle ved hende får et højere værd. Men denne jomfru må ikke befamles af plumpe hænder og ikke slæbes rundt i gaderne, ikke stilles til skue på hjørnerne af torve eller i paladsernes fortrolige kroge. Hun er dannet af et så ædelt metal, at den, som forstår at behandle det, kan forvandle det til rent guld af uskattelig værdi. Den, i hvis værge hun er, må holde hende inden for de rette skranker og ikke tilstede, at hun slår sig løs i usømmelige satirer og skammelige sonetter. Hun må for ingen pris være til fals, undtagen når det drejer sig om heroiske digte, sorgtunge tragedier og muntre, sindrige komedier. Man bør ikke lade poesiens kunst øves af grove skæmtefugle eller af pøbelen, der ikke er i stand til at erkende og sætte tilbørlig pris på de skatte, den rummer. Og nu må De ikke tro, min herre, at jeg her ved pøbel blot forstår folk af ringere, plebejisk stand, nej, enhver udannet, om han så er en fornem herre eller fyrste, kan og må regnes med til pøbelen. Altså, den, der opfylder alle disse krav, beskæftiger sig med poesi og selv rummer poesi, vil blive berømt og hans navn højagtet hos alle dannede folkefærd over hele verden. Og hvad nu angår Deres bemærkning, min herre,

om at Deres søn ikke sætter synderlig pris på de spanske digtere, så er jeg overbevist om, at han her gør sig skyldig i en fejltagelse, og jeg vil begrunde det med, at den store Homer ikke skrev på latin, fordi han var græker, og lige så lidt har Virgil skrevet på græsk, for han var latiner. Kort sagt, alle oldtidens digtere skrev i det sprog, som de indsugede med modermælken, og søgte ikke til et fremmed for at udtrykke deres ophøjede tanker. Da det nu forholder sig således, ville det også være fornuftigt, om den samme skik bredte sig hos alle folkeslag, så at man altså ikke foragtede den tyske digter, fordi han skrev i sit eget sprog, ej heller den kastillanske eller den biscayiske, der digter i sit. Men Deres søn, min herre, føler, i det mindste forestiller jeg mig det således, ikke netop ubehag ved den spanske poesi, men snarere ved de digtere, som udelukkende skriver på deres spansk uden at forstå noget andet sprog eller en anden videnskab, som kunne vække og understøtte deres medfødte poetiske talent og berige det med forhøjet skønhed. Men selv her kan man gøre sig skyldig i en fejltagelse, for, og det er den eneste rette anskuelse: digteren fødes. Det vil sige, den fødte digter kommer allerede af moders liv som digter, og ved dette talent, som Himlen har skænket ham, skaber han uden yderligere studium eller kunst, værker, der stadfæster denne klassikers sentens: *Est deus in nobis,* etc. Dog siger jeg tillige, at den fødte digter vil yde noget bedre og opnå større anerkendelse, når han tager kunsten til hjælp, end den, der kun vil være digter, fordi han forstår sig på kunsten. Grunden hertil er den, at kunsten ikke overgår naturen, men kun gør denne fuldkommen. Når naturen er forbundet med kunsten og kunsten med naturen, vil de følgelig begge i

forening frembringe en fuldkommen digter. Nu vil jeg af alt, hvad jeg har sagt, drage den slutning, min ædle herre, at De skal lade Deres søn drage der til, hvor hans stjerne kalder ham. For da han er så dygtig i sit studium – og det er han jo i hvert fald – og allerede har betrådt videnskabens første trin, nemlig sprogene, vil han ved hjælp af disse selv svinge sig op til den verdslige videns toppunkt, hvilket fortræffeligt anstår sig for en adelsmand, der ikke vil slå ind på nogen lærd løbebane, og følgelig ærer, smykker og ophøjer ham lige så fuldt, som mitraen en biskop og talaren en erfaren retslærd. Deres Velbyrdighed kan altså skænde på Deres søn, når han skriver satirer, der går en andens ære for nær, De kan straffe ham og sønderrive dem. Men hvis han skriver satirer efter Horats' mønster og deri fordømmer lasten i almindelighed, således som denne så smagfuldt har gjort det, så bør De rose ham, eftersom det er digteren tilladt at revse misundelsen og i sine vers tale ondt om de misundelige og lige så om de andre laster, forudsat han ikke kendetegner bestemte personer. Men der gives digtere, som blot for at sige en ondskabsfuldhed udsætter sig for den fare at blive forvist til Pontus' øer. Er digteren kysk, vil han også være det i sine vers. Pennen er sjælens tunge. Således som forestillingerne avles i den, således kommer de også på papiret. Når konger og fyrster finder poesiens vidunderlige gave hos forstandige, dydige og værdige personer, så ærer, agter og beriger de dem, ja, bekranser dem med blade af det træ, lynilden aldrig beskadiger, som et tegn på, at ingen må skade dem, der ser deres tindinger ærede og smykkede med sådanne kranse."

Han med den grønne kappe var meget forundret over Don Quijotes tale, ja, i så høj grad, at han lidt efter lidt tildels opgav den anskuelse, at ridderen var afsindig. Men midt under denne samtale var Sancho, der slet intet behag fandt i den, gået lidt bort fra vejen og hen til nogle hyrder, som der i nærheden var beskæftigede med at malke deres får; han ville bede dem om at få lidt mælk. Herremanden, der var overmåde fornøjet med Don Quijotes fornuftige tale og rigtige tænkemåde, ville netop til at forny samtalen, da ridderen løftede hovedet og så, at der lige imod dem på vejen kom en kærre, der var helt behængt med kongelige bannere, og i den tanke, at det måtte være et nyt eventyr, råbte han med vældig røst til Sancho, at han skulle komme og give ham hans hjelm. Så snart Sancho hørte, der blev kaldt på ham, forlod han hyrderne, sporede i største hast sin Rucio og nåede hen til det sted, hvor hans herre holdt. Men denne skulle nu friste et rædsomt og såre besynderligt eventyr.

17

Hvori den højeste grad og tinde skildres, hvortil Don Quijotes uhørte heltemod nåede og kunne nå; såvel som det såre lykkeligt fuldendte eventyr med løven.

Historien fortæller, at Sancho, da Don Quijote råbte til ham om at bringe ham hjelmen, netop var i begreb med at købe nogle humpler flødeost af hyrderne; men i befippelsen over sin herres store hastværk vidste han hverken, hvad han skulle stille op med dem, eller hvad han skulle komme dem i, og da han havde betalt dem, ville han nødigt miste dem. Han greb derfor til det middel at slå dem i sin herres hjelm, og med denne fortræffelige proviant vendte han tilbage til sin herre for at høre, hvad han ville. Så snart han kom hen til ham, sagde Don Quijote:

"Giv mig hjelmen, min ven, for enten forstår jeg mig kun lidt på eventyr, eller også er det, jeg øjner hist henne, ét, som vil nøde mig til straks at gribe til mine våben."

Han med den grønne kappe, som hørte dette, vendte blikket til alle sider, men kunne ikke opdage andet end kærren, der kom dem i møde og var prydet med et par små bannere, hvoraf han sluttede, at den var læsset med penge til Hans Majestæt, og det sagde han også til Don Quijote. Men denne kunne ikke fæste tro til det, da han altid var af den formening, at alt, hvad der mødte ham, måtte være et eventyr, ja, altid et eventyr. Han svarede altså herremanden:

"At være vel forberedt til krig er allerede den halve sejr. Der tabes intet ved, at jeg holder mig beredt, for jeg ved af erfaring, at jeg har synlige og usynlige fjender, og jeg ved ikke, når og hvor, på hvilken tid eller i hvad skikkelse de vil angribe mig."

Derpå vendte han sig til Sancho og krævede sin hjelm. Og da Sancho ikke så nogen mulighed for at få flødeosten ud, blev han tvunget til at række ham hjelmen, som den var. Don Quijote tog den, og uden at se, hvad der var i den, satte han den i største hast på hovedet; da osten herved blev trykket sammen og mast, begyndte vallen at rende ned over ridderens ansigt og skæg, hvilket han blev så forskrækket over, at han sagde til Sancho:

"Hvad er det, Sancho? Jeg synes, min hovedskal bliver blød og min hjerne smelter, eller også er jeg badet i sved fra top til tå. Men hvis det er sved, er det sandelig ikke angstens. Ganske vist tror jeg, at det må være et græsseligt eventyr, der nu forestår mig. Hvis du derfor har noget, jeg kan tørre mig af på, så giv mig det, for denne rigelige sved blænder mine øjne."

Sancho tav, gav ham et tørklæde og takkede Gud i sit hjerte, at hans herre ikke havde opdaget sammenhængen. Don Quijote tørrede sig og tog hjelmen af for at se, hvad der egentlig var grunden til, at han havde sådan en isnende fornemmelse i hovedet; men da han så den hvide grød i hjelmen, løftede han den op til næsen, lugtede til den og sagde:

"Ved min herskerinde Dulcinea af Tobosos liv, det er flødeost, du har lagt i den, din skurk, din frådser og uvorne våbendrager!"

Hertil svarede Sancho med stor koldsindighed og forstillelse:

"Hvis det er flødeost, vil Deres Velbyrdighed så ikke lade mig få den at spise. Eller nej, Fanden kan spise den, for han må have

lagt den der. Hvor skulle jeg vel have fået den dumdristighed at besmøre Deres Velbyrdigheds hjelm? Dér er De på vildspor; så fræk er jeg ikke! Gud har da givet mig så megen forstand, at jeg mærker, jeg også må have troldmænd, der forfølger mig, mig, der er en skabning og et lem af Deres Velbyrdighed, og De må have lagt det smøreri ned i den for at ophidse Dem og få Dem til i Deres forbitrelse at mørbanke min arme ryg, som De har for sædvane. Men denne gang tror jeg sandelig, de har spildt deres ulejlighed, for jeg stoler på min herres gode forstand, der nok kan begribe, at jeg hverken har flødeost eller mælk eller noget af den slags hos mig, og at jeg, hvis jeg havde det, hellere ville putte det i maven end i hjelmen."

"Det er alt sammen meget muligt," sagde derpå Don Quijote, og alt dette så og hørte herremanden og undrede sig over det, mest dog over, at Don Quijote, da han havde fået hovedet og ansigtet, skægget og hjelmen aftørret, straks satte denne på, rykkede sig fast i stigbøjlerne, følte efter, om sværdet sad løst i skeden, greb om lansen og sagde:

"Nu må der komme, hvad komme vil; jeg har mod til at byde det spidsen, om det så var Djævelen i egen person."

Imidlertid nærmede kærren med fanerne sig; den var ikke ledsaget af andre end kusken, der red på et muldyr, og en mand, som sad foran på kærren. Don Quijote anbragte sig lige i vejen for køretøjet og sagde:

"Hvor skal I hen, godtfolk! Hvad er det for en kærre? Hvad har I i den, og hvad er det for bannere?"

Hertil svarede kusken:

"Kærren er min. Hvad der er i den? To vilde løver i bur, som den øverstbefalende i Oran sender til hoffet som en gave til

Hans Majestæt. Bannerne er kongens, vor herres, til tegn på, at det, der befinder sig her, er kongens ejendom."

"Er løverne store?" spurgte Don Quijote.

"Så store," svarede den mand, der sad udenfor døren til buret, "at der aldrig nogen sinde er kommet større eller blot lige så store fra Afrika til Spanien. Det er en løve og en løvinde. Løven er i det forreste bur og løvinden i det bagerste. De er sultne nu, for de har endnu ikke fået noget at spise i dag, og derfor må Deres Velbyrdighed ikke opholde os, for vi må hurtigst muligt se at nå et sted, hvor vi kan give dem deres foder."

Derpå sagde Don Quijote med et svagt smil:

"Kommer man til *mig* med sådan et par jammerlige løver? Til *mig* med elendige løver, og det netop på denne tid af dagen? Nu, så skal de herrer, der har sendt dem hid, ved Gud også få at se, om jeg er en mand, som er bange for løver! Stig ned, min gode mand, og da I er løvevogteren, så luk burene op og driv de vilde bæster ud, for at jeg her i åben mark kan lære dem, hvem Don Quijote af Mancha er, til skam og skændsel for de troldmænd, som sender mig dem."

"Oho!" sagde herremanden til sig selv, "nu har vor ridder tydeligt vist, hvordan det er fat med ham. Flødeosten har ganske sikkert gennemblødt hans hovedskal og bragt hans hjerne i forrådnelse."

I det samme nærmede Sancho sig og sagde til ham:

"For Guds skyld, herre, kan Deres Velbyrdighed dog ikke sørge for, at min herre Don Quijote ikke binder an med disse løver, for hvis han gør det, river de straks os alle i stumper og stykker."

"Er eders herre da så forrykt," sagde herremanden, "at I må tro og frygte, at han vil give sig i kast med disse fæle vilddyr?"

"Han er ikke forrykt," svarede Sancho, "men en vovehals."

"Jeg skal gøre mit til, at han denne gang *ikke* er det," sagde herremanden.

Han nærmede sig til Don Quijote, der trængte ind på løvevogteren, for at denne skulle åbne burene, og sagde til ham:

"Hr. ridder, de vandrende riddere bør kun indlade sig på eventyr, som de tør håbe vil få et lykkeligt udfald, og ikke på dem, som berøver dem et hvert sådant håb, for den tapperhed, som overskrider forvovenhedens grænser, må snarere regnes for dårskab end for sjælsstyrke. Til med kommer disse løver jo ikke for at angribe Deres Velbyrdighed, det har de aldrig drømt om. De sendes som gave til Hans Majestæt, og det vil ikke være vel gjort at forhale eller forhindre deres rejse."

"Drag De kun videre, Deres Velbyrdighed," svarede Don Quijote, "fornøj Dem med Deres dresserede agerhøne og Deres dristige fritte, og lad enhver blive i sit kald. Dette er nu mit kald, og jeg ved bedst selv, om disse herrer løver kommer for at angribe mig eller ikke."

Derpå vendte han sig til løvevogteren og sagde:

"Jeg sværger dig til, din kæltring, at hvis du ikke straks på stedet åbner burene, så skal jeg nagle dig til kærren med min lanse!"

Kusken, der så, at det var dette væbnede spøgelses ramme alvor, sagde til ham:

"Herre, vil Deres Velbyrdighed ikke af barmhjertighed tillade, at jeg spænder muldyrene fra og bringer mig selv og dem i sikkerhed, før løverne bliver lukket ud? For hvis De slår dem

ihjel for mig, så er jeg ødelagt for livstid. Alt, hvad jeg ejer og har i denne verden, består i denne kærre og disse mulddyr."

"O, du lidettroende!" råbte Don Quijote, "stig ned og spænd fra! Gør alt, hvad du lyster. Du skal snart få at se, at du kunne have sparet dig den møje, og at det er spildt forsigtighed."

Det lod kusken sig ikke sige to gange, men skyndte sig alt, hvad han kunne, at få muldyrene spændt fra, og løvevogteren råbte med hævet røst:

"Jeg kræver alle dem, som er til stede her, til vidner på, at jeg imod min vilje bliver tvunget til at åbne burene og slippe løverne ud, og at denne herre skal tage al den ulykke og skade på sin kappe, som disse bæster gør, og ligeledes stå inde for min løn og mit gebyr. Men bring De Dem nu i sikkerhed, mine herskaber, førend jeg lukker op, for jeg selv er ikke i fare, jeg er vis på, at de ikke vil gøre mig noget."

Herremanden søgte endnu en gang at overtale ridderen til at lade være med at begå en sådan dårskab; at indlade sig på et så afsindigt foretagende ville være at friste Gud. Dertil svarede Don Quijote, at han nok vidste, hvad han gjorde. Herremanden bad ham om at overveje sagen; han var overbevist om, at han var hildet i et selvbedrag.

"Nu vel, min herre," sagde Don Quijote, "hvis Deres Velbyrdighed ikke vil være tilskuer til dette stykke, som efter Deres mening vil udarte til et sørgespil, så giv Deres gråskimmel af sporerne og bring Dem i sikkerhed."

Da Sancho hørte det, bad han ham med grædende tårer om at afstå fra dette foretagende, mod hvilket eventyret med vindmøllerne eller det rædsomme med valkemøllerne, kort

sagt, alle de bedrifter, han havde udøvet i hele sit liv, kun havde været sukkerbrød og bryllupskage.

"Betænk dog, herre," sagde Sancho, "at dette her hverken er trylleri eller noget i den smag, for igennem burets staver og sprinkler har jeg set poten af en virkelig løve, og af den slutter jeg, at en løve, som har den slags kløer, må være større end et bjerg."

"I det mindste har din frygt sikkert ladet dig se den større end den halve klode," svarede Don Quijote. "Gå lidt til side, Sancho, og lad mig blive tilbage; skulle jeg finde min død her, så kender du jo vor gamle aftale: Begiv dig til Dulcinea. Mere siger jeg dig ikke."

Han tilføjede nu adskillige andre ting, der ganske betog dem alle håbet om at få ham overtalt til at afstå fra sit vanvittige forehavende. Han i den grønne kappe ville gerne have sat sig imod det med magt, men han så, hvor ulige deres bevæbning var, og anså det følgelig ikke for fornuftigt at give sig i kast med et afsindigt menneske, for et sådant forekom Don Quijote ham nu i enhver henseende at være. Da Don Quijote nu på ny vendte sig til løvevogteren for at skynde på ham og forny sine trusler, tog herremanden anledning til at spore sin hoppe, den gode Sancho sin Rucio og kusken sine muldyr, og alle skyndte de sig så meget, de kunne, at fjerne sig så langt fra kærren som muligt, før løverne kom ud. Sancho begræd sin herres visse død, for denne gang, mente han, ville han ikke kunne undgå at finde den for løvernes kløer. Han forbandede sin skæbne og sagde, at det i en usalig stund var faldet ham ind på ny at gå i hans tjeneste. Men trods al sin gråd og jamren glemte han ikke at prygle løs på sin Rucio for hurtigt at komme bort fra kærrens

nærhed. Da løvevogteren så, at de flygtende allerede var langt borte, begyndte han på ny at trænge ind på ridderen med forestillinger og påmindelser, som han allerede havde gjort en gang før. Men Don Quijote svarede ham, at han skulle lukke op og ikke ulejlige sig med flere forestillinger og påmindelser, da de var til ingen nytte, men i stedet for skynde sig lidt.

Medens løvevogteren endnu tøvede med at åbne det første bur, overvejede Don Quijote, om det ville være bedst at kæmpe til fods eller til hest. Til sidst besluttede han at gå i kamp til fods, da han frygtede for, at Rosinante ville blive sky ved synet af løverne. Han sprang altså af hesten, kastede lansen fra sig, tog skjoldet på armen, drog sværdet af skeden og gik skridt for skridt med vidunderlig beslutsomhed og uforfærdet mod frem og stillede sig foran kærren, idet han af ganske hjerte befalede sig Gud og sin herskerinde Dulcinea i vold. Nu må man vide, at da forfatteren af denne sandfærdige historie kommer til dette sted, giver han sin beundring frit løb og udbryder:

"O, du kæmpestærke, du over al berømmelse hævede, tapre Don Quijote af Mancha, du spejl, hvori alle verdens tapre helte kan spejle sig, du ny, genopvakte Don Manuel de Leon, som var det spanske ridderskabs ros og ære! Med hvilke ord skal jeg berette om denne rædsomme heltedåd, ved hvilke grunde skal jeg gøre den troværdig for efterslægten? Eller hvilke lovord kan man vel finde, som ikke anstår sig for dig og svarer til dit værd, var de end mere overdrevne end selv de største overdrivelser? Til fods, alene, uforsagt, fuld af mod, kun med et sværd, og det ingenlunde et med skarp æg og Toledos mærke på klingen, med et skjold, og det ikke et af særligt glinsende og poleret stål, står du der og venter, venter på to af de vildeste løver, som Afrikas

skove nogen sinde har fostret. Dine egne gerninger skal synge din pris, tapre manchaner, for jeg må lade det bero ved deres fortræffelighed, da jeg savner ord til at rose dem."

Her ender forfatterens begejstrede udbrud, som vi har villet meddele. Idet han atter knytter fortællingens tråd, fortsætter han med følgende ord:

Da løvevogteren så, at Don Quijote allerede havde sat sig i positur, og at han ikke kunne undgå at slippe hanløven ud, med mindre han ville udsætte sig for den vrede og uforfærdede ridders unåde, åbnede han det forreste bur på vid gab, heri befandt sig, som sagt, hanløven, der var uhyre stor og af et rædsomt og græsseligt udseende. Det første, den gjorde, var at dreje sig til alle sider i buret, hvor den havde ligget udstrakt, vise kløerne og række og strække sig gang på gang. Derpå spærrede den gabet op, gabede dovent og længe, og viskede sig støvet af øjnene med tungen, der hang næsten en halv alen ud af munden, hvorpå den slikkede sig i ansigtet. Da dette var sket, stak den hovedet ud af buret og så sig om til alle sider med øjne, der glødede som kul. Det var et syn, en opførsel, der kunne indjage selve forvovenheden skræk. Kun Don Quijote betragtede den ufravendt og nærede det ønske, at den straks måtte springe ned fra kærren, for at han kunne komme i nærkamp med den, da han agtede at hugge den i stykker med sine hænder. For så vidt gik hans overvældende og aldeles uhørte galskab. Men den ædle løve udviste langt snarere venlighed end hovmod, og uden at bryde sig om barnestreger og pralerier vendte den ham, efter, som sagt, at have set sig om til alle sider, ganske roligt ryggen, viste Don Quijote sin bag og lagde sig atter ligegyldig og koldsindig ned i sit bur. Da Don

Quijote så det, befalede han vogteren at slå løs på løven og tirre den for at få den til at komme ud.

"Det kunne aldrig falde mig ind," svarede løvevogteren, "for hvis jeg tirrede den, blev jeg selv den første, den rev i stykker. Hr. ridder, Deres Velbyrdighed bør nu nøjes med, hvad De allerede har gjort, for det er alt, hvad man kan kræve af det mest uforfærdede mod, og ikke indlade Dem på at friste lykken for anden gang. Døren står åben for løven, den kan selv afgøre, om den vil komme ud eller ikke, men da den hidtil ikke har forladt buret, vil den ikke gøre det hele dagen i dag. Deres Velbyrdigheds dristige mod er allerede tilstrækkeligt lagt for dagen. Ingen tapper kriger er, efter mine ringe tanker, forpligtet til mere end at udfordre sin fjende og afvente hans komme i åben mark, og når modstanderen så ikke viser sig, hviler skændselen på *ham*, medens den ventende vinder sejrens krans."

"Således er det i sandhed," sagde Don Quijote, "luk døren til, min ven, og giv mig, så godt du formår, et fuldgyldigt vidnesbyrd for alt, hvad du her har set mig udføre: nemlig hvorledes du lukkede op for løven, hvorledes jeg ventede på den, og den ikke kom ud, hvorledes jeg atter ventede på den, og den stadig ikke ville komme ud, men lagde sig ned igen. Jeg er ikke forpligtet til mere, og nu bort med trolderiet, og Gud beskytte ret og sandhed og det sande ridderskab! Luk til, som jeg har sagt dig; imidlertid vil jeg give de flygtende og fraværende et tegn, for at de kan komme og af din egen mund høre om denne heltebedrift."

Det gjorde løvevogteren, og Don Quijote fæstede det tørklæde, han havde tørret osteregnen af sit ansigt med, til

spidsen af sin lanse og begyndte at kalde på de andre, som ikke var standset i deres flugt og for hvert trin så sig tilbage, alle sammen løbende i flok og drevet frem af herremanden. Men da Sancho endelig så, at der blev gjort tegn med det hvide klæde, sagde han:

"Gid jeg må dø, om ikke min herre har overvundet alle de vilde bæster, siden han vinker ad os!"

De standsede alle og blev vår, at det var Don Quijote, der gav dem disse tegn. Deres frygt fortog sig til dels, og de nærmede sig lidt efter lidt, ind til de tydeligt kunne høre Don Quijotes røst kalde på dem. Endelig vendte de tilbage til kærren, og så snart de havde nået den, sagde Don Quijote til kusken:

"Spænd nu dine muldyr for igen, min gode ven, og fortsæt din rejse. Og du, Sancho, giv ham to dukater til ham selv og løvevogteren, som en erkendtlighed for den tid, de er blevet sinket her for min skyld."

"Det gør jeg hjertens gerne," sagde Sancho, "men hvad er der blevet af løverne? Er de døde eller levende?"

Nu fortalte løvevogteren meget udførligt og med mange pusterum om, hvorledes kampen var endt, og han overdrev, så godt han vidste og kunne, Don Quijotes tapperhed og fremhævede, at løven var blevet så ræd, da den så ham, at den hverken havde haft lyst eller mod til at forlade sit bur, selv om dette i lang tid havde stået åbent. Og fordi han selv havde sagt til ridderen, at det ville være at friste Gud, om man tirrede løven for med magt at tvinge den til at komme ud, således som han havde forlangt, havde ridderen endelig, skønt såre ugerne og meget imod sit ønske, tilladt, at døren blev lukket igen.

"Hvad mener du nu, Sancho?" sagde Don Quijote. "Kan nogen slags trylleri veje op imod den sande tapperhed? Lykken kunne troldmændene vel berøve mig, men umuligt min dristighed og mit mod."

Sancho rykkede ud med dukaterne, kusken spændte for, løvevogteren kyssede Don Quijote på hånden for den modtagne gunst og lovede ham at fortælle kongen selv om denne heltedåd, så snart han kom til residensen.

"Hvis Hans Majestæt så skulle spørge om, hvem der har udøvet den, så sig, at det var løveridderen. For jeg ønsker, at det navn, jeg hidtil har båret: ridderen af den bedrøvelige skikkelse, for fremtiden skal forvandles, ombyttes, forandres og omformes til dette navn, og heri følger jeg de vandrende ridderes gamle skik, som forandrede deres navne, når de fik lyst, eller når de fandt deres regning derved."

Nu kørte kærren sin vej, og Don Quijote, Sancho og han med den grønne kappe fortsatte deres.

I al denne tid havde Don Diego de Miranda ikke talt et ord, da han var fuldstændig optaget af at betragte Don Quijote og mærke sig hans gerninger og tale, og han anså ham for et lyst hoved, der var en nar, og for en nar, der på mange punkter havde et lyst hoved. Første del af Don Quijotes historie havde han endnu ikke stiftet bekendtskab med, for hvis han havde læst den, ville han være ophørt med at undre sig over ridderens gerninger og tale, da han i så fald allerede ville have vidst, af hvilken art hans galskab var. Men da han ikke kendte den, holdt han ham snart for gal og snart for klog, for ridderens tale var sammenhængende, smagfuld og holdt i velvalgte udtryk, og hvad han foretog sig, var urimeligt, forvovent og tåbeligt.

Herremanden sagde til sig selv: Kan der tænkes nogen større urimelighed end at sætte en hjelm fuld af flødeost på hovedet og bilde sig ind, at troldmænd har gennemblødt ens hjerneskal? Eller noget mere tåbeligt og forvovent end for enhver pris at ville prøve styrke med løver?

Disse betragtninger og denne enetale afbrød Don Quijote ved at sige til ham:

"Der kan vel ikke være nogen tvivl om, hr. Don Diego de Miranda, at De i Deres hjerte anser mig for et afsindigt, forrykt menneske? Det ville heller ikke være så underligt, om det forholdt sig således, for mine gerninger giver ikke vidnesbyrd om andet. Nuvel, trods det skal jeg vise Dem, at jeg hverken er så forrykt eller så åndssvag, som det har forekommet Dem. Det klæder en statelig ridder vel at bibringe en vild tyr et lykkeligt lansestød midt på en offentlig plads og for sin konges øjne; det klæder en ridder vel at storme hen over kamppladsen iført sine strålende våben og i det smukke køns påsyn. Det klæder alle riddere vel, når de ved krigsøvelser (eller noget, der tager sig således ud) underholder, fornøjer og, om man kan anvende det udtryk, ærer deres fyrsters hof. Men først og fremmest klæder det den vandrende ridder vel at ile hen over ensomme strækninger, gennem ørkener og over korsveje, gennem vilde skove, klippelandskaber og fjelde for at søge farlige eventyr i den hensigt at føre dem til en lykkelig ende, kun for derved at opnå et strålende og uforgængeligt ry. Jeg siger, at det klæder en vandrende ridder bedre at ile en enke til hjælp på et eller andet øde og forladt sted end en ridder ved hoffet med kælne ord at bejle til en frøken i de store byer. Hver af disse ridderklasser har sit særlige kald: Lad den, der lever ved hoffet,

opvarte det smukke køn, ved sit følges prægtige dragter forlene sin konges hof med større glans, underholde fattige riddere med sit taffels prunkende retter, anstille kampspil, afholde turneringer, vise sig stor, gavmild og pragtlysten, men først og fremmest som en god kristen, og ved en sådan fremtræden tilfulde opfylde de pligter, der er ham foreskrevne. Men den vandrende ridder skal gennemsøge verdens mørke afkroge, trænge ind i de mest forvirrede labyrinter, ved hvert skridt forsøge det umulige, på ensomme heder mandigt udholde solens glødende stråler midt om sommeren, og om vinteren stormenes og den isnende kuldes umildhed og strenghed. Løver skal ikke skræmme ham, uhyrer ikke få ham til at gyse, drager ikke indjage ham frygt, for hans sande og væsentlige kald er just at opsøge disse, angribe disse og overvinde dem alle. Da det nu er blevet mig beskåret at være en af de vandrende ridderes tal, kan jeg ikke undlade at vove mig ud i alt det, som efter min anskuelse falder ind under mit ridderskabs retsområde. Altså påhvilede det mig rettelig at angribe de løver, jeg lige har angrebet, skønt jeg indså, at det var en umådelig forvovenhed. For jeg ved godt, hvad tapperhed er, nemlig en dyd, der står midt imellem to yderligheder, fejhed og forvovenhed. Men dog er det mindre skadeligt, at den tapre stiger op til og strejfer forvovenhedens grænse, end at han synker ned og strejfer fejhedens grænse. Lige som en ødeland lettere bliver gavmild end den gerrige, således har også den forvovne lettere ved at vise sand tapperhed, end kujonen ved at hæve sig dertil. Og når det gælder at friste eventyr, så må De tro mig, hr. Don Diego: det er bedre at gøre for meget af det gode end for lidt. for det klinger bedre i ørene, når man hører, at den

og den ridder er ubesindig og forvoven, end når man hører, at den og den ridder er bange og fej."

"Jeg må sige, hr. Don Quijote," svarede Don Diego, "at alt, hvad Deres Velbyrdighed har sagt og gjort, er så nøje afvejet på fornuftens vægtskål, at viseren står aldeles midt på og skålene lige højt, og det er min mening, at hvis det vandrende ridderskabs anordninger og love skulle gå tabt, så kunne de findes i Deres Velbyrdigheds barm som i deres egentlige gemmested og arkiv. Men lad os nu skynde os, for det begynder at blive sent. Vi vil søge at nå min landsby om mit hus, hvor Deres Velbyrdighed kan hvile ud efter den overståede anstrengelse, om ikke af legemet, så dog af sjælen, hvilken ofte tillige udmatter legemet."

"Jeg modtager dette tilbud som en særlig nåde og gunstbevisning, hr. Don Diego," svarede Don Quijote.

De sporede nu deres dyr ivrigere end før, og klokken kunne vel være hen ad to om eftermiddagen, da de kom til landsbyen og det hus, som tilhørte Don Diego, som Don Quijote kaldte *Ridderen af den grønne Kappe*.

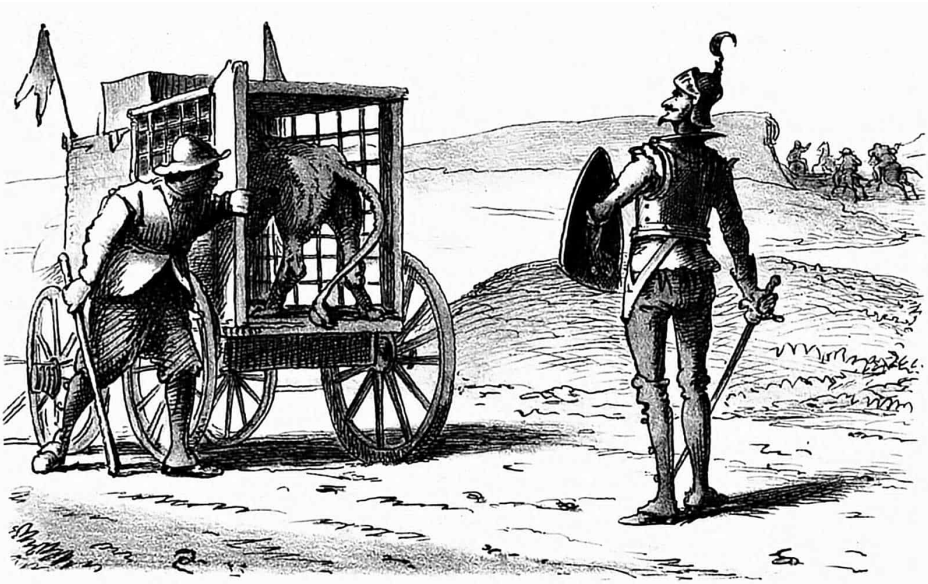

Don Quijote og løven.

18

Hvad der hændte ridder Don Quijote i ridderen af den grønne kappes slot eller bolig, samt andre såre forunderlige ting.

Don Quijote fandt Don Diego de Mirandas hus rummeligt, som beboelseshuse i reglen er det i landsbyerne. Men over indkørslen så han hans våben, skønt indhugget på uslebet sten, i den indre gård vinlageret, kælderen i porten og en mængde lerkar rundt omkring, og da disse forfærdiges i El Toboso, mindede de ham straks om hans fortryllede og forvandlede Dulcinea. Og dybt sukkende uden at give agt på, hvad han sagde, og hvem der var til stede, udbrød han:

O, søde mindetegn, til kval kun fundne!
Ja, glædelige, søde, da Gud ville!

O, I tobosanske kar, hvilken sød erindring om min største smerte har I ikke kaldt tilbage i mit minde!"

Dette hørte den poetiske student, Don Diegos søn, der sammen med sin moder var kommet ud af huset for at modtage ham. Både moder og søn blev højligt forbavsede over Don Quijotes sælsomme udseende; denne steg straks ned af Rosinante og udbad sig med megen høflighed damens hånd til kys. Men Don Diego sagde:

"Frue, modtag med Deres sædvanlige venlighed hr. Don Quijote af Mancha, som De her ser for Dem, en vandrende ridder, og det den tapreste og forstandigste, verden ejer."

Husets frue, som hed Doña Christina, modtog ham med megen høflighed og venskabelighed, og Don Quijote tilbød hende sin tjeneste med en hel mængde forstandige og forbindtlige ord. Næsten de samme høfligheder udvekslede han med studenten, som Don Quijote, da han hørte ham tale, måtte anse for en klog og skarpsindig ung mand. Her skildrer forfatteren hele indretningen af Don Diegos hus og viser os der ved stykke for stykke alt, hvad der findes i en rig landadelsmands bopæl. Men oversætteren af denne historie syntes, at det ville være formålstjenligt at forbigå disse og andre lignende enkeltheder i tavshed, da de ikke rigtigt stemmer med hovedformålet med denne historie, der snarere har sin styrke i beskrivelsernes sandhed end i ligegyldige digressioner.

Don Quijote blev ført ind i en sal, Sancho afførte ham hans våben, og nu stod han i pludderbukser og vams af gemselæder, der over alt var tilsmudset af harnisket. Han bar en bred, nedfaldende halskrave af den art, som studenterne går med, ustivet og uden kniplingsbesætning. Hans mauriske halvstøvler var daddelbrune, og overlæderet indgnedet med gult voks. Nu omgjordede han sig med sin gode kårde, der hang i et gehæng af sælhundeskind, for der går det sagn, at han i mange år led af lændesmerter. Derpå kastede han en kappe af gråt stof over skuldrene. Men først og fremmest vaskede han sit hoved og ansigt i fem-seks kander vand (for antallet af kanderne angives noget forskelligt), men alligevel var vandet også den sidste gang gult som fløde, takket være Sanchos slikmundethed og købet af den fordømte flødeost, som hans herre var blevet så skammeligt indsmurt i. Pyntet på denne måde trådte Don Quijote med fin anstand og ædel holdning ind i et andet

værelse, hvor studenten ventede ham for at holde ham med selskab, medens bordet blev dækket. For da de havde fået en så fornem gæst, ville fru Doña Christina vise, at hun vidste at beværte og tage vel imod dem, som besøgte hendes hus.

Medens Don Quijote endnu var i færd med at afføre sig sine våben, havde Don Lorenzo (således hed Don Diegos søn) fundet lejlighed til at sige til sin fader:

"Hvad begreb skal man vel egentlig gøre sig om den adelsmand, som Deres Velbyrdighed har bragt hjem med sig, for hans navn og skikkelse og den meddelelse, at han er en vandrende ridder, har sat såvel min moder som mig i stor forundring."

"Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige til det, min søn," svarede Don Diego, "alt, hvad jeg kan sige dig, er, at jeg har set ham foretage sig ting, som var den største nar af verden værdige, og hørt ham udtale ord, der udslettede hans gerninger og bragte dem i forglemmelse. Tal du nu med ham, og prøv hans forstand, for da du selv er en fornuftig ung mand, kan du let komme efter, hvor vidt hans fornuft strækker sig, og som følge deraf fælde en velovervejet dom over hans klogskab eller galskab, skønt jeg sandt at sige snarere anser ham for gal end for klog."

Med denne besked gik Don Lorenzo som sagt ind for at underholde Don Quijote, og i løbet af deres samtale sagde Don Quijote blandt andet til Don Lorenzo:

"Hr. Don Diego de Miranda, Deres Velbyrdigheds fader, har underrettet mig om de sjældne gaver og den skarpsindighed, som Deres Velbyrdighed besidder, og især om, at De er en stor digter."

"Jeg er ganske vist digter," svarede Don Lorenzo, "men sandelig ikke nogen stor. Det er sandt nok, at jeg er meget hengiven til poesi og til at læse gode bøger, men derved fortjener jeg ingenlunde det navn, min fader har givet mig."

"Denne beskedenhed mishager mig slet ikke," sagde Don Quijote, "for der gives ingen digtere, som ikke er hovmodige og anser sig for at være de største i verden."

"Der findes ingen regel uden undtagelse," sagde Don Lorenzo, "og der gives sikkert mangen, der er digter og ikke anser sig for at være det."

"Meget få," svarede Don Quijote, "men sig mig dog, hvad har De for tiden under arbejde? Deres hr. fader har sagt mig, at De skriver nogle vers, der gør Dem urolig og tankefuld. Er det en glose, så forstår jeg mig selv lidt på gloser, og det ville glæde mig at høre Deres vers. Skulle det være en opgave til en poetisk væddekamp, så bør De stræbe efter at opnå den anden pris, for den første tilkendes altid enten for gunst eller til personer af høj rang. Den anden derimod opnår den virkelig fortjenstfulde, og således bliver den tredje egentlig den anden. Efter den regning er den første pris i virkeligheden den tredje, ganske som det er tilfældet på universiteterne, når de tildeler en graden som licentiat. Men trods alt dette gælder det dog for noget særlig fornemt at have vundet den første."

"Hidtil," sagde Don Lorenzo til sig selv, "har jeg ingen grund til at anse ham for gal, men lad os gå videre."

Hvorpå han sagde til Don Quijote:

"Jeg har det indtryk, at Deres Velbyrdighed har besøgt højskolen; i hvilke videnskaber har De hørt forelæsninger?"

"I det vandrende ridderskabs," svarede Don Quijote, "der er lige så betydelig som poesiens og endda står et par fingersbredder over den."

"Jeg ved ikke, hvad det er for en videnskab," sagde Don Lorenzo, "jeg har hidtil ikke hørt det mindste om den."

"Det er en videnskab," sagde Don Quijote, "som indbefatter alle de andre, eller dog de fleste andre videnskaber i sig. For den, som udøver den, må være retskyndig og kende den uddelende og håndhævende retfærdigheds love for at kunne give enhver, hvad hans er, og hvad der tilkommer ham. Han må være teolog for klart og tydeligt at kunne gøre rede for den kristelige tro, han bekender sig til, hvor og når det end kræves af ham. Han må være læge, fortrinsvis kendt med urterne, for midt i udørkener og på ubeboede steder at kunne kende de urter, der besidder kraft til at læge sårene, for den vandrende ridder skal ikke ved enhver lejlighed søge efter en, der kan helbrede ham. Han må være astrolog for af stjernerne at kunne slutte sig til, hvor mange timer der er gået af natten, og i hvilken egn, under hvilket himmelstrøg han befinder sig. Han må forstå matematik, for nødvendigheden af denne viden vil vise sig for hvert skridt. Vi vil nu forbigå, at han må være prydet med alle de tre teologale dyder og alle de fire kardinaldyder, og stige ned til mindre betydende ting; jeg siger altså: at han må kunne svømme, som det fortælles, at Cola eller Nicolao Pesce kunne det; han må kunne beslå sin hest, flikke sin sadel og tømme og for atter at vende tilbage til det foregående: han må være Gud og sin herskerinde tro, ren i tanker, ærbar i tale, altid hjælpsom i sine gerninger, kæk i bedrifter, tålmodig i møje og besvær, barmhjertig mod de trængende, med et ord, en

forkæmper for ret og sandhed, selv om han ved at forsvare dem skulle sætte livet til. Alle disse større og ringere egenskaber til sammen udgør den ægte vandrende ridder, og deraf kan De, hr. Don Lorenzo, selv slutte, om det er nogen foragtelig videnskab, en ridder lærer, når han gør den til sit studium og sit kald, og om den tør sidestille sig med de høj fornemste videnskaber, som læres på de høje skoler."

"Hvis det forholder sig således," sagde Don Lorenzo, "må jeg tilstå, at den overgår alle andre."

"Hvad skal det sige: *Hvis* det forholder sig således?" tog Don Quijote til orde.

"Jeg vil dermed sige," sagde Don Lorenzo, "at jeg tvivler om, at der har været eller er vandrende riddere, der er smykket med så mange dyder."

"Jeg har tit og mange gange sagt, hvad jeg nu vil gentage," sagde Don Quijote, "at de fleste mennesker her på jorden er af den mening, at der ikke har eksisteret vandrende riddere. Og da det forekommer mig, at hvis ikke Himlen selv overbeviser dem om den sandhed, at de har eksisteret og stadig er til, så vil enhver anstrengelse for at overtyde dem om det være forgæves, således som erfaringen ofte har vist mig det; derfor vil jeg ikke for øjeblikket søge at drage Deres Velbyrdighed ud af denne vildfarelse, som De har til fælles med så mange andre. Alt, hvad jeg kan gøre, er at bede Himlen om at befri Dem for den og lade Dem indse, hvor gavnlige og nødvendige de vandrende riddere har været i de forbigangne århundreder, og hvor nyttige de ville være i dette, hvis de endnu fandtes. Men i vore dage triumferer på grund af menneskenes synder ladhed, ørkesløshed, vellyst og overdådighed."

"Endelig løb forstanden løbsk for vor gæst," sagde Don Lorenzo nu ved sig selv, "men ikke desto mindre er han en ædel nar, og jeg måtte være en svaghjernet tåbe, om jeg ikke kunne indse det."

Dermed sluttede deres samtale, da de blev kaldt ind for at spise. Don Diego spurgte sin søn, om han var kommet til klarhed over deres gæsts sjælelige tilstand, og Don Lorenzo svarede:

"Hele verdens læger og fortræffelige skrivere vil ikke kunne bringe hans dårskabs forvirrede manuskript i orden: Han er en nar spækket med forstand og har sine lyse øjeblikke."

Derpå satte de sig til bords, og måltidet var et sådant, som Don Diego undervejs havde sagt, at han plejede at sætte for sine gæster: anstændigt, rigeligt og velsmagende. Men det, der behagede Don Quijote aller mest, var den forunderlige stilhed, der herskede i hele huset, så at det mindede om et karteuserkloster.

Efter at der var taget af bordet, og de havde takket Gud og fået vand til håndvask, bad Don Quijote indstændigt Don Lorenzo om at lade ham høre de vers, han havde forfattet til den poetiske væddekamp. Han svarede:

"For ikke at ligne de poeter, der nægter at fremsige et eneste vers, så snart man beder dem om det, men overøser folk med dem, når ingen forlanger det, vil jeg læse min glose for Dem, skønt jeg ikke venter at få nogen præmie for den, men kun har digtet den for at øve mit talent."

"En ven af mig, der besad megen indsigt," sagde Don Quijote, "fremkom en gang med den tanke, at man aldrig burde gøre sig ulejlighed med at glossere vers, og anførte den grund, at glosen

aldrig ville kunne nå op på højde med temaet og for det meste ikke svarede til hensigten og meningen med det, der skulle glosseres. Ganske særligt fordi lovene for glosen er så overmåde strenge, idet de hverken tillader spørgesætninger eller noget "sagde han" eller "mener jeg", og forbyder at gøre udsagnsord til navneord eller forandre meningen, foruden mange andre bånd og indskrænkninger, der sætter grænser for den, der vil skrive en glose, hvilket ikke kan være Deres Velbyrdighed ukendt."

"Sandelig, hr. Don Quijote," sagde Don Lorenzo, "jeg står stadig og håber på, at det skal lykkes mig at fange Deres Velbyrdighed i en latinsk "brøler", som man siger i skolerne, men det vil ikke lykkes mig, for De snor Dem bort mellem hænderne på mig som en ål."

"Jeg forstår ikke," svarede Don Quijote, "hvad De siger, og heller ikke, hvad De mener med, at jeg snor mig."

"Det skal jeg nok forklare," sagde Don Lorenzo, "men vil Deres Velbyrdighed nu ikke skænke mine glosserede vers så vel som glosen Deres opmærksomhed. De lyder således:

Thema.

Blev mit var til er gjort om,
var min lykke nu mig nær.
Adlød tiden mit begær,
straks min fremtids dage kom.

Glose.

Ligesom alt jordisk ender,
svandt, hvad lykken blid mig gav,
ak, forlængst med åbne hænder,
og med gunst, høj eller lav,
ej på ny den atter vender.
Lykke, sekler gik og kom,
stadig var min livsvej tom.
Se mig knæle til din ære!
Lykke var det først at *være*,
blev mit var til *er* gjort om.

Kampens fryd vil ej jeg smage,
laurbær ej om håret vinde,
stolt berømtheds klædning vrage,
kun den livets lyst genfinde,
som, erindret, blev min plage.
Bragte skæbnen blot et skær
af dens glædeslys mig her,
snart jeg ej til kvaler kendte.
Hvis hin tid tilbage vendte,
var min lykke nu mig nær.

Dog, umulighed jeg kræver:
Svunden tid tilbagebragt.
Gribe den, når bort den svæver!
Hvor er vel en jordisk magt,
som til jærtegn så sig hæver?
Tiden flyr; ej fjernt, ej nær
standses kan dens rappe færd.
Altid blev det håb besveget:
Nyt var sket og nuet veget,
adlød tiden mit begær!

Tvivl på hver af livets dage,
snart at frygte, snart at håbe.
Det er stadig død at smage!
Sug da brat dens beske dråbe,
bedre rask sin afsked tage!
Men – var livets ager tom,
ændred angsten dog min dom:
Død var held ej; frygten kræved
livet fortsat. Nu jeg bæved:
straks min fremtids dage kom.

Da Don Lorenzo havde foredraget sin glose, rejste Don Quijote sig op, greb ivrigt hans højre hånd og sagde med hævet røst, så at det næsten lød som et skrig:

"Ved den høje himmel, ved den højeste af himlene, De er den ypperste digter på jorden, ædle unge mand, og fortjener at krones med laurbær,

Ej fra Cypern og Gaeta,
som forkyndt af en poeta

– hvem Gud forlade hans synder! – men af Athens akademier, hvis de endnu havde bestået, og af dem, der består i vore dage, akademierne i Paris, Bologna og Salamanca. Gid Phoebi pile må ramme dommerne, hvis de frakender Dem den første præmie, og gid muserne aldrig må betræde deres dørtærskler. Vil De ikke have den godhed, min herre, at forelæse noget mere, hvis De har flere vers i længere versemål, for jeg vil undersøge Deres beundringsværdige geni i dets hele udstrækning."

Er det nu ikke allerkæreste, at Don Lorenzo følte sig overmåde glad over Don Quijotes ros, skønt han anså ham for en nar? O smiger, hvor vidt strækker sig ikke din magt, hvor vidt breder sig ikke dit søde herredømmes område! Sandheden af disse ord viste Don Lorenzo ved straks at give efter for Don Quijotes bøn og ønske og forelæse denne sonet over fabelen eller historien om Pyramus og Thisbe:

Sonet.

Sin væg den prude ungmø gennembryder,
der Pyramus gav dybe hjertesår;
fra Cypern Amor iler til og står
forundret og den smalle sprække nyder.

Her taler tavshed, for hver tone flyder
i luften ud, før den igennem når;
kun længsel ad så snæver snævring går:
Hver hindring Amors magt til side skyder.

De kunne sig mod længsels glød ej væbne.
Snart hendes død så kort en lykke stækked,
thi guden førte dem på grusom vis.
I én og samme stund – en sælsom skæbne!
dem dræbte, skjulte og til liv opvækked
ét sværd, én grav, ét eftermæles pris.

"Himlen være lovet!" sagde Don Quijote, da han havde hørt Don Lorenzos sonet, "at jeg iblandt de utallige ubetydelige digtere, der gives, dog har fundet en så fuldkommen digter, som De er, Deres Velbyrdighed, for det har den fine kunst, der er anvendt på udarbejdelsen af Deres sonet, overbevist mig om."

I fire dage opholdt Don Quijote sig i Don Diegos hus, hvor han blev meget vel beværtet. Da de var forløbet, bad han om tilladelse til at drage videre, idet han erklærede, at hvor megen tak han end var ham skyldig for den godhed og gæstfrihed, han havde nydt i hans hus, så sømmede det sig dog ikke for vandrende riddere at anvende mange timer til lediggang og vellevned, og han ville derfor nu afsted for at opfylde sit kald ved at søge eventyr, som det vrimlede af i denne landsdel, efter hvad der var kommet ham for øre. Dermed håbede han at tilbringe tiden, indtil den dag kom, der var bestemt til ridderspillet i Zaragoza, hvortil han agtede at begive sig lige herfra. Først måtte han dog stige ned i Montesinos' hule, som man her på egnen fortalte så mange forunderlige ting om, og samtidig ville han udforske oprindelsen og de egentlige kilder til de syv søer, som almindeligt kaldes Ruidera-søerne, og lære dem at kende. Don Diego og hans søn berømmede hans ærefulde beslutning og bad ham betragte deres hus og formue

ganske som sit eget og medtage alt, hvad han havde lyst til; de ville med største beredvillighed stå til hans tjeneste, som de jo var forpligtede til af såvel hans personlige fortjenester som hans ærefulde kald.

Endelig kom afskedens dag, lige så glædelig for Don Quijote som sørgelig for Sancho, der befandt sig meget vel ved overfloden i Don Diegos hus og i sit indre nærede den største modvilje imod at vende tilbage til den sult, der går i svang i skovene og ødemarkerne, og til sin slet forsynede tværsæks magre forråd. Imidlertid proppede og fyldte han den med alt, hvad der syntes ham fornødent. Da de bød hinanden farvel, sagde Don Quijote til Don Lorenzo:

"Jeg ved ikke, om jeg måske allerede har sagt det til Deres Velbyrdighed, og har jeg sagt det, så gentager jeg det nu: Hvis De vil spare Dem vejens møje og besvær for at nå til berømmelsens tempel på dets utilnærmelige tinde, behøver De kun at forlade digtekunstens temmelig trange sti og slå ind på den allertrangeste, nemlig det vandrende ridderskabs, der sikkert i en håndevending vil kunne føre Dem til kejserværdigheden."

Med disse udtalelser afsluttede Don Quijote akterne i sin galskabs proces, og endnu mere ved de ord, han tilføjede:

"Gud skal vide, at jeg såre gerne ville tage hr. Don Lorenzo med mig for at vise ham, hvorledes man skal skåne dem, der underkaster sig, og styrte de hovmodige og træde dem under fode – en handlemåde, der er en medfødt dyd ved det kald, jeg følger. Men da De på grund af Deres ungdom ikke nærer noget ønske om dette, og Deres fortjenstfulde åndelige bestræbelser ikke tillader Dem det, vil jeg lade mig nøje med at lægge Dem

på sinde, at De, som jo er digter, kan blive en fremragende digter, hvis De mere vil lade Dem lede af fremmedes skøn end af Deres eget. For der gives ingen forældre, der synes, at deres egne børn er hæslige, og når det gælder åndsfostre, er denne forblindelse endnu langt hyppigere."

Både fader og søn faldt på ny i forundring over den sælsomme blanding af fornuft og dårskab i Don Quijotes udtalelser, såvel som over den hårdnakkethed og udholdenhed, hvormed han mere og mere hengav sig til sin søgen efter eventyr, som altid endte ulykkeligt, og som han anså for det egentlige mål for hele sin stræben. De gentog på ny deres høfligheder, tilbud og forsikringer, og med slotsfruens venlige tilladelse red Don Quijote og Sancho på Rosinante og Rucio bort fra denne borg.

19

Hvori eventyret med den forelskede hyrde fortælles, og desuden mange andre virkelig fornøjelige tildragelser.

Don Quijote var endnu ikke kommet ret langt bort fra Don Diegos landsby, da han mødte to unge mænd, der så ud som gejstlige eller studenter, og i følge med dem to bønder; alle fire red på dyr af æselfamilien. Den ene af studenterne førte noget med sig, der var indhyllet i et stykke grønt drejl som i en vadsæk og kunne se ud til at være rent lintøj og to par tykke uldstrømper; den anden havde ikke andet med end to rapirer med knapper på. Bønderne medførte andre ting, som viste, at æselrytterne måtte være kommet fra en større by, hvor de havde købt disse ting, som de nu bragte hjem til deres landsby. Det gik både studenterne og bønderne, som det gik alle dem, der så Don Quijote for første gang: De blev højligt forundrede og var ved at dø af længsel efter at få at vide, hvad det var for et menneske, der var så ulig alle andre. Don Quijote hilste på dem, og da han havde hørt, hvad vej de skulle, nemlig den samme som han selv, tilbød han at ledsage dem og bad dem ride lidt sagtere, da deres hunæsler travede raskere end hans hest. Og for at vise sig høflig fortalte han dem kortelig, hvem han var, og hvad der var hans stand og embede, nemlig at han var en vandrende ridder, der drog rundt i alle verdens lande og søgte eventyr. Han sagde dem desuden, at hans navn var Don Quijote af Mancha, og at han førte tilnavnet Løveridderen. Hele denne tale var græsk og kaudervælsk for bønderne, men ikke for

studenterne, som straks forstod, at Don Quijote ikke var rigtig vel forvaret. Alligevel betragtede de ham med beundring og ærbødighed, og en af dem sagde til ham:

"Hr. ridder, hvis Deres Velbyrdighed ikke skal ad nogen bestemt vej, hvilket jo i reglen ikke er tilfældet med dem, som søger eventyr, vil Deres Velbyrdighed så ikke følge med os: De vil få en af de prægtigste og overdådigste bryllupsfester at se, som nogensinde har været holdt i hele La Mancha og i mange miles omkreds."

Don Quijote spurgte ham, om det var en eller anden prins, der fejrede sit bryllup, siden han berømmede det så stærkt.

"Nej, slet ikke," svarede studenten, "det er en bonde, der skal giftes med en bondepige, men han er den rigeste på hele egnen og hun den allersmukkeste, som et menneskeligt øje nogensinde har set. De anstalter, der gøres til festen, er ganske usædvanlige og af en helt ny art, for den skal fejres ude på en eng i nærheden af den landsby, hvor bruden er fra. Hun bliver som en særlig udmærkelse kaldt den skønne Quiteria, og han den rige Camacho. Hun er atten år gammel, og han toogtyve. De passer godt til hinanden, selv om også visse kløgtige hoveder, der har lært al verdens slægtsregistre udenad, vil påstå, at den skønne Quiterias familie er fornemmere end Camachos. Men sådant regnes ikke mere så nøje, fordi rigdom formår at hele mange brud. Vist er det, at den omtalte Camacho er alt andet end påholdende, og han har fået det indfald at lade hele engen omgive og overtrække med grene foroven, så at det vil falde solen svært at trænge igennem og kaste et blik på det græs, hvormed jorden er bevokset. Han har også foranstaltet kunstdanse, såvel sværd- som bjældedanse,

for der findes i hans landsby mange, der fortræffeligt forstår at svinge og ryste bjælderne og lade dem klinge. For nu slet ikke at tale om, at der skal danses tøffeldans; det er et rent Guds under, så mange dansere han har lejet til den. Men ingen af alle de ting, jeg har nævnt, og så mange andre, som jeg ikke har anført, vil gøre dette bryllup så mærkværdigt som det, den forbitrede Basilio sandsynligvis vil gøre. Denne Basilio er en bondesøn fra den samme landsby, hvor Quiteria har sit hjem. Hans hus lå lige op til Quiterias forældres, og heraf tog Amor anledning til på ny at vise verden Pyramus' og Thisbes nu glemte kærlighedshistorie, for Basilio havde allerede i sin spæde alder forelsket sig i Quiteria, og hun besvarede hans tilbøjelighed med tusinde uskyldige gunstbevisninger, så at denne kærlighed mellem de to børn, Basilio og Quiteria, tjente til underholdning for hele landsbyen. De voksede imidlertid op, og nu traf Quiterias fader den bestemmelse, at Basilio ikke længere som sædvanlig måtte komme og gå i hans hus, og for at undgå den ubehagelighed stadig at skulle gå i frygt for sin datter og vogte på hende, besluttede han at formæle hende med den rige Camacho, da han ikke anså det for rådeligt at give hende til Basilio, der ikke besad så mange af lykkens som af naturens gaver. Thi for at sige den rene sandhed: Basilio er den flinkeste unge mand, jeg kender; han er den, der kan kaste jernstangen længst, han er den kraftigste af bryderne og en ganske fortræffelig boldspiller; han løber som en gemse, springer bedre end en ged og spiller kegler, som om han kunne hekse med kuglerne. Han synger som en lærke og spiller guitar, som om instrumentet lærte at tale under hans hånd, og desforuden er han den dygtigste til at føre kården i en sværddans."

"Alene for denne evnes skyld," indskød Don Quijote her, "fortjente dette unge menneske ikke alene at ægte den skønne Quiteria, men endog dronning Ginevra, da hun var i live – til trods for Lanzelote og alle dem, der ville sætte sig imod det."

"Kom til min kone med den snak," sagde Sancho Panza, som hidtil ikke havde åbnet munden, men kun hørt til, "det tåler hun ikke. Hun vil have, at enhver skal ægte sin ligemand, og holder sig deri til ordsproget: Lige børn leger bedst. Jeg for min del så gerne, at den gode Basilio (for jeg begynder allerede at holde en klat af ham) giftede sig med jomfru Quiteria, og gid alle de må indgå til salighed og evig ro" (han mente det modsatte), "der hindrer dem i at komme sammen, som holder af hinanden!"

"Hvis alle de, der holder af hinanden, skulle ægte hinanden," sagde Don Quijote, "så måtte forældre frasige sig valget og myndigheden til at gifte deres børn, med hvem de vil, og når de vil. Og hvis døtrene selv skulle vælge deres mænd, så fandtes der mange, der ville vælge deres faders tjener, og mange andre, som ville tage den første den bedste, de havde set gå forbi på gaden i en efter deres mening prægtig og fornem dragt, selv om han så kun var en fordærvet sviregast. For kærlighed og lidenskab forblinder let den sunde dømmekraft, der er så nødvendig ved valget af et livskald. Ganske særligt er ægtestanden udsat for faren ved et fejlgreb, for der kræves stor forsigtighed og Himlens særlige bistand for her at træffe det rette. Lad os sige, at man vil foretage en rejse; hvis man så er forstandig, søger man sig, før man begiver sig på vej, en pålidelig og behagelig ledsager. Hvorfor skal da den, hvis rejse skal vare hele livet igennem lige til dødens holdested, ikke gøre

det samme, så meget mere som hans ledsager skal følge ham til sengs og til bords og overalt, således som konen følger sin mand? En hustrus selskab er ikke nogen vare, som man senere kan skille sig ved eller bytte bort. Det er en uadskillelig bestanddel af ens liv, der varer lige så længe som det. Det er en snare; har man først engang fået den om halsen, forvandler den sig til en gordisk knude, som intet uden dødens hvasse le kan løse. Der ville endnu være meget at sige om dette emne, men jeg vil afholde mig fra det, da jeg ønsker at erfare, hvorvidt hr. licentiaten endnu har noget at sige os angående Basilios historie."

Hertil svarede studenten eller baccalaureus'en eller licentiaten, som Don Quijote kaldte ham:

"Jeg har ikke andet at tilføje, end at fra det øjeblik, da Basilio fik at høre, at den skønne Quiteria skulle giftes med den rige Camacho, har ingen set ham le eller hørt ham tale et fornuftigt ord; han går altid tankefuld og tungsindig om, ser hen for sig og taler med sig selv, hvorved han klart og utvetydigt viser, at der er gået bræk på hans forstand. Han nyder kun lidt og sover kun lidt; hvad han fortærer, er træfrugt, og når han sover, ligger han i åben mark på den hårde jord som et umælende dyr. Undertiden ser han længe op mod himlen, til andre tider fæster han øjnene ubevægeligt mod jorden, så fordybet i sig selv, at han ganske er at se til som en påklædt billedstøtte, hvis klæder bevæges af luften. Kort sagt, han viser så tydeligt den lidenskab, der fuldstændig behersker hans hjerte, at alle vi, der kender ham, frygter for, at det ja, den skønne Quiteria i morgen vil udtale, skal blive hans dødsdom."

"Gud vil vende det til noget bedre," sagde Sancho, "Gud, der sender såret og smerten, sender også lægemidlet. Ingen ved, hvad der kan følge på; fra i dag til i morgen er der mange timer, og på én, ja, på et øjeblik, kan et hus styrte sammen. Jeg har set det regne og solen skinne, alt sammen på én gang. Man siger: i dag rød, i morgen død; og gives der mon noget menneske, der kan rose sig af at have slået søm i lykkens hjul til at holde sig fast ved? Nej, tilforladelig ikke. Og imellem en kvindes ja og nej vil jeg ikke påtage mig at stikke en nålespids, for der ville ikke være plads til den. Giv mig blot sikkerhed for, at Quiteria elsker Basilio af hele sit hjerte og sin hu, så vil jeg spå ham en hel sækfuld lykke, for efter hvad jeg har hørt sige, ser kærligheden igennem et par briller, der gør kobber til guld, fattigdom til rigdom og dryp fra rindende øjne til rene perler."

"Hvor har al den snak hjemme, Sancho?" sagde Don Quijote, "det er da rent forbandet med dig: Når du begynder at hobe ordsprog og fortællinger oven på hinanden, kan ingen have tålmodighed til at høre dig til ende; det skulle da være forræderen Judas, og gid han må føre dig ned i Helvede! Sig mig en gang, dit dummerhoved, hvad ved du om sømmet eller hjulet eller nogen verdens ting?"

"Oh," svarede Sancho, "når man ikke forstår mig, er det jo ikke så underligt, at man anser mine mundheld for urimeligheder. Men det kan være det samme; jeg forstår mig selv og ved, at jeg ikke har sagt så mange tåbeligheder i det, jeg har talt, men at De, Deres Velbyrdighed, stadig spiller statsfisker overfor min tale såvel som mine gerninger."

"Du skal sige *statsfiskal*," indskød Don Quijote, "og ikke fisker, din sprogfordærver, hvem Gud fordærve!"

"Bliv dog ikke straks så gnaven på mig," svarede Sancho, "De ved jo meget godt, at jeg ikke er opdraget i residensen eller har studeret i Salamanca, så at jeg kan vide, om jeg lægger et bogstav til eller trækker et bogstav fra i et ord. Og så sandt Gud hjælpe mig, man bør ikke forlange af en bonde fra Sayago, at han skal tale som en borger fra Toledo, og dog kan der selv i Toledo findes folk, ved hvis sirlige talemåde der ikke er alt for megen stads."

"Det er sandt nok," indskød licentiaten, "for den, der er opvokset i garverierne eller på Zocodover, kan ikke tale så godt for sig som den, der hele dagen plejer at spadsere i domkirkens korsgang, og dog er de alle toledanere. Det rene sprog, det rigtige, fine og klare udtryk, finder man kun hos dannede mennesker fra hoffet, selv om de er fødte i Majalahonda. Jeg siger dannede, for der findes mange, der ikke er det, og dannelsen ledsaget af sprogbrugen er det korrekte sprogs grammatik. Jeg, mine herrer, har for mine synders skyld studeret kirkeret i Salamanca og gør mig til af at kunne fremføre mine tanker med klare, glatte og fyndige ord."

"Hvis De ikke havde gjort Dem mere til af at føre de to rapirer vel, som De har under armen," sagde den anden student, "end af Deres sprog, så havde De måske ved licentiatprøven fået den første plads i stedet for den sidste."

"Min gode baccalaureus," svarede licentiaten, "jeg advarer Dem om, at det er en ganske falsk anskuelse, at behændighed i kårdens brug skulle være unyttig."

"For mig er det ikke nogen anskuelse, men en fastslået sandhed," sagde Corchuelo, "og hvis De ønsker, at jeg skal give Dem erfaring for det, så har De jo to rapirer med Dem; vi har

her en bekvem lejlighed, jeg besidder en fast hånd og gode kræfter, som støttet af mit mod, der ikke er ringe, skal få Dem til at bekende, at jeg ikke gør mig skyldig i nogen vildfarelse. Stig ned, gør Deres udfald og alle Deres bevægelser i kreds og i vinkler, benyt hele Deres kunst, og jeg skal få det til at flimre for Deres øjne, så De hverken ved ud eller ind. Jeg skal lære Dem det på min nye bondemaner, og når jeg anvender den, håber jeg til Gud, at den mand ikke er født endnu, der kan tvinge mig til at vende ryg, og at der ikke findes nogen på jorden, som kan få mig til at vige."

"Om De vil vende ryggen til eller ej, lader jeg stå hen," svarede fægtekunstneren, "men det kunne nemt ske, at man straks måtte grave Deres grav på det selv samme sted, hvor De først tog stilling – jeg mener, at De kom til at ligge død på stedet, fordi De foragter fægtekunsten."

"Det vil vi få at se," svarede Corchuelo, sprang meget hurtigt ned af æslet og rev heftigt en af de rapirer til sig, som licentiaten førte med sig.

"Nej, således må det ikke gå til," råbte i dette øjeblik Don Quijote; "jeg vil være voldgiftsmand i denne kamp og dommer i en trætte, som allerede ofte er forblevet uafgjort."

Derpå steg han ned af Rosinante, og støttende sig til sin lanse stillede han sig midt på vejen, medens licentiaten allerede med utvungen holdning og fægteskridt faldt ud imod Corchuelo, der på sin side med gnistrende øjne (som man plejer at sige) styrtede sig over sin modstander. De to bønder, som fulgte med dem, overværede som tilskuere og uden at stige ned fra deres æsler dette farlige skuespil. De hug og stik, kvarter, tertser og primer med begge hænder højt oppe fra, som Corchuelo

langede ud, var utallige, tættere end en regnskylle og mere klirrende end en haglbyge. Hans angreb var som en tirret løves, men med ét fik han et stød af licentiatens rapirknap lige på munden; det standsede ham i hans raseri og tvang ham til at kysse knappen, som om det havde været en relikvie, omend ikke med så megen andagt, som man skylder og plejer at vise relikvier. Kort sagt, licentiaten talte med rapirstød alle knapperne i den kappe, Corchuelo havde på, rev hans skøder i lange strimler, der lignede polyparme, slog to gange hatten af hans hoved og trængte så hårdt ind på ham, at han fuld af ærgrelse, vrede og raseri greb rapiren ved spidsen og slyngede den ud i luften med så stor kraft, at en af de to tilskuere, der var sogneskriver i sin landsby, senere udstedte et vidnesbyrd om, at han havde måttet løbe næsten tre fjerdingvej for at hente den tilbage, for så langt havde Corchuelo slynget den fra sig. Dette vidnesbyrd tjener og har tjent til bevis på den ubestridelige sandhed, at styrken altid må vige for kunsten. Mødig og mat satte Corchuelo sig ned, og Sancho gik hen til ham og sagde:

"Hvis De vil følge mit råd, hr. baccalaureus, så må Deres Velbyrdighed mintro aldrig for fremtiden indlade sig på at udfordre nogen til fægtekamp, men hellere slå Dem på brydning eller stavkastning, for det har De kræfter til og den rette alder. Men om de folk, som man kalder fægtekunstnere, har jeg hørt sige, at de kan stikke deres kårdespids igennem et nåleøje."

"Jeg er vel tilfreds med at have fået mine øjne lukket op," sagde Corchuelo, "og med, at erfaringen har lært mig en sandhed, som jeg var så langt fra at indse."

Dermed rejste han sig op og omfavnede licentiaten, og deres venskab blev nu meget inderligere end før. De ville ikke vente på sogneskriveren, der var gået efter rapiren, fordi de mente, at han blev for længe borte, men besluttede at gå videre for i god tid at komme til Quiterias landsby, hvor de alle havde hjemme. Undervejs holdt licentiaten en tale over fægtekunstens fortræffelighed, så fuld af indlysende begrundelser, af matematiske figurer og beviser, at de alle blev overbevist om denne kunsts ypperlighed og Corchuelo ganske helbredet for sit egensind.

Det var nu blevet nat, men inden de nåede landsbyen, forekom det dem alle, som om der udenfor den bredte sig en himmel fuld af utallige funklende stjerner. De hørte ligeledes en forvirret, men behagelig lyd af forskellige tonende instrumenter, såsom fløjter, tamburiner, guitarer, skalmejer, hånd- og bjældetrommer, og da de kom nærmere, så de tæt foran indkørslen til landsbyen en stor løvhytte, der var helt behængt med brændende lamper, som vinden ikke kunne puste ud, da den blæste så sagte, at den ikke engang formåede at bevæge træernes blade. Her ved brylluppet var musikanterne de lystige personer; de havde delt sig i forskelligartede grupper og drog rundt på festpladsen, nogle syngende, andre dansende, mens atter andre spillede på de nævnte mangfoldige instrumenter. Med ét ord, det syntes ganske, som om kun glæden sprang om og fornøjelsen hoppede rundt på hele denne egn. En stor del andre folk var i færd med at rejse forhøjninger, hvorfra man den næste dag bekvemt kunne se på de tableauer og danse, der skulle opføres på denne plads, som var bestemt til afholdelsen af Camachos bryllupsfest og Basilios jordefærd.

Don Quijote ville ikke drage ind i byen, selv om både bønderne og baccalaureus'en bad ham om det. Han anførte til sin undskyldning, hvad der efter hans mening var mere end tilstrækkeligt, nemlig at det var skik blandt de vandrende riddere hellere at sove i mark og skov end på beboede steder, om det så var under et forgyldt tag. Og dermed trak han sig et lille stykke bort fra vejen, meget imod Sanchos vilje, som endnu bar den gode indkvartering, han havde kunnet glæde sig ved i Don Diegos slot eller hus i frisk minde.

20

Hvori der fortælles om den rige Camachos bryllup, samt om det, der skete med den fattige Basilio.

Næppe havde den sølvhvide Aurora tilladt den lysende Phoebus at tørre de fugtige perler af hendes gyldne hår med sine brændende strålers glød, før Don Quijote rystede trægheden af sine lemmer, rejste sig og kaldte på sin våbendrager Sancho, der endnu lå og snorkede. Da Don Quijote så ham ligge således, talte han til ham, før han vækkede ham, og sagde:

"O du den mest lyksalige af alle dem, som lever på denne jord! For uden at nære misundelse eller selv blive misundt sover du rolig og tryg; du forfølges ikke af troldmænd, og troldkunster ængster dig ikke. Sov da blot, siger jeg endnu en gang, og vil sige det hundrede gange til, eftersom ingen skinsyge over din herskerinde holder dig vågen om natten, og din søvn ikke forjages af bekymring for, hvorledes du skal kunne betale forfalden gæld, eller hvad du skal gøre for den næste dag at skaffe dig selv og din lille vansmægtende familie brødet. Du pines ikke af ærgerrighed, og verdens forfængelige pragt rører dig ikke, for dine ønskers kreds strækker sig ikke videre end til omsorgen for dit æsel. Omsorgen for dig selv har du lagt på mine skuldre, en vægt og byrde, som naturens sædvane pålægger herren. Tjeneren sover, mens herren våger for at overlægge, hvordan han skal ernære ham, hjælpe ham frem og belønne ham. Ængstelsen over at se himlen blive hård som malm og ikke komme jorden til hjælp med den fornødne

væde tynger ikke tjeneren, men herren, der under misvækst og hungersnød må underholde den mand, der har tjent ham i frugtbarhedens og overflødighedens år."

På alt dette gav Sancho slet intet svar, for han sov og ville heller ikke være vågnet så hastigt, om ikke Don Quijote med sit lanseskaft havde bragt ham til bevidsthed. Langt om længe vågnede han dog, ganske døsig og lad; han drejede hovedet til alle sider og sagde:

"Fra løvhytten hist henne kommer der, hvis jeg ikke tager fejl, en damp og duft, der langt snarere hidrører fra stegte flæskesnitter end fra hø og timian. Ved et bryllup, der begynder med den slags dufte, må det, min sjæl og salighed, gå herligt og overflødigt til!"

"Hold inde, din slughals," sagde Don Quijote, "og kom! Vi vil hen og se på dette bryllup for at erfare, hvad den forsmåede Basilio vil foretage sig."

"Lad ham foretage sig, hvad han har lyst til," svarede Sancho, "hvis han ikke var fattig, kunne han nok have tænkt på at få Quiteria. Sådan leger vi ikke: Ikke en skilling i lommen, og alligevel vil han gøre et godt parti, endda ovenud godt! Sandelig, herre, jeg er af den mening, at den fattige bør tage til takke med, hvad han kan komme over, men ikke skal give sig af med at grave efter trøfler i havet. Jeg vil vædde mine ti fingre på, at Camacho kan begrave Basilio fuldstændig under lutter realer, og når det forholder sig således – hvad det jo sikkert gør – ville Quiteria da være godt tosset, om hun vragede alle de prægtige klæder og smykker, som Camacho sikkert allerede må have givet hende og endnu kan give hende, og i stedet valgte Basilios stavkast og fægtekunst. For et vellykket kast med

jernstangen og for en vidunderlig finte med rapiren får man ikke en pægl vin i værtshuset. Alle den slags kunster og evner er ganske brødløse, om det så er selve grev Dirlos, der besidder dem, men falder de i en mands lod, som har bravt med penge, gad jeg nok føre en tilværelse, der var så strålende, som disse evner da bliver. På en god grundvold kan man opføre en god bygning, og den bedste jord og byggegrund i verden er penge."

"For Guds skyld, Sancho," indskød derpå Don Quijote, "se dog at blive færdig med den snak! Jeg tror for vist og sandt, at hvis jeg lod dig blive ved, hver gang du begynder at kramme din visdom ud, så gav du dig hverken stunder til at spise eller sove, men brugte hele dit liv til at snakke."

"Hvis Deres Velbyrdighed havde en god hukommelse," sagde Sancho, "ville De erindre de forskellige artikler i vor overenskomst, før vi sidste gang drog hjemmefra. I en af dem stod der, at De skulle lade mig tale lige så meget, jeg ville, såfremt det ikke gik ud over næsten eller tilsidesatte den ærbødighed, jeg skylder Dem, og hidtil mener jeg ikke at have syndet mod denne artikel."

"Jeg erindrer ikke nogen sådan artikel, Sancho," svarede Don Quijote, "og selv om jeg gjorde det, vil jeg dog nu have, at du skal holde mund og følge med. For de instrumenter, vi hørte i aftes, begynder allerede at lade deres klang lyde i dalene, og formælingen vil sikkert snarere blive fejret i den kølige morgen end i eftermiddagens solhede."

Sancho gjorde, som hans herre befalede, og da han havde lagt sadlen på Rosinante og på sit æsel, satte de sig op og nærmede sig skridt for skridt til løvtaget. Det første, der viste sig for Sanchos blikke, var en hel okse, der hang på et spid, som bestod

af en hel elmestamme, og stegtes over et bål, dannet af et helt bjerg af brænde. De seks gryder, der stod rundt om ilden, var ikke af den sædvanlige form, gryder har, for det var seks halve stykfade, der hvert kunne rumme en hel slagterbod fuld af kød, opsluge hele får og skjule dem, så at man ikke kunne se dem udefra, ganske som det havde været duer. De flåede harer og plukkede høns, der hang rundt omkring i træerne for snart at skulle begraves i gryderne, var talløse. En uendelig mængde af alle slags fugle og vildt hang rundt omkring i træerne for at afkøles i luften. Sancho talte mere end tresindstyve vinsække, som hver holdt over to ankre, og alle, som det siden viste sig, fulde af de ædleste vine. Store masser af det hvideste brød lå opstablede i bunker, ganske som man i loen ser hveden ligge i høje bunker. Ostene, der var lagt i gitterform ovenpå hinanden som tagsten, dannede en mur, og i to kedler med olie, der var større end de i et farveri, kogtes der allehånde bagværk, som derpå velkogt blev øst op med to mægtige skovle og dyppet i en anden kedel med flydende honning, der stod ved siden af. Mere end et halvt hundrede kokke og kogekoner havde hænderne fulde; alle sammen var de renlige, rappe og glade. I tyrens rummelige bug var der indsyet tolv lækre smågrise, der tjente til at gøre den saftig og mere velsmagende. Alle slags krydderier syntes at være købt ikke i pundevis, men i hele lispund, og lå samtlige der for alles øjne i en stor kasse. Med ét ord, anretningen til brylluppet var ganske vist efter bønders skik, men alting var til stede i en sådan overflod, at man havde kunnet mætte en hel krigshær med det. Sancho så på alt dette, betragtede det alt sammen og fandt behag i det alt sammen. Først vaktes og fængsledes hans begær af gryderne; han ville

hellere end gerne have hentet sig en solid frokost der. Straks derefter rettedes hans tilbøjelighed mod vinsækkene og til sidst mod bagværket i panderne, hvis man da kan kalde sådanne prægtige kedler for pander. Og da han ikke længere kunne holde det ud og ikke formåede at handle anderledes, nærmede han sig til en af de travle kokke og bad ham med høflige og forsultne ord om tilladelse til at dyppe et stykke brød i en af gryderne. Hertil svarede kokken:

"Gode ven, takket være den rige Camacho er denne dag ikke nogen af dem, over hvilken hungeren fører herredømmet. Stig af, og se, om I kan finde Jer en slev, og fisk eder så en høne eller to op med den, og lad eder det smage."

"Jeg ser ingen slev," svarede Sancho.

"Vent lidt," sagde kokken, "gudbevares vel, hvor kan I dog være så prikken og rådvild!"

Med disse ord greb han en dyb pande, fo'r med den ned i et af de halve stykfade, trak tre høns og to gæs op i den og sagde til Sancho:

"Dér! Spis det, min ven, og fordriv den første sult med det, indtil det bliver spisetid."

"Jeg har ikke noget at komme det i," sagde Sancho.

"Ej, så løb med panden og det hele," sagde kokken, "Camachos rigdom og gæstfrihed tillader alt i den retning."

Medens dette tildrog sig med Sancho, var Don Quijote en opmærksom tilskuer og så, at der fra den ene side af den løvdækkede plads kom hen imod tolv bønder ridende ind på dejlige heste med rige og prægtige dækkener og seletøj og brystremmene stærkt besatte med bjælder. Iført deres højtidsklæder fo'r de alle tolv i ordnet skare rundt på pladsen i

fuld galop, og det ikke én, men adskillige gange, mens de jublede og skreg og istemte råbet "Længe leve Camacho og Quiteria, han så rig, som hun er dejlig, og hun den dejligste i verden!"

Da Don Quijote hørte det, sagde han til sig selv:

"Det er tydeligt at mærke, at disse folk ikke har set min Dulcinea af Toboso, for havde de det, ville de vel holde inde med deres lovtaler over denne Quiteria."

Straks derpå kom der fra forskellige sider af løvhytten mange og forskelligartede dansegrupper ind; der imellem en sværddans udført af fireogtyve unge knøse med et kækt og muntert udseende, alle sammen klædt i fint og skinnende hvidt linned og med dertil svarende hovedklæder, der var prydet med fine, mangefarvede silkebroderier. Anføreren for dem, en velskabt ung mand, blev af en af de beredne bønder spurgt, om nogen af de dansende var blevet såret.

"Nej, Gud ske tak, ingen er hidtil blevet såret. Vi er alle friske og raske."

Og straks begyndte han sammen med sine kammerater at dreje sig i figurdansens slyngninger med så mange vendinger og så megen behændighed, at Don Quijote, der dog var vant til synet af den slags danse, aldrig havde set nogen så henrivende som denne. Han fandt ligeledes behag i en anden gruppe dansere, der nu kom ind, og som bestod af unge smukke piger, hvoraf ingen, efter deres udseende at dømme, var under fjorten eller over atten år gammel. De var alle klædt i grønt stof fra Cuenca; deres hår, der hos nogle var flettet og hos andre hang løst, var så gyldenblondt, at det kunne måle sig med solgudens, og om det var der vundet kranse af jasminer, roser, amarant og

gedeblad. De blev anført af en ærværdig gammel mand og en aldrende matrone, der dog begge var langt mere livlige og lette på foden, end man kunne vente det af deres alder. En zamoransk sækkepibe spillede op for dem, deres ansigter og blikke var ærbare, deres fødder overordentlig smidige og lette, og således viste de sig som de bedste danserinder af verden. Efter denne gruppe kom der en figurdans af den art, man kalder: Talende danse. Den blev udført af otte nymfer, der var opstillet i to rækker; den ene førtes af guden Cupido, den anden af Rigdommen; den første af disse to var prydet med vinger, bue, kogger og pile, den anden klædt i guld og silke af rige og forskelligartede farver. De nymfer, der fulgte Amor, bar deres navne på ryggen, skrevet med store bogstaver på hvidt pergament: Den første hed Poesi, den anden Klogskab, den tredje Ædel Byrd, den fjerde Tapperhed. De, der fulgte Rigdommen, var betegnet på samme måde, den første hed Rundhåndethed, den anden Gave, den tredje Formue, den fjerde Fredelig Besiddelse. Foran dem alle kom der et slot af træ, der blev trukket af fire vildmænd, som helt var klædt i vedbend og grøn sejldug og så så naturlige ud, at de nær havde gjort Sancho bange. Foran på slottet og på alle dets sider stod der skrevet: Ærbar Årvågenheds borg. Fire dygtige tamburinslagere og fløjteblæsere spillede for nymferne. Cupido begyndte dansen, og efter at han havde danset to figurer, hævede han blikket, spændte buen, sigtede på en jomfru, der viste sig på borgens tinder, og tiltalte hende på følgende måde:

Jeg er Gud, i luftens sale
hersker jeg, i jordens riger,
hist i bølgedybets dale,
ja, hvor solens stråler viger,
over afgrunds jammertale:
aldrig ræd, for alting rå'r jeg,
hvad mig lyster, det formår jeg,
er end, hvad jeg vil, umuligt;
alt, hvad her på jord er muligt,
snart formener, snart tilstår jeg.

Da strofen var sunget til ende, skød Amor en pil af imod slottet og gik tilbage på sin plads. Derpå trådte rigdom frem og dansede ligeledes to figurer; tamburinerne tav, og den sagde:

Se, for mig selv Amor må
vige, skønt han skal mig lede;
Himlens værk kan aldrig nå
mig i glans og pragt her nede:
intet andet lokker så.
Jeg er Rigdom; for at eje
mig går verden onde veje.
Hvad var uden mig vel livet?
Trofast har dog *dig* jeg givet
signet bo til evigt eje.

Rigdom trak sig tilbage, og nu trådte Poesien frem. Da den ligesom de andre havde danset sine figurer, hæftede den øjnene på jomfruen i slottet og sagde:

Til din pris vil kunsten flette
alt, hvad den kan tænke, føle,
sammen her med rim så nette,
vilde, blide, hede, køle,
til sonetter, klingre, lette.
Når du ej for spotsk vil være
mod din bejler, skal man ære
snart din lod: ved mig den løftes,
om den misundt end skal drøftes,
helt op over månens sfære.

Poesien forsvandt, og fra rigdommens gruppe trådte gavmildhed frem, dansede sine figurer og sagde:

Give mildt er gavmildhed,
når, hvad skænkes, er så langt fra
ødslen, som det er fra led
karrighed, hvis skærv så trangt fra
kolde hjerter pibler ned.
Dog, dit værd jeg kun beskriver,
når mod *dig* jeg ødsel bliver.
Er det last, må slig en lyde
på et kærligt sind dog tyde:
alle ved, at godhed giver.

Således trådte alle personerne i begge de to grupper frem, og trak sig atter tilbage. Hver af dem dansede sine figurer og fremsagde sine vers, hvoraf nogle var fulde af originale vendinger, andre pudsige, men Don Quijote bevarede kun de her meddelte i sin hukommelse, der var udmærket god. Nu blandede alle de dansende sig mellem hinanden, forenede sig

og skiltes på ny med henrivende ynde og ædel munterhed, og så ofte Cupido kom forbi slottet, skød han pile op imod det, mens Rigdommen kastede forgyldte sparebøsser imod det. Endelig, da de havde danset i længere tid, trak Rigdommen en mægtig pengepung frem, skåret af skindet af en stor, romersk kat og åbenbart fuld af penge; han slyngede den imod slottet, og ved det heftige kast gik væggenes brædder ud af deres fuger, faldt til jorden og lod jomfruen stå uden skjul og forsvar. Rigdommen og hele hans skare omringede hende hastigt, de kastede en lang, gylden kæde om hendes hals, og det så ud, som de ville gribe, overvælde og fængsle hende. Da Amor og hans hjælpere så det, ilede de hende til undsætning og søgte at rive hende løs igen. Alle enkelthederne i hele dette divertissement var ledsagede af slag fra tamburinerne og af de tilsvarende bevægelser og danse. Vildmændene stiftede fred mellem de to partier og slog hurtigt bræddevæggene sammen igen. Jomfruen lukkede sig på ny inde i borgen. Dermed endte dansen, og alle tilskuerne udtrykte stor fornøjelse over den.

Don Quijote spurgte en af nymferne, hvem der havde givet udkast til denne ballet og ordnet dansene. Hun svarede, at det var en mand, der havde et gejstligt benefice her i landsbyen og blev anset for en stor mester i sådanne ting.

"Jeg vil vædde på," sagde Don Quijote, "at indehaveren af denne benefice, eller denne baccalaureus, er bedre ven med Camacho end med Basilio og forstår sig bedre på satire end på at læse messe. Han har her i balletten meget net fået Basilios åndsevner anbragt i forhold til Camachos rigdom."

Sancho Panza, som havde hørt på alt dette, sagde:

"Dens brød jeg spiser,
hans gunst jeg priser.
Camacho er min mand."

"Når alt kommer til alt," sagde Don Quijote, "ser man nok, at du er en bonde, Sancho, og hører til de folk, der siger: Den, Gud giver lykke, ham giver jeg ret."

"Jeg ved ikke, til hvad slags folk jeg hører," svarede Sancho, "men det ved jeg, at jeg aldrig i Basilios gryder vil kunne hente mig så fede stykker, som jeg har fisket i Camachos."

Og hermed fremviste han panden, der var helt fuld af gæs og høns, greb en høne og begyndte med skælmske bevægelser og stor appetit at spise, idet han sagde:

"Uhm, det smager! Og så kan det være lige meget med alle Basilios talenter; for så meget man har, så meget bliver man regnet for, og enhver er så meget værd, som han ejer. Min bedstemoder sagde altid, at der kun gives to familier her i verden: *Jeg har* og *Jeg får*, og hun for sin part holdt alle tider med *Jeg har*. Nu til dags, ærede hr. Don Quijote, spørger man: Hvem har grunker? og ikke: Hvem har evner? Besiddelse gælder mere end vid, og et æsel dækket med guld tager sig bedre ud end en hest med æselsadel. Derfor siger jeg endnu en gang: Camacho er min mand. For af hans gryder kan man skumme en overflod af gæs og høns, harer og kaniner, men af Basilios gryder får man højst, og måske også nederst, det bare vandsuppe."

"Er du snart færdig med din prædiken, Sancho?" sagde Don Quijote.

"Det er nok bedst, at jeg bliver færdig," svarede Sancho, "for jeg kan se, at den ærgrer Deres Velbyrdighed. Men hvis det ikke var sådan, kunne jeg blive ved i tre stive dage endnu."

"Gud give, jeg måtte se dig stum, før jeg dør," sagde Don Quijote.

"Med det liv, vi fører," genmælede Sancho, "kommer jeg til at æde støv, længe inden Deres Velbyrdighed dør, og så bliver jeg sandsynligvis så tavs, at jeg ikke åbner munden igen førend ved verdens ende, eller i det mindste ikke før dommedag."

"Å, Sancho," sagde Don Quijote, "selv om det skete, så kunne din tavshed dog aldrig veje op imod, hvad du har snakket, snakker og vil snakke resten af dit liv; så meget mere som det jo kun er naturens orden, at min dødsdag vil komme før din. Derfor tror jeg også, at det aldrig vil falde i min lod at se dig stum, ikke engang mens du drikker og sover, hvilket vel nok må kaldes for et højdepunkt."

"Man kan min tro ikke stole på benraden, herre," svarede Sancho, "jeg mener: på døden. Den sluger lige så vel lammet som bukken, og jeg har hørt vores præst sige, at den med samme fod banker på kongernes tårne som på de fattiges lave hytter. Denne store herre besidder mere magt end kræsenhed; intet vrager han, alt æder han op, med alt tager han til takke, og alle slags folk, af enhver alder, enhver rang og stand, propper han i sin sæk. Han er ikke nogen høstkarl, som tager sig en middagslur; hver dag og time mejer og skærer han såvel det grønne korn som det modne, og det ser ikke ud til, at han tygger sin spise, nej, han sluger og synker alt, hvad der bliver sat for ham, for han plages af en umættelig sult, og skønt han ikke har nogen hængebug, må man dog tro, at han lider af vattersot, tørster efter alt liv, der lever, og drikker det, som man tømmer et krus frisk vand."

"Hold inde, Sancho," afbrød Don Quijote ham, "hold dig i sadlen, og tag dig i agt for at falde af, for hvad du med dit bondske talesæt har sagt om døden, er sandelig så godt, at en god prædikant kunne have sagt det. Og jeg må tilstå, Sancho, at hvis du foruden dine gode naturlige evner samtidig besad dannelse, kunne du bestige prædikestolen og rundt om i verden tale om mangehånde smukke ting."

"Den, der lever vel, prædiker også vel," sagde Sancho, "mere ved jeg ikke om teologi."

"Mere behøver du heller ikke," sagde Don Quijote, "men da gudsfrygt er begyndelsen til al visdom, så kan jeg virkelig ikke forstå og begribe, hvordan du, der frygter mere for et firben end for Vorherre, har kunnet opsuge så megen visdom."

"Vær så god, Deres Velbyrdighed, at dømme om Deres ridderskab, og giv Dem ikke af med at dømme om andres frygt eller tapperhed. Jeg frygter Gud lige så vel som enhver anden landsbyknøs. Men lad mig nu fortære min frokost i ro, for alt andet er jo dog kun unyttige ord, som der engang vil blive krævet regnskab for i det andet liv."

Med disse ord indledede han et nyt angreb på sin pande, og det med så mægtig en appetit, at han derved også vakte Don Quijotes madlyst, og denne ville uden tvivl have hjulpet ham, hvis han ikke var blevet forhindret deri af noget, som nødvendigvis må fortælles senere.

21

Hvori der fortælles videre om Camachos bryllup, samt om andre behagelige tildragelser.

Endnu medens Don Quijote og Sancho talte med hinanden, således som det blev fortalt i det foregående kapitel, hørte man høje råb og en stor larm. Denne larm og disse råb stammede fra de beredne, som i fuldt firspring og med stærke frydeskrig jog brudeparret i møde, der omgivet af tusinde instrumenter og alle slags kunstfærdige danse nærmede sig, ledsagede af præsten, alle deres pårørende og de mest velhavende folk fra hele egnen, alle i festdragt. Så snart Sancho fik øje på bruden, sagde han:

"Hun går min tro ikke klædt som en bondepige, men som en fin dame fra hoffet. Hille den! De små guldplader, hun skulle bære om halsen, er her lutter prægtige koraller, ser jeg, og det grønne tøj fra Cuenca er her blevet til tredivetrådet fløjl! Og ikke sandt, besætningen skulle jo være af hvide linnedstrimler! Men ved alt, hvad der er helligt, den er af atlask! Se så engang på hendes hænder! De er da smykkede med agatringe? Javel! Nej, gid jeg aldrig må blive lykkelig, om hendes ringe ikke er af guld, af fint guld, og besat med perler så hvide som fløde på mælk, for hver af dem gav man gerne sit ene øje! O, den horeunge, hvilket hår har hun ikke! Hvis det ikke er falsk, så har jeg ikke set så langt og så blondt et hår i hele mit liv. Kan nogen have noget at udsætte på hendes anstand og hendes vækst! Kan nogen nægte, at hun er at ligne ved en palme, som sagte

bevæger sig med sin byrde af lange daddelklaser! For netop sådan ser de smykker ud, som hun har i håret og om halsen. Jeg sværger ved min sjæl, at hun har hjertet på rette sted og uden fare kan sendes til de flanderske banker."

Don Quijote lo af Sancho Panzas bondske lovtaler. Men det forekom ham dog, at han, med undtagelse af sin herskerinde Dulcinea af Toboso, aldrig havde set en smukkere kvinde. Den skønne Quiteria var lidt bleg; det kom nok af den urolige nat, som alle unge brude tilbringer, når de belaver sig til den påfølgende bryllupsdag. Hele brudeskaren tog vejen hen til en forhøjning, der var rejst i den ene side af løvhytten og udsmykket med tæpper og grønne grene. Dér skulle vielsen finde sted, og derfra skulle de se på dansene og de talrige andre forlystelser. Men i det øjeblik, da folkene i brudetoget nåede hen til dette sted, hørte de bag sig et højt råb og en stemme, der udbrød:

"Tøv lidt, folk, I handler lige så forhastet som uoverlagt!"

Ved dette råb og disse ord vendte de sig alle om og så, at de kom fra en mand, der syntes at være klædt i en lang sort kittel, kantet med højrødt, flammet silke. Man bemærkede straks, at han på hovedet bar en krans af de sorgforkyndende cypresser; i hånden havde han en lang stav. Da han kom nærmere, genkendte de alle den brave Basilio, og alle stod tvivlrådige og ventede spændte på, hvad hans råb og hans ord skulle betyde, da enhver frygtede, at hans tilsynekomst i et sådant øjeblik kun kunne medføre ulykke.

Endelig nåede han dem, mat og åndeløs, trådte hen foran brudeparret, stødte sin stav, der på enden var beslået med en stålspids, dybt ned i jorden og fæstede øjnene på den skønne

Quiteria. Han skiftede farve og sagde med hul og skælvende stemme disse ord:

"Du ved meget vel, utaknemmelige Quiteria, at du ifølge den hellige tro, hvortil vi bekender os, ikke kan tage nogen anden mand til ægte, så længe jeg lever; heller ikke er det dig ubekendt, at jeg ville vente, indtil tiden og mine bestræbelser havde forbedret mine kår, og aldrig har villet overskride ærbarhedens grænser eller undlade at tage hensyn til din jomfruelige værdighed. Men du har glemt alle de forpligtelser, som du skylder mine redelige hensigter, og vil gøre en anden til herre over det, som er mit, en anden, hvis rigdomme ikke blot skænker ham lykkelige kår, men nu også den højeste salighed. For at han i fuldeste mål kan besidde den – ikke fordi han efter min mening har fortjent den, men fordi det behager himlen at give ham den – vil jeg med egne hænder bortrydde den umulighed eller den hindring, som står ham i vejen: jeg vil udslette mig selv. Leve, leve den rige Camacho med den utaknemmelige Quiteria i mange lykkelige år! Og den fattige Basilio skal dø, ja, dø, for fattigdommen har stækket hans lykkes vinger og styrtet ham i graven!"

I det samme greb han staven, som han havde stødt i jorden; halvdelen af den blev siddende i jorden og viste sig nu at være skeden til en smal kårde, som havde været skjult deri. Den anden ende, som man kunne kalde for hæftet, stemte han imod jorden, styrtede sig med stor heftighed og fast beslutsomhed i kården, og et øjeblik efter så man den blodige spids og halvdelen og stålklingen trænge frem gennem hans ryg. Den arme lå udstrakt på jorden, svømmende i sit blod og gennemboret af sit eget våben. Hans venner ilede ham straks til

hjælp, dybt bedrøvede over hans lidelse og hans sørgelige vanskæbne. Også Don Quijote sprang af sin Rosinante og kom hen for at hjælpe ham. Han tog ham i sine arme og mærkede, at der endnu var liv i ham. Man ville drage kården ud af såret, men præsten, der var til stede, var af den mening, at de ikke skulle trække den ud, før han havde skriftet, da han sikkert ville opgive ånden, i samme øjeblik kården blev trukket ud. Men nu kom Basilio atter lidt til sig selv og sagde med smertelig og svag stemme:

"Grusomme Quiteria, hvis du i denne yderste, uafvendelige nød ville give mig din hånd som min ægtefælle, ville jeg tro, at min formastelige gerning dog kunne undskyldes, da jeg ved den ville have opnået den lykke at blive din."

Da præsten hørte disse ord sagde han til ham, at han hellere måtte tænke på sin sjæls frelse end på sansernes tilfredsstillelse og alvorligt bede Gud om forladelse for sine synder og for sin fortvivlede beslutning. Hertil svarede Basilio, at han ingenlunde ville skrifte, med mindre Quiteria først havde givet ham hånden som hans ægtefælle; den glade bevidsthed om dette ville styrke hans vilje og indgive ham mod til hans skriftemål. Så snart Don Quijote hørte den såredes bøn, udtalte han med høj røst, at hvad Basilio begærede, kun var rimeligt og fornuftigt og desuden let at udføre; hr. Camacho ville føle sig lige så beæret ved at ægte frøken Quiteria, når hun var enke efter den tapre Basilio, som hvis han tog hende fra hendes faders side. Her gjaldt det dog kun om et ja, hvis hele værd bestod deri, at det blev udtalt, for brudesengen ved dette bryllup ville jo dog blive graven. Alt dette hørte Camacho, og det gjorde ham alt sammen forvirret og bestyrtet; han vidste ikke,

hvad han skulle gøre eller sige. Men Basilios venner trængte så heftigt ind på ham, bad ham så inderligt om at tillade Quiteria at række Basilio hånden som hans ægtefælle, for at han ikke i fortvivlelse skulle forlade dette liv og hans sjæl for evigt fortabes, at de fik ham overtalt eller snarere med magt nødede ham til at sige, at hvis Quiteria ville række Basilio sin hånd, så ville han være tilfreds med det, da det jo dog kun ville forhale opfyldelsen af hans ønsker nogle øjeblikke. Nu omringede alle straks Quiteria, og alle søgte – nogle ved bønner, andre ved tårer og atter andre ved tvingende grunde – at overtale hende til at give den arme Basilio hånden. Men hun stod hårdere end marmor og stivere end en billedstøtte; hun så ud, som om hun ikke vidste, hvad hun skulle svare, eller ikke formåede eller besad vilje til at sige et eneste ord. Og hun ville heller ikke have svaret, hvis præsten ikke havde sagt til hende, at hun måtte beslutte sig så hurtigt som muligt, fordi Basilios sjæl allerede svævede på hans læber, og han ikke ville være i stand til at vente på tvivlrådige beslutninger. Uden at svare et ord skred den skønne Quiteria, tilsyneladende forvirret, sorgfuld og dybt bekymret hen imod det sted, hvor Basilio lå. Denne fordrejede allerede øjnene, åndede afbrudt og stødvis, mumlede Quiterias navn og viste tydeligt, at han ville dø som en hedning og ikke som en kristen. Endelig kom Quiteria hen til ham, knælede ved hans side og bad ham ved tegn, ikke med ord, om hans hånd. Basilio spærrede øjnene op, stirrede ufravendt på hende og sagde:

"O Quiteria, føler du endelig medynk med mig, nu da din medlidenhed bliver til en dolk, som fuldstændig vil berøve mig livet: for jeg besidder allerede ikke mere kræfter til at kunne

bære den lyksalighed at blive valgt til din ægtefælle eller til at udholde den smerte, der allerede er i færd med hastigt at tilhylle mine øjne med dødens grufulde skygge! Det eneste, jeg bønfalder dig om, o du min ulykkes stjerne, er, at du nu, da du begærer min hånd og vil række mig din, ikke vil gøre det af ren venlighed eller blot for atter at skuffe mig, men vil bekende og erklære, at du ikke pålægger din vilje den mindste tvang, men derved vælger og antager mig til din retmæssige husbond, for det ville være imod al ret og rimelighed, om du i denne dødskval ville bedrage mig og øve forstillelse imod mig, der altid har været så sand imod dig."

Under denne tale mistede han flere gange bevidstheden, og alle de tilstedeværende troede, for hver gang han faldt i afmagt, at han nu ville opgive ånden. Ærbar og meget undselig tog Quiteria Basilios hånd i sin højre og sagde:

"Ingen magt ville formå at tvinge min vilje. Derfor rækker jeg dig her frivillig og med velberåd hu min hånd som din retmæssige hustru og modtager din, såfremt du giver mig den med fuldt overlæg, og den ulykke, hvori din overilede handling har bragt dig, ikke svækker eller tilintetgør din forstand."

"Ja, således rækker jeg dig den," svarede Basilio, "hverken afsindig eller forvirret, men ved så sund forstand, som det har behaget Himlen at skænke mig den, og altså giver jeg derved mig selv til dig på tro og love som din ægtemand."

"Og jeg mig selv til dig som din ægtehustru," svarede Quiteria, "hvad enten du nu skal leve i mange år eller rives ud af mine arme for at føres til graven."

"I betragtning af, at denne knøs er så hårdt såret," bemærkede Sancho, "taler han temmelig meget. Få ham dog til

at holde inde med sin forelskede snak og tænke på sin sjæls frelse; ganske vist svæver den ham egentlig allerede på læberne, men sidder dog vist endnu fast på tungen, så vidt jeg kan forstå."

Da Basilio og Quiteria nu havde føjet deres hænder sammen, gav præsten dem bevæget og med tårer sin velsignelse og bad til himlen, at den ville unde den nygiftes sjæl lykke og hvile. Men næppe havde denne modtaget præstens velsignelse, før han med vidunderlig hurtighed kom på benene og med aldeles uhørt sindsro trak den kårde ud, som sad tværs igennem hans krop. Alle de tilstedeværende blev højligt forundrede, og nogle af dem, der var mere enfoldige end skarpsindige, gav sig med høj røst til at råbe:

"Et jærtegn, et jærtegn!"

Men Basilio svarede:

"Sig ikke jærtegn, jærtegn, men list, lutter list."

Den overrumplede og bestyrtede præst løb til, befølte såret med begge hænder og fandt, at klingen ingenlunde var gået igennem Basilios kød og ribben, men gennem et jernrør, som behændigt var anbragt på rette sted og fyldt med blod, der, som man senere fik at vide, var tilberedt således, at det ikke kunne størkne. Efter alt dette anså præsten, Camacho og de fleste af de omstående sig for bedraget og forhånet. Men bruden gjorde slet ikke tegn til at være misfornøjet med spøgen; tværtimod, da hun hørte folk hævde, at ægteskabet var ugyldigt, fordi det var blevet indgået ved et bedrageri, erklærede hun, at hun herved på ny bekræftede sit løfte. Deraf sluttede alle, at hele sagen var blevet planlagt således med begges vidende og vilje, og herover blev Camacho og hans tilhængere så opbragte, at de

ville tage hævn med næverne. Adskillige sværd blev draget af skeden, og modstanderne stormede ind på Basilio, til hvis forsvar der på den anden side blev draget næsten lige så mange sværd. Men Don Quijote sprang til hest, og med lansen i armen og vel dækket bag sit skjold kom han dem alle i forkøbet og tvang dem til at gøre plads. Sancho, som aldrig fandt behag i sådan voldelig adfærd eller skøttede om at være med i en tumult, søgte tilflugt ved kødgryderne, hvor han havde gjort så kært et bytte. For det sted, hvor disse gryder stod, forekom ham at være som et helligt fristed, for hvilket enhver måtte nære dyb ærbødighed. Don Quijote råbte med drønende stemme:

"Hold inde, mine herrer, hold inde! Det er imod al fornuft og retfærdighed at tage hævn for de fornærmelser, kærlighed tilføjer. Betænk dog, at kærlighed og krig er ét og det samme, og som det i krig er en tilladt sædvane at benytte sig af snedigt bedrag og krigslist for at overvinde fjenden, således bliver også øjenforblændelse og listige påfund anset for tilladelige i kærlighedens kamp og væddestrid, når de anvendes i den hensigt at nå det forønskede mål, såfremt de da ikke geråder den elskede til skade og vanære. Quiteria tilhørte Basilio og Basilio Quiteria ved Himlens retfærdige og nådige beslutning. Camacho er rig og kan købe sig til, hvad hans hjerte begærer, når, hvor og som han vil. Basilio derimod har kun dette eneste lam, og ingen, hvor mægtig han end er, må berøve ham det. For hvad Gud har sammenføjet, skal mennesket ikke adskille, og den, som vil prøve på det, skal få med denne lansespids at bestille."

Med disse ord svang han lansen med en sådan styrke og behændighed, at han satte skræk i alle dem, som ikke kendte

ham. Imidlertid gjorde Quiterias ringeagt et så dybt indtryk på Camachos sind, at han på et øjeblik slog hende af tankerne, og derfor fandt præstens overtalelser (han var en forstandig og velsindet mand) gehør hos ham og bevirkede, at Camacho og hans tilhængere snart viste sig fredeligt stemte og faldt til ro. Til tegn herpå stak de atter deres sværd i skeden og tillagde langt snarere Quiterias vægelsind end Basilios list skylden for alt dette. Camacho på sin side drog den slutning, at da Quiteria allerede som ung pige havde haft Basilio så kær, ville hun vel som gift kone have haft ham lige så kær, og han burde altså snarere være Himlen taknemmelig for, at den nu havde skilt ham ved hende, end for, at den tidligere havde skænket ham hende. Da nu Camacho og alle hans havde trøstet sig og pånyvar blevet fredsommeligt stemte, faldt også Basilio og hans tilhængere alle sammen til ro, og for at vise, at han ikke bar nag på grund af det puds, man havde spillet ham, ja, slet ikke regnede det for noget, ønskede den rige Camacho, at festlighederne skulle fortsættes ganske, som om han virkelig holdt bryllup. Men Basilio, hans hustru og hans tilhængere ville ikke overvære festen og drog derfor afsted til Basilios landsby. For også de fattige finder, når de er dydige og begavede, folk, der trofast vil følge dem, ære dem og beskytte dem, ligesom de rige har folk, der smigrer for dem og yder dem selskab. Det unge pars venner bad også Don Quijote følge med dem, da de anså ham for en brav mand med hjertet på rette sted. Kun Sancho blev meget mørk i hu, da han indså umuligheden af at komme til at nyde godt af Camachos gæstebud og overdådige gilde, der varede til langt ud på natten, og fulgte derfor rådvild og bedrøvet sin herre, der drog bort sammen med hele Basilios

flok. Han forlod altså Egyptens kødgryder, skønt han førte dem med i sit hjerte, da det næsten allerede fortærede og opædte bytte, som han førte med sig i panden, idelig for hans blikke fremkaldte billedet af hans tabte lykkes herlighed og overflod. Tankefuld og sørgmodig, omend ikke sulten, fulgte han altså, uden at stige ned af Rucio, Rosinantes spor.

22

Hvori der berettes om eventyret i Montesinos' hule, der ligger midt i hjertet af La Mancha, og hvorledes dette eventyr lykkeligt blev bragt til ende af den tapre Don Quijote af Mancha.

Brudefolkene beværtede Don Quijote på det herligste og bedste, da de anså det for deres pligt, såsom de var ham taknemmelige for det heltemod, han havde udvist, da han tog dem i forsvar. Og de ærede hans forstand lige så højt som hans tapperhed, da de holdt ham for en Cid i våbenbrug og en Cicero i veltalenhed. Den brave Sancho gottede sig tre dage i træk inderligt på de nygiftes bekostning. Af dem erfarede man, at det foregivne sår ingenlunde havde været aftalt med den skønne Quiteria, men udelukkende var en list af Basilio, der netop havde håbet på det udfald af det, som sagen virkelig fik. Men han indrømmede ganske vist, at han havde betroet nogle gode venner sin plan, for at de i det betimelige øjeblik kunne understøtte hans hensigt og hjælpe ham med hans bedrageri.

"Det, som sigter til et dydigt formål, kan og bør ikke kaldes for noget bedrageri," sagde Don Quijote; "og at forene et elskende par," tilføjede han, "er et højt og ædelt formål. Men man må ganske vist tage i betragtning," fortsatte han, "at den værste fjende, kærligheden har, er sult og vedvarende nød. For kærligheden er idel glæde, fryd og gammen, navnlig når den elskende er i besiddelse af den elskede genstand, og nød og fattigdom er erklærede fjender af disse følelser. Alt dette siger

jeg," bemærkede han derpå, "i den hensigt at overtale hr. Basilio til at lade udøvelsen af de talenter, han besidder, fare for fremtiden, for selv om de har skaffet ham berømmelse, så har de dog ikke skaffet ham penge. Han bør altså lægge vind på at erhverve sig et anstændigt udkomme ved arbejdsomhed og ad de lovlige veje, der altid står den forstandige og flittige åbne. Den fattige," fortsatte han, "der er en mand af ære (for så vidt den fattige kan regnes for en mand af ære), besidder en skat, når han har en smuk kone, og frarøver man ham denne skat, så røver og myrder man hans ære. En fattig mands kone, som er dejlig og dydig, fortjener at krones med sejrens og triumfens laurbær og palmer. Skønheden drager i og for sig alle deres tilbøjelighed til sig, som ser den og lærer den at kende; og som var den en velsmagende lokkemad, styrter de kongelige ørne og andre ædle rovfugle sig ned over den. Men hvis en sådan skønhed er omgivet af mangel og fattigdom, falder dog ravne, høge og de andre rovfugle over den, og den kvinde, som modstår angreb fra så mange sider, fortjener med rette at kaldes sin mands krone. Overvej, forstandige Basilio," tilføjede Don Quijote, "at en eller anden vismand (jeg husker ikke hvilken) var af den mening, at der i hele verden kun fandtes én god kone, og han ville råde hver mand til at tro, at det netop var hans, for så ville han føre et lykkeligt liv. Jeg er ugift, og hidtil er det heller aldrig faldet mig ind at gifte mig, men alligevel turde jeg dog driste mig til at give den, som bad mig om det, et råd angående, hvilken vej han skulle slå ind på for at udsøge sig den kvinde, med hvem han kunne ønske at gifte sig. Først og fremmest ville jeg råde ham til at se mere på et godt rygte end på formue, fordi en dydig kvinde ikke alene opnår et godt rygte

ved at være dydig, men samtidig derved, at hun synes at være det. En kvindes ære lider mere ved uforsigtigheder og fri opførsel udadtil end ved hemmelige laster. Fører du en god kone hjem, er det dig en let sag at bevare hende dydig, ja, endog at forbedre hende; men hjemfører du en dårlig, så vil det koste dig stor møje at rette på hende, for det er ikke vel gørligt at komme fra den ene yderlighed til den anden. Jeg siger ikke, at det er umuligt, men jeg anser det for meget vanskeligt."

Sancho hørte hele denne tale og sagde ved sig selv:

"Når jeg siger noget saftigt og kraftigt, plejer min herre her at sige, at jeg kunne tage en prædikestol i hånden og drage rundt i verden og prædike min visdom for folk. Men jeg siger om ham, at når man begynder at pløje visdom og give gode råd, så kan han ikke blot tage en prædikestol i hånden, men to på hver finger og gå rundt og prædike på torve og i stræder. Det er Fanden til vandrende ridder, så mange ting som han ved og forstår sig på! Jeg bildte mig ind, at han ikke forstod sig på andet end sit ridderskab, men lur ham: Der er ikke den ting, uden at han kan lægge sin sennep med til det."

Dette sidste mumlede Sancho lidt højere; hans herre hørte noget af det og spurgte:

"Hvad er det, du mumler hen for dig, Sancho?"

"Jeg siger intet og mukker heller ikke noget," svarede Sancho, "jeg snakkede kun med mig selv om, at ifald jeg havde hørt det, som Deres Velbyrdighed nu sagde, førend jeg giftede mig, så ville jeg måske nu sige: Ubåset stud har godt ved at slikke sig."

"Er din Teresa da så slem, Sancho?" spurgte Don Quijote.

"Hun er ikke særlig slem," svarede Sancho, "men hun er heller ikke særlig god. I det mindste ikke så god, som jeg gerne ville

have."

"Det er slet af dig, Sancho, at tale ilde om din kone; hun er jo dog dine børns moder."

"Jeg tænker, det kan gå lige op imellem os," svarede Sancho, "hun taler heller ikke for godt om mig, når hovedet står hende i det hjørne; især når hun er skinsyg. Så kan Fanden selv ikke tage det op med hende."

De blev tre hele dage hos de nygifte, der opvartede og beværtede dem som kongelige personer. Don Quijote bad den fægtekyndige licentiat om at skaffe ham en vejviser, der kunne føre ham til Montesinos' hule, for han havde meget stor lyst at trænge ind i den for med egne øjne at se, om alle de vidundere, man i hele omegnen fortalte om den, svarede til sandheden. Licentiaten lovede at give ham sin egen fætter med, en studeret mand, der havde indlagt sig megen berømmelse og særligt yndede at læse ridderbøger. Denne mand ville med megen beredvillighed føre ham til hulens åbning og ligeledes vise ham Ruidera-søerne, som også er berømte i hele La Mancha, ja, i hele Spanien. Han tilføjede, at hans ledsager sikkert ville forkorte ham vejen ved behagelig samtale, da det var en ung mand, som forstod sig på at skrive bøger, der var skikkede til at trykkes og tilegnes fyrstelige personer. Fætteren kom da også snart anstigende på et drægtigt hunæsel, hvis sadel var dækket med et broget tæppe eller dækken. Sancho sadlede derpå Rosinante, gjorde Rucio i stand og forsynede sin tværsæk, som gjorde fætterens selskab, der også var ganske vel forsynet. Hvorpå de, efter at have sagt farvel til alle, i Guds navn begav sig på rejsen og tog vejen lige til Montesinos' navnkundige hule.

På vejen spurgte Don Quijote fætteren, af hvad art og beskaffenhed hans arbejder, hans livskald og hans studier var. Hertil svarede denne, at det var hans kald at beskæftige sig med de skønne videnskaber; hans arbejde og studier bestod i at forfatte bøger til trykken, alle til stor nytte for staten og til ikke mindre tidsfordriv. Et af hans værker hed: *Bogen om Ridderdragterne*, og heri skildrede han syv hundrede og tre sådanne dragter, deres farver, valgsprog og sindbilledlige tegn, hvoraf ridderne ved hoffet til fester og højtideligheder kunne udvælge og tage alt, hvad de trængte til, uden at have behov at tigge andre om det eller (som man siger) pine hjernen for at udtænke nogle, der svarede til deres ønsker og hensigter.

"For," sagde han, "jeg giver den skinsyge, den forsmåede, den glemte og den fraværende de dragter, der passer for ham; dragter, der skikker sig for alle og altså ikke kan være forsyndelser. Jeg har også forfattet en anden bog, der skal hedde *Metamorphoserne* eller *Den spanske Ovid*, af en ganske ny og ejendommelig opfindelse, for i den har jeg på burlesk vis efterlignet Ovid og fremstiller, hvad Giralda fra Sevilla og Magdalenas engel oprindelig var, hvad Vecinguerras rende ved Cordoba, tyrene ved Guisando, Sierra Morena, brøndene på Leganitos' og Lavapiés' bymarker, ikke at forglemme Lusebrønden, den gyldne brønd og Priorindens brønd, har været, og det med alle de tilhørende allegorier, poetiske figurer og forvandlinger, så at det på én gang virker underholdende, spændende og belærende. Jeg har endnu et andet værk, som jeg kalder *Tillæg til Polydorus Vergilius*, og som handler om alle tings opfindelse. Det er en bog, der rummer megen lærdom og er grundet på dybe studier, såsom jeg deri udforsker alle de

væsentlige ting, som Polydorus har forbigået, og fremstiller dem på den nydeligste måde. Polydorus Vergilius har blandt andet glemt at fortælle os, hvem der var den første i verden, som havde snue, hvem der først brugte indgnidninger for at fordrive den neapolitanske syge, og jeg påviser det med største tydelighed og bekræfter det med citater af mere end femogtyve kildeskrifter. Heraf kan nu Deres Velbyrdighed selv indse, at jeg ikke har ligget på den lade side, og hvor nyttigt et sådant værk må være for hele verden."

Sancho, der med største opmærksomhed havde hørt på fætterens fortælling, sagde til ham:

"Sig mig engang, min herre, så sandt Gud unde Dem held til at få Deres bøger trykte, ved De også – skønt, det ved De jo sikkert, siden De ved alting – hvem der var den første, der kløede sig i hovedet? Efter min mening må det have været vor første fader, Adam."

"Javist må det have været ham," svarede fætteren, "for der kan jo ikke godt være tvivl om, at han har haft hoved og hår, og da han havde det og var det første menneske på jorden, har han sikkert også adskillige gange kløet sig i hovedet."

"Det tror jeg med," sagde Sancho; "men sig mig nu, hvem var det, der slog den første kolbøtte her i verden?"

"Det kan jeg sandelig ikke således afgøre på stående fod, kære ven," svarede fætteren, "jeg må først granske efter det i mine bøger. Men det skal jeg gøre, så snart jeg kommer hjem, og så skal jeg give dig besked, når vi tales ved igen, for dette bliver sikkert ikke den sidste gang."

"Nu skal De høre, min herre," sagde Sancho, "De behøver slet ikke at gøre Dem ulejlighed med den sag, for jeg har lige fundet

ud af, hvordan mit spørgsmål skal besvares. Sig mig imod, om De kan, når jeg påstår, at Lucifer var den første her i verden, der slog kolbøtter. Da han blev forjaget eller udstødt af Himlen og trimlede ned i afgrunden, slog han en hel masse kolbøtter."

"Du har ret, min ven," sagde fætteren. Og Don Quijote tilføjede:

"Dette spørgsmål og dette svar er ikke avlet på din egen mark, Sancho; du har hørt det af en anden."

"Tys, tys, herre," sagde Sancho, "De kan tro mig på mit ærlige ansigt: hvis jeg først begynder med spørgsmål og svar, så kan jeg blive ved fra nu af og til i morgen. Jovist, når det gælder om at spørge om dumheder og svare med narrerier, så behøver jeg ikke at søge hjælp hos mine naboer."

"Der ligger mere i det, du der siger, end du selv ved, Sancho," sagde Don Quijote, "der er folk, som plager sig med at lære og finde ud af ting, der hverken gavner forstanden eller hukommelsen en døjt, når de endelig har fundet ud af dem."

Med disse og andre behagelige samtaler tilbragtes dagen, og for natten tog de herberg i en lille landsby, hvor fætteren meddelte ridderen, at de kun var to mil fra Montesinos' hule, og hvis han var besluttet på at bese den, ville det være nødvendigt her at forsyne sig med reb til at binde sig fast i for at blive hejset ned i dybet. Don Quijote svarede, at selv om hulen strakte sig helt ned til Helvedes afgrund, ville han dog se, hvor den førte hen. Derpå købte de henved hundrede favne reb, og den næste dag klokken to om eftermiddagen kom de til hulen, hvis munding er meget rummelig og bred, men så stærkt tilgroet med tjørnebuske og vild figen, brombærranker og allehånde kratvækst, alt sammen så tætvoksende og indfiltret i hinanden,

at det helt dækker indgangen, som ikke er til at øjne. Så snart de kom til hulen, steg fætteren, Sancho og Don Quijote af, og de to bandt rebet om ham, så fast som muligt. Medens de snørede og spændte det om ham, sagde Sancho til ham:

"Kære herre, betænk vel, hvad De gør, Deres Velbyrdighed! Lad Dem dog ikke levende begrave, stig ikke ned i det dyb, hvor De ligner en flaske, som man firer ned i en brønd for at afkøle den. Det er både vist og sandt, at det ikke tilkommer eller påhviler Dem at spille udforskeren af denne hule, der sikkert er værre end et underjordisk slavefængsel i Algier."

"Bind mig fast og ti stille," svarede Don Quijote, "et foretagende som dette var mig forbeholdt."

Derpå sagde vejviseren:

"Jeg bønfalder Dem, hr. Don Quijote, om med hundrede øjne at iagttage og bese alt, hvad der skjules i denne hules indre. Måske findes der mange ting, som jeg kunne anbringe i min bog om *Metamorphoserne*."

"Trommen er i de rette hænder, den skal nok blive ordentlig rørt," sagde Sancho Panza.

Efter at Don Quijote nu havde fået rebet bundet om livet (hvilket ikke skete uden på harnisket, men rundt om køllerten), sagde ridderen:

"Vi har båret os uforsigtigt ad; for vi har glemt at forsyne os med en lille klokke, der kunne være blevet bundet i det samme tov, så at jeg havde den ved hånden, og man af dens klingen kunne forstå, at jeg endnu stadig sank nedad og var i live. Men da det ikke mere lader sig gøre, så i Guds navn da!"

Derpå knælede han ned og sendte med sagte stemme en bøn til Himlen om beskærmelse og et lykkeligt udfald af dette efter

al sandsynlighed farlige og uhørte eventyr, og straks derpå sagde han med høj røst:

"O herskerinde over alle mine handlinger og følelser, strålende og uforlignelige Dulcinea af Toboso, hvis det er muligt, at din lykkelige tilbeders bønner og påkaldelser når dine øren, så bønhør ham for din uhørte dejligheds skyld! Jeg begærer intet andet end, at du ikke må nægte mig din gunst og bistand nu, da jeg så højligt trænger til dem. Jeg står netop i begreb med at kaste, styrte, nedsænke mig i den afgrund, der ligger for mine fødder, blot for at overbevise verden om, at der ikke findes nogen umulighed, som jeg ikke vil trodse og overvinde, når du står mig bi."

Med disse ord nærmede han sig hulen, men så, at det ikke var muligt at glide derned eller skaffe sig adgang uden at bane sig vej ved sine armes fulde styrke eller ved sværdhug. Han tog altså sværdet i hånden og begyndte at slå og hugge løs på det buskads, der dækkede indgangen, men ved denne bragen og raslen fløj der en græsselig masse umådelig store ravne og krager ud derfra i så tætte flokke og med så voldsom fart, at de kastede Don Quijote til jorden, og havde forvarsler betydet lige så meget for ham som hans katolske tro, så ville han sikkert have anset det for et dårligt tegn og have undladt at stige ned til et sådant sted. Han rejste sig imidlertid igen, og da han så, at der nu ikke kom flere ravne, og heller ikke andre nattefugle, såsom flagermus, hvoraf der var fløjet en del ud sammen med ravnene, lod han fætteren og Sancho fire ud på rebet og gled langsomt ned i den uhyggelige hule. Da han var kommet ind gennem mundingen, gav Sancho ham sin velsignelse, slog mere end tusinde kors over ham og sagde:

"Gud og den hellige jomfru fra Frankerklippen og den hellige trefoldighed fra Gaéta ledsage dig, du det vandrende ridderskabs blomst, lyspunkt og sølvglans! Gak med fred, du mægtigste stridsmand på jord, du hjerte af stål og arm af jern! Gud føre dig karsk tilbage og lade dig fri og frank se dagens lys igen, som du nu forlader for at begive dig ned i mørket her, som du søger."

Fætterens anråbelser og forbøn lød omtrent lige sådan. Don Quijote råbte imidlertid flere gange til dem om at give mere reb, stadig mere, og det gjorde de lidt efter lidt. Da hans råb, der lød op til dem fra hulen som fra et rør, ikke mere hørtes, havde de intet til overs af de hundrede favne reb, og de mente derfor, det var bedst at hale Don Quijote op igen, eftersom de ikke havde reb til at hejse ham længere ned med. Men alligevel ventede de endnu en god halv time, og først efter at denne tid var forløbet, begyndte de at hale rebet til sig igen, hvilket gik meget let, og uden at de følte den mindste vægt. Dette anså de for et sikkert tegn på, at Don Quijote var blevet dernede, og Sancho, der virkelig troede dette, begyndte at græde bitterligt og trak alt, hvad han kunne, for så hurtigt som muligt at få sandheden at vide. Men da de efter deres skøn havde trukket lidt mere end firsindstyve favne op, blev det meget tungere, og det glædede dem inderligt. Endelig, da de kun havde ti favne tilbage, så de ganske tydeligt Don Quijote, og Sancho råbte af fuld hals til ham:

"Hjertelig velkommen tilbage, Deres Velbyrdighed! Vi troede allerede, at vi kunne skyde en hvid pind efter Dem!"

Men Don Quijote svarede ikke et ord, og da de havde fået ham trukket helt op, så de, at hans øjne var lukkede, og at han

åbenbart var faldet i en dyb søvn. De lagde ham på jorden og løste rebet af ham, men alligevel vågnede han ikke. Imidlertid vendte og drejede, ruskede og rystede de ham så længe, at han endelig efter en rum tids forløb kom til sig selv igen og rakte og strakte sig som en, der vågner af en meget dyb drøm. Som i pludselig skræk så han sig om til alle sider og sagde:

"Gud forlade eder, mine venner, at I har revet mig bort fra det herligste liv, det yndigste syn, en dødelig nogensinde har ført og set. Sandelig, nu først erkender jeg, at alle dette livs glæder forsvinder som drøm og skygge eller henvisner som markens blomster. O, usalige Montesinos! O, hårdtsårede Durandarte! O, ulykkelige Belerma! O, grådrige Guadiana, og I, Ruideras sorrigfulde døtre, hvis vandstrømme bevidner, hvor mange tårestrømme der er rundne fra eders skønne øjne!"

Med den allerstørste opmærksomhed lyttede fætteren og Sancho til Don Quijote, der talte så beklemt, som om en ulidelig smerte havde fravristet hans inderste hjerte disse ord. De bad ham indstændigt om at forklare dem, hvad han mente med sine ytringer, og sige dem, hvad han havde set i dette Helvede.

"I kalder det et Helvede?" sagde Don Quijote, "nej, benævn det ikke således, for et sådant navn fortjener hulen ikke, som I straks skal få at se."

Han bad dem give ham noget at spise, da han var umådelig sulten. Fætterens dækken blev bredt på det grønne græs, de tog provianten op af deres vadsække, hvorpå de alle tre i god forståelse og fortrolighed satte sig til at indtage deres vesperkost og nadver på én gang. Da dækkenet derpå atter var taget bort, sagde Don Quijote af Mancha:

"Ingen af eder må rejse sig, mine sønner, bliv siddende og hør på mig!"

Don Quijote og Doña Roderiguez.

23

Om de vidunderlige ting, som den ovenud fortræffelige Don Quijote fortalte, at han havde set i Montesinos' dybe hule, men som dog er så umulige og umådelige, at dette eventyr må anses for apokryfisk.

Det kunne vel være eftermiddagens fjerde time, at solen, som nu var skjult bag skyerne, ved dæmpet skin og brudte stråler gjorde det muligt for ridderen uden at besværes af heden at fortælle sine to kære tilhørere, hvad han havde set i Montesinos' hule. Og han begyndte på følgende måde:

"Når man er kommet omtrent tolv eller fjorten favne ned i dette underjordiske fængselshul, findes der på højre hånd en udhulning, et rum så stort, at en stor vogn med dens forspand af mulæsler kan få plads i det. Der falder et ganske svagt dagskær derind gennem revner eller åbninger, som langt borte fra når ind til denne hulning og må udmunde ved jordens overflade. Da jeg så dette rum, denne hulning, var jeg allerede træt og ked af at hænge længere i rebet og svæve i det tykke mørke, mens jeg stadig gled nedad uden nogen sikker og bestemt retning, og derfor besluttede jeg mig til at gå ind i den omtalte hulning og hvile mig lidt. Jeg råbte til eder og bad eder om ikke at give mere reb, førend jeg krævede det, men I må ikke have hørt mig. Jeg samlede derfor rebet sammen, som I firede ned, ringlede det op og satte mig på det, mens jeg grublede over, hvorledes jeg skulle bære mig ad med at komme ned på bunden, når jeg ikke havde nogen til at holde mig fast. Mens jeg

nu sad der i denne vildrede og disse betragtninger, blev jeg pludselig, og uden at jeg selv ville det, overfaldet af en dyb og tung søvn. Og da jeg allermindst ventede det, uden at jeg vidste, hvorledes det gik til, vågnede jeg igen og befandt mig midt på den dejligste, yndigste og herligste mark, som naturen har skabt eller det sindrigste menneskes indbildningskraft kan opfinde. Jeg spærrede øjnene op, gned dem og overbeviste mig om, at jeg ikke sov, men virkelig var lysvågen. Alligevel befølte jeg både mit hoved og mit bryst for at forvisse mig om, at det var mig selv, som opholdt mig på dette sted, og ikke et falskt og eftergjort drømmebillede. Men følelsen, bevidstheden, den fornuftige sammenhæng i de tanker, der opstod hos mig, overbeviste mig om, at jeg dengang nede i dybet var den samme, som jeg er nu på dette sted. Med ét fik jeg øje på et prægtigt palads, en mægtig kongeborg, hvis mure og vægge syntes at være dannet at gennemsigtigt, skinnende krystal. Dens to store portfløje åbnede sig, og jeg så en ærværdig olding komme ud og skride hen imod mig. Han var iført en lang kappe af mørkviolet flonel, der slæbte efter ham på jorden; hans skuldre og bryst var dækket af en stola af grønt atlask, således som stiftspræsterne bærer dem; på hovedet havde han en sort milanesisk hætte, og hans snehvide skæg nåede ham lige til bæltet. Våben bar han ikke, men kun en rosenkrans i hånden, med kugler, der var større end en sædvanlig valnød, mens hver tiende kugle var som et middelstort strudsæg. Hans holdning og gang, hans værdighed og mægtige skikkelse hensatte mig hver for sig og alle tilsammen i forundring og forbavselse. Han trådte hen til mig, og det første, han foretog sig, var at omfavne

mig på det inderligste, hvorpå han straks tiltalte mig på følgende måde:

"Det er længe siden, tapre ridder Don Quijote af Mancha, at vi, som fortryllede dvæler i denne ensomhed, fattede håb om at få dig at se, for at du kunne give verden underretning om, hvad den dybe hule, du har betrådt, den, som kaldes Montesinos' hule, indeholder og skjuler; en heltegerning, som det har været dit uovervindelige hjerte og dit beundringsværdige mod alene forbeholdt at udføre. Følg med mig, høje herre, jeg vil vise dig de vidundere, som gemmes i dette gennemsigtige palads, hvis borgherre og overopsynsmand jeg er for alle tider, for jeg er just den Montesinos, efter hvem hulen har fået sit navn."

Næppe havde han sagt mig, at han var Montesinos, førend jeg spurgte ham, om det var sandt, hvad man fortalte oppe på jorden, nemlig at han med en lille jagtkniv havde skåret sin bedste ven Durandartes hjerte midt ud af hans bryst og bragt det til frøken Belerma, således som vennen i sidste øjeblik havde pålagt ham at gøre? Han svarede mig, at det var sandt alt sammen, undtagen hvad kniven angik, for det havde ikke været en kniv, ej heller havde den været lille, for han havde betjent sig af en skarp dolk, der var spidsere end en skomagersyl."

"Den dolk," indskød Sancho, "må sikkert have været af sevillaneren Ramon de Hoces' arbejde."

"Det ved jeg ikke," fortsatte Don Quijote, "skønt nej, den kan ikke have været af denne våbensmeds arbejde, for Ramon de Hoces var i live endnu i går, og begivenheden ved Roncesvalles, hvor denne ulykkelige episode fandt sted, indtraf for mangfoldige år siden. Men i øvrigt er det ikke af vigtighed at få

bekræftelse her på, da det ikke på nogen måde gør skår eller brud i min histories indhold og sammenhæng."

"Nej, det er rigtigt," sagde fætteren, "fortsæt kun, hr. Don Quijote; jeg hører på Dem med den allerstørste fornøjelse."

"Med lige så stor fornøjelse fortæller jeg," svarede Don Quijote, "og jeg siger da, at den ærværdige Montesinos førte mig ind i krystalslottet, hvor der i en af de underste sale, der var overmåde kølig og helt igennem bygget af alabaster, stod et marmorgravmæle, udført med det højeste mesterskab, hvorpå man så en ridder ligge udstrakt i sin fulde længde, ikke dannet af metal, ej heller af marmor eller jaspis, således som de plejer at være det på andre gravmæler, men af virkeligt kød og ben. Den højre hånd, som forekom mig meget senet og håret, et tegn på ejermandens styrke, havde han lagt over på den side, hvor hjertet findes, og førend jeg kunne komme til at rette noget spørgsmål til Montesinos, der bemærkede, med hvilken forbavselse jeg betragtede skikkelsen på gravmælet, sagde han: Dette er min ven Durandarte, i sin tid alle forelskede og tapre ridderes krone og spejl. Han holdes fortryllet her samtidig med mig og andre mænd og kvinder af Merlin, den franske troldmand, om hvem det siges, at han er en søn af Djævelen. Men jeg tror dog ingenlunde, at han var en søn af Djævelen, derimod at han besad så megen vid og snuhed, at han kunne føre Fanden selv bag lyset. Hvorledes og hvorfor han har fortryllet os, er der ingen, der ved, men det skal nok vise sig, når tiden kommer, og tidspunktet er ikke mere fjernt, tror jeg. Det, som forundrer mig mest, er, at jeg ved lige så vist, som at det nu er dag, at Durandarte endte sit liv i mine arme, og at jeg efter hans død med mine egne hænder skar hjertet ud af hans

bryst, og det må sikkert have vejet over to pund, såsom de naturkyndige er af den mening, at de, der er begavet med et stort hjerte, besidder mere tapperhed end de, hos hvem det kun er lille. Da nu dette forholder sig således, og denne ridder virkelig er død, hvorledes kan det da gå til, at han tid efter anden jamrer og sukker, som om han var i live? Næppe havde han sagt dette, før den ulykkelige Durandarte udstødte et højt skrig og sagde:

Fætter Montesinos, hør mig!
Snart jeg nu skal døden smage,
derfor tør en bøn jeg vove:
når mit liv er rundet,
tage kniv du, eller dolk,
og skære hjertet af mit bryst, og drage
hjem, – det kan du ej mig nægte.
Bring Belerma det tilbage!

Da den ærværdige Montesinos hørte dette, kastede han sig på knæ for den kummerfulde Durandarte og sagde med tårer i øjnene: Hr. Durandarte, jeg har allerede gjort, hvad I på den ulykkes bitre dag pålagde mig. Så godt jeg formåede, skar jeg eders hjerte ud uden at lade selv den allermindste stump deraf blive tilbage i eders barm. Jeg aftørrede det med et kniplingstørklæde; jeg red i strakt galop med det til Frankrig, efter at jeg først havde overgivet eder til jordens skød med så mange tårer, at der ville have været rigelig nok til, at jeg kunne have tvættet mine hænder deri og bortskyllet blodet, der klæbede ved dem, efter at jeg havde ransaget rundt i eders indvolde. Ja, min hjertens fætter, til yderligere bevis vil jeg sige eder, at jeg på det første sted, hvor jeg gjorde holdt, strøede lidt

salt på eders hjerte, for at det ikke skulle lugte ilde, men overleveres frisk, eller dog grønsaltet, til jomfru Belerma, der såvel som I, jeg, eders våbendrager Guadiana, hovmesterinden Ruidera, hendes syv døtre og to broderdøtre, sammen med mange andre af eders venner og bekendte, er blevet fortryllet på dette sted af troldmanden Merlin. Det er allerede mange år siden, men skønt det allerede er over fem hundrede, er endnu ingen af os døde. Blot må vi savne Ruidera, hendes døtre og niecer, for da de stadig græd, har Merlin af ren medlidenhed forvandlet dem til lige så mange søer, og nu bliver de i de levendes verden, og særlig i provinsen La Mancha, kaldt Ruidera-søerne. De syv døtre tilhører kongen af Spanien, og broderdøtrene en højhellig ridderorden, der bærer den hellige Johannes' navn. Da eders våbendrager Guadiana ligeledes begræd eders ulykke, blev han forvandlet til en flod ved navn Guadiana. Men da han nåede op til jordens overflade og skuede solen på den anden himmel deroppe, smertede det ham så meget, at han havde forladt eder, at han påny styrtede sig ned i jordens skød. Men da det var ham umuligt altid at modstå sin naturlige trang og hæmme sit løb, bryder han nu og da frem af dybet og viser sig for solen og menneskene. Undervejs yder de omtalte søer ham rigeligt af deres vande, og forenet med dem, foruden med mange andre, drager han derpå stor og herlig ind i Portugal. Men alligevel viser han sig overalt, hvor han strømmer frem, bedrøvet og tungsindig og skøtter ikke om at opføde lækre og højt værdsatte fisk i sine vande, men kun almindelige og ildesmagende, der er meget forskellige fra dem i den gyldne Tajo. Hvad jeg nu siger eder, elskelige fætter, har jeg allerede ofte sagt eder, men da I intet svar har givet mig,

formoder jeg, at I enten ikke tror mig eller ikke hører mig, og Gud ved, at det smerter mig højligt. En efterretning vil jeg dog nu meddele eder, som, ifald den ikke lindrer eders smerte, dog i det mindste ikke på nogen vis vil øge den. I må altså vide, at her foran eder står – åbn øjnene, så vil I se det! – den store ridder, om hvem den troldkyndige Merlin har forudsagt så meget, den Don Quijote af Mancha, mener jeg, som påny, og med større resultat end i de forbigangne tider, i de nuværende har genopvakt det forglemte vandrende ridderskab, og ved hvis hjælp og bistand vi alle måske kan blive løst af fortryllelsen, for store bedrifter er forbeholdt store mænd. Og hvis det ikke sker, svarede den kummerfulde Durandarte med svag, tonløs stemme, hvis det ikke sker, kære fætter, siger jeg: Blot tålmodighed, og bland kortene påny! Og dermed lagde han sig om på siden, sank påny hen i sin sædvanlige tavshed og sagde ikke et ord mere. I dette øjeblik hørte jeg en stærk hylen og græden, ledsaget af dybe suk og ynkelig stønnen. Jeg drejede hovedet og så igennem krystalvæggen, at der i en anden sal skred et højtideligt optog afsted: to rækker af dejlige jomfruer, alle sammen i sørgeklæder og med hvide turbaner på hovedet, således som tyrken bruger det. Bag disse jomfruer kom der en fornem dame (at det var en sådan, kunne man se af hendes alvor og værdighed), ligeledes i sort dragt med hvidt slør, så langt nedhængende, at det strejfede jorden, og hendes turban var dobbelt så stor som nogen af de andres. Hendes øjenbryn var sammenvoksede, næsen lidt bred. Munden stor, men læberne røde, og tænderne, som hun nu og da viste, sad ikke godt, men skinnede så hvide som pillede mandler. I hænderne bar hun et fint batisttørklæde og i det, så vidt man kunne se, et

hjerte, der syntes at være taget af en mumie, så fortørret og indskrumpet var det. Montesinos sagde mig, at alle de, som dannede toget, var Durandartes og Belermas tjenerskab, som samtidig med deres herskab holdtes fortryllet der, og at den sidste, som bar tørklædet med hjertet i, var frøken Belerma, der fire gange om ugen afholdt denne procession med sine piger og afsang klagesange eller rettere græd over Durandartes lig og kummerfulde hjerte. Hvis hun, fortsatte han, er forekommet Dem temmelig hæslig, eller i hvert tilfælde ikke så smuk, som hun har ry for, så er årsagen til det de onde dage og endnu værre nætter, hun tilbringer under denne fortryllelse, som man tilfulde kan se af de brede ringe under hendes øjne og hendes sygelige ansigtsfarve, for hendes gustenhed og hule øjne skyldes ikke den månedlige utilpashed, der regelmæssig forekommer hos kvinder (eftersom det allerede er mange måneder, ja, mange år siden, at denne lidelse har tynget hende, og den ikke mere viser sig ved hendes døre), men den smerte, hun i sit hjerte føler over det hjerte, som hun idelig har i hånden, og som altid fornyer og tilbagekalder erindringen om hendes ilde medhandlede tilbeders sørgelige skæbne, for hvis det ikke var, så ville i skønhed, ynde og elskværdighed næppe engang den ædle Dulcinea af Toboso komme hende nær, der er så fejret i hele omegnen her, ja, i hele verden. – Lad den streng urørt, hr. Don Montesinos, tog jeg derpå ordet, fortæl eders historie, som det sømmer sig; for Deres Velbyrdighed ved jo sikkert, at alle sammenligninger halter og er forhadte, og der er derfor ikke nogen anledning til at sammenholde nogen med nogen. Den uforlignelige Dulcinea af Toboso er den, hun er, og frøken Doña Belerma den, hun er, har været og bliver til. Hertil

svarede han: Tilgiv mig, hr. Don Quijote af Mancha, jeg tilstår, at det var ilde betænkt og upassende af mig at sige, at frøken Dulcinea næppe kom på højde med frøken Belerma, da den omstændighed, at jeg på en eller anden måde har fået en anelse om, at Deres Velbyrdighed er hendes ridder, burde have været nok til, at jeg hellere ville have bidt min tunge af end sammenlignet hende med noget andet end himlen selv. Ved denne undskyldning, som den store Montesinos gjorde mig, stilledes det oprør, hvori jeg var kommet ved at høre, at min herskerinde blev sammenlignet med Belerma."

"Og dog undrer det mig højligt," sagde Sancho, "at Deres Velbyrdighed ikke faldt over den gamle lømmel, mørbankede ham og rykkede skægget af ham uden at levne et eneste hår i det."

"Nej, ven Sancho," sagde Don Quijote, "det sømmede sig ikke for mig at gøre noget sådant, for vi er alle forpligtet til at ære de gamle, selv om de ikke er riddere, men især dem, der er det, og tilmed er fortryllet. Og heller ikke er jeg mig bevidst, at der under resten af vor samtale, med de mange spørgsmål og svar, vi udvekslede, forefaldt noget, som kunne sætte mig i harnisk."

Her indskød fætteren:

"Jeg begriber ikke, hr. Don Quijote, hvorledes Deres Velbyrdighed i så kort tid, som De var dernede, har kunnet se så mange ting og tale og svare så meget."

"Hvor længe er det da siden, jeg steg derned?" spurgte Don Quijote.

"Lidt mere end en time," svarede Sancho.

"Det er umuligt," sagde Don Quijote, "for jeg har set det mørknes og dages, og atter mørknes og dages i alt tre gange, så

at der altså efter min beregning er svundet tre dage, mens jeg har været på disse fjerne steder, der er skjulte for vore øjne."

"Det må være sandt, hvad min herre siger," sagde Sancho, "men da alt, hvad der tilstøder ham, sker ved trylleri, så forekommer måske det, der synes os at være en time, dem dernede som tre nætter og dage."

"Sådan hænger det vel sammen," sagde Don Quijote.

"Har Deres Velbyrdighed da ingen mad fået i al den tid?" spurgte Sancho.

"Ikke den mindste bid i min mund," svarede Don Quijote, "og det er heller ikke faldet mig ind at tænke på at spise."

"Men spiser de fortryllede da?" spurgte fætteren.

"De hverken spiser eller forretter deres nødtørft," sagde Don Quijote, "skønt man i almindelighed mener, at negle, skæg og hår vokser på dem."

"Sover de fortryllede da måske?" spurgte Sancho.

"Nej, vist ikke," svarede Don Quijote, "i det mindste er der ingen af dem, der har lukket et øje i de tre dage, jeg har været hos dem, og jeg selv lige så lidt."

"Altså går det her," sagde Sancho, "som ordsproget lyder: Sig mig, hvem du omgås, så skal jeg sige dig, hvem du er. Deres Velbyrdighed omgås med fortryllede, der faster og våger, og så er det heller ikke så underligt, at De hverken spiser eller sover, mens De er hos dem. Men De må tilgive mig, kære herre, når jeg siger, at jeg vil give mig Gud (han ville egentlig sige Fanden) i vold på, at jeg ikke tror det mindste af, hvad De lige har fortalt."

"Hvorledes?" sagde fætteren, "skulle hr. Quijote lyve? Og selv om det var hans agt, så har han dog ikke haft tid til at udtænke

og opfinde hele denne million løgne."

"Det være langt fra mig at tro, at min herre lyver," sagde Sancho.

"Hvad tror du da?" spurgte Don Quijote.

"Jeg tror," svarede Sancho, "at denne Merlin eller disse troldmænd, som har fortryllet hele den sværm, som Deres Velbyrdighed fortæller, De har set og haft omgang med dernede, har sat Dem hele denne historie og alt, hvad De endnu har tilbage at fortælle, i hovedet eller i fanatikken."

"Det kunne alt sammen meget vel forholde sig således, Sancho," sagde Don Quijote, "men det gør det ikke, for alt, hvad jeg har fortalt, har jeg set med mine egne øjne og følt med mine hænder, men hvad vil du vel sige, når jeg nu meddeler dig, at blandt de uendeligt mange sælsomme ting og vidundere, som Montesinos viste mig (ved lejlighed skal jeg fortælle dig udførligt om det, når vi atter fortsætter vor rejse, for ikke at anføre dem alle her), var der også tre bondepiger, som sprang om på disse såre yndige marker og hoppede som geder, men næppe havde jeg fået øje på dem, før jeg i den ene af dem genkendte den uforlignelige Dulcinea af Toboso og i de to andre de samme bondepiger, der fulgtes med hende, og som vi talte med uden for El Toboso. Jeg spurgte Montesinos, om han kendte dem. Han svarede: Nej, men han mente, at det måtte være nogle fornemme fortryllede damer, som først for få dage siden var kommet til syne på disse marker; jeg måtte ikke forundre mig over det, da der her fandtes mangfoldige damer fra den forgangne og nærværende tid, alle fortryllede i forskellige skikkelser, hvoriblandt han havde genkendt

dronning Ginevra og hendes hovmesterinde Quintañona, der skænkede vin for Lanzelote,

"da fra Bretland her han ankom."

Da Sancho Panza hørte sin herre tale på denne måde, troede han, at han skulle gå ud af sit gode skind, og var ved at revne af latter, for da ingen kendte Dulcineas fortryllelse bedre end han, der selv havde været troldmand og aflagt vidnesbyrd om sagen, så tvivlede han nu heller ikke om, at hans herre var gået fra forstanden og fuldkommen spilforrykt, og han sagde derfor til ham:

"Usalig var anledningen, endnu usaligere den time og den ulykkesdag, da De, min kære husbond, steg ned til hin anden verden, og bedrøveligt var det øjeblik, da De mødte hr. Montesinos, der har sendt Dem tilbage til os i en sådan tilstand. De befandt Dem så godt heroppe, var ved fuld forstand, som Gud har givet Dem den; hvert øjeblik fremkom De med kloge sentenser og meddelte gode råd, og nu frembringer De det ravgaleste tøjeri, som man kan tænke sig."

"Da jeg kender dig, Sancho," sagde Don Quijote, "tager jeg mig ikke dine ord nær."

"Og jeg lige så lidt Deres Velbyrdigheds," sagde Sancho, "så må De, om De vil, lemlæste og dræbe mig for det, jeg har sagt og endnu agter at sige, hvis De ikke ændrer og forbedrer Deres tale. Men nu, da vi igen står på en god fod med hinanden, så sig mig dog: Hvorledes og hvorpå kendte De vor nådige frøken? Og hvis De talte med hende, hvad sagde De da til hende, og hvad svarede hun?"

"Jeg kendte hende på," svarede Don Quijote, "at hun var klædt på samme måde, som da du viste mig hende. Jeg talte til hende,

men hun svarede mig ikke med en stavelse, men vendte mig ryggen og gav sig til at løbe så hurtigt, at en pil ikke kunne have nået hende. Jeg ville være fulgt efter hende, og havde også gjort det, såfremt Montesinos ikke havde sagt mig, at jeg blot ville gøre mig forgæves umage, så meget mere som den time nærmede sig, da jeg atter måtte forlade afgrunden. Han sagde mig ligeledes, at han med tiden skulle lade mig vide, hvorledes han, Belerma, Durandarte og alle de andre, som opholdt sig dernede, kunne løses af deres fortryllelse. Men af al den elendighed, jeg så og kom efter dernede, var det, der smertede mig mest, dette, at medens Montesinos førte denne samtale med mig, nærmede en af den ulykkelige Dulcineas ledsagerinder sig til mig fra siden, uden at jeg så hende komme, og sagde til mig med tårer i øjnene og svag, undselig stemme: Min frøken, Dulcinea af Toboso, kysser Deres Velbyrdigheds hænder og beder Deres Velbyrdighed om at vise hende den gunst at lade hende vide, hvorledes De befinder Dem, og da hun er i den yderste forlegenhed, bønfalder hun på det indstændigste Deres Velbyrdighed om at have den godhed at låne hende et halvt dusin realer på dette nye kattunskørt, jeg har her, eller i hvert fald så mange penge, som Deres Velbyrdighed har hos sig, og giver Dem sit løfte om at betale dem igen med det allerførste. Forundret og tvivlrådig over en sådan begæring vendte jeg mig til hr. Montesinos og spurgte ham: Er det muligt, hr. Montesinos, at så fornemme fortryllede kan lide nød? Hvortil han svarede mig: Tro mig, Deres Velbyrdighed, hr. Don Quijote af Mancha, det, man kalder trang, er nu om stunder hver mands gæst; den sniger sig ind overalt, strækker sig til alle, ja, skåner ikke engang de

fortryllede. Og da frøken Dulcinea af Toboso har sendt bud for at bede Dem om seks realer, og pantet synes tilstrækkeligt, så må De også give hende dem, for hun må uden tvivl være i en forfærdelig knibe. – Pantet kan jeg ikke modtage, svarede jeg, og lige så lidt kan jeg give hende, hvad hun beder om, for jeg har kun fire realer. Dem gav jeg hende; det var dem, som du gav mig fornylig, Sancho, for at jeg kunne give almisse til de fattige, vi mødte på vejen. Og jeg sagde til hende: Mit barn, sig til Eders frue, at hendes genvordigheder krænker mig ind i sjælen, og at jeg kunne ønske at være en Krøsus for at råde bod på dem. Samtidig lader jeg hende vide, at jeg ikke kan eller bør befinde mig vel, når jeg må savne hendes elskværdige nærværelse og fornuftige underholdning, og at jeg på det indstændigste bønfalder Hendes Velbyrdighed om, at hun vil unde sin elskovsfangne tjener og på de vilde veje omvankende ridder glæden ved at se hende og tale med hende. Sig hende også, at hun, når hun mindst venter det, vil høre, at jeg har aflagt ed og løfte i lighed med den, som markgreven af Mantua svor på at hævne sin søstersøn Baldovinos, da han fandt ham døende – nemlig på, at han aldrig mere ville spise brød på bredt dug, og desuden en hel del mere, førend han havde hævnet ham. I lighed med dette vil jeg aflægge ed på aldrig at hvile og på at gennemstrejfe alle syv verdensdele med endnu større omhu og nøjagtighed end prins Pedro af Portugal har gjort det, indtil jeg har løst hende af hendes fortryllelse. – Alt dette, og endda meget mere, skylder De min frue, svarede frøkenen mig. Hun tog de fire realer, og i stedet for at neje gjorde hun et spring op i luften, der var over to alen højt."

"Store Gud!" råbte Sancho med høj røst, "er det muligt, at der kan ske den slags ting her i verden, og at troldmænd og tryllekunstnere kan have så stor magt i denne verden, at de kan forvandle min herres sunde forstand til en så rasende galskab?! O herre, herre! Så sandt Gud lever, gå dog i Dem selv igen for Deres egen æres skyld, og fæst ikke tro til disse drømmerier, som ganske har ødelagt Deres fornuft og gjort Dem forrykt i hovedet."

"Jeg ved, at du taler således, fordi du holder af mig, Sancho," sagde Don Quijote, "og da du ingen erfaring har i de ting, som sker i verden, anser du alt, hvad der er lidt vanskeligt at forstå, for umuligt. Men med tiden skal jeg, som jeg allerede har sagt dig, fortælle dig meget mere om det, jeg har set dernede, deriblandt noget, som skal få dig til at tro det, jeg nu har berettet her oppe, og hvis sandfærdighed er uomstødelig og ubestridelig."

24

Hvori der fortælles tusinde småting, der alle er lige så betydningsløse som nødvendige for forståelsen af denne store historie.

Den skribent, der har oversat denne store historie efter dens forfatter Sidi Hamét Benengelis originaltekst, siger, at da han kom til kapitlet om eventyret i Montesinos hule fandt han følgende anmærkning i marginen, skrevet med Haméts egen hånd:

"Jeg kan hverken begribe eller overtale mig til at tro, at alt det, som står skrevet i det foregående kapitel, virkelig skulle være mødt den tapre Don Quijote. Min grund hertil er, at alle de eventyr, han hidtil har mødt, har været mulige og sandsynlige. Men ved eventyret i denne hule finder jeg intetsteds noget kendetegn, der kunne føre til den antagelse, at det var sandt, fordi det bevæger sig så aldeles uden for fornuftens grænser. Men på den anden side kan jeg heller ikke tro, at Don Quijote har løjet, da han jo var den mest sandhedskærlige herremand og den ædleste ridder på sin tid; det er fuldkommen umuligt, for han ville ikke have sagt en løgn, om man så havde dræbt ham med pileskud. Tager man imidlertid i betragtning, at han fortalte det med alle de nævnte omstændigheder, og at han ikke i så kort tid ville have kunnet opbygge en sådan labyrint af urimeligheder, så må man ikke tillægge mig skylden, om dette eventyr synes apokryfisk, for jeg har skrevet det uden at driste mig til at give det ud for falsk eller ægte. Du, kære læser, der

besidder forstand og indsigt, kan dømme om det efter behag; jeg kan og bør ikke gøre mere; skønt det anses for ganske vist, at han ved den tid, da han skulle dø og drage heden, tilbagekaldte fortællingen og sagde, at han havde opdigtet den, fordi det forekom ham, at den meget godt stemte overens med og passede til de eventyr, som han havde læst i sine bøger."

Og herpå fortsætter han på følgende måde: Fætteren blev forskrækket over Sancho Panzas dristighed og lige så forundret over hans herres langmodighed og tænkte, at den sindets mildhed, som ridderen nu lagde for dagen, måtte skyldes den glæde, han havde følt ved at se sin herskerinde Dulcinea af Toboso, omend kun fortryllet, for hvis det ikke havde forholdt sig således, så havde Sancho anvendt ord og udtryk om hende, som kunne have fortjent en ordentlig dragt prygl, og det forekom ham virkelig, at Sancho havde været lovlig fræk over for sin herre. Han sagde altså til denne:

"Jeg, hr. Don Quijote af Mancha, regner denne dag, som jeg har tilbragt på rejse i Deres selskab, for overordentlig vel anvendt og har derved vundet hele fire fordele. Den første er Deres Velbyrdigheds bekendtskab, som jeg anser for en stor lykke; den anden, at jeg har fået at vide, hvad Montesinos' hule indeholder, foruden at jeg har fået kundskab om Guadianas og Ruidera-søernes forvandlinger, som vil komme mig til nytte ved den spanske Ovid, jeg har under hænder; den tredje, at jeg nu er kommet efter kortspillets ælde; det må i det mindste have været i brug allerede på Karl den Stores tid, som man kan slutte af de ord, Deres Velbyrdighed hørte af Durandartes mund, da han efter den lange samtale, som Montesinos førte med Dem, vågnede op og sagde: Blot tålmodighed, og bland kortene på ny!

For disse ord og denne talemåde kan han ikke have lært i sin fortryllede tilstand, men kun mens han endnu ufortryllet befandt sig i Frankrig, altså på førnævnte kejser Karl den Stores tid. Og dette videnskabelige resultat kommer som kaldet til den anden bog, jeg er i færd med at udarbejde, nemlig tillægget til Polydorus Vergilius værk om opfindelserne i gamle dage. Jeg tvivler om, at han har tænkt på at tage opfindelsen af spillekortene med i sin bog, og jeg vil nu berige min med det. Det vil være af stor vigtighed, især da jeg kan anføre en så betydelig og sandhedskærlig autor som hr. Durandarte. Den fjerde fordel er endelig denne, at jeg har fået pålidelig underretning om floden Guadianas udspring, som hidtil har været alle mennesker ukendt."

"Deres Velbyrdighed har fuldkommen ret," sagde Don Quijote, "men jeg gad nok vide, til hvem De, ifald Gud er Dem så nådig, at De får tilladelse til at trykke Deres bøger (hvilket jeg tvivler om), har tænkt at ville dedicere dem?"

"Der findes store herrer og grander i Spanien, som man kunne tilegne dem," svarede fætteren.

"Ikke mange," sagde Don Quijote, "ingenlunde fordi de ikke skulle fortjene en sådan dedikation, men fordi de ikke skøtter om at modtage den, for ikke at forpligte sig til den taknemmelige gengæld, som forfatternes arbejde og den høflighed, der derved vises dem, jo dog har fortjent. Jeg kender imidlertid en fyrste, der kan erstatte savnet af andre velgørere med så ædle egenskaber, at jeg, hvis jeg ville driste mig til at skildre dem, måske ville vække misundelse i det mindste i tre eller fire ædelmodige hjerter. Men lad nu dette hvile til en

belejligere tid, og lad os gå videre for at søge et sted, hvor vi kan få husly i nat."

"Ikke langt herfra," sagde fætteren, "ligger der en eremitbolig; eneboeren skal have været soldat og har ry for at være en god kristen og desuden meget forstandig og godgørende. Tæt ved sin eremitbolig har han et hus, som han har bygget på egen bekostning, og skønt det er lille, er det dog rummeligt nok til at kunne optage gæster."

"Den omtalte eneboer holder måske høns?" spurgte Sancho.

"De savnes kun hos få eneboere," svarede Don Quijote, "for de eneboere, man finder i vore dage, er ikke som de i Egyptens ørkener, der klædte sig i palmeblade og gravede rødder op af jorden til deres ernæring. Det må dog ikke forstås således, at jeg ved at sige noget godt om de gamle ikke også siger det om de nye; hvad jeg mener, er kun, at de nuværende eneboeres bodsøvelser ikke kan sammenlignes med de daværendes strenge og afholdende liv. Men ikke desto mindre er de alle fromme mennesker, i det mindste anser jeg dem for at være det; og selv om også alt skulle være rent galt, så giver dog den skinhellige, der anstiller sig from, mindre forargelse end den åbenbare synder."

Mens de således stod og talte sammen, så de, at der hen imod dem kom en mand, der ilede rask fremad og stadig piskede løs på et æsel, der var belæsset med lanser og hellebarder. Da han kom nærmere hen til dem, hilste han og ville drage forbi, men Don Quijote råbte efter ham:

"Tøv lidt, min gode mand, I synes at have større hastværk, end eders æsel skøtter om."

"Jeg tør ikke lade mig opholde, herre," svarede manden, "for de våben, som De ser her i min varetægt, skal bruges i morgen, og derfor kan jeg ikke standse nogetsteds. Gud være med Dem, jeg må afsted. Men hvis De vil vide, hvad mit ærinde går ud på, så bliver jeg natten over i den kro, som ligger lige overfor eremithytten, og skulle Deres vej falde ad samme kant, kan De finde mig der, og så skal jeg fortælle Dem forunderlige ting. Og endnu en gang, Gud være med Dem."

Han drev med pigstokken så stærkt på æslet, at Don Quijote ikke kunne komme til at spørge ham, hvad det var for vidunderlige ting, han ville fortælle dem, og da ridderen var overmåde nysgerrig og altid plagedes af begær efter at høre nyt, befalede han, at de straks skulle bryde op og tage herberg for natten i kroen uden at drage ind hos eremitten, hvor fætteren havde foreslået dem at søge natteleje. Som sagt, så gjort: De sad straks op og red alle tre den lige vej til kroen, hvor de ankom, lidt før det blev mørkt. Fætteren sagde til Don Quijote, at de dog først burde begive sig til eremitten for at slukke deres tørst, og næppe hørte Sancho Panza dette, førend han drejede sin Rucio hen imod hytten. Don Quijote og fætteren gjorde det samme. Men Sanchos onde skæbne syntes at have ordnet det således, at eremitten ikke var hjemme, hvilket hans famulus, som de fandt i eneboerhytten, meddelte dem. De forlangte den bedste vin. Han svarede, at hans herre ingen havde, men hvis de ville have klart vand, skulle han så gerne give dem det.

"Hvis jeg havde haft lyst til vand," sagde Sancho, "har vi fundet kilder nok undervejs, hvor jeg kunne have stillet min lyst. Oh, Camachos bryllup! Og du, velbehagelige overflod i Don Diegos hus, hvor ofte må jeg ikke savne eder!"

Derpå forlod de eremithytten og gav deres heste af sporerne for at ride op til kroen; lidt henne ad vejen traf de et ungt menneske, der vandrede afsted foran dem, men gav sig gode stunder, og derfor indhentede de ham. Knøsen bar et sværd over skulderen, og på det hang en bylt eller pakke, hvori han efter al sandsynlighed havde sine klæder; det var sikkert nok kun et par hoser eller benklæder, en kappe og sagtens også et par skjorter, for han havde ikke andet på end en silkejakke pyntet med en smule atlask, og under den stak skjorten frem; hans strømper var af silke og skoene med firkantet snude, som moden er ved hoffet. Hans alder kunne vel være en atten-nitten år; han havde et muntert ansigt og tilsyneladende et smidigt og behændigt legeme. Mens han gik, sang han lystige folkeviser for at lette vandringens møje, og da de indhentede ham, havde han netop sunget en til ende, som fætteren bevarede i sin erindring, og som skal have lydt således:

Til krigen blev jeg hvervet,
og nød mig drev på vej,
for havde jeg blot penge,
så gjorde jeg det ej.

Den første, som talte til ham, var Don Quijote, der sagde:

"De går meget let klædt på Deres fodrejse, unge herre. Hvor agter Deres Velbyrdighed sig hen? Fortæl os det, om det da ikke er Dem ubehageligt at sige os det."

Den unge mand svarede:

"Når jeg går så let klædt, skyldes det varmen og min fattigdom. Og De spørger, hvorhen jeg agter mig? Jeg går i krig."

"Varmen, det er dog en årsag, jeg kan finde mig i," sagde Don Quijote, "men hvilken andel kan vel fattigdom have deri?"

"Herre," svarede den unge mand, "i denne bylt har jeg et par fløjlsbukser, der passer til denne jakke; hvis jeg slider dem op på vejen, kan jeg ikke pynte mig med dem inde i byen, og jeg har ikke noget at købe mig et andet par for. Altså, dels derfor og dels for at svale mig går jeg således klædt, indtil jeg når de kompagnier fodfolk, som ligger ikke fuldt tolv mil herfra. Dér vil jeg lade mig hverve, og dér er der heller ingen mangel på trosvogne, hvori jeg kan køre videre til det sted, hvor vi skal indskibes; efter hvad jeg hører, er det Cartagena. Jeg vil hellere have kongen til husbond og herre og tjene ham i krigen end en karrig gnier ved hoffet."

"Har Deres Velbyrdighed da slet ikke fået lagt på Deres løn?" spurgte fætteren.

"Havde jeg stået i tjeneste hos en grande af Spanien eller en anden fornem herre," svarede den unge mand, "så havde jeg sikkert fået lønforhøjelse, for de, der tjener folk af nogen betydning, har den fordel, at de fra tjenerværelset bliver forfremmet til fændrikker eller kaptajner eller får gode ventepenge. Men jeg ulykkelige har altid stået i tjeneste hos embedsjægere og lykkeriddere, der havde så lidt i kost og løn, at de måtte give halvdelen ud, blot de skulle betale for at få en halskrave stivet. Så det ville have været et rent vidunder, om en omflakkende liberitjener havde kunnet opnå nogen, blot middelmådig, lykke."

"Men sig mig på Deres ære og samvittighed, min ven," sagde Don Quijote, "er det muligt, at De i alle de år, De har stået i tjeneste, ikke engang har kunnet anskaffe et liberi?"

"Jeg har fået to," svarede tjeneren, "men ligesom man tager ordensdragten fra den, der udtræder af en munkeorden, før han har aflagt løftet, og giver ham hans egne klæder igen, således tog mine herskaber også mine liberier fra mig, for så snart de anliggender, de var kommet til residensen for, var blevet ordnet, drog de hjem igen og tog liberierne med sig, som de ene og alene havde givet af forfængelighed og hovmod."

"Et mærkværdigt *spilorceria*, som italienerne siger," sagde Don Quijote, "men alligevel anser jeg det for en sand lykke for Dem, at De har forladt hoffet med et så fortræffeligt forsæt, for der gives ikke noget på jorden, der bringer mere ære og fordel end først og fremmest at tjene Gud, men dernæst sin konge og arveherre, især i krigen, hvorved man opnår, om ikke megen rigdom, så dog i det mindste mere ære end ved studeringer, som jeg allerede så ofte har sagt. for selv om også lærdom har oprettet flere familiemajorater, end krigens håndværk, så har dog de, der er blevet grundlagt af krigerstanden, noget vist, jeg ved ej hvad, frem for dem, der er blevet grundlagt af de lærde, og desuden en vis glans, som jeg særdeles vel forstår, og som giver dem et fortrin frem for alle andre. Lad derfor det, jeg nu vil sige Dem, altid ligge Dem på sinde, for det kan blive Dem til stor nytte og husvalelse under Deres møjsommeligheder. De skal fra Deres indbildning ganske fjerne tanken på den onde skæbne, som kan ramme Dem, for det værste, der kan tilstøde os, er døden. Og såfremt det blot er en berømmelig død, så er den det bedste af alt. Julius Cæsar, den tapre romerske imperator, blev en gang spurgt, hvilken død, der var den bedste, hvortil han svarede: Den uventede, den pludselige og uforudsete. Og skønt han svarede som en hedning, en mand

uden kendskab til den sande Gud, var det, sagde han, dog vel egnet til at befri én for den almindelige menneskelige følelse. For sæt, man dræbes i den første træfning eller håndgemæng, enten ved en kanonkugle eller ved, at en mine springer, hvad magt ligger der da på det? Det er dog alt sammen kun at dø, og dermed er sagen afgjort; Terents siger, at det sømmer sig bedre for krigsmanden at ligge død på slagmarken end at frelse livet ved at tage flugten. Når en tapper soldat bevarer ubrødelig lydighed mod sine foresatte og dem, der har magt til at befale over ham, vil han også vinde ære og berømmelse. Og mærk Dem, min søn, en soldat må langt hellere lugte af krudt end af ambra, og finder alderdommen Dem endnu i dette ærefulde kald, så kan den, selv om De også er fuld af sår, lemlæstet eller lam, dog i hvert fald ikke finde Dem uden ære, en ære, som fattigdommen aldrig kan forringe. Tilmed er man allerede i færd med at træffe anstalter til gamle, forkrøblede soldaters underhold og pleje, for det er skammeligt at handle imod dem, således som de plejer at gøre, der skænker deres negre friheden, når de er så gamle og udslidte, at de ikke kan tjene mere; under navn af frie jager dem ud af deres huse og derved gør dem til slaver af sulten, fra hvilken de aldrig kan håbe at blive befriet undtagen ved døden. Men nu vil jeg ikke sige Dem mere, kun bede Dem om at sætte Dem op bag på min hest, indtil vi når kroen, og spise til aften med mig der; så kan De i morgen fortsætte Deres rejse, og jeg vil ønske, at Gud må gøre den så lykkelig, som Deres forsæt fortjener det."

Tjeneren fulgte ikke opfordringen til at sætte sig op på hans hest, men modtog derimod med glæde indbydelsen til at spise

til aften med ham. Og det berettes, at Sancho ved denne lejlighed sagde hen for sig:

"Gud hjælpe mig for en herre, jeg har! Hvor kan en mand, som ved at sige så mange fortræffelige ting som dem, han her har sagt, dog påstå, at han har set alle de umulige tåbeligheder, som han fortæller om Montesinos' hule? Nå, det giver sig vel alt sammen."

Imidlertid kom de ved mørkets frembrud til kroen; og det glædede Sancho ikke så lidt, da han så, at hans herre tog det for en virkelig kro og ikke for et slot, som han plejede. De var næppe kommet ind, før Don Quijote allerede spurgte efter manden med lanserne og hellebarderne, og værten svarede, at han var nede i stalden for at forsyne sit mulæsel. Sancho og fætteren gjorde nu det samme med deres mulæsler, men gav dog Rosinante det bedste spiltov og den bedste plads i stalden.

25

Hvori man møder eventyret med æselskriget, ligeledes det muntre eventyr med marionetspilleren, såvel som den spådomskyndige abes mærkværdige åbenbaringer.

Vor Don Quijote havde hverken rist eller ro, før han fik de mirakler at høre, som den mand, der ledsagede våbnene, havde lovet ham. Han gik på stående fod ned og opsøgte ham i stalden, hvor kromanden havde sagt, han var. Dér fandt han ham også og sagde til ham, at han ufortøvet måtte meddele ham, hvad han havde at sige ham angående det, han havde spurgt ham om på vejen. Manden svarede:

"Jeg må have god tid for at kunne fortælle Dem om mine vidundere; det kan jeg ikke gøre sådan på stående fod. Giv mig blot stunder til først at forsyne mit dyr, gode herre, så skal jeg senere berette Dem om ting, som vil forbavse Dem."

"*Det* skal sandelig ikke sinke Dem," sagde Don Quijote; "jeg vil give en hånd med og hjælpe Dem."

Hvilket han også gjorde; han sigtede byggen og rensede krybben, en nedladenhed, der fik manden til med stor beredvillighed at fortælle, hvad ridderen bad ham om. Han satte sig på en stenbænk, og Don Quijote tog plads ved hans side; deres publikum og tilhørere var fætteren, liberitjeneren, Sancho Panza og værten, og manden begyndte sin fortælling på følgende måde:

"De må vide, mine ærede herrer, at på et sted, der ligger fire og en halv mil fra denne kro, hændte det sig, at et medlem af

landsbyens ting mistede et æsel; det skete som følge af hans unge tjenestepiges kneb og rænker, men det ville nu blive for vidtløftigt at fortælle. Skønt den omtalte tingmand gjorde sig al mulig umage for at finde æslet igen, var det dog forgæves. Der var, efter hvad rygtet siger, gået fjorten dage, siden det blev savnet, da der på markedspladsen kom en anden tingmand fra samme by hen til ham, der havde mistet dyret, og sagde til ham:

"Giv mig bæreløn for min gode tidende, svoger! Eders æsel er kommet for dagen."

"Det skal I få, og tilmed en god bæreløn," svarede den anden, "men lad mig høre, hvor man har fået øje på det."

"Ude i skoven," svarede finderen, "jeg så det i morges, uden sadel og tilbehør, men så magert, at det var en ynk at se. Jeg ville have drevet det foran mig og bragt eder det, men det var allerede blevet så vildt og sky, at det gav sig til at rende, da jeg nærmede mig, og løb ind i skovens tætteste tykninger. Hvis I synes, kan vi jo begge gå ud at lede efter det; lad mig blot først bringe min æselhoppe hjem, så skal jeg straks være her igen."

"I gør mig en stor fornøjelse med dette," sagde æslets herre, "og I skal altid finde mig rede til at betale med samme mønt."

Med alle disse omstændigheder og på samme måde, som jeg nu fortæller den, berettes historien af alle dem, som har fået den rette sammenhæng at vide. Kort at melde, de to tingmænd gik i største venskabelighed sammen til fods ud i skoven, men da de kom til pladsen og stedet, hvor de mente, at de ville finde æslet, fandt de det ikke, og ikke heller kunne de få øje på det nogetsteds, hvor ivrigt de end søgte. Da de nu langt om længe så, at det ikke var til at hitte, sagde den tingmand, som havde mistet æslet, til den anden:

"Hør en gang, svoger, jeg har fået et indfald, hvorved vi sikkert må kunne opdage bæstet, om det så var midt i jordens skød, endsige da i skoven; jeg kan nemlig ualmindelig naturtro skrige som et æsel, og hvis I også forstår jer lidt på det, er sagen dermed så godt som afgjort."

"Forstår mig lidt på det, siger I, svoger?" sagde den anden, "ved Gud, jeg tror ikke, nogen kan overgå mig i det stykke, ikke en gang æslet selv."

"Det vil vi snart få at se," sagde den anden tingmand, "jeg har tænkt mig, at vi skulle gå hver til sin side, jeg i den retning, og I i den anden, så at vi omkredser og gennemstrejfer hele skoven, og fra tid til anden skal I skrige og jeg skrige. Så vil det ikke kunne undgås, at æslet hører os og svarer, hvis det virkelig er i skoven."

Æslets herre svarede:

"Ved I vel, svoger, at det er et storartet indfald, eders udmærkede forstand værdigt!"

Derpå skiltes de efter aftalen, men hvad skete? Det traf sig således, at de næsten på samme tid gav sig til at skrige, og hver af dem lod sig forlede af den andens skrig og løb efter lyden, i den faste tro, at æslet nu var kommet for dagen. Da de nu fik øje på hinanden, sagde den tingmand, som havde mistet æslet:

"Er det muligt, svoger, at det ikke var mit æsel, der skreg?"

"Ja," svarede den anden, "for det var mig."

"Så må jeg sige," svarede ejermanden, "at der ikke er mindste forskel imellem eder, hvad skriget angår, for aldrig i mine dage har jeg hørt eller set noget så livagtigt."

"Disse lovtaler og berømmelser," svarede han, der havde fået det gode indfald, "tilkommer langt snarere eder end mig,

svoger, for ved den Gud, der har skabt mig, I kan give de bedste og mest øvede æselskrigere to i-ah forud. Eders tone er høj, den understøttedes i skrigene af stemmen i rette tempo og takt og ender dem med en ordentlig trille. Med et ord, jeg erklærer mig for overvundet og rækker eder sejrspalmen og fanen som den førende i denne sjældne færdighed."

"Så vil jeg også nok sige," svarede æslets ejer, "at jeg herefter agter at sætte næsen lidt højere til vejrs, fordi jeg har talent, for skønt jeg tror, mit æselskrig er ganske godt, har jeg dog aldrig tænkt, det var nær så fortræffeligt, som I siger."

"Så vil jeg blot gøre den bemærkning," sagde den anden, "at mange sjældne gaver går til spilde her i verden og er ilde anbragte hos folk, som ikke forstår at benytte dem."

"Vore gaver," svarede æslets ejer, "kan kun være os til nytte i sådanne tilfælde som dette og andre lignende; Gud give blot, at vi må have nytte af dem denne gang!"

Efter disse ord skiltes de atter og gav sig påny til at skrige i-ah, men hvert øjeblik tog de atter fejl og løb frem imod hinanden, indtil de blev enige om, at de altid skulle skrige to gange lige efter hinanden, for at de af dette kendemærke kunne vide, at det var dem, og ikke æslet. Med dette dobbelte skrig gennemstrejfede de nu hele skoven, uden at det tabte æsel svarede eller gav det mindste tegn fra sig, men hvorledes skulle det arme dyr vel kunne svare, når det halvt ædt op af ulve lå dybt inde i tykningen, hvor de langt om længe fandt det? Da ejermanden så sit æsel, sagde han:

"Jeg måtte nok undre mig over, at det ikke svarede, for hvis det ikke havde været dødt, måtte det have skreget i-ah, så snart det hørte os, ellers havde det ikke været noget æsel. Men nu da

jeg har hørt eders velklingende i-ah, svoger, anser jeg mig for rigelig betalt for min møje under eftersøgningen, skønt jeg har fundet det dødt."

"I er alt for venlig, svoger," svarede den anden, "når præsten synger godt, har kordrengen nemt ved at træffe tonen."

Derpå vendte de trøstesløse og hæse tilbage til deres landsby, hvor de fortalte deres venner, naboer og bekendte alt, hvad der var hændt dem, medens de søgte efter æslet, og over al måde roste hinandens gaver til at skrige i-ah. Hele historien kom altså i folkemunde og bredte sig til de omliggende landsbyer, men Djævelen, som aldrig sover og finder behag i at sprede uenighed, splid og kiv overalt, hvor han kan komme til det, og med dette formål for øje vækker ondartet og meningsløs sladder og de største stridigheder over rene ubetydeligheder, magede det således, at folkene fra de andre flækker, så snart de mødte nogen fra vor landsby, gav sig til at skrige i-ah, ret som de ville kaste dem deres tingmænds æselskrig i næsen. Også gadedrengene optog denne dårlige vane, og det var det samme som at spille Helvedes onde ånder sagen i hænde og i munde. Æselskriget greb om sig fra by til by, så at folkene fra i-ah landsbyen er kendte overalt, ganske som man kan kende negre fra hvide, og denne usalige spot har nu endelig haft den slemme følge, at de bespottede ofte i sluttet skare væbnede drager ud imod spotterne, og at de leverer hinanden hele slag, uden at frygte hverken for kongen eller dronningen, for revselse eller straf. Jeg tror, at folkene fra min landsby, hvor æselskriget opstod, i morgen eller i overmorgen vil rykke i marken imod en anden landsby, som ligger to mil fra vor og hører til dem, der er allerværst imod os, og for at de kan drage veludrustede afsted,

har jeg været henne at købe de lanser og hellebarder, som De så. Det var disse vidunderlige tildragelser, jeg, som jeg sagde, kunne fortælle Dem om, og hvis De ikke forekommer Dem mærkværdige, så kender jeg ingen andre."

Hermed sluttede den brave knøs sin historie.

I det samme trådte en mand, der helt og holdent var klædt i gemselæder, som både hans strømper, benklæder og vams var forfærdigede af, ind ad kroens dør og sagde med høj røst:

"Hr. vært, kan jeg få herberg? Jeg kommer her med min abe, der kan spå, og med dukkekomedien om Melisendras befrielse."

"Hille den!" sagde kromanden, "der har vi jo mester Pedro. Nu kan vi belave os på en glad aften."

Jeg glemte at sige, at mester Pedros venstre øje og næsten det halve af kinden var dækket af et plaster af grønt taft, et tegn på, han havde en skade på denne side. Værten fortsatte på følgende måde:

"Vær hjertelig velkommen, Deres Velbyrdighed, mester Pedro! Hvor er aben og dukketeatret? Jeg ser dem ikke?"

"De er allerede tæt herved," svarede den helt i gemselæder klædte mand, "jeg gik blot i forvejen for at høre, om jeg kunne få herberg."

"Jeg ville lade selv hertugen af Alba gøre plads for mester Pedro," sagde kromanden, "lad kun aben og dukketeatret komme. Her er folk i kroen i aften, som gerne betaler for at se komedien og abens kunster."

"Meget vel," sagde han med plasteret, "jeg skal gerne sætte prisen ned; hvis jeg blot får mine omkostninger betalt, skal jeg være tilfreds. Jeg vil kun gå ud på vejen og sørge for, at kærren med aben og dukketeatret kommer lidt hurtigt."

Derpå skyndte han sig atter ud af kroen. Don Quijote spurgte straks kromanden, hvem denne mester Pedro var, og hvad det var for et dukketeater og en abe, han førte med sig? Kromanden svarede:

"Det er en navnkundig marionetspiller, der i mange gode dage er draget rundt i vort aragonske Mancha og har forevist dukkekomedien om Melisendra, og hvorledes hun bliver befriet af den berømmelige Don Gaiferos, en af de ypperste og bedst fremstillede historier, som man i mange år har set her i kongeriget. Han fører desuden en abe med sig, der er noget af det sjældneste og klogeste, man har fundet blandt aber eller kunnet forestille sig blandt mennesker, for når man spørger den om noget, lytter den til ens spørgsmål, springer derpå op på sin herres skulder, nærmer sig til hans øre og siger ham svaret på det, man har spurgt om, hvorpå mester Pedro straks meddeler tilhørerne det. Den siger mere om forbigangne tider end om tilkommende, og skønt den ikke altid træffer det rigtige, tager den dog for det meste ikke fejl, så vi må tro, at Fanden skinbarlig står i den. Mester Pedro tager to realer for hvert spørgsmål, hvis aben besvarer det, det vil sige, hvis dens herre svarede for den, efter at den har hvisket ham i øret. Derfor tror man også, at mester Pedro har masser af penge på kistebunden, og for resten er han *galantuomo* og *buon compagno*, som man siger i Italien, og lever i herlighed og glæde. Han taler for syv og drikker for tolv, og alt det for den indtægt, han får af sin tungefærdighed, sin abe og sit dukketeater."

I det samme vendte mester Pedro tilbage, og på en kærre kom nu også hans dukketeater og aben, der var stor, uden hale,

med baller som af filt, men med et ansigt, der slet ikke så ilde ud. Næppe havde Don Quijote set den, før han spurgte den:

"Sig mig, hr. spåmand, *che pesce pigliamo?* Hvordan skal det gå os? Her har I mine to realer."

Han befalede straks Sancho at give mester Pedro pengene, men denne svarede for aben og sagde:

"Herre, om tilkommende ting giver dyret ingen svar eller underretning: Den forstår sig nogenlunde på de forbigangne og en smule på de nuværende."

"En herlig forklaring!" sagde Sancho, "jeg måtte jo være godt gal, om jeg gav en hvid for, at man siger mig, hvad der er hændt mig! For hvem kan vide det bedre end jeg selv? Og betale nogen for at fortælle mig, hvad jeg ved, ville være en stor tåbelighed. Men siden den ved de nuværende ting, så har De her mine to realer, og hr. aben skal sige mig, hvad min kone, Teresa Panza nu tager sig for, og hvad hun er beskæftiget med?"

Mester Pedro ville ikke tage imod pengene og sagde:

"Jeg tager aldrig imod betaling forud, først må jeg bevise Dem tjenesten."

Og da han nu med den højre hånd to gang slog sig på venstre skulder, satte aben i et spring derop, holdt munden hen til hans øre og klaprede meget hurtigt med tænderne; da dette havde varet omtrent så længe, som det tager at læse et fadervor, sprang den igen ned på jorden, og mester Pedro kastede sig øjeblikkelig på knæ for Don Quijote, omfavnede hans ben og sagde:

"Jeg slynger mine arme om disse ben, ganske som om jeg omfavnede begge Herkules' søjler, o du høje genopvækker af det allerede i forglemmelse nedsænkede vandrende ridderskab, du

aldrig noksom berømmede ridder Don Quijote af Mancha, de vaklendes støtte, de faldnes arm og alle ulykkeliges stav og trøst!"

Don Quijote stod helt stiv, Sancho ganske ude af sig selv, fætteren stod hensunket i forbavselse, liberitjeneren nærmest forfærdet, manden fra æselskrigernes landsby med åben mund og værten ganske forvirret; kort sagt, frygt bemægtigede sig alle dem, der havde hørt marionetspillerens tale. Men denne fortsatte på følgende måde:

"Og du, brave Sancho Panza, du den bedste våbendrager og våbendrager hos den bedste ridder i verden! Glæd dig, for din gode kone Teresa har det godt. I denne stund og time hegler hun et pund hør, og til yderligere bevis står der på venstre side af hende et krus med skåret hals, som rummer en ordentlig slurk vin, som hun muntrer sig med under arbejdet."

"Det vil jeg gerne tro," svarede Sancho, "for hun er ret et velsignet kvindemenneske, og hvis hun ikke var skinsyg, ville jeg ikke bytte hende bort for kæmpekvinden Andandona, som, efter hvad min herre beretter, var et meget bravt og overordentlig retskaffent fruentimmer, men min Teresa hører til de koner, som ikke lader noget gå fra sig, selv om det skulle svie til Deres arvinger."

"Nu må jeg bekende," sagde derpå Don Quijote, "at den, der læser meget og rejser meget, han ser også meget og erfarer meget. Ja, det siger jeg, for ingen overtalelser ville have kunnet overtale mig til at tro, at der her i verden fandtes aber, der kunne spå, således som jeg nu ser det med mine egne øjne. Jeg er virkelig den Don Quijote af Mancha, som dette gode dyr har nævnt, skønt det har været noget for overdrevent i sin ros. Men

hvem og hvad jeg nu end er, så takker jeg Himlen, der har givet mig et blødt og medfølende hjerte, som altid er villigt til at gøre vel imod alle og ondt imod ingen."

"Hvis jeg havde penge," sagde liberitjeneren, "ville jeg spørge hr. aben, hvad der skulle ske mig på min forestående vandring."

Hertil svarede mester Pedro, som allerede havde rejst sig fra sit knæfald for Don Quijote:

"Jeg har allerede sagt, at dette lille dyr ikke svarer på spørgsmål om tilkommende ting, men hvis det gjorde det, skulle det ikke komme an på pengene, thi for at gøre hr. Don Quijote, som er her tilstede, en fornøjelse, ville jeg se bort fra al pengefordel i verden. Nu vil jeg, for at gøre min skyldighed imod ham og skaffe han en lille forlystelse, stille mit dukketeater op og give alle dem plads, som er her i kroen, uden ringeste betaling."

Da kromanden hørte det, blev han helt vild af glæde og anviste ham et sted, hvor han kunne opstille teatret; det var besørget på et øjeblik. Don Quijote gjorde sig ikke de bedste tanker om abens spådomme, da det forekom ham upassende, at en abe skulle spå, ligegyldigt om det var om fremtiden eller om fortiden. Medens mester Pedro bragte sit dukketeater i stand, trak han derfor Sancho hen i en krog af stalden, hvor ingen kunne høre dem, og sagde:

"Hør en gang, Sancho, jeg har tænkt nøje over denne abes forunderlige gave og færdighed og er for min del kommet til den anskuelse, at denne mester Pedro, dens herre, enten stiltiende eller udtrykkelig må have sluttet pagt med Djævelen."

"Hvis pakken er trykket ud, og sluttet til af Djævelen," sagde Sancho, "så må det bestemt være en ualmindelig snavset pakke.

Men hvad glæde kan mester Pedro vel have af sådan en pakke?"

"Du forstår mig ikke, Sancho, jeg vil kun sige, at han må have sluttet overenskomst med Djævelen om, at denne skal forlene aben med denne færdighed, ved hjælp af hvilken mester Pedro kan tjene penge, og når han så er blevet rig, skal han give Djævelen sin sjæl, som netop er det, denne menneskehedens fjende stræber efter. Det, der får mig til at nære denne anskuelse, er, at aben ikke svarer på andet end forbigangne og nærværende ting; for videre strækker heller ikke Djævelens kundskab sig. Han ved intet om det tilkommende, undtagen for så vidt han kan slutte sig til noget, og det kan han langtfra altid, for det er Gud alene forbeholdt at se ind i tiden, og for Ham gives der hverken noget tilkommende eller forbigangent, men alting er Ham nærværende. Når det nu forholder sig således, hvilket det utvivlsomt gør, er det også tydeligt, at denne abe taler ved Djævelens kraft, og det undrer mig blot, at man ikke har ført klage over den til den hellige inkvisition, så at denne kunne anstille et forhør og få den til at bekende, ved hvilken kraft den spår. For det er sikkert nok, at denne abe ikke forstår sig på stjernetyderi, og at hverken den eller dens herre forstår at danne de figurer, som man kalder horoskoper, og som i vore dage er så almindelige her i Spanien, at der ikke gives nogen kælling, husknægt eller skoflikker, som ikke bilder sig ind, at han eller hun lige så let kan stille et horoskop som trække knægten ud af et spil kort, der ligger på gulvet, og således ved deres løgnagtighed og uvidenhed bringer den astrologiske videnskabs vidunderlige sandheder i vanry. Jeg kender en fornem dame, der spurgte en af disse horoskopstillere, om hendes lille skødehund ville blive drægtig, hvor mange hvalpe

den ville få, og af hvilken farve de ville blive. Efter at stjernetyderen havde stillet sit horoskop, svarede han, at hunden ville blive drægtig og kaste tre hvalpe, en grøn, en rosenrød og en spættet, dog kun under forudsætning af, at den omtalte hund blev bedækket mellem klokken elleve og tolv om dagen eller om natten, men det måtte enten være en mandag eller en lørdag. Og så skete der det, at hunden to dage efter døde af forstoppelse, men hr. astrologen gjaldt ligefuldt i hele byen for at være en overordentlig lærd mand, hvilket jo alle, eller dog de fleste, horoskopstillere gør."

"Alt det kan være godt nok," sagde Sancho, "men jeg ville dog ønske, Deres Velbyrdighed ville bede mester Pedro spørge sin abe, om alt det er sandt, som hændte Deres Velbyrdighed i Montesinos' hule. For med Deres Velbyrdigheds tilladelse – jeg for min part holder for, at det alt sammen kun var løgn og bedrag, eller i det mindste drømmebilleder."

"Det kunne nok tænkes," sagde Don Quijote, "imidlertid vil jeg følge dit råd, selv om jeg stadig gør mig en slags samvittighed over det, som jeg selv ikke kan gøre rede for."

Nu kom mester Pedro for at hente Don Quijote og sige ham, at dukketeatret allerede var i orden, om Hans Velbyrdighed ville komme og tage det i øjesyn, da det virkelig fortjente at ses. Don Quijote meddelte ham sin beslutning og bad ham straks spørge sin abe, om visse ting, som han havde oplevet i Montesinos' hule, var drøm eller virkelighed; ham selv forekom det, som om de var noget af begge dele. Mester Pedro hentede aben uden at sige et eneste ord; han stillede den foran Don Quijote og Sancho og sagde:

"Se, kære abe, denne ridder forlanger at vide, om visse ting, der er foregået i en hule kaldet Montesinos' hule, er virkelige eller falske?"

Derpå gav han det sædvanlige tegn, aben sprang op på hans venstre skulder og syntes at hviske ham noget i øret, hvorpå mester Pedro straks sagde:

"Aben siger, at de ting, som Deres Velbyrdighed har set eller oplevet i den omtalte hule, dels er falske og dels sande, og tilføjer, at det er alt, hvad den ved om dette spørgsmål; ifald Deres Velbyrdighed vil have nøjere underretning om dette, vil den næste fredag besvare alle Deres spørgsmål, men for øjeblikket er dens kraft udtømt og kommer først igen på fredag, som den allerede har sagt."

"Sagde jeg ikke nok," tog Sancho ordet, "at jeg ikke kunne få i mit hoved, at blot halvdelen af det, som Deres Velbyrdighed sagde om tildragelserne i hulen, skulle være sandt."

"Udfaldet vil vise det, Sancho," sagde Don Quijote, "og tiden, der åbenbarer alle ting, lader intet tilbage, som den ikke drager frem i solens lys, selv om det har ligget skjult dybt i jordens skød. Men lad det nu være nok for denne gang, og lad os så gå hen at se på den gode mester Pedros komedie, som jeg ønsker vil byde på adskilligt nyt."

"Hvadbehager, adskilligt?" sagde mester Pedro, "min komedie indeholder tresindstyve tusinde nye ting, og jeg kan sige Deres Velbyrdighed, min højagtede hr. Don Quijote, at det er en af de største seværdigheder, som verden nu om dage kan opvise, men *operibus credite, et non verbis*. Lad os lægge hånd på værket; det er sent, og vi har meget at gøre, sige og fremvise."

Don Quijote og Sancho adlød ham og begav sig hen til det sted, hvor dukketeatret allerede var rigget op og stillet til skue, på alle sider illumineret med mangfoldige små vokslys, der gav det et prægtigt og strålende udseende. Så snart mester Pedro kom til stede, indtog han sin plads bag ved teatret, for det var ham, der skulle bevæge dukkerne, og foran hos tilskuerne stillede der sig en dreng, mester Pedros tjener, for at fortolke og forklare dukkekomediens hemmeligheder. Han havde en lille stav i hånden, hvormed han pegede på de optrædende figurer og nævnte dem ved navn. Da nu alle de, som var i kroen, havde taget plads lige for teatret, nogle siddende og andre stående, og Don Quijote, Sancho, liberitjeneren og fætteren var blevet anbragt på de bedste pladser, begyndte tolken at sige, hvad enhver vil få at høre og se, som enten lytter til ham eller kigger på det næste kapitel.

26

Hvori det behagelige eventyr med marionetkomedien fortsættes, foruden andre i virkeligheden såre skønne historier.

Nu tav enhver, så tyrer som trojaner.

– hvermed jeg mener, alle de, der var tilskuere ved dukkekomedien, lyttede med spændt opmærksomhed til tolken, for af hans mund at høre udtydningen af disse vidundere, da man bag skuepladsen hørte en stærk støj af pauker, trompeter og mangfoldige kanoner, der blev affyrede. Denne larm varede kun kort, hvorpå knøsen straks opløftede sin røst og sagde:

"Den sandfærdige historie, som her skal forestilles for Deres Velbyrdigheder, er ord til andet taget af de franske krøniker og de spanske romancer, der er i hvermands mund, og som drengene synger på gaderne. Den handler om, hvorledes Don Gaiferos skaffede sin gemalinde Melisendra friheden, da hun sad fanget i Spanien hos mohrerne i Sansueña, for således hed dengang den by, som nu hedder Zaragoza. Her kan Deres Velbyrdigheder nu se, hvorledes Don Gaiferos sidder ved tavlebordet, ganske som der står i sangen:

> Ved brætspil sidder ridder Don Gaiferos,
> for længst ham Melisendra gik af minde.

Og den person, der nu kommer frem med krone på hovedet og scepter i hånden, er kejser Karl den Store, der går for at være

Melisendras fader. Ærgerlig over sin svigersøns lediggang og skødesløshed kommer han for at skænde på ham. Se blot, med hvilken heftighed og forbitrelse han bebrejder ham det, så at det synes, som om han med sceptret vil give ham et halvt dusin sansekager, ja, der findes forfattere, som siger, at han virkelig gav ham dem, og det ganske eftertrykkeligt. Efter at han nu vidt og bredt har foreholdt ham den fare, hans ære løber ved, at han undlader at befri sin gemalinde, siger han, som det fortælles:

Nok jeg talte, tænk der over!

Se nu, Deres Velbyrdigheder, hvorledes kejseren vender ryggen til og lader Don Gaiferos sidde tilbage meget forvirret. Betragt, hvorledes denne ude af sig selv af vrede slynger tavlebordet og brikkerne langt bort, forlanger sit harnisk og af sin fætter Don Roland kræver dennes sværd Durindana, hvorledes Don Roland ikke vil låne ham det, men derimod tilbyder selv at ville ledsage ham under det farlige foretagende. Men den tapre, der vredes, vil ikke tage imod det og svarer, at han skal være mand for alene at befri sin gemalinde fra fængslet, om hun så sad fanget i jordens midtpunkt, og dermed går han bort for at væbne sig og ufortøvet begive sig på vej. Vil De nu, mine herskaber, vende øjnene mod det tårn, der kommer frem hist henne; man kan slutte sig til, at det er et af tårnene på slottet i Zaragoza, som man i vore dage kalder Aljafería, og den dame, som lader sig se på altanen i maurisk dragt, er den uforlignelige Melisendra, som derfra såre ofte har skuet ud mod vejen til Frankrig og i sit fangenskab trøstet sig med hyppigt at lade sine tanker vandre til Paris og til sin gemal. Betragt nu et nyt optrin, der hidtil måske er ganske uset og uhørt. Ser De ikke den mohr, som kommer listende sagte frem

med fingeren på munden og skridt for skridt bagfra nærmer sig den skønne Melisendra? Betragt nu, hvorledes han giver hende et kys midt på læberne, og hvor hurtigt hun spytter ud og tørrer sig om munden med sit hvide særkeærme, samt hvorledes hun jamrer sig og vil lade sit dejlige hår undgælde for det, som om det var årsag til brøden. Endvidere kan De se, hvorledes der i den åbne gang står en værdig mohr; det er kong Marsilius af Sansueña, der har set mohrens frækhed og derfor, skønt det er en slægtning af ham og hans største yndling, straks befaler, at man skal gribe ham og give ham to hundrede slag på ryggen for derefter at føre ham igennem de sædvanlige gader i byen med udråbere foran og en flok fangevogtere bagefter. Og her ser De allerede afstraffelsen, selv om forbrydelsen først er blevet begået for et øjeblik siden, for blandt mohrerne sender man ikke nogen afskrift til modparten, fremskaffer ikke beviser og udsteder heller ikke nogen bemyndigelse til at eksekvere dommen, således som det er brugeligt hos os."

"Sønneke, sønneke," råbte her Don Quijote med høj røst, "følg din historie lige frem, og indlad dig ikke på sidespring eller tværveje, thi for klart at belyse en kendsgerning behøves der ret mange beviser og modbeviser."

Også mester Pedro råbte indefra:

"Ingen omsvøb, min knøs, men gør, som herren her befaler dig, det vil være det tjenligste for dig. Hold dig til din simple korsang, og indlad dig ikke på kontrapunktiske figurer, der sædvanligvis går itu af lutter kunstlethed."

"Det skal jeg," svarede knøsen og fortsatte på følgende måde: "Den figur, som kommer der til hest, indsvøbt i gascognisk kappe, er Don Gaiferos i egen person, hvis komme hans

gemalinde ventede. Og hun, der allerede har fået hævn for den forelskede mohrs formastelse, har med mere venlige miner og allerede helt roligt ansigt stillet sig på tårnets altan og taler med sin husbond i den tanke, at det er en eller anden vandringsmand. Og med ham fører hun nu hele den samtale, som findes i romancerne, hvor der står:

> Ridder, drager I til Frankrig,
> spørg da efter Don Gaiferos.

Men alt dette vil jeg ikke gentage her, fordi vidtløftighed plejer at avle kedsomhed. Det er nok, at De ser, hvorledes Don Gaiferos åbenbarer sig for hende, og hvorledes Melisendra ved glade lader viser os, at hun har genkendt ham; tilmed da vi nu ser, hvorledes hun firer sig ned fra altanen for hastigt at sætte sig på hestens kryds bag sin brave husbond. Men ak, den ulykkelige! En af falbeladerne på hendes underskørt hænger fast ved jerngitteret om altanen, så at hun svæver i luften uden at kunne nå jorden. Men bemærk nu, hvorledes Himlen i sin barmhjertighed sender hjælp, når nøden er størst, for Don Gaiferos nærmer sig, og uden at bryde sig om, hvorvidt det kostbare underskørt rives i stykker eller ej, griber han fat i hende og trækker hende ned på jorden, hvorefter han med et sving sætter hende bag på sin hest, så at hun sidder på skrævs på den som en mand, og befaler hende at holde sig godt fast og slå armene om ham bagfra, så at de ligger over kors på hans bryst, for ikke at falde af. Fru Melisendra var nemlig slet ikke vant til at ride således. Fremdeles ser De, hvorledes hesten ved sin vrinsken tydeligt viser, at den glæder sig over den tapre og skønne byrde, som den bærer på i sin herre og hans frue. De ser, hvorledes de vender byen ryggen og glade og fornøjede slår ind

på vejen til Paris. Drag med fred, du mageløse par blandt sande elskende! Gid I velbeholdne og i sikkerhed må nå til eders fædreland, mod hvilket I har længtes så såre, uden at skæbnen nogen sinde lægger hindringer i vejen for eders lykkelige rejse! Gid eders venner og frænder må se eders dage henrinde i fred og glæde, og gid de må blive lige så mange som Nestors, inden livets aften nærmer sig!"

Her lod mester Pedro sin røst høre og sagde:

"Bliv ved jorden, dreng! Hvo højt vil flyve, falder gerne ned, og skabagtighed mishager altid."

Tolken gav ikke noget svar, men fortsatte på følgende måde:

"Det manglede ikke på ørkesløse øjne, der plejer at se alting. Det var umuligt andet, end at de måtte se Melisendra klatre ned og sidde op, og de underrettede kong Marsilius om det, som straks lod slå alarm. Se blot, hvor hurtigt det går! For hele byen er nær ved at synke i grus ved klokkernes kimen, der lyder fra alle moskeernes tårne."

"Nej, således forholder det sig ikke," indskød her Don Quijote; "med hensyn til klokkerne gør mester Pedro sig skyldig i en stor fejltagelse, for klokker var slet ikke i brug hos mohrerne, men kun pauker og en art sækkepiber, der minder om vore skalmejer. Klokkeringningen i Sansueña er utvivlsomt en stor urimelighed."

Da mester Pedro hørte det, holdt han straks inde med ringningen og sagde:

"De skulle ikke hænge Dem i småting, hr. Don Quijote. Sæt dog ikke alting i den grad på spidsen, at der tilsidst slet ikke mere er nogen spids! Opfører man ikke her i landet tusinde komedier, der er fulde af tusinde fejltagelser og urimeligheder

og alligevel gør lykke og ikke alene høres med bifald, men endog med henrykkelse? Bliv ved, dreng, og lad de andre snakke, for når blot min pung fyldes, opfører jeg gerne lige så mange urimeligheder, som der er støvkorn i solen."

"De har ret," sagde Don Quijote, og drengen fortsatte:

"Se en gang, hvor mandstærkt og skinnende rytteriet drager ud af byen et stykke efter vort sande elskovspar, hvor mange trompeter der skingrer, hvor mange sækkepiber der lyder, og hvor mange pauker og trommer der dundrer! Jeg frygter for, at de vil indhente dem og bringe dem tilbage, bundet til halen af deres egen hest, hvilket vil blive et frygteligt syn."

Da Don Quijote nu så så mange mohrer og hørte en så mægtig larm, syntes det ham vel gjort at komme de flygtende til hjælp. Han rejste sig derfor og råbte med gjaldende røst:

"Så længe der er liv i mig, vil jeg aldrig tilstede, at der i min nærværelse tilføjes en så navnkundig ridder og kæk elsker som Don Gaiferos den mindste fornærmelse. Hold inde, gemene pak, I skal hverken sætte efter ham eller forfølge ham, ellers kommer I i fejde med mig!"

At sige dette og handle derefter var ét; han trak sværdet, stod i et spring tæt foran teatret og lod med et græsseligt og uhørt raseri hug på hug hagle ned over de arme mohrerdukker. Somme slog han ned, somme halshuggede han, nogle lemlæstede han, andre kvæstede han, og blandt de utallige hug, han uddelte, var der også en så kraftig prim, at ifald mester Pedro ikke havde bukket sig, var krøbet sammen og forsigtig rykket til side, ville han have hakket hovedet af ham så let, som om det havde været af marcipandej. Mester Pedro skreg:

"Lad være, Deres Velbyrdighed hr. Don Quijote! Betænk dog, at det, som De nu kaster omkuld, sønderslår og dræber, ikke er virkelige maurere, men kun papdukker. Betænk dog – Gud være mig arme synder nådig! – at De skiller mig ved alt, hvad jeg ejer og har, og ødelægger mig i bund og grund!"

Don Quijote holdt dog ikke op af den årsag, men fortsatte med sine hug, sværdslag ført med begge hænder, kvarter og tertser, der faldt så tæt som en støvregn. Kort sagt, på mindre tid, end der skal til for at læse fadervor to gange, havde han slået hele dukketeatret på gulvet, hugget hele maskineriet og alle dukkerne i tusinde stykker, såret kong Marsilius hårdt og spaltet kejser Karl den Stores krone og hoved i to dele. Hele tilhørerkredsen kom i oprør. Aben flygtede hen over kroens tag, fætteren rystede, liberitjeneren bævede, ja, selv Sancho var i en dødelig angst, for aldrig havde han (som han, da uvejret var drevet over, gjorde sin ed på) set sin herre besat af en så rasende vrede.

Da dette var forrettet og dukketeatret fuldstændigt ødelagt, faldt Don Quijote lidt til ro og sagde:

"Jeg ville ønske, at jeg i dette øjeblik havde dem alle her, som ikke tror eller vil tro, hvor megen gavn de vandrende riddere gør her i verden. Tænk blot på, hvad der ville være blevet af den brave Don Gaiferos og den skønne Melisendra, hvis jeg ikke havde været til stede. De hunde ville ganske sikkert allerede have indhentet dem, og tilføjet dem en eller anden fornærmelse. Med ét ord, det vandrende ridderskab skal blomstre frem for alt andet, som i vore dage lever her på jorden!"

"Lad det i Guds navn blomstre," sagde mester Pedro med ynkelig røst, "men gid jeg må dø i min elendighed, for jeg er nu ramt af så stor en ulykke, at jeg med kong Rodrigo kan sige:

Spaniens drot jeg var i går, men
har i dag ej mer en tinde,
som jeg endnu *min* kan kalde.

Det er ikke en halv time, ja, ikke et halvt øjeblik siden, jeg var herre over konger og kejsere, havde mine stalde fulde af utallige heste og mine kister og sække fyldte med prægtige klæder, og nu er jeg ødelagt og mistrøstig, fattig og tiggefærdig og har oven i købet mistet min abe, for jeg kommer mintro til at svede angstens sved, inden jeg får fat på den igen. Og alt dette er tilstødt mig ved et ubændigt raseri hos denne ridder, om hvem det siges, at han beskærmer de umyndige, afværger forurettelser og gør mange andre gode gerninger. Jeg alene har måttet lide ved hans gode hensigter, som Himlen velsigne og gengælde! Det kan vel ikke være anderledes: Ridderen af den bedrøvelige skikkelse er bestemt til at bibringe mine dukker de bedrøveligste skikkelser."

Sancho Panza blev ganske vemodig ved mester Pedros ord og sagde til ham:

"Græd dog ikke, mester Pedro, og klynk ikke sådan, det skærer mig i hjertet, for I må vide, at min herre Don Quijote er så god en katolsk kristen, at så snart han mærker, han har gjort dig nogen slags uret, vil han nok finde en måde, han kan gøre det godt igen på, og være villig til at erstatte dig det og betale dig din skade rigelig."

"Når hr. Don Quijote blot betaler mig en del af de kulisser og dukker, han har ødelagt, skal jeg være tilfreds, og Hans

Velbyrdighed vil derved lette sin samvittighed. For den, som har taget noget fra andre imod deres vilje, kan aldrig blive salig, med mindre det erstattes ejermanden."

"Det er sandt nok," sagde Don Quijote, "men hidtil er jeg mig ikke bevidst, at jeg har berøvet Eder noget, mester Pedro."

"Ikke bevidst?" svarede mester Pedro, "og hvem har da afhugget og spredt disse lemmer, der ligger rundt omkring på den hårde, tørre jord, om ikke denne mægtige arms uovervindelige kraft? Og hvem tilhørte disse kroppe, om ikke mig? Og hvad opholdt jeg livet ved, om ikke ved dem?"

"Nu bestyrkes jeg," sagde Don Quijote, "i det, som jeg allerede så ofte har troet, nemlig at disse troldmænd, som forfølger mig, bestandig for mine øjne fremstiller tingene, således som de er, og derpå straks omskifter og forvandler dem til, hvad der falder dem ind. Jeg forsikrer Dem i fuldt alvor, mine herrer, som hører på mig, at alt, hvad der her er gået for sig, forekom mig at gå for sig efter bogstaven, og at jeg troede, Melisendra var Melisendra, Don Gaiferos Don Gaiferos, Marsilius Marsilius og Karl den Store Karl den Store. Derfor blev jeg optændt til vrede, og for at opfylde min pligt som vandrende ridder ville jeg yde de flygtende hjælp og bistand; i denne gode hensigt gjorde jeg, hvad De har set mig gøre. Hvis det er faldet forkert ud, er skylden ikke min, men de onde skabningers, som forfølger mig. Alligevel vil jeg, skønt denne fejltagelse ikke er affødt af ondskab, dømme mig selv til at betale omkostningerne. Regn efter, mester Pedro, hvad I skal have for de ituslåede dukker; jeg tilbyder straks at betale eder det i god, gangbar kastillansk mønt."

Mester Pedro bukkede dybt for ham og sagde:

"Jeg forventede heller ikke noget ringere af den tapre Don Quijote af Manchas enestående kristelige sindelag; han er alle nødlidende og trængende omstrygeres hjælper og beskytter. Og vor hr. vært og den store Sancho skal være vurderings- og voldgiftsmænd imellem Deres Velbyrdighed og mig og fastsætte den værdi, som disse sønderslåede dukker har eller kunne have."

Kromanden og Sancho erklærede sig villige til dette, hvorpå mester Pedro straks løftede kong Marsilius af Zaragoza, der manglede hovedet, op fra jorden og sagde:

"Man ser tydeligt, hvor umuligt det er at bringe denne konge tilbage til hans tidligere tilstand, og derfor synes jeg (dog uden indgreb i højere omdømme), at der for hans død, endeligt og undergang kan tilkomme mig fire og en halv real."

"Videre," sagde Don Quijote.

"Dernæst ville det for dette gabende sår fra øverst til nederst," fortsatte mester Pedro, idet han tog den ituhuggede Karl den Store i hånden, "ikke være for meget at forlange fem og en kvart real."

"Det er i hvert fald ikke for lidt," indskød Sancho.

"Heller ikke for meget," svarede kromanden, "men vi vil slå af og sætte den til fem realer."

"Giv ham alle de fem og en kvart," sagde Don Quijote, "for ved erstatningen for en så betydelig ulykke kommer det ikke an på en kvart real mere eller mindre. Men mester Pedro skal skynde sig lidt, for det er på tide at få aftensmad, og jeg begynder at føle mig sulten."

"For denne dukke (det er den skønne Melisendra), den har ingen næse og mangler det ene øje," sagde mester Pedro, "skal

jeg, og det er endda en rimelig pris, have to realer og tolv maravedis."

"Det skulle da være rent djævels," afbrød Don Quijote, "om Melisendra og hendes husbond ikke allerede var nået i det mindste til den franske grænse, for den hest, de red på, forekom mig snarere at flyve end at løbe. Og følgelig må man ikke vente af mig, at jeg skal købe katten i sækken og her lade mig forevise en Melisendra uden næse, medens den rette måske nu i Frankrig ligger med udstrakte ben og forlyster sig med sin husbond. Der bør være ret og skel i alle ting, mester Pedro, og når man bliver på den gode vej, står Gud enhver bi, og alting går vel, men bliv ved."

Da mester Pedro så, at Don Quijote igen begyndte at blive varm i hovedet og faldt tilbage til sine tidligere indbildninger, ville han ikke gå glip af så god en kunde og sagde derfor til ham:

"Så må det ikke være Melisendra, men en af de frøkener, der opvartede hende, og når jeg derfor får tresindstyve maravedis for hende, skal jeg være tilfreds og anse det for en god betaling."

Således blev da vurderingen fortsat for en hel del andre beskadigede dukkers vedkommende, og efter at de to voldgiftsmænd havde slået af på prisen, så at den forekom begge parter rimelig, blev den sat til et beløb af fyrretyve og trekvart realer, som Sancho straks udbetalte, men desuden forlangte mester Pedro to realer for det besvær, han ville få med at fange aben.

"Giv ham dem," sagde Don Quijote, "ikke for at indfange aben, men for at I kan bringe en bjørn hjem. Men nu ville jeg give hele to hundrede i drikkepenge til den, som med vished

kunne sige mig, om fru Doña Melisendra og hr. Don Gaiferos allerede er i Frankrig hos deres slægtninge."

"Det kunne ingen bedre sige os end min abe," sagde mester Pedro, "men nu kan ingen djævel få fat på den, skønt jeg bilder mig ind, at dens venskab for mig og sulten nok skal bringe den herhen i aften, og når Gud så vil lade det dages, får vi at se."

Således stilledes da det uvejr, der var brudt løs på grund af dukketeatret, og alle spiste til aften i fred og samdrægtighed på Don Quijotes bekostning; ridderen var overordentlig gavmild. Endnu før det gryede ad dag, drog manden med lanserne og hellebarderne sin vej, og da det var blevet lyst, tog fætteren og den unge tjener afsked med Don Quijote, den første for at vende tilbage til sit hjem, den anden for at fortsætte sin rejse, og Don Quijote gav ham et dusin realer til hjælp på vejen. Mester Pedro ville ikke på ny indlade sig i diskussion med Don Quijote, som han meget godt kendte, og derfor samlede han, førend solen stod op, resterne af sit dukketeater sammen, tog sin abe og forføjede sig bort for selv at søge eventyr andetsteds. Kromanden, der ikke kendte Don Quijote, var lige så forundret over hans galskaber som over hans gavmildhed. Tilsidst betalte Sancho ham efter sin herres befaling meget rigeligt, de bød ham farvel og begav sig ved ottetiden om morgenen på vejen, som vi vil lade dem følge efter behag for at få lejlighed til at fortælle nogle andre ting, der er nødvendige til forståelsen af denne udmærkede historie.

Don Quijote ødelægger dukketeatret.

27

Hvori det fortælles, hvem mester Pedro og hans abe var, sammen med det uheldige udfald af Don Quijotes eventyr med æselskrigerne, der ikke endte således, som han havde ønsket og tænkt.

Sidi Hamét, optegneren af denne storslåede historie, begynder dette kapitel med de ord: Som katolsk kristen sværger jeg … hertil bemærker oversætteren, at når Sidi Hamét svor som katolsk kristen, skønt han dog upåtvivlelig var maurer, betyder det kun, at ligesom den katolske kristne ved sine eder sværger eller bør sværge på sandheden og lover i enhver retning kun at ville fremkomme med den, således vil også han, ganske som om han havde aflagt ed som katolsk kristen, sige sandheden i alt, hvad han vil skrive om Don Quijote, men især i sin beretning om, hvem mester Pedro og hvem den spådomskyndige abe var, der havde hensat alle landsbyer i forundring ved sine sandsigerier.

Dernæst siger han: Den, som har læst første del af denne historie, erindrer sikkert endnu Ginés de Pasamonte, som Don Quijote havde givet friheden i Sierra Morena sammen med de øvrige galejslaver – en velgerning, for hvilken han blev meget ilde takket og endnu værre betalt af disse ondskabsfulde og forhærdede mennesker. Denne Ginés de Pasamonte, som Don Quijote kaldte Ginesillo de Parapilla, var den, der stjal Rucio fra Sancho Panza, og fordi der i første del, ved en fejl fra bogtrykkerens side, ikke står noget om, hvornår og hvorledes

dette skete, har adskillige folk taget anledning til at fremkomme med allehånde kritiske bemærkninger, idet de tillægger forfatterens glemsomhed skylden for det, som i virkeligheden var en fejl fra trykkeriets side. Kort sagt, Ginés stjal æslet, medens Sancho sad på det og sov, ved hvilken lejlighed han benyttede det samme kneb, som Brunelo i sin tid anvendte, da han stjal hesten væk mellem benene på Sacripante, der lå i lejr foran Albraca, og senere fik Sancho sit æsel igen, således som det allerede er fortalt. Af frygt for at falde i rettens hænder, der søgte ham for at straffe ham for hans utallige skælmsstykker og forbrydelser – de var så talrige og ejendommelige, at han selv fyldte en tyk bog med beskrivelsen af dem – besluttede denne Ginés nu at vandre over i kongeriget Aragonien, tildække sit venstre øje med et plaster og optræde som marionetspiller, hvilken kunst han, foruden taskenspilleriet, var grundigt inde i. Nu hændte det sig, at han af nogle befriede kristne, der kom fra Berberiet, købte den omtalte abe, som han afrettede til at springe op på hans skulder og lade, som om den hviskede ham noget i øret, så snart han gjorde et vist tegn. Efter at dette var lykkedes ham, erkyndigede han sig altid, før han med sit dukketeater og sin abe drog ind i en landsby, i nabobyen, eller hos hvem han ellers lettest kunne udspørge, om, hvilke særlige begivenheder der havde tildraget sig på vedkommende sted, og hvilke personer de var tilstødt, og dette prentede han omhyggeligt i sin hukommelse. Det første, han derpå gjorde, var at fremvise sin dukkekomedie, som snart var taget fra den ene, snart fra den anden historie, men altid fra en, der var munter, underholdende og almindelig bekendt. Når forestillingen så var til ende, fortalte han folk om sin abes

kunster og sagde, at den kunne se alt forbigangent og nærværende, men ikke indlod sig på det tilkommende. For besvarelsen af hvert enkelt spørgsmål forlangte han to realer, men undertiden gjorde han det også billigere, alt efter de spørgendes omstændigheder. Mangen gang kom han også til et hus, hvis beboeres livshistorie han kendte, og så gav han, endskønt man ikke ville betale og ikke spurgte ham om noget, sin abe det sædvanlige tegn og erklærede derpå straks, at aben havde sagt ham dette eller hint, som stemte med de virkelige begivenheder. Herved erhvervede han sig en urokkelig tillid og anseelse hos folk, og man strømmede til fra alle kanter. Til andre tider svarede han, da han virkelig var overordentlig snedig, således, at svarene altid måtte passe til spørgsmålene. Og da ingen gik ham nærmere på klingen eller nødede ham til at forklare, hvorledes hans abe sådan kunne gætte alting, lykkedes det ham at putte alle blår i øjnene og mele sin kage.

Så snart han havde sat sin fod i kroen, kendte han Don Quijote og Sancho, og det faldt ham derfor meget let at vække forundring hos Don Quijote, Sancho Panza og alle dem, der var til stede i kroen. Men det var kommet ham dyrt at stå, hvis Don Quijote havde ført hånden lidt dybere ned, da han huggede hovedet af kong Marsilius og ødelagde hele hans rytteri, således som det er berettet i det foregående kapitel.

Dette er, hvad der er at fortælle om mester Pedro og hans abe. Jeg vender nu tilbage til Don Quijote af Mancha og siger, at da han havde forladt kroen, fattede han den beslutning først at besøge floden Ebros bred og hele egnen der omkring, inden han begav sig til Zaragoza, eftersom han havde tid nok til det, da der endnu ville forløbe adskillig tid, før turneringen skulle

finde sted. I denne hensigt fortsatte han sin vej og tilbragte to dage med dette, uden at der mødte ham noget, som kunne fortjene at optegnes, indtil han på den tredje, medens han red op ad en lille høj, hørte en stor larm af trommer, trompeter og musketter. I begyndelsen troede han, at det var et kompagni krigsfolk, der drog forbi, og red helt op på højen for at få dem at se. Men da han holdt stille oppe på toppen, så han nede ved højens fod en flok folk – efter hans skøn mere end to hundrede – bevæbnede med forskellige slags våben, så som spyd, armbrøster, partisaner, hellebarder, lanser, nogle musketter og mange runde skjolde. Han red ned ad højen igen og nærmede sig skaren så meget, at han tydeligt kunne se bannerne, skelne deres farver og mærke sig sindbillederne og valgsprogene. En standart eller rytterfane faldt ham især i øjnene; den var af hvidt atlask, og på den stod der livagtigt afmalet et æsel, der lignede en lille sardinsk langøre, med løftet hoved, åben mund og udstrakt tunge, i en bevægelse og stilling, som om den netop var i færd med at skrige i-ah, og rundt om dyret stod der med store bogstaver skrevet disse to verslinjer:

Som asener forgæves ej
vore to borgmestre skreg.

Af dette vartegn sluttede Don Quijote, at disse folk måtte være fra æselskrigernes landsby, og dette sagde han til Sancho, samtidig med at han forklarede ham, hvad der stod skrevet på banneret. Han sagde ham desuden, at den mand, der havde berettet ham om denne tildragelse, åbenbart havde taget fejl, når han meddelte, at det havde været to tingmænd, der havde udstødt æselskrigene, for efter disse vers på banneret at

dømme havde det jo været to borgmestre. Dertil svarede Sancho:

"Det må De ikke hænge Dem i, herre. Det kan jo være, at de tingmænd, som dengang skreg i-ah, med tiden er blevet borgmestre i deres landsby, og at man følgelig kan kalde dem ved begge disse titler. Tilmed gør det jo hverken fra eller til historiens sandhed, om æselskrigerne har været tingmænd eller borgmestre, når det blot er ganske sikkert, at de har skreget i-ah. For en borgmester kan have lige så let ved at skrige i-ah som en tingmand."

Til sidst så og erfarede de, at den forbitrede landsby nu var rykket ud for at kæmpe med den anden, der plejede at vække den til vrede, mere end rimeligt var og det anstod godt naboskab. Don Quijote red nærmere hen til den, hvilket vakte ikke ringe bekymring hos Sancho, som aldrig havde skøttet om at bivåne slige fejder. Den krigeriske flok optog ham i sin midte, da de troede, at han var en af deres parti. Don Quijote slog visiret op og red med adelig beslutsomhed og holdning lige hen til æselstandarten, hvor de ypperste af krigshæren slog kreds om ham for at se på ham og betragtede ham med den forbavselse, som alle henfaldt til, når de så ham for første gang. Da Don Quijote bemærkede den spændte opmærksomhed, de betragtede ham med, ville han benytte sig af denne tavshed, løftede sin røst og sagde:

"Mine gode herrer! Jeg beder eder på det indstændigste om ikke at afbryde mig i den forklaring, som jeg vil give eder, førend I mener, at den enten er krænkende for eder eller falder eder kedsommelig. Men så snart det er tilfældet, skal jeg ved

det mindste tegn fra eder slå segl for min mund og holde min tunge i tømme."

De opmuntrede ham alle til at sige, hvad han fandt for godt; de ville gerne høre på ham. Som følge af denne tilladelse fortsatte Don Quijote og sagde:

"Jeg, mine herrer, er en vandrende ridder, hvis kald det er at øve våbendåd, og hvis embedspligt er at beskytte de betrængte og komme de nødstedte til hjælp. For nogle dage siden fik jeg underretning om eders vanskæbne og årsagen til, at I hvert øjeblik må gribe til våben for at hævne eder på eders fjender. Og efter at jeg både én og flere gange har overvejet eders sag i mine tanker, finder jeg i overensstemmelse med tvekampens love, at I er stedte i vildfarelse, når I anser eders ære for krænket. For ingen enkelt person kan krænke en hel landsbys ære, medmindre han da anklager den i dens helhed for forræderi og udfordrer den, fordi han ikke ved, hvilken enkeltperson der har begået det forræderi, der er grunden til, at han fremkommer med sin anklage og sin udfordring. Et eksempel herpå har vi i Don Diego Ordóñez de Lara, der lod udgå anklage og udfordring imod hele byen Zamora, fordi han ikke vidste, at det var Bellido Dolfos alene, der havde begået det forræderi at myrde sin konge. Derfor sigtede og udfordrede han alle, og alle måtte nu påtage sig hævnen derfor og tilbagevise sigtelsen. Dog må man sikkert sige, at hr. Don Diego alt for langt overskred grænserne for en sådan udfordring, for han havde ikke nogen grund til at sigte og udfordre de døde, ej heller vand eller brød, eller de endnu ufødte, og alt det andet tøjeri, som der fortælles om på dette sted. Men lad det nu være, for når verden bliver så glødende, at den ikke en gang skåner sin egen moder,

så har tungen ikke nogen fader, der kan mane den til skånsel, og finder sig hverken i tugtemester eller tømme. Når det da nu er klart, at en enkelt person aldrig kan krænke et landskabs, en stads, et samfunds eller en bybefolknings ære, så fremgår deraf, at der ikke er nogen anledning til at søge at hævne sig for udfordringen eller krænkelsen, eftersom der ikke foreligger nogen sådan krænkelse. Det ville sandelig være en køn historie, om folkene fra den by, der bærer øgenavnet Klokkelev (Pueblo de la Reloja), eller de, der spottende bliver kaldt pandesmede eller æblemosædere, unge hvalfisk, sæbesydere, eller tituleres med andre øgenavne, som gadedrenge og simple folk stadig fører i munden – ja, det ville sandelig være en køn historie, om alle disse berømmelige stadbeboere ville ærgre sig og hævne sig og bestandig drage sværdene som trækbasuner for ved hvilken som helst lejlighed at styrte sig ud i stridigheder, hvor betydningsløs grunden end var. Nej, nej, det hverken kan eller bør Gud tillade. Forstandige mænd skal, ligesom velordnede stater, kun af fire grunde gribe til våben, drage sværdene og sætte sig selv, liv og formue på spil. Den første af disse grunde er: for at forsvare den katolske tro; den anden: for at forsvare sit liv, hvilket er i overensstemmelse med den guddommelige og menneskelige ret; den tredje: for at forsvare sin ære, sin familie og sin ejendom; den fjerde: for at tjene sin konge i retfærdig krig; og hvis vi vil tilføje en femte – der egentlig bør være den anden i rækken – for at forsvare sit fædreland. Til disse fem grunde, der er de væsentlige, kan man føje nogle andre, der kan anses for retfærdige og fornuftige og kan tvinge os til at gribe til våben, men at drage sværdet af skeden for lapperier og ting, som snarere er til at le af og til tidsfordriv, end de kan regnes

for nogen fornærmelse, synes at tilkendegive, at den, som gør det, savner fornuftigt overlæg. Især da en uretfærdig hævn (og retfærdig kan ingen hævn være) strider ganske og aldeles imod den hellige lære, som vi bekender os til, og som byder os at gøre vel imod vore fjender og elske dem, der hader os – et bud, som ganske vist synes ret svært at opfylde, men dog kun er det for dem, i hvem der er mindre af Gud end af verden, og mere af kødet end af ånden. For Jesus Kristus, sand Gud og sandt menneske, der aldrig har løjet og ej heller kunne eller kan lyve, har som vor lovgiver sagt, at hans åg skulle være blidt og hans byrder lette. Derfor kunne han heller ikke befale os noget, som det ville være umuligt at opfylde. Og følgelig, mine herrer, er de såvel ved menneskelige som ved guddommelige love forbundet til at stemme Deres sind til fred."

"Fanden tage mig," sagde nu Sancho ved sig selv, "om ikke min herre er en tossolog, og er han det ikke, så ligner han dog én, som det ene æg ligner det andet."

Don Quijote pustede et øjeblik, og da han mærkede, at de gode folk stadig i tavshed lyttede til ham, ville han til at fortsætte sin tale og ville også have fortsat den, om ikke Sancho med sin snildhed var kommet ham i vejen, for da han så, at hans herre endnu tøvede, tog han ordet fra ham og sagde:

"Min herre, Don Quijote af Mancha, der en tid kaldte sig ridderen af den bedrøvelige skikkelse og nu hedder løveridderen, er en såre kløgtig herremand, der forstår latin og spansk som en baccalaureus og i alt, hvad han foretager sig og tilråder, handler som en overmåde brav kriger, og han forstår til punkt og prikke alle love og forordninger for det, man kalder tvekamp. Altså kan enhver trygt rette sig efter, hvad han siger,

og hvis man så nogensinde går fejl, skal jeg være villig til at tage skylden på mig; især da det er ganske indlysende, at det er en dumhed at blive vred, blot fordi man hører et æselskrig. Jeg husker endnu ganske tydeligt, at medens jeg var dreng, skreg jeg i-ah lige så tit og ofte, det lystede mig, uden at nogen moders sjæl forbød mig det, og jeg gjorde det så nydeligt og livagtigt, at alle landsbyens æsler svarede mig, så snart jeg skreg mit i-ah, men derfor var jeg ligefuldt mine forældres barn, og de var ærlige folk. Og skønt der var mere end et halvt dusin af de mest storsnudede folk i byen, som blev misundelige på grund af mit talent, brød jeg mig dog ikke en døjt om det. Og for at I kan se, at jeg taler sandhed, så tøv og hør en gang, for med den kunst har det sig som med svømning: Når man først har lært den, glemmer man den aldrig."

Og straks holdt han hånden for næsen og begyndte at skrige i-ah så kraftigt, at det gav genlyd i alle de omliggende dale. Men en af dem, der stod i nærheden af ham, løftede i den tanke, at våbendrageren drev gæk med dem, en lang stav, han havde i hånden, og gav ham sådan et slag, at han strakte den stakkels Sancho Panza, der ikke var i stand til at måle sig med ham, hovedkulds til jorden. Da Don Quijote så sin Sancho blive så ilde tilredt, sprængte han med fremstrakt lanse løs på den mand, der havde slået ham, men der var så mange, der rendte imellem, at det var umuligt at hævne ham. Tværtimod – da han så, at det trak sammen til en tæt stenregn, og at tusinde pegende armbrøster og et ikke mindre antal musketter truede ham, vendte han Rosinante og jog i fuld galop ud af trængslen og afsted, medens han af ganske hjerte anbefalede sig til Gud, med bøn om, at han ville frelse ham af denne fare. For hvert

skridt frygtede han, at en kugle skulle fare ind i hans ryg og ud igen gennem brystet, og hvert øjeblik trak han vejret dybt for at se, om åndedrættet ikke allerede svigtede. Men bondeskaren nøjedes med at se ham flygte og skød ikke på ham. De satte Sancho op på hans æsel, næsten før han var kommet til sig selv, og lod ham ride efter sin herre – hvilket dog ikke må forstås, som om han havde sans nok til at styre dyret, men Rucio fulgte Rosinantes spor, som den aldrig et øjeblik veg bort fra. Da Don Quijote nu havde fjernet sig et godt stykke, drejede han hovedet, og da han så Sancho komme, ventede han på ham, eftersom han lagde mærke til, at ingen forfulgte ham.

Bondeskaren blev i marken, indtil natten brød frem, og da deres modstandere ikke havde indfundet sig for at optage kampen, drog de glade og fornøjede hjem til deres landsby. Hvis de havde kendt den gamle skik hos grækerne, ville de sikkert have rejst en sejrsstøtte på stedet.

28

Om allehånde ting, som læseren vil erfare, såfremt han læser dem med opmærksomhed, som Benengeli bemærker.

Når den tapre flyer, er fjendens krigslist og overmagt kommet for dagen, og en forsigtig mand sparer sig til en bedre lejlighed. Denne sandhed stadfæstede Don Quijote, som veg tilbage for landboernes raseri og den forargede og opbragte bondeskares onde forsæt, flygtede bort og uden at huske på Sancho og den fare, hvori han efterlod ham, fjernede sig så langt et stykke, som det syntes ham fornødent, for at han kunne føle sig i sikkerhed. Sancho, der hang tværs over sit æsel, fulgte ham, som det allerede er berettet. Han nåede ham endelig og var nu allerede kommet til sig selv igen; da han kom hen til ham, lod han sig falde ned af Rucio og kastede sig for fødderne af Rosinante fuld af angst, ganske mørbanket og gennempryglet. Don Quijote steg af for at efterse hans sår, men da han fandt ham hel og holden fra top til tå, sagde han temmelig vredladent til ham:

"I en ulykkelig time faldt det dig ind at lade dine æselskrig høre, Sancho. Hvor har du mon læst, at det er gavnligt at råbe strikke i hængt mands hus? Måtte akkompagnementet til æselmusikken ikke ufejlbarligt blive tørre hug? Tak du Gud, Sancho, at man kun signede dig med en stav og ikke korsede dig med en sabel."

"Jeg ved intet at svare til dette," sagde Sancho, "for jeg synes, at mine skuldre svarer for mig. Lad os nu sidde op og komme

herfra; jeg skal for fremtiden pålægge mine æselskrig tavshed, men vil aldrig ophøre med at sige, at de vandrende riddere smører haser og lader deres tro våbendragere blive i fjendens vold så mørbankede som stokfisk."

"Den, der trækker sig tilbage, flygter ikke," sagde Don Quijote, "for du må vide, Sancho, at den tapperhed, som ikke grunder sig på forsigtighed, kaldes forvovenhed, og forvovne bedrifter bør langt mere tilskrives lykkens gunst end et kækt mod. Jeg tilstår derfor, at jeg har trukket mig tilbage, men ikke, at jeg er undflyet, og heri har jeg efterlignet mangfoldige tapre, der har sparet sig til en bedre lejlighed, hvilket historien viser utallige eksempler på, men da det ikke kan være dig til nogen gavn eller mig til nogen fornøjelse, vil jeg ikke nu opregne dem for dig."

Imidlertid var Sancho ved Don Quijotes hjælp allerede kommet op på Rucio, ridderen selv sprang op på Rosinante, og de red afsted i magelig skridtgang for at søge tilflugt i en lille lund, der vel lå omtrent en fjerdingvej derfra. Fra tid til anden udstødte Sancho et dybt ak og smertelige suk. Og da Don Quijote spurgte ham om årsagen til disse bitre følelser, svarede han, at han fra krydset lige op til issen var så fuld af smerter, at han hverken havde rist eller ro.

"Årsagen til denne smerte må sikkert være," sagde Don Quijote, "at den stav, du blev pryglet med, var både bred og lang, så at den nåede hen over hele din ryg, som omfatter alle de steder, hvor du føler smerte. Og hvis stokken var nået endnu længere, ville du også have haft smerter på flere steder."

"Ved Gud," sagde Sancho, "dér har Deres Velbyrdighed gjort mig meget klog, og det med de mest udsøgte talemåder. For

pokker, var årsagen til min smerte da så skjult, at det var nødvendigt først at belære mig om, at jeg føler smerte på alle de steder, hvor stokken har truffet mig? Hvis jeg havde ondt i anklerne, så kunne der endda være grund til at gætte på, hvorfor det gjorde ondt, men at jeg har smerter dér, hvor jeg er blevet banket, behøves der vel ingen hekseri til at regne ud. Mintro, hr. husbond, Deres skind svier ikke ved fremmed smerte, og for hver dag, der går, opdager jeg mere og mere, hvor lidt gavn man kan vente sig af Deres Velbyrdigheds selskab, for når De har ladet mig blive mørbanket denne gang, så vil De vel en anden gang, ja, hundrede andre gange, lade mig blive himmelsprættet ligesom sidst og udsat for andre drengestreger. Og er det denne gang gået ud over min ryg, så vil det vel for fremtiden gå ud over mine øjne. Derfor gjorde jeg langt bedre i – men jeg er desværre sådan et bæst, der aldrig i mit liv bliver klogere – derfor gjorde jeg langt bedre i, siger jeg endnu en gang, at vende tilbage til mit hjem, min kone og mine børn og ernære min kone og opdrage mine børn med det, som Gud i sin nåde vil skænke mig, end i at strejfe rundt med Deres Velbyrdighed på ubanede veje, gennem udørkener og skove, over stok og sten, og til løn få lidt at drikke og mindre at spise. Og sikken søvn man så får! Værs'go, kære våbendrager, mål dig syv fod jord af, og har du lyst til mere, så tag syv til, det står ganske til dig selv, og stræk dig så mageligt, som du vel kan. Å, gid jeg dog kunne se dén brændt til aske på bålet, der først lagde sig efter det vandrende ridderskab, eller i det mindste den første, der blev våbendrager hos sådanne dummerhoveder, som alle de tidligere vandrende riddere må have været! Om dem i vore dage taler jeg ikke, for da Deres Velbyrdighed er

iblandt dem, så nærer jeg respekt for Dem, især fordi jeg ved, at Deres Velbyrdighed i alt, hvad De siger og tænker, forstår lidt mere end Fanden selv."

"Jeg turde ordentlig indgå et væddemål med dig, Sancho," sagde Don Quijote, "om, at der nu, da munden går på dig i ét væk, uden at nogen hindrer dig i det, slet ikke mere er noget, der gør ondt på dig. Snak væk, min søn, sig kun alt, hvad der falder dig ind og kommer dig på tungen, for hvis det blot kan lindre dine smerter, vil jeg betragte den kedsomhed, dit urimelige vrøvl volder mig, som en ren fornøjelse. Og hvis du længes så meget efter at komme hjem til din kone og dine børn, så skal Gud bevare mig for at holde dig derfra. Du har jo nogle af mine penge på dig: Regn efter, hvor meget du kan og bør have fortjent hver måned, og gør så dig selv betalt."

"Dengang," sagde Sancho, "da jeg tjente hos Tomé Carrasco, faderen til baccalaureus'en Sansón Carrasco, som Deres Velbyrdighed meget vel kender, fik jeg to dukater om måneden foruden kosten. Hvad jeg nu kan have fortjent hos Deres Velbyrdighed, ved jeg ikke, skønt jeg ved, at våbendrageren hos en vandrende ridder må slide værre end nogen bondekarl, for de, der tjener hos en bonde, får, hvor strengt de end må arbejde om dagen, dog selv i værste tilfælde deres gode kødsuppe om aftenen og har en seng at sove i om natten. Men jeg har ikke sovet i en seng, så længe jeg har tjent Deres Velbyrdighed, undtagen den korte tid, vi opholdt os i Don Diego de Mirandas hus; desuden var der det gilde, jeg holdt på de gode sager, som jeg fiskede op af Camachos kødgryder, og så hvad jeg fik af spise og drikke og søvn i Basilios hus. I al den øvrige tid har jeg sovet på den bare jord under åben himmel, prisgivet alt, hvad

man kalder ugunstigt vejr, levet af et par snitter ost og brødsmuler og drukket vand til, snart af bækkene og snart af kilderne, som vi har fundet i de udørkener, vi er vandret igennem."

"Jeg må tilstå," sagde Don Quijote, "at alt, hvad du siger, vist nok er sandt. Hvor meget mener du da, at jeg skal give dig mere end Tomé Carrasco gav dig?"

"Jeg synes," svarede Sancho, "at om Deres Velbyrdighed gav mig to realer mere om måneden, så ville jeg anse mig for vel betalt; det vil sige, hvad lønnen angår. Men for at holde mig skadesløs for Deres tilsagn og løfte om at forlene mig med statholderskabet over en ø, ville det kun være ret og rimeligt, om De lagde andre seks realer til, og det ville i alt udgøre tredive realer."

"Meget gerne," sagde Don Quijote, "og ifølge denne løn, som du selv har sat dig for – det er femogtyve dage siden, vi drog hjemmefra – kan du selv regne ud, Sancho, hvad du i forhold til det bør have. Find ud af, hvad jeg er dig skyldig, og gør dig så selv betalt, som jeg allerede har sagt."

"Himmel og jord," sagde Sancho, "hvor løber Deres Velbyrdighed dog sur i regningen! For det, som skal godtgøres mig for løftet om øen, må beregnes fra den dag, da det blev givet mig, og lige til dette øjeblik."

"Hvadbehager? Er det da så længe siden, jeg lovede dig den, Sancho?" spurgte Don Quijote.

"Hvis jeg husker ret," svarede Sancho, "må det være over tyve år siden, måske tre dage mere eller mindre."

Don Quijote slog sig af alle kræfter med hånden for panden, brast i en hjertelig latter og sagde:

"Hele vor rejse, mit ophold i Sierra Morena indbefattet, har ikke varet mere end i det højeste to måneder, og du siger, Sancho, at det er tyve år siden, jeg lovede dig den ø? Men så siger jeg rigtignok, at du blot ønsker, alle de penge, du har i forvaring for mig, skal gå med til din løn, og hvis det forholder sig sådan, og du har lyst til dem, vil jeg på stedet forære dig dem, og velbekomme dig! Thi for at blive en så slet våbendrager kvit vil jeg med fornøjelse være fattig og ikke eje en skilling. Men sig mig, du overtræder af samtlige det vandrende ridderskabs våbendragerlige love, hvor har du nogensinde hørt eller læst, at en vandrende ridders våbendrager således har tinget med sin herre om, hvad han skulle give ham i månedlig løn, medens han var i hans tjeneste? Gennemforsk, gennemforsk dog deres historiers *Mare magnum*, din skurk, din infame kujon, dit uhyre, for alt dette synes du mig at være! Og hvis du finder, at en våbendrager nogensinde har sagt eller blot tænkt det, du nu har sagt, så vil jeg lade dig nagle det fast på min pande og i tilgift slå mig fire næsestyvere i ansigtet. Tag din Rucio ved tøjlen, eller rettere ved grimen, og vend hjem til dit hus, for fra i dag af skal du ikke drage ét skridt med mig mere. O, hvilken dårlig tak for mit brød! O hvilke slet anvendte løfter! O, hvilken skabning, der er mere af et bæst end af et menneske! Nu da jeg just tænkte på at skaffe dig en sådan værdighed, at du, til trods for din kone, ville blive kaldt Deres Herlighed, nu tager du din afsked? Nu går du bort, just som jeg havde det fulde og faste forsæt at gøre dig til herre over den bedste ø i hele verden? Men sandelig, det er, som du tidligere nogle gange har sagt: Honning er ikke for æslets mund. Et æsel er du, og et æsel bliver du, og som et æsel vil du ende, når du

engang afslutter dit liv, for jeg er overbevist om, at dit liv før vil nå sin afslutning, end du mærker og indser, at du er et dumt bæst."

Medens Don Quijote overøste Sancho med alle disse skældsord, stirrede denne stift og ufravendt på sin herre, og efterhånden følte han sig så sønderknust, at han fik tårer i øjnene og endelig med bedrøvelig og bange røst sagde til ham:

"Kære herre, jeg vil tilstå, at jeg for at være et fuldkomment æsel ikke mangler andet end halen. Vil Deres Velbyrdighed nu behage at sætte den på mig, så vil jeg gerne sige, at den tilkommer mig med rette, og tjene Dem som et æsel alle mine levedage. Tilgiv mig, hav medynk med min ungdom, og betænk, at jeg er såre uvidende, og at når jeg taler så meget, så sker det snarere af tåbelighed end af ondskab. Men:

> Hvo bedrer sig og sin synd vil sone,
> tør håbe at komme for Herrens trone.

"Det ville have undret mig meget, Sancho," sagde Don Quijote, "om du ikke igen havde blandet ordsprog i din tale. Nuvel, jeg vil tilgive dig på den betingelse, at du forbedrer dig og for fremtiden ikke viser dig så befængt med egennytte, men bestræber dig for at være mindre snæverhjertet og med mod og tillid afventer opfyldelsen af mine løfter. For selv om det trækker lidt ud, er det dog ikke derfor nogen umulighed."

Sancho svarede, at det ville han gøre, omend han kun kunne øse mod til det af sin svaghed. Derpå begav de sig ind i den lille lund, og Don Quijote lejrede sig ved foden af en elm, Sancho ved foden af en bøg, for disse træer og andre af lignende art har altid kun fødder, men aldrig hænder. Sancho tilbragte natten under mange smerter, for den lange staver gjorde sig mere

bemærket i nattens kølighed. Don Quijote tilbragte den med sine sædvanlige idelige erindringer, men trods alt fik søvnen dog magt med begges øjne, og ved det første daggry fortsatte de deres vej for at opsøge Ebros bred, hvor der hændte dem det, som skal fortælles i det følgende kapitel.

29

Om det mærkelige eventyr med den fortryllede båd.

Ad banede (eller endnu ikke banede) veje nåede Don Quijote og Sancho, to dage efter at de havde forladt den lille lund, til floden Ebro, og Don Quijote blev meget fornøjet ved at få øje på den. Længe betragtede og iagttog han breddernes yndighed, det klare vand, strømmens alvorlige ro, flodens overflod af flydende krystal, og dette indtagende syn fornyede tusinde elskovstanker i hans erindring. Men særligt fyldtes hans sind dog af mindet om, hvad han havde set i Montesinos hule, for selv om mester Pedros abe havde sagt ham, at en del af disse ting var sande, og en del usande, anså han dog de fleste af dem for at være sande, ganske modsat Sancho, der anså dem alle for at være bar løgn. Medens han nu drog afsted fordybet i disse tanker, faldt hans blik på en lille båd uden årer, der var bundet til en træstamme ved bredden. Don Quijote så sig om til alle sider, og da han ikke kunne se noget menneske, steg han straks uden videre ned af Rosinante og befalede Sancho ligeledes at stige ned af Rucio og binde begge dyrene sammen ved stammen af en poppel eller et piletræ, som stod dér. Sancho spurgte ham om årsagen til denne uventede stigen af og binden fast. Don Quijote svarede:

"Du må vide, Sancho, at den båd, som ligger der lige foran os, umuligt kan være her af andre grunde end for at kalde på mig og opfordre mig til at stige ned i den og sejle videre for at bringe hjælp til en ridder eller en anden nødstedt fornem person, som sikkert må befinde sig i stor fare. For det er den

sædvanlige skik og måde i ridderbøgerne og hos troldmændene, der beskæftiger sig og giver sig af med sådanne historier: Når en ridder er stedt i fare og kun kan frelses ved en anden ridders hånd, selv om de er to eller tre tusinde mile, ja, endnu længere, fjernet fra hinanden, så bortfører de ham med magt i en sky eller sender ham en båd, som han kan stige ned i, og på mindre tid, end der skal til for at lukke øjnene op og i, fører de ham afsted, enten igennem luften eller over havet, derhen, hvor det lyster dem og hvor hans bistand tiltrænges. Derfor, o, Sancho, befinder denne båd sig sikkert her i samme hensigt, og det er så tilforladeligt, som at det nu er lys dag; men bind nu Rucio og Rosinante sammen til træet, før den er forbi. Og så vil vi da give os i Guds skærmende hånd, for jeg vil ikke afstå fra at indskibe mig, om der så kom barfodsmunke og bad mig om det."

"Når det ikke kan være anderledes," sagde Sancho, "og Deres Velbyrdighed absolut for hvert skridt skal falde på den slags, jeg ved ikke ret, om jeg skal kalde det galskaber, så har jeg vel ikke andet at gøre end at tie og bøje hovedet, som ordsproget siger: Gør, som din herre byder, og sæt dig til bords med ham. Men alligevel vil jeg, for at have en frelst samvittighed, dog i fuldt alvor sige Deres Velbyrdighed, at det i hvert tilfælde forekommer mig, at denne båd ikke tilhører de fortryllede, men tilhører nogle fiskere her ved floden, hvor man fanger de bedste skaller i verden."

Dette sagde Sancho, medens han bandt dyrene, som han med bitter smerte måtte overlade i troldmændenes beskyttelse og varetægt. Don Quijote sagde til ham, at han ingen bekymringer skulle gøre sig, fordi han måtte forlade dyrene, for

den, som ville føre dem over selv de længste distancer, hen over veje og lande, ville også drage omsorg for hines underhold.

"Stanzer?" sagde Sancho, "hvad er det for stanzer? Jeg forstår ikke det ord og har aldrig i mine levedage hørt det før."

"Distancer vil sige afstande," svarede Don Quijote, "og det er ikke så underligt, at du ikke forstår det; for du er jo ikke forpligtet til at kunne latin, som så mange, der lader, som om de forstår det, og dog er ganske ukyndige deri."

"Nu er bæsterne bundet," indskød Sancho, "hvad skal vi nu gøre?"

"Hvad vi skal gøre?" svarede Don Quijote, "korse os og lette anker, jeg mener: Gå om bord og kappe tovet, som båden er bundet ved bredden med."

Og med et spring svang han sig over i den. Sancho fulgte ham, han skar tovet over, og båden fjernede sig lidt efter lidt fra bredden. Men da Sancho så, at han var kommet omtrent to alen ud på flodens vande, begyndte han at skælve og frygte for, at han gik sin undergang i møde; intet gik ham dog mere til hjerte, end at han hørte sit æsel skrige og så, hvor Rosinante arbejdede for at slide sig løs. Så sagde han til sin herre:

"Rucio skriger i-ah af smerte over vort fravær, Rosinante gør sig umage for at komme løs for at styrte sig ud efter os. Oh, kæreste venner, bliv roligt tilbage her, og gid overbevisningen om den dårskab, der fører os bort fra eder, må komme hurtigt og derpå atter lykkeligt føre os sammen!"

Dermed begyndte han at græde så bitterligt, at Don Quijote vred og fortrydelig sagde til ham:

"Hvad frygter du, din smørfjerding? Hvem forfølger eller angriber dig, din rædsomme hare? Hvad savner du, lider du

måske mangel midt i overflødighedens skød? Rejser du måske til fods og barbenet over de rhypæiske bjerge, eller sidder du plantet her på en bred planke som en ærkehertug på sit sæde, medens vi sagte for strømmen glider ned ad den yndige flod, hvorfra vi snart vil komme ud på det vide hav? Men vi må allerede være kommet ud i det og i det mindste have tilbagelagt syv eller otte hundrede mil, og hvis jeg havde et astrolabium her, så at jeg kunne tage polhøjden, skulle jeg sige dig, hvor mange mil vi har sejlet. Imidlertid, jeg må forstå mig meget lidt på det, om vi ikke allerede har passeret eller snart vil passere æquinoctial- eller som man siger: jævndøgnslinjen, der skiller de to hinanden modsatte poler og løber i lige lang afstand fra dem."

"Og når vi nu kommer til denne linje, som siger jævnlig løgn," spurgte Sancho, "hvor langt er vi så rejst?"

"Meget langt," svarede Don Quijote, "for så snart vi når den omtalte linje, vil vi have tilbagelagt halvdelen af de tre hundrede og tresindstyve grader, hvori jordens af land og hav sammensatte klode er inddelt efter kalkulation af Ptolemæus, der var den største kosmograf, man kender."

"Det var ved Herren en net karl, De der anfører som vidne på Deres udsagn," sagde Sancho, "en, der har en kalkkule, en fra Polen, der siger mæ, en komisk graver, som man kender."

Don Quijote lo højt over Sanchos udtydning af kalkulationen, Ptolomæus og kosmografen og sagde til ham:

"Ved du vel, Sancho, at de spaniere, og overhovedet de rejsende, som i Cadiz går om bord for at rejse til Ostindien, har visse kendetegn på, at de har passeret æquinoctiallinjen, som jeg fortalte dig om, og et af dem er, at alt utøjet hos folkene om

bord dør, så at der ikke bliver en eneste lus tilbage, og man ikke vil kunne finde nogle på hele skibet, om man så ville veje dem op med guld. Du behøver altså blot at lade hånden glide ned over låret, Sancho, og hvis du finder en, der er levende, så ved du straks besked, men gør du det ikke, så har vi passeret linjen."

"Jeg tror ikke på noget af alt det," sagde Sancho, "men alligevel vil jeg gøre, som Deres Velbyrdighed befaler, skønt jeg ikke forstår, hvorfor det skal være nødvendigt at anstille den slags forsøg, eftersom disse mine øjne kan se, at vi ikke er fem alen fra bredden, ja, ikke en gang har fjernet os to alen fra det sted, hvor vore dyr står bundet, for der henne står jo Rosinante og Rucio på samme plet, hvor vi forlod dem, og når jeg tager øjemærke på bredden, som jeg nu gør, så er jeg beredt til at sværge på, at vi slet ikke bevæger os, ikke en gang kommer så hurtigt afsted som en myre."

"Anstil du nu blot den undersøgelse, jeg nævnte, Sancho, og bryd dig ikke om det andet, for du ved ikke, hvad kolurer og linjer er, paralleller og zodiaker, ekliptika og poler, solstitier og æquinoctier, planeter, stjernebilleder, punkter og grader, hvori himlens og jordens sfære inddeles. For hvis du vidste alle disse ting, eller blot nogle af dem, så ville du tydeligt se, hvor mange paralleller vi allerede har gennemskåret, hvor mange himmeltegn vi allerede har set, og hvor mange stjernebilleder vi har ladet bag os og fremdeles vil lade bag os. Jeg gentager altså, Sancho, at du må gå ud på fangst, men rimeligvis forgæves, for jeg er overbevist om, at du nu er renere end et ark glat, hvidt papir."

Sancho befølte sig, greb med hånden sagte og forsigtigt til sin venstre hofte, hævede hovedet, så stift på sin herre og sagde:

"Enten er prøven falsk, eller også er vi endnu ikke på mange mil nær kommet så langt, som Deres Velbyrdighed mener."

"Hvorledes det?" spurgte Don Quijote, "har du fundet noget?"

"Endda nogle," svarede Sancho, rystede fingrene over vandet og vaskede hele hånden i floden, på hvilken båden sagtelig gled afsted midt ned gennem lavningen, uden at bevæges af nogen hemmelig kraft eller af nogen skjult troldmand, men kun af strømmen i vandet, som nu gik stille og fredeligt. I det samme fik de øje på nogle vandmøller, der lå midt i floden, og næppe var Don Quijote blevet opmærksom på dem, før han med høj røst sagde til Sancho:

"Se der, min ven, dér kommer den by, den borg eller fæstning til syne, hvori der må ligge en ilde medhandlet dronning, infantinde eller prinsesse fanget, til hvis bistand jeg er blevet bragt hid."

"Hvad Djævelen er det for en by, borg eller fæstning, Deres Velbyrdighed taler om?" sagde Sancho; "kan De da ikke se, herre, at det er nogle vandmøller her på floden, som maler hvede?"

"Ti stille, Sancho," sagde Don Quijote, "skønt de ser ud som vandmøller, er de det slet ikke. Jeg har jo allerede sagt dig, at trolden forvandler alle ting og omdanner dem fra deres naturlige skikkelse til noget andet. Dog vil jeg ikke dermed sige, at det virkelig forvandler dem fra ét til noget andet, men det synes kun rent udvendigt således. Det har erfaringen vist os ved forvandlingen af min Dulcinea, mine forhåbningers eneste tilflugt."

Imidlertid var båden kommet midt ind i strømmen og begyndte at drive noget raskere, end den hidtil havde gjort. Da

folkene på vandmøllerne så, hvorledes båden kom ned ad floden og var nær ved at styre lige ind i møllekanalens rivende fald, sprang mange af dem hurtigt ud med lange stager for at støde båden tilbage, og da de var ganske hvide og deres ansigter og klæder var fulde af melstøv, frembød de et ubehageligt syn. De udstødte høje skrig og råbte:

"Plager Fanden eder, mennesker, hvor vil I hen? Er I kede af livet? Vil I drukne og lade eder knuse til mask af møllehjulene?"

"Sagde jeg dig ikke nok, Sancho," sagde Don Quijote nu, "at vi var kommet til det sted, hvor jeg skulle vise, hvor langt min arms kraft rækker? Se, hvor mange stratenrøvere og feje skurke der kommer ud imod mig! Se engang, hvor mange spøgelser der sætter sig til modværge! Se blot, hvor mange vederstyggelige skabninger der skærer ansigter ad os! Men jeg skal straks lære eder, I kæltringer!"

Derpå rejste han sig op i båden, gav sig med høj røst til at udstøde trusler imod møllerkarlene og råbte:

"Gemene og ubesindige pak, sæt straks den person, som I holder fanget og kuet i eders slot eller fæstning, i frihed, hvad enten vedkommende nu er fornem eller ringe, og ligegyldigt af hvilken stand eller rang han eller hun er. For jeg er Don Quijote af Mancha med tilnavnet Løveridderen, hvem det ved Himlens høje beslutning er forbeholdt at føre dette eventyr til en lykkelig ende."

Og med disse ord drog han sværdet og begyndte at hugge i luften efter møllerkarlene, som, da de godt hørte, men ikke forstod hans tåbeligheder, straks gjorde sig umage for med deres stager at støde båden bort, der allerede var i færd med at drive ind i møllerendens strømhvirvler. Sancho kastede sig på

knæ og anråbte meget andægtigt Himlen om at befri ham ud af denne åbenbare fare, hvilket også skete som følge af den behændighed og hurtighed, hvormed møllerkarlene ved hjælp af deres stager fik båden standset og stødt tilbage; dog løb det ikke så lykkeligt af, at de kunne hindre båden i at kæntre og ridderen og våbendrageren i at styrte på hovedet i vandet. Don Quijote tabte dog ikke modet, da han kunne svømme som en gås, skønt vægten af hans harnisk to gange trak ham til bunds. Og hvis møllerkarlene ikke var sprunget i vandet, havde fået tag i dem, løftet dem op og båret dem ind på land, ville de sikkert begge have fundet deres Troja her.

Da de nu var blevet bragt i land og ganske vist var mere gennemblødte end tørstige, kastede Sancho sig på knæ, foldede hænderne, løftede øjnene mod himlen og bad i en lang og andægtig bøn Gud om for fremtiden at bevare ham for hans herres dumdristige planer og vovestykker. Imidlertid kom de fiskere til, der ejede båden, og da de så, at den var blevet knust af møllehjulene, begyndte de straks at klæde Sancho af og at afkræve Don Quijote betaling for båden. Men ridderen forsikrede med stor sindsro, som om han slet ikke havde noget med sagen at gøre, møllerne og fiskerne, at han meget gerne ville betale båden, på den betingelse, at de uden ondskabsfulde anslag skulle sætte den eller dem, som lå fanget i deres slot, i frihed.

"Hvad er det for personer, og hvad er det for en borg, du taler om, gale menneske?" svarede en af møllerne; "vil du måske slæbe de personer med dig, der kommer til vore flydende møller for at få deres korn malet?"

"Nu kan det være nok," sagde Don Quijote til sig selv, "det ville være at prædike for døve øren, om jeg med gode ord ville prøve at få dette pak til at gøre en god gerning. Der må være to mægtige troldmænd indviklet i dette eventyr, og den ene hindrer, hvad den anden planlægger; den ene sendte mig båden, og den anden lod mig strande. Ak, Gud bedre det! Hele verden er sammensat af ränker og hemmelige planer, hvoraf den ene stadig på fjendtlig vis modvirker den anden. Jeg formår ikke at gøre mere."

Derpå fortsatte han med hævet røst sin tale, idet han fæstede blikket på møllerne:

"I venner, hvem I end er, som holdes indespærrede i dette fængsel, tilgiv mig, at jeg på grund af mit vanheld og til eders ulykke ikke kan befri eder af eders elendighed! Dette eventyr må være opbevaret til en anden ridder og forbeholdt ham."

Da han havde sagt dette, traf han straks med fiskerne en overenskomst om, at han for båden skulle betale halvtredsindstyve realer, som Sancho meget nødigt rykkede ud med, idet han sagde:

"To bådfarter til som denne, så har vi nået bunden."

Fiskerne og møllerne var højligt forundrede over disse to skabninger, der efter deres mening i skikkelse og udseende var så forskellige fra andre mennesker, og kunne slet ikke hitte rede i Don Quijotes udtalelser og spørgsmål. Da de anså dem begge for gale, lod de dem stå og gik hjem, møllerne til deres møller og fiskerne til deres hytter. Don Quijote og Sancho vendte tilbage til deres dyr for selv at blive ved at være dumme dyr, og en sådan ende tog eventyret med den fortryllede båd.

30

Om det, der mødte Don Quijote med en dejlig jægerinde.

Ridderen og våbendrageren vendte temmelig tungsindige og ilde tilfredse tilbage til deres bæster, især Sancho, som det nagede lige ind i sjælen, når han skulle give penge ud, for ved hver skilling, han skilte sig ved, var det, som om han rev sin øjesten ud. Uden at tale et eneste ord satte de sig op og fjernede sig fra den navnkundige flod, Don Quijote ganske fordybet i betragtninger over sin kærlighed og Sancho i tanker på sin forfremmelse, som nu forekom ham at ligge meget langt ude i fremtiden, for til trods for han var så enfoldig, kunne han indse, at alle, eller dog de fleste af hans herres handlinger var ravgale, og han søgte at finde en lejlighed, ved hvilken han en dag uden at gøre afregning eller tage afsked med sin herre kunne rive sig ud af hans kløer og vende hjem. Men skæbnen ordnede tingene lige modsat det, han frygtede.

Der skete nemlig det, at Don Quijote den næste dag, da de ved solnedgang kom ud af en skov, så en herlig græsklædt mark ligge for sig og langt henne på den mange folk, som, da han kom nærmere, viste sig at være falkonerer, der var på jagt. Nu red han endnu nærmere hen til dem og så, at der blandt dem var en statelig dame på en snehvid pasgænger, der prangede med grønt ridetøj og bar en sølvprydet damesadel. Damen var ligeledes klædt i en grøn dragt, så rig og pragtfuld, at det syntes, som om hun var pragten i egen person. På venstre hånd bar hun en jagtfalk, et tegn, hvoraf Don Quijote forstod, at hun

måtte være en såre fornem dame, i hvis tjeneste alle disse jægere stod, og dette var virkelig tilfældet. Han sagde derfor til Sancho:

"Il afsted, min søn Sancho, og sig til den dame på pasgængeren og med falken på hånden, at jeg, løveridderen, kysser hendes store dejligheds hænder, og ifald Hendes Højhed vil give mig tilladelse til det, vil jeg tage mig den frihed at komme og kysse hendes hånd og være hende til tjeneste i alt, hvad jeg formår, og hvad Hendes Højhed vil befale mig. Men agt vel på at belægge dine ord, Sancho, og sørg for, at du ikke indfletter nogle af dine sædvanlige ordsprog, når du overbringer dit budskab."

"At komme med sådanne formaninger til mig," sagde Sancho, "er at give bagerbørn hvedebrød. Ja vist, det er vel ikke første gang i min levetid, jeg sendes med ærinder til højvelbårne og granvoksne fruentimmer."

"Hvis du ikke mener det budskab, du bragte til fru Dulcinea," sagde Don Quijote, "så ved jeg ikke af, at du har været hos nogen anden, i det mindste ikke på mine vegne."

"Det er sandt nok," genmælede Sancho, "men af en god betaler kræver man ikke pant, og

> når spisekammeret er spækket,
> er bordet hurtigt dækket …

Jeg mener, det er unødvendigt at sige noget til mig og gøre mig opmærksom på noget, for jeg er forsynet for alle tilfælde og forstår mig på lidt af alt."

"Det tror jeg med, Sancho," sagde Don Quijote, "gå da i en lykkelig stund, og Gud være med dig."

Sancho fløj afsted i strakt galop, efter at have drevet Rucio ud af dens sædvanlige skridtgang, og da han kom hen til det sted, hvor den skønne jægerinde holdt, steg han af, kastede sig på knæ for hende og tiltalte hende på følgende måde:

"Skønne dame, den ridder, der viser sig hist henne, hedder Løveridderen og er min herre; jeg er en våbendrager i hans tjeneste og kaldes i min hjemstavn for Sancho Panza. Denne Løveridder, som endnu for kort tid siden kaldte sig ridderen af den bedrøvelige skikkelse, sender mig for at spørge Deres stormægtige Herlighed, om det måtte behage Dem at give ham tilladelse til med Deres vilje, billigelse og samtykke at sætte sin attrå i værk, som ikke er andet, efter hvad han selv siger og jeg tror, end at tjene Deres ophøjede Falkenerlighed og Huldsalighed. Og såfremt Deres Herlighed måtte give ham denne tilladelse, vil højstsamme dermed gøre, hvad der tjener Deres Højheds bedste, og ham vil derved bevises en umådelig nåde og hjertensfryd."

"Min brave våbendrager," svarede damen, "I har sandelig udrettet eders ærinde med alle de omsvøb, som sådanne budskaber kræver. Rejs eder op fra jorden. En våbendrager hos en så fortræffelig ridder som han af den bedrøvelige skikkelse, om hvem vi allerede har hørt meget her til lands, bør sømmeligvis ikke ligge på knæ. Rejs eder altså, min ven, og sig til eders herre, at han meget gerne må komme, det vil være os en stor fornøjelse, og bed ham vise os den venlighed at modtage min og min gemal, hertugens, gæstevenskab på det lystslot, vi har her i nærheden."

Sancho rejste sig, lige så højlig forundret over den venlige dames skønhed, som over hendes store artighed og belevenhed,

men mest dog over, at hun havde sagt til ham, at hun havde hørt tale om hans herre, ridderen af den bedrøvelige skikkelse, og når hun ikke havde kaldt ham Løveridderen, måtte grunden vel være den, at han først for nylig havde antaget dette navn. Hertuginden, hvis stamsæde og adelige titel man endnu ikke har fået at vide, spurgte ham nu:

"Sig mig, ven våbendrager, er denne eders herre ikke den ridder, om hvem der er trykt en fortælling, som hedder *Historien om den snildrige herremand Don Quijote af Mancha*, der til sit hjertes herskerinde har valgt en vis Dulcinea af Toboso?"

"Det er ham selv, frue," svarede Sancho, "og den våbendrager, som forekommer eller burde forekomme i historien og hedder Sancho Panza, er mig, såfremt jeg da ikke er blevet forbyttet i vuggen, jeg mener: i trykken."

"Alt dette glæder mig inderligt," sagde hertuginden; "gå, ven Panza, og sig eders herre, at han skal være hjerteligt og inderligt velkommen i mine stater, og at der ikke er noget i verden, som kunne fornøje mig mere."

Med dette behagelige svar vendte Sancho inderlig tilfreds tilbage til sin herre, som han fortalte alt, hvad den fornemme dame havde sagt ham; og i sit sædvanlige bondske sprog hævede han hendes store dejlighed, elskværdighed og høflighed til skyerne. Don Quijote brystede sig i sadlen, rykkede sig fast i stigbøjlerne, trak visiret til rette, sporede Rosinante kraftigt og red med statelig belevenhed hen for at kysse hertuginden på hånden. Hun havde imidlertid ladet sin gemal hertugen kalde og fortalte ham, medens Don Quijote var undervejs, om hele ambassaden. Og da de begge havde lært Don Quijotes narvorne griller at kende, ventede de med stor fornøjelse og længsel på at

gøre bekendtskab med ham selv, i det faste forsæt at rette sig efter hans griller, bifalde alt, hvad han måtte sige til dem, og, så længe han opholdt sig hos dem, behandle ham som vandrende ridder og desuden iagttage alle de ceremonier, der var brugelige i ridderbøgerne, som de havde læst og endog fandt meget behag i. Imidlertid nærmede Don Quijote sig med opslået visir, og da han gjorde tegn til at ville stige af, skyndte Sancho sig for at komme hen og holde stigbøjlen for ham, men idet han ville stige af Rucio, var han så uheldig at få foden således indviklet i en snor ved æselsadlen, at det var ham umuligt at komme løs, og han blev hængende ved den med mund og bryst slæbende i støvet. Don Quijote, som aldrig plejede at stige af, førend Sancho holdt stigbøjlen, troede, at denne allerede stod og holdt den for ham, svang sig ned med hele kroppen på én gang og rev Rosinantes sadel med sig, der åbenbart ikke var spændt tilstrækkelig fast, og ridder og sadel styrtede til jorden, hvorved han blev ikke lidet skamfuld og ved sig selv udøste ikke få forbandelser over den ulykkelige Sancho, der endnu havde foden i strikken. Hertugen befalede sine jægere at ile ridderen og våbendrageren til hjælp, og de hjalp også straks Don Quijote på benene, meget ilde tilredt af faldet. Han haltede frem så godt, han kunne, for at kaste sig på knæ for det høje par, men hertugen ville på ingen måde tilstede det, sprang af hesten, ilede hen til Don Quijote, omfavnede ham og sagde:

"Det smerter mig, hr. ridder af den bedrøvelige skikkelse, at De, så snart De betrådte min grund, skulle vise Dem i en så bedrøvelig skikkelse, som vi nylig har set, men våbendragernes skødesløshed har før afstedkommet endnu større uheld."

"Det tilfælde, der har vist mig den gunst at stedes for eder, tapre fyrste," svarede Don Quijote, "kunne umuligt kaldes et uheld, selv om jeg var styrtet så dybt, at mit fald havde bragt mig lige til afgrundens svælg, for også derfra ville den stolte bevidsthed om, at jeg havde set Eder, atter have hævet mig op. Min våbendrager, hvem Gud fordømme, forstår sig bedre på at give sin tunge frie tøjler, så at den kan fremkomme med ondskabsfulde bemærkninger, end på at fastbinde sadlen ordentligt, så at den afgiver et sikkert sæde. Men i hvilken forfatning jeg end er, faldet eller oprejst, til fods eller til hest, vil jeg altid være til eders tjeneste, lige som også til min nådige fru hertugindens, eders værdige gemalinde, skønhedens værdige dronning og fin belevenheds enerådende fyrstinde."

"Lad os gå let hen over det, min ærede hr. Don Quijote," sagde hertugen, "hvor min nådige frue Dulcinea af Toboso er kendt, kan ingen anden skønhed med rette prises."

Imidlertid var Sancho Panza blevet løst fra strikken, og da han stod lige i nærheden, tog han til orde, endnu førend hans herre kunne komme til at svare:

"Det kan ikke nægtes, men må tværtimod hævdes, at vor fru Dulcinea er overordentlig smuk, men hvor man mindst venter det, springer haren ofte frem af busken. Jeg har hørt sige, at det, man kalder naturen, kan lignes ved en pottemager, der gør lerkar, og den, der kan gøre et smukt kar, kan også gøre to, ja, vel hundrede. Dermed vil jeg sige, at vor nådige frue hertuginden mintro gerne kan stå ved siden af mit herskab, fru Dulcinea af Toboso."

Don Quijote vendte sig til hertuginden og sagde:

"Deres Højhed må forestille sig, at der ikke findes nogen vandrende ridder i hele verden, der har en mere sladrende og lystig våbendrager end jeg, og at jeg taler sandhed, vil han selv overbevise Dem om, hvis det behager Deres høje Stormægtighed i nogle dage at modtage min tjeneste."

Hertil svarede hertuginden:

"Hvis den gode Sancho er en pudsenmager, agter jeg ham blot desto højere, for det er et tegn på, at han er en kløgtig fyr. Lystighed og morsomhed, hr. Don Quijote, avles, som Deres Velbyrdighed meget vel ved, ikke i dumme hjerner, og da den gode Sancho er lystig og munter, erklærer jeg ham på forhånd for et kløgtigt hoved."

"Og for en stor sladderhank," tilføjede Don Quijote.

"Så meget bedre," svarede hertugen, "for megen skæmt kan ikke siges med få ord. Men for ikke at spilde tiden med dem her, vil jeg bede ridderen af den bedrøvelige skikkelse om at følge med os …"

"Løveridderen skal Deres højhed sige," sagde Sancho, "den bedrøvelige skikkelse (eller vanskabning) er allerede aflagt."

"Altså, løveridderen," fortsatte hertugen, "jeg beder da løveridderen om at følge med mig til mit slot, som ligger tæt herved, hvor han skal blive modtaget, som sig hør og bør, og således, som hertuginden og jeg altid beværter alle de riddere, der gør vort slot den ære."

Imidlertid havde Sancho atter bragt Rosinantes sadel i orden og spændt gjorden. Don Quijote sprang op på sin krikke og hertugen på en prægtig hest; de tog hertuginden imellem sig og begav sig på vej til slottet. Hertuginden befalede Sancho at ride ved hendes side, eftersom hun fandt stor fornøjelse i hans

kløgtige indfald. Sancho lod sig ikke nøde længe, han blandede sig i selskabet og udgjorde den fjerde i samtalen, til megen fornøjelse for hertugen og hertuginden, der anså det for en stor lykke at kunne beværte en sådan vandrende ridder og en så erfaren våbendrager på deres slot.

31

Der handler om mange og store ting.

Usigelig stor var den glæde, Sancho følte, da han nu mente at være så velanskrevet hos hertuginden, for han forestillede sig straks, at han i hendes slot pány ville finde, hvad han havde fundet i Don Diegos og i Basilios hus, eftersom han altid havde stor lyst til at leve godt, hvorfor han heller aldrig lod nogen lejlighed til at spække sig på andres bekostning glide sig af hænde, så ofte den tilbød sig.

Nu fortæller historien, at førend de nåede eremitagen eller lystslottet, red hertugen forud og gav alle sine folk befaling om den måde, hvorpå de skulle behandle Don Quijote. Da nu denne med hertuginden nåede slotsporten, trådte der straks to lakajer eller rideknægte ud af denne, klædt i prægtige kjortler af det fineste karmoisinrøde atlask, der nåede dem ned til hælene, og som man kalder slåbrokker. Endnu før man ret havde set eller hørt ham, løftede de ham i deres arme ned fra hesten og sagde til ham:

"Vil Deres Herlighed ikke ulejlige Dem hen at hjælpe hertuginden af hesten?"

Dette gjorde Don Quijote, hvorpå der mellem de to begyndte en mægtig udveksling af høfligheder angående dette emne. Men til sidst sejrede hertugindens påståelighed; hun ville kun stige ned fra sin pasgænger i hertugens arme og sagde, at hun ikke var værdig til at være en unyttig byrde for en så fornem ridder. Endelig kom hertugen ud og hjalp hende ned, og da de

trådte ind i den store indre gård, nærmede der sig to dejlige jomfruer og kastede en vid kappe af det fineste skarlagen om ridderens skuldre, og i et nu fyldtes alle gallerierne rundt om gården med det hertugelige pars mandlige og kvindelige tjenerskab, som med høj røst råbte:

"Velkommen, velkommen være du, det vandrende ridderskabs pryd og krone!"

Hvorpå de alle, eller i det mindste de fleste, bestænkede Don Quijote og det hertugelige par med vellugtende vande. Don Quijote blev ganske henrykt over alt dette, og dette var den første dag, hvor han fuldt ud troede på sig selv og erkendte, at han virkelig og ikke blot i egen indbildning var en vandrende ridder, fordi han så, at han blev behandlet på ganske samme måde, som han havde læst, at sådanne riddere blev behandlet i forrige tider.

Sancho lod sit æsel i stikken og holdt sig tæt op ad hertuginden. Han trådte ind i slottet, men da samvittigheden alligevel nagede ham, fordi han havde ladet sit æsel blive alene, henvendte han sig til en ærværdig matrone, der sammen med de andre var kommet ud for at tage imod hertuginden, og hviskede sagte til hende:

"Fru González, eller hvad navn Deres Velbyrdighed nu bærer ..."

"Jeg hedder Doña Rodriguez de Grijalba," svarede matronen, "hvad ønsker I, gode ven?"

Sancho svarede:

"Jeg ville ønske, at Deres Velbyrdighed ville bevise mig den gunst at gå udenfor slottets port, hvor De vil finde et gråt æsel, der tilhører mig, og at Deres Velbyrdighed så ville gøre sig den

ulejlighed at lade det sætte i stald eller bringe ind, for det stakkels lille dyr er noget bange af sig og kan på ingen måde tåle at være alene."

"Hvis herren," sagde matronen, "har lige så megen levemåde som tjeneren, så er vi vel farne! Gå selv, gode ven, gå, for en ulykke, både I og den, der har bragt Jer hid! Gå hen og sørg for eders æsel! Vi damer her i huset er ikke vant til sådanne forretninger."

"Jamen," svarede Sancho, "da har jeg dog sandelig hørt af min herre, der med ønskekvist finder alle mulige historier frem, at han, dengang han fortalte historien om Lanzelote, sagde, at

> da han hidkom fra Britannien,
> sørged adelsdamer for ham,
> og matroner for hans hest.

og hvad nu særlig min Rucio angår, vil jeg ikke bytte den imod hr. Lanzelotes hest."

"Hvis I er en god pudsenmager, min gode ven," svarede matronen, "så gem eders vittigheder til de lejligheder, da man anser dem for vittigheder og vil betale eder for dem. Hos mig kan I ikke opnå andet, end at jeg viser eder, hvilket æsel I er."

"Skal De blive til et æsel for at vise mig det, så må det blive et meget gammelt æsel," sagde Sancho, "for hvis De spiller kort om Deres år, taber De ikke, fordi kortene er for lave."

"Din horeunge," råbte nu matronen, ganske optændt af vrede, "om jeg er gammel eller ej, det regnskab skal jeg kun opgøre med Himlen og ikke med dig, din kæltring, din løgæder."

Hun råbte dette så højt, at hertuginden hørte det. Og da hun vendte sig om og så matronen så opbragt og med blodsprængte øjne, spurgte hun, hvad der fattedes hende.

"Det er denne knægt," sagde matronen, "som med vold og magt forlanger af mig, at jeg skal føre et æsel, der tilhører ham og står udenfor porten, ind i stalden, og som eksempel anfører, at det allerede er sket engang, jeg ved ikke hvor, og at adelsdamer har sørget for en vis Lanzelote og matroner for hans hest, – og hvad mere er, nu har han været så høflig at sige, jeg er gammel."

"Det," sagde hertuginden, "ville jeg anse for den største fornærmelse, man kunne udstøde imod mig."

Derpå vendte hun sig til Sancho og sagde:

"Mærk eder, ven Sancho, at Doña Rodriguez endnu er ganske ung, og at hun mere bærer sit hovedsæt for værdighedens skyld og for at følge skik og brug end på grund af sine år."

"Gid der aldrig må times mig andet end ulykke i dem, jeg har tilbage at leve i," svarede Sancho, "om det var af den grund, jeg sagde det. Jeg sagde det bare, fordi mit æsel ligger mig så meget på hjerte, at jeg ikke syntes, jeg kunne anbefale det til en mere godhjertet person end fru Doña Rodriguez."

Don Quijote, der havde hørt alt dette, sagde til ham:

"Skikker denne tale sig på dette sted, Sancho?"

"Herre," svarede Sancho, "enhver må klage sin nød dér, hvor han netop befinder sig. Her kom jeg i tanker om mit æsel, derfor talte jeg om det her, og hvis jeg var kommet i tanker om det i stalden, havde jeg talt om det i stalden."

Derpå tog hertugen ordet og sagde:

"Sancho har fuldkommen ret, og jeg finder ikke, at der er noget at bebrejde ham. Der skal blive sørget så godt for Rucio, at Sancho kan være ganske ubekymret; æslet skal blive behandlet, som om det var ham selv."

Under denne samtale, som fornøjede alle, så nær som Don Quijote, var man kommet oven på, hvor man førte Don Quijote ind i en sal, der var smykket med de kostbareste guld- og brokadetapeter. Seks frøkener afførte ham harnisk og våben og betjente ham som pager; de var alle af hertugen og hertuginden blevet belært om, hvad de havde at gøre, og hvorledes de skulle behandle Don Quijote, for at han skulle se og tro, at han blev behandlet som en vandrende ridder. Efter at harnisket var taget af ham, stod Don Quijote dér i sine snævre knæbukser og den gemselæders vams, lang, tør og mager, med kindben, der syntes at kysse hinanden indadtil; en skikkelse, som sikkert ville have fået frøkenerne til at briste i den heftigste latter, hvis de ikke havde passet meget nøje på at skjule deres munterhed, hvilket udtrykkelig var blevet dem påbudt af deres herskab. De bad ham om at lade dem klæde ham af, for at de kunne give ham en skjorte på. Men det ville han på ingen måde tilstede og sagde, at ærbarhed anstod de vandrende riddere lige så vel som tapperhed. Han bad dem altså om at give Sancho skjorten og lukkede sig derpå med denne inde i et lille gemak, hvor der stod en prægtig seng. Her klædte han sig af og skiftede skjorte, og da han så sig alene med Sancho, sagde han:

"Sig mig, du nybagte hofnar og gamle grobrian, synes det dig vel gjort af fornærme og ærekrænke en så agtbar og værdig matrone som denne? Var det måske tid at tænke på Rucio? Eller ville det fornemme herskab mon lade dyrene lide nød, når de behandler deres ejermænd med så fin belevenhed? For Guds skyld, Sancho, tag dig sammen, og lad det ikke skinne igennem, af hvilket simpelt og groft stof du er gjort. Betænk, din sølle stymper, at jo høfligere og mere beskeden tjeneren er,

jo mere agtes herren, og det er en af de største fordele, som fyrstelige personer har frem for andre, at de bliver opvartet af tjenere, der er lige så fortræffelige som de selv. Kan du ikke indse, din tåbenakke – jeg forfølges da også altid af skæbnen! – at når de mærker, du er en grov bondetølper og plump spøgefugl, så må de anse mig for en vindbøjtel eller en snyltegæst, der vil svindle med sit ridderskab? Nej, nej, ven Sancho, flygt fra denne slibrige bane, for den, der stolprer rundt som sladderhank og kommer med dårlige vittigheder, falder ved det første fejltrin omkuld og forhånes af alle som en nar. Tæm din tunge! Overvej og drøvtyg hvert ord, før du lader det slippe dig ud af munden, og husk, at vi her befinder os i omgivelser, hvorfra vi ved Guds hjælp og min arms kraft skal drage bort med den størst mulige gevinst såvel i ære som i rørlig formue."

Sancho forsikrede ham, at han herefter før ville sy munden sammen og bide sig i tungen end fremkomme med et eneste ord, som ikke skikkede sig eller var vel overlagt, således som han havde befalet ham; ridderen kunne være ganske ubekymret, som følge af hans opførsel skulle de aldrig opdage, hvem de var.

Nu klædte Don Quijote sig på, hang sit gehæng med sværdet over skulderen, iførte sig den vide skarlagenskappe, satte en jagthue af grønt atlask, som frøkenerne havde givet ham, på hovedet og begav sig i denne pynt til den store sal, hvor frøkenerne havde stillet sig i to rækker, med lige mange i hver række, alle forsynede med, hvad der krævedes til at gyde vand over hænderne, hvilket de også gjorde under mange ceremonier og dybe reverenser. Straks derefter kom tolv pager med

hushovmesteren i spidsen ind for at føre ham til taffel, da herskaberne allerede ventede på ham. De tog ham i deres midte og førte ham med megen pomp og prunk ind i en anden sal, hvor der stod et pragtfuldt bord, dækket til fire personer. Hertugen og hertuginden gik ham i møde lige til salsdøren for at tage imod ham, og sammen med dem en gejstlig af et meget alvorligt udseende, en af den slags, som regerer i fyrstelige huse, og som, da de ikke selv er fødte til at være fyrster, aldrig lærer, hvorledes de skal give dem, der er det, anvisning på, hvorledes de skal være det; en af den slags, som hævder, at de store skal anlægge deres indskrænkede sjæle som målestok for deres storhed; en af den slags, som når de foreskriver de store, de har under deres førerskab, at de skal indskrænke sig, i virkeligheden gør dem til gniere. Til den slags, siger jeg, hørte sagtens den alvorlige gejstlige, som sammen med det hertugelige par gik hen for at hilse på Don Quijote. De udvekslede tusinde høfligheder og belevne talemåder, og derpå tog de ham imellem sig og førte ham hen til taffelet. Hertugen indbød Don Quijote til at sætte sig på ærespladsen ved den øverste ende af bordet, og skønt han afslog det, trængte hertugen så ivrigt ind på ham, at han måtte bekvemme sig til at modtage denne plads. Den gejstlige satte sig lige over for ham og hertugen og hertuginden på hver sin side af bordet. Sancho var til stede ved alt dette og nær ved at tabe næse og mund af forbavselse over al den ære, som disse fyrstelige personer viste hans herre. Men da han så alle de omstændigheder, den nøden og beden, som forefaldt mellem hertugen og ridderen, for at få denne sidste til at indtage det øverste sæde, sagde han:

"Hvis Deres Velbyrdigheder vil tillade mig det, skal jeg fortælle Dem en historie, som foregik i min landsby, netop angående pladserne ved bordet."

Næppe havde Sancho sagt dette, førend Don Quijote begyndte at ryste for, at han nu ville fremkomme med en masse tåbeligheder. Sancho så på ham, forstod, hvad han tænkte, og sagde:

"Deres Velbyrdighed behøver ikke at være bange, kære herre, for at jeg skal forløbe mig eller falde med døren ind i huset. Jeg har endnu ikke glemt de gyldne regler, Deres Velbyrdighed gav mig om at snakke meget eller lidt, godt eller dårligt."

"Det husker jeg ikke det mindste om, Sancho," sagde Don Quijote; "sig alt, hvad du vil, men sig det hurtigt."

"Det, jeg vil fortælle," sagde Sancho, "er fuldkommen sandt, så min herre Don Quijote, der er til stede her, vil ikke kunne sige, at jeg lyver."

"For mig, Sancho," sagde Don Quijote, "kan du lyve så meget, du lyster, jeg skal ikke forhindre dig i det, men giv agt på, hvad du siger."

"Det er så vel betænkt og gennemtygget," sagde Sancho, "at den, som vil kritisere det, ikke vil få meget at bestille, som det snart skal vise sig."

"Deres Højheder," sagde Don Quijote, "ville gøre bedre i at lade denne tosse kaste på døren, for han vil fremkomme med en uendelig mængde tåbeligheder."

"Ved alt, hvad jeg har kært," sagde hertuginden, "Sancho skal ikke vige fra min side. Jeg synes godt om ham, for jeg ved, at han er kløgtig og munter."

"Gid Deres Hellighed må leve mange glade dage," sagde Sancho, "siden De nærer så gode tanker om mig, skønt jeg slet ikke fortjener det. Den historie, jeg vil fortælle, lyder således: En herremand i vor landsby, en meget rig og anset mand, for han nedstammede fra familien Alamos fra Medina del Campo og var gift med Doña Mencia de Quiñones, en datter af Don Alonso de Marañón, der var ridder af Santiago-ordenen og druknede i havnen ved La Herradura, i hvilken anledning det for mange år siden kom til det store slagsmål i vor landsby, hvor min herre, Don Quijote, efter hvad jeg har hørt sige, også var med, og hvor denne døgenigt Tomasillo, smeden Balbastros søn, fik den slemme skramme … er det ikke sandt alt sammen, kære herre og husbond? Så sandt jeg lever, De må bekræfte det, for at herskaberne ikke skal anse mig for en løgnagtig sladderhank."

"Hidtil," svarede den gejstlige, "er der snarere grund til at anse eder for en sladderhank end for en løgner, men hvad jeg fremtidig skal anse eder for, ved jeg endnu ikke."

"Du anfører så mange vidner og beviser, Sancho," sagde Don Quijote, "at jeg ikke kan nægte dig den indrømmelse, at du sikkert vil tale sandhed. Men gå nu videre, og gør fortællingen lidt kortere, for det ser ud, som om den ikke skulle få ende det første par dage."

"Han skal på ingen måde korte sin historie af for måske at gøre mig en fornøjelse ved det," sagde hertuginden, "tværtimod skal han fortælle den, som det falder ham naturligt, selv om han så ikke blev færdig i hele seks dage, og ifald det virkelig skulle tage så mange dage, ville jeg sikkert i hele mit liv ikke have tilbragt nogen på en behageligere måde."

"Jeg siger altså, mine herskaber," fortsatte Sancho, "at denne omtalte herremand, hvem jeg kender så godt som min hånd her, for der er ikke et bøsseskud imellem hans hus og mit, indbød en fattig, men ærlig og agtværdig bonde til at spise hos sig ..."

"Videre, videre, min ven," faldt den gejstlige ham i talen, "på den vis, I går frem, vil eders fortælling først blive afsluttet i den anden verden."

"Om Gud vil," svarede Sancho, "får jeg den nok færdig, før jeg er nået halvvejen. Jeg siger altså, at da den omtalte bondemand kom til den omtalte herremand – Gud give hans sjæl hvile, for han er allerede død for længe siden, og hvad mere er, man siger, at han sov hen så hellig som en engel; jeg selv var ikke til stede, for jeg var på den tid ude at meje hø ved Tembleque ..."

"For Himlens skyld, min søn!" sagde den gejstlige, "kom endelig hurtigst muligt tilbage fra Tembleque, og uden at begrave eders herremand! Fuldfør eders fortælling, hvis I da ikke vil overvære endnu flere ligbegængelser."

"Ja, se, sagen var den," sagde Sancho, "at netop som de stod og skulle sætte sig til bords; jeg synes, jeg ser dem mere livagtigt for mig end nogen sinde ..."

Hertugen og hertuginden morede sig meget over den misfornøjelse, den brave gejstlige ytrede over de omsvøb og afbrydelser, Sancho fortalte sin historie med, og Don Quijote var nær ved at revne af harme og forbitrelse.

"Jeg siger altså," fortsatte Sancho, "at da disse to skulle sætte sig til bords, holdt bonden hårdnakket fast ved, at herremanden skulle sætte sig for den øverste bordende, medens herremanden påstod, at bonden skulle sætte sig der, fordi han

rådede for, hvad der skulle ske i hans eget hus. Men bonden, som ønskede at vise, at han var høflig og besad levemåde, ville ikke give efter, førend herremanden ærgerlig lagde begge hænder på hans skuldre, med magt tvang ham ned på stolen og sagde:

"Sæt dig ned, dumrian! Ved du ikke, at hvor jeg sidder, der er altid den øverste plads."

Der har De nu fortællingen, og jeg tror sandelig, at den slet ikke er ilde anbragt her."

Don Quijotes ansigt antog tusinde skiftende farver, der marmorerede hans brune hud og trådte tydeligt frem på den mørke baggrund. Hertugen og hertuginden bed latteren i sig for ikke at ophidse Don Quijote endnu mere, da han godt havde forstået Sanchos spydighed. Og for at give samtalen en anden retning spurgte hertuginden Don Quijote, hvilke tidender han havde haft fra fru Dulcinea, og om han for nylig havde sendt hende nogle kæmper og stratenrøvere i foræring, da det jo ikke kunne fejle, at han måtte have overvundet mange af dem. Hertil svarede Don Quijote:

"Ak, min frue, mine genvordigheder har haft en begyndelse, men de vil aldrig tage ende. Jeg har besejret kæmper og sendt hende feje uslinge og voldsmænd, men hvor skal de vel finde hende, når hun er fortryllet og forvandlet til den styggeste bondepige, det er muligt at forestille sig?"

"Jeg ved dog ikke," sagde Sancho Panza, "mig forekommer hun at være den dejligste skabning i verden; i det mindste ved jeg da, at ingen linedanser kan tage prisen fra hende i behændighed og i at springe. Min tro, fru hertuginde, om hun ikke springer op på ryggen af et æsel så let som en kat!"

"Har I da set hende i hendes fortryllede tilstand, Sancho?" spurgte hertugen.

"Om jeg har set hende!" svarede Sancho, "ja, hvem i Djævelen var vel den første, der fandt ud af dette med trylleriet, om ikke jeg? Hun er akkurat lige så fortryllet som min salig fader."

Den gejstlige, som hørte tale om kæmper, feje uslinge og fortryllelser, drog nu den slutning, at dette måtte være den Don Quijote af Mancha, hvis historie hertugen hver eneste dag læste i, hvilket han ofte havde bebrejdet ham, idet han sagde, at det var naragtigt at læse sådanne narrerier; og da han nu blev overbevist om, at hans slutning stemte med sandheden, vendte han sig meget opbragt til hertugen og tiltalte ham på følgende måde:

"Nådige herre, Deres Excellence vil engang komme til at stå Gud til ansvar for det stakkels menneskes gøren og laden. Denne Don Quijote, eller Don Galning, eller hvad han nu hedder, kan sikkert, efter hvad jeg tror, endnu ikke være i den grad forrykt, som Deres Excellence gerne vil se ham være det, og derfor giver De ham lejlighed til at fremkomme med sine narrerier og tåbelige drømmerier."

Og derpå rettede han ordet til Don Quijote og sagde:

"Og I, enfoldige menneske, hvem har sat eder i hovedet, at I er en vandrende ridder, overvinder kæmper og pågriber voldsmænd? Gå med Gud, og lad eder i Guds navn sige dette: vend hjem til eders hus, opdrag eders børn, hvis I har nogle, bestyr eders gods og formue og hold op med at strejfe verden om, snappe efter vind og give både dem, I kender, og dem, I ikke kender, noget at le af. Hvor i alverden har I fundet, at der har eksisteret eller endnu findes vandrende riddere? Hvor i

Spanien gives der kæmper eller hvor i La Mancha voldsmænd, eller hvor findes der fortryllede Dulcinea'er eller hele den hoben tåbeligheder, som man fortæller om eder?"

Don Quijote hørte med stor opmærksomhed på den ærværdige mands tale, og da han mærkede, at han tav, rejste han sig fra sin stol og sagde, uden at tage sømmeligt hensyn til det hertugelige par, med forbitret åsyn og vrede miner: ... Men dette svar fortjener et kapitel for sig.

32

Om det svar, Don Quijote gav sin angriber, og andre alvorlige og lystige begivenheder.

Don Quijote havde rejst sig, han skælvede fra top til tå som et espeløv, og med ilfærdig og usikker stemme sagde han:

"Det sted, hvor jeg opholder mig, de personligheder, i hvis nærværelse jeg befinder mig, og den ærbødighed, som jeg altid har næret og nærer for den stand, Deres Velbyrdighed tilhører, alt dette holder og binder hænderne på min retfærdige forbitrelse. Og såvel af disse grunde, som fordi jeg ved, hvad alle ved, at de, der bærer den borgerlige klædning, betjener sig af samme våben som kvinderne, nemlig tungen, vil jeg betjene mig af min og indlade mig i en lige kamp med eder, af hvem man snarere skulle vente gode råd end nedrige smædeord. From og velmenende dadel ville kræve andre omgivelser og en anden udtryksmåde. Ét er i hvert fald sikkert: at irettesætte mig offentligt og med så bitre ord overskrider alle grænser for ærlig tilrettevisning. For første gang man udtaler en dadel over nogen, er det sømmeligere at stille sig på sagtmodighedens end på hårdhedens grundlag, og det er ikke vel gjort, når man uden at kende noget nærmere til den synd, man dadler, ligefrem kalder synderen for en forrykt og en galning. Eller sig mig dog i hvert fald: for hvilken af alle de dårskaber, som De har fundet hos mig, fordømmer De mig, hudfletter mig og befaler mig at drage hjem, tage vare på mit hus og sørge for min kone og mine børn, uden at vide, om jeg har nogle eller ej? Behøver man blot

ad allehånde skjulte veje at trænge ind i andre folks huse for der at regere over herskabet og anmassende, skønt mangen kun er opvokset i en snæver og tarvelig kreds, uden at have set mere af verden end omegnen i en tyve til tredive mils omkreds, ja, anmassende, siger jeg, med dristig uerfarenhed foreskrive ridderskabet love og bedømme vandrende riddere? Er det måske et unyttigt forehavende, eller er den tid spildt, som man anvender på at drage rundt i verden, ikke for at opsøge dens nydelser, men dens møje og dens anstrengelser, hvorved de ædle hæves til udødelighedens tinder? Såfremt ridderne, de mægtige, de højbårne, anså mig for en nar, ville jeg anse det for en ubodelig vanære; men at studerede folk, som aldrig har nærmet sig den ridderlige bane eller betrådt den, tager mig for enfoldig, det bryder jeg mig ikke en døjt om. Ridder er jeg, og som ridder agter jeg at dø, om det behager den Allerhøjeste. Somme søger den stolte ærgerrigheds vide mark, somme spytslikkeriets lave stand, nogle bedragerisk skinhellighed, andre sand gudfrygtigheds vej. Men jeg går, ledet af min stjerne, ad det vandrende ridderskabs snævre sti, og for at hellige mig det forsmår og foragter jeg gods og formue, men ikke ære. Jeg har afværget krænkelser, afhjulpet uret, tugtet uforskammethed, overvundet kæmper og slået uhyrer til jorden. Jeg er forelsket, men kun fordi enhver vandrende ridder bør være det, og er jeg det, så hører jeg dog ikke til dem, der nærer sanselig kærlighed, men til de afholdende platonikere. Målet for mine hensigter er altid af dydig art: det består i at gøre vel imod alle og ondt imod ingen. Og hvis den, der har sådanne hensigter, hvis den, der iværksætter sådanne ting,

fortjener at kaldes en nar, så beder jeg eders højheder, eder, ædle hertug og ædle hertuginde, om at afgøre det."

"Vel talt, ved Gud," sagde Sancho, "og sig nu ikke et ord mere til Deres forsvar, min herre og husbond, for der kan ikke siges noget bedre om det i hele verden, ej heller tænkes noget bedre eller gøres noget bedre end at holde fast ved det. Især da denne herre, således som han har gjort det, nægter, at der har eksisteret eller eksisterer vandrende riddere i verden – så er det jo ikke så underligt, at han ikke ved besked om nogen af de ting, han har talt om."

"Gode ven," sagde den gejstlige, "I er da måske den Sancho Panza, om hvem det siges, at hans herre har lovet ham en ø?"

"Jo, det er mig," svarede Sancho, "og jeg er en, der lige så vel kan fortjene at få den som nogen anden. Jeg er en mand, der siger:

> Godt folk til omgang du vælge skal,
> så hører du snart til de godes tal.

og jeg er af dem, om hvem det hedder:

> Spørg ej om, hvor hans vugge står,
> spørg blot, med hvem til bords han går.

og af dem, der siger:

> Læg dig under det gode træ,
> så får du også det gode læ.

Jeg har holdt mig i læ af en god herre, og været hos ham i mange måneder, og jeg vil blive som han selv, om Gud vil, og han lever, og jeg lever. Og det vil hverken mangle ham på

kejserdømmer at herske over eller mig på øer at blive statholder over."

"Nej, sikkert ikke, ven Sancho," sagde hertugen, "og i hr. Don Quijotes navn udnævner jeg eder herved til statholder over en af mine øer, som netop er ledig og af temmelig stor betydning."

"Fald på knæ, Sancho," sagde Don Quijote, "og kys Hans Excellences fødder for den nåde, han har bevist dig."

Det gjorde Sancho, og da den gejstlige så det, rejste han sig i heftig forbitrelse fra bordet og sagde:

"Ved den dragt, jeg bærer, jeg kunne fristes til at sige, at Deres Excellence er lige så enfoldig som disse syndere. Overvej, om ikke de må gøre sig til narre, når de kloge i så høj grad opmuntrer deres dårskaber! Deres Excellence kan jo beholde dem hos sig, så længe De ønsker; men i den tid, De er her i huset, bliver jeg i min celle hist henne og vil afholde mig fra at udtale min misbilligelse af ting, som jeg ikke kan ændre."

Uden at sige mere eller spise en bid mere gik han sin vej, og hertugens og hertugindens bønner kunne ikke holde ham tilbage. Hertugen sagde ganske vist ikke meget, da han var lige ved at kvæles af latter over den gejstliges usømmelige vrede. Da han endelig havde lét ud, sagde han til Don Quijote:

"Hr. Løveridder, De har affærdiget ham så eftertrykkeligt, at De slet ikke behøver at gøre mere for at afværge denne fornærmelse, for det er det vel tilsyneladende, men slet ikke i virkeligheden; en gejstlig kan nemlig lige så lidt fornærme nogen, som en kvinde, hvilket Deres Velbyrdighed meget vel ved."

"Det er ganske sikkert," sagde Don Quijote, "og årsagen dertil er, at den, som ikke kan fornærmes, heller ikke kan fornærme.

Da kvinder, børn og gejstlige ikke kan forsvare sig, hvis man krænker dem, så kan deres ære heller ikke krænkes; for det er, som Deres Excellence ved, forskellen imellem forurettelse og æresfornærmelse. Æresfornærmelsen kommer fra en, som kan fornærme, gør det og byder den krænkede trods, men en forurettelse kan tilføjes en af hvem som helst, uden at den derfor krænker ens ære. Lad os tage et eksempel: En eller anden står ganske ubekymret på gaden, og der kommer ti bevæbnede mennesker, som giver sig til at prygle ham; han drager sværdet og gør sin skyldighed, men hans modstandere er for mange, og han kan derfor ikke udføre sit forsæt, det vil sige, hævne sig. Vedkommende er nu ganske vist blevet forurettet, men hans ære er ikke blevet krænket. Dette kan bekræftes ved et andet eksempel: En går og spadserer, en anden giver ham et slag med en stok over ryggen, men tager flugten i det samme og kan ikke indhentes, hvor stærkt den slagne end forfølger ham. Den mand, der fik slaget, er blevet fornærmet, men hans ære er ikke blevet krænket, for når man vil tilføje en anden en æresfornærmelse, må man straks byde ham trods. Hvis den, der havde tilføjet den anden slaget, skønt han gav ham det bagfra, alligevel trak sit sværd og roligt blev stående for at se sin fjende under øjne, ville den, der havde fået slaget, være både forurettet og krænket i sin ære; forurettet, fordi man lumsk havde slået løs på ham, og krænket i sin ære, fordi den, der slog ham, ikke vendte ryggen til, men modigt holdt stand og ansigt til ansigt med ham var beredt til at stå inde for sin gerning. Efter den fordømmelige tvekamps regler kan jeg altså føle mig fornærmet, men ikke krænket i min ære. For børn og kvinder har ikke nogen sans for det, kan ikke flygte og har heller ingen

grund til at holde stand overfor deres modstander. Lige så forholder det sig med dem, der har helliget sig kirkens tjeneste, fordi disse tre klasser mennesker savner våben til angreb og forsvar, og derfor, skønt de, som naturligt er, må forsvare sig, dog ingenlunde er forpligtet til at angribe nogen. Og skønt jeg lige har sagt, at jeg muligvis kunne føle mig forurettet, så siger jeg nu: Nej, på ingen måde! For den, hvis egen ære ikke kan krænkes, kan endnu mindre krænke en andens ære. Derfor bør jeg ikke føle de krænkelser, som denne brave mand har tilføjet mig ved sine ord, og føler dem virkelig ikke. Jeg ville blot ønske, at han var blevet noget længere, for at jeg kunne overbevise ham om, at han gør sig skyldig i en fejltagelse, når han mener og siger, at der aldrig har været vandrende riddere i verden, og heller ingen findes i vore dage. For hvis Amadís eller en af hans utallige efterkommere havde hørt det, så er jeg sikker på, at det ville have bekommet Hans Velbyrdighed ilde."

"Ja, det skal jeg love for," sagde Sancho, "de ville have givet ham sådan et hug, at de havde kløvet ham fra øverst til nederst som et granatæble eller en overmoden melon. Jo, det var den rette art folk at komme til med sådanne stiklerier! Ved korsets hellige tegn, jeg anser det for givet, at hvis Rinaldo af Montalban havde hørt den lille mand komme med den slags talemåder, så ville han have stoppet munden på ham med sådan en sinkadus, at han ikke skulle have snakket et ord mere i de næste tre år. Jovist, dem skulle han blot have givet sig i lag med, så skulle han have fået at se, hvordan han var kommet fra det."

Hertuginden var nær ved at dø af latter, da hun hørte Sancho tale på denne måde; i hendes tanker var han endnu mere

morsom og naragtig end sin herre. Og der fandtes på den tid mange, der var af samme mening.

Don Quijote faldt endelig til ro, og måltidet blev endt. Medens der dækkedes af, kom fire frøkener ind. Den første med et sølvbækken, den næste med en kande, ligeledes af sølv, den tredje med to snehvide, rigt baldyrede håndklæder over skulderen, og den fjerde, der havde halvt opsmøgede ærmer, holdt i sine hvide hænder (for hvide var de naturligvis!) en neapolitansk sæbekugle. Den frøken, der bar bækkenet, trådte nærmere og holdt det med ædel anstand og naturlig ynde under Don Quijotes skæg, og ridderen undrede sig uden at sige et ord over en sådan ceremoni, men troede, at det måtte være skik i dette land at vaske skægget i stedet for hænderne, og strakte derfor sit så langt ned i bækkenet, han kunne. Straks kom vandkanden i brug, og frøkenen med sæben skyndte sig at indgnide hans skæg og fyldte ikke blot skægget med snefnug (for så hvidt var sæbeskummet), men hele den føjelige ridders ansigt og hans øjne med, så at skummet med magt nødede ham til at lukke dem. Hertugen og hertuginden, der ikke havde vidst noget om alt dette, stod spændte og ventede på at se, hvilket udfald denne usædvanlige afvaskning ville få. Da nu indsæbersken havde lagt et nævetykt lag skum på, stillede hun sig an, som om hun manglede vand, og bød frøkenen med kanden at gå efter det. Hr. Don Quijote ville nok have tålmodighed så længe. Hun gik, og Don Quijote sad nu der med det forunderligste og latterligste udsende, man kunne tænke sig. Alle de tilstedeværende, og der var mange, stirrede på ham, og da de så ham sidde der med en hals, der var en halv alen lang og usædvanlig brun, med lukkede øjne og skægget indsmurt i

sæbe, var det såre forunderligt og et tegn på sjælden selvbeherskelse, at de virkelig kunne bare sig for latter. Frøkenerne, der havde fundet på denne spøg, slog øjnene ned og vovede ikke at se på deres herskab. Hos hertugparret var snart vrede, snart latter ved at tage overhånd, og ingen af dem vidste, hvilken af delene de skulle give efter for, om de skulle straffe de unge piger for deres dristighed eller belønne dem for den fornøjelse at se Don Quijote i en sådan tilstand. Endelig kom frøkenen med vandkanden tilbage; Don Quijotes afvaskning blev fuldført, og straks kom den frøken, der bar håndklæderne, og tørrede ham, meget alvorligt og roligt. Derpå gjorde de alle fire på én gang en dyb og lang reverens og ville gå. Men for at Don Quijote ikke skulle mærke uråd, kaldte hertugen på frøkenen med bækkenet og sagde til hende:

"Kom her hen og vask også mig, men pas på, at der ikke mangler vand."

Munter og behændig trådte pigen hen til ham og holdt bækkenet for hertugen som før for ridderen. De skyndte sig at vaske ham dygtigt og sæbe ham ind, og efter at de havde gnedet ham ren og tørret ham af, nejede de atter dybt og gik deres vej. Man har senere fået at vide, at hertugen havde svoret på at ville straffe dem for deres respektløse optræden, hvis de ikke havde vasket ham ganske som Don Quijote, men de gjorde klogeligt dette godt igen ved ligeledes at indsæbe ham. Sancho gav nøje agt på ceremonierne ved denne afvaskning og sagde til sig selv:

"Gud hjælpe mig! Måske er det skik her i landet også at vaske skægget på våbendragerne lige som på ridderne. For ved Gud og min arme sjæl, jeg trænger svært til det. Ja, jeg ville endda

anse det for en endnu større velgerning, om de ville skære lidt af det med barberkniven."

"Hvad småsnakker I for jer selv om, min gode Sancho?" spurgte hertuginden.

"Jeg siger, frue," svarede han, "at jeg altid har hørt sige, at der ved andre fyrstehoffer blev givet vand til hænderne, når man dækkede af, men aldrig, at man kom med sæbevand til skægget. Derfor er det godt at leve længe, for så oplever man meget. Ganske vist siger man jo også, at den, der lever mange år, skal gennemgå meget ondt, men at gennemgå en sådan afvaskning anser jeg dog snarere for en fornøjelse end for et besvær."

"Gør eder ingen bekymring af den grund, ven Sancho," sagde hertuginden, "jeg skal nok sørge for, at mine terner også vasker eder, ja, lægger eder i blød med hud og hår, om det gøres nødigt."

"Når blot skægget bliver ordnet," sagde Sancho, "skal jeg være fornøjet, i det mindste for øjeblikket; hvad der senere skal ske, vil Gud nok sørge for."

"Hr. hushovmester," sagde hertuginden, "læg nøje mærke til, hvad den gode Sancho ønsker, og efterkom i et og alt hans vilje."

Hushovmesteren svarede, at man i enhver henseende ville stå til hr. Sanchos tjeneste, hvorpå han gik hen for at spise og tog Sancho med sig. Hertugen og hertuginden blev siddende ved bordet sammen med Don Quijote og talte om mange og forskelligartede ting, som dog alle havde tilknytning til våbenbrug og det vandrende ridderskab. Hertuginden bad Don Quijote, om han ikke, da han syntes at besidde en lykkelig hukommelse, ville afbilde og beskrive fru Dulcinea af Tobosos skønhed og ansigtstræk for hende, for efter hvad rygtet

forkyndte om hendes dejlighed, måtte hun være den skønneste skabning på jorden, ja, endog i hele La Mancha. Don Quijote sukkede, da han hørte hertugindens ønske, og sagde:

"Hvis jeg kunne rive hjertet ud af min barm og lægge det her på bordet i et fad for Deres Højheds øjne, så ville jeg spare min tunge for den møje at udsige, hvad tanken næppe formår at fatte, for Deres Excellence ville i det se hendes udtrykte billede. Men hvorfor skal jeg nu afbilde og beskrive den uforlignelige Dulcineas skønhed punkt for punkt og træk for træk? Det er jo dog en byrde, der egner sig bedre for andres skuldre end for mine, en opgave, hvormed Parrhasios', Timanthes' og Apelles' pensel og Lysippos' mejsel burde beskæftige sig for at afmale og indgravere hende på lærred, i marmor og i bronze, og som kræver en ciceroniansk og demosthenisk veltalenhed for at prise hende."

"Hvad betyder desmosthenisk, hr. Don Quijote?" sagde hertuginden; "det er et ord, som jeg ikke mindes at have hørt nogen sinde før i mit liv."

"Demosthenisk veltalenhed," svarede Don Quijote, "er det samme som at sige Demosthenes' veltalenhed, ganske som ciceroniansk er Ciceros; de var de to største talere i verden."

"Ganske rigtigt," sagde hertugen, "og det var slemt, at De måtte fremkomme med et sådant spørgsmål. Alligevel ville hr. Don Quijote gøre os en stor fornøjelse, om han ville beskrive hendes træk for os. Og selv om han blot ville gøre det med flygtige streger og i omrids, ville hendes billede dog træde frem på en sådan måde, at de skønneste damer måtte misunde hende."

"Det ville jeg gerne gøre," svarede Don Quijote, "hvis hun ikke var blevet udslettet af min erindring ved et uheld, som nylig er tilstødt hende, og som er af en sådan beskaffenhed, at jeg hellere ville græde over hende end beskrive hende. For Deres Højheder må vide, at da jeg for nogle dage siden drog hen for at kysse hendes hænder og erholde hendes tilladelse, billigelse og velsignelse til dette tredje togt, fandt jeg en ganske anden Dulcinea end den, jeg søgte. Jeg fandt hende fortryllet og forvandlet fra en prinsesse til en bondepige, fra en skøn jomfru til en grim, fra en engel til en djævel, fra at være vellugtende til at være stinkende, fra at være veltalende til at være bondsk og støjende, fra at være alvorlig og værdig til at være en springged, fra lys til mørke, med et ord: Fra Dulcinea af Toboso til en landsbytøs fra Sayago."

"Gud hjælpe mig!" udbrød hertugen med høj røst, "hvem var det, der havde gjort verden så meget ondt? Hvem har berøvet jorden den dejlighed, som glædede den, den sjælfulde ynde, som gav den stof til munter underholdning, den ærbarhed, der var dens ære og berømmelse?"

"Hvem det var?" svarede Don Quijote, "hvem anden skulle det vel have været end en ondskabsfuld troldmand, en af den nidske flok, der forfølger mig? Denne fordømte yngel, der er kommet til verden for at formørke og ophæve de godes handlinger og kaste lys over og fremhæve de ondes gerninger. Troldmænd har forfulgt mig, troldmænd forfølger mig, og troldmænd vil forfølge mig, indtil de har stødt mig og mine ædle ridderbedrifter ned i glemselens dybe afgrund, og de sårer og skader mig netop på det punkt, hvor de ved, at jeg føler det smerteligst; for at berøve en vandrende ridder hans hjertes

dame er at berøve ham øjnene, han ser med, solen, der skænker ham lys, og den næring, hvormed han opholder livet. Jeg har allerede ofte sagt og gentager det nu, at en vandrende ridder uden herskerinde er som et træ uden blade, en bygning uden grundvold, en skygge uden noget legeme, der er årsag til den."

"Mere kan der ikke siges om den ting," sagde hertuginden, "men hvis vi alligevel kan fæste lid til den historie om hr. Don Quijotes bedrifter, som har set lyset nogle dage, før vi traf hinanden, og vundet stort bifald hos publikum, så fremgår af den, om jeg ellers husker ret, at Deres Velbyrdighed aldrig har set fru Dulcinea, og at denne frue aldrig har været til, men blot er en opdigtet dame, avlet og født af Deres Velbyrdigheds indbildning og udstyret med alle de yndigheder og fuldkommenheder, De fandt for godt at tildele hende."

"Det kunne der siges mangt og meget om," svarede Don Quijote, "Gud alene ved, om der findes en Dulcinea her i verden eller ej, og om hun er virkelig eller opdigtet; det hører ikke til de ting, man bør udforske til bunds. Jeg har hverken avlet eller født mit hjertes herskerinde, skønt jeg forestiller mig hende således, som den dame må være, der besidder alle de egenskaber, som kan gøre hende berømt i alle verdens lande, såsom: dejlighed uden mindste plet, værdighed uden hovmod, et kærligt sind forbundet med ærbarhed, taknemmelighed som en følge af fin anstand, fin anstand som en følge af god opdragelse. Endelig tænker jeg nu, at hun er af ædel stamme, for over adeligt blod stråler og hersker skønheden med langt højere fuldkommenhed end hos skønheder af lav byrd."

"Det er ganske rigtigt," sagde hertugen, "men De må dog tillade mig, hr. Don Quijote, at fremkomme med en

bemærkning, som jeg nødes til at gøre, fordi jeg har læst den historie, der er skrevet om Deres bedrifter. Af den fremgår det nemlig, at selv om man vil indrømme, at der i eller udenfor El Toboso har levet en Dulcinea, og at hun har været så overordentlig smuk, som Deres Velbyrdighed har skildret hende for os, så har hun dog ikke været af så fornem byrd som Oriana, Alastrajarea, Madásima og mange andre af samme art, som de historier, Deres Velbyrdighed jo kender, er fyldt med."

"Til det kan jeg svare," sagde Don Quijote, "at Dulcinea er sine handlingers datter, at dyder adler blodet, og at den, der er af lav byrd, men dydig, bør agtes højere end den lastefulde, der er af høj byrd. Og dette gælder så meget mere her, som Dulcinea besidder en pryd, der engang kunne hæve hende så højt, at hun blev dronning med krone og scepter. For en skøn og dydig kvinde er så uvurderlig, at hun må kunne udrette langt større vidundere og, om end ikke endnu i virkeligheden, så dog med indre berettigelse, har vished for at fortjene et langt større mål af skæbnens gunst."

"Jeg må sige, hr. Don Quijote," svarede hertuginden, "at De i alt, hvad De siger, går så forsigtigt til værks, som om De havde bly under fodsålerne, eller havde loddet i hånden, som sømændene udtrykker sig, og fra nu af vil jeg ikke alene selv tro, men også få alle i mit hus, og om det gøres nødig, selv hertugen, min gemal, til at tro, at der findes en Dulcinea i El Toboso, og at hun endnu er i live, er skøn og af fornem byrd og fortjener at opvartes af en sådan ridder som Deres Velbyrdighed, hvilket er den største ros, jeg kan finde at give hende. Imidlertid kan jeg dog ikke lade være med at udtale en vis tvivl og nære et lille lønligt nag til Sancho Panza. Tvivlen

kommer af, at den omtalte historie fortæller, hvorledes Sancho Panza, da han bragte et brev fra Dem til den omtalte fru Dulcinea, fandt hende i færd med at sigte en sæk hvede, og som et særligt kendetegn fortæller historien, at det var almindelig gul hvede, og det får mig til at tvivle om hendes høje byrd."

Hertil gav Don Quijote følgende svar:

"Min frue! Deres Højhed må vide, at alt, eller næsten alt, hvad der hænder mig, forløber på en ganske anden måde end de begivenheder, der tilstøder andre vandrende riddere, hvad enten det nu skyldes skæbnens uforanderlige beslutning eller en eller anden misundelig troldmands ondskab. Men nu er det en bekendt sag, at alle, eller dog de fleste, berømte vandrende riddere på den ene side besad en kraft, der forhindrede dem i at blive fortryllede, på den anden side havde en så uigennemtrængelig hud, at de ikke kunne blive sårede, således som det blandt andet var tilfældet med den berømte Roland, en af de tolv pairer af Frankrig, om hvem man fortæller, at han kun kunne såres i venstre fodsål, og det kun med spidsen af en stor knappenål og ikke med nogen anden slags våben. Da derfor Bernardo del Carpio ville dræbe ham ved Roncesvalles og så, at jern ikke bed på ham, løftede han ham op fra jorden i sine arme og kvalte ham, som han erindrede, at Herkules havde gjort ved Antæus, den kæmpe, som man siger var en søn af Jorden. Deraf vil jeg nu drage den slutning, at jeg måske også er begavet med en lønlig kraft; ganske vist ingenlunde med den: ikke at kunne såres, for erfaringen har mange gange vist mig, at jeg langt fra besidder nogen uigennemtrængelig hud, og lige så lidt med den: ikke at kunne blive fortryllet, for jeg har allerede set mig indespærret i et bur, som hele verden ikke ville have formået at

bringe mig ind i, om det ikke var sket ved trylleri. Da jeg imidlertid er blevet udfriet af denne fortryllelse, vil jeg tro, at der ikke mere findes nogen anden her på jorden, der kan skade mig. Og da troldmændene følgelig ser, at de ikke længere kan øve deres ondskab mod min egen person, hævner de sig på de ting, jeg har kærest, og for at berøve mig livet piner og vansirer de Dulcinea, som er den eneste, ved hvem jeg lever. Jeg tror altså, at da min våbendrager overbragte hende mit budskab, forvandlede de hende til en bondepige, og det til en, der var beskæftiget med et så simpelt arbejde som at sigte hvede. Men jeg sagde allerede dengang, at det ikke kan have været almindelig gul hvede; det var overhovedet ikke hvede, men orientalske perler. Og for at slå denne kendsgerning fast vil jeg sige Deres Højheder, at jeg for kort tid siden, da jeg kom igennem El Toboso, ikke kunne finde Dulcineas palads nogetsteds, og at min våbendrager Sancho den næste dag så hende i hendes egen skikkelse, som er den skønneste i hele verden, medens hun forekom mig at være en grov og hæslig bondepige, der tilmed slet ikke førte forstandig tale, skønt hun selv besidder den skarpeste forstand. Da jeg nu ikke er fortryllet, og fornuftig overvejelse siger mig, at jeg ikke kan fortrylles, så må det være hende, der er fortryllet, hårdt forurettet, forvandlet, omdannet og vanskabt; på hende har mine fjender hævnet sig, og for hendes skyld vil jeg leve under uophørlige tårer, indtil jeg atter ser hende i hendes tidligere tilstand. Alt dette har jeg sagt, for at ingen skal tage anstød af, hvad Sancho siger, at Dulcinea sigtede hvede og fejede, for har de kunnet omdanne hende for mine øjne, så er det intet under, at de også har forvandlet hende for hans. Dulcinea er en anset

og højbåren dame og stammer fra adelige slægter i El Toboso, hvor der findes mange sådanne, der er både gamle og gode. Visselig er der ikke tilfaldet Dulcinea nogen ringe lod, for ved hende skal hendes fødeby blive berømt og navnkundig hos de kommende slægter, som Troja er blevet det ved Helena og Spanien ved Cava, skønt El Tobosos ry vil blive større og bedre begrundet. Endvidere vil jeg gerne gøre Deres Herligheder opmærksom på, at Sancho Panza er en af de morsomste våbendragere, der nogensinde har tjent en vandrende ridder. I sin enfoldighed fremkommer han undertiden med så skarpsindige bemærkninger, at det volder én ikke ringe fornøjelse at spekulere over, om han nu er enfoldig eller skarpsindig. Han ytrer undertiden så megen ondskab, at man må fordømme ham som en skælm, og kommer derpå til andre tider med så tankeløse tåbeligheder, at man på ny får vished for, at han kun er en nar. Han tvivler om alting, og tror alting, og når jeg tænker, at han af lutter dumhed vil styrte lige ned i afgrunden, så kommer han pludselig med de forstandigste ytringer, der løfter ham helt op til skyerne. Kort sagt, jeg ville ikke bytte ham bort for nogen anden våbendrager, om man så gav mig en hel by til i mageskifte. Derfor er jeg også i tvivl om, hvorvidt det vil være rigtigt at lade ham tiltræde det statholderskab, som Deres Højhed har været så nådig at kalde ham til, skønt jeg på den anden side finder en vis duelighed hos ham til et sådant embede; og hvis man blot vil beskære hans hjernes vildskud en smule, så vil han lige så godt kunne klare et hvilket som helst statholderembede, som kongen forpagtningen af sine afgifter. Tilmed har vi jo rig erfaring for, at der ikke udkræves megen kundskab eller stor lærdom til at

være statholder, for der findes her i landet hundrede for én, som næppe kan læse, men dog i embedssager har et sandt falkeblik. Det, som det kommer an på, er at ville det gode og i enhver henseende stræbe mod det rette og rigtige. For de vil aldrig komme til at savne rådgivere, der kan vejlede dem til det, de bør gøre, således som det er tilfældet med statholdere, der er opdraget til riddere og ikke har studeret; de dømmer ved hjælp af assessorer. Mit råd til ham skal være:

Tag ikke mod gave,
bøj ikke retten.

og adskillige andre småting, som jeg endnu har på hjerte, men som til sin tid vil komme for dagen, til nytte for Sancho og til gavn for den ø, han måske skal styre som statholder."

Så vidt var hertugen, hertuginden og Don Quijote nået i deres samtale, da de hørte mange stemmer og en stor larm i slottet, og pludselig kom Sancho styrtende ind i salen, meget bange og med et viskestykke om halsen som barberserviet, og efter ham en mængde tjenere (eller rettere sagt kokkedrenge) og andre af det lavere tjenerskab, hvoraf en bar en strippe med vand, som efter dets farve og skidenhed at dømme så ud til at være skyllevand. Han med strippen fulgte og forfulgte Sancho og gjorde sig al mulig umage for at fastholde og binde den under skægget på ham, mens en anden kokkedreng gjorde mine til at vaske hans skæg.

"Hvad er der på færde, børn?" spurgte hertuginden; "hvad har I for? Hvad vil I denne gode mand? Betænker I vel, at han er udnævnt til statholder?"

Hertil svarede den kokkedreng, der spillede barberens rolle:

"Denne herre vil ikke lade sig vaske, som det er skik og brug, og som vor nådige herre hertugen og hans egen herre har gjort."

"Jo, jeg vil," svarede Sancho meget opbragt, "men jeg kræver, at det skal ske med et renere klæde, klarere vand og hænder, der ikke er så snavsede. For forskellen mellem min herre og mig er ikke så stor, at han skal vaskes i englevand og jeg i djævlelud. Landsens skik og store herrers sædvaner kan være ret gode, når de ikke falder nogen til last, men den måde, man her vasker skæg på, er værre end at kilde sig på ryggen som de bodfærdige, der er på valfart. Mit skæg er rent og trænger ikke til den slags forfriskelser, og den, som nærmer sig for at vaske mig eller blot røre et hår på mit hoved, jeg mener: I mit skæg, ham skal jeg, med respekt at sige, give sådan et slag med min knyttede næve, at den skal blive siddende i hjernekassen på ham. For sådanne ceremonier og indsæbninger forekommer mig snarere at være drillerier end høflig behandling."

Hertuginden var ved at dø af latter, da hun så Sanchos vrede og hørte, hvad han sagde. Men Don Quijote fandt ikke meget behag i at se ham indhyllet i et snavset, plettet viskestykke og omringet af så mange kokkedrenge. Han bukkede altså meget dybt for det hertugelige par, ligesom for at bede om tilladelse til at tale, hvorpå han med rolig og alvorlig røst tiltalte pakket:

"Hej da, I ædle herrer, lad dette unge menneske være i fred, og gå den vej, I kom fra, eller om I har lyst, andetsteds hen. Min våbendrager er lige så renlig som nogen anden, og de stripper der er for små og for snævre krus for ham. Følg derfor mit råd, og lad ham i ro, for hverken han eller jeg forstår spøg."

Sancho tog ham ordet af munden og fortsatte i hans sted:

"Ih nej, kom blot og driv eders spas med landstrygeren, så skal I se, jeg finder mig lige så lidt i det, som det nu er nat. Bring en kam hid, eller hvad I ellers vil, og strigl mit skæg, og hvis I får det mindste urenligt ud af det, så må I partere mig."

Uden at kunne betvinge sin latter sagde hertuginden:

"Sancho Panza har ret i alt, hvad han har sagt, og vil have ret i alt, hvad han kan sige. Han er ren og behøver, som han siger, ikke at vaskes, og når denne brug hos os ikke står ham an, godt, så er mands vilje mands himmerig; særlig da I, som renlighedens tjenere, har været så overmåde skødesløse og letsindige, for ikke at sige uforskammede, at nærme eder slig en person og sådan et skæg med strippe, trækar og viskestykke til et skænkebord i stedet for med bækken og kam af purt guld og tyske lærredsservietter. Men I er nu en gang simple og uvorne sjæle og kan, som de skurke I er, ikke lade være at vise det nag, I nærer til vandrende ridderes våbendragere."

De skælmske tjenere, ja, selv hushovmesteren, der var kommet ind sammen med dem, troede, at hertuginden havde talt i fuldt alvor. De tog derfor viskestykket af Sancho og gik ganske bestyrtede, næsten skamfulde, ud og lod ham stå. Da Sancho nu så sig befriet af denne efter hans mening overordentlig store fare, kastede han sig på knæ for hertuginden og sagde:

"Af store damer kan man vente stor gunst. Den, som Deres Velbyrdighed har vist mig i dag, kan jeg aldrig gengælde med andet end ønsket om at blive slået til vandrende ridder for at tilbringe hele min levetid med at tjene så høj en frue. Jeg er bonde og hedder Sancho Panza; jeg er gift, har børn og tjener som våbendrager. Kan jeg med noget af alt dette tjene Deres

Højhed, så skal jeg tøve mindre med at adlyde, end Deres Herlighed med at befale."

"Man ser tydeligt, Sancho," sagde hertuginden, "at I har lært høflighed i høflighedens egen skole. Det vil sige: det er godt at se, at I er blevet næret ved hr. Don Quijotes barm, der visselig er al høfligheds perle og alle ceremoniers blomst. Held følge en sådan herre og en sådan tjener! Den ene som polarstjernen for det vandrende ridderskab, den anden som ledestjerne for våbendragerlig troskab. Stå op, ven Sancho, jeg vil gengælde eders høflighed ved at foranledige, at min gemal, hertugen, så hurtigt som muligt opfylder sit løfte om at gøre eder til statholder."

Hermed endte samtalen. Don Quijote gik hen for at holde middagshvil, og hertuginden bad Sancho om, hvis han ikke havde alt for stor lyst til at sove, at tilbringe eftermiddagen sammen med hende og hendes terner i en meget kølig sal. Sancho svarede, at skønt han virkelig havde for vane at sove fire-fem timer til middag om sommeren, ville han dog for at vise sig elskværdig til gengæld for hendes godhed gøre alt muligt for ikke at falde i søvn i dag og adlyde hendes befaling. Hvorpå han gik. Hertugen gav derpå nye anordninger om at behandle Don Quijote som vandrende ridder, uden at vige det allermindste fra den måde, hvorpå de gamle riddere ifølge de foreliggende beretninger blev behandlede.

33

Om den fornøjelige samtale, som hertuginden og hendes små terner førte med Sancho Panza, og som nok fortjener at læses og bemærkes.

Dernæst fortæller historien, at Sancho denne gang ikke fik nogen middagssøvn, men efter at have spist begav sig til hertuginden, for således at opfylde sit løfte. Da hun fandt så stort behag i hans underholdning, bad hun ham sætte sig på en lav stol ved hendes side, skønt han af lutter høflighed ikke var at bevæge til det. Men hertuginden sagde til ham, at han skulle tage plads som statholder og tale som våbendrager, skønt hvert af disse embeder allerede gjorde ham værdig til at indtage selv Cid Ruy Diaz', den store stridsmands, sæde. Sancho trak ydmyg hovedet ned mellem skuldrene og satte sig, og alle hertugindens frøkener og hovmesterinder slog kreds om ham og ventede spændte og i dyb tavshed på, hvad han ville sige. Imidlertid blev hertuginden dog den, som talte først, og hun sagde følgende:

"Nu, da vi er alene her og ingen kan høre os, så jeg gerne, om hr. statholderen ville skaffe mig klarhed i visse tvivlsspørgsmål, der er opstået hos mig ved læsningen af den historie om den store Don Quijote, som allerede foreligger i trykken. Den ene af disse tvivl er den: Hvorledes kunne den gode Sancho, der aldrig havde set Dulcinea, jeg mener fru Dulcinea af Toboso, og lige så lidt bragt hende hr. Don Quijotes brev, da det jo blev liggende i tegnebogen i Sierra Morena, driste sig til at opdigte et svar og

den historie om, at han havde fundet hende i færd med at sigte hvede, eftersom det jo alt sammen blot var et skælmsstykke og en løgn og så skadeligt for den uforlignelige Dulcineas gode rygte – alt sammen noget, som ikke stemmer med en brav våbendragers stilling og troskab?"

Efter at have hørt disse ord rejste Sancho sig fra stolen uden at svare noget som helst, listede med bøjet ryg og tommelfingeren på læberne rundt i hele salen, løftede det ene tapet efter det andet i vejret, satte sig derpå atter og sagde:

"Nu, min frue, da jeg har set, at der ikke er nogen, der står på lur, og at det ikke er en fælde, vil jeg uden frygt og forskrækkelse besvare alt, hvad De har spurgt, og hvad De vil spørge mig om. Det første, jeg da har at sige, er, at jeg anser min herre Don Quijote for en uhelbredelig nar, skønt han undertiden siger ting, som efter min, ja, endog efter alle deres mening, som hører på ham, er så forstandige og sammenhængende, at Satan selv ikke kunne sige dem bedre. Men trods alt dette anser jeg det dog for sandt og utvivleligt, at han er forrykt. Da jeg nu er overbevist om dette, så tør jeg også vove at binde ham noget på ærmet, som der hverken er fornuft eller mening i, sådan som svaret på dette brev og den historie for en seks-otte dage siden, som endnu ikke står i nogen bog, nemlig den om fru Dulcineas fortryllelse. For jeg har fået ham til at tro på, at hun er fortryllet, skønt det ikke er mere sandt, end at vandet løber op ad bjerget."

Hertuginden bad ham give hende en beretning om denne fortryllelse eller skælmsstreg, og Sancho fortalte hende det hele nøjagtigt således, som det var foregået; tilhørerne fandt ikke

ringe fornøjelse i det. Derpå fortsatte hertuginden med sine spørgsmål på følgende måde:

"Som en følge af det, den gode Sancho her har fortalt mig, er der opstået en tvivl i min sjæl, og den flagrer frem og tilbage og hvisker mig i øret: siden Don Quijote af Mancha er en nar, en sværmer og en gæk, og Sancho Panza, hans våbendrager, ved det og alligevel tjener ham, følger med ham og stadig sætter lid til hans tomme løfter, så må han sikkert være en langt større nar og gæk end sin herre. Og da det nu virkelig forholder sig således, er det ilde betænkt af dig, fru hertuginde, at give denne Sancho Panza en ø at regere over. For hvordan skal den, som ikke har forstand nok til at passe på sig selv, vel kunne styre og have opsyn med andre?"

"Ved Gud, frue," svarede Sancho, "denne tvivl er ikke noget mislykket foster. Befal den blot at tale tydeligt, eller hvordan den ellers vil, for jeg indser nok, at den taler sandhed, og var jeg fornuftig, havde jeg for længe siden forladt min herre. Men det er nu en gang min skæbne, det er mit uheld; jeg kan ikke lade være, jeg må følge ham overalt. Vi er fra samme by, jeg har spist hans brød, og jeg holder af ham, han er taknemmelig, han har foræret mig sine æsler, men først og fremmest er jeg trofast, og derfor er det utænkeligt, at vi nogensinde skulle kunne skilles af nogen anden end af graveren med hans skovl og spade. Når Deres Højmodighed altså ikke har lyst til at give mig det lovede statholderskab – godt, så siger vi det! For Gud har skabt mig af støv, og det kunne jo være, at det blev til både for min sjæl, om jeg gik glip af det. For skønt jeg er tåbelig, forstår jeg dog det ordsprog, der siger, at det var et uheld for myren, at den fik vinger; det kunne jo da ske, at våbendrageren Sancho hurtigere

kom i Himlen end statholderen Sancho. Vi bager lige så godt brød her i landet som i Frankrig, og i mørke er alle katte grå; det menneske er ulykkeligt nok, som endnu er fastende klokken to om eftermiddagen; der findes ikke nogen mave, der er en tomme større end en anden, så at man, som der står i ordsproget, kun kan stoppe den med hø og halm; Gud mætter og sørger for markens fugle, og fire alen groft klæde fra Cuenca varmer mere end fire alen fint klæde fra Segovia, og når vi skal gå al kødets gang, bliver vejen lige så trang for fyrsten som for daglejeren, og skønt paven står så meget højere end kirkesangeren, trænger den førstes lig ikke til flere fod jord end den andens, og når vi bliver puttet ned i graven, trækker vi alle lemmerne sammen, eller andre trykker os sammen, hvad enten vi vil eller ikke; og så god rolig nat! Og jeg siger endnu en gang, hvis Deres Herlighed ikke vil gøre mig til statholder over en ø, fordi jeg er en dumrian, så vil jeg ikke græmme mig over det, fordi jeg er en fornuftig mand. Og jeg har altid hørt sige, at Djævelen sidder på lur bag ved korset, og det er ikke alt guld, der skinner, og de hentede bonden Vamba frem bag okserne, ploven og okseåget for at gøre ham til konge af Spanien, og Rodrigo hentede de midt imellem hans guldbrokade, forlystelser og rigdomme for at kaste ham i ormegården, hvis versene i de gamle romancer da ikke lyver."

"Og sikkert og vist er det, at de ikke lyver!" indskød her matronen, Doña Rodriguez, som var mellem tilhørerne, "for der findes en romance, som siger, at de kastede kongen levende ned i en grav fuld af tudser, slanger og firben, og at kongen endnu to dage efter med ynkelig og svag stemme sang nede i graven:

Ak, de æder alt, de æder
det, hvormed jeg mest har syndet.

Og følgelig har herren ganske ret, når han siger, at han hellere vil være bonde end konge, når de skal ædes op af kryb."

Hertuginden kunne ikke bare sig for at le over sin hovmesterindes enfoldighed og ikke lade være at undre sig over Sanchos tale og ordsprog. Hun sagde til ham:

"Den gode Sancho ved jo meget vel, at en ridder må stræbe efter at holde de løfter, han en gang har givet, om det så skulle koste ham hans liv. Hertugen, min herre og gemal, hører ganske vist ikke til de vandrende riddere, men ridder er han ikke desto mindre, og derfor vil han også holde sit ord angående den udlovede ø til trods for hele verdens nid og ondskab. Vær derfor ved frisk mod, Sancho; førend I aner det, vil I sidde på eders øs og eders embedes herskersæde og i hånden holde sceptret over eders statholderskab, som I ikke ville bytte bort for et andet af lutter guld og juveler. Det eneste, jeg vil råde eder til, er nøje at overveje, hvorledes I som statholder bør regere eders undersåtter."

"Hvad det angår at regere dem godt," svarede Sancho, "så behøver man ikke at råde mig til det, for jeg er af naturen godhjertet og har medlidenhed med de fattige;

den, som må slide, må koge og bage,
ham skal du brødet af munden ej tage.

Men ved korsets hellige tegn, der er ingen, der skal komme mig med falske terninger. Jeg er en gammel jagthund og forstår mig på ethvert ho og hallo, kan også i rette tid gnikke mig søvnen af øjnene og finder mig ikke i, at nogen prøver på at

stikke mig blår i dem, for jeg ved, hvor skoen trykker. Det vil sige, at jeg altid vil række de gode en rund og åben hånd, men de slette skal ikke sætte deres ben hos mig. Jeg synes, at ved statholderskab og regering kommer det mest an på begyndelsen, og det kunne være, at jeg efter at have været statholder i fjorten dage ville være så fornøjet med mit embede, at jeg blev helt opsat på at beholde det og forstod mig bedre på at regere end på at forrette det markarbejde, jeg er opdraget til."

"I har ret, Sancho," sagde hertuginden, "ingen er mester, når han bliver født, og det er af mennesker, man gør biskopper, ikke af sten. Men for at komme tilbage til vor tidligere samtale om fru Dulcineas fortryllelse, så anser jeg det for afgjort og mere end bekræftet, at det indfald, Sancho fik: at gøre nar ad sin herre og bilde ham ind, at denne bondepige var Dulcinea, og når han ikke kendte hende, så måtte grunden dertil være, at hun var fortryllet, alt sammen virkelig var et påfund af de troldmænd, der forfølger hr. Don Quijote. For fra pålidelig kilde har jeg fået sikker og tilforladelig efterretning om, at den bondepige, der gjorde springet op på æselet, var og er Dulcinea af Toboso, og at den gode Sancho, som troede, han var bedrageren, i virkeligheden er den bedragne. Om denne kendsgerning kan man lige så lidt tvivle som om alt, hvad man aldrig har set. Ja, hr. Sancho Panza må vide, at vi også her til lands har troldmænd, som nærer megen godhed for os og oprigtigt, uden nogen art af forstillelse eller rænker, siger os alt, hvad der foregår i verden. Og I kan tro mig, Sancho, bondepigen, der sprang på æselet, var og er virkelig Dulcinea af Toboso og er lige så meget fortryllet som hendes moder, der fødte hende til verden. Og engang, når vi mindst venter det, vil

vi sikkert få hende at se i hendes rette skikkelse, og så vil Sancho blive draget ud af den vildfarelse, hvori han nu er hildet."

"Alt det er meget muligt," sagde Sancho Panza, "men så kan jeg heller ikke længere tvivle om alle de mærkelige ting, som min herre fortalte, han havde set i Montesinos' hule, hvor han sagde, at han havde set fru Dulcinea af Toboso i den samme dragt og påklædning, som jeg fortalte, jeg havde set hende i, da jeg for min personlige fornøjelses skyld fortryllede hende, men lige det modsatte har vel været tilfældet, da man hverken kan eller bør formode, at min stakkels forstand på et øjeblik har kunnet smede et så listigt påfund. Jeg kan heller ikke tro, at min herre skulle være så stor en nar, at han som følge af en så mager og elendig forsikring som min ville lade sig binde noget på ærmet, der strider imod al menneskelig fornuft. Imidlertid ville det dog ikke være rimeligt, min frue, om Deres godhed derfor ville anse mig for et ondskabsfuldt menneske; for et fæhoved som jeg kan ikke være forpligtet til at kende afskyelige troldmænds tanker og nedrige påfund. Jeg opfandt historien for at undgå at blive skældt ud af min herre Don Quijote, og ikke for at fornærme ham, og hvis det er faldet omvendt ud, så lever der en Gud i Himlen, som kender hjerterne."

"Ja, det er rigtigt," sagde hertuginden, "men sig mig nu, Sancho, hvorledes forholdt det sig egentlig med Montesinos' hule? Det ville jeg gerne vide noget om."

Derpå fortalte Sancho hende ord for ord, hvad der allerede er berettet om dette eventyr. Og da hertuginden havde hørt det, sagde hun:

"Af denne tildragelse kan man slutte, at når den store Don Quijote siger, at han så den samme bondepige der, som Sancho så komme fra El Toboso, så må det uden tvivl være Dulcinea, og endvidere, at troldmændene her på egnen er meget hurtige og følger alt med den største opmærksomhed."

"Det mener jeg med," svarede Sancho Panza, "når fru Dulcinea af Toboso er fortryllet, så må hun tage skade for hjemgæld. Men jeg vil ikke give mig i kast med min herres fjender, som må være alt for talrige og ondskabsfulde. Sandt er det, at den, jeg så, var en bondepige, og jeg holdt hende for at være en bondepige og tog hende, som sagt, for en bondepige, og hvis det alligevel var Dulcinea, så bør det ikke gå på min kappe eller regnes mig til last, og den, der gør det, ham skal jeg lære noget andet. Nu kan folk bare komme med deres talemåder og ved enhver lejlighed sige: Det har Sancho sagt, det har Sancho gjort, Sancho kom, Sancho gik – som om Sancho, der allerede løber hele verden rundt i bøger, således som Sansón Carrasco har fortalt mig, et belæst hoved, en mand, som de har gjort til baccalaureus i selveste Salamanca, og sådanne karle, ved jeg, lyver ikke, undtagen når de netop har lyst til det eller kan have ganske særlig gavn af det. Altså skal der blot ikke komme nogen og binde an med mig! Jeg har indlagt mig et godt rygte, og da jeg har hørt min herre sige, at et godt navn er mere værd end stor rigdom, så kan man jo bare foreløbig gøre statholderskabet parat til mig, så skal man se mirakler. For den, der har været en god våbendrager, bliver også en god statholder."

"Ak, hvad den gode Sancho der har sagt," sagde hertuginden, "er lutter catoniske sentenser, eller i det mindste som grebet

"*Verrinus Michael florentibus occidit annis*" lige ud af sjælen. Ja, sandelig, sandelig, for at tale på hans egen vis: "Under en dårlig kappe fjæler sig ofte en god dranker."

"Sandelig, frue, om jeg nogensinde har drukket for lyst," sagde Sancho, "for tørst, ja, det vil jeg ikke sige mig fri for, for jeg er slet ingen hykler. Jeg drikker, når jeg er tørstig, men når jeg ikke er det, og man alligevel byder mig noget at drikke, gør jeg det for ikke at synes jomfrunalsk eller tølperagtig, for den måtte jo have et hjerte af sten, der kunne nægte at gøre en god ven besked, når han drikker én til. Jeg trækker bukser på, men jeg gør dem ikke snavsede; jeg drikker, men jeg bælger ikke; så meget mindre som de vandrende ridderes våbendragere i almindelighed kun drikker vand, fordi de stadig vandrer gennem bjergskove, lunde og marker og over klipper og tinder, uden at få så meget som en tår vin i almisse, om de så ville give et øje for den."

"Det tror jeg gerne," sagde derpå hertuginden, "og nu kan Sancho gå hen og sove; vi tales siden ved, og jeg skal træffe de fornødne anstalter til, at man så hurtigt som muligt gør statholderskabet parat til ham, som han siger."

Sancho kyssede på ny hertugindens hænder og bad hende bevise ham den nåde at sørge godt for hans Rucio, da den var hans hjerte og sjæl, hans øjesten.

"Hvad er det for en Rucio?" spurgte hertuginden.

"Mit æsel," svarede Sancho, "men for ikke at nævne den ved dette navn kalder jeg den sædvanligvis for Rucio (Mester Grå). Jeg bad fru hovmesterinden der om at sørge for ham, dengang jeg kom her til slottet, men hun blev så opbragt over det, som om jeg havde sagt, at hun var hæslig eller gammel, skønt det

dog måtte være meget mere passende og naturligt for hovmesterinder at give æslerne deres foder end at strunke rundt i slottets gemakker. Gud skal vide, at en herremand i min landsby en gang stod på dårlig fod med disse damer!"

"Så må det også have været en grov bondeknold," sagde hovmesterinden Doña Rodriguez, "havde han været herremand eller af ædel byrd, så ville han have hævet os op over månens spidser og stjernerne."

"Ikke mere om det!" sagde hertuginden. "Doña Rodriguez skal tie stille, og hr. Panza kan være ganske ubekymret: jeg påtager mig at pleje Rucio, for da han er Sanchos kæledægge, vil jeg vogte ham som et klenodie og sørge for ham som for mit skødebarn."

"Det er nok, når han blot står i stalden," sagde Sancho, "for hverken han eller jeg er værdige til blot et eneste øjeblik at være i Deres Nådes skød, og det ville jeg lige så lidt tillade, som at nogen stak mig med en dolk. Selv om min herre siger, at når det gælder høfligheder, så taber man snarere spillet ved at give et kort for lidt end ved at give et for meget, så må man dog altid holde måde og gå varsomt til værks, når det drejer sig om æselagtige og langørede høfligheder."

"Sancho skal føre ham med sig til sit statholderskab," sagde hertuginden, "og der kan han pleje ham, som han vil, ja, endog fritage ham for alt arbejde."

"Fru hertuginde," sagde Sancho, "Deres Nåde må ikke tro, at De har overdrevet i, hvad De der har sagt. Jeg har i mine dage set både to æsler og endda flere komme til statholderskaber, så det er just ikke noget nyt, om jeg tager mit med mig."

Sanchos ord fik pånyhertuginden til at le og more sig. Hun sendte ham til hvile og gik selv til hertugen for at fortælle ham, hvad der var forefaldet imellem hende og Sancho. Derpå lagde de en plan og aftalte med hinanden at træffe anstalter til at spille Don Quijote et puds, der var herligt og ganske i ridderbøgernes stil, i hvilken de spillede ham endnu mange andre puds, der alle var så sagkyndigt og snildt udtænkte, at de udgør de bedste eventyr, der forekommer i denne store historie.

34

Der fortæller, hvorledes man fik underretning om, på hvilken måde den uforlignelige Dulcinea skulle løses af sin fortryllelse, hvilket er et af de prisværdigste eventyr i denne bog.

Det var ikke nogen ringe fornøjelse, hertugen og hertuginden fandt i deres samtale med Don Quijote og Sancho Panza. Og de blev derved bestyrket i deres forsæt, at spille dem et par lystige puds, der skulle have skin og udseende af at være eventyr, og det, som Sancho Panza havde fortalt om Montesinos' hule, gav dem materiale til et af en ganske ejendommelig art. Men det, hertuginden undrede sig allermest over, var, at Sancho kunne være så ualmindelig enfoldig, at han til sidst endog anså Dulcineas fortryllelse for en usvigelig sandhed, skønt han selv havde været troldmanden og opfinderen af hele denne historie. Da de nu havde givet deres folk anvisning på alt, hvad de skulle foretage sig, anstillede de efter seks dages forløb en jagt på storvildt, med så mange over- og underjægere, som ellers kun en kronet konge havde kunnet tage med i sit følge. De tilbød Don Quijote en jagtdragt, og Sancho en anden af det fineste grønne klæde, men Don Quijote tog ikke imod sin, fordi han allerede næste dag måtte vende tilbage til våbnenes barske håndtering og hverken kunne medføre klædekasser eller skabe. Men Sancho modtog sin med det forsæt at gøre den i penge ved første givne lejlighed.

Da nu den ventede dag brød frem, iførte Don Quijote sig sin rustning; Sancho trak derimod sin jagtdragt på, besteg Rucio, som han ikke kunne få sig til at forlade, selv om man gav ham en hest, og blandede sig i jægernes skare. Hertuginden viste sig, prægtigt klædt; Don Quijote holdt af lutter høflighed og artighed hendes pasgænger ved tøjlen, skønt hertugen ikke ville tillade det. Omsider kom de ind i en skov, der strakte sig mellem to meget høje bjerge, og efter at de forskellige poster, stande og veksler var besat, og jægerne var fordelt, begyndte jagten her med så græsselig tummel, hujen og skrigen, at den ene ikke kunne høre den anden for hundenes gøen og valdhornenes klang. Hertuginden steg af; med et skarpt jagtspyd i hånden stillede hun sig på en post, hvor hun vidste, at vildsvin plejede at veksle. Også hertugen og Don Quijote steg af og stillede sig ved siden af hende. Sancho tog stade bag ved dem uden at stige ned af Rucio, som han ikke vovede at lade være uden beskyttelse, for at der ikke skulle tilstøde den noget uheld. Næppe havde de stillet sig på post med talrige tjenere til begge sider, før en uhyre vildorne, omringet af hundene og forfulgt af jægerne, styrtede frem imod dem, tænderskærende, hvæssende sine hugtænder og sprøjtende skum ud af gabet. Da Don Quijote blev opmærksom på den, tog han skjoldet på armen, drog sværdet og trådte frem for at lade den rende imod ham, og det samme gjorde hertugen med sit jagtspyd. Men hertuginden ville være kommet dem alle i forkøbet, hvis hertugen ikke havde holdt hende tilbage. Sancho derimod lod sin Rucio i stikken, da han fik øje på det mægtige dyr, gav sig til at løbe af alle kræfter og søgte at klatre op i en høj eg, men det lykkedes ham ikke, for da han omtrent var kommet midtvejs og

greb fat i en gren for at nå op i toppen, var hans lykke så lille og hans vanheld så stort, at grenen brast, og han i faldet blev hængende ved en knast i træet uden at kunne nå ned til jorden. Da han nu så sig i denne stilling, hans grønne jagtdragt blev sønderrevet, og det forekom ham, at det glubende bæst ville kunne nå op til ham, hvis det kom derhen, begyndte han at udstøde så græsseligt et skrig og råbe om hjælp med så forfærdelige vræl, at alle, som hørte ham og ikke så ham, troede, at et glubende dyr allerede havde tænderne i ham. Imidlertid blev vildornen med de mægtige hugtænder endelig gennemboret af de talrige jagtspyd, man strakte frem imod den, og da Don Quijote vendte hovedet om efter Sanchos skrig, så han ham hænge i egen med hovedet nedad, og ved siden af ham stod Rucio, der ikke var veget fra ham i hans elendighed. Sidi Hamét siger også, at han sjældent har set Sancho uden æselet og æselet uden Sancho, så stærkt var det venskab og den troskab, de altid nærede for hinanden. Don Quijote gik derhen og trak Sancho ned fra træet; da denne så sig i frihed nede på den faste jord, betragtede han sin jagtdragt med dens slemme rifter, og det skar ham i sjælen, for han anså sin dragt for at være lige så god som et riddergods. Derpå lagde man den mægtige vildorne, prydet med rosmarinduske og myrtegrene som et sejrsbytte, tværs over et pakæsel og bragte det til et stort jagttelt, der var rejst midt i skoven. Her fandt man allerede taflet dækket og måltidet beredt, så prægtigt og storslået, at det aflagde tydeligt vidnesbyrd om værtens høje værdighed og pragtlyst. Sancho viste hertuginden de gabende rifter i den sønderrevne dragt og sagde:

"Dersom dette havde været en hare- eller bekkasinjagt, havde min dragt ikke været i en så ussel tilstand. Jeg kan ikke begribe, hvilken fornøjelse man kan have af at vente på sådan et bæst, som, hvis det træffer en med en af sine hugtænder, kan skille en ved livet. Jeg kan huske, at jeg en gang har hørt en gammel romance synge, hvor der står:

Gid du må af bjørne ædes,
ret som Fávila den høje.

"Denne Fávila var en gotisk konge, der blev ædt af en bjørn, da han var på jagt," sagde Don Quijote.

"Det er jo det, jeg siger," svarede Sancho, "jeg kan ikke lide, at konger og fyrster skal udsætte sig for den slags farer udelukkende for deres fornøjelses skyld, og det forekommer mig ikke en gang, at det kan være nogen fornøjelse, da det kun består i at dræbe dyr, som aldrig har gjort noget ondt."

"Der tager I fejl, Sancho," svarede hertugen, "for jagten på storvildt er en legemsøvelse, der er mere nødvendig for konger og fyrster end nogen anden. Jagten er et billede på krigen: der bruges list, rænker og baghold for at besejre fjenden, medens man sikrer sig selv; der døjer man den strengeste kulde og utålelig hede, man fordriver lediggang og søvn, og den, der dyrker jagten, styrker sin kraft og gør sine lemmer smidige – kort sagt, det er en legemsøvelse, som fornøjer mange og ikke skader nogen. Det allerbedste er endda, at den ikke er for alle, som de andre former for jagt, undtagen falkejagten, der også kun er for konger og store herrer. Følgelig, min kære Sancho, må I ændre eders anskuelse herom, og når I en gang bliver statholder, så bør I flittigt gå på jagt, og I skal se, at den giver eder hundrede mark for hver en, I lægger ud."

"Nej, holdt," sagde Sancho, "en god statholder bliver smukt hjemme.

Mig får man ej frem,
før brak jeg benet og blev i mit hjem.

Det ville se artigt ud, når der kom folk til ham i forretninger, trætte og mødige efter at have måttet opsøge ham, og han så var ude at forlyste sig i skoven. Sådan en regering kunne der da aldrig komme noget godt ud af! Jagt og anden tidsfordriv er mintro snarere for dagdrivere end for statholdere. Det, jeg agter at forlyste mig med, er at spille femkort på de fire store festdage, for alle disse jagter og fangster er ikke min sag og betynger min samvittighed."

"Gud give, det må ske, Sancho," sagde hertuginden, "for

fra sige til gøre
er lang vej at køre."

"Lad den være så lang, den vil," svarede Sancho, "af en god betaler kræver man ikke pant, og

Bedre vil dig Herrens nåde
end dit årle virke både.

Maven nærer fødderne, og ikke fødderne maven. Dermed mener jeg, at når Gud står mig bi, og jeg handler efter bedste vidende og samvittighed, så vil jeg under min regering sikkert kunne finde den rette vej bedre end en jagtfalk. Man behøver kun at putte mig fingeren i munden og se, om jeg bider til eller ej!"

"Gud og alle hans helgener forbande dig, fordømte Sancho," sagde Don Quijote, "når skal dog, som jeg mangen dag har sagt

dig, den dag komme, da jeg skal høre dig udtale en klar og sammenhængende sætning uden alle disse ordsprog? Lad dog den dumrian gå sin vej, Deres Højheder! Han vil pine sjælen ud af livet på Dem, mine herskaber, male den itu, ikke mellem to møllestene, men mellem to tusinde ordsprog, som han vil anbringe så passende og fremkomme så belejligt med, hvis jeg vil høre på dem!"

"Skønt Sancho Panzas ordsprog er talrigere end den græske komturs," bemærkede hertuginden, "fortjener de dog ikke mindre ros på grund af deres korthed og fyndighed. Jeg for min del kan i hvert fald sige, at jeg finder mere fornøjelse i dem end i andre, selv om disse andre er bedre valgt og anbragt på mere passende måde."

Under disse og andre fornøjelige samtaler begav de sig ud af teltet og ind i skoven; dagen gik til ende med at se til forskellige opstillede garn, og natten brød frem. Aftenen var dog ikke så klar og rolig, som årstiden ellers fører det med sig, for det var midt om sommeren. Snarere medførte den en vis skumring, der var meget fordelagtig for den plan, som det hertugelige par havde lagt. For da det nu var blevet aften, lige inden tusmørket faldt på, syntes skoven med et at stå i lys lue i alle fire hjørner, og pludselig hørtes hist og her, fjernt og nær, utallige trompeter og anden krigerisk larm som af talrige rytterskarer, der kom dragende. Skinnet af ilden og lyden af de krigeriske instrumenter blændede øjnene og døvede ørene på alle de tilstedeværende, ja, på alle dem, der befandt sig i skoven. Straks derpå hørte man et tusindstemmigt La-Illah-il-Allah, det råb, maurerne udstøder, når de går til kamp. Trompeter og sinker skingrede, trommer drønede og piber hvinede, alle næsten på

en gang og det så uophørligt og heftigt, at man ikke måtte have været ved sine fulde fem, om man ikke var gået fra sine fulde fem ved at høre denne forvirrede samklang af så mange forskellige instrumenter. Hertugen blev ganske ude af sig selv, hertuginden ængstelig, Don Quijote meget forundret; Sancho rystede, ja, endog de, som var inde i sagen, blev forskrækkede. Med den frygt, de følte, fulgte en dyb stilhed, og med denne en postillon, der klædt som djævel kom ridende og holdt stille foran dem; i stedet for at blæse i et posthorn tudede han i et uhyre stort udhulet oksehorn, der gav en hæst skurrende, uhyggelig tone fra sig.

"Hejda, broder kurér," råbte hertugen, "hvem er I, og hvor skal I hen?"

Kureren svarede med græsselig, skingrende røst:

"Jeg er Djævelen, og jeg søger ridder Don Quijote af Mancha. De folk, som kommer dragende hist henne, er seks eskadroner troldmænd, som fører den uforlignelige Dulcinea af Toboso af sted på en triumfvogn; hun kommer fortryllet hertil sammen med den tapre franskmand Montesinos, der vil give Don Quijote anvisning på, hvorledes den omtalte frue kan løses af sin fortryllelse."

"Hvis I var Djævelen, som I siger, og som eders skikkelse viser det, ville I for længst have kendt ridder Don Quijote, eftersom han står lige foran eder."

"Ved Gud og min samvittighed," sagde Djævelen, "jeg har ikke givet agt på det, for jeg må rette mine tanker til alle sider og mod så mange forskellige ting, at jeg har glemt hovedsagen, for hvis skyld jeg er kommet her."

"Denne djævel," sagde Sancho, "må ganske sikkert være en brav mand og en from kristen, for ellers ville han ikke have svoret ved Gud og sin samvittighed; nu føler jeg mig overbevist om, at der endog i Helvede må findes skikkelige folk."

Straks vendte Djævelen ansigtet imod ridder Don Quijote og sagde uden at stige af hesten:

"Til dig, Løveridder, – gid jeg dog skulle se dig i løvernes kløer! – er jeg blevet sendt af den ulykkelige, men kække ridder Montesinos, og han befalede mig at sige dig på hans vegne, at du skulle vente hans komme netop på det sted, hvor jeg ville træffe dig, fordi han fører den dame med sig, som hedder Dulcinea af Toboso, og har fået anvisning på, at han skal anvise dig, hvorledes hun kan løses af sin fortryllelse. Og da min sendelse ikke har noget andet formål, ville det også være formålsløst, om jeg tøvede her længere. Djævle som jeg være med dig, og alle gode engle med disse høje herskaber!"

Da han havde sagt dette, stødte han atter i sit fæle horn, vendte dem ryggen og drog bort uden at vente på svar. Nu faldt alle på ny i forbavselse, især Sancho og Don Quijote: Sancho over at se, at Dulcinea til trods for sandheden var fortryllet; Don Quijote, fordi han stadig ikke kunne blive enig med sig selv om, hvorvidt det, han havde oplevet i Montesinos' hule, var virkeligt eller ikke. Mens han endnu stod hensunket i sådanne tanker, sagde hertugen til ham:

"Agter Deres Velbyrdighed at vente her, hr. Don Quijote?"

"Hvorfor ikke?" svarede han, "jeg vil vente her med kækt og uforsagt mod, om så hele Helvede bliver sendt ud imod mig."

"Ja," sagde Sancho, "men hvis jeg igen skal se sådan en djævel eller høre, at der tudes i sådant et horn, så venter jeg lige så

sikkert her, som jeg i øjeblikket står ved tropperne i Flandern."

Nu blev det stadig mørkere og mørkere, og man så talrige lys flakke igennem skoven, ligesom man kan se jordens tørre uddunstninger flakke hen over himlen, så at de for vore øjne synes at være faldende stjerner. Der hørtes desuden en rædsom bragen mindende om den larm, der forårsages af de hjul, lavet af ét bræt, som man ser på oksekærrerne, og hvis stadige høje knirken og knagen, efter hvad man siger, jager ulve og bjørne på flugt, når der findes sådanne dyr på de strækninger, disse kærrer passerer. Til denne tummel kom nu en anden, der overdøvede alt andet, for det syntes ganske, som om der på alle fire kanter af skoven rasede fire træfninger eller feltslag: Fra én side hørtes en forfærdelig dundren af artilleri, fra en anden plaffede utallige musketter, lige i nærheden af dette sted hørtes råb fra kæmpende krigere, lidt længere henne klang på ny hint La-Illah-il-Allah fra Hagars sønner. Kort sagt, jagt- og valdhornene, oksehornene, trompeterne, oboerne og sinkerne, trommerne, kanonerne, musketterne og først og fremmest den skrækkelige knirken og knagen af kærrerne frembragte tilsammen en så forvirret og rædsom larm, at Don Quijote måtte væbne sig med alt sit mod for at kunne udholde den. Men Sanchos mod sank, og han faldt besvimet om, lige på skøderne af hertugindens dragt. Hun opfangede ham i dem og befalede skyndsomst, at man skulle stænke ham vand i ansigtet. Det gjorde man, og han kom atter til sig selv, netop i det øjeblik, da en af kærrerne med de knirkende hjul kom kørende hen til stedet. Den blev trukket af fire langsomt skridende okser, der alle var behængt med prægtige sorte skaberakker; på hvert horn var fastbundet en brændende voksfakkel, og på kærren var

anbragt et fast sæde, hvorpå der sad en ærværdig olding med et snehvidt skæg, så langt, at det nåede ham ned over bæltet; han var iført en lang kappe af sort olmerdug. For da kærren var besat med utallige lys, kunne man kende og skelne alt, hvad der befandt sig på den. Kærren førtes af fire hæslige djævle, der var klædt i samme slags olmerdug, men havde så fæle ansigter, at Sancho, da han én gang havde set på dem, kneb øjnene tæt sammen for ikke at se dem en gang til. Da kærren nu var nået hen midt for standen, rejste den ærværdige olding sig fra sit sæde, blev stående og råbte med mægtig røst:

"Jeg er troldmanden Lirgandeo!"

hvorpå kærren drog videre, uden at han sagde et ord mere. Efter den kom en anden kærre af samme art, på hvilken der atter tronede en olding. Han lod kærren holde og sagde med ikke mindre højtidelig røst:

"Jeg er troldmandens Alquife, den ukendte Urgandas fortrolige ven."

Og derpå drog han videre. Straks efter kom der en kærre til, i det ydre og indre den foregående ganske lig. Men den, der sad på tronen, var ikke nogen olding som de andre, men en kraftig mand med et skummelt åsyn. Da han nærmede sig, rejste han sig, som de andre havde gjort, og sagde med en endnu mere rusten og djævelsk stemme:

"Jeg er troldmanden Arcalaus, Amadís af Galliens og hele hans yngels svorne fjende!"

Hvorefter han drog videre. Lidt derfra gjorde de tre kærrer holdt, og den modbydelige knirken af deres hjul hørte op, men straks derpå hørtes en anden lyd, ikke nogen larm, men tonerne af en sød og velklingende musik, der kvægede Sanchos

hjerte; han anså det for et godt tegn og sagde derfor til hertuginden, fra hvem han ikke var veget et øjeblik eller et eneste skridt:

"Frue, hvor der er musik, kan der ikke være noget ondt."

"Heller ikke, hvor der er klarhed og lys," svarede hertuginden.

Hertil svarede Sancho:

"Også ilden kan give lys og bålet klarhed, således som vi kan se det af de flammer, der omringer os her, og dog kunne de let brænde os op, men musik er altid et tegn på glæde og fest."

"Det vil snart vise sig," sagde Don Quijote, der havde hørt til. Og det var vel sagt, som man vil se af det følgende kapitel.

35

Hvori fortællingen om den anvisning, Don Quijote fik til at løse Dulcinea af hendes fortryllelse, fortsættes, og der desuden berettes om andre forbavsende begivenheder.

I takt til den yndige musik kom en kærre eller vogn kørende hen imod dem, af den slags, man kalder triumfvogne; den blev trukket af seks mulæsler, der var grå, men behængt med hvide dækkener. På hvert af dem sad en karl, der så ud som en valfartsbroder, det vil sige, at han ligeledes var klædt i hvidt og i hånden holdt en brændende voksfakkel. Kærren var to eller tre gange så stor som de foregående, og siderne og bunden var besat med tolv andre bodsbrødre, iført snehvide kitler og alle bærende brændende fakler, et syn, som på én gang vakte forundring og skræk; på en høj trone sad en jomfru omviklet med talløse slør af sølvmor, gennem hvilke der overalt glimrede en utallig mængde gyldent flitterstads, så at hendes dragt var, om ikke kostbar, så dog blændende. Hendes ansigt var indhyllet i tyndt, gennemsigtigt flor, hvis tråde ikke forhindrede, at man gennem det kunne skimte et dejligt pigeansigt, og ved lyset af de mange fakler kunne man ganske tydeligt bemærke dets skønhed og ungdom og se, at hendes alder ikke oversteg tyve og ikke var under sytten år. Ved siden af hende sad en skikkelse, der var indhyllet i et langt gevandt, som nåede den ned over fødderne, og dens hoved var dækket af et sort slør. Men idet vognen standsede lige foran hertugparret og Don Quijote, tav oboerne, og derpå straks også harperne og lutterne, som klang

fra kærren, skikkelsen i det lange gevandt rejste sig, slog sin klædning til side, tog sløret af hovedet og viste sig for alles øjne som Døden selv, den hæslige knokkelmand i egen person. Han indgød Don Quijote mishag og Sancho frygt; hertugen og hertuginden viste sig lidt ængstelige.

Denne levende død kom på benene, stod oprejst og begyndte med en stemme, der var temmelig søvnig, og i et sprog, der ikke virkede opvakt, at sige følgende:

> Jeg er Merlin, hvis fader, som det hedder
> i ridderbøgerne, var selve Djævlen;
> en løgn, som efterhånden tiltro fandt.
> Men trolddomskunstens hersker er jeg, konge,
> et indbegreb af Zoroasters visdom,
> i stadig kamp imod århundrederne,
> der fjendske stræber at fordunkle store
> bedrifter af den bolde ridderorden:
> De vandrende, som altid jeg har elsket.
>
> Og om endog de vise troldmænd altid,
> forslagne magere og magikere,
> af sindelag er hårde, barske, strenge,
> mit sind er blødt og mildt og såre kærligt,
> tilbøjeligt til godhed mod alverden.

Til Plutos triste, mørke huler nåede
(imedens sig min sjæl dermed fornøjed
at drage visse linjer og figurer)
den skønne Dulcineas klageskrig,
hin mageløse jomfru fra Toboso.
Om hendes vanheld hørte jeg: fortryllet
var fra en ædel dame hun forvandlet
til bondepige; dette smerted mig,
jeg gennembladred hundred tusind bøger
om alle mine djævelsk mørke kunster
og indeslutted så min ånd i denne
grufulde, gyselige benrads hulrum
og kommer nu at bringe redningsmidlet,
som ene mod slig vé og smerte hjælper.

Til dig, du pryd og ære for enhver,
som klæder sig i stål og diamant,
du fakkel, ledestjerne, sti og fører
for alle, som fra søvnen løs sig river
og bløde fjer, for ivrigt at berede
sig til at øve krigens hårde håndværk,
dens blodige og tunge våben bære;
til dig jeg siger, ædle mand, som aldrig
tilbørligt prises kan, på en gang tapre
og yderst vise ridder Don Quijote,
La Manchas glans og hele Spaniens krone:

Den ædle Dulcinea af Toboso
kan kun sin første tilstand atter opnå,
ifald din væbner Sancho vil sig give
tre tusinde tre hundrede stærke slag på
sin brede bagdel, som må blottet være.
Og han skal prygle sig såpas med klem,
at det ham volder svie, smerte, lede.

Således hine troldmænd har besluttet,
som ophav er til hendes hele kvide,
og at forkynde det jeg kom, mit herskab.

"Gid du må få skam og skade!" tog derpå Sancho ordet; "jeg vil slet ikke tale om de tre tusinde slag, for jeg vil lige så lidt give mig selv tre slag som tre dolkestød. Fanden i vold med sådan en måde at løse fortryllelser på. Jeg kan ikke se, hvad mit siddekød har med trolderi at gøre. Ved Gud, hvis hr. Merlin ikke kan finde nogen anden måde at løse fru Dulcinea af Tobosos fortryllelse på, så kommer hun til at gå fortryllet i graven."

"Lad mig få fingre i dig, din bondelømmel, din løgæder," råbte Don Quijote, "så skal jeg binde dig til et træ så nøgen, som du er kommet af din moders liv, og give dig, ikke tre tusinde tre hundrede, men seks tusinde seks hundrede slag, så vel talte og tilmålte, at du skal kunne ryste dig tre tusinde tre hundrede gange uden at ryste dem af, og understå dig ikke i at svare igen, eller jeg skal rive sjælen ud af livet på dig."

Da Merlin hørte det, sagde han:

"Nej, således må det ikke være. For de slag, han skal have, må han modtage frivilligt; de må ikke gives ham med magt, og kun når han selv vil, da der ikke er sat nogen bestemt frist. Dog skal det være ham tilladt, ifald han vil købe sig fri for den bod, der er

pålagt ham, med halvdelen af disse prygl, at modtage dem af en andens hånd, selv om denne hånd skulle være noget tung."

"Hverken andres eller egen, hverken tung eller tynget," svarede Sancho, "ingen hånd skal berøre mig. Har jeg måske sat fru Dulcinea af Toboso i verden, siden min bagdel skal bøde for, hvad hendes øjne har forbrudt? Det må tilfalde min herre, ridderen, for hun er en del af ham selv; siden han for hvert skridt kalder hende for sit liv og sin sjæl og siger, at hun er hans støtte og hans stav, så kan og bør han også hudflette sig for hende og gøre sig al behørig flid for at løse hendes fortryllelse. Men at jeg skulle give mig selv hug? Nej, Vorherre bevare mig!"

Næppe havde Sancho talt ud, førend jomfruen i sølvmorsgevandtet, som sad ved siden af Merlins ånd, rejste sig op, løftede det tynde slør og fremviste et ansigt, der forekom alle overmåde dejligt og mere til. Men derpå vendte hun sig med en mands ugenerte dristighed lige mod Sancho og sagde med en ikke just kvindelig stemme:

"O, ulyksalige våbendrager, karklud, hjerte af egetræ, barm af kisel og fyrsten! Hvis man befalede dig, din skælm, din frække knøs, at du skulle styrte dig ned fra et højt tårn, hvis jeg forlangte af dig, du fjende af menneskeslægten, at du skulle spise et dusin tudser, to dusin firben og tre dusin slanger; hvis man ville overtale dig til, at du skulle dræbe din kone og dine børn med en grufuld, skarp maurisk sabel – så ville det ikke være noget under, om du gjorde dig kostbar og var noget sky. Men at gøre væsen af tre tusinde tre hundrede slag, som dog enhver forældreløs knægt i friskolen, hvor sølle han end er, får tildelt hver eneste måned, det forvirrer, forundrer og forfærder alle de medlidende hjerter, der hører det, ja, endog alle deres,

som først i tidens løb vil få underretning derom. Vend dog, dit elendige og hårdhjertede bæst, vend, siger jeg, dine lyssky ugleøjne imod pupillen i mine øjne, der kan sammenlignes med lysende stjerner, og du vil se, at de udgyder tårer, dråbe efter dråbe og strøm efter strøm, som graver sig furer og stier og veje igennem mine kinders yndige enge. Lad det bevæge dig, dit spydige og ondsindede uhyre, at min blomstrende ungdom (som endnu skriver sine år med ti, for jeg er først nitten år og endnu ikke fyldt tyve) må hentæres og visne under en plump bondepiges bælg. For at jeg ikke nu viser mig som en sådan, er en særlig nåde, som hr. Merlin, der er til stede her, har vist mig, udelukkende for at min skønhed skulle kunne blødgøre dig. For en kummerfuld skønheds tårer kan forvandle klipper til bomuldstotter og tigere til lam. Pisk altså, pisk dit bugnende kød, uregerlige bæst, fordriv din dorskhed og vis dit mod, som hidtil kun har fået dig til at spise og spise, befri min glatte hud, min fine skikkelse og mit skønne ansigt, og hvis du ikke vil lade dig røre og overtale til en fornuftig handlemåde for min skyld, så gør det for denne stakkels ridders skyld, som du ser her ved din side, for din vens skyld, siger jeg, for jeg ser allerede hans sjæl sidde på tværs i hans strube, ikke ti tommer fra hans læber, og den venter kun på dit modvillige eller venlige svar for enten at fare ud af munden eller synke ned i maven igen."

Da Don Quijote hørte det, følte han sig straks på struben, vendte sig til hertugen og sagde:

"Ved Gud, herre, Dulcinea har talt sandt: Sjælen sidder mig her på tværs i struben som nødden på en armbrøst."

"Men hvad siger Sancho til det?" spurgte hertuginden.

"Jeg siger, frue," svarede Sancho, "at pryglene angår mig ikke."

"Anstår, skal du sige, Sancho," sagde hertugen.

"Lad mig snakke, som jeg kan, Deres Højhed," svarede Sancho, "jeg er ikke i humør til at indlade mig på spidsfindigheder eller tage vare på et bogstav mere eller mindre. For disse pisk, som jeg skal have eller give mig selv, gør mig så kruset i hovedet, at jeg ikke ved, hvad jeg siger og gør. Men jeg gad dog nok høre af den nådige frue, fru Dulcinea af Toboso, hvor hun har lært denne ejendommelige måde at bede om noget på. Her kommer hun og forlanger, at jeg skal piske min hud i trevler, og kalder mig en karklud, et uregerligt bæst og en hel skok hæslige navne! Hvem Fanden vil vel finde sig i sligt? Er min hud og mit kød måske af metal! Eller betyder det måske noget for mig, om hun bliver løst af sin fortryllelse eller ej? Jeg kan ikke se, at hun kommer med nogen kurv fuld af lintøj, skjorter, skærf og sokker (skønt jeg nu ikke går med den slags). Gjorde hun det, kunne hun måske endda have stemt mig venligt. Men ikke andet end det ene skældsord værre end det andet, skønt hun dog må kende det ordsprog, der er gængs her i landet: Et æsel belæsset med guld har let ved at klatre op ad bjerget, og gaver kan sprænge klipper, og

> Til Gud du sætte bør din lid
> og brug køllen ret med flid,

og et "*har*" er bedre end to "*får*", og så er der señor'en her, min herre, der burde tage mig under armene og kæle for mig, så jeg blev blød som uld og kartet bomuld – han siger, at hvis han får fingre i mig, vil han binde mig nøgen og bar til et træ og give mig dobbelt så mange pisk. Og dog skulle disse herskaber i deres store medlidenhed betænke, at de ikke alene begærer sådan af en våbendrager, men endog af en statholder; som man

jo siger: Hvis du er tørstig, så drik, og tyg søde kirsebær der til! Død og pine, I må først lære, hvorledes man skal bede om noget, give gode ord og opføre sig høfligt, for det er ikke bagedag hver dag, og hovedet står ikke altid folk i det gode hjørne. Lige i øjeblikket er jeg ved at sprække af sorg over, at min grønne dragt er blevet så ilde tilredt, og så kommer I og forlanger, at jeg frivilligt skal slå løs på mig selv, skønt min fri vilje ikke har mere at gøre med det end med, at jeg skulle blive en kazik."

"Nuvel, ven Sancho," sagde hertugen, "hvis I ikke bliver endnu blødere end en moden figen, så skal I sandelig ikke få eders statholderskab! Det ville jo være kønt, om jeg sendte mine øboer en statholder, der er så grusom og hårdhjertet, at hverken kummerfulde jomfruers tårer eller forstandige, højtstående og højterfarne troldmænds og vismænds bønner kan røre ham. Kort sagt, Sancho, enten må I piske eder eller lade eder piske, såfremt I vil være statholder."

"Herre," svarede Sancho, "må jeg ikke få to dages frist til at overlægge, hvad der vil være tjenligst for mig?"

"Nej, på ingen måde," indskød Merlin, "nu i dette øjeblik og her på stedet må denne sag afgøres. Enten skal Dulcinea vende tilbage til Montesinos' hule og sin forrige tilstand som bondepige, eller i den skikkelse, hvori hun nu viser sig, føres til de elysæiske enge, hvor hun skal opholde sig og afvente, at det fulde antal slag er blevet uddelt."

"Nu, gode Sancho," sagde hertuginden, "frisk mod! Vis eders gode hjerte og eders taknemmelighed for det brød, I har spist hos eders herre Don Quijote, hvem vi alle sammen bør vise vor tjenstvillighed og erkendtlighed for hans gode egenskabers og

hans herlige ridderbedrifters skyld. Ryk nu ud med eders ja til disse pisk, sønneke, lad Fanden, der frister eder, gå Fanden i vold og frygten fare i kujonerne; et kækt mod overvinder alle genvordigheder, som i meget vel ved."

Denne tiltale besvarede Sancho med et ganske uvedkommende spørgsmål, som han rettede til Merlin:

"Sig mig en gang, hr. Merlin, hvordan hænger det sammen, at da Djævelen kom her som kurér, bragte han min herre et budskab fra Montesinos og befalede ham på hans vegne at vente her, fordi han ville træffe anstalter til at løse fru Dulcinea af Toboso af hendes fortryllelse? Men hidtil har vi hverken set Montesinos eller noget, der kunne ligne ham."

Hertil svarede Merlin:

"Ven Sancho, den djævel er en stor dumrian og en rigtig fræk slyngel. Jeg sendte ham hen for at opsøge eders herre, dog ikke med noget budskab fra Montesinos, men fra mig, for Montesinos opholder sig ganske rolig i sin hule, hvor han tænker på, at han skal løses af sin fortryllelse, eller rettere sagt venter på at blive forløst, eftersom der nu ikke mangler andet end halen i, at huden er trukket af ham. Skylder han eder noget, eller har I en forretning at gøre med ham, så skal jeg sørge for, at han kommer til stede, hvor I så vil have, at jeg skal bringe ham hen. Men giv nu eders ja til denne pønitense, og tro mig: den vil være eder til stor gavn, så vel for sjælen som for legemet, for sjælen, fordi det er en barmhjertighedsgerning, og for legemet, fordi jeg ved, at I er meget blodrig; det vil derfor ikke gøre eder nogen skade, at I bliver tappet for lidt blod."

"Der er en Guds velsignelse af læger her i verden, selv troldmændene vil være læger," svarede Sancho, "men da I alle

siger det samme, skønt jeg for min del ikke kan indse det, så siger jeg da, at jeg vil påtage mig at give mig selv de tre tusinde tre hundrede slag, på den betingelse, at jeg skal have lov til at give mig selv dem, hvor og når jeg lyster, og at man ikke må foreskrive mig nogen tidsfrist eller visse bestemte dage. Så vil jeg søge hurtigst muligt at afbetale denne gæld, så at verden endelig kan nyde fru Dulcinea af Tobosos skønhed, da det nu, stik imod min tidligere mening, viser sig, at hun virkelig er smuk. Dernæst betinger jeg mig også, at jeg ikke skal være tvunget til at bruge svøben så stærkt, at der flyder blod, og at hvis nogle slag skulle falde lige så let, som når man vifter myg til side, skal de dog godtgøres mig i regningen. Item, hvis jeg skulle forregne mig, så må hr. Merlin, der jo ved alle ting, selv overtage regnskabet og lade mig vide, om der mangler nogle, eller om der er nogle for mange."

"Hvis der bliver for mange, behøver jeg ikke at meddele eder det," sagde Merlin, "for så snart tallet er fuldt, hører fru Dulcineas fortryllelse øjeblikkelig op, før man har set sig for, og hun vil fuld af taknemmelighed komme for at takke og belønne eder for denne barmhjertighedsgerning, brave Sancho. Altså kan I være ganske rolig i henseende til det manglende eller overskydende; Himlen skal bevare mig for at bedrage nogen, om det så kun var for et hår på hans hoved."

"Velan da i Herrens navn," sagde Sancho, "så vil jeg da skikke mig i min onde skæbne. Jeg erklærer herved, at jeg påtager mig pønitensen på de fastsatte betingelser."

Næppe havde Sancho udtalt disse ord, før oboernes musik atter begyndte at tone, og utallige musketter på ny blev affyrede, og Don Quijote faldt Sancho om halsen og kyssede

ham tusinde gange på panden og kinderne, mens hertuginden, hertugen og alle de tilstedeværende viste den store glæde, de nu følte. Kærren satte sig i bevægelse, og idet den kørte forbi, bøjede den skønne Dulcinea sit hoved for hertugparret og nejede dybt for Sancho.

Og nu kom allerede med ilsomme skridt den muntert smilende morgenrøde. Markens blomster åbnede sig og løftede deres små hoveder, bækkenes flydende krystaller, der rislede imellem hvide og grå kiselsten, ilede ned for at yde de ventende floder deres afgifter; jorden frydedes, himlen var klar, luften ren, lyset så muntert, hver ting for sig og alt dette til hobe forkyndte med fuldkommen sikkerhed, at dagen, der allerede trådte på Auroras slæb, ikke ville blive mindre lys og munter. Men hertugen og hertuginden, der var tilfredse med deres jagt og glade over, at de så sagkyndigt og lykkeligt havde gennemført deres plan, vendte tilbage til slottet med det forsæt at drive spøgen endnu videre. For der fandtes ikke noget alvorligt, der kunne forskaffe dem større fornøjelse end sådanne lystige påhit.

36

Hvori der berettes om det sælsomme og hidtil uhørte eventyr med hovmesterinden Dolorida, ellers kaldet grevinde Trifaldi, samt om et brev, som Sancho Panza skrev til sin kone Teresa Panza.

Hertugen havde en hushovmester, der havde stor lyst til skæmt og altid var i godt lune. Det var ham, der havde spillet Merlins rolle og truffet alle forberedelserne til det foregående eventyr, forfattet versene og ladet en page spille Dulcineas rolle. Nu traf han med sit herskabs vidende anstalter til et andet eventyr, der var så komisk og fuldt af opfindsomhed, som tænkes kan. Den følgende dag spurgte hertuginden Sancho, om han allerede havde gjort begyndelsen til den pønitense, der skulle løse Dulcineas fortryllelse. Han svarede ja, allerede sidste nat havde han givet sig selv fem slag. Hertuginden forlangte at vide, hvormed han havde givet sig dem, og han svarede: med hånden.

"Det," sagde hertuginden, "må snarere kaldes at klaske sig med hånden end at slå sig selv. Jeg for min part tror ikke, at den vise Merlin vil lade sig nøje med en så blid fremgangsmåde. Det bliver nok nødvendigt, at den gode Sancho betjener sig af en svøbe med pigge eller knuder, som man bedre kan føle, for

> Bogstaverne sad aldrig fast,
> før blodet frem af puklen brast;

og så billigt eller for så ringe pris kan man heller ikke løse en så fornem dames fortryllelse som Dulcinea. Og Sancho må også betænke, at der ikke er nogen fortjeneste ved barmhjertighedsgerninger, når de udføres med lunkenhed og skødesløshed."

Dertil svarede Sancho:

"Vil Deres Herlighed da ikke give mig en rigtig svøbe eller et reb, så skal jeg slå mig med det, når det blot ikke gør alt for ondt, for jeg vil lade Deres Nåde vide, at skønt jeg er bonde, er min hud dog snarere som bomuld end som spartogræs, og det ville ikke være rigtigt at hudflette mig til bedste for andre."

"Med fornøjelse," sagde hertuginden, "i morgen skal jeg give eder en svøbe, der er som skabt for eder og vil komme så godt overens med eders bløde hud, som om de var kødelige søskende."

Hertil svarede Sancho:

"Min hjertens frue, Deres Højhed må også vide, at jeg har skrevet et brev til min kone Teresa Panza, hvori jeg gør rede for alt det, der er tilstødt mig, siden jeg skiltes fra hende. Jeg har brevet her på brystet, der mangler ikke andet end at sætte udskriften på. Jeg ville gerne have, at Deres Højvished skulle læse det, da jeg synes, at det ganske passer til statholderiet, det vil sige, er skrevet således som statholdere bør skrive."

"Hvem har sat det op?" spurgte hertuginden.

"Hvem skulle have sat det op om ikke jeg arme synder?" svarede Sancho.

"Har I da skrevet det selv?" sagde hertuginden.

"Ih, det er ikke til at tænke på," svarede Sancho, "for jeg kan hverken læse eller skrive, selv om jeg nok kan prente mit navn."

"Lad se en gang," sagde hertuginden, "I har ganske sikkert lagt eders ejendommelige og fortræffelige åndsevner for dagen i brevet."

Sancho trak derpå et åbent brev frem fra brystet; hertuginden tog det og så, at dets indhold var følgende:

Sancho Panzas brev til hans kone Teresa Panza.

Måtte jeg mig piske mægtigt,
red jeg også frem helt prægtigt.

Har jeg et smukt statholderskab, har det også kostet mig skønne svøbeslag. Det vil du ikke kunne forstå nu, min Teresa, men jeg skal forklare dig det en anden gang. Du må vide, Teresa, at jeg har besluttet, at du skal køre i vogn, det er hovedsagen, for enhver anden måde at komme frem på er som at krybe på alle fire. Du er en statholders frue; se nu, om nogen vil vove at stinge dig i hælen. Her sender jeg dig en grøn jagtdragt, som min nådige frue, hertuginden, har foræret mig; lad den sy om til trøje og skørt til vor datter. Min herre, Don Quijote, er, efter hvad jeg hører her til lands, en nar fuld af kløgtighed og et dårekistelem fuldt af morsomme indfald, men jeg selv skal nok ikke stå tilbage for ham. Vi har været i Montesinos' hule, og den vise troldmand Merlin har slået klo i mig for at bruge mig til at løse Dulcinea af Tobosos fortryllelse, hun, der nede hos eder hedder Aldonza Lorenzo. Med tre tusinde tre hundrede slag minus fem, som jeg skal give mig selv, skal hun være så fri for al fortryllelse, som hendes egen moder var det. Det må du ikke fortælle til nogen, for

Slår du til naboers råd din lid,
si'er den ene sort og den anden hvid.

Om nogle dage rejser jeg ud til mit statholderskab, hvorhen jeg drager med den største lyst til at berige mig, for man har sagt mig, at enhver ny statholder rejser ud med det samme ønske. Jeg skal føle statholderskabet på pulsen og lade dig vide, om du kan komme og blive hos mig eller ikke. Vor kære Rucio har det godt og sender dig mange hilsener, og jeg agter ikke at skilles fra ham, selv om man skulle gøre mig til stortyrk. Hertuginden, min frue, kysser dine hænder tusinde gange; send hende to tusinde håndkys tilbage; der findes jo, som min herre siger, ikke noget, der koster mindre og fås for bedre køb end pæne manerer. Det har ikke behaget Gud på ny at lade mig finde en vadsæk med andre hundrede guldstykker som forrige gang, men det skal du ikke være bedrøvet over, min Teresa, for den, der ringer storm i tårnet, er i sikkerhed for faren udenfor, og det kommer nok alt sammen til sidst, når man er statholder. Men det gør mig meget urolig, at folk siger til mig, at når jeg først har smagt, hvad det vil sige, kan jeg nemt blive så begærlig, at jeg brænder fingrene, og hvis det skulle være tilfældet, ville jeg ikke have købt mit statholderskab billigt. Men ganske vist har jo krøblinge og lamme indtægter som domherrer, ved at bede om almisse. Altså bliver du sikkert rig og lykkelig, enten på den ene eller den anden måde. Gud skænke dig denne lykke og mig liv og sundhed til bedste for dig. Givet på dette slot den 20. juli 1614.

Din mand, statholderen

Da hertuginden var færdig med at læse brevet, sagde hun til Sancho:

"På to punkter har hr. statholderen gjort sig skyldig i en lille vildfarelse. Først ved at sige eller give at forstå, at dette statholderskab er forlenet ham for de svøbeslag, han skal tildele sig selv, da han dog selv ved og ikke kan fragå, at da hertugen, min gemal, lovede ham det, havde intet menneske drømt om, at der var noget, der hed svøbeslag her i verden. Og dernæst ved at vise sig meget havesyg her i brevet; det skulle gøre mig ondt, om nogen gik ud for at slå græs og kom hjem med giftigt rajgræs, for havesyge stopper sækken så fuld, at den revner, og under en grådig guvernør vil retfærdigheden let blive til fals."

"Således er det ikke ment, frue," sagde Sancho, "og når Deres Nåde synes, at brevet ikke er, som det skal være, kan vi jo rive det itu og skrive et nyt, men så er det muligt, at det bliver endnu værre, hvis min egen hjernekiste skal besørge det."

"Nej, nej," svarede hertuginden, "brevet er godt, som det er, og hertugen skal også læse det."

Derpå gik de ned i haven, hvor de den dag ville spise, og hertuginden viste Sanchos brev til hertugen, der morede sig meget over det. De spiste, og da der var dækket af, og de en rum tid havde moret sig over Sanchos fornøjelige underholdning, hørte man pludselig en fløjtes tungsindigt klagende toner og brumlen af en dæmpet tromme. Alle viste tegn på bestyrtelse over denne ildelydende, krigeriske og sørgelige musik; især Don Quijote, der af lutter uro næsten ikke kunne blive siddende på sin stol. Om Sancho behøver man ikke at sige andet, end at

angsten drev ham hen til hans sædvanlige tilflugtssted, nemlig ganske tæt op ad hertuginden eller bag hendes kjoleskøder, for den lyd, de hørte, var virkelig og sandfærdig overmåde bedrøvelig og sørgmodig. Mens de nu alle stod der i spændt forventning, så de to mænd komme ind i haven og nærme sig til dem, begge iførte sørgeklæder, der var så lange, at de slæbte på jorden efter dem, og disse mænd slog på to store trommer, der ligeledes var overtrukne med sort. Ved siden af dem gik piberen, lige så ravn- og kulsort som de to andre. Efter disse tre kom der en kæmpestor mand, ikke iført men snarere formummet i en ligeledes kulsort talar, hvis slæb ligesom de andres så uhyre langt ud. Over talaren var spændt et sort gehæng, der gik rundt om hofterne og tværs over brystet, og hvori der hang en umådelig lang og bred pallask, hvis fæste, beslag og skede var sorte. Hans ansigt var dækket af et gennemsigtigt sort slør, hvorigennem der skinnede et usædvanlig langt, snehvidt skæg. Han bevægede sig i takt efter trommeslagene og skred frem med værdig alvor og ro. Kort sagt, hans størrelse, hans afmålte gang, hans helt igennem sorte dragt og hans ledsagere var alt sammen såre egnet til at gøre dem alle ængstelige, og ængstelige blev da også alle de, der så ham og ikke kendte ham. Med langsomme skridt og rolig holdning, som ovenfor beskrevet, nærmede han sig og kastede sig på knæ for hertugen, der sammen med alle de andre tilstedeværende ventede ham stående. Men hertugen ville på ingen måde tillade ham at tale, førend han havde rejst sig. Det kæmpestore skræmmebillede adlød, og da han stod oprejst, løftede han sløret fra sit ansigt og fremviste det græsseligste, længste, hvideste og tykkeste skæg, som menneskelige øjne

nogensinde hidtil havde set. Han fæstede sit blik på hertugen og sagde straks med en dyb, klangfuld stemme, som han hentede op eller pressede frem af sit mægtige bryst:

"Stormægtigste og allernådigste herre, jeg kaldes Trifaldin af det hvide skæg, og jeg er kammerjunker hos grevinde Trifaldi, som også bærer navnet hovmesterinde Dolorida (kummerfuld). Det er hendes ærinde, jeg frembærer for Deres Højhed, og det går ud på, om Deres Herlighed gunstigst vil forundre hende tilladelse og forlov til at nærme sig for at klage sin tunge sorg, og denne tunge sorg skyldes vel den mest forunderlige og uhørte skæbne, som selv den mest sorgtunge tanke på jorden nogensinde har kunnet udtænke. Dog begærer hun først at vide, om den tapre, aldrig overvundne ridder Don Quijote af Mancha opholder sig på dette slot, for ham har hun ufortrødent søgt til fods og fastende lige fra kongeriget Candaya ind til eders hertugdømme, hvilket man kan og bør anse for et jærtegn eller for en virkning af trolddomskraft. Hun venter ved porten til denne borg eller dette lystslot, men tør ikke træde ind uden Deres gunstige tilladelse. Jeg har talt."

Derpå rømmede han sig, strøg sit lange skæg fra øverst til nederst med begge hænder og blev stående rolig og tavs, mens han afventede hertugens svar, der lød således:

"Allerede for mange dage siden, min gode kammerjunker Trifaldin af det hvide skæg, har vi fået underretning om den vanskæbne, der har ramt fru grevinde Trifaldi, som troldmændene har givet navn af hovmesterinde Dolorida. De kan altså sige hende, forbavsende hr. kammerjunker, at om hun vil behage at træde ind, så befinder den tapre ridder Don Quijote af Mancha sig her, af hvis ædle tænkemåde hun med

fuldkommen sikkerhed kan love sig al mulig hjælp og bistand. Ligeledes kan De, også på mine vegne, sige hende, at hvis hun skulle trænge til min bistand, så skal hun ikke komme til at savne den, for jeg er allerede forpligtet til at yde hende den, fordi jeg er ridder, og mit kald og min forpligtelse som sådan er på enhver måde at beskytte kvinder, især værdige damer, der er blevet enker, har lidt afbræk på ære og gods og er kummerfulde, således som Deres nådige frue uden tvivl må være det."

Da Trifaldin hørte dette, bøjede han knæ lige ned til jorden, gav tamburen og piberen et tegn om at spille op og forlod haven til deres musik og med samme trin, som han var kommet ind i den, idet han efterlod alle højst forundrede over hans udseende og adfærd. Nu vendte hertugen sig til Don Quijote og sagde:

"Så kan altså, berømte ridder, ondskabens og uvidenhedens mulm dog ikke tilhylle og formørke tapperhedens og dydens lys. Jeg siger dette, fordi det næppe er seks dage siden, Deres fortræffelighed kom til dette slot, og allerede kommer de bedrøvede og sorgfulde hid fra fjerne lande for at opsøge eder, ikke i karosser eller på dromedarer, men til fods og fastende, dog fulde af tillid til, at de hos denne stærke arm vil finde hjælp imod al deres nød og trængsel. Således er det, takket være Deres Velbyrdigheds heltebedrifter, hvis ry flyver over alle hidtil opdagede lande på jorden."

"Jeg ville nok ønske, hr. hertug," sagde Don Quijote, "at den hellige mand, den gejstlige, som forleden spiste sammen med os, og som var så opbragt og forbitret imod det vandrende ridderskab, nu var til stede her for med egne øjne at se, hvor nødvendige sådanne riddere er her i verden. For nu måtte han i det mindste kunne tage og føle på, at de, som i højeste grad er

bedrøvede og mistrøstige, ikke i særligt vigtige tilfælde og under umådelige ulykker søger tilflugt i de lærdes huse, hos landsbydegnene eller hos de riddere, som aldrig har forladt deres landsbys område, ej heller hos den lade hofmand, der hellere lægger sig efter nyheder for at kunne fortælle dem og berette dem videre, end han søger at udøve handlinger og bedrifter, som fortjener at fortælles og optegnes af andre. Tilflugt i nød, hjælp i trængsler, forsvar for jomfruer og trøst for enker finder man ingensinde bedre end hos de vandrende riddere. Og derfor kan jeg heller ikke noksom takke Himlen, fordi jeg hører til dem, og enhver genvordighed og modgang, som måtte møde mig i dette mit ærefulde kald, vil jeg anse for en skøn vinding. Lad da denne hovmesterinde komme og bede om, hvad hun vil; jeg skal vide at hente råd for hende i min arms styrke og min kampivrige sjæls frygtelige beslutsomhed."

37

Hvori det fortræffelige eventyr med hovmesterinden Dolorida fortsættes.

Hertugen og hertuginden glædede sig inderligt over at se, hvor beredvilligt Don Quijote gik ind på deres plan. Men Sancho svarede hertil:

"Jeg så dog ikke gerne, at denne højtærede hovmesterinde skulle lægge en sten i vejen for det statholderskab, man har lovet mig, for jeg har hørt en apoteker i Toledo, på hvem munden løb som en peberkværn, sige, at hvor der var kammerpiger eller hovmesterinder med i spillet, kom der aldrig noget godt ud af sagen. Gud forbarme mig, hvor den apoteker kunne snakke ondt om hovmesterinderne! Og deraf slutter jeg, at da alle hovmesterinder, af hvad rang og stand de end er, altid er ubehagelige og uforskammede, så må de kummerfulde være særlig slemme, og til dem sagde han jo, denne grevinde Trefoldig eller Treslæbet hørte. For hjemme hos os er folder og slæb og slæb og folder hip som hap."

"Ti stille, ven Sancho," afbrød Don Quijote ham, "for da denne højtærede hovmesterinde kommer så langvejs fra for at opsøge mig, kan hun vel ikke være blandt dem, der stod på apotekerens liste, så meget mere som hun er grevinde, og de tjener ikke andre end dronninger og kejserinder, men er store fruer i deres egne huse og holder selv hovmesterinder."

Doña Rodriguez, som var til stede, svarede på det:

"Min nådige frue, hertuginden, har hovmesterinder i sin tjeneste, der godt kunne have været grevinder, om lykken havde villet, men:

Alt efter det, som kongen vil,
man lemper lovens mening til;

derfor skal ingen sige noget ondt om hovmesterinderne, især ikke om de gamle og ugifte. For skønt jeg ikke er nogen af delene, så forstår jeg dog meget vel og kan danne mig et begreb om, hvor stor en fordel de ugifte hovmesterinder har frem for dem, der er enker, men de, som vil knibe og klippe os, må se sig vel for, at de ikke stikker sig i fingrene."

"Alligevel findes der nu meget at klippe på hovmesterinderne, efter hvad min barber siger," svarede Sancho, "ligesom det er bedre ikke at røre om i risen, selv om den sætter sig fast på bunden af potten."

"Våbendragerne," sagde Doña Rodriguez, "har aldrig været os gode, siden de altid hænger i forgemakkerne, ser de os jævnligt, og alle de timer, hvor de ikke beder (deres antal er stort!), anvender de til at bagvaske os, bringe hver eneste lille knogle i vor arme krop for lyset og lægge vort gode navn og rygte i graven. Men disse træklodser på to ben vil jeg blot alvorligt indskærpe, at selv om det ærgrer dem nok så meget, vil vi dog stadig blive ved at eksistere her i verden og leve i fornemme huse, om vi så skal dø af sult og blive nødt til at dække vore sarte eller ikke sarte lemmer med en sort nonnedragt, ligesom man på en processionsdag lægger et tæppe over en mødding. Ja, min tro, hvis det blot var mig tilladt eller lejligheden krævede det, skulle jeg overbevise ikke alene de tilstedeværende, men hele

verden om, at der ikke findes nogen dyd, som ikke findes hos en hovmesterinde."

"Jeg holder for," sagde hertuginden, "at min brave Doña Rodriguez har ret, ganske ret, men det er vel betænkt af hende at ville afvente en belejlig tid til at føre sin egen og de andre hovmesterinders sag, gøre den ondskabsfulde apotekers slette mening om dem til skamme og udrydde den fordom, som den store Sancho Panza nærer imod dem i sin barm."

Hertil svarede Sancho:

"Siden jeg har fået statholdergriller, har våbendragernykkerne forladt mig, og jeg vil ikke give et surt æble for al verdens hovmesterinder."

De ville have fortsat denne samtale om hovmesterinder endnu længere, hvis de ikke havde hørt piberen og tamburerne spille op påny, hvoraf de drog den slutning, at hovmesterinden Dolorida nu nærmede sig. Hertuginden spurgte hertugen, om det ikke ville være passende at gå hende i møde, da hun dog var grevinde og en fornem standsperson.

"For så vidt som hun jo er grevinde," sagde Sancho, førend hertugen kunne komme til at svare, "anser jeg det ganske vist for rigtigt, at Deres Højheder går hende i møde, men for så vidt hun er hovmesterinde, mener jeg, at De ikke bør gå et eneste skridt."

"Hvem har bedt dig om at blande dig i sagen, Sancho?" sagde Don Quijote.

"Hvem, herre?" svarede Sancho, "jeg selv. Og det skikker sig ret vel for mig som en våbendrager, der har lært alle høflighedens regler i Deres Velbyrdigheds skole, for Deres Velbyrdighed er den høfligste og mest belevne ridder, der findes

i hele høflighedens verden. Og jeg har jo også hørt Deres Velbyrdighed sige, at man i sådanne ting lige så let kunne tabe med et kort for meget som med et for lidt, og det er nemt at prædike for lærde."

"Sancho har fuldkommen ret," sagde hertugen, "lad os vente og se, hvorledes grevinden fører sig, og derefter udmåle, hvor megen høflighed der tilkommer hende."

I det samme trådte tamburerne og piberen ind ligesom første gang. Og hermed har forfatteren afsluttet dette korte kapitel og er begyndt på det følgende, hvori han fortsætter dette samme eventyr, som er et af de mest bemærkelsesværdige i hele bogen.

38

Hvori der fortælles om den beretning, som hovmesterinden Dolorida aflagde om sin vanskæbne.

Under denne sørgelige musik begyndte der nu at træde hele tolv hovmesterinder ind i haven; de var fordelt på to rækker, var alle sammen klædt i vide nonnedragter, der syntes at være af valket uldstof, og havde om hovederne hvide slør af tyndt musselin, så lange, at man kun kunne se kanten af dragten. Bag dem kom grevinde Trifaldi, der blev ført ved hånden af kammerjunker Trifaldin af det hvide skæg; hun var klædt i det fineste sorte baj, der ikke var kartet, og selv om det havde været det, ville hver nubbe i tøjet dog have set så tyk ud som en kikært, og det en af de store kikærter fra Martos. Slæbet, folden, skødet, eller hvad man nu vil kalde det, løb ud i tre spidse vinger, der blev båret af tre pager, som ligeledes var klædt i dyb sorg. Og disse tre vinger, der dannede tre spidse vinkler, fremstillede så øjensynligt en geometrisk figur, at alle, der betragtede disse tre spidsvinklede folder eller skøder, måtte bringes på den tanke, at de var årsagen til, at hun havde fået navnet grevinde Trifaldi, hvilket omtrent ville sige, grevinden med de tre folder. Og Benengeli bemærker, at det virkelig også forholdt sig således, og at hendes egentlige navn var grevinde Lobuna (Ulfborg), fordi der i hendes grevskab fandtes mange *lobos*: ulve, og hvis det i stedet for ulve havde været ræve, *zorros*, ville man have kaldt hende grevinde Zorruna (Rævsborg), fordi det dér på egnen er skik, at herskaberne tager navn efter de

ting, som deres godser har særlig overflod på. Imidlertid havde denne grevinde for at slå til lyd for sin nye mode på slæb eller skøder opgivet navnet Lobuna eller Ulfborg og antaget navnet Trifaldi eller Treslæb.

De tolv hovmesterinder og grevinden nærmede sig nu med højtidelige skridt som i en bodsprocession og med ansigterne dækket af sorte slør, der dog ikke var gennemsigtige som Trifaldins, men så tætte, at man ikke kunne se noget igennem dem. Da denne hovmesterinde-eskadron var marcheret op, rejste hertugen, hertuginden og Don Quijote sig, og ligeledes alle de andre, som betragtede det langsomt fremadskridende optog. De tolv hovmesterinder gjorde holdt og dannede spalier, hvorigennem Dolorida skred frem, uden at Trifaldin slap hendes hånd. Da hertugen, hertuginden og Don Quijote så dette, gik de hende omtrent tolv skridt i møde for at modtage hende. Hun kastede sig nu på knæ på jorden og sagde med en stemme, der snarere var grov og hæs end fin og blød:

"Deres Højheder vil nådigst behage ikke at beskæmme Deres tjener, jeg mener tjenerinde, med denne alt for store høflighed, for da jeg er så kummerfuld, vil jeg ikke være i stand til at besvare den, som jeg bør, fordi min uhørte og aldrig forhen sete vanskæbne har fordrevet min forstand, jeg ved ikke selv hvorhen, men meget langt bort må det være, for jo mere jeg søger efter den, jo mindre finder jeg den."

"Den måtte være sin forstand berøvet, fru grevinde," sagde hertugen, "som ikke af hele Deres væsen kunne slutte sig til Deres fortjenester, der også uden at man ser mere af Deres person, fortjener at modtage alle høflighedens perler og blomsten af den fineste og mest udsøgte belevenhed."

Hvorpå han drog hende op ved hånden og førte hende til sæde ved siden af hertuginden, der ligeledes hilste på hende med stor høflighed. Don Quijote tav, og Sancho var lige ved at revne af nysgerrighed efter at se Trifaldis eller en af de mange hovmesterinders ansigt. Men det var en umulighed, indtil de senere frivilligt og af egen drift slog deres slør til side. Den hele forsamling sad nu ganske rolig, nedsænket i dyb tavshed, og afventede, hvem der først ville bryde den, hvilket hovmesterinde Dolorida gjorde med følgende ord:

"Stormægtige herre og allerdejligste herskerinde, og I, allerviseste tilstedeværende, jeg sætter mit håb og min lid til, at min allersomnødstedtesthed må finde en ikke mindre venlig end højsindet og kummerfuld modtagelse i eders allerædleste hjerter, for den er af en sådan art, at den vil være tilstrækkelig til at røre marmor og smelte de allerhårdeste hjerters diamant og stål. Men førend jeg lader den nå til eders hørelses område, for ikke at sige: eders øren, ville det være mig kært, om man lod mig komme i besiddelse af tilforladelig kundskab om, hvorvidt den allerrenhjerteste ridder Don Quijote af det allermanchaniskeste Mancha er til stede i denne forening, kreds eller selskab, og ligeledes hans allervåbendragerligste Sancho Panza."

"Panza er her," sagde Sancho, førend nogen anden kunne få svaret, "og Don allerquijotiskeste ligeledes; altså, min allerkummerfuldeste hovmesterligsthed, kan De sige, hvad Dem allerbehageligst er; vi er alle allerivrigst og allerberedtest til allertjenstvilligst at vise Dem vor allervenligsthed."

Nu rejste Don Quijote sig, og vendende sig til den kummerfulde hovmesterinde sagde han:

"Hvis Deres trængsler, såre betrængte dame, på nogen måde kan øse håb om hjælp af nogen vandrende ridders tapperhed eller heltemod, så tilbyder jeg Dem herved min, der, omend svag og ringe, helt og holden skal blive anvendt i Deres tjeneste. Jeg er Don Quijote af Mancha, hvis kald det er at bistå alle slags trængende, og da dette nu forholder sig således, så har De ikke behov, frue, for at bejle til nogen velvilje eller først at søge efter indledende ord, men kan ganske ligefrem og uden omsvøb fortælle os Deres lidelser, for de, som hører på Dem, er mennesker, der, hvis de ikke formår at råde bod på dem, dog i det mindste vil føle med Dem og beklage Dem."

Da den kummerfulde hovmesterinde hørte dette, gjorde hun mine til at kaste sig for Don Quijotes fødder, ja, hun kastede sig virkelig ned, gjorde sig al umage for at omfavne dem og sagde:

"Jeg kaster mig på knæ for disse fødder og ben, uovervindelige ridder, for De er det vandrende ridderskabs dragebjælker og søjler. Jeg vil kysse disse fødder, af hvis skridt min frelse er afhængig. O, du vandrende helt, hvis virkelige og sandfærdige bedrifter overgår og formørker de fabelagtige, der udøvedes af alle disse Amadís'er, Esplandian'er og Belianís'er!"

Derpå vendte hun sig fra Don Quijote til Sancho Panza, greb hans hænder og sagde:

"O, du mest trofaste våbendrager, som i de nuværende eller forgangne tider nogensinde har tjent en vandrende ridder – du, hvis fortræffelighed er større end skægget på Trifaldin, min ledsager, som er til stede her! Med føje kan du bryste dig af, at du ved at tjene den store Don Quijote tjener indbegrebet af hele det ridderskab, der nogensinde har øvet våbenfærd her på jorden. Ved alt, hvad du skylder din egen allersomredeligste

trofasthed, besværger jeg dig om på fyndig vis at gå i forbøn for mig hos din herre, at han straks kan beté mig allerydmygste og allerulyksaligste grevinde sin gunst og nåde!"

Hertil svarede Sancho:

"Om min fortræffelighed er så stor og omfangsrig som eders kammerjunkers skæg, frue, gør kun såre lidt til sagen hos mig. Når min sjæl engang skal forlade dette liv, vil jeg ønske, at den kan vigte sig med knebelsbart og hageskæg, for det kan være vigtigt nok, men skæggene i denne verden bryder jeg mig ikke om. Imidlertid vil jeg også uden at komme alle disse boller på suppen og uden denne ydmyge bøn bede min herre – som jeg ved holder meget af mig og netop nu har mig meget nødig i et ganske bestemt anliggende – om at hjælpe og bistå Deres Velbyrdighed i alt, hvad han formår. Vil Deres Velbyrdighed altså være så god at pakke Deres trængsler ud og fortælle os dem og blot lade os om tingene – vi skal nok alle sammen komme til forståelse med hinanden."

Over alt dette var hertugen og hertuginden lige ved at revne af latter, eftersom de var inde i sagen og vidste, hvorledes det hang sammen med dette eventyr, og de roste i deres hjerter Trifaldis vid og forstillelseskunst.

Hun havde på ny taget plads og sagde nu:

"Det navnkundige kongerige Candaya, som ligger imellem den store Trapobana og Sydhavet, to tusinde mil længere herfra end forbjerget Comorin, beherskedes af dronning Doña Maguncia, enke efter kong Archipel, hendes herre og gemal, med hvem hun i sit ægteskab havde avlet infantinden Antonomasia, eneste arving til riget, og denne infantinde Antonomasia voksede op under mit opsyn og nød min

undervisning, da jeg var den ældste og fornemste af hendes moders hovmesterinder. Nu skete der hverken mere eller mindre, end at efterhånden som dagene kom og gik og Antonomasia nåede sit fjortende år, blev hun en så fuldkommen skønhed, at naturen ikke formåede at frembringe den større. Skulle vi nu sige, at hendes forstand endnu var noget grøn om næsen? Nej, hun var lige så forstandig som smuk; ja, hun var den dejligste i hele verden, og er det endnu, hvis ikke de misundelige skæbnegudinder allerede har overskåret hendes levnedstråd. Men det har de sikkert ikke! Himlen har ikke kunnet tilstede, at jorden skulle lide så stor en ve, som det ville være, om druen umoden blev plukket af den skønneste vinstok på jorden. Denne skønhed, som min ubehjælpsomme tunge aldrig noksom kan prise, tændte forelskelsens glød i utallige prinsers barm, såvel fra landet selv som fra fremmede lande, og sammen med dem vovede også en simpel adelsmand ved hoffet at hæve sine øjne til denne dejlighedens himmel i tillid til sin blomstrende ungdom, sit statelige væsen, sine store talenter og sin elskværdighed, sin belevenhed og sine udmærkede åndsevner, for jeg må sige Deres Højheder (hvis det ikke keder Deres Højheder), at guitaren talte under hans hånd, og at han endvidere var poet og en fortræffelig danser og forstod at lave så nydelige fuglebure, at han kunne have tjent sit brød ved det, hvis han var kommet i nød; alt sammen egenskaber og fortrin, som havde været tilstrækkelige til at kunne ryste et bjerg, endsige da en sart ung pige. Imidlertid ville al hans høflighed og hans indtagende væsen, al hans elskværdighed og talentfuldhed lidet eller intet have udrettet, når det gjaldt at erobre min lille prinsesses

fæstning, om ikke den dristige hjertetyv havde betjent sig af det middel først at erobre mig. Denne røver og samvittighedsløse omstrejfer ville først vinde min gunst og fængsle min hu, for at jeg som en dårlig kommandant skulle udlevere ham nøglen til den fæstning, jeg vågede over. Kort sagt, han fortryllede mit sind og vandt min tilbøjelighed ved at forære mig, jeg ved ikke selv hvad for flitterstads og småting. Men det, som især fik mig til at neje mig og kaste mig til jorden for ham, var de vers, som jeg en aften hørte ham synge udenfor mit vinduesgitter, der vendte ud til et lille stræde, hvor han stod, og ifald jeg ikke husker fejl, lød de således:

> Dybe sår min søde fjende
> slog; min kval er mere grum,
> just fordi jeg lider stum,
> aldrig klager over hende.

Denne firlinjede strofe forekom mig at være en sand juvel og hans stemme sød som honning, og fra i dag, jeg mener fra den tid af, efter at jeg har set, hvor dyb en kval jeg ved disse og andre lignende vers er sunket ned i, har jeg tænkt, at digterne burde forjages fra enhver god og velordnet stat, således som allerede Plato har tilrådet det, i det mindste de vellystige, fordi de skriver vers, ikke som de om greven af Mantua, der morer børn og kvinder og får dem til at græde, men underfundigheder, der, ganske som en torn blidt glider ind i kødet, gennemborer sjælen, fortærer den som en lynstråle og kun lader dens ydre klædning ubeskadiget. En anden gang sang han følgende linjer:

Kom, o død, på tyste vinger
uformærkt fra mulmets kyst,
af den søde dånens lyst
ej mig atter livet bringer.

Og desuden mange småvers og rimerier af denne art, som går os til hjerte, når mænd synger dem for os, og sætter vor sjæl i bevægelse, når de skriver dem til os. Men allermest, når de ydmyger sig så dybt for os, at de digter en bestemt slags vers, som på den tid var meget gængse i Candaya, og som kaldtes seguidillas. Så hoppede hjertet i livet på én, man følte trang til at le, det trak ustandselig i alle ens lemmer, og en kviksølvagtig dirren kom over alle ens sanser. Og derfor siger jeg, mine herskaber, at den slags troubadourer ved lov skulle forvises til Frø- og Tudseøerne; endskønt fejlen ikke er deres, men ligger hos de tåber, der roser dem, og de naragtige kvinder, der skænker dem tiltro. Havde jeg været så retskaffen en hovmesterinde, som jeg burde, så havde jeg ikke ladet deres forslidte ordspil røre mit hjerte og ikke holdt det for sandhed, når de sagde til mig: jeg lever døende, jeg brænder i kulde, jeg fryser i glød, jeg håber uden håb, jeg drager herfra og bliver her dog! – og andre umuligheder af samme art, som deres skrifter er fyldt med. Hvad skal vi gribe til, når de lover os Arabiens Phønix, Ariadnes krone, solgudens heste, sydens perler, Tibars guld og Pancayas balsam!? Så lader de først ret pennen løbe, fordi det kun koster dem såre lidet at love noget, som de hverken agter eller formår at holde. – Men hvorhen forvilder jeg mig? Jeg ulyksalige! Hvilken dårskab, hvilket vanvid får mig til at berette om andres fejl, når jeg har så meget at fortælle om mine egne? O, jeg evigt, evigt ulyksalige! Det var ikke versene,

der besejrede mig, men min egen tåbelighed; det var ikke hans sange, der fik mig til at give efter, men min egen letsindighed, min store uerfarenhed og min mangel på eftertanke banede vejen og bortryddede alle vanskeligheder for Don Clavijos fødder (for således hed den omtalte ridder). Således blev jeg den, der skaffede ham lejlighed til både én og mange gange at opholde sig i den af mig, ikke af ham, bedragne Antonomasias gemak som hendes retmæssige ægtefælle, for er jeg end en arm synderinde, så ville jeg dog aldrig have tilladt, at han uden at være hendes gemal havde fået lov at komme hende nær, om så blot til randen af hendes skosåler. Nej, nej, ikke således! Og i alle sådanne sager, som jeg skal bringe i rigtighed, må ægteskabet være forløberen. I denne sag var der kun én ulykkelig omstændighed, nemlig uligheden i deres stand, eftersom Don Clavijo var en simpel ridder og infantinden Antonomasia arving til riget, som jeg allerede har sagt. I temmelig lang tid forblev denne farlige forbindelse skjult og dækket med min kloge forsigtigheds kappe, indtil det forekom mig, som om en vis svulmen af Antonomasias legeme meget snart måtte åbenbare den for hele verden. Denne frygt foranledigede os tre til hemmeligt at lægge råd op med hinanden, og det blev således besluttet, at Don Clavijo, førend hendes beklagelige tilstand blev kendt, skulle begære hende til gemalinde ved den gejstlige ret, idet han støttede sig til et ægteskabsløfte, som infantinden havde udstedt til ham, og som min skarpsindighed havde givet en sådan kraft og styrke, at selv Samson ikke ville have kunnet sønderrive det. De retslige skridt blev foretaget, vikaren ved den gejstlige ret undersøgte ægteskabsløftet, samme vikar modtog prinsessens skrifte, hun

skriftede uden omsvøb, og han befalede, at hun skulle sættes i forvaring i huset hos en af hoffets højt agtede prokuratorer."

"Hvad!" indskød Sancho her, "findes der også hofprokuratorer, poeter og seguidillas i Candaya? Så vil jeg sværge på, at verden er ens overalt. Men fru Trifaldi, vil Deres Velbyrdighed ikke skynde Dem lidt, for klokken bliver mange, og jeg gad for min død gerne høre enden på denne lange historie."

"Jeg skal skynde mig," svarede grevinden.

39

Hvori fru Trifaldi fortsætter sin forbavsende og mindeværdige historie.

Hvert ord, Sancho sagde, fornøjede hertuginden lige så højligt, som det ærgrede Don Quijote, der befalede ham at tie stille, hvorpå Dolorida fortsatte og sagde:

"Endelig, efter mange spørgsmål og udsagn, hvorunder infantinden hårdnakket fastholdt sin første påstand uden nogensinde at fragå den erklæring, hun straks i begyndelsen havde afgivet, fældede den gejstlige ret sin dom til fordel for Clavijo og tilkendte ham hende som hans retmæssige gemalinde, hvorover dronning Doña Maguncia blev så forbitret, at vi begravede hende, inden tre dage var forløbet."

"Så må hun vel være død?" bemærkede Sancho.

"Det forstår sig," svarede Trifaldin, "i Candaya er det ikke de levende, der bliver begravet, men de døde."

"Da har man før set, hr. kammerjunker," sagde Sancho, "at besvimede er blevet begravet, fordi man troede, at de var døde, og det forekommer mig, at dronningen langt snarere skyldte sig selv at falde i afmagt, end at dø. For så længe der endnu er liv, kan der bødes på mange ting, og infantindens gale streg var dog ikke så slem, at hun havde nødig at tage sig den så nær. Havde frøkenen giftet sig med en page eller en anden af hoffets tjenerskab, som mange andre har gjort, efter hvad jeg har ladet mig sige, så havde ulykken ikke været til at genoprette, men at gifte sig med en ridder, der var så fornem, beleven og

forstandig, som han nylig er blevet beskrevet for os: Sandelig, sandelig, den dumhed var ikke nær så stor, som man vil gøre den til. For efter min herres regler (han er til stede her og vil aldrig tillade mig at lyve) kan, lige såvel som studenter bliver biskopper, også riddere, især de vandrende, blive konger og kejsere."

"Du har ret, Sancho," sagde Don Quijote, "for hvis en vandrende ridder blot har et par fingerbredder lykke, besidder han i sit indre værd de mest berettigede krav på at blive den største herre i verden. Men vil ikke fru Dolorida være så venlig at gå videre, for det forekommer mig, at hun endnu har tilbage at fortælle det bitre af denne hidtil søde historie."

"Ja," udbrød grevinden, "visselig er det bitre endnu tilbage! Og så bittert er det, at kolokvinter i sammenligning dermed er søde og oleanderblade velsmagende. Efter at dronningen var død, og ikke besvimet, begravede vi hende, og næppe dækkede jorden hende, næppe havde vi sagt hende det sidste farvel, før …

Quis talia fando
Temperet a lacrymis?

før kæmpen Malambruno, Maguncias kødelige fætter, der, foruden at være af et grusomt sindelag også var troldmand, kom til syne på dronningens gravsted, siddende på en hest af træ. Og for at straffe Don Clavijo for hans formastelse, såvel som af forargelse over, at Antonomasia havde handlet så overmåde dristigt og overilet, fortryllede han dem begge på selve graven og lod dem stå ubevægelige der, hun forvandlet til en abe af bronze og han til en græsselig krokodille af et ukendt metal; mellem dem begge stod et mindesmærke, der ligeledes var af metal, og hvorpå der fandtes en indskrift på det syriske

sprog, der gengivet på candayisk, og nu på spansk, indeholdt følgende kendelse:

> Disse formastelige elskende vil ikke
> på ny opnå deres tidligere skikkelse,
> førend den kække manchaner måler
> sig med mig i tvekamp, thi hans
> heltemod alene vil skæbnen
> forbeholde dette uhørte eventyr.

Efter at dette var fuldbragt, drog han sit brede, umådeligt store sværd, greb mig i håret og lod, som om han ville skære halsen over på mig og hugge hovedet glat af kroppen. Jeg blev stiv af angst, ordene blev siddende i halsen på mig, jeg var ganske ude af mig selv, men alligevel samlede jeg dog al min kraft og gjorde ham med skælvende og klagende stemme så mange forestillinger, at han foreløbig opsatte fuldbyrdelsen af så hård en revselse. Endelig befalede han, at alle slottets hovmesterinder skulle bringes for hans åsyn (det var de her tilstedeværende), og efter at han med mange overdrivelser havde dadlet vor forseelse, skældt dygtigt ud over hovmesterinders sindelag, deres slemme rænker og endnu værre anslag og læsset skylden for en brøde, som jeg alene havde begået, på os alle, sagde han, at han ikke ville revse os med dødsstraf, men med andre langvarige straffe, som skulle gøre vort liv til en daglig og stedsevarende død. Og i samme øjeblik, han havde udtalt de sidste ord, følte vi alle, hvorledes porerne i vort ansigt pludselig åbnede sig, og det prikkede overalt i huden som med knappenåle. Vi fo'r straks med

hænderne til ansigtet og fandt det i den tilstand, som De nu skal få at se."

Derpå slog Dolorida og de andre hovmesterinder straks de slør, hvori de hidtil havde været tilhyllede, til side og fremviste deres ansigter, der var overgroet med tykke skæg, nogle blonde, nogle sorte, nogle hvide og nogle grå. Ved dette syn blev hertugen og hertuginden såre forundrede, Don Quijote og Sancho helt stive af forbavselse og alle de tilstedeværende ude af sig selv af overraskelse.

Men Trifaldi fortsatte:

"Således har den feje skurk, den ondsindede Malambruno mishandlet os; vore ansigters fine og bløde hud har han dækket med disse stive og strittende børster. O, Himlen give, at han havde kløvet hovedet på os med sit uhyre sværd frem for at overskygge vore kinders lys med dette elendige blår, der nu omgiver dem! For, mine herskaber, når man ret overvejer sagen (og jeg ville ønske, at mine øjne kunne forvandles til rindende kilder ved det, jeg nu skal sige, men synet af vor ulykke og de have af tårer, som allerede er regnet ned fra disse øjne, har ganske udtømt dem for al fugtighed og gjort dem så tørre som spidserne af kornaks, og derfor vil jeg sige det uden tårer), altså, når man ret overvejer sagen: hvor skal så en skægget hovmesterinde få brød? Hvilken fader eller moder vil have medlidenhed med hende? Hvem vil hjælpe hende? For selv når hun har et glat ansigt og indsmører det med tusinde slags salver og pomader, har hun ondt ved at finde en, der vil have hende. Men hvad skal hun da stille op, når hun fremviser et ansigt, der er blevet til en fuldkommen kratskov? O, I kære

hovmesterinder og selskabssøstre! I en ulykkelig time kom vi til verden, i en ulyksalig stund avlede vore fædre os."

Og idet hun sagde disse ord, så det ud, som om hun skulle besvime.

40

Om allehånde ting, der angår og står i forbindelse med dette eventyr og denne mindeværdige historie.

Vist og sandt er det, at alle de, som finder behag i sådanne historier som denne, bør være dens oprindelige forfatter, Sidi Hamét, taknemmelige for den omhyggelighed, hvormed han lader os høre selv de mindste sekstendedelsnoder af dens melodi og end ikke forbigår det allermindste uden at lægge det tydeligt for dagen. Han viser os tankerne, trækker forhænget til side for fantasiens dannelser, besvarer læserens tavse indvendinger, oplyser alle tvivl, træffer afgørelse, hvor meninger og påstande står imod hinanden, og lader selv det mest videbegærlige menneske tydeligt se atomerne af det, der er genstand for hans ønsker. O vidtberømte autor! O lykkelige Don Quijote! O navnkundige Dulcinea! O du vittige Sancho! Gid I hver for sig og alle til hobe må leve utallige århundreder til fornøjelse og almindelig tidsfordriv for alle levende!

Historien fortæller nu, at da Sancho så Dolorida falde i afmagt, udbrød han:

"Jeg sværger ved min ære som en ærlig mand og ved alle mine forfædre, Panzaernes sjæle og salighed, at jeg aldrig har hørt eller set et eventyr som dette, og heller aldrig har min herre fortalt mig noget sådant, eller nogen sinde drømt om noget lignende. Gid dog tusinde sataner (for bande ham vil jeg ikke) ville hente den troldmand og kæmpe Malambruno! Kunne han ikke finde nogen anden måde at straffe disse stakkels

synderinder på end at give dem skæg? Hvad om den halve næse var blevet skåret af dem fra midten og opefter? Havde det ikke været bedre og meget mere passende for dem, selv om de også havde snøvlet, end at give dem disse skæg? Jeg vil vædde på, at de ikke en gang har penge til at betale en barber med."

"Det er ganske sandt, herre," sagde en af de tolv, "vi har ingen penge til at lade skægget rage af; derfor har nogle af os af sparsommelighed fundet på at bruge et stykke tjæret lærred eller begplaster, som vi trykker fast ind imod ansigtet, og når vi så river det af med et ryk, er vi straks så rene og glatte som bunden af en stenmorter. Skønt der i Candaya findes kvinder, der går fra hus til hus for at rykke hårene ud af huden, glatte øjenbrynene og forhandle alle slags salver, som damer bruger, har vi dog som prinsessens hofdamer aldrig givet dem adgang til slottet, thi for det meste er det kvinder, der er gået ned ad bakke, som nu går op ad slotsbakken, og de falbyder allehånde midler og byder ofte sig selv til fals som formidlere. Hvis hr. Don Quijote ikke vil hjælpe os, kommer vi til at gå skæggede i graven."

"Jeg vil lade mit eget skæg rykke ud i maurernes land," sagde Don Quijote, "såfremt jeg ikke skiller eder af med eders."

I samme øjeblik kom Trifaldi til sig selv igen efter sin besvimelse og sagde:

"Dette løftes klingren, tapre ridder, trængte midt under besvimelsen til mine øren og bevirkede, at jeg atter kom til mig selv og genvandt mine sansers brug. Jeg bønfalder Dem altså på ny, højt berømte vandrende ridder, ubetvingelige herre, om at sætte Deres nådige tilsagn i værk."

"Jeg skal ikke undslå mig," sagde Don Quijote, "sig derfor frem, frue, hvad det egentlig er, jeg skal gøre; mit mod er villigt og beredt til at tjene Dem."

"Sagen er den," svarede Dolorida, "at når man rejser til lands, er der herfra til kongeriget Candaya fem tusinde mil, måske et par mere eller mindre; men rejser man gennem luften, så er der i lige linje tre tusinde to hundrede og syvogtyve. Nu må De desuden vide, at Malambruno sagde til mig, at når skæbnen havde forundt mig at finde ridderen, vor befrier, så ville han sende ham en særlig slags ridehest, der var langt bedre og mindre ondskabsfuld end de, der fås på poststationerne. For det skulle være den samme træhest, på hvilken den tapre Peter bortførte den skønne Magdalone; den styres ved hjælp af en tap, som den har i panden, og som tjener den til bidsel, og den flyver gennem luften med en sådan hastighed, at det ser ud, som om det var djævlene, der fo'r af sted med den. Denne hest er, efter hvad et gammelt sagn fortæller, forfærdiget af den berømte troldmand Merlin; han lånte den til Peter, der var hans ven, og denne gjorde store rejser på den og røvede, som sagt, den skønne Magdalone. Han lod hende sætte sig bag på hesten og førte hende op i luften, så at alle, der så efter ham nede fra jorden, spærrede mund og næse op af forfærdelse. Men han lånte kun hesten ud til dem, han holdt meget af, eller som betalte ham bedst for det, og fra den store Peters tider og til vore dage forlyder der intet om, at nogen har besteget hesten. Malambruno har ved sine kunster berøvet Merlin den og har den nu i sin magt; han betjener sig af den på de rejser, som han hvert øjeblik foretager til alle verdens forskellige dele; i dag er han her, i morgen i Frankrig, og dagen derpå i Potosí. Det

bedste ved en sådan hest er, at den hverken æder eller sover eller skal beslås, og uden vinger går den en sådan pasgang igennem luften, at dens rytter kan holde en kop vand i hånden uden at spilde en eneste dråbe, så jævnt og sagte går den; derfor var den skønne Magdalone også så glad for at ride på den."

Her indskød Sancho:

"Hvad angår en jævn og sagte gang, så vil jeg vove min Rucio, skønt den ikke går igennem luften, men på jorden tør jeg lade den kappes med hvilken som helst pasgænger i verden."

De brast alle sammen i latter, og Dolorida fortsatte på følgende måde:

"Denne omtalte hest skal, såfremt Malambruno virkelig vil gøre en ende på vor kvide, stå her for vore øjne, inden der er forløbet en halv time efter mørkets frembrud. For han har ladet mig forstå, at det tegn, han ville give mig på, at jeg havde fundet den rette ridder, skulle være, at han med største lethed og hurtighed ville sende hesten hen til det sted, hvor denne ridder befandt sig."

"Og hvor mange kan der sidde på hesten?" spurgte Sancho.

Dolorida svarede:

"To personer, én i sadelen og én på krydset, og som oftest er disse to: ridderen og våbendrageren, ifald der ikke er nogen jomfru, der skal bortføres."

"Så gad jeg nok vide, fru Dolorida," sagde Sancho, "hvilket navn denne hest bærer."

"Dens navn," svarede Dolorida, "er ikke det, som Bellerophons hest bar: den hed Pegasus, heller ikke det, som Alexander den Stores hest hed: den kaldtes Bucephalus; ej heller hedder den det samme som den rasende Rolands: Brigliadoro;

ej heller Bojardo, hvilket var navnet på Rinaldo af Montalbans hest, og lige så lidt Frontino som Ruggeros, eller Boetes eller Peritoa, som solgudens heste skal have heddet. Og endnu mindre bærer den navnet Orelia, som den hest, på hvilken den ulykkelige Don Rodrigo, den sidste goterkonge, red til det slag, hvor han skulle miste sit liv og sin trone."

"Jeg vil vædde på," sagde Sancho, "at siden man ikke har givet den noget af de verdensberømte hestes kendte navne, så har man sikkert heller ikke kaldt den Rosinante, hvilket er navnet på min herres hest, som ganske alene langt overgår alle dem, De har nævnt."

"Ganske rigtigt," svarede den skæggede grevinde, "men alligevel passer dens navn meget godt til den, for den hedder *Clavileño* (trætapino) *den bevingede*. Og dette navn stemmer med, at den er af træ, og passer også til den tap, den har på panden, og den lethed, den flyver afsted med; så at den, hvad navnet angår, nok kan måle sig med den berømte Rosinante."

"Jeg er meget tilfreds med det," sagde Sancho, "men med hvilken tømme eller grime bliver hesten styret?"

"Det har jeg allerede sagt," svarede Trifaldi, "med tappen. Alt eftersom den ridder, der sidder på den, drejer denne til den ene eller den anden side, må hesten gå, hvorhen han vil, hvad enten det nu er i luften, eller strejfende, så at sige fejende hen ad jorden eller midt imellem disse to på den gyldne middelvej, som man jo altid bør søge og følge ved ethvert velbetænkt foretagende."

"Det gad jeg nok se," sagde Sancho; "men hvis nogen mener, at jeg vil sætte mig op på den, hvad enten det nu er i sadelen eller på krydset, så kan han lige så godt give sig til at plukke

pærer af et elmetræ. Det ville jo være net! Jeg, der næppe kan holde mig på ryggen af min Rucio, næppe blive siddende i min sadel, der er blødere end silke! Og så ville De nu kræve, at jeg skulle kunne holde mig fast på et kryds af brædder, hvor der hverken er pude eller dækken. Skam få den, der lader sig støde mør og øm for at skille andre ved deres skæg! Lad enhver klippe sit hår, som det tjener ham bedst, men jeg agter slet ikke at ledsage min herre på så lang en rejse, så meget mindre som der sikkert ikke bliver brug for mig, når det gælder at få disse skæg klippet af, hvilket der jo ganske vist er, når det drejer sig om at få vor frue Dulcinea løst af hendes fortryllelse."

"Jo, vist bliver der brug for eder, min ven," svarede Trifaldi, "og det i så høj grad, at jeg ved, vi ikke vil kunne udrette det mindste uden eders nærværelse."

"Til hjælp, alle kongens folk!" råbte Sancho, "hvad har våbendragerne med deres ridderes eventyr at bestille? Hvis ridderne slipper lykkeligt fra dem, skal *de* da bære æren hjem og vi *andre* møjsommeligheden? Herre du milde! Når historieskriverne så endda sagde: den og den ridder har lykkeligt tilendebragt det og det eventyr, men ved hjælp af N. N., sin våbendrager, uden hvem han ikke ville have kunnet udføre det! Men hvad skal man sige, når de ganske kort skriver: Don Paralipomenon af de tre Stjerner fuldførte lykkeligt eventyret med de seks drager, uden så meget som at nævne våbendrageren, der dog var med under det hele, ganske som om han aldrig havde været til i verden! Men nu siger jeg nok en gang, mine ærede herskaber: Min herre kan drage alene af sted, og gid det må bekomme ham vel, men jeg bliver her i min nådige frues, hertugindens selskab. Og det kunne jo være, at

han, når han kom tilbage, fandt fru Dulcineas sag bedret med en tredjedel eller en femtedel, for jeg agter at give mig selv en omgang hug i mine frie og ledige timer, så at der ikke skal vokse et eneste hår mere på mit skind."

"Hvorom alting er," sagde hertuginden, "så må I dog ledsage ham, hvis det skulle blive nødvendigt, brave Sancho, fordi brave mænd vil bede eder om det. Og på grund af eders utidige frygt kan I ikke lade disse damers ansigter blive ved at være så stærkt behårede; det ville visselig ikke være vel gjort."

"Til hjælp, alle kongens folk! siger jeg endnu en gang," svarede Sancho, "hvis denne barmhjertighedsgerning skulle øves imod indespærrede jomfruer eller småpiger fra Vajsenhuset, så kunne en mand endda indlade sig på allehånde møje og besvær, men at vove et blåt øje for at skille nogle hovmesterinder af med deres skæg, det kalder jeg et stærkt stykke! Hellere ville jeg da se dem alle sammen med skæg, fra den største til den mindste og fra den mest fortvivlede snerpedorthe og til den mest udmajede madamme!"

"I har et horn i siden på hovmesterinderne, ven Sancho," sagde hertuginden, "I holder eder alt for meget til den toledanske apotekers mening. Men I har på ære uret, for jeg har i mit hus hovmesterinder, der kunne tjene til mønster for alle hovmesterinder, og her er min gode Doña Rodriguez, som sikkert ikke ville lade mig sige andet."

"Deres Excellence må gerne sige noget andet," svarede Doña Rodriguez, "Gud ved bedst, hvad der er sandt, og hvad der ikke er det, men hvad enten vi hovmesterinder nu er gode eller onde, skæggede eller glatte, så har vore mødre dog bragt os til verden lige så vel som alle andre kvinder, og da Gud har sat os her i

verden, så ved han vel også hvorfor, og jeg holder mig til hans barmhjertighed og ikke til nogens skæg."

"Nuvel, fru Rodriguez, fru Trifaldi og selskabssøstre," sagde Don Quijote, "jeg håber, at Himlen med miskundelige øjne vil se til eders lidelse, og at Sancho vil gøre, hvad jeg befaler ham. Gid Clavileño var kommet! Gid jeg dog allerede stod overfor Malambruno! Jeg ved, at der ikke gives nogen barberkniv på jorden, der så let vil kunne rage Deres Velbyrdigheder, som mit sværd vil skære Malambrunos hoved af hans skuldre. Gud tåler vel de onde, men ikke for altid."

"Å, modige ridder," sagde derpå Dolorida, "gid alle stjernerne i himlens sfærer må se med gunstige øjne på Deres Højhed og indgyde Deres sjæl al mulig styrke og tapperhed, på det at De kan være skjold og værn for de så skændigt smædede og undertrykte hovmesterinder, som bliver afskyet af apotekere, spottet af våbendragere og forhånet af unge pager! Skam skulle også den taske få, der i sine unge år ikke hellere bekvemmer sig til at blive nonne end hovmesterinde! Vi ulykkelige kammerfruer! Selv om vi i lige linje nedstammer fra trojaneren Hector, så vil vore herskaber dog aldrig aflade at slynge os deres: "Å, vær så god" i ansigtet, ganske som om de troede, at de blev til dronninger ved den slags. O, du kæmpe Malambruno, hvis ord, skønt du er en troldmand, dog er ubrødelige, send os den mageløse Clavileño, for at vor ulykke en gang kan få ende! For kommer der hede i luften, og vi stadig må gå med disse skæg, da ve os alle!"

Trifaldi sagde dette med så megen følelse, at alle de tilstedeværende fik tårer i øjnene; end ikke Sancho kunne holde sig tilbage. Han besluttede i sit hjerte at følge sin herre til

verdens ende, hvis han virkelig derved kunne løsne blårene fra disse ærværdige ansigter.

41

Om Clavileños komme, sammen med afslutningen på dette langstrakte eventyr.

Imidlertid faldt natten på, og med den kom det forudbestemte øjeblik for den berømte hest Clavileños komme, hvis udebliven allerede var begyndt at forurolige Don Quijote, fordi det syntes ham, at siden Malambruno tøvede med at sende den til ham, så måtte enten han ikke være den ridder, hvem dette eventyr var forbeholdt, eller også turde Malambruno ikke vove at indlade sig i tvekamp med ham. Men se, da trådte ganske pludselig fire vildmænd ind i haven, alle omvundet med grøn vedbend, og på deres skuldre bar de en stor hest af træ. De satte den med benene mod jorden, og en af vildmændene sagde:

"Lad nu den ridder, der har mod til det, sætte sig op på dette træstativ."

"Så skal jeg ikke op på den," sagde Sancho, "for jeg har ikke mod til det og er heller ikke nogen ridder."

Vildmanden fortsatte:

"På dette kryds skal våbendrageren sætte sig, såfremt ridderen har en sådan. Og han kan have tillid til den tapre Malambruno, for trues han ikke af *hans* sværd, har han intet at frygte af nogen anden, lige så lidt som han ellers vil blive udsat for nogen art ondskab. Han behøver altså kun at dreje på denne tap, som hesten har i nakken, og de vil begge blive båret gennem luften til det sted, hvor Malambruno venter dem. Men for at opstigningen og vejens højde ikke skal forårsage dem

svimmelhed, må de binde sig for øjnene, indtil hesten vrinsker. Det er tegnet på, at de har fuldendt deres rejse."

Da han havde sagt dette, lod de fire vildmænd Clavileño stå og gik med høflige lader tilbage ad samme vej, de var kommet. Så snart Dolorida så hesten, sagde hun, næsten med tårer i øjnene, til Don Quijote:

"Heltemodige ridder, Malambrunos løfter har været sandfærdige, hesten er her, vore skæg vokser stadig, og hver af os besværger dig ved hvert hår i vore skæg om at klippe og rage dem af os, eftersom det nu kun afhænger af, at du med din våbendrager bestiger hesten og gør en lykkelig begyndelse på denne helt nye slags rejse."

"Det vil jeg gøre med stor beredvillighed og endnu større fornøjelse, fru grevinde Trifaldi," sagde Don Quijote, "og det uden først at give mig stunder til at lægge hynde på den eller spænde mine sporer på, så stor attrå føler jeg efter at se Dem, frue, og alle de andre hovmesterinder ragede og med glat hage."

"Men jeg vil ikke gøre det," sagde Sancho, "hverken med stor eller ringe beredvillighed, ikke på nogen måde, og hvis det virkelig forholder sig således, at dette skægskraberi ikke kan gå for sig, uden at jeg sætter mig op på hestens kryds, så får min herre at tage sig en anden våbendrager, der kan følge med ham, og disse damer må få deres ansigter glatbarberede på en anden måde. Jeg er ikke nogen heksemester, der finder fornøjelse i at fare rundt i luften. Og hvad vil mine øboer sige, når de får at vide, at deres statholder flyver af sted i luften? Desuden er der mere end tre tusinde mile her fra til Candaya, og hvis nu hesten bliver træt eller kæmpen gnaven, så vil det vare mere end et halvt dusin år, inden vi kommer tilbage, og så vil der slet ikke

være hverken holme eller holmegange, der vil vide af mig mere. Og da man i almindelighed mener, at der ligger fare i at tøve, og mundheldet siger:

Hvis man en ko dig skænke vil,
så løb du straks med strikken til –

vil jeg bede disse damers skæg om at have mig undskyldt. St. Peter er bedst faren i Rom – jeg mener: Jeg er bedst faren her i huset, hvor man viser mig så megen nåde, og af hvis ejermand jeg venter den store lykke at blive statholder."

Hertugen sagde straks:

"Ven Sancho, den ø, jeg har lovet eder, kan hverken bevæge sig eller løbe bort; den har så dybe rødder i det inderste af jordens skød, at man ikke med de allerstørste anstrengelser vil kunne rykke den op eller bringe den hen på et andet sted. Og da I jo nok ved, at jeg ved, at der mellem de højere embeder ikke gives nogen slags embede, som man ikke så at sige opnår ved en art bestikkelse, – nogle tager mere, andre mindre – så består den, jeg vil betinge mig til gengæld for eders statholderskab, deri, at I skal drage af sted sammen med eders herre Don Quijote for at tilendebringe og fuldføre dette mindeværdige eventyr. Og hvad enten I nu kommer så hastigt tilbage på Clavileño, som dens lethed synes at love, eller eders onde skæbne tvinger eder til at vende tilbage til fods, vandrende som pilgrim fra herberg til herberg, fra kro til kro, så vil I dog altid, hvornår I end vender tilbage, finde eders ø dér, hvor I har forladt den, og eders øboer opfyldt af det samme ønske, som de altid har næret, nemlig at hilse eder som deres statholder, og min vilje vil altid blive ved at være den samme. Bær altså ikke

mindste tvivl om denne forsikring, for derved vil I åbenbart krænke det ønske, jeg nærer om at vise eder min gunst."

"Ikke et ord mere, herre!" sagde Sancho, "jeg er en stakkels våbendrager, og mine skuldre kan ikke bære så megen venlighed. Lad da min herre sidde op, bind mig for øjnene og befal mig Gud i vold; man må også lade mig vide, om jeg, når jeg drager af sted så højt der oppe, hvor fuglene flyver, skal anbefale mig til Vorherres beskyttelse eller anråbe englene om at stå mig bi."

Hertil svarede Trifaldi:

"I kan befale eder Gud i vold, Sancho, eller i hvis varetægt I ellers vil, for skønt Malambruno er troldmand, er han dog en kristen og driver sin trolddomskunst med stor visdom og indsigt, uden at lægge sig ud med nogen."

"Velan da," sagde Sancho, "Gud og den hellige trefoldighed fra Gaëta stå mig bi!"

"Siden det mindeværdige eventyr med valkemøllerne," sagde Don Quijote, "har jeg aldrig set Sancho så angst som nu, og hvis jeg troede lige så stærkt på forvarsler som andre, kunne hans forsagthed indgyde mig allehånde betænkeligheder. Men kom nu en gang her, Sancho! Med disse herskabers tilladelse har jeg et par ord at tale med dig i enrum."

Derpå trak han ham til side, midt ind i en af havens tykninger, greb begge hans hænder og sagde til ham:

"Du ser, ven Sancho, hvilken lang rejse der venter os, og Gud må vide, hvornår vi vender tilbage, og hvor megen tid og lejlighed vore beskæftigelser vil unde os. Derfor så jeg gerne, at du nu trak dig tilbage til dit kammer, som om du skulle hente noget, du trængte til på rejsen, og der i en håndevending gav

dig selv i det mindste fem hundrede slag af de tre tusinde tre hundrede, du har påtaget dig; så kan du da sige, at du har givet dig dem én gang for alle, og godt begyndt er halvt fuldendt."

"Ved Gud," sagde Sancho, "Deres Velbyrdighed må ikke være rigtig klog. Det lyder jo ganske, som man plejer at sige; du ser, jeg har travlt, og du vil have min mødom. Nå, da jeg skal ride på et bart bræt, vil Deres Velbyrdighed nu have, at jeg forinden skal klø løs på min bagdel? Nej, så sandelig, om Deres Velbyrdighed må være rigtig i hovedet! Lad os nu drage hen og barbere disse hovmesterinder, og når vi kommer tilbage, lover jeg, som den ærlige mand jeg er, Deres Velbyrdighed, at jeg skal skynde mig så stærkt med at opfylde mine forpligtelser, at De nok skal blive tilfreds, og mere behøver jeg ikke at sige."

Don Quijote svarede:

"Nuvel, gode Sancho, ved dette løfte føler jeg mig trøstet, og jeg tror også, at du vil opfylde det, for selv om din forstand ofte synes at være tørret hen, vedbliver din sandhedskærlighed dog altid at være grøn."

"Jeg er ikke grøn," sagde Sancho, "men brun, men selv om jeg var broget, ville jeg dog holde mit ord."

Hermed gik de tilbage til selskabet for at bestige Clavileño, og idet Don Quijote stod i begreb med at stige op, sagde han:

"Bind dig for øjnene, Sancho, og stig op, Sancho, for den, der sender bud efter os fra så fjerne lande, gør det ikke for at føre os bag lyset, om ikke af anden grund, så fordi der kun er ringe ære at vinde ved at bedrage dem, der har tillid til os. Men selv om alt skulle få et helt andet udfald, end jeg venter, så kan ingen ondskab dog nogen sinde fordunkle æren ved at have påtaget sig denne bedrift."

"Lad os komme af sted, herre," sagde Sancho, "disse damers skæg og tårer går mig dybt til hjerte, og ikke en bid mad vil smage mig, før jeg atter ser dem i deres oprindelige skikkelse, med glat hud. Stig op, Deres Velbyrdighed, og lad Dem først binde for øjnene, for hvis jeg skal sidde på hestens kryds, så er det klart, at den, der skal sidde i sadlen, må stige op først."

"Det er ganske rigtigt," svarede Don Quijote.

Derpå trak han et lommetørklæde op af lommen og bad Dolorida om at binde ham det tæt for øjnene. Efter at hun havde gjort det, løste han det op igen og sagde:

"Hvis jeg ikke husker fejl, har jeg hos Virgil læst historien om det trojanske palladium, der var en hest af træ, hvilken grækerne bragte som offergave til gudinden Pallas, og indvendig fuld af væbnede riddere, som senere voldte Trojas fuldstændige undergang. Derfor vil det være rådeligst først at se efter, hvad Clavileño har i sin bug."

"Det er sikkert overflødigt," sagde Dolorida, "jeg går i borgen for den og ved, at Malambruno ikke er nogen listig forræder. Sæt Dem derfor blot op uden at nære ringeste frygt, og hvis der sker Dem noget ondt, så lad det komme over mit hoved."

Nu syntes Don Quijote, at hvis han for sin personlige sikkerheds skyld fremkom med yderligere indvendinger, kunne det let stille hans tapperhed i et uheldigt lys, og derfor steg han uden at veksle flere ord op på Clavileño og befølte dens tap, der let lod sig dreje, og da han ingen stigbøjler havde, og hans ben hang ned, lignede han ganske en figur i et af disse romerske triumftog, der er malet eller vævede på flamske vægtæpper. Meget trevent og langsomt nærmede Sancho sig for at stige til hest, og da han, så godt han kunne, havde sat sig til rette på

Clavileños kryds, fandt han det meget hårdt, i hvert tilfælde slet ikke mageligt, hvorfor han bad hertugen om at lade ham få en hynde eller en pude, om det så skulle tages fra hertugindens løjbænk eller en af pagernes senge, for krydset på denne hest syntes snarere at være af marmor end af træ. Hertil svarede Trifaldi, at Clavileño ikke tålte noget som helst ridetøj eller nogen art prydelse på sig, men han kunne jo sætte sig på kvindevis, så ville han ikke føle så meget til det hårde træ. Det gjorde Sancho altså, sagde farvel og lod sig binde for øjnene, men løste straks tørklædet op igen, så vemodigt og med tårer i øjnene på alle dem, der befandt sig i haven, og bad dem om i det farlige øjeblik at stå ham bi med nogle paternostre og Ave Marier, på det at Gud, når de engang kom i en lignende fare, også skulle sende dem nogen, der kunne fremsige disse bønner for dem. Men da sagde Don Quijote:

"Din kæltring, står du måske under galgen, eller skal du til at ende dit liv, siden du fremkommer med sådanne bønlige begæringer? Din skændige, feje skabning, sidder du ikke på samme sted, hvor den skønne Magdalone sad, og hvorfra hun ikke steg ned for at gå i sin grav, men for at blive dronning af Frankrig, såfremt historiebøgerne ikke lyver? Og jeg, der sidder ved siden af dig, kan jeg ikke sidestilles med den kække Peter, hvis lemmer har tynget det samme sted, som mine nu tynger? Tilhyl dine øjne, tilhyl dem, frygtsomme hare, og lad aldrig mere et ængsteligt ord komme af din mund, i det mindste i mit nærvær."

"Så bind mig da for øjnene," sagde Sancho, "og siden man ikke vil have, at jeg giver mig Gud i vold, eller at andre anbefaler mig til hans beskyttelse, er det vel ikke noget under, om jeg

frygter, at her er en hel hærskare af djævle, som vil slæbe os til Peralvillo?"

Nu bandt de sig for øjnene, og da Don Quijote mærkede, at han sad, som han ville, følte han på tappen, og næppe havde han rørt ved den med fingrene, før alle hovmesterinderne og de øvrige tilstedeværende opløftede deres røst og råbte:

"Himlen ledsage dig, heltemodige ridder! Gud være med dig, uforsagte våbendrager! Allerede, allerede stryger I frem gennem luften og gennemfarer den lettere end en pil; allerede begynder I at vække forbavselse og forundring hos alle dem, der nede fra jorden følger eder med øjnene. Hold dig fast, kække Sancho, du vakler! Tag dig i vare, at du ikke skal falde, for dit fald vil blive værre end den formastelige unge mands, der ville styre sin faders, solgudens vogn."

Sancho hørte disse råb, klyngede sig fast til sin herre og sagde:

"Herre, hvorledes kan De sige, at vi flyver så højt oppe, da vi dog kan høre Deres ord, og det ganske lyder, som om De talte tæt ved os?"

"Lad det ikke forundre dig, Sancho," sagde hans herre, "for da alt dette og hele denne flyven i luften er noget, der ligger udenfor naturens sædvanlige orden, så vil du på tusinde miles afstand kunne se og høre alt, hvad du lyster. Men tryk mig ikke så stærkt, du river mig af, og jeg begriber ikke, hvorfor du er så frygtsom og bange, for jeg kan gøre min ed på, at jeg aldrig i mine dage har redet på et mere spagfærdigt dyr; det er ganske, som om vi ikke kom af stedet. Forjag din frygt, min ven, for sagen går nu virkelig, som den skal, og vi har vinden i ryggen."

"Det er rigtigt nok," svarede Sancho, "for fra denne side blæser det så stærkt imod mig, at det er ganske, som om tusinde blæsebælge pustede mig ind i ansigtet."

Og således forholdt det sig virkelig; der blev pustet luft på ham med store blæsebælge. Dette eventyr var blevet så omhyggeligt planlagt af hertugen, hertuginden og hushovmesteren, at der ikke manglede noget, der kunne gøre det fuldkomment. Da Don Quijote nu også følte, at vinden blæste stærkt på ham, sagde han:

"Vi må sikkert allerede være kommet op i den anden luftkreds, hvor sne og hagl dannes. Torden, glimt og lynstråler opstår i den tredje kreds, og hvis vi vedbliver at stige højere med samme hurtighed, må vi meget snart komme til ildkredsen, og jeg ved ikke, hvorledes jeg skal formindske denne taps kraft, for at vi ikke skal stige så højt, at vi brænder op."

Nu tog man blår og hamp, der var let at tænde og slukke igen, viklede det om en lang stok og varmede rytternes ansigter med det. Sancho, der følte heden, sagde:

"Jeg vil dø på, at vi allerede er i ildkredsen eller meget nær ved den, for en stor del af mit skæg er allerede svedet af, og jeg er på nippet til at tage tørklædet fra øjnene for at se, hvor vi befinder os."

"Gør ikke det," sagde Don Quijote, "husk på den sandfærdige beretning om licentiaten Torralva, som djævlene førte igennem luften på en rørstav og med lukkede øjne, og på tolv timer nåede han til Rom og steg ned ved Torre di Nona, en gade i byen, og der så han al tummelen og stormen og Bourbons død, og allerede næste morgen var han tilbage i Madrid, hvor han fortalte alt, hvad han havde set. Han sagde også, at Djævelen,

mens han red gennem luften, havde befalet ham at åbne øjnene, og han åbnede dem virkelig og befandt sig efter sin mening så nær ved måneskiven, at han havde kunnet gribe den, men han turde ikke se ned til jorden for ikke at blive svimmel. Derfor er der slet ikke nogen grund til, at vi skal tage vore bind af, Sancho; den, der har på taget sig at sørge for os, må også stå til ansvar for os. Det kan desuden være, at vi gør et fremstød i luften og stiger opad, for så pludselig at skyde ned på kongeriget Candaya, som jagtfalkene eller høgene skyder ned på hejren for at gribe den, selv om den vil stige nok så højt op i luften. Og skønt det forekommer os, som om det endnu knapt er en halv time siden, vi fløj bort fra haven, så tro kun mig; vi må have tilbagelagt et langt stykke vej."

"Jeg ved ikke, hvordan det forholder sig," sagde Sancho Panza. "Jeg kan kun sige så meget, at hvis fru Magellan eller Magdalone var tilfreds med sædet her på hestens kryds, så kan hun ikke have haft meget blødt kød."

Hele denne samtale mellem de to helte hørte hertugen, hertuginden og alle de andre, der var til stede i haven, og de havde alle den største fornøjelse af det. Da man nu ville tilendebringe dette sælsomme og fortræffeligt planlagte eventyr, stak man ved hjælp af nogle totter blår ild på Clavileños hale, og da hesten var fyldt med knitrende raketter, fløj den i luften med et mægtigt brag og kastede Don Quijote og Sancho halvt forbrændte til jorden. Imidlertid havde hovmesterindernes skægprydede skare og Trifaldi forladt haven, og alle de andre, der endnu opholdt sig der, lå udstrakte på jorden, som om de var besvimede. Don Quijote og Sancho rejste sig meget våndefulde, så sig om til alle sider og blev

grebet af bestyrelse, da de blev så mange mennesker va'r, der lå udstrakte på jorden, men deres forundring steg endnu højere, da de til den ene side i haven så en lanse plantet i jorden, til hvilken der med to grønne silkesnore var bundet et stykke skinnende hvidt pergament, hvorpå der med store gyldne bogstaver stod skrevet følgende:

> "Den højtberømmelige ridder Don Quijote af Mancha har lykkeligt fuldendt eventyret med grevinde Trifaldi, ellers også kaldet hovmesterinde Dolorida, og hendes medsøstre blot ved at have påtaget sig at fuldføre det. Malambruno erklærer sig herved for tilfredsstillet og tilstår, at alt er blevet fuldført efter hans ønske; hovmesterindernes skæg er allerede ryddet bort og afskaffet og vil herefter vedblivende være det; det kongelige par Don Clavijo og Antonomasia befinder sig i sin tidligere tilstand. Så snart den våbendragerlige piskning er fuldbragt, vil den hvide due se sig befriet for de peståndende jagtfalke, der forfølger den, og vende tilbage til sin kurrende dueriks elskede arme. For således er det beskikket af den vise Merlin, troldkunstens øverste mester blandt alle troldmænd."

Så snart Don Quijote havde læst indskriften på pergamentet, stod det ham klart, at den talte om ophævelsen af Dulcineas fortryllelse, og efter at han inderligt havde takket himlene for, at han med så ringe fare havde udført så stor en heltedåd og gengivet hovmesterinderne – der nu ikke mere var at se – deres glatte ansigter, gik han hen til det sted, hvor hertugen og

hertuginden endnu lå besvimede, tog hertugen ved hånden og sagde:

"Frisk mod, min nådige herre, frisk mod! Det har intet på sig: eventyret er allerede fuldbragt uden mindste skade, således som skriften, der hænger hist henne på denne lanse, tydeligt udviser."

Hertugen kom lidt efter lidt til sig selv, som om han vågnede af en tung drøm, og på samme måde hertuginden og alle de andre, der lå udstrakte i haven, og de viste så tydelige tegn på forbavselse, ja, på forfærdelse, at man næsten skulle have troet, de virkelig havde oplevet det, som de så vel forstod at opdigte for spøg. Hertugen læste med halvt tillukkede øjne seddelen og løb straks med åbne arme hen for at omfavne Don Quijote, idet han sagde, at han var den fortræffeligste ridder, nogen tidsalder havde set. Sancho søgte med øjnene til alle sider efter Dolorida for at se, hvorledes hendes ansigt tog sig ud uden skæg, og om hun uden det virkelig var så smuk, som hendes statelige væsen lovede, men man sagde ham, at da Clavileño brændende var kommet ned gennem luften og styrtet til jorden, var hovmesterindernes skare med samt Trifaldi forsvundet, og at de nu allerede var ragede og uden stubbe. Hertuginden spurgte Sancho, hvorledes det var gået ham på den lange rejse. Sancho svarede:

"Jeg, frue, jeg følte, at vi, som min herre sagde, fløj igennem ildkredsen, og så fik jeg lyst til at trække bindet lidt fra øjnene, men min herre, som jeg bad om tilladelse til det, forbød mig det. Men da jeg på en eller anden vis har et par korn nysgerrighed og videbegærlighed i mig efter at erfare netop det, som man nægter og forbyder mig at få at vide, skød jeg

ganske sagte, og uden at nogen kunne se det, det tørklæde, man havde bundet mig for øjnene, lidt til side lige ved næsen og så ned mod jorden, og i det øjeblik forekom det mig, at hele jorden ikke var større end et sennepskorn, og menneskene, der vrimlede rundt på den, ikke ret meget større end en hasselnød, og alene deraf kan man se, hvor højt vi dengang har været oppe."

Hertuginden sagde derpå:

"Betænk, hvad I siger, ven Sancho. Jeg mener nu, at I slet ikke har set jorden, men kun menneskene, der bevægede sig på den, og det er klart, at når jorden syntes eder et sennepskorn og menneskene hasselnødder, så måtte et eneste menneske bedække hele jorden."

"Det er sandt nok," svarede Sancho, "men jeg har nu alligevel haft kig på et hjørne af den og set den helt og holdent."

"Men Sancho," sagde hertuginden, "den, der får øje på et hjørne af noget, ser ikke hele den genstand, han betragter."

"Den slags betragtninger forstår jeg mig ikke på," sagde Sancho, "jeg ved bare, at det ikke ville være af vejen, om Deres Herlighed ville betænke, at vi fløj ved trylleri, og at jeg altså meget vel ved trylleri kunne se hele jorden og alle mennesker, fra hvilken kant jeg så betragtede dem. Og hvis jeg ikke må stå til troende i dette, så vil Deres Nåde vel heller ikke tro mig, når jeg siger, at jeg dengang, da jeg skød bindet tæt op til øjenbrynene, så, at jeg befandt mig så nær ved himlen, at den kun var halvanden håndsbred fra mig, og jeg vil gøre en dyr ed på, frue, at den er grumme stor. Nu hændte det sig, at vi netop kom til den egn, hvor de syv geder (Syvstjernen) er, og ved Gud og min sjæl, om jeg ikke, da jeg så dem, fik lyst til at snakke lidt

med dem – for da jeg var lille, var jeg gedevogter hjemme – og havde jeg ikke fået min lyst styret, tror jeg, at jeg var gået til. Da jeg ikke kunne styre mig, tog jeg fat, og hvad gjorde jeg? Uden at kny et muk om det, heller ikke til min herre, listede jeg ganske stille ned af Clavileño og tumlede om med gederne. De var rigtigt som smørblomster, rigtigt så kønne som blomster! Næsten i tre kvarter legede jeg med dem, og Clavileño rørte sig ikke af stedet, gjorde ikke et skridt fremad."

"Og hvad morede da hr. Don Quijote sig med?" spurgte hertugen, "medens den gode Sancho legede med gederne?"

Don Quijote svarede:

"Da alle disse ting og sådanne tildragelser står udenfor naturens orden, er det ikke så underligt, at Sancho siger, hvad han siger. Men om mig selv må jeg sige, at jeg hverken har skubbet bindet ned eller op og hverken har set himmel eller jord, hav eller strand. Jeg følte ganske vist, at jeg svævede igennem luftkredsen og endog kom såre nær til ildkredsen, men at vi skulle være kommet op over den, kan jeg ikke tro. For da ildkredsen ligger imellem månehimlen og den sidste luftkreds, så kunne vi ikke nå op til himlen, hvor de syv geder befinder sig, uden at brænde op, og da der ikke er gået ild i os, så må Sancho enten lyve eller drømme."

"Jeg hverken lyver eller drømmer," svarede Sancho, "og hvis man ikke vil tro mig, kan man jo spørge mig om kendetegnene på disse geder, så vil man få at se, om jeg taler sandhed eller ej."

"Så sig os kendetegnene, Sancho," sagde hertuginden.

"To af dem," svarede Sancho, "er grønne, to er røde, to blå og en spraglet."

"Det er en ganske ny art geder," bemærkede hertugen, "og her på jordens kreds forekommer der ikke slige farver – jeg mener, geder med slige farver."

"Det er soleklart," sagde Sancho; "naturligvis, der må jo da være forskel på himlens og jordens geder."

"Sig mig, Sancho," spurgte hertugen, "så I også en buk mellem disse geder?"

"Nej, herre," svarede Sancho, "men jeg har hørt sige, at der ikke kommer noget hornet op over månens horn."

Nu ville man ikke spørge ham mere om hans rejse, da det forekom dem, som om Sancho havde spundet en tråd, der var lang nok til, at han ved den kunne spadsere gennem alle himlene og aflægge beretning om alt, hvad han havde set deroppe, uden selv at komme ud af haven. Kort at sige, dette var enden på eventyret med hovmesterinden Dolorida, som gav det hertugelige par nok at le af, ikke alene nu, men i hele deres levetid, og Sancho nok at fortælle om i mange århundreder, hvis han havde levet så længe. Men Don Quijote nærmede sig til Sancho og hviskede ham ind i øret:

"Sancho, siden du vil, at jeg skal tro på, hvad du har set i himlen, så vil jeg også have, at du skal tro på, hvad jeg så i Montesinos' hule. Mere siger jeg ikke."

42

Om de formaninger, Don Quijote gav Sancho Panza, foruden mange andre velovervejede ting.

Hertugen og hertuginden var så fornøjede over det herlige udfald, eventyret med Dolorida havde fået, at de besluttede at drive deres gækkerier endnu videre, da de så, at de her havde en mand for sig, der tog enhver spøg for alvor. Efter at de derfor havde lagt deres plan og givet de anvisninger, deres tjenere og undergivne skulle rette sig efter i deres omgang med Sancho, så længe han var statholder på den udlovede ø, sagde hertugen den følgende dag, dagen efter luftrejsen med Clavileño, til Sancho, at han skulle gøre sig færdig og pynte sig for at tiltræde rejsen til sit statholderskab, for hans øboer længtes allerede efter ham som efter en majregn. Sancho bukkede dybt for ham og sagde:

"Efter at jeg er kommet ned fra himlen, og efter at jeg fra dens høje tag har betragtet jorden og fundet den meget lille, er min stærke lyst til at være statholder blevet noget afkølet. For hvad højhed er der ved at føre kommandoen på et sennepskorn, og hvilken værdighed og vælde er der vel ved at regere over et halvt dusin mennesker på størrelse med en hasselnød. For flere forekom der mig ikke at være på hele jorden. Men hvis Deres Herlighed ville værdiges at give mig blot en ganske lille del af himlen, om den end ikke var større end en halv mil, så ville jeg med mere glæde tage imod den end imod den største ø i hele verden."

"I bør betænke, ven Sancho," svarede hertugen, "at jeg ikke kan give nogen en del af himlen, selv om den ikke var større end en negl, for at skænke sådan gunst og nåde er forbeholdt Vorherre alene. Hvad jeg formår at give eder, det giver jeg eder, nemlig en rigtig ægte ø, trind og veldannet og i den bedste orden, overmåde givtig og frugtbar, hvor I, når I forstår at gøre den rette brug af den, foruden jordens skatte også kan vinde himlens."

"Velan," sagde Sancho, "lad så øen blot komme. Jeg vil gøre mig al mulig umage for at blive en sådan statholder, at jeg til trods for alle kæltringer kan komme i Himlen, og jeg gør det ikke, fordi jeg higer efter at forlade min ringe stand eller hæve mig til et højere trin, men kun af lyst til at prøve, hvordan det smager at være statholder."

"Når I først har smagt det, Sancho," sagde hertugen, "vil I blive så forslugen efter statholderi, at I aldrig får nok, for så sødt er det at befale og blive adlydt. Når eders herre først har bragt det så vidt, at han bliver kejser (og at dømme efter den gænge, tingene nu er i, bliver han det sikkert), vil tilforladelig ingen mere kunne fravriste ham det, og det vil gøre ham ondt og smerte ham ind i sjælen, at han har ladet så lang tid hengå, inden han blev det."

"Herre," sagde Sancho, "jeg kan begribe, at det må være sødt at befale, om det så kun er over en flok får."

"I er den rette mand, Sancho, I forstår dog lidt af alt," sagde derpå hertugen, "jeg håber, at I må blive så god en statholder, som eders forstand lader forvente. Men nu har vi talt nok om den sag; belav eder på at afrejse herfra i morgen for at tiltræde regeringen på øen; i aften vil man forsyne eder med anstændige

klæder, som I skal bære, og med alt andet, som behøves til rejsen."

"Man kan klæde mig, som man vil," sagde Sancho, "hvordan jeg end er klædt, forbliver jeg dog altid at være Sancho Panza."

"Ganske rigtigt," sagde hertugen, "men klæderne må rette sig efter det embede eller den værdighed, man beklæder. Det ville ikke være passende, om en retslærd gik klædt som en soldat, eller en soldat som en præst. I, Sancho, skal dels være klædt som en embedsmand, der har studeret, dels som en krigshøvedsmand, fordi våbnene vil være eder lige så nødvendige som videnskaben og videnskaben lige så nødvendig som våbnene på den ø, jeg vil forlene eder med."

"Ja, videnskab har jeg det nu ikke så meget med," svarede Sancho, "for min videnskab strækker sig ikke en gang til ABC'en, men det er også nok at huske på krucifikset foran i ABC-bogen for at være en god statholder. Hvad våbnene angår, så vil jeg værge mig med dem, man giver mig i hænde, indtil jeg ligger, og så må Gud råde for resten!"

"Med så ypperlig en hukommelse," sagde hertugen, "kan Sancho aldrig fejle."

Derpå kom Don Quijote til, og da han hørte, hvad man talte om, og hvor hurtigt Sancho skulle tiltræde regeringen over sin ø, tog han ham med hertugens tilladelse ved hånden og gik med ham ind i sit kammer i den hensigt at meddele ham nogle gode råd om, hvorledes han skulle forholde sig i sit embede. Da de nu var trådt ind, lukkede han døren bag sig, og efter at han næsten med magt havde tvunget Sancho til at sætte sig ved hans side, talte han til ham med sat røst og sagde:

"Jeg sender uendelige taksigelser til Himlen, ven Sancho, fordi en lykkelig skæbne, endnu førend jeg på min vej har vundet nogen slags fordel, er kommet dig i møde for at hilse dig og opsøge dig. Jeg, som i mine velmagtsdage anviste dig lønnen for dine tjenester, ser endnu kun begyndelsen til forbedrede tilstande, og du ser dig før tiden og tværtimod alle fornuftige forudsætninger ved dine ønskers mål. Andre må bruge bestikkelse, løbe folk på dørene, bejle til deres gunst, stå tidligt op, bede, være udholdende og påtrængende og opnår dog ikke, hvad de stræber efter – og så kommer der en, og uden at vide, hvordan det egentlig går til, har han ganske uventet fået den stilling og det embede, som så mange andre har umaget sig for. Og her kan nu det finde anvendelse, som man i almindelighed siger: At når det gælder ansøgninger, så har man enten held eller uheld. Du, som efter min anskuelse utvivlsomt er en dumrian, der hverken står tidligt op eller våger om natten eller anvender flid og møje på noget som helst, du vågner en skønne morgen op som statholder på en ø, ganske som om det ikke havde stort at betyde, blot fordi du er blevet berørt af det vandrende ridderskabs ånde. Alt dette siger jeg til dig, kære Sancho, for at du ikke skal tilskrive dine egne fortjenester den nåde, der er bevist dig, men takke Himlen, fordi den beskikker alting så ypperligt, og ligeledes den høje rang, som udøvelsen af den vandrende ridders kald medfører. Nu da du har bekvemmet dit hjerte til med tiltro at lytte til mine ord, så skænk mig, din Cato, opmærksomhed, o min søn, at jeg kan råde dig og være din polarstjerne og fører for at lede og lodse dig til en sikker havn fra dette stormende hav, på hvis dyb dit

skib nu vil sejle ud, for embeder og høje værdigheder er intet andet end en bundløs forvirrings hav.

For det første, min søn, skal du frygte Gud; for i gudsfrygt består al visdom, og er du vis, da kan du ikke fare vild.

Dernæst må du altid have for øje, hvem du er, og således stræbe efter at lære dig selv at kende, hvilket er den allersværeste kundskab at opnå. Når du kender dig selv, så følger deraf straks, at du ikke skal puste dig op som den frø, der ville være lige så stor som en okse, for gjorde du det, så ville erindringen om, at du hjemme måtte vogte svin, udgøre de grimme fødder til din dårskabs udslåede påfuglehale."

"Det er sandt nok," svarede Sancho, "men det var kun, da jeg var en lille knægt; siden, da jeg var vokset noget til, vogtede jeg gæs, og ikke svin. Men det gør efter min mening meget lidt eller intet til sagen, for det er ikke alle de, der regerer eller er statholdere, som nedstammer fra kongelig slægt."

"Ganske rigtigt," svarede Don Quijote, "men derfor må de, som ikke er af høj byrd, formilde deres embedes strenge alvor med overbærende venlighed, for at denne, ledet af forsigtig klogskab, kan dæmpe den ondskabsfulde bagvaskelse, som ingen standsperson så let undgår.

Vis dig stolt af din ringe fødsel, og anse det ikke for under din værdighed at sige, du nedstammer fra bønder. Når man ser, at du ikke skammer dig over det, vil det ikke falde nogen ind at bebrejde dig det, og hold fast ved at være en brav mand af ringe fødsel frem for en hovmodig synder. Der er utallige mænd, som trods deres lave byrd har hævet sig til de højeste, til pavelige og kejserlige værdigheder, og på denne almindeligt bekendte kendsgerning kunne jeg nævne dig så mange eksempler, at du

ville blive træt af det. Se her, Sancho, når du gør dyden til dine handlingers redskab og anser det for en æressag at udføre dydige handlinger, så behøver du ikke at misunde dem, der har fyrster og høje herrer til aner i stedet for sådanne handlinger, for blodet går i arv og dyd erhverves, og dyden har sit værd i sig selv, men det har blodet ikke.

Da det nu forholder sig således – og det gør det – så må du, ifald en af dine slægtninge skulle besøge dig, mens du opholder dig på øen, ingenlunde vise ham bort eller behandle ham hånligt, men tværtimod byde ham velkommen, tage godt imod ham og behandle ham venligt; derved vil du opfylde Himlens vilje, der med mishag ser en af sine skabninger foragtet, og efterkomme, hvad du er naturens vise indretning skyldig.

Hvis du tager din kone med (for det er ikke godt, at den, der beklæder et statsembede, lever i længere tid uden sin egen hustru), så belær hende, undervis hende, slib hendes medfødte plumphed af for alt, hvad en forstandig statholder bygger op, nedriver en plump og tåbelig kone.

Skulle du blive enkemand – hvilket jo dog er muligt – og som følge af dit højere embede også ville vælge en livsledsagerinde fra højere kredse, så tag ikke nogen, som du kan benytte til lokkemad og fiskestang og til denne hykleriske tale:

"Jeg tager ikke noget, men kast det i min hætte!"

For sandelig siger jeg dig, for de gaver, som en dommers kone modtager, vil hendes mand en gang komme til at aflægge regnskab ved den store regnskabsaflæggelse, når han i døden firedobbelt skal betale de regninger, som han ikke har villet udligne af sin egen pung her i livet.

Lad aldrig vilkårlighed og eget forgodtbefindende være din lov: den anvendes i reglen af de dumme, der anser sig for kloge.

De fattiges tårer bør finde mere medlidenhed, men ikke mere retfærdighed hos dig end de riges argumenter.

Søg lige så vel at finde sandheden bag de riges løfter og gaver som bag de fattiges hulken og påtrængende bønner.

Hvor mildhed kan og bør bringes i anvendelse, skal du ikke lade forbryderen føle lovens hele vægt; den strenge dommers rygte er på ingen måde bedre end den lemfældiges.

Hvis du nogen sinde bøjer retfærdighedens stav, så lad den ikke bøje sig under en gaves, men under barmhjertighedens vægt.

Skulle det nogensinde ske, at du nødes til at fælde dom i en fjendes sag, så hold dine tanker borte fra den uret, som er tilføjet dig, og fæst dem udelukkende ved sagens virkelige beskaffenhed.

Hvor det gælder en andens vel, må du aldrig lade dig forblinde af din egen lidenskab, for de vildfarelser, du derved gør dig skyldig i, gives der intet råd, og hvis der virkelig skulle findes nogen hjælp imod det, så ville det dog blive på dit gode rygtes, ja, vel endog på din pengepungs bekostning.

Når en smuk kvinde kommer for at begære retfærdighed hos dig, så luk øjnene for hendes tårer og ørene for hendes suk, og overvej i ro og mag den egentlige kerne i hendes begæring, om du ikke vil, at din fornuft skal drukne i hendes tårer og din redelighed i hendes suk.

Den, som du nødes til at straffe i gerning, bør du ikke mishandle med ord, for legemsstraf er i sig selv nok for den ulykkelige, uden at du behøver at tilføje hårde ord.

Betragt den anklagede, der føres for din domstol, som en ulykkelig, der er underkastet vor fordærvede naturs vilkår, og vis dig, så vidt det står i din magt uden at tilføje hans modstander nogen uret, mild og overbærende, for skønt alle Guds egenskaber er lige ophøjede, så stråler og skinner efter vor anskuelse barmhjertigheden dog langt stærkere end retfærdigheden.

Følger du disse regler og formaninger, Sancho, så vil dine dage blive mange, dit gode rygte uforgængeligt, din løn al ønskelig overflod, din lyksalighed uudsigelig. Du vil se dine børn gift efter ønske, de og dine børnebørn vil komme til at besidde adelsrang, gods og ejendom; du vil komme til at leve i fred og være din næste til velbehag; ved de sidste skridt på dit livs vej vil døden, der nærmer sig, finde dig tilfreds og mæt af dage, og dine børnebørns bløde og kærlige hænder vil lukke dine øjne. Hvad jeg hidtil har sagt dig, er læreregler, som skal tjene din sjæl til pryd; giv nu agt på dem, som skal tjene til at smykke dit legeme."

43

Om de øvrige formaninger, som Don Quijote gav Sancho Panza.

Hvem kunne vel have hørt Don Quijotes foregående tale uden at holde ham for en mand med god forstand og endnu bedre hjertelag? Men som det allerede så ofte er blevet sagt i løbet af denne historie, forfaldt han kun til forrykthed, når man kom ind på noget, der angik hans ridderskab, og i al sin øvrige tale viste han en klar og skarp forstand, så at hans gerninger ved hvert skridt fornægtede hans skønsomhed og hans skønsomhed hans gerninger. Men ved denne sidste af sine gerninger, nemlig fortsættelsen af hans leveregler, udviste han den største elskværdighed og hævede såvel sin forstand som sin dårskab til den største højde. Sancho hørte på ham med spændt opmærksomhed og bestræbte sig for at præge disse gode råd i sin hukommelse som en retskaffen discipel, der agtede at følge dem og, såsom han nu gik svanger med sit statholderskab, ved deres hjælp håbede at få en lykkelig forløsning. Don Quijote fortsatte altså og sagde:

"Hvad nu angår bestyrelsen af dit hus og din personlige adfærd, da er renlighed det første, jeg vil anbefale dig: beskær flittigt dine negle og lad dem ikke vokse lange, som mange gør, der som følge af deres mangel på dannelse har sat sig i hovedet, at lange negle forskønner hænderne, som om disse udvækster, disse vedhæng, som de ikke gider skære af, virkelig var negle,

skønt det snarere er kløer på en ådselfalk, der fanger firben: En dårlig vane, utrolig, væmmelig og svinsk.

Gå ikke rundt med løsthængende bælte og sjusket påklædt, for uordentlig klædedragt er tegnet på en slap ånd; hvis en sådan uorden og skødesløshed ikke falder ind under begrebet: listig forstillelse, hvilket det blev anset for hos Julius Cæsar.

Beregn nøje, hvor meget dit embede kan indbringe dig, og hvis det tillader dig at give dine tjenere liberi, så klæd hellere dine folk efter tarv og gavn end på iøjnefaldende og prunkende måde, og del klæderne imellem dit tjenerskab og de fattige. Jeg mener, hvis du kan klæde seks lakajer, så klæd kun tre, og desuden tre fattige; således vil du få tjenere både i himlen og på jorden. Men denne nye måde at uddele liberier på vil forfængelige pralhanse ganske vist altid savne forståelse af.

Du skal hverken spise hvidløg eller andre løg, for at folk ikke af lugten skal slutte sig til din lave byrd. Gå med langsomme skridt, tal roligt og værdigt, men ikke således, at det får udseende af, at du gerne hører dig selv tale, for al skabagtighed er forkastelig.

Spis kun lidt til middag og endnu mindre til aften, for hele legemets sundhed frembringes i mavens værksted.

Hold måde i drik, og tænk på, at den, som har nydt et overmål af vin, hverken kan bevare en hemmelighed eller holde sine løfter. Vogt dig for at tygge med begge kæber på én gang og eructere i andres nærværelse."

"Dette her med at eructere forstår jeg ikke," sagde Sancho.

"Eructere vil sige det samme som at ræbe, Sancho," sagde Don Quijote, "dette sidste ord er ganske vist meget betegnende, men et af de mest upassende ord i vort sprog. Derfor har folk,

der lægger vægt på en fin udtryksmåde, taget deres tilflugt til latin og siger eructere i stedet for ræbe og en eructation i stedet for et ræb. Og selv om også en og anden ikke skulle forstå disse udtryk, så har det ikke meget at sige; med tiden vil de nok blive gængse, indtil de med lethed forstås af enhver, og derved beriger man sproget, over hvilket almuen og den gængse talebrug ellers har hals- og håndsret."

"Sandelig, herre," sagde Sancho, "en af Deres formaninger og lærdomme, som jeg alvorligt skal bestræbe mig for at fastholde i hukommelsen, vil netop blive denne om ikke at ræbe, for det var jeg kommet stærkt i vane med."

"Eructere, ikke ræbe," indskød Don Quijote.

"Fra nu af skal jeg sige eructere," svarede Sancho, "jeg skal sandelig ikke glemme det."

"Endvidere, Sancho, bør du ikke blande sådan en mængde ordsprog i din tale, som du plejer at gøre. For ganske vist er ordsprog altid korte sentenser, men hos dig er de dog ofte så hårtrukne, at de snarere synes at være tåbeligheder end sentenser."

"Gud må vide, hvordan jeg skal bære mig ad med det," svarede Sancho, "for jeg kan flere ordsprog, end der kan stå i en tyk bog, og når jeg taler, får jeg så mange i munden på én gang, at de puffes og stødes for at komme ud sammen, men tungen støder blot dem ud, som først kommer på dens vej, selv om de slet ikke passer til sagen. Men fra nu af skal jeg nok gøre mig umage for kun at fremkomme med dem, der stemmer med mit embedes værdighed.

Når spisekammeret er spækket,
er bordet hurtigt dækket,

og den, der tager af, skal ikke blande kort, og den, der ringer med stormklokken, er ikke udsat for fare, og

> Giv det af hænde, behold det i hænde:
> dets brug kan kun ved forstand du kende.

"Det er rigtigt, Sancho," indskød Don Quijote, "saml du bare på ordsprog, læg dem i række, træk dem på en snor! Der er ingen, der nægter dig det: "Min moder skænder på mig, men jeg spiller hende på næsen." Nu sagde jeg lige til dig, at du skulle lade dine ordsprog fare, og på et øjeblik har du remset et helt litani op, der passer akkurat lige så godt til det, vi taler om, som en knyttet næve til et øje. Hør nu, Sancho, jeg siger jo ikke, at et ordsprog, der bliver anvendt på rette sted, lader ilde, men at sammenføje og ophobe ordsprog på kryds og tværs gør talen plat og kedsommelig.

Når du er til hest, så læn ikke legemet tilbage imod den bageste sadelbue, og hold ikke benene stift udstrakte og stikkende ud fra hestens bug; rid heller ikke så slattent og sjusket, at det ser ud, som om du sad på din Rucio, for den måde, hvorpå man sidder til hest, gør nogle til riddere, andre til rideknægte.

Hold måde med søvnen, for den, der ikke står op med solen, nyder ikke dagen. Og mærk dig, Sancho, at flid er lykkens fader, og dovenskab, dens fjende, har aldrig nogen sinde nået det mål, som ærlig vilje har sat sig.

Det sidste råd, jeg vil give dig, har ganske vist ikke noget med den ydre anstændighed at gøre, men du bør dog bevare det i erindringen, for jeg tror, at det ikke vil være dig mindre gavnligt end de, som jeg hidtil har givet dig. Og det lyder således: Du skal aldrig nogen sinde indlade dig på nogen trætte om

slægternes fortrin, i det mindste ikke således, at du sammenligner dem med hinanden, for af de to, du sammenligner med hinanden, må den ene nødvendigvis være den mest fornemme, og den, som du sætter tilbage, vil hade dig grundigt, medens den, som du giver fortrinnet, ingenlunde vil belønne dig for det.

Din klædedragt bør være pumphoser, en vid kjole og en endnu videre kappe, men frem for alt ingen korte bukser, for de passer hverken for riddere eller for statholdere.

Disse formaninger er, hvad der for øjeblikket vil falde mig ind, Sancho. Med tiden vil der vel melde sig andre, og jeg skal da alt efter omstændighederne meddele dig mine råd, efterhånden som du sørger for at underrette mig om dine forhold."

"Herre," svarede Sancho, "jeg indser meget vel, at alt, hvad Deres Velbyrdighed har sagt mig, er gode, fromme og nyttige råd, men hvordan kan de hjælpe mig, når jeg ikke husker det mindste af dem. Det kan jo være, at det om neglene, som jeg ikke bør lade vokse, og det om at gifte sig igen, når der byder sig en lejlighed, ikke vil glide mig af minde. Men alt det øvrige miskmask, alt det sammensurium og vedhængeri, kan jeg ikke huske mere, og jeg vil lige så lidt kunne huske det for fremtiden, som jeg mindes skyerne fra i fjor; derfor bliver det nødvendigt, at De giver mig dem skriftligt. Selv om jeg hverken kan læse eller skrive, vil jeg dog give dem til min skriftefader, for at han kan indprente mig dem og minde mig om dem, når det gøres nødigt."

"Gud forlade mig mine synder!" sagde Don Quijote, "hvor ilde skikker det sig ikke for en statholder hverken at kunne læse eller

skrive! For du må vide, Sancho, at når et menneske ikke kan læse eller er kejthåndet, så beviser det to ting: enten at hans forældre var for fattige og ringe, eller at han er så dum og efterladende, at han ikke har været i stand til at tilegne sig gode sæder og god undervisning. Det er en stor fejl hos dig, og jeg kunne derfor nok ønske, at du i det mindste lærte at prente dit navn."

"Mit navn kan jeg nok skrive under," svarede Sancho, "for da jeg var pedel ved broderskabet i min landsby, lærte jeg at male et par bogstaver af den slags, man bruger som mærker på vareballer, og folk sagde, at de skulle betyde mit navn. Desuden kan jeg jo stille mig an, som om jeg havde gigt i højre hånd, og lade en anden underskrive for mig; der er råd for alt, undtagen for døden. Når jeg først fører staven og kan befale, så gør jeg, hvad jeg vil, for resten, når man har fogden til fader … og når jeg først er statholder, hvilket dog er mere end at være foged, så lad dem bare komme, så skal de få at se! Eller lad dem se skævt til mig eller snakke ondt bag min ryg! Ih,

så drager de tykuldede frem,
men vender dygtigt klippede hjem.

Den, Gud har kær, ham kan hele verden mærke det på; og de riges dumme flovser bliver anset for Salomons visdom, og da jeg bliver rig, når jeg er statholder, og desuden agter at være rundhåndet, så vil ingen kunne finde fejl hos mig. Nej, bliv kun til honning, så spiser fluerne dig; du giver, efter hvad du har, sagde min bedstemoder altid, og

Hvo riddergods har og adeligt blod,
ham rejser en hævner sig aldrig imod!

"Gid du få en ufærd, Sancho," indskød her Don Quijote, "og gid tresindstyve tusinde djævle hente dig og dine ordsprog! Nu har du i en hel time hobet det ene oven på det andet, og for hvert af dem hælder du en slurk torturvand i mig. Du kan være forvisset om, at de ordsprog en skønne dag vil bringe dig i galgen. For deres skyld vil dine undersåtter berøve dig dit statholderskab, eller landsbyerne vil rotte sig sammen imod dig. Sig mig dog, hvor du får dem fra, dit uvidende menneske, eller hvorledes du får dem anbragt, din dumrian! Jeg sveder og anstrenger mig som en skansegraver, blot jeg skal finde ét frem og få det ordentligt anbragt."

"Herregud, kære herre og husbond," svarede Sancho, "så tager Deres Velbyrdighed sig da også de små ting meget nær! Hvorfor Djævelen bliver De fortrydelig over, at jeg benytter, hvad der er mit eget? Jeg har jo intet andet eje; hele mit liggendefæ består kun i ordsprog og atter ordsprog. Og netop nu spiller der mig hele fire på tungen, der passer så fint til lejligheden, som pærer i en frugtkurv, men jeg kommer ikke frem med dem, for den, der kan tie på rette sted, er en stor helgen (spansk: *Sancho*)."

"Da er du ikke den Sancho," sagde Don Quijote, "for du kan aldrig tie til rette tid; snakke derimod, det kan du, og altid på urette tid. Men alligevel gad jeg nok vide, hvad det er for fire ordsprog, der løber dig om i hovedet og skal passe så godt til lejligheden. For jeg for min part kan pine min hjerne så meget, jeg vil, uden at der derfor falder mig noget passende ordsprog ind."

"Kan der mon," sagde Sancho, "findes nogle, der er bedre end:

Pas på din tommel, at ej det hænder,
du stikker den ind mellem øjentænder;

eller: Til et "Pak dig bort af mit hus!" og "Hvad har du at gøre hos min kone?" kan man ikke svare noget, eller "hvad enten krukken støder mod stenen eller stenen mod krukken, så må krukken betale gildet?"

De passer alle sammen på et hår. Ingen skal give sig i kast med statholderen eller overhovedet med nogen, der har at byde over ham, for han vil blot få skade for hjemgæld, ganske som den, der stikker fingeren ind mellem de to øjentænder bagest i munden, og selv om de ikke sidder bagest, så gør det ingen forskel, såfremt det blot er øjentænder. Og når statholderen siger noget, så lader det sig ikke gøre at svare igen, lige så lidt, som man kan svare på: "Pak dig bort fra mit hus!" og "Hvad har du at gøre hos min kone?" og hvad det med stenen mod krukken vil sige, det kan selv en blind se. Derfor er det også ganske nødvendigt, at den, der ser skæven i andres øjne, ser bjælken i sit eget, for at man ikke skal sige om ham, at død kælling blev såre ræd, da hun så en halshugget. Og Deres Velbyrdighed ved jo også nok, at tossen er kyndigere i sit eget hus, end et klogt hoved er det i andres."

"Således forholder det sig nu ikke, Sancho," sagde Don Quijote, "for tossen er lige så ukyndig i sit eget hus som i et fremmed, fordi der på tåbelighedens grundvold ikke kan rejses nogen fornuftig bygning. Men nu vil vi lade det hvile, Sancho. Hvis du bliver en dårlig statholder, så er skylden din egen, men skammen falder på mig. Dog trøster jeg mig med, at jeg har gjort min skyldighed ved at give dig så pålidelige og fornuftige formaninger, som jeg vel kunne, og derved har jeg opfyldt min

pligt og mine løfter. Gud være i øvrigt med dig, Sancho, og styre dig under din styrelse! Og mig befri han for min angst for, at du skal vende op og ned på hele din ø – et resultat, som jeg kunne have forhindret, hvis jeg havde åbenbaret hertugen, hvad du er for et menneske, og fortalt ham, at hele din tykke vom og hele din dværgagtige person ikke var andet end en sækfuld ordsprog og ondskabsfuldhed."

"Herre," svarede Sancho, "hvis Deres Velbyrdighed mener, at jeg ikke duer til dette statholderskab, vil jeg på stedet give slip på det. For langt hellere må det gå med kroppen, som det kan, end at blot så meget som en neglekant af sjælen skulle tage skade, og som Sancho slet og ret kan jeg lige så godt leve af brød og løg som af agerhøns og kapuner, når jeg er statholder; så meget mere som alle mennesker er hinandens lige, når de sover, både store og små, fattige og rige. Og når Deres Velbyrdighed vil tænke Dem lidt om, vil De indse, at det ene og alene er Dem, der har bibragt mig de statholdernykker; for jeg forstår mig ikke en døjt på, hvordan man skal være statholder over øer. Og hvis De tror, Fanden vil hente mig, fordi jeg bliver statholder, så vil jeg hellere komme i Paradis som Sancho (helgen) end i Helvede som statholder."

"Ved Gud, Sancho," sagde Don Quijote, "alene på grund af de sidste ord, du sagde, holder jeg på, at du fortjener at blive statholder over tusinde øer. Hjertet er godt hos dig, og uden det er al visdom ikke en bønne værd; bed Gud om bistand, og bestræb dig for ikke at vige fra dine oprindelige forsætter; jeg mener, at din vilje og attrå altid skal være henvendt på at øve ret og skel i alle dine foretagender, for Himlen hjælper altid den

gode vilje. Men lad os nu gå ind til middagsmåltidet; jeg frygter, at deres højheder allerede venter på os."

44

Hvorledes Sancho Panza blev sendt til sit statholderskab, og om de sælsomme eventyr, der mødte Don Quijote i slottet.

Efter at Don Quijote havde rejst sig fra bordet, nedskrev han endnu samme eftermiddag de formaninger, han havde givet Sancho, og overrakte ham dem, for at han kunne få nogen til at læse dem for sig, men næppe havde han givet ham dem, førend Sancho tabte dem, og de kom hertugen i hænde; denne læste dem, hertuginden ligeledes, og begge faldt på ny i forundring over Don Quijotes galskab og forstand. De fortsatte derfor med deres lystige puds og sendte endnu samme aften Sancho med et talrigt følge til det sted, som for ham skulle være en ø. Nu hændte det sig, at den, der skulle våge over, hvad Sancho foretog sig, en af hertugens hushovmestre, var en overmåde forstandig og morsom mand – for uden forstand kan man ikke være morsom – den samme, der med så meget lune havde spillet grevinde Trifaldi, som allerede meddelt. I kraft af hans begavelse og de anvisninger, hans herskab havde givet ham angående, hvorledes han skulle opføre sig overfor Sancho, lykkedes det ham at gennemføre sit forehavende på den ypperligste måde.

Her må jeg nu sige, at så snart Sancho fik øje på denne hushovmester, mente han straks at se Trifaldis ansigt. Han vendte sig til sin herre og sagde til ham:

"Herre, enten skal Fanden tage mig her på stedet, så sandt jeg er et skikkeligt og rettroende menneske, eller Deres

Velbyrdighed må tilstå mig, at den af hertugens hushovmestre, som står der henne, har det selvsamme ansigt som Dolorida."

Don Quijote betragtede meget nøje hushovmesteren og sagde derpå til Sancho:

"Der er ingen grund til, at Fanden skal tage dig, hverken som et skikkeligt eller et rettroende menneske (skønt jeg ganske vist ikke ved, hvad du mener med det). Doloridas ansigt er det selv samme som hushovmesterens, men det betyder dog ikke, at hushovmesteren er den samme som Dolorida, for var han det, så ville der ligge en alt for stor modsigelse deri. Og nu er det ikke tid at anstille en grundig undersøgelse af disse forhold, for det ville lede os ind i en forvirret labyrint. Tro mig, min ven, jeg trænger til indstændigt at bede Gud om at befri os begge for disse slemme heksemestre og fæle troldmænd."

"Det er sandelig ikke min spøg, herre," sagde Sancho, "men da jeg før hørte ham tale, var det ganske, som om Trifaldis stemme lød for mine øren. Godt, jeg vil tie nu, men jeg vil ikke undlade at passe godt på for muligvis at opdage et eller andet kendetegn, der kan bestyrke min mistanke eller ganske slå den ned."

"Ja, gør det, Sancho," sagde Don Quijote, "og lad mig så få efterretning om alt, hvad du opdager angående denne sag, såvel som om alt, hvad der møder dig under dit statholderskab."

Endelig drog Sancho bort ledsaget af et stort følge og klædt som en højtstående dommer; over denne dragt havde han en vid kappe af lysebrunt, vatret kamelot og på hovedet en hue af samme stof; han red på et mulæsel, med korte stigremme, og bagefter førtes på hertugens befaling hans Rucio, smykket med æselridetøj og pynt, alt sammen af silke og skinnende blankt.

Fra tid til anden drejede Sancho hovedet om efter sit æsel, så på det og red i dets selskab så fornøjet afsted, at han ikke ville have byttet med den romerske kejser. Da han tog afsked med hertugen og hertuginden, kyssede han deres hænder og bad sin herre om hans velsignelse. Denne gav ham den med tårer, og Sancho modtog den med hulken.

Lad nu, elskværdige læser, den brave Sancho drage afsted med fred og i Guds navn, og forbered dig på de to skæpper latter, som efterretningen om, hvorledes han røgtede sit embede, sikkert vil fremkalde hos dig. Men hør imidlertid med eftertanke, hvad der skete hans herre samme nat, og hvis du ikke bryder ud i høj latter over det, så vil du i det mindste fortrække munden til en abes spotske smil, for Don Quijotes oplevelser må enten hilses med forundring eller med stærk latter.

Det fortælles altså, at Sancho næppe var rejst, førend Don Quijote følte sig ensom, og hvis det havde været ham muligt at få hans udnævnelse tilbagekaldt og at fratage ham statholderskabet igen, ville han sikkert have gjort det. Hertuginden bemærkede hans tungsindighed og spurgte ham, hvorfor han var så bedrøvet. Hvis det var på grund af Sanchos fraværelse, så fandtes der i hendes hus våbendragere, hovmesterinder og terner, som ville tjene ham ganske efter ønske.

"Jeg nægter ikke, Deres Nåde," sagde Don Quijote, "at jeg føler mig smerteligt berørt ved Sanchos fravær, men dette er dog ikke den fornemste årsag til, at jeg ser nedslået ud, og af alle de mange tilbud, Deres Excellence gør mig, kan jeg kun udvælge og modtage en eneste ting, nemlig det venlige sindelag, hvoraf

de fremgår, og for øvrigt beder jeg indtrængende Deres Excellence om, at De vil tilstå og tillade mig at være ene i mit gemak og betjene mig selv."

"Det går sandelig ikke an, hr. Don Quijote," svarede hertuginden, "fire af mine frøkener, alle så skønne som blomster, skal opvarte Dem."

"For mig," sagde Don Quijote, "ville de ikke være som blomster, men som torne, der stak mig i sjælen. Hverken de eller nogen, der ligner dem, skal komme ind i mit værelse, så lidt som de vil kunne flyve derind. Ifald Deres Højhed vil blive ved at vise mig Deres gunst, skønt jeg ikke fortjener den, må De tillade, at kun jeg selv får at gøre med mig selv og betjener mig selv inden for mit værelses dør, for at jeg kan drage en mur imellem mit begær og min tugtighed, og fra denne vane vil jeg ikke vige for den højsindede godheds skyld, som Deres Højhed ønsker at vise mig. Kort sagt, jeg vil hellere sove i klæderne end tillade, at nogen afører mig dem."

"Alt nok, alt nok, hr. Don Quijote," svarede hertuginden, "nu lover jeg for min part Dem at befale, at der ikke en gang må komme en flue, endsige en frøken, ind i Deres gemak. Jeg er ikke en kvinde, der vil være skyld i, at hr. Don Quijotes tugtighed lider det mindste skår. For det forekommer mig næsten, at ærbarheden er den mest fremragende af hans mange dyder. Deres Velbyrdighed kan, ganske som De har for sædvane, klæde Dem af og på fuldkommen ene, hvorledes og hvordan De selv vil; der skal ikke indfinde sig nogen, der hindrer Dem i det, og i Deres værelse vil De finde de kar, som den nødvendigvis må betjene sig af, der sover for lukkede døre, at ingen naturlig trang skal tvinge Dem til at åbne dem. Gid den

ophøjede Dulcinea af Toboso må leve i tusinde århundreder og hendes navn brede sig over hele jordens kreds, eftersom hun var værdig til at elskes af en så tapper og blufærdig ridder! Og gid Himlen i sin nåde må indgyde Sancho Panza, vor statholders hjerte en stærk attrå efter så hurtigt som muligt at tilendebringe sin piskning, for at verden endelig på ny kan komme til at nyde så højbåren en dames dejlighed!"

Don Quijote svarede hertil:

"Deres Højhed har talt som den værdige herskerinde De er, for en ædel kvinde kan ikke tage nogen uædel i sin mund. Dulcinea vil blive lykkeligere og mere berømt i verden ved at være blevet berømmet af Deres Højhed, end ved alle de lovprisninger, som veltalenhedens største mestre havde kunnet tildele hende."

"Godt, hr. Don Quijote," sagde hertuginden, "nu er det nok på den tid, da vi skal spise til aften; hertugen venter vist allerede på os. Kom derfor, Deres Velbyrdighed. Og så snart aftensmåltidet er forbi, vil vi lade Dem gå til ro, for den rejse, De i går foretog til Candaya, var ikke så kort, at De jo må føle en vis mødighed."

"Jeg føler ikke nogen sådan, frue," svarede Don Quijote, "for jeg tør frit gøre Deres Excellence min ed på, at jeg aldrig har besteget et så roligt dyr med så let en gang som Clavileño, og jeg ved ikke, hvad der kan have bevæget Malambruno til at give afkald på så hurtig og magelig en hest og uden videre brænde den op."

"Jeg bilder mig ind," sagde hertuginden, "at samvittighedsnag over alt det onde, han havde gjort imod Trifaldi, hendes medsøstre og mange andre, og over de

misgerninger, han må have forøvet som heksemester og troldmand, har fået ham til at skille sig af med alle redskaber for sine hidtidige vaner, og som et af de betydeligste af disse har han da opbrændt Clavileño, fordi denne, såsom den strejfede om fra land til land, var i stand til at sætte ham i den største uro; ved dens glødende aske og hin indskrifts sejrstegn vil den store Don Quijote af Manchas heltemod leve for alle tider."

På ny udtalte Don Quijote sin tak overfor hertuginden, og da aftensmåltidet var til ende, trak han sig ganske alene tilbage til sit kammer uden at ville tage nogen med til sin opvartning; så højligt frygtede han for, at denne eller hin lejlighed måske kunne lokke eller nøde ham til at give afkald på den trofaste ærbarhed, han skyldte sin herskerinde Dulcinea, og det så meget mere som Amadís af Galliens fortræffelighed, denne de vandrende ridderes spejl og krone, altid stod levende for hans bevidsthed. Han lukkede døren i lås efter sig, klædte sig af ved skinnet af to vokslys, og da han var i færd med at skille sig ved sin fodbeklædning – o hvilket vanheld for en sådan personlighed! – hørtes der en lyd, ikke noget suk, der steg fra hans indre, ej heller noget, der kunne gøre hans renlighed og fine tænkemåde mistænkelig, men en raslen af næsten to dusin masker, der brast på hans ene strømpe, så at den blev til et vinduesgitter. Det gjorde den gode herre overmåde bedrøvet, og han ville gerne have givet et halvt lod sølv for at have et kvint grøn silke der på stedet – jeg siger *grøn* silke, for strømperne var grønne.

Her har Benengeli udråbt og skrevet: O armod, armod! Jeg ved ikke, af hvilken grund den store digter fra Córdoba (Juan de

Mena) har kaldt dig en hellig, men ikke med taknemmelighed modtaget gave fra Himlen. Skønt jeg er maurer, har jeg dog ved omgang med de kristne lært, at hellighed består i kærlighed, ydmyghed, tro, lydighed og armod. Men alligevel siger jeg, at *den* i høj grad må nyde Himlens nåde, som er tilfreds med at leve i armod, om det da ikke er armod af den art, som en af deres største helgener (Paulus) siger om: Gør brug af alle ting, som om I ikke havde brug for dem, og som kaldes åndelig armod. Men du anden armod (for det er dig, jeg taler om), hvorfor vil du hellere give dig af med herremænd og ædelbårne end med andre folk? Hvorfor tvinger du dem til at stryge hullerne i deres sko over med sort og i deres frakker have knapper, som dels er af silke, dels af hestehår og dels af glas? Hvorfor skal deres halskraver for størstedelen ligge fladt ned med uordentlige folder efter vasken og ikke stå frit ud som stivede pibekraver, hvis dybe folder er blevet rundede med pibejernet? (Hvoraf man kan se, at brugen af stivelse og kraver med runde piber går langt tilbage). Derpå fortsætter han på følgende måde: O jammer, at en mand af god byrd, der giver sin ære en skefuld medicin, skal spise et elendigt måltid for lukkede døre og gøre den tandstikker, som han tager med ud på gaden, til hykler, uden at have spist noget, der nøder ham til at stange tænder! Og elendig er den, siger jeg, der besidder en ængstelig æresfølelse og stadig mener, at man på en mils afstand kan se lapperne på hans sko, de fedtede pletter på hans hat, de luvslidte steder på hans kappe og sulten i hans mave.

Alt dette rørte sig pány i Don Quijotes sjæl, da hans masker sprang, men han trøstede sig dog, da han så, at Sancho havde efterladt ham et par rejsestøvler, og dem satte han sig for at

trække på næste dag. Endelig lagde han sig til sengs, tankefuld og bekymret, såvel fordi han måtte savne Sancho, som over sine strømpers ubodelige vanheld; han ville gerne have taget maskerne op igen, selv om det havde været med silke af en anden farve, hvilket dog er et af de største tegn på elendighed, som en herremand i løbet af langvarig nødtørftighed kan give. Han slukkede lysene. Det var varmt, og han kunne ikke sove. Han sprang derfor ud af sengen og åbnede et gittervindue på klem, som vendte ud til en såre dejlig have. Da han åbnede det, fornemmede og hørte han, at der var folk, der bevægede sig i haven og talte med hinanden. Han lyttede opmærksomt. Stemmerne nedefra blev højere, så at han kunne høre følgende ord:

"O, Emerencia, plag mig ikke mere om at synge. Du ved jo, at fra det øjeblik, da denne fremmede satte sin fod her i slottet, og mine øjne fik ham at se, kan jeg ikke mere synge, men kun græde. Du ved også, at vor frue, hertuginden, snarere sover let end tungt, og at jeg ikke for alt i verden ville have, at hun skulle finde os her. Og sæt også, at hun nu sov fast og ikke vågnede, så ville min sang dog være forgæves, eftersom han jo sover og ikke vågner for at høre på mig, denne min Æneas, der er kommet til mit rige for at forhåne og forlade mig."

"Frygt ikke for det, veninde Altisidora," lød svaret, "uden tvivl sover hertuginden og alle andre her i huset nu ganske trygt, med undtagelse af dit hjertes behersker og opvækker. For jeg har just lagt mærke til, at han har åbnet gittervinduet i sit værelse, altså må han sikkert være vågen. Syng derfor, mit vansmægtende barn, med sagte og søde toner til din harpes

klange, og skulle hertuginden høre os, så kan heden i denne nat tjene os til undskyldning."

"Det er ikke det, der gør mig betænkelig, kære Emerencia," svarede Altisidora, "men jeg vil ikke gerne have, at min sang skal forråde mit hjerte, og at jeg af dem, der ikke kender Amors forfærdelige magt, skal regnes for en lysten og letfærdig ungmø. Men ske, hvad der vil, det er bedre, at blusel farver kinden, end at hjertet skal være såret."

Hermed begyndte hun at spille på sin harpe med de sødeste toner. Da Don Quijote hørte det, blev han ude af sig selv af forbavselse, for i samme øjeblik mindedes han de talløse eventyr af denne art med vinduer, gitre og haver, serenader, elskovsklager og dårskaber, som han havde læst om i sine tåbelige ridderbøger. Han bildte sig straks ind, at en af hertugindens frøkener var forelsket i ham, og at hendes tugtighed tvang hende til at skjule sin attrå. Han frygtede for, at hun skulle besejre ham, og fattede det faste forsæt ikke at lade sig overvinde. Han anbefalede sig af ganske sind og hjerte til sin herskerinde Dulcinea af Toboso og besluttede at høre på musikken, for at de skulle mærke, at han var til stede, tvang han sig til at nyse, hvorover de unge piger blev meget glade, da de ikke havde noget højere ønske, end at Don Quijote skulle lytte til dem. Efter at hun nu havde prøvet og stemt harpen, gav Altisidora sig til at synge følgende romance:

Du, som ganske ubekymret
i din seng på finest lagen
hist med strakte ben nu sover
natten lang til op på dagen,

signet er du, ridder, kækkest
af den flok, La Mancha bragte
verden, og langt mer end Yemens
guld dit ædle mod vi agte.

Hør en mø af fornem slægt, hvem
skæbnen blidt ej har behandlet,
tændt i brand ved dine tvende
soles lys er hun forvandlet.

Kun mod ridderdyst du higer,
gav dog hjertesår den svage:
selv din helsebod vil hånlig
du fra den, du såred, tage.

Sig mig, tapre unge kæmpe,
hvem Gud fri af al hans plage,
fødtes du i Libyen, eller
hist, hvor Jacas bjerge rage?

Sig, gav slanger dig mon die?
Sig mig, havde du til amme
skovens gys og ødets rædsel
højt på fjeldets golde kamme?

Dulcinea kan sig rose,
– tyk og rund om kind hun pranged –
når en tigers, dette
vilddyrs hjerte ind hun fanged.

Derfor hendes pris vil tone
fra Jarama til Henares,
fra Pisuerga til Arlanza,
fra Tajo til Manzanares.

Ak, med hende gad jeg bytte,
vamsen, smykt med mangt et spange,
gav jeg glad i mageskifte:
Den med frynser gyldne, lange.

Hvem der lå i dine arme,
eller – elkste plads! – sig satte
ved din seng, at klø dit hoved,
skurv af håret dig at kratte!

Store ønsker har jeg stakkel;
helt uværdig vil jeg tabe
håbet om din nåde, hvis jeg
dine fødder blot må skrabe.

Å, nathuer, sokker, gjorte
fin af bast du fik som gaver,
strømper, benklæder af damask,
skønne nederlandske kraver!

Perler, tykke som galæbler,
ville du af mig modtage.
De, der kaldes solitærer,
da til dem ej findes mage.

Se ej på mig fra Tarpeja,
for i glød jeg synker sammen.
Verdens Nero fra La Mancha,
pust ej endnu mer til flammen!

Jeg, et barn, en glut, er end ej
femten fyldt, må jeg forklare;
fjorten kun og tre uger,
ved min sjæl, som Gud bevare!

Jeg er ikke halt og krumpen,
rank og dejlig frem for alle,
og mit hår er liljestængler,
helt til gulvet ned de falde.

Himlen værdig er min skønhed,
skønt min næse ud sig flader.
Mundens ørnenæb dog skjuler
af topaser tvende rader.

Fuld af vellyd er min stemme,
som du høre kan af sangen,
under middelhøjde er jeg,
væksten fin, storagtig gangen.

Al min yndighed som bytte
for dit koggers pile falder.
Husk mit navn: Altisidora,
terne her i disse haller.

Her endte den elskovssyge Altisidoras sang, og den ombejlede Don Quijotes græmmelse begyndte; med et dybt suk sagde han til sig selv:

"Hvilken ulyksalig vandrende ridder må jeg dog være, siden ingen frøken kan kaste sine øjne på mig uden straks at blive forelsket i mig! Hvor forladt af lykken må ikke den uforlignelige Dulcinea af Toboso være, siden man ikke vil lade hende være alene om at nyde min mageløse troskab! Hvad vil I mig, I dronninger? Hvorfor forfølger I hende, o kejserinder? Hvorfor vil I ængste hende, I fjorten og femten års ungmøer? Lad, o lad dog den arme triumfere, glæde sig og være stolt over den lod, som Amor har villet tildele hende ved at underlægge hende mit hjerte og skænke hende min sjæl. Betænk, du forelskede skare, at jeg kun for Dulcinea er af smørdej og marcipan, men for alle andre af flintesten. For hende er jeg honning og for eder malurt; for mig er Dulcinea alene smuk, forstandig, tugtig, ædelbåren, og alle de andre hæslige, dumme, letfærdige og af lav byrd. For at jeg skal tilhøre hende og ingen anden, har naturen slynget mig til verden, hvad enten Altisidora nu græder eller synger, eller den frue fortvivler, for hvis skyld jeg blev gennempryglet i den forheksede mohrs slot. Man kan koge mig eller stege mig, jeg forbliver dog at være Dulcineas, altid ren, adelig og ærbar trods alle trolddomskræfter på jorden."

Hermed slog han vinduet i og lagde sig til sengs, så fortrædelig og bekymret, som om der var hændt ham en stor ulykke. Og der vil vi nu lade ham ligge, for den store Sancho Panza kalder allerede på os, for at vi kan være vidner til, hvorledes han tiltræder sin berømmelige regering.

45

Hvorledes den store Sancho Panza tog sin ø i besiddelse, og på hvilken måde han begyndte at udøve sit statholderembede.

O, du bestandige beskuer af antipoderne, verdens fakkel, himlens øje! Du elskelige, som bevæger kølekarrene frem og tilbage! Du, som her kaldes thymbræer og der Phoibos, på ét sted æres som bueskytte, på et andet som læge! Du poesiens fader og opfinder af musikken, du, som altid går op, og selv om det ser anderledes ud, dog aldrig går ned! Dig anråber jeg, o sol, ved hvis bistand mennesket avler menneske, dig bønfalder jeg om at stå mig bi og oplyse min ånds mørke, for at jeg punkt for punkt kan foredrage beretningen om den store Sancho Panzas statholderskab. For uden dig føler jeg mig svag, mat og af uklar forstand.

Jeg siger da, at Sancho med hele sit følge kom til et sted, der vel havde omtrent tusinde indbyggere, en af de anseligste byer i hertugens stater. Man gav ham at forstå, at dette var øen Barataria, enten fordi stedet virkelig hed Barataria, eller fordi han havde fået statholderskabet for så godt køb; det hedder nemlig i provinsens sprog *barato*. Da man nåede til byens porte (for den var omgivet af mure), kom byrådet ham i møde; klokkerne ringede, alle indbyggerne hilste ham med jubel og glædesråb og førte ham med stor pragt hen til byens største kirke for at takke Gud, og straks efter overleverede man ham med latterlige ceremonier stadens nøgler og udråbte ham til

stedseværende statholder over øen Barataria. Den nye statholders dragt, skæg og lille tykke skikkelse hensatte alle, der ikke vidste, hvorledes sagen hang sammen, i stor forundring, ja, endog alle dem, der vidste det, og de var ikke ganske få. Derpå førte man ham fra kirken til domhuset og anbragte ham på dommersædet, hvorefter hertugens hushovmester sagde til ham:

"Det er en gammel skik her på øen, hr. statholder, at den, som tager denne berømmelige ø i besiddelse, skal besvare et spørgsmål, som stilles ham, og som må være nogenlunde indviklet og vanskeligt. Ved besvarelsen af dette sætter byen den nye statholder på prøve og erfarer, hvorvidt den skal være glad eller bedrøvet over hans komme."

Medens hushovmesteren sagde dette, betragtede Sancho en hel del store bogstaver, der stod skrevet på væggen lige overfor hans stol, og da han ikke kunne læse, spurgte han, hvad de malerier på væggen derhenne skulle betyde. Man svarede ham:

"Herre, der står den dag opskrevet og optegnet, på hvilken dag Deres Nåde tog denne ø i besiddelse, og indskriften siger: I dag, den og den dato og den måned af det og det år, har hr. Don Sancho Panza taget denne ø i besiddelse, og gid han må nyde den i mange år."

"Og hvem er det, man kalder Don Sancho Panza?" spurgte Sancho.

"Deres Nåde," svarede hushovmesteren, "denne ø er aldrig blevet betrådt af nogen anden Panza end han, der nu sidder på denne stol."

"Så vil jeg lade Dem vide, min ven," sagde Sancho, "at jeg ikke fører noget Don, og at der aldrig nogensinde har været noget

Don i min familie. Jeg hedder slet og ret Sancho Panza, og min fader hed Sancho og min bedstefader hed Sancho, og alle sammen var de Panza'er uden nogen som helst tilføjelse af don'er eller doña'er, og jeg kan tænke mig, at der på denne ø må være flere don'er end kiselsten. Men lad det nu være nok, Gud forstår mig. Og hvis jeg blot beholder dette statholderskab i fire dage, så kan det hænde, jeg udrydder disse don'er, som på grund af deres mængde må være lige så ubehagelige som en sværm stikfluer. Men kom nu kun frem med Deres spørgsmål, hr. hushovmester. Jeg skal besvare det så godt, jeg på nogen måde kan, hvad enten nu byen bliver bedrøvet over det eller ej."

I samme øjeblik trådte to mænd ind i retssalen, den ene klædt som bonde, den anden som skrædder – han havde nemlig en stor saks i hånden – og skrædderen sagde:

"Hr. statholder, jeg og denne bondemand møder for Deres Nådes åsyn, fordi denne gode mand i går kom ind i min bod, – jeg er nemlig med det ærede selskabs gunstige tilladelse gudskelov en udlært skrædder, der har bestået sin svendeprøve, – og gav mig et stykke klæde i hånden og spurgte: Herre, er her tøj nok til, at De kan lave mig en hue af det? Jeg tog et skøn over, hvor meget tøj der var, og svarede ja. Han må vel have ment det samme, jeg mener (og min mening var ganske rigtig), at jeg sikkert ville stjæle et stykke af klædet, og det af ingen anden årsag end sit eget slemme sindelag og det dårlige ry, skrædderne har på sig, og derfor svarede han, at jeg alligevel skulle se efter, om der ikke var nok til to huer. Jeg gættede hans tanker og svarede jo. Men han, der stadigvæk lod sig forlede af sin fordømte mistanke, blev ved med at forøge huernes antal, og jeg med at føje det ene ja til det andet, indtil vi kom helt op

på fem huer. Nu for lidt siden var han henne at hente dem; jeg gav ham dem, og nu vil han ikke betale mig min arbejdsløn, men forlanger tværtimod, at jeg skal betale ham for hans klæde eller levere ham det tilbage."

"Forholder det sig således, min ven?" spurgte Sancho.

"Ja, herre," svarede manden, "men vil Deres Nåde ikke behage at lade ham fremvise de fem huer, han har lavet til mig."

"Hjertens gerne," svarede skrædderen, trak hånden frem af kappen, fremviste de fem huer, der sad på spidserne af hans fem fingre, og sagde:

"Her er de fem huer, som denne gode mand har forlangt af mig. Og ved Gud og min samvittighed, der er ikke blevet en stump tilbage af tøjet, og jeg er villig til at lade mit arbejde besigtige af lavets edsvorne."

Alle de tilstedeværende brast i latter over de mange huer og denne ganske nye slags proces. Sancho grundede lidt over sagen og sagde derpå:

"Det forekommer mig ikke, at der i denne proces trænges til lang overvejelse, men at der straks kan fældes dom efter redeligt skøn, og altså kender jeg for ret, at skrædderen skal have tabt sin arbejdsløn og bonden sit klæde, og huerne skal afgives til straffefangerne i fængslet. Dermed er den ting afgjort."

Hvis den dom, han siden fældede angående kvægejerens pung, vakte tilhørernes beundring, så fik denne dem til at le. Men statholderens vilje blev fuldbyrdet.

Derpå fremstillede to gamle mænd sig for ham. Den ene af dem gik ved en rørstok, og den af dem, der ingen stok havde, sagde:

"Herre, for mange dage siden har jeg, for at være denne gode mand til villighed og gøre en god gerning, lånt ham ti dukater i guld på den betingelse, at han skulle give mig dem tilbage, så snart jeg krævede ham for dem. Nu er der gået mange dage, uden at jeg har krævet ham, fordi jeg ikke, når han skulle give dem tilbage, ville sætte ham i endnu større forlegenhed end den, han befandt sig i, da jeg lånte ham dem. Men da det forekom mig, at han slet ikke tænkte på at betale mig, har jeg først én gang og derpå mange gange krævet ham for dem, og ikke alene har han ikke betalt mig dem, men han nægter endog, at jeg nogensinde har lånt ham de ti dukater, og siger, at hvis jeg har lånt ham dem, så har han allerede givet mig dem tilbage. Da jeg nu ingen vidner har på udlånet og heller ingen på betalingen, eftersom han ikke har betalt mig, så ville jeg bede Deres Nåde om at tage ham i ed, og ifald han da sværger på, at han har betalt mig, så vil jeg eftergive ham dem både her og for Guds åsyn."

"Hvad svarer I til det, min gode gamle med stokken?" sagde Sancho.

Derpå tog den gamle ordet og sagde:

"Jeg tilstår, herre, at han har lånt mig pengene. Men hvis Deres Nåde vil sænke dommerstaven, så skal jeg, siden han vil nøjes med min ed, straks sværge på, at jeg virkelig har givet ham dem tilbage og betalt ham."

Statholderen sænkede sin dommerstav, og den gamle med stokken rakte denne til den anden, som om den var ham i vejen, når han skulle aflægge eden. Derpå lagde han straks hånden på dommerstavens kors og erklærede, at det var sandt, at han havde lånt de ti gulddukater, men at han med egen hånd havde

givet den anden dem tilbage i hans hånd, og at dette måtte være gået den anden af minde, siden han af og til på ny krævede at få dem tilbage. Da den store statholder hørte dette, spurgte han kreditoren, hvad han havde at svare til sin modstanders påstand. Han erklærede, at hans skyldner sikkert havde talt sandhed, da han anså ham for en brav mand og en god kristen. Han måtte vel altså have glemt, hvorledes og hvornår pengene var blevet ham tilbagebetalt, og for fremtiden ville han aldrig kræve ham mere. Derpå tog skyldneren sin stok igen, bukkede og forlod retssalen. Da Sancho så dette og bemærkede, hvorledes den anklagede uden videre gik sin vej, medens anklageren stod så rolig og tålmodig, sænkede han hagen ned mod brystet, lagde højre hånds pegefinger på næsen imellem øjenbrynene, sad således i nogle øjeblikke, som om han grundede, løftede derpå hovedet og befalede, at man skulle hente den gamle med stokken tilbage, såfremt han allerede var borte. Han blev bragt ind, og så snart Sancho så ham, sagde han:

"Giv mig eders stok, gode ven, jeg skal bruge den."

"Gerne," svarede den gamle, "her er den, herre."

Og han gav ham stokken. Sancho tog stokken, gav den til den anden gamle og sagde til ham:

"Gå nu med Gud, nu har I fået eders betaling."

"Jeg, herre?" svarede den gamle, "er dette rør da ti gulddukater værd?"

"Ja vist," sagde statholderen, "eller også er jeg det største dummerhoved i verden. Nu skal det vise sig, om jeg ikke har forstand nok til at regere et helt kongerige."

Og derpå befalede han straks, at man skulle brække stokken over og spalte den i alles påsyn. Det blev gjort, og i det hule rum inden i stokken fandt man ti gulddukater. Dette satte alle tilskuerne i forundring og henrykkelse, og de anså deres statholder for en ny Salomon. Man spurgte ham, hvoraf han havde sluttet sig til, at de ti gulddaler lå inde i stokken, og han svarede, at da han havde set den gamle, der skulle aflægge eden, række stokken til sin modstander, dernæst sværge på, at han virkelig havde givet ham pengene i hånden, og efter at have svoret kræve stokken tilbage, var det faldet ham ind, at betalingen måtte findes i stokken. Deraf kunne man se, at de, som regerede, ofte, selv om de var tosser, i deres domme blev vejledt af Gud selv. Desuden havde han hørt præsten i sin landsby fortælle om et ganske lignende tilfælde, og han besad en så god hukommelse, at når han ikke netop glemte alt det, han gerne ville huske, var der ikke så god en hukommelse at opdrive på hele øen. Kort sagt, de to gamle mænd gik deres vej, den ene beskæmmet og den anden betalt. De tilstedeværende stod stadig slået af forbavselse, og skriveren, som skulle optegne Sanchos ord, gerninger og hele opførsel, kunne ikke blive enig med sig selv om, hvorvidt han skulle henregne ham til de dumme eller de kloge hoveder. Næppe var denne retssag til ende, før der ind i salen kom en kvinde, der slæbte en mand, klædt som rig kvægavler, med sig ved armen og skreg af fuld hals:

"Retfærdighed, hr. statholder, retfærdighed! Og finder jeg den ikke her på jorden, så vil jeg søge den i himlen. Hjertenskære hr. statholder, dette slemme menneske greb fat i mig midt ude på marken og betjente sig af min krop, som om

den var en skovisk, og, jeg ulyksalige! han har berøvet mig det, som jeg i over tredive år har vogtet og forsvaret imod hedninger og kristne, indfødte og udlændinge. Jeg har altid været hård som en korkeg og holdt mig ren og uberørt som en salamander i ilden eller som ulden mellem tornene, blot for at denne karl nu skal komme og befamle mig med sine nette hænder!"

"Det må først undersøges," sagde Sancho, "om den fyrs hænder er nette eller ej."

Hvorpå han vendte sig til bondekarlen og spurgte, hvad han havde at sige og svare til denne kvindes klage. Men denne svarede meget bestyrtet:

"Mine herrer, jeg er en ulykkelig svineavler, og i morges gik jeg ud af byen her, hvor jeg med respekt at sige havde solgt nogle svin, der næsten kostede mig mere i kvægtold og tvungne skatter, end jeg fik ind for dem. Jeg var på vej hjem til min landsby og traf undervejs denne gamle pebermø, og Fanden, som altid skal flå og fare i tingene og drive sit spil overalt, bragte os i pjalterne på hinanden. Jeg betalte hende ganske anstændigt, men hun var ikke tilfreds, greb fat i mig og slap mig ikke, førend hun havde slæbt mig for domstolen. Hun siger, at jeg har taget hende med vold. Men det er løgn, og jeg sværger, eller er villig til at sværge på det; det er hele sandheden, og der mangler ikke en tøddel."

Statholderen spurgte ham derpå, om han havde nogle sølvpenge hos sig; han svarede, at han havde hen imod tyve daler i en skindpung på sit bryst. Sancho befalede ham at tage pungen frem og give den, som den var, til anklagerinden. Han adlød skælvende; kvinden tog den, nejede mange gange for dem alle, bad Gud om langt liv og sundhed for statholderen, der

havde så megen omsorg for nødstedte og faderløse jomfruer, og forlod derpå salen; pungen holdt hun fast med begge hænder, men så dog først efter, om det nu også var sølvpenge, der var i den. Næppe var hun kommet udenfor døren, før Sancho sagde til kvægavleren, fra hvem tårerne allerede begyndte at dryppe, og hvis øjne og hjerte fulgte pungen:

"Nå, min gode ven, gå nu efter den kvinde og tag pungen fra hende, selv om hun stritter nok så meget imod, og når du har fået den, så kom her tilbage med hende."

Det blev hverken sagt til en tosse eller en døv, for han fo'r straks afsted som et lyn og udførte, hvad der var blevet ham befalet. Alle de tilstedeværende afventede spændt udfaldet af denne retstrætte, og kort efter kom manden tilbage med kvinden, begge klamrende sig endnu fastere og tættere til hinanden end første gang; hun havde løftet skørtet og holdt pungen fast mellem benene, medens manden af alle kræfter søgte at vriste den fra hende. Men det var ham fuldstændig umuligt, så godt forsvarede hun den. Med høj røst skreg hun:

"Retfærdighed for Gud og hele verden! Se en gang, hr. statholder, hvor lidt frygt og skam der er i den karl, at han midt i byen og midt på gaden tør overfalde mig for at få den pung tilbage, som Deres Nåde befalede ham at give mig."

"Har han da fået den?" spurgte statholderen.

"Hvad? Fået den?" svarede kvinden, "jeg ville før lade mit liv end slippe den pung! Ja vist, jeg skulle vel være sådan et godmodigt barn! Nej, så skal der ganske anderledes katte til at klore mig i ansigtet end sådan en jammerlig, beskidt karl! Hammer og tang, kølle og mejsel ville ikke være tilstrækkelige

til at rive den ud af mine kløer, ja, ikke en gang en løvepote; før måtte man rive sjælen ud af livet på mig!"

"Hun har ret," sagde manden, "jeg er overvundet; jeg har ikke kræfter nok og indrømmer, at mine er ikke store nok til at fratage hende pungen."

Og dermed slap han hende. Statholderen sagde nu til kvinden:

"Lad mig en gang se den pung, du ærekære og kække kvinde."

Hun rakte ham den straks, og statholderen gav den tilbage til karlen og sagde til den voldsomt stærke, men ingenlunde voldsomt tagne:

"Mit barn, hvis I, da det gjaldt at forsvare eders krop, havde vist lige så meget, ja, blot halvdelen af det mod og den tapperhed, som I har vist under forsvaret af denne pung, så havde selv Herkules med al sin styrke ikke formået at tage eder med vold. Gå med Gud eller Fanden i vold, og lad eder ikke se mere her på øen eller i de nærmeste seks miles omkreds, om I ikke vil straffes med to hundrede piskeslag. Forføj eder bort på øjeblikket, I viskæftede og uforskammede person, I bedragerske!"

Kvinden blev meget forskrækket, hang med hovedet og fjernede sig yderst misfornøjet, og statholderen sagde til manden:

"Kære mand, gå i Guds navn hjem til eders landsby med eders penge, og hvis I ikke vil sætte dem til, så vogt eder fremtidig for atter at give eder i kast med nogen."

Hyrden takkede ham med så tilbørlige ord, som han vel kunne, og gik sin vej, og alle de tilstedeværende faldt på ny i forundring over deres nye statholders domme og afgørelser. Alt

dette blev optegnet af hans dagbogsskriver og straks ved brev meddelt hertugen, der ventede på det med største utålmodighed. Her vil vi nu forlade den gode Sancho, for vi har stort hastværk med at vende tilbage til hans herre, der var så glædelig overrasket over Altisidoras serenade.

46

Om den frygtelige bjælde- og kattestrid, som Don Quijote udkæmpede under sin kærlighedshistorie med den forelskede Altisidora.

Vi forlod den store Don Quijote hensunket i de betragtninger, som den forelskede frøkens serenade havde fremkaldt hos ham. Med dem lagde han sig til sengs, og ganske som om de havde været lopper, lod de ham ikke falde til ro og sove, hvortil de sprungne masker i hans strømper også bidrog deres. Men da tiden flyver så let og intet dybere indsnit hæmmer den på dens bane, så ilede den også nu afsted, som red den bort på timerne, og morgenens time nærmede sig med største hast. Da Don Quijote bemærkede det, forlod han de bløde fjer og var ikke sen til at iføre sig sin gemselæders dragt og trække sine rejsestøvler på for at skjule sine strømpers vanheld. Dernæst kastede han skarlagenskåben over sine skuldre og satte en jægerhue af grønt fløjl med sølvtresser om på sit hoved; han hængte gehænget med sit gode, skarptskærende sværd over skuldrene, greb en stor rosenkrans, som han aldrig lagde fra sig, og skred med betydelig selvbevidsthed og højtidelig stivhed ned til forgemakket, hvor hertugen og hertuginden allerede påklædte ventede ham. I et galleri, som han måtte passere igennem, havde Altisidora og hendes veninde, den anden terne, stillet sig for at afvente hans komme, og så snart Altisidora fik øje på ridderen, anstillede hun sig, som om hun faldt i afmagt, og hendes veninde opfangede hende i sit skød og ville hurtigst

muligt snøre op for hendes barm. Don Quijote, som så dette, nærmede sig til dem og sagde:

"Jeg ved nok, hvoraf disse tilfælde har deres oprindelse."

"Da ved jeg det ikke," svarede veninden, "for Altisidora er den sundeste pige i hele huset, og i al den tid, jeg har kendt hende, har jeg aldrig hørt hende udstøde et ak. Gid Himlens straf dog måtte ramme alle vandrende riddere i verden! Det vil sige, såfremt de alle er så utaknemmelige. Gå blot, hr. Don Quijote, for det stakkels barn kommer ikke til sig selv igen, så længe Deres Velbyrdighed bliver her."

Don Quijote svarede hertil:

"Frue, sørg for, at der i aften bliver lagt en lut i mit kammer, så skal jeg, så godt jeg formår, trøste denne bekymrede frøken; så længe hjertets lidenskab er i sin vorden, plejer det at kunne helbredes, når det ufortøvet bliver revet ud af sin vildfarelse."

Efter disse ord fjernede han sig for ikke at blive udsat for bagtalelse, ifald nogen havde set ham der. Han var ikke kommet ret langt bort, førend den afmægtige Altisidora kom til sig selv igen og sagde til sin medsøster:

"Det er ganske nødvendigt, at lutten bliver lagt ind til ham. Hr. Don Quijote vil uden tvivl bringe os en serenade, og den vil sikkert ikke falde ilde ud, når den kommer fra ham."

De skyndte sig ned til hertuginden og fortalte hende, hvad der var sket, og at Don Quijote havde begæret en lut. Det glædede hende overmåde, og hun aftalte med hertugen og sine terner, at de ville spille ham et puds, der dog snarere skulle vække latter end være til skade for nogen. I den muntreste stemning ventede de nu på natten, der kom lige så hurtigt, som dagen var kommet, hvilken hertugen og hertuginden tilbragte

under behagelige samtaler med Don Quijote. Samme dag afsendte hertuginden også virkelig, og ikke på skrømt, en af sine pager – den samme, der i skoven havde spillet rollen som den fortryllede Dulcinea – til Teresa Panza med hendes mand, Sanchos brev og den pakke klæder, han havde efterladt til hende, og hun befalede ham at bringe hende nøjagtig beretning om alt, hvad der foregik mellem ham og Teresa. Da dette var sket, og klokken var blevet elleve om aftenen, fandt Don Quijote en lut i sit kammer. Han stemte den, åbnede gittervinduet, mærkede, at der var folk i haven, og gav sig til at klimpre på strengene; da han havde stemt den så rent, han kunne, rømmede han sig, rensede halsen og begyndte derpå med en noget hæs, men dog rent klingende stemme at synge følgende romance, som han selv havde digtet i løbet af dagen:

Sjælen ofte nok af lave
rykkes kan ved elskovstrangen;
og som værktøj den benytter
sødmen blot ved lediggangen.

Hvis man flittigt syr og væver,
arbejd din tribut betaler,
man det allerbedste middel
har mod elskovs gift og kvaler.

Når beskedne møer stille
efter ægtestanden tragte,
da vil tugtighedens medgift
overalt man højest agte.

Hoffets riddersværm, og de, som
ud på eventyr vil drage,
kun letfærdige til elskov,
tugtige til ægte tage.

Attrå tit, en gæst til glæde,
rask din glans på himlen maler,
slukkes hastigt ved hans bortgang,
ret som sol i vesten daler.

Flygtig elskov, født i dag, men
alt i morgen rent forgangen,
griber ej i sjælens strenge …
hvor er længsels-efterklangen?

Mal et billed på et andet,
og det flyder ud, forflades.
Sårer dig den første skønhed,
af den anden du ej skades.

Dulcinea af Tobosos
skønne billed evigt flammer,
malt på hidtil urørt tavle,
i mit hjertes stille kammer.

Hos to elskende man troskab
frem for andre dyder skatter;
for ved den gør Amor jærtegn,
og om sejrens krans de fatter.

Så vidt var Don Quijote kommet i sin sang, ved hvilken hertugen, hertuginden, Altisidora og næsten alle slottets folk var tilhørere, da der fra en fremspringende tagaltan, der

befandt sig lodret oven over Don Quijotes vindue, blev nedfiret et tov, hvortil der var fæstet over hundrede bjælder, og straks efter blev der rystet en sæk katte ud, der også bar bjælder, men mindre bjælder, bundet til halen. Bjældernes raslen og kattenes mjaven gjorde en så forskrækkelig støj, at hertugparret, som dog selv havde udpønset dette puds, blev forfærdet over det, og Don Quijote næsten ude af sig selv af angst. Nu ville skæbnen, at to eller tre katte igennem vinduesgitteret sprang ind i hans kammer, jog rundt fra hjørne til hjørne og gjorde en larm, som om en hel legion djævle fo'r rundt i værelset. De slukkede lysene, der brændte i kammeret, løb frem og tilbage og søgte en åbning at slippe ud igennem. Imidlertid blev tovet med de store bjælder uafladelig trukket op og ned, og den største del af slottets folk, som ikke kendte sagens virkelige sammenhæng, løb rundt fulde af forundring og forbavselse. Don Quijote fo'r op, drog sit sværd og begyndte med klingen at stikke på kryds og tværs gennem vinduesgitteret, mens han med vældig røst råbte:

"Bort med eder, ondskabsfulde troldmænd! Bort med dig, heksemesterpak! Jeg er Don Quijote af Mancha, mod hvem eders onde forsætter ikke kan holde stand."

Nu vendte han sig mod kattene, der skramlende fløj rundt i hans værelse, og huggede løs på dem; de løb hen til vinduesgitteret og sprang ud, på nær en, der ved Don Quijotes hug blev bragt i en sådan knibe, at den sprang op i ansigtet på ham, og med kløer og tænder greb fat i hans næse, så at smerten fik ham til at udstøde de græsseligste skrig, han overhovedet formåede. Da hertugen og hertuginden hørte det, kunne de straks slutte sig til årsagen og skyndte sig så hurtigt

som muligt hen til hans kammer, lukkede det op med en hovednøgle og så den stakkels ridder fægte af alle kræfter for at rive katten løs fra sit ansigt. De trådte ind med tændte lys og blev den ulige kamp var. Hertugen ilede til for at skille de stridende ad, men Don Quijote råbte:

"Ingen skal rive ham løs fra mig! Lad mig ene afgøre striden med denne djævel, denne heksemester og troldmand! Mand imod mand skal jeg lære ham, hvem Don Quijote af Mancha er."

Men katten brød sig meget lidt om disse trusler; den spruttede og satte kløerne bedre i. Endelig rev hertugen den dog løs og kastede den ud ad vinduet. Der stod nu Don Quijote med et ansigt, der var forrevet og hullet som en si, og en næse, der var meget ilde medtaget, og dog var han meget fortrydelig over, at man ikke havde ladet ham føre den strid til ende, som han havde været i begreb med at fægte med denne skurk af en troldmand. Man lod hente lægende sårolie, og Altisidora lagde med egne snehvide hænder et plaster på hvert af de sårede steder, og mens hun forbandt ham, hviskede hun til ham:

"Alle disse ubehageligheder overgår dig, ridder med det stenhårde hjerte, fordi du har forbrudt dig ved din trodsighed og hårdhjertethed. Og Gud give, at Sancho, din våbendrager, rent må glemme at piske sig, for at din højtelskede Dulcinea aldrig må blive løst af sin fortryllelse, og du aldrig må nyde hendes elskov eller bestige ægtesengen med hende, i det mindste så længe jeg, der tilbeder dig, er i live."

Til alt dette svarede Don Quijote ikke et eneste ord, men drog kun et dybt suk og strakte sig ufortøvet på sin seng; han takkede hertugen og hertuginden for den beviste nåde, ikke fordi han havde frygtet for dette katteagtige troldmandspak og

dette bjældeklingende rak, men fordi han af den redebonhed, hvormed de var kommet ham til undsætning, kunne slutte sig til deres venlige sindelag. Hertugen og hertuginden forlod ham derpå, for at han kunne få ro, og var ikke så lidt bekymrede over det slemme udfald af dette puds. De havde ikke tænkt, at dette eventyr skulle komme Don Quijote så dyrt at stå, og nu kostede det ham fem dages sengeleje og indespærring i hans værelse. Men herved mødte der ham et andet eventyr, som var mere fornøjeligt end det foregående, men som historieskriveren ikke vil fortælle nu, fordi han må se sig om efter Sancho, der viste sig overordentlig virksom og munter i sit statholderskab.

47

Der fortæller videre om, hvorledes Sancho bar sig ad under sit statholderskab.

Historien fortæller, at Sancho Panza fra retssalen blev ført til et pragtfuldt palads, hvor der i en stor sal stod dækket et kongeligt og herligt taffel. Så snart Sancho trådte ind i salen, stemte oboerne i, og fire pager kom frem med håndvandet, som Sancho modtog med megen værdighed. Musikken tav, og Sancho satte sig på æresplads ved bordet, fordi der ikke fandtes nogen anden stol, og der heller ikke noget andet sted på bordet lå kniv eller gaffel. Ved siden af ham stillede sig en mand, der siden gav sig til kende som læge; han havde en lille fiskebensstav i hånden. Det rigt broderede, hvide stykke lintøj, som var lagt over frugterne og de mangfoldige fade med forskellige retter, blev fjernet; én, der så ud som en studeret mand, trådte frem og læste bordbønnen, og en page bandt en fin, kniplingsbesat hagedug om Sanchos hals. En anden, som forrettede køgemesterens tjeneste, satte et fad med frugter foran ham, men næppe havde han taget en mundfuld, førend manden ved hans side berørte fadet med sin stav, og straks blev det i største hast taget bort. Imidlertid satte køgemesteren en anden ret hen foran statholderen. Sancho ville prøve den, men endnu før han kunne nå at lange til fadet eller havde smagt på den, havde staven allerede rørt ved den, og en tjener fjernede den lige så hurtigt som tallerkenen med frugterne. Da Sancho så det, blev han helt stiv af forundring, stirrede den ene efter

den anden ind i ansigtet og spurgte, om dette måltid skulle fortæres på lignende måde, som når en tryllekunstner lader de små kugler forsvinde. Hertil svarede manden med staven:

"Ingenlunde, man spiser på ganske samme måde her som på alle andre øer, hvor der er statholdere. Jeg er læge, herre, og lønnes af denne ø for at betjene dens statholdere, og da deres helbred er mig meget mere dyrebart end mit eget, så studerer jeg nætter og dage, udforsker statholderens legemsbeskaffenhed og grubler over den for at kunne behandle ham på rette måde, hvis han skulle blive syg. Men min betydeligste forretning er dog at bivåne hans middags- og aftensmåltider for kun at lade ham nyde de spiser, som efter min mening er sunde for ham og fratage ham alt det, som jeg må anse for skadeligt og fordærveligt for hans mave. Derfor lod jeg også tallerkenen med frugterne fjerne, fordi frugt indeholder alt for megen fugtighed, og lod samtidig fadet med den anden ret tage ud, fordi den var alt for varm og indeholdt for mange krydderier, der forårsager stærk tørst, og den, der drikker for meget, opbruger og tilintetgør det *humidum radicale*, hvori livet består."

"Så kan de stegte agerhøns, som står der og forekommer mig at være fortræffeligt tillavede, sikkert ikke være skadelige for mig."

Lægen svarede hurtigt:

"Dem skal hr. statholderen ikke nyde noget af, så længe jeg er i live."

"Men hvorfor dog ikke?" spurgte Sancho.

"Fordi," svarede doktoren, "vor store mester Hippokrates, lægekunstens ledestjerne og fakkel, i en af sine sentenser siger:

Omnis saturatio mala, perdicis autem pessima; det vil sige, enhver mættelse er skadelig, men skadeligst er det at mætte sig med agerhøns."

"Når det forholder sig således, hr. doktor," sagde Sancho, "så udsøg af alle de retter, der findes her på bordet, den, som er mest gavnlig og mindst skadelig, og lad mig så spise af den, og slå ikke på den med eders stok. For så sandt jeg er statholder, og så sandt Gud endnu vil unde mig at leve længe, jeg er ved at dø af sult! Og at nægte mig mad er, til trods for hr. doktoren og al hans snak, snarere at berøve mig livet end at forlænge det."

"Deres Nåde hr. statholderen har ret," svarede lægen, "og min betænkning går da ud på følgende: Af den kaninragout der må Deres Nåde ikke spise, for det er en ret, hvori man nemt kan finde et hår. Af det kalvekød her kunne De jo godt have prøvet et stykke, hvis det ikke havde været afdampet steg, men nu går det ikke an."

Sancho sagde:

"Det store dampende fad der foran synes mig at være en olla podrida, og da der i den slags ollas podridas findes så mange forskellige slags spiselige ting, kan det jo næppe slå fejl, at jeg i den finder noget, som er velsmagende og sundt."

"*Absit*," sagde lægen, "en så ugudelig tanke bør være os fjern; der gives ikke nogen mere ufordøjelig mad i verden end olla podrida. Ollas podridas kan være gode nok til en domherre eller til højærværdige rektorer eller ved bondebryllupper, men Himlen forskåne os for dem på statholdernes tafler, hvor der ikke bør komme andet end den fineste og lækreste føde. Og grunden hertil er den, at usammensatte lægemidler altid, overalt og af alle og enhver sættes højere end de sammensatte;

for ved de usammensatte er der ikke noget at tage fejl af, men derimod ved de sammensatte, når man ikke overholder den rigtige vægt og mængde af de ting, de er sammensat af. Men hvad hr. statholderen efter min erfaring bør spise for at bevare og styrke sin sundhed, er omkring hundrede tørre vaffelstænger og dertil små skiver af kødfulde kvæder, som vil bringe maven i orden og befordre fordøjelsen."

Da Sancho hørte det, stemte han ryggen imod stolearmen, så den fortræffelige læge stift og ufravendt ind i ansigtet og spurgte ham i en alvorlig og streng tone, hvad han hed, og hvor han havde studeret.

Han svarede: "Hr. statholder, mit navn er doktor Pedro Rezio de Aguero (Peter Stærk i udtydninger), og jeg er født i Tirteafuera (skrub af), en landsby, der ligger på højre hånd imellem Caracuel og Almodóvar del Campo, og jeg har taget doktorgraden på universitetet i Osuna."

Ganske optændt af vrede svarede Sancho Panza:

"Altså, hr. doktor Peter Stærk i slemme udtydninger, I, der er født i Skrub-af, en landsby, som ligger på højre hånd imellem Caracuel og Almodóvar del Campo, I, der har taget doktorgraden i Osuna – forsvind øjeblikkelig! Hvis ikke, så sværger jeg ved solens lys, at jeg vil tage en knippel og ved stokkeprygl fordrive først eder og dernæst alle andre læger herfra, så der ikke bliver nogen tilbage på øen, i det mindste ikke nogen af dem, som jeg finder er dummerhoveder, der ikke forstår sig på noget, men for de lærde, kundskabsrige og forstandige læger vil jeg bøje mit hoved i ydmyghed og ære dem som guddommelige personer. Og nu siger jeg endnu en gang, Pedro Rezio skal forføje sig bort herfra, ellers tager jeg den stol,

jeg her sidder på, og slår den i tusinde stykker på hans hoved, og hvis det kommer til en undersøgelse af, hvorledes jeg har røgtet mit embede, kan man jo kræve mig til regnskab for det; så vil jeg til min undskyldning sige, at jeg har gjort Gud en tjeneste ved at udrydde en dårlig læge, en bøddelknægt og ødelægger af staten. Og giv mig nu noget at spise, eller om I ikke vil det, så tag eders statholderskab tilbage. Et embede, der ikke føder sin mand, er ikke en bønne værd."

Da doktoren så statholderen så vred, blev han meget forskrækket og ville sikkert også have iværksat sit skrub-af ud af salen, hvis der ikke i samme øjeblik var blevet blæst i et posthorn uden for på gaden. Køgemesteren gik hen til vinduet, kom straks tilbage og sagde:

"Det er en kurér fra hertugen, min herre; han kommer sikkert i et meget vigtigt ærinde."

Derpå trådte kureren svedende og ængstelig ind i salen, tog et sammenfoldet brev frem af sin barm og gav statholderen det i hånden. Sancho rakte det til hushovmesteren og bød ham læse udskriften, der lød således:

"Til Don Sancho Panza, statholder på øen Barataria, at åbnes af ham selv eller hans sekretær med egen hånd."

Da Sancho hørte det, spurgte han:

"Hvem er min sekretær her?"

En af de tilstedeværende svarede:

"Det er jeg, herre, for jeg kan både læse og skrive og er en biscayer."

"Når den egenskab kommer til," sagde Sancho, "så kunne I gerne være sekretær hos kejseren selv. Luk dette brev op, og se, hvad det indeholder."

Det gjorde den nybagte sekretær, og da han havde læst indholdet, bemærkede han, at det drejede sig om en sag, som kun kunne behandles under fire øjne. Sancho befalede alle at rømme salen; kun hushovmesteren og køgemesteren skulle blive tilbage. Alle de andre fjernede sig, også lægen. Sekretæren gav sig straks til at læse brevet op. Indholdet var følgende:

> "Jeg har bragt i erfaring, hr. Don Sancho Panza, at mine og Deres øs fjender rasende vil løbe storm på den en af de kommende nætter, jeg ved ikke hvilken. Der må altså holdes nøje vagt, og alting må være i beredskab, for at De ikke skal blive overrumplet. Jeg ved desuden af pålidelige spejdere, at fire forklædte personer har sneget sig ind i byen for at myrde Dem, da de frygter for Deres overlegne indsigt. Hold derfor vågent øje med alle ting, iagttag skarpt, hvem der kommer for at tale med Dem, og spis ikke af det, man sætter for Dem. Jeg skal være betænkt på at komme Dem til hjælp, så snart De mærker, at De trænger til det. I øvrigt må De træffe de foranstaltninger, som man tør vente af Deres store forstand. Givet her den 16. august klokken fire om morgenen.
>
> Deres ven
>
> *Hertugen*."

Sancho viste sig yderst bestyrtet, og alle de omkringstående lagde samme sindsrørelse for dagen; han vendte sig til hushovmesteren og sagde:

"Hvad vi har at gøre – og det må ske på stedet! – er at kaste doktor Pedro Rezio i fængsel, for hvis nogen vil dræbe mig, er

det sikkert ham, og det ved en så langsom og pinagtig død som sultedøden."

"Også jeg er af den anskuelse," sagde køgemesteren, "at Deres Nåde ikke bør nyde noget af alt det, som står her på bordet, for det er blevet sendt hertil af nonnerne, og man plejer at sige, at Djævelen står på lur bag korset."

"Det kan jeg ikke nægte," sagde Sancho, "giv mig da nu blot et stykke brød og fire pund druer, de kan da ikke være forgiftede, for uden mad kan jeg sandelig ikke holde det ud. Og hvis vi virkelig skal holde os beredt til de omtalte feltslag, der truer os, så må vi nødvendigvis tage ordentlig næring til os, for maven styrker hjertet, ikke hjertet maven. Men I, min gode sekretær, må straks affatte et svar til hertugen, min herre, og sige ham, at alt, hvad han befaler, til punkt og prikke skal blive udført således, som han befaler det. I skal også give hertuginden, min nådige frue, et håndkys fra mig og bede hende om ikke at glemme at sende et eget bud med mit brev og min pakke til min kone Teresa Panza, og skrive, at jeg vil betragte det som en stor gunst, og at jeg af alle kræfter skal stræbe at tjene hende i alt, hvad jeg formår. Undervejs kan I også føje et håndkys ind til min herre, Don Quijote, for at han kan se, at jeg er taknemmelig for at have været i hans brød. Og da I er sådan en dygtig sekretær og en god biscayer, kan I tilføje, hvad der falder eder ind, og hvad der bedst passer sig. Men tag nu af bordet, eller lad mig få noget at spise, så skal jeg for min del nok få krammet på alle de spejdere, mordere og troldmænd, der vil angribe mig og min ø."

I det samme trådte en page ind og sagde:

"Her er en bonde, der har en begæring, og om denne begæring, som han siger er meget vigtig, vil han gerne tale med Deres Nåde."

"Det er mærkeligt med disse folk, der har en begæring," sagde Sancho, "er det da muligt, at de er så tossede og ikke kan indse, at denne tid på dagen ikke er den rette til at komme med en ansøgning? Er vi statholdere og dommere ikke også af kød og blod? Har vi ikke også nødig at hvile os, så længe vi føler trang til det, eller kræver de, at vi skal være af marmor? Ved Gud og min arme sjæl, hvis mit statholderskab varer ved (men det gør det ikke, kan jeg nok mærke), så skal jeg give mere end én af dem, der kommer med ansøgninger, en ordentlig omgang. Men nu kan I sige til den gode mand, at han skal træde ind. Først må I dog se efter, om det ikke er en af disse spejdere eller én, der vil myrde mig."

"Nej, det er det ganske sikkert ikke, herre," svarede pagen, "for han ser ikke ud til at have opfundet krudtet, og enten forstår jeg mig kun lidt på folk, eller også er denne mand så god, som dagen er lang."

"Der er intet at frygte," sagde hushovmesteren, "så længe vi alle er her."

"Men kunne det ikke gå an, køgemester," sagde Sancho, "at jeg nu, da doktor Pedro Rezio ikke er her, kunne få nogen god nærende føde, om det så blot var et stykke brød og et løg?"

"Hvad Deres Nåde har måttet undvære ved middagsmåltidet, skal aftensmåltidet råde bod på, og Deres Nåde skal holdes skadesløs og blive tilfreds."

"Gud give *det*," svarede Sancho.

Derpå kom bonden ind; han så skikkelig ud, og det lyste på tusinde miles afstand ud af hans ansigt, at han var en ærlig og godmodig sjæl.

Det første, han sagde, var:

"Hvem her er hr. statholderen?"

"Hvem anden skulle det være," svarede sekretæren, "end den herre, som sidder i stolen!"

"Så bøjer jeg mig i ærbødighed for ham," sagde bonden, kastede sig på knæ og bad om hans hånd for at kysse den. Sancho nægtede ham den og befalede ham at rejse sig og sige, hvad han begærede. Bonden gjorde det og sagde derpå:

"Jeg er en bonde, herre, barnefødt i Miguel Turra, en landsby, der ligger to mil fra Ciudad Real."

"Der har vi endnu en skrub-af," sagde Sancho, "gå kun videre, min ven, jeg vil lade eder vide, at jeg meget vel kender Miguel Turra, og at den ikke ligger langt fra min landsby."

"Nu står sagen sådan, herre," fortsatte bonden, "at jeg ved Guds barmhjertighed i sin tid giftede mig i lyset af den hellige romersk-katolske kirke og for dens åsyn. Jeg har to sønner, der studerer, den yngste til at blive baccalaureus og den ældste til licentiat. Jeg er enkemand, for min kone er død, eller rettere sagt myrdet af en dum læge, der gav hende et afførende middel, skønt hun var frugtsommelig, og havde det været Guds vilje, at barnet var kommet rigtigt til verden, og havde det været en dreng, så skulle han have studeret til doktor, for at han ikke skulle have misundt sine brødre, baccalaureus'en og licentiaten."

"Altså," sagde Sancho, "hvis eders kone ikke havde mistet livet eller var blevet berøvet livet, så havde I ikke nu været

enkemand?"

"Nej, det er sikkert nok," svarede bonden.

"Så er den sag klaret," sagde Sancho, "gå nu videre, min ven, for nu er det snarere tid til at sove end til at afgøre den slags anliggender."

"Jeg siger altså," sagde bonden, "at min søn, han, som skal være baccalaureus, har forelsket sig i en pige fra samme by; hun hedder Clara Perlerina, og er datter af Andrés Perlerino, en meget rig bonde – og dette navn Perlerin fører de ikke på grund af deres afstamning eller ellers som familienavn, men fordi hele slægten er *perlatico* (værkbruden), og for at navnet skal klinge bedre, kaldes de ikke Perlatico, men Perlerino. Ganske vist er pigen også, når sandt skal siges, som en perle fra Østerland. Når man ser hende fra højre side, ligner hun en af markens blomster, men fra venstre side er det ikke ganske det samme, for hun mangler det venstre øje, der er løbet ud, dengang hun havde kopperne, og skønt koparrene i hendes ansigt både er mange og store, siger dog folk, der kan lide Clara, at det ikke er kopper, men grave, hvori hun nedlægger sine bejleres hjerter. Hun holder så stærkt på renlighed, at hun, for ikke at snavse sit ansigt til, så at sige har lagt sig en opstoppernæse til, så at det livagtigt ser ud, som om næsen ville gribe til flugten for munden. Men trods det tager hun sig ualmindelig godt ud, for hun har en stor mund, og hvis der ikke manglede ti eller tolv for- og kindtænder, kunne munden regnes til de mest velformede, ja, endog have fortrinnet frem for dem. Om læberne ved jeg intet at sige, for de er så tynde og fine, at hvis det var skik at haspe læber op, så kunne man bruge dem til en dejlig lang tråd, men da deres farve er aldeles forskellig fra den,

som læber ellers plejer at have, så ser de ganske vidunderlige ud, blå-, grøn- og violetspættede. Men tilgiv mig, hr. statholder, hvis jeg er noget vidtløftig i min udmaling af denne piges træk; til syvende og sidst bliver hun jo dog min datter; jeg holder meget af hende og synes også overmåde godt om hende."

"Mal, så meget I vil," sagde Sancho, "eders malerier er meget morsomme, og hvis jeg bare havde spist, kunne jeg ikke få nogen bedre dessert end eders beskrivelser."

"Det siger jeg ærbødigst tak for," svarede bonden, "vi tales vel ved efter i dag. Og jeg siger Dem, herre, at hvis jeg kunne beskrive hendes elskværdige væsen og høje skikkelse, så ville det blive noget, der måtte vække beundring, men det kan ikke lade sig gøre, for hun er krumpen, hovedet sidder nede mellem hendes skuldre, og knæene er trukket helt op til munden, men med alt det kan man tydeligt se, at hvis hun kunne rette sig, ville hun nå helt op til loftet. Hun ville også for længe siden have givet min søn baccalaureus'en sin hånd, hvis hun bare havde kunnet strække den ud, for hun har lutter knuder på leddene, men alligevel kan man af hendes brede, riflede negle se, at hun er af den rette slags og af god slægt."

"Lad nu det være godt," indskød Sancho, "og husk på, at I allerede har beskrevet hende fra top til tå. Hvad vil I nu videre? Gå lige til sagen uden flere omveje og krinkelkroge, løs snak og tilføjelser."

"Det, jeg altså gerne ville have, herre," svarede bonden, "var, at Deres Nåde skulle vise mig den gunst at give mig en anbefalingsskrivelse med til min tilkommende svoger og bede ham om, at han ville gøre mig den tjeneste at indvillige i dette giftermål, siden vi er hinandens lige både i lykkens og naturens

gaver, thi for at sige den rene sandhed, hr. statholder, så er den onde faret i min søn, og der går ikke en dag, uden at de onde ånder plager ham tre eller fire gange. Og eftersom han engang er faldet i ilden, er hans ansigt blevet så rynket som et stykke pergament, og hans øjne rinder i vand og flyder en kende over. Men af sindelag er han en ren engel, og hvis han ikke undertiden pryglede løs på sig selv og gav sig selv næveslag, ville han ret være en velsignet knøs."

"Er der ellers noget, I ønsker, min gode mand?" spurgte Sancho.

"Ja, jeg havde jo nok et ønske til," svarede bonden, "hvis jeg turde komme frem med det – men lad gå, ud må det! Jeg siger altså, herre, at jeg ville ønske, Deres Nåde ville give mig tre eller seks hundrede dukater som en hjælp til min baccalaureus' udstyr, jeg mener, som et bidrag til indretningen af hans hus. For når det kommer til stykket, må de jo da have en egen husholdning for ikke at være udsat for svigerforældrenes onde luner."

"Tænk nu godt efter, om der slet ikke er mere, I vil begære," sagde Sancho; "lad eder endelig ikke holde tilbage af forsagthed og undseelse."

"Nej, nu er der sandelig ikke mere," svarede bonden, men næppe havde han sagt det, før statholderen sprang op, greb den stol, han havde siddet på, og råbte:

"Jeg lover dig højt og helligt, din klumpfod, din bondelømmel, din dumrian, at hvis du ikke straks skynder dig bort fra mit åsyn og kryber i skjul, skal jeg knuse dit hoved med denne stol og slå det i to stykker. Din kæltring af en horeunge, din hofmaler hos Fanden selv! Kommer du nu og forlanger seks

hundrede dukater af mig? Hvor skulle jeg tage dem fra, dit møgbæst! Og hvorfor skulle jeg give dig dem, selv om jeg havde dem, din listigpås, din skøre karl? Gå væk, siger jeg, eller ved min herre, hertugens liv, jeg gør, som jeg har sagt. Du er sikkert ikke fra Miguel Turra, men en skælm, som Helvede har sendt herop for at friste mig. Sig mig dog, din usling, jeg har endnu ikke haft mit statholderskab halvanden dag, hvor kan du så tro, at jeg allerede ejer seks hundrede dukater?"

Køgemesteren vinkede til bonden, at han skulle forlade salen, og han hang med hovedet og gik, tilsyneladende meget bange for, at statholderen skulle iværksætte sin trussel. Skalken forstod at spille sin rolle såre vel.

Men lad os nu forlade den forbitrede Sancho, lad fred råde i denne kreds; vi vil vende tilbage til Don Quijote, som vi forlod med forbundet ansigt, mens han søgte at få kattesårene lægt, som han først blev helbredet for hele otte dage senere. På en af disse otte dage, mens han lå syg, hændte der ham noget, som Sidi Hamét lover at fortælle med samme nøjagtighed og sandhedskærlighed, hvormed han plejer at fortælle alle tildragelserne i denne historie, hvor ubetydelige de end kan være.

48

Hvad der foregik mellem Don Quijote og Doña Rodriguez, hertugindens hovmesterinde, samt andre begivenheder, der fortjener at nedskrives og er værdige til evig ihukommelse.

Den ilde sårede Don Quijote blev tilbage, overmåde ærgerlig og tungsindig. Hans ansigt var forbundet og mærket, dog ikke af Guds hånd, men af kattekløer – et uheld af den art, som følger med det vandrende ridderskab. Han tilbragte seks dage uden at vise sig offentligt, og i løbet af dette tidsrum lå han en nat vågen og hvileløs og tænkte på sin ulykke og på Altisidoras påtrængenhed og forfølgelse. Da hørte han, hvorledes man med en nøgle åbnede døren til hans værelse, og straks faldt det ham ind, at det var den forelskede frøken, der nærmede sig for at løbe storm på hans kyskhed og bringe ham i en sådan situation, at han måtte bryde den troskab, han skyldte sin herskerinde Dulcinea af Toboso.

"Nej," sagde han i den faste tro, at hvad hans indbildningskraft foregøglede ham, var sandhed (og han sagde det så højt, at man kunne høre det udenfor), "end ikke den største skønhed på jorden skal kunne formå mig til at ophøre med at tilbede hende, som jeg bærer indskrevet og indgraveret i mit hjertes midte og på det skjulteste sted i mit indre. Hvad enten du nu, elskede herskerinde, er forvandlet til en bondetøs så rund som et løg eller til en af den gyldne Tajos nymfer, som dér væver guld og silke, eller hvad enten det er Merlin eller Montesinos, der holder dig fasttryllet dér, hvor de selv har lyst –

så er du dog min, hvor du end befinder dig, og overalt, hvor jeg er, vedbliver jeg at være din."

Da han var færdig med denne tale, gik døren op. Samtidig rejste han sig i sin fulde højde i sengen, svøbte sig fra øverst til nederst ind i et tæppe af gult atlask og sad dér med nathue på hovedet og ansigtet og knebelsbarterne indbundet; ansigtet på grund af skrammerne efter kattens kløer, knebelsbarten, for at den ikke skulle komme i uorden og falde ned. Udstafferet på denne måde så han ud som det forunderligste spøgelse, nogen kan forestille sig. Han hæftede øjnene stift på døren, og netop som han ventede, at den betvungne og elskovssyge Altisidora ville komme ind ad den, så han en overmåde ærværdig hovmesterinde træde ind med hvidt hovedsæt på, der var besat med så bredt og langt et slør, at hun var indhyllet i det fra hoved til fod. Imellem fingrene på venstre hånd holdt hun et lille stykke brændende lys, og med den højre skyggede hun for ansigtet, at ikke lyset skulle skinne hende i øjnene, for hvilke hun havde et par store briller. Hun listede stille frem og trådte så sagte som muligt. Don Quijote så ned på hende fra sin forskansning, og da han bemærkede hendes dragt og hendes tavshed, antog han hende for en heks eller en troldkvinde, der kom i den hensigt at udøve en eller anden skændselsgerning imod ham, og begyndte at korse og signe sig af alle kræfter. Imidlertid nærmede spøgelset sig, og da det var nået omtrent midt ind i kammeret, slog det øjnene op og så den iver, hvormed Don Quijote korsede sig. Men var han blevet forskrækket ved synet af en sådan skikkelse, så blev hun ganske forfærdet over at se hans, og da hun så ham så høj og så gul i ansigtet, med dette sengetæppe og forbindingen, der ganske

vansirede ham, gav hun et stort skrig fra sig og råbte: "Jesus, hvad ser jeg?" Af lutter angst tabte hun lyset, og da hun nu befandt sig i mørke, vendte hun ryggen til ham for at fjerne sig, men snublede i sin bestyrtelse over sit slæb og faldt tungt til jorden. I sin skræk begyndte Don Quijote at skrige:

"Jeg besværger dig om, spøgelse, eller hvad du nu er, sig mig, hvem du er, og sig mig, hvad du forlanger af mig. Er du en sjæl fra skærsilden, så sig mig det, og jeg skal gøre alt for dig, hvad der står i min magt, for jeg er en katolsk kristen og gør gerne godt imod enhver, og derfor har jeg valgt det vandrende ridderskabs orden, hvortil jeg bekender mig, og hvis pligter også strækker sig til at gøre godt imod sjælene i skærsilden."

Den forslåede hovmesterinde, der hørte disse besværgelser, sluttede sig af sin egen angst til Don Quijotes og svarede i en sagte og smertelig tone:

"Hr. Don Quijote – såfremt Deres Velbyrdighed virkelig er Don Quijote – jeg er ikke noget spøgelse, ikke noget syn og heller ikke nogen sjæl fra skærsilden, men Doña Rodriguez, den nådige fru hertugindes hofdame, og vil henvende mig til Deres Velbyrdighed i en af de trængsler, som De plejer at afhjælpe."

"Sig mig, fru Doña Rodriguez," sagde Don Quijote, "om De måske kommer her for at tale en andens sag? for så må De vide, at jeg ikke kan indlade mig med nogen, takket være min herskerinde Dulcinea af Tobosos uforlignelige skønhed. Med ét ord, fru Doña Rodriguez, såfremt Deres Velbyrdighed vil undgå og afholde Dem fra ethvert kærlighedsbudskab, så kan De tænde Deres lys igen og komme tilbage og tale med mig om alt, hvad De vil pålægge mig at udføre, eller hvad De nærer ønske

om, når det blot ikke går ud på nogen art af ophidselse eller kælen tale."

"*Jeg* skulle bringe kærlighedsbudskab fra nogen, herre?!" svarede hovmesterinden, "nej, så kender Deres Velbyrdighed mig kun slet. Så aldrende er jeg dog ikke, at jeg skulle indlade mig på den slags barnestreger. Jeg har, Gud være lovet, endnu min fulde forstand i behold og alle mine for- og kindtænder i munden, på nær nogle få, som jeg skammeligt har mistet ved de slemme flåd, der så hyppigt forekommer her i Aragonien. Men vent lidt, hr. ridder, jeg vil gå ud og tænde et lys og kommer tilbage om et øjeblik for at udøse mine bekymringer for Dem som den mand, der ved at skaffe hjælp for alle bekymringer her i verden."

Uden at vente på svar forlod hun værelset, mens Don Quijote blev tilbage og rolig og tankefuld ventede på hende. Men snart vældede tusinde forestillinger om dette nye eventyr ind på ham. Det forekom ham at være slet gjort og endnu værre betænkt at sætte sig i fare for at bryde den troskab, han havde lovet sin herskerinde, og han sagde til sig selv:

"Hvem, om ikke Djævelen, der er snu og fuld af ond list, vil nu besnære mig med en hovmesterinde, hvilket han ikke har formået ved hjælp af kejserinder, dronninger, hertuginder, markgrevinder og grevinder? Jeg har hørt sige, og det af meget fornuftige folk, at så snart han på nogen måde kan, har han hellere en til bedste med en stumpnæse end med en ørnenæse, og hvem ved, om ikke denne ensomhed, denne lejlighed, denne stilhed vil opvække mit slumrende begær og bevirke, at jeg med grå hår falder over det, jeg endnu aldrig er snublet over? I sådanne tilfælde er det bedre at fly end at afvente kampen. Men

jeg må vel ikke være ved mine fulde fem, siden jeg kan sige og tænke sådanne urimeligheder! Det er umuligt, at en gammel, lang, bebrillet hovmesterinde med hvidt hovedsæt skulle kunne avle og opklække nogen utugtig tanke selv i det mest ryggesløse hjerte på jorden. Findes der måske på hele jordens kreds en hovmesterinde, som ikke er modbydelig, sur og pyntesyg? Bort altså med hele hovmesterindesværmen, der ikke kan berede menneskeheden nogen som helst glæde eller fornøjelse! Hvor rigtigt handlede ikke denne dame, om hvem man fortalte, at hun havde to gamle hovmesterinder, nemlig dukker, der var udstoppet med tøjstumper, stående ved siden af sin stol med deres briller og sypuder, ganske som om de udførte deres håndarbejder, og at disse dukker, hvad husets styrelse angik, ydede ganske de samme tjenester som virkelige hovmesterinder."

Med disse ord sprang han ud af sengen i det faste forsæt at låse døren og hindre fru Rodriguez i at komme ind, men netop som han var i færd med at lukke den, vendte fru Rodriguez tilbage med et brændende lys af hvidt voks, og da hun nu så Don Quijote på nært hold, indviklet i tæppet, med sine bind og sin nathue eller -hætte med øreklapper, blev hun på ny forskrækket, trådte to skridt tilbage og sagde:

"Kan vi damer nu også med sikkerhed betro os til Dem, hr. ridder? For jeg anser det ikke for noget tegn på særlig ærbarhed, at Deres Velbyrdighed har forladt sengen."

"Samme spørgsmål må jeg gøre Dem, frue," sagde Don Quijote, "og jeg spørger altså, om jeg kan være sikker for alle overfald og angreb?"

"Mod hvem og af hvem forlanger De denne sikkerhed, hr. ridder?" svarede den gamle.

"Af Dem og mod Dem," svarede Don Quijote, "for jeg er ikke af marmor, ej heller er De af malm, og det er ikke nu ved titiden om morgenen, men ved midnat, ja, endog senere, vil jeg antage, og vi befinder os i et kammer, der er fastere tillukket og mere lønligt end denne hule, hvor den forræderiske og formastelige Æneas nød den skønne, medynksomme Didos elskov. Men ræk mig blot hånden, frue, jeg vil ikke begære nogen større sikkerhed end den, som min egen afholdenhed og tugtighed og Deres højst ærværdige kappe yder mig."

Med disse ord kyssede han på sin højre hånd og strakte den ud efter hendes, og hun rakte ham sin med de samme ceremonier.

Her indskyder Sidi Hamét en bemærkning i parentes: Han forsikrer nemlig ved Muhammed, at han gerne ville have givet den bedste kaftan af de to, han ejede, for at have set de to hånd i hånd spadsere med hinanden fra døren til sengen.

Don Quijote lagde sig da omsider til sengs igen, og Doña Rodriguez satte sig på en stol noget derfra uden at skille sig hverken ved brillerne eller lyset. Don Quijote krøb sammen og trak tæppet helt op over sig, så at intet andet end ansigtet var blottet. Da de nu begge var kommet til ro, var Don Quijote den første, der brød tavsheden med disse ord:

"Højstærede fru Rodriguez, nu kan De lette Deres sind og udøse alt, hvad De bærer i Deres bekymrede hjerte og beklemte barm, og De skal blive påhørt af mig med kyske øren og understøttet og reddet ved barmhjertige gerninger."

"Det har jeg sat min lid til," svarede den gamle hovmesterinde, "for af Deres Velbyrdigheds ædle og venlige udseende kunne man vente et så kristeligt svar. Sagen er da denne: Skønt Deres Velbyrdighed ser mig sidde på denne stol midt i kongeriget Aragonien i en ydmyg og meget bekymret hovmesterindes dragt, er jeg dog barnefødt i det asturiske landskab Oviedo og af en familie, der er beslægtet med mange af de fornemste i hele provinsen. Men min vanskæbne og mine forældres skødesløshed, der forarmede dem, inden de selv vidste, hvorledes det gik til, førte mig til hovedstaden Madrid, hvor mine forældre i den allerbedste hensigt og for at forhindre en endnu større ulykke anbragte mig hos en fornem dame som stuepige og sypige; for Deres Velbyrdighed må vide, at i hulsøm og linnedsyning har ingen i hele min levetid kunnet tage luven fra mig. Mine forældre lod mig blive i min tjeneste og drog tilbage til deres hjem, og får år efter gik de bort og kom sikkert i Himlen, for de var gode katolske kristne. Nu var jeg fader- og moderløs og havde intet i verden uden den usle løn og de jammerlige foræringer, som plejer at falde af til sådanne piger i fornemme huse. På den tid forelskede, uden at jeg havde givet anledning til det, en af husets kammerjunkere sig i mig, en allerede noget aldrende mand med et smukt skæg og et stateligt udseende, og oven i købet så god en adelsmand som kongen, for han stammede fra bjergene. Vi holdt ikke vor kærlighed så hemmelig, at den ikke skulle komme vor nådige frue for øre, og for at undgå al sladder giftede vi os med hinanden med den hellige romersk-katolske moder, kirkens billigelse og for dens åsyn. I dette ægteskab blev der avlet en datter, for at give min lykke, hvis jeg nogen sinde havde haft nogen, dødsstødet – ikke

som om jeg havde sat livet til ved barnets fødsel, for jeg fik det ganske efter naturens orden til rette tid, men fordi min mand kort efter døde af en vis forskrækkelse, han fik, og hvis der nu var lejlighed til at fortælle Dem om det, så ville det sikkert sætte Deres Velbyrdighed i forundring."

Herpå gav hun sig bitterlig til at græde og fortsatte på følgende måde:

"Hr. Don Quijote, Deres Velbyrdighed må meget undskylde, jeg kan ikke længere holde det tilbage, for hver gang jeg tænker på min salig mands bedrøvelige endeligt, fyldes mine øjne med tårer. Ak, Gud hjælpe mig – hvor fornem tog han sig ikke ud, når han ledsagede min nådige frue, og hun sad bag ham på krydset af et mægtigt muldyr, der var sort som ibenholt. Dengang brugte man hverken kareter eller bærestole, således som man, efter hvad jeg hører, gør nu, men damerne sad bagpå hos deres kammerjunkere. Én ting kan jeg dog ikke undlade at fortælle Dem, for at De kan se, hvor høflig og opmærksom min gode mand var, og hvor nøje han overholdt alle anstandspligter. Da han ville ride ind i Santiago-gaden i Madrid, som er ret snæver, kom en af overhofrettens dommere ham i møde med to retsbetjente foran sig, og da min kære kammerjunker så ham, drejede han sit mulæsel, så at man kunne se, at det var hans agt at ledsage denne herre. Min frue, som sad bag på, hviskede til ham:

"Hvad gør I, enfoldige menneske? Husker I måske ikke, at *jeg* er med?"

Hofretsdommeren standsede høfligt sin hest og sagde til ham: "Fortsæt kun Deres vej, min herre; det tilkommer *mig* at ledsage min nådige frue Doña Casildea" – således hed mit

herskab. Alligevel fastholdt min mand med hatten i hånden, at han ville ledsage hofretsdommeren, men da min frue så det, trak hun fuld af vrede og forbitrelse en stor knappenål – eller jeg tror endda, det var en stoppenål – ud af sit etui og stak den således ind i krydset på min mand, at han gav et højt skrig fra sig og måtte vride og krumme sig i den grad, at han væltede sin frue ned på jorden. To af hendes lakajer sprang straks til for at hjælpe hende op, og hofretsdommeren med hans retsbetjente gjorde det samme. Hele Guadalajara-porten kom i oprør, det vil sige: alle de lediggængere, som drev rundt der. Min frue gik hjem til fods, og min mand løb hen til en barber og klagede sig til ham over, at han var blevet stukket lige tværs gennem indvoldene. Der gik sådant et ry af min mands høflighed, at drengene løb efter ham på gaderne, og dels derfor, dels fordi han var nærsynet, gav min frue ham hans afsked. Og jeg tror sikkert, det var af græmmelse over dette, han snart efter blev dødssyg. Nu var jeg enke, uden beskytter og med en datter at forsørge, hvis skønhed stadig tog til som skum på havet. Da jeg var bekendt for at være en så fortræffelig syerske, havde min nådige frue, hertuginden, som for nylig var blevet gift med min herre, hertugen, til sidst den godhed at tage mig med sig til Aragonien sammen med min datter. Og eftersom nu tiden gik, voksede min datter til og med hende alverdens yndigheder; hun synger som en lærke, danser, springer så let som tanken i en hopsa og danser enhver kunstfærdig figurdans, som om hun var besat. Hun læser og skriver som en skolemester og regner som en pengepuger. Om hendes renlighed vil jeg nu slet ikke tale, rindende vand er ikke renere end hun. Hvis jeg ikke husker fejl, må hun nu være seksten år, fem måneder og tre dage

gammel, måske en dag mere eller mindre. Kort at fortælle, der er en rig bondesøn, som har forelsket sig i min datter. Han bor i en landsby ikke langt herfra, der tilhører hertugen, min herre. Til sidst er de kommet sammen, jeg ved tilforladelig ikke når eller hvor, og så har han bedraget min datter med et ægteskabsløfte, og nu vil han ikke opfylde det. Og skønt hertugen, min herre, godt ved det (for jeg har ikke én gang, men ofte besværet mig over det og bedt ham om, at han ville befale bonden at gifte sig med min datter), så har han dog ikke lånt mig mere øre end en handelsmand, til hvem man taler om hans gæld: han har næppe nok hørt på mig. Årsagen til det er, at skælmens fader er for rig, låner ham penge og hvert øjeblik går i borgen for ham, og derfor vil han ikke volde ham ærgrelse eller lægge den ringeste sten i vejen for ham. Jeg ville altså ønske, at Deres Velbyrdighed ville påtage sig at råde bod på denne forurettelse enten ved overtalelser eller ved våbnenes hjælp, siden hele verden siger, at Deres Velbyrdighed er født til at råde bod på forurettelser, gøre uret god igen og beskytte de nødstedte. Deres Velbyrdighed må forestille Dem min faderløse datter, hendes elskelige væsen, hendes ungdom og alle de gode egenskaber, jeg har sagt Dem, hun besidder! Ja, ved Gud og min samvittighed, iblandt alle den unge frue, hertugindens frøkener er der ikke én, der når hende blot til skosålerne. Der er nu en, som hedder Altisidora, og som de anser for den muntreste og allerelskværdigste, og hun kommer ikke min datter på to mil nær. For De må vide, Deres Velbyrdighed, at det er ikke guld alt, hvad der glimrer, og Altisidora er mere indbildsk, end hun er smuk, og mere fræk, end hun er beskeden. Desuden er hun heller ikke rigtig rask og har en så modbydelig ånde, at man

ikke kan holde ud at stå et øjeblik ved siden af hende. Ja, endog min frue hertuginden har … men jeg vil tie, for som man plejer at sige: murene har øren."

"Så sandt mit liv er Dem kært, fru Rodriguez, sig mig, hvad der er i vejen med min frue, hertuginden," spurgte Don Quijote.

"Efter en så kraftig besværgelse," svarede hovmesterinden, "kan jeg ikke undslå mig for at besvare spørgsmålet sandfærdigt. De ser jo, hr. Don Quijote, hvor dejlig min nådige frue hertuginden er: hendes ansigts fine glans, der minder om skæret af en slebet og poleret sværdklinge; hendes kinder, der er som mælk og blod, den ene stråler som solen og den anden som månen; den yndige anstand, hvormed hun skrider hen over jorden så let, som om hun ikke anså den for værdig at træde på, så at det er, som udgød hun sundhed over hvert sted, hvor hun vanker! Men ved Deres Velbyrdighed, hvem hun har at takke for alt det? Gud først og fremmest, det forstår sig, men dernæst to fontaneller, hun har på benene, og hvoraf alle de onde væsker flyder ud, som lægerne siger, hun er fuld af."

"Hellige Maria!" sagde Don Quijote, "er det muligt, at min frue, hertuginden har sådanne afløb? Det ville jeg ikke have troet, om så alle barfodsmunkene havde sagt mig det. Men når fru Doña Rodriguez siger det, så må det vel være sandt. Imidlertid må sådanne fontaneller på et sådant sted ikke udgyde onde væsker, men flydende ambra. Sandelig, nu er jeg først ganske overbevist om, at det må være af største vigtighed for sundheden at lade sig sætte fontaneller."

Næppe havde Don Quijote fået udtalt denne sætning, førend værelsets dør blev revet op med et kraftigt stød. Af forskrækkelse over braget tabte Doña Rodriguez lyset ud af

hånden, så at der pludseligt, som man siger, blev så mørkt i værelset som i et ulvegab. I samme øjeblik følte den stakkels hovmesterinde, at der var en, der greb hende i struben med begge hænder, og så kraftigt, at hun ikke engang kunne stønne, medens en anden person i største hast og uden at sige et ord løftede hendes skørter og med noget, der forekom hende at være en tøffel, gav hende så mange slag, at det var en ren ynk. Og skønt Don Quijote følte denne medynk med hende, rørte han sig dog ikke ud af sin seng, men blev siddende rolig og stille, ja, endog fuld af frygt for, at det nu skulle blive hans tur, og at han ville få en rigelig tilmålt dragt prygl. Denne frygt var heller ikke ugrundet, for så snart de tavse bødler var holdt op med at banke hovmesterinden, der ikke engang turde sige av, tog de fat på Don Quijote, og efter at de havde viklet ham ud af hans lagen og tæppe, kneb de ham så uafladeligt og kraftigt, at han slet ikke kunne lade være med at forsvare sig med de knyttede næver, og alt dette i en forunderlig tavshed. Kampen varede måske en halv time, hvorpå spøgelserne fjernede sig. Doña Rodriguez bragte sine skørter i orden og gik sukkende over sit vanheld ud af døren uden at sige et eneste ord til Don Quijote, som smertefuld, forknebet, forvirret og tankefuld blev alene tilbage, og der vil vi nu forlade ham med samt hans inderlige længsel efter at få at vide, hvem den ryggesløse troldmand var, der havde givet ham en så ilde medfart. Men det må bero til sin tid; Sancho Panza kalder på os, således som historiens sammenhæng kræver det.

49

Om det, der hændte Sancho Panza, da han gik runde på sin ø.

Vi forlod den store statholder ærgerlig og opbragt over den forslagne bonde, der var så dygtig til at male. Han havde fået besked af hushovmesteren, ligesom denne havde fået det af hertugen, for at han kunne have Sancho til bedste, men skønt denne var enfoldig, plump og drøj, var han dog mand for at holde dem alle stangen. Og han sagde til de omstående – også til doktor Pedro Rezio, der så snart man var blevet færdig med hemmeligheden i hertugens brev, atter havde indfundet sig i salen:

"Nu kan jeg tydeligt mærke, at dommere og statholdere enten må være eller blive til jern for ikke at føle de ansøgeres overhæng, som til enhver time og enhver tid kommer og kræver, at man skal høre på dem, affærdige dem og udelukkende beskæftige sig med deres anliggender, så kan alt det øvrige gå, som det vil. Og hvis nu den stakkels dommer ikke hører på dem og affærdiger dem, enten fordi han ikke kan, eller fordi det ikke er ved den fastsatte tid, da de skal have foretræde, så bander de ham straks og knurrer over ham, flår ham lige til knoglerne, ja, levner ikke hans familie ære for en skilling! Din dumme ansøger! Din tåbelige ansøger! Forhast dig dog ikke, vent smukt, til der bliver tid og lejlighed til at foredrage dit anliggende! Kom dog ikke, når det er spisetid, og heller ikke, når det er sovetid. Dommere er også af kød og blod og må give

naturen, hvad den efter sine love kræver af dem – undtagen jeg, som ikke giver min natur noget at spise, takket være hr. doktor Peter Stærk fra Skrub-af, som står der foran mig og vil lade mig dø af sult og påstår, at en sådan død er liv. Så gid Gud må give ham og alle hans lige et sådant liv! Jeg mener: alle de slette læger, for de gode fortjener palmer og laurbær."

Alle de, der kendte noget til Sancho Panza, undrede sig højligt over at høre ham tale så dannet og vidste ikke, hvilken omstændighed de skulle tilskrive dette, om ikke den, at vigtige embeder og pligter skærper forstanden, såfremt de ikke helt sløver den. Til sidst lovede doktor Peter Stærk i tydninger fra Skrub-af, at der i aften skulle blive serveret ham et aftensmåltid, skønt han derved overtrådte alle Hippokrates' læresætninger. Hermed gav statholderen sig tilfreds og ventede med stor længsel på nattens frembrud og spisetidens komme, og skønt det forekom ham, som om tiden stod stille og ikke bevægede sig af stedet, så brød dog den så længselsfuldt ventede time endelig frem, da han fik noget at spise. Det var hakket oksekød med løg og et par kogte fødder af en kalv, der allerede var temmelig til års. Han spiste alt dette med langt større lyst og velbehag, end om det havde været milanesiske bjerghøns, romerske fasaner, kalvekød fra Sorrent, agerhøns fra Morón eller gæs fra Lavajo. Under måltidet vendte han sig til doktoren og sagde:

"Ved De vel, hr. doktor, at De for fremtiden ikke skal bryde Dem om at sætte kostbare ting og udsøgte retter for mig, for derved vil De blot bringe min mave i uorden, eftersom den er vant til gede- og oksekød, flæsk og tørret kød, roer og løg, og hvis man byder den herskabsretter, modtager den dem med

kræsenhed, ja, undertiden med modbydelighed. Hvad køgemesteren kan gøre, er tit at traktere mig med en olla podrida, en ret, hvori alting er blandet sammen som kål og roer, og jo mere der er blandet sammen, jo bedre smager den, og han kan hælde alt, hvad han vil, i den og blande det med det andet, så længe det blot er noget spiseligt; jeg skal nok huske ham det og vise mig erkendtlig derfor ved lejlighed. Der er heller ingen, der skal understå sig i at drive gæk med mig, for enten er jeg noget, eller også er jeg ingenting. Og så vil vi da alle leve i fred og samdrægtighed med hinanden, for når Gud lader solen stå op, så står den op for alle og enhver. Jeg vil regere på denne ø som statholder og vil ikke tillade, at retten bøjes, eller lade mig bestikke. Og enhver se sig godt for og passe på, at ingen gør grin med ham bag hans ryg! For jeg kan fortælle ham, at jeg er skrap som Fanden, og gør man hovedet kruset på mig, så skal man bare se løjer. Javel, den, der gør sig selv til honning, ham spiser fluerne!"

"Hr. statholder," sagde køgemesteren, "Deres Nåde har uimodsigeligt ret i alt, hvad De har sagt, og på alle denne øs indbyggeres vegne, der altid er beredte til at tjene Dem på det nøjagtigste, forsikrer jeg Dem om deres kærlighed og velvilje. Den mildhed, Deres Nåde i begyndelsen af Deres statholderskab har regeret med, berøver dem al mulighed for at tænke eller foretage sig noget, der kunne være Deres Nåde til mishag."

"Ja, det vil jeg tro," svarede Sancho, "og de ville være gode tosser, om de tænkte eller foretog sig andet. Jeg gentager én gang for alle, man skal sørge for en anstændig underholdning til mig og min Rucio, hvilket er det allervigtigste og betydeligste

punkt af det alt sammen. Så snart tiden kommer, vil vi gøre en runde; det er min hensigt at rense denne ø for alt skarn og for alle landstrygere, dagdrivere og uvort pak, for I må vide, mine venner, at dovne og ørkesløse folk i en stat er ganske det samme som dronerne i en bikube, som kun fortærer den honning, arbejdsbierne tilbereder. Det er min agt at lette bøndernes byrder, beskytte herremændenes forrettigheder, belønne de dydige og først og fremmest ære religionen og agte de gejstlige. Hvad mener I om det, mine venner? Er der rimelighed i, hvad jeg siger, eller arbejder min hjerne forgæves?"

"Hr. statholder," svarede hushovmesteren, "Deres Nåde siger så meget, der er rimeligt og forstandigt, at jeg må forbavses over, at en ustuderet mand som Deres Nåde (for så vidt jeg ved, har De slet ingen uddannelse fået) kan fremkomme med sådanne ytringer og sige så meget, der er fuldt af visdom og kundskab, skønt det er så fjernt fra alt, hvad de, der har sendt os hid, og hvad vi, der er kommet hertil, har ventet os af Deres Nådes åndsevner. Men man lærer, så længe man lever: spot og skæmt bliver til alvor, og til sidst bliver spotterne selv til spot."

Nu blev det aften, og med hr. doktor Pedro Rezios tilladelse fik statholderen et aftensmåltid. Man forsynede sig med alt, hvad der var nødvendigt til runden. Sancho forlod sin bolig ledsaget af hushovmesteren, sekretæren og køgemesteren samt kronisten, hvem det påhvilede at optegne Sanchos bedrifter til evig ihukommelse, og så mange retsbetjente og vægtere, at de udgjorde en temmelig stor trop. Sancho gik i midten med sin dommerstav, og det var et såre stateligt skue. Efter at de var draget igennem nogle gader, hørte de sværdklirren; de ilede hen til stedet og så, at det kun var to mænd, der fægtede med

hinanden. Men da de fik øje på rettens folk, holdt de inde, og en af dem råbte:

"Herhid i Guds og kongens navn! Hvad? Skal man tåle, at der plyndres midt imellem folk her i byen, og at man bliver overfaldet midt på gaden?"

"Vær rolig, min gode mand," sagde Sancho, "og fortæl mig, af hvilken grund I slås. Jeg er statholderen."

Den anden af de kæmpende sagde:

"Hr. statholder, jeg skal berette Dem det med få ord. Deres Nåde må vide, at denne adelsmand i aften har vundet mere end tusinde realer i det spillehus, som ligger her lige overfor; på hvad måde må Gud vide. Jeg var til stede og gav ved mere end et tvivlsomt kast udslag til hans fordel, skønt min egen samvittighed talte imod det. Han rejste sig, tog sin gevinst, og i stedet for, som jeg ventede, i det mindste at forære mig et par daler, således som det er skik og brug overfor fornemme personer som mig, der for alle tilfældes skyld, hvad enten der nu indtræffer noget godt eller noget slemt, er nærværende ved spillet for at støtte uretmæssige krav og skille trætter, stak han pengene til sig og gik sin vej. Opbragt løb jeg efter ham og bad ham med venlige og høflige ord om i det mindste at give mig otte realer, da han ved, at jeg er en mand af stand og hverken har nogen profession eller penge at opretholde livet med, fordi mine forældre ikke har ladet mig lære den første og ikke efterladt mig de sidste. Men den skælm, der er lige så stor en tyveknægt som Cacus og lige så stor en falskspiller som Andradilla, ville ikke give mig mere end fire realer, hvoraf Deres Nåde hr. statholderen selv kan indse, hvor lidt skam og samvittighed der er i ham. Men på ære, hvis Deres Nåde ikke

var kommet til, så skulle jeg have lært ham at spy hver en skilling ud, og hvor megen vægt der skal til, for at tungen på vægten står lige."

"Hvad siger I til det?" spurgte Sancho den anden.

Denne svarede, at det var sandt, hvad hans modstander havde sagt, at han kun havde villet give fire realer, siden han gav ham så ofte; de folk, der bestræbte sig for at få en del af spillegevinsten foræret, måtte opføre sig høfligt og med fornøjet mine tage imod det, man ville give dem, når de da ikke var fuldstændigt visse på, at man var en falskspiller, der havde vundet ved bedrageri. Han selv var en ærlig mand og ingenlunde nogen tyv, som den anden havde sagt, og det bedste bevis for det var, at han ikke havde villet give ham noget, medens falskspillerne altid var forpligtede til at afgive noget af gevinsten til de vanemæssige tilskuere, der kendte dem.

"Det er rigtigt nok," sagde hushovmesteren, "og nu må De, hr. statholder, overveje, hvad der skal gøres med disse to mennesker."

"Hvad der skal gøres," sagde Sancho, "er dette: I der, som har vundet, hvad enten det nu er sket på retmæssig eller uretmæssig vis – det kan være lige meget – I skal på stedet udbetale eders modstander hundrede realer og desuden erlægge tredive til hjælp for fattige fanger. Men I der, som hverken har nogen profession eller nogen arv og går og driver her på øen, I skal på øjeblikket tage de hundrede realer, og i morgen har I hele dagen til at forføje eder bort fra øen; I er landsforvist for ti år, og såfremt I overtræder dette bud, skal I komme til at tilbringe de ti år i den anden verden, for så vil jeg hænge eder op i en høj galge, eller rettere lade bøddelen gøre

det på min befaling. Og lad nu ingen komme med indvendinger, om han ikke har lyst til at føle vægten af min hånd."

Den ene udbetalte altså, og den anden tog pengene ind; denne sidste forlod straks øen, den første gik hjem til sit hus, og statholderen blev tilbage og sagde:

"Enten må jeg nu formå lidet, eller også skal disse spillehuse afskaffes, der, så vidt jeg kan se, er meget skadelige."

"Dette spillehus," sagde en amtsskriver, "vil Deres Nåde dog næppe kunne afskaffe, da det holdes af en fornem herre, der mellem år og dag taber ulige mere, end han vinder ved kortene. Men imod andre ringere spillehuse kan Deres Nåde bruge Deres magt; det er også dem, der er mest skadelige og skjuler de største bedragerier, for i store herrers og ansete adelsmænds huse vover falskspillerne ikke at gøre brug af deres kneb, og siden spillelasten er blevet en udbredt vane, er det bedre, at der spilles i fornemme huse end i en eller anden håndværkers, hvor man efter midnat eller endnu senere indfanger en ulykkesfugl, som man derpå flår levende."

"Ganske vist, retsskriver," svarede Sancho, "jeg ved nok, at der kan siges adskilligt om den sag."

Derpå kom der en natvægter hen til ham med en ung knøs og sagde:

"Hr. statholder, dette unge menneske kom lige hen imod os, men så snart han opdagede, at det var øvrigheden, vendte han os ryggen og gav sig til at løbe som en gemse, hvoraf man kan slutte, at han må være en misdæder. Jeg løb efter ham, men ville ikke have indhentet ham, om han ikke var snublet og faldet."

"Hvorfor løb du, unge mand?" spurgte Sancho.

Det unge menneske svarede:

"Herre, det var for at undgå de mange spørgsmål, som rettens folk altid stiller én."

"Hvad er din profession?"

"Væver."

"Hvad væver du?"

"Lansespidser, med Deres Nådes tilladelse."

"Vil du spille vittig overfor mig? Du lægger vind på at være en spøgefugl? Meget godt. Men hvor ville du hen nu?"

"Herre, jeg ville trække frisk luft."

"Hvor trækker man frisk luft her på øen?"

"Hvor den blæser."

"Godt, eders svar er meget træffende, I er et godt hoved, unge mand. Forestil eder nu, at jeg er den friske luft og blæser eder i ryggen og driver eder foran mig til fængslet. Hej da, grib ham og før ham derhen! Der vil jeg lade ham sove i nat uden frisk luft."

"Ved Gud," sagde den unge mand, "De kan lige så lidt få mig til at sove i fængslet, som De kan gøre mig til konge."

"Hvorfor skulle jeg ikke kunne få dig til at sove i fængslet?" svarede Sancho, "har jeg ikke magt til at lade dig tage til fange og give dig fri igen, når og så tit jeg vil?"

"Hvor megen magt Deres Nåde end har," sagde den unge mand, "vil De dog aldrig kunne få mig til at sove i fængslet."

"Ikke? Hvad skal det sige?" sagde Sancho, "før ham straks bort, han skal med egne øjne se, at han har taget fejl, selv om slutteren nok så gerne vil se igennem fingre med ham til sin egen fordel, som det er sædvane. Jeg skal give ham en bøde på

to tusinde dukater, såfremt han lader dig sætte en fod udenfor fængslet."

"Det er jo kun spøg alt sammen," sagde den unge mand; "sagen er den, at al verdens mennesker nu ikke kan få mig til at sove i fængslet."

"Sig mig, din satan," sagde Sancho, "har du da en engel, der kan føre dig ud og tage de jern af dig, som jeg vil lade dig slutte i?"

"Hr. statholder," svarede den unge mand fuld af det elskværdigste lune, "lad os nu komme til forståelse og til selve sagen. For sæt endog, at Deres Nåde befaler, man skal føre mig i fængsel, og at man der skal belægge mig med håndjern og lænker og kaste mig ned i det dybeste hul, og sæt, at slutteren bliver truet med svære bøder, hvis han slipper mig ud, og på det aller nøjagtigste opfylder Deres befaling, så forslår al Deres Nådes magt, hvis jeg ikke vil sove, men holde mig vågen hele natten uden at lukke et øje, jo dog ikke til at bringe søvn i mine øjne mod min vilje, vel?"

"Nej, det er sikkert nok," sagde sekretæren, "manden har bevist sin påstand."

"I vil altså kun lade være med at sove for at handle efter eders egen vilje," sagde Sancho, "og ikke for at sætte eder op imod min vilje?"

"Nej, herre," svarede den unge mand, "det være langt fra mine tanker."

"Så gå da med Gud," sagde Sancho, "gå hjem og sov i eders hus, og Gud give eder en tryg og rolig søvn, jeg skal ikke forstyrre den for eder. Men jeg vil dog give eder det råd, ikke at

spøge med øvrigheden en anden gang: I kunne træffe på den, der lod eders spøg falde ned på eders pandeskal."

Den unge mand gik sin vej, og statholderen fortsatte sin runde. Lidt efter kom to af vagten med en mand imellem sig. De sagde:

"Hr. statholder, den, vi her bringer, ser ud til at være en mand, men er det ikke; det er en kvinde – og det ikke nogen hæslig – forklædt som mand."

De holdt to-tre lygter op for øjnene af vedkommende, og ved deres skin så man ansigtet af en ung pige, der vel kunne være seksten år eller lidt mere; hendes hår var viklet op under et net af guld og grøn silke, og hun var smuk som majblomster. Man beså hende fra top til tå: Hun havde lyserøde silkestrømper på, med knæbånd af hvidt taft og frynser af guld med små perler. Hendes pludderbukser var af grøn guldbrokade, hendes slag af samme stof stod åbent, og under det bar hun en vams af det fineste tøj, hvidt med guld; på fødderne havde hun mandssko. Ved siden havde hun ikke noget sværd, men en overordentlig rigt udsmykket dolk, og på fingrene bar hun mange kostbare ringe. Kort sagt, alle fandt behag i den unge pige, men ingen af alle dem, der så hende, kendte hende. Ja, end ikke de indfødte kunne besinde sig på, hvem hun var. Medviderne i de puds, man spillede Sancho, var de mest forundrede, for denne tildragelse og dette møde med den unge pige var ikke nogen plan, de havde lagt, og de stod derfor ganske rådvilde og ventede i uvished på, hvilket udfald sagen ville få. Sancho spilede både øjne og mund op ved den unge piges skønhed og spurgte hende, hvem hun var, hvor hun ville hen, og hvilken

årsag der havde bevæget hende til at iføre sig denne dragt. Hun slog øjnene ned og svarede med tugtig blufærdighed:

"Herre, jeg kan ikke så offentligt sige en ting, som det er mig magtpåliggende at skjule; en ting vil jeg dog gerne på forhånd gøre Dem opmærksom på, nemlig at jeg ikke er nogen tyv eller misdæder, men en ulykkelig ung pige, som skinsygens magt har tvunget til at overskride de grænser, velanstændigheden ellers sætter for os."

Da hushovmesteren hørte det, sagde han:

"Hr. statholder, lad disse folk træde til side, for at denne dame med så meget mindre undseelse kan meddele Dem sit anliggende."

Statholderen gav straks befaling til dette, og alle trak sig tilbage på nær hushovmesteren, køgemesteren og sekretæren. Da den unge pige så, at de nu var alene, fortsatte hun:

"Mine herrer, jeg er en datter af Pedro Pérez Mazorca, der er forpagteren af fåreuld her i byen, og som hyppigt kommer i min faders hus."

"Det kan ikke være rigtigt, frue," sagde hushovmesteren, "for jeg kender Pedro Pérez overmåde godt og ved, at han ingen børn har, hverken nogen søn eller nogen datter. Desuden siger De, at han er Deres fader, og straks derpå, at han hyppigt kommer i Deres faders hus."

"Det lagde jeg også mærke til," sagde Sancho.

"I øjeblikket, mine herrer," svarede den unge pige, "er jeg så bestyrtet, at jeg ikke ved, hvad jeg selv siger, men den rene sandhed er den, at jeg er en datter af Diego de la Llana, som Deres Velbyrdigheder sikkert alle kender."

"Det kan vist være rigtigt nok," sagde hushovmesteren, "jeg kender Diego de la Llana og ved, at han er en fornem og rig herremand og har en søn og en datter, og at ingen her i staden med sandhed kan sige, at han har set hans datter for sine øjne, siden han blev enkemand. Han holder hende så indespærret, at han ikke en gang giver solen lejlighed til at se hende. Men alligevel priser rygtet hende som en overmåde stor skønhed."

"Det er sandhed," svarede den unge pige, "og denne datter, det er mig, men hvorvidt rygtet om min skønhed lyver eller ej, må De nu have overbevist Dem om, eftersom De har set mig."

Hvorpå hun stak i at græde bitterlig. Da sekretæren så det, nærmede han sig til køgemesteren og hviskede ham ganske sagte ind i øret:

"Uden tvivl må der være tilstødt den stakkels pige noget ganske særligt, siden hun, skønt hun er af så høj stand, strejfer om ude i en sådan dragt og på en sådan tid."

"Det kan der ikke være nogen tvivl om," sagde køgemesteren, "så meget mere som hendes tårer bestyrker Deres formodning."

Sancho trøstede hende imidlertid med de bedste ord, han kunne finde, og bad hende om, at hun uden mindste frygt ville fortælle ham, hvad der var tilstødt hende; de skulle alle oprigtigt bestræbe sig for at hjælpe hende på enhver måde.

"Sagen er den, mine herrer," svarede hun, "at min fader har spærret mig inde og derved lukket mig ude fra alverden i ti samfulde år, netop lige så mange år, som min moder har ligget i sin grav. Der bliver læst messe hjemme i en prægtig udsmykket bedesal, og i al denne tid har jeg kun set solen om dagen og månen og stjernerne om natten. Jeg ved ikke, hvordan gader, torve eller kirker ser ud, ikke engang hvordan mænd ser ud,

undtagen min fader og min broder og Pedro Pérez, uldforpagteren. Og fordi han så ofte kommer i vort hus, faldt det mig ind at udgive ham for min fader, så at jeg ikke behøvede at nævne min rigtige fader. Denne indespærring, dette forbud mod at forlade huset, ja, endog imod at gå i kirke, har i mange dage og måneder gjort mig ganske utrøstelig. Jeg ville se verden eller i det mindste den by, hvor jeg er født, og det forekom mig, at der i dette krav ikke fandtes noget, der stred mod den velanstændighed, som en ung pige af stand skylder sig selv at overholde. Da jeg hørte, at man foranstaltede tyrefægtninger og ringridning og opførte komedier, bad jeg min broder, der er et år yngre end jeg, om at sige mig, hvad disse, såvel som mange andre ting, jeg aldrig havde set, var for noget, og han forklarede mig det, så godt han formåede, men det opflammede blot i endnu højere grad min begærlighed efter at se det. Dog, for at gøre beretningen om min fortabelse kort, vil jeg bekende, at jeg til sidst bad og plagede min broder om … oh, gid jeg dog aldrig havde bedt og plaget ham om noget sådant!"

Her begyndte hun på ny at græde. Hushovmesteren sagde til hende:

"Bliv ved, frue, og fuldfør Deres fortælling om, hvad der er hændt Dem, for Deres ord og Deres tårer sætter os alle i spændt forventning."

"Jeg har kun få ord at tilføje," svarede den unge dame, "men mange tårer at græde, for når éns ønsker er rettet imod et forkasteligt mål, så kan de kun medføre sådanne sørgelige skuffelser som disse."

Den unge piges skønhed var trængt lige ind i køgemesterens sjæl. Han holdt endnu en gang lygten hen til hendes ansigt, og

det forekom ham, at det ikke var tårer, hun fældede, men perlestøv eller dug fra engene; ja, han skattede disse tårer endnu højere, sidestillede dem med østerlandske perler og ønskede inderligt, at hendes ulykke dog ikke måtte være så stor, som hendes tårer og sukke lod formode. Statholderen var lige ved at geråde i fortvivlelse over den tøvende måde, hvorpå pigen fremførte sin fortælling, og sagde til hende, at hun endelig måtte lade være med at holde dem i den spænding længere; det var allerede sent, og de havde endnu en stor del af byen tilbage at gå runde igennem. Stadig afbrudt af hulken og halvkvalte sukke sagde hun derfor:

"Al min fortræd og ulykke består ikke i andet end, at jeg bad min broder om at give mig en af sine klædninger, iføre mig mandsdragt og en nat tage mig med ud for at bese byen, mens vor fader sov. Da han hverken havde rist eller ro for mine bønner, gav han efter for mine ønsker. Jeg iførte mig denne dragt, han klædte sig i en af mine, der passer ham, som den var syet til ham, for han har ikke et eneste hår på hagen og lignede ganske en vidunderlig smuk ung pige. Og i nat, for omtrent en time siden, listede vi os ud af huset og har, ledet af vort barnagtige og ubesindige forsæt, strejfet hele byen igennem. Men da vi ville hjem igen, så vi en stor hob mennesker komme gående, og min broder sagde til mig: "Søster, det må være patruljen. Skynd dig, il af sted med bevingede skridt og løb hastigt efter mig, for at man ikke skal kende os, for ilde vil vi høre for det." Med disse ord vendte han mig ryggen og gav sig, jeg kan ikke sige: til at løbe, men til at flyve. Jeg havde ikke gjort seks skridt, før jeg på grund af min store skræk faldt så lang, jeg var, og straks derpå kom en af retfærdighedens tjenere og

bragte mig hid til Dem, mine herrer, hvor jeg må stå beskæmmet for så mange mennesker, som om jeg var et vanartet og letfærdigt pigebarn."

"Altså, frue," sagde Sancho, "har De ikke været udsat for nogen anden ubehagelighed og er heller ikke blevet drevet ud af Deres hjem af skinsyge, således som De sagde i begyndelsen af Deres fortælling?"

"Der er ikke tilstødt mig noget, og jeg er heller ikke blevet drevet hjemmefra af skinsyge, men blot af lyst til at se mig om i verden, som for mig kun bestod i denne bys gader."

At pigens udsagn var sandhed, blev stadfæstet ved, at vagten nu også kom med hendes broder, som en af dem havde indhentet og fanget, da han løb bort fra sin søster. Han var kun klædt i en kostbar nederdel og en kort kåbe af blåt damask med tresser af det fineste guld, hans hoved var uden nogen mantille og kun smykket med hans eget hår, der så ud som gyldne ringe, så blondt og krøllet var det. Statholderen, hushovmesteren og køgemesteren tog ham til side og spurgte ham, uden at hans søster kunne høre det, hvoraf det kom, at han gik i denne dragt; og han fortalte, lige så skamfuld og forlegen som søsteren før, det samme, som hun havde sagt, hvilket glædede den forelskede køgemester i høj grad. Men statholderen sagde til dem:

"Alt dette var tilforladelig nogle rigtige barnestreger, I to unge mennesker, og for at fortælle om disse tosserier og dette vovestykke havde I ikke behøvet at komme med så mange omsvøb og så mange tårer og sukke. For hvis I blot rent ud havde sagt: Vi er den og den og har benyttet os af dette kneb for at komme ud af vor faders hus og strejfe lidt rundt, uden anden

hensigt end blot og bar nysgerrighed, så ville historien have været til ende uden al den sukken og flæben, og dermed færdig."

"Det er sandt nok," svarede den unge pige, "men De må betænke, mine herrer, at jeg var så forvirret, at jeg slet ikke kunne opføre mig, som jeg egentlig burde."

"Der er ingen skade sket," sagde Sancho, "lad os nu gå, så kan vi tage afsked med eder, så snart I er kommet til eders faders hus. Måske har han endnu ikke savnet eder, men lad for fremtiden sådanne barnestreger fare og vær ikke så nysgerrig efter at se eder om i verden, for

> En ærbar pige vil ej gå til skue,
> brækker hellere benet og bli'r i sin stue.

og

> Uden for porten at løbe rundt
> for kvinde og høne var aldrig sundt.

Og den, der har lyst til at se, har også lyst til at blive set: Mere siger jeg ikke."

Den unge mand takkede statholderen for den nåde, han ville vise dem ved at ledsage dem hjem, og derefter begav de sig derhen; huset lå ikke langt derfra. Da de havde nået det, kastede broderen en lille sten imod vinduesgitteret, og øjeblikkelig kom en pige, som havde ventet på dem, ned til døren og åbnede den for dem. De gik ind i huset og efterlod hele selskabet højligt forundret over deres elskværdighed og skønhed og over deres længsel efter at se sig om i verden om natten og uden at komme uden for byen. Men alt dette tilskrev de deres store ungdom. Køgemesteren følte sig altså truffet lige

i hjertet og foresatte sig på stedet, at han næste dag ville anholde hendes fader om hendes hånd, da han anså det for givet, at han ikke ville tilbagevise hans bejlen, såsom han jo var ansat i hertugens tjeneste. Ja, Sancho selv nærede uklare ønsker og planer om at få det unge menneske gift med sin datter Sanchica og besluttede til sin tid at bringe sagen på tale, da han ikke tvivlede om, at en statholders datter måtte kunne få hvilken som helst mand til ægte.

Hermed afsluttedes runden for den nat, og et par dage senere hele statholderskabet, hvorved alle hans planer faldt til jorden og gjordes til intet, som det følgende vil vise.

50

Hvori det bringes for dagen, hvem de troldmænd og tugtemestre var, der slog hovmesterinden med tøflen og kneb Don Quijote, såvel som hvad der hændte den page, der bragte brevet til Tereza Panza, Sancho Panzas hustru.

Sidi Hamét, den overmåde grundige udforsker af hvert eneste lille gran i vor historie, siger, at dengang Doña Rodriguez forlod sit kammer for at begive sig til Don Quijotes værelse, blev hun set af en anden terne, der sov sammen med hende, og da nu alle terner såre gerne vil høre, se og snuse til alt, så sneg denne sig så sagte bag efter hende, at den gode Doña Rodriguez ikke mærkede det. Aldrig så snart så den anden hende gå ind i Don Quijotes værelse, førend hun øjeblikkelig (for ikke at danne en undtagelse fra terners almindelige skik, nemlig at føre sladder) løb hen at fortælle sin nådige frue, hertuginden, at Doña Rodriguez var i Don Quijotes kammer. Hertuginden sagde det til hertugen og bad ham om tilladelse til at tage Altisidora med sig og gå hen og lure efter, hvad hovmesterinden ville hos Don Quijote. Hertugen gav hende den, og de to listede sig forsigtigt og sagte, skridt for skridt, hen til værelsets dør og stillede sig så tæt op ad den, at de opfattede alt, hvad der blev sagt indenfor. Da hertuginden nu hørte, at Rodriguez talte løst og fast om hendes fontanellers rigt strømmende aranjuez, kunne hun ikke bare sig længere, og Altisidora lige så lidt. Fulde af forbitrelse og hævnlyst stødte de døren op, styrtede ind i værelset, pinte Don Quijote og gennempryglede hovmesterinden, således som

det allerede er fortalt, thi fornærmelser, som så åbenbart er rettet imod kvindernes skønhed og forfængelighed, vækker heftig vrede hos dem og tænder hævnlyst. Hertuginden fortalte derpå hertugen alt, hvad der var gået for sig, hvilket fornøjede ham inderligt, og da det endnu stadig var hendes agt at more sig med Don Quijote og fordrive tiden med at have ham til bedste, sendte hun den page, der havde spillet Dulcineas rolle i det velforberedte skuespil om, hvorledes hendes fortryllelse skulle løses (noget, Sancho Panza på grund af statholderskabets byrder rent havde glemt), til hans kone, Teresa Panza, med hendes mands brev og et fra sig selv, sammen med en foræring, bestående i en stor rad kostbare koraller.

Dernæst fortæller historien, at pagen var et meget kløgtigt og vittigt hoved, og i det håb at fornøje sin frue red han glad og beredvillig til Sanchos landsby. Men førend han kom ind i den, så han en hel del kvinder, der stod og vaskede ved bækken, og spurgte dem, om de kunne sige ham, hvorvidt der i denne by boede en kone, der hed Teresa Panza, gift med en vis Sancho Panza, der var våbendrager hos en ridder ved navn Don Quijote af Mancha. Ved dette spørgsmål sprang en ung pige, der ligeledes stod og vaskede, op og sagde: "Teresa Panza er min moder, Sancho Panza er min fader og ridderen vort herskab."

"Så kom da, jomfru," sagde pagen, "før mig hen til eders moder, for jeg har et brev og en foræring fra eders fader til hende."

"Det gør jeg hjertens gerne, min herre," svarede pigebarnet, der efter sit udseende at dømme vel kunne være omtrent fjorten år gammelt; hun gav sin vask til en af sine veninder, og uden at binde sit hår op eller trække sko på – for hendes ben og

fødder var bare, og håret hang uordentligt om hende – løb hun hen foran pagens hest og sagde:

"Kom, Deres Velbyrdighed, vort hus ligger lige foran i byen, og min moder er bekymret hjemme, fordi det er mangen god dag siden, hun har hørt fra min hr. fader."

"Nå," sagde pagen, "da bringer jeg så gode efterretninger, at hun har årsag til at takke Gud for dem."

Efterhånden nåede pigebarnet springende, løbende og hoppende ind til landsbyen, og endnu før hun gik ind i huset, råbte hun med høj stemme fra døren:

"Kom ud, moder Teresa, kom ud, kom ud! Her kommer en herre, som bringer breve og andre skønne sager fra min gode fader."

Ved dette råb kom moderen, Teresa Panza, ud. Hun spandt blår på en rok og var iført et mørkegråt skørt, der var så kort, at det så ud,

> som om just til skammens sted
> hendes kjole var forkortet.

Desuden havde hun et livstykke på, som ligeledes var mørkegråt, og en særk, der var udskåret foroven. Hun var endnu ikke særlig gammel, skønt man kunne se, at hun var over de fyrre, men i øvrigt var hun fø'r, grov, kraftig og undersætsig. Da hun nu så sin datter og pagen, der var til hest, spurgte hun:

"Hvad er der på færde, barn? Hvem er den herre dér?"

"Det er en underdanig tjener af min nådige frue, Doña Teresa Panza," svarede pagen, og han lod gerning følge på ordene, for han sprang rask af hesten, kastede sig såre ydmyg på knæ for fru Teresa Panza og sagde: "Ræk mig Deres hænder til kys, Doña Teresa, min nådige frue, for de er De som retmæssig, til

højre og venstre hånd ægteviet hustru til hr. Don Sancho Panza, virkelig statholder over øen Barataria."

"Ak, ak, min herre, stå dog op og lad være med at gøre sådan noget," sagde Teresa, "jeg hører ikke hjemme i slottene, men er kun en stakkels bondekone, datter af en markarbejder og gift med en vandrende våbendrager, slet ikke med nogen statholder."

"Deres Nåde," svarede pagen, "er en overmåde ærværdig gemalinde til en over al beskrivelse ærværdig statholder. Og som bevis på, at jeg taler sandhed, beder jeg Deres Nåde om at modtage dette brev og denne foræring."

I samme øjeblik trak han en snor med koraller indfattede i guld op af lommen, hængte den om halsen på hende og sagde:

"Dette brev er fra hr. statholderen, og disse koraller fra min nådige frue, hertuginden, der har sendt mig til Deres Nåde."

Teresa var stiv af forundring og hendes datter ikke mindre, men pigen sagde:

"Jeg vil dø på, at vor herre, Don Quijote, står bag ved dette. Han har sikkert givet min fader det statholderskab eller grevskab, som han så mange gange har lovet ham."

"Ganske rigtigt, således forholder det sig," sagde pagen, "for af hensyn til hr. Don Quijote er hr. Sancho nu blevet statholder på øen Barataria, som De vil se af dette brev."

"Læs det for mig, hr. junker," sagde Teresa, "for skønt jeg kan spinde, kan jeg ikke læse en tøddel."

"Og jeg lige så lidt," tilføjede Sanchica, "men tøv lidt, så skal jeg gå hen og hente en, der kan læse det, enten præsten selv eller baccalaureus'en Sansón Carrasco. De vil sikkert gerne komme, fordi de vil høre nyt fra fader."

"Det er ikke nødvendigt at tilkalde nogen; jeg kan ganske vist ikke spinde, men læse kan jeg, og jeg skal læse det for Dem."

Derpå læste pagen brevet fra først til sidst. Men da det allerede tidligere er blevet anført, vil vi udelade det her. Derpå tog han straks det andet frem, der var fra hertuginden og lød således:

> "*Veninde Teresa!* Deres mand Sanchos gode egenskaber, hans fortræffelige karakter og gennemtrængende forstand, har bevæget og forpligtet mig til at bede hertugen, min gemal, om at give ham statholderskabet over en af de mange øer, han besidder. Jeg har fået efterretning om, at han regerer den som en kongelig ørn, hvorover jeg er inderlig glad, og min gemal, hertugen, følgelig også; derfor takker jeg Himlen mange gange hver dag, at jeg ikke har grebet fejl, da jeg valgte ham til at beklæde det omtalte embede som statholder. For De må vide, fru Teresa, at det er såre vanskeligt at finde en god statholder her i verden, og Gud gøre mig så god, som Sanchos regering er! Her sender jeg Dem, kære veninde, en rad koraller indfattede i guld. Det skulle have været mig en stor fornøjelse, om det havde været orientalske perler, men selv den, der kun forærer et ben bort, viser allerede derved, at han ikke vil lade vedkommende dø af sult. Den tid kommer nok, da vi lærer hinanden nøjere at kende og kan tales mundtlig ved, og så ved kun Gud, hvad der kan ske. Hils Deres datter Sanchica fra mig og sig hende, at jeg vil sørge for, at hun bliver fornemt gift, når hun mindst venter det. Jeg har hørt sige, at der i Deres landsby skal findes så store agern. Send mig et dusin af dem. De vil

være mig særligt velkomne fra Deres hånd. Skriv snart til mig og giv mig udførlig beretning om Deres sundhed og velbefindende. Hvis der er noget, De trænger til, så behøver De kun at åbne munden, og De skal få så meget, den kan rumme. Himlen bevare Dem! Givet her på stedet.

Deres
Dem oprigtigt elskende veninde

Hertuginden."

"Nej, nej," sagde Teresa, da hun havde hørt brevet, "hvor ejegod, venlig og nedladende en frue! Sådanne fruer kan man dog få i tale, mens herremandsfruerne her i landsbyen holder sig for gode til, at vinden må blæse på dem; når de går til kirke, knejser de, som om det var dronningen selv, så at de tager sig ud, som de troede, at de ville forlise noget af deres ære, om de så til en bondekone. Men se mig til denne gode frue: skønt hun er hertuginde, kalder hun mig veninde og behandler mig, som om jeg var hendes lige. Gid jeg måtte leve den dag, da jeg så hende lige så ophøjet som det højeste klokketårn i hele La Mancha! Men hvad agerne angår, min herre, så skal jeg sende Hendes Nåde en hel skæppe af dem, så tykke og store, at folk skal flokkes for at betragte og beundre dem. Men gå nu straks, Sanchica, og sørg for denne herres beværtning. Giv hesten foder, hent æg i stalden, og skær et stort stykke flæsk af. Han bør trakteres som en prins; de gode efterretninger, han har bragt os, og hans venlige ansigt er det vel værd. Imidlertid vil jeg gå ud og bringe efterretningen om vor lykke til vore nabokoner, og ligeledes til fader præsten og barberen, mester Nicolas, som er og altid har været din faders gode venner."

"Det skal jeg gøre, moder," svarede Sanchica, "men I forstår jo nok, at I må give mig halvdelen af den koralsnor, for jeg kan aldrig tro, at den nådige frue, hertuginden, skulle være så tosset, at hun har sendt den til eder alene."

"Du skal få den hele, mit barn," svarede Teresa, "men lad mig blot bære den om halsen et par dage, for jeg synes virkelig, at den fryder mit hjerte."

"De vil ligeledes fryde Dem," sagde pagen, "når De ser den bylt, jeg har her i vadsækken. Det er en klædning af det fineste stof, som hr. statholderen kun har båret en eneste gang på jagten, og alt det sender han til frøken Sanchica."

"Gud lade ham leve i tusind år," sagde Sanchica, "og den, der bragte mig det, ikke mindre, ja to tusinde, hvis det gøres behov!"

Derpå skyndte Teresa sig ud af huset med brevene i hånden og korallerne om halsen; hun trommede på brevene, som om hun slog på tamburin, og da hun tilfældigt mødte præsten og Sansón Carrasco, begyndte hun at hoppe rundt og sagde:

"Sandelig, nu er der ingen smalhans i slægten mere! Nu har vi fået vort dejlige statholderskab! Lad nu kun den mest storsnudede herremandsfrue måle sig med mig, om hun tør, så skal jeg drive hovmodigheden ud af hende."

"Hvad er der på færde, Teresa Panza? Hvad er det for narrestreger? Hvad er det for papirer?"

"Det er ingen narrestreger, men breve fra hertuginder og statholdere, og det, jeg har om halsen, er ægte koraller. Ave Marierne og paternosterne derpå er af slået guld, og jeg selv er statholderfrue."

"Ved Gud og hans hærskarer, vi forstår eder ikke, Teresa, og begriber ikke, hvad I vil sige med dette."

"Her kan De selv se dem," sagde Teresa og gav dem brevene.

Præsten læste dem så højt, at Sansón Carrasco kunne høre det, og Sansón og præsten så på hinanden, som om de ikke begreb, hvad de havde læst; baccalaureus'en spurgte, hvem der havde bragt disse breve. Teresa svarede, at hvis de ville gå med hende hjem, kunne de få buddet at se; det var en ung mand, rigtig en rig ung junker, og han havde bragt hende en foræring til, der var mere end lige så meget værd. Præsten tog korallerne af hendes hals og beså dem meget nøje; da han havde overbevist sig om, at de var ægte, faldt han på ny i forundring og sagde:

"Ved den præstekjole, jeg bærer, jeg ved ikke, hvad jeg skal sige, eller hvad jeg skal tænke om disse breve og disse koraller. På den ene side ser og føler jeg, at korallerne er ægte, på den anden side læser jeg, at en hertuginde ved et brev udbeder sig to dusin agern."

"Pokker ved, hvordan det skal rime sammen," sagde nu Carrasco. "Nå, lad os gå hen og se på overbringeren af dette brev. Ham vil vi bede om forklaring på de gåder, der her viser sig for os."

Det gjorde de, og Teresa fulgte med dem tilbage.

De fandt pagen i færd med at sigte noget byg til sin hest og Sanchica beskæftiget med at skære en side ristet flæsk i stykker for at slå æg over dem og give pagen det at spise. Hans udseende og fine dragt gjorde et behageligt indtryk på begge de besøgende, og efter at de havde hilst meget høfligt på ham, og han på dem, spurgte Sansón ham om nyt fra Don Quijote såvel som fra Sancho Panza. For skønt de havde læst Sanchos og fru

hertugindens breve, var de dog ikke kommet på det rene med sagen og kunne ikke begribe, hvorledes det hang sammen med Sanchos statholderskab, så meget mere som det var på en ø, selv om alle, eller dog de fleste, øer i det middellandske hav tilhørte Hans Majestæt.

Pagen svarede:

"Om at hr. Sancho Panza er statholder, kan der ingen tvivl være, men hvorvidt han er statholder over en ø eller ej, det vil jeg ikke give mig af med at bestemme; nok er det, at stedet har over tusinde indbyggere. Hvad agerne angår, så siger jeg Dem, at min frue, hertuginden, er så ligefrem og nedladende, at hun ikke blot med fornøjelse vil bede en bondekone om nogle agern, men endog en gang har sendt bud til en naboerske og bedt om at måtte låne en kam, for Deres Velbyrdigheder må vide, at de aragoniske adelsdamer, hvor fornemme de end er, ikke er så nøjeregnende og hovmodige som de kastiliske. De er langt mere ligefremme og omgængelige overfor folk."

Medens de var midt i denne samtale, kom Sanchica springende ind med forklædet fuldt af æg og spurgte pagen:

"Sig mig, min herre, om min fader måske, siden han er blevet statholder, bærer opspændte bukser?"

"Jeg har skam ikke lagt mærke til det," svarede pagen, "men det gør han vel sagtens."

"Å, hille den," råbte Sanchica, "hvor må det være dejligt at se fader med rullinger i hoserne! Lige fra jeg var ganske lille, har jeg altid ønsket, at jeg måtte få min fader at se med opspændte bukser."

"Deres Velbyrdighed vil få ham at se i sådanne klædningsstykker, ifald De lever," sagde pagen, "ved Gud, om

han ikke vil komme til at gå rundt med rejsemaske på til beskyttelse mod vind og vejr, hvis hans statholderskab blot varer to måneder til."

Præsten og baccalaureus'en mærkede godt, at pagen kun talte således af spot og skælmeri, men de ægte koraller og den jagtdragt, Sancho havde sendt – Teresa havde allerede vist dem klædningen – slog på ny alt dette af marken. De kunne dog ikke lade være at le over Sanchicas ønske, og endnu højere lo de, da Teresa sagde:

"Hr. licentiat, vil De ikke have øjnene med Dem rundt om i landsbyen, om der skulle være nogen, der rejser til Madrid og Toledo, for så skal han købe mig en rund pølse til at have under kjolen, en, der rigtig er efter den nyeste mode, den allerbedste, han kan få, for sandelig, sandelig, om jeg ikke på alle områder, hvor jeg blot kan, vil gøre min mands statholderskab ære! Ja, hvis jeg bliver gnaven, er jeg endda i stand til at rejse til residensen og anskaffe karet og heste ligesom alle de andre damer. Når man har en statholder til mand, må der vel falde så meget af, at stadsen kan holdes ved lige."

"Ih ja, moder," sagde Sanchica, "Gud give, vi havde dem den dag i morgen, selv om de, der så mig sidde ved min fru moders side i kareten, skulle sige: Nej, se blot til hende dér, den datter af en løgæder! Hvor hun sidder dér og breder sig i kareten, ligesom var hun kone til paven. Men lad dem bare vade rundt i snavset, medens jeg sidder i min karet med fødderne højt over jorden! Pokker hente alle de bagtalere, der findes i hele verden!

Når kun jeg har det varmt og godt,
jeg agter ej på godtfolks spot …

Har jeg ikke ret, kære moder?"

"Jo, sandelig har du ret, mit barn!" svarede Teresa, "al denne herlighed og endda mere til har min kære Sancho profiteret mig, og du skal se, mit barn, han lader det ikke blive ved det, men gør mig til grevinde, for når man skal være lykkelig, kommer alt an på begyndelsen, og jeg har ofte hørt din fader fremkomme med det ordsprog – for ligesom han er din fader, er han også ordsprogenes fader –

Hvis man en ko dig skænke vil,
så løb du straks med strikken til.

Hvis man vil skænke dig et statholderskab, så tag det! Hvis man vil skænke dig et grevskab, så grib til med hele hånden, og rækker nogen en god gave frem imod dig og lokker dig med et: "Komse, komse!" så stik den i din ransel. Sandelig, når lykken og det gunstige tilfælde banker på døren, skal man ikke sove og lade være med at råbe: "Kom ind!"

"Og kan det ikke være mig ligegyldigt," fortsatte Sanchica, "om en eller anden, når han ser mig i al min pragt, siger:

Hunden kom så højt på strå,
fik blanke lærredsbukser på,

og så videre?"

Da præsten hørte det, sagde han:

"Jeg kan ikke tro andet end, at alle Panzaerne er født til verden med en sækfuld ordsprog i livet; i det mindste har jeg ikke set nogen af dem, uden at han til enhver tid har slået om sig med dem, ligegyldigt hvad talen var om."

"Det er sandt," sagde pagen, "hr. statholderen benytter sig ideligt af dem, og skønt mange af dem ikke passer til

lejligheden, virker de dog fornøjeligt, og min nådige frue, hertuginden, og hertugen sætter megen pris på dem."

"De holder altså fast ved, kære herre," sagde baccalaureus'en, "at det er ramme alvor med Sanchos statholderskab, og at der virkelig gives en hertuginde i verden, der sender ham gaver og skriver til ham. For skønt vi kan tage og føle på foræringerne og har læst brevene, tror vi det dog ikke, men tror, at det er en af vor landsmand Don Quijotes historier, som alle sammen, efter hvad han mener, går for sig ved trylleri; derfor kunne jeg næsten fristes til at sige, at jeg vil røre ved Dem og beføle Dem for at se, om De er en skyggeudsending eller et menneske af kød og blod."

"Min herre," sagde pagen, "alt, hvad jeg kan sige om mig selv, er, at jeg er en virkelig udsending, og at det er fuldkommen sandt, at hr. Sancho Panza er statholder; at mit herskab, hertugen og hertuginden, kan bortgive det omtalte statholderskab og har bortgivet det; ligeledes at jeg har hørt, den nævnte Sancho Panza forestår sit embede på den ypperligste måde. Om der er trylleri med i spillet eller ikke, må Deres Velbyrdigheder afgøre indbyrdes; jeg for min del ved kun, hvad jeg har sagt, og det sværger jeg Dem til ved den eneste ed, jeg benytter, nemlig ved mine forældres liv, som endnu begge er i live, og som jeg elsker og ærer af hjertet."

"Det kan alt sammen godt være," sagde baccalaureus'en, "men *dubitat Augustinus*."

"*Lige meget*, hvem der tvivler," sagde pagen, "så er det den rene sandhed, hvad jeg har sagt, og den vil altid svømme oven på løgnen lige som olie på vand. Desuden, *operibus credite et non*

verbis: Vil en af Deres Velbyrdigheder ikke følge med mig hjem, for at Deres øjne kan se, hvad Deres øren ikke vil tro?"

"Det er vand på min mølle," sagde Sanchica; "vil De ikke tage mig op bag på Deres øg, herre, jeg vil forfærdelig gerne hen at besøge min hr. fader."

"Døtre af statholdere kan ikke rejse alene," sagde pagen, "men må have kareter, bærestole og talrigt tjenerskab i deres følge."

"Ved Gud," sagde Sanchica, "jeg er lige så vel faren ved at sidde på et æsel som i min karet. Jeg ville såmænd være den rette til den slags skaberi!"

"Ti stille, min pige, det forstår du ikke," sagde Teresa, "den herre ved besked, må du tro, for nye tider, nye sæder. Da han var Sancho, var du Sanchica, nu er han statholder, og du er frøken – men jeg ved ikke, om jeg taler rigtigt, når jeg taler således."

"Fru Teresa udtaler sig endnu langt rigtigere, end hun selv tror," sagde pagen, "men giv mig nu noget at spise. Det vil være mig kært at blive affærdiget så snart som muligt, for jeg vil gerne hjem endnu i aften."

Derpå tog præsten ordet:

"Vil Deres Velbyrdighed ikke være så god at tage til takke med fastespise hos mig, for fru Teresa er nok ikke så vel belavet på at beværte en sådan gæst, som hun selv kunne ønske."

Pagen vægrede sig længe, men efter megen nøden tog han til egen fordel mod tilbuddet, og præsten var inderlig glad over at få ham med sig for at finde lejlighed til at fritte ham ud om Don Quijote og hans bedrifter. Baccalaureus'en tilbød at besvare brevene for Teresa, men hun ville ikke have, at han skulle blande sig i hendes sager, fordi hun anså ham for en spottefugl. Derfor

gav hun en kordreng, der kunne skrive, en strut og to æg, for at han skulle skrive to breve for hende, ét til hendes mand og ét til hertuginden. Han affattede dem ganske efter hendes eget hoved, og det er ikke de sletteste, der forekommer i denne historie, som man senere vil få at se.

51

Om fortsættelsen af Sancho Panzas statholderskab, sammen med andre begivenheder, der slet ikke tegner ilde.

Det blev morgen efter den nat, da statholderen havde patruljeret. Køgemesteren havde ikke lukket et øje, da hans tanker var fuldkommen optaget af den forklædte frøkens ansigt, ungdommelige friskhed og skønhed. Hushovmesteren havde anvendt den øvrige del af natten til at skrive til sit herskab om, hvad Sancho Panza gjorde og sagde, og det lige så forundret over hans gerninger som over hans tale, fordi forstand og tåbelighed altid var blandet imellem hinanden i hans ord og handlinger. Endelig forlod hr. statholderen sengen, og efter hr. doktor Pedro Rezios anordning bestod hans frokost af syltetøj og fire slurke frisk vand, noget, Sancho gerne havde ombyttet med et stykke brød og en klase vindruer. Men da han så, at der her snarere herskede tvang end fri vilje, bekvemmede han sig dertil med stor svie i sjælen og knurren i maven, skønt Pedro Rezio ville have ham til at tro, at få og lette retter styrkede ånden, og at det just var, hvad der egnede sig bedst for personer, der beklædte vigtige embeder, da de i disse ikke skulle anvende legemets styrke, men derimod sjælens. Som følge af dette sofisteri måtte Sancho sulte, og sulte så slemt, at han indvendig bandede statholderskabet, ja, endog den, som havde givet ham det. Men med sin sult og sit syltetøj gik han dog samme dag hen at holde ret. Den første sag, der blev ham foredraget, drejede sig om et råd, som en fremmed i

overværelse af hushovmesteren og de øvrige medvidere udbad sig, og hans spørgsmål formede sig på følgende måde:

"Herre, en vandrig flod løb tværs igennem et vist hertugdømme. Jeg må udbede mig Deres Velbyrdigheds fulde opmærksomhed, for sagen er overmåde vigtig og vanskelig. Jeg siger altså, at der over denne flod førte en bro, og for enden af denne stod en galge og en bygning, en slags domhus, hvori der i almindelighed opholdt sig fire dommere, der påså, at den lov blev opfyldt, som flodens, broens og landets herre havde givet. Denne lov lød, som følger: Hvis nogen går over denne bro fra den ene side til den anden, da skal han først angive og ved ed bekræfte, hvorhen han begiver sig, og med hvilket formål han drager derhen, og hvis hans angivelse er rigtig, skal man uhindret lade ham gå over, men hvis han lyver, skal han uden nåde lide døden ved at ophænges i den galge, som står der for alles øjne. Efter at denne lov og dens strenge vilkår var blevet bekendt, gik mange over floden, og dommerne lod dem uhindret gå over. Nu hændte det en gang, at en mand, da han blev taget i ed, aflagde denne, og erklærede, at han ved den ed, han aflagde, bekræftede, at han kun gik over broen for at dø i den galge, som stod dér, og ikke med noget andet formål. Dommerne studsede over denne ed og sagde: Hvis vi lader denne mand gå uhindret over, så har han aflagt falsk ed og skal altså ifølge loven dø, men hænger vi ham, så har han svoret, at han kun gik over broen for at dø i denne galge, og da han således har talt sandhed, skal han ifølge samme lov frikendes. Nu beder man Deres Nåde, hr. statholderen, om at afgive Deres kendelse: Hvad skal dommerne foretage sig med denne mand? For de er endnu stadig tvivlrådige og ubeslutsomme. Men da de

har hørt om Deres Nådes store forstand og skarpsindighed, har de sendt mig hid, for at jeg på deres vegne skulle bede Deres Nåde om, at De ville afgive deres betænkning i dette lige så indviklede som tvivlsomme tilfælde."

Sancho svarede hertil:

"De herrer dommere, som har sendt Dem til mig, kunne tilforladelig gerne have sparet sig den møje, for jeg er snarere en tungnem end en skarpsindig mand. Men hvorom alting er, fortæl mig sagen endnu en gang, for at jeg rigtig kan fatte den. Måske er det dog muligt, at jeg kan træffe i pletten."

Han, der havde bedt om råd, gentog derpå for anden og tredje gang, hvad han allerede havde forebragt, og Sancho sagde:

"Jeg tænker, at jeg på et øjeblik skal kunne bringe klarhed i hele sagen. Sammenhængen er denne: Dette menneske har gjort sin ed på, at han gik over for at dø i galgen? Og når han dør i galgen, har han svoret på den rene sandhed og bør ifølge den forkyndte lov være fri og have ret til at gå over broen? Og hvis han ikke bliver hængt, har han svoret falsk og bør i kraft af samme lov hænges?"

"Det forholder sig netop, som hr. statholderen siger," svarede sendebuddet, "og hvad den fuldkomne forståelse af sagens sammenhæng angår, kan man ikke forlange mere; De har utvivlsomt fattet den helt."

"Altså siger jeg da," sagde Sancho, "at man skal lade den halvdel af manden, der har svoret sandt, gå over broen og hænge den halvdel, der har løjet, op i galgen; på den måde bliver jo betingelserne for overgangen opfyldt efter bogstaven."

"Jamen, hr. statholder," indvendte forebringeren, "i så fald bliver det jo nødvendigt at dele ham i to halvdele, en løgnagtig og en sandfærdig, og når han bliver sønderdelt, må han sikkert dø, og på den vis bliver ingen af lovens krav efterlevede, hvilket de nødvendigvis må."

"Hør en gang, min smukke herre," sagde Sancho, "enten må jeg være et grødhoved, eller også er der lige så megen grund til, at den mand på broen, som De taler om, skal dø, som til, at han skal leve og have lov til at gå over broen, for hvis sandheden redder ham, så fordømmer løgnen ham. Og da det forholder sig således, forekommer det mig, at De bør sige til de herrer, der har sendt Dem, at da tungen på vægten står lige, hvad angår de grunde, som taler for at dømme ham såvel som for at frikende ham, så skal De lade ham gå uhindret over broen, eftersom det altid er mere prisværdigt at gøre godt end ondt, hvilket jeg ville give Dem skriftligt med mit navn under, hvis jeg *kunne* skrive. I øvrigt har jeg i dette tilfælde ikke taget min kendelse af mit eget forråd, men kom i tanker om en regel, som min herre, Don Quijote, blandt mangfoldige andre gav mig, aftenen før jeg kom her til denne ø for at være statholder, og den gik ud på, at når retten og dommeren var i tvivl, skulle jeg give lidt efter og holde mig til barmhjertigheden. Og nu var det Guds vilje, at jeg skulle besinde mig på den just i dette øjeblik, fordi den passer til denne sag som fod i hose."

"Ganske rigtigt," bemærkede hushovmesteren, "jeg er overbevist om, at Lycurgus selv, der gav lacedæmonierne love, ikke kunne have truffet en bedre afgørelse end den store Sancho Panzas. Hermed kan retsmødet i formiddag også være til ende,

og jeg skal drage omsorg for, at hr. statholderen kan få et måltid ret efter sit behag."

"Det må jeg lide," sagde Sancho, "ærligt spil! Giv mig blot noget at spise, så kan det regne med retssager og dunkle spørgsmål, jeg skal klippe vægen på dem med et eneste greb."

Hushovmesteren holdt ord, for det ville have tynget hans samvittighed, om han havde ladet en så forstandig statholder sulte ihjel. Tilmed var det hans agt at gøre ende på det hele samme nat ved at spille ham et sidste puds, som det var blevet overdraget ham at foranstalte. Efter at Sancho nu samme dag imod doktor Skrub-afs regler og forskrifter havde spist, trådte der, medens han tog af bordet, en kurér ind med et brev fra Don Quijote til guvernøren. Sancho befalede sekretæren at læse det for ham og, såfremt det ikke indeholdt hemmeligheder, læse det højt. Sekretæren adlød, og efter først at have løbet brevet igennem sagde han:

"Det kan godt læses højt, for det, som hr. Don Quijote har skrevet til Deres Nåde, fortjener at trykkes og skrives med gyldne bogstaver. Brevet lyder således:

> *Don Quijote af Mancha til Sancho Panza,*
> *statholder over øen Barataria.*
>
> "Medens jeg ventede at få efterretning om dine uagtsomheder og misgreb, ven Sancho, hørte jeg sådanne tidender om din forstandige opførsel, at jeg inderlig takker Himlen, der hæver de usle op af skarnet og gør tåber til forstandige folk. Man siger mig, at du regerer, som om du var et menneske, og at du er et menneske, som om du var et dyr, så ydmyg er din hele holdning. Men du

bør dog mærke dig, Sancho, at det ofte udkræves og er nødvendigt for embedets myndighed at handle imod hjertets ydmyghed, for når en mand beklæder et vigtigt embede, må hans ydre fremtræden være således, som dette kræver det, og ikke i overensstemmelse med den ydmyghed, som hans eget sind gør ham tilbøjelig til at nære. Klæd dig smukt, for en overtrukken stage synes ikke mere at være nogen stage. Jeg siger ikke, at du altid skal vise dig i pynt og højtidsklæder, heller ikke skal du være klædt som krigsmand, da du jo er dommer; du skal blot pryde dig med den dragt, som dit embede kræver; med rene, anstændige og velsiddende klæder. For at vinde yndest hos de folk, som du er statholder over, bør du især iagttage to ting: for det første at være høflig og venlig mod alle, hvilket jeg imidlertid allerede har sagt dig en gang før, og for det andet at sørge for et rigeligt forråd af levnedsmidler, da der ikke er noget, som nager og ophidser den fattiges sind så stærkt som sult og dyrtid.

Giv ikke mange love, men giver du nogle, så bestræb dig for, at de kan blive gode, og våg frem for alt over, at de efterleves og overholdes, for de love, der ikke bliver efterlevet, er ikke alene, som de ikke var til, men indgiver endog folk den anskuelse, at den fyrste, der havde indsigt og myndighed til at give lovene, ikke besidder magt nok til at få dem overholdt. Og love, som kun truer, men ikke udøves, kan til sidst lignes ved den træklods, der blev frøernes konge: I begyndelsen gjorde den dem forskrækkede, men med tiden foragtede de den og sprang rundt på den. Vær dydernes fader, og stedfader for

lasterne. Vær ikke altid streng og ikke altid mild, men vælg middelvejen mellem disse to yderligheder; deri består den rette visdom. Besøg fængslerne, slagterboderne og torvene, for på sådanne steder er statholderens nærværelse af stor vigtighed. Trøst fangerne, som håber på en hurtig afgørelse af deres skæbne. Vær bussemand for slagterne, så vil de give rigtig vægt; af samme grund bør du være et skræmmebillede for torvekonerne. Lad dig aldrig mærke med, at du er en pengepuger, en kvindejæger eller frådser, selv om du måske er det, hvad jeg dog ikke tror. For så snart almuen og de, der omgiver dig, har fundet ud af, at du har en bestemt tilbøjelighed, vil de affyre deres skyts imod dig fra den side, indtil de har slynget dig ned i ødelæggelsens afgrund. Overvej de råd og formaninger, som jeg meddelte dig skriftlig, førend du afrejste herfra til dit statholderskab, overvej dem på ny, gennemgå dem atter og atter, og du skal se, at hvis du troligt overholder dem, vil du i dem finde et bidrag, som vil lette dig de vanskeligheder og besværligheder, der møder statholderne ved hvert skridt. Skriv til dit herskab, og vis dig taknemmelig imod det. Utaknemmelighed er en datter af hovmod og en af de største synder, man kender. Men hvo der føler taknemmelighed imod dem, som har gjort vel imod ham, lader derved formode, at han også vil være Gud taknemmelig, der har vist og endnu stadig viser ham så mange velgerninger. Fru hertuginden har afsendt et særligt bud til din kone Teresa Panza med din klædning og en anden foræring, og det ventes tilbage med svar hvert øjeblik.

Jeg har været lidt upasselig som følge af en vis kattejagt, der særlig gik ud over min næse, men det havde dog ikke stort at sige, for hvis der er troldmænd, som forfølger mig, er der også nogle, som beskytter mig. Beret mig, om du er kommet efter, hvorvidt den hushovmester, der er med dig, har noget at gøre med Trifaldis optræden, således som du en gang havde mistanke om. Overhovedet må du altid give mig efterretning om alt, hvad der hænder dig, da vejen kun er så kort. Tilmed agter jeg med det første at forlade dette ørkesløse liv, som jeg ikke er kaldet til. Jeg er blevet indviklet i en sag, som jeg tror vil bringe mig i unåde hos herskaberne, men skønt det har megen betydning for mig, er det mig dog egentlig ganske ligegyldigt. Til syvende og sidst må jeg dog lade opfyldelsen af min ordens pligter gå frem for ønsket om at behage dem, i overensstemmelse med den ofte anvendte sentens *Amicus Plato, sed magis amica veritas*. Jeg anfører denne sentens på latin, da jeg vil antage, at du har lært dette sprog, siden du er blevet statholder. Og nu Gud befalet! Han beskærme dig for, at nogen nogensinde skal nødes til at have medlidenhed med dig. –

Din ven

Don Quijote af Mancha."

Sancho hørte på brevet med den største opmærksomhed, og det blev af alle dem, som hørte det, lovprist i høje toner for dets visdoms skyld. Men Sancho rejste sig straks fra bordet, kaldte på sin sekretær og lukkede sig med ham inde i sit kabinet for uden opsættelse at svare sin herre, Don Quijote. Han befalede

sekretæren nøjagtig at nedskrive alt, hvad han sagde ham, uden at lægge noget til eller tage noget fra; denne efterkom befalingen, og svarskrivelsen fik følgende indhold:

Sancho Panza til Don Quijote af Mancha.

Jeg er så optaget af mine forretninger, at jeg ikke har tid til at klø mig i hovedet, ja, ikke en gang til at skære mine negle, og derfor går jeg med dem så lange, at det er en gru. Jeg siger Dem dette, min hjertenskære herre, for at Deres Velbyrdighed ikke skal blive forskrækket over, at De hidtil ikke har fået nogen efterretning om, hvorvidt det går mig godt eller dårligt med mit statholderskab her, hvorved jeg døjer mere sult end dengang, da vi to drog igennem skove og ødemarker.

Hertugen, min herre, har for nylig skrevet til mig og underrettet mig om, at der var kommet visse spejdere her til øen for at myrde mig. Men hidtil har jeg ikke kunnet opdage nogen anden end en doktor, som byen lønner for at ombringe alle de statholdere, der kommer hertil. Han hedder doktor Peter Stærk og er fra Skrub-af; så kan Deres Velbyrdighed jo se, om De ikke synes, det er et navn, der nok kan få én til at frygte døden af hans hånd. Denne såkaldte doktor siger selv om sig selv, at han ikke kurerer sygdommene, når man har dem, men kommer dem i forkøbet, for at de ikke skal komme, og de lægemidler, han anvender, er: at spise lidt, stadig spise mindre, indtil han ikke har ladet andet tilbage af folk end skind og ben, ret som om tæring ikke var et større onde end feber. Han vil til sidst sulte mig ihjel, og jeg dør til sidst af ærgrelse. For

medens jeg bildte mig ind, at når jeg blev statholder her, skulle jeg spise varmt og drikke koldt og strække kroppen på lagener af fint lærred og på fjerpuder, må jeg i stedet gøre bod med faste, som om jeg var en eremit, og da jeg ikke gør bod med min gode vilje, tænker jeg også nok, at Fanden tager mig til sidst. Hidtil har jeg ikke haft en skillings indkomst i afgifter og heller ikke tilsneget mig noget ad ulovlig vej. Jeg kan ikke begribe, hvordan det hænger sammen, for her har man sagt mig, at de statholdere, som plejer at blive sendt til denne ø, har modtaget store pengesummer til foræring eller til låns af byens indbyggere, endnu før de var kommet indenfor portene, og at det ikke alene er en vedtaget skik her, men også over for alle andre, som kommer til deres statholderskaber. Da jeg gik runde forleden nat, traf jeg på en meget smuk pige i mandsklæder og en broder til hende i kvindedragt. I tøsen forelskede min hushovmester sig og valgte hende i sine tanker til hustru, som han sagde, men jeg valgte knøsen til min svigersøn. Endnu i dag vil vi begge åbenbare vore hensigter for de to unges fader; det er en vis Don Diego de la Llana, en herremand og så gammel en kristen, som man vel kan ønske sig det.

Jeg besøger flittigt torvene, således som Deres Velbyrdighed råder mig til, og i går traf jeg en æblekælling, der solgte nye nødder, men jeg fandt ud af, at hun mellem en skæppe nye nødder havde blandet en skæppe gamle, der var tomme og skimlede. Jeg gav dem alle sammen til pris for friskolebørnene, der nok skal vide at pille de gode fra de dårlige, og kællingen straffede jeg ved at forbyde hende

adgang til torvet i fjorten dage. Alle sagde, det var fermt gjort af mig, og jeg må dog sige Deres Velbyrdighed, at det er den almindelige mening her i byen, at der ikke gives værre mennesker end disse æblekællinger, som alle er uforskammede, skarnagtige og frække, og det vil jeg gerne tro, at dømme efter dem, jeg har set andetsteds. Jeg er inderlig fornøjet over, at min nådige frue, hertuginden, har skrevet til min kone, Teresa Panza, og sendt hende den foræring, som Deres Velbyrdighed taler om, og jeg skal stræbe efter til sin tid at vise mig taknemmelig for det. Vil Deres Velbyrdighed kysse hendes hænder på mine vegne og sige hende, at jeg har sagt, at hun ikke har kastet noget i en hullet sæk, hvilket mine gerninger skal bevidne.

Jeg så meget ugerne, at Deres Velbyrdighed skulle have noget udestående med mit gode herskab, for kan Deres Velbyrdighed ikke spændes med dem, så er det soleklart, at det vil gå ud over mig. Og da De formaner mig til at være taknemmelig, ville det heller ikke være smukt, om Deres Velbyrdighed ikke var det imod disse mennesker, der har bevist Dem så stor gunst og ydet Dem så herlig og strålende gæstfrihed på deres slot.

Historien med kattejagten forstår jeg ikke, men jeg bilder mig ind, at det må være en af de slemme streger, som de onde troldmænd plejer at spille Deres Velbyrdighed. Jeg får det nok at vide, når vi ses igen. Jeg havde stor lyst til at sende Deres Velbyrdighed et eller andet, men jeg ved ikke, hvad det skulle være, om ikke et par små rør til klystersprøjter, som man forfærdiger overmåde nette her på øen til at fæste ved svineblærer.

Hvis jeg beholder mit embede en tid lang, skal jeg se, om jeg ikke med rette eller urette kan få fat i noget, som jeg kan sende Dem et og andet af. Hvis min kone, Teresa Panza, skulle skrive til Deres Velbyrdighed, vil De nok være så god at betale postpengene og sende mig brevet, for jeg længes forskrækkeligt efter at få at vide, hvordan det står til hjemme hos min kone og mine børn. Hermed beder jeg Gud befri Deres Velbyrdighed fra de ondsindede troldmænd og føre mig fra dette statholderskab med held og fred, hvilket jeg dog tvivler om, for jeg tror, at jeg vil sætte livet til, inden jeg slipper herfra, sådan som doktor Peter Stærk behandler mig.

Deres Velbyrdigheds tjener,

Sancho Panza
statholder."

Sekretæren forseglede brevet og sendte straks kureren af sted. Derpå forsamlede de personer sig, som drev deres spil med Sancho Panza, og aftalte med hinanden, hvorledes de skulle bære sig ad med at fjerne ham fra hans statholderskab. Sancho tilbragte eftermiddagen med at udstede nogle forordninger sigtende til en forbedret forvaltning af hans formentlige ø. Han anordnede, at der i hans stat ikke måtte findes opkøbere og mellemhandlere af levnedsmidler. Vin måtte man indføre, hvorfra man ville, dog på den betingelse, at stedet, hvorfra den kom, skulle angives, for at man kunne fastsætte dens pris efter den værdi, man anslog den til at have, samt efter dens bonitet og anseelse, og den, der kom vand i vinen eller falbød den under falsk navn, skulle have sit liv

forbrudt. Han nedsatte prisen på alle slags fodbeklædning, men især på sko, fordi den forekom ham at være urimelig høj. Dernæst fastsatte han en bestemt takst for tjenestefolkenes løn, da disse for tiden af grov egennytte lod sig forlede til stadig at skifte plads. Han satte hård straf for dem, der sang letfærdige og ublu viser ved dag eller nat. Han forbød de blinde at synge sange om jærtegn, såfremt de ikke hos sig havde et pålideligt vidnesbyrd om, at vedkommende jærtegn var sandt og ægte, for det forekom ham, at de fleste undere var opdigtede af dem, der sang om dem, og således kunne skade de sande undere. Han oprettede et embede som fattigfoged og besatte det, ikke for at denne embedsmand skulle forfølge de fattige, men for at han skulle undersøge, om de virkelig var fattige, for i ly af opdigtet vanførhed og efterlignede sår bliver arme og hænder til tyve og sundhed til drikfældighed. Kort sagt, han udstedte så fortræffelige forordninger, at de endnu den dag i dag overholdes på det sted og kaldes: *Den store statholder Sancho Panzas forordninger.*

52

Hvori eventyret med den anden hovmesterinde Dolorida eller Nødstedt, ellers også kaldet Doña Rodriguez, fortælles.

Sidi Hamét fortæller, at så snart Don Quijotes rifter var lægt, syntes han, at det liv, han førte i dette slot, ganske og aldeles var i modstrid med lovene for den ridderorden, han tilhørte. Han besluttede derfor at bede om hertugens og hertugindens tilladelse til at begive sig til byen Zaragoza, hvis ridderspil var nær for hånden, i hvilke han ventede at kunne tilkæmpe sig det harnisk, som ved disse festligheder tildeles sejrherren. Da han nu en dag sad til taffels med hertugen og hertuginden og netop ville til at udføre sit forsæt og begære tilladelsen, så man ganske uformodet to kvinder træde ind ad døren til den store sal, indhyllet i dyb sorg fra hoved til fod. En af dem nærmede sig til ridderen, kastede sig, så lang hun var, på gulvet foran ham, trykkede læberne imod Don Quijotes fødder og udstødte så dybe, sørgelige og smertefulde sukke, at alle de, som hørte og så hende, blev ganske forvirrede. Skønt hertugen og hans gemalinde troede, at det kun var et skælmsstykke, som deres tjenestefolk havde planlagt over for ridderen, stod de dog tvivlende og uvisse, da de så, hvor heftigt kvinden stønnede og græd, indtil Don Quijote endelig fuld af medynk hjalp hende op fra gulvet og bød hende at kaste sørgekappen og tage sløret fra sit grædende ansigt. Men næppe var dette sket, førend hun viste sig at være den, som man allermindst ventede, for enhver kendte straks Doña Rodriguez, husets hovmesterinde, og den

anden sørgeklædte var hende datter, den unge pige, som var blevet bedraget af den rige bondes søn. Alle de, der kendte hende, blev højligt forundrede, men hertugen og hertuginden mere end alle de andre. For skønt de vidste, at hun var dum og enfoldig, ventede de dog ikke, hun ville gå så vidt, at hun indlod sig på ligefremme tåbeligheder. Endelig vendte Doña Rodriguez sig til sit herskab og sagde:

"Behager Deres Excellencer at give mig tilladelse til at tale lidt med denne ridder, for det er en nødvendighed, for at jeg lykkeligt kan komme ud af de ubehagelige forviklinger, jeg er blevet bragt i ved en ondsindet bondes formastelighed."

Hertugen svarede, at han gav hende tilladelse dertil, og at hun kunne tale med hr. Don Quijote så meget, hun ville. Hun rettede nu sin tale til og sine øjne imod Don Quijote og sagde:

"Det er nogle dage siden, tapre ridder, at jeg fortalte Dem om den uret og det forræderi, som en forvorpen bondekarl har øvet imod min kære, højtelskede datter, den ulyksalige, som De ser her. De har lovet mig at tage Dem af hende og gøre den uret god igen, som man har tilføjet hende. Men nu kommer det mig for øre, at De ønsker at forlade dette slot for at begive Dem ud for at søge lykkelige eventyr, som Gud skænke Dem! Derfor ville jeg gerne anmode Dem om, at De, førend De begiver Dem ud på de fjerne veje, vil udfordre dette uhyre af en bonde og formå ham til at ægte min datter for at opfylde det ægteskabsløfte, han har udstedt og givet hende, førend han fik lov til at nyde hendes gunst. For at tro, at min herre, hertugen, vil hjælpe mig til min ret, er som at ville plukke pærer af et elmetræ, af den grund og årsag, som jeg i al hemmelighed har fortalt Deres Velbyrdighed.

I øvrigt beder jeg til Gud, at han vil skænke Deres Velbyrdighed al sundhed og helse og aldrig drage sin hånd fra os andre."

På denne tale svarede Don Quijote med megen alvor og selvfølelse:

"Spar på Deres tårer, fortræffelige hovmesterinde, eller rettere sagt, tør dem af, og stands Deres sukke. Jeg påtager mig at hjælpe Deres datter, der ganske vist ville have været meget bedre faren, om hun ikke så let og hurtigt havde stolet på forelskede unge mænds løfter, som for det meste er lette nok at udtale, men såre vanskelige at opfylde. Jeg vil altså med min herre, hertugens tilladelse straks drage ud for at opsøge dette ryggesløse unge menneske, finde ham, udfordre ham og dræbe ham, såfremt og såsnart han kommer med udflugter og vægrer sig ved at opfylde sit givne løfte. For det er jo mit kalds fornemste pligt at skåne de ydmyge og straffe de hovmodige – jeg mener: at komme de nødstedte til hjælp og udrydde deres undertrykkere."

"Det er ikke nødvendigt," sagde hertugen, "at Deres Velbyrdighed gør sig den umage at opsøge den bonde, som denne gode frue klager over. Ikke heller behøver De at bede om tilladelse til at udfordre ham; tværtimod anser jeg ham allerede for at være udfordret og påtager mig at lade det komme til hans kundskab, ligesom jeg står inde for, at han vil modtage udfordringen og indfinde sig her på dette slot for at forsvare sig. Og her vil jeg tilstå begge parter fri og sikker mark til kampen, under iagttagelse af alle de betingelser, som altid bliver overholdt og bør overholdes ved sådanne begivenheder. Jeg på min side vil iagttage den retfærdighed overfor begge

parter, som de fyrster, der tilstår de stridende fri kampplads indenfor deres magtområdes grænser, er forpligtet til."

"Udstyret med denne sikkerhed og Deres Højheds venskabelige tilladelse," sagde Don Quijote, "erklærer jeg da hermed, at jeg for denne gang vil give afkald på min adel, nedlade mig til foruretterens lave stand og lempe mig efter den, gøre mig til hans lige og derved ham værdig til at kæmpe med mig. Og altså udfordrer jeg ham, skønt han er fraværende, og kræver ham til ansvar, fordi han har handlet ilde i at bedrage denne stakkel, der var jomfru og nu ved hans forseelse ikke er det mere, og fordi han nu enten må opfylde sit løfte om at blive hendes retmæssige ægtefælle eller dø i kampen om min anklage."

Dermed trak han sin handske af og kastede den midt ud i salen; hertugen tog den op og erklærede, at han, som han allerede havde sagt, modtog den omtalte udfordring i sin undersåts navn. Han fastsatte tiden til den sjette dag efter denne, kampladsen skulle være den store slotsgård, våbnene riddernes sædvanlige: Lanse, skjold og harnisk med panserringe, foruden alle de øvrige dele af deres bevæbning, som skulle være uden list eller falskhed, uden underfundighed eller tryllemidler og undersøgte og godkendte af kampdommerne.

"Men først og fremmest er det nødvendigt," fortsatte hertugen, "at denne brave hovmesterinde og denne ikke brave ungmø overgiver deres sags retfærdighed i hr. Don Quijotes hænder. For i modsat tilfælde kan der intet foretages, ej heller kan udfordringen på tilbørlig vis bringes til udførelse."

"Visselig lægger jeg den i hans hænder," svarede hovmesterinden.

"Og jeg ligeledes," tilføjede datteren, der var helt opløst i gråd, meget skamfuld og såre ilde til mode.

Da nu disse bestemmelser var truffet, og hertugen havde udtænkt alt, hvad der var at gøre i dette tilfælde, gik begge de sørgeklædte bort, og hertuginden bød, at de for fremtiden ikke skulle behandles som kvinder, der stod i hendes tjeneste, men som eventyrsøgende damer, der var kommet til hendes slot for at søge deres ret. De fik altså et særligt værelse anvist og blev opvartet som fremmede, til ikke ringe forbavselse for husets øvrige tjenstgørende damer, der ikke vidste, hvilken ende det ville tage med Doña Rodriguez' og hendes, på trods af den vandrende ridders bistand så ilde farne, datters tåbelighed og formastelighed. Da man var nået så vidt, trådte, for ret at sætte kronen på festens glæde og berede måltidet en fornøjelig afslutning, den page ind i salen, som havde bragt brevene og foræringerne til Teresa Panza, statholderen Sancho Panzas kone. Hans komme fornøjede hertugen og hertuginden overmåde, da de længtes meget efter at erfare, hvorledes det var gået ham på rejsen. Men da de spurgte pagen om det, svarede han, at det var noget, som han ikke kunne sige så offentligt og heller ikke med få ord; Deres Excellencer måtte derfor behage at lade det bero, indtil han kunne tale med dem i enrum; imidlertid kunne de underholde sig med disse breve. Hvorpå han trak to breve frem og overrakte dem til hertuginden.

Udskriften på det ene var: *Brev til min nådige frue, hertuginde N. N., som bor, jeg ved ikke hvor,* og på det andet: *Til min mand, Sancho Panza, statholder på øen Barataria, hvem Gud unde flere lykkelige år*

end mig. Hertuginden havde hverken rist eller ro, før hun fik læst sit brev; hun åbnede det, og efter at hun havde løbet det igennem med øjnene og fundet, at det særdeles vel egnede sig til offentligt at forelæses hertugen og de tilstedeværende, læste hun det højt, og det lød, som følger:

"Det brev, min frue, som Deres Højhed har skrevet til mig, har fornøjet mig inderligt; det var mig virkelig såre kærkomment. Koralsnoren er meget smuk, og min mands jagtdragt giver den intet efter. At Deres Højhed har gjort min ægtefælle, Sancho, til statholder, har voldt megen glæde her i byen, skønt der ikke er et menneske, som vil tro på det, først og fremmest ikke præsten og barberen mester Nicolas og baccalaureus'en Sansón Carrasco, men det bryder jeg mig ikke en døjt om; når det blot er sådan – og sådan er det jo virkelig – kan enhver sige, hvad han lyster. Ganske vist ville jeg heller ikke selv have troet det, hvis det ikke havde været for korallerne og jagtdragten, for her i landsbyen anser alle min mand for en dum klods, og ingen kan få i sit hoved, hvordan han, efter først hos en godsejer at have været statholder over en flok geder, nu pludselig kan du til en helt anden slags statholderskab. Gud lægge sin velsignelse i det og lede hans skridt, som han finder det mest tjenligt for hans børn. Jeg, min hjertenskære fru hertuginde, har med Deres Nådes tilladelse besluttet at benytte mig af min gode lykke og tage til hoffet for dér at strække mig i en karet, så at øjnene kan vælte ud af hovedet på de tusinde misundere, som allerede ser skævt til mig. Jeg beder derfor Deres Excellence om at befale min mand at sende mig nogle skillinger, men det skal være en

god slump, for ved hoffet har man store udgifter, og et brød koster en real og kødet tredive maravedis pundet, så det både er synd og skam. Men vil han ikke have mig der, så må han lade mig det vide i tide, for det kribler mig allerede i benene af lutter længsel efter at komme af sted. Mine venner og bekendte siger også, at når jeg og min datter triner rundt i hovedstaden i pragt og herlighed, så må min mand til sidst blive mere bekendt ved mig end jeg ved ham, fordi mange folk nødvendigvis må spørge: Hvem er de damer i den karet? Og så vil en af mine tjenere svare: Det er statholderen på øen Barataria, Sancho Panzas kone og datter, og på den vis bliver Sancho Panza bekendt og jeg agtet og æret, og – hvad der lyster dit hjerte, drag du til Rom og find det!

Det gør mig så bitterlig ondt, som det overhovedet kan, at der i år ikke har været agern at få her i landsbyen. Alligevel sender jeg Deres Højhed lige ved en halv skæppe, som jeg selv er gået ud i skoven og har samlet op, men jeg kunne ikke finde dem større. Hvis det kom an på mig, havde de været som strudsæg.

Deres Højherlighed må ikke glemme at skrive til mig. Jeg skal nok sørge for at svare og fortælle Dem om, hvordan mit helbred er, og om alt, hvad der er at berette her fra vor landsby, hvor jeg bestandig beder Gud bevare Deres Højhed og ikke glemme mig. – Med underdanig hilsen fra en, som har mere lyst til at se Deres Herlighed end til skriftligt at sende Dem sine hilsener,

Deres tjenerinde

Teresa Panza."

Alle de tilstedeværende fandt stort behag i at høre, hvad Teresa Panza skrev, især hertugen og hertuginden. Denne sidste bad Don Quijote sige hende sin mening om, hvor vidt det kunne gå an at bryde brevet til statholderen, som hun antog måtte være ganske fortræffeligt. Don Quijote svarede, at han ville åbne det for at gøre hende en fornøjelse. Han åbnede det også straks, og brevet lød således:

Teresa Panza til hendes mand, Sancho Panza.

"Jeg har modtaget dit brev, hjertenskære Sancho, og jeg forsikrer og sværger dig til som en katolsk kristen, at der ikke fejlede to fingres bredde i, at jeg var gået fra forstanden af lutter fornøjelse. Ved du vel, kære ven, at da jeg fik at høre, at du er statholder, så var det lige ved, at jeg var sunket død om af lutter salighed. Du ved nok, man siger, at pludselig glæde lige så vel kan dræbe som heftig sorg. Din datter Sanchica blev lige så inderlig fornøjet, at hun lod sit vand af lutter glæde, uden at mærke det. Den dragt, du sendte mig, lå lige for mine øjne, de koraller, som den nådige frue, hertuginden, sendte mig, havde jeg om halsen og brevene i hånden, overbringeren af dem stod dér foran mig, men alligevel troede og tænkte jeg, at alt det, jeg så og kunne gribe med hænderne, var en drøm, for hvem i alverden kunne falde på, at en gedehyrde skulle bringe det så vidt, at han blev statholder over en ø? Du ved jo, min ven, hvad min salig moder altid sagde, at for at se meget måtte man leve længe; jeg siger dette, fordi jeg agter

at opleve endnu mere, hvis jeg lever en tid endnu, for jeg har ikke i sinde at hvile, før jeg har set dig som skatteforpagter eller opkræver. Det er bestillinger, som, skønt Fanden tage én, hvis man misbruger dem, dog stadig bringer penge ind og giver én penge mellem hænder. Min nådige frue, hertuginden, siger dig nok, at jeg har lyst til at komme til hoffet. Overvej sagen, og lad mig vide din mening. Jeg skal stræbe efter at gøre dig ære der inde, for jeg vil køre i karet. Præsten, barberen, baccalaureus'en, ja, endog klokkeren, vil ikke tro, at du er statholder, og siger, at det alt sammen er bedrag og trolderi som alle din herre, Don Quijotes historier. Og Sansón siger, at han vil drage afsted og drive statholderskabet ud af dit hoved og dårskaben ud af Don Quijotes hjerne. Men jeg gør ikke andet end at le dem ud, se på mit halsbånd og tænke på, hvordan jeg bedst kan lave en dragt til vor datter af din klædning. Jeg har sendt min nådige frue, hertuginden, nogle agern; jeg ville blot ønske, at de havde været af guld. Send du mig nogle perlesnore, hvis man går med den slags på din ø. Det sidste nye her fra landsbyen er, at Berrueca har giftet sin datter med en maler, der ingenting kan; han kom hertil for at male, hvad der kunne falde sig. Byrådet overdrog ham at male Hans Majestæts våben over døren i tinghuset; han forlangte to daler, og dem fik han på hånden. Han arbejdede i otte dage, og da de var omme, havde han ikke malet noget og sagde, at han ikke kunne få sig til at male al den slags lapperier; han betalte pengene tilbage, men med alt det giftede han sig dog under navn af en god håndværker.

Ganske vist har han lagt penslen til side, taget hakken i hånden og arbejder nu i marken som en brav og dygtig karl. Pedro de Lobos søn har taget de lavere grader og fået klippet tonsur i den hensigt at blive gejstlig; det har Minguilla, Mingo Silvatos sønnedatter, fået at vide og stævnet ham til at holde det ægteskabsløfte, han har givet hende. Onde tunger siger endog, at han har været hende for nær, men han nægter det af alle livsens kræfter. I år har der slet ingen oliven været, og der er heller ikke en dråbe eddike i hele byen. For nogen tid siden kom der et kompagni soldater herigennem, og de tog tre unge tøser med sig fra vor landsby. Jeg vil ikke sige dig, hvem det var, for måske kommer de tilbage, og så vil der sikkert også være mænd, som gifter sig med dem uanset deres dyder eller lyder. Sanchica laver for tiden kniplinger af hørgarn og tjener hver dag sine otte maravedis foruden omkostningerne og lægger dem i sin sparebøsse til hjælp til sit udstyr. Men nu, da hun er datter af en statholder, kan du give hende hendes medgift, uden at hun behøver at arbejde for den. Brønden ved gadestævnet er udtørret, lynet slog forleden ned i galgen, men det kan jo være mig ganske lige meget. Jeg venter svar på dette brev og besked om min rejse til hoffet. Og dermed beder jeg Gud om at skænke dig flere levedage end mig eller lige så mange, for jeg ville dog ikke gerne lade dig blive tilbage i denne syndige verden uden mig.

Din kone,

Teresa Panza."

Disse breve blev højligt berømmede og vakte latter, forundring og henrykkelse, og for at krone hele værket kom nu også den kurér, som bragte Don Quijotes svar på hans brev til Sancho. Dette brev blev ligeledes oplæst offentligt og vakte tvivl om statholderens tåbelighed. Hertuginden trak sig tilbage for af pagen at høre, hvad der var foregået i Sanchos landsby. Og han fortalte hende det også meget udførligt uden at forbigå den mindste omstændighed. Han overrakte hende agerne og en ost, som Teresa havde givet ham med, fordi den var så god, at den overgik dem fra Tronchón. Hertuginden modtog alt dette med den største fornøjelse, og vi vil forlade hende opfyldt af denne glæde for nu at fortælle, hvilken ende det tog med den store Sancho Panzas statholderskab, han, som var kronen og spejlet for alle mulige statholdere over øer.

53

Om den bedrøvelige udgang og ende, som det tog med Sancho Panzas statholderskab.

At tro, at tingene her i verden altid skulle blive i en og samme forfatning, er at tro, hvad man ikke burde tro. Det synes tværtimod, som de stadig går i kreds, jeg mener: drejer sig rundt. På foråret følger sommeren, på sommeren højsommeren, på højsommeren høsten, på høsten vinteren og på vinteren foråret, og således drejer tiden sig uophørligt i kreds. Kun menneskelivet iler endnu hurtigere imod sin ende end tiden, og det uden håb om atter at fornys før i det andet liv, der hverken kender til mål eller grænser. Dette siger Sidi Hamét, den muhamedanske filosof, thi forståelse af jordelivets flygtighed og ustadighed og det tilkommende livs evighed har mange haft uden at besidde troens fakkel og har erkendt det ved naturens lys alene. Imidlertid siger vor forfatter kun dette i anledning af den korte tid, Sanchos statholderskab tog om at løbe til ende, falde i ruiner, opløse sig og forsvinde som røg og skygger.

Det var om natten i det syvende døgn af hans statholderskab; Sancho lå i sin seng. Han var mæt, ikke af brød eller vin, men af at sidde til doms, afgive betænkninger og udstede nye love og forordninger. Og da søvnen endelig til trods for hans sult begyndte at lukke hans øjenlåg til, hørte han en stor larm af klokker og råbende stemmer, så at det ganske var, som om hele øen skulle gå til grunde. Han rejste sig over ende i sengen og

sad og lyttede opmærksomt for at finde ud af, hvad der kunne være årsag til denne frygtelige tummel. Dog, ikke alene kunne han ikke gætte sig til det, men da der endog med råbene og klokkernes lyd blandede sig en skralden af utallige trompeter og trommer, voksede hans forvirring endnu mere, og han blev overmåde angst og bange. Han sprang ud af sengen, stak fødderne i tøfler på grund af jordens fugtighed og løb hen til døren i sit værelse uden at tage slåbrok eller nogen anden slags klædebon på. Da så han med et mere end tyve personer komme løbende i gangene med brændende fakler i hænderne og dragne sværd, og de skreg alle af fuld hals:

"Til våben! Til våben, hr. statholder! Til våben! Talløse fjender har oversvømmet øen, og vi er fortabte, hvis Deres virksomhed og tapperhed ikke frelser os!"

Med denne larmen, rasen og brølen trængte de frem til døren, hvor Sancho stod, ganske bedøvet og rædselsslagen over alt, hvad han så og hørte. Og da de fik øje på ham, sagde en af dem til ham:

"Deres Nåde må i hast bevæbne Dem, hvis De ikke vil se Dem selv og øen gå undergangen i møde."

"Hvad, skal jeg væbne mig?" sagde Sancho. "Hvad forstår jeg mig på våben eller frelse? Sådanne ting er min herre, Don Quijote, meget bedre egnet til; han kan i en håndevending ordne og klare dem. Men jeg usle synder for Gud og mennesker forstår mig slet ikke på den slags fægteri."

"Oho, hr. statholder," sagde en anden, "hvad skal denne blødhjertethed betyde? Deres Nåde må øjeblikkelig bevæbne Dem; her bringer vi Dem både harnisk og angrebsvåben, kom

ud på torvet, vær vor fører og høvedsmand, for det er Deres pligt og skyldighed, siden De er vor statholder."

"Nå, så ifør mig da i Guds navn våbnene," sagde Sancho.

Og straks kom de frem med to store skjolde, som de i forvejen havde forsynet sig med, og snørede dem sammen over skjorten på ham, uden at lade ham tage andet på, et skjold fortil og et bagtil; de stak hans arme igennem et par store huller, som de havde lavet, og bandt nogle reb så fast rundt om ham, at han stod indemuret og klemt imellem brædder, så lige og stiv som en pind, uden at kunne bøje knæene eller røre sig af stedet; endelig gav de ham en lanse i hånden, som han lænede sig til blot for at kunne holde sig på benene. Og da de nu havde fået ham således udrustet, sagde de til ham, at han skulle gå frem, være deres fører og opflamme deres mod, og da han var deres strålende forbillede, deres fakkel og morgenstjerne, så ville sagen sikkert få et lykkeligt udfald.

"Hvordan skal jeg ulykkelige mand gå," svarede Sancho, "når jeg ikke kan bevæge knæskallerne for disse brædder, som I har snøret mig så tæt ind til kroppen? Alt, hvad I kan gøre, er at tage mig på armene og stille mig på en post, enten liggende på tværs eller stående oprejst foran en udfaldsdør, som jeg så nok skal forsvare, enten med lansen eller med kroppen."

"Gå nu dog, hr. statholder!" sagde en tredje, "det er mere frygten end brædderne, der er i vejen. Lad det få en ende, og kom af sted! Tiden går, fjendernes tal vokser, råbene bliver stærkere, og faren trykker os."

Som følge af disse overtalelser og bebrejdelser forsøgte den stakkels statholder at bevæge sig, men styrtede straks til jorden med et bump så mægtigt, at han troede, han havde slået sig selv

i mange stykker. Han blev liggende som en skildpadde imellem sine to skaller, eller som et stykke flæsk, klemt inde mellem to trug, eller som en båd, der ligger omvendt på stranden. Men disse folk, der kun arbejdede på hans spot og spe, havde dog ikke mindste medynk med ham, da de så ham falde. De slukkede tværtimod deres fakler, opløftede på ny et råb, der var mægtigere end før, gentog med endnu mere stormende hast skriget: "Til våben!" løb hen over den stakkels Sancho og gav skjoldene en så utallig mængde hug og stød, at hvis han ikke havde trukket hovedet dybt ned imellem skjoldene, var det gået den arme statholder meget ilde, der sammenkrøbet i sit snævre rum svedte angstens sved, ja, var lige ved at opløses i sved og af ganske hjerte bad til Gud om, at han ville befri ham af denne fare. Nogle snublede over ham, andre faldt oven på ham; ja, der kom endog én, som stillede sig op på ham og der oppe fra, som fra et vagttårn, en rum tid styrede hærmasserne og med høj stemme råbte:

"Herhid alle I, der hører til vort parti! På denne side trænger fjenden heftigst frem! Besæt det svage sted derhenne! Luk hurtigt den port! Barrikadér de trapper! Bring kugler, kom med beg og harpiks i kedler med kogende olie! Spær gaderne med madrasser!"

Kort sagt, han opremsede i rasende hast alt det skrammel, alle de krigsredskaber og fornødenheder, hvormed man plejer at afværge stormen på en belejret by, og den stakkels, forstødte Sancho, der påhørte og måtte udholde alt dette, sagde til sig selv:

"Ak, gid det dog snart måtte behage herren, at denne ø gik fuldstændig tabt, og at jeg enten var død eller befriet af denne

store nød!"

Himlen bønhørte ham også, for da han mindst ventede det, hørte han rundt omkring råbet:

"Sejr, sejr! Fjenderne er slået og trækker sig tilbage! Rejs Dem, hr. statholder. Vil Deres Nåde ikke komme og glæde sig over sejren og fordele det bytte, som ved Deres uovervindelige arms heltemod er blevet taget fra fjenderne."

"Rejs mig op," sagde den våndefulde Sancho med smertelig og rystende stemme.

De hjalp ham op, og da han var kommet på benene, sagde han:

"Den fjende, jeg skal have besejret, kan man for min skyld gerne nagle mig for panden. Jeg vil ikke fordele det bytte, der er taget fra fjenden, men bede og bønfalde en ven, hvis jeg da har nogen, om at give mig en slurk vin at kvæge mig på og tørre sveden af mig, for jeg er ved at flyde hen i det bare vand."

Man tørrede ham af, bragte ham vin og skilte ham ved skjoldene, hvorefter han satte sig på sin seng og besvimede af angsten, skrækken og de udståede trængsler.

Ophavsmændene til dette slemme puds begyndte allerede at fortryde, at de havde drevet deres gækkeri så vidt, at det nu var blevet alvor, men da Sancho straks kom til sig selv igen, mildnede dette den ubehagelige følelse, som hans besvimelse havde fremkaldt hos dem. Han spurgte, hvad klokken var; de svarede, at det begyndte at dages. Derpå tav han, og uden at sige et ord mere begyndte han under dyb stilhed at trække i klæderne, og alle så spændte på ham og længtes efter at vide, i hvilken hensigt han klædte sig så hurtigt på. Da han nu endelig var blevet færdig med sin påklædning, begav han sig fod for

fod, for han var ganske mør og øm og kunne ikke komme hurtigere af sted, ned til stalden, og alle de tilstedeværende fulgte ham derned. Han gik hen til sin Rucio, omfavnede den, gav den et fredskys på panden og sagde til den, ikke uden tårer i øjnene:

"Kom du nu hen til mig, min staldbroder, min ven og deltag i mine trængsler og lidelser. Dengang vi to kun havde ét sind, og jeg ikke havde tanke for andet end at sørge for at udbedre dit seletøj og pleje din lille vom, da var mine timer, mine dage og mine år lyksalige. Men fra den tid af, da jeg forlod dig og steg op på ærgerrigheds og hovmods tårn, har tusinde plagerier, tusinde trængsler og ti tusinde bekymringer bemægtiget sig min sjæl."

Medens han udtalte disse ord, sadlede han selv sit æsel, uden at nogen sagde det ringeste til det, og så snart han havde lagt sadlen på, steg han meget våndefuld og med stort besvær op på sin Rucio, vendte sig til hushovmesteren, sekretæren, køgemesteren, doktor Pedro Rezio og alle de mange andre, der var til stede, og sagde:

"Gør plads, mine herrer, og lad mig vende tilbage til min tidligere frihed. Lad mig gå for at opsøge mit fordums liv, at jeg kan opstå fra min nuværende død. Jeg er ikke skabt til at være statholder, og lige så lidt til at værne øer eller stæder mod fjendtlige overfald. Jeg forstår mig meget bedre på at pløje og grave, beskære og stænge vinstokke end på at give love eller forsvare lande og kongeriger. Skt. Peder er bedst faren i Rom – jeg mener: enhver er bedst faren ved den beskæftigelse, han er født til. En segl ligger mig meget bedre i hånden end en statholders scepter; jeg vil hellere spise mig mæt i kålsuppe end

finde mig i plagerier af en uforskammet doktor, der vil lade mig sulte ihjel, og jeg vil langt hellere have min frihed og om sommeren lægge mig til hvile i skyggen af en eg, om vinteren hylle mig i en slidt fårepels, end jeg vil finde mig i at trælle som statholder, ligge mellem lagener af fint linned og klæde mig i en zobelpels. Gud være med Dem, Deres Velbyrdigheder, og sig til min nådige herre, hertugen, at

> Nøgen er jeg nu, og nøgen blev jeg født,
> intet har jeg vundet og intet jeg forødt.

Jeg mener, at fattig kom jeg her til statholderskabet, og fattig går jeg herfra, ganske imod andre statholderes sædvaner på andre øer. Træd nu til side, og lad mig komme bort. Jeg må se at blive forbundet, for jeg tror, at alle mine ribben er knust, takket være de fjender, som i nat trampede om på mig."

"Nej, det må ikke ske, hr. statholder," sagde doktor Pedro Rezio, "jeg skal give Deres Nåde en mikstur for ømhed og kvæstelser, som straks vil skaffe Dem Deres tidligere sundhed og kræfter tilbage. Hvad maden angår, lover jeg Deres Nåde, at jeg skal bedre mig og af hjertens lyst lade Dem spise af alt, hvad De begærer."

"Det er for sent," svarede Sancho, "jeg vil lige så lidt blive her, som jeg bliver en tyrk. Jeg lader mig ikke gøre til nar for anden gang. Ved Gud, jeg vil lige så lidt blive ved at være statholder her eller modtage et andet statholderskab, om man så bragte mig det på en præsentérbakke, som jeg kan flyve til himmels uden vinger. Jeg er af de Panza'ers slægt; de er alle stivsindede, og når de først en gang har sagt ueffen, så bliver det ved ueffen, selv om det er effen, og det til trods for hele verden. Her i denne stald skal de myrevinger falde af, som var vokset ud på mig og

bar mig op i luften, for at jeg kunne blive ædt af svalerne og de andre fugle. Nu vil jeg for fremtiden blive på jorden, og selv om jeg ikke mere kan pryde mine fødder med udsirede corduanssko, kan jeg vel nok få et par bondeslæber af hampesnore. Lad krage søge mage; ingen skal strække sig længere, end dækkenet er. Men lad mig nu slippe bort, det lider allerede højt op på dagen."

Hertil svarede hushovmesteren:

"Hr. statholder, vi vil meget gerne lade Deres Nåde drage bort, hvor ondt det end gør os at skulle miste Dem, for på grund af Deres evner og Deres sande kristelige adfærd må vi nødvendigvis ønske, at De ville blive. Men De ved selv, at enhver statholder er forpligtet til at aflægge regnskab, førend han forlader sit statholderskab. Når Deres Velbyrdighed altså har gjort rede for de ti dage, De har beklædt dette embede, kan De i Guds navn drage bort med fred."

"Ingen anden kan fordre regnskab af mig," svarede Sancho, "end den, som min herre, hertugen, vil overdrage det. Det er netop til ham, jeg agter at begive mig, og overfor ham skal jeg aflægge det på aldeles tilbørlig vis; når jeg tilmed forlader mit embede så blottet og bar, som jeg gør, behøves der ikke noget yderligere bevis for, at jeg har regeret som en sand engel."

"Ved Gud, om ikke den store Sancho har ret," sagde doktor Pedro Rezio, "og min mening er, at vi bør lade ham drage bort, for hertugen vil blive inderlig fornøjet over at gense ham."

Denne mening bifaldt de alle og lod ham derfor drage afsted, efter at de havde tilbudt at ledsage ham og forsyne ham med alt, hvad han ellers kunne ønske til sin personlige opvartning og sin bekvemmelighed på rejsen. Sancho svarede, at han ikke ville

have andet end lidt byg til sin Rucio, samt en halv ost og et halvt brød til sig selv, for da vejen var så kort, trængte han ikke til noget større forråd af proviant. De omfavnede ham alle, og han græd og omfavnede også dem og efterlod dem alle fulde af forundring, såvel over hans tale som over hans faste og forstandige beslutning.

54

Der handler om ting, som angår denne historie og ingen anden.

Hertugen og hertuginden besluttede, at den ridderdyst, hvortil Don Quijote af den allerede omtalte grund havde udfordret deres undersåt, virkelig skulle finde sted. Men da den unge mand opholdt sig i Flandern, hvor han var flygtet hen for at undgå at få Doña Rodriguez til svigermoder, traf de den bestemmelse, at en lakaj fra Gascogne ved navn Tosilos skulle erstatte ham, hvorfor han også i forvejen på det nøjeste blev underrettet om, hvad han havde at gøre. To dage efter sagde hertugen til Don Quijote, at hans modstander om fire dage ville indfinde sig, møde ham på kamppladsen i fuld ridderrustning og mandelig forfægte, at frøkenen fo'r med usandhed til midt i halsen, ja, endog gennem hele halsen, når hun fastholdt sin påstand om, at han havde givet hende ægteskabsløfte. Denne tidende glædede Don Quijote meget, og han lovede sig selv, at han i denne kamp ville udføre sande underværker; han anså det for en stor lykke, at der havde tilbudt sig en lejlighed til at vise disse høje herskaber, hvor vidt hans vældige arms styrke strakte sig. Han ventede således glad bevæget og meget fornøjet i disse fire dage, som på hans længsels regnebræt udgjorde fire hundrede århundreder.

Vi vil lade dem gå forbi os, som vi allerede har gjort ved så mange andre ting, og ledsage Sancho, der halvt fornøjet og halvt sørgmodig drog afsted på sin Rucio for at opsøge sin

herre, hvis selskab anstod ham langt bedre end at være statholder over alverdens øer. Nu hændte det sig, at han, før han var kommet ret langt bort fra sin statholderø (det var nemlig aldrig faldet ham ind at forhøre sig om, hvorvidt det var en ø, en stad, en by eller landsby, han havde regeret over) på den vej, han fulgte, så seks pilgrimme med deres vandringsstave komme hen imod sig, nogle af de udlændinge, som syngende går rundt og beder om almisse. Da de kom nærmere, stillede de sig i række, opløftede alle på én gang deres røst og begyndte i deres sprog at synge noget, som Sancho ikke kunne forstå det mindste af, med undtagelse af et eneste ord, som tydeligt nok var "almisse". Deraf begreb han, at det netop var almisse, de bad om i deres sang. Og da han, efter Sidi Haméts sigende, var overmåde godhjertet og gavmild, trak han det halve brød og den halve ost, han havde forsynet sig med, frem af sin tværsæk, rakte dem det og lod dem samtidig ved tegn forstå, at han ikke havde andet at give dem. De tog glade imod det og sagde:

"Gelte, gelte."

"Jeg forstår ikke, hvad det er, I begærer af mig, godtfolk," sagde Sancho.

Så trak en af dem en pengepung frem af sin barm og viste Sancho den, hvorved han gjorde denne begribeligt, at de bad om penge. Men Sancho førte tommelfingeren til struben, holdt hånden i vejret og strakte fingrene ud for derved at vise dem, at han ikke havde en skilling; derpå stødte han sit æsel i siden og red tværs igennem deres række. Men da han så opmærksommere på en af dem, idet han red forbi, styrtede vedkommende løs på ham, slog armene om hans bryst og råbte højt på godt kastillansk:

"Gud stå mig bi, hvad er det, jeg ser? Er det muligt, at jeg holder min kære ven og brave nabo Sancho Panza i mine arme? Ja, der kan ingen tvivl være om, at det er ham; jeg drømmer jo ikke, og for øjeblikket er jeg heller ikke fuld."

Sancho var højlig forundret over således at blive kaldt ved navn og endog omfavnet af en udenlandsk pilgrim; han så længe på ham uden at sige et eneste ord, men skønt han betragtede ham meget nøje, kunne han dog ikke kende ham. Da pilgrimmen nu så hans forlegenhed, sagde han:

"Hvordan er det muligt, Sancho Panza, gamle ven, at du ikke kender din nabo, morisken Ricote, der var kræmmer i din landsby?"

Nu betragtede Sancho ham med endnu større opmærksomhed, begyndte lidt efter lidt at besinde sig på ham og genkendte ham til sidst ganske og aldeles, og uden at stige ned af Rucio slog han armene om hans hals og sagde til ham:

"Hvem Djævelen skulle have genkendt dig, Ricote, i den gøglerdragt, du har på? Sig mig dog, hvem har gjort dig til franskmand, og hvorledes tør du vove at vende tilbage til Spanien, hvor det vil gå dig ilde, hvis du bliver fanget og genkendt?"

"Hvis du ikke forråder mig, Sancho," svarede pilgrimmen, "så er jeg sikker nok; i denne dragt vil ingen genkende mig. Men lad os gå lidt bort fra vejen hen til det krat, du ser der henne. Der vil mine kammerater spise og hvile sig lidt, og der kan du spise med dem; det er meget rare og venlige folk. Der vil jeg også kunne få tid til at fortælle dig, hvad der er hændt mig, siden jeg forlod vor landsby for at adlyde Hans Majestæts

udvisningsordre, der truede mit ulyksalige folk med så stor strenghed, som du vel har hørt."

Sancho gjorde, som han sagde. Ricote talte med de øvrige pilgrimme, og disse gik hen imod det krat, som de så ligge foran sig, og fjernede sig et temmelig langt stykke fra kongevejen. De kastede stavene fra sig, tog deres vide kraver eller pilgrimskapper af og stod nu i deres underbeklædning. De var alle unge, velskabte folk, undtagen Ricote, der allerede var til års. De havde hver sin vadsæk, som alle så ud til at være vel forsynede, i det mindste med den slags ting, der river i halsen og kan hente tørsten hele to mil borte. De lejrede sig på jorden, gjorde græsset til deres dug og lagde på det deres brød, salt, knive, nødder, ostehumpler og nogle forsvarlige skinkeben, der ganske vist ikke kunne tygges, men dog ikke modsætte sig at blive suget ud. De kom også frem med en sort ret, som de kaldte kaviar, og som tillaves af fiskerogn; god til at vække tørst! Det manglede heller ikke på oliven, og skønt de var tørrede og uden lage, var de dog velsmagende og skøre. Men det herligste ved hele dette herlige festmåltid var dog seks læderflasker med vin – der var seks, for hver trak en frem af sin vadsæk; også den brave Ricote, der fra en morisk havde forvandlet sig til en tysker eller nederlænder, trak sin frem, som i størrelse kunne tage det op med alle de andre fem. Nu begyndte de med stort behag på deres måltid og gav sig rigtig god tid, frydede sig ret ved hver bid, som de blot tog på knivspidsen, og kun ganske lidt af hver ret; derpå hævede de alle på en gang armene og læderflaskerne i vejret, og hver satte flaskens mund til sin mund og så stift mod himlen, ganske som om han ville sigte op imod den, og i denne stilling blev de siddende i lang tid, medens de bevægede

hovedet fra den ene side til den anden som tegn på, hvor ypperligt det smagte dem, og lod flaskernes hjerteblod glide ned i deres mave.

Sancho sad der og så alt dette,
følte ingen smerte ved det –

tværtimod, for at handle efter det ordsprog, han kendte så godt:

Er du i Rom, du passe bør
at gøre, hvad de andre gør,

bad han Ricote om hans læderflaske og tog sigte mod himlen ganske som de andre og ikke med mindre fornøjelse end de. Fire gange holdt flaskerne til at blive sat for munden, men femte gang var møjen forgæves, for de var allerede mere tørre end strå, og det forvandlede den munterhed, de hidtil havde lagt for dagen, til en temmelig mat stemning. Fra tid til anden lagde en af dem sin højre hånd i Sanchos og sagde:

"Spaniol eller tysker kommer ud på ét: Gode kammerater."

Og Sancho svarede:

"Gode kammerater, ved Gud!" og brast i en latter, der varede en hel time, og nu tænkte han slet ikke mere på noget af det, der var hændt ham under hans statholderskab, for bekymringer har kun ringe magt, medens man spiser og drikker.

Enden på deres vinforråd blev nu begyndelsen til en søvn, der bemægtigede sig dem alle. De sov ind på deres borde og duge; kun Ricote og Sancho holdt sig vågne, fordi de havde spist mere end de andre og drukket mindre. Ricote førte Sancho til side, de satte sig ned under en bøg og lod pilgrimmene ligge hensunkne i sød søvn, og nu sagde Ricote på rent kastillansk, uden at brække det allermindste på moriskersproget, følgende ord:

"Du ved, kære ven og nabo Sancho Panza, hvilken frygt og skræk det almindelige edikt, den udvisningsordre, som Hans Majestæt udstedte imod dem, der tilhørte mit folk, fremkaldte hos os alle. Mig indgød det i hvert fald disse følelser i så høj grad, at det nu forekommer mig, som om jeg selv allerede før den frist, man havde givet os til at udvandre fra Spanien, har fuldbyrdet den hårde straf over mig selv og mine børn. Jeg traf nemlig den ordning, efter min mening som en forsigtig mand (jeg mener som en der ved, at man til en bestemt tid vil fratage ham det hus, han bebor, og derfor ser sig om efter et andet at flytte hen i) – jeg indrettede mig altså, siger jeg, på alene, uden min familie, at forlade landsbyen for at opsøge et sted, hvorhen jeg i al ro og mag kunne bringe dem, uden at drage afsted over hals og hoved som de andre. For jeg indså nok, og også vore ældste var alle ganske klare over, at disse edikter ikke blot var trusler, som mange påstod, men alvorlige love, der ville blive sat i værk, når den fastsatte frist var udløbet. Og når jeg nødtes til at anse dette for sandhed, skyldtes det den omstændighed, at jeg kendte de fordærvelige og vanvittige anslag, som vore folk gik svangre med, og som var af en sådan art, at det ligefrem synes mig at have været en guddommelig indskydelse, der bevægede Hans Majestæt til at bringe en så modig beslutning til udførelse – ikke fordi vi alle var strafværdige, for der fandtes adskillige standhaftige, sande kristne iblandt os, men deres antal var så lille, at de ikke kunne byde dem spidsen, som ikke var det, og det ville ikke have været klogt at nære slangen ved sin barm, jeg mener, at beholde fjenderne i sit hus. Kort sagt, det var ikke mere end retfærdigt, når vi blev revset ved landsforvisning, en straf, der forekom mange mild og

lemfældig, men efter vor anskuelse var den skrækkeligste, der kunne pålægges os. Hvor vi end er, flyder vore tårer for Spanien, for der er vi dog fødte, der er vort rette fædreland. Vi har ingen steder fundet den modtagelse, som vor ulykke kunne berettige os til, og i Berberiet og alle Afrikas forskellige landskaber, hvor vi håbede at blive vel modtaget, hilst velkommen og mødt med venskab, krænker man os mest og handler såre ilde med os. Vi vidste ikke, hvor lykkelige vi var, førend det var for sent, og den længsel, som vi næsten alle nærer efter at komme tilbage til Spanien, er så stor, at de fleste, der forstår sproget, således som jeg (og deres tal er ikke lidet), vender tilbage her til landet og lader deres hustruer og børn blive hjælpeløse ude i det fremmede. Så mægtig er den kærlighed, de nærer til Spanien! Først nu erfarer jeg for alvor, hvor sandt det ord er; sødt er det at elske sit fædreland. Jeg forlod altså, som jeg allerede har sagt, vor landsby og begav mig til Frankrig, og skønt vi blev meget vel modtaget der, ville jeg dog se mig videre om. Jeg drog til Italien, derfra til Tyskland, hvor man efter min anskuelse lever i størst frihed, fordi dette lands indbyggere ikke tager det så nøje med mange småting. Enhver lever, som han lyster, for i den største del af landet hersker der ikke samvittighedstvang. Efter at jeg først havde slået mig ned i en landsby i nærheden af Augsburg og haft fast bopæl der, sluttede jeg mig til disse pilgrimme, hvoraf mange har for sædvane hvert år at drage til Spanien for at besøge landets hellige steder, hvilke de betragter som deres Indien, deres sikre erhverv og aldrig svigtende indtægtskilde. De gennemvandrer næsten hele landet, og der gives ikke nogen landsby, af hvilken de ikke har "spist og drukket", som deres

talemåde lyder, og hvorfra de ikke i det mindste medbringer en real i rede penge, og når deres valfart er afsluttet, rejser de herfra med mere end hundrede dukater i rent overskud. Disse penge veksler de i guld og slæber dem ud af kongeriget, enten i deres hule stave eller under lapperne på deres pilgrimskapper, eller på en anden snedig måde, og tager dem med til deres hjemstavn trods alle visitører ved grænseposterne og i havnestæderne, hvor de bliver undersøgt. Nu er det min hensigt, Sancho, at hente min nedgravede skat. Da den ligger udenfor landsbyen, kan jeg gøre det uden fare. Derpå vil jeg fra Valencia skrive til min datter og min kone, som jeg ved befinder sig i Algier, eller rejse over til dem og se at finde udvej til at bringe dem til en fransk havn, hvorfra jeg kan føre dem til Tyskland, og dér vil vi da afvente, hvad Gud har bestemt for os. For i grunden ved jeg jo ganske sikkert, Sancho, at min datter Ricota og min kone Francisca Ricota er oprigtige katolske kristne, og selv om jeg ikke selv er det i fuld så høj grad som de, er jeg dog mere en kristen end en maurer og beder daglig Gud om at åbne min forstands øjne og give mig at forstå, hvorledes jeg skal tjene ham. Men hvad der undrer mig, er, at min kone og min datter har foretrukket at drage til Berberiet frem for til Frankrig, hvor de kunne leve som kristne."

Hertil svarede Sancho:

"Du må betænke, Ricote, at det ikke stod til hende, for det var jo Juan Tiopieyo, din kones broder, som tog dem med sig, og da han sagtens er en ægte muslim, så er han draget der hen, hvor det anstod ham bedst. Men jeg kan sige dig mere endnu. Jeg tror, at du forgæves vil søge det, du gravede ned, for vi har hørt om, at man har frataget din svoger og din kone mange perler og

store summer i guld, som de havde medført uden undersøgelse."

"Det kan gerne være," sagde Ricote; "men jeg ved, at de ikke har rørt ved det, jeg har gravet ned, Sancho, for jeg har aldrig betroet dem, hvor det lå, fordi jeg var bange for, at der skulle ske et eller andet uheld. Hvis du altså vil komme med mig, Sancho, og hjælpe mig med at grave skatten op og skjule den, så vil jeg give dig to hundrede gulddukater, som du kan bøde på din fattigdom med, for du ved jo, at jeg ved, at den ikke er ringe."

"Jeg ville gerne gøre det," svarede Sancho, "men jeg er slet ikke havesyg. Havde jeg været det, så havde jeg ikke i morges opgivet et embede, i hvilket jeg kunne have forgyldt væggene i mit hus og, inden der var gået seks uger, spist på sølv. Og såvel af den grund, som fordi jeg synes, det ville være forræderi mod min konge at hjælpe hans fjender, ville jeg ikke gå med dig, selv om du, i stedet for at love mig to hundrede gulddukater, talte mig fire hundrede op i hånden her på stedet."

"Hvad er da det for et embede, du har opgivet?" spurgte Ricote.

"Jeg har opgivet statholderskabet over en ø," svarede Sancho, "og det sådan en ø, at man sandelig ikke let vil kunne finde mage til her i verden."

"Hvor ligger da den ø?" spurgte Ricote.

"Hvor?" svarede Sancho; "to mile herfra, og den hedder øen Barataria."

"Ti stille, Sancho," sagde Ricote; "øerne ligger langt herfra midt ude i havet; der gives ingen øer på fast land."

"Hvorfor ikke," svarede Sancho; "jeg siger dig, ven Ricote, at jeg forlod den i morges, og i går regerede jeg den som statholder, så det havde skik. Men desuagtet opgav jeg den, fordi en statholders embede forekom mig temmelig farligt."

"Og hvad indbragte dit statholderskab dig?" spurgte Ricote.

"Det indbragte mig forståelsen af, at jeg ikke duer til at regere over andet end en hjord får," svarede Sancho, "og at de rigdomme, som man vinder ved sådanne statholderier, koster én både ro og søvn, ja endog det daglige brød. For på øer må statholdere kun spise meget lidt, især når de har en læge, der skal sørge for deres helbred."

"Jeg forstår dig ikke, Sancho," svarede Ricote; "men alt, hvad du siger, forekommer mig nærmest at være tosset snak. Hvem skulle vel have givet dig øer at regere over? Skulle verden mon have mangel på folk, der var mere egnede til at være statholdere end du? Ti hellere stille, Sancho, kom til dig selv igen, og overvej, om du vil følge med mig, som jeg har sagt, og hjælpe mig med at hæve min skjulte skat. Den er sandelig så stor, at man med føje kan kalde den en skat, og jeg vil give dig så meget, at du kan leve af den, som jeg allerede har sagt."

"Og jeg har også allerede sagt dig, Ricote," svarede Sancho, "at jeg ikke vil gøre det. Vær du tilfreds med, at jeg ikke forråder dig, fortsæt i Guds navn din vej, og lad mig følge min; jeg ved, at retmæssigt gods kan gå tabt, men uretmæssigt gods går altid tabt, og også den, der besidder det, er fortabt."

"Jeg skal ikke plage dig mere, Sancho," sagde Ricote, "men sig mig, om du opholdt dig hjemme i landsbyen på det tidspunkt, da min kone, min datter og min svoger rejste bort?"

"Jo, det gjorde jeg," svarede Sancho, "og jeg kan fortælle dig, at da din datter drog bort, var hun så smuk, at alle folk løb ud af deres huse for at se hende, og alle sagde, at hun var den dejligste skabning under solen. Hun udgød tårer, da hun rejste, omfavnede alle sine veninder og bekendte og enhver, der kom for at se til hende. Og hun bad alle om at bede til Gud og hans moder, vor kære frue, om at tage hende i sin varetægt, og gjorde det med så smerteligt tonefald, at det bragte selv mig til at græde, skønt jeg dog ellers ikke har så let til tårer. Og sandelig om der ikke var mange, der havde lyst til at holde hende skjult og ville følge efter hende for at bortføre hende på vejen, men frygten for at handle imod kongens befaling holdt dem tilbage. Ivrigst af dem alle var Don Gaspar Gregorio, den unge rige majoratsherre, som du jo kender, og efter hvad folk siger, skal han have været meget forelsket i hende. Siden hendes afrejse har han ikke mere vist sig i vor landsby, og vi er alle af den tanke, at han er fulgt efter hende for at bortføre hende. Men hidtil har man ikke hørt noget om sagen."

"Jeg har altid haft en anelse om," sagde Ricote, "at denne adelsmand var forelsket i min datter, men jeg stolede på min Ricotas dyd, og det voldte mig aldrig nogensinde bekymring, at han havde hende kær. Du har nok hørt, Sancho, at moriskinder sjældent eller aldrig indlader sig i kærlighedsforhold med gamle kristne, og min datter, der, så vidt jeg tror, mere tænker på sin kristendom, end hun er forelsket, ville sikkert aldrig have brudt sig om denne majoratsherres bejlen."

"Gud give det," sagde Sancho, "for ellers ville det se ilde ud for dem begge. Men lad mig nu forlade dig her, ven Ricote. Jeg vil

endnu i aften nå det sted, hvor min herre, Don Quijote, opholder sig."

"Gud være med dig, ven Sancho! Mine kammerater begynder allerede at røre på sig, og det er virkelig på tide, at også vi fortsætter vor rejse."

Derpå omfavnede de hinanden, Sancho satte sig op på sin Rucio, Ricote tog pilgrimsstaven i hånd, og således drog de hver sin vej.

55

Om allehånde ting, der hændte Sancho på vejen, samt om visse andre ting af en sådan art, at man ikke kan tænke sig noget mere forunderligt.

Den omstændighed, at Sancho så længe havde opholdt sig sammen med Ricote, tillod ham ikke at nå hertugens slot den dag, men han nåede dog så langt, at han kun befandt sig en halv mil derfra. Så blev han imidlertid også overrasket af natten, som hurtigt faldt på med tæt mørke. Men da det var sommer, voldte det ham ikke megen kummer, og han trak sig et stykke tilbage fra vejen i den hensigt at afvente morgenens komme. Men nu ville hans onde og ugunstige skæbne, at han, just da han var i færd med at søge efter et sted, hvor han kunne gøre sig det bekvemt sammen med sit æsel, faldt i en dyb og bælgmørk grube, som lå imellem nogle meget gamle bygninger. I faldet anbefalede han sig af ganske hjerte til Gud, da han troede, at hans fart først ville slutte helt nede i underverdenens dyb. Men således var det dog ikke, for da Rucio var kommet tre mandshøjder ned, nåede den bund, og Sancho sad endnu på sit dyr uden at have lidt mindste skade eller fået nogen kvæstelse. Han befølte sig over hele legemet og holdt vejret for at se, om han var uskadt, eller om han havde slået hul på kroppen. Da han fandt, at han var hel og holden, uden mindste skramme eller sår, ville det slet ikke tage nogen ende med hans taksigelser til Gud for den nåde, han havde vist ham, for han havde virkelig troet, at han var knust i tusinde stykker. Derefter

famlede han med hænderne rundt på grubens vægge for at se, om det skulle være muligt at slippe bort uden andres hjælp. Men han fandt dem overalt glatte og uden nogen fremspring, hvorved han kunne holde sig fast, hvilket gjorde ham overmåde bedrøvet, så meget mere, som han hørte sin Rucio give sig på det ynkeligste og smerteligste, og det var heller ikke noget under; dyret stønnede ikke af kådhed, for det var virkelig ret ilde tilredt.

"Ak," udråbte nu Sancho Panza, "hvilke ganske uventede hændelser møder dog ikke for hvert skridt dem, der lever i denne elendige verden! Hvem skulle nu have tænkt, at den mand, der i går tronede som statholder over en ø og befalede over sit tjenerskab og sine undersåtter, i dag skulle se sig begravet i en grube uden at have nogen moders sjæl til at bistå sig eller en tjener eller undersåt, der kan hjælpe ham op? Her må nu både jeg og mit æsel omkomme af sult, hvis vi ikke allerede dør inden den tid, dyret, fordi det er knust og forslået, og jeg, fordi jeg er fuld af sorg. I det mindste bliver jeg ikke lige så lykkelig, som min herre, Don Quijote af Mancha, var, den gang han steg ned i den fortryllede Montesinos' hule, hvor han fandt folk, der beværtede ham bedre, end han ville være blevet det i sit eget hus, så at det ganske tog sig ud, som om han var kommet til et dækket bord og en opredt seng. Dér så han yndige og skønne fremtoninger, men jeg kommer kun til at se tudser og slanger her, så vidt jeg tror. O, jeg ulyksalige, det skulle altså blive det endelige mål for alle mine tosserier og indbildninger! Når det engang behager Himlen, at nogen finder mig her, så vil man tage mine ben, rene, blegede og afpillede, op fra dette sted, og lige så mit æsels, og deraf vil man

måske kunne se, hvem vi var, i det mindste vil de kunne det, som har hørt, at Sancho Panza aldrig skiltes fra sit æsel og æslet aldrig fra Sancho Panza. Endnu en gang siger jeg: O, hvor elendige er vi ikke! Hvorfor har vor onde skæbne dog ikke villet tillade os at dø i vor hjemstavn og midt iblandt vore egne! For selv om vi heller ikke dér havde fundet bistand i vor ulykke, så ville det dog ikke have manglet os på en ven, der medfølende ville have beklaget os og i bevidsthedens sidste øjeblik havde lukket vore øjne. O, du min ven og staldbroder, hvor dårligt har jeg dog ikke lønnet dig for din tro tjeneste! Tilgiv mig, og bed, så godt du nu formår det, skæbnen om at udfri os af den græsselige vånde, hvori vi begge befinder os, så lover jeg dig, at jeg skal sætte en laurbærkrans på dit hoved, så at du ganske skal se ud som en kranset poet, og give dig dobbelt foder."

Således jamrede Sancho, og hans æsel hørte på ham uden at svare et eneste ord; så stor var det stakkels dyrs beklemmelse og afmagt. Endelig, efter at hele natten var blevet tilbragt med jamren og ynkelige klager, brød dagen frem, og ved dens lys og klarhed så Sancho, at det ville være den umuligste af alle umuligheder at komme op af dette dybe hul uden bistand. Han begyndte påny at jamre sig og skrige af fuld hals for at prøve, om ikke nogen kunne høre ham, men alle hans skrig var som prædikerens stemme i ørkenen, for der var på hele egnen ikke et menneske, der kunne høre ham, og nu anså han sig virkelig for død og begravet. Rucio lå på ryggen, og Sancho fik den endelig på benene igen, men den kunne næppe holde sig oprejst. Derpå tog Sancho et stykke brød frem af sin vadsæk, som havde stået last og brast med ham i faldet, gav det til æslet,

som lod sig det smage, og snakkede til det, som om det forstod ham:

Ved et godt stykke brød
bliver sorgen sød.

Nu opdagede han på den ene side af gruben et hul, der var stort nok til, at et menneske kunne komme igennem, når det dukkede sig og krøb sammen. Sancho Panza gav sig straks til at se på hullet, bukkede sig, krøb derind og opdagede, at hulningen var bred og rummelig indenfor; dette kunne han se, fordi der igennem loftet (hvis man kunne kalde det således) faldt en solstråle derind, som tydeligt oplyste alt. Han så også, at den udvidede sig og bredte sig ind imod en anden mere rummelig åbning, og da han bemærkede dette, vendte han tilbage til sit æsel igen og begyndte at grave jorden i hullet ud med en sten, så at han i løbet af kort tid gjorde det rummeligt nok til, at hans æsel med lethed kunne gå derind, hvad det da også gjorde. Sancho tog æselet ved grimen og begyndte at gå foran det ind i denne hule for at se, om han ikke andetsteds kunne finde en udgang; sommetider famlede han i mørke, sommetider uden at kunne se noget lys, men aldrig uden frygt.

"Gud den almægtige stå mig bi!" sagde han til sig selv, "det er dog et forfærdeligt uheld, jeg har her, men for min herre ville det være et prægtigt eventyr. Ja, han – han ville anse denne afgrund, dette fængselshul, for en blomstrende have og for Galianas palads og ville ikke nære nogen tvivl om, at han fra dette mørke og denne forlegenhed skulle finde ud til en blomsterklædt mark. Men jeg, som er forladt af lykken, som er rådvild og uden ringeste mod, jeg frygter, at der for hvert skridt vil åbne sig en ny afgrund under mine fødder, dybere end den

foregående, og opsluge mig ganske. Vær velkommen, ulykke, hvis du kommer alene."

På denne måde og hensunket i disse tanker var han vandret lidt over en halv mil, forekom det ham selv, og efter at han havde tilbagelagt den, opdagede han en slags lysning, som allerede syntes at være dagslys og faldt ind igennem en eller anden åbning, der viste ham, at denne vej, som han anså for stien til den anden verden, dog et eller andet sted måtte føre ud til dagen.

Her forlader Sidi Hamét Benengeli ham og vender i sin fortælling tilbage til Don Quijote, som glad og selvtilfreds afventede dagen, der var fastsat til den kamp, han skulle udfægte med den mand, som havde røvet Doña Rodriguez' datters ære, fordi det var hans agt at give hende oprejsning for den uret og krænkelse, man havde tilføjet hende. Nu hændte det, at han en morgen red ud for at øve og prøve sig i de idrætter, som han snart ville få anvendelse for under den farlige kamp, han skulle bestå, og idet han satte Rosinante i kort galop og ville lade den springe, plantede hesten fødderne så tæt ved randen af en dyb hulning, at den ufejlbarlig ville være styrtet derned, hvis ridderen ikke af al magt havde trukket den tilbage ved tøjlerne. Det lykkedes ham dog at parere hesten, den faldt ikke, og da han derpå red nærmere hen til hulningen for at betragte den, uden dog at stige af, hørte han, medens han var beskæftiget med dette, høje skrig dernede fra. Han lyttede opmærksomt og hørte og forstod nu, at der var nogen, der råbte:

"Hallo deroppe; er der da ikke noget kristent menneske, der kan høre mig? Er der ikke nogen barmhjertig riddersmand, der

har medynk med en stakkels synder, der er levende begravet, med en ulykkelig statholder, der er færdig med at statholderere?"

Don Quijote mente at høre Sancho Panzas stemme, hvorved han blev forbavset og bestyrtet, og af alle livsens kræfter gav han sig til at råbe:

"Hvem er dernede? Hvem er det, der jamrer således?"

"Hvem anden skulle vel være hernede, hvem anden skulle jamre således her," lød svaret, "end Sancho Panza, den på de vildene veje omkringflakkende, på grund af sine synder og sin ulykke forhenværende statholder på øen Barataria, tidligere våbendrager hos den berømmelige ridder Don Quijote af Mancha?"

Da Don Quijote hørte dette, fordobledes hans forundring, og hans bestyrtelse voksede yderligere, da det faldt ham ind, at Sancho Panza måtte være død, og at det var hans sjæl, som på dette sted led Skærsildens kvaler. Ganske overvældet af denne indbildning råbte han:

"Jeg besværger dig ved alt, jeg som katolsk kristen kan besværge dig ved: Sig mig, hvem du er! Og hvis du er en sjæl i Skærsildens kvaler, så sig mig, hvad du begærer, at jeg skal gøre for dig. For da det er mit kald at bistå og hjælpe de nødlidende her i verden, vil jeg også bistå de betrængte fra den anden verden og ile dem til hjælp, når de ikke kan hjælpe sig selv ved egen kraft."

"Altså," lød svaret nedefra, "må De, som nu taler med mig, være min herre, Don Quijote af Mancha, og at dømme efter lyden af stemmen kan det sikkert heller ikke være nogen anden."

"Jeg er Don Quijote," svarede ridderen, "jeg er den, hvis kald det er at bistå mangfoldige i Deres trængsler og hjælpe Dem, såvel levende som døde. Sig mig derfor, hvem du er, du, som gør mig så bestyrtet. For hvis du er min våbendrager, Sancho Panza, hvis du er død, og Djævelen ikke har hentet dig, men du ved Guds barmhjertighed dvæler i Skærsilden, så har vor hellige moder, den romersk-katolske kirke, nådemidler nok til at fri dig af din pine, og jeg skal anholde om dens hjælp til bedste for dig, så vidt mit eje slår til. Forkynd mig derfor alt, og sig mig, hvem du er."

"Jeg sværger ved alt, hvad jeg ved," lød svaret, "jeg sværger ved fødselen af … nå, af hvem Deres Velbyrdighed ønsker, jeg sværger, hr. Don Quijote af Mancha, at jeg er Deres våbendrager, Sancho Panza, og at jeg i alle mine livfødte dage ikke er død. Jeg har tværtimod opgivet mit statholderskab for allehånde tings og årsagers skyld, som det ville kræve længere tid at fortælle, og er derpå faldet ned i denne afgrund, hvor jeg ligger sammen med min Rucio, som ikke vil vidne imod mig, thi for yderligere at bekræfte det står den selv her ved siden af mig."

Ja, bedre endnu, det syntes virkelig, som æselet forstod, hvad Sancho havde sagt, for det begyndte øjeblikkeligt at skryde så kraftigt, at det gav genlyd i hele hulen.

"Et herligt vidne," sagde Don Quijote, "den skryden kender jeg, som om jeg selv havde avlet det, og jeg hører også din stemme, min Sancho. Vent blot et øjeblik, medens jeg rider hen til hertugens slot, som ligger tæt herved, og henter nogle folk, som kan trække dig op af denne grube, i hvilken du må være styrtet ned for dine synders skyld."

"Gå, Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "men kom for Guds skyld blot tilbage i en hast, for jeg kan ikke længere holde ud at være levende begravet her, og jeg er lige ved at dø af angst."

Don Quijote forlod ham og ilede til slottet for at fortælle hertugen og hertuginden, hvad der var hændt Sancho Panza, hvorover de undrede sig ikke så lidt, skønt de straks begreb, at han måtte være faldet ned i en udløber fra den hule, som for umindelige tider siden var blevet gravet dér. Men de kunne ikke forstå, hvorledes han havde kunnet forlade sit statholderskab, uden at de fik nogen efterretning om hans ankomst. Endelig hentede man dog, som man siger i spøg, strikker og gavstrikker, og ved mange hænders hjælp trak man med stor møje æselet og Sancho Panza op fra mørket dernede til solens lys. En student, der stod og så på dette, sagde:

"Alle borgerlige statholdere skulle vende tilbage fra deres statholderskaber således, som denne synder vender tilbage fra afgrundens dyb, halvdød af sult, helt hvid i ansigtet og uden en hvid i lommen, såvidt jeg tror."

Sancho hørte det og sagde:

"Det er otte eller ti dage siden, broder skumler, at jeg tiltrådte mit embede som statholder over den ø, man havde forlenet mig med, og i alle disse dage har jeg ikke en eneste gang spist mig mæt, ikke en gang i tørt brød. I al den tid er jeg blevet forfulgt af læger, og fjender har trådt ribbenene itu på mig; nogen bifortjeneste kunne jeg ikke få fingre i, jeg har ikke stukket nogen gebyrer i lommen – alt det har der slet ikke været lejlighed til. Og da det nu forholder sig således, synes jeg slet ikke, at jeg har fortjent at komme tilbage fra mit embede på denne måde. Men mennesket spår, Gud rå'r, og Gud ved, hvad

der er det bedste, og hvad der er godt for hver enkelt; og man må tage tiderne, som de falder, og ingen tør sige: Af det vand vil jeg aldrig drikke, for:

> Tror du, der af sulemad en mængde være må,
> er der end ej kroge mer at hænge sulet på.

Og Gud forstår mig, det er nok; mere siger jeg ikke, skønt jeg nok kunne."

"Du skal ikke ærgre dig, Sancho, du skal ikke tage dig nær, hvad der kommer dig for øre, for ellers bliver du aldrig færdig. Når du blot kan leve videre med en frelst samvittighed, så lad folk sige, hvad de lyster, for at binde tungen på folk er ganske, som om man ville lukke åben mark med døre. Kommer statholderen rig tilbage fra sit embede, så siges der om ham, at han har været en røver, og vender han fattig tilbage, har han været en stymper og et enfoldigt menneske."

"Ja," svarede Sancho, "denne gang må de sandelig snarere anse mig for et fæhoved end for en tyv."

Under sådanne samtaler nåede de, omringede af gadedrenge og mange andre folk, til slottet, hvor hertugen og hertuginden allerede stod på et galleri og ventede på Don Quijote og Sancho. Men denne sidste ville ikke gå op for at hilse på hertugen, førend han havde bragt sit æsel i stald, for han sagde, at hans Rucio havde tilbragt en meget dårlig nat i sit ly. Derpå gik han op for at præsentere sig for herskaberne, knælede ned foran dem og sagde:

"Min nådige herre og frue, da det således behagede Deres Højheder, drog jeg uden al fortjeneste fra min side ud for at blive statholder på Deres ø, Barataria:

Nøgen drog jeg ind, og nøgen var jeg født,
så jeg har intet vundet, og intet er forødt.

Om jeg har regeret dårligt eller godt, har der været vidner på, som kan sige, hvad de mener om det. Jeg har løst tvivlsmål, fældet dom i processer, og stadig har jeg været nær ved at dø af sult, for således blev det anordnet af doktor Peter Stærk fra Skrub-af, øens og statholderens livlæge. Om natten blev vi overfaldet af fjender, og efter at vi var bragt i den yderste nød, sagde folkene på øen, at de ved min arms kraft var blevet befriet og havde vundet sejr – Gud skænke dem sundhed, så vist som de taler sandhed. Kort at fortælle: i al den tid har jeg båret regeringens pligter og byrder og har for min del fundet, at mine skuldre ikke kan bære dem, og at det ikke er byrder for min ryg og ikke pile for mit kogger. Og derfor har jeg, før statholderskabet kunne kaste mig over bord, selv kastet statholderskabet over bord og i går morges forladt øen ganske som jeg havde fundet den, med de samme gader, huse og tage, som den havde ved min ankomst. Jeg har ikke lånt noget af nogen og ikke indladt mig på at gøre mig nogen fordel. Ganske vist tænkte jeg på at udstede et par nyttige forordninger, men lod dog være af frygt for, at de ikke skulle blive overholdt, i hvilket tilfælde det jo kunne komme ud på et, om de blev udstedt eller ikke blev udstedt. Jeg tog som sagt af sted fra øen uden andet følge end min Rucio. Jeg faldt i en dyb grøft og famlede mig frem i den, indtil jeg i morges, da solen kom op, fandt udgangen, der dog ikke var så nem at slippe til. Og hvis Himlen ikke havde sendt mig min herre, Don Quijote, så havde jeg fået lov at blive dernede lige til verdens ende. Altså, hr. hertug og nådige fru hertuginde, her foran Dem står nu igen

Deres statholder, som allerede i de stakkels ti dage, han har haft regeringen, er kommet til den erkendelse, at det slet ikke er noget bevendt at være statholder – jeg mener ikke alene, når der er tale om en ø, men selv om det var over hele verden. Med denne erklæring kysser jeg Deres Nådes fødder og bærer mig ad ganske som drengene, når de leger og råber: Løb du ud af rækken, og lad mig komme til! Netop sådan løber jeg ud af mit statholderskab og træder ind igen i min herre, Don Quijotes tjeneste, hvor jeg ganske vist spiser mit brød med angst og bæven, men dog i det mindste spiser mig mæt. Og når jeg blot er mæt, så er det mig lige meget, ja, ganske lige meget, om det er i roer eller i agerhøns."

Dermed afsluttede Sancho sin langvarige tale, under hvilken Don Quijote stadig rystede for, at han skulle proppe den med tusinde urimeligheder. Men da han så, at han lod det blive ved så få, takkede han inderligt Himlen i sit hjerte. Hertugen omfavnede Sancho og sagde til ham, at det gjorde ham ondt i sjælen, at han så hurtigt havde opgivet sit statholderskab, men han skulle nok sørge for, at der blev tildelt ham et embede, som var mindre besværligt og mere indbringende. Også hertuginden omfavnede ham og befalede, at man skulle pleje ham på det bedste, for man kunne nok se på ham, at han havde været udsat for en slem medfart og en endnu værre forplejning.

56

Om den uhyre og uhørte kamp, der fandt sted mellem Don Quijote af Mancha og lakajen Tosilos, til forsvar for hovmesterinden Doña Rodriguez' datters ære.

Hertugen og hertuginden fortrød ingenlunde det puds, som de havde spillet Sancho Panza ved at forlene ham med statholderskabet, så meget mindre som hushovmesteren samme dag indfandt sig og fortalte dem næsten hvert ord og hver handling, som Sancho havde sagt og foretaget sig i de foregående dage. Til sidst fremhævede han ganske særlig overfaldet på øen, så vel som Sanchos frygt og hans afsked fra embedet, hvilket fornøjede dem ikke så lidt.

Dernæst fortæller historien, at dagen, som var berammet til kampen, nu nærmede sig, og efter at hertugen ikke én, men mange gange havde undervist sin lakaj Tosilos i, hvorledes han skulle bære sig ad overfor Don Quijote for at kunne overvinde ham uden at dræbe eller blot såre ham, befalede han, at man skulle tage jernspidserne af lanserne, samtidig med at han overfor ridderen erklærede, at den kristne lære, som han lagde megen vægt på, ikke tillod, at livet således blev truet og sat på spil ved denne kamp, og at han måtte være tilfreds med, at han havde tilstået ham fri mark til kampen på sit område, skønt han derved handlede imod det hellige konsiliums forordning, der ganske forbød sådanne udfordringer; han måtte derfor ikke drive en så farefuld fejde til det yderste. Don Quijote svarede, at Hans Excellence ganske kunne bestemme enkelthederne ved

denne affære, således som det måtte behage ham; han skulle i et og alt rette sig efter ham.

Da nu den frygtelige dag var oprundet, og hertugen på pladsen foran slottet havde ladet rejse en rummelig tribune, hvor kampdommerne og begge de sagsøgende damer, moderen og datteren, skulle tage plads, strømmede der fra alle de omliggende landsbyer og bøndergårde en talløs mængde til for at betragte dette nye skuespil, denne turnering, hvis lige endnu aldrig var set eller hørt på denne egn, hverken af levende eller af døde.

Den første, der lod sig se på kamppladsen og trådte indenfor skrankerne, var kampdommeren, der undersøgte pladsen og gennemvandrede den fra den ene ende til den anden, for at der ikke dér skulle findes nogen art svig eller noget skjult, man kunne snuble eller falde over. Derpå kom de to damer og indtog deres pladser, indhyllede i slør til helt op over øjnene, ja, helt ned til barmen. De forrådte en ikke ringe sindsbevægelse, da Don Quijote allerede var til stede for skrankerne. Kort efter kom, ledsaget af talrige trompeter, den sværtbyggede lakaj, Tosilos, til syne ved den anden side af slotspladsen, ridende på en mægtig hest, som optrampede hele pladsen; han red frem med sænket visir, fra top til tå omskærmet af stærke, skinnende våben. Hesten så ud til at være en frislænder, bred over bringen, af farve en sort skimmel, og på hver af dens for- og bagfødder hang der en tot uldne hår på næsten en kvart centner. Denne behjertede stridsmand var som sagt af hertugen nøje blevet underrettet om, hvorledes han skulle forholde sig overfor Don Quijote af Mancha. Han havde, som allerede fortalt, fået ordre på under ingen omstændigheder at dræbe ham, men bestræbe

sig for at undvige det første sammenstød, så ridderen ikke skulle stå i fare for at dræbes, hvilket var uomgængeligt, hvis Tosilos ville rende løs på ham lanse mod lanse. Han red pladsen om, og da han kom til det sted, hvor kvinderne sad, blev han holdende en stund for at betragte den unge pige, som begærede ham til mand. Kampdommeren tilkaldte Don Quijote, der allerede havde indfundet sig, og rettede sammen med Tosilos det spørgsmål til de to damer, om de samtykkede i, at Don Quijote nu trådte i skranken for deres ret. De bekræftede dette; alt, hvad han foretog sig i denne sag, erklærede de for velgjort, ubrødeligt og retsgyldigt. Imidlertid havde hertugen og hertuginden taget plads på et galleri, der vendte ud mod skrankerne, som rundt om kransedes af en talløs mængde, der afventede det frygtelige udfald af denne aldrig før sete kamp. Begge stridsmænd var gået ind på de vilkår, at hvis Don Quijote sejrede, skulle hans modstander tage Doña Rodriguez' datter til ægte, og hvis han blev overvundet, skulle hans modpart være fri og løst fra det ægteskabsløfte, for hvis skyld man havde klaget over ham, uden at give nogen yderligere fyldestgørelse. Kampdommeren delte sol og vind lige imellem dem og anviste hver af dem den plads, hvor han skulle holde. Trommerne hvirvlede, trompeternes skingren fyldte luften, jorden rystede under fødderne, tilskuernes hjerter var fulde af ængstelse og spændt forventning. Nogle frygtede, andre håbede på et godt eller et slet udfald af denne strid. Nu befalede Don Quijote sig af ganske hjerte til Gud og fru Dulcinea af Toboso og ventede på det givne tegn til angreb. Men vor lakaj nærede ganske andre tanker, og hvad han tænkte, skal jeg straks fortælle.

Det synes tilforladeligt, at hans skønne fjende, dengang han så opmærksomt betragtede hende, forekom ham at være den dejligste kvinde, han havde set i sit liv, og den blinde dreng, som man fjernt og nær kalder for Amor, ville ikke lade den lejlighed glide sig af hænde, som her tilbød sig til at triumfere over en lakajsjæl og opføre den på listen over sine trofæer. Han nærmede sig ham ganske sagte og forsigtigt, uset af alle, og gennemborede den arme lakajs venstre side med en alenlang pil, som fo'r tværs igennem hans hjerte. Dette kunne han ganske vist gøre i al tryghed, for Amor er usynlig og kommer og går, hvor han vil, uden at nogen kræver ham til regnskab for hans gerninger.

Altså siger jeg da, at dengang tegnet til angreb blev givet, sad vor lakaj ganske henrykt på sin hest og drømte om den skønhed, som allerede havde gjort sig til beherskerinde over hans frie vilje, og derfor agtede han ikke på trompetens lyd, således som Don Quijote på sin side gjorde det, for næppe havde han hørt den, før han stormede frem til angreb og i så hurtigt løb, som Rosinante kunne præstere, sprængte løs på sin fjende. Da hans brave våbendrager, Sancho, så ham komme sprængende, råbte han med høj røst:

"Herren ledsage dig, du det vandrende ridderskabs blomst og perle! Herren skænke dig sejr, såsom du har retten på din side!"

Skønt Tosilos så Don Quijotes angreb, rørte han sig dog ikke af stedet, men råbte med høj røst på kampdommeren, og da denne indfandt sig for at høre hans forlangende, sagde han til ham:

"Herre, afholdes denne kamp ikke med det formål, at jeg enten skal ægte denne frøken eller også ikke ægte hende?"

"Således er det," svarede man ham.

"Nuvel," sagde lakajen, "jeg er plaget af min samvittighed og ville betynge den overmåde, om jeg fortsatte denne kamp. Derfor siger jeg: Herved erklærer jeg mig for besejret og vil på stedet ægte denne frøken."

Kampdommeren blev forundret over de ord, Tosilos ytrede, og da han var en af medviderne i hele dette anslag, kom han i stor forlegenhed med, hvad han skulle svare. Don Quijote standsede midt på banen, da han så, at hans modstander ikke sprængte ham i møde. Hertugen vidste ikke, hvad der var årsagen til, at kampen således blev forhalet, førend kampdommeren kom og meddelte ham, hvad Tosilos havde sagt, hvilket han blev højlig forundret og forbitret over. Medens dette gik for sig, nærmede Tosilos sig Doña Rodriguez' plads og sagde med rungende stemme:

"Jeg er villig til at ægte eders datter, frue, og vil ikke ved proces og kamp opnå, hvad jeg kan vinde med fred og uden livsfare."

Dette hørte den stridbare Don Quijote og sagde:

"Når det forholder sig således, er også jeg fri og løst fra mit løfte. Gift eder i Guds navn, og da Gud har beskikket det således, så lægge Skt. Peter sin velsignelse dertil."

Hertugen var imidlertid kommet ned i slotsgården. Han gik hen til Tosilos og sagde til ham:

"Er det sandt, hr. ridder, at De erklærer Dem for overvundet, og at De, drevet af Deres samvittighedsnag, vil formæle Dem med denne frøken?"

"Ja, herre," svarede Tosilos.

"Og det gør han meget vel i," indskød Sancho Panza her, "for hvad du må give musen, skal du hellere give katten, så vil den skaffe dig af med husets plage."

Tosilos bestræbte sig for at få sin hjelm spændt af og bad om, at man ville hjælpe ham i en hast, da han næppe kunne drage ånde, og hans hoved ikke længere kunne holde til at være indespærret i den snævre kasse. Man tog hurtigt hjelmen af ham, og nu viste hans lakajansigt sig ganske blottet og bart, synligt for alle. Da Doña Rodriguez og hendes datter så det, råbte de af alle kræfter:

"Det er bedrageri! Bedrageri er det! Tosilos, vor nådige herre hertugens lakaj, er blevet sat i stedet for den virkelige brudgom. Vi kræver ret af Gud og kongen imod sådan ondskab, for ikke at sige skarnagtighed!"

"Vær ikke urolige, mine damer," sagde Don Quijote, "dette er hverken ondskab eller skarnagtighed, og selv om det var det, så har ikke hertugen skylden for det, men de ondskabsfulde troldmænd, som forfølger mig, og som, misundelige over den ære, jeg ville indlægge mig ved denne sejr, har forvandlet Deres brudgoms ansigt til den mands, som De betegner som lakaj hos hertugen. Lyd derfor mit råd, og gift Dem med ham til trods for mine fjenders ondskab, for han er uden tvivl den samme, som De begærer at få til gemal."

Da hertugen hørte dette, måtte han le, hvor vred han end var, og sagde:

"De ting, der hænder hr. Don Quijote, er altid så ganske overordentlige, at jeg næsten selv tror, denne lakaj ikke er min lakaj. Imidlertid vil vi benytte en list, et kunstgreb, idet vi nemlig, hvis det passer Dem, vil udskyde brylluppet i fjorten

dage og i den tid holde dette menneske, som vi er i tvivl om, indespærret, da han jo muligvis i løbet af denne tid kunne få sin tidligere skikkelse igen. For så længe kan troldmændenes nag til Don Quijote dog vel ikke vare, så meget mindre som det slet ikke kan være dem særligt magtpåliggende at benytte sig af rænker og forvandlinger."

"O, herre," sagde Sancho, "det troldpak har nu en gang for skik og sædvane at vende op og ned, ind og ud på alt, hvad der angår min herre. En ridder, som han for nogle dage siden overvandt – han hed Spejlridderen – gav de baccalaureus'en Sansón Carrascos udseende, en student, der har hjemme i vor landsby og er en nær ven af os, og min frue, Dulcinea af Toboso, har de forvandlet til en bondetøs lige fra pløjemarken. Derfor mener jeg, at denne lakaj alle sit livs dage vil komme til at leve og dø som lakaj."

Herpå sagde Doña Rodriguez' datter:

"Den, der begærer mig til ægte, må være, hvem han vil, så er jeg ham dog taknemmelig derfor, for jeg vil hellere være en lakajs retmæssige hustru end en ridders bedragne kæreste, skønt den mand, der har bedraget mig, ikke er nogen ridder."

Men resultatet af al denne snakken frem og tilbage blev sluttelig dog det, at Tosilos skulle indespærres, indtil man fik vished for, hvilken ende det ville tage med hans forvandling. Alle tilkendte Don Quijote sejren, men de fleste var dog misfornøjede og kede af, at de to så længselsfuldt ventede stridsmænd ikke havde hugget hinanden i stykker, ganske som gadedrengene bliver ærgerlige, når synderen, der skulle føres til galgen, ikke bliver hængt, fordi modpartiet eller domstolen har benådet ham. Mængden spredte sig, hertugen og Don Quijote

vendte tilbage til slottet, Tosilos blev lukket inde, og Doña Rodriguez og hendes datter var meget fornøjede og fandt, at det var på høje tid, sagen afsluttedes med en bryllupshøjtidelighed; også Tosilos gjorde sig håb om, at det ville blive således.

57

Der handler om Don Quijotes afsked med hertugen, samt om det, der hændte ham med den kloge og letfærdige Altisidora, en af hertugindens terner.

Allerede længe havde Don Quijote syntes, at det ville være vel gjort, om han nu endelig trak sig ud af et så ørkesløst liv som det, han førte på dette slot. Han bildte sig ind, at man overalt smerteligt følte savnet af ham, når han lod sig holde tilbage og spildte tiden med de talløse fester og fornøjelser, som de høje herskaber lod afholde til ære for ham som vandrende ridder, og det forekom ham, at Himlen engang strengt ville kræve ham til regnskab for dette ørkesløse, tilbagetrukne liv. Derfor bad han en dag hertugen og hertuginden om tilladelse til at drage bort. De gav ham den, men udtrykte den største beklagelse over, at han ville forlade dem. Hertuginden sendte Sancho Panza hans kones breve, Sancho græd over dem og sagde:

"Hvem skulle have tænkt, at så store forhåbninger, som efterretningen om mit statholderskab har vakt i min kones, Teresa Panzas hjerte, ville ende med, at jeg nu atter vender tilbage til min herre, Don Quijote af Manchas møjsommelige eventyr? Men hvorom alting er, så glæder det mig dog at se, at min Teresa har opført sig, som det sømmer sig en person som hende – jeg mener, at hun har sendt hertuginden agern. Havde hun undladt det, ville det have voldt mig stor græmmelse, at hun viste sig så utaknemmelig. Hvad der trøster mig, er, at man ikke kan kalde denne gave en bestikkelse, da jeg allerede havde

fået mit statholderskab, førend hun afsendte agerne. Det er jo kun ganske naturligt, at de, som man har vist en velgerning, viser deres taknemmelighed over den, selv om det blot er ved småting. Vist er det, at jeg nøgen og bar kom til mit statholderskab og også forlod det nøgen og bar, så jeg med fri samvittighed kan sige, hvad der dog ikke betyder så lidt:

nøgen er jeg nu, og nøgen blev jeg født;
intet har jeg vundet, og intet jeg forødt.

Således talte Sancho til sig selv på afrejsens dag, og efter at Don Quijote den foregående aften havde taget afsked med det hertugelige par, viste han sig næste morgen tidlig i fuld rustning på slotspladsen. Fra gallerierne så alle slottets folk efter ham, og også hertugen og hertuginden kom for at byde ham farvel. Sancho sad på sit æsel med samt sin vadsæk og tværsæk og rejsekost, højlig fornøjet, fordi hertugens hushovmester, den samme, der havde spillet Trifaldis rolle, havde stukket en lille pung med to hundrede guldstykker til ham, for at han dermed kunne bestride udgifterne på rejsen, hvilket Don Quijote ikke vidste noget om. Medens alles øjne nu, som sagt, var rettet imod ham, hævede den letfærdige og kløgtige Altisidora pludselig sin røst imellem alle hertugindens andre fruer og frøkener, der var tilskuere ved denne lejlighed, og sagde i en klagende tone:

Stands din hest, du grumme ridder!
Ville du ej høre mere?
Pres ej så din gangers flanker,
dårligt kan du den regere!
Tænk dog på, at ingen hugorm
skræmmer her dit utro hjerte,
nej, et lidet lam, som først om
lang tid bliver får, kun er det!
Vid, at du så skøn en jomfru
til fortvivlelse har drevet,
som man i Dianas skov og
Venus' lunde va'r er blevet.

Æneas, der mig flyr! Du grusomme Birén!
Gå du med Barrabás! Det vorde dig til mén!

Røverisk – og frækt var rovet! –
dine hænders klør du spændte
om mit hjerte, som så ydmygt
sig med elskov mod dig vendte.
Tre natkapper tog du, falske!
Tvende strømpebånd fra tvende
lægge, som i ådret hvidhed
marmorglatte var at kende.
Tvende tusind' suk du røved;
kunne man med dem berende
tvende tusind' Trojas, ville
deres glød i brand dem tænde!

Æneas, der mig flyr! Du grusomme Birén!
Gå du med Barabbás! Det vorde dig til mén!

Gid din væbner Sanchos hjerte
må forhærdes, når du beder,
så han aldrig Dulcinea
ud af tryllenettet reder!
Straffen for din brøde lide
hun – forvandlet, i elende;
i mit hjemland lærer uskyld
tit en skyldigs kval at kende –
Himlen give, at dit bedste
eventyr uheldigt ende,
at din troskab sig til glemsel,
tanken sig til drømme vende!

Æneas, der mig flyr! Du grusomme Birén!
Gå du med Barabbás! Det vorde dig til mén!

Falske mand! Du så skal kaldes
fra Guadalquivirs flodbredder
til Sevilla, og fra London
til hin strøm, som Themsen hedder.
Gid i skat, piket og l'hombre
alle fire konger vende
ryggen til dig, og du aldrig
esser, syvere må kende.
Når du skære vil en ligtorn,
flyde blodet! Skal du trække
ud en tand, så gid den stedse
lige over roden brække!

Æneas, der mig flyr! Du grusomme Birén!
Gå du med Barabbás! Det vorde dig til mén!

Medens den kummerfulde Altisidora klagede på denne måde, vendte Don Quijote ikke øjnene fra hende. Derpå drejede han sig uden at svare et ord om til Sancho og sagde:

"Ved dine forfædres evige salighed, min Sancho, besværger jeg dig om at forkynde mig sandheden. Sig mig, har du måske taget de tre natkapper og de strømpebånd med, som denne forelskede frøken taler om?"

Sancho svarede:

"De tre kapper har jeg ganske vist taget med, men strømpebåndene, nej, ikke for alverdens guld!"

Hertuginden var højlig forundret over Altisidoras kådhed, for skønt hun anså hende for at være vild, munter og overmodig, havde hun dog ikke troet, det gik så vidt, at hun ville tillade sig sådanne letfærdigheder. Og da hun ikke på forhånd var blevet underrettet om dette puds, steg hendes forundring så meget mere. Hertugen ville drive spøgen endnu videre og sagde:

"Det forekommer mig ikke at være helt rigtigt, hr. ridder, at De, efter på mit slot at være blevet modtaget med så megen høflighed, som man her har vist Dem, har dristet Dem til at medtage i det mindste tre natkapper, og vel også flere ting, nemlig min frøkens strømpebånd. Det er noget, der tyder på et slet hjerte; det er handlinger, som ikke svarer til Deres ry. Giv hende strømpebåndene tilbage, ellers udfordrer jeg Dem til kamp på liv og død og frygter aldeles ikke for, at de nederdrægtige troldmænd skal forandre og omskabe mit ansigt, således som de gjorde det ved lakajen Tosilos', den mand, der indlod sig i tvekamp med Dem."

"Himlen forbyde," svarede Don Quijote, "at jeg skulle drage sværdet imod Deres høje person, der har bevist mig så stor

nåde og gunst. Natkapperne vil jeg give tilbage, da Sancho siger, at han har dem, men med strømpebåndene er det umuligt, da hverken han eller jeg har fået dem. Og når Deres hoffrøken blot leder sine hemmelige skuffer igennem, vil hun også ganske sikkert finde dem. Jeg har aldrig været nogen tyv, hr. hertug, og agter heller aldrig i mine levedage at blive det, såfremt Gud ikke tager sin hånd fra mig. Denne frøken taler efter eget sigende som en forelsket, hvori jeg ikke har mindste skyld, og altså kan jeg heller ikke have noget at bede hende og Deres Excellence om forladelse for. Men jeg beder indtrængende Deres Højhed om at ville fatte bedre tanker om mig og på ny meddele mig Deres tilladelse til at tiltræde mit riddertogt."

"Gud skænke Dem en lykkelig rejse, hr. Don Quijote," sagde hertuginden, "så at vi altid må få gode tidender at høre om eders heltebedrifter, og gå nu med Gud, for jo længere De tøver, jo stærkere puster De til ilden i de terners barm, som betragter Dem. Min terne skal jeg vide at straffe således, at hun for fremtiden ikke skal opføre sig usømmeligt, hverken med blikke eller ord."

"En eneste gang endnu må du høre på mig, du tapre stridsmand, Don Quijote," sagde nu Altisidora. "Jeg må sige dig, at jeg beder om forladelse, fordi jeg har sigtet dig for tyveriet af strømpebåndene, for ved Gud og min arme sjæl, jeg har bundet dem på, men glemt det, lige som den mand, der red rundt på sit æsel og søgte efter det."

"Sagde jeg det ikke nok," råbte Sancho, "jo, jeg ville være den rette mand til at spille hæler! Nej, var jeg af den slags folk, der

ville stjæle, så havde jeg haft lejlighed til det hver dag under mit statholderskab."

Don Quijote bøjede hovedet og hilste hertugen, hertuginden og alle de omkringstående; derpå drejede han Rosinante, og fulgt af Sancho på hans Rucio drog han ud af slottet og slog ind på vejen til Zaragoza.

58

Der handler om, hvorledes så mange eventyr trængte ind på Don Quijote, at det ene ikke gav sig stunder til at vente på det andet.

Så snart Don Quijote så sig i fri mark, frelst og befriet for Altisidoras elskovsbejlen, følte han sig ganske i sit element, som om alle livsånder fornyedes i ham, så at han på ny kunne følge sit ridderlige kald. Han vendte sig til Sancho og sagde:

"Friheden, Sancho, friheden er dog en af de kosteligste gaver, som Himlen har skænket menneskene. Alle de skatte, som jorden omslutter og havet skjuler, kan ikke sammenlignes med den. For friheden så vel som for æren bør og skal man vove livet, og i modsætning dertil er fangenskab den største ulykke, der kan ramme et menneske. Dette siger jeg, Sancho, fordi du jo har set den herlighed og overflod, som jeg levede i på det slot, vi nu forlader. Nuvel, midt under disse hyppige gæstebud, ved de i sne afkølede drikke var jeg til mode, som om jeg sad midt i sultens trængsler, fordi jeg ikke nød det med den frihed, hvormed jeg ville have nydt det, hvis det havde været min ejendom. For forpligtelsen til at gøre gengæld for modtagne velgerninger og gunstbevisninger er et bånd, som ikke vil lade ånden udfolde sig frit. Lyksalig er den, hvem Himlen har givet et lille stykke brød, uden at han skylder nogen anden end Himlen tak for det."

"Men trods alt det, Deres Velbyrdighed nu har sagt mig, ville det dog ikke være vel gjort, om vi undlod at vise vor

taknemmelighed for de to hundrede guldstykker, som hertugens hovmester gav mig, og som jeg bærer på brystet som et maveplaster og en hjertestyrkning i påkommende tilfælde. Vi vil ikke hver dag finde slotte, hvor vi bliver trakteret; undertiden vil vi også støde på kroer, hvor der vanker tørre hug."

Under denne og andre sådanne samtaler drog den vandrende ridder og hans vandrende våbendrager afsted hen ad vejen, og de havde kun tilendebragt lidt mere end en mil, da de i græsset på en grøn eng så et dusin mænd i bondedragt sidde på deres kapper og spise. Ved siden af dem lå nogle stykker hvidt lærred, der var bredt ud for at dække noget; nogle steder slog lærredet buler, andre steder lå det fladt ned. Don Quijote nærmede sig det spisende selskab, og efter høfligt at have hilst på dem spurgte han, hvad der lå skjult under lærredet. En af selskabet svarede:

"Under disse stykker tøj har vi billedværker i ophøjet og udskåret arbejde; de skal anvendes til altertavlen på et nyt alter, som vi rejser i vor landsby. Vi bærer dem tildækkede, for at de ikke skal miste deres glans, og på skuldrene, for at de ikke skal blive brudt i stykker."

"Hvis I ikke har noget imod det," svarede Don Quijote, "ville det glæde mig meget, om jeg måtte have lov til at se dem, for billeder, som man bærer med så stor forsigtighed, må sikkert være fortræffelige."

"Det skulle jeg mene," sagde en anden, "i hvert fald kunne deres pris nok tyde på det. For der er sandelig ikke et af dem, som ikke koster mere end halvtredsindstyve daler. Men for at Deres Velbyrdighed kan se, at jeg ikke farer med løgn, så vent blot et øjeblik, og De skal få syn for sagn."

Han rejste sig fra sit måltid, tog dækket af det første billede, og det viste sig, at det forestillede Skt. Jørgen til hest med lindormen, der ringlede sig for hans fødder, og i hvis gab han med bistert mod stak sin lanse, således som man sædvanligvis fremstiller ham. Hele billedet var at ligne ved et guldskinnende klenodie. Don Quijote betragtede det og sagde:

"Han var en af de ypperste vandrende riddere i Himlens hærskare. Han hed Skt. Jørgen og var fordum jomfruers beskytter. Lad os nu se den anden."

Manden dækkede den af, og det viste sig, at det var den hellige Martin til hest, i det øjeblik, da han delte sin kappe med en fattig. Næppe havde Don Quijote set billedet, før han sagde:

"Også denne ridder hørte til de fromme kristne, der drog ud på eventyr, og jeg tror, at hans gavmildhed var endnu større end hans tapperhed, Sancho, hvilket du vil kunne se af, at han deler sin kappe med den fattige. Han giver ham halvdelen af den, men det må sikkert have været om vinteren, ellers havde han fået den hele, så godgørende var han."

"Det har nok ikke været årsagen," sagde Sancho, "men han har vel holdt sig til det ordsprog, som siger:

> At give og tage i rette tid,
> dertil udfordres kunst og vid.

Don Quijote lo og bad folkene om at tage flere stykker lærred af. Under det næste kom Spaniens skytshelgen til syne; han sad højt til hest med blodigt sværd og red hen over hovedskaller. Ved dette skue sagde Don Quijote:

"Også han var en ridder: en af Kristi stridsmænd. Han hedder Don Skt. Diego, maurerdræberen, en af de tapreste

helgener og riddere, som har været på jorden og nu er i Himlen."

Straks af tog de endnu et dække, under hvilket man kunne se den hellige Paulus, da han falder af hesten, med alle de enkeltheder, som man plejer at fremstille på de altertavler, hvor hans omvendelse skildres. Da Don Quijote så ham så livagtigt afbildet, at man næsten skulle tro, Kristus talte til ham, og Paulus svarede, sagde han:

"Dette var i sin tid den største fjende, som Guds kirke nogen sinde har haft, og den største forsvarer, den nogen sinde vil få. For troen var han en vandrende ridder her i livet, en hellig stridsmand, urokkelig fast i døden, en utrættelig arbejder i Herrens vingård, for hedningerne en lærer, der ved Himlens høje skole havde Jesus Kristus selv til den lærer og mester, der underviste ham."

Nu var der ikke flere billeder, og Don Quijote bad derfor om, at man ville dække dem alle til igen, og sagde til bærerne:

"Jeg har taget det for et godt forvarsel, mine venner, at jeg har set, hvad man her har vist mig. For disse helgener og riddere udøvede samme håndtering som jeg, nemlig våbenbrug. Kun er der den forskel imellem Dem og mig, at De var helgener og stred på guddommelig vis, medens jeg er en synder og strider på menneskelig vis. De vandt Himlen ved Deres armes magt, for Himlen lader sig undertiden åbne med magt, og jeg ved endnu ikke noget om, hvad jeg vil vinde i kraft af mine møjsommelige bedrifter. Men hvis Dulcinea blev befriet af den nød, hun er stedt i, så ville min skæbne arte sig mere venligt, og min forstand opklares så meget, at jeg måske kunne lede mine trin ad en bedre vej end den, jeg nu vandrer."

"Det høre Gud, og gid syndernes fader må være døv for det!" indskød Sancho.

Landboerne undrede sig meget over Don Quijotes udseende og ligeledes over hans ytringer, hvoraf de ikke forstod halvdelen. De afsluttede deres måltid, læssede billederne op, tog afsked med Don Quijote og fortsatte deres vej. Sancho stod så forbavset der, som om han aldrig havde kendt sin herre før, og undrede sig på ny over, at han vidste så meget; og det forekom ham, at der ikke var den historie eller begivenhed til i verden, som han ikke kunne opregne på sine fingre og havde præget i sin hukommelse. Han sagde til ham:

"Kære, gode herre, hvis man kan kalde det, der er mødt os i dag, et eventyr, så har det sandelig været et af de allerrareste og behageligste, der er hændt os på hele vor pilgrimsvandring. Fra dette eventyr er vi sluppet uden prygl og forfærdelse, vi har ikke lagt hånd på sværdet, ikke gnubbet jorden med vore kroppe og ikke måttet lide sult. Priset være Gud, der har ladet mig leve den dag, jeg skulle se sligt!"

"Vel talt, Sancho," svarede Don Quijote, "men du må tage i betragtning, at tiderne ikke alle er ens og ikke forløber på samme vis. Hvad almuen i almindelighed kalder forvarsler, som ikke kommer af naturlige årsager, må forstandige folk anse for lykkelige tilfælde og bedømme dem som sådanne. Et sådant overtroisk menneske går meget tidligt ud en morgen og møder en broder af den hellige franciskanerorden, og straks vender han om og løber hjem, som om han havde mødt den fugl Grif. En kommer, som en anden Mendoza, til at hælde lidt salt ud på bordet, og straks føler han hele sit hjerte som overhældt med bedrøvelse, ganske som om naturen havde til opgave ved slige

ubetydelige ting at give tegn på kommende ulykker. En forstandig mand og god kristen skal ikke gruble over og efterforske, hvad Himlen agter at gøre. Scipio lander i Afrika; han snubler, da han springer i land. Soldaterne anser det for et ondt forvarsel, men han selv griber ned i jorden og råber: Du kan ikke undslippe mig, Afrika, for jeg holder dig fast i mine arme. Således set, Sancho, er det for mig kun et højst lykkeligt tilfælde, at jeg har truffet disse billeder på min vej."

"Det tror jeg med," svarede Sancho, "men jeg ville gerne have, at Deres Velbyrdighed skulle sige mig, af hvilken grund spanierne, når de skal levere et feltslag, påkalder Skt. Diego, maurerdræberen, med de ord: Santiago og hold fast, Spanien! Står Spanien måske på så svage fødder, at man må holde det fast? Eller hvad er det for en mærkelig skik?"

"Du er alt for enfoldig, Sancho," svarede Don Quijote. "Du må betænke, at Gud har givet vort Spanien denne mægtige ridder af det røde kors til skytshelgen og beskærmer, især i de græsselige krige, som spanierne måtte udkæmpe med maurerne. Og derfor påkalder de ham og anråber ham som deres forsvarer i hver en strid, de består, og har meget ofte med egne øjne set, hvorledes han nedslog Hagars sønners skarer, trådte dem til jorden, ødelagde dem og sendte dem i døden. Og for at bevidne sandheden af disse begivenheder kunne jeg anføre utallige eksempler, som fortælles i tilforladelige spanske historier."

Sancho gav nu samtalen en anden vending ved at sige:

"Herre, jeg må forbavses over den store dristighed hos Altisidora, hertugindens hoffrøken. Den fyr, som kaldes Amor, må have givet hende et ordentligt sår og gennemboret hende

ganske. Folk siger, at han er en lille blind pog, og skønt han har stær, eller rettere sagt slet ingen øjne, så træffer han dog, når han sigter på et hjerte, selv om det er nok så lille bitte, og skyder sine pile tværs igennem det. Jeg har også hørt sige, at elskovspilene brækker spidsen og bliver stumpe imod jomfruernes tugtighed og undseelse, men når de rammer denne hersens Altisidora, synes de snarere at blive spidsere end stumpere."

"Du må gøre dig klart, Sancho," sagde Don Quijote, "at kærligheden hverken kender til ærbødighed eller holder sig inden for fornuftens grænser, og at den er af ganske samme art som døden, der lige så vel trænger ind i kongernes høje borge som i hyrdernes ydmyge hytter. Så snart den fuldstændigt har taget et hjerte i besiddelse, er det første, den foretager sig, at forjage al frygt og undseelse, og derfor har også Altisidora uden undseelse åbenbaret sin attrå, der snarere opvakte mishag end smertelig medfølelse i min barm."

"Det er jo åbenbar grusomhed," sagde Sancho, "en utaknemmelighed uden lige! Jeg for min part må tilstå, at jeg havde overgivet mig og underkastet mig ved det mindste elskovsord. Hillemænd, hvilket marmorhjerte, hvilket jernhårdt sind, hvilken sjæl af grov mørtel! Men alligevel kan jeg slet ikke blive klog på, hvad denne frøken egentlig har set i Deres Velbyrdighed, siden hun så fuldstændig er blevet besejret og undertvunget. Hvilken statelig fremtræden, hvilken ungdomsglans, hvilken vindende elskværdighed, hvilket smukt ansigt, hvilken af alle disse tiltrækkende egenskaber – eller har det mon været dem alle på én gang? – har vel gjort hende så forelsket? Sandelig, sandelig, jeg står så ofte og betragter Deres

Velbyrdighed lige fra fodspidsen til det øverste hår på issen, og altid ser jeg ting, der snarere kunne gøre én ræd end forelsket. Og da jeg altid har hørt, at skønheden er den første og fornemste egenskab, der gør andre forelskede i én, og da Deres Velbyrdighed ikke har det mindste smukke ved Dem, kan jeg ikke begribe, hvad den stakkel egentlig har forelsket sig i."

"Mærk dig, Sancho," svarede Don Quijote, "at der gives to slags skønhed, nemlig sjælens og legemets. Sjælens viser sig og råder i skønsomhed, i sædelighed, i ædel optræden, i gavmildhed og fin åndsdannelse, lutter egenskaber, som også kan findes og have deres sæde hos en hæslig mand. Og når blikket rettes imod denne skønhed og ikke imod legemets, plejer disse egenskaber at opflamme kærligheden med større vælde og heftighed end ellers. Jeg, Sancho, indser meget vel, at jeg ikke er smuk, men jeg ved samtidig, at jeg ikke er vanskabt, og når en brav mand blot besidder de sjælsgaver, som jeg har opregnet, så er det, at han ikke er noget uhyre, nok til, at man kan fatte godhed for ham."

Under sådanne ytringer og modytringer kom de ind i en skov, der lå et stykke borte fra vejen. Og pludselig, uden at han vidste, hvorledes det var gået til, så Don Quijote sig indviklet i nogle net af grønne tråde, der var udspændte imellem træerne. Han kunne ikke fatte, hvad det skulle betyde, og sagde til Sancho:

"Det forekommer mig, at denne hændelse med nettene her må være et af de mest uhørte eventyr, jeg kan forestille mig. Jeg vil dø på, at de troldmænd, som forfølger mig, agter at hilde mig i dem for at forhindre min rejse, til hævn for den hårdhed, jeg har udvist imod Altisidora. Men jeg vil lade dem vide, at selv

om disse net, i stedet for at være knyttet af grønne tråde, var af den hårdeste diamant og endnu stærkere end det, hvormed den skinsyge smedegud omsluttede Venus og Mars, ville jeg dog sønderrive dem, som om de var lavet af søgræs eller bomuldstråde."

Idet han nu med magt ville trænge igennem dem, viste der sig pludselig for hans blikke to vidunderligt dejlige hyrdinder, som trådte frem imellem træerne – i hvert fald var de klædt som hyrdinder. Der var kun den forskel, at deres hyrdepelse og bondeskørter var af fineste brokade, og hele deres dragt bestod af guldindvævet taft. Deres hår hang løst ned over skuldrene og kunne i sin blonde glans kappes med solens stråler. Deres tindinger var omvundet med kranse af grønne laurbær og røde amaranter. Deres alder syntes ikke at være under femten og ikke over atten år. Det var et syn, der henrykkede Sancho, forbavsede Don Quijote og nødede solen til at standse i sit løb for at beskue de to jomfruer. Og alle fire stod hensunket i forunderlig tavshed. Den, der først tog ordet, var en af de to hyrdinder, som tiltalte Don Quijote på følgende måde:

"Stands deres skridt, hr. ridder, og sønderriv ikke de net, som ikke er udspændt her for at gøre Dem fortræd, men kun for vor fornøjelses skyld, og da jeg på forhånd ved, at De vil spørge os, hvorfor vi har trukket disse garn, og hvem vi er, så vil jeg med to ord forklare Dem det. I en landsby, som ligger omtrent to mil herfra, og hvor mange fornemme familier og mange herremænd og rige folk har deres bopæl, har en del venner og slægtninge truffet aftale om, at de med deres sønner, hustruer og døtre, naboer og bekendte skal komme herud for at forlyste sig på dette sted, der er et af de behageligste i hele egnen, ved

alle tilsammen at fremstille et nyt Arcadien. Alle vi unge piger klæder os ud som hyrdinder, og de unge mænd som hyrder. Vi har indstuderet to hyrdespil, et af den vidtberømte digter Garcilaso, et andet af den fortræffelige Camoëns på hans eget portugisiske sprog. Men vi har endnu ikke spillet dem. Vi kom først hertil i går. Under disse grene, ved bredden af en vandrig bæk, som gør alle disse enge frugtbare, har vi opslået telte af den art, som man kalder rejsetelte. Disse garn har vi i nat udspændt imellem træerne her for at besnære de enfoldige fugle, der, når de hører os støje, vil flyve ind i dem. Hvis De kunne finde behag i at være vor gæst, herre, så skal De blive modtaget med venlighed og høflighed. Thi for øjeblikket bør hverken kummer eller tungsind finde adgang til dette sted."

Dermed sluttede hun og tav. Don Quijote gav hende følgende svar:

"Dejligste frøken, Aktæons forbavselse og beundring kunne sikkert ikke være større, da han pludselig så Diana bade sig i bølgerne, end min overraskelse var ved at skue Deres skønhed. Jeg må rose Deres forsæt: at forlyste Dem her på den omtalte måde, og for Deres tilbud er jeg Dem højst taknemmelig. Kan jeg i øvrigt være Dem til nogen tjeneste, så har De kun at befale og kan være forvisset om, at De vil blive adlydt. For mit kald er netop at vise mig taknemmelig og velgørende imod alle slags mennesker, men først og fremmest imod personer af så høj rang, som det tydeligt fremgår, at De er af. Hvis disse garn, som åbenbart kun kan omhegne et ganske lidet rum, var spændt ud om hele jordens kreds, så ville jeg opsøge nye verdener og bane mig vej igennem dem for ikke at nødes til at sønderrive Deres net. Men for at De kan fæste lid til mine højspændte løfter, så

læg vel mærke til, at den, som giver dem, ikke er nogen ringere end Don Quijote af Mancha, såfremt dette navn ellers er trængt frem til Deres øren."

"Å, kære veninde," sagde nu den anden hyrdinde, "hvilken stor lykke er ikke nu vederfaret os! Betragt den herre, som holder her lige foran os. Nuvel, så vid, at det er den tapreste, mest forelskede og høflige ridder, verden ejer, såfremt den historie om hans bedrifter, som er trykt, og som jeg har læst, ikke lyver og fører os bag lyset. Jeg vil vædde på, at den gode mand, han har med sig, er en vis Sancho Panza, hans våbendrager, hvis morsomhed er så ganske uforlignelig."

"Ja, det er rigtigt nok," sagde Sancho, "jeg er den morsomme fyr, den våbendrager, som Deres Velbyrdighed tænker på, og denne ridder er min herre, den selv samme Don Quijote af Mancha, om hvem der fortælles i historier og beretninger."

"Å, veninde," sagde den anden, "lad os bede ham om at blive. Vore forældre og brødre vil få umådelig megen fornøjelse af det. Jeg har hørt det samme om hans tapperhed og elskværdighed som du, og især fortæller man, at han skal være den mest trofaste og standhaftige elsker, som nogen kender, og at hans dame er en vis Dulcinea af Toboso, som man i hele Spanien tilkender skønhedens palme."

"Og med rette," sagde Don Quijote, "såfremt Deres egen skønhed da ikke gør hende den stridig. Gør Dem ikke umage for at holde mig tilbage her, mine damer, for mit kalds strenge forskrifter tillader mig ikke at raste nogetsteds."

Imidlertid kom en broder til en af de to hyrdinder hen til disse fire, medens de talte sammen; han var ligeledes klædt som hyrde, og hans dragt svarede i pragt og kostbarhed til de to

hyrdinders. De fortalte ham, at den mand, som han så i deres selskab, var den tapre Don Quijote af Mancha og den anden hans våbendrager, Sancho, som han allerede havde hørt om, da han havde læst deres historie. Den stadselige hyrde tilbød ham sin tjeneste i enhver retning og bad ham følge med hen til deres telte. Don Quijote måtte give efter og gik med. I det samme begyndte klapperne at slå på buskene, og nettene fyldtes med mange slags små fugle, som, bedraget af trådenes farve, styrtede sig lige i den fare, som de søgte at undgå. Nu forsamlede der sig på dette sted mere end tredive personer, der alle var klædt i prægtige dragter som hyrder og hyrdinder, og i løbet af et øjeblik havde de alle fået underretning om, hvem Don Quijote og hans våbendrager var, og glædede sig ikke lidet over det, da de allerede kendte ham fra hans historie. Derpå begav alle sig til teltene. Man fandt bordene dækket; måltidet var rigeligt, velsmagende og sirligt anrettet. Don Quijote nød den ære at få den øverste plads ved bordet anvist, alles øjne var rettet imod ham, og alle undredes ved at se ham.

Da nu måltidet var endt, og der var taget af bordet, hævede Don Quijote rolig og alvorlig sin røst og sagde:

"Blandt de største synder, som menneskene begår, anser nogle hovmod for den værste. Men jeg siger, at det er utaknemmelighed, og holder mig på dette punkt til det gængse mundheld, at Helvede er fuldt af utaknemmelige. Denne synd har jeg, så vidt jeg formåede, altid søgt at undslippe, lige fra det øjeblik, da jeg begyndte at kunne bruge min fornuft, og når jeg ikke kan gengælde det gode, der bevises mig, i gerning, sætter jeg i dens sted en brændende attrå efter at kunne gøre det, og hvor heller ikke den er tilstrækkelig, omtaler jeg offentligt min

taknemmelighedsgæld. For den, som offentlig forkynder og fortæller om de velgerninger, han har modtaget, han ville også gengælde dem med egne velgerninger, om han blot formåede det, thi for en stor del står de, som modtager, langt under dem, som giver; og derfor er Gud over alle, for han er giver overfor alle, og menneskers gaver kan aldrig komme op imod Guds, da der er en uendelig afstand imellem dem. Men denne afmagt og fattigdom erstattes på en vis måde med taknemmelighed. Jeg selv, der er taknemmelig for den gunst, man her har vist mig, og ikke kan gengælde den på samme måde, vil holde mig indenfor mine evners snævre grænser og tilbyde, hvad jeg formår, og hvad der er vokset på min egen mark. Jeg erklærer altså herved, at jeg i to hele dage fra morgen til aften vil holde midt på denne landevej, der fører til Zaragoza, og overfor alle og enhver hævde og forfægte, at disse frøkener, der er forklædt som hyrdinder og opholder sig her, er de skønneste og elskeligste ungmøer, som jorden ejer, alene med undtagelse af den uforlignelige Dulcinea af Toboso, mine tankers eneste herskerinde. Dette siger jeg med gunstig tilladelse af alle de riddere og damer, der hører på mig."

Sancho, der med største opmærksomhed havde lyttet til sin herres ord, skreg op, da han hørte dette, og sagde:

"Hvor er det muligt, at nogen i hele verden kan driste sig til at sige og sværge på, at min herre her er en nar. Sig mig, I gunstige herrer hyrder, gives der vel nogen landsbypræst, om han end var nok så klog og studeret, der ville kunne tale, som min herre lige har talt? Eller gives der nogen vandrende ridder, hans heltery være så stort det være vil, der kunne fremkomme med et sådant tilbud, som min herre lige har gjort?"

Rød i ansigtet af vrede vendte Don Quijote sig til Sancho og sagde:

"Ha, Sancho, kan noget menneske i den vide verden nægte, at du er et fæhoved, foret med dumhed og bræmmet med al slags ondskab og skælmsstykker? Hvem har bedt dig om at blande dig i mine anliggender og drøfte, hvorvidt jeg er fornuftig eller enfoldig? … Hold din mund, og svar ikke igen, men læg sadlen på Rosinante, hvis den er afsadlet. Vi vil sætte mit tilbud i værk, og da retten er på min side, kan du på forhånd betragte enhver, der vover at bestride min påstand, for besejret."

Derpå sprang han glødende af raseri og med alle tegn på heftig forbitrelse op fra sit sæde, så at alle de omkringstående undrede sig og kom i tvivl om, hvorvidt de skulle anse ham for gal eller klog. Imidlertid ville de overtale ham til at afstå fra sit forsæt og forsikrede ham, at de jo var fuldkommen overbevist om hans taknemmelige sindelag; der behøvedes ingen nye beviser for hans kække mod, da de, der fortaltes i historien om hans bedrifter, var mere end tilstrækkelige. Men til trods for alt dette blev Don Quijote dog ved sin beslutning. Han satte sig op på Rosinante, tog skjoldet på armen, greb sin lanse og tog stilling midt på kongevejen, som løb et lille stykke fra engen. Sancho fulgte ham på sit æsel, og sammen med ham hele hyrdeskaren, der alle længtes efter at se udfaldet af hans dristige og uhørte tilbud.

Da Don Quijote altså, som sagt, havde taget stilling midt på vejen, lod han luften genlyde af følgende ord:

"O, I vandringsmænd og vejfarende, riddere, våbendragere, folk til fods og til hest, som kommer ad denne vej eller i løbet af de næste to dage vil komme ad den, vid, at Don Quijote af

Mancha, en vandrende ridder, holder her for at forfægte sin påstand, at alverdens skønhed og elskværdighed overtræffes af den, som smykker de nymfer, der bebor disse enge og skove, dog med undtagelse af mit hjertes herskerinde, den skønne Dulcinea af Toboso. Derfor og desårsag begive hvem, der er af den modsatte mening, sig hid, hvor jeg venter ham!"

Denne tale gentog han to gange, og to gange blev den ikke hørt af nogen eventyrsøgende ridder. Men skæbnen, som ville lede hans anliggender fra det gode til det bedre, ordnede det således, at der straks efter lod sig se en mængde beredne folk med en stor drift tyre. Mange af dem havde spyd i hænderne, og alle red afsted i en tæt hob og havde stort hastværk. Men næppe havde Don Quijotes ledsagere fået øje på dem, før de straks vendte om og fjernede sig et langt stykke fra vejen, for de indså let, at de ville udsætte sig for en stor fare ved at tøve længere. Kun Don Quijote holdt stand med uforfærdet mod, men Sancho søgte dækning bag Rosinantes kryds som bag et skjold. De spydbærendes flok kom nærmere, og den forreste af dem råbte med høj røst til Don Quijote:

"Af vejen, dit djævels menneske, ellers træder disse tyre dig til mask!"

"Ej, I gemene pak," råbte Don Quijote ham i møde, "overfor mig har tyre kun lidt at sige, om det så var de vildeste, Xarama opdrætter ved sine bredder. Tilstå straks, I skurke, tilstå alle på én gang, at det, jeg har forkyndt, er sandhed. Gør I ikke det, så forkynder jeg eder fejde."

Oksedriveren fik ikke tid til at svare ham og Don Quijote heller ikke til at vige til side, selv om han havde villet, for hele flokken af vilde tyre og tamme førerokser, samt hele sværmen

af drivere og andre folk, som skulle føre dyrene til den by, hvor der næste dag skulle afholdes en tyrefægtning, rendte ind over Don Quijote, Rosinante, Sancho og hans æsel og kastede dem alle til jorden, så at de trimlede ind over marken. Sancho var som radbrækket, Don Quijote slagen af rædsel, Rucio ilde tilredt og Rosinante ikke i den bedste tilstand. Men endelig kom de dog alle på benene, og Don Quijote begyndte i største hast, snart snublende og snart faldende, at løbe efter tyredriften, idet han af fuld hals råbte:

"Hold stand, og vent på mig, gemene røverpak! Det er en eneste ridder, der udfordrer eder, og han er ikke af samme art og heller ikke af samme sindelag som de folk, der siger, at man skal bygge en gylden bro for den flygtende fjende."

Men alt dette standsede ikke de fremadstormende drivere, ej heller brød de sig mere om hans trusler end om skyerne fra i fjor. Endelig tvang udmattelsen Don Quijote til at holde inde, og mødig efter sit løb, men ikke hævnet, satte han sig ned ved vejen og ventede, indtil Sancho, Rosinante og Rucio nåede ham. De indfandt sig; herren og tjeneren sad begge op, og uden at vende tilbage for at tage afsked med det eftergjorte eller efterabede Arcadien og mere skamfulde end fornøjede fortsatte de deres rejse.

59

Hvori der fortælles om den besynderlige begivenhed, som forefaldt med Don Quijote, og som man med føje kan anse for et eventyr.

Mod den støvethed og mathed, der var følgen af den uhøflige behandling, som tyrene havde ladet Don Quijote og Sancho blive til del, fandt disse råd ved en ren og klar kilde, som de traf på i en kølig lund. Ved dens rand satte de to trætte vejfarende, herre og tjener, sig ned og lod Rucio og Rosinante gå frit omkring uden grime og tøjle. Sancho søgte til provianten i sin tværsæk og tog ud af den "lidt mellemmad", som han plejede at sige. Han skyllede sin mund, Don Quijote vaskede sit ansigt, og ved denne forfriskelse vandt deres udmattede livsånder ny kraft. Men Don Quijote kunne af lutter græmmelse ikke spise, og Sancho turde af lutter høflighed ikke røre maden, som han havde for sig, og håbede på, at hans herre ved selv at tage for sig af retterne skulle give ham tegn til at spise. Men da han så, at ridderen, fordybet i sine drømmerier, helt glemte at føre brødet til munden, åbnede han selv munden, dog ikke for at tale, men for at skyde alle hensyn til god levemåde til side og skovle sit forråd af brød og ost ned i maven.

"Spis, spis, ven Sancho," sagde Don Quijote, "ophold livet, som du lægger mere vægt på end jeg, men lad mig dø under mine tankers fremstormen og min ulykkes fjendtlige magt. Jeg, Sancho, er født til at leve døende og du til at dø ædende. Og for at du kan se, det er sandhed, hvad jeg her siger, så betragt mig

således, som jeg er: Trykt i historiebøgerne, berømt ved våbendåd, fuld af anstand i omgang, æret af fyrster, ombejlet af jomfruer – og nu til sidst, nu da jeg håbede at vinde palmer, triumfer og sejrskranse, som jeg havde drømt om og gjort mig fortjent til ved mine mandige bedrifter, nu i dag har jeg måttet se mig selv styrtet om, knust og trådt under fode af smudsige, uhumske dyr. Disse betragtninger gør mine tænder stumpe, lammer mine kindben, berøver mine hænder deres kraft og betager mig al spiselyst, så at jeg er sindet at sulte mig ihjel, den grummeste af alle dødsmåder."

"I så fald," sagde Sancho og blev ved at tygge af alle livsens kræfter, "handler Deres Velbyrdighed ikke i overensstemmelse med det ordsprog, der siger:

skal døden slå mig omkuld,
vil først jeg ha' skrutten fuld.

Jeg for min del tænker i hvert fald slet ikke på at tage livet af mig; jeg vil hellere gøre som skomageren, der slider i læderet med tænderne, lige til han har fået det så langt, som han vil have det. Jeg vil holde livet vedlige med mad, indtil det er blevet så langt, som Himlen har bestemt, det skal være. De må vide, herre, at der ikke er større dårskab til end frivilligt at fortvivle, således som Deres Velbyrdighed vil gøre. Tro De mig, spis først lidt, sæt Dem så hen at sove lidt på disse grønne græspuder, så skal De se, at De, når De vågner, vil finde Dem selv ikke så lidt styrket og vederkvæget."

Don Quijote fulgte hans råd, da det forekom ham, at Sanchos ord snarere var filosofiske end tåbelige, og sagde til ham:

"Hvis du, Sancho, ville gøre det for mig, som jeg nu skal sige dig, så ville min vederkvægelse være langt vissere og mine

bekymringer ikke nær så store. Du skal nemlig, medens jeg adlyder dit råd og sover, forføje dig et stykke bort herfra, blotte dit legeme for luften og, når det var sket, give dig selv tre eller fire hundrede slag med Rosinantes tømme som afdrag på de tre tusinde og nogle, som du skal give dig selv for at løse Dulcineas fortryllelse. Det er sandelig ikke lidet beklageligt, at denne stakkels frue må blive ved at være fortryllet på grund af din ligegyldighed og efterladenhed."

"Der kunne siges meget om den ting," svarede Sancho; "lad os nu sove begge to, og siden må Gud råde for resten. For Deres Velbyrdighed må vide, at det er lige hårdt nok for en stakkels mand med koldt blod at skulle piske sig selv, især når snertene rammer en slet underholdt og endnu slettere opfodret krop. Min frue, Dulcinea, må derfor slå sig til tåls, så skal hun, når hun mindst venter det, opleve, at min hud bliver til et sold af lutter piskeslag, og så længe man ikke er død, så længe er det heller ikke ude med én – ja, jeg mener, jeg er jo endnu i live og agter at holde mit løfte."

Don Quijote takkede ham og spiste lidt, Sancho derimod meget, hvorpå de begge lagde sig til at sove og lod de to uadskillelige staldbrødre, Rosinante og Rucio, æde af det saftige græs på denne eng ganske efter eget behag og i fuldeste frihed. De vågnede meget sent, steg atter i sadlen, fortsatte deres vej og skyndte sig videre for at nå en kro, som de fik øje på omtrent en mils vej borte. Jeg siger, det var en kro, for således kaldte Don Quijote den, stik imod sin sædvane, at kalde alle kroer slotte. De kom altså omsider til kroen og spurgte værten, om han kunne give dem herberg; de fik det svar, at de godt kunne få plads der og ville få så gode bekvemmeligheder og

beværtning, som om de havde været i selve Zaragoza. De steg af, og da Sancho havde forvaret sin proviantsæk i et kammer, som værten gav ham nøglen til, førte han dyrene ind i stalden og gav dem deres foder, hvorpå han gik hen til Don Quijote, der sad på en stenbænk, for at høre, om han havde noget at befale; han takkede Himlen for, at hans herre ikke også anså denne kro for et slot. Tiden til at få aftensmad nærmede sig; de trak sig tilbage til deres værelser, og Sancho spurgte værten, hvad han kunne give dem at spise. Denne svarede, at de skulle få alt, hvad de ønskede sig; han skulle blot kræve ind, hvad han lystede, da kroen var forsynet med såvel luftens fugle som jordens fjerkræ og havets fisk.

"Der behøves ikke så meget," sagde Sancho, "vi har nok i et par letbrunede hanekyllinger, for min herre er lidt kræsen og spiser ikke ret meget, og jeg er heller ikke så grådig."

"Hanekyllinger har jeg ikke," svarede værten, "hønsegribbene ville have bidt dem ihjel."

"Nå, hr. vært," sagde Sancho, "steg os så en høne, men mør må den være."

"En høne? Ih du almægtige," svarede værten, "sandelig, sandelig, om jeg ikke i går sendte mere end halvtredsindstyve til byen for at sælges, men når lige undtages høns, kan Deres Velbyrdighed bestille alt, hvad De vil."

"Altså kan der ingen mangel være på kalve- eller bedekød," sagde Sancho.

"Lige for tiden har jeg ikke noget i huset," svarede værten, "det er sluppet op, men i næste uge får vi rigeligt af det igen."

"Ja, det er vi vel hjulpet med!" svarede Sancho, "men jeg vil vædde på, at al denne mangel til sidst bliver til en sand overflod

på skinke og æg, for *det* må De dog vel have."

"Ved Gud," svarede værten, "om det ikke er en god vittighed, min gæst der kommer med! Jeg har sagt, at jeg hverken har høns eller kyllinger, og så tror De, jeg kan skaffe æg! Besind Dem på andre lækkerbiskner, men slå en streg over dem, som hønsene har nogen andel i."

"Men for pokker," sagde Sancho, "lad os dog få en ende på det, og sig mig kort og godt, hvad De har."

"Hr. gæst," svarede værten, "hvad jeg i virkeligheden har, er et par okseklove, der ser ud som kalvefødder, eller vi kan også sige et par kalvefødder, der ser ud som okseklove. De er kogt med alt det rigtige tilbehør: kikærter, løg og flæsk, og lige for øjeblikket råber de i ét væk: Spis mig op, spis mig op!"

"Dem lægger jeg beslag på lige på stedet," sagde Sancho, "ingen anden må røre dem! Jeg vil betale bedre for dem end en hvilken som helst anden, for jeg ved ikke noget, som mine tænder kunne løbe mere i vand efter, og jeg ville ikke give en døjt for, at det var fødder, så længe det blot var klove."

"Ingen skal røre dem," sagde værten, "for de andre gæster, vi har her i kroen, er fornemme folk og fører selv kok, forskærer og spisevarer med sig."

"Hvad fornemheden angår," sagde Sancho, "er der ingen, der kan måle sig med min herre, men det kald, han følger, tillader ham hverken at føre køkken eller kælder med sig. Vi lejrer os på det grønne græs og mætter os med agern og mispler."

Således lød den samtale, Sancho førte med kromanden, men han ville dog ikke indlade sig videre med ham eller besvare det spørgsmål, værten allerede havde gjort ham om hans herres embede eller kald.

Nu var det blevet tid til aftensmåltidet. Don Quijote trak sig tilbage til sit værelse, og værten bragte maden ind, således som han havde beskrevet den, og satte sig ned for i ro og mag at spise med. Men nu hændte det, at ridderen hørte, hvorledes der i værelset ved siden af, som kun ved en tynd bræddevæg var skilt fra Don Quijotes, blev sagt følgende:

"Deres Velbyrdighed, hr. Don Jeronimo, jeg beder Dem for alt i verden, lad os dog, medens aftensmåltidet bliver tillavet, læse endnu et kapitel i anden del af Don Quijote af Mancha."

Næppe havde Don Quijote hørt sit navn nævne, førend han sprang op og med opmærksomt øre lyttede til, hvad der blev sagt om ham. Og han hørte den omtalte Don Jeronimo svare:

"Hvorfor vil De dog have, hr. Don Juan, at vi skal læse de urimeligheder? Det er jo dog ganske umuligt, at nogen, der har læst første del af Don Quijote af Manchas historie, kan finde fornøjelse i at læse denne anden del."

"Ikke desto mindre," sagde den herre, der blev kaldt Don Juan, "kan det måske være gavnligt at læse den, for der er aldrig så slet en bog, at der ikke er noget godt i den. Det, som mishager mig allermest i denne bog, er, at den skildrer os Don Quijote som en mand, der allerede har opgivet sin kærlighed til Dulcinea af Toboso."

Da Don Quijote hørte det, hævede han fuld af vrede og forbitrelse sin røst og råbte:

"Hvem det end er, som vover at sige, at Don Quijote har glemt Dulcinea af Toboso eller kan glemme hende, så skal jeg sværd imod sværd bevise ham, at han afviger såre langt fra sandheden; for den uforlignelige Dulcinea af Toboso kan ikke glemmes, og ej heller kan glemsomhed finde bolig i Don

Quijotes barm. Bestandighed er hans valgsprog, og hans kald er at vedligeholde den, med glæde og uden at pålægge sig nogen tvang."

"Hvem er det, som svarer os?" råbte man fra det andet værelse.

"Hvem skulle det vel være," svarede Sancho, "om ikke Don Quijote af Mancha selv, som er karl for at holde, hvad han siger, og også hvad han fremtidig vil sige, for en god betaler bliver ikke ked af at skulle stille pant."

Næppe havde Sancho sagt dette, førend to adelsmænd (for det måtte de være efter deres udseende at dømme) trådte ind ad værelsets dør, og den ene af dem slog armene om Don Quijotes hals og sagde til ham:

"Deres udseende kan ikke fornægte Deres navn, og Deres navn kan ikke undlade at give Deres udseende dets rette betydning. De, herre, er sikkert den virkelige Don Quijote af Mancha, de vandrende ridderes polar- og morgenstjerne, til skam og skændsel for den, som har villet tilsnige sig Deres navn og udslette Deres bedrifter, således som forfatteren af denne bog, jeg her vil overrække Dem."

Dermed rakte han ham en bog, som hans ledsager havde i hånden. Don Quijote tog den, og uden at svare et ord begyndte han at blade i den. Lidt efter gav han ham den tilbage igen med de ord:

"I det lidet, jeg har set i den, har jeg fundet tre ting, som denne forfatter fortjener at dadles for. Den første er nogle ord, som jeg har læst i fortalen, den anden, at sproget er aragonisk, eftersom han ofte udelader artiklen, og den tredje, der allermest kendetegner ham som et uvidende menneske, er, at

han tager fejl på det vigtigste punkt i hele historien og afviger fra sandheden. For her siger han, at min våbendrager, Sancho Panzas kone hedder Marí-Gutiérrez, og det hedder hun slet ikke, men derimod Teresa Panza. Og når han tager fejl på et sådant hovedpunkt, må man også frygte, at han vil tage fejl i den øvrige del af historien."

Her sagde Sancho:

"Nå, det må jeg sige, det er en køn historieskriver! Han må mintro være bekendt med vore oplevelser, når han kan kalde min kone, Teresa Panza, for Marí-Gutiérrez! Se endnu en gang i bogen, herre, og sig mig, om jeg også er med i den, og om han har forandret mit navn."

"Af hvad jeg lige har hørt af min ven," sagde Jeronimo, "drager jeg den slutning, at De sikkert må være Sancho Panza, hr. Don Quijotes våbendrager."

"Ja, det er det, jeg er," svarede Sancho, "og det gør jeg mig til af."

"Da behandler denne ny forfatter eder, på min ære, ikke med den pænhed, som man kan iagttage hos eder selv," sagde adelsmanden; "han skildrer eder som en grovæder, et enfoldigt og alt andet end morsomt menneske, ganske forskelligt fra den Sancho, der beskrives i første del af eders herres historie."

"Gud forlade ham det," sagde Sancho, "han kunne jo bare have ladet mig sidde i min krog uden at bryde sig om mig; kun den, der forstår sig på musik, bør spille, og Skt. Peter føler sig intetsteds bedre tilpas end i Rom."

De to adelsmænd bad nu Don Quijote om at komme med ind på deres værelse og dele deres aftensmåltid med dem, da de vidste, at der i denne kro ikke fandtes noget, som det skikkede

sig for ham at spise. Don Quijote, der altid var artigheden selv, føjede sig i deres begæring og spiste med dem. Sancho, som derved fik overdraget udøvelsen af såvel den højeste som den laveste ret til de bestilte kalvefødder, satte sig på hænderspladsen ved bordet, og ved siden af ham værten, der i ikke mindre grad end Sancho var en ynder af kalvefødder og okseklove.

Under måltidet spurgte Don Juan Don Quijote, hvilke efterretninger han havde fra fru Dulcinea af Toboso, om hun var gift og allerede havde børn, eller om hun først var i omstændigheder, eller om hun endnu var mø og i al tugtighed og ærbarhed erindrede hr. Don Quijotes elskovslængsel. Dertil svarede han:

"Dulcinea er mø endnu, og min kærlighed mere trofast end nogen sinde; vi udveksler lige så sjældent tanker, som vi altid har gjort, men hendes skønhed er forvandlet til en smudsig bondepiges skikkelse."

Derpå fortalte han dem fru Dulcineas fortryllelse punkt for punkt og desuden alt, hvad der var hændt ham i Montesinos' hule, samt det middel, som den vise Merlin havde anvist ham til at løse hendes fortryllelse, nemlig at Sancho skulle piske sig. De to adelsmænd fandt umådelig megen fornøjelse i at høre Don Quijote fortælle om sin histories besynderlige tildragelser, og de var lige så forundrede over hans dårskaber som over den fintdannede måde, hvorpå han fortalte om det. Snart anså de ham for et forstandigt menneske, snart sank han for deres øjne helt ned til forrykthed, og de kunne ikke blive enige om, hvilket trin imellem klogskab og galskab de skulle henvise ham til.

Da Sancho var færdig med sit måltid, forlod han værten, hvis krop ravede om så skæv som et X, begav sig ind i det andet

værelse til sin herre og sagde, idet han trådte ind:

"Jeg vil dø på, mine herrer, at forfatteren til denne bog, som Deres Velbyrdigheder har hos sig, vil plukke en høne med mig. For da han, som Deres Velbyrdighed siger, kalder mig en frådser, kan han lige så godt have kaldt mig for en fyldehund."

"Det gør han også," svarede Don Jeronimo, "men jeg kan ikke huske, på hvilken måde han gør det, skønt jeg nøje erindrer, at hans ytringer klinger meget dårligt og tilmed er usande, som vi tydeligt kan se af den gode Sanchos ansigtstræk, da han jo er til stede her."

"Deres Velbyrdigheder kan tro mig," sagde Sancho, "den Sancho og den Don Quijote, som forekommer i historien dér, må være to ganske andre end de, som findes i den bog, Sidi Hamét Benengeli har forfattet. De sidstnævnte er nemlig os selv: Min herre tapper, forstandig og forelsket, og jeg enfoldig og lystig, men hverken en frådser eller en drukkenbolt."

"Ja, det er også min mening," sagde Don Juan, "og hvis det blot var muligt, burde der udstedes en forordning om, at ingen anden end Sidi Hamét Benengeli, den store Don Quijotes første historieskriver, måtte skrive om ridderen eller noget, der angår ham; ganske som Alexander befalede, at ingen undtagen Apelles måtte driste sig til at male ham."

"Lad hvem der vil, male mig," bemærkede Don Quijote, "men ingen skal mishandle mig, for tålmodigheden forgår en ofte, når man tynger den med alt for mange krænkelser."

"Ingen kan uhævnet krænke hr. Don Quijote," sagde Don Juan, "ifald han ikke vil afbøde krænkelserne med sin tålmodigheds skjold, som synes mig at være meget stort og stærkt."

Med disse og andre slige samtaler forløb en stor del af natten, og skønt Don Juan ville have haft Don Quijote til at læse endnu mere af bogen for at se, hvorledes han ville udtale sig om den, var han dog ikke at overtale, men sagde, at han havde læst nok i den, han erklærede den gentagne gange for en ganske tåbelig bog, og han ville ikke, at forfatteren, hvis han tilfældigvis kom efter, at han havde haft den i hænde, skulle svælge i bevidstheden om, at han havde læst den, eftersom den indeholdt så skidne og nedrige ting, at han ikke kunne tåle at tænke på dem, endsige læse dem. De to spurgte ham, hvorhen han nu agtede at drage. Han svarede, at han red til Zaragoza for at overvære den turnering, ved hvilken sejrsprisen er et harnisk, og som årligt afholdtes i denne stad. Don Juan gjorde ham nu opmærksom på, at denne nye historie fortalte, hvorledes Don Quijote, han være sig nu, hvem han ville, havde været til stede dér ved en ringridning, som blev beskrevet uden mindste opfindelsesevne, tarvelig i henseende til valgsprog, ganske ussel i retning af ridderdragter, men rig på dumheder.

"I så fald," sagde Don Quijote, "vil jeg ikke sætte min fod i Zaragoza, og derved blotstille denne nye historieskrivers løgne for hele verden. Nu skal folk dog få at se, at jeg ikke er den Don Quijote, han taler om."

"Deri handler De særdeles klogt," sagde Don Jeronimo; "der er jo også en turnering i Barcelona, hvor hr. Don Quijote vil kunne vise sin tapperhed."

"Det er just, hvad jeg har i sinde at gøre," sagde Don Quijote, "og da det nu er på tide, beder jeg Dem om tilladelse til at gå i seng og anmoder Dem om at optage mig imellem Deres bedste venner og tjenere."

"Mig i lige måde," sagde Sancho; "Hvem ved, om ikke også jeg engang kunne være god til noget."

Derpå skiltes de. Don Quijote og Sancho trak sig tilbage til deres værelse og efterlod Don Juan og Don Jeronimo højligt forundrede over den blanding af forstand og dårskab, som ridderen havde udvist. Nu troede de fuldt og fast på, at disse to var den ægte Don Quijote og den ægte Sancho, og ikke de to, som den aragoniske forfatter havde beskrevet. Don Quijote stod meget tidligt op, bankede på væggen til værelset ved siden af og bød de herrer farvel, som havde beværtet ham. Sancho betalte værten rundeligt og rådede ham til herefter at skryde mindre med kroens forråd eller også holde den bedre forsynet.

60

Om, det, der hændte Don Quijote, da han drog til Barcelona.

Det var en kølig morgenstund, og man kunne formode, at denne dag, på hvilken Don Quijote drog ud af kroen, ville blive lige så kølig. Han havde i forvejen erkyndiget sig om, hvilken vej der var den nærmeste til Barcelona, uden at man kom over Zaragoza. Så ivrig var han for at gøre den nye historieskriver til løgner, der, efter hvad man havde fortalt ham, i så høj grad havde forringet hans karakter. Nu ville tilfældet, at der i mere end seks dage ikke hændte ham noget, som var værd at nedskrive. Men om aftenen den sjette dag, netop som han red afsted et stykke fra landevejen, overraskede natten ham under tætvoksende ege – eller var det korktræer? (for på dette punkt iagttager Sidi Hamét ikke den nøjagtighed, som han plejer at overholde i andre ting). Herre og tjener steg af og gjorde træstammerne til deres hovedpuder. Sancho, der den dag havde taget sig en lille vesperkost, gik uden videre ind ad søvnens porte, men Don Quijote, som snarere hans fantasier end sulten holdt vågen, kunne ikke lukke et øje for alle de tusinde tanker, der løb om i hans hoved. Snart forekom det ham, at han befandt sig i Montesinos' hule, snart at han så den til en bondepige forvandlede Dulcinea hoppe omkring og springe op på sit hunæsel, snart at den vise Merlins ord lød for hans øren og forkyndte ham de betingelser og anstrengelser, som man måtte opfylde og tålmodigt påtage sig for at løse Dulcineas fortryllelse. Han var lige ved at fortvivle over sin våbendrager

Sanchos trevenhed og mangel på kærlighed til næsten, da han, efter hans beregning, endnu kun havde givet sig selv fem slag, et ganske ringe og usømmeligt antal i forhold til den store mængde, som endnu manglede. Og herover blev han så bekymret og ærgerlig, at han hengav sig til følgende overvejelser:

"Når Alexander den Store kunne hugge den gordiske knude over med de ord: "At hugge den over er lige så godt som at løse den op," og ligefuldt blive herre over hele Asien, så kunne det vel nu gå lige så godt med løsningen af Dulcineas fortryllelse, om jeg selv gav Sancho de hug imod hans vilje. For hvis betingelsen for dette befrielsesværk er, at Sancho skal have tre tusinde og så og så mange slag, hvilken vægt kan der da ligge på, om han giver sig dem selv, eller om en anden giver ham dem, da hovedsagen jo dog er, at han får dem, hvor de så kommer fra."

I denne overbevisning nærmede han sig Sancho, og efter at han først havde taget Rosinantes tøjle og lagt den således til rette, at han bekvemt kunne slå ham med den, begyndte han at løse hans bælteremme op, skønt det er den almindelige mening, at Sancho kun havde én, nemlig den forreste rem, der holdt hans bukser oppe. Næppe var Don Quijote kommet ham nær, førend Sancho vågnede til fuld bevidsthed og råbte:

"Hvad er det? Hvem er det, der rører ved mig og løser mine remme?"

"Det er mig," svarede Don Quijote; "jeg vil gøre din efterladenhedssynd god igen og råde bod på min græmmelse; jeg vil piske dig og i hvert fald tildels befri dig for den gæld, du har taget på dig. Dulcinea omkommer i elendighed, jeg dør af længsel, men du lever ubekymret. Løs altså frivilligt din

bukserem, for det er min faste beslutning på dette ensomme sted at give dig i det mindste to tusinde svøbeslag."

"Det bliver der ikke noget af, Deres Velbyrdighed," sagde Sancho; "vær derfor rolig, ellers laver jeg ved den levende Gud en sådan larm, at selv de døve skal kunne høre os. De pisk, jeg har forpligtet mig til, skal være frivillige og ikke tvungne, og i øjeblikket har jeg slet ingen lyst til at blive pisket. Det må være nok, når jeg giver Deres Velbyrdighed mit ord på, at jeg skal piske mig selv og garve mit skind, så snart jeg får lyst til det."

"Det går ikke an at overlade det til din tjenstvillighed, Sancho," sagde Don Quijote, "for du er hårdhjertet, og skønt du er bonde, er du også tyndskindet."

Nu brødes han med ham og anstrengte sig for at få hans bukseremme spændt op. Men da Sancho mærkede hans hensigt, sprang han op, kastede sig over sin herre, greb ham om livet, spændte ben for ham og kastede ham til jorden, så at han gabede mod himlen. Han satte sit højre knæ på hans bryst og holdt hans hænder med sine, så at han hverken kunne vende sig om eller få vejret. Don Quijote sagde til ham:

"Hvordan, forræder, sætter du dig op imod din husbond og fødte herre? Lægger du hånd på den, som giver dig sit brød?"

"Jeg hverken afsætter nogen konge eller indsætter nogen konge," svarede Sancho, "jeg værger kun mit skind, for det er jeg dog født herre over. Lov mig, at De vil forholde Dem rolig og for øjeblikket ikke stræbe efter at piske mig, så skal jeg straks slippe Dem og sætte Dem i frihed, men hvis ikke, så

Skal du dø som en forræder,
fjende du af Donna Sancha!"

Don Quijote lovede det og svor ved sin herskerindes liv, at han ikke ville røre så meget som en tråd af hans dragt, men ganske overlade det til hans frie vilje og eget behag at piske sig, når han havde lyst. Sancho rejste sig, gik et godt stykke bort fra stedet og ville lægge sig op ad et andet træ. Men da følte han, at der var noget, der rørte sig ved hans hoved; han strakte hænderne op og fik fat på to menneskefødder med sko og strømper på. Han begyndte at ryste af skræk og løb hen til et andet træ, men dér mødte der ham det samme; så gav han sig med høj røst til at råbe på Don Quijote, for at han skulle komme ham til hjælp. Don Quijote kom, og da han spurgte, hvad der var hændt ham, og hvorfor han var så bange, svarede Sancho, at alle træerne hang fulde af fødder og ben af mennesker. Don Quijote følte på dem, forstod straks, hvad det måtte være, og sagde til Sancho:

"Der er intet at være bange for, for disse fødder og ben, som du føler, men ikke ser, tilhører sikkert nogle røvere og stimænd, der er blevet hængt i disse træer. Her ude i skoven plejer øvrigheden at lade en tyve-tredive stykker klynge op ad gangen, når de bliver pågrebet, og deraf slutter jeg, at vi må være nær ved Barcelona."

Således forholdt det sig i virkeligheden også; ridderens slutning havde været rigtig. Da morgenrøden viste sig, hævede de deres blikke og så, at disse træers frugter virkelig bestod i røverkroppe.

Imidlertid blev det lys dag, og havde de døde før sat skræk i dem, så blev de nu ikke mindre ængstelige ved synet af mere end fyrretyve levende røvere, som pludselig omringede dem og på katalonsk råbte til dem, at de skulle holde stille og vente, til

deres høvding kom. Don Quijote var til fods og hans hest uden tømme, hans lanse stod lænet til et træ, kort sagt, han var værgeløs. Derfor fandt han det rådeligt at lægge armene over kors og bøje hovedet for at skåne sig til en bedre tid og lejlighed. Imidlertid plyndrede røverne Rucio og lod ikke det mindste blive tilbage af alt, hvad der var i dens tværsæk og vadsæk, og det var en stor lykke for Sancho, at han bar hertugens gulddukater såvel som dem, han havde taget med hjemmefra, i en pengekat på den bare krop, men alligevel ville den nette bande sikkert have undersøgt ham endnu grundigere og også nok have fået opsnuset, hvad han bar imellem hud og kød, om ikke høvdingen var kommet til i det samme. Denne mand kunne efter sit udseende at dømme vel være omtrent fireogtredive år gammel. Han var stærktbygget, middelhøj, brun i ansigtet og havde et alvorligt åsyn. Han red på en mægtig hest, var iført en panserskjorte af stål og havde et par pistoler på hver side af hesten; de var af den slags, som man på denne egn kalder "puffert med stenlås". Han så, at hans væbnere, for således kalder man de folk, som driver denne håndtering, var i begreb med at udplyndre Sancho Panza. Han befalede dem at lade det fare, man adlød ham øjeblikkelig, og således undslap pengekatten den skæbne, som havde ventet den. Han undrede sig over at se en lanse stå lænet mod et træ, et skjold ligge på jorden og Don Quijote stå iført fuld rustning og hensunket i dyb eftertanke, med så bedrøvet og tungsindigt et ansigt, som kun græmmelsen selv ville kunne male det. Han nærmede sig til ham og sagde:

"Vær ikke så bekymret, min gode ven. I er ikke faldet i hænderne på en grusom Busiris, men i Roque Guinarts, som

snarere er medlidende end streng."

"Jeg er ikke så kummerfuld, fordi jeg er faldet i dine hænder, tapre Roque, hvis rygte ikke indkredses af nogen grænser på jorden," svarede Don Quijote, "men fordi jeg har været så skødesløs, at dine soldater har kunnet overraske mig, uden at min hest var optømmet, skønt jeg dog ifølge lovene for det vandrende ridderskab, som jeg tilhører, er forpligtet til altid at være årvågen og til enhver tid være min egen skildvagt. For du må vide, heltemodige Roque, at hvis de havde fundet mig til hest med skjold og lanse, så ville det ikke være blevet helt let at sejre over mig, såsom jeg er Don Quijote af Mancha, hvis bedrifter har fyldt hele jordens kreds."

Roque Guinart forstod straks, at Don Quijotes svage side langt snarere var galskab end tapperhed, og skønt han ofte havde hørt tale om ham, havde han dog aldrig anset hans bedrifter for sande eller kunnet overtale sig til at tro, at en så forrykt passion virkelig kunne beherske det menneskelige hjerte. Han glædede sig altså meget over at have mødt ham for nu selv at kunne være vidne til, hvad han hidtil kun havde hørt om ham fra det fjerne. Han sagde derfor til ham:

"Tapre ridder, vær ikke mismodig, og anse ikke denne tilskikkelse for en ulykke. For det kan være, at just når Deres fod snubler her, vil Deres skæbnes krumme sti atter rette sig, såsom Himlen ofte ad omveje, der er såre sælsomme og aldrig sete eller anede af mennesker, plejer at oprejse de faldne og berige de fattige."

Don Quijote ville allerede til at bevidne ham sin taknemmelighed, da de bag ved sig hørte en stampen som af en hel flok heste, men det var dog kun en eneste, på hvilken et ungt

menneske kom ridende i rasende galop. Han så ud til at være nogle og tyve år gammel, var klædt i grønt damask med gyldne tresser, havde snævre benklæder på og en skipperkappe, på hovedet en hat af vallonsk art med opkrammet skygge, og snævre blanke støvler på benene; sporerne, dolken og kården var forgyldte, i hånden havde han en kortløbet bøsse og i bæltet et par pistoler. Ved denne hestetrampen drejede Roque hovedet og så den dejlige skikkelse, som, så snart den kom hen til ham, tiltalte ham på følgende måde:

"Jeg kommer her for at søge dig, tapre Roque, om ikke for at finde hjælp mod mit onde, så dog husvalelse. Og for ikke længere at lade dig i uvished (for jeg er sikker på, at du ikke har kendt mig), vil jeg sige dig, hvem jeg er. Jeg er Claudia Jeronima, en datter af Simon Forte, som altid har været din gode ven og samtidig en dødelig fjende af Clauquel Torrellas, som også er din fjende, da han hører til modpartiet. Du ved også, at denne Torrellas har en søn, som hedder Don Vicente Torrellas, eller i det mindste for endnu ikke to timer siden hed således, og han … men for at gøre fortællingen om min ulykke kort, vil jeg i få ord sige dig, hvilken krænkelse han har tilføjet mig. Han så mig, gjorde kur til mig, jeg hørte på ham, forelskede mig bag min faders ryg, for der findes ikke nogen kvinde, hvor forsigtig og tilbageholdende hun end er, som ikke ville finde mere end tid nok til at virkeliggøre sine lidenskabelige ønsker. Kort sagt, han lovede mig ægteskab, jeg gav ham mit ord på at ville tilhøre ham, uden at vi dog gik videre. I går fik jeg at vide, at han havde glemt, hvad han skyldte mig, formælet sig med en anden og i morgen agtede at holde bryllup, en efterretning, som næsten bragte mig fra sans og

samling og gjorde ende på min tålmodighed. Og da min fader ikke var til stede, så var jeg straks beredt og trak denne dragt på, som du ser her, steg til hest og drev den frem i rasende hast, indhentede Don Vicente en mils vej herfra, og uden at sinke mig med at udstøde klager eller høre på hans undskyldninger afskød jeg denne bøsse imod ham og desuden disse to pistoler, og jeg tror, at jeg har jaget ham mere end kugler nok i livet og i hans bryst åbnet porte, ad hvilken min ære, omflydt af hans blod, hævnet skred frem. Jeg efterlod ham dér i hænderne på hans tjenere, som hverken turde eller kunne forsvare ham. Jeg har nu opsøgt dig, for at du skal bringe mig til Frankrig, hvor jeg har slægtninge, hos hvem jeg kan opholde mig, og samtidig for at bede dig om at beskytte min fader, for at Don Vicentes mange venner ikke skal driste sig til at tage en forbryderisk hævn over ham."

Roque, der var fuld af forundring over den dejlige Claudias strålende dragt, smukke skikkelse og dristige handling, sagde til hende:

"Følg mig, frue, lad os først se, om din fjende er død, så vil vi siden overveje, hvad der vil være bedst for dig at gøre."

Don Quijote, som opmærksomt havde lyttet til, hvad Claudia sagde og Roque Guinart svarede, tog nu ordet:

"Ingen behøver at umage sig med denne frues forsvar, det vil jeg påtage mig. Lad mig få min hest og mine våben, og vent på mig her. Jeg vil opsøge denne ridder og, hvad enten han er død eller levende, tvinge ham til at opfylde det løfte, han har givet så stor en skønhed."

"Det er sikkert og vist," sagde Sancho, "for min herre har en ypperlig hånd til at bringe giftermål i stand; det er kun ganske

få dage siden, han tvang en, der heller ikke ville holde sit løfte til at gifte sig med en anden jomfru. Og hvis de slemme troldmænd, som forfølger ham, ikke var kommet og havde forvandlet hans virkelige skikkelse til en lakajs, så ville den time nu være kommet, da den omtalte jomfru ikke mere var jomfru."

Roque, hvis tanker beskæftigede sig mere med den skønne Claudias skæbne end med herrens og tjenerens snak, hørte ikke engang, hvad de sagde, men befalede sine væbnere at give Sancho alt det igen, som de havde taget af Rucio, og efter at have givet dem anvisning på, at de skulle vende tilbage til det sted, hvor de havde haft herberg den foregående nat, red han i den største hast bort med Claudia for at opsøge den sårede eller døde Don Vicente. De kom til det sted, hvor Claudia havde truffet ham, men fandt dér ikke andet end frisk udgydt blod; da de så sig om til alle sider, opdagede de imidlertid oppe på en høj nogle mennesker og sluttede sig til, således som det virkelig også forholdt sig, at det måtte være Don Vicente, der blev ført afsted af sine folk, enten levende eller død, for at blive forbundet eller lagt i graven. De skyndte sig at indhente dem, og da de andre kun gik fod for fod, lod det sig let gøre. De fandt Don Vicente i hans tjeneres arme, som han med mat og svag stemme bad om, at de skulle lade ham dø her, eftersom smerterne i hans sår ikke tillod ham at komme videre. Claudia og Roque sprang af hesten og ilede hen til ham. Tjenerne blev forskrækkede ved synet af Roque, og Claudia var forfærdet ved synet af Don Vicente. Ømhed og forbitrelse kæmpede i hendes hjerte; hun trådte hen til ham, greb hans hånd og sagde:

"Havde du rakt mig denne, således som aftalen var, så ville du aldrig være kommet i en sådan tilstand."

Den sårede adelsmand åbnede sine halvt brustne øjne, og da han genkendte Claudia, sagde han:

"Jeg ser vel, min skønne, bedragne elskede, at det er dig, der har dræbt mig. Du har lønnet mig på en måde, som mine kærlige tanker aldrig har fortjent, og som aldrig tilkom dem, for hverken i tanke eller i gerning har jeg nogensinde fornærmet eller kunnet fornærme dig."

"Er det da ikke sandt," sagde Claudia, "at du i morges ville holde bryllup med Leonora, den rige Balbastros datter?"

"Nej, visselig ikke," svarede Don Vicente, "min onde skæbne må have ført dig dette rygte for øre, for at du af skinsyge skulle berøve mig livet, som jeg dog vil anse for lykkeligt, da jeg ender det for din hånd og i dine arme. Og vil du overbevise dig om, hvor alvorlige og sande mine ord er, så tryk min hånd og gør mig til din gemal, hvis du ønsker det. En større oprejsning kan jeg ikke give dig for den fornærmelse, som du mener, jeg har tilføjet dig."

Claudia klemte hans hånd, og så beklemt blev hun derved selv om hjertet, at hun afmægtig sank om på Don Vicentes blødende bryst, og han selv fik et anfald af brystkrampe. Roque var bestyrtet og vidste ikke, hvad han skulle gribe til. Tjenerne ilede afsted for at hente vand til at stænke dem i ansigtet med. De kom med det og overøste dem med det. Claudia kom til sig selv igen efter sin besvimelse, men Don Vicente kom sig ikke efter sit anfald. Hans liv var til ende. Da Claudia så det, da hun havde overbevist sig om, at hendes gemal ikke mere levede, fik hun luften til at skælve ved sine suk, lod himlen genlyde af sin jammer, rev håret af sit hoved og gav det til pris for vindene, flængede sit ansigt med egne hænder og viste alle de tegn på

smerte og kval, som man kan tænke sig vil udspringe af et forpint hjerte.

"O, du grusomme, ubesindige kvinde," råbte hun, "hvor let lod du dig ikke henrive til at sætte et så afskyeligt forsæt i værk! O, hvilken vanvittig magt har du ikke, skinsyge, til hvilket fortvivlet mål fører du ikke den, som giver dig rum i sin barm! O, min elskede brudgom, måtte din vanskæbne, fordi du var mit hjertes udkårne, føre dig fra brudesengen til graven!"

Så heftig var Claudias sorg, så smertelig hendes jamren, at den lokkede tårer af Roques øjne, som ellers ikke ved nogen lejlighed var vant til at udgyde dem. Også tjenerne græd, Claudia besvimede hvert øjeblik, hele egnen syntes at være en kummerens mark og et vanheldets opholdssted. Endelig befalede Roque Guinart Don Vicentes tjenere at bære hans lig til hans faders bopæl, som ikke lå langt derfra, for at han kunne blive lagt i graven. Claudia sagde til Roque, at hun nu ville begive sig til et kloster, hvor hendes moster var abbedisse, og agtede at ende sit liv dér ved en bedre brudgoms hånd, som dødens herredømme ikke strakte sig til. Roque berømmede hendes fromme forsæt og tilbød at ville ledsage hende, til hvad sted hun ville, og at forsvare hendes fader imod Don Vicentes pårørende, ja, imod hele verden, hvis man ville antaste ham. Claudia ville imidlertid ikke på nogen betingelse tillade ham at ledsage hende, takkede ham med de hjerteligste ord for hans tilbud og tog grædende afsked med ham. Don Vicentes tjenere førte hans lig bort, og Roque vendte tilbage til sine folk.

En sådan ende fik Claudia Jeronimas kærlighedseventyr. Men hvorledes kunne det gå anderledes, når trådene i hendes

sørgelige historie var spundet af skinsygens uovervindelige og grusomme magt.

Roque Guinart fandt sine væbnere på det sted, han havde befalet dem at drage hen, og sammen med dem ridder Don Quijote. Denne sad på sin Rosinante og holdt en fyndig tale til dem for at formå dem til at forlade en levevis, der var så farlig både for sjæl og legeme. Men da de fleste af dem var gascognere, rå, vilde folk, så gjorde Don Quijotes tale intet synderligt indtryk på dem. Så snart Roque var kommet til, spurgte han våbendrageren Sancho, om hans folk havde givet ham de ting tilbage og erstattet ham de kostbarheder og værdisager, som de havde taget af æselet. Sancho svarede ja, men han manglede rigtignok tre natkapper, der var lige så meget værd som tre store stæder.

"Hvad siger du, mand?" sagde en af de tilstedeværende; "jeg har dem her, og de er ikke tre realer værd."

"Det er sandt nok," sagde Don Quijote, "men når min våbendrager sætter så stor pris på dem, er det, fordi han ved, af hvilken hånd jeg har fået dem."

Roque Guinart befalede, at man på stedet skulle give ham dem tilbage. Derpå lod han sine folk stille sig op på række og komme frem med alle de klædningsstykker, kostbarheder og rede penge, kort sagt, alt det bytte, de havde gjort siden sidste deling. Han vurderede det kort og godt, gav det tilbage, som ikke lod sig dele, beregnede det i penge og fordelte hele udbyttet imellem alle sine kammerater på en så retfærdig og forstandig måde, at han ikke på noget punkt overtrådte den uddelende retfærdigheds lov eller gjorde sig skyldig i indgreb overfor den. Efter at dette var sket, og alle havde billiget det, var

blevet tilfredsstillede og havde fået deres andel udbetalt, sagde Roque til Don Quijote:

"Hvis man ikke tog det meget nøje med disse folk, var det umuligt at komme ud af det med dem."

Hertil bemærkede Sancho:

"Efter det, jeg har set, er retfærdighed noget så nyttigt, at det må udøves selv blandt tyve og røvere."

Dette hørte en af væbnerne, løftede skæftet af sin flint og ville sikkert have knust hovedet på Sancho, såfremt Roque Guinart ikke havde råbt til ham, at han skulle holde inde. Sancho var lige ved at besvime af skræk og lovede helligt sig selv, at han ikke ville åbne munden mere, så længe han opholdt sig blandt disse folk.

I dette øjeblik kom der en enkelt eller nogle stykker af de væbnere, der som skildvagter var opstillet på vejene for at holde øje med, hvem der kom forbi, og bringe deres høvding efterretning om alt, hvad der foregik. Spejderen sagde:

"Herre, ikke langt herfra på vejen til Barcelona kommer der en stor flok folk."

Roque svarede:

"Er du blevet klar over, om de hører til de folk, der søger os, eller til dem, vi søger?"

"Kun til dem, vi søger," svarede væbneren.

"Så drag ud alle til hobe," sagde Roque, "og bring dem straks hid til mig uden at lade en eneste undkomme."

De gjorde, som det blev dem befalet. Don Quijote, Sancho og Roque var de eneste, der blev tilbage og ventede for at se, hvilke fanger væbnerne ville bringe med sig. I mellemtiden sagde Roque til Don Quijote:

"Vor levevis, hr. Don Quijote, må forekomme dem meget fremmedartet; vore eventyr og oplevelser fremmedartede, men alle farefulde, og det undrer mig ikke, at de forekommer Dem således, for jeg må virkelig tilstå, at der ikke findes noget mere uroligt eller bevæget liv. En vis trang til hævn har en gang lokket mig til at vælge dette liv, en trang, hvis vælde kan bringe selv det roligste sind i oprør. Af naturen er jeg medlidende og veltænkende; men hævntørst som følge af en eller anden krænkelse er i stand til så fuldstændigt at træde mine gode tilbøjeligheder under fode, at jeg til trods for mit bedre vidende bliver ved at føre dette liv, og ligesom en afgrund fører til en anden, og en synd drager den anden efter sig, således har ringene i mine hævnsyge gerningers kæde føjet sig således til hinanden, at jeg ikke alene tager hævn for mig selv, men også på andres vegne. Dog, skønt jeg befinder mig midt i mine vildfarelsers labyrint, er Gud så nådig, at jeg ikke opgiver håbet om engang tryg og velbeholden at nå ud af den."

Don Quijote var højlig forundret over at høre Roque føre så from og forstandig tale, for ved sig selv havde han tænkt, at der blandt dem, der gjorde sig et håndværk af at stjæle, myrde og røve, ikke kunne findes nogen, som ville lytte til forstandige og velovervejede ord. Han svarede ham:

"Hr. Roque, begyndelsen til helbredelsen består i at erkende sygdommens art og deri, at den syge villigt tager de lægemidler, som lægen foreskriver ham. De er syg, De kender Deres egen lidelse, og Himlen eller rettere sagt Gud, der er læge for os alle, vil sikkert over for Dem anvende lægemidler, som vil helbrede Dem, men som i regelen kun langsomt bringer helbredelsen, ikke på en gang ved et jærtegn. Dertil kommer, at syndere, som

besidder indsigt i deres eget onde, meget hurtigere kan bringes til bedring end de, som er enfoldige. Da Deres Velbyrdighed nu har vist klogskab i Deres tale, så kan De håbe på hurtigt at finde lindring for Deres samvittigheds sygdom. Men vil De korte Deres vej og uden møje søge den rette til Deres sjæls frelse, så følg med mig! Jeg skal lære Dem at blive en vandrende ridder, et kald, der hjemsøges af så mange trængsler og ulykker, at disse, hvis De gennemgår dem som bodsøvelser, sikkert i en håndevending vil bringe Dem op i Himlen."

Roque lo højt af Don Quijotes gode råd, og for at give samtalen en anden vending fortalte han ham det sørgelige udfald af Claudia Jeronimas eventyr, hvilket Sancho blev inderlig bedrøvet over, for den unge piges skønhed, beslutsomhed og dristighed havde behaget ham helt godt. Imidlertid kom de to væbnere tilbage, som var blevet sendte ud på fangst. De medførte to adelsmænd til hest, to pilgrimme til fods og en vogn med kvinder, foruden et halvt dusin tjenere, som dels til fods, dels til hest ledsagede damerne, endelig to mulæseldrivere, som adelsmændene havde med sig. Væbnerne havde taget dem imellem sig, og sejrherrer og besejrede stod i dyb tavshed og ventede på, at den store Roque Guinart skulle tage ordet. Han spurgte først adelsmændene, hvem de var, hvor de ville hen, og hvor mange penge de havde hos sig. En af dem svarede:

"Herre, vi er kaptajner af det spanske fodfolk, vore kompagnier ligger i Napoli, og vi agter at indskibe os på en af de fire galejer, som, efter hvad vi hører, ligger i Barcelona og har ordre til at sejle til Sicilien. Vi har vel en to-tre hundrede

gulddalere på os, som efter vor anskuelse er en stor rigdom, da soldatens knappe sold ikke tillader, at han samler større skatte."

Derefter rettede Roque det samme spørgsmål til pilgrimmene, som han havde rettet til kaptajnerne; han fik til svar, at de stod i begreb med at indskibe sig til Rom, og at begge tilsammen måske havde en tresindstyve realer. Nu ville han også høre, hvem der befandt sig i vognen, hvor de skulle hen, og hvor mange penge de havde på sig. En af de beredne ledsagere svarede:

"Min nådige frue, Doña Guiomar de Quiñones, gift med præsidenten for domstolen i Napoli, med sin lille datter, en pige og en hovmesterinde befinder sig i vognen; vi seks tjenere ledsager dem, og vore penge beløber sig til seks hundrede gulddalere."

"På den måde," sagde Roque Guinart, "har vi nu allerede bragt det til ni hundrede gulddalere og tresindstyve realer; mine soldater er vel omtrent tresindstyve i tal; regn ud, hvor meget det bliver til hver, for jeg er en dårlig regnemester."

Da røverne hørte dette, opløftede de deres røst og råbte:

"Leve Roque Guinart i tusinde år, til trods for de skælme, som arbejder på hans undergang!"

De to kaptajner viste sig meget bedrøvede, præsidentens frue var overmåde nedslået, og heller ikke pilgrimmene var synderligt glade, da de så, at deres formue skulle beslaglægges. Et øjeblik lod Roque dem således stå i angst og spænding. Men derefter ville han ikke lade deres bedrøvelse, som man kunne læse på et bøsseskuds afstand, vare længere og sagde henvendt til de to kaptajner:

"Mine herrer, vil Deres Velbyrdigheder ikke være så venlige at låne mig tresindstyve gulddalere, og fru præsidentinden firsindstyve, for at jeg kan tilfredsstille de folk, som følger mig, for

> Præsten vist af hunger døde,
> om ikke messen gav ham føde.

Og derefter kan De frit og uhindret fortsætte Deres rejse. Jeg skal forsyne Dem med et lejdebrev, for at man ikke skal tilføje Dem nogen skade, ifald De skulle støde på nogle andre af mine folk, som jeg har fordelt rundt om på egnen. For det er langt fra min hensigt at forurette soldater eller kvinder, tilmed af fornem stand."

Med mange og veltalende ord takkede kaptajnerne Roque for hans venlighed og gavmildhed, for som sådan betragtede de det, at han lod dem beholde de fleste af deres penge. Fru Doña Guiomar de Quiñones ville styrte ud af vognen for at kysse den store Roques fødder og hænder, men han ville på ingen måde tillade det, bad hende tvært imod om forladelse, fordi han havde måttet tilføje hende en sådan forurettelse, hvilket han kun nødtes til at gøre på grund af sin slemme håndterings strenge vilkår. Præsidentinden befalede en af sine tjenere straks at udbetale de firsindstyve gulddalere, som var hendes part, og kaptajnerne var allerede rykket ud med deres tresindstyve. Pilgrimmene ville just til at udlevere alle deres fattige skillinger, men Roque sagde til dem, at de nu kunne lade det være godt. Derpå vendte han sig til sine folk og sagde:

"Når hver af eder får to af disse gulddalere, bliver der tyve tilovers; ti af dem vil vi give til disse pilgrimme, og de andre ti

til den brave våbendrager, for at han kan have et fornøjeligt minde om dette eventyr."

Man bragte ham skrivesager, som han altid førte med sig, og han skrev dem et lejdebrev til anførerne for sine røverbander. Derpå tog han afsked med dem og lod dem fortsætte deres rejse, forundrede over hans ædelmodighed, utvungne anstand og besynderlige fremgangsmåde, som i deres øjne snarere gjorde ham til en Alexander af Makedonien end til en erklæret landevejsrøver. Men en af væbnerne sagde i sin halvt gascogniske, halvt kataloniske mundart:

"Vor høvding dér passer bedre til at være munk end til at være røver. Hvis han for fremtiden vil vise sig gavmild, må han gøre det med sine egne penge og ikke med vore."

Den ulykkelige havde ikke ytret dette så sagte, at det var undgået Roques øren. Han drog straks sit sværd og kløvede næsten hans hoved i to dele, idet han sagde:

"Således straffer jeg frækhed og misfornøjelse."

De øvrige blev slået af skræk og turde ikke sige et ord; til så streng lydighed havde han vænnet dem. Derpå gik Roque lidt til side og skrev et brev til en af sine venner i Barcelona, hvori han meddelte ham, at den navnkundige Don Quijote af Mancha befandt sig hos ham; han var det morsomste og forstandigste menneske af verden, og om fire dage, til Skt. Hansdag, ville han bringe ham midt ned på stranden udenfor byen, bevæbnet fra top til tå, siddende på sin hest Rosinante, og sammen med ham desuden hans våbendrager Sancho Panza på sit æsel. Han skulle gøre sine venner, familien Niarros, bekendte hermed, for at de kunne have deres morskab af ham. Ganske vist ville han ønske, at hans fjender, familien Cadell, ikke måtte få del i denne

forlystelse, men det var ganske umuligt, fordi Don Quijotes dårskaber og visdom og hans våbendrager, Sancho Panzas vittige indfald i ethvert tilfælde måtte fornøje hele verden. Dette brev sendte han afsted med en af sine væbnere, der ombyttede sin røverdragt med bondeklæder, gik ind til Barcelona og lykkeligt afleverede brevet til den mand, som det var bestemt for.

61

Om det, der hændte Don Quijote, da han drog ind i Barcelona, samt mange andre ting, som er mere sandfærdige end fornuftige.

Tre dage og tre nætter blev Don Quijote hos Roque, og selv om han var blevet hos ham i tre hundrede år, så ville han ikke have manglet anledning til betragtninger over og beundring for det liv, han førte. På ét sted afventede man solens opgang, på et andet spiste man til middag, én gang flygtede man uden at vide hvorfor, en anden gang ventede man længe uden at vide på hvad. De sov stående, og derefter blev deres søvn afbrudt, for at de kunne drage fra ét sted til et andet. Bestandig måtte man udsende spejdere, afhøre skildvagter, blæse på lunterne til bøsserne, skønt de ikke besad mange af den slags, da de alle benyttede sig af geværer med flintelåse. Roque tilbragte stedse natten på et sted, hvor hans egne folk ikke kunne finde ham, for de mange fredløshedserklæringer, som vicekongen i Barcelona havde udstedt imod ham, holdt ham i stadig uro og bekymring. Han vovede ikke at fæste lid til nogen og frygtede for, at hans egne folk enten skulle berøve ham livet eller overgive ham i retfærdighedens hænder: Sikkerlig et elendigt og kvalfuldt liv. Endelig drog Roque, Don Quijote og Sancho sammen med seks af væbnerne ad ubetrådte veje, sidestier og skjulte smutveje til Barcelona. Natten før Skt. Hansaften kom de til stranden, Roque omfavnede Don Quijote og Sancho, gav denne de sidste ti gulddaler, han havde lovet ham, men endnu ikke overrakt

ham, og forlod dem med tusinde gensidige tilbud og venskabsforsikringer.

Roque vendte om; til hest, som han var kommet, afventede Don Quijote dagens frembrud. Ej heller varede det længe, før den klare morgenrøde afslørede sit åsyn fra østens balkoner, til glæde for urter og blomster, men ganske vist ikke for menneskets hørelse. Imidlertid fik ørene dog i samme øjeblik tilstrækkelig nydelse ved lyden af talrige skalmejer og maurertrommer; man hørte bjælder klinge, hestetrampen og rytternes:

"Af vejen! Af vejen!"

Kavalkaden kom fra byen, så vidt man kunne dømme. Morgenrøden veg for solen, som med et åsyn, der var større end et skjolds runding, efterhånden steg op fra den dybeste horisont. Don Quijote og Sancho vendte deres blikke til alle sider, de så havet, et skue, som endnu aldrig havde frembudt sig for dem, og det syntes dem at være stort og vidt af omfang, langt større end Ruidera-dammene, som de havde set i La Mancha. De fik øje på galejerne, som lå for anker ved stranden, nu nedtog deres overdækninger og viste sig behængt med vimpler og små faner, der slog i vinden og strejfede og kyssede bølgerne; fra deres indre lød klangen af oboer, trompeter og skalmejer, som fyldte luften fjernt og nær med søde og krigeriske toner. Skibene begyndte at sætte sig i bevægelse og fremstille en slags træfning på de rolige vande, og næsten et sidestykke hertil opførte de talløse ryttere, som kom ridende ud fra byen på smukke heste og i strålende dragter. Soldaterne på galejerne affyrede talrige kanoner; denne skydning besvaredes af mandskaberne på byens volde og skanser. Det svære skyts

bragede med frygtelig torden gennem luften og blev besvaret af kanonerne på galejernes skansebatterier. Det roligt smilende hav, det muntre liv på strandbredden, den rene luft, som kun undertiden formørkedes af krudtdampen fra skytset, syntes pludselig at udbrede og genopvække en glad stemning hos alverden. Sancho kunne ikke begribe, hvorledes disse mægtige legemer, som bevægede sig på havet, kunne have så mange ben. Imidlertid kom mændene i ridderdragt med vilde råb, kampskrig og jublen sprængende hen imod det sted, hvor Don Quijote fuld af undren og forbavselse holdt stille, og en af dem, den mand, hvem Roque havde sendt underretning til, råbte med høj røst til Don Quijote:

"Velkommen til vor by, du spejl, fyrtårn, sol og ledestjerne for hele det vandrende ridderskab, således som det mere udførligt står beskrevet andetsteds! Velkommen, siger jeg, du tapre Don Quijote af Mancha! Ikke den uægte, den falske, den apokryfe, som man just i disse dage har fremført i løgnagtige historier, men den sande, virkelige og ægte, han, som er beskrevet af Sidi Hamét Benengeli, mønsteret for alle historieskrivere."

Don Quijote svarede ikke et ord. Heller ikke ventede rytterne på noget svar, men red sammen med de øvrige, som var i deres følge, frem og tilbage i allehånde vendinger og tumlede deres heste i kreds rundt om Don Quijote. Denne vendte sig til Sancho og sagde:

"Disse herrer har sikkert nok kendt os; jeg vil vædde på, at De har læst vor historie, ja, endog den, som aragonieren for kort tid siden har ladet trykke."

Den rytter, som havde talt til Don Quijote, vendte atter tilbage til ham og sagde:

"Hr. Don Quijote, bevis os den ære at følge med os. Vi er alle Deres tjenere og nære venner af Roque Guinart."

Don Quijote svarede:

"Hvis belevenhed atter avler belevenhed, så er Deres, hr. ridder, en datter eller en nær slægtning til den store Roques. Før mig hen, hvor De behager, jeg har ikke nogen anden vilje end Deres, især hvis De vil gøre anvendelse af den i Deres tjeneste."

Adelsmanden svarede ham med ikke mindre høflige ord, og derpå tog de Don Quijote midt imellem sig og red ved skalmejernes og trommernes klang tilbage til byen med ham. Men under deres indtog drev den Onde, fra hvem alt ondt kommer, sit spil, i forbindelse med gadedrengene, som er endnu værre end den Onde. To af dem, et par frække og kåde knægte, trængte sig igennem folkemængden; den ene af dem løftede æslets, den anden Rosinantes hale, og derpå skød de et par duske krageklo ind under dem og gjorde dem fast. De stakkels dyr mærkede de uvante sporer, og da de trak halen ind, forøgede de selv deres smerte, så at de stejlede og gjorde tusinde sidespring, hvorved de kastede deres ryttere af. Don Quijote skyndte sig opirret og fornærmet at rive dusken frem under sin gangers hale, og det samme gjorde Sancho. Don Quijotes ledsagere ville straffe drengene for deres frækhed, men det var ikke muligt, da det med lethed lykkedes dem at skjule sig for de folk, der forfulgte dem, imellem mere end tusinde af deres lige. Don Quijote og Sancho sad atter op, og under jublende tilråb og klingende musik som før nåede de til deres førers hus, der var stort og af et ret fornemt udsende, med ét ord, som en rig og fornem herres.

Og her vil vi nu lade dem slå sig til ro, da Sidi Hamét vil have det således.

62

Der handler om eventyret med det forunderlige hoved og om andre barnagtigheder, som man ikke kan undlade at fortælle.

Don Quijotes gæstfri vært hed Don Antonio Moreno og var en rig og åndfuld adelsmand, en ven af anstændig og harmløs fornøjelse. Da han nu havde fået Don Quijote i sit hus, gav han sig til at pønse på en måde til at bringe hans galskab for dagen uden at skade ham derved. For skæmt, som gør fortræd, er ikke mere skæmt, og det, der gør tredjemand skade, er ingen tidsfordriv. Det første, han foretog sig, var at lade Don Quijote afføre hans harnisk og føre ham ud på en altan, klædt i den snævre gemselæders dragt, som vi allerede ofte har beskrevet og skildret; altanen vendte ud til en af byens hovedgader, så at han der stod til skue for alle de forbipasserende og for gadedrengene, der gloede på ham som på en abe. De i ridderdragter klædte herrer gjorde på ny nogle ridekunster for ham, som om de alene for hans skyld havde pyntet sig således, og ikke for at fejre festdagen. Sancho var umådelig vel tilfreds, for det forekom ham, at han, uden at vide hvorledes, atter havde indfundet sig til Camachos bryllup, atter opholdt sig i et hus som Don Diego de Mirandas og atter havde fundet et slot som hertugens.

En del af Don Antonios venner spiste hos ham den dag, og de ærede alle Don Quijote som en vandrende ridder, så at han var nær ved at gå ud af sig selv af lutter forfængelighed og

opblæsthed over denne hyldest. Sanchos lystige indfald flød så rigeligt, at husets tjenere og alle, som hørte ham, hang ved hans læber. Under måltidet sagde Don Antonio til Sancho:

"Vi har her i staden ladet os sige, min brave Sancho, at I er så stor en elsker af hakket hønsebryst og kødboller, at når I har mere, end I kan spise, gemmer I det øvrige i barmen til næste dag."

"Nej, herre, det er ikke sandt," svarede Sancho, "for jeg holder mere af renlighed end af god mad, og min herre Don Quijote, som er til stede her, ved meget vel, at vi ofte i otte dage har måttet hjælpe os med en håndfuld agern eller nødder. Men ganske vist, når det stundom træffer sig, at

> nogen en ko mig skænke vil,
> så løber jeg straks med strikken til –

jeg mener: jeg spiser, hvad man giver mig, og benytter tid og lejlighed, som de falder. Men hvem der end kan have fortalt, at jeg var en frådser og dertil svinsk, ham siger jeg, at han løber med limstangen, og jeg havde sagt det, som værre er, hvis det ikke var for de agtværdige, skæggede herrers skyld, som sidder her ved bordet."

"Det er sikkert nok," sagde Don Quijote, "at den nøjsomhed og renlighed, Sancho spiser med, fortjener at optegnes og indgraves i metal for at blive i evig erindring hos de kommende slægter. Ganske vist ser det, når han er sulten, måske undertiden ud, som om han sluger store bidder, for så spiser han hurtigt og tygger med begge kæber. Men han tager altid renligheden i agt, og i den tid, da han var statholder, vænnede han sig endog til at spise så overdrevent pænt, at han ikke alene spiste druer, men selv granatkærner med gaffel."

"Hvordan," sagde Don Antonio, "har Sancho været statholder?"

"Javist," svarede Sancho, "og det over en ø, som hed Barataria. I ti dage regerede jeg den så fortræffeligt, at det var en lyst! Men jeg mistede min sindsro i den tid og lærte at foragte alverdens statholderskaber. Jeg flygtede derfra, faldt ned i en hule og anså allerede mig selv for død, men kom dog levende derfra ved et vidunder."

Don Quijote fortalte dem derpå hele tildragelsen med Sanchos statholderskab i alle enkeltheder, hvorved han gjorde tilhørerne en stor fornøjelse.

Efter at der var dækket af, tog Don Antonio ridder Don Quijote ved hånden og begav sig med ham ind i et afsides liggende værelse, som ikke var udstyret med andet end et bord, der syntes at være af jaspis og hvilede på en fod af samme stenart; på den stod der en buste, mindende om brystbillederne af de romerske kejsere; efter sit udseende at dømme var den af metal. Don Antonio gik flere gange sammen med Don Quijote frem og tilbage gennem hele værelset og rundt om bordet, hvorpå han sagde:

"Hr. Don Quijote, nu da jeg er sikker på, at ingen kan høre og belure os, eftersom døren er lukket, vil jeg fortælle Deres Velbyrdighed et af de sælsomste eventyr, eller rettere vise Dem et af de mest uhørte vidundere, som man kan forestille sig, men på den betingelse, at De vil glemme det, jeg siger Dem, i hemmelighedens dybeste grav."

"Det sværger jeg," sagde Don Quijote, "og til des større tryghed vil jeg endogså lægge en stenplade over denne grav, for jeg må sige Dem, hr. Don Antonio, (hans navn havde han

allerede hørt), at De taler med en mand, som nok har øren at høre med, men ingen tunge at tale med, og følgelig kan Deres Velbyrdighed ganske trygt betro det, De bærer i Deres bryst, til mit og være vis på, at De har sænket det i tavshedens afgrund."

"I tillid til dette løfte," svarede Don Antonio, "vil jeg lade Deres Velbyrdighed se og høre ting, som vil sætte Dem i forundring, og samtidig lindre den ubehagelige følelse, at jeg ikke har nogen, jeg kan meddele min hemmelighed til, da den ikke er af en sådan art, at den kan betros til enhver."

Don Quijote var meget spændt på at se, hvad der ville følge på disse mange indledende ytringer. I det samme greb Don Antonio hans hånd, førte den hen over metalhovedet, over hele bordet og den jaspisfod, det hvilede på, hvorefter han sagde:

"Dette hoved, hr. Don Quijote, er udført og sammensat af en af de største troldmænd og heksemestre, som verden har ejet. Jeg tror, han af fødsel var polak og elev af den berømte Escotillo (Michael Scotus), som der bliver fortalt så mange vidundere om. Han opholdt sig i nogen tid her hos mig i mit hus, og for en pris af tusinde gulddalere, som jeg gav ham, forfærdigede han dette hoved, som besidder den dyd og egenskab at svare på alle de spørgsmål, man hvisker det i øret. Kunstneren iagttog vindretningerne, tegnede trylletegn, studerede stjernernes løb, punkterede og fuldbragte langt om længe sit værk i den fuldkommenhed, som vi vil få at se i morgen, for om fredagen er det stumt, og i dag, da det er fredag, vil det lade os vente til i morgen. I mellemtiden kan Deres Velbyrdighed forberede de spørgsmål, De vil rette til det, for jeg ved af erfaring, at alt, hvad det svarer, er sandt."

Don Quijote stod meget forbavset over hovedets tryllekraft og egenskaber og var i beråd med sig selv om, hvorvidt han skulle tro Don Antonio. Men da han betænkte, hvor kort tid der var, til forsøget ville afgøre det ad erfaringens vej, fremkom han kun med en taksigelse for den tillid, han havde vist ham ved at betro ham en så stor hemmelighed. Derpå forlod de værelset, Don Antonio låsede døren med sin nøgle, og de begav sig ind i den sal, hvor de andre adelsmænd opholdt sig. Dem havde Sancho imidlertid underholdt ved at fortælle mange af de eventyr og tildragelser, der var hændt hans herre.

Om eftermiddagen tog de Don Quijote med ud på en ridetur, iført ikke rustning, men almindelig dragt, og derover en vid kappe af lysebrunt stof, som på denne årstid kunne have fået frosten selv til at svede. De gav deres tjenere anvisning på at holde Sancho i ånde og ikke lade ham slippe ud af huset. Don Quijote red ikke på Rosinante, men på et højbenet, mageligt og prægtigt udstafferet mulæsel. Da de hjalp ham i kappen, hæftede de, uden at han mærkede det, på hans ryg et stykke pergament, hvorpå der med store bogstaver stod skrevet: *Dette er Don Quijote af Mancha*. Straks ved begyndelsen af rideturen tiltrak denne seddel sig alle de forbigåendes opmærksomhed, og da de læste: Dette er Don Quijote af Mancha, var alle de, der så ham, til Don Quijotes store forbavselse klar over, hvem han var, og nævnede ham ved navn. Han vendte sig til Don Antonio, der red ved hans side, og sagde:

"Fortrinnet ved at tilhøre det vandrende ridderskab er dog overordentlig stort, siden det formår at gøre den, som udøver det, kendt og berømt i alle jordens lande. Se blot, hr. Don

Antonio, selv gadedrengene i denne by kender mig uden nogen sinde at have set mig."

"Således er det, hr. Don Quijote," svarede Don Antonio, "lige som ilden ikke kan forblive skjult og indelukket, således kan det heller ikke undgås, at dyden bliver kendt over alt, og den dyd, som er udvist ved våbenbrug, stråler og troner højt over alle andre."

Nu tildrog det sig, at just som Don Quijote kom med det omtalte begejstrede udråb, mødte de en kastillaner, som efter at have læst sedlen opløftede sin røst og råbte:

"Ej, Fanden tage dig, hvis du er Don Quijote af Mancha! Hvordan har du dog kunnet nå helt hertil uden at dø af de talløse prygl, du har fået? Du er en stor nar, og var du det for dig selv alene og blev hjemme i din naragtigheds bolig, så ville det ikke være så slemt. Men du besidder den ejendommelighed, at du gør alle andre, som omgås dig eller giver sig i færd med dig, til narre og forrykte. Man behøver jo blot at se på de herrer, som drager afsted sammen med dig! Vend hjem, du dåre, tag vare på dit hus, din kone og dine børn, og lad dette tomme legeværk fare, som angriber din hjerne og skummer fløden af din forstand."

"Gå eders vej, gode ven," sagde Don Antonio, "og giv ikke råd, hvor ingen beder eder om dem. Hr. Don Quijote af Mancha er meget forstandig, og vi, som ledsager ham, er heller ikke tåber. Man bør ære dyden, hvor den findes. Og gå nu Fanden i vold! Hold eders næse for eder selv, når man ikke har bud efter eder."

"Gud hjælpe mig, om ikke Deres Velbyrdighed har ret," svarede kastillaneren; "at give denne gode mand et råd er at stampe imod brodden. Men trods alt skærer det mig dog i

sjælen, at den klare forstand, som denne gæk, efter hvad man siger, viser i alle andre retninger, skal flyde hen og sive bort igennem hans vandrende ridderskabs rende, og jeg og alle mine efterkommere skal efter Deres Velbyrdigheds ønske gå Fanden i vold, om jeg nogen sinde mere, skal jeg end blive ældre end Methusalem, giver noget menneske et råd, selv om han beder mig om det."

Derpå drev rådgiveren af, og rideturen fortsattes. Men tilløbet af gadedrenge og andre folk, der ville læse, hvad der stod på sedlen, blev så stort, at Don Antonio så sig nødsaget til ubemærket at tage den af igen, som om det var noget, der havde hængt sig fast.

Mørket faldt på og de vendte hjem igen. Der var der bal; for Don Antonios frue, som var en fintdannet, munter, smuk og klog dame, havde indbudt sine veninder for at vise sin gæst ære og desuden fornøje sig over hans uhørte narrestreger. En stor del havde indfundet sig; der serveredes et prægtigt aftensmåltid, og ved titiden om aftenen begyndte ballet. Blandt damerne var der to, som holdt meget af spøg og skæmt og uden at overskride den strengeste velanstændigheds grænser undertiden tillod sig visse friheder for at give plads for vittig spøg og fremkalde en munter stemning uden at fornærme nogen. Disse damer sørgede for at byde Don Quijote op til dans så uafladeligt, at han til sidst følte sig ganske kraftesløs, ikke alene legemligt, men også åndeligt. Det var nok ulejligheden værd at se Don Quijotes skikkelse: Lang, smal, slatten, bleggul, klemt ind i en for snæver dragt, kejtet og frem for alt intet mindre end letfodet. De små damer kastede ham stjålne elskovsblikke, og han viste dem, ligeledes i smug, at han

forsmåede dem. Men da han nu så sig truet af deres alt for påtrængende elskværdighed, opløftede han sin stemme og råbte:

"*Fugite, partes adversæ!* Lad mig i ro, I slemme tanker, vig bort, I skønne damer, med eders begær! For hun, som er mine begærs herskerinde, den uforlignelige Dulcinea af Toboso, tilsteder ikke, at andre end hun knægter mig og bringer mig under åget."

Med disse ord satte han sig på gulvet midt i salen, mør, træt og udmattet af en så endeløs dansen og springen. Don Antonio bød, at man skulle løfte ham op og bære ham ind i seng, og den første, som tog fat i ham, var Sancho, der sagde til ham:

"Nå, i pokkers skind og ben, kære herre, nu kan De sige, at De har fået danset! Tror De, at alle helte er dansere og alle vandrende riddere badutspringere? Jeg kan sige Dem, at hvis De tror det, så har De taget fejl. Der er mange, som langt hellere vil driste sig til at dræbe en kæmpe end gøre en kapriol. Havde det drejet sig om en dans, hvor man tramper takten med hele foden, så havde jeg kunnet træde i Deres sted, for den danser jeg som et gedekid, men baldans, den indlader jeg mig ikke på."

Med disse og andre sådanne udtalelser fik Sancho hele forsamlingen til at le; derpå bragte han sin herre til sengs og dækkede ham godt til, for at han kunne svede forkølelsen efter dansen ud igen.

Næste dag mente Don Antonio, at han passende kunne anstille forsøget med det fortryllede hoved. Sammen med Don Quijote, Sancho og to af sine venner, samt de to damer, som havde danset ridderen så træt og var blevet natten over hos Don

Antonios frue, lukkede han sig inde i det værelse, hvor det fortryllede hoved stod. Han fortalte dem, hvilke egenskaber hovedet besad, pålagde dem tavshed og forsikrede, at dette var første gang, det fortryllede hoveds evner skulle prøves. Når undtages Don Antonios to venner, kendte ingen hemmeligheden ved denne tryllekunst, og hvis Don Antonio ikke på forhånd havde åbenbaret den for dem, så ville de uomgængeligt være faldet i lige så stor forbavselse som de andre, med så megen kunst og dygtighed var hovedet indrettet.

Den første, der nærmede sig til malmhovedets øre, var Don Antonio selv; han spurgte det med dæmpet stemme, men dog således, at de andre kunne høre det:

"Sig mig, hoved, ved den kraft, der er skjult i dig: Hvad tænker jeg nu?"

Og hovedet svarede, uden at bevæge læberne, men med klar og tydelig stemme, så at alle kunne høre dets ord:

"Om tanker har jeg ikke nogen mening."

Alle tilhørerne blev højligt forundrede, så meget mere som de så, at der hverken i værelset eller rundt om bordet fandtes noget menneskeligt væsen, som kunne have svaret.

"Hvor mange er vi her?" spurgte Don Antonio på ny.

Og lige så dæmpet kom svaret:

"Her er du og din frue, to af dine venner og to af hendes veninder samt en verdensberømt ridder ved navn Don Quijote af Mancha og hans våbendrager, der bærer navnet Sancho Panza."

Nu steg forundringen på ny; håret rejste sig på alles hoveder af skræk. Don Antonio trådte tilbage fra hovedet og sagde:

"Dette er nok til at overbevise mig om, at jeg ikke er blevet bedraget af den mand, som solgte mig dig, du vise hoved, talekyndige, orakelgivende, beundringsværdige hoved! Vil nu ikke en anden komme her hen og spørge det om, hvad han lyster?"

Da kvinder i almindelighed gerne så hurtigt som muligt vil vide alting, var den, der først trådte hen til hovedet, en af de to veninder af Don Antonios frue, og hun spurgte:

"Sig mig, hoved, hvad skal jeg gøre for at blive rigtig smuk?"

Svaret lød:

"Vær rigtig dydig."

"Dig spørger jeg ikke mere," sagde den spørgende.

Straks trådte hendes ledsagerske hen til bordet og sagde:

"Jeg vil gerne vide, hoved, om min mand virkelig elsker mig."

Og hun fik det svar:

"Giv agt på, hvorledes han opfører sig imod dig, så får du det at vide."

Den unge kone trådte tilbage og sagde:

"For at få et sådant svar havde jeg ikke behøvet at spørge, for det forholder sig jo i virkeligheden således, at vi af et menneskes opførsel imod os kan slutte os til dets sindelag."

Derpå trådte en af Don Antonios to venner frem og spurgte:

"Hvem er jeg?"

Svaret lød:

"Det ved du bedst."

"Det var ikke meningen med mit spørgsmål," svarede adelsmanden, "jeg ville vide, om du kendte mig."

"Vist kender jeg dig," sagde hovedet, "du er Don Pedro Noriz."

"Mere vil jeg ikke vide, hoved, for allerede dette er nok til at vise mig, at du ved alt."

Han trådte tilbage. Den anden ven nærmede sig og spurgte:

"Sig mig, hoved, hvad har min søn, majoratsarvingen, mest lyst til."

"Jeg har allerede sagt," fik han at høre, "at jeg ikke har nogen mening om ønsker. Men derfor kan jeg godt sige dig, at din søn har mest lyst til at lægge dig i graven."

"Det er noget," sagde adelsmanden, "som jeg tydeligt ser hver dag; jeg har intet mere at spørge om."

Nu trådte Don Antonios frue nærmere og sagde:

"Jeg ved ikke, hvad jeg skal spørge dig om, hoved, det skulle da være, om du ville sige mig, hvorvidt jeg skal nyde den lykke at beholde min mand i mange år endnu."

Og hun fik det svar:

"Ja, det skal du, for hans sundhed og ordentlige levevis lover ham et langt liv, medens så mange forkorter deres ved umådeholdenhed."

Nu nærmede Don Quijote sig og sagde:

"Sig mig, du, som svarer, var det, jeg har fortalt om mine oplevelser i Montesinos' hule, sandhed eller drøm? Bliver der noget af min våbendrager, Sanchos svøbeslag? Vil Dulcinea blive løst af sin fortryllelse?"

"Om historien med hulen," var svaret, "kan der siges meget både for og imod, den er lidt af hvert; med Sanchos pisk vil det gå langsomt; Dulcineas fortryllelse vil virkelig til slut blive løst på tilbørlig vis."

"Mere vil jeg ikke vide," sagde Don Quijote, "når jeg blot ser Dulcinea løst af fortryllelsen, så står det for mig, som om al den

lykke, jeg på nogen måde kan ønske mig, vil komme på én gang."

Den sidste af de spørgende var Sancho, og det, han spurgte om, var følgende:

"Hoved, jeg skulle vel ikke tilfældigvis få et andet statholderskab at regere? Slipper jeg nogen sinde ud af væbnerstandens dårlige kår? Skal jeg gense min kone og mine børn?"

Hertil blev der svaret:

"Du skal komme til at regere i dit hus; når du vender hjem, skal du gense din kone og dine børn, og hvis du forlader din tjeneste, slipper du ud af væbnerstanden."

"Storartet, ved Gud," sagde Sancho Panza, "det havde jeg kunnet sige mig selv. Det ville profeten Perogrullo ikke kunne have sagt bedre."

"Dumme dyr," sagde Don Quijote, "hvad ville du vel, det skulle svare dig? Er det ikke nok, at de svar, dette hoved har givet, passer til de spørgsmål, man stiller det?"

"Jovist er det nok," sagde Sancho, "men jeg ville dog gerne have haft lidt tydeligere besked om det, jeg ville vide."

Dermed var spørgsmålene og svarene til ende, men ikke den beundring, som havde grebet alle undtagen Don Antonios to venner, der kendte sagens sammenhæng. Denne har også Sidi Hamét Benengeli straks villet forklare for ikke at holde verden i spænding og lade den tro, at hovedet skjulte en eller anden trolddomsagtig og besynderlig hemmelighed. Han siger derfor, at Don Antonio Moreno for at more sig med det og sætte de uindviede i forbavselse havde ladet dette hoved lave i sit hus efter et andet, han havde set i Madrid, og som var forfærdiget af

en træskærer. Indretningen var denne; bordpladen var af træ, malet med jaspis og ferniseret, og lige så foden, der løb ud i fire ørnekløer, for at de bedre kunne bære dens vægt. Hovedet, der mindede om en skuemønt, eller snarere om en buste af en romersk kejser, og var bronzeret, var indvendig ganske hult ligesom bordpladen, i hvilken hovedet var så fast indfældet, at man ikke så det mindste spor af nogen fuge. Foden var ligeledes hul og hang sammen med hoved, bryst og hals, og det hele stod i forbindelse med et andet kammer, som lå lige neden under værelset med hovedet. Igennem hele denne hulning, gennem fod og bord, bryst og hals af den omtalte buste løb et blikrør, der var så nøjagtigt indsat, at ingen kunne få øje på det. I værelset nedenunder, som stod i forbindelse med det ovenfor, befandt sig den, som skulle besvare spørgsmålene, og vedkommende holdt munden tæt til røret, så at stemmen som igennem et talerør trængte ovenfra ned og nedefra op og frembragte ord, som tydeligt kunne høres; på denne måde var det umuligt at komme efter bedrageriet. En nevø af Don Antonio, en kløgtig og vittig student, gav svarene, og da hans onkel i forvejen havde sagt ham, hvem han i dag ville føre ind i værelset med hovedet, havde han ikke svært ved hurtigt og rigtigt at besvare det første spørgsmål. De øvrige besvarede han ved at gætte sig frem, og som en fornuftig mand på forstandig måde. Endvidere siger Sidi Hamét, at dette vidunderlige kunstværk blev adspurgt i en ti-tolv dage, men da der i byen begyndte at gå rygter om, at Don Antonio i sit hus havde et fortryllet hoved, som svarede på alt, hvad det blev spurgt om, blev han ængstelig for, at det skulle komme vor tros årvågne vogtere for øre. Og efter at han derpå havde forklaret de herrer

inkvisitorer sammenhængen, pålagde disse ham at ødelægge hovedet og ikke mere befatte sig med det, for at den uvidende mængde ikke skulle tage forargelse af det. Men i Don Quijotes og Sanchos mening var og blev dette hoved et trolddomsværk og en orakelforkynder. Blot var Don Quijote meget bedre tilfreds med det end Sancho Panza.

For at fornøje Don Antonio og vise Don Quijote en venlighed, men også for at give denne sidste lejlighed til at lægge sin dårskab for dagen besluttede byens adelsmænd at anordne et ridderspil, der skulle afholdes om seks dage. Det blev dog ikke til virkelighed af en årsag, som vi senere skal fortælle. Don Quijote fik lyst til at vandre rundt i staden iført en simpel klædning og til fods, da han var bange for, at gadedrengene ville følge efter ham, hvis han kom til hest. Altså gik han ud at spadsere sammen med Sancho og to tjenere, som Don Antonio gav ham med. Nu hændte det sig, at han, da han gik igennem en gade, tilfældigvis hævede blikket og så, at der over en dør med meget store bogstaver stod skrevet: *Her trykkes bøger*. Derover blev han meget glad, for han havde endnu aldrig set et trykkeri og ville gerne vide, hvorledes det gik til der. Han begav sig derind med hele sit følge, så dem på ét sted lægge i og tage af pressen, på et andet sted læse korrektur, på et tredje sætte, på et fjerde forbedre satsen, kort sagt, hele indretningen af et sådant stort trykkeri. Don Quijote trådte hen til en skriftkasse og spurgte, hvad der egentlig blev foretaget her. Svenden oplyste ham om det; han var fuld af beundring og gik videre. Nu kom han til en anden svend og spurgte ham, hvad han foretog sig. Han svarede:

"Señor, den herre der (dermed pegede han på en mand af smuk skikkelse og nobelt udseende og desuden med værdig holdning) har oversat en italiensk bog til vort kastillanske sprog, og jeg sætter den for ham for at befordre den i pressen."

"Hvad er bogens titel?" spurgte Don Quijote.

Forfatteren svarede:

"Herre, på italiensk hedder bogen *Le bagatelle*."

"Og hvad betyder *Le bagatelle* på vort sprog?" spurgte Don Quijote.

"*Le bagatelle*," sagde forfatteren, "er det samme, som om vi på vort sprog ville sige: Småting eller legeværk, og skønt denne bog har så beskeden en titel, indeholder og byder den dog overmåde gode ting af virkelig værdi."

"Jeg forstår lidt italiensk," sagde Don Quijote, "og gør mig til af at kunne synge nogle stanzer af Ariosto. Men sig mig dog, Deres Velbyrdighed (og dette spørgsmål retter jeg ikke til Dem for at sætte Deres talent på prøve, men kun af nysgerrighed): Har De ikke af og til i Deres bog fundet ordet *pignata*?"

"Jo, flere gange," svarede forfatteren.

"Og hvorledes gengiver De det på vort sprog?" spurgte Don Quijote.

"Hvorledes skulle jeg vel gengive det," svarede forfatteren, "om ikke ved gryde?"

"Ej, ved Himlen," sagde Don Quijote, "hvor har Deres Velbyrdighed dog bragt det vidt i italiensk! Så vil jeg vædde ikke så lidt på, at når der på italiensk står *piace*, siger Deres Velbyrdighed på vort sprog: *det behager*, når der står *piu*, siger De: *mere*, *su* oversætter De ved *op* og *giu* ved *ned*."

"Ja, sandelig oversætter jeg det sådan," sagde forfatteren, "det er nemlig de tilsvarende ord."

"Jeg tør gøre min ed på," sagde Don Quijote, "at Deres Velbyrdighed er ganske ukendt for verden, som altid viser modvilje imod at belønne talentfulde mennesker og rosværdige arbejder. Hvor mange talenter går der dog ikke spildt rundt omkring! Hvor mange gode hoveder må ikke forblive skjult i deres afkroge! Hvor mange skønne evner bliver ikke miskendt! Men hvorom alting er, synes det mig, at det med oversættelser fra ét sprog til et andet – såfremt det ikke drejer sig om sprogenes dronninger, græsk og latin – forholder sig, som når man ser et flamsk tapet på vrangen. Man ser ganske vist figurerne, men de bliver ganske ukendelige på grund af de mange tråde, og man ser Dem ikke glatte og med friske farver som på retten. At kunne oversætte fra nærbeslægtede sprog er hverken noget bevis på kløgt eller sprogfærdighed, så lidt som at kunne overføre eller afskrive fra ét stykke papir til et andet. Men af hvad jeg her har sagt, vil jeg dog ikke drage den slutning, at det at oversætte ikke er noget rosværdigt; for der er mange værre ting, et menneske kunne foretage sig, og dem, der bringer endnu mindre nytte. Herunder bør dog de to berømte oversættere ikke medregnes: Doktor Christóval de Figueroa med hans *Pastor Fido* og Don Juan de Xauregui med hans *Aminta*, hvis udmærket vellykkede arbejder lader en i tvivl om, hvad der er oversættelse, og hvad der er original. Men sig mig, Deres Velbyrdighed, bliver denne bog trykt for Deres egen regning, eller har De allerede solgt rettigheden til en boghandler?"

"Jeg lader den trykke for egen regning," svarede forfatteren, "og håber at tjene i det mindste tusinde dukater ved dette første oplag; det bliver på to tusinde eksemplarer, der sikkert vil gå af som varmt brød for seks realer stykket."

"Hvilket fortræffeligt begreb De dog har om denne forretning!" sagde Don Quijote, "man ser nok, at De ikke ved, hvordan disse bogtrykkere stiller deres regnskab op og hvorledes de står i forbindelse med hinanden. Jeg kan på forhånd sige Dem, at når De har Deres to tusinde på halsen, vil det sammensnøre halsen på Dem, så at De er ved at gå fra forstanden, navnlig hvis bogen er lidt for tør og ikke rummer noget, der kan pirre nysgerrigheden."

"Men hvorledes vil Deres Velbyrdighed da have, at jeg skal bære mig ad?" sagde forfatteren; "vil De, at jeg skal overlade den til en boghandler, for at han kan betale mig tre maravedis for rettigheden og endda mene, at han derved har vist mig en stor nåde? Jeg lader ikke mine bøger trykke for at erhverve berømmelse i verden, da den allerede kender mig på grund af mine værker. Det er vinding, jeg søger, for uden den er berømmelsen ikke en døjt værd."

"Gud give, at De må have en lykkelig hånd," sagde Don Quijote og gik videre til en anden skriftkasse, hvor han så, at der rettedes på en anden bog, som havde titlen: *Sjælens lys*. "Det er bøger," sagde han, "som man gør vel i at trykke, skønt der allerede gives mange af denne art, for der er i vore dage også såre mange syndere, og der behøves uendelig meget lys til så mange, der vandrer i mørke."

Han gik videre og så, at man just var i færd med at rette på endnu en anden bog. Da han spurgte om dens titel, svarede

man ham, at den hed: "Anden del af den sindrige herremand Don Quijote af Mancha, forfattet af en vis indbygger i Tordesillas."

"Om denne bog har jeg allerede hørt," sagde Don Quijote, "og på ære og samvittighed, om jeg ikke troede, at det tåbelige stads for længst var brændt og malet til støv. Men en mortens- eller slagtedag vil komme for den, som for ethvert svin. Opdigtede historier kan anses for gode og behagelige, for så vidt de nærmer sig sandheden eller sandsynligheden, og de sande er jo bedre, des mere sande de er."

Med disse ord forlod han trykkeriet, ikke uden at lægge nogen ærgrelse for dagen. Endnu samme dag traf Don Antonio anstalter til at føre ham ud til galejerne, som lå for anker ved stranden, og Sancho glædede sig meget til dette, fordi han endnu aldrig i sit liv havde set nogen sådanne. Don Antonio lod altså den øverstbefalende ved galejerne vide, at han om eftermiddagen ville føre sin gæst, den berømte Don Quijote af Mancha, ud til ham, om hvem såvel den øverstbefalende som alle byens indbyggere allerede havde hørt så meget. Hvad der hændte ham på galejerne, skal fortælles i næste kapitel.

63

Om den ubehagelighed, Sancho Panza var udsat for ved besøget på galejerne, og om det besynderlige eventyr med den skønne moriskinde.

Angående det fortryllede hoveds svar anstillede Don Quijote allehånde betragtninger, men ingen af dem førte til, at han opdagede bedrageriet. Og alle fandt de deres afslutning ved det løfte, som han anså for usvigeligt: at Dulcinea ville blive løst af sin fortryllelse. Alle hans tanker var rettet mod dette, og han glædede sig over det i sit hjerte, fordi han håbede at se det gå i opfyldelse meget snart. Men skønt Sancho, som vi har fortalt, nærede stor afsky for at være statholder, ønskede han dog atter at befale og blive adlydt – denne ulykke medfører det altid at have hersket, selv om det kun har været for spøg.

Imidlertid begav hans vært, Don Antonio Moreno, og hans to venner sig samme eftermiddag ud til galejerne sammen med Don Quijote og Sancho. Den øverstbefalende, der havde fået efterretning om deres ankomst, glædede sig meget til at lære de to berømte mænd, Don Quijote og Sancho, at kende. Næppe var de kommet ned til havnen, førend alle galejerne tog deres solsejl ind, og musikken om bord stemte i. Chaluppen blev sat i vandet; den var belagt med kostbare tæpper og puder af karmoisinrødt fløjl. Så snart Don Quijote havde sat sin fod i den, affyrede admiralsgalejen sine stavnkanoner, og de andre galejer gjorde det samme. Da han steg op ad styrbords faldreb, hilstes han af alle rorkarlene med et tredobbelt råb: Hu! Hu!

Hu! som det er brug, når der kommer en fornem person om bord på en galej. Generalen (således vil vi kalde ham), en fornem valenciansk adelsmand, omfavnede Don Quijote og sagde:

"Denne dag skal antegnes med forgyldte bogstaver, som en af de lykkeligste, jeg rimeligvis vil opleve, eftersom jeg i dag har set Don Quijote af Mancha, den mand, som er indbegrebet af hele det vandrende ridderskabs fortræffelighed."

Don Quijote besvarede denne tale med ikke mindre høflige udtryk, ganske henrykt over at se sig behandlet så fuldkommen som en stor herre. Nu begav de sig alle til galejens bagkastel, som var udsmykket på det herligste, og tog plads på sidebænkene. Galejens slavefoged gik ned ad midtergangen til skansen og gav med piben rorskarlene tegn til, at de skulle trække af klæderne, hvilket de gjorde på et øjeblik. Sancho var helt ude af sig selv af forbavselse over at se så mange splitternøgne karle, og endnu mere forbavset blev han, da han så solsejlene blive hejst op med en sådan hurtighed, at han troede, alle djævle havde haft deres fingre med i spillet. Men alt dette var sukkerbrød imod de andre ting, som jeg nu skal fortælle.

Sancho sad ganske stille på løbebrættet ved siden af den første roer på styrbordssiden, da denne, der allerede havde fået underretning om, hvad han skulle gøre, pludselig greb Sancho om livet og svang ham i vejret med armene. Alle rorsknægtene var på benene og passede på, svang og kastede ham fra rorbænk til rorbænk, begyndende på styrbords side og med en sådan hurtighed, at både syn og hørelse forgik den arme Sancho, der troede, det var djævlene selv, der fo'r af med ham, og

rorskarlene standsede ikke, førend de havde slynget ham tilbage langs hele bagbords side og nok så nydeligt anbragt ham på bagkastellet igen. Den arme djævel var ganske forstødt, stønnede og svedte og havde slet ikke noget klart begreb om, hvad der egentlig var sket med ham. Da Don Quijote så sin Sancho flyve således uden vinger, spurgte han generalen, om det var den hilsen, man gav enhver, som første gang besøgte galejerne, for hvis det var tilfældet, ville han, da han ingenlunde var til sinds at lægge sig efter søvæsenet, på ingen måde være med til en sådan øvelse og svor ved Gud, at hvis nogen tog fat på ham for at bruge ham til kastebold, skulle han sparke sjælen ud af livet på ham. Med disse ord rejste han sig og lagde hånden på sit sværd. I samme øjeblik trak man atter solsejlene ind og lod storråen falde ned højt oppe fra med en uhyre larm. Sancho troede, at himlen havde revet sig løs og faldt ned over hovedet på ham, dukkede sig og søgte at stikke hovedet ind mellem benene af lutter rædsel. Heller ikke Don Quijote bevarede ganske sin fatning; også i ham gav det et ryk, han trak hovedet ned mellem skuldrene og blev helt hvid i ansigtet. Med lige så stor hast og larm hejsede mandskabet nu skibsråen op igen, og det under så dyb tavshed, som om folkene hverken havde mål eller mæle. Fogeden gav nu tegn til at lette ankeret, sprang derpå midt ud i gangen mellem bænkene med sin tamp eller slavesvøbe og begyndte at smøre rorsknægtenes skuldre med den; galejen stak langsomt i søen. Da Sancho så så mange rødmalede fødder (for det anså han årerne for) sætte sig i bevægelse på én gang, sagde han til sig selv:

"Dette er virkelig trolderi, men ikke af den slags, som min herre udgiver for at være det. Hvad har disse ulykkelige dog

gjort, siden man pisker dem således? Og hvorledes kan en eneste mand, der går frem og tilbage og piber, være forvoven nok til at piske løs på så mange folk? Nu siger jeg for vist og sandt, at dette må være Helvede eller i det mindste Skærsilden."

Don Quijote, der så, med hvilken opmærksomhed Sancho betragtede alt det, som gik for sig her, sagde til ham:

"Ha, ven Sancho, hvor hurtigt og med hvor ringe møje kunne du ikke, hvis du ville blotte din overkrop, sætte dig ned mellem disse herrer og på den vis fuldende opløsningen af Dulcineas fortryllelse! For sammen med så mange andres pine og smerte ville du ikke mærke synderligt til din egen, og tilmed kunne det jo være, at den vise Merlin i betragtning af, at disse slag bliver uddelt med så kraftig hånd, ville regne hvert af dem for ligt med ti af dem, som du jo dog til syvende og sidst må give dig selv."

Generalen ville just til at spørge, hvad det var for slag, og hvorledes det hang sammen med denne opløsning af Dulcineas fortryllelse, da udkiggen råbte:

"Fæstningen Monjuich signalerer, at der er et rofartøj i sigte nær ved kysten mod vest."

Ved disse ord sprang generalen op på løbebrættet og råbte:

"Hæng i, børn, for at hun ikke skal slippe fra os! Det må være en brigantine af de algierske korsarer, som vagttårnet giver os melding om."

Straks styrede de andre tre galejer hen til admiralskibet for at modtage deres ordrer. Generalen befalede, at to af dem skulle stikke i rum sø, mens han selv sammen med den tredje ville sejle langs kysten, da skibet på denne måde ikke kunne undslippe. Rorskarlene trak på årerne af al kraft og drev

galejerne frem med et sådant eftertryk, at de syntes at flyve. De to, der var stukket ud i rum sø, opdagede i to miles afstand et skib, som de efter øjemål anslog at være et fartøj på fjorten eller femten rorbænke, således som det virkelig også var tilfældet; så snart man fra skibet fik øje på galejerne, satte man alle årer til i den hensigt og det håb at undkomme ved dets hurtige sejlads. Men dette mislykkedes, for admiralsgalejen var et af de letteste fartøjer på havet og kom brigantinen så nær, at folkene om bord indså, at de ikke kunne løbe fra den. Skibsøversten ville derfor, at de skulle slippe årerne og overgive sig for ikke at ægge befalingsmanden på vor galej til vrede. Men skæbnen magede det anderledes, og da admiralsgalejen allerede var så nær, at folkene på skibet kunne høre, at man råbte til dem om at overgive sig, skete det, at to torakis, hvilket omtrent betyder så meget som to berusede tyrker, der sammen med tolv andre udgjorde brigantinens besætning, affyrede deres musketter og ved deres skud dræbte to soldater, som stod på hver side af vor skanse. Da generalen så dette, svor han, at han ikke ville skåne en eneste af alle dem, han tog til fange på brigantinen, og angreb den med det største raseri, men skibet smuttede bort under årerne på ham. Imidlertid indhentede galejen det snart og løb et godt stykke forbi det, så at folkene om bord indså, at de var fortabt. Vel satte de alle sejl til, mens galejen vendte, og anstrengte sig atter af alle livsens kræfter såvel med sejl som med årer, men al deres møje var forgæves, den hjalp dem ikke så meget, som deres forvovenhed skadede dem, for admiralsgalejen indhentede dem på ny en halv mil derfra, kastede entrehager ud og tog hele besætningen levende til fange. Imidlertid var de to andre galejer stødt til, og alle fire

vendte tilbage til rheden med det opbragte skib. Inde på strandbredden stod der en utallig menneskemængde og ventede i spænding for at se, hvad det var, de førte med sig. Generalen kastede anker tæt inde ved land, hvor han bragte i erfaring, at vicekongen af Barcelona var til stede på havnepladsen. Han lod chaluppen ro i land for at hente ham om bord og befalede, at råen skulle fires ned, for at skibsøversten og de øvrige tyrker, som var blevet taget til fange på brigantinen, straks kunne blive hængt; det var for størstedelen tyrkiske musketskytter. Generalen spurgte, hvem der var patronen på brigantinen, og en af fangerne, der senere viste sig at være en spansk renegat, svarede på kastillansk:

"Herre, den unge mand her er vor arráez."

Og hermed pegede han på en yngling, så smuk og statelig en ung mand, som et menneskes indbildningskraft vel kunne udmale sig. Hans alder syntes næppe at være tyve år. Generalen spurgte ham:

"Sig mig, din frække hund, hvad fik dig til at dræbe mine to soldater, skønt du så, det var umuligt at undslippe? Er det den agtelse, man skylder en admiralsgalej? Ved du ikke, at dumdristighed ikke er tapperhed? Når der kun er ringe sandsynlighed for et lykkeligt udfald, bør en mand vise sig dristig, men ikke dumdristig."

Arráez'en ville til at svare, men generalen havde i øjeblikket ikke stunder til at høre på ham, fordi han måtte tage imod vicekongen, som netop med adskillige tjenere og en del personer fra byen var steget om bord.

"Jagtudbyttet var godt, hr. general," sagde vicekongen.

"Hvor godt det var," svarede generalen, "vil Deres Excellence snart kunne se, når det hænger ved denne rå."

"Hvorfor det?" spurgte vicekongen.

"Fordi De," svarede generalen, "imod al god skik, fornuft og krigsbrug har dræbt mig to af de bedste soldater, jeg havde på disse galejer, og derfor har jeg svoret at hænge alle fangerne, men først og fremmest denne knøs, som er patron på brigantinen."

Derpå pegede han på den unge mand, der allerede med bagbundne hænder og strikken om halsen ventede på døden. Vicekongen betragtede ham, og da han fandt ham så smuk, statelig og beskeden, og hans skønhed i denne dødsfarens stund gav ham en mægtig anbefalingsskrivelse, så fik vicekongen lyst til at fri ham for døden. Han spurgte ham altså:

"Sig mig, arráez, er du af fødsel tyrk, maurer eller renegat?"

Hertil svarede knøsen, ligeledes på kastillansk:

"Jeg er hverken tyrk, maurer eller renegat."

"Hvad er du da?" spurgte vicekongen.

"En kvinde og kristen," svarede knøsen.

"En kvinde, kristen og i en sådan dragt og forfatning? Sligt kan man snarere undre sig over end fæste tillid til."

"Mine herrer," sagde knøsen, "opsæt fuldbyrdelsen af min dom en stund. Der kan ikke gå meget tabt ved, at Deres hævn venter, indtil jeg har fortalt Dem mit livs historie."

Hvem kunne vel være så hårdhjertet, at han ikke lod sig blødgøre af disse ord, eller i det mindste var villig til at høre, hvad den bedrøvede og kummerfulde yngling ville sige. Generalen gav ham tilladelse til at fortælle, hvad han havde at fremføre, men han måtte ikke gøre sig noget håb om at opnå

tilgivelse for den forbrydelse, han var blevet overbevist om. Ynglingen benyttede sig af denne tilladelse til at berette følgende historie:

"Jeg stammer fra det folk, hvis ulykke er større end dets besindighed, og over hvilket der i disse dage er væltet et sandt hav af vanheld: Mine forældre er morisker. Medens uvejret rasede allerheftigst imod os, blev jeg af to morbrødre bragt til Berberiet, uden at det nyttede mig det mindste, at jeg overfor dem beråbte mig på, at jeg var kristen, hvilket jeg virkelig er, og det ikke nogen af de foregivne eller forstilte, men en sand og rettroende. Det hjalp mig heller ikke noget at aflægge denne sandfærdige bekendelse for de embedsmænd, som skulle overvåge, at vi elendige blev fordrevet, og lige så lidt ville mine morbrødre skænke mig tiltro. Tværtimod anså de det for en løgn, jeg havde fundet på for at kunne blive i mit fødeland, og slæbte mig altså mere med magt end med min gode vilje bort med sig. Min moder var kristen og min fader en forstandig mand og lige så ivrig tilhænger af kristendommen. Jeg indsugede den katolske tro med modermælken og blev opdraget til rene og gode sæder, og så vidt jeg ved, har jeg hverken på dette område eller ved mit sprog nogen sinde forrådt, at jeg er morisk. Med disse dyder, for det tror jeg, de er, holdt min skønhed skridt, om jeg ellers har nogen, og voksede i samme forhold som de, og skønt jeg førte et meget ærbart og tilbagetrukket liv, kunne jeg dog ikke derved undgå, at en ung adelsmand ved navn Don Gaspar Gregorio fik mig at se. Han var majoratsarving og søn af en herremand, hvis stamgods lå i nærheden af vor landsby. Hvorledes han skaffede sig lejlighed til at se mig og tale med mig, hvorledes han forelskede sig

dødeligt i mig, medens jeg dog ikke helt lod mig vinde af ham, ville det blive for vidtløftigt at fortælle, tilmed i et øjeblik, hvor jeg kan frygte, at den grusomme strikke, som truer mig, vil snøre sig sammen mellem min tunge og min strube. Jeg vil altså indskrænke mig til at sige, at Don Gaspar ville ledsage mig i min landflygtighed. Han blandede sig imellem de morisker, som drog bort fra andre byer, da han talte vort sprog flydende, og på rejsen sluttede han venskab med begge mine morbrødre, som førte mig bort. For min fader, der var en klog og forsigtig mand, havde allerede efter den første offentliggørelse af udvisningsdekretet forladt vor landsby og søgte nu i fremmede lande efter et sted, hvor vi kunne opholde os. Han efterlod en stor skat af perler og yderst kostbare stene samt en rund sum i guldcruzados og -dubloner, som han havde nedgravet på et sted, som jeg alene kendte. Han befalede mig, at jeg under alle omstændigheder skulle lade denne skat ligge urørt, såfremt jeg skulle blive tvunget til at drage bort, førend han kom igen. Jeg adlød og drog, som sagt, med mine morbrødre og andre slægtninge og bekendte til Berberiet; det blev i Algier, vi slog os ned, og det var, som om vi havde taget ophold i selve Helvede. Man berettede ufortøvet kongen om min skønhed, og rygtet om mine rigdomme nåede ham ligeledes, hvilket til dels blev en lykke for mig. Han lod mig kalde til sig, spurgte mig, fra hvilken egn af Spanien jeg var, og hvor mange penge og klenodier jeg førte med mig. Jeg sagde ham navnet på min landsby og tilføjede, at pengene og smykkerne var gravet ned dér, men at de uden vanskelighed kunne komme i hans besiddelse, hvis jeg selv vendte tilbage for at hente dem. Alt dette sagde jeg, for at ikke min skønhed, men min rigdom skulle forblinde ham.

Medens vi var midt i denne samtale, kom man og meddelte ham, at der sammen med mig var ankommet en af de stateligste og smukkeste ynglinge man kunne tænke sig. Jeg forstod straks, at man hermed mente Don Gaspar Gregorio, hvis skønhed virkelig var så stor, at den overgik selv den herligste og mest lovpriste. Jeg blev forskrækket, da jeg overvejede, hvilken fare Don Gaspar nu var udsat for. For mellem disse tyrkiske barbarer bliver en skøn dreng eller yngling skattet højere end selv den mest henrivende kvinde. Kongen befalede straks, at man skulle føre ynglingen ind, for at han kunne se ham, og spurgte mig, om det var sandt, hvad man fortalte om den unge mand. Næsten som om jeg havde fået en indskydelse fra Himlen, sagde jeg nu, at det ikke var nogen mand, men en kvinde som jeg, og bønfaldt ham om, at han ville tillade mig at iføre den unge mand hans køns klæder, for at hans skønhed kunne vise sig i sin fulde glans, og han kunne træde frem for ham uden forlegenhed. Han sagde, at jeg kunne gå hen og gøre det, og næste dag ville vi så tale om, hvorledes man skulle gribe sagen an, for at jeg kunne vende tilbage til Spanien og hæve den skjulte skat. Jeg talte med Don Gaspar, fortalte ham om den fare, der truede ham, hvis han lod sig mærke med, at han var mand, klædte ham i en maurerindes dragt og førte ham endnu samme eftermiddag ind til kongen, som med beundring betragtede den foregivne unge pige og fattede det forsæt at opbevare ham som gave til storherren. Da han ikke ville udsætte hende for den fare, hun kunne løbe i seraillet mellem hans hustruer, og også frygtede for sig selv, befalede han, at hun skulle bringes hen til nogle fornemme mauriske damer, som skulle vogte og betjene hende, og dette

skete også ufortøvet. Hvad vi to følte ved det – for jeg vil ikke nægte, at jeg elsker ham – vil jeg overlade dem at dømme om, som elsker hinanden og må skilles. Derpå traf kongen straks anstalter til, at jeg på denne brigantine kunne vende tilbage til Spanien, ledsaget af to af hans tyrkiske soldater, de samme, som skød deres to soldater. Jeg fik ligeledes denne spanske renegat med mig (hermed pegede hun på den mand, der først havde talt). Jeg kender ham og ved, at han hemmeligt er kristen og langt hellere ville blive i Spanien end vende tilbage til Berberiet. Det øvrige mandskab på brigantinen består af maurer og tyrker, der kun kan bruges til at ro. De to tyrker ville i deres havesyge frækhed ikke adlyde den befaling, de havde fået, nemlig at de, så snart vi nåede den spanske kyst, skulle landsætte mig og denne renegat, iført kristen dragt, som vi er forsynet med, men ville først krydse rundt på kaperi langs kysten her og så vidt muligt opbringe et eller andet skib. De frygtede for, at vi to, hvis de først satte os i land, ved et eller andet tilfælde skulle komme til at forråde, at brigantinen endnu sejlede på havet, og hvis der krydsede galejer ved kysten, kunne disse opbringe skibet. Sidste nat fik vi kysten i sigte, og uden at have erfaret noget om disse fire galejer blev vi opsporede, og hvad der nu har mødt os, har De selv set. Sagen har altså fået det udfald, at Don Gaspar Gregorio i kvindeklæder opholder sig mellem kvinder, i den yderste fare for at gå sin undergang i møde, og at jeg står her med bundne hænder og venter på, eller rettere frygter for at miste livet, som jeg alligevel er træt og ked af. Dette, mine herrer, er slutningen på min sørgelige historie, der er lige så sand, som den er sørgelig. Det eneste, jeg vil bede Dem om, er, at De vil lade mig dø som en kristen, for jeg er,

som sagt, ikke på noget punkt medskyldig i den brøde, som mit folkefærd har begået."

Her tav hun, hendes øjne fyldtes med smertenstårer, og mange af de tilstedeværende græd sammen med hende. Rørt og fuld af medlidenhed gik vicekongen hen til hende og løste uden at sige et ord med egne hænder det reb, der bandt maurerindens skønne hænder. Men medens den kristne moriskinde fortalte sin mærkværdige historie, holdt en gammel pilgrim, der sammen med vicekongen var kommet om bord på galejen, øjnene stift rettet imod hende, og næppe havde moriskinden endt sin tale, før han kastede sig på knæ for hende, omfavnede hendes fødder og med en af suk og hulken tusinde gange afbrudt stemme sagde:

"O, Ana Félix, min ulykkelige datter, jeg er din fader Ricote, der er vendt tilbage for at opsøge dig, fordi jeg ikke kan leve uden dig, du min sjæl og mit alt!"

Ved disse ord spærrede Sancho sine øjne op og løftede hovedet, som han hidtil havde holdt sænket, fordybet i grublerier over sin ulykkelige luftfart, så opmærksomt på pilgrimmen, genkendte i ham den samme Ricote, som han havde truffet den dag, da han forlod sit statholderskab, og overbeviste sig om, at dette var hans datter, der nu efter at være blevet løst af sine bånd omfavnede sin fader og blandede sine tårer med hans.

Ricote vendte sig til generalen og vicekongen og sagde:

"Dette, mine herrer, er min datter, der er langt mindre lykkelig i sin skæbne end i sit navn. Hun hedder Ana Félix med familienavnet Ricote og var vidt kendt for sin skønhed, såvel som på grund af min rigdom. Jeg forlod mit fædreland og drog

til fremmede riger for at søge os et tilflugtssted, og da jeg havde fundet det i Tyskland, vendte jeg iført denne pilgrimsdragt tilbage i selskab med nogle andre tyskere for at søge min datter og opgrave de store rigdomme, som jeg havde skjult og ladet blive her. Min datter fandt jeg ikke, men derimod skatten, som jeg har her hos mig, og nu har jeg ad den sælsomme omvej, som De har set, fundet den skat, der gør mig allermest rig: min elskede datter. Hvis vor uskyldighed og hendes og mine tårer kan åbne barmhjertigheden en dør i Deres strenge retfærdighed, så lad den stå åben for os, der aldrig har haft til hensigt at fornærme Dem og aldrig haft nogen andel i de hemmelige planer, som næredes af vort folk, der med rette er blevet forvist fra landet."

Her indskød Sancho:

"Jeg kender meget godt Ricote og ved, at han taler sandhed, når han siger, at Ana Félix er hans datter. Men hvad det andet visvas om hans bortrejse og tilbagekomst, og gode og onde hensigter angår, så vil jeg ikke blande mig i det."

Alle de tilstedeværende var overmåde forbavsede over denne mærkelige hændelse, og generalen sagde:

"Nej, sandelig, Deres tårer vil ikke tillade mig at holde min ed. Lev, skønne Ana Félix, lev så mange dage i lykke og glæde, som Himlen har beskikket Dem. Men de to frække og ryggesløse karle skal lide straffen for den forbrydelse, de har begået."

Og straks befalede han, at de to tyrker, som havde skudt hans soldater, skulle hænges op i den højeste rå. Men vicekongen bad ham indtrængende om ikke at lade dem hænge, da deres gerning snarere tydede på forrykthed end på trættelyst.

Generalen opfyldte vicekongens ønske, for man tager sjældent hævn, når vreden først er kølnet.

Nu rådslog man om, hvorledes Don Gaspar Gregorio kunne reddes ud af den fare, han svævede i. Ricote tilbød at udbetale en sum på over to tusind dukater, som han havde på sig i perler og klenodier. Man udkastede mange planer, men ingen forekom dem så formålstjenlig som den, som hin tidligere omtalte spanske renegat fremkom med. Han tilbød nemlig at vende tilbage til Algier på et lille fartøj med seks rorbænke besat med kristne rorskarle, for han vidste, hvor, når og på hvilken måde man hemmeligt kunne lande, og var desuden kendt i det hus, hvor Don Gaspar opholdt sig. Generalen og vicekongen nærede tvivl om, hvorvidt man kunne have tillid til renegaten og betro ham de kristne, som skulle føre årerne, men Ana Félix sagde god for ham, og hendes fader Ricote erklærede, at han ville betale løsepengene for de kristne, hvis der skulle tilstøde dem en ulykke. Efter at de var kommet overens om, at man skulle vælge denne plan, begav vicekongen sig fra borde, og Don Antonio Moreno tog moriskinden og hendes fader med sig hjem; vicekongen pålagde ham at beværte dem på bedste måde og give dem kærlig pleje, samtidig med at han selv tilbød ham alt, hvad der kunne findes i hans eget hus til dette formål. Så stor var den velvilje og medfølelse, som Ana Félix' skønhed havde vakt i hans bryst.

64

Der handler om det eventyr, som voldte Don Quijote mest græmmelse af alle dem, han hidtil havde oplevet.

Historien fortæller, at Don Antonio Morenos frue var inderlig glad over at se Ana Félix som sin gæst. Hun modtog hende med stor venlighed og var lige så indtaget i hendes skønhed som i hendes forstandighed, for med begge dele var moriskinden usædvanlig begunstiget fra naturens hånd, og alle folk i byen kom for at se hende, som om de var ringet sammen med klokker. Don Quijote ytrede overfor Don Antonio, at det middel, man havde valgt til at befri Don Gregorio, ikke var det rette, for det var snarere farefuldt end formålstjenligt. Det bedste ville have været, om man kunne have bragt ham selv med samt hans våben over til Berberiet højt til hest, så ville han til trods for hele maurerfolket have befriet ham af hans fangenskab, ligesom Don Gaiferos havde gjort med sin hustru Melisendra.

"Jeg må minde Deres Velbyrdighed om," sagde Sancho, da han hørte dette, "at hr. Don Gaiferos befriede sin hustru på fast land og på fast land bragte hende til Frankrig. Men i dette tilfælde har vi, selv om vi måske befrier Don Gaspar Gregorio, ikke noget middel til at bringe ham til Spanien, da havet ligger imellem."

"Der findes råd for alle ting undtagen døden," svarede Don Quijote, "for hvis et fartøj blot når ind til stranden, kan vi gå om bord i det, selv om hele verden ville sætte sig imod det."

"Deres Velbyrdighed udmaler sig dette så let og mageligt," sagde Sancho, "men

> Mellem sige og gøre
> er lang vej at køre,

og jeg holder mig til renegaten, som forekommer mig at være en overmåde redelig mand med et ejegodt hjerte."

Don Antonio bemærkede, at hvis sagen ikke skulle lykkes for renegaten, kunne man jo gribe til det middel at sende den store Don Quijote over til Berberiet. To dage senere stak renegaten i søen med et meget let fartøj, der havde seks rorbænke på hver side og var forsynet med et kækt og tappert mandskab. Og endnu to dage derefter gik galejerne på togt til Levanten, efter at generalen havde anmodet vicekongen om venligst at ville holde ham underrettet om, hvorledes det gik med Don Gaspar Gregorios befrielse og Ana Félix' anliggender. Vicekongen lovede at opfylde hans ønske.

En morgen red Don Quijote sig en tur ved stranden i fuld rustning, for som han hyppigt sagde:

> Al min pryd er mine våben,
> og i kampen er min hvile,

og derfor lod han sig aldrig nogen sinde finde uden rustning. Da så han en anden ridder komme hen imod sig, ligeledes bevæbnet fra top til tå og førende en klart skinnende måne i sit skjold, og da denne anden var ham nær nok til, at de kunne høre hinanden, råbte han med høj røst, idet han henvendte sine ord til Don Quijote:

"Højædle ridder, aldrig noksom berømmede Don Quijote af Mancha, jeg er ridderen af den hvide måne, hvis uhørte

bedrifter måske kan kalde ham tilbage i din erindring. Jeg kommer for at kæmpe med dig og prøve dine armes kraft, i den hensigt at tvinge dig til at erkende og tilstå, at min dame, hvem hun end er, uden al sammenligning er skønnere end din Dulcinea af Toboso. Hvis du uden videre omsvøb straks bekender denne uomtvistelige sandhed, vil du skåne dig selv for døden og mig for den møje at tilføje dig døden, men hvis du vil kæmpe med mig, kræver jeg, såfremt jeg overvinder dig, ikke nogen anden fyldestgørelse, end at du i et helt år skal afklæde dig dine våben og undlade at drage ud for at søge eventyr, begive dig hjem til din landsby og leve tilbagetrukket dér, uden at tage sværd i hånd, i stille fred og gavnlig ro, for således vil det være dig til både, såvel ved at øge dit gods og din ejendom som ved at tjene din sjæls frelse. Men hvis du derimod besejrer mig, så skal mit hoved være i din vold, mine våben og min hest skal tilfalde dig som bytte, og den berømmelse, jeg har vundet ved mine bedrifter, overgå til dig og øge din berømmelse. Overvej nu, hvad der er dig tjenligst, og svar mig straks! Hele denne dag har jeg givet dig som frist til at afgøre denne sag."

Don Quijote var overrasket og højlig forbavset, såvel over ridderen af den hvide månes formastelse som over årsagen til hans udfordring, og med sindighed og strenge miner svarede han ham:

"Ridder af den hvide måne, hvis bedrifter endnu ikke er nået til min kundskab, jeg skal visselig tvinge eder til at aflægge ed på, at I aldrig har set den ophøjede Dulcinea. For hvis I havde set hende, ved jeg, at I ikke ville bestræbe eder for at påbegynde en fejde af denne art; synet af hende ville have befriet eder for

eders vildfarelse og belært eder om, at der aldrig har været eller kan findes nogen skønhed, der kan måle sig med hendes. Og idet jeg altså siger eder, ikke at I lyver, men at I indlader eder på et misforstået forehavende, modtager jeg eders udfordring på de betingelser, som I har forebragt, og det her på stedet, for at ikke den dag, som I har bestemt til eders kamp, skal gå til ende. Af eders betingelser forskyder jeg kun en, nemlig den, at berømmelsen for eders bedrifter skal overgå til mig, for jeg ved ikke, hvilke og hvorledes de er. Jeg er tilfreds med mine, hvorledes de nu end kan være. Rid altså tilbage for at tage så stort et tilløb, som I ønsker; jeg vil gøre det samme, og den Gud giver prisen, ham give også Skt. Peter sin velsignelse."

Inde fra byen havde man bemærket ridderen af den hvide måne og meddelt vicekongen, at han havde en samtale med Don Quijote af Mancha. Vicekongen, der troede, det drejede sig om et eller andet nyt eventyr, som Don Antonio Moreno eller en anden adelsmand fra byen havde planlagt, begav sig straks sammen med Don Antonio og mange andre adelsmænd af sit følge ned til stranden og ankom netop, som Don Quijote ved tøjlen vendte Rosinante for at få den fornødne plads til sit løb. Da vicekongen nu så, at de begge gjorde mine til at vende om og rende løs på hinanden, stillede han sig imellem dem og spurgte dem, hvilken årsag der fik dem til så uventet at indlade sig på kamp. Ridderen af den hvide måne svarede, at det drejede sig om fortrinnet i skønhed, og gentog med få ord, hvad han havde sagt til Don Quijote, idet han samtidig meddelte, at begge parter var gået ind på udfordringens betingelser. Vicekongen nærmede sig til Don Antonio og spurgte ham sagte, om han vidste, hvem denne ridder af den hvide måne var, eller om det

var et puds, man ville spille Don Quijote. Don Antonio svarede, at han hverken vidste, hvem han var, eller om udfordringen skulle tages for spøg eller alvor. Dette svar satte vicekongen i forlegenhed. Han vidste ikke, om han skulle tillade dem at gå videre med kampen eller ikke. Men da han umuligt kunne forestille sig, at det var andet end spøg, trak han sig tilbage med de ord:

"Mine herrer riddere, hvis dette ikke kan afgøres på anden måde end ved at bekende eller dø, og hr. Don Quijote holder fast ved sin mening, og I, ridder af den hvide måne, ved eders meningsløshed, så i Herrens navn, læg hånd på værket!"

Han af den hvide måne takkede med høflige og forstandige ord vicekongen for den givne tilladelse, og ligeså gjorde Don Quijote. Denne sidste anbefalede sig af ganske hjerte til Himlens og sin Dulcineas varetægt, således som det var hans skik ved begyndelsen af hver forestående kamp, begav sig derpå endnu noget længere ud i marken, eftersom han så, at hans modstander gjorde det samme, og uden at nogen trompet eller noget andet krigerisk instrument havde givet tegn til angreb, vendte de dernæst i samme øjeblik deres heste. Men da måneridderens hest var mere letfodet, så vandt han over en tredjedel af banen og mødte dér Don Quijote med så vældig kraft, at han uden at berøre ham med lansen, som han øjensynlig med forsæt holdt i vejret, styrtede Rosinante og med den Don Quijote til jorden i et farligt fald. Derpå kastede han sig straks over ham, satte ham lansen på visiret og sagde:

"I er besejret, ridder, ja, døden er eder vis, hvis I ikke bekender i overensstemmelse med betingelserne for vor kamp."

Forstødt og fortumlet svarede Don Quijote med svag og afmægtig røst, der, eftersom han ikke hævede visiret, lød, som om den kom fra en grav:

"Dulcinea af Toboso er den skønneste kvinde i verden og jeg den ulykkeligste ridder på jorden, og det ville ikke være rigtigt, om min svaghed skulle gøre skår i denne sandhed. Stød til med lansen, ridder, og berøv mig livet, da du har berøvet mig æren."

"Det vil jeg visselig ikke gøre," sagde han af den hvide måne, "rygtet om fru Dulcinea af Tobosos skønhed skal leve, leve med usvækket glans! Jeg er tilfreds med, at den store Don Quijote nu trækker sig tilbage til sin landsby i et år eller indenfor den frist, jeg vil angive ham, således som vi blev enige om, før vi indlod os i kamp."

Vicekongen og Don Antonio foruden mange andre, som var til stede, hørte på alt dette, og de hørte også Don Quijote svare, at når han ikke begærede noget af ham, som kunne være fornærmende for Dulcinea, så ville han opfylde alt det andet som en ægte, samvittighedsfuld ridder.

Så snart denne indrømmelse var gjort, vendte han af den hvide måne sin hest, bøjede hovedet for vicekongen og red i kort galop ind til byen. Vicekongen befalede Don Antonio at ile efter ham og for enhver pris skaffe sig at vide, hvem han var. Man løftede Don Quijote op, skød visiret fra hans ansigt og fandt ham bleg og drivende af sved. Rosinante var så ilde tilredt, at den foreløbig slet ikke kunne røre sig, Sancho så inderlig bedrøvet og nedtrykt af kummer, at han ikke vidste, hvad han skulle sige eller gøre. Det forekom ham, at hele denne tildragelse var gledet ham forbi som en drøm, og at hele dette skuespil var nedrig trolddom. Han så sin herre forpligtet til

ikke at føre våben i et år; glansen af hans bedrifter forekom ham formørket og håbet om, at hans nye løfter ville blive opfyldt, tilintetgjort som røg, der spredes for vinden. Han frygtede tillige for, at enten Rosinante skulle blive lam for livstid, eller hans herres forvredne lemmer aldrig kunne sættes i lave igen. Endelig blev Don Quijote båret til byen i en bærestol, som vicekongen lod bringe, og vicekongen vendte ligeledes tilbage til staden, med det levende ønske: at få at vide, hvem ridderen af den hvide måne, som havde bragt Don Quijote i en så ynkelig forfatning, vel kunne være.

65

Hvori der fortælles, hvem ridderen af den hvide måne var, og ligeledes om Don Gaspar Gregorios befrielse, samt andre tildragelser.

Don Antonio Moreno fulgte efter ridderen af den hvide måne, og denne fulgtes, ja, forfulgtes desuden af en hel flok gadedrenge, indtil han gik ind i et værtshus i byen, hvor de derefter ligefrem belejrede ham. Don Antonio trådte ind med det forsæt at lære ham at kende. En våbendrager kom ud for at tage imod ridderen og hjælpe ham af rustningen. Ridderen trak sig tilbage til et værelse i stueetagen, og Don Antonio gik bagefter, da han ikke kunne styre sin lyst til at få at vide, hvem han var. Da nu han af den hvide måne så, at adelsmanden ikke ville vige fra ham, sagde han til ham:

"Jeg indser meget vel, min herre, at Deres ærinde er at erfare, hvem jeg er, og da der ikke er nogen grund til, at jeg skulle nægte at opfylde Deres ønske, vil jeg, medens min tjener afører mig min rustning, forklare Dem hele sammenhængen uden at udelade så meget som en tøddel. De må altså vide, min herre, at jeg er baccalaureus'en Sansón Carrasco. Jeg har hjemme i samme landsby som hr. Don Quijote af Mancha, hvis forrykthed og tåbelighed vækker dyb bekymring hos alle os, der kender ham, og til dem, hvem det er gået mest til hjerte, hører jeg. Da jeg nu stedse har troet, at han ville få sit helbred igen, om han kunne forholde sig rolig og blive på sin hjemegn og i sit hus, har jeg fundet på en plan for at nøde ham til at blive

hjemme. Det kan således være omtrent tre måneder siden, at jeg kom ham i møde på vejen som vandrende ridder, under det påtagne navn: Spejlridderen, og med det forsæt at give mig i kamp med ham og overvinde ham uden at tilføje ham nogen skade, idet jeg opstillede det vilkår for vor kamp, at den overvundne i ét og alt skulle rette sig efter den sejrendes vilje. Og det, jeg agtede at pålægge ham – for jeg anså ham allerede for overvundet – var, at han skulle vende tilbage til sin landsby og forpligte sig til ikke at forlade den i et helt år, i hvilken tid han da kunne blive helbredet. Dog, skæbnen ville det anderledes, for han overvandt mig og kastede mig af hesten, og dermed blev også min plan kuldkastet. Han fortsatte sin vej, og jeg vendte hjem, overvundet, beskæmmet og forslået efter mit fald, som var meget farligt. Men derfor forgik lysten mig dog ikke til at opsøge ham og besejre ham, således som det er lykkedes mig i dag. Og da han så samvittighedsfuldt overholder alle det vandrende ridderskabs forskrifter, vil han uden tvivl også følge dem, jeg har givet ham, for således at holde sit ord. Dette er sagens rette sammenhæng, og til dette, jeg her har fortalt Dem, har jeg ikke noget at tilføje. Jeg vil på det indstændigste bede Dem om ikke at forråde mig, ikke at sige Don Quijote, hvem jeg er, for at jeg kan gøre mit gode forsæt til virkelighed, og en mand, der er begavet med så ypperlig skønsomhed – så snart ridderskabets tåbeligheder viger fra ham – således atter kan komme i besiddelse af sin fulde forstand."

"O, herre," sagde Don Antonio, "Gud forlade Dem den uret, De har tilføjet hele verden ved at gøre den morsomste nar, den ejede, klog igen! Kan De ikke se, min herre, at al den gavn, Don

Quijotes forstand kunne gøre, aldrig kan veje op imod den fornøjelse, som verden har af hans narrestreger? Men jeg tror, at al Deres kunst og møje vil være spildt, hr. baccalaureus, og at det ikke vil lykkes Dem at helbrede en mand, hos hvem galskaben har slået så dybe rødder, og hvis det ikke stred imod kristenkærlighed, ville jeg endog sige, gid Don Quijote aldrig måtte blive helbredet! For hvis han atter bliver rask, mister vi ikke alene alle hans lystige tossestreger, men også hans våbendrager, Sancho Panza, der vel undertiden kunne opmuntre tungsindigheden selv. Trods alt dette skal jeg imidlertid tie og ikke sige noget, for at se, om ikke min slutning træffer ind, at det middel, hr. Carrasco har benyttet sig af, vil forfejle sin virkning."

Denne svarede, at sagen sikkert allerede gik sin gang, og at han håbede, den ville få et lykkeligt udfald. Efter at Don Antonio havde tilbudt ham sin tjeneste i enhver retning, tog Carrasco afsked med ham, lod sine våben binde på et mulæsel, satte sig ufortøvet på den hest, han havde redet under kampen, forlod endnu samme dag byen og vendte tilbage til sit hjem, uden at der mødte ham noget, som kunne foranledige, at vi berettede om det i denne sandfærdige historie.

Don Antonio fortalte vicekongen alt, hvad Carrasco havde meddelt ham. Det glædede ikke vicekongen synderligt, for når Don Quijote trak sig tilbage fra verden, gik denne også tabt af al den fornøjelse, som enhver, der hørte om hans tosserier, for øjeblikket kunne få del i.

Don Quijote holdt sengen i seks dage, nedslået, bedrøvet, grublende og ilde til mode, og lod bestandig sine tanker svæve

frem og tilbage i betragtning af sit ulyksalige nederlag. Sancho trøstede ham, og blandt meget andet sagde han:

"Nu frisk, herre! Deres Velbyrdighed må stikke næsen i vejret igen og om muligt blive munter på ny. Tak i det mindste Gud, for selv om han har kastet Dem til jorden, er De dog sluppet uden at have brækket nogle af Deres ribben, og da De ved, at den, der lægger ud, også får penge ind, og at

> hvor der er kroge at hænge kødet på,
> er der ofte ingen sul i huset at få,

så giv lægen en god dag, da De ikke behøver ham til at kurere Dem for denne sygdom. Nu vil vi smukt vende tilbage til hus og hjem og holde op med at søge eventyr i egne og landskaber, som vi ikke kender. Ret beset er det mig, der taber mest, skønt Deres Velbyrdighed er den, der er blevet værst tilredt. Jeg, der efter at have været statholder opgav ønsket om nogen sinde at blive statholder igen, havde ikke derfor tabt smagen for at blive greve. Men denne smag vil aldrig blive tilfredsstillet, når Deres Velbyrdighed, samtidig med at De opgiver Deres ridderlige kald, også opgiver at blive konge, og på den vis går mine forhåbninger nu op i bare røg."

"Ti stille, Sancho," sagde Don Quijote, "du ved jo, at min tilbagetrukne tilværelse og min uvirksomhed kun skal vare et år. Derefter vil jeg straks vende tilbage til mit ærefulde kald igen, og så vil det ikke kunne slå fejl, at jeg erobrer et kongerige og vinder et grevskab, som jeg kan give dig."

"Det høre Gud," sagde Sancho, "og gid syndens fader må være døv for det! Jeg har altid hørt sige, at et godt håb er bedre end en dårlig besiddelse."

Så vidt var de kommet i deres samtale, da Don Antonio trådte ind og med meget fornøjet mine sagde:

"Hvad giver De for mit gode budskab, hr. Don Quijote? Don Gaspar Gregorio og renegaten, som blev sendt ud for at hente ham, er allerede løbet ind i havnen. Ja, hvad siger jeg, i havnen? De befinder sig allerede i vicekongens hus, og om et øjeblik vil de være her."

Det lysnede lidt i Don Quijotes ansigt, og han sagde:

"Sandelig, jeg kunne næsten fristes til at sige, at det ville have glædet mig, om det alt sammen var faldet uheldigt ud, fordi jeg så ville have set mig tvunget til at drage til Berberiet, hvor jeg ved min arms kraft ikke alene ville have skaffet Don Gaspar Gregorio, men alle kristenslaver i Berberiet friheden tilbage. Dog, hvad er det, jeg siger, jeg ulyksalige? Er jeg ikke overvundet? Er jeg ikke den, som i et helt år ikke må bære våben? Hvad kan jeg da love? Hvad tør jeg bryste mig af, når det nu snarere sømmer sig for mig at gå rundt med tenen end med sværdet?"

"Lad dog de griller fare, herre," sagde Sancho, "hønen skal leve, selv om den har pip; i dag mig, i morgen dig. Når det gælder den slags fægterier og slagsmål, er det aldrig til at forudse, hvordan det vil ende; den, der er faldet i dag, kan rejse sig i morgen, såfremt han ikke vil blive liggende i sengen, jeg mener: giver efter for sin svaghed og helt lader være med at skyde hjertet op i livet for at indlade sig på nye kampe. Men nu må Deres Velbyrdighed stå op for at tage imod Don Gaspar Gregorio, for jeg synes, jeg hører stor tummel af mennesker, han må sikkert allerede være her i huset."

Således forholdt det sig virkelig også, for Don Gaspar og renegaten havde allerede givet vicekongen beretning om deres hen- og hjemrejse, og da Gregorio længtes inderligt efter at se Ana Félix, var han sammen med renegaten ilet til Don Antonios hus. Skønt Gregorio endnu ved sin bortrejse fra Algier var iført kvindeklæder, havde han dog på skibet ombyttet dem med en dragt, som tilhørte en slave, der var flygtet sammen med ham. Men hvilken dragt han end bar, ville man dog straks kunne se på ham, at han var et menneske, der var født til at møde kærlighed, venlighed og højagtelse hos alle og enhver, for han var overmåde smuk, og hans alder syntes ikke at overstige sytten eller atten år. Ricote og hans datter ilede ud for at modtage ham, faderen med tårer og datteren med blufærdig ærbarhed. De omfavnede ikke hinanden, for hvor kærligheden er heftigst, er tilbageholdenheden størst. Da man nu så disse to skønne væsener, Gregorio og Ana Félix, sammen, vakte dette syn en sand henrykkelse hos alle de tilstedeværende. Her var det kun tavshed, der førte ordet hos de to elskende, og øjet var den tunge, der udtrykte deres glade og ædle følelser. Renegaten fortalte, hvilke listige midler han havde bragt i anvendelse for at befri Gregorio. Gregorio fortalte om de farer og trængsler, som han havde udstået iblandt de kvinder, han havde måttet opholde sig imellem; ikke med mange og vidtløftige talemåder, men med få og velvalgte ord, der viste, at hans forstand var langt forud for hans år. Sluttelig betalte og belønnede Ricote gavmildt såvel renegaten som dem, der havde siddet på rorbænkene og ført årerne. Renegaten blev på ny optaget og indlemmet i kirken og fra et besmittet og fordærvet lem forvandlet til et rent og sundt.

To dage efter rådslog vicekongen og Don Antonio om, hvorledes de skulle gribe sagen an, for at Ana Félix og hendes fader kunne blive i Spanien, da det efter deres mening ingen skade kunne gøre, om en så god, kristen jomfru med sin øjensynligt lige så veltænkende fader fik lov til at opholde sig i landet. Don Antonio tilbød at ville rejse til residensen for at indlede forhandlinger om dette spørgsmål, da han alligevel skulle dertil i forretninger, og antydede, at man der inde ved hjælp af protektion og gaver kunne udvirke adskilligt i sådanne vanskelige anliggender.

"Nej," sagde Ricote, som var til stede under denne samtale, "ved gunst og foræringer er der intet at udrette, for hos den store Don Bernardino de Velasco, greve af Salazar, som Hans Majestæt har pålagt at våge over vor uddrivelse, hjælper hverken bønner eller løfter, hverken gaver eller klager. For selv om han ganske vist forener barmhjertighed med retfærdighed, ser han dog meget vel, at fordærvelsen er indgroet hos hele vort folk, og han vil hellere behandle den med glødende jern, som brænder betændelsen ud, end med salve, som opbløder og lindrer. Således har han med klogskab, med indsigt, med virksomhed, med frygt, som han ved at indgyde de slette, båret dette store foretagendes byrde på sine stærke skuldre, indtil han på rette vis har fuldført sit hverv, uden at vore listige planer, kunstgreb, bønner og bedragerier har kunnet blænde hans argusøjne, som altid våger, så at ingen af vort folk har kunnet blive tilbage her eller gemme sig for ham for engang i fremtiden at opsende nye skud fra den skjulte rod og frembringe giftige frugter her i Spanien, der nu er renset og befriet for den frygt, hvori vort store antal så længe har holdt

det. En heltemodig beslutning af den store Philip den Tredje! Og en sjælden visdom, at han har overdraget Don Bernardino de Velasco dette hverv!"

"I hvert fald vil jeg," sagde Don Antonio, "når jeg først er i residensen, hverken spare flid eller møje, og så må Himlen for øvrigt gøre, hvad der synes den at være det bedste. Don Gaspar skal følge med mig for at lindre den smerte, som hans forældre må føle på grund af hans lange fravær. Ana Félix skal opholde sig i mit hus hos min hustru eller i et kloster, og jeg er overbevist om, at hr. vicekongen gerne vil beholde den brave Ricote i sit hus, til vi ser, om jeg har lykken med mig under mine forhandlinger."

Vicekongen gav sit samtykke til alle disse forslag, men da Don Gaspar Gregorio fik at vide, hvad man havde aftalt, erklærede han, at han på ingen måde kunne eller ville forlade Doña Ana Félix. Da han imidlertid havde til hensigt at besøge sine forældre og dernæst tage forholdsregler til at få Ana afhentet, gik han sluttelig ind på den plan, man var blevet enig om. Ana Félix blev hos Don Antonios hustru, og Ricote i vicekongens hus. Nu nærmede dagen for Don Antonios afrejse sig, og det blev bestemt, at Don Quijote og Sancho skulle drage bort to dage senere.

Faldet med hesten tillod ikke ridderen at begive sig på vej tidligere. Det manglede ikke på tårer, sukke, besvimelser og hulken, da Don Gaspar tog afsked med Ana Félix. Ricote tilbød ham tusinde gulddalere, hvis han havde brug for dem, men han ville ikke tage imod mere end fem, som han lånte af Don Antonio med løfte om, at han ville give ham dem igen i residensen. Derpå drog de deres vej, og kort efter også Don

Quijote og Sancho, som allerede sagt, Don Quijote ubevæbnet og iført rejseklæder, Sancho til fods, fordi æslet var belæsset med rustningen og våbnene.

66

Der handler om det, som den, der læser det, vil få at se, og den, for hvem det oplæses, at høre.

Da Don Quijote forlod Barcelona, betragtede han endnu en gang det sted, hvor han var faldet, og sagde:

"Her var Troja; her berøvede min ulykke og ikke min fejhed mig den berømmelse, jeg havde vundet, her øvede Fortuna sin ustadighed imod mig; her formørkedes mine heltebedrifter; kort sagt, her sank min lykke i grus for aldrig at rejse sig mere."

Da Sancho hørte denne veklage, sagde han:

"Herre, tapre hjerter viser sig lige så tålmodige i modgang som glade i medgang, og det slutter jeg ud fra mig selv. Selv om jeg var fornøjet, da jeg var statholder, er jeg dog derfor ikke bedrøvet nu, da jeg er våbendrager til fods, for jeg har hørt sige, at hun, som man kalder Fortuna, er et beskænket, lunefuldt og oven i købet blindt kvindfolk, som derfor ikke kan se, hvad hun gør, og ikke ved, hvem hun nedstyrter, og hvem hun ophøjer."

"Du er jo en hel filosof, Sancho," svarede Don Quijote, "du taler ganske som fornuftige mennesker; jeg ved ikke, hvem der kan have lært dig det. Men jeg må dog sige dig, at der ikke gives nogen Fortuna her i verden, og alt, hvad der møder os her på jorden, hvad enten det er ondt eller godt, sker ikke tilfældigt, men ved Himlens særlige styrelse; derfor plejer man også at sige, at enhver er sin egen lykkes smed. Jeg har også smedet min, men ikke med den fornødne forsigtighed, og derfor kom min selvgodhed mig dyrt at stå, for jeg burde have forudset, at

Rosinantes kraftløshed ikke ville kunne modstå den mægtigt store hest, som ridderen af den hvide måne red på. Dog dristede jeg mig til kampen; jeg gjorde, hvad jeg kunne. Jeg blev kastet til jorden, og selv om jeg har mistet min ære, så har jeg dog ikke mistet den dyd at være ordholden, ej heller kan jeg miste den. Da jeg var en vandrende ridder, uforfærdet og tapper, beviste jeg ved mine gerninger og mine hænders kraft mine bedrifters værd. Og nu, da jeg er en væbner, der må vandre til fods, vil jeg bevise mit ords værd ved at opfylde det løfte, jeg har givet. Lad os derfor vandre videre, ven Sancho; vi vil tilbringe det ørkesløse år i vort hjem og ved vort tilbagetrukne liv samle ny kræfter, for derpå atter at vende tilbage til våbnenes håndværk, som jeg aldrig kan glemme."

"Herre," sagde Sancho, "at vandre til fods er slet ikke så fornøjeligt, at det skulle bevæge eller lokke mig til at gøre lange dagsrejser. Skal vi ikke lade disse våben blive hængende i et træ i stedet for en, der er dømt til strikken, og når jeg da atter sidder overskrævs på min Rucio og har fået benene fra jorden, så kan vi gøre lange dagsrejser, lige så lange, som Deres Velbyrdighed ønsker og indretter dem. Men at tro, at jeg vil gøre lange dagsrejser, når jeg skal gå til fods, er at tro det utrolige."

"Vel talt, Sancho," svarede Don Quijote, "mine våben skal hænges op som en sejrstrofæ, og under og rundt om dem vil vi i træernes bark indgrave, hvad der stod skrevet ved Rolands våbentrofæ:

> Disse aldrig røres må
> af den, som ikke prøver på
> i kamp mod Roland at bestå."

"Det er alt sammen meget dejligt," svarede Sancho, "og hvis det ikke netop var, fordi vi så måtte savne Rosinante på rejsen, kunne vi jo hænge den op med det samme."

"Nej," svarede Don Quijote, "hverken den eller mine våben vil jeg lade hænge op, for at man ikke skal sige: For god tjeneste slet løn."

"Det var vise ord, Deres Velbyrdighed," sagde Sancho, "for efter forstandige folks mening bør man ikke lade sadlen undgælde for æslets fejl. Og da Deres Velbyrdighed selv er skyld i, at det gik galt, så får De også at straffe Dem selv og må ikke lade Deres harme gå ud over disse i forvejen sønderbrudte og blodige våbenstykker, over den sagtmodige Rosinante eller over mine ømme fødder ved at forlange, at de skal traske mere, end rimeligt er."

Med disse og andre lignende samtaler gik den dag og hele fire andre, uden at der hændte dem noget, som forhalede deres rejse. Men på den femte dag kom de ind i en landsby og fandt udenfor værtshuset en hel hob folk, som fordrev tiden der, fordi det var helligdag. Da Don Quijote nærmede sig til dem, sagde en bonde med høj røst:

"En af de to herrer, som kommer der og ikke kender nogen af parterne, skal sige os, hvordan vi skal bære os ad med vort væddemål."

"Det skal jeg sandelig gerne," svarede Don Quijote, "og det ganske nøjagtigt, såfremt jeg blot er i stand til at forstå Eders væddemål."

"Sagen er den, gode herre," sagde bonden, "at en mand her af byen, så tyk, at han vejer hele tre centner, har opfordret en anden mand, som ikke vejer mere end hundrede og tyve pund,

til at løbe om kap med sig. Betingelsen var den, at de skulle løbe hundrede skridt med lige vægt, og da man spurgte udfordreren om, hvorledes vægten skulle udlignes, sagde han, at den udfordrede, som kun vejede hundrede og tyve pund, skulle belæsses med hundrede og firsindstyve pund jern, så at på denne måde såvel den magre som den tykke kom til at veje tre centner."

"Nej, hov!" indskød Sancho her, før Don Quijote kunne få tid at svare; "jeg, der, som hele verden ved, for få dage siden har opgivet mit statholderskab og dommerembede, er just den rette mand til at løse sådanne tvivlsomme spørgsmål og afgive min dom i alle slags kæremål."

"Nå, i Guds navn, så svar da, ven Sancho," sagde Don Quijote, "for øjeblikket er jeg næppe i stand til at skelne sort fra hvidt, så forstyrret og fortumlet er jeg i mit hoved."

Da Sancho havde fået denne tilladelse, sagde han til bønderne, som med åben mund stod rundt om ham og ventede dommen af hans mund:

"Mine venner, hvad den tykke forlanger, er ganske meningsløst, og han har ikke skygge af ret til at kræve noget sådant. For selv om det er sandt, hvad der siges, at den udfordrende har ret til at vælge våbnene, så ville det dog ikke være rigtigt, om han valgte sådanne, som blev til en hindring for den anden og aldeles afholdt ham fra at blive sejrherre i kampen. Derfor lyder min afgørelse således: Den tykke udfordrer skal pudse, rense, rive, strigle og skrabe sig selv og på den vis fjerne hundrede og firsindstyve pund kød hist og her på sin krop, hvor det synes ham selv bedst og bekvemmest. Og da han på den vis kun får hundrede og tyve pund tilbage, så svarer

hans vægt nu nøjagtigt til hans modstanders hundrede og tyve pund, og således kan de i alle måder løbe med lige fordel."

"Nu sværger jeg højt og dyrt," sagde en af bønderne, som havde hørt Sanchos dom, "at den herre har talt som en helgen og dømt som en domherre. Men den tykke vil sikkert ikke lade sig berøve to lod af sit kød, endsige da hundrede og firsindstyve pund."

"Så bliver det vel bedst, at de helt lader være med at løbe," sagde en anden, "for at den magre ikke skal forslæbe sig på byrden og den tykke ikke være nødt til at miste sit kød. Lad os anvende det halve af indskuddet til vin, så tager vi disse to herrer med ind i kroen, hvor man får af den gode, og skulle I blive lidt fugtige ved den lejlighed, så lad det komme på min kappe."

"Jeg, mine herrer, er Dem meget forbundet," sagde Don Quijote, "men jeg kan ikke opholde mig et øjeblik, for fortrædelige tanker og hændelser tvinger mig til at vise mig uhøflig og rejse hurtigere end sædvanligt."

Hermed gav han Rosinante af sporerne og red videre, og de blev alle stående, forundret over hans sælsomme udseende og over hans tjeners forstand, thi for en sådan antog de Sancho. En anden af bønderne udbrød:

"Når tjeneren er så forstandig, hvordan må så ikke herren være? Jeg vil vædde på, at hvis de drager til Salamanca for at studere, så vil de i en håndevending blive overretsdommere. For alting er narrestreger undtagen netop at studere og studere og have protektion og lykken med sig, for så kan man, før man ved et ord af det, stå med dommerstaven i hånden eller bonetten på hovedet."

Herren og tjeneren tilbragte denne nat midt på marken, under åben, stjerneklar himmel. Da de dagen efter fortsatte deres vej, så de en mand til fods komme dem i møde med en tværsæk hængende om halsen og en beslået stok eller et lille spyd i hånden, således som alle kurerer til fods gerne har det. Da denne på lang afstand fik øje på Don Quijote, påskyndede han sine skridt, ilede halvt løbende hen imod ham, slog armen om hans højre lår, for højere kunne han ikke nå, og sagde med alle tegn på den største glæde:

"Å, hr. Don Quijote af Mancha, hvor glad i sinde vil ikke min herre, hertugen, blive, når han erfarer, at Deres Velbyrdighed vender tilbage til hans slot, for der opholder han sig endnu stadig med den nådige fru hertuginde."

"Jeg kender eder ikke, min ven," svarede Don Quijote, "og ved ikke, hvem I er, hvis I ikke selv siger mig det."

"Hr. Don Quijote," svarede kureren, "jeg er Tosilos, den nådige hertugs lakaj, han, som ikke ville kæmpe med Deres Velbyrdighed i anledning af Doña Rodriguez' datters giftermål."

"Gud sig forbarme!" sagde Don Quijote, "er det muligt, at I er den, som de onde troldmænd havde forvandlet til den lakaj, I nævner, for skammeligt at berøve mig æren af denne sejr?"

"Ti blot stille, kære herre," svarede brevdrageren, "der var slet ingen fortryllelse, slet ingen ansigtsforvandling med i spillet. Som lakajen Tosilos red jeg ind for skrankerne, og som lakajen Tosilos red jeg ud igen. Jeg mente, jeg kunne gifte mig uden at kæmpe, fordi pigen anstod mig, men det gik ganske anderledes, end jeg havde tænkt, for så snart Deres Velbyrdighed havde forladt slottet, lod hertugen, min herre, mig tildele hundrede stokkeslag, fordi jeg havde handlet imod

de anvisninger, han havde givet mig, førend jeg trådte ind i kampen. Og enden på det hele blev, at pigebarnet er nonne, medens Doña Rodriguez er vendt tilbage til Kastilien. Nu skal jeg til Barcelona med en pakke breve, som min herre sender til vicekongen. Hvis Deres Velbyrdighed vil skylle halsen, så har jeg her i min græskarflaske en slurk vin af den bedste, måske nok lidt varm, men ren, og en del snitter tronchóner-ost, som er udmærkede til at pirre og vække tørsten, hvis den tilfældigvis endnu skulle sove."

"Den invitation passer mig," sagde Sancho, "sæt nu alt ind, hvad I har tilbage af høflighed, gode Tosilos, og skænk i til skam og trods for alle de troldmænd, der findes i hele Indien."

"Kort og godt," sagde Don Quijote, "du er nu engang den største frådser i verden og det største fæhoved på jorden, Sancho, siden du ikke kan indse, at denne kurer er fortryllet og denne Tosilos eftergjort. Bliv du her hos ham, og mæt dig; jeg vil sagte ride i forvejen og vente, til du kommer efter."

Lakajen lo, trak proppen af sin græskarflaske, tog ostesnitterne op af sin tværsæk, langede et lille brød frem og satte sig sammen med Sancho i det grønne græs, hvor de begge fredeligt og samdrægtigt fortærede hele tværsækkens forråd og tømte den til bunds. Det gjorde de med så god appetit, at de endda slikkede pakken med brevene, fordi den lugtede af ost. Tosilos sagde til Sancho:

"Din herre, ven Sancho, gør sig nu ligegodt skyldig i en masse tossestreger."

"Skyldig?" spurgte Sancho, "hvad mener du med det? Han er ikke nogen noget skyldig; han betaler for alting, især når han kan betale med narrestreger. Det indser jeg meget godt, og jeg

har skam også sagt ham det – men hvad nytter det? Særlig nu, da det er helt ude med ham, fordi han er blevet overvundet af ridderen af den hvide måne."

Tosilos bad ham fortælle, hvad der var foregået med ridderen. Men Sancho svarede, at det ville være uhøfligt, om han lod sin herre vente; hvis de traf hinanden igen, kunne der måske blive bedre lejlighed til det. Han rejste sig, rystede sin frakke, strøg krummerne af skægget, drev æslet hen foran sig, sagde farvel, forlod Tosilos og indhentede sin herre, der holdt i skyggen af et træ og ventede på ham.

67

Om den beslutning, Don Quijote fattede: At blive hyrde og føre et landligt liv i det år, hans løfte gjaldt, sammen med andre virkelig muntre og behagelige tildragelser.

Bestormedes Don Quijote af mange tanker, førend han styrtede med hesten, så plagedes han af endnu mange flere efter sit fald. Han holdt, som allerede fortalt, i skyggen af et træ, og der blev han overfaldet og stukket af alle disse tankers brod, som om de var fluer, der kastede sig over en krukke honning. Nogle af dem gjaldt løsningen af Dulcineas fortryllelse, andre spørgsmålet om, hvilken levevis han skulle vælge under sin tvungne tilbagetrukkethed. Sancho kom til og berømmede i høje toner lakajen Tosilos' gavmilde sind.

"Er det muligt, kære Sancho," sagde Don Quijote til ham, "at du endnu tror, det var den virkelige lakaj? Det synes at være gået dig rent af minde, at du har set Dulcinea forvandlet og omskabt til en bondepige og spejlridderen til baccalaureus'en Carrasco – hvilket alt sammen var de troldmænds værk, der forfølger mig. Men sig mig nu: spurgte du denne Tosilos, som du taler om, hvilken bestemmelse Himlen har taget med Altisidora? Om hun har begrædt min fraværelse eller allerede overgivet de elskovstanker, der pinte hende i mit nærvær, til glemsel?"

"Mine tanker," svarede Sancho, "var ikke af den art, at de lod mig stunder til at spørge om den slags dumme barnestreger.

For en ufærd, herre, er Deres Velbyrdighed nu i en forfatning til at erkyndige Dem om andres tanker, især da om forelskedes?"

"Du må betænke, Sancho," sagde Don Quijote, "at der er stor forskel på de ting, der bliver gjort af kærlighed, og dem, man foretager sig af taknemmelighed. Det lod til, at Altisidora elskede mig. Hun gav mig de tre natkapper, du nok ved. Hun græd, da jeg rejste, forbandede mig, skældte og smældte over mig uden at tage hensyn til blufærdigheden – alt sammen tydelige tegn på, at hun tilbad mig, for forelskedes vrede går altid til sidst over til forbandelser. Jeg kunne ikke give hende noget håb, ikke tilbyde hende nogen skatte, for alt mit håb har jeg sat til Dulcinea, og de vandrende ridderes skatte er ligesom troldenes kun skin og bedrag. Jeg kan ikke give hende noget andet end min erindring, dog uden derved at træde erindringen om Dulcinea for nær, den, du så skammeligt krænker ved din trevenhed i at piske dig selv og spæge dit kød – gid jeg dog skulle se ulvene æde det! – som du hellere vil spare til ormene end ofre for at redde den arme frue."

"Herre," svarede Sancho, "når jeg skal snakke rent ud af posen, må jeg sige, at jeg ikke kan få mig til at tro, at piskningen af min bagdel kan hjælpe til at løse fortryllede personers fortryllelse. Det er ganske, som man ville sige: Hvis du har ondt i hovedet, så smør salve på knæene. I det mindste vil jeg sværge på, at Deres Velbyrdighed i alle de bøger, De har læst om vandrende riddere, aldrig har fundet en fortryllelse, som er blevet løst ved svøbeslag. Men det må nu forholde sig, som det vil, jeg skal nok piske mig, når jeg får lyst, og på en tid, hvor det passer mig at hudflette mig selv."

"Gud give det," sagde Don Quijote, "og Himlen stå mig bi, så at du kan komme til klarhed over den pligt og skyldighed, som påhviler dig til at hjælpe min herskerinde, der også er din, eftersom du hører mig til."

Under disse samtaler fortsatte de stadig deres vej, lige til de kom til den egn og det sted, hvor de var blevet rendt overende af tyrene. Don Quijote genkendte stedet og sagde til Sancho:

"Her har vi den mark, hvor vi fandt de henrivende hyrdinder og de stadselige hyrder, som ville efterligne og forny det arkadiske hyrdeliv, en lige så ny som forstandig tanke. Som en efterligning af dette kunne jeg, hvis du, Sancho, er enig med mig, ønske, at vi skulle tilbringe vort ensomheds år forvandlede til sådanne hyrder. Jeg vil købe nogle får og alle de øvrige ting, som kræves for at føre et hyrdeliv. Så vil jeg kalde mig hyrden Quijotis og dig hyrden Panzino, og vi vil drage igennem bjergskovene, lundene og engene, klage hist og synge her og drikke af kildernes flydende krystal, af de klare småbække eller af de vandrige floder. Med rund hånd vil da egen tilbyde os sine søde frugter, den hårde korkeg sin stamme til sæde, pilene ved bækken deres skygge, roserne deres vellugt og de vidtstrakte enge deres i tusinde farver strålende tæpper; luften sin rene og klare ånde, måne og stjerner deres lys, selv om nattens mørke helst ville hindre dem i det. Sangen vil berede os nydelse og glæde, af vore tårer vil der flyde en mere fortrøstningsfuld stemning, Apollo vil indgive os vers og kærligheden åndrige tanker, hvorved vi vil skabe os en udødelig berømmelse, ikke blot i de nærværende, men også i alle kommende tider."

"Hillemænd," sagde Sancho, "sådan et liv kommer mig lige tilpas; det er netop vand på min mølle; så meget mere som jeg

tror, at baccalaureus'en Carrasco og barberen, mester Nicolas, så snart De har set os i lag med det, straks vil gøre os selskab og blive hyrder som vi. Gud give kun, at ikke præsten også får i sinde at være med og møder op i fårefolden, eftersom han er så munter af sind og holder så meget af at fornøje sig."

"Overmåde vel talt," sagde Don Quijote, "og hvis baccalaureus'en slår sig på hyrdelivet, som jeg sikkert tror han gør, kan han kalde sig hyrden Carrascón; mester Nicolas kan hedde Niculoso, ganske som den gamle Boscán kaldte sig Nemoroso. Jeg ved ikke, hvad navn vi skal give præsten, med mindre man kunne aflede det af hans embedstitel: Curat, og kalde ham hyrden Curiambro. Til de hyrdinder, vi skal være forelskede i, kan vi plukke navne i dusinvis som pærer af et træ, og da navnet på min elskede passer lige så godt til en hyrdinde som til en prinsesse, behøver jeg ikke at ulejlige mig for at finde et andet, der kunne sømme sig for hende. Og du, Sancho, kan give din, hvilket navn du lyster."

"Jeg agter ikke at give hende noget andet end Teresarunda," svarede Sancho; "det passer godt til hendes runde krop og til det navn, hun har i forvejen, nemlig Teresa. Og så kan jeg tilmed, når jeg priser hende i mine vers, lægge min kyske attrå for dagen, eftersom jeg ikke først skal gå til andres døre for at bede om finere hvedebrød. Men derimod synes jeg ikke, præsten bør have nogen hyrdinde, han må give et godt eksempel, og vil baccalaureus'en have en, så må han selv se, hvordan han kan komme overens med sin samvittighed."

"Du gode Gud," sagde Don Quijote, "hvilket liv skal vi ikke føre, ven Sancho! Hvor mange skalmejer skal ikke klinge for vore øren, hvor mange zamoranske mandoliner, hvor mange

tamburiner, hvor mange bjældetrommer og hvor mange violiner! Og tænk så en gang, når også alboguernes toner lyder imellem alle disse mangfoldige klange! Så har vi næsten alle mulige hyrdeinstrumenter samlet der."

"Hvad er alboguer?" spurgte Sancho, "jeg har aldrig hørt dem nævne og heller aldrig i mine livfødte dage set dem."

"Alboguer er nogle bækkener, der ligner fødderne af messinglysestager," svarede Don Quijote, "når man slår dem imod hinanden med den hule side ind ad, giver de en tone, som skønt den ikke er særligt velklingende eller harmonisk, dog heller ikke er skurrende og passer godt til det landsbyagtige ved mandolin og tamburin. Ordet *albogue* er maurisk, ligesom alle de ord i vort kastillanske sprog, der begynder med *al*, f.eks. *almohaza*, en strigle, *almorzar*, at spise frokost, *alhombra*, et tæppe, *alguacil*, en retstjener, *alhucema*, en lavendel, *almacén*, et magasin, *alcancía*, en lersparebøsse, og andre lignende ord; der er dog sikkert ikke ret mange flere. Vort sprog har kun tre ord, der er mauriske og ender på i, nemlig *borcegui*, en halvstøvle, *zaquizami*, et loft og *maravedi*. På *alhelí*, en levkøj, og *alfaqui*, en maurisk præst, kan man såvel af det foranstående *al* som af det *i*, hvormed de slutter, se, at det er ægte arabiske ord. Dette siger jeg dig i forbigående, fordi det randt mig i hu, da jeg nævnede alboguerne. Men hvad der i høj grad vil hjælpe os til at udøve vort nye kald med den største fuldkommenhed, er, at jeg, som du ved, er en ganske tålelig poet, og at baccalaureus'en er det på den fortræffeligste vis. Om præsten siger jeg intet, men jeg vil dog vædde på, at han har en ikke helt ringe åre, og at det forholder sig på samme vis med mester Nicolas, tvivler jeg aldeles ikke om, for de allerfleste barberer kan klimpre på

guitaren og smede nogle rim sammen. Jeg vil synge klagesange over min elskedes fravær. Du kan prise dig selv som en trofast elsker, hyrden Carrascón sig selv som en forsmået og præsten Curiambro sig som det, der forekommer ham mest passende. På den vis vil tingene komme i en gænge, der slet ikke kan være bedre."

Hertil svarede Sancho:

"Herre, jeg er født under en så uheldig stjerne, at jeg frygter, den dag aldrig vil komme, da jeg kan hengive mig til et sådant liv. Nej, sikke nydelige træskeer jeg skal skære, når jeg først bliver hyrde! Hvor mange gode bidder, hvor megen fløde, hvor mange løvguirlander og andet hyrdeagtigt legeværk skal jeg ikke lave! Og hvis alt dette ikke skulle skaffe mig ry for at være et forstandigt menneske, kan det i hvert fald ikke fejle, at jeg får navn af et opfindsomt hoved. Min datter, Sanchica, skal bringe os maden ud i marken. Men bi lidt! Hun ser ganske net ud; der gives hyrder, som snarere er ondsindede end enfoldige, og jeg vil nødig, at

> Hun skulle drage tykuldet frem
> og vende dygtig klippet hjem.

Kærlighedseventyr og letfærdig attrå går jo lige så vel i svang på markerne som i byerne, lige så vel i hyrdernes boliger som i kongelige paladser, og lukker man døren for lejligheden, så lukker man den også for synden, og hvad øjet ikke ser, gør ikke hjertet ve, og

> Bedre som stimand sit underhold hente
> end på de barmhjertiges forbøn vente."

"Nu ikke flere ordsprog, Sancho," sagde Don Quijote, "blot ét af dem, du har anført, er nok til at give din mening til kende. Jeg har ofte rådet dig til ikke at ødsle således med ordsprog og være mere sparsom med deres anvendelse. Men det forekommer mig, at du lader det gå ind ad det ene øre og ud af det andet."

"Jeg," sagde Sancho, "synes, at Deres Velbyrdighed er ganske, som der står i ordsproget: Panden sagde til kedlen, gå væk med din sorte tud! De skænder på mig, fordi jeg kommer med ordsprog, og så knytter De dem selv parvis til hinanden."

"Ja, ser du, Sancho," sagde Don Quijote, "jeg anbringer dem på det rette sted, og når jeg bruger dem, passer de som ringen på fingeren. Men du trækker dem ved hårene, så at du ikke fremkommer med dem, men selv slæber dem frem. Hvis jeg ikke husker fejl, har jeg allerede tidligere sagt dig, at ordsprog er korte sentenser uddraget af vore gamle vismænds erfaring og eftertanke, og et ilde anbragt ordsprog er snarere en tåbelighed end en sentens. Men lad os nu forlade dette emne og drage et stykke bort fra kongevejen for at finde et sted, hvor vi kan tilbringe natten, så står det til Gud, hvad morgendagen skal bringe."

De gik lidt til side og spiste sent og slet, meget imod Sanchos ønske; hos ham tilbagekaldte dette levende forestillingen om det vandrende ridderskabs fattige levevis, således som den var i skove og bjerge, selv om rigdom og overflod undertiden viste sig i slotte og huse, som hos Diego de Miranda, ved den rige Camachos bryllup og hos Don Antonio Moreno. Men han drog sig til minde, at det ikke altid kunne være dag og ikke heller

altid nat, og derfor tilbragte han denne nat sovende, medens hans herre tilbragte den vågen.

68

Om det svinebørsteeventyr, som mødte Don Quijote.

Natten var temmelig mørk, skønt månen var på himlen, men ganske vist ikke på et sted, hvor man kunne se den, for undertiden går fru Diana sig en spadseretur hos antipoderne og lader vore klippeskove være sorte og vore dale mørke. Don Quijote fyldestgjorde naturens krav og bukkede under for den første slummer, men den anden tillod han ikke sig selv at nyde – ganske modsat Sancho, som ikke kendte til nogen *anden* søvn, fordi den første hos ham varede fra aften til morgen, hvilket var et ubestrideligt bevis for, at han havde et sundt legeme og kun få bekymringer. Don Quijote derimod havde bekymringer, der holdt ham så lysvågen, at han til sidst vækkede Sancho og sagde til ham:

"Jeg kan ikke noksom forundre mig over den lethed, du tager alting med. Jeg må virkelig tro, at du er gjort af marmor eller hårdt metal, siden der ikke er mindste bevægelse eller følelse hos dig. Jeg våger, når du sover; jeg græder, når du synger; jeg er ved at blive helt afmægtig af faste, medens du bliver lad og stakåndet af overmættelse. Men det er gode tjeneres pligt at dele deres herrers sorger, og deres smerter bør også smerte dem, om så blot for et skins skyld. Betragt denne skønne nat, bemærk denne ensomhed, vi befinder os i; de ligesom indbyder os til nu og da at afbryde vor søvn og erstatte den med vågen. For livs og døds skyld, rejs dig dog, gå et lille stykke bort, og giv af et godt hjerte dig selv tre eller fire hundrede slag som afdrag

på dem, der skal løse Dulcineas fortryllelse. Dette beder og bønfalder jeg dig om, for jeg vil ikke på ny brydes med dig, da jeg fra forrige gang ved, at din hånd falder tungt på en modstander. Når du så har pryglet dig selv, vil vi tilbringe resten af natten med at synge: jeg vil besynge mit fravær og du din troskab, og således vil vi på stedet gøre begyndelsen til det hyrdeliv, som vi agter at føre i vor landsby."

"Herre," svarede Sancho, "jeg er ingen munk, at jeg skulle rejse mig midt om natten og piske mig. Heller ikke synes jeg, at man kan gå lige fra svøbens svie over til musikkens glæder, fra den ene yderlighed til den anden. Derfor skal Deres Velbyrdighed lade mig sove, ellers tirrer De mig så længe, at jeg gør min ed på aldrig at røre et hår af min kjole, endsige af mit kød."

"Oh, du stenhårde sjæl," sagde Don Quijote, "du våbendrager uden medlidenhed! Oh, med utak har du spist mit brød! Hvor uoverlagte var ikke de gunstbevisninger, jeg har ladet dig blive til del og endnu agter at tildele dig! Ved mig er du blevet statholder, ved mig har du grundet håb om at blive greve eller få en anden titel, som kan veje op imod den, og det vil ikke vare længere end dette år, førend dit håb går i opfyldelse: *post tenebras spero lucem*."

"Det forstår jeg ikke," svarede Sancho, "jeg forstår kun, at så længe jeg sover, føler jeg hverken frygt eller håb, hverken møje eller fryd. Velsignet være den, der opfandt søvnen, den kappe, som dækker over alle menneskelige tanker, den føde, som stiller sulten, det vand, som fordriver tørsten, den ild, der varmer kulden, den kulde, der svaler heden, kort sagt, den mønt, for hvilken man kan købe alt, den vægt og det lod, hvormed hyrden

og kongen, den enfoldige og den kløgtige, afvejes ligeligt og befindes at være lige tunge. Kun ét onde er der ved søvnen, efter hvad jeg har hørt sige, nemlig at den ligner døden, fordi der er så ringe forskel mellem en sovende og en død."

"Aldrig har jeg hørt dig tale med så udsøgte ord, Sancho," sagde Don Quijote, "og deraf kan jeg se, hvor sandt det ordsprog er, som du ofte anfører:

> Spørg ej om, hvor hans vugge står,
> spørg blot, med hvem til bords han går."

"Ih for pokker, kære herre og husbond," svarede Sancho, "nu er det ikke mig, der flikker ordsprog sammen; jeg synes, de parvis falder fra Deres læber bedre end fra mine. Men ganske vist er der jo nok den forskel på mine og Deres, at Deres altid vil komme til rette tid og mine i utide, men med alt det er det dog ordsprog til hobe."

Så vidt var de, da de hørte en dump brusen og en skurrende larm, som bredte sig over hele egnen. Don Quijote rejste sig og lagde hånden på sværdet, Sancho skjulte sig bag ved æselet og forskansede sig på begge sider med våbenpakken og æselsadelen. Han rystede af skræk, lige som Don Quijote var helt stiv af bestyrtelse. Larmen voksede hvert øjeblik og nærmede sig de to ængstede mænd, eller rettere sagt den ene af dem, for om den anden ved man jo, hvor modig han var. Sagen var nu den, at nogle folk kom drivende med en flok på over seks hundrede svin, som skulle sælges på markedet, og med hvilken de just var på vej ved denne tid. Larmen og støjen af svinenes trampen, grynten og skrigen var så stor, at Don Quijote og Sancho blev helt døve af den og slet ikke kunne forstå, hvad det var. Hele den gryntende flok, som optog stor plads, rykkede

frem i en tæt skare, og uden at tage mindste hensyn til Don Quijotes eller Sanchos værdighed styrtede dyrene afsted hen over dem begge, nedbrød Sanchos forskansninger og kastede ikke alene Don Quijote omkuld, men tog også Rosinante med i tilgift. Den tæt sammentrængte masse og den grynten og hastighed, disse urene bæster kom styrtende med, voldte, at æselsadelen, våbnene, Rucio, Rosinante, Sancho og Don Quijote blev kastet imellem hinanden, så at de lå strøet hulter til bulter på jorden. Sancho rejste sig, så godt han kunne, bad sin herre om hans sværd og sagde, at han ville dræbe et halvt dusin af disse herrer og deres uvorne svin, for nu var han blevet klar over, hvilken slags dyr det var.

Don Quijote sagde:

"Lad det være, min ven, denne forhånelse er en straf for mine synder. Det er en retfærdig revselse fra Himlen, at en vandrende ridder, der er blevet overvundet, opædes af sjakaler, stikkes af hvepse og trædes under fode af svin."

"Så må det også være en revselse fra Himlen," svarede Sancho, "at overvundne ridderes våbendragere bliver stukket af myg, ædt op af lus og overfaldet af sult. Hvis vi våbendragere var sønner, eller dog meget nære pårørende af de riddere, vi tjener, ville det ikke være så mærkeligt, om straffen for deres synder ramte os indtil fjerde led. Men hvad har Panza'erne med Quijoterne at gøre. Nå, lige meget, nu vil vi strække os igen og sove det lille stykke tid, der er tilbage af natten. Gud vil lade det dages, og så går det os vel nok godt igen."

"Sov du blot, Sancho," sagde Don Quijote, "du er født til at sove, men jeg, der er født til at våge, vil lade mine tanker have frie tøjler i den tid, der nu er tilbage til det første gry, og give

dem luft i en lille madrigal, som jeg, uden at du bemærkede det, i nat har gjort færdig i hovedet."

"Jeg synes," sagde Sancho, "at tanker, som tillader én at gøre vers, ikke kan være så slemme at drages med. Rim De blot, så længe De vil, Deres Velbyrdighed; jeg vil sove, så længe jeg kan."

Og straks tog Sancho sig så megen plads på jorden, som han havde lyst til, rullede sig sammen og faldt i en tryg søvn, som hverken forstyrredes af kautioner, gæld eller andre bekymringer. Don Quijote lænede sig til stammen af en bøg eller en korkeg (for Sidi Hamét Benengeli angiver ikke nøjagtigt, hvilken slags træ det var) og sang til sine egne sukkes musik følgende:

O Amor, når jeg mindes,
hvor bittert ved din vold jeg tit må bøde,
jeg døden går i møde
og håber, at hos den forløsning findes.

Når timen da er rundet
og nær den havn, som skærmer mig mod plager,
slig fryd min sjæl betager,
at livet snart sin styrke har genvundet.

Så blev mig døden givet
af livet, og til liv sig død forvandler.
Hvor sælsomt dog behandler
mig venligt døden, og med fjendskab livet!

Hvert af disse vers ledsagede han med mange sukke og ikke færre tårer, som det var naturligt for en mand, hvis hjerte var gennemtrængt af smerte over hans nederlag og Dulcineas fravær. Imidlertid brød dagen frem. Solens stråler stak den

brave Sancho i øjnene; han vågnede, strakte sig, rystede sig og rakte sine træge lemmer; han betragtede den ødelæggelse, som svinene havde anrettet på hans spisevarer, og bandede hele flokken – og mange andre ting med. Endelig fortsatte de deres påbegyndte rejse, og da aftenen sænkede sig, så de henved ti mænd til hest og fire eller fem til fods komme hen imod sig. Ridderens hjerte begyndte at banke af overraskelse, og våbendragerens af skræk. For de folk, som nærmede sig, førte lanser og runde skjolde og syntes at være fuldstændigt rustede til krig. Don Quijote vendte sig til Sancho og sagde:

"Hvis jeg nu kunne bruge mine våben, Sancho, og det løfte, jeg har aflagt, ikke bandt mine arme, ville hele den fjendtlige hob, som kommer hist henne for at overfalde os, ikke være andet end sukkerbrød for mig. Men naturligvis er det muligt, at det er noget ganske andet end det, vi frygter."

Imidlertid var rytterne nået hen til dem, fældede deres lanser, omringede uden at sige et ord Don Quijote, satte lansespidserne mod hans ryg og bryst og truede ham med døden. En af dem, der gik til fods, lagde fingeren på munden til tegn på, at Don Quijote skulle tie, greb Rosinante ved tøjlen og førte den bort fra landevejen; de andre mænd til fods drev Sancho og Rucio foran sig, og alle bevarede en forunderlig tavshed og fulgte lige efter ham, der ledede Don Quijote. Denne ville to eller tre gange til at spørge, hvor de førte ham hen, eller hvad de ønskede, men næppe havde han begyndt at bevæge læberne, førend folkene ved hjælp af lansespidserne fik ham til at lukke munden igen. Sancho gik det på samme måde; næppe gjorde han tegn til at ville tale, førend en af mændene til fods prikkede ham med en jernpig, og ligeledes æslet, ganske som

om det også havde villet tale. Natten faldt på, de fordoblede deres skridt, frygten forøgedes hos begge de fangne, især da de hørte, hvorledes de andre tid efter anden råbte til dem:

"Fremad, I troglodytter! Ti stille, barbarer! Det har I godt af, kannibaler! Beklag eder ikke, men gå, I scyther! Slå ikke øjnene op, I morderiske polyphemer, I blodtørstige løver!" og andre slige navne og skældsord, de pinte den ulykkelige herres og tjeners øren med. Under alt dette sagde Sancho hen for sig:

"Hvad, skal vi være et trug fuldt af tyttebær? Barberer? Hannibal'er? Er jeg måske en vævestol, siden de stadig råber: Skytterne går, skytterne går? Alle de øgenavne kan jeg slet ikke lide, der blæser en ond bør for os. Alle ulykker vælter ned over os på én gang som pryglene over hunden – når det endda bare var prygl, dette eventyr truede os med!"

Don Quijote var næsten ganske ude af sig selv, men hvor meget han end grublede, kunne han ikke finde ud af, hvad der var årsag til disse skældsord, man overøste dem med, og alt, hvad han forstod, var, at der intet godt var at håbe her, men derimod meget ondt at frygte. Imidlertid kom de, da klokken næsten var ét om natten, til et slot, hvilket Don Quijote hurtigt genkendte som hertugens, hvor de for kort tid siden havde opholdt sig.

"Gud hjælpe mig!" sagde han, da han genkendte herresædet, "hvad skal dette blive til? Ganske vist råder der i dette hus kun høflighed og elskværdig belevenhed. Men for den overvundne forvandler alt godt sig til ondt, og det onde til det værre."

De drog ind i den store slotsgård og så, at den var indrettet og udsmykket på en måde, der forøgede deres forbavselse og fordoblede deres frygt, som man vil se af det følgende kapitel.

69

Om den mest forunderlige og uhørte begivenhed, som Don Quijote har oplevet i løbet af hele denne store historie.

Rytterne stod af, og sammen med mændene til fods greb de, ikke særlig lempeligt, Sancho og Don Quijote i deres arme og bar dem ind i gården. Rundt om i denne brændte der op imod hundrede fakler på standere og i buegangene omkring gården mere end fem hundrede lamper, så at man til trods for nattens mørke slet ikke bemærkede, at det ikke var lys dag. Midt i gården løftede sig en prægtig paradeseng, der vel stod indtil to fod hævet over jorden, og over den atter en mægtig baldakin af sort fløjl, og rundt om på trinnene brændte hvide vokskerter i over hundrede sølvlysestager. På paradesengen lå liget af en jomfru så skøn, at hendes skønhed syntes at gøre selve døden skøn. Hendes hoved hvilede på en brokades pude og var smykket med en krans af mange slags duftende blomster. Hendes hænder lå over kors på brystet og holdt om en gren af den gullige sejrspalme. I den ene side af gården var rejst en forhøjning. Oppe på den sad i to stole to mænd, som bar krone på hovedet og scepter i hånden, hvoraf man med vished kunne slutte, at de enten virkelig var konger eller skulle forestille konger. På den ene side af denne forhøjning, op til hvilken der førte nogle trin, stod to andre stole, hvor de folk, der havde taget Don Quijote og Sancho til fange og bragt dem dertil, nu lod dem tage sæde. Under alt dette bevarede de dyb tavshed og lod ved tegn de to forstå, at de ligeledes skulle tie. Men selv

uden denne påmindelse ville de sikkert have gjort det, for forundring over det skuespil, de her overværede, bandt deres tunge. Derpå steg to fornemme personer med et talrigt følge op på forhøjningen, og i disse to genkendte Don Quijote straks sine værtsfolk, hertugen og hertuginden. De satte sig på to rigt prydede stole ved siden af de mænd, der så ud som konger. Hvem havde ikke måttet undre sig over alt dette, så meget mere som Don Quijote i den døde, der lå på paradesengen, havde genkendt den skønne Altisidora! Da hertugen og hertuginden var kommet op på forhøjningen, rejste Don Quijote og Sancho sig og bukkede dybt for dem, en hilsen, som det hertugelige par besvarede med en let hovedbøjning. Derpå trådte en tjener frem; han gik tværs over forhøjningen hen til den brave Sancho og kastede en kappe om ham, af sort olmerdug og overalt bemalet med flammetunger; derpå tog han hans hue af og gav ham en høj, spids hat på af den slags, som de bærer, der er dømt af den hellige inkvisition. Samtidig hviskede han ham i øret, at han ikke måtte åbne læberne, ellers ville man stikke ham en knebel i munden eller berøve ham livet. Sancho betragtede sig selv fra øverst til nederst og så, at han var omgivet af flammer, men da de ikke brændte ham, brød han sig ikke en døjt om dem. Han tog den spidse hat af og så, at den var bemalet med djævle, satte den på igen og sagde til sig selv:

"Mig kan det være lige meget! Hatten brænder mig ikke, og djævlene henter mig ikke."

Don Quijote betragtede ham ligeledes, og skønt frygten næsten havde betaget ham sans og samling, kunne han dog ikke lade være med at le ad Sanchos udseende. I dette øjeblik begyndte en blid og behagelig fløjtemusik, der tilsyneladende

klang frem under paradesengen, og da den ikke på forstyrrende vis ledsagedes af nogen menneskestemme – for på dette sted måtte selv tavsheden være tavs – lød den sødt og besnærende i deres øren. Nu viste der sig pludselig nær ved puden, som den, der tilsyneladende lå lig, hvilede sit hoved på, en skøn yngling, som til klangen af en harpe, han selv rørte, med ren og indtagende stemme sang følgende to stanzer:

Indtil Altisidora drager ånde,
hvem Don Quijotes grusomhed har dræbt,
så længe ej ved trolddom hoffets vånde
er lægt, og flor ad fliser bliver slæbt,
til hertuginden rask sig har bestræbt
at klæde dem i uld, som gå til hånde,
vil jeg ved kvad, der ternens ynder prise,
mig Trakiens sanger overlegen vise.

Ej blot imens jeg livets ånde nyder,
jeg stedse har din skønhed trofast prist;
selv fra min døde tunge lovsang flyder,
og evigt bliver så dig hyldest vist.
Thi når min sjæl fra fængslet vej sig bryder
og dybt i skyggers afgrund er forlist,
skal dér, selv dér din pris i toner klinge
og glemsels træge flod til lytten tvinge.

"Ikke mere," sagde nu en af de to, der så ud som konger, "ikke mere, guddommelige sanger! Det ville være en endeløs bestræbelse nu at skildre os den skønne Altisidoras død og ynder; hun er ingenlunde død, således som den uvidende mængde tror, men lever på rygtets tunge og i de kvaler, som

Sancho Panza, der er til stede her, må lide for atter at bringe hende det tabte livslys tilbage. Og tal nu du, Rhadamanthus, som sammen med mig sidder til doms i Ditis dystre huler, da du ved alt, hvad den uudgrundelige skæbne har besluttet for at kalde denne jomfru tilbage til livet! Sig frem, forkynd det straks, og forhal ikke længere den lykke, vi kan håbe af hendes tilbagevenden til livet."

Næppe havde dommeren Minos, Rhadamanthus' staldbroder, sagt dette, førend Rhadamanthus rejste sig og sagde:

"Frem, alle I tjenere i dette hus, såvel høje som lave, store som små, kom hid den ene efter den anden og giv Sanchos ansigt fireogtyve næsestyvere, giv ham tolv knebs og seks nålestik i armene og hofterne, for af denne højtidelige ceremoni afhænger Altisidoras frelse."

Da Sancho Panza hørte dette, brød han tavsheden og sagde:

"Jeg sværger højt og dyrt, at jeg lige så lidt vil tage imod næsestyvere eller kindheste, som jeg vil blive tyrk! Død og ulykke, hvad har mit ansigts skamfering med denne jomfrus opstandelse at gøre? Hvor bjørnen har slikket honning, dér kommer den stadig igen! Troldmændene forhekser Dulcinea, og de prygler løs på mig for at forløse hende igen; Altisidora dør af en sygdom, Gud har sendt hende, og hvad er det så, der skal vække hende? At jeg får fireogtyve næsestyvere, at min krop skal gennemhulles af nålestik, og at jeg skal have blå mærker på armene af kneb og nap! Nej, med den spas kan I gå til dummerhovederne; jeg er en gammel hund, jeg lader mig ikke pudse på tyren."

"Så dø da!" udbrød Rhadamanthus med hævet røst, "blidgør dit sind, din tiger, giv efter, stolte Nimrod; lid og ti, eftersom man ikke kræver umuligheder af dig, og indlad dig ikke på at ville granske vanskelighederne ved denne sag! Næsestyverne skal du have, du skal stikkes så hullet som et sold, og nappene må du tåle med sukken. Giv agt, I tjenere, siger jeg, fuldfør min befaling! Gør I det ikke, så skal I, så sandt jeg er en ærlig mand, lære, hvem I har at gøre med!"

Derpå viste der sig vel omtrent et halvt dusin hovmesterinder, som, den ene efter den anden, i højtidelig procession skred over gården, fire med briller for øjnene og alle med højre hånd strakt frem, så at håndleddet stak nogle fingersbredder ud af ærmet, for at hænderne ifølge dagens mode skulle se længere ud. Næppe havde Sancho fået øje på dem, førend han brølede som en tyr og råbte:

"Jeg kunne endda overtale mig til at lade alverden give mig næsestyvere, men tillade, at disse gamle pebermøer af hovmesterinder rører ved mig, nej, det skal aldrig ske! Man kan rive mig i ansigtet med kattekløer, således som det skete med min herre i dette slot; man kan gennembore min krop med skarpe dolkestik, eller knibe mig i armene med glødende tænger, det skal jeg alt sammen tålmodigt finde mig i for at være dette gode herskab til behag. Men Fanden skal tage mig, om jeg vil tillade, at disse hovmesterinder rører mig!"

Nu brød også Don Quijote tavsheden og sagde til Sancho:

"Hav tålmodighed, min søn, gør disse herskaber en glæde, og tak Himlen tusind gange fordi den har lagt en sådan vidunderlig kraft i dit legeme, at du ved dine lidelser kan forløse de fortryllede og vække de døde."

Imidlertid var hovmesterinderne kommet tæt hen til Sancho, der nu endelig var blevet mere føjelig og tillidsfuld og satte sig til rette på sin stol, idet han rakte sit ansigt og skæg frem mod den første, der beseglede hans næse med en ordentlig næsestyver og derefter nejede dybt for ham.

"Mindre høflighed og mindre sminke, jomfru kammerpige," sagde Sancho, "for eders hænder lugter ved Gud stærkt af eddikepomade."

Kort sagt, alle hovmesterinderne gav ham næsestyvere, og en mængde af husets tjenere nappede ham i kødet, men at prikkes med nåle kunne han nu dog ikke holde ud. Ærgerlig og forbitret sprang han derfor op fra stolen, greb en brændende fakkel, der var anbragt ved siden af ham, gik med den løs på hovmesterinderne og alle sine bødler og skreg:

"Ud med eder, I Helvedes tjenere! Jeg er ikke af metal, at jeg skulle være følelsesløs for så uhyre pinsler."

Nu var Altisidora sagtens træt af at have ligget så længe på ryggen og vendte sig derfor om på siden. Da de omstående så det, gav de sig alle som med én røst til at råbe:

"Altisidora lever! Altisidora er kommet til live igen!"

Rhadamanthus bød Sancho at lade sin vrede fare, eftersom den virkning, man ønskede at fremkalde, nu allerede var opnået. Men så snart Don Quijote blev var, at Altisidora bevægede sig, kastede han sig på knæ for Sancho og sagde til ham:

"Nu er det på tide, du mit hjertes udvalgte søn og ikke mere min våbendrager, at du giver dig nogle af de svøbeslag, som du har forpligtet dig til for at løse Dulcineas fortryllelse. Nu, siger jeg, er den tid kommet, da din vidunderkraft står på sit

højdepunkt, så at den med fuld virkning kan fremkalde det store gode, man håber af dig."

Hertil svarede Sancho:

"Dette synes mig at være som galde til malurt, og ikke som honning på vafler. Det ville jo være kønt, om der nu også skulle følge svøbeslag på alle de næsestyvere, al den nappen og prikken med nåle! Så vil jeg foreslå Dem noget bedre: De skal bare tage en stor sten, binde mig den om halsen og smide mig i en brønd. Og det ville jeg ikke en gang være ked af, siden jeg dog stadig skal være syndebuk for alle og enhver, blot for at læge andres onder. Lad mig i fred, ellers smider jeg ved Gud det hele og lader Fanden hente det, hvis han da gider ha' det!"

Imidlertid havde Altisidora allerede sat sig oprejst på sit leje, i samme øjeblik stemte skalmejerne i, og med deres toner blandede fløjterne sig og råbene fra alle de tilstedeværende:

"Leve Altisidora, Altisidora leve!"

Hertugen og hertuginden, kongerne Minos og Rhadamanthus samt alle de tilstedeværende, hvoriblandt Don Quijote og Sancho, gik hen for at hilse Altisidora og hjælpe hende ned af paradesengen. Hun anstillede sig endnu meget mat og kraftesløs, nejede for hertugparret og de to konger, så skævt til Don Quijote og sagde:

"Gud forlade dig det, du ufølsomme ridder, hvis grusomhed har forvoldt, at jeg synes, jeg har måttet opholde mig mere end tusind år i den anden verden! Men dig, du barmhjertigste våbendrager, som verden nogen sinde har set, dig kan jeg takke for det liv, jeg nu besidder. Fra i dag, ven Sancho, kan du råde over seks af mine særke, som jeg vil give dig, for at du deraf kan

lave seks skjorter til dig selv, og skulle de ikke alle være hele, så er de i det mindste alle rene."

Sancho kyssede hendes hænder til tak, med sin høje spidse hat i hånden og knæene på jorden. Hertugen befalede, at man skulle tage den spidse hat fra ham og give ham hans hue igen, ligesom man atter skulle lade ham trække i hans egen kjole og tage den flammebesatte kappe af ham. Sancho bad hertugen om at måtte beholde kappen og den spidse hat for at kunne tage dem med hjem som bevis for og erindring om denne uhørte begivenhed. Hertuginden svarede, at man gerne ville lade ham beholde den, han vidste jo, at han havde en god veninde i hende. Derpå befalede hertugen, at man skulle rydde gården, og at alle ufortøvet skulle begive sig til deres værelser, men Don Quijote og Sancho skulle ledsages til de gemakker, som var bestemt for dem.

70

Som følger på det niogtresindstyvende og handler om ting, der er absolut nødvendige for forståelsen af denne historie.

Sancho sov den nat på en feltseng i samme værelse som Don Quijote, hvilket han gerne ville have undgået, for han vidste nok, at hans herre ikke ville lade ham sove for lutter spørgsmål og svar, og han var ikke netop i humør til at tale meget, fordi smerten efter de pinsler, han havde lidt, stadig holdt sig og ikke ville indrømme hans tunge den sædvanlige frihed. Han ville have foretrukket at sove alene i en stråhytte frem for at dele dette prægtige gemak med en anden. Hans frygt viste sig så vel begrundet og hans formodning så rigtig, at hans herre næppe var kommet i seng, førend han sagde:

"Hvad mener du om denne aftens tildragelser, Sancho? En stærk og vældig kraft ligger der sandelig i forsmået elskov, siden du med egne øjne har set Altisidora død, og ikke død for pile, eller ved sværd eller ved noget andet af krigens værktøj, ikke ved dødelig gift, men kun som følge af den hårdhed og foragt, jeg altid har behandlet hende med."

"Gid hun dog i Herrens navn var død, når og på hvad måde hun lystede," svarede Sancho, "og havde ladet mig i fred; for jeg har aldrig i mine livfødte dage gjort hende forelsket eller forsmået hende. Jeg begriber ikke og kan slet ikke tænke mig muligheden af, at Altisidoras liv og helbred – sådan en frøken, der er fuld af luner, men ikke har en bitte forstand – kan have noget at gøre med Sancho Panzas pinsler, og det har jeg

allerede sagt tidligere. Nu indser og forstår jeg klart og tydeligt, at der gives troldmænd og fortryllelser her i verden – og dem skal Gud bevare mig for, eftersom jeg ikke selv kan bevare mig for dem. Men hvorom alting er, vil jeg bede Deres Velbyrdighed om at lade mig sove og ikke gøre mig flere spørgsmål, hvis De ikke vil have, jeg skal springe ud af vinduet."

"Sov, ven Sancho," svarede Don Quijote, "om ellers nålestikkene og de blå mærker efter nap og næsestyvere vil tillade dig det."

"Jeg har ikke følt nogen smerte så stærkt som skammen over de næsestyvere," svarede Sancho, "og det udelukkende, fordi det var hovmesterinder, der gav mig dem. Gud fordømme dem! Og nu beder jeg endnu en gang Deres Velbyrdighed om at lade mig sove, for søvnen er en lindring for alle deres elendighed, hvis lidelser holder sig vågne."

"Lad det da være således," sagde Don Quijote, "og Gud være hos dig."

Derpå sov de begge, og i mellemtiden vil Sidi Hamét, forfatteren af denne store historie, nedskrive og berette, hvad der havde bevæget hertugen og hans gemalinde til at rejse hele dette forehavendes kunstige bygning. Han siger nemlig, at baccalaureus'en Sansón Carrasco – fordi han ikke havde glemt, at spejlridderen var blevet besejret og styrtet til jorden af Don Quijote, et uheld, der desuden omstyrtede og tilintetgjorde alle hans planer – endnu en gang ville forsøge sin lykke og nu håbede på et bedre udfald end sidst. Hos den page, som bragte brevet og gaven til Sanchos kone, Teresa Panza, erkyndigede han sig derfor om, hvor Don Quijote opholdt sig. Derpå anskaffede han sig en ny rustning og nye våben samt en anden

hest, malede en hvid måne på sit skjold og medførte alt dette på et mulæsel, som denne gang blev ført ved tøjlen af en bonde, og ikke af Tomé Cecial, hans tidligere våbendrager, for at han hverken skulle blive genkendt af Sancho eller Don Quijote. Således kom han til hertugens slot, og denne meddelte ham, hvilken vej Don Quijote var draget i den hensigt at deltage i turneringen i Zaragoza. Endvidere fortalte hertugen ham, hvilket puds man havde spillet ham ved at opfinde historien om Dulcineas forløsning, der skulle ske på bekostning af Sanchos bagdel. Endelig fortalte han ham ligeledes, hvorledes Sancho Panza havde taget sin herre ved næsen, da han bildte ham ind, at Dulcinea var blevet fortryllet og forvandlet til en bondepige, og hvorledes hans gemalinde, hertuginden, dernæst havde bibragt Sancho den tro, at det tværtimod var ham selv, der havde taget fejl, og at Dulcinea virkelig var fortryllet. Baccalaureus'en lo og morede sig ikke så lidt over alt dette, da han levende kunne forestille sig Sanchos spidsfindighed og enfold og samtidig Don Quijotes overmåde store dårskab. Hertugen bad ham, om han ikke, hvad enten han fandt og besejrede ham eller ikke, ville vende denne vej tilbage for at fortælle ham, hvorledes det var gået. Baccalaureus'en lovede det; han drog bort for at opsøge ridderen, fandt ham ikke i Zaragoza, red videre og foretog sig det, som allerede er berettet. På tilbagevejen tog han ind på hertugens slot og fortalte ham alt, hvad der var sket, samt betingelserne for kampen; han sagde, at Don Quijote allerede var i færd med at vende hjem for som ærlig vandrende ridder at holde sit ord og i et år trække sig tilbage til sin landsby. I mellemtiden, sagde baccalaureus'en, kunne ridderen muligvis helbredes for sin

forrykthed, for kun i denne hensigt havde han selv udklædt sig på alle disse forskellige måder, da det var en sand ynk, at en herremand med så klar forstand skulle være så forrykt som Don Quijote. Derpå tog han afsked med hertugen, vendte tilbage til sin landsby og ventede der på Don Quijote, som kom bag efter ham. Heraf tog nu hertugen anledning til at spille ham dette puds (så megen fornøjelse fandt han i Sanchos og Don Quijotes hele opførsel og adfærd). Han lod nemlig alle vejene, så vel nær ved som fjernt fra slottet, besætte med en mængde af sine tjenere til fods og til hest og fordelte dem over alt, hvor han antog, at Don Quijote kunne komme forbi, for at de, hvis de fandt ham, skulle bringe ham til slottet med det onde eller med det gode. De fandt ham; de gav hertugen underretning om det, og denne, der allerede havde forberedt alt, hvad han agtede at gøre, lod straks efter, at han havde modtaget efterretningen om hans ankomst, faklerne og lamperne tænde rundt om i slotsgården, Altisidora lægge op på paradesengen og hele det allerede omtalte skuespil foranstalte, alt så vel ordnet og livagtigt, at der kun var yderst ringe forskel på spøg og sandhed. Endvidere siger Sidi Hamét, at de, der havde planlagt dette skælmsstykke, efter hans mening var lige så store narre som dem, det var gået ud over, og at hertugen og hertuginden selv ikke havde været to fingersbredder fra forrykthedens grænse, siden de havde gjort sig så stor umage for at have et par forrykte til bedste. Af disse to lå nu den ene i dyb søvn, medens den anden vågede og lod sine tanker strejfe frit omkring, indtil morgenen kom over dem og med den lysten til at stå op, for hverken som overvundet eller overvinder fandt Don Quijote nogen sinde behag i de lade fjer.

Da nærmede Altisidora sig, som efter Don Quijotes mening var opstået fra de døde, for at føre sit herskabs skælmsstykker videre. Med den samme krans om hovedet, som hun havde haft på, da hun lå på paradesengen, iført et gevandt af hvidt taft oversået med gyldne blomster, med det løse hår bølgende ned ad ryggen og støttende sig til en stav af det fineste sorte ibentræ, trådte hun ind i Don Quijotes gemak, denne blev så bestyrtet og forvirret over hendes nærvær, at han næsten puttede sig helt ned under sengens lagener og tæpper, og hans tunge forblev stum, uden at han var i stand til at fremføre så meget som et par høflige ord for at hilse på frøkenen. Altisidora satte sig på en stol ved hans hovedgærde, udstødte et dybt suk og sagde med kælen og svag stemme:

"Når fornemme damer og blufærdige møer træder ærens love under fødder, tillader tungen offentligt at tilkendegive de hemmeligheder, som deres hjerte skjuler, og således overskrider grænserne for det passende, så befinder de sig i en slem forlegenhed. Jeg, hr. Don Quijote af Mancha, er en af disse ungmøer, betvunget, overvundet og elskovsfuld, men med alt det tålmodig og ærbar i så høj grad, at mit hjerte brast ved min tavshed, og jeg mistede livet. For to dage siden måtte jeg, som følge af den hårdhed, du har behandlet mig med, o, ridder med et hjerte af sten, trods alle mine klager hårdere end marmor, lide døden, eller blev i det mindste af dem, som så mig, anset for død, og hvis Amor ikke havde haft medynk med mig og lagt midlet til min frelse i denne gode våbendragers pinsler, så måtte jeg være blevet i den anden verden."

"Amor havde gerne kunnet lægge midlet i mit æsels pinsler," sagde Sancho, "det ville jeg have været ham taknemmelig for.

Men sig mig, frøken, så sandt Himlen beskære Dem en mere blødhjertet elsker end min herre, hvad har De egentlig set i den anden verden? Hvordan ser der ud i Helvede? For dér må De jo sikkert være kommet, siden De døde i fortvivlelse."

"Sandt at sige," svarede Altisidora, "må jeg vel ikke have været helt død, for i Helvede kom jeg ikke. Var jeg først kommet dér, så var jeg sikkert ikke sluppet derfra igen, selv om jeg havde villet. Sandheden er den, at jeg ikke kom længere end til porten, hvor der stod omtrent et dusin djævle og slog bold. De var alle iført benklæder og vams, om halsen havde de flamske kniplinger og opslag af samme slags kniplinger, som de gik med i stedet for manchetter, så at omtrent fire fingersbredder af armen var fri, for at hænderne kunne synes længere, og i hænderne havde de gloende boldtræer, de såkaldte raketter. Det, der forekom mig mest besynderligt, var, at de til bolde brugte bøger, som syntes at være fulde af vind og grove uldtotter, noget helt nyt og forunderligt. Men selv dette undrede mig ikke så meget, som at jeg så, de alle knurrede og gnavede under spillet, stredes og forbandede hinanden, medens spillere dog ellers plejer at se fornøjede ud, når de vinder, og kun er bedrøvede, når de taber."

"Det er ikke så underligt," svarede Sancho, "for djævlene kan aldrig være fornøjede, hvad enten de spiller eller ikke spiller, vinder eller ikke vinder."

"Således må det vel være," sagde Altisidora, "men der er en ting, som forundrer mig endnu mere, jeg mener, som dengang forundrede mig endnu mere, nemlig at ingen af boldene holdt til mere end ét slag, så at den ikke kunne bruges mere end den samme gang, og derfor var der stadig brug for en sådan

mængde nye og gamle bøger, at det var en gru. En af disse bøger, der var ganske frisk, splinterny og smukt indbunden, gav de et ordentligt puf, så at indmaden blev slået ud af den og bladene strøet rundt til alle sider. En af djævlene sagde til en anden: Det er anden del af historien om Don Quijote af Mancha, ikke den, der er skrevet af Sidi Hamét, den oprindelige forfatter, men den, der er af en aragoner, som selv angiver, at han stammer fra Tordesillas. – Skil mig af med den, sagde den anden djævel, slæng den ned i Helvedes afgrund, så at den aldrig mere kommer mig for øje! – Er bogen da så slet? spurgte den anden. – Ja, så slet, svarede den første, at hvis jeg selv med vilje anstrengte mig for at lave en, der var endnu dårligere, ville jeg ikke være i stand til det. De fortsatte spillet og slog bold med andre bøger, men da jeg hørte Don Quijote nævne, som er mig så kær og dyrebar, anstrengte jeg mig for at bevare dette drømmesyn i min erindring."

"Et drømmesyn må det sikkert have været," sagde Don Quijote, "for der gives ikke nogen anden jeg i verden. Denne nye historie går allerede fra hånd til hånd, men bliver ikke i nogens, for alle træder den under fode. Det kan ikke ærgre mig at høre, at jeg som et spøgelse drager om i afgrundens mørke eller i denne jords lys, for jeg er ikke den, som denne historie handler om. Hvis den var god, pålidelig og sanddru, ville den leve i mange hundrede år, men er den slet, vil den ikke få nogen lang vej fra fødslen til graven."

Nu ville Altisidora til at fortsætte med sine klager over Don Quijote, men han sagde til hende:

"Jeg har ofte sagt Dem, frøken, hvor meget det græmmede mig, at De havde fæstet Deres tanker ved mig, da De af mine

kun kan opnå taknemmelighed, men ikke lægedom. Jeg er født til at tilhøre fru Dulcinea af Toboso, og skæbnegudinderne, om de ellers er til, har bestemt mig for hende. At tro, at nogen anden skønhed nogen sinde vil kunne få den plads, som hun indtager i min sjæl, er at tro det umulige. Hermed mener jeg at have erklæret mig tydeligt nok til at kunne formå Dem til at trække Dem tilbage indenfor ærbarhedens grænser, da ingen kan påtage sig at gøre det umulige."

Da Altisidora hørte dette, syntes hun at blive overmåde vred og harmfuld og sagde:

"Så sandt Gud lever, hr. stokfisk, som i stedet for hjerte synes at have en malmmorter, De hårde daddelkerne, mere stiv og treven end en bonde, når man beder ham om noget, og han selv har sat sig noget andet for, lad mig en gang få fingre i Dem, så skal jeg kradse øjnene ud af hovedet på Dem! Din aldrig uovervundne usselryg, din prygelknabe, tror du måske, jeg er død for din skyld! Alt, hvad I to så i nat, var kun komediespil. Jeg er ikke en kvinde, der tager mig sådan noget så nær, at jeg for sådan et par kamelers skyld skulle lade så meget som det sorte af mine negle gøre ondt, endsige, at jeg skulle tage min død over det."

"Det tror jeg gerne," sagde Sancho, "for dette hersens med, at forelskede dør, er jo kun til at le ad; det kan gerne være, De siger det, men man må da være Judas for at tro, at de gør det."

Medens de var optaget af denne samtale, trådte den musiker ind, der som sanger og digter havde sunget de to anførte stanzer. Han bukkede dybt for Don Quijote og sagde:

"Hr. ridder, tør jeg bede Deres Velbyrdighed om at regne og antage mig iblandt Deres ivrigste tjenere, for allerede mangen

god dag har jeg følt den største ærbødighed for Dem, på grund såvel af Deres ry som af Deres bedrifter."

Don Quijote svarede:

"Vil Deres Velbyrdighed ikke behage at sige mig, hvem De er, for at jeg kan vise Dem en høflighed, der svarer til Deres fortjenester."

Den unge mand svarede, at han var musikeren og panegyrikeren fra i aftes.

"De har tilforladelig en fortræffelig stemme," sagde Don Quijote, "men det, De sang, syntes mig ikke ganske at passe til anledningen. For hvad har Garcilasos stanzer med denne frøkens død at gøre?"

"Det må Deres Velbyrdighed ikke undre Dem over," svarede musikeren, "for blandt vor tids poetiske grønskollinger er det skik, at enhver skriver, hvad han har lyst til, og stjæler, fra hvem han har lyst, hvad enten det passede til hans emne eller ikke. Og de synger eller skriver ikke én af deres dumheder, uden at forsvare dens berettigelse med den såkaldte "poetiske frihed"."

Don Quijote ville svare, men blev hindret i det ved, at hertugen og hertuginden kom ind for at besøge ham. Imellem dem udspandt der sig nu en lang og behagelig samtale, under hvilken Sancho fremkom med så mange vittigheder og stiklerier, at hertugen og hans gemalinde på ny måtte undre sig, så vel over hans enfold som over hans skarpsindighed. Don Quijote bad om, at man ville tillade ham at afrejse samme dag, fordi det sømmede sig bedre for overvundne riddere som ham at bo i en smudsig stald end i kongelige paladser. Denne tilladelse gav de ham straks og med stor venlighed, og

hertuginden spurgte, om Altisidora nu nød hans gunst. Han svarede:

"Højtærede herskerinde, Deres Herlighed må vide, at hele denne frøkens onde skyldes lediggang, og midlet imod det er anstændig og varig beskæftigelse. Her på dette sted, hvor vi befinder os, har hun sagt mig, at man går med kniplinger i Helvede, og da hun sikkert kan forfærdige sådanne, burde hun aldrig slippe dette arbejde af hænde. For så længe hun er beskæftiget med at sætte kniplepindene i bevægelse, vil hendes fantasi ikke kunne sætte billedet eller billederne af det, hun har kært, i bevægelse. Det er den rene sandhed, det er min anskuelse, det er mit råd."

"Også mit," tilføjede Sancho, "for jeg har aldrig i mine livfødte dage set en kniplerske dø af kærlighed. Når unge piger stadig har noget at bestille, må de have tankerne ved arbejdet og får ikke tid til at spekulere på deres forelskelser. Det siger jeg af egen erfaring, for så længe jeg er i færd med at grave og skovle, tænker jeg ikke på mit hjems pryd, jeg mener på Tereza Panza, skønt jeg dog har hende så kær som min øjesten."

"Særdeles fornuftigt talt, Sancho," sagde hertuginden, "og jeg skal sørge for, at min Altisidora for fremtiden bliver beskæftiget med linnedsyning, som hun er udmærket dygtig til."

"Det er unødvendigt at gribe til dette lægemiddel, frue," sagde Altisidora, "for tanken på den grusomhed, som denne sløve stratenrøver har udvist imod mig, vil være mere end nok til at udslette ham af min erindring, uden noget andet kunstgreb, og med Deres Højheds tilladelse vil jeg nu begive mig herfra for aldrig mere at kaste mine øjne, jeg vil ikke sige

på hans bedrøvelige skikkelse, men på hans hæslige, afskyelige benrad."

"Dette," sagde hertugen, "forekommer mig at være, som der står i ordsproget, at den, der skælder værst ud, helst tilgav med det samme."

Altisidora anstillede sig, som om hun aftørrede sine tårer med et lommetørklæde, nejede for sit herskab og forlod værelset.

"Jeg siger dig, stakkels pige," mælede Sancho, "jeg siger dig, at det vil gå dig ilde, for du har haft at gøre med en sjæl så tør som marehalm, et hjerte af egetræ. Sandelig, hvis det var mig, du havde haft at gøre med, så skulle du have hørt en anden fugl fløjte."

Samtalen tog ende. Don Quijote klædte sig på, spiste sammen med hertugparret og drog bort endnu samme eftermiddag.

71

Om det, der foregik mellem Don Quijote og hans våbendrager Sancho på vejen til deres landsby.

Den overvundne og meget kummerfulde Don Quijote fortsatte sin vej, på den ene side meget tankefuld, men på den anden side meget fornøjet. Hans bedrøvelse skyldtes hans nederlag, hans oprømthed tanken på Sanchos undergørende kraft, som havde vist sig ved Altisidoras opvækkelse fra de døde, skønt det faldt ham lidt svært at tro, at den forelskede frøken virkelig havde været død. Sancho var derimod alt andet end fornøjet. Han var meget ked af, at Altisidora ikke havde holdt sit løfte og glemt at forære ham de seks særke. Dette løb ham bestandig rundt i hovedet, og han sagde til sin herre:

"Sandelig, herre, om jeg ikke er den ulykkeligste læge, der kan findes i hele verden. Der gives læger her på jorden, som kræver betaling for deres arbejde, når de dræber den syge, De skal helbrede, og dog består hele deres møje i at underskrive en lille seddel med nogle medikamenter, som de ikke en gang selv tillaver, for det gør apotekeren, og vupti, har de snuppet profitten! Men jeg, som må kurere andre ved at ofre mit blod og tage imod næsestyvere, blå pletter, nålestik og svøbeslag, jeg får ikke en døjt. Nu vil jeg også gøre en dyr ed på, at får jeg flere syge under hænder, så skal de komme til at smøre mig dygtigt, før jeg kurerer dem, for

> Præsten vist af hunger døde,
> om ikke messen gav ham føde.

Og jeg vil ikke tro, at Himlen har givet mig den undergørende kraft, jeg besidder, for at jeg skal lade andre nyde godt af den uden selv at få det ringeste for det."

"Du har ret, ven Sancho," svarede Don Quijote, "og det er meget ilde gjort af Altisidora, at hun ikke har givet dig de særke, hun havde lovet dig. Og skønt din kraft er *gratis data*, for den har ikke kostet dig noget studium, så koster den dog dit legeme pinsler, som betyder mere end studeringer. Jeg for min part kan sige, at hvis du havde krævet betaling for de svøbeslag, du skal give dig selv for at befri Dulcinea, så ville jeg for længst have lønnet dig rigeligt. Men jeg ved ikke, om man må betale for en sådan kur, og jeg ønsker ikke, at belønningen skal berøve lægemidlet dets virkning. Alligevel synes jeg ikke, at der kan være meget tabt ved at gøre et forsøg. Lad mig høre, hvad du kunne tænke dig at forlange, Sancho, pisk dig straks, og du skal blive betalt kontant, for du kan jo blot trække det fra de penge, som du opbevarer for mig."

Ved dette tilbud spilede Sancho øjne og øren en hel alen op og var straks i sit hjerte beredt til at piske sig godvilligt, hvorfor han sagde til sin herre:

"Nuvel, herre, jeg vil overvinde mig til at føje Dem i Deres ønsker, når jeg kan se min fordel ved det. Kærligheden til kone og børn tvinger mig til at synes egennyttig. Sig mig altså, Deres Velbyrdighed, hvor meget De vil give mig for hvert slag, jeg giver mig selv?"

"Hvis jeg skulle betale dig i forhold til vigtigheden og ejendommeligheden af dette særegne lægemiddel, Sancho," sagde Don Quijote, "ville Venedigs skatkamre og Potosís guldgruber ikke være nogen tilstrækkelig belønning. Regn

derfor selv ud, hvor mange af mine penge du har på dig, og bestem en pris for hvert slag."

"Alt i alt beløber de sig til tre tusinde tre hundrede og så og så mange," svarede Sancho, "hvoraf jeg har givet mig selv fem; de øvrige er tilbage. Disse fem vil vi regne til de så og så mange og straks gå over til de tre tusinde tre hundrede. Når vi anslår hvert af dem til en kvart real (thi for mindre gør jeg det ikke, om så hele verden ville befale mig det), så udgør det tre tusinde tre hundrede kvartrealer. De tre tusinde giver femten hundrede halvrealer, hvilket atter giver syv hundrede og halvtredsindstyve realer, og de tre hundrede giver fem og halvfjerds realer, og lægger vi dem til de syv hundrede og halvtredsindstyve, bliver det i alt otte hundrede og femogtyve realer. Dem vil jeg trække fra de penge, jeg har i forvaring for Deres Velbyrdighed, og så kommer jeg hjem som en rig og fornøjet mand, omend dygtig gennempryglet, for man fanger ikke foreller uden … mere siger jeg ikke."

"Oh, velsignede Sancho, elskværdige Sancho!" svarede Don Quijote, "i hvor høj grad vil ikke Dulcinea og jeg være forpligtede til at yde dig enhver gentjeneste, så længe Himlen vil lade os leve! Når hun atter er, som hun har været – og det er umuligt, at hun ikke skulle blive det – vil hendes ulykke forekomme mig at have været en lykke og mit nederlag en frydefuld triumf. Men tænk over, hvornår du vil begynde din piskning, Sancho, thi for at skynde på dig vil jeg give dig hundrede realer til."

"Hvornår?" svarede Sancho, "ganske sikkert endnu i nat. Deres Velbyrdighed skal blot sørge for, at vi tilbringer natten under åben himmel, så skal jeg nok slå strimer på min krop."

Endelig kom aftenen, som Don Quijote havde ventet med ængstelig utålmodighed, eftersom det forekom ham, at alle hjulene på Apollos vogn måtte være gået itu, og at dagen varede meget længere end sædvanligt, ganske som det går forelskede, hvis længsel aldrig kan føre rigtig regning. Nu begav de sig ind i en køn lille lund, som lå et stykke fra vejen, aflastede Rosinantes bomsadel og Rucios paksadel, lejrede sig i det grønne græs og holdt måltid af Sanchos madpose. Af Rucios grime og fodstrik havde Sancho lavet sig en stærk og smidig svøbe og trak sig nu omtrent tyve skridt bort fra sin herre ind imellem nogle bøge, som voksede der. Don Quijote, der så ham så fuld af beslutsomhed og mod, sagde:

"Tag dig i vare, min ven, at du ikke prygler dig selv i stykker, og giv dig tid, så at hvert slag må vente på det næste; løb ikke så kraftigt frem i begyndelsen, at du bliver stakåndet på halvvejen; jeg mener, prygl ikke så mægtigt løs på dig selv, at du sætter livet til, før du når det fulde antal. Og for at du ikke skal tabe spillet ved at have en kort for meget eller for lidt, vil jeg blive stående et stykke borte og tælle de slag, du giver dig selv, på min rosenkrans. Himlen stå mig bi, således som dit gode forsæt fortjener det."

"En god betaler er ikke ked af at give pant," svarede Sancho, "jeg vil prygle mig, så slagene svier uden at dræbe mig, for deri må vel dette jærtegns egentlige væsen bestå."

Nu blottede han sig hurtigt fra bæltestedet til nakken, svang sin strik og begyndte at piske sig, og Don Quijote begyndte at tælle slagene. Da Sancho havde givet sig selv en seks-otte stykker, syntes han, at denne spøg blev for alvorlig, og at prisen var alt for elendig. Han holdt derfor lidt op og sagde til sin

herre, at han måtte gøre indsigelse, fordi han var blevet forfordelt, for hvert af disse slag fortjente at blive betalt med en halv real, og ikke med en kvart real.

"Bliv kun ved, ven Sancho, og lad ikke modet synke," sagde Don Quijote til ham, "jeg fordobler lønnen."

"Når så er," sagde Sancho, "så lad gå i Herrens navn! Nu skal det regne med slag."

Dog, skalken slog ikke mere løs på sine rygstykker, men på træerne, og udstødte fra tid til anden så mægtige suk, at det ganske lød, som om han ved hvert af dem skulle rive sjælen ud af livet på sig. Don Quijote var inderlig rørt, og af frygt for, at han skulle berøve sig selv livet og han selv således ved Sanchos uforsigtighed blive hindret i at nå sine ønskers mål, råbte han til ham:

"Så kært dit liv er mig, min ven, så lad det nu bero for denne gang, for denne medicin synes mig at være meget bitter. Det bedste vil være at tage den lidt efter lidt; Rom blev ikke bygget på en dag. Du har allerede givet dig selv mere end tusinde slag, hvis jeg ikke har forregnet mig, og det kan være nok for denne gang. Æslet, for at bruge en grov, folkelig lignelse, bærer læsset, men ikke overlæsset."

"Nej, nej, herre," svarede Sancho, "om mig skal man ikke kunne sige:

> Har først han fået sine penge,
> så slider han mintro ej længe.

Gå lidt til side igen, Deres Velbyrdighed, og lad mig i det mindste give mig tusinde til. For hvis vi i denne fægtning tager to omgange til, så har vi vundet hele partiet, og har endda et overskud."

"Da du er så godt i gang," sagde Don Quijote, "så stå Himlen dig bi! Prygl blot løs, jeg trækker mig lidt tilbage."

Sancho gik til sit arbejde igen med et sådant eftertryk, at han i løbet af et øjeblik havde slået barken af en stor del træer, så lidt lagde han fingrene imellem! Engang, da han just gav en bøg et græsseligt slag, løftede han sin røst og råbte:

Her skal Samson døden lide
og alle filistre på samme tide!

Ved dette ynkelige råb og lyden af det forfærdelige slag løb Don Quijote straks til, greb den sammenflettede grime, Sancho brugte som svøbe, og sagde:

"Det forbyde skæbnen, ven Sancho, at du for at opfylde mit ønske skulle sætte livet til, som du har så god brug for, når du skal ernære din kone og dine børn. Dulcinea må vente til en bedre lejlighed! Jeg vil holde mig indenfor grænserne af et allerede udvidet håb og vente, indtil du har samlet kræfter igen, for at dette anliggende kan blive gennemført til alles tilfredshed."

"Kære herre," svarede Sancho, "når Deres Velbyrdighed vil have det, så for min skyld gerne. Men kast Deres kappe over mine skuldre, for jeg er kommet til at svede og vil ikke gerne forkøle mig, hvilket folk, der er uvant med at piske sig, altid står i fare for."

Don Quijote gjorde det og nøjedes selv med sin trøje; han svøbte Sancho ind, og denne sov, lige til solen vækkede ham. Derpå fortsatte de deres rejse og afsluttede den denne dag i en landsby, der lå tre mil fra deres sidste raststed. De steg af ved et værtshus, for Don Quijote anså det virkelig for et sådant og ikke for et slot med dybe grave, tårne, faldgitter og vindebro. I det

hele taget var hans skøn om alle ting blevet meget sundere, siden han var blevet overvundet, således som vi straks skal høre.

Man anviste dem et værelse i stuen, der i stedet for med pressede lædertapeter var betrukket med gammelt malet uldtøj, således som det er skik i landsbyerne. På et af disse tapeter var der med øvet hånd malet en fremstilling af Helenas rov, hvor man så den dristige gæst bortføre hende fra Menelaus. På et andet kunne man nyde historien om Dido og Æneas: hun stod på et højt tårn og vinkede med et halvt lagen til den flygtende gæst, der ilede bort over havet på en fregat eller brigantine. Tilskueren kunne af disse to billeder se, at Helena slet ikke var uvillig til at følge med, for hun smålo lumsk og smilede skælmsk til røveren, men ned ad den dejlige Didos kinder trillede tårer så store som nødder. Ved dette syn sagde Don Quijote:

"Begge disse damer var meget lykkelige, fordi de ikke blev født i vore tider, og jeg er mere ulykkelig end nogen anden ridder, fordi jeg ikke blev født på deres tid. For havde jeg redet løs på disse herrer, så ville Troja ikke være blevet brændt og Karthago ikke ødelagt; blot ved, at jeg havde dræbt Paris, ville alle disse store ulykker være blevet forebygget."

"Jeg vil vædde på," sagde Sancho, "at der ikke går lang tid, før der ikke findes nogen vinstue, kro, værtshus eller barberstue, hvor man ikke kan se vor historie afmalet. Men jeg kunne dog nok ønske, at den blev malet af en bedre maler end ham, der har afbildet disse personer."

"Du har ret, Sancho," sagde Don Quijote, "for denne maler er af samme slags som Orbaneja, en maler, der levede i Ubeda.

Når man spurgte ham, hvad han malede, svarede han altid: *Hvad det nu kan blive til.* Da han en gang malede en hane, skrev han nedenunder: *Dette er en hane,* for at man ikke skulle tro, det var en ræv. Og af samme art, Sancho, forekommer det mig, at den maler eller forfatter (for det kommer ud på et) må være, som har bragt historien om den nye Don Quijote for dagen. Han har også malet eller skrevet, hvad det nu kunne blive til. Men lad nu dette hvile og sig mig i stedet, om du i nat agter at piske dig selv igen, og om du ønsker, at det skal ske under tag eller åben himmel."

"Herre," svarede Sancho, "det, jeg agter at give mig selv, kan jeg mintro lige så gerne tælle op under tag som på åben mark. Men alligevel så jeg helst, det skete inde imellem nogle træer, for det er, lige som de holder mig med selskab og hjælper mig så storartet med at udholde mine trængsler."

"Jamen, således skal det nu ikke være, ven Sancho," svarede Don Quijote, "tværtimod vil vi, for at du kan sanke nye kræfter, helt opsætte det, til vi kommer hjem til vor landsby, hvor vi allersenest må være i overmorgen."

Sancho svarede, at ridderen på dette punkt kunne gøre, ganske som han lystede, men han ville helst have sagen afgjort så hurtigt som muligt, medens blodet endnu var varmt og møllestenene endnu skærpede; for i forhaling lå der fare, og

> Til Gud du sætte bør din lid
> og bruge køllen ret med flid.

Ét *du har* var bedre end *to du får,* og en spurv i hånden at foretrække for en due på taget."

"Nu for Guds skyld ikke flere ordsprog, Sancho!" sagde Don Quijote; "det synes, som om du vender tilbage til *sicut erat*. Tal

ligefrem og uden alle omsvøb, som jeg så tit og ofte har sagt dig, og du skal se, at ét ord er så godt og vægtigt som hundrede."

"Jeg ved ikke, hvad det er for et uheld, jeg altid har," sagde Sancho, "at jeg ikke kan sige en fornuftig sætning uden et ordsprog, og ikke et ordsprog, uden at det forekommer mig at være en fornuftig sætning. Men jeg skal sørge for at bedre mig, hvis jeg kan."

Og dermed var samtalen ude for denne gang.

72

Hvorledes Don Quijote og Sancho kom til deres landsby.

Hele denne dag tilbragte Don Quijote og Sancho Panza i denne landsby og dette værtshus og ventede på aftenens komme, den ene for i det fri at fuldende sin svøbepiskning, den anden for at se piskningen tilendebragt og dermed nå sine ønskers mål. Imidlertid kom der til kroen en rejsende til hest med tre eller fire tjenere, og en af disse sagde til rytteren, der syntes at være hans herre:

"Her kan Deres Velbyrdighed, hr. Álvaro Tarfe, i dag holde middagshvil. Værtshuset synes at være både renligt og køligt."

Da Don Quijote hørte dette, sagde han til Sancho:

"Ved du vel, Sancho, at da jeg bladede i den bog, som indeholdt anden del af min historie, syntes jeg, jeg i forbigående stødte på det navn Álvaro Tarfe."

"Det kan gerne være," svarede Sancho, "men lad ham nu stige af først, så kan vi siden spørge ham om det."

Ridderen steg af, og værten anviste ham et værelse i stuen lige over for Don Quijotes. Det var ligeledes betrukket med malet uldtøj. Den nys ankomne adelsmand klædte sig om og iførte sig en sommerlig dragt, og da han havde begivet sig ned i forhallen, der var rummelig og kølig, og så Don Quijote vandre frem og tilbage dernede, spurgte han ham:

"Hvor rejser Deres Velbyrdighed hen, min ædle junker?"

Don Quijote svarede:

"Til en landsby ikke langt herfra, hvor jeg er barnefødt. Og hvor agter Deres Velbyrdighed sig hen?"

"Jeg, herre," svarede adelsmanden, "drager til Granada, min fædrenestad."

"En herlig fædrenestad," sagde Don Quijote, "men vil Deres Velbyrdighed ikke bevise mig den godhed at sige mig Deres navn, for det synes mig langt vigtigere for mig at få det at vide, end jeg selv kan gøre rede for."

"Mit navn er Don Álvaro Tarfe," svarede den fremmede.

Dertil sagde Don Quijote:

"Så antager jeg, at Deres Velbyrdighed sikkert må være den Álvaro Tarfe, hvis navn kan læses på tryk i anden del af historien om Don Quijote af Mancha, der nylig er blevet givet i trykken og bragt for dagen af en ny forfatter."

"Ja, jeg er netop den selv samme," svarede adelsmanden, "og den nævnte Don Quijote, hovedpersonen i den omtalte historie, var en meget god ven af mig; jeg var den, der førte ham bort fra hans hjem, eller i det mindste bevægede ham til at overvære en turnering, der blev holdt i Zaragoza, hvor jeg selv rejste hen. Og sandelig, sandelig, jeg har vist ham mange venskabstjenester og friet ham fra at blive kagstrøget af bøddelen, fordi han havde været over al måde uforskammet."

"Men så sig mig dog også, hr. Don Álvaro, om jeg i nogen retning ligner den Don Quijote, som Deres Velbyrdighed taler om?"

"Nej, slet ikke," svarede den fremmede, "ikke det allermindste."

"Og den anden Don Quijote?" spurgte vor, "havde han en våbendrager ved navn Sancho Panza?"

"Ja, det havde han netop," svarede Don Álvaro, "men skønt han nød ry for at være en vittig skælmsmester, har jeg ikke hørt ham komme med en eneste vittighed, som virkelig var vittig."

"Det vil jeg gerne tro," tog derpå Sancho ordet; "for vittig skæmt er ikke hver mands sag, og den Sancho, som De taler om, hr. junker, må have været en stor kæltring og samtidig en åndløs fyr og en gavtyv, for jeg er den rigtige Sancho Panza, og hos mig regner det ligefrem med vittige indfald. Og hvis Deres Velbyrdighed vil have troen i hænde, kan De jo blot følge bag efter mig i det mindste et års tid, så skal De se, om der ikke vælder vittigheder ud af munden på mig hvert øjeblik, og det så mange og af en sådan art, at enhver, der hører på mig, må le, skønt jeg til de fleste tider slet ikke selv ved, hvad jeg har sagt. Og den sande Don Quijote af Mancha, den navnkundige, heltemodige og forstandige, den forelskede, han, der afværger al overlast, han, der er formynder for de umyndige og forældreløse, et værn for enker, en betvinger af alle jomfruhjerter, han, hvis eneste herskerinde er den uforlignelige Dulcinea af Toboso, det er ham, som står her for Deres øjne, og han er min kære herre og husbond. Enhver anden Don Quijote og enhver anden Sancho Panza er kun narreri og drømmespind."

"Ved Gud, om jeg ikke tror det," svarede Don Álvaro, "for i de par ord, I har sagt, kære ven, har der været flere morsomheder end i alt, hvad jeg har hørt den anden Sancho sige, og det var ikke lidt. Han var mere af en ædedolk end af en vittighund, og mere af et fæhoved end af en broder Skæmtsom, og jeg tror fuldt og fast, at de troldmænd, som forfølger den gode Don Quijote, har villet forfølge mig med den slette Don Quijote.

Men jeg ved egentlig ikke, hvad jeg skal sige til det, for jeg tør gøre min ed på, at jeg har efterladt ham i dårekisten i Toledo, for at han kunne blive helbredt, og her møder jeg nu en anden Don Quijote, der ganske vist er meget forskellig fra min."

"Jeg," sagde Don Quijote, "ved ikke, om jeg er god, men jeg tør sige, at jeg ikke er den slette. For at bevise Deres Velbyrdighed dette vil jeg lade Dem vide, hr. Don Álvaro Tarfe, at jeg aldrig i mine livfødte dage har været i Zaragoza, tværtimod. Netop fordi man sagde mig, at dette fantom af en Don Quijote havde været til stede ved turneringen i denne by, ville jeg ikke betræde den, for således at påpege hans løgn over for hele verden. Derfor drog jeg lige til Barcelona. Den er fin belevenheds bolig, fremmedes herberg, fattiges forsørgelsessted, heltes hjem, forurettedes hævnerske, et yndigt mødested for oprigtige venskaber, og ganske enestående ved sin beliggenhed og skønhed. Og skønt det, der hændte mig der, ikke var særlig behageligt, men tværtimod overordentlig bedrøveligt, så bærer jeg det dog uden bedrøvelse, blot fordi jeg har set Barcelona. Med ét ord, hr. Don Álvaro Tarfe, jeg er Don Quijote af Mancha, han, hvis ry har bredt sig viden om, og ikke den usalige, som har tilvendt sig mit navn og smykket sig med mine tanker. Jeg beder Deres Velbyrdighed ved alt det, som De er Deres ridderværdighed skyldig, at De vil have den godhed i overværelse af denne landsbys notar at give en erklæring om, at De aldrig i Deres levetid har set mig før i dag, og at jeg ikke er den Don Quijote, som den anden del handler om, lige så lidt som min væbner, Sancho Panza her, er den samme, som Deres Velbyrdighed tidligere har kendt."

"Det skal jeg meget gerne," svarede Don Álvaro, "skønt det er højst forunderligt, på samme tid at se to Don Quijoter og to Sancho Panzaer, imellem hvis navne der hersker lige så stor overensstemmelse som uoverensstemmelse mellem deres handlinger. Men endnu en gang siger jeg og fastholder, at jeg ikke har set, hvad jeg har set, og at det, der er sket for mine øjne, ikke er sket."

"Deres Velbyrdighed må uden tvivl være lige så fortryllet som min frue, Dulcinea af Toboso," sagde Sancho, "og Himlen give, at jeg kunne løse Deres Velbyrdigheds fortryllelse ved at give mig selv andre sådanne tre tusinde og så og så mange slag, som jeg giver mig til bedste for Dulcinea, så skulle jeg gøre det uden mindste fordel for mig selv."

"Jeg forstår ikke, hvad dette med slagene skal sige," sagde Don Álvaro. Sancho svarede ham, at det ville blive for vidtløftigt at fortælle, men han ville meddele ham det, hvis de måske skulle samme vej.

Nu var spisetiden for hånden. Don Quijote og Don Álvaro spiste sammen. Tilfældigvis kom stedets borgmester sammen med en tingskriver hen i kroen, og til den omtalte borgmester indgav Don Quijote nu et lovformeligt andragende samt ansøgning, gående ud på, at hans ret krævede, at Don Álvaro Tarfe, nemlig den adelsmand, som var her til stede, overfor Hans Velbyrdighed hr. borgmesteren erklærede, at han slet ikke kendte den ligeledes her tilstedeværende Don Quijote af Mancha, og at denne ikke var den samme, der blev skildret i en historie, der var trykt under titlen: ANDEN DEL AF DON QUIJOTE AF MANCHA, *forfattet af en vis Avellaneda, barnefødt i Tordesillas*. Derpå affattede borgmesteren erklæringen på

lovformelig måde; den blev udstedt, og derpå stadfæstet og forseglet af tingskriveren, hvilket Don Quijote og Sancho var meget fornøjede over, ganske som om en sådan erklæring var af stor vigtighed, og som om forskellen på de to Don Quijoter og de to Sancho'er ikke allerede viste sig tydeligt nok i deres ord og gerninger. Imellem Don Álvaro og Don Quijote udvekslede mange artigheder og tjenstvillige tilbud, og ved denne lejlighed viste den store manchaner så klart sin fortræffelige forstand, at Don Álvaro ganske opgav sin vildfarelse og virkelig troede, at han måtte være fortryllet, siden han kunne tage og føle på to Don Quijoter, der var så ganske forskellige fra hinanden.

Aftenen kom, de forlod landsbyen, og da de havde tilbagelagt omtrent en halv mil, delte vejene sig i to forskellige. Den ene førte til Don Quijotes landsby, og den anden var den, som Don Álvaro måtte følge. På dette korte stykke vej fortalte Don Quijote ham om sit ulykkelige nederlag og Dulcineas fortryllelse, samt midlet til at løse den. Alt dette hensatte på ny Don Álvaro i forundring; han omfavnede Don Quijote og Sancho og fortsatte sin vej, ligesom Don Quijote drog videre ad sin.

Denne nat tilbragte ridderen atter i en lund for at give Sancho lejlighed til at fuldende sin piskning, og Sancho gjorde det på samme måde som forrige nat: mere på bekostning af bøgenes bark end på bekostning af sine rygstykker, for dem tog han sig så vel i agt for at ramme, at piskeslagene ikke engang kunne have skræmmet en myg væk fra hans hud, om der havde siddet en. Den bedragne Don Quijote glemte ikke ét slag i regningen og fandt, at når de blev lagt sammen med dem fra sidste nat, udgjorde deres antal i alt tre tusinde og niogtyve.

Solen syntes med vilje at være stået tidligere op end ellers for at beskue dette offer, og ved dens lys fortsatte de deres vej, medens de talte om Don Álvaros vildfarelse, og hvor vel betænkt det var, at de havde ladet hans udsagn stadfæste for retten, og det på så beviskraftig måde. Denne dag og nat drog de videre, uden at der mødte dem noget, som fortjener at fortælles, når undtages, at Sancho om natten fuldførte sin opgave, hvad Don Quijote var over al måde fornøjet med, så at han næppe kunne afvente dagens komme for at se, om han ikke på vejen skulle træffe sin herskerinde Dulcinea i hendes rette skikkelse. Han kunne ligefrem på resten af sin rejse ikke møde nogen kvinde uden at gå hende i møde for at efterforske, om det ikke skulle være Dulcinea af Toboso, da han var fuldkommen sikker på, at Merlins løfter ikke kunne svigte. Med sådanne tanker og opfyldt af disse ønsker drog de op ad en høj, fra hvis top de kunne se ned til deres egen landsby, og da Sancho fik øje på den, kastede han sig på knæ og sagde:

"Slå øjnene op, du mit hjem, som jeg har længtes så meget efter, og se din søn Sancho Panza vende tilbage belæsset, om ikke med rigdomme, så dog med mange prygl – stræk dine arme ud og modtag også din søn Don Quijote, som ganske vist er blevet overvundet af en andens arm, men dog kommer som sin egen overvinder, hvilket, som han selv har sagt mig, er den herligste sejr, man kan ønske sig. Penge bringer jeg med, og

> måtte jeg mig piske mægtigt,
> red jeg også frem helt prægtigt."

"Hold dog op med de dumheder!" sagde Don Quijote. "Vi vil sætte det længste ben foran og drage ind i vor landsby. Der vil vi så tænke over, hvorledes vi bedst kan iværksætte vore poetiske

tanker, og udarbejde planen for det hyrdeliv, vi agter at hengive os til."

Dermed drog de ned ad højen og hen imod deres landsby.

Don Quijote forlader værtshuset.

73

Om de forvarsler, Don Quijote fik, da han drog ind i sin landsby, sammen med andre begivenheder, som tjener denne store historie til pryd og forhøjer dens værdi.

Ved indkørslen til landsbyen, fortæller Sidi Hamét, så Don Quijote to drenge slås på tærskepladsen, og den ene sagde til den anden:

"Gør dig ingen ulejlighed, Periquillo, hende får du aldrig mere at se i dine dage."

Dette hørte Don Quijote og sagde til Sancho:

"Lagde du mærke til, min ven, hvad den dreng sagde: Hende får du aldrig mere at se i dine dage?"

"Nå ja," svarede Sancho, "det kan jo være lige meget, hvad den knægt siger."

"Lige meget?" svarede Don Quijote, "kan du ikke indse, at når man anvender disse ord på mine ønsker, betyder de, at jeg ikke skal gense Dulcinea?"

Sancho ville svare, men hans opmærksomhed blev afledt ved synet af en hare, der kom løbende over marken, forfulgt af mange hunde og jægere, ængstelig søgte tilflugt mellem æselets ben og dukkede sig der. Sancho slog en hånd i haren og rakte den til Don Quijote, men denne sagde:

"*Malum signum, malum signum!* En hare flygter, hundene forfølger den, Dulcinea lader sig ikke se."

"Deres Velbyrdighed er da helt underlig," sagde Sancho, "lad os nu sætte, at denne hare er Dulcinea af Toboso, og disse

hunde, der forfølger den, de skændige troldmænd, som har forvandlet hende til en bondepige – så flygter hun, jeg griber hende og overgiver hende i Deres vold, De har hende i Deres arme, vogter og kærtegner hende. Hvilket ondt tegn er der i det, eller hvilket slemt forvarsel kan man uddrage af det?"

De to drenge, der havde klamredes, kom hen til dem for at se på haren, og Sancho spurgte en af dem, hvad de havde været oppe at strides om. Den ene af dem, der havde sagt: Hende får du aldrig mere at se i dine dage, svarede, at han havde taget et bur med græshopper fra den anden dreng, og om en af dem havde han sagt, at den anden aldrig mere ville få den igen. Sancho tog fire kvartrealer op af lommen, rakte drengen dem for buret og gav Don Quijote dette i hånden med de ord:

"Værsgo', herre, her ser De alle Deres onde forvarsler ødelagt og kuldkastet; desuden har De, så vidt jeg kan forstå, skønt jeg er en dum fyr, ikke mere at skaffe med vore oplevelser end med skyerne fra i fjor. Og husker jeg ikke fejl, har jeg også hørt vor præst sige, at det ikke sømmede sig for kristelige og fornuftige folk at agte på den slags børnestreger. Ja, endog Deres Velbyrdighed selv har sagt mig det i disse dage og belært mig om, at alle kristne, som bygger på forvarsler, er tåbelige mennesker. Så det skal vi ikke holde så hårdnakket fast ved, men gå let hen over det og trøstigt drage ind i vor landsby."

Jægerne kom hen og krævede deres hare, som Don Quijote også gav dem, hvorefter de to fortsatte deres vej og snart efter traf præsten og baccalaureus'en Carrasco, der gik på en grønning og læste i deres breviarer. Nu må man vide, at Sancho Panza havde bredt den med flammer bemalede uldkappe, som han havde fået på i hertugens slot den aften, da Altisidora

vendte tilbage til livet, ud over Rucio og bylten med våbnene som et rejsedækken. Han havde ligeledes sat den spidse hat på dyrets hoved, hvilket udgjorde den mest overraskende forklædning og udsmykning, som man nogen sinde har set et æsel i her på jorden. Præsten og baccalaureus'en kendte dem straks og kom dem i møde med åbne arme. Don Quijote sprang af og trykkede dem kærligt til sit bryst. Gadedrengene, der har øjne som losse, så at intet undgår dem, opdagede æslets spidse hat, kom løbende for at se på den og råbte til hinanden:

"Kom, drenge, der skal I bare se Sanchos æsel! Det er mere pyntet end en pinseokse, og Don Quijotes øg er mere mager end den første dag, vi så det!"

Således drog de ind i landsbyen omringet af gadedrenge og ledsaget af præsten og baccalaureus'en, begav sig til Don Quijotes hus og fandt husholdersken og søsterdatteren, der allerede havde fået nys om ridderens ankomst, stående ved døren. Teresa Panza, Sanchos kone, havde ligeledes hørt nyheden. Halvpåklædt og med løst hængende hår kom hun løbende med sin datter Sanchica ved hånden for at se sin mand. Og da hun ikke fandt ham så fint udstafferet, som hun bildte sig ind, at en statholder måtte være, sagde hun:

"Hvor kan det være, du kommer traskende på den vis, mand? Jeg ser, du er til fods, med vabler under fødderne og snarere ligner en stodderkonge end en statholder."

"Ti stille, Teresa," svarede Sancho; "ofte er der stænger og kroge nok at få, men ingen sul at hænge derpå. Lad os gå hjem, så skal du få undere at høre. Penge er jeg vel forsynet med, det er hovedsagen. Jeg har tjent dem ved min flid og vindskibelighed, og uden at det har været til skade for nogen."

"Når du blot har penge, kære mand," sagde Teresa, "så må de være tjent her eller rundt om i landet! Ja, på hvad måde du end er kommet til dem, har du dog vist ikke dermed indført nogen ny skik i verden."

Sanchica faldt sin fader om halsen og spurgte, om han ikke havde noget med til hende; hun havde længtes efter ham som efter en majregn. Hun greb ham ved bæltet, hans kone tog ham ved hånden; pigebarnet trak æselet efter sig, og således begav de sig til deres hjem og efterlod Don Quijote i hans husholderskes og søskendedatterens hænder og præstens og baccalaureus'ens selskab.

Uden at ville afvente tid og lejlighed tog Don Quijote straks baccalaureus'en og præsten til side og fortalte dem kortelig om sit nederlag, og at han havde forpligtet sig til ikke at forlade sin landsby i et helt år, et løfte, som han agtede at opfylde efter bogstaven, i ét og alt, som det sømmede sig en vandrende ridder, og som det vandrende ridderskabs strenge pligt og forskrifter pålagde ham det. Han havde fået den tanke at ville henleve dette år som hyrde og tilbringe tiden ude i markernes ensomhed, hvor han uhindret kunne give sine elskovstanker tøjlen og øve sig i hyrdernes dydrige beskæftigelse. Han ville derfor bede dem om, hvis de ikke havde meget at bestille og var beskæftiget med vigtigere anliggender, at blive hans staldbrødre. Han ville købe får og en hjord, der var tilstrækkelig stor til, at de kunne kalde sig hyrder. For øvrigt ville han lade dem vide, at han allerede havde taget sig af det hovedsagelige, da han havde fundet navne, der ville passe ypperligt til dem. Præsten bad om at høre dem. Don Quijote svarede, at han selv skulle hedde hyrden Quijotis, baccalaureus'en hyrden

Carrascón, præsten hyrden Curiambro og Sancho Panza hyrden Pancino. De blegnede alle over Don Quijotes nye dårskab, men for at han ikke endnu en gang skulle forlade landsbyen og drage ud på riddertogt, og i det håb, at han kunne helbredes, inden året var gået, bifaldt de hans nye plan, lod hans forrykthed gælde for fornuft og tilbød at være hans staldbrødre i denne nye håndtering.

"Dertil kommer også," sagde Sansón Carrasco, "at jeg jo, som hele verden ved, er en overmåde berømt digter. Jeg vil altså ved enhver lejlighed skrive digte, enten hyrde- eller hofpoesi, eller hvad der nu ellers falder mig ind, for at vi kan have noget at more os med ude i vildnisset, hvor vi vandrer rundt. Men allernødvendigst er det dog, mine herrer, at hver af os vælger et navn til den hyrdinde, som han agter at prise i sine vers, og der må ikke være et træ, hvor hårdt det end er, i hvilket han ikke indskriver dem og indskærer hendes navn, således som det er skik og brug blandt forelskede hyrder."

"Ja, sådan skal det være," sagde Don Quijote, "skønt jeg ikke selv behøver at umage mig for at vælge et navn til en opdigtet hyrdinde, for jeg har jo den uforlignelige Dulcinea af Toboso, disse flodbredders pris, disse markers smykke, denne skønhedens livskilde, yndighedens blomst, kort sagt, et væsen, der er hævet over alle lovord, hvor overdrevne de end kan synes."

"Det er sandhed," sagde præsten, "men også vi andre vil her på egnen kunne finde vore rette hyrdinder, og vil vi have dem bedre, så kan vi lade dem skære ud."

"Ja, og hvis vi skulle komme i bekneb for navne," tilføjede Sansón Carrasco, "vil vi give dem de trykte navne, der

forekommer i bøgerne, og som hele verden er fuld af: Fílida, Amarilis, Diana, Galatea, Belisarda, for da de bliver solgt på markederne, kan vi også købe dem og gøre dem til vore egne. Hvis min dame, eller rettere sagt min hyrdinde, tilfældigvis skulle hedde Ana, vil jeg prise hende under navnet Anarda, hedder hun Francisca, kalder jeg hende Francenia, hedder hun Lucia, Lucinda, for det kommer alt sammen ud på ét. Og hvis Sancho Panza vil indtræde i vort broderskab, kan han besynge sin kone, Teresa Panza, under navnet Teresaína."

Don Quijote lo meget over denne anvendelse af navnene, og præsten roste hans ærbare og dydige forsæt over al måde og tilbød på ny at gøre ham selskab i al den tid, han fik til overs fra sine embedspligter. Dermed bød de ham farvel, med bønner og formaninger om, at han skulle sørge for sit helbred og på enhver vis gøre sig til gode.

Nu ville skæbnen, at hans søsterdatter og husholderske skulle høre samtalen mellem de tre, og så snart de to havde fjernet sig, trådte de ind i Don Quijotes værelse, og søsterdatteren sagde:

"Hvad er *det*, hr. morbroder? Nu da vi troede, at Deres Velbyrdighed ville holde Dem hjemme i Deres hus og føre et roligt og ærbart liv, vil De på ny begive Dem ud på vildsomme stier og afveje og spille hyrde:

> Hyrde, sig, hvor kom du fra?
> Hyrde, sig, hvor går du hen?

Sandelig, røret er allerede for tørt til, at man kan skære fløjter af det."

Og husholdersken tilføjede:

"Kan Deres Velbyrdighed da tåle idelig at være ude i fri mark? Kan De udholde sommerens middagshede, vinterens kolde nætter og ulvenes tuden? Nej, sikkert ikke, for det er en håndtering, som kun skikker sig for håndfaste, hærdede folk, der lige fra svøbet er blevet opdraget til en sådan bestilling. For hvis vi skal vælge imellem to onder, så er det dog bedre at være vandrende ridder end hyrde. Betænk Dem, herre, lyt til mit råd, jeg giver Dem det ikke fyldt af vin og brød, men ganske fastende, og fordi jeg har mine halvtredsindstyve år på bagen: Bliv i Deres hus, bestyr Deres ejendom, gå hyppigt til skrifte, gør vel imod de fattige, og hvis det ikke bekommer Dem vel, så lad det falde på min sjæl."

"Ti stille, børn," svarede Don Quijote, "jeg ved meget godt, hvad der påhviler mig at gøre. Bring mig til sengs, det forekommer mig, at jeg ikke er rigtig vel. Og vær i øvrigt forvissede om, at jeg, hvad enten jeg lever som vandrende ridder eller drager om som hyrde, aldrig vil glemme at sørge for eders fornødenheder, hvilket mine gerninger skal vise."

De to gode pigebørn, for det var husholdersken og søsterdatteren sikkert, bragte ham til sengs, hvor de gav ham at spise og plejede ham så godt, som det på nogen måde var muligt.

74

Om hvorledes Don Quijote blev syg, gjorde testamente og døde.

Da alle menneskelige ting er forgængelige og fra begyndelsen stadig går ned ad bakke, indtil de når deres sidste afslutning, hvilket ganske særligt gælder menneskelivet, og da Don Quijotes liv ikke af Himlen havde fået det privilegium at standse i sit løb, så kom også dets grænse og afslutning, da han mindst ventede det. For enten det nu skyldtes græmmelsen over hans nederlag eller var beskikket således af Himlen, så fik han en slem feber, der holdt ham seks dage i sengen. I denne tid fik han hyppigt besøg af sine venner, præsten, baccalaureus'en og barberen, og Sancho Panza, hans brave våbendrager, veg ikke fra hans hovedgærde. Da de alle troede, at tungsind over at være besejret og over, at hans længsel efter at se Dulcinea løst af hendes fortryllelse ikke blev tilfredsstillet, var skyld i, at han befandt sig i denne tilstand, søgte de på alle mulige måder at opmuntre ham, og baccalaureus'en formanede ham og sagde, at han skulle være ved godt mod og stå op, for at de kunne begynde deres hyrdeliv, som han allerede havde digtet en ecloge til, der ville få alle de, som Sannazaro havde forfattet, til at blegne. Han havde også allerede for sine egne penge købt to kostbare hunde til at vogte hjorden; den ene hed Barcino og den anden Butrón, begge var blevet ham solgt af en kvægbesidder i Quintañar. Men trods alt dette blev Don Quijote ikke befriet for sin tungsindighed. Nu tilkaldte hans venner en

læge, som følte ham på pulsen, slet ikke var tilfreds med den og udtalte, at han for alle tilfældes skyld burde sørge for sin sjæls velfærd, da hans legemes velfærd stod i fare. Don Quijote hørte dette med roligt sind, men ikke således hans husholderske, søsterdatter og våbendrager, der stak så bitterligt i at græde, som om de allerede så ham ligge død for deres øjne. Lægens anskuelse var den, at tungsindighed og lønlig græmmelse forkortede hans dage. Don Quijote bad om, at man ville lade ham alene, da han havde lyst til at sove lidt. Det gjorde de, og han sov i ét træk, som man plejer at sige, over seks fulde timer, så at husholdersken og søsterdatteren allerede var bange for, at han ikke mere ville vågne til live efter sin søvn. Men efter disse timers forløb vågnede han og udbrød med hævet røst:

"Lovet være den almægtige Gud, der har vist så stor nåde imod mig! Sandelig, hans miskundhed kender ingen grænser, og menneskenes synder formindsker og hæmmer den aldrig."

Søsterdatteren lyttede opmærksomt til sin morbroders ord, og de forekom hende at være fornuftigere end dem, han ellers plejede at fremkomme med, i det mindste under denne sygdom. Hun spurgte ham derfor:

"Hvad mener Deres Velbyrdighed? Er der noget nyt på færde? Hvad mener De med denne miskundhed og med menneskenes synder?"

"Den miskundhed, jeg taler om, kære søsterdatter," svarede Don Quijote, "er den, som Gud i dette øjeblik har udvist imod mig, Gud, der, som jeg sagde, ikke af mine synder vil lade sig afholde fra at vise mig den. Min forstand er nu ren og klar, fri for al den ufornufts tykke tåge, som min bestandige, fordømte læsen i de afskyelige ridderbøger havde indhyllet den i. Nu

indser jeg deres urimelighed og løgnagtighed og føler kun smerte, fordi erkendelsen af denne min vildfarelse er kommet så sent, at der ikke levnes mig tid til nogenlunde at gøre den god igen og læse andre bøger, der kunne bringe lys i min sjæl. Jeg føler, at min død er nær, kære søsterdatter, og jeg ville gerne dø på en måde, der beviste, at mit liv ikke har været så slemt, at jeg behøver at efterlade mig navn af en nar, for selv om jeg virkelig har været det, vil jeg dog ikke gerne bekræfte det også ved min død. Min kære, tilkald mine gode venner, præsten, baccalaureus'en Sansón Carrasco og barberen mester Nicolas. Jeg vil skrifte og gøre testamente."

Men denne umage blev søsterdatteren sparet for, da de tre nævnte personer netop trådte ind.

Næppe fik Don Quijote øje på dem, førend han råbte:

"Ønsk mig til lykke, kære herrer! Jeg er ikke mere Don Quijote af Mancha, men Alonso Quixano den Gode, som jeg blev kaldt på grund af min vandel. Nu er jeg en fjende af Amadís af Gallien og hans afkoms uendelige sværm; nu er alle de skadelige ridderbøger mig forhadte; nu indser jeg min tåbelighed og den fare, læsningen af disse bøger har styrtet mig i; nu er jeg ved Guds barmhjertighed blevet klog af skade og afskyr dem."

Da de tre hørte ham tale på denne vis, følte de sig overbevist om, at han nu havde fået en ny raptus, og Sancho sagde til ham:

"Kommer Deres Velbyrdighed, hr. Don Quijote, nu med den slags ting, nu da vi har fået efterretning om, at fru Dulcinea er blevet løst af sin fortryllelse? De vil dog vel ikke nu, da vi er så opsatte på at blive hyrder for at tilbringe livet med lutter sang ganske som prinser, gå hen og blive eneboer? Så sandt De har

liv fra Gud, ti stille, kom til Dem selv igen, og lad alle slige fantasier fare."

"De fantasier, jeg hidtil har haft," svarede Don Quijote, "har til min skade vist sig at være virkelige tildragelser, men med Himlens hjælp vil min død vende det til gavn for mig. Jeg føler, mine herrer, at døden nærmer sig med hastige skridt. Sæt derfor skæmt til side, lad mig få en skriftefader, der kan høre mit skriftemål, og en notar, der kan opsætte mit testamente, for i sådan en yderlighed som denne bør et menneske ikke drive spøg med sin sjæls velfærd. Jeg beder Dem altså hente en notar, medens hr. licentiaten modtager mit skrifte."

De tilstedeværende så på hinanden, ganske forundret over Don Quijotes ytringer, og skønt de endnu tvivlede, var de dog tilbøjelige til at slå lid til ham og anså det for et sikkert tegn på dødens komme, at han så let var blevet forvandlet fra en gal mand til en klog. Thi foruden de allerede faldne ytringer fremkom han også med andre, der var så rigtigt udtrykte, så forstandige og så kristelige, at de til sidst måtte lade al tvivl fare og anse ham for at være i besiddelse af sin fulde forstand.

Præsten lod dem alle gå ud, blev alene tilbage hos ham og hørte hans skriftemål. Baccalaureus'en gik hen efter en notar og kom lidt efter tilbage med ham og Sancho Panza. Da denne sidste, der allerede af baccalaureus'en havde hørt, i hvilken tilstand hans herre befandt sig, så husholdersken og søsterdatteren udgyde tårer, begyndte han at trække op til gråd og fældede også tårer. Nu var skriftemålet forbi, og præsten kom ud og sagde:

"Han dør sikkert, og lige så sikkert er Alonso Quixano den Gode ved sin forstand. Nu kan vi godt alle gå ind til ham, for at

han kan gøre sit testamente."

Denne tidende havde en så mægtig virkning på husholdersken, søsterdatterens og den brave våbendrager Sancho Panzas opsvulmede øjne, at der flød dem en tårestrøm ned ad kinderne, og tusinde dybe sukke brød frem af deres bryst, for det er vist og sandt, således som det også ofte er blevet sagt: at medens Don Quijote var slet og ret Alonso Quixano den Gode, og lige så vel medens han var Don Quijote af Mancha, var han altid venlig af sind, behagelig at omgås og derfor ikke blot elsket og vellidt af sine husfolk, men af alle dem, der kendte ham.

Notaren gik sammen med alle de andre ind til ham, og efter at Don Quijote havde affattet indledningen til testamentet, anbefalet sin sjæl til Gud og nøje fulgt alle de kristelige skikke, som bruges ved denne lejlighed, sagde han, da han kom til gaverne:

Item er det min vilje, at såsom Sancho Panza, som jeg i min forrykthed gjorde til min våbendrager, er i besiddelse af visse penge, som tilhører mig, og der imellem ham og mig er forefaldet visse mellemregninger og ubehagelige hændelser, skal man ikke debitere ham eller kræve ham til regnskab for disse penge, men hvis der skulle blive noget til overs, efter at han har gjort sig betalt for det, jeg skylder ham, så skal restbeløbet, som ikke kan være ret stort, tilhøre ham, og Gud lade ham nyde held af det, og ligesom jeg, dengang jeg var forrykt, foranledigede, at man overdrog ham regeringen af en ø, således ville jeg nu, da jeg er ved min fulde forstand, skænke ham et kongerige, hvis jeg havde et, for hans redelige hjerte og hans uforfalskede troskab har gjort ham fortjent til det."

Her vendte han sig til Sancho og sagde:

"Tilgiv mig, min ven, at jeg har givet anledning til, at du har syntes at være lige så gal som jeg, og draget dig med ind i den vildfarelse, jeg var faldet i, nemlig at der har været og er vandrende riddere til på jorden."

"Ak, hjertenskære herre," svarede Sancho grædende, "Deres Velbyrdighed må ikke dø. Følg mit råd, og lev endnu i mange år. For den største galskab, et menneske kan begå i dette liv, er godvillig at lægge sig selv i graven, uden at nogen dræber ham, eller nogen anden magt end tungsindighedens forkorter hans dage. Kom, herre, fat mod, stå op af sengen, og lad os gå ud i det fri, klædt i hyrdedragt, således som vi har aftalt. Hvem ved, om vi så ikke finder fru Dulcinea af Toboso bag en eller anden busk her i nærheden, så befriet for al fortryllelse, at det er en lyst at se. Men skyldes Deres død græmmelsen over Deres nederlag, så skyd skylden på mig, og sig, at jeg havde spændt Rosinantes buggjord slet, og at det var grunden til, at De blev kastet af. Desuden må De i Deres ridderbøger have læst, hvor almindeligt det er, at en ridder hæver en anden af sadlen, og at den, der er overvundet i dag, kan blive sejrherre i morgen."

"Ja, således er det," sagde Sansón, "den brave Sancho Panza har set fuldkommen rigtigt i disse ting."

"Så sagte, mine herrer, så sagte, mine herrer," sagde Don Quijote.

Den rede, tom i sommer står,
var fuld af fugle sidste år.

Jeg var forrykt, og nu er jeg ved min forstand; jeg var Don Quijote af Mancha, og nu er jeg, som sagt, Alonso Quixano den Gode. Gid min anger og min oprigtighed atter må vinde mig

Deres agtelse, mine herrer. Men vil De nu ikke behage at fortsætte, hr. notar:

Item: Jeg giver alle mine rørlige og urørlige midler til min søsterdatter, den her tilstedeværende Antonia Quixana, med udelukkelse af enhver anden person, hvorimod det pålægges hende at udbetale, hvad jeg ved dette skrift giver bort til andre; og jeg forordner herved, at den første udbetaling skal ske til min husholderske, til udligning af den løn, jeg skylder hende for den tid, hun har tjent hos mig, og endvidere tyve dukater til en klædning. Til eksekutorer udnævner jeg hr. licentiaten og baccalaureus'en Sansón Carrasco, som begge er her til stede.

Item er det min vilje, at om min førnævnte søsterdatter, Antonia Quixana, skulle ville indgå ægteskab, så skal det først nøje undersøges, hvorvidt den mand, hun har valgt, kender til ridderbøger, og findes det, at han kender noget til sådanne, og min søsterdatter alligevel vil ægte og ægter ham, da skal hun have denne min gave forbrudt, og den skal anvendes til gudeligt brug efter mine *executorum testamenti* skøn og behag.

Item beder jeg de to nævnte herrer eksekutorer om, at de, hvis de ved et gunstigt tilfælde skulle lære den forfatter at kende, der skal have skrevet en historie, som under titlen: *Anden del af Don Quijote af Manchas historie* spredes rundt i verden, så indtrængende som muligt vil bede ham om forladelse på mine vegne, fordi jeg uforsætligt har givet ham anledning til at skrive så mange forrykte og tåbelige ting, for jeg forlader livet med bittert samvittighedsnag over at have givet ham lejlighed til sådanne urimeligheder."

Hermed sluttede testamentet. Don Quijote faldt snart efter i afmagt og strakte sig ud i sengen i sin fulde længde. De blev alle

forskrækket og løb hen for at bringe ham til sig selv igen, men i de tre dage, han levede efter at have gjort sit testamente, gentog disse besvimelser sig meget hyppigt. I hele huset rådede der stadig angst og bestyrtelse, men alligevel led søsterdatteren ingen sult og husholdersken ingen tørst, og Sancho var ved godt mod, for visheden om at skulle arve udsletter, eller mildner i hvert tilfælde, hos arvingerne følelsen af den smerte, som tabet af den afdøde rimeligvis må fremkalde hos hans pårørende.

Endelig kom Don Quijotes sidste time, efter at han havde modtaget alle sakramenterne og med mange eftertrykkelige ord udtalt sin afsky for ridderbøgerne. Notaren var til stede ved hans død og erklærede, at han aldrig i nogen ridderbog havde læst, at en vandrende ridder var død så roligt og kristeligt i sin seng som Don Quijote, der under gråd og klager fra alle de tilstedeværende udåndede sin sjæl – det vil sige døde. Da præsten så det, bad han notaren om at udstede en attest for, at Alonso Quixano den Gode, almindeligt kaldet Don Quijote af Mancha, havde forladt dette liv og var død en naturlig død. Han sagde, at han udbad sig dette vidnesbyrd for at udelukke den mulighed, at nogen anden forfatter end Sidi Hamét Benengeli falskelig skulle vække ham op fra de døde og skrive endeløse historier om hans bedrifter.

Dette endeligt fik den sindrige herre af Mancha, hvis fødested Sidi Hamét ikke har villet angive nøjagtigt, for at alle stæder og landsbyer i hele La Mancha skulle strides om, hvilken af dem der med rette kunne gøre krav på ham som sin søn og anse ham for sin egen, ganske som de syv stæder i Grækenland en gang stredes om Homer. Vi vil ikke her anføre Sanchos,

søsterdatteren eller husholderskens klager, ej heller de mærkværdige indskrifter på hans gravsten, undtagen den, som Sansón Carrasco havde sat over ham i følgende vers:

Her man har den herre lagt;
men hans dåd alt rygtet driver
op mod solens strålepragt.
Ved hans død hans liv ej bliver
til et rov for dødens magt.

Hele verdens tvang og åg han
spotted, når på riddertog han
med sin lanse skræmte alle.
Man hans liv en nars kan kalde,
men for vist dog døde klog han.

Og den vise Sidi Hamét sagde til sin pen:

"Her på dette nøglebræt skal du hænge i din kobbertråd, min kære pen, hvad enten du nu var godt skåret eller slet tilspidset, og dér skal du leve i mange, lange århundreder, såfremt ikke indbildske og røveriske historieskrivere tager dig ned for at vanhellige dig. Men førend de nærmer sig til dig, kan du advare dem og så eftertrykkeligt, du formår, sige til dem:

Hejda, usle pak, til side!
Rør ej ved det, kan I høre!
Mig det forbeholdtes, konge,
dette storværk at fuldføre.

For mig alene blev Don Quijote født, og jeg for ham; han forstod at øve bedrifter, og jeg at nedskriver dem; vi to er uadskilleligt forenet til spot og græmmelse for den forspildte

skribent fra Tordesillas, der har fordristet sig eller i fremtiden endnu en gang vil driste sig til at nedskrive min tapre ridders bedrifter med en grov og plump strudsfjer, for det er ikke nogen byrde, der passer for hans skuldre, ikke noget stof for hans matte ånd. Hvis du måske en gang skulle lære ham at kende, så sig ham, at han skal lade Don Quijotes mødige og hensmuldrende ben hvile i fred i graven og ikke på trods af alle dødens love føre ham til Gammelkastilien og i denne hensigt rive ham op af graven, hvor han virkelig og visselig ligger udstrakt i hele sin længde og er ganske uskikket til at foretage sig en tredje rejse og et nyt togt. For til at gøre de mange vandrende ridderes mange strejftog latterlige er de to udtog tilstrækkelige, som han har foretaget til fornøjelse og velbehag for alle dem, der har hørt om det, såvel i vore som i fremmede riger. Herved vil du opfylde din kristenpligt, kære læser, idet du råder den vel, som vil dig ilde. Og jeg vil være stolt og glad over at have været den første, der har plukket frugterne af Sidi Haméts skrifter ganske således, som han selv har villet det. Jeg har ikke haft nogen anden hensigt end at vække afsky hos alle mennesker for de opdigtede og usandsynlige historier i ridderbøgerne, der ved denne min virkelige Don Quijote allerede er bragt til at snuble og med det første sikkert vil falde ganske til jorden. Lev vel!

HER ENDER DEN STORE OG SANDFÆRDIGE HISTORIE OM DEN SINDRIGE HERREMAND *DON QUIJOTE* AF MANCHAS RIDDERLIGE BEDRIFTER

Don Quijote i sygesengen.

Om "Don Quijote"

Forfatter: Miguel de Cervantes Saavedra (1547-1616).
Org.udgave: *"El ingenioso hidalgo don Quixote de la Mancha"* og *"Segunda parte del ingenioso caballero don Quixote de la Mancha."* Imprenta de Juan de la Cuesta, Madrid 1605 (1. del) og 1615 (2. del).
Denne udgave baseret på: *Den sindrige Herremand Don Quijote af Manchas Levned og Bedrifter I og II*, Martins Forlag, København 1926.
Oversætter: Charlotte Dorothea Bieh (1731-1788).
Redigeret af: Tom Smidth (1887-1942), på ny gennemgået af Vivi Nygaard Jensen.
Forside og illustrationer: Efter illustration af Honoré Daumier (1808-1879): *Don Quichotte et la mule morte* (1867), udsnit). Øvrige illustrationer af Vilhelm Marstrand (1810-1873).

ISBN 978-87-7628-052-9
1. illustrerede ebogsudgave.

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk